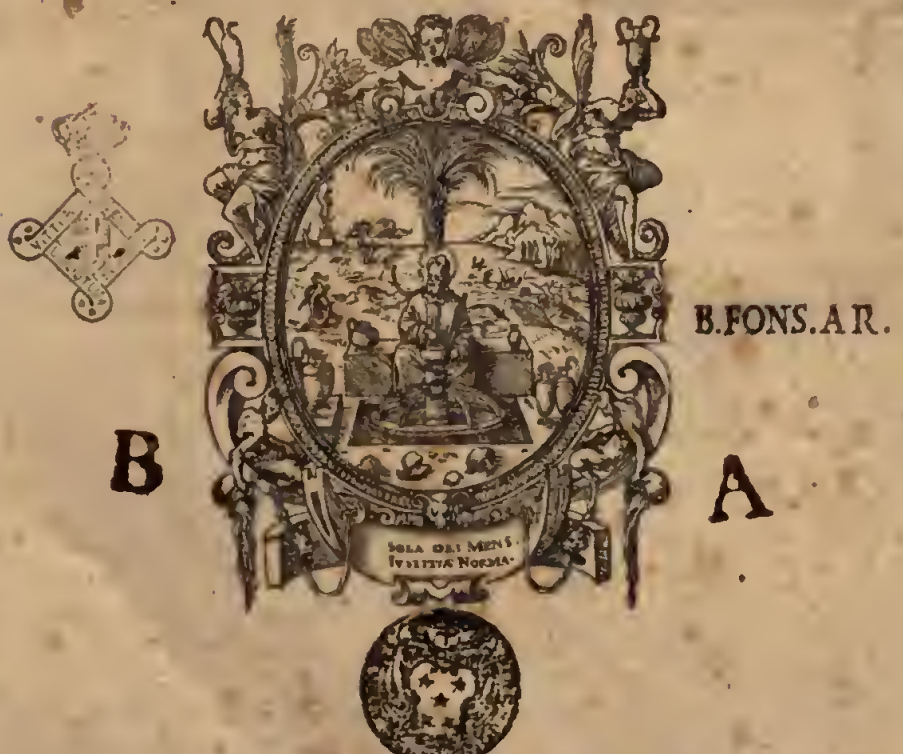

37
23 F
19

NOVVM
TESTAMENTVM
GRAECVM,

CVM vulgata interpretatione Latina Græci contextus lineis inserta : Quæ quidem interpretatio cùm à Græcarum dictionum proprietate discedit, sensum, videlicet, magis quàm verba exprimens, in margine libri est collocata: atque alia BEN. ARIÆ MONTANI HISPALENSIS operâ è verbo reddita, ac diuerso characterum genere distincta, in eius est substituta locum.

ACCESSERVNT *& huic editioni Libri Græcè scripti, qui vocantur* APOCRYPHI; *cum interlineari interpretatione Latina ex Bibliis Complutensibus deprompta.*

Excudebat Petrus de la Rouiere.

CIↃ IↃC IX.

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS, IN NOVI TESTAMENTI GRÆCI LATINAM INTERPRETATIONEM E VERBO EXPRESSAM, AD CHRISTIANVM LECTOREM PRÆFATIO.

CVM nihil in nobis sit, quod Christianæ Reipub. iamdiu non consectauerimus; meritò omnem studiorum, actionúmque nostrarum rationem, ad publicam vtilitatem semper referendam esse duximus. Cuius quidem rei præter officij nostri conscientiam, qua fruimur, Deum etiam ipsum testem appellamus: quem nihil omnino, quantumuis mentis humanæ tenebris obuolutum, & in deptauati hominum ingenij latebris delitescens, vnquam latere potest; & qui, nõ solùm, eorum quæ aut dicta, aut facta sunt, verùm etiam eorum quæ in mentem hominibus veniunt, testis est & iudex. Cùm verò ex sactosancta eius doctrina didicerimus, nihil lucis nobis inesse quod eius beneficio acceptum referre non debeamus: atque adeò, cùm eius etiam præceptis moneamur, vt qua in te fratribus prodesse possumus, iisdem nostra ope & auxilio nunquam desimus: vtique elaborãdum est nobis, vt quod quisque donum à summo illo rerum omnium Opifice acceperit, id & diligenter, & fideliter cum cæteris communicet. Quod quidem in primis nobis semper fuit propositum. Pro ea enim, si qua in nobis est, doctrina (quæ quidem quàm sit exigua ingenuè agnoscimus) Christianæ Reip. vtilitati, propenso animo, ac totis, quod aiunt, viribus, nostris laboribus semper consultum esse voluimus. Qua in re non propriæ existimationis & honoris, verùm communis Christianorum vtilitatis rationem habuimus. Atque hac de causa non multum laborauimus ad quot & quàm magnos viros nostri labores peruenturi essent, sed an ex iis aliquod emolumentum Christiani homines percipere possent. Hac enim in parte, neque huius neque illius gratiæ aut dignitati inseruientes, humilioribus æquè ac potentioribus, & tam iis qui indigent vt nutricum more mansum eis in os inseratur, quàm iis quibus solidior cibus præbendus est, nos deuinctos esse agnoscimus, siquidem omni hominum

generi abundè à nobis ſatis fieri cupimus. quocunq; enim tẽpore, aut quacunque in re aliquid Chriſtianis vtile à nobis prẽſtari poſſe intelligemus, nullis neque laboribus neq; vigiliis vnquam parcemus. Cùm igitur noſtram illam diligentiam (patere, Lector, & concede, vt hoc vocabulo noſtram illam operam nominemus) in veteri Teſtamento ex Hebraica veritate in Latinam linguam conuerrendo (quæ interpretatio in illo ſacrorum Bibliorum regio Apparatu conſpicitur) omnium eruditorum ſuffragio probatam eſſe conſpiceremus: doctiſſimorum Theologorum ſententia idem à nobis in Nouo Teſtamenro præſtandum eſſe intellexímus, nempè vt omnia ad Græci contextus phraſim expenderentur. Hac enim ratione pariter adiuuari poſſunt ij qui ex Græcis rheſauris noua, atque ij qui ex Hebræis vetera proferre parant. Quamuis enim hac tempeſtate multò plures Theologos Græcè quàm Hebraicè doctos in Europa paſſim reperias; attamen nec etiam eorũ exiguus eſt numerus qui neutram linguam renent: qui cùm videant harum linguarum cognitionem nõ ſine magna difficultate acquiri poſſe; ne earum fructu omnino careant, vtriuſq; idioriſmis (quos vocant) id eſt, loquendi proprietatibus libentes aſſueſcere, eaſque ſibi familiares reddere percupiunt: vt hoc modo vtriuſque idiomatis vim multò minori negorio conſequantur. Sed vt tandem ad rem veniamus, vulgaram illam Noui Teſtamenri interpretationẽ, qua iam multis ſæculis, & etiamnum vtitur Romana Eccleſia, cæteris quę hodierno die extant, omnibus ſemper anteponẽ dã duximus. Hæc enim ſine dubio, & grauiſſima & rutiſſima omnium eſt. Cùm verò interdum orationis difficultas poſtulabat, vt ab ea recederetur: id ita à nobis eſt præſtitum, vt non eam corrigamus, cęreríſve poſtponamus, ſed potius aliarum adiumento eam explicemus. Idque cùm in veteri Teſtamento faciendũ eſſe duximus, tum verò maximè in nouo, in quo Græca in Latinam linguam maiori cum proprietate, quàm è cęteris linguis, conuerti potuerunt. Nam hęc duo linguarum genera cognatione quadam & affinitate quodammodo inter ſe coniunguntur. Accidit tamen interdum vt Græca phraſis nimiùm à Latini ſermonis proprietate diſcedat. tunc ita ſententiæ rationem habuimus, vt Græca molliori & faciliori locutione, prout res poſtulare videbatur, reddiderimus. Atq; hac de cauſa multò facilius fore putauimus, Vulgatam editionem in nouo Teſtamento ad verbum Græco contextui annectere, quàm eam Hebraico inſerere. Hebraici enim ſermonis proprietatem plurimùm à Latina locutione diſtare palàm eſt: Græci verò non item. Arq; ideo qui in Hebraicis verbum pro verbo Latinè reddere ſtudet, is neceſſe habet magnam copiam idiotiſmorum cõparare. Alioqui Latinis qui Hebraicè neſciunt, Latina obſcuriora dabit, quã ſi iiſdem mera Hebraica offerrer. Ea verò quæ ex Græcis de verbo redduntur, quamuis parum aut nihil cum ſoluta oratione Latina habent commune; cum poëtica tamen locutione non ineleganter ſubinde cõueniunt. Cùm igirur nullo maiori ſtudio teneamur, quàm vt ſtudioſorum vtilitati conſulamus, & eorũ ſtudia quantum per nos præſtari poteſt, promoueamus: atque vt doctiſſimis viris, quorum honeſtiſſimo deſiderio non potuimus non ſatisfacere, hac etiam in parte morem geramus: ad exemplum eius laboris quem ſumpſimus in examinanda veteris Teſtamẽti interpretatione à Sante Pagnino conſcripta, in nouo etiam Teſtamento vulgatam editionem in ſtudioſorum gratiam Græco contextui inſeruimus, & Græcam phraſim Latinè ad verbum reddidimus. qui labor eruditis, vt opinor, non ingratus, rudioribus verò nõ ſolùm vtilis, verùm etiam neceſſarius erit. Qui enim ex fontibus vtriuſque linguæ, Hebrææ ſcili-

cet

cet & Græcæ, tantum haurire cupit quod ei satis sit ad sacræ Scripturæ libros intelligendos, huc accedat. Poterit enim, si saltem mediocrem adhibeat diligentiam, intra decem menses, aut etiam citiùs, vtriusque sermonis Græci & Hebraici cognitionem haud exiguam consequi. His quoque accedit multorum locorum interpretatio, quæ Vulgatæ editioni addita ad sententiæ explicationem plurimùm confert. Itaque nostram noui Testamenti Latinam interpretationem inter Græci contextus lineas describendam curauimus, vt quælibet dictio Latina suæ Græcæ subscriptæ responderet. Cùm verò vulgata non à sententia quidem (id enim nusquam ferè accidit) sed à dictionum Græcarum proprietate recedit, ea suis characteribus, hoc est, Romanis in margine collocata, nostram interpretationem ad verbum reddiram, Italicis characteribus, in illius locum substituimus; ita vt integram vulgaram reliquerimus, & Græca de verbo expresserimus. Præterea vt linguæ Græcæ tironibus adiumento essemus, & eos molesto labore subleuaremus, difficiliora themata verborum Græcorum à nobis in margine adnorata sunt. Cùm verò tanto oneri nostros humeros impares esse cognoscamus, atque ideò ipsi nobis de nostra industria non tantum polliceamur, quin interdum minùs aptè aut concinnè quàm par fuit aliquid nos enuniasse fateamur: tuum certè erit, Lector, nostris laboribus ita fauere, vt æquum te iudicem, hac in parte præbeas. neque enim laudem cuius nunquam fuimus cupidi, nobis tribui, sed veniam contedi postulamus: si qua in re omnibus non satisfecerimus. Neque etiam dubiramus quin hîc quædam fortassis occurrant, ex quibus aliquis primo aspectu offensionem accipere possit: atque ideo aliqua de rotius nostræ interpretarionis ratione hoc loco subiicere non pigebit, quibus institutum nostrum aperiemus, & eorum quæ à nobis, hoc potiùs modo quàm illo prolata sunt, rationem simul reddemus. Ac primùm quidem nobis propositum non fuit Vulgatam ac veterem editionem corrigere, aut emendare: eam enim, vt suprà diximus, cæteris omnibus semper præferendam duximus, si modò integra illa quidem & incorrupta haberi possit: sed nostrum fuit institutum Græcam phrasim quàm aptissimè exprimere. Præterea hoc quoque, candide Lector, te admonitum volumus, occurrere interdum verba aliqua quæ non solùm tempore, ac modo, verùm etiam voce ipsa in nostra hac interpretatione mutata sunt. Quod quidem ad alterutrum ex duabus hisce rationibus, aut ad maiorem, scilicet, Veteris editionis explicationem, aut ad supplementum sententiæ in Græca lectione obseruatæ referri volumus. Sæpè enim accidit, vnius Græci vocabuli vim non posse vna altera Latina dictione propriè explicari, sed duas, aut etiam plures dictiones Latinas ad exprimendam Græcæ illius vocis proprietatem requiri. Id cùm occurrit, Verus illa editio vnicam vocẽ Latinam adhibet, quæ vnicam illam Græcam reddat: nos verò cùm videamus id non satis commodè fieri, neque vnica illa dictione Latina Græcum illud vnicũ vocabulum explicari, aliud apponimus, quod quidem coniunctum cum eo quod habetur ex vulgata in margine, planiorem omnino, ac faciliorem reddit sensum. Exempli gratia: Legitur apud Paulum ad Ephes. 4. 19. ἀπηλγηκότες, quod vetus Interpres vertit, *desperantes*, idque rectissimè: nos verò adiecimus, *dedolentes*: vtrumque enim si attentiùs consideretur, verbi Græci naturam & vim explicat: vt ex doctorum virorum conscripris in D. Paulum commentariis, apertiùs cognosci poterit. Quædam verò Græca verba consulrò reli-

quimus, qualia sunt illa, *Presbyter, diaconus*, atque his similia; non quidem quòd ea sint dilucidiora iis quæ leguntur in Veteri editione, sed vt doceamus indoctos, & imperitos calumniatores, huiusmodi voces à sacrosancta Romana Ecclesia, non temerè, vt ipsi volunt, fuisse vsurpatas, nimirum quæ in sacris libris frequentes occurrant. Interdū etiam quędam mutauimus, non quòd ea meliùs à nobis reddi posse existimaremus, sed vt nobis semper similes essemus in reddendis vbique ad verbum Græcis dictionibus. Ex qua vertendi similitudine & cōstantia, explicatio Lectonbus ex multorum locorum collatione facilior erit. Verbi gratia, licet hæc dictio προσευχὴ *orationem* etiam significet, & ideò vetus Interpres, cui satis est textus Græci sententiam reddere, interdum *preces*, interdum *orationem* reddat: nos, nostri instituti seruandi gratia, vbique *preces* vertimus. Quod quidem obseruauimus etiam in verbis *Auctoritas* & *Potestas*, atque in aliis compluribus. Nonnunquam etiam, vt quædam dilucidiùs distinguerentur & explicarentur, nonnulla mutauimus, quæ alioqui non ita aptè & commodè explicati posse videbantur. Exempli causa, δύναμις Latinè reddi solet *virtus*: nos *efficacitatem* vertimus: non quòd *virtus* significet aliquid distinctum, aut diuersum ab *efficacitate*: sed quia dictio hæc *virtus* Latinè enuntiata, respondet duabus his vocibus Græcis δύναμις & ἐξουσία, quarum dictionum significationes nihil habent inter se commune, sed earum altera planè quid diuersum ab altera sonat. quoties igitur δύναμιν reperimus, *efficacitatem* vel *efficientiam* vertimus. *Potentia* enim Latinè aliud est. Illud etiam quenquam latere nolumus, nos vt verbi Græci veram & germanam significationem, ac ἀπρέπειαν redderemus, coactos interdum fuisse nouis & fictis vocabulis vti (quæ licentia nobis, vt opinor, concedenda est) vt illud ad Philipp. 3.4. πεποίθησιν quod *confisibilitatem* vertimus, id est, arrogantiæ, & confidentiæ materiam, vt discrimen constitueremus inter πεποίθησιν, & confidentiam: hæc enim vitium est, & apud Latinos plerumque in malam partem sumitur, & ab hac Apostolus erat omnino alienus Articulos Græcos Latinis pronominibus aliquando expressimus, nempe cùm aliquid significanter indicant. Atque hac etiam in parte, vt in cæteris quas commemorauimus, veterem Interpretem secutisumus. Is enim, prout res postulare videbatur, eodem modo articulos reddidit, vt 2. Petr. 2.22. τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, habet: *Illud veri prouerby*. In iis verò locis, in quibus sententia erat alioqui per se clara & euidens, articuli interpretationem omisimus. Illud autem omnibus Græcæ linguæ peritis nōtum nos etiam constanter asserimus, nempe articulorum vsum vnam ex potissimis, & significantissimis linguæ Græcæ partibus esse: adeò vt Latinus sermo eorum proprietatem non dicam imitari, sed ne vix quidem vllis verbis assequi queat. Ac multò etiam minus illam temporum in coniugationibus verborum, vbertatem, & præsertim illum Participiorum leporem, & admirabilem quandam vim Aoristorum & Futurorum. Facti enim alicuius præteriti Participia propriè reddi nequeunt, nisi cum verborum ambage, & impropria quadam translatione, quæ plerumque Græcam phrasim labefactat. Quod cùm sæpiùs animaduerteret vetus Interpres, eá tempora, si modò id per Latini sermonis rationem licebat, aliis Latinis verbis reddidit: sin minùs, omissis verbis Græcę locutionis, eius sententiam Latinè expressit: ita vt sępius eius interpretatio, non ad verbum, sed sententiam accipienda sit. At verò cùm à nobis id negotij susceptum esset, vt & Latinè, & quàm aptissimè omnia ad

locutionis proprietatem expenderentur ; Græca Participia Latinis expreſſimus , vt hac ratione verbum verbo, & modus modo reſponderet. Cuius verò temporis illa Participia ſint, ſatis admonuimus , cùm vulgatæ editionis verba, quæ id demonſtrant , in margine collocauimus. Pleraque ſunt alia , ac penè infinita, quæ ex lingua Græca minùs feliciter in Latinam conuerti poſſunt, ſiquidem pondus, ac vis Græcæ dictionis reddenda ſit. Quam ob rem quod ſacræ Scripturæ ſtudioſis de diſcenda Hebraica lingua , ſaltem quod ad intelligendas temporum ac modorum varietates,ac proprietates ſatis ſit,conſilium damus; idem in Græcis quoque capiẽdum,admonemus,& ſtudioſos omnes vt id faciant, quantùm poſſumus,hortamur.Certò enim affirmamus nunquam fore,vt ipſos huius laboris pœniteat. Neque ad eam rem noſtros labores inutiles fore credimus. Nec dubitamus quin piis viris, ac veræ diſciplinæ cupidis, quorum conſilio nos & hortatu tot & tantos in hoc opere labores conſumpſimus , noſtrum hoc conſilium valde probetur.Quod ſi ea quæ in re tam ardua & difficili præſtitimus,longè inferiora ſunt iis quę Chriſtianę Reip.exhibere cuperemus;tuum erit,Lector,tuis ſtudiis,& diligentia ea quæ à nobis requiri poterunt,duplici ratione compenſare: quarum altera eſt,vt huius linguæ cognitionem ita tibi compares,vt noſtra diligentia amplius non egeas.Altera, vt veterem editionẽ cum Græcis exemplaribus ita cõferas,vt ex vtriuſque diligenti & accurata collatione ſacræ Scripturæ ſenſum,& Spiritus ſancti,à quo hæc ſunt profecta,mẽtem & ſententiam tandem aſſequare. Speramus verò nos , ſi modò noſtris votis annuat Deus,cuius gloriæ & honori tantùm inſeruire cupimus,aliquid edituros,quod,hac potiſſimùm in parte, omnibus ſtudioſis , atque adeò toti Reip.Chriſtianæ plurimum adiumenti afferre poterit : ſiquidem nihil nobis eſt antiquius,quàm vt Deo,& Eccleſiæ, in qua nati, & educati ſumus, debita pietatis officia, quantum poſſumus, præſtemus.Ea verò mente nõ ſumus,vt noſtra hæc Latina interpretatio ſeparata à Græco contextu, in cuius gratiam à nobis elaborata eſt , ab aliquo vnquam excudatur : cùm hoc à multis grauiſſimis & doctiſſimis viris,qui in vertẽdis ſacræ Scripturæ libris extremam manum impoſuerunt,feliciter præſtitum ſit ; in quorum laboribus cuiuis acquieſcendum eſſe exiſtimamus. id verò maximè cùm vulgatę editionis vſum , vt ſuprà diximus , omni hominum generi vtiliſſimum & commodiſſimum eſſe iudicemus. Vale in Chriſto. Datum Antverpiæ,Cal.Auguſti.

S. IESV CHRISTI EVANGELII
LATINA INTERPRETATIO, QVAM
AD GRÆCI IDIOMATIS RATIONEM
EXPENDEBAT BEN. ARIAS
Montanus Hiſpalenſis.

Euangelium ſecundùm Matthæum.

CAPVT PRIMVM.

LIBER generationis Ieſu Chriſti, filij Dauid, filij Abrahæ. 1

IBAΛOΣ γενέσεως ἰησοῦ χρι-
ſti, ſilij Dauid, filij Abrahæ.
στοῦ, υἱοῦ δαυὶδ, υἱοῦ ἀβραάμ.

Abraham genuit Iſaac. Iſaac
ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἰσαὰκ 2
autem genuit Iacob. Iacob autem
δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ
genuit Iudam & fra-
ἐγέννησε τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
tres eius. Iudas autem genuit Phares & Zaram de
φοὺς αὐτοῦ. ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ ἐκ τῆς 3
Thamar. Phares autem genuit Eſrom. Eſrom autem genuit
θαμάρ. φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν ἑσρώμ. ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν
Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem
ἀράμ. ἀρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ. ἀμιναδὰβ δὲ 4
genuit Naaſſon. Naaſſon autem genuit Salmon.
ἐγέννησε τὸν ναασσών. ναασσὼν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλμών.
Salmon autem genuit Booz de Rachab. Booz autem ge-
σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν βοὲς ἐκ τῆς ῥαχάβ. βοὲς δὲ ἐγέν- 5
nuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit Ieſſe.
νησε τὸν ὠβὴδ ἐκ τῆς ῥούθ. ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί.
Ieſſe autem genuit Dauid regem. Dauid autem re-
ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν δαυὶδ τὸν βασιλέα. δαυὶδ δὲ ὁ βασι- 6
genuit Salomonem de ea quæ fuit
λεὺς ἐγέννησε τὸν σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ οὐρίου.
Vriæ. Salomon autem
σολομὼν δὲ 7
genuit Roboam. Roboam autem genuit Abiam. Abiam
ἐγέννησε τὸν ῥοβοάμ. ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀβιά. ἀβιὰ δὲ
genuit Aſa. Aſa autem genuit Iоſaphat. Ioſaphat
ἐγέννησε τὸν ἀσά. ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσαφάτ. ἰωσαφὰτ 8
autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam.
δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωράμ. ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ὀζίαν.
Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit
ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωαθάμ. ἰωαθὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν 9
Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem ge-
ἄχαζ. ἄχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐζεκίαν. ἐζεκίας δὲ ἐγέν- 10
nuit Manaſſen. Manaſſes autem genuit Amon. Amo
νησε τὸν μανασσῆ. μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμών. ἀμὼν
autem genuit Iоſiam. Ioſias autem genuit Iechoniam
δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσίαν. ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεχονίαν 11
& fratres eius, in tranſmigratione Babyloniæ. Poſt
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος. μετὰ
autem tranſmigrationem Babylonis, Iechonias genuit Salathiel.
δὲ τὴν μετοικεσίαν βαβυλῶνος, ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν σαλαθιήλ.
Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem ge-
σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν ζοροβάβελ. ζοροβάβελ δὲ ἐγέν- 12
nuit Abiud. Abiud autem genuit Eliacim. Eliacim
νησε τὸν ἀβιούδ. ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιακιμ. ἐλιακὶμ δὲ ἐγέν-
nuit Azor. Azor autem genuit Sadoc.
νησε τὸν ἀζώρ. ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. 14
Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud.
σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀχείμ. ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιούδ.
Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit
ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν 15
Matthan. Matthan autem genuit Iacob. Iacob autem
ματθὰν, ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ 16
genuit Ioſeph virum Mariæ, de qua natus eſt Ieſus
ἐγέννησε τὸν ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἰησοῦς,
qui vocatur Chriſtus. Omnes itaque generationes ab Abrahamo
ὁ λεγόμενος χριστός. πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ ἀβραὰμ 17
uſque ad Dauid, generationes quatuordecim: & a Dauid uſque ad tranſmi-
ἕως δαυὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ δαυὶδ ἕως τῆς με-
grationem Babylonis, generationes quatuordecim: & a tranſmigra-
ταοικεσίας βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες. ἡ δὲ τοῦ μετοικε-
tione Babylonis uſque ad Chriſtum, generationes quatuordecim.
σίας βαβυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Chriſti autem generatio ſic erat: Cum eſſet deſponſata mater eius Maria Ioſeph, antequam conuenirent,
τοῦ δὲ ἰησοῦ χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς 18
mater eius Maria Ioſeph, antequam conuenirent, inuenta eſt in utero habens de Spiritu Sancto.
μητρὸς αὐτοῦ μαρίας τῷ ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν
γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ 19
αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβού-
λήθη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμη- 20
θέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων,
Ioſeph fili Dauid, ne timeas accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea genitum eſt, de Spiritu eſt ſancto.
ἰωσὴφ υἱὸς δαυὶδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν μαρίαμ τὴν γυναῖκά σου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου.
Parget autem filium: & vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe
τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰησοῦν· αὐτὸς 21
enim ſaluabit populum ſuum a peccatis eorum. (Hoc autem
γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ
totum factum eſt vt compleretur quod dictum eſt a Domino per Prophetam, dicentem:
ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προ-
φήτου, λέγοντος·
Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel quod eſt interpretatum, Nobiſcum Deus.)
ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται 23
υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμη-
νευόμενον, Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός.
Expergiſcens autem Ioſeph a ſomno, fecit ſicut præcepit ei angelus Domini: & accepit
ἐγερθεὶς δὲ ὁ ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου· καὶ
uxorem ſuam. Et non cognoſcebat eam, donec peperit filium ſuum primogenitum: & vocauit
παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, 25
ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν.

CAP. II. β.

Cum ergo natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente aduenerunt
Τοῦ δὲ ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἡμέ-
ραις ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο
in Hieroſolymam. Dicentes: Vbi eſt qui natus eſt
εἰς ἱεροσόλυμα, λέγοντες, ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν 2
Iudæorum? vidimus enim ortum eius, & venimus adorare eum.
ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθο-
μεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Audiens autem Herodes, rex, tur-
μεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας δὲ ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἐτα- 3
batus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo. Et congregans
ράχθη, καὶ πᾶσα ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν
omnes principes Sacerdotum, & Scribas populi, ſciſcitabatur
πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο
ab eis vbi Chriſtus naſceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem
παρ' αὐτοῖς ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, ἐν βηθ- 5
Iudææ. Sic enim ſcriptum eſt per Prophetam
λεὲμ τῆς ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου.
Et tu Bethlehem terra Iudæ, nequaquam minima es in principibus
καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγε- 6
μόσι Iudæ? ex te enim exibit dux, qui regat populum meum Iſrael.
μόσιν ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅς τις ποιμανεῖ
τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. Tunc Herodes clam vocauit magos, diligenter didicit
τότε ἡρῴδης λάθρα καλέσας τοὺς 7
magos, præciſeque ab eis tempus apparentis ſtellæ
μάγους, ἀκριβῶς παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος,
Et mittens eos in Bethlehem, dixit: Euntes diligenter 8
ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ
mihi, vt & ego veniens adorem eum. Qui cum audiſſent regem, abierunt. Et ecce ſtella quam viderant in
μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκού- 9
ſanctis ortum, præcedebat eos, vſque dum veniens ſtetit ſuper vbi erat
σαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ
Oriente, antecedebat eos, vſque dum veniens ſtetit ſuper vbi erat
ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ
puer. Videntes autem ſtellam, gauiſi ſunt gaudio magno
παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην 10
ualde. Et ingreſſi in domum, inuenerunt puerum
σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον
cum Maria matre eius. Et procidentes adorauerunt eum:
μετὰ μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ.
& apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera, aurum, & thus, & myrrham. Et
καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶ-
ρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν. καὶ χρηματισθέντες 12

ſcenndi, Iesuſ, non reſtituit ad Herodem, per id ſe vitam ſi-
κατ' ὄναρ, μὴ ἀναχωρήσαι φοβῆς Ἡρώδην, ἀλλὰ καὶ δεῖξαι αὐ-
reſtituit in regionem ſuam. Ioſeph autem
χωρήσας εἰς τὰ μέρη Γαλιλαίας. καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν ἐν
ipſe, cum angelus Domini apparuit per ſomnium Ioſeph,
αὐτῇ, λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ,
& Iesum in Aegyptum, & eſto ibi vſque ad
καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοί· μέλλει
dicam tibi. Herodes quærere puerum ad perdendum eum.
γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.
Is autem mane ſurgens, accepit puerum & matrem eius,
ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
nocte, & diceſſit in Aegyptum. Et erat ibi vſque ad
νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τε-
obitum Herodis: vt adimpleretur ſ. dictum à Domino per
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ
Prophetam dicentem: Ex Aegypto vocaui filium meum.
προφήτου, λέγοντος, Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.
Tunc Herodes videns quoniam illuſus eſſet à
Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη
valdè: & mittens occidit omnes pueros qui ſi in Bethlehem,
λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθ-
& in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà,
λεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω,
ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis. Tunc adimpletum eſt
κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. τότε ἐπληρώθη
quod dictum eſt per Ieremiam Prophetam, dicentem: Vox in Ra-
τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος· φωνὴ ἐν Ῥα-
ma audita eſt, plorans, & vlulatus & ciulatus multus: Rachel
μᾷ ἠκούσθη, θρῆνος, καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥαχὴλ
plorans filios ſuos: noluit conſolari, quia
κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι
non ſunt. Defuncto autem Herode, ecce angelus
οὐκ εἰσί. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ ἄγγελος
Domini ſomnium oſtendit apparens Ioſeph in Aegypto, dicens:
κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων·
Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & i
ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ
vade in terram Iſrael: mortui ſunt enim qui quærebant animam
πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ. τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν
pueri. Ille autem conſurgens accepit puerum &
τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν
matrem eius, & venit in terram Iſrael. Audiens autem
μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. ἀκούσας δὲ
quòd Archelaus regnaret in Iudea pro Herode patre
ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρῴδου τοῦ πατρὸς
ſuo, timuit illuc ire. Responſo autem ſomnio ſecundum,
αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ,
ſeceſſit in partes Galilææ. Et veniens habitauit
ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. καὶ ἐλθὼν κατῴ-
in ciuitate quæ vocatur Nazareth: vt adimpleretur dictum
κησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρὲτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν
per Prophetas, Quòd Nazaræus vocabitur.
διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

CAP. III.

In autem diebus illis: venit Ioannes Ba-
Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βα-
ptiſta prædicans in deſerto Iudææ. Et dicens,
πτιστὴς, κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας. καὶ λέγων,
Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum. Hic enim
μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ
eſt à Propheta de quo dictum eſt per Eſaiam Prophetam dicentem:
ἐστὶν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος
Vox clamantis in deſerto, Parate viam Domini, rectas facite
ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς
ſemitas eius. Ipſe autem Ioannes habebat veſtimentum ſuum de
τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ
pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ſuos: cibus autem
τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ·
eius erat locuſtæ & mel ſilueſtre. Tunc exibat
ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. τότε ἐξεπο-
ad eum Hieroſolyma, & omnis Iudæa, & omnis
ρεύετο πρὸς αὐτὸν Ἰερουσόλυμα, καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ
regio circa Iordanem. Et baptizabantur in Iordane ab
περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου. καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ'
eo, confitentes peccata ſua. Videns autem multos
αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς
Phariſæorum & Sadducæorum venientes ad baptiſmum
τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἑαυ-
ſuum, dixit eis: Generatio viperarum, quis demonſtrauit vobis
τοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
fugere à futura ira? Facite ergo fructum
φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρπὸν
dignum pœnitentiæ. Et nolite velle dicere intra vos: Patrem
ἄξιον τῆς μετανοίας. καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα
habemus Abrahàm. Dico enim vobis, quoniam potest Deus
ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς
de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Iam enim
ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ
ad radicem arboris poſitum eſt. Omnis ergo arbor
καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. πᾶν οὖν δένδρον

quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem
μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam: qui autem poſt
ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν. ὁ δὲ ὀπίσω
me venturus, fortior me eſt: cuius non ſum
μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστὶν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ
calceamenta portare: ipſe vos baptizabit in Spiritu
ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι
ſancto & igni. Cuius ventilabrum in manu ſua, & permundabit
ἁγίῳ καὶ πυρί. οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακα-
aream ſuam, & congregabit triticum ſuum in horreum
θᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπο-
ſuum: paleas autem comburet igni inextinguibili.
θήκην· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ † ἀσβέστῳ.
Tunc venit Iesus à Galilæa in Iordanem
Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην
ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo. Ioannes autem
πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωάννης
prohibebat eum, dicens: Ego à te debeo baptizari,
διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι,
& tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei:
καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς
eum, Sine modò: ſic enim decet nos implere omnem
αὐτὸν, ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν
iuſtificationem. Tunc dimiſit eum. Baptizatus autem Iesus
δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
aſcendit ſtatim de aqua: Et ecce aperti ſunt ei cœli,
ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ,
& vidit ſpiritum Dei deſcendentem ſicut columbam, & ve-
καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρ-
nientem ſuper ſe. Et ecce vox de cœlis dicens:
χόμενον ἐπ' αὐτόν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγου-
Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.
σα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

CAP. IV.

Tunc Iesus ductus eſt in deſertum à ſpiritu,
Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὸ ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος,
vt tentaretur à diabolo. Et ieiunans dies quadra-
πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσε-
ginta, & poſtea eſuriit. Et accedens tentator dixit ei:
ράκοντα, καὶ ὕστερον ἐπείνασε. καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν
Si filius es Dei, dic vt lapides iſti panes fiant. Qui reſpondens
αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.
dixit: Scriptum eſt: Non in pane ſolo viuet homo,
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρω-
ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei.
πος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ.
Tunc aſſumit eum diabolus in ſanctam ciuitatem, &
τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ
ſtatuit eum ſuper pinnaculum templi: Et dicit ei: Si filius
ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ. καὶ λέγει αὐτῷ, εἰ υἱὸς
es Dei, mitte teipſum deorſum. Scriptum eſt enim, Quia angelis
εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται γάρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις
ſuis mandabit de te, & in manibus tollent te, ne forte
αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε
offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus
προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Rurſum ſcriptum eſt: Non tentabis Dominum Deum tuum.
πάλιν γέγραπται, οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν Θεόν σου.
Rurſum aſſumit eum diabolus in montem excelſum
πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν
valde, & oſtendit ei omnia regna mundi &
λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ
gloriam eorum & dixit ei: Hæc omnia tibi dabo,
τὴν δόξαν αὐτῶν· καὶ λέγει αὐτῷ· ταῦτά σοι πάντα δώσω,
si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei Iesus:
ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Vade retro me Satana, Scriptum eſt enim, Dominum Deum tuum
ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· γέγραπται γάρ, κύριον τὸν Θεόν σου
adorabis, & illi ſoli ſeruies. Tunc reliquit
προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε ἀφίησιν
eum diabolus, & ecce angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei.
αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
Audiens autem Iesus quòd Ioannes traditus eſſet, ſeceſſit in
Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς
Galilæam: Et relinquens Nazareth, venit commora-
Γαλιλαίαν· καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲτ, ἦλθε κατῳκησεν
tus in Capharnaum maritimam, in finibus Zabulon &
εἰς Καπερναοὺμ παραθαλασσίαν, ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ
Nephthalim: Vt adimpleretur ſ. prædictum per Iſaiam Prophetam,
Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου,
dicentem: Terra Zabulon & terra Nephthali, viam maris
λέγοντος· γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης,
trans Iordanem Galilæa gentium. Populus Ifdem
πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν. ὁ λαὸς ὁ καθήμενος
in tenebris vidit lucem magnam: & ſedentibus in regione & in
ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα· καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ
umbra mortis, lux orta eſt eis. Exinde cœpit
σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ
Ieſus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim
Ἰησοῦς κηρύσσειν, καὶ λέγειν, μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία
regnum cœlorum. Et ambulans

In somnis, in ſomnio
reuerſi ſunt
Qui eum quærebant
apparuit in ſomnio
Surge, & †
Accipe
quæ
Qui conſurgens
quod
Herodes
Defuncto
In ſomnio apparuit
Surge, & accipe
vade
mortui ſunt enim
quærebant animam
Ille autem conſurgens
Et
Iudæa pro Herode patre
Responſo autem ſomnio
ſeceſſit in partes
Et veniens
nomine
Quòd
Ioannes
Pœnitentiam agite
appropinquabit
de quo dictum
per Eſaiam
Prophetam dicentem
Vox
Parate
ejus
Ipſe autem Ioannes habebat
Et
Tunc exibat
Hieroſolyma
omnis
regio circa Iordanem.
Et baptizabantur in Iordane
Videns autem multos
Phariſæorum & Sadducæorum
Generatio viperarum
Facite ergo fructum
Et
Patrem habemus
Abrahàm
Iam enim
Omnis ergo arbor
quæ non facit fructum bonum, excidetur
Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam
qui autem poſt
me
fortior me eſt
Ipſe vos baptizabit in Spiritu
Cuius ventilabrum in manu ſua
Tunc venit Iesus
Ioannem
Ioannes autem
Ego à te debeo baptizari
Respondens autem Iesus dixit ei
Sine modò
Tunc dimiſit eum
Baptizatus autem Iesus
Et ecce aperti ſunt ei cœli
Et ecce vox de cœlis dicens
Hic eſt Filius meus dilectus
Tunc Iesus ductus eſt in deſertum à ſpiritu
Et
diabolo
Et
Qui reſpondens
Scriptum eſt
Tunc aſſumit eum diabolus
Rurſum aſſumit eum diabolus
Audiens autem Iesus quòd Ioannes traditus eſſet
Et relinquens Nazareth
Vt adimpleretur
Terra Zabulon & terra Nephthali
Populus
Exinde cœpit
Pœnitentiam agite
appropinquabit
Et ambulans
quæ
Ille
Ieſus
Non
Dominum Deum tuum
Iterum
Rurſum
Iterum aſſumit eum diabolus
Omnia
Tunc dicit ei Ieſus
Vade retro me Satana
Dominum Deum tuum
Tunc reliquit
Ecce
Audiens autem Ieſus quòd Ioannes traditus eſſet
Et relinquens
Et
Vt adimpleretur
Terra Zabulon & terra Nephthali
Populus
Exinde cœpit
Ieſus
Pœnitentiam agite
appropinquabit
Et ambulans

τῆς γῆς. μὴ ὀμόσῃς μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ, 35
μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως· 36
μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναὶ, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. 37
ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 38
ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 39
καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 40
καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο· 41
τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. 42
ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· 43
ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· 44
ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 45
ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 46
καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 47
ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν. 48

CAP. VI. 1

Προσέχετε τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 1
ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. 2
σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου· 3
ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. 4
καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. 5
σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. 6
προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 7
μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 8
οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· 9
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 10
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· 11
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 12
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 13
ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 14
ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. 15
ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. 16
σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ νίψαι τὸ πρόσωπόν σου, 17
ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. 18
μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσιν· 19
θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· 20
ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία σου ἔσται. 21
ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 22
ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον; 23
οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. 24
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε ἢ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; 25
ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 26
τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 27
καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· 28
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων· 29
εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 30
μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; 31
πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων· 32
ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 33
μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. 34

CAP. VII. 1

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· 1
ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν. 2
τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 3
ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; 4
ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 5
μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 6
αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· 7
πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. 8
ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 9
καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 10
εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; 11
πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. 12
εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· 13
τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. 14
προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες· 15
ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; 16
οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. 17
οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. 18
πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται· 19
ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 20
οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 21
πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; 22
καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 23
πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν· 24
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 25
καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον· 26
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν· καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη. 27
καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 28
ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 29

CAP. VIII. 1

Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· 1
καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 2
καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων, θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 3
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 4
εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατοντάρχης παρακαλῶν αὐτὸν 5
καὶ λέγων, κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος. 6
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 7
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατοντάρχης ἔφη, κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 8
καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9
ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν εὗρον ἐν τῷ Ἰσραήλ. 10
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· 11
οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 12
καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ, ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. 13
καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· 14
καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτοῖς. 15
ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσε· 16
ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε. 17
ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσε διελθεῖν εἰς τὸ πέραν. 18
καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 19
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. 20
ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. 21
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. 22
καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 23
καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε. 24
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες, κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα. 25
καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 26
οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν; 27
καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης· 28
καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες, τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; 29
ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη· 30
οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. 31
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε· οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. 32
οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 33
καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθε εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 34

CAP. IX. 1

Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 1
καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ, θάρσει, τέκνον, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. 2
καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, οὗτος βλασφημεῖ. 3
καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 4
τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν, ἔγειρε καὶ περιπάτει; 5
ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ, ἔγειρε, ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 6
καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 7
ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις. 8
καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 9
καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· 10
καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 11
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας εἶπεν, οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· 12
πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν. 13
τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; 14
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν. 15
οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 16
οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήσσονται οἱ ἀσκοὶ, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότερα συντηροῦνται. 17
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτὴν, καὶ ζήσεται. 18
καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 19
καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 20
ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι. 21
ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν, θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 22
καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον, 23
ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. 24
ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. 25
καὶ ἐξῆλθε φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. 26
καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαβίδ. 27
ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, ναὶ, κύριε. 28
τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων, κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν· 29
καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω· 30
οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. 31
αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμ

Διδόμενον, ἐν μέτρῳ καλῷ, πεπιεσμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυννόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

39 Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς· μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;

40 οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς;

42 πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ βλέπων; ὑπόκριτα, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

43 Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν.

44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν.

45 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

46 Τί δέ με καλεῖτε· κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

47 Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος·

48 ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτήν, διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν.

49 ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

CAP. VII.

1 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.

2 ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.

3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.

4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο·

5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν.

6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ· κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς·

7 διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου.

8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

9 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

10 καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολύς.

12 ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ.

13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε.

14 καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν· νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.

15 καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

16 ἔλαβεν δὲ πάντας φόβος, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἰωάννης

19 ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν· Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

21 ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν.

22 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·

23 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;

25 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φορούμενοι ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

26 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.

27 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

28 λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστιν.

29 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου·

30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.

31 Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι;

32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, οἳ λέγουσιν· ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.

33 ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε· δαιμόνιον ἔχει·

34 ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.

35 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη.

37 καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατάκειται ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου

38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, ταῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ.

39 ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων· οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν.

40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ· διδάσκαλε, εἰπέ, φησίν.

41 δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα·

42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλείων ἀγαπήσει αὐτόν;

43 ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὀρθῶς ἔκρινας.

44 καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν.

45 φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλιπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.

46 ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου.

47 οὗ χάριν λέγω σοι· ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.

48 εἶπεν δὲ αὐτῇ· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.

49 καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν;

50 εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

CAPVT

CAP. VII. ζ.

μὴ κρίνητε, ἵνα μὴ κριθῆτε.
ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε,
μετρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες
ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ σου; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τοῦ
ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ,
μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων,
μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες
ῥήξωσιν ὑμᾶς. αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ
εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
λαμβάνει· καὶ ὁ ζητῶν, εὑρίσκει· καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.
τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ
υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες,
δόματα ἀγαθὰ δίδοσθαι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν
αὐτόν; πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι,
οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ
προφῆται.
εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη
καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί
εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη
ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες
αὐτήν.
προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν
ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες.
ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων
σῦκα; οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.
οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.
πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν;
καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀπόχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.
πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν·
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον·
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε· καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.
καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

CAP. VIII. α.

Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, θέλω· καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναοὺμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατοντάρχης, παρακαλῶν αὐτὸν
καὶ λέγων, κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος.
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατοντάρχης ἔφη, κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν εὗρον.
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν·
οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ, ὕπαγε· ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.
καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν·
καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.
ὀψίας δὲ γενομένης, προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσε·
ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος, αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε.
ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσε διελθεῖν εἰς τὸ πέραν.
καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις·

filius mortis homines, nec habitu vlo vsque ad mortem.
ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
Alius autem * discipulorum eius ait illi: Domine, permitte
εἶπεν δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· κύριε, ἐπίτρε-
me primum profectum abire & sepelire patrem meum.
ψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.
Et ille dixit ei: Sequere me, & dimitte mortuos
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς
sepelire suos mortuos. Et ascendens in * nauiculam,
θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον,
transfretauit cum discipuli eius. Et ecce motus ma-
διεπέρασεν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέ-
gnus factus est in mari, ita vt * nauicula operiretur
γας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ
fluctibus: ipse vero dormiebat. Et * accedentes
τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. καὶ προσελθόντες οἱ
discipuli eius, suscitauerunt eum, dicentes: Domine, salua nos,
μαθηταὶ αὐτοῦ, ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες, κύριε, σῶσον ἡμᾶς,
perimus. Et dicit eis: Quid timidi estis * modicæ fidei?
ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς, τί δειλοί ἐστε ὀλιγόπιστοι;
Tunc surgens imperauit ventis & mari, & facta
τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ
tranquillitas magna. Homines autem mirati,
ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν,
dicentes: Qualis est hic, quia & venti & mare
λέγοντες, ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα
obediunt ei? Et * postquam venit in regionem
ὑπακούουσιν αὐτῷ; Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν
Gergesenorum, occurrerunt ei duo habentes
χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, * ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι
daemonia exeuntes, de monumentis venientes,
ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν
quemquam hac per viam illam. Et ecce clamauerunt
τινὰ παρέρχεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν,
dicentes: Quid nobis & tibi Iesu Fili Dei? Venisti huc ante tempus
λέγοντες, τί ἡμῖν καὶ σοί Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ
torquere nos? Erat autem procul ab illis grex
βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη
porcorum multorum pascens. Daemones autem rogabant
χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαιμονες παρεκάλουν
eum, dicentes: Si eicis nos hinc, permitte nos abire
αὐτὸν, λέγοντες, εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελ-
in gregem porcorum. Et ait illis: Ite.
θεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε.
Illi autem exeuntes, abierunt in gregem porcorum. Et ecce
οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ
impetu ruit omnis grex per praeceps in mare,
ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασ-
& mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt,
σαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον,
& abeuntes in ciuitatem, omnia perdita sunt
καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα,
& de his quæ obsessis fuerant a daemonibus. Et ecce
καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ
omnis ciuitas exiit in occursum Iesu: & videntes eum
πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν
rogabant ut transiret a finibus eorum.
παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.
* Matth. 9.

CAP. IX. S.

Et ascendens in nauiculam, transfretauit & venit in ciuitatem
Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν
suam. Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto
πόλιν. καὶ ἰδοὺ φέρουσιν αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης
iacentem. Et videns Iesus fidem illorum dixit
βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παρα-
paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.
λυτικῷ, * θάρσει τέκνον, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.
Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se: Hic blas-
καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς, οὗτος βλα-
phemat. Et videns Iesus cogitationes eorum, dixit:
σφημεῖ. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν,
Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?
ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
Quid est facilius, dicere: Dimittuntur * tibi pec-
τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρ-
cata: an dicere: Surge & ambula? Vt autem sciatis quia
τίαι· ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
potestatem habet Filius hominis in terra dimittendi peccata:
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρ-
tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & vade
τίας· τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ, ἐγερθείς * ἆρόν σου τὴν κλίνην,
in domum tuam. Et surrexit, & abiit in domum suam.
καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
Videntes autem turbæ timuerunt, & glorificauerunt
ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν, καὶ ἐδόξασαν
Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.
τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.
Et præterens Iesus inde, vidit hominem sedentem
Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον
in telonio, Matthæum nomine, & ait illi: Se-
ἐπὶ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκο-
quere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est
λούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο
discumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores
ἀνακειμένου αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρ-
venientes discumbebant cum Iesu & discipulis eius.
τωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς
Et videntes Pharisæi dicebant discipulis eius:
αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister
διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος
vester? At Iesus audiens, ait illis: Non
ὑμῶν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν
vidua sani, sed qui male habent. Euntes autem
ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ
discite quid est: Misericordiam volo, & non sacrificium.
μάθετε τί ἐστιν, ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι
Non enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.
δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. τότε
Tunc accedunt ad eum discipuli Ioannis dicentes: Quare
προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, λέγοντες· διατί ἡμεῖς καὶ
nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non
οἱ φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ
ieiunant? Et ait illis Iesus: Numquid possunt filii
νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ
sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient
νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος;
autem dies, cum auferetur ab eis sponsus: tunc ieiunabunt.
ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύ-
Nemo autem committit figmentum rudis pannum
σουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους
in vestimento vetere: alioquin aufert plenitudinem eius
ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ
vestimenti, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum
τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον
nouum in vtres veteres: alioquin rumpuntur vtres, & vinum
νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήσσονται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος
effundetur, & vtres pereunt. Sed mittunt vinum
ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον
nouum in vtres nouos, & vtraque conseruantur.
νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότερα * συντηροῦνται.
Hæc illo loquente ad eos, ecce princeps vnus accessit,
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν,
& adorabat eum, dicens: Quod filia mea modo defuncta
προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, ὅτι θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύ-
est: sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet.
τησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτὴν, καὶ ζήσεται.
Et surgens Iesus sequebatur eum cum discipulis suis.
καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
Et ecce mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis,
καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθοῦσα ὄπι-
accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius.
σθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγεν γὰρ ἐν
Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius,
ἑαυτῇ, ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.
salua ero. Iesus autem conuersus & videns eam dixit:
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν, θάρσει θύγατερ,
Confide filia, fides tua saluam te fecit. Et saluata est
ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη
mulier ex illa hora. Et cum venisset Iesus in domum
ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν
principis, & vidisset tibicines & turbam tumultuantem,
τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον,
dicebat: Recedite: non enim mortua est puella, sed dormit.
ἔλεγεν· ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κα-
Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba, introiuit,
τεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν
& tenuit manum eius: & surrexit puella. Et exiit
τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν
fama hæc in vniuersam terram illam. Et transeunti
ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. καὶ παράγοντι
inde Iesu secuti sunt duo cæci clamantes
ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοί, κράζοντες,
& dicentes: Miserere nobis Fili Dauid. Cum autem venisset
καὶ λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς υἱὸς Δαυίδ. ὡς δὲ ἦλθεν
domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis
εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πιστεύετε
quod possum hoc facere? Dicunt ei: Vtique Domine.
ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, ναί κύριε.
Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram
τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων, κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν
fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus
γενηθήτω ὑμῖν. καὶ * ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο
illis Iesus, dicens: Videte ne quis sciat.
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων, ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω.
Illi autem egressi diffamauerunt eum in tota terra illa.
οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.
Ipsis autem egredientibus, ecce obtulerunt ei homi-
αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον
nem mutum dæmonium habentem. Et ejecto dæmonio,
κωφὸν δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου,
locutus est mutus. Et admirata sunt turbæ, dicentes:
ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες,

συλλέγετε ἐφ' ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον· οὐ δὲ φαγεσθε 14
ἀνθρωπον ἐν τῇ κρίσει· ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ
Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ἰδοὺ ἐγὼ 15
ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν
φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ 16
τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς 17
ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδιδῶσιν 18
ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ 19
τί λαλήσητε. οὐ γάρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ 20
πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. ἀδελφὸς δὲ 21
ἀδελφὸν εἰς θάνατον παραδώσει, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ 22
δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει 23
ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον 24
αὐτοῦ· ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ· εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλοῦνται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὃς δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν προφήτου λήψεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαίου λήψεται. καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

CAP.

CAP. XI.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσε ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

Οἱ δὲ πορευόμενοι, ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός γάρ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω.

Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδίοις τοῖς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καθημένοις, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις αὐτῶν, λέγουσι· ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ἦλθε γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσι· δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς. Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· οὐαί σοι χοραζίν, οὐαί σοι βηθσαϊδά, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας, καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες, εἶπον αὐτῷ· ἴδε οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε ἐπείνασε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασι οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ὧδέ ἐστιν. εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν, ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστι τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες, εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα σου, καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ἐπ' αὐτὸν ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας· καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν αὐτοῦ. καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἐλπιοῦσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔσται.

CAP. XII.

Τότε ἀπεκρίθη τις τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγων αὐτῷ· διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. εἶπε δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασι, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

τῷ κρίνει· καὶ † τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσι. 21

Tum ille admonuit eos ne dæmonem ederent. 22
τότε * προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ
mum & cæcum: tum ille ei admonuit & ipsi loqui
κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε † τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν.
& videre. Et therefore admonuit eum, ita ut & mutum loqui & videre.

Et admonuit eum. 23
καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυείδ;
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 24
οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 25
εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία † μερισθεῖσα
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται· καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται· καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει,
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 26
καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται.
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 27
εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν;
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 28
καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι·
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 29
πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· τὴν
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημίαν οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Et admonuit eum. 30
καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.
αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.
Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum. Et admonuit eum.

Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum: 31
Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν·
aut facite arborem malum, & fructum ejus malum: 32
ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ
ex fructu enim arbor agnoscitur.
γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.

Progenies viperarum, quomodo possitis bona loqui cum 33
Γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ
sitis nequissimi? ex abundantia enim cordis os loquitur. 34
ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.
Bonus homo de bono thesauro 35
ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
bona: & malus homo, de malo thesauro 36
ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
malum. Dico autem vobis, quod omne verbum otiosum
πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν
quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem
ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον
in die judicii. 37
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ
Ex verbis enim tuis justificaberis, & ex
τῶν λόγων σου κατακριθήσῃ. τότε ἀπεκρίθησάν τινες 38
verbis tuis condemnaberis. Tum responderunt quidam
τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, διδάσκαλε, θέλομεν
Scribarum & Phariſæorum, dicentes: Magister, volumus
ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· 39
à te signum videre. Qui respondens dixit eis:
γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
Generatio mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur
αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν 40
ei, nisi signum Jonæ prophetæ. Sicut enim fuit
Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας,
Jonas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus,
οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας
ita erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus
καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ 41
& tribus noctibus. Viri Ninivitæ resurgent in judicio cum
τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ
generatione hac & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in
κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ 42
prædicatione Jonæ: & ecce plus quam Jonas hic. Regina Austri surget in
κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων
judicio cum generatione hac & condemnabit eam, quia venit a finibus
τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.
terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus quam Salomon hic.

Cum autem immundus spiritus exierit ab homine, 43
Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
ambulat per loca inaquosa, quærens requiem, & non in-
διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑ-
venit. Tum dicit: Revertar in domum meam unde exivi:
ρίσκει. τότε λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον·
& cum venerit, invenit eam vacantem, scopis mundatam, &
καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον, καὶ 44
ornatum. Tunc vadit, & assumit
κεκοσμημένον. τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει
septem alios spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant
ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ
ibi. Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Sic erit & generationi huic
ἐκεῖ. καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ
τῇ πονηρᾷ ταύτῃ.
pessimæ.

Adhuc eo loquente turbis, ecce mater & 46
Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ
fratres ejus stabant foris, quærentes ei loqui.
ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.
Dixit autem quidam ei: Ecce mater tua & fratres tui 47
εἶπε δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου
foris stant, quærentes tibi loqui. At ipse respondens 48
ἔξω ἑστήκασι, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
dicenti sibi, Quod mater mea & qui sunt
εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ
fratres mei? Et extendens manum suam in di- 49
ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅστις
scipulos suos, dixit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicun-
γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς
que enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis, ipse
μου ἀδελφός, καὶ ἀδελφὴ, καὶ μήτηρ ἐστίν.
meus frater, & soror, & mater est.

CAP. XIII. ιγ'.

In die illo egressus Jesus de domo 1
Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας,
sedebat secus mare. Et congregatæ sunt ad eum
ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ † συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν
turbæ multæ, ita ut navem ascendens sederet
ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ
in navi, & omnis turba in littore stabat. Et locutus est 2
πᾶς ὁ ὄχλος εἰς τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς
eis multa in parabolis, dicens: Ecce exiit 3
πολλὰ ἐν † παραβολαῖς, λέγων· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ
seminare. Et dum seminat, quædam ceciderunt
σπεῖραι. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν
juxta viam, & venerunt volucres, & comederunt eas. 4
ὁδόν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ, καὶ κατέφαγον αὐτά.
Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram 5
ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολ-
multam: & continuo exorti sunt, propterea quod non haberent altitudinem terræ. 6
λὴν, καὶ ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς.
Et cum exortus esset sol, æstuatus est: & propter quod non habebat radicem, exaruit.
ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος † ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
Alia autem ceciderunt in spinas, 7
ῥίζαν, ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ
& creverunt spinæ, & suffocaverunt ea. Alia vero ceciderunt 8
ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ † ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν
in terram bonam, & dabant fructum, hoc quidem centesimum
ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατὸν, ὃ δὲ
aliud sexagesimum, aliud tricesimum. 9
ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω.
Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare 10
Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, διὰ τί ἐν παραβολαῖς
in parabolis loqueris eis? At ille respondens 11
λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὅτι
vobis datum est nosse mysteria regni cœlorum,
ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια † τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν,
illis autem non est datum. Quicunque enim habet, dabitur ei, 12
ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ
& abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.
† περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
Propterea in parabolis eis loquor, quod videntes non 13
διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ
videant, & audientes non audiant, neque intelligant.
βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσιν.
Et prophetia Isaiæ in eis impletur, quæ dicit: 14
καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου, ἡ λέγουσα·
Auditu audietis & non intelligetis: & videntes videbitis & non videbitis.
ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε
& non videbitis. Incrassatum est enim cor populi hujus, 15
καὶ οὐ μὴ ἴδητε. † ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία † τοῦ λαοῦ τούτου,
& auribus gravi audierunt, & oculos suos clauserunt,
καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν,
nequando videant oculis & auribus audiant & corde intelligant, & convertantur, & sanem eos.
μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ
καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

ὑμῶν. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδαν· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τῆς παραβολῆς τοῦ σπείροντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν· γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιεὶς ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατὸν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ, κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον αὐτῷ· θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ ἔφη, οὔ μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δράγμας, πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὃ μικρότερόν μέν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶ, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰησοῦς, καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν· οἱ δὲ θερισταί ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν· καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφορίσουσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, ναί κύριε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν, πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσιν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

CAP.

CAP. XIIII. ις.

In illo tempore audiens Herodes Tetrarcha
Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀκούσας Ἡρῴδης ὁ τετραρχης τὴν 1
famam Iesu. Et ait pueris suis: Hic est Ioan- 2
ἀκοὴν Ἰησοῦ· καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν Ἰωάν-
nes Baptista: ipse surrexit à mortuis & propterea vir-
της ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ
tutes operantur in eo. Ipse enim Herodes apprehendens
δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας 3
Ioannem, vinxit eum, & posuit in carcere propter Hero-
τὸν Ἰωάννην, ἔδησεν αὐτὸν, καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳ-
diadem uxorem Philippi fratris sui.
διάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
Dicebat enim illi Ioannes: Non licet tibi habere eam. 4
Ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.
Et volebat illum occidere, timebat tamen populum, quia sicut Pro- 5
καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προ-
phetam eum habebant. Natalitia autem agebat Herodes,
φήτην αὐτὸν εἶχον. γενεσίοις δὲ ἄγουσιν τοῦ Ἡρῴδου,
saltavit filia Herodiadis in medio & placuit Herodi. 6
ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσεν τῷ
Unde cum promissione confirmavit ei, dare quod petisset 7
Ἡρῴδῃ. ὅθεν μετ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν
petentem. Illa verò prius mota à matre sua: Da mihi, 8
αἰτήσῃ. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς· Δός
inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ.
μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.
Et contristatus rex propter sacramentum, & propter 9
καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συν-
discumbentes jussit dari, & misit decollavit Ioannem 10
ανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, καὶ πέμψας ἀπεκε-
in carcere. Et allatum est caput eius in disco, & datum
φάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ κε-
puellæ, & tulit matri suæ. Et accesserunt discipuli eius, 11
φαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ
& tulerunt corpus, & sepelierunt illud: & venientes nuntiaverunt
μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 12
Iesu. Quod cùm audisset Iesus, secessit inde in 13
ἦραν τὸ πτῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτὸ· καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν
navi in desertum locum seorsum. & audierunt turbæ
τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν
secutæ sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens 14
πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι,
vidit turbam multam, & misertus est eis, & curavit
ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν εἶδεν
infirmos eorum. Vespere autem facto, accesserunt ad 15
πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς
eum discipuli eius, dicentes: Desertus est locus, & hora
ἀρρώστους αὐτῶν. ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μα-
jam præterit: dimitte turbas, ut euntes in castella, quæ
θηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον
circa sunt, emant sibi escas. Quibus ait Iesus: Non 16
τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς
habent necesse ire: date illis vos manducare.
βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐ 16
Illi autem dicunt ei: Non habemus hic nisi quinque panes, 17
χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.
& duos pisces. Ille autem ait: Afferte mihi illos hue. 18
οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους, 17
Et præcepit turbæ discumbere super fœnum, & 19
καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε, φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. 18
accepit quinque panes & duos pisces, & respiciens in cœlum
καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, 19
benedixit, & fregit, & dedit discipulis panes, discipuli
λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς
autem turbis. Et manducaverunt omnes, & saturati 20
τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς
sunt: & tulerunt reliquias fragmentorum duodecim 21
ἄρτους· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες, 20
cophinos plenos. Erant autem qui manducaverunt quin-
καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώ-
que millia virorum, exceptis mulieribus & parvulis.
δεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες 21
ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.
Et statim compulit Iesus discipulos suos ascendere
καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆ-
navim, & præcedere eum trans fretum, donec dimitteret
ναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπο-
populos. Et dimissis populis, ascendit in montem solus
λύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη 23
orare. Vespere autem facto, erat ibi solus. Navis
εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος
verò in medio mari jactabatur fluctibus: erat enim ventus
ἦν ἐκεῖ· τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσῃ τῆς θαλάσσης ἦν, βα-
contrarius eis. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos
σανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. 24
Iesus ambulans super mare. Et videntes eum discipuli
Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς, ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰη- 25
super mare ambulantem, turbati sunt, dicentes quod
σοῦς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ
phantasma esset: & præ timore clamaverunt. Et con- 26
τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.
festim locutus est eis Iesus, dicens: Confidite, ego 27
καὶ εὐθέως ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· θαρσεῖτε
sum, nolite timere. Respondens autem ei Petrus, dixit: 28
ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος,
Domine, si tu es, jube me ad te venire super aquas.
εἶπεν, κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ
Qui ait: Veni. Et descendens de navicula Petrus, 29
ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν, ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος,
ambulabat super aquas, ut veniret ad Iesum.
περιεπάτησεν ἐπὶ τὸ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.
Videns verò ventum validum, timuit: & incipiens 30
βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος
mergi, clamavit, dicens: Domine, salvum me.
καταπονεῖσθαι, ἔκραξεν, λέγων, κύριε, σῶσόν με.
Et continuò Iesus extendens manum, suscepit eum, 31
Καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ,
& ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti?
καὶ λέγει αὐτῷ, ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας;
Et ascendentibus illis in navigium, cessavit ventus. 32
Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.
Qui autem in navigio, venerunt adorabant eum, dicen- 33
οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγον-
tes: Vere Dei filius es.
τες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.
Et transfretantes venerunt in 34
Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον
terram Genesaret. Et cognoverunt eum viri loci illius, 35
τὴν γῆν Γεννησαρέτ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ
& miserunt in universam regionem illam circumjacentem:
τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην· καὶ
& obtulerunt ei omnes male habentes,
προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας·
Et deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti 36
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου
ejus tangerent. Et quotquot tetigerunt, salvi facti sunt.
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. καὶ ὅσοι ἥψαντο, διεσώθησαν.

CAP XV. ις.

Tunc accedunt Iesu à Hierosolymis Scri- 1
Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμ-
bæ & Pharisæi, dicentes: Quare discipuli tui
ματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες· διὰ τί οἱ μαθηταί σου
transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lavant
παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται
manus suas cum panem manducant. Ipse autem respondens 2
τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
ait illis: Quare & vos transgredimini mandatum Dei 3
εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ,
propter traditionem vestram? Nam Deus mandavit, dicens: 4
διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο, λέγων·
Honora patrem & matrem: & qui maledixerit patri vel
τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ
matri, morte moriatur. Vos autem dicitis: Quicumque 5
μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὃς ἂν
dixerit patri vel matri, Munus, quodcumque ex me, tibi
εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς·
& non honorificabit patrem suum aut matrem suam: & 6
καὶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ
irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.
ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias, dicens: 7
ὑποκριταί, καλῶς προεφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων·
Appropinquat mihi populus hic ore suo, & labiis 8
ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσί
me honorat: cor autem eorum longe est à me. 9
με τιμᾷ· ἡ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.
Frustra autem colunt me, docentes doctrinas, & man-
μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλ-
data hominum. Et convocatis ad se turbis, dixit eis: 10
ματα ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος ὁ ὄχλος ἔλεγεν
Audite, & intelligite. Non quod intrat in os coinquinat 11
αὐτοῖς, ἀκούετε καὶ συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στό-
hominem, sed quod procedit de ore, hoc coinquinat
μα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος
hominem. Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei: 12
τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. τότε προσελθόντες
Scis quia pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt?
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπαν αὐτῷ, οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι ἀκού-
Qui respondens ait: Omnis plantatio quam non plan- 13
σαντες τὸν λόγον, ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
vit Pater meus cœlestis, eradicabitur. Sinite illos: cæci 14
εἶπεν, πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος,
sunt & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum
ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς. ὁδηγοί εἰσιν τυφλοὶ τυ-
præstet, ambo in foveam cadent. Respondens autem 15
φλοὶ. τυφλὸς δὲ τυφλῷ ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
Petrus dixit illi: Edissere nobis parabolam istam.
πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, φράσον
Quibus ille ait: Adhuc & vos sine intellectu estis? 16
ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. ὁ δὲ εἶπεν, ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί
Non intelligitis quod omne quod in os intrat, in ventrem 17
ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς κοιλίαν
vadit, & in secessum emittitur? Quæ autem procedunt 18
χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα
de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem.
ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, 19
ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι,
adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blas-
μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαὶ, ψευδομαρτυρίαι, βλασφη-
phemiæ. Hæc sunt quæ coinquinant hominem: 20
μίαι. ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον·
Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis. 21
καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.
Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa, 22
καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα
clamavit ei, dicens: Miserere mei, Domine fili David:
ἔκραξεν αὐτῷ, λέγουσα· ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυίδ·
filia mea male à dæmonio vexatur. Qui non respondit 23
ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη
illi verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum,
αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν,
dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. Ipse 24
λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.
autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oves 25
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα
quæ perierunt domus Israel. Mulier autem venit & 26
τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα
adorabat eum, dicens: Domine, adjuva me. Qui respon- 27
προσεκύνει αὐτῷ, λέγουσα, κύριε, βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
dens ait: Non est bonum filiis panem auferre & canibus
εἶπεν, οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν
projicere. Mulier autem dixit: Etiam, Domine: nam & 28
τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπεν, ναὶ κύριε· καὶ γὰρ
catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum
τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν
suorum. Tunc respondens Iesus dixit ei: O mulier, 29
κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, ὦ γύναι
magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est 30
μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη
filia eius ex illa hora. Et transiens Iesus inde venit 31
ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς
secus mare Galilææ: & ascendens in montem sedebat
παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο
ibi. Et secuta sunt eum turbæ multæ habentes secum 32
ἐκεῖ. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν
mutos, claudos, cæcos, debiles, & alios multos: & 33
κωφοὺς, χωλοὺς, τυφλοὺς, κυλλοὺς, καὶ ἑτέρους πολλοὺς, καὶ
projecerunt eos ad pedes Iesu, & curavit eos: ita ut 34
ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς· ὥστε
turba mirarentur videntes mutos loquentes, claudos 35
τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς
ambulantes, cæcos videntes: & magnificabant Deum 36
ὑγιεῖς, χωλοὺς περιπατοῦντας, τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν
Israel. Iesus autem convocatis discipulis suis, ait: 37
τὸν θεὸν Ἰσραήλ. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν,
Misereor super turbam: quia ecce triduo sustinent me, 38
σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἰδοὺ τρεῖς ἡμέρας προσμένουσίν μοι,
& non habent quod manducent: & dimittere eos je- 39
καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις
junos nolo, ne forte deficiant in via. Et ait illi discipuli
οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ
eius: Unde nobis in deserto tanta turba, ut saturemus 40
μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ τοσοῦτος ὄχλος, ὥστε χορτάσαι
turbam tantam? Dicit eis Iesus: Quot panes habetis? 41
ὄχλον τοσοῦτον; λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πόσους ἄρτους ἔχετε;
At illi dixerunt: Septem, & pauca pisciculi. Et præ- 42
οἱ δὲ εἶπαν, ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ παρα-
cepit turbæ discumbere super terram. Et accepit septem 43
κελεύσας τῷ ὄχλῳ ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ
panes & pisces, & gratias agens fregit, & dedit discipulis
ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, εὐχαριστήσας ἔκλασεν, καὶ ἔδωκεν τοῖς
suis, & discipuli turbis. Et manducaverunt omnes, & 44
μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες,
saturati sunt: & quod superfuit eis fragmentorum, 45
καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον αὐτοῖς κλασμάτων,
septem sportas plenas. Erant autem qui manducaverunt, 46
ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν
quatuor millia virorum, exceptis parvulis & mulieribus.
τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν.
Et dimissis turbis, ascendit navim, & venit in fines 47
Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια
Magedan.
Μαγεδάν.

ἐμῶν τῶν ἀδελφῶν τούτων. ὁ ἐποίησατε ἑνὶ τούτων τῶν 16
ὑμεῖς οὐκ ἐποιήσατε· ὁ δὲ ἐποίησε μηδενὶ τούτων, οὐδὲ ἐμοί 17
οὐκ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον δὲ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται ἐν τῷ λαῷ.

Καὶ τοῦ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς, καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαί με ἐποίησεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπεν· τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος· μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας.

Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν· οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου. καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σύσσημον λέγων· ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν, κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· χαῖρε, ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει· τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθησεν αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτεροι καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν· καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπαν· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν· ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἰδοὺ νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· ἔνοχος θανάτου ἐστίν. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπαν τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λέγων· ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπαν· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ οὐδὲ πρὸς ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἕνα δέσμιον ἀπολύειν τῷ ὄχλῳ ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτόν. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες· σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν· καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν λεγόμενος κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελεν πιεῖν. ὅτε δὲ ἐσταύρωσαν αὐτόν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· εἰ βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν· πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γάρ· θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἠλί, ἠλί, λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν· θεέ μου, θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ εἶπον· ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἑκατοντάρχης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

CAP. XVI. ις'.

Καὶ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων παρεγένοντο Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν· μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων· καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας.

Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

CAP. XVII. κζ.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον, καὶ 1
Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς
εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν 2
αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.
καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἠλίας συλ- 3
λαλοῦντες μετ' αὐτοῦ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰη- 4
σοῦ· Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε
τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ.
ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· 5
καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.
καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, 6
καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς, 7
καὶ ἁψάμενος αὐτῶν εἶπε· Ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε.
ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ 8
τὸν Ἰησοῦν μόνον.
Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο 9
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα,
ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.
Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· τί οὖν 10
οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ 11
ἀποκαταστήσει πάντα· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθε, 12
καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν·
οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν.
τότε συῆκαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.
Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν 14
αὐτὸν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, 15
ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ
πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, 16
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμ- 17
μένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
φέρετε μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 18
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
Τότε προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, καὶ εἶπον· 19
διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν. 20
ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως,
καὶ ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται·
καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.
Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. 21
Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ 22
Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.
Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς Καπερναούμ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδρα- 24
χμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ
τὰ δίδραχμα;
λέγει· ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ 25
Ἰησοῦς, εἰπών· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων
λαμβάνουσι τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;
εἰπόντος δὲ τοῦ Πέτρου· Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ 26
ὁ Ἰησοῦς· ἄρα ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκαν- 27
δαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιστρον
καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον· καὶ ἀνοίξας
τὸ στόμα αὐτοῦ, εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς
ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

CAP. XVIII. κη.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέ- 1
γοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;
καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν 2
μέσῳ αὐτῶν, καὶ εἶπε· καὶ εἶπον, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στα- 3
φῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς 4
τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν·
καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἓν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, 5
ἐμὲ δέχεται.
ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων 6
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος
ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει
τῆς θαλάσσης.
οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων. 7
ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀν-
θρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.
εἰ δὲ ἡ χείρ σου, ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον 8
αὐτὰ, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν

χρυσὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδα- 9
λίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστι
μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα
βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε 10
ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγε-
λοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι 12
ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν,
οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ πορευθεὶς
ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω 13
ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα τοῖς
μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα
ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν 14
τῶν μικρῶν τούτων. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός 15
σου, ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου·
ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.
ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, 16
ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα.
ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ 17
τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.
Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis super terram, erunt li- 18
gata & in cœlo: & quæcunque solueritis super terram, erunt
soluta & in cœlo. Iterum dico vobis, quia si
duo ex vobis consentient super terram de omni
re quamcunque petierint, fiet illis a patre meo
qui in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres 20
congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.
Tunc accedens ad eum Petrus, dixit: Domine, quoties 21
peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque
septies? Dicit illi Iesus: non dico tibi, usque septies, sed
usque septuagies septies. Propterea assimilatum est 22
regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem
ponere cum seruis suis. Et cum cœpisset ponere, obla- 23
tus est ei unus debitor decem millium talentorum. Cum autem non 24
haberet unde redderet, iussit eum dominus eius
venundari, & uxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi.
Procidens autem seruus ille orabat eum, dicens: Domine, patientiam habe 26
in me, & omnia reddam tibi. Misertus autem domini serui illius, dimisit 27
eum, & debitum dimisit ei. Egressus autem seruus ille inuenit unum de 28
conseruis suis, qui debebat ei centum denarios: & tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. Procidens ergo conseruus eius rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abiit, & misit eum in carcerem, donec reddat debitum. Videntes autem conserui eius quæ fiebant, contristati sunt ualde, & uenerunt & narrauerunt domino suo omnia quæ facta fuerant. Tunc conuocauit illum dominus suus, & ait illi: serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, quoadusque reddat uniuersum debitum. Sic & pater meus cœlestis faciet uobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris.

CAP. XIX.

Et factum est cum consummasset Iesus uerba hæc, transmouit ab Galilæa, & uenit in fines Iudææ trans Iordanem. Et secuti eum turbæ multæ, & curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum Pharisæi tentantes eum, & dicentes ei: si licet homini dimittere uxorem suam quacunque ex causa? Qui respondens ait eis: non legistis, quia qui fecit ab initio masculum & fœminam fecit eos? Et dixit: propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandauit dare libellum repudii, & dimittere eam? Ait illis Iesus: Moyses ad duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere uxores uestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem uobis: quia quicunque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Dicunt ei discipuli eius: si sic est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. Qui dixit eis: non omnes capiunt uerbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de uentre matris suæ sic nati sunt: & sunt eunuchi qui castrati sunt ab hominibus: & sunt eunuchi qui castrauerunt semetipsos propter regnum cœlorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei pueruli, ut manus imponeret eis & orraret: discipuli autem increpabant eos. Iesus uero dixit eis: sinite paruulos, & nolite eos prohibere ad me uenire: talium enim est regnum cœlorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde.

Et ecce unus accedens dixit illi: Magister bone, quid boni faciam ut habeam uitam æternam? Qui dixit ei: quid me interrogas de bono? unus est bonus Deus. Si autem uis ad uitam ingredi, serua mandata. Dicit illi: quæ? Iesus autem dixit: non homicidium facies, non adulterium facies, non furtum facies, non falsum testimonium dices, honora patrem & matrem, & diliges proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi adolescens: omnia hæc custodiui a iuuentute mea, quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus: si perfectus esse uis, uade, uende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo: & ueni, sequere me. Audiens autem adolescens uerbum abiit tristis: erat enim habens multas possessiones. Iesus autem dixit discipulis suis: amen dico uobis, quia dives difficile intrabit in regnum cœlorum. Et iterum dico uobis: facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum cœlorum. Audientes autem discipuli mirabantur ualde, dicentes: quis ergo potest saluus fieri? Aspiciens autem Iesus dixit illis: apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens Petrus dixit ei: ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis: amen dico uobis, quod uos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Et omnis qui reliquerit domum, uel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit. Multi autem erunt primi nouissimi, & nouissimi primi.

Simile enim est regnum cœlorum homini patri familias, qui exiit primo mane conducere operarios in uineam suam. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in uineam suam. Et egressus circa horam tertiam, uidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis: ite & uos in uineam meam, & quod iustum fuerit dabo uobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa horam sextam & nonam, & fecit similiter. Circa undecimam uero exiit, & inuenit alios stantes, & dicit illis: quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: quia nemo nos conduxit. Dicit illis: ite & uos in uineam meam. Cum sero autem factum esset, dicit dominus uineæ procuratori suo: uoca operarios, & redde illis mercedem, incipiens a nouissimis usque ad primos. Cum uenissent ergo qui circa undecimam horam erant, acceperunt singulos denarios. Uenientes autem & primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi: & acceperunt & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patrem familias, dicentes: quia hi nouissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & æstum. At ille respondens uni eorum dixit: amice, non facio tibi iniuriam: nonne denario conuenisti mecum? tolle quod tuum est & uade: uolo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. Aut non licet mihi quod uolo facere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi enim sunt uocati, pauci uero electi.

Et ascendens Iesus Hierosolymam assumpsit duodecim discipulos suos secreto, & ait illis: ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis, & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum & crucifigendum, & tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit illi: quid uis? Ait illi: dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram tuam in regno tuo. Respondens autem Iesus dixit: nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: possumus. Ait illis: calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam & ad sinistram non est meum dare uobis, sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem conuocauit eos, & ait: scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores potestatem exercent in eos. Non ita erit inter uos: sed quicunque uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus: sicut filius hominis non uenit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.

Et egredientibus illis ab Hiericho, secuta est eum turba multa. Et ecce duo cæci sedentes secus uiam, audierunt quia Iesus transiret, & clamauerunt dicentes: miserere nostri, fili Dauid. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes: miserere nostri, fili Dauid. Et stetit Iesus, & uocauit eos, & ait: quid uultis ut faciam uobis? Dicunt illi: domine, ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus tetigit oculos eorum, & confestim uiderunt, & secuti sunt eum.

Et cum appropinquassent Hierosolymis, & uenissent Bethphage ad montem Oliueti, tunc Iesus misit duos discipulos suos, dicens eis: ite in castellum quod contra uos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea: solutos adducite mihi. Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite quia dominus his necessarius est: & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: dicite filiæ Sion: ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut præcepit illis Iesus: & adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos uestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straurerunt uestimenta sua in uia: alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in uia. Turbæ autem quæ præcedebant eum & quæ sequebantur clamabant dicentes: hosanna filio Dauid: benedictus qui uenit in nomine Domini: hosanna in excelsis. Et cum intrasset Hierosolymam, commota est uniuersa ciuitas dicens: quis est hic? Populi autem dicebant: hic est Iesus propheta a Nazareth Galilææ.

Et intrauit Iesus in templum Dei, & eiciebat omnes uendentes & ementes in templo: & mensas nummulariorum & cathedras uendentium columbas euertit. Et dicit eis: scriptum est: domus mea domus orationis uocabitur: uos autem facitis illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos. Uidentes autem principes sacerdotum & scribæ mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo & dicentes: hosanna filio Dauid: indignati sunt, & dixerunt ei: audis quid isti dicant? Iesus autem dixit eis: utique. Nunquam legistis quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis foras ciuitatem in Bethaniam, ibi mansit.

Mane autem reuertens in ciuitatem, esuriit. Et uidens fici unam secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantum, & ait illi: nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et aruit continuo ficulnea. Et uidentes discipuli mirati sunt dicentes: quomodo continuo aruit ficulnea? Respondens autem Iesus ait illis: amen dico uobis, si habueritis fidem & non hæsitaueritis, non solum de ficulnea facietis, sed & si monti huic dixeritis: tollere & mittere in mare, fiet. Et omnia quæcunque petieritis in oratione credentes accipietis.

Et cum uenisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum & seniores populi, dicentes: in qua potestate hæc facis? & quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens autem Iesus dixit illis: interrogabo & ego uos unum sermonem, quem si dixeritis mihi, & ego dicam uobis in qua potestate hæc facio. Baptismus Ioannis unde erat? de cœlo an ex hominibus? At illi cogitabant apud se dicentes: si dixerimus de cœlo, dicet nobis: quare ergo non credidistis ei? si autem dixerimus ex hominibus, timemus turbam: omnes enim habent Ioannem sicut prophetam. Et respondentes Iesu dixerunt: nescimus. Ait illis & ipse: nec ego dico uobis in qua potestate hæc facio.

Quid autem uobis uidetur? homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit: fili, uade hodie operare in uinea mea. Ille autem respondens ait: nolo. Postea autem pœnitentia motus abiit. Et accedens ad alium dixit similiter. At ille respondens ait: eo domine, & non abiit. Quis ex duobus fecit uoluntatem patris? Dicunt ei: primus. Dicit illis Iesus: amen dico uobis, quia publicani & meretrices præcedunt uos in regnum Dei. Uenit enim ad uos Ioannes in uia iustitiæ, & non credidistis ei: publicani autem & meretrices credidere ei: uos autem uidentes nec pœnitentiam habuistis postea ut credidissetis ei.

Parabolam aliam audite: homo erat pater familias, qui plantauit uineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrem, & locauit eam agricolis, & peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Et agricolæ apprehensis seruis eius, alium cæciderunt, alium occiderunt, alium uero lapidauerunt. Iterum misit alios seruos plures quam priores, & fecerunt illis similiter. Nouissime autem misit ad eos filium suum, dicens: uerebuntur filium meum. Agricolæ autem uidentes filium, dixerunt intra se: hic est hæres, uenite occidamus eum, & possidebimus hæreditatem eius. Et apprehendentes eum eiecerunt extra uineam, & occiderunt. Cum ergo uenerit dominus uineæ, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: malos male perdet, & uineam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: numquam legistis in scripturis: lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? a Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? Ideo dico uobis, quod auferetur a uobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Et qui cecidit super lapidem istum, confractus est: super quem autem ceciderit, conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum & pharisæi parabolas eius, cognouerunt quod de ipsis diceret. Et quærentes eum tenere timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam illum habebant.

Et respondens Iesus dixit iterum in parabolis dicens: simile factum est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias, & nolebant uenire. Iterum misit alios seruos suos, dicens: dicite inuitatis: ecce prandium meum parauit, tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata: uenite ad nuptias. Illi autem neglexerunt: & abierunt alius in uillam suam, alius uero ad negotiationem suam. Reliqui autem tenuerunt seruos eius, & contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cum audisset, iratus est: & mittens exercitum suum perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Tunc ait seruis suis: nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uiarum, & quotquot inueneritis, uocate ad nuptias. Et egressi serui eius in uias congregauerunt omnes quos inuenerunt malos & bonos: & impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem rex ut uideret discumbentes, & uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali, & ait illi: amice, quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Multi enim sunt uocati, pauci uero electi.

Tunc abeuntes pharisæi consilium inierunt ut comprehenderent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: magister, scimus quia uerax es, & uiam Dei in ueritate docens, & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi uidetur: licet censum dare Cæsari, an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum, dixit: quid me tentatis hypocritæ? ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: cuius est imago hæc & superscriptio? Dicunt ei: Cæsaris. Tunc ait illis: reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt, & relicto eo abierunt.

In illo die accesserunt ad eum sadducæi, qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogauerunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres: & primus uxore ducta defunctus est, & non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus & tertius usque ad septimum. Nouissime autem omnium defuncta est & mulier. In resurrectione ergo cuius de septem erit uxor? omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus dixit eis: errate nescientes scripturas, neque uirtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cœlo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum sit a Deo dicente: ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob? non est Deus mortuorum, sed uiuorum. Et audientes turbæ mirabantur super doctrina eius.

Pharisæi autem audientes quia silentium imposuisset sadducæis, conuenerunt in unum: & interrogauit unus ex eis legis doctor, tentans eum & dicens: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Iesus autem dixit illi: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis uniuersa lex pendet & prophetæ. Congregatis autem pharisæis interrogauit eos Iesus dicens: quid uobis uidetur de Christo? cuius filius est? Dicunt ei: dauid. Ait illis: quomodo ergo dauid in spiritu uocat eum dominum, dicens: dixit dominus domino meo: sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo dauid uocat eum dominum, quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei respondere uerbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

Tunc Iesus turbis locutus est & discipulis suis, dicens: super cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint uobis seruate & facite: secundum opera uero eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Alligant autem onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia autem opera sua faciunt ut uideantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua & magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & uocari ab hominibus rabbi. Uos autem nolite uocari rabbi: unus enim est magister uester, omnes autem uos fratres estis. Et patrem nolite uocare uobis super terram: unus enim est pater uester, qui in cœlis est. Nec uocemini magistri: quia magister uester unus est Christus. Qui maior est uestrum, erit minister uester. Quicunque autem se exaltauerit humiliabitur: & qui se humiliauerit exaltabitur.

Ue autem uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia clauditis regnum cœlorum ante homines: uos enim non intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Ue uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qui deuoratis domos uiduarum, simulantes longam orationem: propterea amplius accipietis iudicium. Ue uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia circuitis mare & aridam ut faciatis unum proselytum: & cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam uos. Ue uobis duces cæci, qui dicitis: quicunque iurauerit per templum, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi, debet. Stulti & cæci: quid enim maius est, aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicunque iurauerit in altari, nihil est: quicunque autem iurauerit in dono quod est super illud, debet. Cæci: quid enim maius est, donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari, iurat in eo & in omnibus quæ super illud sunt. Et qui iurat in templo, iurat in illo & in eo qui habitat in templo. Et qui iurat in cœlo, iurat in throno Dei & in eo qui sedet super eum. Ue uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia decimatis mentam & anethum & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium & misericordiam & fidem. Hæc autem oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem deglutientes. Ue uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia mundatis quod de foris est calicis & catini, intus autem pleni estis rapina & immunditia. Pharisæe cæce, munda prius quod intus est calicis & catini, ut fiat & quod de foris est mundum. Ue uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris parent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Sic & uos a foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate. Ue uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis: si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonium perhibetis uobismetipsis, quod filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et uos implete mensuram patrum uestrorum. Serpentes, genimina uiperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ? Propterea ecce ego mitto ad uos prophetas & sapientes & scribas: & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in synagogis uestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem: ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare. Amen dico uobis, uenient hæc omnia super generationem istam.

Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas & lapidas eos qui missi sunt ad te, quoties uolui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis, non uidebitis me amodo donec dicatis: benedictus qui uenit in nomine Domini.

Et egressus Iesus de templo ibat, & accesserunt discipuli eius ostendere ei ædificationes templi. Qui respondens dixit illis: uidete omnia hæc? amen dico uobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem illo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli seorsum dicentes: dic nobis quando hæc erunt, & quod signum aduentus tui & consummationis sæculi? Et respondens Iesus dixit eis: uidete ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dicentes: ego sum Christus, & multos seducent. Audituri autem estis prælia & opiniones prœliorum. Uidete ne turbemini. Oportet enim hæc fieri: sed nondum est finis. Surget enim gens contra gentem, & regnum aduersus regnum, & erunt pestilentiæ & fames & terræmotus per loca. Omnia autem hæc initia dolorum. Tunc tradent uos in tribulationem, & occident uos: & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Et quoniam abundauit iniquitas, refrigescet caritas multorum. Qui autem perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in uniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc ueniet consummatio. Cum ergo uideritis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto: qui legit intelligat: tunc qui in Iudæa sunt fugiant ad montes: & qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua: & qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam. Uæ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga uestra hieme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis uobis dixerit: ecce hic Christus, aut illic, nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ecce prædixi uobis. Si ergo dixerint uobis: ecce in deserto est, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente, & paret usque in occidentem: ita erit & aduentus filii hominis. Ubicunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Et statim post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo, & uirtutes cœlorum mouebuntur. Et tunc parebit signum filii hominis in cœlo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cœli cum uirtute multa & maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba & uoce magna, & congregabunt electos eius a quatuor uentis, a summis cœlorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem ficus discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit & folia nata, scitis quia prope est æstas. Ita & uos cum uideritis hæc omnia, scitote quia prope est in ianuis. Amen dico uobis, quia non præteribit generatio hæc donec omnia hæc fiant. Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non præteribunt. De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cœlorum, nisi solus Pater. Sicut autem in diebus Noe, ita erit & aduentus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec uenit diluuium & tulit omnes: ita erit & aduentus filii hominis. Tunc duo erunt in agro, unus assumetur & unus relinquetur. Duæ molentes in mola, una assumetur & una relinquetur. Uigilate itaque quia nescitis qua hora dominus uester uenturus sit. Illud autem scitote quod si sciret paterfamilias qua hora fur uenturus esset, uigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Ideo & uos estote parati, quia qua non putatis hora filius hominis ueniet. Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore? Beatus ille seruus quem cum uenerit dominus eius inuenerit ita facientem. Amen dico uobis, super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus uenire, & cœperit percutere conseruos suos, manducet autem & bibat cum ebriosis: ueniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum, partemque eius cum hypocritis ponet. Ibi erit fletus & stridor dentium.

Tunc simile erit regnum cœlorum decem uirginibus, quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso & sponsæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Sed fatuæ acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum: prudentes autem acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso, dormitauerunt omnes & dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: ecce sponsus uenit, exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines illæ & ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: date nobis de oleo uestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes: ne forte non sufficiat nobis & uobis, ite potius ad uendentes & emite uobis. Dum autem irent emere, uenit sponsus: & quæ parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. Nouissime autem ueniunt & reliquæ uirgines dicentes: domine, domine, aperi nobis. At ille respondens ait: amen dico uobis, nescio uos. Uigilate ergo quia nescitis diem neque horam.

Sicut enim homo peregre proficiscens uocauit seruos suos & tradidit illis bona sua: & uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii uero unum, unicuique secundum propriam uirtutem, & profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Similiter qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terra, & abscondit pecuniam domini sui. Post multum autem temporis uenit dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque lucratus sum. Ait illi dominus eius: euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem & qui duo talenta acceperat, ait: domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius: euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait: domine, scio quia homo austerus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti: & timens abii, & abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei: serue male & piger, sciebas quia meto ubi non seminauerim, & congrego ubi non sparserim: oportuit ergo te mittere pecuniam meam nummulariis, & ego uenissem utique recepissem quod meum est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum, & date illi qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod uidetur habere auferetur ab eo. Et inutilem seruum eiicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium.

Cum autem uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hædis: & statuet oues quidem a dextris suis, hædos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt: uenite benedicti patris mei, possidete paratum uobis regnum a constitutione mundi. Esurui enim & dedistis mihi manducare: sitiui & dedistis mihi bibere: hospes eram & collegistis me: nudus & cooperuistis me: infirmus & uisitastis me: in carcere eram & uenistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: domine, quando te uidimus esurientem & pauimus, aut sitientem & dedimus potum? quando autem te uidimus hospitem & collegimus, aut nudum & cooperuimus? aut quando te uidimus infirmum aut in carcere & uenimus ad te? Et respondens rex dicet illis: amen dico uobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet & his qui a sinistris erunt: discedite a me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Esurui enim & non dedistis mihi manducare: sitiui & non dedistis mihi bibere: hospes eram & non collegistis me: nudus & non cooperuistis me: infirmus & in carcere & non uisitastis me. Tunc respondebunt & ipsi dicentes: domine, quando te uidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere & non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: amen dico uobis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium æternum: iusti autem in uitam æternam.

Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis: scitis quia post biduum pascha fiet, & filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Caiphas: & consilium fecerunt ut Iesum dolo tenerent & occiderent. Dicebant autem: non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem Iesus esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi, & effudit super caput ipsius recumbentis. Uidentes autem discipuli indignati sunt dicentes: ut quid perditio hæc? potuit enim istud uenire multo pretio, & dari pauperibus. Sciens autem Iesus ait illis: quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis uobiscum: me autem non semper habetis. Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. Amen dico uobis, ubicunque prædicatum fuerit euangelium istud in toto mundo, dicetur & quod hæc fecit in memoriam eius.

Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur Iudas Iscariotes ad principes sacerdotum, & ait illis: quid uultis mihi dare, & ego uobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quærebat opportunitatem ut eum traderet.

Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: ubi uis paremus tibi comedere pascha? Qui ait: ite in ciuitatem ad quendam, & dicite ei: magister dicit: tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, & parauerunt pascha. Uespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: amen dico uobis, quia unus uestrum me traditurus est. Et contristati ualde cœperunt singuli dicere: numquid ego sum domine? Qui respondens ait: qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Filius quidem hominis uadit sicut scriptum est de illo: uæ autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo non fuisset. Respondens autem Iudas qui tradidit eum dixit: numquid ego sum rabbi? Ait illi: tu dixisti. Cœnantibus autem illis accepit Iesus panem & benedixit ac fregit deditque discipulis suis, & ait: accipite & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem uobis: non bibam amodo de hoc genimine uitis usque in diem illum cum illud bibam uobiscum nouum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti. Tunc dicit illis Iesus: omnes uos scandalum patiem

vinam sententiam? 13 Ait illi: Amice, non facio tibi
ζωλώσωσιν; 13 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε·
iniuriam. Amice, non iniuriam te afficio. Nonne ex
οὐχὶ δηναρίου συμφωνήσας μοι ἀπῆλθες; 14 ἆρον τὸ σὸν
denario mecum pactus es? Tolle quod tuum
καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί·
est, & abi: volo autem huic postremo dare sicut & tibi.
οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός
Non licet mihi facere quod volo in meis? an oculus
σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; 15 οὕτως ἔσονται
tuus malus est, quia ego bonus sum? 15 Sic erunt
οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ
postremi primi, & primi postremi. Multi enim
εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. 16 Καὶ ἀναβαίνων
sunt vocati, pauci vero electi. 17 Et ascendens
Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς
Iesus Hierosolymam assumpsit duodecim discipulos
κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 17 ἰδοὺ
seorsum in via, & dixit illis: Ecce
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis
παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ
tradetur principibus sacerdotum & Scribis, &
κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν
condemnabunt eum morti, & tradent eum
τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι,
Gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum,
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. 20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ
& tertia die resurget. Tunc accessit ad eum
ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς,
mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans
προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ εἶπεν
& petens aliquid ab eo. 21 At ille dixit
αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ
illi: Quid vis? Dicit ei: Dic ut sedeant hi duo
δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου
filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
in regno tuo. 22 Respondens autem Iesus dixit:
οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ
Nescitis quid petatis: potestis bibere calicem quem
μέλλω πίνειν καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;
ego bibiturus sum, & baptismate quo ego baptizor baptizari?
λέγουσιν αὐτῷ· δυνάμεθα. 23 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν
Dicunt ei: Possumus. 23 Ait illis: Calicem
ποτήριόν μου πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
meum bibetis, & baptismate quo ego baptizor
βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων
baptizabimini: sedere autem ad dexteram meam & ad sinistram
μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ
meam non est meum dare, sed quibus paratum est a
πατρός μου. 24 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ
Patre meo. 24 Et audientes decem, indi-
τῶν δύο ἀδελφῶν. 25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς
gnati sunt de duobus fratribus. 25 At Iesus advocans eos
εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν
dixit: Scitis quod principes Gentium dominentur
αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· 26 οὐχ οὕτως
eorum, & qui magni potestatem exercent in eos. 26 Non ita
δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας
autem erit inter vos: sed quicumque voluerit in vobis magnus
γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος· 27 καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν
fieri, sit vester minister: 27 & qui voluerit in vobis
εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ
esse primus, erit vester servus. 28 Sicut Filius hominis
ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι
non venit ministrari, sed ministrare, & dare
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. 29 Καὶ ἐκπορευομένων
animam suam redemptionem pro multis.
αὐτῶν ἀπὸ Ἰερειχὼ, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. 30 καὶ
29 Et egredientibus illis ab Iericho, secutus eum
ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν, ἀκούσαντες ὅτι
turba multa. 30 Et ecce duo cæci sedentes secus
Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν, λέγοντες·
viam, audientes quod Iesus transiret, clamarunt, dicentes:

CAP. XX. ℈.

Simile enim est regnum cœlorum homini patri-
Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκο-
familias, qui exiit primo diluculo conducere operarios in
δεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς
vineam suam. 2 Conventione autem facta cum operariis ex
τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ
denario diurno, misit eos in vineam suam.
δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
3 Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in
αὐτοῦ. 3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν
foro otiosos. 4 Et illis dixit: Abite & vos in
τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· 4 κἀκείνοις εἶπεν, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς
vineam meam, & quod iustum fuerit dabo vobis.
τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν.
Illi autem abierunt. Iterum exiens circa sextam & nonam
οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην
horam, fecit similiter. 6 Circa vero undecimam horam
ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. 6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν
exiens, invenit alios stantes otiosos, & dicit illis:
ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς,
Quid hic statis tota die otiosi?
τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί;
Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit eis:
λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδείς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· 7
Ite & vos in vineam meam, & quæcumque iusta fuerint,
ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε.
accipietis. 8 Cum sero autem factum esset, dicit dominus vineæ
ὀψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος

filium Dauid. Benedictus qui venit in nomine Domini. Osanna in excelsis.

Et cum introisset Ierosolymam, commota est uniuersa ciuitas dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta a Nazareth Galilææ. Et intrauit Iesus in templum Dei, & eiiciebat omnes uendentes & ementes in templo: & mensas nummulariorum & cathedras uendentium columbas euertit. Et dicit eis: Scriptum est: Domus mea domus orationis uocabitur: uos autem facitis eam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos. Videntes autem principes sacerdotum & scribæ mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo & dicentes: Osanna filio Dauid: indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis: Utique. Nunquam legistis: Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis foras ciuitatem in Bethaniam, ibi mansit.

CAP. XXI.

Et cum appropinquasset Ierosolymis, & uenisset Bethphage ad montem Oliueti, tunc Iesus misit duos discipulos suos, dicens eis: Ite in castellum quod contra uos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea: soluite & adducite mihi. Et si quis uobis dixerit quidquam, dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est, ut adimpleretur quod dictum est per Prophetam, dicentem: Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, & insidens asinæ, & pullo filio subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut præcepit illis Iesus, & adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos uestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt uestimenta sua in uia: alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in uia. Turbæ autem quæ præcedebant eum & quæ sequebantur clamabant, dicentes: Osanna filio Dauid: benedictus qui uenit in nomine Domini: Osanna in excelsis. Et cum introisset Ierosolymam, commota est uniuersa ciuitas dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta a Nazareth Galilææ. Et intrauit Iesus in templum Dei, & eiiciebat omnes uendentes & ementes in templo: & mensas nummulariorum & cathedras uendentium columbas euertit. Et dicit eis: Scriptum est: Domus mea domus orationis uocabitur: uos autem facitis eam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos. Videntes autem principes sacerdotum & scribæ mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo & dicentes: Osanna filio Dauid: indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis: Utique. Nunquam legistis: Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis foras ciuitatem in Bethaniam, ibi mansit.

Mane autem reuertens in ciuitatem, esuriit. Et uidens fici unam secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantum, & ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et aruit continuo ficulnea. Et uidentes discipuli mirati sunt, dicentes: Quomodo continuo aruit ficulnea? Respondens autem Iesus dixit eis: Amen dico uobis, si habueritis fidem & non hæsitaueritis, non solum de ficulnea facietis, sed & si monti huic dixeritis: Tollere, & mittere in mare, fiet. Et omnia quæcunque petieritis in oratione credentes accipietis. Et cum uenisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum & seniores populi, dicentes: In qua potestate hæc facis, & quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens autem Iesus dixit eis: Interrogabo & ego uos unum sermonem, quem si dixeritis mihi, & ego dicam uobis in qua potestate hæc facio. Baptismus Ioannis unde erat? de cælo an ex hominibus? At illi cogitabant apud semetipsos, dicentes: Si dixerimus de cælo, dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus, timemus turbam: omnes enim habebant Ioannem sicut Prophetam. Et respondentes Iesu dixerunt: Nescimus. Ait illis & ipse: Nec ego dico uobis in qua potestate hæc facio. Quid autem uobis uidetur? Homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit: Fili, uade hodie operare in uinea mea. At ille respondens ait: Nolo. Postea autem pœnitentia motus abiit. Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille respondens ait: Eo domine, & non ibat. Quis ex duobus fecit uoluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico uobis, quia publicani & meretrices præcedunt uos in regnum Dei. Venit enim ad uos Ioannes in uia iustitiæ, & non credidistis ei: At publicani & meretrices crediderunt ei: uos autem uidentes nec pœnitentiam habuistis postea ut credentes ei. Aliam parabolam audite: Homo quidam erat paterfamilias, qui plantauit uineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Et agricolæ apprehensis seruis eius, unum ceciderunt, alium occiderunt, alium uero lapidauerunt. Iterum misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt illis similiter. Nouissime autem misit ad eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meum. Agricolæ autem uidentes filium dixerunt intra se: Hic est hæres, uenite occidamus eum, & possidebimus hæreditatem eius. Et apprehendentes eum eiecerunt extra uineam, & occiderunt. Cum ergo uenerit dominus uineæ, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet, & uineam locabit alijs agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Nunquam legistis in scripturis: Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? Propter hoc dico uobis, quod auferetur a uobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius. Et qui cadet super lapidem istum, conquassabitur: super quem uero ceciderit, conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum & pharisæi parabolas eius, cognouerunt quod de ipsis diceret. Et quærentes eum timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam illum habebant.

Respondens autem Iesus dixit iterum in parabolis dicens: Simile factum est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias, & nolebant uenire. Iterum misit alios seruos suos, dicens: Dicite inuitatis: Ecce prandium meum parauj, tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia prompta: uenite ad nuptias. Illi autem neglexerunt abierunt alius quidem in uillam suam, alius uero ad negotiationem suam: reliqui autem tenuerunt seruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audisset, iratus est: & mittens exercitus suos perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Tunc ait seruis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uiarum, quotquot inueneritis, uocate ad nuptias. Et egressi serui eius in uias congregauerunt omnes quos inuenerunt malos & bonos, & impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem rex ut uideret discumbentes, & uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali, & ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus & pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Multi enim sunt uocati, pauci uero electi.

Tunc abeuntes pharisæi consilium inierunt ut comprehenderent Iesum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister scimus quia uerax es, & uiam Dei in ueritate doces, & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi uidetur: licet censum dare Cæsari, an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et dicit eis Iesus: Cuius est imago hæc & superscriptio? Dicunt ei: Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt, & relicto eo abierunt.

In illo die accesserunt ad eum sadducæi, qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogauerunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres: & primus uxore ducta defunctus est, & non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus & tertius usque ad septimum. Nouissime autem omnium defuncta est & mulier. In resurrectione ergo cuius de septem erit uxor? omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus dixit eis: Erratis nescientes scripturas, neque uirtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cælo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum sit a Deo dicente: Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob? non est Deus mortuorum, sed uiuorum. Et audientes turbæ mirabantur super doctrina eius. Pharisæi autem audientes quia silentium imposuisset sadducæis, conuenerunt in unum: & interrogauit unus ex eis legis doctor, tentans eum, & dicens: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Iesus autem dixit illi: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis uniuersa lex pendet & prophetæ. Congregatis autem pharisæis interrogauit eos Iesus, dicens: Quid uobis uidetur de Christo? cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu uocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David uocat eum Dominum, quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei respondere uerbum, neque ausus fuit quisquam ex illa die amplius eum interrogare.

Tunc Iesus locutus est turbis & discipulis suis, dicens: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint uobis seruate & facite: secundum opera uero eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt. Alligant autem onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia uero opera sua faciunt ut uideantur ab hominibus. Dilatant autem fimbrias suas, & amant primos discubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & uocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite uocari rabbi. Unus enim est magister uester, omnes autem uos fratres estis. Et patrem nolite uocare uobis super terram. Unus enim est pater uester, qui in cælis est. Nec uocemini magistri, quia magister uester unus est Christus. Qui maior est uestrum, erit minister uester. Qui autem se exaltauerit humiliabitur: & qui se humiliauerit exaltabitur. Væ autem uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia clauditis regnum cælorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia deuoratis domos uiduarum, simulantes longam orationem. Propterea hoc amplius accipietis iudicium. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia circuitis mare & aridam ut faciatis unum proselytum: & cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam uos. Væ uobis duces cæci, qui dicitis: Quicunque iurauerit per templum, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi, debet. Stulti & cæci, quid enim maius est, aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicunque iurauerit in altari, nihil est: quicunque autem iurauerit in dono quod est super illud, debet. Cæci, quid enim maius est, donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari, iurat in eo & in omnibus quæ super illud sunt. Et qui iurat in templo, iurat in illo & in habitante in eo. Et qui iurat in cælo, iurat in throno Dei & in sedente super eum. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia decimatis mentam & anethum & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium & misericordiam & fidem. Hæc autem oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia mundatis quod de foris est calicis & catini, intus autem pleni estis rapina & immunditia. Fili cæce pharisæe, munda prius quod intus est calicis & catini, ut fiat id quod foris est mundum. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris parent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Sic & uos a foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate. Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis uobismetipsis quod filij sitis eorum qui prophetas occiderunt. Et uos implete mensuram patrum uestrorum. Serpentes, genimina uiperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ? Ideo ecce ego mitto ad uos prophetas & sapientes & scribas: & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in synagogis uestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem: ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare. Amen dico uobis, uenient hæc omnia super generationem istam. Ierusalem Ierusalem, quæ occidis prophetas & lapidas eos qui missi sunt ad te, quoties uolui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis, non me uidebitis amodo donec dicatis: Benedictus qui uenit in nomine Domini.

Et egressus Iesus de templo ibat, & accesserunt discipuli eius ostendere ei ædificationes templi. Videtis hæc omnia? Amen dico uobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur. Sedente autem illo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli seorsum dicentes: Dic nobis quando hæc erunt, & quod signum aduentus tui & consummationis sæculi? Et respondens Iesus dixit eis: Videte ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dicentes: Ego sum Christus, & multos seducent. Audituri autem estis prælia & opiniones prœliorum. Videte ne turbemini. Oportet enim hæc fieri, sed nondum est finis. Surget enim gens contra gentem, & regnum aduersus regnum, & erunt pestilentiæ & fames & terræmotus per loca. Omnia autem hæc initia sunt dolorum. Tunc tradent uos in tribulationem, & occident uos: & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Et quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in uniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus, & tunc ueniet consummatio. Cum ergo uidebitis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto, qui legit intelligat: tunc qui in Iudæa sunt fugiant ad montes, & qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua, & qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga uestra hieme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis uobis dixerit: Ecce hic Christus, aut illic, nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ecce prædixi uobis. Si ergo dixerint uobis: Ecce in deserto est, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente, & paret usque in occidentem, ita erit & aduentus filij hominis. Vbicunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & uirtutes cælorum mouebuntur. Et tunc parebit signum filij hominis in cælo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & uidebunt filium hominis uenientem in nubibus cæli cum uirtute multa & maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba & uoce magna, & congregabunt electos eius a quatuor uentis, a summis cælorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem ficus discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit & folia nata, scitis quia prope est æstas. Ita & uos cum uideritis hæc omnia scitote quia prope est in ianuis. Amen dico uobis, quia non præteribit generatio hæc donec omnia fiant. Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non præteribunt. De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cæli, nisi solus Pater. Sicut autem in diebus Noe, ita erit & aduentus filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec uenit diluuium & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis. Tunc duo erunt in agro, unus assumetur & unus relinquetur. Duæ molentes in mola, una assumetur & una relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora Dominus uester uenturus sit. Illud autem scitote quod si sciret paterfamilias qua hora fur uenturus esset, uigilaret utique & non sineret perfodi domum suam. Ideo & uos estote parati, quia qua non putatis hora filius hominis uenturus est. Quis putas est seruus fidelis & prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, ut det illis escam in tempore? Beatus ille seruus quem cum uenerit dominus eius inuenerit sic facientem. Amen dico uobis, super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Moram facit dominus meus uenire: & cœperit percutere conseruos suos, manducet autem & bibat cum ebriosis: ueniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum, partemque eius cum hypocritis ponet. Ibi erit fletus & stridor dentium.

Tunc simile erit regnum cælorum decem uirginibus, quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso & sponsæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Sed fatuæ acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum: prudentes autem acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso, dormitauerunt omnes & dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus uenit, exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines illæ & ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo uestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes: Ne forte non sufficiat nobis & uobis, ite potius ad uendentes & emite uobis. Dum autem irent emere, uenit sponsus: & quæ parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. Nouissime autem ueniunt & reliquæ uirgines dicentes: Domine, domine, aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico uobis, nescio uos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam.

Sicut enim homo peregre proficiscens uocauit seruos suos & tradidit illis bona sua: & uni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij uero unum, unicuique secundum propriam uirtutem, & profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Similiter qui duo accepit, lucrifecit alia duo. Qui autem unum accepit, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui. Post multum autem temporis uenit dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Accedens autem & qui duo talenta acceperat, ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo austerus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti: & timens abii, & abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei: Serue male & piger, sciebas quia meto ubi non seminauj, & congrego ubi non sparsi: oportuit ergo te mittere pecuniam meam nummulariis, & ego uenissem utique recepissem quod meum est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum, & date illi qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod uidetur habere auferetur ab eo. Et inutilem seruum eiicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium.

Cum autem uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hædis: & statuet oues quidem a dextris suis, hædos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, possidete paratum uobis regnum a constitutione mundi. Esurij enim & dedistis mihi manducare: sitiui & dedistis mihi bibere: hospes eram & collegistis me: nudus & cooperuistis me: infirmus & uisitastis me: in carcere eram & uenistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine, quando te uidimus esurientem & pauimus, aut sitientem & dedimus potum? quando autem te uidimus hospitem & collegimus, aut nudum & cooperuimus? aut quando te uidimus infirmum aut in carcere & uenimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico uobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet & his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Esurij enim & non dedistis mihi manducare: sitiui & non dedistis mihi bibere: hospes eram & non collegistis me: nudus & non cooperuistis me: infirmus & in carcere & non uisitastis me. Tunc respondebunt ei & ipsi dicentes: Domine, quando te uidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere & non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen dico uobis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium æternum: iusti autem in uitam æternam.

Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis: Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Caiphas: & consilium fecerunt ut Iesum dolo tenerent & occiderent. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem Iesus esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio hæc? potuit enim istud uenire multo pretio & dari pauperibus. Sciens autem Iesus ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis uobiscum: me autem non semper habetis. Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. Amen dico uobis, ubicunque prædicatum fuerit euangelium istud in toto mundo, dicetur & quod hæc fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur Iudas Iscariotes ad principes sacerdotum, & ait illis: Quid uultis mihi dare, & ego uobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quærebat opportunitatem ut eum traderet.

Die autem prima azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Vbi uis paremus tibi comedere Pascha? Qui ait: Ite in ciuitatem ad quendam, & dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio Pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, & parauerunt Pascha. Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico uobis, quia unus uestrum me traditurus est. Et contristati ualde cœperunt singuli dicere: Numquid ego sum, Domine? Qui respondens ait: Qui intingit mecum manum in catino, hic me tradet. Filius quidem hominis uadit sicut scriptum est de illo: uæ autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo non fuisset. Respondens autem Iudas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum, rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Cœnantibus autem illis accepit Iesus panem & benedixit ac fregit deditque discipulis suis & ait: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem uobis quod non bibam amodo de hoc genimine uitis usque in diem illum cum illud bibam uobiscum nouum in regno Patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti. Tunc dicit illis Iesus: Omnes uos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero præcedam uos in Galilæam. Respondens autem Petrus ait illi: Si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Ait illi Iesus: Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt. Tunc uenit Iesus cum illis in uillam quæ dicitur Gethsemani, & ait discipulis suis: Sedete hic donec uadam illuc & orem. Et assumpto Petro & duobus filijs Zebedæi cœpit contristari & mœstus esse. Tunc ait illis Iesus: Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic & uigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans & dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste: uerumtamen non sicut ego uolo sed sicut tu. Et uenit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes: & dicit Petro: Sic non potuistis una hora uigilare mecum? Vigilate & orate ut non intretis in tentationem: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit & oravit dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat uoluntas tua. Et uenit iterum & inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis iterum abiit & oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc uenit ad discipulos suos & dicit illis: Dormite iam & requiescite: ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce appropinquauit qui me tradet.

Adhuc eo loquente ecce Iudas Iscariotes unus de duodecim uenit, & cum eo turba multa cum gladijs & fustibus missi a principibus sacerdotum & senioribus populi. Dabat autem traditor illius signum eis dicens: Quem osculatus fuero ipse est, tenete eum. Et confestim accedens ad Iesum dixit: Aue rabbi, & osculatus est eum. Dixit autem illi Iesus: Amice ad quid uenisti? Tunc accesserunt & manus iniecerunt in Iesum & tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum Iesu extendens manum exemit gladium suum, & percutiens seruum principis sacerdotum amputauit auriculam eius. Tunc ait illi Iesus: Conuerte gladium tuum in locum suum: omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Aut putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ quia sic oportet fieri? In illa hora dixit Iesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me? Quotidie apud uos sedebam docens in templo, & non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Qui autem tenuerunt Iesum duxerunt ad Caiphan principem sacerdotum, ubi scribæ & seniores conuenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum: & introgressus sedebat cum ministris ut uideret finem. Principes autem sacerdotum & omne concilium quærebant falsum testimonium contra Iesum ut eum morti tradant. Et non inuenerunt cum esset multi falsi testes accedentes. Novissime autem uenerunt duo falsi testes & dixerunt: Hic dixit: Possum destruere templum Dei & post triduum reædificare illud. Et surgens princeps sacerdotum dixit ei: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur? Iesus autem tacebat. Et ait illi princeps sacerdotum: Adiuro te per Deum uiuum ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei. Dicit illi Iesus: Tu dixisti. Verumtamen dico uobis: amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis Dei, & uenientem in nubibus cæli. Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? ecce nunc audistis blasphemiam: quid uobis uidetur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius & colaphis eum cæciderunt: alij autem palmas in faciem eius dederunt dicentes: Prophetiza nobis Christe quis est qui te percussit? Petrus autem sedebat foris in atrio: & accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Iesu Galilæo eras. At ille negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam uidit eum alia ancilla, & dicit his qui erant ibi: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negauit cum iuramento: Quia non noui hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant, & dixerunt Petro: Vere & tu ex illis es: nam & loquela tua manifestum te facit. Tunc cœpit detestari & iurare quia non nouisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus uerbi Iesu quod dixerat ei: Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum ut eum morti tradant. Et uinctum adduxerunt eum & tradiderunt Pontio Pilato præsidi. Tunc uidens Iudas qui eum tradidit quod damnatus esset pœnitentia motus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum & senioribus, dicens: Peccauj tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos pertinet? tu uidris. Et proiectis argenteis in templo recessit: & abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt: Non licet eos in corbanan mittere, quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc uocatus est ager ille Haceldama, hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Ieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium adpretiati quem adpretiauerunt a filijs Israel, & dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi Dominus. Iesus autem stetit ante præsidem: & interrogauit eum præses dicens: Tu es rex Iudæorum? Dicit illi Iesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum & senioribus nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta isti aduersum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum uerbum: ita ut mirari præses uehementer. Per diem autem festum consueuerat præses populo unum ex uinctis cui uellent dimittere. Habebat autem tunc uinctum insignem qui dicebatur Iesus Barabbas. Congregatis ergo illis dixit Pilatus: Quem uultis dimittam uobis, Barabbam an Iesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor eius dicens: Nihil sit tibi & iusto illi: multa enim passa sum hodie per uisum propter eum. Principes autem sacerdotum & seniores persuaserunt populis ut petirent Barabbam, Iesum uero perderent. Respondens autem præses dixit illis: Quem uultis horum dimittam uobis? At illi dixerunt: Barabbam. Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de Iesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis præses: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant dicentes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius: uos uidetis. Et respondens uniuersus populus dixit: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc dimisit illis Barabbam: Iesum autem flagellis cæsum tradidit ut crucifigeretur. Tunc milites præsidis suscipientes Iesum in prætorio congregauerunt ad eum uniuersam cohortem: & exuentes eum clamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, & harundinem in dextera eius: & genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Aue rex Iudæorum. Et exspuentes in eum acceperunt harundinem & percutiebant caput eius. Et postquam illusissent ei exuerunt eum clamyde & induerunt eum uestimentis eius: & ducebant eum ut crucifigerent. Exeuntes autem inuenerunt hominem Cyrenæum nomine Simonem: hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius. Et uenerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Caluariæ locus. Et dabant ei uinum bibere cum felle mixtum: & cum gustasset noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum diuisserunt uestimenta eius sibi mittentes sortem: ut adimpleretur quod dictum est per Prophetam dicentem: Diuiserunt sibi uestimenta mea, & super uestem meam miserunt sortem. Et sedentes seruabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: Hic est Iesus Rex Iudæorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, unus a dextris & unus a sinistris. Prætereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua & dicentes: Vah qui destruis templum Dei & in triduo illud reædificas, salua temetipsum: si filius Dei es descende de cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes cum scribis & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: si rex Israel est descendat nunc de cruce & credimus ei. Confidit in Deo liberet nunc si uult eum: dixit enim: Quia filius Dei sum. Idipsum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. Sexta autem hora tenebræ factæ sunt super uniuersam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamauit Iesus uoce magna dicens: Eli Eli lamma sabacthani? hoc est: Deus meus Deus meus ut quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantium audientes dicebant: Eliam uocat iste. Et continuo currens unus ex eis accepit spongiam & implens aceto & imposuit arundini & dabat ei bibere. Cæteri autem dicebant: Sine uideamus an ueniat Helias liberans eum. Iesus autem iterum clamans uoce magna emisit spiritum. Et ecce uelum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum: & terra mota est & petræ scissæ sunt: & monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt: & exeuntes de monumentis post resurrectionem eius uenerunt in sanctam ciuitatem & apparuerunt multis. Centurio autem & qui cum eo erant custodientes Iesum uisis his quæ fiebant timuerunt ualde dic

Abeat. Nihil enim nobis cum illo est, qui ... Λέγουσιν αὐτῷ, ἐμοὶ γὰρ οὐκ ἔστι· ἐὰν δὲ καὶ σὺ μὴ ἐξ ἡμῶν ἦς, οὐκ ἔστι σοι μετ' ἐμοῦ. 41

λαὸν ἐκδέξεσθαι) ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀποστόλων αὐτῶν ἐν τῷ συμποσίῳ τῆς βασιλείας. Dicit illis Jesus: τοὺς κατεσθίοντα τὸν βίον τῶν χηρῶν. λήμψεσθε οὖν περισσότερον κρίμα. 42

Nonquam legisti in Scripturis: Lapidem quem reprobaverunt ... οὐ ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 43

διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀφαιρεθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. 44

Et qui ceciderit ... καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. 45

Et cùm audissent principes sacerdotum ... καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει. 46

Et quærentes eum prehendere, timuerunt ... καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

CAP. XXII. κβ'.

Et respondens Jesus iterum dixit in parabolis ... Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων· 1

ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· 2

Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nolebant venire. καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.

Iterum misit alios servos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei ... πάλιν ἀπέστειλε ἄλλους δούλους, λέγων, εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 4

Illi autem negligentes abierunt, alius quidem in villam suam ... οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, 5

ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν, καὶ ἀπέκτειναν. 6

Audiens autem rex ille, commotus est, et mittens ... ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐθυμώθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. 7

Tunc ait servis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui ... τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστι, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. 8

πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 9

Et egressi servi ejus in vias congregaverunt omnes quos invenerunt ... καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον πονηροὺς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. 10

Ingressus autem rex ut videret discumbentes, vidit ibi hominem ... εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· 11

Et ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? καὶ λέγει αὐτῷ, ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; 12

Ille autem obmutuit. Tunc dixit rex ministris suis: Ligatis manibus ... ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις, δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 13

Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. 14

Tunc abeuntes Pharisæi consilium inierunt ... Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι, συμβούλιον ἔλαβον 15

ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν, λέγοντες, διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. 16

Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dare Cæsari, an non? εἰπὸν οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ; 17

Cognoscens autem Jesus nequitiam eorum, dixit: Quid me tentatis hypocritæ? γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπε, τί με πειράζετε ὑποκριταί; 18

Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. δείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 19

Et ait illis: Cujus est imago hæc, et superscriptio? καὶ λέγει αὐτοῖς, τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 20

Dicunt ei: Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, ἀπόδοτε οὖν τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 21

Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt abeuntes. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

In illo die accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt ... Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες 23

non esse resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes: μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες. 24

Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens ... διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν, ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25

Erant autem apud nos septem fratres: et primus uxore ducta, defunctus est ... ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε· καὶ μὴ ἔχων σπέρμα, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 26

similiter secundus et tertius usque ad septimum. ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. 27

Novissima autem omnium defuncta est et mulier. Ἔσχατον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. 28

In resurrectione ergo cujus de septem erit uxor? ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29

Respondens autem Jesus, ait illis: Erratis, nescientes ... Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες 30

scripturas, neque virtutem Dei. τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσιν. 31

De autem resurrectione mortuorum non legistis ... περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, λέγοντος, 32

Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob? non est Deus mortuorum, sed vivorum. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστι θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. 33

Et audientes turbæ mirabantur super doctrina ejus. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. 34

Pharisæi autem audientes quia silentium imposuisset Sadducæis, convenerunt in unum. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.

Et interrogavit unus ex eis legis doctor, tentans eum, et dicens: καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς, πειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων· 35

Magister, quod est mandatum magnum in lege? διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; 36

Ait illi Jesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ... ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. 37

hoc est maximum et primum mandatum. αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. 38

Secundum autem simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 39

In his duobus mandatis universa lex pendet, et prophetæ. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται. 40

Congregatis autem Pharisæis, interrogavit eos Jesus, dicens: συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, 41

quid vobis videtur de Christo? cujus filius est? dicunt ei: David. λέγων, τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαυίδ. 42

Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum, dicens: λέγει αὐτοῖς, πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον, λέγων· 43

Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis, εἶπε κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, 44

donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου; 45

Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius ejus est? εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; 46

Et nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die ... καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

CAP. XXIII. κγ'.

Tunc Jesus locutus est ad turbas, et discipulos suos, Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 1

Dicens: Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisæi. λέγων, ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς 2

C τῶν

Scribæ & Pharisæi. Omne ergo quicquid dixerint vobis seruate & facite, secundum opera vero eorum nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt. Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: ipsi autem digito suo nolunt ea mouere. Omnia vero opera sua faciunt vt videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua, & magnificant fimbrias vestimentorum suorum. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi, Rabbi. Vos autem nolite vocari Rabbi: vnus enim est magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram: vnus enim est pater vester, qui in cœlis est. Nec vocemini magistri: quia magister vester vnus est Christus. Qui maior est vestrum, erit minister vester. Quicumque autem se exaltauerit, humiliabitur: & qui se humiliauerit, exaltabitur. Væ autem vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia clauditis regnum cœlorum ante homines: vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui deuoratis domos viduarum, orationes longas orantes: propterea amplius accipietis iudicium. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia circuitis mare & aridam vt faciatis vnum proselytum: & cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos. Væ vobis duces cæci, qui dicitis: Quicumque iurauerit per templum, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi, debet. Stulti & cæci: quid enim maius est, aurum, an templum quod sanctificat aurum? Et quicumque iurauerit in altari, nihil est: quicumque autem iurauerit in dono quod est super illud, debet. Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia decimatis mentam & anethum & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium & misericordiam & fidem. Hæc autem oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, cum intus pleni sitis rapina & immunditia. Fili cæce, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, vt fiat quod deforis est mundum. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris parent speciosa hominibus, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni immunditia. Sic & vos a foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem plenitudine hypocrisis & iniquitatis. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus participes eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonium perhibetis vobismetipsis, quod filii estis eorum qui occiderunt prophetas. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes, genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ? Propter hoc ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes & scribas: & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex illis flagellabitis in synagogis vestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare. Amen dico vobis, quod venient hæc omnia super generationem istam. Hierusalem, Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis quod non videbitis me amodo, donec dicatis benedictus qui venit in nomine Domini.

CAP. XXIIII. xl.

Et egressus Iesus ibat de templo & accedebant discipuli eius vt ostenderent ei ædificationem templi. Qui respondens ait illis: Non videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem illo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli seorsum dicentes: Dic nobis quando hæc erunt? & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi? Et respondens Iesus dixit eis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus & multos seducent. Audituri autem estis prælia & opiniones præliorum. Videte ne turbemini. Oportet enim hæc fieri, sed nondum est finis. Surget enim gens contra gentem, & regnum aduersus regnum, & erunt pestilentiæ & fames & terræmotus per loca. Omnia autem hæc initia dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Et quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto: qui legit intelligat: tunc qui in Iudæa sunt fugiant ad montes: & qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua: & qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Orate autem vt non fiat fuga vestra hieme vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret omnis caro salua: sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut hic: nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia ita vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente & paret vsque in occidentem: ita erit & aduentus filii hominis. Vbicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & virtutes cælorum mouebuntur. Et tunc parebit signum filii hominis in cælo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa & maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba & voce magna, & congregabunt electos eius a quatuor ventis, a summis cælorum vsque ad terminos eorum. A ficu autem discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit & folia nata protulerit, scitis quia prope æstas est. Ita & vos cum videritis hæc omnia scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc donec omnia hæc fiant. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cœlorum, nisi solus Pater. Sicut autem in diebus Noe, ita erit & aduentus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & tulit omnes: ita erit & aduentus filii hominis. Tunc duo erunt in agro, vnus assumetur & vnus relinquetur. Duæ molentes in mola, vna assumetur & vna relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Illud autem scitote quod si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique & non sineret perfodi domum suam. Ideo & vos estote parati, quia qua non putatis hora filius hominis venturus est. Quis putas est seruus fidelis & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis escam in tempore? Beatus ille seruus quem cum venerit dominus eius inuenerit ita facientem. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire: & cœperit percutere conseruos suos, manducet autem & bibat cum ebriosis: veniet dominus serui illius in die qua non sperat & hora qua ignorat, & diuidet eum partemque eius cum hypocritis ponet. Ibi erit fletus & stridor dentium.

ἐπὶ βασιλέων· καὶ ἔσται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. 8

Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς. καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ὁ ἀναγινώσκων νοείτω· τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρὸς μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτου· ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε· μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ προεῖπον ὑμῖν. 25

ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς· καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος καὶ φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως τῶν ἄκρων αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίσκοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρε πάντας, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται. δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτω ποιοῦντα. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει μου ὁ κύριος ἐλθεῖν· καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους ἑαυτοῦ, φάγῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων· ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

CAP. XXV.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τοὺς λαμπάδας ἑαυτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί. αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν, μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονε· Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται· ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἰληφὼς εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἰδοὺ ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα ταλάντους ἔχοντι· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

ἀπηγγείλαμεν ὑμῖν ἀπρεπῆ ποιεῖτε· καὶ αὐτὸς ἀγρυπνῶν τὴν νύκτα ἐκείνην, ἵνα τὸ πρωῒ ἀναστὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξέλθῃ, καὶ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον ἐπιζητήσῃ, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐνεφάνισα τὸν ἄνδρα τὸν ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Ἐφραὶμ, καὶ ἐπιγνῷ αὐτὸν, καὶ ἀναστὰς ἀπέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν τὸ πρωῒ, καὶ ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἐκείνη ἐκαθέζετο ἐπὶ τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸς αὐτὴν, Ἐξελθὲ καὶ ἔρχου ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ ἐχθές· καὶ ἐξῆλθε καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθη ἐν αὐτῇ ἐχθές·

14 Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum,
15 et ait illis: Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos.
16 Et exinde quærebat opportunitatem ut eum traderet.
17 Die autem primo azymorum accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes ei: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha?
18 At Iesus ait illis: Ite in civitatem ad quendam, et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.
19 Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, et paraverunt Pascha.
20 Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim discipulis suis.
21 Et edentibus illis dixit: Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.
22 Et contristati valde cœperunt singuli dicere ei: Numquid ego sum, Domine?
23 At ipse respondens ait: Qui intingit mecum manum in catino, hic me tradet.
24 Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo: væ autem homini illi per quem Filius hominis tradetur! bonum erat ei si natus homo ille non fuisset.
25 Respondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit: Numquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.
26 Cœnantibus autem illis, accepit Iesus panem, et benedixit ac fregit, deditque discipulis suis, et ait: Accipite et comedite: hoc est corpus meum.
27 Et accipiens calicem gratias egit, et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes:
28 hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.
29 Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.
30 Et hymno dicto exierunt in montem Oliveti.
31 Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis.
32 Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam.
33 Respondens autem Petrus ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.
34 Ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte antequam gallus cantet, ter me negabis.
35 Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt.
36 Tunc venit Iesus cum illis in villam quæ dicitur Gethsemani, et ait discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem.
37 Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari et mœstus esse.
38 Tunc ait illis Iesus: Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic, et vigilate mecum.
39 Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans, et dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.
40 Et venit ad discipulos suos, et invenit eos dormientes. Et dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum?
41 Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.
42 Iterum secundo abiit, et oravit dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.
43 Et venit iterum, et invenit eos dormientes: erant enim oculi eorum gravati.
44 Et relictis illis, iterum abiit, et oravit tertio eundem sermonem dicens.
45 Tunc venit ad discipulos suos, et dixit illis: Dormite jam et requiescite: ecce appropinquavit hora, et Filius hominis tradetur in manus peccatorum.
46 Surgite, eamus: ecce qui me tradet prope est.
47 Et adhuc eo loquente, ecce Iudas unus de duodecim venit, et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus, missi a principibus sacerdotum et ancianis populi.
48 Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum.
49 Et confestim accedens ad Iesum, dixit: Ave, Rabbi, et osculatus est eum.
50 Dixit autem illi Iesus: Amice, ad quid venisti? Tunc accesserunt, et injecerunt manus in Iesum, et tenuerunt eum.
51 Et ecce unus ex his qui erant cum Iesu, extendens manum, exemit gladium suum, et percutiens servum principis sacerdotum, amputavit auriculam ejus.
52 Tunc ait illi Iesus: Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, in gladio peribunt.
53 An putas quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum?
54 Quomodo ergo implebuntur Scripturæ quia sic oportet fieri?
55 In illa hora dixit Iesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos sedebam docens in templo, et non tenuistis me.
56 Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur Scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt.
57 Tenentes autem Iesum, adduxerunt ad Caiphan principem sacerdotum, ubi scribæ et seniores convenerant.
58 Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum, et introgressus intus sedebat ut videret finem.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

τῆς ἐπαύλεως τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἐκαθέζετο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. 59 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν· 60 καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες 61 ἔφησαν· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, 62 οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, 63 ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, σὺ εἶπας· 64 πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ, λέγων, 65 ὅτι ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἰδοὺ νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 66 τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ῥαπίσματα αὐτῷ ἔδωκαν, 67 λέγοντες, προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, 68 λέγουσα, καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ἦσθα τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, 69 λέγων, οὐκ οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. 70 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ οἱ ἑστῶτες 71 προσελθόντες εἶπον τῷ Πέτρῳ, ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο 72 καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν· 73 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς.

CAP. XXVII.

Πρωΐας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε αὐτὸν θανατῶσαι· 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, 4 λέγων, ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα δίκαιον. οἱ δὲ εἶπον, τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, 6 εἶπον, οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἠγόρασαν 7

αὐτοῖς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος, καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι κύριος. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, οὐκ ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσιν; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἕνα δέσμιον τῷ ὄχλῳ ἀπολύειν ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. συνηθροισμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; ἤδει γὰρ διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτόν. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα, μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσι πάντες, σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη, τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες, σταυρωθήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων, ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν· καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον εἰς τὸ σταυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστι κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην, οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταὶ, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες, ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ φαρισαίων, ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· εἰ βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτῷ. πέποιθε ἐπὶ τὸν θεὸν, ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ, ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, ἠλὶ ἠλὶ λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι, θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με; τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον, ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ εἶπον, ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν· καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν· καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες, ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου. ὀψίας δὲ γενομένης, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἁριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ· οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσε τὸ σῶμα ἀποδοθῆναι. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθε. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

ὃ ἐστι
Ἀκελδαμάχ
ἀγρὸς αἵματος
ἐκλήθη
ἀγρὸς αἵματος
ἕως
ἐπληρώθη
Ἱερεμίου
ἔλαβον
τὴν τιμὴν
τοῦ τετιμημένου
ὃν ἐτιμήσαντο
ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ
ἔδωκαν
καθὰ συνέταξέ μοι
κύριος
ἔστη
ἔμπροσθεν
ἐπηρώτησεν
ἀπεκρίνατο
θαυμάζειν
ἕνα
ἤθελον
ἔπεισαν
ἵνα
ἀπολέσωσιν
ἀπὸ
ἀπὸ
ἐκ
ἐξ
ἐκδύσαντες
ἐνέδυσαν
ἠγγάρευσαν
ἄρῃ
ἐλθόντες
ὃ ἐστι
ἔδωκαν
πιεῖν
ἐμπαίζοντες
ἀπὸ
ἕως
ἐπ'
ἐπότιζεν
ἄφες
ἴδωμεν
ἔρχεται
σώσων
ἀφῆκε
ἐσχίσθη
ἀπὸ
ἕως
ἐσείσθη
ἠνεῴχθησαν
ἠγέρθησαν
ἐξελθόντες
ἐνεφανίσθησαν
ἐφοβήθησαν
ἀπὸ
ἀπὸ
ἐμαθήτευσε
ἐκέλευσε
ἀποδοθῆναι
ἐνετύλιξεν
ἔθηκεν
ἐλατόμησεν
προσκυλίσας
ἀπῆλθε
ἦν
ἀπέναντι

Et ponentes Principes sacerdotum cum Scribis, & Senioribus, & universo concilio, dederunt pecuniam militibus, dicentes: Dicite quia discipuli ejus nocte venientes furati sunt eum nobis dormientibus. Et si auditum fuerit hoc ante præsidem, nos suadebimus ei, & vos securos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti sunt. Et divulgatum est verbum istud apud Judæos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem ubi constituerat illis Jesus. Et videntes eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt. Et accedens Jesus locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis: & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.

CAP. XXVIII.

Vespere autem Sabbati, quæ illucescit in prima Sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cœlo, & accedens revolvit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus ejus sicut fulgur, & vestimentum ejus candidum quasi nix. Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, & facti sunt tamquam mortui. Respondens autem Angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos: scio enim quod Jesum, qui crucifixus est, quæritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite & videte locum ubi positus erat Dominus. Et cito euntes dicite discipulis ejus quia surrexit a mortuis. Et ecce præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis. Ecce prædixi vobis. Et egressæ celeriter de monumento cum timore & gaudio magno, cucurrerunt nuntiare discipulis ejus. Et ecce Jesus occurrit illis dicens: Avete. At illæ accesserunt & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum. Tunc ait illis Jesus: Nolite timere: nuntiate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me videbunt. Quidam autem ex custodibus venerunt in civitatem, & nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam dederunt militibus dicentes: Dicite vos quia discipuli ejus nocte furati sunt eum nobis dormientibus. Et si auditum fuerit hoc ante præsidem, nos suadebimus ei, & vos securos faciemus. Illi autem accepta pecunia fecerunt sicut docti sunt. Et divulgatum est verbum istud apud Judæos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in Galilæam in montem ubi constituerat illis Jesus. Et videntes eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt. Et accedens Jesus locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis: & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.

ρόσθεν ἄπαντα τὸ γένος αὐτοῦ. καὶ συναχθήσεται πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ
Israhel. & congregabuntur ad eum omnes
ἀφετοβάτης, συμβούλιον τι λαβόντες, ἀγόρασαν ἐκ αὐτῶν τὸν
adorem mittebant. Dicentes Dicite quin discipuli
ὄνειρα πῶς φαίνονται, λίγοντες ἐκ τῶν οἱ μαθηταὶ
eius nocte somnium, loquentes ex nobis dormientibus.
αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων.
Et si audierit hoc à præside, nos faciemus eum,
καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τῆ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν,
& vos securos faciemus. Illi autem accipientes
καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀρ-
pecuniam, fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum
γύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διαμέμβλωται λόγος
illud apud Iudæos, usque hodie.

Undecim autem discipuli abierunt in Galilæam,
οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν,
in montem ubi constituerat illis Iesus.
εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
Et videntes eum, adorauerunt eum quidam autem dubitauerunt.
καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν.
Et accedens Iesus locutus est eis, dicens: Data est
καὶ προσελθὼν ἰησοῦς ἐλάλησε μοῖς, λίγων· ἐδόθη
mihi omnis potestas in cælo, & in terra.
μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς.
Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου
sancti: docentes eos seruare omnia quæcunque
πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα
mandauit vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus
ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγώ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς
diebus, vsque ad consummationem seculi. Amen.
ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

Sancti Euangelij secundum Matthæum,

FINIS.

SECVNDVM MARCVM

TO KATA MARKON

SANCTVM EVANGELIVM.

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

CAPVT PRIMVM. ά.

INITIVM Euangelij Iesu Christi
ΑΡΧΗ τοῦ εὐαγγελίου ἰησοῦ χριστοῦ
filij Dei sicut scriptum est in
υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ὡς γέγραπται ἐν τοῖς
Prophetis, Ecce ego mitto an-
προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγ-
gelum meum ante faciem tuam, qui præparabit
γελόν μου πρὸ προσώπου σου ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου
viam tuam. Vox clamantis in deserto: Parate
ἔμπροσθέν σου. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε
viam Domini, rectas facite semitas eius.
τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
Fuit Ioannes baptizans in deserto & predicans baptismum
ἐγένετο ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βάπ-
penitentiæ in remissionem peccatorum.
τισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, &
καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ
Hierosolymitæ: & baptizabantur ab eo in Iordane flumine
ἱεροσολυμῖται· καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ
confitentes peccata sua.
ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
Et ipse Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam
καὶ αὐτὸς ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην
pelliceam circa lumbos suos & edebat locustas &
δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· καὶ ἤσθιεν ἀκρίδας καὶ
mel siluestre. Et prædicabat, dicens: Venit fortior me
μέλι ἄγριον. καὶ ἐκήρυσσεν λέγων, ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου
post me, cuius non sum dignus procidens soluere corrigiam
ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
calceamentorum eius. Ego quidem baptizaui vos in aqua
ὑποδημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι·
illo vero baptizabit vos in Spiritu sancto.
αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Factum est in illis diebus, venit Iesus à Na-
καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἦλθεν ἰησοῦς ἀπὸ ναζαρὲθ
zareth Galilææ: & baptizatus est à Ioanne in Iordane.
τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ ἰωάννου εἰς τὸν ἰορδάνην.
Et statim ascendens de aqua, vidit
καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε
apertos cœlos, & Spiritum tanquam columbam descendentem, & manentem super
σχιζομένους, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον καὶ μένον
eum.
ἐπ' αὐτόν.
Et vox facta est de cœlis: Tu es filius meus dilectus,
καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός,
in te complacui.
ἐν σοὶ εὐδόκησα.
Et statim Spiritus eum expulit in
καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς
desertum. Et erat in deserto diebus quadra-
τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα
ginta, & tentabatur à Satana: eratque cum be-
πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων· καὶ οἱ ἄγ-
stiis, & angeli ministrabant illi.
γελοι διηκόνουν αὐτῷ.
Postquam traditus est Iesus, venit Iesus
μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν ἰωάννην, ἦλθεν ὁ ἰησοῦς
in Galilæam, prædicans Euangelium regni Dei:
εἰς τὴν γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.
Et dicens: Quoniam implentum est tempus, & appropinquauit regnum
καὶ λέγων, ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία
Dei: pœnitentiam agite, & credite Euangelio.
τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε τῷ εὐαγγελίῳ.
Deambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, vidit
καὶ περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, εἶδε
Simonem & Andream fratrem eius mittentes
σίμωνα καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἀμφιβάλλοντας
rete in mare.
ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
Et dixit eis Iesus: Venite post me & faciam
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω
vos fieri piscatores hominum.
ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων.
Et protinus relinquentes
καὶ εὐθέως ἀφέντες
rete sequuti sunt eum.
τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
Et progressus inde
καὶ προβὰς ἐκεῖθεν
pusillum, vidit Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem
ὀλίγον, εἶδεν ἰάκωβον τὸν τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
eius, & ipsos in nauigio componentes retia:
αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα.
Et statim vocauit illos: & relicto patre suo
καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν
Zebedæo in nauigio cum mercenariis, abierunt post eum.
ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.
Et ingrediuntur in Capharnaum: & statim
καὶ εἰσπορεύονται εἰς καπερναούμ· καὶ εὐθὺς
sabbatis
τοῖς σάββασιν
ingressus in synagogam, docebat.
εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐδίδασκεν.
Et perstupebant super doctrina eius. Erat enim docens
καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γὰρ διδάσκων
eos quasi potestatem habens, & non sicut scribæ.
αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.
Et erat in synagoga eorum homo in spiritu im-
καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκα-
mundo: & exclamauit,
θάρτῳ, καὶ
Dicens: Quid nobis & tibi Iesu
ἀνέκραξεν, λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ ἰησοῦ
Nazarene? venisti perdere nos? noui te qui sis sanctus
ναζαρηνὲ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
Dei. Et commonuit eum Iesus, dicens: Obmu-
τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, λέγων, φιμώθητι
descens: & exi ex eo. Et discerpens eum spiritus
καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα
immundus, & clamans voce magna, exiit ab eo.
τὸ ἀκάθαρτον καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
Et pauefacti sunt omnes ita ut conquirerent inter se, dicen-
καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς, λέγειν
tes: Quid est hoc? quæ doctrina noua hæc? quia in potestate
τί τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη, ὅτι κατ' ἐξουσίαν
& spiritibus immundis imperat, & obe-
καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπα-
diunt ei? Exiit autem fama eius statim in omnem
κούουσιν αὐτῷ; ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην
regionem Galilææ.
τὴν περίχωρον τῆς γαλιλαίας.
Et protinus ex ſy-
καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συ-
nagoga egressi venerunt in domum Simonis & Andreæ,
ναγωγῆς ἐξελθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος καὶ ἀνδρέου,
cum Iacobo & Ioanne.
μετὰ ἰακώβου καὶ ἰωάννου.
Socrus autem Simonis
ἡ δὲ πενθερὰ σίμωνος
decumbebat febricitans: & statim dicunt ei de illa.
κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.
Et accedens prædixit ei. Apprehendens manum eius
καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν, κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς
& dimisit eam febris confestim, & ministrabat eis.
καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.
Vespere autem facto, cum occidisset sol, afferebant ad eum
ὀψὲ δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
omnes male habentes, & dæmonia-
πάντας τοὺς κακῶς ἐχοντας, καὶ τοὺς δαιμονιζομένους.
Et erat tota ciuitas ad
καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπι-
ostium congregata. Et curauit multos, qui uexabantur
συνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσε πολλοὺς, κακῶς ἐχόντας
infirmitatibus uariis: & dæmonia multa eiecit, & non
ποικίλαις νόσοις· καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε, καὶ οὐκ
sinebat ea loqui, quia sciebant eum.
ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτόν.
Et mane nimis ualde egressus abiit in
καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε καὶ ἀπῆλθεν εἰς
desertum locum, & ibi orabat.
ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο.
Et persecutus est eum
καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν
Simon & qui cum illo erant: & inuenerunt eum,
σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· καὶ εὗρον αὐτὸν,
& dicunt ei: Quia omnes quærunt te.
καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦσί σε.
Et ait illis Iesus: Eamus in proximas
καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας
uicinas ciuitates, ut & ibi prædicem: ad hoc enim
κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ
exiui.
ἐξῆλθον.
Et erat prædicans in synagogis eorum, & in
καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ εἰς
omni Galilæa, & dæmonia eiiciebat.
ὅλην τὴν γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.
Et uenit ad eum leprosus deprecans eum, & genu flexo dicit
καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν λέγει
ei: Quia si uis potes me mundare.
αὐτῷ, ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι.
Et misertus eius extendit manum suam, & tetigit
καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο
eum, & dicit ei: Volo, mundare.
αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, θέλω, καθαρίσθητι.
Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est.
καὶ εἰπόντος αὐτοῦ, εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.
Et comminatus est illi, & statim eiecit eum, & dixit illi:
καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ, καὶ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ,

καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς οἴκοις κατακλιθῆναι, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσι καὶ αἱ δεήσεις ποιοῦνται ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. καὶ οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διαπορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαβὶδ ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

CAP. III. γ.

Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι, Ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν· καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα πλῆθος πολὺ ἀκούσαντες ὅσα ποιεῖ ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν προσέπιπτεν αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτὸς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν. καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσας ἐὰν βλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως· ὅτι ἔλεγον, Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει. καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει, Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

CAP. IV. δ.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολὺς ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, Ἀκούετε· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό· ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη· καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν· καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα, καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν, Ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ἵνα βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει· οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὸ πετρῶδες σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν· καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται· καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι, οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται· καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. ὃς γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς οὐκ ἔχει καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός· αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον εἶτα στάχυν εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ· ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός. καὶ ἔλεγεν, Τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς μικρότερος ὢν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν σπαρῇ ἀναβαίνει καὶ γίνεται μείζων πάντων τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν. καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα. καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

CAP. V. ε.

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν· καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δεδέσθαι καὶ διεσπακέναι τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι, καὶ οὐδεὶς ἰσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ, Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί σοι ὄνομα; καὶ λέγει αὐτῷ, Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν· καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθύς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι ἦσαν, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονὸς τοῦτο. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον καὶ ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον. καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσεται. καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς καὶ συνέθλιβον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη, καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωμαι σωθήσομαι. καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν, Τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε καὶ λέγεις, Τίς μου ἥψατο; καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, Μὴ φοβοῦ μόνον πίστευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλούς· καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄντας καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον κείμενον· καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ, Ταλιθὰ κούμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον, Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

CAP. VI. ϛ.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας, καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν· καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων· καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσασθαι δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης ἔλεγεν, Ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι καὶ οὐκ ἠδύνατο· ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ

αὐτὸν μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρ-
dia eorum, dicit hominibus manum tuam. Et
δίας ἀνθρ, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ
extendit & extendebat manum illius: & restituta est ei manus.
ἐξέτεινεν, καὶ †ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὡς ἡ ἄλλη.
Et egressi cap Pharisæi, statim cum Herodianis con-
καὶ ἐξελθόντες οἱ φαρισαῖοι, εὐθὺς μετ' τ ἡρωδιανῶν συμ-
silium faciebant aduersus eum, ut eum perderent.
βούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.
Et Iesus cum discipulis suis ad mare
καὶ ὁ ἰησοῦς μετ τ μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θά-
retirauit: & multa turba à Galilæa secuta eum,
λασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τ γαλιλαίας ἠκολούθησεν αὐτῷ,
& à Iudæa, Et ab Hierosolymis, & ab
καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς
Idumæa, & trans Iordanem, & qui circa Tyrum & Sidonem,
ἰδουμαίας, καὶ πέραν τ ἰορδάνου· καὶ οἱ περὶ τύρον καὶ σιδῶνα,
multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum.
πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν.
Et dixit discipulis suis, ut nauicula ‖ assisteret
καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ
illi, propter turbam, ne accumularent eum.
αὐτῷ· διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν.
Multos enim sanauerat, ita ut irruerent in eum, ut
πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα
illum tangerent, quotquot habebant plagas. Et spiritus,
αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα
immundi cum illum ‖ videbant, ‖ adorabant eum: & ex-
τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ
clamabant, dicentes: Quia tu es Filius Dei.
ἔκραζε λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τ θεοῦ.
Et præcipiebat eis multum, ut ne ‖ manifestum illum facerent.
καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν.
Et ascendit in montem, & ‖ aduocauit quos ipse
καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ ‖ προσκαλεῖται οὓς αὐτὸς
ἤθελεν αὐτός· καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν.
& conuenerunt ad eum.
Et fecit duodecim, ut essent cum eo, & ut mitteret eos prædicare,
καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν·
habentes potestatem curandi ‖ infirmos & eiiciendi
ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους, καὶ ἐκβάλλειν τὰ
dæmonia. Et imposuit Simoni nomen Petrum:
δαιμόνια. καὶ ἐπέθηκε τῷ σίμωνι ὄνομα πέτρον·
Et Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem
καὶ ἰάκωβον τ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ
Iacobi & imposuit eis nomina Boanerges, quod est,
ἰακώβου· καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα βοανηργές, ὅ ἐστι,
Filii tonitrui. Et Andream, & Philippum, & Bartholomæum,
υἱοὶ βροντῆς· καὶ ἀνδρέαν, καὶ φίλιππον, καὶ βαρθολομαῖον,
& Matthæum, & Thomam, & Iacobum Alphæi, & Tha-
καὶ ματθαῖον, καὶ θωμᾶν, καὶ ἰάκωβον τ τοῦ ἁλφαίου, καὶ θαδ-
daeum, & Simonem ‖ Cananæum,
δαῖον, καὶ σίμωνα τὸν καναναῖον·
Et Iudam Iscariotem, qui & tradidit illum.
καὶ ἰούδαν ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.
Et veniunt ad domum & conuenit rursum turba,
καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος,
ita ut non ‖ possent neque panem manducare.
ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν.
Et ‖ audientes qui ad ipsum, ex erant prohibere eum: dicebant
καὶ ἀκούσαντες, οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλε-
enim, Quia mente excessit. Et scribæ qui ab Hierosolymis
γον γάρ, ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων
descenderant, dicebant: Quoniam Beelzebub habet, & quia in principe
καταβάντες, ἔλεγον, ὅτι βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι
dæmoniorum ejicit dæmonia. Et
τ δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ
ait illis in parabolis: Quomodo potest
προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, πῶς δύναται
Satanas Satanam ejicere?
σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;
Et si regnum in seipsum
καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν
diuisum fuerit, non potest stare regnum illud. Et si do-
μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰ-
mus super semetipsam diuisa fuerit, non poterit domus illa
κία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη·
Et si Satanas consurrexerit in semetipsum, & diuisus est, non potest
καὶ εἰ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ μεμέρισται, οὐ δύναται
stare, sed finem habet. Nemo potest ‖ vasa
στῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ
fortis, ingressus in domum illius, diripere, ‖ nisi
ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσαι, ἐὰν μὴ
prius alligauerit fortem: & tunc domum eius diripiet.
πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ· καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.
Amen dico vobis: Quoniam omnia dimittentur
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθήσεται
filiis hominum, & blasphemiæ quascumque blasphe-
τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφη-
mauerint: Qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, non
μήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ
habet ‖ remissionem in æternum, sed ‖ obnoxius est æterni ‖ delicti.
ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως·
Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet.
ὅτι ἔλεγον, πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.
Veniunt igitur fratres & mater eius, & foris stantes,
ἔρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ· καὶ ἔξω ἑστῶτες,
misserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat
ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο
circa eum turba, dixerunque ei: Ecce mater tua, &
ὄχλος περὶ αὐτόν· εἶπον δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ
fratres tui, & foris te quærunt.
ἀδελφοί σου, ἔξω σε ζητοῦσι σή.
Et respondit eis, dicens: Quæ est mater mea, aut
καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων, τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, ἢ οἱ
fratres mei? Et circumspiciens discumbentes circa se
ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν
sedentes, ait: Ecce mater mea & fratres mei
καθημένους, λέγει, ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου·
Quicumque fecerit voluntatem Dei, hic frater meus,
ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου,
& soror mea, & mater est.
καὶ ἀδελφὴ μου, καὶ μήτηρ ἐστί.

CAP. IIII. δ'.

Et iterum cœpit docere ‖ iuxta mare: & con-
Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συ-
gregata ad eum turba multa, ita ut ipse ascendens in
νήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολύς, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ
nauigium, sederet in mari: & omnis turba ad
πλοῖον, καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν
mare erat circa terram. Et docebat eos in para-
θάλασσαν ἦσαν περὶ τὴν γῆν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παρα-
bolis multa, & dicebat illis in doctrina sua:
βολαῖς πολλὰ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·
Audite: Ecce exiuit seminans seminare:
ἀκούετε· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν·
Et ‖ factum est in seminando: quædam ceciderunt iuxta viam:
καὶ ‖ γένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν,
& conculcatum est, & volucres cæli comederunt illud.
καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.
Et aliud cecidit super petrosa, ubi non habuit terra multam
καὶ ἄλλο κατέπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολ-
humum, & statim exortum est, propter non habere profunditatem terræ:
λὴν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·
Et cum exortus esset sol, exæstuauit, & propter non habere
καὶ ἡλίου ἀνατείλαντος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
radicem, exaruit. Et aliud cecidit in spinas & ascen-
ῥίζαν, ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο κατέπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέ-
derunt spinæ, & suffocauerunt illud, & fructum non dedit.
βησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ †συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.
Et aliud cecidit in terram bonam & dabat fructum ascen-
καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀνα-
dentem & crescentem, & afferebat unum triginta, unum sexaginta,
βαίνοντα καὶ αὐξάνοντα, καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξή-
unum centum. Et dicebat illis: Qui habet aures audiendi,
κοντα, καὶ ἓν ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.
audiat.
Et cum esset solus, interrogabant eum qui circa eum
Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν
erant duodecim parabolam.
σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολήν.
Et dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei:
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις
illis autem qui foris sunt, omnia in parabolis fiunt:
δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται·
Vt videntes videant & non ‖ intelligant: & audientes audiant & non
ἵνα βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσιν· καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ
conuertantur, & dimittantur eis peccata.
συνιῶσιν· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρ-
τήματα. Et ait illis: Nescitis parabolam
hanc? & quomodo omnes parabolas cognoscetis?
ταύτην; καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;
Seminans, verbum seminat. Hi autem sunt qui circa
ὁ σπείρων, τὸν λόγον σπείρει· οὗτοι δέ εἰσιν οἱ πα-
viam, ubi seminatur verbum, & cum audierint, confestim
ρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος· καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς
venit Satanas, & aufert verbum ‖ seminatum] in
ἔρχεται ὁ σατανᾶς, καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν τοῖς
cordibus eorum. Et hi sunt similiter qui super petrosa
καρδίαις αὐτῶν. καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη
seminati, qui cum audierint verbum, statim cum gaudio
σπειρόμενοι, οἵτινες ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, εὐθὺς μετὰ χαρᾶς
accipiunt illud: Et non habent radicem in semetipsis,
λαμβάνουσιν αὐτόν· καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, καὶ
sed temporales sunt deinde orta tribulatione, aut persecutione
πρόσκαιροί εἰσιν· εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ
propter verbum, confestim scandalizantur.
διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζονται.
Et hi sunt qui in spinas seminati, hi sunt
καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι, οὗτοί εἰσιν,
qui verbum audiunt, Et ‖ curæ sæculi huius,
οἱ τὸν λόγον ἀκούοντες, καὶ αἱ μέριμναι τ αἰῶνος τούτου,
& deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ intro-
καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου, καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευ-
euntes

ρόμεναι

ρόσθεν αὐτοῦ ἐκπειράσαι τὸν Κύριον, ἢ ἀκοῦσαι τοῦ
Οὗ δὲ ἕνεκα ἦν τοιοῦτον ἐρώτημα ἐκπειράσαι γραφεῖς, φασὶ
ἢ ὅτι ἐπεὶ οἱ ἐξ ἔθνῶν τὸν Χριστὸν ἐπιστεύκεσαν, ἐνόμιζον
ἀκούειν τὸν Κύριον, ἢ ἐξ ἔθνῶν ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ κατηγορεῖσθαι, ὡς
ὀρθῶς ἐνόμιζον, ἢ τοῦ ἐναντίου.
τοῦ ἀκοῦσαι καὶ ὑπ' ἐξουσίαν, ἢ ὑπ' ἐκείνου. ἢ ἀλλ' ὅτι
Ἄλλως Μαρκιανὸς ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ ἔνδοξον ἐπιτιθεὶς
ἀποῖς, μᾶλλον ἢ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ,ἢ
sub lecto ponerur lucerna? Sed ut in candelabro imponatur ut
ὑπὸ τὴν κλινὴν, οὐχ ἵνα ὑπὸ τὴν κλίνην ἐπιτεθῇ;
No ea quæ aliquid obscuritatis habent, quo manifestentur: nec latitare vt
οὐ γὰρ ἔστι τι κρυπτὸν, ὃ οὐ μὴ φανερωθῇ· οὐδ' ἀπόκρυφον
occultum, sed vt in palam veniat. Et quæ latent, aperta
ἵνα μὴ ἐν τῷ οἴκῳ μόνον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ. οἱ τὰ ἴδια ὦτα
manifesta, inquit. Et duobus illis: Videte quid audiatis.
ἀκούοντες, ἀκούετε. ἢ ἀλλαχοῦ αὐτοῖς, βλέπετε τί ἀκούετε.
Et quæ mensuram mensi fuerimus, remetietur nobis, & adijcietur vobis
ὃν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν
audientibus. Quemadmodum habet, videte quomodo audiatis. Et qui
τοῖς ἀκούουσιν. Οὕτω γὰρ ἔχει, βλέπετε πῶς ἀκούετε. Καὶ ὃς
non habet, hoc quod habet auferetur ab eo. Et dicebat: Sic
ἂν ἔχῃ, ἢ δοκεῖ ἔχειν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἔλεγεν, ὅτως
est regnum Dei, quemadmodum si homo iaciat semen
ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον
in terram. Et dormiat, & exurgat nocte & die: &
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ
semen germinet & crescat, dum nescit ille
ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός.
Spontè enim terra fructificat, primùm herbam, deinde spi-
αὐτόματον γὰρ καρποφορεῖ ἡ γῆ, εἶτα χόρτον, εἶτα πλήρη
cem, deinde plenum frumentum in spica.
χόρτον ἐν τῷ στάχυι· ὅταν δὲ παραδῷ ὁ
Cùm autem permiserit fructus, mittit falcem, quoniam adest
καρπὸς, ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ
messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum
θερισμός. καὶ ἔλεγεν, τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν
Dei, aut in quâ parabolè comparemus illud?
τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐν τίνι παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν;
Sicut granum sinapis, quod cùm seminatur in terram, est mi-
ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρό-
nus omnibus seminibus quæ sunt super terram. Et cùm
τερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ὅταν
seminatum fuerit, ascendit, & fit omnium olerum
σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων,
maius: & facit ramos magnos, ita vt possint sub umbra
καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν
eius volucres cæli habitare.
αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.
Et talibus parabolis multis loquebatur eis sermonem,
Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον,
prout poterant audire. Sine parabolâ autem non loquebatur
καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν. χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει
eis: seorsùm autem discipulis suis disserebat omnia.
αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐπέλυε πάντα.
Et ne ille in illa die, cùm vesperè
καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης,
factum esset, dixit ad illos: Transeamus trans fretum.
διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον, παραλαμ-
Et dimissâ turbâ, assumunt eum sicut erat in navi.
βάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα δὲ
Et aliæ autem naves erant cum illo. Et facta est procella
πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη, καὶ τὰ
magna venti, & fluctus mittebat in navim, ita vt
κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ
iam complerentur.
Et erat ipse in puppi super cervical dormiens.
καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ, ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύ-
Et excitant eum & dicunt ei: Magister, non
δων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε,
pertinet ad te quòd perimus? Et exurgens comminatus
οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε
est vento, & dixit mari: Tace, obmutesce. Et ces-
τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ, σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκό-
sit ventus, & facta est tranquillitas magna.
πασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.
Et ait illis: Quid timidi estis? Nondum habetis fidem
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;
vestram? Et timuerunt timore magno: & dicebant ad
καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους,
invicem: Quis putas hic est, quia & ventus & mare obe-
τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπα-
dit ei?
κούουσιν αὐτῷ;

CAP. V. 1.

Et venerunt in regionem
Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῶν
Gadarenorum. Et egresso illo ex navi, statim
Γαδαρηνῶν. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς
occurrit ei de monumentis homo in spiritu
† ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι

Et egressus ille retrorsum
Καὶ ἐξελθὼν εἰς τὸ πίσω τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῶν
Gadarenorum. Et cùm exisset in terram, obviavit
Γαδαρηνῶν. Καὶ ἐκβάντι αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν
ei quidam vir de civitate, habens
αὐτῷ ἄνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ἔχων
dæmonium multo tempore, & vestimento non induebatur,
δαιμόνιον ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱματίῳ οὐκ ἐνεδύσατο,
& non manebat in domo, sed in monumentis.
καὶ οὐκ ἔμενεν ἐν οἰκίᾳ, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασι.
Qui habitationem habebat in monumentis: & nemo eum
Ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασι· καὶ οὐδὲ ἁλύσει
iam poterat ligare, quia sæpe compedibus & catenis vinctus
οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο δῆσαι αὐτὸν διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ
fuerat, & dissipaverat catenas, & compedes comminuerat: & nemo
ἁλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπακέναι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις, καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι, καὶ οὐδεὶς
eum poterat domare.
αὐτὸν ἐδύνατο δαμάσαι. Καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς
Et semper nocte & in montibus erat clamans, & concidens se
μνήμασι καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων, καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν
lapidibus.
λίθοις.
Videns autem Iesum à longe, cucurrit, & adoravit eum:
Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμε, καὶ
Et clamans voce magnâ dixit: Quid mihi & tibi est,
προσεκύνησεν αὐτῷ· καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε, τί
Iesu Fili Dei Altissimi? adjuro te per Deum ne me
ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν Θεὸν
torqueas. Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde
μή με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, ἔξελθε τὸ πνεῦμα
ab homine.
τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί
Et interrogabat eum, Quod
ὄνομά σοι; καὶ ἀποκρίνεται λέγων λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί
nomen tibi est? Et respondens dicit: Legio nomen mihi,
ἐσμεν. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ
quia multi sumus. Et deprecabatur eum multùm ne
ἔξω τῆς χώρας. Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη
eos extra regionem mitteret. Erat autem ibi circa montem grex
βοσκομένη. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες,
porcorum magnus pascens. Et deprecati sunt eum omnes
πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς ἀπέλθωμεν.
dæmones dicentes: Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus.
καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθύς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλ-
Et statim concessit eis. Et exeuntes spiritus immundi intra-
θον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
verunt in porcos: & impetu abiit grex per præceps in
θάλασσαν· ὅσοι δὲ ὡς δισχίλιοι ἦσαν, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ
mare, quasi duo millia erant, & suffocabantur in
θαλάσσῃ. οἱ δὲ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς
mari. Qui autem porcos pascebant fugerunt, & nuntiaverunt
τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν
in civitatem & in villas. Et exierunt videre
τί ἐστὶ τὸ γεγονὸς τὸ πραγμα. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
quid esset factum. Et veniunt ad Iesum, & vident
θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον τὸν ἔχοντα τὸν λεγιῶνα σωφρονοῦντα,
eum qui fuerat dæmonium habens sedentem, vestitum
ἱματισμένον καὶ ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγήσαντο
& sanæ mentis, & timuerunt. Et narraverunt
αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ τῶν
illis qui viderant quomodo factum esset ei qui dæmonium
χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων
habuerat, & de porcis. Et cœperunt rogare eum ut
αὐτῶν. καὶ ἐμβαίνοντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει ὁ δαιμονισθεὶς
discederet de finibus eorum. Et ascendente illo navim
ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ,
rogabat qui fuerat dæmoniacus ut cum illo esset. Et non
ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα
dimisit eum, sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos,
σοι ὁ Κύριος ἐποίησε, καὶ ἠλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν
& annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, & misertus sit
ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.
tui. Et abiit, & cœpit prædicare in Decapoli, quanta
καὶ πάλιν. καὶ ἀφέντος αὐτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν,
fecerat illi Iesus: & omnes mirabantur.
συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.
Et cùm iterùm ascendisset navim Iesus
trans fretum, congregata est turba multa ad eum, & erat
circa mare.
Et ecce venit unus
καὶ ἰδοὺ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος,
de principibus synagogæ, nomine Iairus, & videns eum
καὶ ἰδὼν αὐτὸν, πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,
procidit ad pedes ejus,
καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ, λέγων, ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως
& rogabat eum multùm, dicens quia filia mea in extremis
σωθῇ, καὶ ζήσεται. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει
habet: veniens, impone manum super eam, ut salva sit,
αὐτῷ ὄχλος πολὺς καὶ συνέθλιβον αὐτόν.
& vivat. Et abiit cum illo: & sequebatur eum
turba multa, & comprimebant eum.
Et mulier quæ erat in fluxu sanguinis duodecim annis,
Καὶ γυνὴ τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα,
& multa passa à multis medicis, & erogans omnia sua,
καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλ-
λον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα,
& nihil profecerit, sed magis deterius habens,

ἐλθόντε τὸ πτῶμα ἦραν, καὶ ἔθηκαν τῷ μνημείῳ αὐτοῦ.

Βασιλεὺς δὲ Ἡρῴδης ἤκουσε τὸ κατὰ πάντα τόπον φανερὸν γενόμενον· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης εἶπεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη ἀπὸ νεκρῶν. 17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησε. 18 ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. 19 ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι καὶ οὐκ ἠδύνατο· 20 ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. 21 καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς καὶ δώσω σοι· 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ πολλά· ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. 27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ 28 καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν

ἐκείνου ἐν τῷ μνημείῳ. καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. 29 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων. 8 καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν· 9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε, ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. 11 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις καὶ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. 12 καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσιν· 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον. 14 καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης· φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης εἶπεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη. 17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησε. 18 ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. 19 ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι καὶ οὐκ ἠδύνατο· 20 ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. 21 καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς καὶ δώσω σοι· 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ πολλά· ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. 27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ 28 καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν

τῇ μητρὶ αὐτῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνήματι.

CAP. VI. 6'.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ 1
ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου 2
ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. 4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. 6 καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. καὶ περιῆγε τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. 7 καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων. 8 καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν· 9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε, ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. 11 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις καὶ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. 12 καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσιν· 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον. 14 καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης· φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης εἶπεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη ἀπὸ νεκρῶν. 17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησε. 18 ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. 19 ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι καὶ οὐκ ἠδύνατο· 20 ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. 21 καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς καὶ δώσω σοι· 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ πολλά· ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. 27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ 28 καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν

ἐκεῖθεν ἐλθὼν τὴν πατρίδα αὐτοῦ. καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μα- 1
θηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ
συναγωγῇ· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· πόθεν
τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις
τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, 3
ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας, καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα
καὶ Σίμωνος; οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ
ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅτι οὐκ ἔστιν 4
προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύ- 5
ναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.
καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. καὶ περιῆγεν τὰς κώμας 6
κύκλῳ διδάσκων. καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς 7
ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων
τῶν ἀκαθάρτων· καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς 8
ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην
χαλκόν, ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσασθε δύο χι- 9
τῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε 10
ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ 11
ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν
ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 12
ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις καὶ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ
πόλει ἐκείνῃ. καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν· καὶ δαι- 13
μόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ
ἐθεράπευον.

Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης· φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα 14
αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν,
καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι 15
Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν.
ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης εἶπεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος 16
ἠγέρθη. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην 17
καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ 18
Ἡρῴδῃ· οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ 19
Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι καὶ οὐκ ἠδύνατο·
ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ 20
ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ
ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρῴδης τοῖς 21
γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις
καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ 22
Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανα-
κειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θελήσῃς, 23
καὶ δώσω σοι· καὶ ὤμοσεν αὐτῇ πολλά· ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω
σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. ἡ δὲ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ 24
αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος.
καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο 25
λέγουσα· θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους 26
καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι· καὶ εὐθὺς 27
ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἤνεγκεν
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ 28
κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ 29
αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀπόστολοι καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ 30
πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· δεῦτε 31
ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον· ἦσαν
γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.
καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ εἶδον 32
αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἐπέγνωσαν πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν
πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς. καὶ ἐξελθὼν εἶδεν 33
πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ
ἔχοντα ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἤδη ὥρας 34
πολλῆς γενομένης προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον· ὅτι ἔρημός
ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἤδη ὥρα πολλή· ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες 35
εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν·
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν 36
αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώσομεν
αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· πόσους ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε καὶ 37
ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν· πέντε καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν 38
αὐτοῖς ἵνα πάντες ἀνακλιθῶσιν συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ
χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντή- 39
κοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας 40
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς· καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν 41
πᾶσιν. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν κλάσματα 42
δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες 43
τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες. καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς 44
αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν,
ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς 45
τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς 46
θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ 47
ἐλαύνειν· ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς· καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν
τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ 48
ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περι-
πατοῦντα ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν· ἐταράχθησαν γὰρ 49
πάντες αὐτὸν καὶ ἐθαμβήθησαν. ὁ δὲ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν καὶ λέγει 50
αὐτοῖς· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ 51
πλοῖον καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς
ἐξίσταντο καὶ ἐθαύμαζον. οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ 52
αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη. καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν 53
εἰς Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ 54
πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν περιδραμόντες ὅλην τὴν περίχωρον
ἐκείνην ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν,
ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις 56
ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν
αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν
ἥπτοντο αὐτοῦ ἐσῴζοντο.

CAP. VII. ζ.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμ- 1
ματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων· καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν 2
αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσὶν τουτέστιν ἀνίπτοις ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους·
οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς 3
χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων·
καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ ῥαντίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν· καὶ ἄλλα πολλά 4
ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλ-
κίων καὶ κλινῶν. καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρι- 5
σαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· διὰ τί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσιν κατὰ
τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν
ἄρτον; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι καλῶς προεφήτευσεν Ἡσαΐας 6
περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται· ὅτι οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν
με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μάτην δέ σέβονταί με, διδά- 7
σκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.
Ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν 8
ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια
τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν 9
τοῦ θεοῦ ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.
Μωσῆς γὰρ εἶπεν· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ 10
ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω·
ὑμεῖς δὲ λέγετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· κορβᾶν 11
ὃ ἐστιν δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ 12
τῇ μητρὶ αὐτοῦ· ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν 13
ᾗ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.
Καὶ προσκαλεσάμενος πάντα τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀκούσατέ 14
μου πάντες καὶ σύνετε· οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον
εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνά 15
ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. εἴ τις ἔχει ὦτα 16
ἀκούειν, ἀκουέτω.
Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ 17
αὐτοῦ τὴν παραβολήν.
καὶ λέγει αὐτοῖς· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε, 18
ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν

CAP. VIII. a.

μολὺν λέγων σὺ αὐτὸ. καὶ ὀργὴν ἀνέμενεν αὐτόν, 31
quoniam operam dabant homini multa pati, & repre-
ὅτι ἔλεγεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. 32
hendi à seueritate. & formula sacerdotibus, & scri-
ἀλλοῦσιν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐφοβοῦντο ἐπερωτῆσαι αὐτόν. καὶ ἦλθεν εἰς Καπερναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς· τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς διελογίζεσθε; 33
bes. & occidi. & post tres dies resurgere.
οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. 34
Et sedens vocauit duodecim, & dicit eis: Si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus & omnium minister.
καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς· 35
Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum: & complexans eum
ὅς ἐὰν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με. 37
quicunque vnum puerorum talium susceperit in nomine meo, me suscipit: & quicunque me susceperit, non me suscipit, sed eum qui misit me.
ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης λέγων· διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν. 38
Respondit autem illi Ioannes dicens: Magister, vidimus quendam in nomine tuo ejicientem daemonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum, quia non sequebatur nobiscum.
μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. 39
Nolite prohibere eum: nemo enim est qui faciat virtutem in nomine meo, & possit cito male loqui de me.
ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. 41
Qui enim potauerit vos calice aquæ in nomine quia Christi estis, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.
καὶ ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. 42
Et qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui credunt in me, bonum est illi magis si circumdatus esset mola asinaria circa collum eius, & in mare proiectus esset.
καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν σοί ἐστιν κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· 43
Et si manus tua scandalizat te, abscide illam: bonum tibi est debilem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem:
ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 44
vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.
καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σοί ἐστιν κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· 45
Et si pes tuus scandalizat te, abice illum: bonum est tibi claudum in vitam introire, quam duos pedes habentem mitti in gehennam, in ignem inextinguibilem:
ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 46
vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.
καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός· 47
Et si oculus tuus scandalizat te, eice illum: bonum tibi est vnoculum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis:
ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 48
vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.
πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται. 49
Omnis enim igne salietur, & omnis victima sale salietur.
καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις. 50
Bonum sal: quod si sal euanuerit, in quo illud condietis? habete in vobis sal, & pacem habete inter vos.

CAP. X.

Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. 1
Et exurgens inde venit in fines Iudææ per trans Iordanem: & conueniunt iterum turbæ ad eum, & sicut consueuerat iterum docebat illos.
καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτησαν αὐτόν· εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. 2
Et accedentes Pharisæi interrogabant eum: Numquid licet viro uxorem dimittere, tentantes eum?
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; 3
At ille respondens dixit illis: Quid vobis præcepit Moyses?
οἱ δὲ εἶπαν· Μωσῆς ἐπέτρεψεν βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 4
Qui dixerunt: Moyses permisit libellum repudii scribere, & dimittere.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην· 5
Quibus respondens Iesus ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis mandatum istud.
ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ὁ θεός· 6
Ab initio autem creaturæ masculum & fœminam fecit eos Deus.
ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 7
Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit ad uxorem suam:
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. 8
& erunt duo in carne una: itaque iam non sunt duo, sed una caro.
ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 9
Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τούτου ἐπηρώτησαν αὐτόν. 10
Et in domo iterum discipuli eius de eodem rursum interrogauerunt eum.
καὶ λέγει αὐτοῖς· ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· 11
Et ait illis: Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam.
καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται. 12
Et si uxor dimiserit virum suum, & alii nupserit, mœchatur.
καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν τοῖς προσφέρουσιν. 13
Et offerebant illi paruulos ut tangeret illos. Discipuli autem increpabant offerentes.
ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 14
Quos cum videret Iesus indignatus est, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere eos: talium est enim regnum Dei.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 15
Amen dico vobis, quicumque non receperit regnum Dei sicut paruulus, non intrabit in illud.
καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλογεῖ τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά. 16
Et complexans eos & benedicens imponebat manus super illos.
καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 17
Et cum egrederetur in viam procidens quidam & genu flexo ante eum rogabat eum: Magister bone, quid faciam ut vitam æternam possidebo?
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 18
Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus Deus.
τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. 19
Mandata nosti: ne adulteres, ne occidas, ne furtum facias, ne falsum testimonium dicas, ne fraudem feceris, honora patrem tuum & matrem.
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. 20
At ille respondens ait illi: Magister, hæc omnia custodiui a iuuentute mea.
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἓν σοι ὑστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν σταυρόν. 21
Iesus autem intuitus eum dilexit eum, & dixit ei: Vnum tibi deest: vade quæcumque habes vende & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni sequere me, tollens crucem.
ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. 22
Qui contristatus in verbo abiit mœrens: erat enim habens possessiones multas.
καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. 23
Et circumspiciens Iesus ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt!
οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· 24
Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. Iesus autem rursum respondens ait illis: Filioli, quam difficile est confidentes in pecuniis introire in regnum Dei!
εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τοῦ ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 25
Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei.
οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 26
Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis potest saluus fieri?
ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει· παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ θεόν· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ. 27
Intuitus autem illos Iesus ait: Apud homines impossibile, sed non apud Deum: omnia enim possibilia sunt apud Deum.
ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. 28
Et cœpit Petrus dicere illi: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te.
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, 29
Respondens autem Iesus dixit: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut matrem, aut patrem, aut filios, aut agros propter me & propter euangelium,
ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. 30
nisi accipiat centies tantum nunc in tempore hoc, domos & fratres & sorores & matres & filios & agros cum persecutionibus, & in sæculo futuro vitam æternam.
πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι. 31
Multi autem erunt primi novissimi, & novissimi primi.
ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν· 32
Erant autem in via ascendentes Hierosolymam, & præcedebat illos Iesus: & stupebant, & sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim cœpit illis dicere quæ essent ei eventura:
ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν· 33
quia ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis, & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus:
καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. 34
& illudent ei, & conspuent eum, & flagellabunt eum, & occidunt: & tertia die resurget.
καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. 35
Et accedunt ad eum Iacobus & Ioannes filii Zebedæi dicentes: Magister, volumus ut quodcumque petierimus a te facias nobis.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; 36
Qui dixit eis: Quid vultis ut faciam vobis?
οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. 37
Qui dixerunt ei: Da nobis ut unus ad dexteram tuam & unus ad sinistram sedeamus in gloria tua.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πιεῖν, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; 38
Iesus autem dixit eis: Nescitis quid petatis: potestis bibere calicem quem ego bibo, & baptismate quo ego baptizor baptizari?
οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 39
Qui dixerunt ei: Possumus. Iesus autem dixit eis: Calicem quidem quem ego bibo bibetis, & baptismate quo ego baptizor baptizabimini:
τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. 40
sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est.
καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 41
Et audientes decem cœperunt indignari de Iacobo & Ioanne.
ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· 42
Iesus autem vocauit eos ad se, & ait illis: Scitis quia hi qui videntur principari gentibus dominantur eorum, & principes eorum potestatem habent ipsorum.
οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος· 43
non ita autem erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, erit vester minister:
καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· 44
& qui voluerit inter vos primus esse, erit omnium seruus.
καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. 45
Nam & filius hominis non venit ministrari sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.
καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ· καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος τυφλὸς προσαίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν Ἰερικώ. 46
Et veniunt Hiericho. Et egrediente illo Hiericho & discipulis eius & plebe non exigua, filius Timæi Bartimæus cæcus sedebat secus viam mendicans.
καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. 47
Et audiens quia Iesus Nazarenus est, cœpit clamare & dicere: Fili David Iesu, miserere mei.
καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. 48
Et increpabant eum multi ut taceret. At ille multo magis clamabat: Fili David, miserere mei.
καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν φωνηθῆναι αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ· θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. 49
Et stans Iesus iussit eum vocari. Et vocant cæcum dicentes ei: Confortare, surge, vocat te.
ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 50
Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad Iesum.
καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. 51
Et respondens Iesus dixit illi: Quid tibi vis faciam? cæcus autem dixit ei: Rabboni, ut videam.
καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν καὶ ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ. 52
Iesus autem dixit illi: Vade, fides tua saluum te fecit. Et confestim vidit, & secutus est eum in via.

me recipit, & qui me recipit, recipit eum qui me misit. qui
vos recipit, me recipit: qui autem me recipit, recipit eum qui me misit.
vos, vos
41 Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.
prophetæ, prophetæ
42 Et quicunque potauerit vnum ex pusillis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli: amen dico vobis, non perdet mercedem suam.
discipuli, discipuli

CAP. XI.

1 Et factum est cum consummasset Iesus præcipiens duodecim discipulis suis, transiit inde vt doceret & prædicaret in ciuitatibus eorum.
2 Ioannes autem audiens in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis,
3 ait illi: Tu es qui venturus es, an alium exspectamus?
4 Et respondens Iesus dixit illis: Euntes renuntiate Ioanni quæ audistis & vidistis:
5 cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, & surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur:
6 & beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.
7 Illis autem abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?
8 sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? ecce qui mollibus vestimentis vestiuntur, in domibus regum sunt.
9 Sed quid existis videre? prophetam? etiam dico vobis, & plus quam prophetam.
10 Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.
11 Amen dico vobis: non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista: qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo.
12 A diebus autem Ioannis Baptistæ vsque nunc regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.
13 Omnes enim prophetæ & lex vsque ad Ioannem prophetauerunt.
14 Et si vultis recipere, ipse est Helias qui venturus est.
15 Qui habet aures audiendi, audiat.
16 Cui autem similem æstimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro, quæ clamantes dicunt
17 sociis suis, & dicunt: Cantauimus vobis tibiis, & non saltastis: lamentauimus, & non planxistis.
18 Venit enim Ioannes neque manducans neque bibens, & dicunt: Dæmonium habet.
19 Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis.
20 Tunc cœpit exprobrare ciuitatibus in quibus factæ sunt plurimæ virtutes eius, quia non pœnitentiam egerunt:
21 Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim vtique in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.
22 Verumtamen dico vobis, Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicii, quam vobis.
23 Et tu Capharnaum, numquid vsque in cœlum exaltaberis? vsque in infernum descendes. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in te, forsitan stetissent vsque in hodiernum diem.
24 Verumtamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicii, quam tibi.
25 In illo tempore respondens Iesus dixit: Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.
26 Etiam Pater, quoniam sic fuit placitum ante te.
27 Omnia mihi tradita sunt a Patre meo: & nemo nouit filium nisi Pater, neque Patrem quis nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare.
28 Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.
29 Tollite iugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris.
30 Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.

CAP. XII.

1 In illo tempore ambulauit Iesus sabbatis per sata: discipuli autem eius esurierunt, & cœperunt vellere spicas & manducare.
2 Pharisæi autem videntes dixerunt illi: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere in sabbatis.
3 Qui ait illis: Non legistis quid fecerit David quando esuriit ipse & qui cum illo erant?
4 quomodo intrauit in domum Dei, & panes propositionis manducauerunt quos non licebat ei manducare neque his qui cum illo erant, nisi solis sacerdotibus?
5 Aut non legistis in lege, quia sacerdotes in templo sabbatum violant & sine crimine sunt?
6 Dico autem vobis quia templo maius hic est.
7 Si autem scissetis quid est: Misericordiam volo & non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes.
8 Dominus enim est filius hominis etiam sabbati.
9 Et cum inde transisset, venit in synagogam eorum.
10 Et ecce homo manum habens aridam: & interrogauerunt eum dicentes: Si licet sabbatis curare? vt accusarent eum.

Et ipse dixit ad illos: Quæ mercedem accipiet
vestrum.
11 Et ait illis: Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem vnam, & si cecidit hæc sabbatis in foueam, nonne tenebit & leuabit eam?
12 Quanto magis melior est homo ouis? Itaque licet sabbatis benefacere.
13 Tunc ait homini: Extende manum tuam. Et extendit, & restituta est sanitati sicut altera.
14 Exeuntes autem pharisæi consilium faciebant aduersus eum quemadmodum illum perderent.
15 Iesus autem sciens abscessit inde. Et secuti sunt eum multi, & curauit eos omnes,
16 & præcepit eis ne manifestum eum facerent:
17 vt adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem:
18 Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit sibi anima mea: ponam spiritum meum super illum, & iudicium gentibus annuntiabit.
19 Non contendet neque clamabit, neque audiet quisquam in plateis vocem eius.
20 Arundinem quassatam non conteret, & linum fumigans non extinguet, donec eiciat ad victoriam iudicium.
21 Et in nomine eius gentes sperabunt.
22 Tunc oblatus est ei dæmonium habens, cæcus & mutus: & curauit eum, ita vt cæcus & mutus loqueretur & videret.
23 Et stupebant vniuersæ turbæ & dicebant: Numquid hic est filius David?
24 Pharisæi autem audientes dixerunt: Hic non eiicit dæmonia nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.
25 Et cum sciret cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum diuisum contra se desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit.
26 Et si Satanas Satanam eiicit, contra se diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius?
27 Et si ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii vestri in quo eiiciunt? ideo ipsi iudices vestri erunt.
28 Quod si in spiritu Dei ego eiicio dæmonia, profecto peruenit in vos regnum Dei.
29 Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis & vasa eius diripere, nisi prius fortem ligauerit? & tunc domum eius diripiet.
30 Qui non est mecum contra me est: & qui non colligit mecum spargit.
31 Ideo dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: spiritus autem blasphemia non remittetur.
32 Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro.
33 Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum: aut facite arborem malam & fructum eius malum. De fructu enim arbor cognoscitur.
34 Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.
35 Bonus homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala.
36 Dico autem vobis quod omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.
37 Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.
38 Tunc responderunt illi quidam de Scribis & Pharisæis dicentes: Magister, volumus a te signum videre.
39 Qui respondens ait illis: Generatio prava & adulterina signum quærit: & signum non dabitur ei nisi signum Ionæ prophetæ.
40 Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.
41 Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ: & ecce plus quam Ionas hic.
42 Regina austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam: quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus quam Salomon hic.
43 Cum autem immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa quærens requiem, & non inuenit.
44 Tunc dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cum venerit, inuenit eam vacantem, scopis mundatam & ornatam.
45 Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit & generationi huic nequissimæ.
46 Adhuc illo loquente ad turbas, ecce mater eius & fratres stabant foris quærentes loqui ei.
47 Dixit autem quidam illi: Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te.
48 At ille respondens dicenti sibi, ait: Quæ est mater mea & qui sunt fratres mei?
49 Et extendens manum in discipulos suos, dixit: Ecce mater mea & fratres mei.
50 Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis est, ipse mihi frater & soror & mater est.

CAP. XIII.

1 In die autem illo exiens Iesus de domo sedebat secus mare.
2 Et congregatæ sunt ad eum turbæ multæ, ita vt nauem ascendens sederet, & omnis turba stabat in littore.
3 Et locutus est eis multa in parabolis, dicens: Ecce exiit qui seminat seminare.
4 Et dum seminat, quædam cecidit secus viam, & venerunt volucres & comederunt illud.
5 Aliud autem cecidit super petrosa, vbi non habebat terram multam: & statim exortum est, quia non habebat altitudinem terræ:
6 sole autem orto æstuauit, & quia non habebat radicem aruit.
7 Et aliud cecidit inter spinas: & ascenderunt spinæ & suffocauerunt illud.
8 Aliud autem cecidit in terram bonam: & dabat fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum.
9 Qui habet aures audiendi, audiat.
10 Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis?

Et

ὅταν ἡ ὁ τῆς ἐρ ἀλεύσεται εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐλθὼν 10
προσεύξωμαι αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διδάξωμεν, καὶ ἀπολυθῶσιν
περιφερόμενοι. Et ecclesia autem ἀποστείλωσι ἀφ' ἑαυτῶν
ἐρωτῶν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, καὶ διδάξωμεν, καὶ ἀπολυθῶσι

credent quia ᵃmoriatur, & ἵνα τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν. ᵇοτι διὰ αὐτὸν πολλοὶ ἦλθον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Dixit Pontifex, dimittere & quod habebat adorare aliquando & ἐπὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐκείνῳ, ἀφῆτε αὐτὸν οὕτως; ὑπάγει ὀπίσω αὐτοῦ ὁ κόσμος ὅλος· ἔρχονται οἱ Ἕλληνες προσκυνῆσαι τῷ θεῷ ἐν τῇ ἑορτῇ τούτῃ· οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται· καὶ τί εἴπω; πάτερ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθε οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστι. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἐνώπιον αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε· κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπε· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκε τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

CAP. XIII.

Ante diem festum Paschæ, sciens Iesus quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cœna facta, cum diabolus iam misisset in cor ut tradat eum Iudas Simonis Iscariotes, sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia a Deo exiit, & ad Deum vadit, surgit a cœna, & ponit vestimenta sua, & cum accepisset linteum præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim, & cœpit lavare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus: Domine tu mihi lavas pedes? Respondit Iesus & dixit ei: Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus: Si non lavero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine non tantum pedes meos sed & manus & caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: & vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traditurus esset eum: propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum, & accepit vestimenta sua, cum recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen amen dico vobis: non est servus maior Domino suo, neque apostolus maior est eo qui misit illum. Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vestrum dico: ego scio quos elegerim: sed ut adimpleatur Scriptura: Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis antequam fiat: ut cum factum fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit si quem misero me accipit: qui autem me accipit accipit eum qui misit me. Cum hæc dixisset Iesus turbatus est spiritu, & protestatus est & dixit: Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hæsitantes de quo diceret. Erat autem recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu quem diligebat Iesus. Annuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: Quis est de quo dicit? Cum ergo recubuisset ille sic super pectus Iesu, dicit ei: Domine quis est? Respondit Iesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et intinxit panem, & dat Iudæ Simonis Iscariotis. Et post buccellam introivit in illum Satanas. Dicit ergo ei Iesus: Quod facis fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat Iudas, quia dixit ei Iesus: Eme quæ opus habemus ad diem festum: aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dicit Iesus: Nunc clarificatus est Filius hominis, & Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso, & continuo clarificabit eum. Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me, & sicut dixi Iudæis: quo ego vado vos non potestis venire, & vobis dico modo. Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem: sicut dilexi vos ut & vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei Simon Petrus: Domine quo vadis? Respondit Iesus: Quo ego vado non potes me modo sequi, sequeris autem postea. Ait Petrus: Quare non possum te sequi modo? animam meam pro te ponam. Respondit Iesus: Animam tuam pro me ponis? Amen amen dico tibi: non cantabit gallus donec ter me abneges.

CAP. XIV.

Non turbetur cor vestrum: creditis in Deum, & in me credite. In domo Patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus dixissem vobis: quia vado parare vobis locum? Et si abiero & præparavero vobis locum, iterum venio & accipiam vos ad meipsum: ut ubi sum ego & vos sitis. Et quo ego vado scitis, & viam scitis. Dicit ei Thomas: Domine nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire? Dicit ei Iesus: Ego sum via, veritas & vita. Nemo venit ad Patrem nisi per me. Si cognovissetis me & Patrem meum utique cognovissetis: & amodo cognoscetis eum, & vidistis eum. Dicit ei Philippus: Domine ostende nobis Patrem & sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovisti me Philippe? qui videt me videt & Patrem: quomodo tu dicis: Ostende nobis Patrem? non credis quia ego in Patre & Pater in me est? Verba quæ ego loquor vobis a me ipso non loquor: Pater autem in me manens ipse facit opera. Non creditis quia ego in Patre & Pater in me est? alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit in me opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet: quia ego ad Patrem vado. Et quodcumque petieritis Patrem in nomine meo hoc faciam: ut glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam. Si diligitis me mandata mea servate. Et ego rogabo Patrem & alium Paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis quem mundus non potest accipere quia non videt eum nec scit: vos autem cognoscetis eum quia apud vos manebit & in vobis erit. Non relinquam vos orphanos veniam ad vos. Adhuc modicum & mundus me iam non videt: vos autem videtis me quia ego vivo & vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo & vos in me & ego in vobis. Qui habet mandata mea & servat ea ille est qui diligit me. Qui autem diligit me diligetur a Patre meo & ego diligam eum & manifestabo ei meipsum. Dicit ei Iudas non ille Iscariotes: Domine quid factum est quia manifestaturus es nos tibi & non mundo? Respondit Iesus & dixit ei: Si quis diligit me sermonem meum servabit & Pater meus diliget eum & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus: sed eius qui misit me Patris. Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem Spiritus Sanctus quem mittet Pater in nomine meo ille vos docebit omnia & suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad Patrem: quia Pater maior me est. Et nunc dixi vobis antequam fiat: ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps huius mundi & in me non habet quidquam: sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem & sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio. Surgite eamus hinc.

respondit. quæ illis. Non longè es à regno
χριστῷ ἀπεκρίθη, ὅτι σὺ αὐτοῖς, οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασι-
Dei. Et cum [non amplius dixisset cum interrogare.
λείας τῦ θεῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτᾶν.
Et respondens Iesus dixit. dicens in templo Quomodo
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· πῶς
dicunt Scribæ, quod (Christus filius est Dauid?
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς ἐστι δαυίδ;
ipse enim Dauid dixit in spiritu Sancto: Dixit dominus
αὐτὸς γὰρ δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· εἶπε κύριος
domino meo: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos
τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς
tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo Dauid dicit
σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς οὖν δαυὶδ λέγει
eum Dominum: & quo filius eius est? Et multa turba li-
αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤ-
debat eum libenter. Et dicebat illis in doctrina sua
κουεν αὐτοῦ ἡδέως. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ
Cauete à Scribis, qui volunt in stolis ambu-
Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περι-
lare, & salutationes in foro, & primas cathedras in
πατεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς· καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν
synagogis, & primos accubitus in cœnis:
ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις·
qui deuorant domos viduarum, & simulationem longæ
οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ
orationis. hi accipient iudicium amplius.
προσευχόμενοι· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.
Et sedens Iesus contra gazophylacium, aspiciebat
Καὶ καθίσας ὁ ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου, ἐθεώρει
quomodo turba iactaret æs in gazophylacium: & multi
πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολ-
diuites iactabant multa. Et cùm venisset vna vidua pau-
λοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτω-
per, iecit minuta duo quod est quadrans. Et ad-
χὴ, ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ προσκα-
cersans discipulos suos ait illis: Amen dico vobis,
λεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
quoniam vidua hæc pauper plus omnibus iniicientibus
ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλ-
in gazophylacium. Omnes enim de abundanti
λόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος
illi iniecerunt in munera: hæc autem de penuria sua
αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα
habuit, totum victum suum.
εἶχεν, ἔβαλε ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

CAP. XIII. ϛ'.

Et egredienti illo de templo, ait illi unus ex
Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ
discipulis suis. Magister, aspice quales lapides &
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι, καὶ ποῖαι αἱ
quales structuræ. Et Iesus respondens, ait illi: Videsne
οἰκοδομαί. καὶ ὁ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, βλέπεις
has magnas structuras? non remanebit lapis super
ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ † ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ
lapidem, qui non destruatur. Et sedente eo in
λίθῳ, ὃς οὐ μὴ * καταλυθῇ. καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς
monte Oliueti contra templum, interrogabant eum se-
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ'
cretò Petrus & Iacobus & Ioannes, & Andreas:
ἰδίαν πέτρος, καὶ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας·
Dic nobis quando hæc fient, & quod signum quando
εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ
hæc omnia consummari? Iesus autem respondens
ταῦτα πάντα συντελεῖσθαι; ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς
illis, coepit dicere: Videte ne quis vos seducat.
αὐτοῖς, ἤρξατο λέγειν, βλέπετε μήπως τις ὑμᾶς πλανήσῃ.
Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego
πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι
ego sum: & multos seducent. Cùm autem audieritis
ἐγώ εἰμι· καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. ὅταν δὲ ἀκούσητε
bella, & opiniones bellorum, ne terrueamini: oportet
πολέμους, καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι·
sed nondum finis. Surget enim gens contra gentem,
ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος,
& regnum super regnum: & erunt terræmotus per loca, &
καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ
fames erunt & turbæ. Hæc initia dolorum hæc.
λιμοὶ ἔσονται· ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.
Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos Pol
βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνε-
dria, & in synagogis cædemini: & ad duces &
δρία, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ
reges stabitis propter me, in testimonium illis.
βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
Et in omnes gentes oportet primùm prædicari
καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ
Euangelium. Cùm autem duxerint vos tradentes,
εὐαγγέλιον. ὅταν δὲ ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες,
ne præmeditemini quid loquamini, nec præmeditemini, id quod
μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε, ἀλλ' ὅ ἐὰν
datum fuerit vobis in illa hora, id loquimini: non enim
δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς
loquentes, sed Spiritus Sanctus. Tradet
οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. παραδώσει
autem frater fratrem in mortem, & pater natum, & in-
δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
surgent filii in parentes, & morte afficient eos.
ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
Et eritis odio omnibus propter nomen meum: qui
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ
autem perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit.
ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
Cum autem videritis abominationem desolationis,
Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ
Danielem Prophetam, stantem vbi non oportet (qui legit
δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς ὅπου οὐ δεῖ· ὁ ἀναγινώσκων νοεί-
intelligat) tunc qui in Iudæa sunt fugiant in mon-
τω, τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη.
tem, nec descendat domum, nec introeat quid tollat
ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲ
de domo sua, & qui in agro erit non reuertatur
εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν
retrò tollere vestimentum suum. Væ autem prægnanti-
ὢν, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
bus, & nutrientibus in illis diebus. Orate autem vt
οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις
non fiat hiems fuga vestra. Erunt enim dies illi tri-
ταῖς ἡμέραις. Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος φυγὴ ὑμῶν.
bulationes quales non fuerunt tales ab initio creaturæ
ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως
quam creauit Deus vsque nunc, & non fiet. Et nisi
ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ
breuiasset Dominus dies, non fuisset salua omnis caro:
κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ·
sed propter electos quos elegit, breuiauit dies.
ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας.
Et tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut ecce ille,
καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ,
ne credideritis. Exurgent enim pseudochristi & pseudo-
μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδο-
prophetæ, & dabunt signa & prodigia ad seducendos,
προφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν,
si fieri potest, & electos. Vos autem videte: ecce
εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδοὺ
prædixi vobis omnia. Sed in illo die post
προεῖπον ὑμῖν πάντα. Ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ
tribulationem illam sol obscurabitur, & luna non
τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ
dabit lumen suum, & stellæ cadent à cœlo, &
δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς· καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται
virtutes quæ in cœlis sunt commouebuntur.
ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.
Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus
καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις
cum potestate multa & gloria. Et tunc mittet
μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς
angelos suos, & congregabit electos suos à
ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν
quatuor ventis, ab extremo terræ vsque extremum cæli.
τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
A simili autem huius parabolam: Cùm iam ra-
Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλά-
mus eius tener fuerit, & germinet folia, cognoscitis
δος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε
quoniam prope æstas est. Sic & vos, cùm hæc videritis
ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε
fieri, cognoscite quòd prope sit in foribus.
γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.
Amen dico vobis: non præteribit generatio hæc,
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις
quo omnia hæc fiant. Cælum & terra præ-
οὗ πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύ-
teribunt, at verba mea non præteribunt.
σονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.
De autem die illo & hora, nemo scit, neque
Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ
angeli qui in cælo, neque filius, nisi Pater.
οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.
Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando
Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε
tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquerat domum
καιρός ἐστιν. ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν
suam, & dedit seruis suis potestatem cuiuscumque operis,
αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ
& ostiario præcepit vt vigilet.
ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ † ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ.
Vigilate ergo (nescitis enim quando dominus domus
γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας
veniat [sero], an media nocte, an gallicinio,) an mane)
ἔρχεται, ὀψὲ, ἢ μεσονύκτιον, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ.

μὰ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὑρῇ ὑμᾶς καθεύδοντας. 36
ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε.

CAP XIIII. ιδ'.

Ἦσαν δὲ τὸ πάσχα, καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ἐζήτουν 1
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν.
ΤΗΝΤΗΣΙΣ, ὑποτύπωσιν.
ἔλεγον δέ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ. 2
Et dicebant, non in festo, ne forte tumultus fiat populi.
Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, 3
κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς.
Et cum esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, & discumberet illo, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi, & confracto alabastro effudit super caput eius.
Ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ λέγοντες, 4
εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἠδύνατο γὰρ 5
τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.
Erant autem quidam indigne ferentes apud semetipsos, & dicentes ad quid perditio hæc unguenti facta est? Poterat enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis, & dari pauperibus. Et fremebant in eam.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. 6
Iesus autem dixit: Sinite eam, quid illi molesti estis? bonum opus operata est in me.
πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ὅταν θέλητε, δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 7
Semper enim pauperes habetis vobiscum, & cum volueritis, benefacere illis potestis: me autem non semper habetis.
ὃ ἔσχεν αὕτη, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. 8
Quod habuit hæc, fecit: præoccupauit ungere corpus meum in sepulturam.
ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. 9
Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit Euangelium istud in toto mundo, & quod fecit hæc, narrabitur in memoriam eius.
Καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα 10
αὐτοῖς παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς.
Et Iudas Iscariotes unus de duodecim abiit ad principes sacerdotum, ut proderet eum illis.
οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ. 11
Qui audientes gauisi sunt, & promiserunt ei pecuniam se daturos. Et quærebat quomodo opportune illum traderet.
Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, 12
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα;
Et primo die Azymorum quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli eius: Quo vis eamus parent tibi ut manducas Pascha?
καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ· 13
Et mittit duos ex discipulis suis, & dicit eis: Ite in ciuitatem, & occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans, sequimini eum.
καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 14
Et quocunque introierit, dicite patrifamilias domus quia magister dicit: Vbi est refectio mea ubi Pascha cum discipulis meis manducem?
κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον· κἀκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. 15
Et ipse vobis demonstrabit cœnaculum grande stratum, paratum: & illic parate nobis.
καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν· καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. 16
Et exierunt discipuli eius & venerunt in ciuitatem: & inuenerunt sicut dixerat illis, & parauerunt Pascha.
Καὶ ὀψίας γενομένης, ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 17
Et cum vespera facta esset, venit cum duodecim.
καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. 18
Et discumbentibus illis & manducantibus, ait Iesus: Amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, manducans mecum.
οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς· μήτι ἐγώ; 19
Ipsi cœperunt contristari, & dicere ei singuli: Numquid ego?
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· εἷς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον. 20
Qui ait illis: Vnus ex duodecim, qui intingit mecum manum in catino.
ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. 21
Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo: væ autem homini illi per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei si natus homo ille non fuisset.
Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον, εὐλογήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. 22
Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & benedixit, fregit, & dedit eis & ait: Sumite, manducate: hoc est corpus meum.
καὶ λαβὼν ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. 23
Et accepto calice gratias egit, & dedit illis: & biberunt ex illo omnes.
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον. 24
Et ait illis: Hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 25
Amen dico vobis, quia iam non bibam de hinc de genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam nouum in regno Dei.
Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 26
Et hymno dicto, exierunt in montem Oliueti.
καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· ὅτι γέγραπται· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα. 27
Et ait illis Iesus: Quia omnes scandalizabimini in me in nocte hac, quia scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oues.
ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 28
Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam.
ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. 29
Petrus autem ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, sed non ego.
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. 30
Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, priusquam gallus vocem bis dicat, ter me negabis.
ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον, ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσωμαι· ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον. 31
At ille amplius loquebatur: Etiam si oportuerit me commori tibi, non te negabo. Similiter autem & omnes dicebant.
Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. 32
Et veniunt in prædium cui nomen Gethsemani: & dicit discipulis suis: Sedete hic donec orem.
καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 33
Et assumpto Petro & Iacobo & Ioanne secum, cœpit pauere & tædere.
καὶ λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. 34
Et ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem: sustinete hic & vigilate.
καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατὸν ἐστὶ παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα. 35
Et procedens paululum, procidit super terram, & orabat ut si fieri posset, transiret ab eo hora.
καὶ ἔλεγε· ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. 36
Et dicebat: Abba Pater, omnia possibilia tibi sunt: transfer calicem hunc a me: sed non quod ego volo, sed quod tu.
καὶ ἔρχεται, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; 37
Et venit, & inuenit eos dormientes. Et ait Petro: Simon dormis? non potuisti una hora vigilare?
γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 38
Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.
καὶ ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 39
Et cum abiisset iterum, orauit eundem sermonem dicens.
καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι· καὶ οὐκ ἤδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσιν. 40
Et reuertens inuenit eos iterum dormientes (erant enim oculi eorum grauati) & ignorabant quid ei responderent.
Καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. 41
Et venit tertio, & ait illis: Dormite iam & requiescite: sufficit, venit hora: ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum.
ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικε. 42
Surgite, eamus: ecce qui me tradet prope est.
Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. 43
Et statim adhuc eo loquente, venit Iudas vnus de duodecim, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis a principibus sacerdotum & scribis & senioribus.
ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σύσσημον, λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. 44
Dederat autem traditor eius signum eis, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est: tenete eum & ducite caute.
καὶ ἐλθὼν, εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει 45
λαβ'

λέγω, ὅτι ῥάβδους καὶ σπυρίδας οὐκ ἔλαβον. οἱ δὲ λοιποὶ 46
ἔλαβον τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν, 47
ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε 48
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;
καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ 49
οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.
τότε ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον. 50
καί τις νεανίσκος ἠκολούθει αὐτῷ, περιβεβλημένος 51
σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι.
ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν. 52
καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχεται 53
αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ 54
ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ἦν συνκαθήμενος
μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.
οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ 55
μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ οὐχ εὕρισκον.
μαρτυρίαν γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ πολλοί, καὶ ἴσαι 56
αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.
καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, λέγον- 57
τες ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λεγόντος, ὅτι ἐγὼ καταλύσω 58
τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν
ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.
καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 59
καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν, 60
λέγων, οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα, καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπη- 61
ρώτα αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἐγώ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου 62
ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαῤῥήξας τοὺς 63
χιτῶνας αὐτοῦ, λέγει, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;
ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες 64
κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. καὶ ἤρξαντό 65
τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,
καὶ κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν αὐτῷ, προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέ-
ται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον. καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ, ἔρχε- 66
ται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως·
καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ, 67
λέγει, καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ ἠρνή- 68
σατο, λέγων, οὐκ οἶδα οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. καὶ ἐξῆλ-
θεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.
καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν, ἤρξατο λέγειν τοῖς 69
παρεστηκόσιν, ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.
καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, ἀληθῶς 70
ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.
ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν 71
ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.
καὶ φωνεῖ ἀλέκτωρ δεύτερον. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ 72
ῥήματος ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς,
ἀπαρνήσῃ με τρίς. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

CAP. XV.

καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸ πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρ- 1
χιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ
συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν
αὐτὸν Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, σὺ εἶ ὁ βασι- 2
λεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ φησιν, σὺ λέγεις.
καὶ κατηγόρει αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά· αὐτὸς δὲ οὐδὲν 3
ἀπεκρίνατο. ὁ δὲ πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέ- 4
γων, οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν.
ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν 5
Πιλάτον.
κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὃν παρῃτοῦντο. 6
ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν συστασιαστῶν δε- 7
δεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεσαν.
καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς ἐποίει 8
αὐτοῖς.
ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων, θέλετε ἀπολύσω 9
ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;
ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκασιν αὐτὸν οἱ ἀρ- 10
χιερεῖς.
οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα 11
μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.
ὁ δὲ πιλάτος ἀποκριθεὶς πάλιν ἔφη αὐτοῖς, τί οὖν θέλετε 12
ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;
οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν. 13
ὁ δὲ πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, τί γὰρ κακὸν ἐποίησε; οἱ δὲ 14
περισσῶς ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν.
καὶ ὁ πιλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν 15
Βαραββᾶν· καὶ παραδοὺς τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.
οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι 16
πραιτώριον· καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν.
καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέ- 17
κοντες στέφανον ἀκάνθινον.
καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν· χαῖρε, ὁ 18
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.
καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, 19
καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.
καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν, 20
καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια· καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν, ἵνα
σταυρώσωσιν αὐτόν.
καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα 21
Σίμωνα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, πατέρα Ἀλεξάν-
δρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.
καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὅ ἐστι μεθερμηνευό- 22
μενον, Κρανίου τόπος.
καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὃς οὐκ ἔλαβε. 23

ὁ ἐκατόνταρχος ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράξας ἐξέπνευσεν, εἶπεν· Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν. 40

Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ, καὶ Σαλώμη, 41

αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ· καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. 42

Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστι προσάββατον, 43

ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44

ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε. 45

καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46

καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ θύραν τοῦ μνημείου. 47

ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.

CAP. XVI.

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 1

καὶ λίαν πρωῒ τῇ μιᾷ σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 2

καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 3

καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. 4

καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λαμπράν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 5

ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον; ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. 6

ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. 7

καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν· ἐφοβοῦντο γάρ. 8

Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, ἐφάνη πρώτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. 9

ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν· 10

κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν. 11

Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν· 12

κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. 14

καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. 15

ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. 16

σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· 17

ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσι. 18

Ὁ μὲν οὖν κύριος, μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. 19

Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ τοῦ κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. Ἀμήν. 20

Sancti Euangelij secundum Marcum.

FINIS.

SECVN-

SECVNDVM LVCAM

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

SANCTVM EVANGELIVM.

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

CAPVT PRIMVM. ά.

ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι 1
ἀνατάσσεσθαι ‖ de ordine
διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν
rebus,
πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς 2
qui à principio
αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε 3
& mihi assecuti sumus omnibus diligenter, à principio ordine scribere
κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι
Excellentissime, optime Theophile, Vt cognoscas de quibus eruditus
γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατη- 4
es sermonum fundamentum.
χήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

ΕΓΕΝΕΤΟ ἐν ταῖς ἡμέραις 5
Herodis regis Iudææ,
τοῦ Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας,
sacerdos quidam nomine Zacharias,
ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ
de vice Abiæ: & uxor
αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ
illius de filiabus Aaron, &
τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ 6
nomen eius Elisabeth. Erant autem
δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις
iusti uterque coram Deo, incedentes in omnibus
ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, 7
mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Et non erat illis filius,
καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς
eò quòd esset Elisabeth sterilis, & ambo processissent
ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ 8
in diebus suis erant. Factum est autem in
ἱερατεύειν αὐτὸν τὴν τάξιν τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι
sacerdotio fungi eum in ordine vicis suæ coram
τοῦ θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ 9
Deo, secundum consuetudinem sacerdotii sortem obtigit
θυμιάσαι, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου· καὶ πᾶν τὸ
incensum, ingressus in templum Domini. Et omnis
πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ
multitudo populi erat orans foris hora in-
θυμιάματος. ‖ Vide an verum illi angelus Domini, stans à
censi.
μάτων. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου, ἑστὼς ἐκ 11
dextris altaris incensi. Et conturbatus est
δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐτάραχθη 12
Zacharias videns & timor Pauidus in eum.
Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.
ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.
Ait autem ei angelus: Ne timeas Zacharia, quoniã
εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ Ζαχαρία· διότι 13
exaudita est deprecatio tua: uxor tua Elisabeth
εἰσηκούσθη ἡ δέησις σου· καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει
filium tibi, & vocabis nomen eius Ioannem.
υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην.
Et erit gaudium tibi & exultatio, & multi in nati-
καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις· καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γε- 14
vitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram Do-
νέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυ- 15
mino, & vinum & siceram non bibet: & Spiritu Sancto re-
ρίου, καὶ οἶνον καὶ σικερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται
plebitur adhuc ex utero matris suæ. Et multos
ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πολλοὺς τῶν 16
filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum eorum.
υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν.
Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute
καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει 17
Eliæ, conuertere corda patrum in filios, & inobedientes
Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς
in prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectã.
ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.
Et dixit Zacharias ad angelum: Vnde hoc
καὶ εἶπε ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ 18
sciam? ego enim sum senex, & uxor
τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γὰρ εἰμὶ πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή
mea processit in diebus suis.
μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.
Et respondens angelus, dixit ei: Ego sum Gabriel
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ 19

[illegible] autem Domino: & missus sum loqui ad
ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον † τοῦ θεοῦ· καὶ † ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς
te, & euangelizare tibi hæc.
σε, καὶ εὐαγγελίσασθαι σοι ταῦτα.
ecce eris tacens, & non
καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται
haec pro quibus non credidisti verbis meis, quæ
ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πλη-
impleantur in tempore suo.
ρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.
Et erat plebs exspectans, & admirabantur
καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον 21
eum quòd tardaret in templo.
αὐτὸν ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.
Egressus autem non poterat loqui illis: & cognouerunt quòd uisionem
ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν
vidisset in templo. Et ipse erat innuens eis, & permansit mutus.
ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμεινε κωφός.
Et factum est ut complerentur dies
καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, 23
ministerii eius, abiit in domum suam.
ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
Post autem hos
μετὰ δὲ ταύτας 24
dies concepit Elisabeth uxor eius & occultabat
τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβε
se mensibus quinque, dicens:
μῆνας πέντε, λέγουσα· 25
Quia sic mihi fe-
ὅτι οὕτω μοί πεποίηκεν
cit Dominus in diebus quibus prospexit
ὁ κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν
auferre opprobrium meum inter homines.
ἀφελεῖν τὸν ὀνειδισμόν μου ἐν ἀνθρώποις.
In autem mense sexto missus est angelus Gabriel
ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ 26
à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth,
ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ,
Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph,
πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσὴφ,
de domo Dauid: & nomen virginis Maria.
ἐξ οἴκου Δαυίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, Μαριάμ.
Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gra-
καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη, 28
tia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus
ὁ κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.
Quæ cùm audisset turbata est in sermone eius: & cogitabat
ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο
qualis esset ista salutatio.
ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.
Et ait angelus ei: Ne timeas Maria: inuenisti enim
καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ 30
gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, &
χάριν παρὰ τῷ θεῷ. καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.
τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.
Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur: & dabit
οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει
illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius:
αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ·
Et regnabit in domo Iacob in æternum: & 33
καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς
regni eius non erit finis.
βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.
Dixit autem Maria ad
εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς 34
angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?
τὸν ἄγγελον· πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;
Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superue-
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον ἐπ-
niet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque
ἐλεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ
nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.
γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ.
Et ecce Elisabeth cognata tua & ipsa concepit filium
καὶ ἰδοὺ ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου, καὶ αὐτὴ συνείληφε 36
in senectute sua & hic mensis sextus est illi quæ
υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ κα-
uocabatur sterilis.
λουμένῃ στείρᾳ·
Quia non erit impossibile apud
ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. 37
Deum omne verbum.
Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundùm
εἶπε δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ
verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.
ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.
Exurgens autem Maria in diebus illis, abiit
ἀναστᾶσα δὲ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπορεύθη 39
in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda.
εἰς τὸ ὀρεινὸν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα.
Et intrauit
καὶ εἰσῆλθεν 40
in domum Zachariæ & salutauit Elisabeth.
εἰς τὸν οἶκον ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν ἐλισάβετ.
Et factum est ut audiuit Elisabeth salutationem Ma-
καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μα- 41
riæ, exultauit infans in utero eius, & repletus est
ριὰμ, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη
Spiritu Sancto Elisabeth.
πνεύματος ἁγίου ἐλισάβετ.
Et exclamauit uoce
καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ 42
magna & dixit: Benedicta tu in mulieribus, & benedictus
μεγάλῃ καὶ εἶπε, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος
ὁ καρπὸς

quidam
que in nobis complentur rerum,
qui
ministri, sermonum
principio ordine
cognoscas eorū verborum
eruditus eruditionem.
fuit
templi
Appropinquat
incredulitatem
pœnam
deprecatio
petitio
Vide
ne
sterilis
mensis
Ecce quomodo
Ecce ancilla
montana
Iuda
Elisabeth
Maria
Elisabeth
Maria

χαρπὸς τ κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ 43
mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est
ὁ μήτηρ τῦ κυρίου μου πρὸς με; ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ 44
vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gau-
φωνὴ τῆς ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν τὸ βρέ-
dio infans in vtero meo. Et beata
φος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία 45
Prophetæ quod eis promissa, quæ dicta sunt
ἡ πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ
Domino. Et ait Maria. Magnificat anima mea
κυρίου. καὶ εἶπε Μαριάμ, μεγαλύνει ἡ ψυχή μου 46
Dominum. & exultauit spiritus meus in Deo
τὸν κύριον. καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ 47
salutari meo. Quia respexit in humilitatem
τῷ σωτῆρί μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν 48
ancillæ suæ. ecce enim ex hoc beatam dicent me omnes
τῆς δούλης αὐτῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι
generationes. Quia fecit mihi magna, qui potens est, & sanctum
αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον
nomen eius. Et misericordia eius in progenies progenie-
τὸ ὄνομα αὐτῦ. καὶ τὸ ἔλεος αὐτῦ εἰς γενεὰς γενεῶν 50
timentibus eum. Fecit potentiam in brachio
τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι 51
suo, dispersit superbos cogitatione cordis
αὐτῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.
Potentes potentatu de throno, & exaltauit humiles.
καθεῖλε δυναστὰς ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς. 52
Esurientes implenit bonis, & diuites dimi-
πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέ- 53
sit inanes. Suscepit Israel puerum suum, recor-
στειλε κενούς· ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτῦ, μνη- 54
datus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres
σθεὶς ἐλέους αὐτῦ. καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας 55
nostros, Abrahæ & semini eius in sæculum.
ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ & τῷ σπέρματι αὐτῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
Mansit autem Maria cum illo quasi mensibus tribus, & reuer-
Ἔμεινε δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπε- 56
sa est in domum suam. Verùm Elisabeth impleti
στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλη- 57
sunt tempore parere illam, & peperit filium.
σθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν.
Et audierunt vicini & cognati eius quia magnificasset
καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνεν 58
Dominus misericordiam suam illi, & congratulabantur ei.
κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.
Et factum est in octauo die venerunt circumcidere puerum,
καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, 59
& vocabant eum in nomine patris sui, Zachariam.
καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν.
Et respondens mater eius, dixit: Nequaquam, sed vocabitur
καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν, οὐχί, ἀλλὰ κληθή- 60
Ioannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est
σεται Ἰωάννης. καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, ὅτι οὐδείς ἐστιν 61
in cognatione tua qui vocetur nomine hoc.
ἐν τῇ συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.
Innuebant autem patri eius, quem vellet vocari
ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι 62
eum. Et postulans tabellam, scripsit dicens: Ioan-
αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον, ἔγραψε λέγων, Ἰωάν-
nes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi.
νης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
Apertum est autem os eius illico & lingua
† ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα 64
eius soluta est, & loquebatur benedicens Deum.
αὐτοῦ * διελύθη, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
Et factus est super omnes timor vicinos eorum.
καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτοὺ· 65
& in toto monte Iudææ diuulgabantur omnia verba
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα
hæc. Et posuerunt omnes qui audierant in corde
ταῦτα· καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ 66
suo, dicentes: Quidnam puer iste erit? Et manus Domini
αὐτῶν, λέγοντες, τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ κυρίου
erat cum illo. Et Zacharias pater eius repletus est
ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη 67
Spiritu sancto & prophetauit, dicens:
πνεύματος ἁγίου, καὶ προεφήτευσε, λέγων,
Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit & fecit redemptionem
εὐλογητὸς 68
plebi suæ.
κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν
τῷ λαῷ αὐτοῦ·
& erexit cornu saluationis nobis in
καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ 69
domo Dauid pueri sui.
οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ·
sicut locutus est per os sanctorum qui a sæculo Prophetarum eius.
καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, 70
Saluti ex inimicis nostris, & de manu omnium qui
σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μι- 71
oderunt nos: Facere misericordiam cum patribus nostris,
σούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, 72
& memorari testamenti sancti sui. Iusiurandum quod
καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ. ὅρκον ὃν 73
iurauit ad Abraham patrem nostrum, dare nobis,
ὤμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν,
Timentes de manu inimicorum liberati, ser-
φοβηθέντας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας, λατρεύειν 74
uire illi, in sanctitate & iustitia coram ipso,
αὐτῷ, ἐν ὁσιότητι & δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, 75
omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta Altissimi
πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. καὶ σὺ παιδίον προφήτης ὑψίστου
vocaberis, præibis enim ante faciem
κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ ἔμπροσθεν 76
Domini parare vias eius.
κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ·
Ad dandam scientiam sa-
τοῦ δοῦναι γνῶσιν σω- 77
lutis plebi eius, in remissionem peccatorum eorum:
τηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν·
Per viscera misericordiæ Dei nostri in quibus visitauit
διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο 78
nos oriens ex alto.
ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους.
Illuminare his qui in tenebris & in
ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ 79
umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros
ἐν σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πό-
in viam pacis.
δας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
Puer autem crescebat & confortabatur
Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε καὶ ἐκραται- 80
spiritu, & erat in desertis vsque in diem ostensionis
ποῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀνα-
suæ ad Israel.
δείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

CAP. II. β'.

Factum est autem in diebus illis, exiit edictum a
Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ 1
Cæsare Augusto, describi vniuersum orbem. Hæc
Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Αὕ-
descriptio prima facta est a præside Syriæ
τη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας
Cyrino. Et ibant omnes profitebantur
Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος
singuli in propriam ciuitatem. Ascendit autem & Ioseph
εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ 4
a Galilæa de ciuitate Nazareth, in Iudæam, & ciuitatem
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν
Dauid quæ vocatur Bethlehem, propterea quod esset de domo &
Δαυὶδ ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ
familia Dauid: profiteri cum Maria desponsata
πατριᾶς Δαυίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμ- 5
sibi uxore, prægnante.
νηστευμένῃ
μετ' αὐτοῦ γυναικὶ, οὔσῃ ἐγκύῳ.
Factum est autem dum essent ibi, impleti sunt dies
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι 6
pariendi eam. Et peperit filium suum primogenitum:
τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον,
& pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio,
καὶ σπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φά-
quia non erat eis locus in diuersorio.
τνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
Et pastores erant in regione eadem, vigilantes
Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες, καὶ 8
& custodientes vigilias noctis super gregem suum.
φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτῶν.
Et ecce angelus Domini astitit eis, & gloria Domini
καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου
circumfulsit illos, & timuerunt timore magno.
περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.
Dixit illis angelus: Ne timete, Ecce enim euange-
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγε- 10
lizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.
λίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ,
Quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus Dominus,
ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι χριστὸς κύριος,
in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum: Inuenietis
ἐν πόλει Δαυίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε 12
infantem pannis involutum, & reclinatum in præsepio.
βρέφος σπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.
Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ
καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς 13
cælestis, laudantium Deum, & dicentium:
οὐρανίου, αἰνούντων τὸν θεὸν, καὶ λεγόντων·
Gloria in
δόξα ἐν 14
altissimis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntatis.
ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
Et factum est vt discederent ab eis in cælum angeli:
Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγε- 15
li & homines pastores loquebantur: Transeamus
λοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Διέλ-
usque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod
θωμεν δὴ ἕως τῆς Βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγο-
factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes:
νὸς, ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες,
& inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum
καὶ ἀνεῦρον τε Μαριὰμ & Ἰωσὴφ, & τὸ βρέφος κείμενον
in præsepio. Videntes autem cognouerunt de verbo
ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ἐπέγνωσαν περὶ τοῦ ῥήματος
quod dictum erat
ἐλαλήθη
illis de puero hoc.
τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.

καὶ πάντες

† Vt sine timore de Filio Dei liberati, seruirent ei in sanctitate & iustitia omnibus diebus nostris.

* Vel, Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

* Vel, Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

* Vel, Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis

ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ ῥῆμα πονηρὸν, ἢ ἐπλήγη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀκαθάρτου, καὶ ἐλάλει τὰ ῥήματα ταῦτα, συνεζήτουν ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες· τί ἐστὶν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου· καὶ ἡ πενθερὰ τοῦ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς. ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο. καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦσίν σε. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ὀργισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εἰπόντος τοῦ ῥήματος ἀπῆλθεν ἀφ' αὐτοῦ ἡ λέπρα καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστιν· καὶ εὐθὺς συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὗτος οὕτως λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ· σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἴδομεν.

Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.

Καὶ ἐγένετο ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαβὶδ ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιαθὰρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

CAP. III. γ'.

Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα πλῆθος πολὺ ἀκούοντες ὅσα ἐποίει ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν.

Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτὸς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἰεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς· πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι· καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται σταθῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσας ἐὰν βλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως· ὅτι ἔλεγον· πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει· ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

Καὶ ἤρξατο πάλιν διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολὺς ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἀκούετε· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό· ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη· καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτὸ καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν· καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν· ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ἵνα βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα. καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὸ πετρῶδες σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. καὶ οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον καὶ ἄκαρπος γίνεται. καὶ οἱ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρέντες οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἓν τριάκοντα καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. ὃς γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς οὐκ ἔχει καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ ἔλεγεν· οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός· αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον εἶτα στάχυν εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ· ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

Καὶ ἔλεγεν· τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς μικρότερος ὢν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν σπαρῇ ἀναβαίνει καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν· καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δεδέσθαι καὶ διεσπακέναι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι, καὶ οὐδεὶς ἰσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ· καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ· ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· τί σοι ὄνομα; καὶ λέγει αὐτῷ· λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθύς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονὸς τοῦτο. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσεται. καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς καὶ συνέθλιβον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν· τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε καὶ λέγεις τίς μου ἥψατο; καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ

Respondens autem Archelaus illi, * Rabanus punctum, sper-
ὑπεκρίθη ἢ λέγω αὐτῷ, ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μετα- 11
dat non habenti. & ‖ habens cibos similiter faciat.
δότω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ ἔχων βρώματα, ὡσαύτως ποιείτω.
venerunt apti & publicani ‖ baptizari, & dixerunt ad illum
τελῶναι ἢ καὶ βαπτισθῆναι, ἔλεγόν τε πρὸς αὐτόν, 12
Magister, quid faciemus? Ille autem dixit ad eos, nihil
διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, μηδὲν 13
amplius ‖ præter constitutum vobis ‖ exigite.
πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.
interrogabant autem & milites, dicentes & nos
ἐπηρώτων δὲ καὶ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι, λέγοντες, τί 14
quid faciemus & ad eos: Neminem concutiatis, neque
ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μηδένα διασείσητε, μηδὲ
* calumniemini & contenti estote stipendiis vestris.
συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.
suspicante autem populo, & * cogitantibus omnibus in
προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν 15
cordibus suis de Iohanne, ne forte ipse esset Christus:
ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός·
Respondit Iohannes omnibus dicens: Ego quidem vos ba- 16
ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων, ἐγὼ μὲν ὕδατι βα-
ptizo vos: ‖ venit autem fortior me, cui non sum idoneus
πτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
solvere corrigiam calceamentorum ipse vos bap-
λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βα-
tizabit in Spiritu Sancto & igni. Cuius ventilabrum in
πτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ 17
manu eius, & purgabit aream suam: & congregabit
χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συναξαι τὸν
triticum in horreum suum, ‖ paleas autem comburet igni
σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ
inextinguibili. Multa quidem & alia exhortans evange-
ἀσβέστῳ. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγε- 18
lizabat ‖ populum. At Herodes ‖ reprehensus ‖ a semetipso
λίζετο τὸν λαόν. ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης ἐλεγχόμενος 19
de illo de Herodiade uxore fratris sui Phi-
ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
lippi, & de omnibus malis quæ fecerat Herodes,
καὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης,
Adiecit & hoc super omnia, & inclusit Iohannem in
προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, καὶ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν 20
carcere. Factum est autem in baptizari omnem
τῇ φυλακῇ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα
populum, & Iesu baptizato, & orante aperi-
τὸν λαόν, καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳ-
tum est cælum, Et descendit Spiritus Sanctus
χθῆναι τὸν οὐρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον 21
corporali specie sicut ‖ columbam in ipsum: & vocem de cæ-
σωματικῷ εἴδει ὡσεὶ περιστερὰν ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴν ἐξ οὐρα-
lo ‖ factam: Tu es filius meus dilectus, in te
νοῦ γενέσθαι, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ
complacui mihi. Et ipse erat Iesus quasi annorum triginta
εὐδόκησα. καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα
incipiens, ‖ ut putabatur, filius Ioseph * Heli,
ἀρχόμενος ὢν, ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσὴφ τοῦ Ἡλί,
* Matthat, * Levi, * Melchi, * Ianne, * Ioseph,
τοῦ Ματθάτ, τοῦ Λευΐ, τοῦ Μελχί, τοῦ Ἰαννά, τοῦ Ἰωσήφ, 24
* Mathathias, * Amos, * Naum, * Hesli, * Nagge,
τοῦ Ματταθίου, τοῦ Ἀμώς, τοῦ Ναούμ, τοῦ Ἐσλί, τοῦ Ναγγαί, 25
* Maath, * Matha filii * Semei, * Ioseph, * Iuda,
τοῦ Μάαθ, τοῦ Ματταθίου, τοῦ Σεμεΐ, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ἰούδα· 26
* Ioanna, * Resa, * Zorobabel, * Salathiel, * Neri,
τοῦ Ἰωαννά, τοῦ Ῥησά, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιήλ, τοῦ Νηρεί, 27
* Melchi, * Addi, * Cosam, * Elmodam, * Her,
τοῦ Μελχί, τοῦ Ἀδδί, τοῦ Κωσάμ, τοῦ Ἐλμωδάμ, τοῦ Ἤρ, 28
* Iesu, * Eliezer, * Iorim, * Matthat, * Levi,
τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἰωρείμ, τοῦ Ματθάτ, τοῦ Λευΐ, 29
Simeon, * Iuda, * Ioseph, * Iona, * Eliacim,
τοῦ Συμεών, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ἰωνάμ, τοῦ Ἐλιακείμ, 30
* Melchi, * Menna, * Mathatha, * Nathan, * David,
τοῦ Μελχί, τοῦ Μεννά, τοῦ Ματταθά, τοῦ Ναθάμ, τοῦ Δαυΐδ, 31
* Iesse, * Obed, * Booz, * Salmon, * Naasson,
τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ Ὠβήδ, τοῦ Βοόζ, τοῦ Σαλμών, τοῦ Ναασσών, 32
* Aminadab, * Aram, * Esrom, * Phares, * Iudæ
τοῦ Ἀμιναδάβ, τοῦ Ἀράμ, τοῦ Ἑσρώμ, τοῦ Φαρές, τοῦ Ἰούδα, 33
* Iacob, * Isaac, * Abrahæ, * Thare,
τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Θάρα, 34
* Nachor, * Sarug, * Ragau, * Phaleg, * Heber, * Sale,
τοῦ Ναχώρ, τοῦ Σαρούχ, τοῦ Ῥαγαύ, τοῦ Φάλεκ, τοῦ Ἑβέρ, τοῦ Σάλα, 35
* Cainan, Arphaxad, Sem, * Noe, * Lamech,
τοῦ Καϊνάμ, τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ Σήμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ, 36
* Mathusale, * Henoch, * Iared, * Malaleel, * Cainan,
τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἑνώχ, τοῦ Ἰάρετ, τοῦ Μαλελεήλ, τοῦ Καϊνάν, 37
* Henos, * Seth, * Adam, * Dei.
τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ. 38

CAP. IIII. δ'.

Iesus autem plenus Spiritu sancto regressus à
Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ 1
Iordane, & agebatur in Spiritu in * deserto,
Ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον,

Diebus quadraginta, ‖ tentatus à diabolo. Et 2
ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου· καὶ
non manducauit quicquã in diebus illis: & consum-
οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελε-
matis illis, postea esuriit. Et dixit ei diabo-
σθεισῶν ἐκείνων, ὕστερον ἐπείνασεν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβο- 3
lus: si filius es Dei, dic lapidi huic ut fiat pane-
λος, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένῃ ἄρτος.
Et respondit Iesus ad illum, dicens: Scriptum est: Quia non
καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων, γέγραπται, ὅτι οὐκ
in pane solo viuet homo, sed in omni verbo
ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι 4
Dei. Et ‖ ostendens illum diabolus in montem excelsum,
Θεοῦ. καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος ἐπὶ ὄρος ὑψηλὸν, 5
‖ ostendit illi omnes regna habitabilis terræ in
* δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ
momento temporis. Et ait illi diabolus: Tibi dabo potestatem
χρόνου· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν 6
‖ hanc universam, & gloriam eorum: quia mihi tra-
ταύτην πᾶσαν ἅπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παρά-
dita sunt, & cui volo do illam. Tu ergo si
δοταί, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. σὺ οὖν ἐὰν 7
Procidens coram me, erunt tua omnia.
προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μου, ἔσται σοῦ πᾶσα.
Et respondens dixit illi Iesus: Abscede retro me
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὕπαγε ὀπίσω μου 8
Satana: Scriptum est: Adorabis Dominum Deum tuum, &
σατανᾶ· γέγραπται, προσκυνήσεις κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ
illi soli seruies. Et duxit illum in Ierusa-
αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἰερουσα- 9
lem, & statuit eum super pinnaculum templi & dixit illi:
λὴμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
Si filius es Dei, mitte te hinc deorsum:
εἰ ὁ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· 10
Scriptum est enim quia angelis suis ‖ mandauit de te
γέγραπται γάρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ
ut conseruent te: Et quia in manibus tollent te,
τοῦ διαφυλάξαι σε· καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, 11
ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.
Et respondens ait illi Iesus, quoniam dictum est: Non tem-
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι εἰρῆται, οὐκ ἐκπει- 12
ptabis Dominum Deum tuum. Et ‖ postquam consum-
ράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. καὶ ‖ συντελέσας πάντα πει-
passus est diabolus omnem tentationem, recessit ab illo usque ad tempus.
ρασμὸν διαβόλου ἐκλιπὼν ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.
Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in 14
καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν
Galilæam: & fama exiit per vniuersam regionem de illo.
Γαλιλαίαν, καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ.
Et ipse docebat in synagogis eorum, & glorifica- 15
καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζό-
tus ab omnibus. Et venit in Nazareth, vbi erat
μενος ὑπὸ πάντων. Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρὲθ, οὗ ἦν
nutritus, & intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in
ἐκτραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
synagogam, & surrexit legere.
συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.
Et traditus est illi liber prophetæ Isaiæ: & 17
καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· καὶ ἀνα-
cum explicasset librum, inuenit locum vbi erat scriptum:
πτύξας τὸ βιβλίον, εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον
Spiritus Domini super me, eo quod vnxit me, euangeli-
πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέν με, εὐαγγελί- 18
zare pauperibus misit me, sanare contritos
σασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέν με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους
corde, Predicare captiuis remissionem, & cæco
τῇ καρδίᾳ, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς
visum, dimittere confractos in remissionem, predicare
ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι †πεφωρισμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι 19
annum Domino acceptum. Et ‖ plicans librum, & red-
ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀπο-
dens ministro, ‖ sedit. Et omnium in synagoga
δοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισεν· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ
oculi erant intendentes * in. Cœpit autem dicere
ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν 20
ad illos: Quia hodie impleta est Scriptura hæc in
πρὸς αὐτούς, ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς
auribus vestris. Et omnes ‖ testimonium illi dabant
ὠσὶν ὑμῶν. καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύ- 22
mabant in verbis gratiæ, ‖ quæ procedebant de
μαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις † χάριτος, τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ
ore Ipsius, & dicebant: Nonne hic est filius Ioseph?
στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;
Et ait ad illos: Quidem dicetis mihi similitudinem
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν 23
hanc: Medice, cura teipsum: quanta audiuimus fa-
ταύτην, ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενό-
cta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.
μενα εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.
Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus
εἶπεν δέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς 24
est

οὐ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.
ἐν Ναζαρὲτ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.

17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον,
καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον,

18 Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,
Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,

19 κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως·
κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως·

20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ.
καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ.

21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.
ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.

22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον, Οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος;
καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον, Οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος;

23 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Πάντως ἐρεῖτε μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Πάντως ἐρεῖτε μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.

24 εἶπεν δέ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.
εἶπεν δέ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

25 ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὅτε ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν·
ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὅτε ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν·

26 καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν.
καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν.

27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος.
καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος.

28 καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα·
καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα·

29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο αὐτοῦ κατακρημνίσαι·
καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο αὐτοῦ κατακρημνίσαι·

30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.
αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν·
Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν·

32 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐν ἐξουσίᾳ.
καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐν ἐξουσίᾳ.

33 Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ,
Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ,

34 λέγων, Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.
λέγων, Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.

35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν.
καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν.

36 καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται;
καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται;

37 καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.
καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος· πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἐδεήθησαν αὐτοῦ περὶ αὐτῆς.
Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος· πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἐδεήθησαν αὐτοῦ περὶ αὐτῆς.

39 καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.
καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς.
Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς.

41 ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κραζόντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα λαλεῖν αὐτά, ὅτι ἤδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.
ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κραζόντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα λαλεῖν αὐτά, ὅτι ἤδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν.
Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

43 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπέσταλμαι.
ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπέσταλμαι.

44 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.
καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

CAP. V.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τοὺς ὄχλους ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ·
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τοὺς ὄχλους ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ·

2 καὶ εἶδεν δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ἔπλυνον τὰ δίκτυα.
καὶ εἶδεν δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ἔπλυνον τὰ δίκτυα.

3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπανα-γαγεῖν ὀλίγον ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους.
ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους.

4 ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.
ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.

5 καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν αὐτῷ, Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα.
καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν αὐτῷ, Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα.

6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν.
καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν.

7 καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντες συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.
καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντες συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.

8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ, λέγων, Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε.
ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ, λέγων, Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε.

9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ ἀγρᾳ τῇ ἰχθύων, ἃ συνέλαβον·
θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ ἀγρᾳ τῇ ἰχθύων, ἃ συνέλαβον·

10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.
ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.

11 καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ, λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ, λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

13 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, εἰπών, Θέλω· καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.
καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, εἰπών, Θέλω· καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἄπελθε δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου, καθὼς προσέταξεν Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἄπελθε δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου, καθὼς προσέταξεν Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

15 διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.
διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.

16 αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν τοῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.
αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν τοῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν.
Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν.

18 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ·
καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ·

19 καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.
καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.

20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν, Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.
καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν, Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

21 καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες, Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιέναι εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός;
καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες, Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιέναι εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός;

respondens autem Iesus dixit ad illos: Quid hoc cogitatis in cordibus vestris? quid est facilius dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge, tolle lectum tuum, et ambula? ut autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. et confestim surgens coram illis, tulit lectum in quo iacebat, et abiit in domum suam, glorificans Deum. et stupor apprehendit omnes, et glorificabant Deum: et repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie. et post hæc exiit, & vidit publicanum nomine Leui sedentem ad telonium, & dixit illi: Sequere me. et relictis omnibus surgens secutus est eum. et fecit ei Leui magnum convivium in domo sua: et erat turba multa publicanorum, & aliorum qui erant cum illis discumbentes. et murmurabant scribæ eorum, & Pharisæi ad discipulos ejus, dicentes: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit? et respondens Iesus dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. illi autem dixerunt ad eum: Quare discipuli Ioannis ieiunant frequenter, & obsecrationes faciunt, similiter & Pharisæorum: tui autem edunt & bibunt? ad quos Iesus ait: Numquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? venient autem dies, & cum ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus. dicebat autem & similitudinem ad illos: Quia nemo commissuram a vestimento novo immittit in vestimentum vetus: alioquin & novum rumpit, & veteri non convenit commissura a novo. et nemo mittit vinum novum in utres veteres: alioquin rumpet vinum novum utres, & ipsa effundentur, & utres pereunt. sed vinum novum in utres novos mittendum est, & utraque conservantur. et nemo bibens vetus statim novum vult: dicit enim: Vetus melius est.

CAP. VI.

Factum est autem in Sabbato secundoprimo, transire eum per sata, et vellebant discipuli eius spicas, et manducabant confricantes manibus. quidam autem Pharisæorum dixerunt illis: Quid facitis quod non licet in Sabbatis facere? et respondens ad eos Iesus dixit: Neque hoc legistis quod fecit David, cum esuriret ipse, & qui cum illo erant, quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis sumpsit, & manducavit, et dedit eis qui cum ipso erant, quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus? et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis etiam Sabbati. et factum est in alio Sabbato, ut introiret in synagogam, & docebat. et erat ibi homo, & manus eius dextera erat aridа. observabant autem illum scribæ & Pharisæi si in Sabbato curaret, ut invenirent unde accusarent eum. ipse autem sciebat cogitationes eorum, & ait homini qui habebat manum aridam: Surge, & sta in medium. at ille consurgens stetit. dixit autem Iesus ad illos: Interrogo vos, quid licet in Sabbatis, benefacere an malefacere? animam saluam facere, an perdere? et circumspectis omnibus dixit illi: Extende manum tuam. at ille extendit: et restituta est manus eius. at illi repleti sunt insipientia, & loquebantur ad invicem quidnam facerent Iesu. factum est autem in diebus illis, exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. et cum factus esset dies, advocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominauit: Simonem, quem cognominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomæum, Matthæum & Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem qui vocatur Zelotes, Iudam Iacobi, & Iudam Iscariotem, qui & fuit proditor. et descendens cum illis, stetit in loco campestri, & turba discipulorum eius, & multitudo copiosa plebis ab omni Iudæa, & Hierusalem, & maritimis Tyri & Sidonis, qui venerunt audire eum, & sanari a languoribus suis. et qui vexabantur a spiritibus immundis, & curabantur. et omnis turba quærebat eum tangere: quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. et ipse elevatis oculis suis in discipulos suos, dicebat: Beati pauperes: quia vestrum est regnum Dei. beati qui esuritis nunc: quia saturabimini. beati qui fletis nunc: quia ridebitis. beati eritis cum vos oderint homines, & cum separaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen vestrum tamquam malum, propter filium hominis. gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces vestra multa in cœlo: secundum hæc enim faciebant Prophetis patres eorum. verumtamen væ vobis divitibus: quia habetis consolationem vestram. væ vobis qui saturati estis nunc: quia esurietis. væ vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis & flebitis.

Quomodo invocabunt Dominum, & non exaudiet eos? aut quomodo credent ei quem non audierunt? aut quomodo audient sine prædicante? & quomodo prædicabunt nisi mittantur? sicut scriptum est: Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona! sed non omnes obedierunt evangelio. Isaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro? ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. sed dico: Numquid non audierunt? quidni? in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. sed dico: Numquid Israel non cognovit? primus Moyses dicit: Ego ad æmulationem vos adducam in non gentem, in gentem insipientem in iram vestram immittam. Isaias autem audet, & dicit: Inventus sum a non quærentibus me, manifestus factus sum non interrogantibus me. ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem mihi. dico ergo: Numquid repulit Deus populum suum? absit. nam & ego Israelita sum ex semine Abraham, tribu Benjamin. non repulit Deus populum suum, quem præscivit. an nescitis in Elia quid dicit Scriptura, quemadmodum interpellat Deum adversus Israel? Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt: et ego relictus sum solus, & quærunt animam meam. sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua ante Baal. ita ergo & in hoc tempore reliquiæ secundum electionem gratiæ salvæ factæ sunt. si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia. quid ergo? quod quærit Israel, hoc non est consecutus: electio autem consecuta est: cæteri vero excæcati sunt. sicut scriptum est: Deus dedit eis spiritum compunctionis, oculos ut non videant, & aures ut non audiant, usque in hodiernum diem. et David dicit: Fiat mensa eorum in laqueum, & in captionem, & in scandalum, & in retributionem illis. obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum illorum semper incurva. dico ergo: Numquid sic offenderunt ut cadant? absit. sed illorum delicto salus gentibus, ut illos æmulentur. quod si delictum illorum divitiæ sunt mundi, & diminutio eorum divitiæ gentium, quanto magis plenitudo eorum? vobis autem dico gentibus: quamdiu quidem ego sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo: si quo modo provocem ad æmulationem meam carnem meam, & salvos faciam aliquos ex illis. nam si amissio eorum reconciliatio est mundi, quæ assumptio nisi vita ex mortuis? si autem delibatio sancta est, & massa: et si radix sancta, & rami. quod si quidam ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis olivæ factus es: noli gloriari, non tu radicem portas, sed radix te. dices ergo: Fracti sunt rami, ut ego inserar. bene: propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fide stas. noli altum sapere, sed time. si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. vide ergo bonitatem & severitatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt severitatem: erga te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris. sed & illi si non permanserint in incredulitate, inserentur: potens est enim Deus iterum inserere illos. nam si tu ex excisione secundum naturam olivæ sylvestris insitus es in bonam olivam, quanto magis hi qui secundum naturam insita sunt olivæ, inserentur olivæ suæ? nolo enim vos ignorare fratres, mysterium hoc, ut non sitis vobismetipsis sapientes, quia cæcitas ex parte contigit Israel, donec plenitudo gentium intraret: et sic omnis Israel salvus fieret, sicut scriptum est: Veniet ex Sion qui eripiat, et avertat impietates ab Iacob: et hoc illis a me testamentum, cum abstulero peccata eorum. secundum quidem evangelium inimici propter vos: secundum electionem autem charissimi propter patres. sine pœnitentia enim sunt dona & vocatio Dei. sicut enim aliquando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem horum: ita & isti nunc non credunt in vestram misericordiam, ut & ipsi misericordiam consequantur. conclusit enim Deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viæ eius! quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæcula. amen.

Ve vobis benedictum vobis. Omnes secundum hæreticos
ὑμῖν ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ 26
Similiter prophetis
ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
vobis dico Inimicos
ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς 27
vobis benefacite
ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς.
Benedicite maledicunt vobis,
εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε 28
Quemadmodum
περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.
Percutienti
τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν 29
maxillam, præbe
σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ
Quemadmodum
ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. παντὶ δὲ 30
τῷ
αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.
Et prout
καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς 31
ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.
Et si diligitis
καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα- 32
πῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτω-
λοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν.
Et si benefacitis
καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοῖς ἀγαθοποιοῦσιν ὑμᾶς, ποία 33
ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν.
Et si
καὶ ἐὰν δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν 34
χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν, ἵνα
ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. Verumtamen diligite
πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν 35
καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανίζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται
ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρη-
στός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Estote ergo
γίνεσθε οὖν 36
οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.
Et ne condemnabitis
καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· μὴ κατακρίνετε, καὶ οὐ 37
μὴ κατακριθῆτε. Dimittite, et dimittemini
ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε.
Date, et dabitur
δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον, καὶ 38
σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν·
ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.
Dicebat autem
Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς· Μὴ δύναται τυφλὸς τυφλὸν 39
ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;
Non est discipulus
οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· κατηρ- 40
τισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.
Quid autem
Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ 41
τοῦ
ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
Aut quomodo potes
ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες 42
ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τῷ ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑπόκριτα, ἔκβαλε πρῶτον
τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν
τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
Non enim arbor
οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν· οὐδὲ 43
πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ἕκαστον γὰρ 44
δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν
συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν.
Bonus homo
ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας 45
αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονη-
ροῦ θησαυροῦ προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος
abundantia cordis loquitur os eius.
τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Quid autem me vocatis, Domine, Domine? et non facitis quæ dico?
46 τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;
Omnis venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos,
47 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τοὺς λόγους,
ostendam vobis cui similis sit omnis qui facit domum
καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος·
48 ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ
βάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας
δὲ γενομένης, προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ
ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτήν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.
49 ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ
οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσ-
ἔρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθέως συνέπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ
ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

CAP. VII. ζ.

Postquam complevit omnia
1 Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς τοῦ
plebis, ingressus est Capharnaum.
λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.
Centurionis autem cuiusdam malè habens
2 Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλε τελ-
ut, qui ei erat pretiosus.
ευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.
Audiens autem de
3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων,
rogans eum ut veniret salvum
ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.
4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν
discerent Quadrigesimo
σπουδαίως, λέγοντες, ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο·
Diligit enim gentem nostram,
5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς
ædificavit nobis.
ᾠκοδόμησεν ἡμῖν.
Iesus autem ibat cum illis.
6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.
Iam cum non longe abesset a domo, misit
ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε
ad eum Centurio amicos, dicens ei: Domine, noli
φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ, Κύριε, μὴ
vocatus
σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς.
Propter quod
7 διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ,
Et puer meus
καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
Nam et
8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος,
ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ
πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
Audiens autem
9 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασεν αὐτὸν, καὶ στρα-
Sequentibus se turbis
φεὶς, τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν
Israel tantam fidem inveni.
τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.
Et reversi
10 καὶ ὑποστρέψαντες οἱ
qui fuerant missi domum, invenerunt
πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον, ὑγιαίνοντα τὸν παῖδα.
Et factum
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
est deinceps, et ipse
11 ἑξῆς τῷ ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην
Nain, et simul
Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ
turba copiosa.
ὄχλος πολύς.
Cum autem appropinquaret portæ civitatis, et
12 ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ
ecce efferebatur defunctus unicus matri suæ, et
ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ
hæc vidua: et turba civitatis multa cum illa.
αὐτὴ χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ.
Et videns eam Dominus, misericordia motus super
13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ
dixit illi: Noli flere.
εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαῖε.
Et accessit et tetigit
14 καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς
Et qui portabant steterunt. Et ait: Adolescens
σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε,
tibi dico, surge.
σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.
Et resedit qui mortuus fuerat, et cœpit loqui. Et dedit illum
15 καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν
matri suæ.
τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
Accepit autem timor omnes, et glorificabant
16 ἔλαβε δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδο-
Deum dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in
ξαζον τὸν Θεὸν, λέγοντες, ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν
nobis, et quia respexit Deus plebem suam.
ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάνῃ περὶ πάντων τούτων. 18
Et nunciauerunt Ioanni de omnibus his.
καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἰωάνης 19
Et conuocauit duos quosdam ex discipulis suis Ioannes
ἀπέστειλεν πρὸς τὸν κύριον, λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ
misit ad Dominum, dicens: Tu es qui uenturus es,
ἄλλον προσδοκῶμεν; Παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν 20
aliumne expectamus? Cum autem uenissent
οἱ ἄνδρες, εἶπαν, Ἰωάνης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς
ad illum uiri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad
σε, λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21
te, dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus?
Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων
In illa autem hora curauit multos a languoribus & plagis
καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο
& spiritibus malis: & cæcis multis donauit
βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, 22
uidere. Et respondens dixit illis:
Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάνῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ
Euntes renunciate Ioanni quæ uidistis & audistis: Cæci
ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται,
uident, claudi ambulant, leprosi mundantur,
καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 23
& surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur:
καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 24
& beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.
Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάνου, ἤρξατο λέγειν τοῖς
Discedentibus autem nunciis Ioannis, cœpit dicere
ὄχλοις περὶ Ἰωάνου, Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι;
turbis de Ioanne: Quid existis in desertum uidere?
κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί 25
arundinem à uento agitatam? Sed quid
ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον;
existis uidere? hominem in mollibus uestimentis uestitum?
ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. 26
ecce qui in ueste pretiosa & deliciis sunt, in domibus regum sunt.
ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
Sed quid existis uidere? Prophetam? etiam dico uobis & abundantius
προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν 27
Prophetæ. Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum
μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου
meum ante faciem tuam, qui præparabit uiam tuam
ἔμπροσθέν σου. Λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς 28
coram te. Dico enim uobis, maior in natis
γυναικῶν προφήτης Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ
mulierum Propheta Ioanne Baptista nemo est. Qui uero
μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, μείζων αὐτοῦ ἐστιν.
minor est in regno Dei, maior illo est.
Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν 29
Et omnis populus audiens & publicani iustificauerunt
θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάνου.
Deum, baptizati baptismo Ioannis.
οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν 30
Pharisæi uero & Legis periti consilium Dei spreuerunt
εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.
in semetipsos, non baptizati ab eo.
Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 31
Cui ergo assimilabo homines generationis huius? & cui sunt similes?
ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν
similes sunt pueris in foro sedentibus, & loquentibus
ἀλλήλοις, καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ
ad inuicem, & dicentibus: Tibiauimus uobis, & non
ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. 32
saltastis: lamentauimus uobis, & non plorastis.
Ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάνης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἐσθίων ἄρτον μήτε 33
Venit enim Ioannes Baptista neque manducans panem neque
πίνων οἶνον, καὶ λέγετε, Δαιμόνιον ἔχει. ἐλήλυθεν ὁ 34
bibens uinum, & dicitis: Demonium habet. Venit
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, Ἰδοὺ ἄνθρωπος
filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo
φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.
deuorator & potator uini, publicanorum amicus & peccatorum.
καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς. 35
& iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis.
Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων, ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ. 36
Rogabat autem eum quidam Pharisæorum, ut manducaret cum illo.
καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη. 37
& ingressus domum Pharisæi discumbebat.
καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα
Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, & cognoscens
ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον
quod accubuisset in domo Pharisæi, allato alabastro
μύρου 38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, ἤρξατο
unguenti 38 & stans retro secus pedes eius lacrymis, cœpit
τοῖς δάκρυσιν βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς
rigare pedes eius lacrymis, & capillis
αὐτῆς ἐξέμασσεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ,
capitis sui extergebat, & osculabatur pedes eius,
καὶ ἠλείφει τῷ μύρῳ. ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν 39
& ungebat unguento. Videns autem Pharisæus qui uocauerat
εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων, Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ
eum dixit apud se dicens: Hic si esset Propheta, sciret utique
ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν.
quæ & qualis mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ, 40
Et respondens Iesus dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. Ille autem,
Διδάσκαλε, εἰπέ, φησίν. δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλεν 41
Magister, dic, inquit. Duo debitores quidam erant cuidam fœneratori: unus debebat
δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν 42
denarios quingentos, alius autem quinquaginta. Non habentibus autem illis
ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν εἰπὲ πλείων
unde redderent, donauit utrisque. Quis ergo eorum dic plus
αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ 43
eum diligit? Respondens autem Simon dixit: Æstimo quod cui
πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὀρθῶς ἔκρινας.
plus donauit. Ille uero dixit ei: Recte iudicasti.
καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις 44
Et conuersus ad mulierem, Simoni dixit: Videsne
ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ
hanc mulierem? Intrauit in domum tuam, aquam ad
πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου
pedes meos non dedisti: hæc autem lacrymis rigauit meos
τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45
pedes, & capillis capitis sui extersit.
φίλημα μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν, οὐ διέλιπεν
Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intrauit, non cessauit
καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. 46
osculans pedes meos.
ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν μου τοὺς πόδας.
Oleo caput meum non unxisti: hæc autem unguento unxit pedes meos.
οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, 47
Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata eius multa,
ὅτι ἠγάπησεν πολύ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.
quoniam dilexit plurimum. Cui autem pauciùs dimittitur, pauciùs diligit.
εἶπεν δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 48
Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata.
καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός 49
Et cœperunt qui simul accumbebant intra se dicere: Quis hic
ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, 50
est qui & peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem:
Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.
Fides tua saluum te fecit: uade in pace.

CAP. VIII. ℣.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν 1
Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per ciuitatem
καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν
& castella, prædicans & euangelizans regnum
τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καί τινες γυναῖκες αἱ ἦσαν 2
Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ
τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ
quæ erant curatæ à spiritibus malignis & infirmitatibus, Maria
καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ
quæ uocatur Magdalene, de qua dæmonia septem
ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάνα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου, καὶ Σουσάννα, 3
exierant: Et Ioanna uxor Chuzæ procuratoris Herodis,
καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.
& Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de
Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων 4
suis facultatibus. Cum conueniret autem turba plurima, & de
πρὸς αὐτόν, εἶπεν διὰ παραβολῆς· ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν
singulis ciuitatibus accederentur ad eum, dixit per similitudinem:
σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, 5
Exiit qui seminat semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit
κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.
secus uiam, & conculcatum est, & uolucres cœli comederunt illud.
καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη 6
Et aliud cecidit super petram: & natum exaruit,
διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, 7
eò quòd non haberet humorem. Et aliud cecidit inter spinas,
καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν 8
& simul exortæ spinæ suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram
γῆν τὴν ἀγαθὴν καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει,
bonam: & ortum fecit fructum centuplum. Hæc dicens clamabat,
Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
Qui habet aures audiendi, audiat.
Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, Τίς ἂν ἡ 9
Interrogabant autem eum discipuli eius, dicentes: Quæ esset
παραβολὴ αὕτη;

Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

parabola dicebat: Vobis datum est nosse
mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis:
ut videntes non videant, & audientes non intelligant.
Erit autem hæc parabola: Semen est verbum Dei.
Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt: deinde venit
diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes
salvi fiant. Nam qui supra petram, qui cum audierint,
cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radicem non habent,
qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis
recedunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt
qui audierunt, & a sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vitæ
euntes suffocantur, & non referunt fructum.
Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono
& optimo verbum audientes retinent, & fructum afferunt
in patientia. Nemo autem accendens lucernam operit
eam vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum
ponit, ut intrantes videant lumen.
Non enim est occultum quod non manifestetur: neque
absconditum quod non cognoscatur, & in palam veniat.
Videte ergo quomodo audiatis. Qui enim habet,
dabitur ei: & quicumque non habet, etiam quod videtur habere auferetur ab eo.
Venerunt autem ad eum mater & fratres ejus:
& non poterant appropinquare ei præ turba.
Et nuntiatum est illi: Mater tua & fratres tui stant foris,
volentes te videre. Qui respondens dixit ad eos:
Mater mea & fratres mei hi sunt qui verbum Dei audiunt & faciunt.
Factum est autem in una dierum, & ipse ascendit in navim,
& discipuli ejus: & dixit ad illos: Transeamus
trans stagnum. Et navigaverunt.
Et dormiebat. Et descendit procella ventorum
in stagnum, & complebantur, & periclitabantur.
Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Præceptor,
præceptor, perimus. Et increpans ventum & tempestatem aquæ,
& cessaverunt, & facta est tranquillitas.
Dixit autem eis: Ubi est fides vestra? timentes autem
admirati sunt, dicentes ad invicem: Quis putas hic est, quia &
ventis imperat & mari, & obediunt ei?
Et navigaverunt ad regionem Gadarenorum, quæ
est contra Galilæam.
Egresso autem illo in terram, occurrit ei quidam vir,
qui habebat dæmonium jam temporibus multis: & vestimento non induebatur,
& in domo non manebat, sed in monumentis.
Hic videns Jesum, & exclamans, prostravit ei:
& voce magna dixit: Quid mihi & tibi est Jesu Fili Dei
altissimi? obsecro te, ne me torqueas.
Præcipiebat enim spiritui immundo ut exiret
ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum: & vinciebatur
catenis, & compedibus custoditus: & disrumpebat
vincula, & agebatur a dæmonio in deserta.
Interrogabat autem illum Jesus, dicens: Quod tibi nomen est?
Qui dixit: Legio: quia intrabant dæmonia multa in eum.
Et rogabant eum ne imperaret illis ut in
abyssum ire.
Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte.
Et rogabant eum dæmones ut permitteret illis in illos
intrare. Et concessit eis statim Jesus.
Exeuntes autem dæmonia ab homine, intraverunt in
porcos: & impetu abiit grex per præceps in stagnum, & suffocatus est.
Videntes autem pastores qui factum fuerat, fugerunt,
& nuntiaverunt in civitate & in villis.
Et exierunt videre quod factum fuerat: & venerunt ad Jesum,
& invenerunt hominem sedentem, de quo dæmonia exierant, vestitum, & sana mente,
ad pedes Jesu: & timuerunt.
Nuntiaverunt autem illis & qui viderant, quomodo factum esset
a dæmonio liber.
Et rogavit eum omnis multitudo circumcirca regionis
Gadarenorum abire ab ipsis, quia timore magno tenebantur.
Ipse autem ascendens navim, reversus est.
Rogabat autem illum vir, a quo ejecerat dæmonia, ut
cum ipso esset. Dimisit autem eum Jesus, dicens:
Redi in domum tuam, & narra quanta fecit tibi
Deus. Et abiit per universam civitatem prædicans quanta fecit
illi Jesus. Factum est autem in
reverti illum Jesum, excepit eum turba: erant enim omnes
illum exspectantes.
Et ecce venit vir cui nomen
erat Jairus, & ipse archisynagogus erat: & procidens ad pedes
Jesu rogabat eum
ingredi in domum ejus.
Quia filia unigenita erat ei fere
annorum duodecim quasi tota hæc moriebatur. Et eo vadente, turbæ
pene opprimebant eum.
Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis
annos duodecim, quæ in medicos erogaverat totam substantiam suam,
& a nullo potuit curari
cum venisset ab tergo, tetigit fimbriam vestimenti
ejus: & confestim stetit fluxus sanguinis ejus.
Et dixit Jesus: Quis est qui tetigit me? Negantibus autem omnibus,
dixit Petrus & qui cum illo: Præceptor, turbæ comprimunt te, & affligunt,
& dicis: Quis tetigit me?
Ait Jesus: Tetigit me aliquis: ego enim novi virtutem
de me exiisse.
Videns autem mulier quod non latuisset, tremens venit, & procidens
ante pedes ejus, ob quam causam tetigerat eum, indicavit coram omni
populo. Et quemadmodum sanata sit confestim.

ἐφοβήθησαν τὸν ἄνθρωπον τοιαύτην ἐξουσίαν δόντα τοῖς ἀνθρώποις.

8 Καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας εἶπεν· Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν· Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότερα συντηροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

20 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

23 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον, ἔλεγεν· Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυίδ. ὅτε δὲ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· Ναί, Κύριε. τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω· οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον· καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

CAP. X.

Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μὴ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν, κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων δὲ καὶ βασιλέων ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ· ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς οὖν ὃς ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὃς δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

CAP. XI.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατασσόμενος τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου· Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις λέγει· Ἠυλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν· Δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· Οὐαί σοι, Χοραζείν, οὐαί σοι, Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

CAP. XII.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ· Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, οὓς οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ εἰ μὴ μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ὧδε ἐστίν. εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν· καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ; οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν ἔσονται. εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

38 Τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπό σου σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.

43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε λέγει· Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφο

Petrus ad Iesum: Præceptor, pulchrum est nos hic esse:
ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι·
& faciamus tabernacula tria, unum tibi, & unum Moysi, & unum
καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοι, καὶ μίαν Μωσῇ, καὶ μίαν
Eliæ. † non sciens quid diceret. Hæc autem illo dicente,
Ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος,
34
facta est nubes, & obumbrabat eos: timuerunt autem in
ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτοῖς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ
illo intrare eos in nubem. Et vox
εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ
35
facta est de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus:
ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός,
ipsum audite. Et in ipso vocem
αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν,
36
hanc, inventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt, & nemini
εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. Καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν
eorum in illis diebus quicquam quæ vidissent.
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ἃ ἑώρακαν.

Postera autem die descendentibus illis de monte,
Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ
occurrit illi turba multa.
37
ὄρους, συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.

Et ecce vir de turba clamare cœpit, dicens: Magister, obse-
Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησε, λέγων, Διδάσκαλε, δέο-
38
cro te, respice in filium meum, quia unigenitus mihi est:
μαί σου, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενής μοί ἐστι·
& ecce spiritus apprehendit eum, & subito clamat, & elidit
καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ
39
eum, & vix discedens dilacerat eum:
σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, συν-
& dixi discipulis tuis ut ejicerent illum, & non potuerunt.
καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.
40
Respondens autem Iesus dixit: O generatio incredula & per-
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη,
41
usque ero vobis, & patiar vos? adduc filium tuum huc.
ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν
Adhuc autem accedente illo, elisit eum dæmonium, & discer-
Ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ, ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάραξε.
42
sit. Increpavit autem Iesus spiritum immundum, & sanavit
ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο
puerum, & reddidit illum patri ejus. Stupebant autem omnes
τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκε τὸν πατρὶ αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες
43
in magnificentia Dei. Dum autem mirarentur omnes in omnibus
ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν
quæ faciebat Iesus, dixit discipulis suis:
οἷς ἐποίει ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·
44
Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: Filium enim
Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ
hominis futurum est ut tradatur in manus hominum.
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.
45
At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum a eis ut non
Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ
sentirent illud: & timebant interrogare eum de verbo hoc.
αἴσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum major
Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων
46
esset.
αὐτῶν.
47
Iesus autem videns cogitationem cordis illorum,
Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν,
apprehendit puerum, & statuit eum secum
ἐπιλαβόμενος παιδίου, ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ·
48
Et ait illis: Quicunque susceperit hunc puerum in
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ
nomine meo, me suscipit: & quicunque me susceperit,
τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται,
suscipit eum qui misit me. Nam qui minor fuerit inter
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν
vobis omnibus, hic magnus erit.
πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔσται μέγας.

Respondens autem Joannes, dixit: Præceptor, vidimus quendam
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν· Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα
49
in nomine tuo ejicientem dæmonia, & prohi-
ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια, καὶ ἐκωλύ-
bemus eum, quia non sequitur nobiscum: & prohibe-
σαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς
50
mus eum. Dixit autem ad illum Iesus: Nolite prohibere:
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν
nam qui non est contra vos, pro vobis est.
ἐστί.

Factum est autem in
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
complendos dies
συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας
assumptionis eius, & ipse faciem suam firmavit ad
τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισε τοῦ
eundum in Hierusalem.
πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ.

Et misit nuntios ante faciem suam. Et euntes introierunt
Καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ
52
προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον
in civitatem Samaritanorum, ut parerent illi. Et non receperunt eum,
εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὡς ἑτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν,
quia facies ejus erat euntis in Hierusalem.
53
ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ.

Videntes autem discipuli ejus Iacobus & Ioannes dixerunt:
54
Domine, vis dicamus quem ignem descendere de cœlo, &
Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
consumat illos, sicut & Elias fecit?
55
ἀναλῶσαι αὐτούς, ὡς καὶ Ἠλίας ἐποίησε; Στραφεὶς δὲ ἐπε-
Conversus autem increpavit illos, & dixit: Nescitis cujus
τίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, Οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς.
spiritus estis vos.
56
Filius enim hominis non venit animas hominum per-
ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπο-
dere, sed salvare: & abierunt in alterum castellum.
λέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

Factum est autem ambulantibus illis in via, dixit quidam
Καὶ ἐγένετο πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέ τις
57
ad illum: Sequar te quocunque abieris, Domine.
πρὸς αὐτὸν, Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ, κύριε.
Et dixit illi Iesus: Vulpes foveas habent & volucres
58
cœli nidos: filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
Ait autem ad alterum:
59
οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. Εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον,
Sequere me. Ille autem dixit: Domine, permitte mihi primum
Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι
sepelire patrem meum. Dixit autem ei Iesus:
60
θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Dimitte mortuos sepelire mortuos suos: tu autem vade
Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν
annuntia regnum Dei.
διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
Ait autem & alius:
61
Sequar te Domine: sed permitte mihi renunciare prius
εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξα-
his qui domi sunt.
σθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.
Ait autem ad illum Iesus:
62
Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro,
εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω,
aptus est regno Dei.
εὔθετός ἐστι τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

CAP. X. I.

Post autem hæc designavit Dominus & alios se-
Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος
1
ptuaginta duos: & misit illos binos ante faciem
ἑβδομήκοντα δύο, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο δύο πρὸ προσώπου
suum in omnem civitatem & locum quo erat ipse venturus.
αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι.
Dicebat autem ad illos: Quidem messis multa,
2
operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut
ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ
operarios mittat in messem suam.
ἐργάται ὀλίγοι. δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως
ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
Ite: ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.
3
Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta,
Ὑπάγετε· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ
4
neminem per viam salutaveritis.
λύκων. Μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ
In quamcunque domum introieritis, primum dicite: Pax
ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε.
5
huic domui. Et si quidem fuerit ibi filius pacis,
Εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε, εἰρήνη
requiescet super illum pax vestra: sin autem, ad vos
6
τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης,
reverteretur. In eadem autem domo manete, edentes
ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς
& bibentes quæ apud illos: dignus enim operarius mercede sua
7
ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες
non est. Nolite transire de domo in domum.
καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ
ἐστι. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
Et in quamcunque civitatem introieritis, & susceperint vos:
8
manducate quæ apponuntur vobis: & infirmos qui
ἐν ᾗ δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς,
9
in illa sunt curate, & dicite illis: Appropinquavit in vos re-
ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς
gnum Dei.
ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βα-
In quascunque autem civitates introieritis, & non
10
σιλεία τοῦ Θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ
susceperint vos: exeuntes in plateas earum, dicite:
δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἴπατε,
Etiam pulverem qui adhæsit nobis de civitate vestra
11
καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
detergimus vobis. Verumtamen hoc scitote, quia appropinquavit
τὸν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν. πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ
regnum Dei.
βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
Dico autem vobis, quia Sodomæ in die illa remit-
12
tentur quam civitati illi.
λέγω ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον
ἔσται, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

vo. ubi Chorozaim, vo tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone fuissent factæ uirtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim forsitan in cilicio & cinere sedentes pœnitentiam egissent. 13
Verumtamen Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio quàm vobis. 14
Et tu Capharnaum nunquid usque cælum exaltaberis? usque ad infernum descendes. 15
Qui audit uos, me audit: & qui spernit uos, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. 16
Reuersi sunt autem septuaginta & cum gaudio dicentes: Domine, etiam dæmonia subiciuntur nobis in nomine tuo. 17
Dixit autem illis: Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Ecce dedi uobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem uirtutem inimici: & nihil uobis nocebit. 18
Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus uobis subiiciuntur: gaudete autem quòd nomina uestra scripta sunt in cælis. 19
In ipsa hora exultauit spiritu sancto, & dixit: Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quòd abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea parvulis. etiam Pater, quoniam sic placitum fuit ante te. 20
Omnia mihi tradita sunt a Patre meo: & nemo scit qui sit filius, nisi Pater: & qui sit Pater, nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. 21
Et conuersus ad discipulos suos dixit: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. 22
Dico enim vobis, quòd multi Prophetæ & reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt: & audire quæ audistis, & non audierunt. 23
Et ecce legisperitus quidam surrexit tentans illum & dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? 24
Ille autem dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? 25
Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus uiribus tuis, & ex omni cogitatione tua: & proximum tuum sicut teipsum. 26
Dixit illi: Recte respondisti: hoc fac, & uives. 27
Ille autem uolens iustificare semetipsum, dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? 28
Suscipiens autem Iesus dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, semivivo relicto. 29
Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via: & uidens eum pertransiit. 30
Similiter & Leuita, cum esset secus locum & uidisset eum, pertransiit. 31
Samaritanus autem quidam iter faciens uenit secus eum: & uidens eum misericordia motus est, 32
& adprapians alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum: & imposuit illum in iumentum suum, duxit in stabulum, & curam eius egit. 33
Et altera die proferens duos denarios dedit stabulario, & ait: Curam illius habe: & quodcumque supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi. 34
Quis horum trium uidetur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? 35
At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Dixit autem illi Iesus: Vade, & tu fac similiter. 36
Factum est autem dum irent illi, & ipse intrauit quoddam castellum: & quædam mulier Martha nomine excepit illum in domum suam. 37
Huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Iesu audiebat verbum illius. 38
Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Stans autem ait: Domine, non curas quòd soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi ut mihi opituletur. 39
Respondens autem dixit illi Iesus: Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. 40
Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. 41
Et factum est cum solus esset orans, quidam ex discipulis eius dixit ad illum: Domine, doce nos orare, sicut & Ioannes docuit discipulos suos. 42
Ait illis: Cum orabitis, dicite: Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum: adueniat regnum tuum: fiat uoluntas tua, sicut in cælo & in terra. 43
Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. 44
Et dimitte nobis peccata nostra, etenim ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. 45
Et ait illis: Quis uestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod apponam illi: 46
& ille deorsum respondens, dicat: Ne molestus mihi sis: ianua iam clausa est, & pueri mei mecum in cubili sunt: non possum surgere & dare tibi. 47
Dico uobis, & si non dabit illi surgens eò quòd amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget & dabit illi quotquot habet panes. 48
Et ego uobis dico: Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis. 49
Omnis enim petens accipit, & quærens inuenit, & pulsanti aperietur. 50
Quis autem ex uobis patrem petit panem, numquid lapidem porriget ei? aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? 51
Aut si petierit ouum, numquid porriget illi scorpionem? 52
Si ergo uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris, quanto magis pater uester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? 53
Et erat eiiciens dæmonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, & admirati sunt turbæ. 54
Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. 55
Alii autem tentantes signum de cælo quærebant ab eo. 56
Ipse autem intuens cogitationes eorum dixit eis: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus super domum cadet. 57
Si autem & Satanas in seipsum diuisus fuerit, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eiicere dæmonia. 58
Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii uestri in quo eiiciunt? ideo ipsi iudices uestri erunt. 59
Si autem in digito Dei eiicio dæmonia, profectò peruenit in uos regnum Dei. 60
Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt quæ possidet. 61
Si autem fortior illo superueniens uicerit eum, uniuersa arma eius auferet in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. 62
Qui non est mecum contra me est: & qui non congregat mecum spargit. 63
Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa quærens requiem, & non inueniens dicit: Reuertar in domum meam unde exiui. 64
Et cum uenerit inuenit eam scopis mundatam & ornatam. 65
Tunc uadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. 66
Factum est autem cum hæc diceret, extollens quædam mulier vocem de turba dixit illi: Beatus uenter qui te portauit, & ubera quæ suxisti. 67
At ille dixit: Quinimmo beati qui audiunt uerbum Dei & custodiunt illud. 68
Turbis autem concurrentibus cœpit dicere: Generatio prava est: signum quærit, & signum non dabitur ei nisi signum Ionæ prophetæ. 69
Nam sicut fuit Ionas signum Niniuitis, ita erit & Filius hominis generationi huic. 70
Regina austri surget in iudicio cum uiris generationis huius, & condemnabit eos: quia uenit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quam Salomon hic. 71
Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ecce plus quam Ionas hic. 72
Nemo lucernam accendit & in abscondito ponit neque sub modio, sed super candelabrum, ut intrantes lumen uideant. 73
Lucerna corporis tui est oculus tuus. Quando oculus tuus simplex fuerit, & totum corpus tuum lucidum erit: sin autem nequam fuerit, & corpus tuum tenebrosum erit. 74
Vide ergo ne lumen quod in te est tenebræ sint. 75
Si ergo totum corpus tuum lucidum, nullam partem habens tenebrosam, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgore illustrabit te. 76
Et cum loqueretur, rogauit illum quidam pharisæus ut pranderet apud se. Ingressus autem recubuit. 77
Pharisæus autem cœpit intra se reputare dicens: Quare non baptizatus est ante prandium? 78
Dixit autem Dominus ad illum: Nunc uos pharisæi quod de foris est calicis & catini mundatis, quod autem intus est uestrum plenum est rapina & iniquitate. 79
Stulti, nonne qui fecit quod foris est, etiam quod intus est fecit? 80
Verumtamen quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt uobis. 81
Sed uæ uobis pharisæis, quia decimatis mentam & rutam & omne olus, & præterit iudicium & charitatem Dei: hæc autem oportuit facere, & illa non omittere. 82
Væ uobis pharisæis, quia amatis primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro. 83
Væ uobis quia estis tanquam monumenta quæ non parent, & homines ambulantes super non scientes. 84
Respondens autem unus de legisperitis dicit illi: Magister, hæc dicens & nos contumeliam facis. 85
At ille ait: Et uobis legisperitis uæ, quia onerabilis hominibus onera, & uos uno digito uestro non tangitis onera. 86
Væ uobis, quia ædificatis monumenta prophetarum, patres autem uestri occiderunt eos. 87
Ergo testes estis & consentitis operibus patrum uestrorum: quia illi quidem occiderunt eos, & uos ædificatis sepulchra. 88
Propter hoc & sapientia Dei dixit: Mittam in eos prophetas & apostolos, & ex illis occident & persequentur: 89
ut requiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi, a generatione hac: 90
a sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariæ, qui perijt inter altare & templum. Ita dico uobis, requiretur ab generatione hac. 91
Væ uobis legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & introeuntes prohibuistis. 92
Cum hæc illi dicerent, cœperunt scribæ & pharisæi grauiter instare, & os eius opprimere de pluribus: 93
insidiantes ei, & quærentes capere aliquid de ore eius, ut accusarent eum. 94

CAP. XI.

Et factum est cum esset in loco quodam orans, quidam discipulorum eius ait ad illum: Domine, doce nos orare, sicut & Ioannes docuit discipulos suos. 1
Ait illis: Cum orabitis, dicite: Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum: adueniat regnum tuum: 2
panem nostrum quotidianum da nobis hodie: 3
& dimitte nobis peccata nostra, etenim ipsi dimittimus omni debenti nobis: & ne nos inducas in tentationem. 4
Et ait illis: Quis uestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes, 5
quoniam amicus meus de via uenit ad me, & non habeo quod apponam illi: 6
& ille deorsum respondens dicat: Noli mihi molestus esse: ianua iam clausa est, & pueri mei mecum in cubili sunt: non possum surgere & dare tibi. 7
Dico uobis, etsi non dabit illi surgens eò quòd amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget & dabit illi quotquot habet panes. 8
Et ego uobis dico: Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis. 9
Omnis enim petens accipit, & quærens inuenit, & pulsanti aperietur. 10
Quis autem ex uobis patrem petit panem, numquid lapidem porriget ei? aut piscem, numquid pro pisce serpentem porriget illi? 11
Aut si petierit ouum, numquid porriget illi scorpionem? 12
Si ergo uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris, quanto magis pater uester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? 13
Et erat eiiciens dæmonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, & admirati sunt turbæ. 14
Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. 15
Alii autem tentantes signum de cælo quærebant ab eo. 16
Ipse autem intuens cogitationes eorum dixit eis: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus super domum cadet. 17
Si autem & Satanas in seipsum diuisus fuerit, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eiicere dæmonia. 18
Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii uestri in quo eiiciunt? ideo ipsi iudices uestri erunt. 19
Si autem in digito Dei eiicio dæmonia, profectò peruenit in uos regnum Dei. 20
Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt quæ possidet. 21
Si autem fortior illo superueniens uicerit eum, uniuersa arma eius auferet in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. 22
Qui non est mecum contra me est: & qui non congregat mecum spargit. 23
Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa quærens requiem, & non inueniens dicit: Reuertar in domum meam unde exiui. 24
Et cum uenerit inuenit eam scopis mundatam & ornatam. 25
Tunc uadit & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. 26
Factum est autem cum hæc diceret, extollens quædam mulier vocem de turba dixit illi: Beatus uenter qui te portauit, & ubera quæ suxisti. 27
At ille dixit: Quinimmo beati qui audiunt uerbum Dei & custodiunt illud. 28
Turbis autem concurrentibus cœpit dicere: Generatio prava est: signum quærit, & signum non dabitur ei nisi signum Ionæ prophetæ. 29
Nam sicut fuit Ionas signum Niniuitis, ita erit & Filius hominis generationi huic. 30
Regina austri surget in iudicio cum uiris generationis huius, & condemnabit eos: quia uenit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quam Salomon hic. 31
Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, & ecce plus quam Ionas hic. 32
Nemo lucernam accendit & in abscondito ponit neque sub modio, sed super candelabrum, ut intrantes lumen uideant. 33
Lucerna corporis tui est oculus tuus. Quando oculus tuus simplex fuerit, & totum corpus tuum lucidum erit: sin autem nequam fuerit, & corpus tuum tenebrosum erit. 34
Vide ergo ne lumen quod in te est tenebræ sint. 35
Si ergo totum corpus tuum lucidum, nullam partem habens tenebrosam, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgore illustrabit te. 36
Et cum loqueretur, rogauit illum quidam pharisæus ut pranderet apud se. Ingressus autem recubuit. 37
Pharisæus autem cœpit intra se reputare dicens: Quare non baptizatus est ante prandium? 38
Dixit autem Dominus ad illum: Nunc uos pharisæi quod de foris est calicis & catini mundatis, quod autem intus est uestrum plenum est rapina & iniquitate. 39
Stulti, nonne qui fecit quod foris est, etiam quod intus est fecit? 40
Verumtamen quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt uobis. 41
Sed uæ uobis pharisæis, quia decimatis mentam & rutam & omne olus, & præterit iudicium & charitatem Dei: hæc autem oportuit facere, & illa non omittere. 42
Væ uobis pharisæis, quia amatis primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro. 43
Væ uobis quia estis tanquam monumenta quæ non parent, & homines ambulantes super non scientes. 44
Respondens autem unus de legisperitis dicit illi: Magister, hæc dicens & nos contumeliam facis. 45
At ille ait: Et uobis legisperitis uæ, quia onerabilis hominibus onera, & uos uno digito uestro non tangitis onera. 46
Væ uobis, quia ædificatis monumenta prophetarum, patres autem uestri occiderunt eos. 47
Ergo testes estis & consentitis operibus patrum uestrorum: quia illi quidem occiderunt eos, & uos ædificatis sepulchra. 48
Propter hoc & sapientia Dei dixit: Mittam in eos prophetas & apostolos, & ex illis occident & persequentur: 49
ut requiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi, a generatione hac: 50
a sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariæ, qui perijt inter altare & templum. Ita dico uobis, requiretur ab generatione hac. 51
Væ uobis legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & introeuntes prohibuistis. 52
Cum hæc illi dicerent, cœperunt scribæ & pharisæi grauiter instare, & os eius opprimere de pluribus: 53
insidiantes ei, & quærentes capere aliquid de ore eius, ut accusarent eum. 54

ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀπῖτέσι αὐτῷ, ἵνα μὴ δώσει αὐτῷ πειρασμόν. 10
Et ecce quidam dixit ad illum: Magister, dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem.

καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, 15
Et ait illis: Videte, et cavete ab omni avaritia,

ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. 16
quia non in abundantia cujusquam vita ejus est ex his quæ possidet.

εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφορησάσης 17
Dixit autem similitudinem ad illos dicens: Hominis cujusdam divitis uberes fructus

χώρας τοῦ πλουσίου, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω 18
ager attulit. Et cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quia non habeo

ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, 19
quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam: destruam horrea mea,

καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματα καὶ τὰ ἀγαθά μου, 20
et majora ædificabo, et illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi et bona mea,

καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀνάπαυσαι, 21
et dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos; requiesce,

φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου 22
manducа, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam

ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ 23
repetunt a te; quæ autem parasti, cujus erunt? Sic qui thesaurizat sibi, et non

εἰς θεὸν πλουτῶν. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, 24
in Deum dives est. Dico autem vobis amicis meis: Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis,

μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ 25
neque corpori quid induamini. Anima plus est quam esca, et corpus

ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ 26
vestimento. Considerate corvos, quia non seminant neque metunt,

ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε 27
quibus non est cellarium neque horreum, et Deus pascit illos: quanto magis vos pluris estis

τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ 28
volucribus? Quis autem vestrum cogitando potest adjicere ad staturam suam

πῆχυν ἕνα; εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 29
cubitum unum? Si ergo neque id quod minimum est potestis, quid de cæteris solliciti estis?

κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ 30
Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant neque nent;

Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τὸν 31
dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut unum horum.

σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, πόσῳ 32
Si autem fœnum quod hodie est in agro, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit,

μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ 33
quanto magis vos, modicæ fidei? Et nolite quærere

μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ 34
quid manducetis, et quid bibatis, et nolite in sublime tolli: hæc enim omnia gentes hujus mundi quærunt: vestri autem Pater

οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα 35
scit quia his indigetis. Verumtamen quærite regnum Dei,

προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν 36
et hæc adjicientur vobis. Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro

δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· 37
dare vobis regnum. Vendite quæ possidetis, et date eleemosynam:

ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, 38
facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis,

ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, 39
quo fur non accedit neque tinea corrumpit: ubi enim thesaurus vester est,

ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι 40
ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ

καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε 41
ardentes in manibus vestris, et vos similes hominibus exspectantibus dominum suum quando

ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι 42
revertatur a nuptiis, ut cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei. Beati

οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 43
servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes: amen dico vobis,

περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν 44
quod præcinget se et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Et si venerit

τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ καὶ ἐὰν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί 45
in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit,

εἰσιν ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης 46
beati sunt illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur

ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι 47
venturus esset, non utique sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati,

ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος 48
quia qua non putatis hora Filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis dispensator

καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ 49
et prudens, quem constituet dominus super familiam suam, ut det illis in tempore

τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως 50
tritici mensuram? Beatus ille servus quem cum venerit dominus ejus invenerit sic

ποιοῦντα. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει 51
facientem. Amen dico vobis quoniam super omnia quæ possidet constituet

αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος 52
illum. Si autem dixerit servus ille in corde suo: Tardat adventum meum dominus

ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ 53
venire, et cœperit percutere pueros et ancillas, edere quoque et bibere

μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ 54
et inebriari, veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora

ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. 55
qua ignorat, et dividet eum partemque ejus cum infidelibus ponet.

ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ 56
Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non præparavit neque

ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς καὶ ποιήσας ἄξια 57
fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis: qui autem non cognovit, et fecit

πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ· 58
digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo:

καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν. πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν 59
et cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram,

γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι 60
et quid volo nisi ut accendatur? Baptismate autem habeo baptizari, et quomodo coarctor

ἕως οὗ τελεσθῇ; δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, 61
donec perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terra? non, dico vobis,

ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν· ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, 62
sed dissensionem. Erunt enim ex hoc quinque in una domo divisi,

τρεῖς ἐπὶ δυσὶ καὶ δύο ἐπὶ τρισί· διαμερισθήσεται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, 63
tres contra duos, et duo contra tres: dividetur pater filio, et filius patri,

μήτηρ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τῇ μητρί, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ 64
mater filiæ, et filia matri, socrus nurui suæ, et nurus

νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν ἴδητε νεφέλην 65
socrui suæ. Dicebat autem et turbis: Cum videritis nubem

ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· 66
ab occasu surgere, statim dicitis quia imber venit, et fit ita:

καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται· ὑποκριταί, τὸ 67
et cum austrum flantem, dicitis quia æstus erit, et fit:

πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐκ 68
hypocritæ, faciem cœli et terræ nostis probare, hoc autem tempus quomodo non

οἴδατε δοκιμάζειν; τί δὲ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ 69
probatis? Quid autem et a vobis ipsis non judicatis quod justum est? Cum enim vadis cum

τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ᾽ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε 70
adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab eo, ne forte

κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ 71
trahat te ad judicem, et judex tradat te exactori, et exactor

σε βαλεῖ εἰς φυλακήν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν 72
mittat te in carcerem: dico tibi, non exies inde donec et novissimum minutum

ἀποδῷς. ἐν ᾧ δὲ μετεξὺ ὄχλων μυριάδες ἐπισυναχθεῖσαι, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, 73
reddas. In quo autem inter turbas millia congregata, ita ut conculcarent invicem,

ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· πρῶτον προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης 74
cœpit dicere ad discipulos suos: Primum attendite vobis a fermento

τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ 75
Pharisæorum, quæ est hypocrisis. Nihil autem opertum est quod non

ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, 76
revelabitur, neque occultum quod non sciatur. Quamobrem quæ in tenebris dixistis,

ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται 77
in lumine audientur: et quod ad aurem locuti estis in cubiculis,

ἐπὶ τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων 78
prædicabitur super tecta. Dico autem vobis amicis meis: Ne timeatis

τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα 79
ab his qui occidunt corpus, et post hæc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem

φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν βαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· 80
timeatis: timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam:

ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο, καὶ 81
ita dico vobis, hunc timete. Nonne quinque passeres venduntur dipondio, et

ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ; ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς 82
unus ex illis non est oblitus coram Deo? Sed et capilli

κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν· μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε 83
capitis vestri omnes numerati sunt: nolite ergo timere, multis passeribus pluris estis

ὑμεῖς. λέγω δὲ ὑμῖν· πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ 84
vos. Dico autem vobis: Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus,

ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ 85
et Filius hominis confitebitur illum coram angelis Dei: qui

ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ 86
autem negaverit me coram hominibus, negabitur coram angelis

θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ 87
Dei. Et omnis qui dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei:

εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς 88
ei autem qui in Spiritum sanctum blasphemaverit non remittetur. Cum autem inferent vos in

συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε 89
synagogas et principatus et potestates, nolite cogitare quomodo aut quid respondeatis

ἢ τί εἴπητε· τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. εἶπεν δὲ 90
aut quid dicatis: Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quæ oporteat dicere.

τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ· διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ᾽ ἐμοῦ τὴν 91
Dixit autem quidam de turba illi: Magister, dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem.

κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ 92
Ille autem dixit ei: Homo, quis me constituit judicem aut divisorem

ὑμᾶς; εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ 93
super vos? Dixit autem ad illos: Videte, et cavete ab omni avaritia,

ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. εἶπε δὲ 94
quia non in abundantia cujusquam vita ejus est ex his quæ possidet.

παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφορησάσης 95
Dixit autem similitudinem ad illos dicens: Hominis cujusdam divitis uberes fructus

χώρας τοῦ πλουσίου, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω 96
ager attulit. Et cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quia non habeo

ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, 97
quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam: destruam horrea mea,

καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματα καὶ τὰ ἀγαθά μου, 98
et majora ædificabo, et illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi et bona mea,

καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀνάπαυσαι, 99
et dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos; requiesce,

φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου 100
manducа, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam

ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ 101
repetunt a te; quæ autem parasti, cujus erunt? Sic qui thesaurizat sibi, et non

εἰς θεὸν πλουτῶν. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, 102
in Deum dives est. Dico autem vobis amicis meis: Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis,

μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ 103
neque corpori quid induamini. Anima plus est quam esca, et corpus

ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ 104
vestimento. Considerate corvos, quia non seminant neque metunt,

ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε 105
quibus non est cellarium neque horreum, et Deus pascit illos: quanto magis vos pluris estis

τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ 106
volucribus? Quis autem vestrum cogitando potest adjicere ad staturam suam

πῆχυν ἕνα; εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 107
cubitum unum? Si ergo neque id quod minimum est potestis, quid de cæteris solliciti estis?

κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ 108
Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant neque nent;

Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τὸν 109
dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut unum horum.

σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, πόσῳ 110
Si autem fœnum quod hodie est in agro, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit,

μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ 111
quanto magis vos, modicæ fidei? Et nolite quærere

μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ 112
quid manducetis, et quid bibatis, et nolite in sublime tolli: hæc enim omnia gentes hujus mundi quærunt: vestri autem Pater

οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα 113
scit quia his indigetis. Verumtamen quærite regnum Dei,

προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν 114
et hæc adjicientur vobis. Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro

δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· 115
dare vobis regnum. Vendite quæ possidetis, et date eleemosynam:

ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, 116
facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis,

ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, 117
quo fur non accedit neque tinea corrumpit: ubi enim thesaurus vester est,

ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι 118
ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ

καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε 119
ardentes in manibus vestris, et vos similes hominibus exspectantibus dominum suum quando

ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι 120
revertatur a nuptiis, ut cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei. Beati

οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 121
servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes: amen dico vobis,

περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν 122
quod præcinget se et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Et si venerit

τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ καὶ ἐὰν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί 123
in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit,

εἰσιν ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης 124
beati sunt illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur

ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι 125
venturus esset, non utique sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati,

ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος 126
quia qua non putatis hora Filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis dispensator

καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ 127
et prudens, quem constituet dominus super familiam suam, ut det illis in tempore

τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως 128
tritici mensuram? Beatus ille servus quem cum venerit dominus ejus invenerit sic

ποιοῦντα. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει 129
facientem. Amen dico vobis quoniam super omnia quæ possidet constituet

αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος 130
illum. Si autem dixerit servus ille in corde suo: Tardat adventum meum dominus

ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ 131
venire, et cœperit percutere pueros et ancillas, edere quoque et bibere

μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ 132
et inebriari, veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora

ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. 133
qua ignorat, et dividet eum partemque ejus cum infidelibus ponet.

ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ 134
Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non præparavit neque

ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς καὶ ποιήσας ἄξια 135
fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis: qui autem non cognovit, et fecit

πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ· 136
digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo:

καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν. πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν 137
et cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram,

γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι 138
et quid volo nisi ut accendatur? Baptismate autem habeo baptizari, et quomodo coarctor

ἕως οὗ τελεσθῇ; δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, 139
donec perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terra? non, dico vobis,

ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν· ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, 140
sed dissensionem. Erunt enim ex hoc quinque in una domo divisi,

τρεῖς ἐπὶ δυσὶ καὶ δύο ἐπὶ τρισί· διαμερισθήσεται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, 141
tres contra duos, et duo contra tres: dividetur pater filio, et filius patri,

μήτηρ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τῇ μητρί, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ 142
mater filiæ, et filia matri, socrus nurui suæ, et nurus

νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν ἴδητε νεφέλην 143
socrui suæ. Dicebat autem et turbis: Cum videritis nubem

ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· 144
ab occasu surgere, statim dicitis quia imber venit, et fit ita:

καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται· ὑποκριταί, τὸ 145
et cum austrum flantem, dicitis quia æstus erit, et fit:

πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐκ 146
hypocritæ, faciem cœli et terræ nostis probare, hoc autem tempus quomodo non

οἴδατε δοκιμάζειν; τί δὲ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ 147
probatis? Quid autem et a vobis ipsis non judicatis quod justum est? Cum enim vadis cum

τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ᾽ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε 148
adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab eo, ne forte

κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ 149
trahat te ad judicem, et judex tradat te exactori, et exactor

σε βαλεῖ εἰς φυλακήν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν 150
mittat te in carcerem: dico tibi, non exies inde donec et novissimum minutum

ἀποδῷς. ἐν ᾧ δὲ μετεξὺ ὄχλων μυριάδες ἐπισυναχθεῖσαι, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, 151
reddas

CAP. XII. 16.

Ἐν ἐκείνῳ † ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· 1
οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν.
οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ· ἴδε οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. 2
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαυὶδ ὅτε ἐπείνασε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 3
πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, οὓς οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν; 4
ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι καὶ ἀναίτιοί εἰσι; 5
λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ὧδε ἐστίν. 6
εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους· 7
κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 8
Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν· 9
καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 10
ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 11
πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 12
τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. 13
οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐξελθόντες συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. 14
ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, 15
καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· 16
ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· 17
ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. 18
οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 19
κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν· 20
καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. 21
Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. 22
καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ; 23
οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. 24
εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα οὐ σταθήσεται· 25
καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 26
καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν ἔσονται. 27
εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 28
ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 29
ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 30
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 31
καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. 32
Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 33
γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. 34
ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. 35
λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· 36
ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ. 37
Τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. 38
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου· 39
ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. 40
ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. 41
βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 42
Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ οὐχ εὑρίσκει· 43
τότε λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 44
τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ. 45
Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. 46
εἶπε δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. 47
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ εἰπόντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 48
καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 49
ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν. 50

Quum autem ad discipulos suos venisset, dixit eis: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. 23
Dico enim vobis, quod multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ audistis, et non audierunt. 24
Vos ergo audite parabolam agricolæ. 25
Omni audienti verbum regni, et non intelligenti, venit malus, et rapit quod seminatum est in corde eius: hic est qui secundum viam seminatus est. 26
Qui autem supra petram seminatus est, hic est qui verbum audit, et statim cum gaudio accipit illud: 27
non habet autem radicem in se, sed est temporalis: orta autem tribulatione et persecutione propter verbum, statim scandalizatur. 28
Qui autem in spinas seminatus est, hic est qui audit verbum, et sollicitudo sæculi huius, et fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine fructu efficitur. 29
Qui autem super bonam terram seminatus est, hic est qui audit verbum, et intelligit, et fructum affert, et facit alius quidem centum, alius autem sexaginta, alius triginta. 30
Aliam parabolam proposuit illis, dicens: Simile factum est regnum cœlorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. 31
Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, et superseminavit zizania in medio tritici, et abiit. 32
Cum autem fecisset herba, et fructum faceret, tunc apparuerunt et zizania. 33
Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania? 34
Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis imperemus ut eamus et colligamus ea? 35
Et ait: Non: ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum. 36
Sinite utraque crescere usque ad messem: et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum. 37
Aliam parabolam proposuit eis: Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo: 38
quod minimum quidem est omnibus seminibus: cum autem crevit, maius est omnibus holeribus, et fit arbor: ita ut volucres cœli habitent in ramis eius. 39
Aliam parabolam locutus est eis: Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus donec fermentatum est totum. 40
Hæc omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas: et sine parabola non loquebatur eis: 41
ut adimpleretur quod dictum erat per prophetam dicentem: Aperiam in parabolis os meum: eructabo abscondita a constitutione mundi. 42
Tunc dimissis turbis venit in domum. Et accesserunt discipuli eius dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. 43
Qui respondens ait: Qui seminat bonum semen est filius hominis: 44
ager autem est mundus: bonum autem semen hi sunt filii regni: zizania autem sunt filii nequam: 45
inimicus autem qui seminavit ea est diabolus: messis vero consummatio sæculi est: messores autem angeli sunt. 46
Sicut ergo colligitur zizania, et igni comburuntur: sic erit in consummatione sæculi huius. 47
Mittet filius hominis angelos suos, et colligent de regno eius omnia scandala, et eos qui facinus operantur: 48
et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. 49
Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat. 50
Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo abscondit, et præ gaudio illius vadit, et vendit universa quæ habet, et emit agrum illum. 51
Iterum simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas: 52
inventa autem una pretiosa margarita, abiit, et vendidit omnia quæ habuit, et emit eam. 53
Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, et ex omni genere piscium congreganti: 54
quam cum impleta esset, educentes, et secus litus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. 55
Sic erit in consummatione sæculi: exibunt angeli, et separabunt malos de medio iustorum, 56
et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. 57
Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam. 58
Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno cœlorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera. 59
Et factum est cum consummasset Iesus parabolas has, transtulit se inde. 60
Et venit in patriam suam, et docebat eos in synagogis eorum, ita ut mirarentur, et dicerent: Unde huic sapientia hæc et virtutes? 61
nonne hic est fabri filius? nonne mater eius dicitur Maria, et fratres eius Iacobus, et Ioseph, et Simon, et Iudas? 62
et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia hæc? 63
Et scandalizabantur in eo. Iesus autem dixit eis: Non est propheta sine honore nisi in patria sua, et in domo sua. 64
Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum. 65
In illo tempore tetrarcha audivit famam Iesu, 66
et ait pueris suis: Hic est Ioannes Baptista, ipse surrexit a mortuis, et propterea virtutes operantur in eo. 67
Nam Herodes tenuit Ioannem, et alligavit eum, et posuit in carcere propter Herodiadem uxorem fratris sui. 68
Dicebat enim Ioannes illi: Non licet tibi habere eam. 69
Et volens eum occidere timuit populum, quia sicut prophetam eum habebant. 70
Natalitia autem Herodis agebantur: et saltavit filia Herodiadis in medio, et placuit Herodi. 71
Unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque petisset a se. 72
At illa ante instructa a matre sua: Da mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ. 73
Et rex contristatus est propter iusiurandum, et eos qui simul recumbebant: et iussit reddi, 74
et misit, et decollavit Ioannem in carcere. 75
Et allatum est caput eius in disco, et datum puellæ, et attulit matri suæ. 76
Et accesserunt discipuli eius, et tulerunt corpus, et sepelierunt illud: et venientes nuntiaverunt Iesu. 77
Audiens autem Iesus secessit inde in navi in locum desertum seorsum: et non ambulabat post eum de civitatibus pedes. 78
Et exiens vidit turbam multam, et misertus est eis, et curavit infirmos eorum. 79
Cum autem sero factum esset, accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Desertus est locus, et hora iam præterit: dimitte turbas, ut euntes in castella emant sibi cibaria. 80
Iesus autem dixit illis: Non habent necesse ire: date illis vos manducare. 81
Respondet ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficient eis ut unusquisque modicum quid accipiat. 82
Dicit ei Andreas frater Simonis Petri, unus ex discipulis eius: Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces: sed hæc quid sunt inter tantos? 83
Ait Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia. 84
Accepit autem Iesus panes, et gratias agens distribuit discumbentibus: similiter et de piscibus quantum volebant. 85
Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quæ superabundaverunt fragmenta, ne pereant. 86
Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt eis qui manducaverant. 87
Et statim compulit Iesus discipulos suos ascendere navem, et præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas. 88
Et dimissis turbis ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto, solus erat ibi. 89
Navis autem in medio mari iactabatur fluctibus: erat enim ventus contrarius eis. 90
Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans super mare. 91
Et videntes eum discipuli ambulantem super mare, turbati sunt dicentes quod phantasma esset, et præ timore clamaverunt. 92
Et statim Iesus locutus est eis dicens: Confidite, ego sum, nolite timere. 93
Respondens autem ei Petrus dixit: Domine, si tu es, iube me ad te venire super aquas. 94
Qui ait: Veni. Et descendens Petrus de navi ambulavit super aquam, ut veniret ad Iesum. 95
Videns autem vehementem ventum timuit: et cum cœpisset mergi, clamavit dicens: Domine, salvum me fac. 96
Statim autem Iesus extendens manum apprehendit eum, et dixit ei: Modicæ fidei, quare dubitasti? 97
Et ascendentibus eis in navem cessavit ventus. 98
Qui autem in navi erant venerunt et adoraverunt eum dicentes: Vere Filius Dei es. 99
Et transfretantes venerunt in terram Genesar. 100
Et cum cognovissent viri loci illius, miserunt in universam regionem illam: et obtulerunt ei omnes male habentes, 101
et deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt. 102
Tunc accedunt ad eum a Ierosolymis Scribæ et Pharisæi dicentes: 103
Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lavant manus suas cum panem manducant. 104
Qui respondens ait illis: Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? 105
Deus enim dixit: Honora patrem et matrem: et: Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur. 106
Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri vel matri: Munus quodcumque fit ex me tibi prosit, 107
et non honorificabit patrem suum aut matrem: et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. 108
Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Isaias dicens: 109
Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me. 110
Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas et mandata hominum. 111
Et convocata turba dixit eis: Audite, et intelligite. 112
Non quod intrat in os coinquinat hominem: sed quod procedit de ore, hoc coinquinat hominem. 113
Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei: Scis quia Pharisæi audito verbo scandalizati sunt? 114
At ille respondens ait: Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cœlestis eradicabitur. 115
Sinite illos: cæci sunt, et duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt. 116
Respondens autem Petrus dixit ei: Edissere nobis parabolam istam. 117
Ait illis Iesus: Adhuc et vos sine intellectu estis? 118
Non intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem vadit, et in secessum emittitur? 119
Quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem. 120
De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. 121
Hæc sunt quæ coinquinant hominem: non lotis manibus manducare non coinquinat hominem. 122
Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri et Sidonis. 123
Et ecce mulier Chananæa a finibus illis egressa clamavit dicens: Miserere mei, Domine, fili David: filia mea male a dæmonio vexatur. 124
Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. 125
Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel. 126
Mulier autem venit et adorabat eum dicens: Domine, adiuva me. 127
Quæ respondens ait: Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. 128
At illa dixit: Etiam, Domine: nam et catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. 129
Tunc respondens Iesus ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. 130
Et transiens Iesus inde venit secus mare Galilææ: et ascendens in montem sedebat ibi. 131
Et accesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum mutos, claudos, cæcos, debiles, et alios multos: et proiecerunt eos ad pedes eius, et curavit eos: 132
ita ut turba mireretur videns mutos loquentes, debiles sanos, claudos ambulantes, cæcos videntes: et magnificabant Deum Israel. 133
Iesus autem convocatis discipulis suis ait: Misereor super turbam: quia ecce triduo sustinent me, nec habent quod manducent: et dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. 134
Et discipuli eius dicunt ei: Unde nobis in deserto tanta panum copia ut saturemus turbam tantam? 135
Et ait illis Iesus: Quot panes habetis? At illi dixerunt: Septem, et pauci pisciculi. 136
Et præcepit turbæ ut discumberent super terram. 137
Et accepit septem panes et pisces, et gratias agens fregit, et dedit discipulis suis: et discipuli dederunt turbis. 138
Et manducaverunt omnes, et saturati sunt: et quod superfuit fragmentorum, tulerunt septem sportas plenas. 139
Erant autem manducantes quattuor millia hominum, exceptis parvulis et mulieribus. 140
Et dimissis turbis ascendit navem, et venit in fines Magedan. 141
Et accesserunt Pharisæi et Sadducæi tentantes, et rogaverunt eum ut ostenderet eis signum de cœlo. 142
At ille respondens ait illis: Facta serena rubicundum est enim cœlum: 143
et mane: Hodie tempestas, rubicundum enim et triste cœlum. Faciem cœli dijudicare nostis: signa autem temporum non potestis? 144
Generatio mala et adultera signum quærit: et signum non dabitur ei nisi signum Ionæ prophetæ. Et relictis illis abiit. 145
Et cum venissent discipuli eius trans fretum, oblitus est panes accipere. 146
Iesus autem dixit illis: Videte et cavete a fermento Pharisæorum et Sadducæorum. 147
At illi cogitabant intra se dicentes: Panes non accepimus. 148
Quod cum sensisset Iesus, ait illis: Quid cogitatis intra vos, modicæ fidei, quia panes non habetis? 149
Nondum intelligitis, neque recordamini quinque panum in quinque millia hominum, et quot cophinos sumpsistis? 150
neque septem panum in quattuor millia hominum, et quot sportas sumpsistis? 151
Quomodo non intelligitis quia non de pane dixerim vobis cavere a fermento Pharisæorum et Sadducæorum? 152
Tunc intellexerunt quod non dixisset cavendum a fermento panum, sed a doctrina Pharisæorum et Sadducæorum. 153
Venit autem Iesus in partes Cæsareæ Philippi: et interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? 154
At illi dixerunt: Alii Ioannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Ieremiam aut unum ex prophetis. 155
Dicit illis Iesus: Vos autem quem me esse dicitis? 156
Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. 157
Respondens autem Iesus dixit ei: Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cœlis est. 158
Et ego dico tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. 159
Et tibi dabo claves regni cœlorum: et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in cœlis: et quodcumque solveris super terram erit solutum et in cœlis. 160
Tunc præcepit discipulis suis ne cui dicerent quia ipse esset Iesus Christus. 161
Exinde cœpit Iesus ostendere discipulis suis quia oportet eum ire Ierosolymam, et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die resurgere. 162
Et assumens eum Petrus cœpit increpare illum dicens: Propitius esto tibi, Domine: non erit istud tibi. 163
Qui conversus dixit Petro: Vade post me, Satana, scandalum mihi es: quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed quæ hominum. 164
Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. 165
Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. 166
Quid enim prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? 167
Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis: et tunc reddet unicuique secundum opus eius. 168
Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant Filium hominis venientem in regno suo. 169
Et post dies sex assumit Iesus Petrum et Iacobum et Ioannem fratrem eius, et ducit illos in montem excelsum seorsum: 170
et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. 171
Et ecce apparuerunt illis Moyses et Elias cum eo loquentes. 172
Respondens autem Petrus dixit Iesu: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et unum Eliæ. 173
Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube dicens: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite. 174
Et audientes discipuli ceciderunt in facies suas, et timuerunt valde. 175
Et accessit Iesus, et tetigit eos: et dixit eis: Surgite, et nolite timere. 176
Levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum Iesum. 177
Et descendentibus illis de monte præcepit eis Iesus dicens: Nemini dixeritis visionem donec Filius hominis a mortuis resurgat. 178
Et interrogaverunt eum discipuli dicentes: Quid ergo scribæ dicunt quod Eliam oporteat primum venire? 179
Qui respondens ait: Elias quidem venturus est et restituet omnia. 180
Dico autem vobis quia Elias iam venit, et non cognoverunt eum, sed fecerunt in eo quæcumque voluerunt: sic et Filius hominis passurus est ab eis. 181
Tunc intellexerunt discipuli quod de Ioanne Baptista dixisset eis. 182
Et cum venissent ad turbam, accessit ad eum homo procidens genua sua ante eum, 183
et dicens: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est et male patitur: nam sæpe cadit in ignem, et sæpe in aquam. 184
Et obtuli eum discipulis tuis, et non potuerunt curare eum. 185
Respondens autem Iesus dixit: O generatio incredula et perversa, quousque ero vobiscum? quousque patiar vos? adducite illum huc mihi. 186
Et increpavit illum Iesus, et exiit ab eo dæmonium, et sanatus est puer ex illa hora. 187
Tunc accedentes discipuli secreto dixerunt Iesu: Quare nos non potuimus eicere illum? 188
Dixit autem eis Iesus propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc illuc, et transibit: et nihil erit impossibile vobis. 189
Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium. 190
Conversantibus autem eis in Galilæa dixit illis Iesus: Futurum est ut filius hominis tradatur in manus hominum, 191
et occident eum, et die tertia resurget. Et contristati sunt vehementer. 192
Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, et dixerunt: Magister vester non dat didrachma? 193
Ait: Etiam. Et cum intrasset domum, prævenit eum Iesus dicens: Quid tibi videtur, Simon? reges terræ a quibus accipiunt tributum aut census? a filiis suis an ab alienis? 194
Et ille dixit: Ab alienis. Et ait illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. 195
Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, mitte hamum, et eum piscem qui primus ascenderit tolle: et aperto ore eius invenies staterem: illum sumens da eis pro me et te. 196
In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas maior est in regno cœlorum? 197
Et assumens Iesus parvulum statuit eum in medio eorum, 198
et dixit: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum. 199
Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno cœlorum. 200
Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. 201
Qui autem scandalizaverit unum ex pusillis istis qui credunt in me, expedit ei ut suspendatur mola asinaria per collum eius, et demergatur in profundum maris. 202
Væ mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala: verumtamen væ homini illi per quem scandalum venit. 203
Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et proice abs te: bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. 204
Et si oculus tuus scandalizat te, eice eum: bonum tibi est cum uno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. 205
Videte ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis quia angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris mei qui in cœlis est. 206
Quid vobis videtur? si fuerint alicui homini centum oves, et unus ex eis erraverit, nonne dimittit nonaginta novem in montibus, et abiit quærere errantem? 207
Et si contigerit ut inveniat eam, amen dico vobis, quod gaudet super ea magis quam super nonaginta novem quæ non erraverunt. 208
Non est voluntas ante Patrem vestrum qui in cœlis est ut pereat unus de pusillis istis. 209
Si autem peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: 210
si autem non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum: 211
quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. 212
Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram erunt ligata et in cœlo: et quæcumque solveritis super terram erunt soluta et in cœlo. 213
Iterum dico vobis: Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo qui in cœlis est. 214
Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. 215
Tunc accedens ad eum Petrus dixit ei: Domine, quoties peccabit in me frater meus, et dimittam ei? usque septies? 216
Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. 217
Propterea simile factum est regnum cœlorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. 218
Et cum cœpisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui debebat decem millia talenta. 219
Cum autem non haberet unde redderet, iussit eum dominus eius venumdari, et uxorem eius et filios et omnia quæ habebat, et reddi. 220
Procidens autem servus ille rogabat eum dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. 221
Misertus autem dominus servi illius dimisit eum, et debitum remisit ei. 222
Egressus autem servus ille invenit unum de conservis suis qui debebat ei centum denarios: et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. 223
Et procidens conservus eius rogabat eum dicens: Patientiam habe in me, et reddam tibi omnia. 224
Ille autem noluit: sed abiit, et misit eum in carcerem donec reddat debitum. 225
Videntes autem conservi eius quæ fiebant, contristati sunt valde: et venerunt, et narraverunt domino suo omnia quæ facta fuerant. 226
Tunc vocavit illum dominus suus, et ait illi: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me: 227
nonne ergo oportuit et te misereri conservo tuo, sicut et ego tui misertus sum? 228
Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque redderet universum debitum. 229
Sic et Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiserit unusquisque fratri suo de cordibus vestris. 230
Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos, migravit a Galilæa, et venit in fines Iudææ trans Iordanem. 231
Et secutæ sunt eum turbæ multæ, et curavit eos ibi. 232
Et accesserunt ad eum Pharisæi tentantes eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa? 233
Qui respondens ait: Non legistis quia qui fecit hominem ab initio masculum et feminam fecit eos? 234
Et dixit: Propter hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ

Et ecce dixerit ferrum filii in ventre suo
ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ ἀσπασμὸς τῆς μητρὸς Ἰησοῦ τὸ βρέφος ἐσκίρτησεν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· 45
Gaudio dominus meus in ventre. & exprobrauit [percussit]
χαρᾷ ἐν κοιλίᾳ μου ἐσκίρτησεν γὰρ ἐν ἀγαλλιάσει
& amicitia, adoruerit & laborit, & ambuerit.
καὶ τοῦ σωθήσεται, ἔλεγεν τὰ λεγόμενα ἐν αὐτῇ
Vocem domini sui illum in die quo non p ve-
ἄγει ὁ κύριος τὸ δοῦλον ἐκεῖνον ἐν ἡμέρᾳ ἐν ᾗ οὐ προσ- 46
ritas, & in hora qua' non expectat. & adorabit ruina
δοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν,
& partem eius cum infidelibus ponet.
καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.
Ille autem seruus [autem voluntatem domini sui.
ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, 47
& non p apparata, neque fecerit ad voluntatem eius, ver-
ἢ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, πληγῶν
berib multis. Qui autem [non] agnitus, fecerit autem digna plo-
δαρήσεται πολλάς. ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πλη- 48
gis [rapulabit] paucis. & ei omnis cui datum est multum, multum quae-
γῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητη-
retur ab eo & cui p depositum multum, abundan-
θήσεται παρ' αὐτῷ· καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσοτέ-
tius rapulabit [petet] eum. Ignem venit [misit] in
ρον αἰτήσουσιν αὐτόν. πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν 49
terram, & quid volo [si non accenderet]? Baptismum habeo 50
γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη † ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω
habeo baptizari, & quomodo coarctor, usque [quo] perficiam eum?
ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ;
Putatis quia pacem [non] dare in terram [non]
δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; 51
dico vobis, sed [dissensionem].
λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔσονται γὰρ ἀπ' 52
* non quinque in domo una [dispartiti], tres contra duos, & duo
τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι· τρεῖς ἐπὶ δυσὶ, καὶ δύο
in tres. p Dispartietur pater in filium & filius in
ἐπὶ τρισί. διαμερισθήσεται πατὴρ ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ 53
patrem', mater in filiam, & filia in matrem, socrus
πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατρί, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρί· πενθερὰ
in nurum suam, & nurus in socrum suam.
ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰ αὐτῆς.
Dicebat autem [Comprehendistis habemus quotidiana
ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, 54
ab occidente, statim dicitis, p imber venit, & fit ita.
εὐθέως λέγετε, ὅτι ὄμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται οὕτως.
Et cum austrum flantem, dicitis quia aestus erit, & fit
καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καῦσων ἔσται· καὶ γίνεται. 55
Hypocritae, faciem coeli & terrae nostis
ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε 56
probare, ad tempus hoc, quo modo non probatis
δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;
Quid autem & [ex vobis] non iudicatis quod iustum [sit]
τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; 57
Cum enim vadis cum aduersario tuo ad principem,
ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, 58
in via da operam liberari ab illo, ne forte
ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν * ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε
trahat te ad iudicem, & iudex te tradat
κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ
executori, & executor mittat te in carcerem.
πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ βάλῃ σε εἰς φυλακήν.
Amen dico tibi, non exibis inde, donec [non] reddas
λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον 59
minimum aeraium.
τὸν λεπτὸν ἀποδῷς.

CAP. XIII. κγ'.

Aderant autem quidam in ipso tempore, nuntiantes
Παρῆσάν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες 1
illi de Galilaea, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum
αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξε μετὰ
sacrificiorum eorum. Et respondens Iesus, dixit illis
τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, 2
Putatis quod Galilaei hi peccatores prae omnibus
δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς
Galilaeis fuerint, quia talia passi sunt?
Γαλιλαίους ἐπάθοντο, ὅτι τοιαῦτα † πεπόνθασιν;
Non dico vobis sed [si non poenitentiam, omnes similiter
οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύ- 3
ter peribunt. Vel illi decem & octo, supra quos
τως ἀπολεῖσθε. ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ, ἐφ' οὓς 4
cecidit turris' in Siloam, & occidit eos, pu-
ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς· δο-
tasne quod [ipsi] debitores fuerint praeter omnes homines
κεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους
habitantes in Hierusalem? Non, dico vobis,
τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, 5
sed si non p poenitentiam, omnes similiter peribitis
ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.
Arborem [ficum] habebat quidam hanc [simulatam] in
ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· Συκῆν εἶχέ τις ἐν 6
vinea sua plantatam, & venit fructum quaerens
τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ † πεφυτευμένην, καὶ ἦλθε καρπὸν ζητῶν

In illo, & non inuenit. Dixit autem ad * vinitorem
ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, 7
Ecce [per] annos tres ego venio quaerens fructum in ficulnea hac, &
ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ
non inuenio. Succide illam ut quid etiam terram occupat?
οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;
* respondens, dic illi, Domine, relinque eam & hunc
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο 8
annum, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora
τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν, καὶ βάλω κόπρια·
Si quidem fecerit fructum [ferat] in futurum: si
κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, 9
vero non, succides eam.
ἐκκόψεις αὐτήν.
Erat autem docens in * vna [synagoga eorum]
Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς 10
Sabbatis. Et ecce mulier [erat Spiritum habens infirmitatis
σάββασιν. καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας
annos decem & octo, & erat [incuruata, & non potens re-
ἔτη δέκα καὶ ὀκτὼ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνα- 11
cta sursum. Videns autem eam Iesus,
κῦψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς,
* aduocauit, & ait illi: Mulier, [absoluta] es ab infir-
προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ, γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθε-
mitate tua. Et imposuit illi manus, &
νείας σου. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ 12
confestim erecta est, & glorificabat Deum.
παραχρῆμα ἀνωρθώθη † ἐδόξαζε τὸν Θεόν.
Respondens autem archisynagogus, indignans quia
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ 14
Sabbato curasset [esset], dicebat turbae: Sex dies
σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, ἓξ ἡμέραι
sunt [quae] oportet operari: in his ergo * venientes
εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι
curamini, & non die Sabbati.
θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων.
Respondit ergo ei Dominus, & dixit: Hypocrita, vnus-
Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ κύριος, καὶ εἶπεν, ὑποκριτά, ἕκα- 15
quisque vestrum Sabbato non soluit [bouem, aut asinum
στος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον
a praesepio, & * abducens potum dat
ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει;
[hanc autem filiam Abrahae existentem, quam Satanas, ec-
ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν † ἔδησεν ὁ σα- 16
ce decem & octo annis, non oportuit solui a
τανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ
vinculo die Sabbati? Et haec dicente illo, erubescebant
δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ ταῦτα λέ-
omnes qui [erubescebant omnes] aduersabantur ei: & laetabatur
γοντος αὐτοῦ, κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ
omnis turba [gaudebat in omnibus] gloriosis quae
πᾶς ὁ ὄχλος ἐχαίρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις
ab eo. Dicebat [autem, Cui similis est regnum
ὑπ' αὐτοῦ. ἔλεγε δέ, τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία 18
Dei, & cui similabo illam? similis est grano
τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ
sinapis, quod * accipiens homo misit in hortum suum,
σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος * ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,
& crescit, & factum est in arborem magnam, & volucres
καὶ † ηὐξήθη, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ
coeli [habitant] in ramis eius.
τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσαν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
Rursum dixit: Cui [?] similabo regnum Dei?
καὶ πάλιν εἶπεν, τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; 20
Simile est fermento, quod * accipiens mulier abscondit in farinae
ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου
sati modii, donec * fermentatum est totum.
σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.
Et peruiabat per ciuitates & vicos docens, &
καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ 22
iter faciens in Hierusalem.
πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ.
Ait autem quidam illi: Domine, [pauci
εἶπεν δέ τις αὐτῷ, κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζόμενοι; ὁ δὲ 23
dicis ad illos] Contendite intrare per angustam
εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς †
portam: quia multi, dico vobis, quaerent intrare, & non
πύλης· ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ
poterunt. * Ex quo enim [paterfamilias, &
ἰσχύσουσιν. ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ οἰκοδεσπότης, καὶ 25
clauserit ostium, & * coperitis foris stare, & pulsare
ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι, καὶ κρούειν
ostium dicentes: Domine, aperi nobis, & respondens
τὴν θύραν, λέγοντες, κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀπο-
dicet vobis: Nescio vos vnde estis.
κριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.
Tunc incipietis dicere: Manducauimus coram te, & bibimus,
τότε ἄρξεσθε λέγειν, ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, 26
& in plateis nostris docuisti.
καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας.
Et dicet: Dico
καὶ ἐρεῖ, λέγω 27
vobis, * Nec noui vos vnde sitis. Discedite a me omnes
ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ

ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἀγρῶν εὐθέως παρελθὲ καὶ ἀνάπεσαι; 8
οὐχὶ μᾶλλον ἐρεῖ αὐτῷ· ἑτοίμασον τὸ δεῖπνόν μου, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεται καὶ πίεται ὁ 9
διάκονος; μὴ τῷ δούλῳ ἐκείνῳ χάριν ἔχει ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ. οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε· δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν. 10

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἐπῆραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν· καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπε· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς· ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσε πάντας. ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· ἧς δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσε πάντας· κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἧς ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ, ζωογονήσει αὐτήν. λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· ἡ μία παραλημφθήσεται καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται. δύο ἔσονται ἐν ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐκκακεῖν, λέγων· κριτής τις ἦν τις ἐν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· ἔκδικησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. εἶπε δὲ ὁ κύριος· ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἶπε δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα ἅψηται αὐτῶν· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπε· φέρετε τὰ παιδία πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ εἶπε· ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι σοι λείπει ἕν· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ταῦτα δὲ ἀκούσας περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον εἶπε· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται! εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπεν· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γονεῖς ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται· καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζε· υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε· κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

CAP. XIIII.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων· εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι; οἱ δὲ ἡσύχασαν. ὁ δὲ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν· καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπε· τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται, καὶ οὐ θέλει ἐξαυτῆς ἀναβιβάσαι αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε εἴπῃ σοι· φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσί σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχούς, ἀναπείρους, χωλούς, τυφλούς· καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὃς φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς. καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις ἵνα ἔρχωνται, ὅτι ἕτοιμά ἐστι πάντα ἤδη. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπεν· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπεν· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπείρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς· εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς ἔτι τε καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. ὃς οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες ἀρξώνται αὐτῷ ἐμπαίζειν λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι; ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτεροιωθῆναι εἰς πόλεμον κατὰ βασιλέως ἑτέρου οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι πόρρω αὐτοῦ ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.

ρεσαν· ἦν δὲ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας, καὶ Ἰερουσαλὴμ, καὶ παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νοσημάτων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, ἐθεραπεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας.

CAP. XV. ις'.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχε οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ ὁ οἰκονόμος ἐν ἑαυτῷ· τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. προσκαλεσάμενος δὲ ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν κόρους σίτου. καὶ λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησε· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν. καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω· ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστι. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχᾶται· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχᾶται. ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραὰμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται· λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων· μετανοῶ· ἀφήσεις αὐτῷ. καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐξ ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως· παρελθὼν ἀνάπεσον; οὐχὶ μᾶλλον ἐρεῖ αὐτῷ· ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σὺ; μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα; οὐ δοκῶ. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε· ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν· ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

CAP. XVI. ις'.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχε οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ ὁ οἰκονόμος ἐν ἑαυτῷ· τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. προσκαλεσάμενος δὲ ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν κόρους σίτου. καὶ λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησε· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν. καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω· ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστι. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχᾶται· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχᾶται. ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραὰμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται· λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων· μετανοῶ· ἀφήσεις αὐτῷ. καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐξ ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως· παρελθὼν ἀνάπεσον; οὐχὶ μᾶλλον ἐρεῖ αὐτῷ· ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σὺ; μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα; οὐ δοκῶ. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε· ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν· ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

χρῳ ἔλιπον, καὶ ἐς πολλὰ ἔλιπες ὄντι. εἰ οὖν ἐν τῷ
Filio homo in hoc loco non fidus, in multo minori quoque fidus erit. si ergo in
ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν
alieno fideles non fuistis, quod vestrum quis vobis dabit?
πιστεύσει; καὶ οὐδεὶς οἰκέτης δυσὶ κυρίοις πεισθήσεται·
credet? Et nemo famulus duobus dominis fidus
ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς
erit: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget, aut uni
ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε
adhærebit, & alterum contemnet. non
θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.
potestis Deo seruire & mammonæ.

Ἀκούουσιν δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι 14
Audiebant autem hæc omnia & Pharisæi auari
ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.
existentes, & deridebant illum.
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον 15
Et ait illis, Vos estis qui iustificatis vosmetipsos coram
τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ
hominibus, Deus autem cognoscit corda vestra: quia quod
ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστιν.
in hominibus altum, abominatio est apud Deum.
Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία 16
Lex & prophetæ usque ad Ioannem: ab eo tempore regnum
τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.
Dei euangelizatur, & omnis in illud cum vi irruit.
εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, 17
facilius autem est cœlum & terram præterire,
ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων 18
quam unum apicem cadere. Omnis qui dimittit
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχεύει· καὶ πᾶς ὁ
uxorem suam, & ducit alteram, mœchatur: & omnis qui
ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχεύει.
dimissam à viro ducit, mœchatur.
Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορ- 19
Homo autem quidam erat dives, & vestiebatur purpura
φύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς.
& bysso, epulabatur quotidie splendide.
πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς 20
Pauper autem quidam nomine Lazarus, qui iacebat ad
τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος. καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι 21
ianuam eius ulceribus plenus. & cupiens saturari
ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου·
de micis quæ cadebant de mensa divitis:
ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλιζον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.
sed & canes veniebant lingebant vlcera eius.
ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν 22
Factum est autem ut moreretur pauper, & deportaretur
ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ
ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem
καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη.
& dives & sepultus est.
καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν 23
& in inferno, eleuans
βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς
tormentis, videt Abraham à longe, & Lazarum in
κόλποις αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν, πάτερ Ἀβραὰμ, 24
sinibus eius: & ipse clamans dixit, Pater Abraham,
ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ
miserere mei, & mitte Lazarum, vt tingat extremum digiti sui
ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ
aquæ, & refrigeret linguam meam: quia crucior in
φλογὶ ταύτῃ. εἶπεν δὲ Ἀβραάμ, τέκνον, μνήσθητι ὅτι 25
flamma hac. Dixit autem Abraham, Fili, recordare
ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ
quia recepisti bona tua in vita tua, &
Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ
Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero
ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ 26
cruciaris. Et in omnibus his, inter nos &
ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήριγται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν
vos chaos magnum firmatum est, vt qui volunt hinc
πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς
ad vos, non possint, neque qui inde ad
διαπερῶσιν. εἶπεν δέ, ἐρωτῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα 27
nos transeant. Dixit autem, Rogo ergo te, pater, vt
πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου.
mittas eum in domum patris mei.
ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, 28
habeo enim quinque fratres, vt testetur illis,
ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου.
ne & ipsi veniant in hunc locum tormenti.
λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ, ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· 29
Ait illi Abraham, Habent Moysen & Prophetas:
ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.
audiant illos.
ὁ δὲ εἶπεν, οὐχί πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν 30
Qui autem dixit, Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis
πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν.
abierit ad eos, pœnitentiam agent.
εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν, εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, 31
Ait autem illi, Si Moysen & Prophetas non audiunt,
οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.
neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

CAP. XVII.

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ μὴ ἐλθεῖν 1
Dixit autem ad discipulos, Impossibile est vt non veniant
τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται.
scandala: verumtamen væ per quem veniunt.
λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὀνικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον 2
Expedit illi si mola asinaria circumponatur circa collum
αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν
eius, & proiectus sit in mare, quam vt scandalizet vnum
μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν δὲ 3
pusillorum horum. Attendite vobis ipsis: si autem
ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ·
peccauerit in te frater tuus, increpa illum.
καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς 4
& si pœnitentiam egerit, dimitte illi. & si septies in
ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ
die peccauerit in te, & septies in die conuertatur
πρὸς σὲ λέγων, μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.
ad te dicens, Pœnitet me, dimitte illi.
Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ, πρόσθες ἡμῖν πίστιν. 5
Et dixerunt Apostoli Domino, Adauge nobis fidem.
εἶπεν δὲ ὁ κύριος, εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, 6
Dixit autem Dominus, Si haberetis fidem sicut granum sinapis,
ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι
diceretis vtique huic arbori, Eradicare, & plantare
ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.
in mare, & obediret vobis.
Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, 7
Quis autem vestrum habens seruum arantem aut pascentem,
ὃς εἰσελθόντι ἐξ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσαι;
qui ingresso de agro dicat illi statim, Transi & recumbe?
ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος 8
sed non dicit ei, Para quod cœnem, & accinctus
διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;
ministra mihi donec manducem & bibam, & post hæc manducabis & bibes tu?
μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; οὐ 9
numquid habet gratiam seruo illi quia fecit quæ præceperat?
δοκῶ. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε, 10
non puto. Ita & vos cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, quia
δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν· ὃ γὸ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.
serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς 11
Et factum est dum iret in Hierusalem, & ipse
διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας.
transibat per medium Samariæ & Galilææ.
καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ 12
& cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei
δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν.
decem viri leprosi, qui steterunt longe.
καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες, ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 13
Et ipsi leuauerunt vocem, dicentes: Iesu præceptor, miserere nostri.
καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες δείξατε ἑαυτοὺς τοῖς 14
& videns dixit eis: Vadentes ostendite vosmetipsos
ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν.
sacerdotibus. Et factum est dum irent illos, mundati sunt.
εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς 15
unus autem ex illis videns quod mundatus esset, regressus est cum
μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς 16
magna voce glorificans Deum. Et cecidit in faciem ante
πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης.
pedes eius gratias agens ei: & hic erat
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν, οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ 17
autem Samarites. Respondens autem Iesus dixit: Nonne
ἐννέα ποῦ; οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ, εἰ μὴ 18
decem mundati sunt? Nouem vbi sunt? non sunt inuenti qui
ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου 19
redirent & darent gloriam Deo, nisi hic alienigena? Et ait illi, Surgens vade: fides tua
σέσωκέν σε.
te saluum fecit.
Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ 20
Interrogatus autem à Pharisæis quando venit
βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, οὐκ ἔρχεται ἡ
regnum Dei, respondit eis & dixit: Non veniet
βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν, ἰδοὺ 21
regnum Dei cum obseruatione. Neque dicent, Ecce
ὧδε, ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.
hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra vos est.
καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητάς, ἐλεύσονται 22
Ait autem ad discipulos: Venient
ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου
dies quando desiderabitis vnum dierum filii hominis
ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε.
videre, & non videbitis.
ἰδοὺ,

Et dicens vobis, Ecce dic, ᵃ non cessat illic [ut] non dicam.
καὶ ὑμῖν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἀλλ, ὁ ἐὰν ταῦ μὴ ἀπίλθωσι, 31
neque [ut]mentem. Dico enim fulget consolatus
μικὴ διέξετε. ὅσαν γὰρ ὁ ἀστραπὴ ὁ ἀστράπτων 24
Per ipsa sub cælo, in omnem sub cælo fulget, ita erit
ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται
Filius hominis in die sua.
ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτῦ.
Primùm autem oportet illum multa pati, & repro-
πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμα- 25
bari à generatione hac. Et dixit [ad]eum ad
σθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ εἶπεν πρὸς
in diebus Noe, ita erit & in diebus
τὸς ἡμέρας τῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῦ
filii hominis. Edebant, bibebant, nubebant, uxores ducebant,
υἱοῦ τῦ ἀνθρώπου. ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, 27
ᵇ & dabantur ad nuptias, usque quo die intravit Noe in arcam,
ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,
& venit diluvium, & perdidit omnes.
καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.
Similiter & sicut factum est in diebus Lot: edebant, bibe-
ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λὼτ· ἤσθιον, ἔπι- 28
bant, emebant, vendebant, plantabant, ædificabant,
νον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν,
Qua autem die exiit Lot à Sodomis, pluit ignem
ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ 29
& sulphur de cælo, & perdidit omnes.
καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.
Secundùm hæc erit qua die filius hominis pre-
κατὰ ταῦτα ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου ἀπο- 30
celabitur. In illa die, qui fuerit ᵇ super de
καλύπτε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τῦ δώμα-
mum, & ᶜ ejus vasa in domo, ne descendat tollere illa:
τος, καὶ τὰ ᶜ αὐτὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά·
& qui in agro, similiter non eadem [ut quæ retro].
καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.
Memores estote uxoris Lot.
μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.
Quicunque quæsierit animam suam ᵇ servare, perdet
ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῦ ζῶσαι, ἀπολέσει 33
illam: & quicunque perdiderit illam, vivificabit eam.
αὐτὴν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτὴν, ζωογονήσει αὐτήν.
Dico vobis, In illa nocte erunt duo in lecto una:
λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· 34
unus assumetur, & alter relinquetur.
ὁ εἷς παραλημφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.
Duæ erunt molentes in pistrino una: assumetur
δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τῦ αὐτῦ· μία παραλημφθήσεται, 35
& altera relinquetur. Duo erunt in agro, unus
& ἑτέρα ἀφεθήσεται. δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς 36
assumetur, & alter relinquetur.
παραλημφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.
Et respondentes dicunt illi: Ubi Domine? ᵇ At ille dixit illis:
καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, ποῦ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, 37
Ubicunque corpus, illic congregabuntur & aquilæ.
ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.

CAP. XVIII. νη.

Dicebat autem & parabolam [ipsis], ad oportere semper
Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε 1
orare, & non ᵇ fatigare. Judicem quidam
προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν. κριτήν τις
erat in quadam civitate, ᶜ Deum non timens, & hominem non
ἦν ἐν τινὶ πόλει, τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον μὴ
ᵇ revereberans. Vidua autem erat in civitate illa, & ve-
ἐντρεπόμενος. Χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρ- 2
niebat ad eum dicens: Vindica me de adversario meo.
χετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, ἐκδίκησόν με ἀπὸ τῦ ἀντιδίκου μου.
Et ᶜ ille nolebat ad tempus. Post autem hæc dixit ᵇ in ipso:
καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· 4
Si & Deum non timeo, & hominem non revereor:
εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι·
ᵇ Propter autem molestiam quam mihi præbet vidua hæc, vindicabo
διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω 5
illam, ne in [finem] veniens suggillet me.
αὐτὴν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με.
Ait autem Dominus: Audite quid judex
εἶπεν δὲ ὁ κύριος, ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς ἡ ἀδικίας λέγει. 6
Et Deus non faciet vindictam electorum suorum
ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῦ 7
clamantium ad se die & nocte, & ᵇ patientiam
βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν
habet in illis? Dico vobis, quia faciet vindictam
ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν
illorum ᵇ in celeritate. verumtamen filius hominis ᵇ veniens ᶜ num in-
αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα ἃ-
ᵇ quæ [ut] venit. Quem autem ad quendam
ρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς 9
ᵇ confidebant in [ipsis], & ᵇ nihili faciebant
πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας
ceteros, parabolam istam: Homines duo
τοὺς λοιποὺς, τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωποι δύο 10

ascenderunt in templum [ut] orent, unus Phariseus, & alter
ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος
publicanus. Phariseus stans apud se hæc me-
τελώνης. ὁ φαρισαῖος ᵇ σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσή- 11
bat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri
ρχε, ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν
hominum, raptores, injusti, adulteri, [nec] sicut hic publicanus.
ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης.
Jejuno bis ᵇ sabbato, do decimas omnia quæ possideo.
νηστεύω δὶς ᵇ τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι.
Et publicanus elongè stans ᶜ non volebat nec ad
καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλ-
los ad cælum levare, sed percutiebat pectus suum
μοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν τὸν στῆθος αὐτῦ,
dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori.
λέγων, ὁ Θεὸς ᵇ ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 13
Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam,
λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτῦ, 14
[qui enim sibi ipse omnis exaltabit humiliabitur: & is
ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ
qui se humiliat exaltabitur. Adferebant autem [ei]
ᵇ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται). προσέφερον δὲ αὐτῷ
& infantes, ut eos tangeret. ᵇ Videntes autem discipuli in-
καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπε-
increpabant illos. At Jesus ᵇ advocans illos
τίμων αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὸν,
dixit: Sinite parvos venire ad me, & ne prohibue-
εἶπεν, ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε
ritis eos: eorum enim est regnum Dei.
αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῦ Θεῦ.
Amen dico vobis, quicunque non acceperit regnum
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν 17
Dei sicut puer, non intrabit in illud.
τῦ Θεῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
Et interrogavit quidam eum principes dicens: Magister bone,
Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων, λέγων, διδάσκαλε ἀγαθὲ, 18
quid faciens vitam æternam possidebo? Dixit autem ei
τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ
Jesus, Quid me dicis bonum: nemo bonus ᵇ nisi unus Deus.
Ἰησοῦς, τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός. 19
Mandata nosti, ᵇ Ne mœchaveris, ne occideris, ne fu-
τὰς ἐντολὰς οἶδας, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέ-
ris, non falsum testimonium dixeris, honora patrem tuum & ma-
ψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη- 20
trem tuum. Hæc omnia custodivi à
τέρα σου. ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ
juventute mea. Audiens autem hæc Jesus, ait illi: Adhuc
νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ, ἔτι
unum tibi deest: omnia quæcunque habes vende, & da pauper-
ἓν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς πτω- 22
ribus, & habebis thesaurum in cælo, & veni [sequere me.
χοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.
Hæc audiens autem ille tristis factus est: erat enim dives
ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος 23
valde. Videns autem illum Jesus tristem factum, dixit:
σφόδρα. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμε- 24
Quàm difficilè [qui] pecunias ᵇ habentes introibunt
νον, εἶπεν, πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται
in regnum Dei! Facilius enim est ca-
εἰς τὴν βασιλείαν τῦ Θεῦ! εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κά- 25
melum per foramen acus ᵇ intrare, quàm divitem in re-
μηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βα-
gnum Dei introire. ᶜ Dixerunt autem
σιλείαν τῦ Θεῦ εἰσελθεῖν. εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες, 26
Et quis potest ᵇ salvus esse? Ipse autem dixit:
καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπεν, τὰ ἀδύνατα 27
apud homines, possibilia sunt apud Deum. Ait autem
παρὰ ἀνθρώποις, δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπεν δὲ ὁ
Petrus: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te.
Πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι.
ᵇ Et autem dixit eis: Amen dico vobis, quòd nemo est qui reliquit
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν 29
domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios, propter
οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς
regnum Dei, ᵇ qui non accipiat multoplura in
βασιλείας τῦ Θεῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν 30
tempore hoc, & in [vita] venturo vitam æternam.
τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
Assumens autem ᵇ duodecim, ait illis: Ecce ascen-
Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα, εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ἀνα- 31
dimus in Hierosolymam, & consummabuntur omnia
βαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ συντελεσθήσεται πάντα τὰ
quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis.
γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τῦ ἀνθρώπου.
Tradetur enim gentibus, & illudetur, & ᶜ conspue-
παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρι- 32
tur, & conflagellabunt eum, & occident eum: & die
σθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται· καὶ μαστιγώσαντες ἀπο- 33
tertia resurget.
κτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.
Et ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum hoc
καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο 34

ᵃ & [ut] non dicam.
ᵇ & [ut] fatigent.
ᵃ qui [ut] non.
ᵇ reverebatur.
ᵇ quidam.
ᵇ [ut] interficiat.
ᵇ [ut] non dicam.
ᵇ & [ut] differat in eum.
ᵇ in [eos qui]
ᵇ & differet in eos.
ᵇ & [ut] differat in eum.
ᵇ [ut] non dicam.
ᵇ [ut] non dicam.
ᵇ [ut] non dicam

abscendisset ab eis, & cum eis ascendisset dicit.
χωρισμὸς ἀπ' αὐτῶν, ἢ καὶ ἀναβαίνειν τὸ λεγόμενον.

ascendens autem in Hierusalem cum
ἀναβαίνων δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, ὅτι

Ecce ascendimus Hierusalem, & filius hominis
Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι,

tradetur principibus sacerdotum & scribis, & damnabunt eum morte,
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι,

& tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum & crucifigendum,
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

& tertia die resurget.
Καὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν· καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

Et nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud absconditum eis,
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχὼ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν, ἐπαιτῶν·

& non intelligebant quæ dicebantur.
Factum autem cum adpropiaret Iesus Hiericho, cæcus quidam sedebat
καὶ ἀκούσας ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο.

secus viam mendicans.
Audiens autem turbam prætereuntem interrogabat quid esset hoc.
ἀπήγγειλαν δὲ τῷ Ἰησοῦ παραγίνεται ἐπὶ τὸν Ἰεριχώ· καὶ ἐβόησε λέγων, Ἰησοῦ υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

Dixerunt autem ei quod Iesus Nazarenus transiret.
Nuntiaverunt autem ei quod Iesus Nazarenus transiret.
καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζε, υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

Et increpabant eum qui præibant ut taceret: ipse vero multo magis clamabat, Fili David, miserere mei.
Et increpabant eum qui præibant ut taceret: ipse vero multo magis clamabat, Fili David, miserere mei.
καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐπερωτήσαντος δὲ αὐτὸν

Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se.
Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se.
τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν, κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.

Interrogavit eum dicens, Quid tibi vis faciam? Ille autem dixit, Domine, ut videam.
Interrogavit eum dicens, Quid tibi vis faciam? Ille autem dixit, Domine, ut videam.
καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

Et Iesus dixit illi, Respice: fides tua salvum te fecit.
Et Iesus dixit illi, Respice: fides tua salvum te fecit.
καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

Et confestim vidit, & sequebatur illum magnificans Deum.
Et confestim vidit, & sequebatur illum glorificans
Deum. & omnis populus cùm vidisset dedit laudem Deo.
Deum. & omnis populus cùm vidisset dedit laudem Deo.

CAP. XIX. ιδ'.

Et ingressus pertransibat Iericho.
Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰεριχώ.

Et ecce vir nomine vocatus Zacheus, & hic
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ, ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς

princeps publicanorum & ipse dives.
ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλούσιος.

Et quærebat videre Iesum quis esset, & non poterat præ turba: quia
καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου

staturâ pusillus erat.
Et præcurrens ante, ascendit in sycomorum
staturâ pusillus erat.
μικρὸς ἦν.

ut videret eum quia illac erat transiturus.
ut videret eum quia illac erat transiturus.
καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτὸν· ὅτι ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.

Et ut venit ad locum, suspiciens Iesus vidit
Et ut venit ad locum, suspiciens Iesus vidit
καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν

illum, & dixit ad eum Zachæe, festinans descende:
illum, & dixit ad eum Zachæe, festinans descende:
αὐτὸν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι·

hodie enim in domo tua oportet me manere.
σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.

Et festinans descendit, & excepit illum gaudens.
καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων·

Et videntes omnes murmurabant, dicentes, quod ad peccatorem
καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον, λέγοντες, ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ

divertisset.
Stans autem Zacheus
dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum, Domine,
dat pauperibus, & si aliquem quid defraudavi, reddo
quadruplum.
Et ait illi Iesus quia hodie salus domui huic facta est,
eo quod & ipse filius sit Abrahæ.
Venit enim filius hominis quærere & salvum facere quod perierat.
Audientibus autem illis hæc adiciens dixit parabolam, propter quod
esset prope Hierusalem, & existimarent illos quod continuo regnum
Dei manifestaretur.
Ait ergo: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam
accipere sibi regnum, & reverti.
Vocatis autem decem servis suis dedit eis decem mnas, & ait ad illos:
Negotiamini dum venio.
Cives autem eius oderant eum, & miserunt legationem post illum dicentes:
Nolumus hunc regnare super nos.
Et factum est ut reverteretur accepto regno, & juberet vocari servos
quibus dederat pecuniam, ut sciret quantum quisque negotiatus esset.
Venit autem primus dicens: Domine,
mna tua decem mnas acquisivit.
Et ait illi: Euge bone serve, quia in modico fidelis fuisti,
esto potestatem habens super decem civitates.
Et alius venit dicens: Domine, mna tua fecit quinque mnas.
Et huic ait & hic: Et tu esto super quinque civitates.
Et alius venit dicens: Domine, ecce
mna tua, quam habui repositam in sudario.
Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti,
& metis quod non seminasti.
Dicit ei: De ore tua te judico, serve nequam.
Sciebas quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi:
& quare non dedisti pecuniam meam ad mensam,
& ego veniens cum usuris utique exegissem illud?
Et astantibus dixit:
Auferte ab illo mnam, & date
illi qui habet decem mnas.
Et dixerunt ei: Domine, habet decem
mnas.
Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur:
ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.
Verumtamen inimicos meos illos,
qui noluerunt me regnare super eos, adducite huc, & interficite
ante me.
Et Pharisæus hoc illos ante
ædificabit in Hierosolymam.
Et factum est cùm appropinquasset
ad Bethphagé & Bethaniam, ad montem qui vocatur Oliveti,
misit duos ex discipulis suis dicens:
Ite in castellum quod contra est: in quo intrantes
invenietis pullum asellæ alligatum, cui nemo unquam hominum sedit:
solvite illum, & adducite.
Et si quis vos interrogaverit, Quare solvitis?
sic dicetis ei.
Et qui missi fuerant abierunt
inventum sicut dixerat illis.
Solventibus autem illis pullum dixerunt domini ejus ad
eos: Quid solvitis pullum?
At illi dixerunt: Dominus
eius opus habet.
Et duxerunt illum ad Iesum & jactantes
vestimenta sua
Iesu, & ascendentes
Dominum
Et cum appropinquaret jam
ad descensum montis Olivarum,
cœpit omnis turba discipulorum
gaudentes laudare Deum voce magna, de omnibus quæ viderant
virtutibus suis.
Dicentes: Benedictus
Quod venit
in nomine Domini, pax in cœlo, & gloria in excelsis.
Et quidam Pharisæorum de turba dixerunt ad illum:
Magister,
Et respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi
tacuerint, lapides clamabunt.
Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam
dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac
quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.

17 καὶ εἶπεν αὐτῷ, εὖ ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων.
*civitates

18 Et venit primus, dicens: Domine, mna tua fecit quinque mnas.
καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος, λέγων, κύριε, ἡ μνᾶ σου ἐποίησεν πέντε μνᾶς.

19 Ait autem & huic: Et tu esto super
quinque civitates.
εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, καὶ σὺ γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων.

20 Et alter venit, dicens: Domine, ecce
mna tua, quam habui repositam in sudario.
καὶ ἕτερος ἦλθε, λέγων, κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ·

21 Timui enim te, quia homo austerus
es: tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti.
ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρός εἶ· αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας.

22 Dicit ei: De ore tua te judico, serve nequam.
Sciebas quia ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi:
λέγει δὲ αὐτῷ, ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα.

23 & quare non dedisti pecuniam meam ad mensam,
& ego veniens cum usuris utique exegissem illud?
καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα;

24 Et astantibus dixit:
Auferte ab illo mnam, & date
illi qui habet decem mnas.
καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι.

25 Et dixerunt ei: Domine, habet decem
mnas.
καὶ εἶπαν αὐτῷ, κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς.

26 Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur:
ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.
λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

27 Verumtamen inimicos meos illos,
qui noluerunt me regnare super eos, adducite huc, & interficite
ante me.
πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε ἔμπροσθέν μου.

28 Et hæc dicens ibat ante
ascendens in Hierosolymam.
Et factum est cùm appropinquasset
ad Bethphagé & Bethaniam, ad montem qui vocatur Oliveti,
misit duos ex discipulis suis dicens:
Ite in castellum quod contra est: in quo intrantes
invenietis pullum asellæ alligatum, cui nemo unquam hominum sedit:
solvite illum, & adducite.
Et si quis vos interrogaverit, Quare solvitis?
sic dicetis ei.
Et qui missi fuerant abierunt
inventum sicut dixerat illis.
Solventibus autem illis pullum dixerunt domini ejus ad
eos: Quid solvitis pullum?
At illi dixerunt: Dominus
eius opus habet.
Et duxerunt illum ad Iesum & jactantes
vestimenta sua
Iesu, & ascendentes
Dominum
Et cum appropinquaret jam
ad descensum montis Olivarum,
cœpit omnis turba discipulorum
gaudentes laudare Deum voce magna, de omnibus quæ viderant
virtutibus suis.
Dicentes: Benedictus
Quod venit
in nomine Domini, pax in cœlo, & gloria in excelsis.
Et quidam Pharisæorum de turba dixerunt ad illum:
Magister,
Et respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi
tacuerint, lapides clamabunt.
Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam
dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac
quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
ascendens Hierosolymam.

29 Et factum est cùm appropinquasset ad Bethphagé & Bethaniam, ad montem qui vocatur Oliveti,
ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν,

misit duos ex discipulis suis
ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,

30 dicens: Ite in castellum quod contra est: in quo intrantes
invenietis pullum asellæ alligatum, cui nemo unquam hominum sedit:
solvite illum, & adducite.
λέγων, ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

31 Et si quis vos interrogaverit, Quare solvitis?
sic dicetis ei.
καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ, διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ,

32 Et qui missi fuerant abierunt
inventum sicut dixerat illis.
ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

33 Solventibus autem illis pullum dixerunt domini ejus ad
eos: Quid solvitis pullum?
λύοντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς,

34 At illi dixerunt:
Dominus
eius opus habet.
οἱ δὲ εἶπαν, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

35 Et duxerunt illum ad Iesum & jactantes
vestimenta sua
Iesu, & ascendentes
καὶ ἤγαγον αὐτὸ πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιβαλόντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.

36 Dominum
Et cum appropinquaret jam
ad descensum montis Olivarum,
cœpit omnis turba discipulorum
gaudentes laudare Deum voce magna, de omnibus quæ viderant
virtutibus suis.
Dicentes: Benedictus
Quod venit
in nomine Domini, pax in cœlo, & gloria in excelsis.
Et quidam Pharisæorum de turba dixerunt ad illum:
Magister,
Et respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi
tacuerint, lapides clamabunt.
Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam
dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac
quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
ὑποστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.

37 Et cùm appropinquaret jam
ad descensum montis Olivarum,
cœpit omnis turba discipulorum
gaudentes laudare Deum voce magna, de omnibus quæ viderant
virtutibus suis.
Dicentes: Benedictus
Quod venit
in nomine Domini, pax in cœlo, & gloria in excelsis.
Et quidam Pharisæorum de turba dixerunt ad illum:
Magister,
Et respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi
tacuerint, lapides clamabunt.
Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam
dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac
quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
ἐγγίζοντι δὲ αὐτῷ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων,

38 Dicentes: Benedictus
Quod venit
in nomine Domini, pax in cœlo, & gloria in excelsis.
λέγοντες, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῷ καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

39 Et quidam Pharisæorum de turba dixerunt ad illum:
Magister,
Et respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi
tacuerint, lapides clamabunt.
καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν, διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.

40 Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam
dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac
quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κεκράξουσιν.

41 Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam
dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac
quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ,

42 quæ ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
λέγων, ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ, καὶ γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σοι· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.

43 Quoniam venient dies in te, & circumdabunt
ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ, καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι,

44 Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσιν σε πάντοθεν· καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθῳ ἐν σοί· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

45 Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας,

46 Et erat docens quotidie in templo.
λέγων αὐτοῖς, γέγραπται, ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

47 Et erat docens quotidie in templo.
Ἦν δὲ διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ.

48 Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ·

49 Et
non
relinquent
in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoverit tempus
visitationis tuæ.
Et ingressus templum cœpit ejicere vendentes in illo,
& ementes
dicens illis:
Et erat docens quotidie in templo.
καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν αὐτόν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

† ideo

* ad terram projecerit
Eccl. 8 qui sunt
* dilapidabit

Et ille ædificium est, & filius non erit ei, & con-
καὶ † ἐδαφίσει σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοὶ· καὶ οὐκ 44
reliquent ex te lapidem super lapidem; eo quòd non cognoueris
ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν
tempus visitationis tuæ. Et ingressus in templum cœpit
καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο 45
ejicere vendentes in illo, & ementes,
ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ, καὶ ἀγοράζοντας,
Dicens illis: Scriptum est: Et domus mea domus orationis
λέγων αὐτοῖς, Γέγραπται, ὅτι Ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς 46
est: vos autem illam fecistis speluncam latronum.
ἐστὶν· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.
Et erat docens † per dies in templo: ac principes sacerdotum
Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 47
& scribæ quærebant illum perdere, & primi plebis
καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ·
Et non inuenerunt quid facerent ei: populus enim omnis sus-
καὶ οὐχ ηὗρον τὸ τί ποιήσωσιν αὐτόν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξε- 48
pendebat eum, audiens illum.
κρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

CAP. XX. 1.

Et factum est in una dierum illarum, docente illo
Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων διδάσκοντος αὐτοῦ 1
populum in templo, & euangelizante, superuenerunt principes
τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρ-
Sacerdotum & scribæ cum senioribus
χιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις,
Et dixerunt ad illum, dicentes: Dic nobis in qua potestate
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν λέγοντες, εἰπὲ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ 2
hæc facis, aut quis est qui tibi hanc dederit potestatem.
ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δοὺς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην.
Respondens autem Iesus ad illos: Interrogabo & ego
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ 3
vos unum verbum: & dicite mihi:
λόγον ἕνα, καὶ εἴπατέ μοι·
Baptismus Ioannis de
Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ
cœlo erat, an ex hominibus? At illi cogitabant apud se
οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο 5
dicentes: Quia si dixerimus, De cœlo, dicet: Quare
πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, ὅτι ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διατί
ergo credidistis ei?
οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
Et si dixerimus, Ex hominibus,
ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, 6
omnis populus lapidabit nos: persuasus enim est Ioannem
πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένοι γάρ εἰσιν Ἰωάν-
prophetam esse. Et responderunt se nescire
νην προφήτην εἶναι. Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι
unde esset.
πόθεν εἴη.
Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potes-
Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξου- 8
tate hæc facio.
σίᾳ ταῦτα ποιῶ.
Cœpit autem ad plebem dicere parabolam hanc:
Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν 9
Homo plantauit vineam, &
παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ
locauit eam colonis, & peregre fuit tempore suppurato.
ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς.
Et in tempore misit ad colonos seruum,
καὶ τῷ καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, 10
vt de fructu vineæ darent ei: quem cœdentes
ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωρ-
dimiserunt vacuum.
γοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν, κενὸν ἀπόντα.
Et addidit mittere alterum seruum. Illi autem & hunc
καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον. οἱ δὲ κἀκεῖνον 11
cædentes & contumelia
δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες, ἐξαπέστειλαν κενόν.
Et addidit tertium mittere: qui & illum vulnera-
καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματί- 12
verunt eiecerunt. Dixit autem dominus vineæ: Quid
σαντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί
faciam? mittam filium meum dilectum: forsitan hunc cum
ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντρα-
verebuntur.
πήσονται·
Videntes autem illum coloni, cogitauerunt apud se
ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ, διελογίσαντο 14
dicentes: Hic est heres: venite occidamus eum, vt nostra
πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα ἡμῶν
fiat hereditas.
γένηται ἡ κληρονομία.
Et eiecerunt illum extra vineam, & occiderunt.
καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. 15
Quid ergo faciet illis dominus vineæ?
τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;
Veniet & perdet colonos istos, & dabit
ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν 16
vineam aliis. Quod audientes dixerunt: Non fiat.
ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν, μὴ γένοιτο.
Ille autem respiciens eos, ait: Quid ergo est
ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε, τί οὖν ἐστὶ τὸ γεγραμμένον 17
hoc, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est
τοῦτο, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς
caput anguli?
κεφαλὴν γωνίας;
Omnis cadens super lapidem
πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον ὁ λίθος, 18
conquassabitur: super quem autem ceciderit, comminuet illum.
συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

Et quærentes principes sacerdotum & scribæ mittere
Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐπιβαλεῖν 19
in illum manus in illa hora, & timuerunt populum:
ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν † λαόν·
cognouerunt enim quod ad ipsos similitudinem hanc dixerit.
ἔγνωσαν γὰρ πρὸς αὐτοὺς † εἶπε τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε.
Et obseruantes miserunt insidiatores, simulantes
Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους 20
se iustos esse, vt caperent eum in sermone, & traderent
ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι
illum principatui & potestati præsidis.
αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος.
Et interrogauerunt eum, dicentes: Magister, scimus quia
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες, Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι 21
recte dicis & docens, & non accipis personam, sed
ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ'
in veritate viam Dei docens
ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις·
Licet nobis Cæsari tributum dare, an non?
ἔξεστιν ἡμᾶς κῆνσον φόρου δοῦναι, ἢ οὔ; 22
Considerans autem dolum, dixit ad eos:
κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν, εἶπε πρὸς αὐτούς, 23
Quid me tentatis?
Τί με πειράζετε;
Ostendite mihi denarium: cuius
Δείξατέ μοι δηνάριον· τίνος
habet imaginem & superscriptionem? respondentes dixerunt: Cæsaris.
ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; ἀποκριθέντες δὲ εἶπον, Καίσαρος.
Et ait illis: Reddite ergo quæ Cæsaris sunt, Cæsari: & quæ
Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀποδότε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ 25
Dei, Deo.
τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ.
Et non potuerunt reprehendere eum verbum coram
Καὶ οὐ δυνάμενοι ῥῆμα ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ· 26
populo: & mirati in responso eius, tacuerunt.
καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.
Accedentes autem quidam ex eis qui dicunt resurrectionem non esse,
Προσελθόντες δέ τινες τῶν λεγόντων ἀναστασιν μὴ εἶναι, 27
interrogauerunt eum,
ἐπηρώτησαν αὐτὸν,
Dicentes: Magister, scripsit nobis Moyses, si cuius frater
λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς 28
mortuus fuerit habens uxorem, & hic sine liberis mortuus fuerit, vt accipiat frater eius
μοιχὴν ἔχων ἀποθάνῃ, οὗτος ἀπόθανῃ ἄτεκνος, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
uxorem, & suscitet semen fratri suo.
τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
Septem ergo fratres erant, & primus accepit uxorem
Ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, 29
& mortuus est sine filiis.
καὶ ἀπέθανε ἄτεκνος·
Et accepit illam
καὶ ἔλαβεν 30
secundus & mortuus est sine filio.
ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος.
Et tertius
καὶ ὁ τρίτος 31
accepit eam, similiter autem & omnes septem: & non reliquerunt semen,
ἔλαβεν αὐτὴν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα,
& obierunt.
καὶ ἀπέθανον.
Nouissime autem omnium mortua est & mulier.
ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.
In ergo resurrectione cuius eorum erit uxor?
Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος 33
septem enim habuerunt eam uxorem.
τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ
Et respondens ait illis
ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς 34
Iesus: Filii huius seculi nubunt & traduntur ad nuptias.
ὁ Ἰησοῦς, Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ γαμίσκονται·
Illi autem qui digni habebuntur seculum illud consequi & resur-
οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀνα- 35
rectionem ex mortuis, neque nubent, neque ducent uxores.
στάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται·
Neque enim mori ultra possunt: æquales enim angelis sunt, &
οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γάρ εἰσι· καὶ
filii sunt dei, cum sint filii resurrectionis.
υἱοί εἰσι τοῦ θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.
Quod vero resurgant mortui, & Moyses ostendit secus ru-
ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ, καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βά- 37
bum, sicut dicit Dominum Deum Abraham, & Deum Isaac, &
του, ὡς λέγει κύριον † θεὸν Ἀβραάμ, καὶ † θεὸν Ἰσαὰκ, καὶ
Deum Iacob.
† θεὸν Ἰακώβ.
Deus autem non est mortuorum, sed viuorum.
θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.
omnes enim ei viuunt.
πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.
Respondentes autem quidam
Ἀποκριθέντες δέ τινες 39
Scribarum, dixerunt: Magister, bene dixisti.
τῶν γραμματέων, εἶπον, Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.
Non audebant autem amplius interrogare eum quicquam.
Οὐκέτι γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. 40
Dicit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum filium Dauid
Λέγει δὲ πρὸς αὐτούς, Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυὶδ 41
esse? Et ipse Dauid dicit in libro Psalmorum, Dixit Do-
καὶ αὐτὸς Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, Εἶπεν ὁ κύ-
minus Domino meo, sede à dextris meis
ριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου· 42
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;
Dauid ergo Dominum illum vocat: & quomodo filius eius est?
Δαυὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ· καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;
Audiente autem omni populo dixit discipulis suis:
Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 45

ἀναστῆναι ἀ terribile ὑποδείκνυσι σοι
σεσίηκεν ἀπὸ τῆ χαμμπτων τῆ δικαίων ἀπὸ 46
βαλεῖν τὸ δῶρα, ἃ ἐνετείλατο Μωσῆς εἰς μαρ-
τύριον ἐν αὐτοῖς, καὶ φίλων ὑπεναντίως ἐν τοῖς ἐχθ-
ροῖς ἀ primatibus in synagogis, ἀ grauio-
ρῶν, καὶ σεσθλεκτοπλήσει ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ σεσθλ-
διλοῦσιν in terra Qui donec ut domos
κλινίας ἐν τοῖς δικαίοις. ἐὰ ἐμπλήσουσι τὰ εἰκίας 47
vidua, & ſpecie longa prouocat. hi ac-
τῆ χήρᾳ, καὶ σεσφάσει μαχρᾶ σεσεδκεν· οὗτοι λή-
ψονται κρίμα.

CAP. XXI. κέ.

Reſpiciens autem vidit Imittentes autem diuites in
Καὶ ἀνα βλέψας ἦδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς 1
gazophylacium donum. Vidit autem & quendam
τὸ γαζοφυλάκιον τοὺς πλουσίους. εἶδε δέ τινα πτω- 2
vidnam pauperculam mittentem Pilas duo minuta.
χὴν χήραν βάλλουσαν λεπτὰ δύο λεπτά·
Et dixit: Vere dico vobis, quia vidua pauper hec
καὶ εἶπεν, ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη 3
plus Omnibus enim hi de
πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ
abundanti ſibi collerunt in donario Dei, hec autem
περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ· αὕτη δὲ 4
de penuria ſua omnem victum quem habuit, mi-
ἐκ τῆ ὑστερήματος αὐτῆ πάντα τὸν βίον ὃν εἶχε ἔβαλε.
Et quidam dicentibus de templo, quod lapidibus polito
καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς 5
& donis ornatum eſſet, dixit
καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε, Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε 6
venient dies in quibus non relinquetur lapis ſuper lapidem
ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ
quod non deſtruatur.
οὐ μὴ καταλυθήσεται). ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέ- 7
Interrogauerunt autem illum di-
γοντες· Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον
centes: Magiſter quando igitur hec erunt? & quod ſignum
ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Βλέπετε 8
erit cum futura hec fieri? Videte
μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέ-
ne ſeducamini: multi enim venient in nomine meo, di-
γοντες, Ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε· μὴ οὖν πορ-
centes, Quia ego ſum: & tempus appropinquauit: non ergo ve-
εύθητε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους 9
lite poſt eos Cum autem audieritis prelia
καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
& ſeditiones, non terrendi eſtote enim hec fieri
πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· ἐγερθήσεται 10
oportet primum, ſed non ſtatim finis. Tunc dicebat illis: Exurgetur gens contra gentem, & re-
ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· κατὰ τόπους 11
gnum aduerſus regnum. Terremotusque magni per loca,
σεισμοὶ μεγάλοι ἔσονται, καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται· φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ
& peſtilentie erunt terroresque & ſigna de cælo
μεγάλα ἔσται. ἐπὶ δὲ τούτοις πάντων προβαλοῦσιν ὑμᾶς τὰς
magna erunt. Super hec omnia mittent in
χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας
manus eorum, & perſequentes, tradentes in ſynagogas & carceres, trahentes ad reges & prefides
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 13
propter nomen meum. Continget autem vobis in teſtimonium.
θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογη- 14
Ponite ergo in corde veſtro non premeditari
θῆναι· ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ᾗ οὐ δυνή- 15
Ego enim dabo vobis os & ſapientiam, cui non po-
σονται ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.
terunt contradicere & reſiſtere omnes aduerſantes vobis.
Tradentur autem & a parentibus & fratribus & co- 16
ἀδελφῶν καὶ γονέων καὶ συγγενῶν, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν·
gnatis, & amicis & morte afficient ex vo-
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. 17
bis. Et eritis odio omnibus propter nomen meum.
καὶ θρὶξ ἐκ τῆ κεφαλῆ ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. 18
Et capillus de capite veſtro non peribit.
ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. 19
In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras.
ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἰερου- 20
Cum autem videritis circumdari ab exercitibus Hieru-
σαλὴμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.
ſalem, tunc cognoſcite quia appropinquauit deſolatio eius.
τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέ- 21
Tunc qui in Iudea fugiant ad montes: & qui in me-
σῳ αὐτῆς, ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις, μὴ εἰσερ-
dio eius, diſcedant: & qui in regionibus, non in-
χέσθωσαν εἰς αὐτήν. ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί 22
grediantur eam. Quia dies ultionis hi
εἰσι, τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.

Vae autem prægnantibus, & lactantibus in 23
οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν
illis diebus: erit enim pressura magna ſuper terram,
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς,
& ira in populo hoc. Et cadent in
καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ. καὶ πεσοῦνται στόματι 24
gladii, & captivi ducentur in omnes gentes, &
μαχαίρης, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ
Hierusalem erit calcata a gentibus donec impleantur
Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσιν
tempora gentium. Et erunt ſigna in ſole, & luna,
καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, 25
& ſtellis, & in terra preſſura gentium & confuſione, ſonitus
καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ, ἤχους
maris, & fluctus. Arescentibus hominibus
θαλάσσης καὶ σάλου. ἀποψυχόντων ἀνθρώπων 26
pre timore & expectatione ſuperuenientibus enim malis
ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ·
eius. Virtutes enim cælorum mouebuntur.
αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται).
Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube
καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ 27
cum potestate & gloria multa.
μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ 28
Hec autem cum fieri incipiunt reſpicite & leuate capita veſtra:
τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν·
quoniam appropinquat redemptio veſtra.
διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.
Et dixit similitudinem illi: Videte ficum, & omnes
Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς· ἴδετε τὴν συκῆν, καὶ πάντα 29
arbores. Cum proferunt iam, videntes
τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ'
a vobis metipſis intelligitis quia prope eſt
ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.
æſtas. Et vos cum videritis hec fieri, ſcitote quoniam
οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι 31
prope eſt regnum Dei. Amen dico vobis, quia
ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
non præteribit generatio hec, donec omnia fiant
οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται.
Cælum & terra tranſibunt, ſermones autem
ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρ- 33
illi non tranſibunt.
ελεύσονται.
Attendite autem vobis ne forte grauentur corda veſtra in
προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν 34
crapula & ebrietate & curis huius vitæ: & ſuperueniat
ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιω-
vobis repentina dies illa.
τικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἐξαίφνης ἡ ἡμέρα ἐκείνη.
Tanquam laqueus enim ſuperueniet in omnes
ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημέ- 35
ſedentes ſuper faciem omnis terræ.
νους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
Vigilate itaque omni tempore orantes, vt digni habe-
ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα κατισχύ- 36
amini effugere ea omnia
σητε ἐκφυγεῖν πάντα ταῦτα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ
& ſtare ante filium
σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
hominis.
Erat autem docens in templo: exiens autem
Ἦν δὲ διδάσκων τὸ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ· τὰς δὲ νύκτας 37
nocte morabatur in monte qui vocatur
ἐξερχόμενος ηὐλιζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον
Oliuet.
Et omnis populus mane veniebat ad eum in templum
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθρίζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ 38
audire eum.
ἀκούειν αὐτοῦ.

CAP. XXII. κϛ.

Appropinquabat autem Feſtum Azymorum. Dicebatur Paſcha.
Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη πάσχα. 1
Et quærebant principes ſacerdotum & ſcribæ hoc, quomodo
καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ, πῶς
Timebant enim plebem.
ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.
Intrauit autem Sathanas in Iudam
εἰσῆλθε δὲ σατανᾶς εἰς ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον 3
cognominatum Iſcariotem, unum de duodecim.
Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα.
Et abiit & locutus eſt cum principibus ſacerdotum & magiſtra-
καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ στρατη- 4
tibus loci, quemadmodum illum traderet eis.
γοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς.
Et contriſtati ſunt, & pepigerunt pecuniam illi dare.
καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο ἀργύριον αὐτῷ δοῦναι. 5
Et ſpopondit. & quærebat opportunitatem vt illum traderet
καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ
illis ſine turba.
αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.
Venit autem dies Azymorum, in qua necabatur Pa-
Ἦλθε δὲ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ 7
ſcha. Et misit Petrum & Ioannem dicens: Euntes
πάσχα. καὶ ἀπέστειλε πέτρον καὶ ἰωάννην, εἰπών· πορευ-
parate nobis Paſcha, vt manducemus.
θέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.

9 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· κύριε, ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν;
10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν,
συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων·
ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται·
11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας, λέγει σοι ὁ διδάσκα-
λος, ποῦ ἐστὶ τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
μου φάγω;
12 κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα
† ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε.
13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι
σὺν αὐτῷ.
15 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ
πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν, πρὸ τοῦ με παθεῖν.
16 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως
ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
17 καὶ δεξάμενος ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε, λάβετε τοῦτο,
καὶ διακρίνατε ἑαυτοῖς·
18 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος
τῆς ἀμπέλου, ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.
19 καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασεν, καὶ
ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
20 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, τοῦτο τὸ
ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
ἐκχυνόμενον.
21 πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης.
22 καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον·
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.
23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα
εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.
24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν δοκεῖ
εἶναι μείζων.
25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν
κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν,
εὐεργέται καλοῦνται·
26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ μείζων ἐν
ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος· καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν.
27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ
ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν.
28 ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πει-
ρασμοῖς μου·
29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι
ὁ πατὴρ μου βασιλείαν,
30 ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσεσθε ἐπὶ
θρόνων τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.
31 Εἶπε δὲ ὁ κύριος, Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξῃ-
τήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον·
32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου·
καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριζον τοὺς ἀδελφούς σου.
33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς
φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

34 ὁ δὲ εἶπε, λέγω σοι, πέτρε, οὐ μὴ φωνήσει σήμερον
ἀλέκτωρ, ἕως τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.
35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ
πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν,
36 οὐδενός. εἶπεν οὖν αὐτοῖς, ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον
ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν.
37 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ,
καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.
38 οἱ δὲ εἶπον, κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς, ἱκανόν ἐστι.
39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν·
ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
40 γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς, προσεύχεσθε
μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο,
42 λέγων, πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ'
ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω.
43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν.
44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο. ἐγένετο δὲ
ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν γῆν.
45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς
τοὺς μαθητὰς, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης·
46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε,
ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.
47 Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα
προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν.
48 Ἰησοῦ φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;
49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ
ἐσόμενον, εἶπον αὐτῷ, κύριε, εἰ παταξομεν ἐν μαχαίρᾳ;
50 καὶ ἐπάταξέ τις ἐκ τῶν μετ' αὐτοῦ τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως,
καὶ ἀφεῖλε τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν.
51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, ἐᾶτε ἕως τούτου. καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου
αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτόν.
52 εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ
ἱεροῦ, καὶ πρεσβυτέρους, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;
53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ'
αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.
54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον εἰς τὸν οἶκον
τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.
55 ἁψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκα-
θισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν.
56 ἰδοῦσα δέ τις αὐτὸν παιδίσκη καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ
ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπε, καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.

Thema PO

* Omnem turbam eorum, omnem Multitudinem eorum eorum illorum.

ἁ ἦ πρὸς αὐτὸν λέγων, χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· 37

§ Et post pilatum, alius videtur esse: Et ait ad illos

καὶ μὴ βροχὴ ἐστιν ἐκεῖ· ἰδοὺ αὐτὸς, ἔφη, καὶ οἱ ὄχλοι αὐτοῦ 58

* Et ait Petrus ad eum. * Homo, non sum.

ἐκ ἁ ἦ πάντες· οὐκ οἶδα αὐτὸν, οὐκ εἰμί.

* Interrogabat quid * hora vnus, simul quidam affirmabant, di-

ἁ διαφέρει αὐτὸ ὅρας μιᾶς, ἄλλος τις διϊσχυρίζετο, λέ- 59

§ Vere Petrus & ceteri illi erant Galilæi valde ob-

γων· ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.

* Et * malicio

Ait autem Petrus: Homo, * non noui quid dicis, & ego-

εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παρα- 60

rinam adhuc loquente me illo, cantauit gallus.

χρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ.

Et conuertit Dominus respexit Petrum: & recor-

καὶ στραφεὶς ὁ κύριος, ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπε- 61

datus est Petri verbi Domini, sicut dixerat ei. Quia

μνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν πρὸς

prius § quam cantet. * ter me ne-

αὐτόν· πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς.

Et egressus foras Petrus flebat amare.

καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος, ἔκλαυσεν πικρῶς. 62

Et * viri qui tenebant illum

καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησοῦν, ἐνέπαιζον αὐτῷ, 63

* colludebant

καὶ δέροντες, Et * conclusum eum percutientes

δείροντες. καὶ περικαλύψαντες αὐτόν, ἐπῆροον αὐτοῦ τὸ 64

dicebant, & interrogabant eum, dicentes: Prophetiza, quis

πρόσωπον, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες, προφήτευσον, τίς

§ qui percussit

ἐστιν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον 65

te? Et alia multa blasphemantes dicebant

εἰς αὐτόν. καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ 66

* contra eum. Et vt factus est dies, * conuenit

πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς

* Et

καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν.

* Et

Dicentes: Si tu es Christus, dic nobis. * Ait autem illis:

λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὲ ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, 67

§ Nobis. * Si vobis dixero, non credetis mihi.

εἰ ὑμῖν λέγω, οὐ μὴ πιστεύσητε· 68

Si autem & interrogauero, non respondebitis mihi. Post hoc autem

ἐὰν δὲ καὶ ἐρω-

erit Filius hominis sedens a dextris

τήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι, ἢ ἀπολύσητε.

* virtutis

Ex hoc autem Filius hominis sedebit a dextris

ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν 69

virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius

τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. εἶπον δὲ πάντες, σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς 70

* Qui Dei? * Vos dicitis quia ego sum.

τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι.

§ Illi quod dicerunt Ego sum, addunt, * quia habemus testimonium ipse enim

οἱ δὲ εἶπαν, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ 71

audiuimus de ore eius.

ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

CAP. XXIII. κγ'.

Et surgens omnis multitudo eorum, duxit illum ad

Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν 1

Pilatum. Coeperunt autem accusare illum, dicentes: Hunc

πιλάτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ, λέγοντες, τοῦτον 2

inuenimus subuertentem gentem * nostram, & prohibentem Cesari

εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος * ἡμῶν, καὶ κωλύοντα φόρους

* Ad * dare tributa, dicentem se Christum regem esse.

φέρειν Καίσαρι, λέγοντα ἑαυτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι.

§ Pilatus interrogauit eum, dicens: Tu es

ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς 3

Iudæorum? Ipse autem respondens ei, ait: Tu dicis.

τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, ἔφη, σὺ λέγεις.

* Ad turbas

* Nihil causæ

§ Ait

ὁ δὲ πιλᾶτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς ὄχλους, 4

Videbam autem ego hominem hoc.

οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.

§ Illi autem vehementius instabant, dicentes: Quia commouet populum,

οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες, ὅτι ἀνασείει τὸν λαὸν, διδάσκων 5

per vniuersam Iudæam: incipiens a Galilæa vsque huc.

καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

Galilæam audiens interrogauit si homo Gallilæus esset.

πιλᾶτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄν- 6

* vt cognouit

θρωπος Γαλιλαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξου- 7

* qui & ipse erat

σίας Ἡρῴδου ἐστὶν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρῴδην, ὄντα καὶ

ipsum in Hierosolymis in illis

αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.

* Videns Herodes * eum Iesum, gauisus est nimis: erat enim

§ cupiens

ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ 8

§ quo videre eum, propter

ἱκανῶν χρόνων θέλων αὐτὸν ἰδεῖν, διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ· καὶ ἤλ-

* fama.

πιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.

Interrogabat autem eum in sermonibus multis: ipse autem nihil

ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν 9

respondebat illi. Stabant autem principes sacerdotum &

ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ 10

Scribæ constanter accusantes eum.

οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ.

§ Nihil factum esse illum dignum morte. * Contemnit

ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν 11

§ Herodes, ambitiose pro regium Pilatum, re-

αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνε-

mittit eum illi. Pilatus autem amicus fuit Herodi, cum

πεμψεν αὐτὸν τῷ πιλάτῳ. ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ, τε 12

§ essent inimici ante hoc ipsum. Conuocatis

πιλάτος καὶ ὁ Ἡρῴδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· † προϋ-

autem principibus sacerdotum & magistratibus & plebe.

πῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

Pilatus autem * conuocatis principibus sacerdotum, & § ma-

gistratibus & plebe, Dixit ad illos: Obtulistis

τὸν πιλᾶτος ἢ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς ἄρ- 13

hominem hunc quasi auertentem populum, & ecce ego

χοντας, καὶ τὸν λαὸν, εἶπε πρὸς αὐτούς, προσηνέγκατέ

coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine hoc

μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ

ex his in quibus eum accusatis contra eum. Sed neque Herodes:

ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ

Non * dic hic in quibus

causam. Nam remisi illum ad vos, & ecce nihil dignum morte actum est

αἰτίαν ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῴδης· 14

§ eum

ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου

ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ. * Emendabo

ei. * Corripiam ergo illum dimittam.

παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν 16

Necesse autem habebat dimittere eis per § festum vnum.

κατὰ ἑορτὴν ἕνα. § dies

ἀνακραγὲν δὲ ὄχλος παμπληθεὶ, αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον 17

* Simul autem conclamabat vniuersa turba. * Simitæ

δὲ ὁμοθυμαδὸν πᾶν τὸ πλῆθος, λέγοντες, αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον 18

autem nobis Barabbam. Qui erat propter seditionem quandam

ἡμῖν τὸν βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ 19

factam in ciuitate, & homicidium, missus in carcerem.

γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακήν.

Iterum * ego Dimisi ad eos * vestros Clamauerunt

πάλιν οὖν ὁ πιλᾶτος προσεφώνησεν θέλων ἀπολῦσαι τὸν 20

Iesum § Illi autem vociferabantes dicebant Crucifige 6 Ac

ἰησοῦν. οἱ δὲ ἐπεφώνουν, λέγοντες, σταύρωσον, 21

crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid

σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, τί 22

* enim * malum § fecit iste? Nullam causam mortis

γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ.

Percipiam ergo illum & dimittam.

παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο 23

Illi autem instabant * Ut crucifigeretur

φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸ σταυρωθῆναι. καὶ κατίσχυον

vociferationibus magnis postulantes. & * conclamabantur

αἱ φωναὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων. 24

voces eorum, & principum sacerdotum. Pilatus

ὁ δὲ πιλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν. 25

adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit autem

ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν,

§ eum qui propter seditionem & homicidium * missum in carcerem,

ὃν ᾐτοῦντο· τὸν δὲ ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

* quem petebant: * Iesum autem tradidit voluntati eorum.

καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ἐπιλαβόμενοι σίμωνός τινος Κυ- 26

Et cum adducerent eum, * apprehendentes Simonem quendam Cyre-

ρηναίου ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέ-

nensem venientem ab agro, imposuerunt illi crucem por-

ρειν ὄπισθεν τοῦ ἰησοῦ. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆ- 27

tare post Iesum. Sequebatur autem § illum multa mul-

θος λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἳ καὶ ἐκόπτοντο, καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.

titudo populi, & mulierum quæ plangebant & lamentabantur eum.

Conuersus autem ad illas Iesus, dixit: Filiæ Hieru-

στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, θυγατέρες ἱερου- 28

salem, nolite flere super me: sed super vosipsas flete, &

σαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμοί, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε, καὶ

* super filios vestros. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent:

ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν· ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι,

Beatæ sterriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ

μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ

non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus:

οὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, 30

Cadite super nos: & collibus, Operite nos.

† πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς, καλύψατε ἡμᾶς.

* ἀπὸ

Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid

ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσι, ἐν τῷ ξηρῷ τί 31

fiet? Ducebantur autem & alii duo § malefici cum eo

γένηται; Ducebantur autem & alii duo § malefici cum eo

ut interficerentur. ut interficerentur

ἄγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ 32

Et postquam § ad locum qui vocatur Caluariæ

ἀναιρεθῆναι. καὶ ὅτε ἀπήλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν κα- 33

* vbi crucifixerunt eum Caluariæ

λούμενον κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν

locum, * hunc eum & § latrones.

μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.

§ Iesus autem dicebat Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid

ὁ δὲ ἰησοῦς ἔλεγε, πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί 34

faciunt. Diuidentes vero vestimenta eius, miserunt sortem.

ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλον κλῆρον.

Et stabat populus spectans. § Deridebant autem eum, principes

καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχον- 35

§ cum eis, dicentes: Alios saluos fecit, § det

τες σὺν αὐτοῖς, λέγοντες, ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός

§ falsus Christus, & § electus Dei.

ἐστὶν

Christus Dei electus. Vbidebunt autem et &
ἕτερ ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ἐκλελεγμένου. οὐδὲ ἐπέβλεψε δὲ αὐτῷ ὁ 35
nullam accedentes. & eorum obtrectatores et
πρεσβύτερος καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν καὶ
* Ipsum hic ἐμπαίζοντες αὐτῷ, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.
& Latinis. & Romanis, & Hebraicis. HIC
ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ 38
ESTIN O BASILEVS TON IOV-
γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς·
DAIΩN. οὗτος δὲ εἷς τῶν κρεμασθέντων κακούργων 39
* Qui hic qui pendentes latronibus. blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων, οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ
§ Salvum fac ἡμᾶς. Respondens autem alter increpabat eum, dicens: ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ λέγων, 40
Neque times tu, quòd in eadem damnatione es? οὐδὲ σὺ φοβῇ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41
* nam § Iustè p male gesta Et nos quidem iustè: digna enim quæ factimus recipimus: hic verò nihil mali fecit. Et dicebat καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· 41
p male gesta ἐπράξεν. Et dicebat οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. καὶ ἔλεγε 42
§ ad Iesum Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum. τῷ Ἰησοῦ· μνήσθητί μου κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Et dixit illi Iesus, Amen dico tibi, Hodie mecum καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ 43
eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta, et tenebræ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος
factæ sunt in vniuersam terram, vsque in horam nonam. ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. καὶ ἐσκο- 44
Et obscuratus est sol, & velum templi scissum est medium. τίσθη ὁ ἥλιος καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 45
Et clamans voce magna Iesus, ait: Pater, in manus καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χεῖράς 46
tuas commendo spiritum meum. & hæc dicens expiravit. σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐξέπνευσεν.
Videns autem Centurio factum, glorificauit Deum, Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον, ἐδόξασε τὸν θεὸν 47
* quod factum § contigerat verba ad Deum conuersa. dicens: Verè hic homo iustus erat. Et § omnes λέγων, ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ
p & videbant quæ gerebantur. συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες
τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. 48
Stabant autem omnes noti eius à longe, & mulieres quæ Ἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες 49
§ erant * qui eum secutæ § confessim ab Galilæa eadem hæc. αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ὁρῶσαι ταῦτα.
Et ecce vir nomine Ioseph, § consiliarius cultus, vir καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ, § βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ 50
§ consiliarius bonus, & iustus: Hic non § consenserat p § consilio καὶ δίκαιος· οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένῳ 51
p nolebant consilio & actibus eorum, ab Arimathæa ciuitate τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῆς
§ Iudææ, qui expectabat & ipse regnum Dei. Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
* accessit ad Pilatum, & Hic accedens ad Pilatum, petiit corpus Iesu, οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 52
§ deposuerat p & § cum Et deponens illud, involuit id in sindone, & posuit illud καὶ καθελὼν αὐτὸ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ 53
* in monumento excisso, vbi non erat adhuc nemo positus. ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος.
p Tantùm. Et dies erat parasceues, & sabbatum illucescebat. καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.
§ & * erant Subsecutæ autem § mulieres, quæ § fuerant venerunt κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι 54
cum eo de Galilæa, viderunt monumentum & ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ
§ quemadmodum p & reposuerant corpus eius, ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ· ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοί- 55
§ Ghnarum p Rursus autem paratiua ὐ ἐκ τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἀναπαύσασαν δὲ κατὰ μὲν τὸ σάββατον
§ quidem sabbato § quiescerunt μείναν ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.
secundùm mandatum.

CAP. XXIIII. κδ'.

* autem Sabbati § Valde Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆ- 1
mum, ferentes quæ parauerant aromata, & quidam cum eis μα, φέροντες ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καί τινες σὺν αὐταῖς.
p Et Reuoluit ἀνεκύλισε δὲ τὸν λίθον † ἀπὸ τοῦ μνημείου. καὶ 2
§ duo eorum confabulabantur de omnibus his quæ acciderant. εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 3
§ duo eorum confabulabantur de omnibus his quæ acciderant. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ 4
* obscurum fecerunt Illud in obscurum ex de illo, & esse duo δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ. ἐμφόβων δὲ
viri † obscurum ex in vestibus fulgentibus. γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν,
ἐπάνδρες ἐπίσκεψασθε αὐτὰς τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν 5
Timentibus illis, illæ, & inclinantibus vultum νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλά-
ἐμφόβους δὲ γενομένους αὐτοὺς, καὶ κλινούσας τὸ πρόσωπον 5

ad terram, dixerunt ad illas: Quid quæritis viuentem cum λησεν ὑμῖν, ὅτε ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 6
mortuis? Non est hic, sed surrexit: memores estote quo- p quadrat
modo locutus est vobis, cum adhuc esset in Galilæa, § dicens ὑμῶν τοῦ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας 7
§ eum adhuc esse filium hominis tradi in manus hominum ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
operum illum hominis tradi in manus hominum ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. καὶ 8
Et reuersæ sunt verborum eius. ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα 9
Et reuertentes à monumento, nunciauerunt hæc πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ 10
omnia § undecim, & omnibus cæteris. Erant autem Μαγδαληνὴ Μαρία, καὶ Ἰωάννα, καὶ Μαρία Ἰακώβου, καὶ αἱ λοι-
Magdalene Maria, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cæteræ πὰι σὺν αὐταῖς αἱ εἶπον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11
§ cum eis quæ dicebant ad Apostolos hæc. Et visum est ante illas sicut deliramentum verba ipsa, καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα,
* nam § fabula & non credebant illis. καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. Petrus autem surgens cucurrit ad ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας
monumentum, & prorumbens videt linteamina posita βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα κείμενα, καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν
§ solos, & abiit, † apud se mirans quod factum fuerat. μὴ θαυμάζων τὸ γεγονός.
* ibant Et ecce duo ex illis † eunte eundem die in καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
§ castellum, quod erat in spatio sexaginta stadiorum ab Hierusalem, p cui εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ ᾗ
nomen Emmaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem ὄνομα Ἐμμαούς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους 14
omnia hæc. Et factum est, dum fabularentur & περὶ πάντων τούτων τῶν συμβεβηκότων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
§ hæc quæ acciderant, & secum ipsi quæstionem haberent: ipse Iesus ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας 15
appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο 16
ne eum agnoscerent. ne eum agnoscerent. Quibus dixit: Qui sunt hi sermones τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, τίνες 17
quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis τοῦ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες,
tristes? Respondens unus cui nomen Cleophas, dixit καὶ ἐστὲ σκυθρωποί; ἀποκριθεὶς δὲ εἷς ᾧ ὄνομα Κλεό- 18
ei: Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non πας, εἶπε πρὸς αὐτόν, σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐ
cognouisti quæ facta sint in illa in diebus hisce? γνῶς τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;
Quibus ille: Quæ? Illi autem dixerunt ei: De Iesu καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, τὰ περὶ Ἰησοῦ 19
Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ
sermone coram Deo & omni populo. λόγῳ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. ὅπως τε παρέδωκαν 20
Quomodo que tradiderunt eum summi sacerdotes & principes nostri in damnationem αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα
mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus, quia θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι 21
ipse esset redempturus Israel. Et quo cum omnibus αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. ἀλλὰ γε σὺν πᾶσι
his, nunc hæc dies agit hodie. Sed quo hæc τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα
fecerunt. Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν 22
nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum: Et non ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ μὴ εὑροῦσαι
inuentis corpore eius, venerunt, dicentes, Visionem angelorum τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρα- 23
vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam κέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν
ex nostris ad monumentum, & inuenerunt ita sicut ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες
dixerunt ipsum vero non viderunt. Et ipse dixit ad eos: εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς, 24
O fatui & tardi corde ad credendum in omnibus quæ ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
locuti sunt Prophetæ! Nonne hæc oportuit pati ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν 25
Christum, & intrare in gloriam suam? Et incipiens Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος
§ Ab à Moyse, & ab omnibus Prophetis, interpretabatur ἀπὸ Μωϋσέως, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, † διερμήνευεν
illis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant. διερμήνευσεν
ipsis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant. αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 27
Et appropinquauerunt § ad castellum quò ibant, & ipse καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς
se finxit longius ire. Et coegerunt προσεποιήσατο πορρώτερον πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο 28
illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam ad vesperum est, & αὐτὸν, λέγοντες, μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ
κέκλικεν
§ adumbrauit

inclinauit
Iam reuelabitur
accepit
Ac respexit
Et
Permanebit ex hoc
Amen
Quod
Quia
Ne
Ne
Ne

Et exierunt ad illum omnes de Hierosolymis.
καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων· 24
Et interrogaverunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ, τί οὖν βαπτίζεις
si tu non es Christus, neque Elias, neque Prophetas?
εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς, οὐδὲ Ἠλίας, οὐδὲ ὁ προφήτης;
Respondit eis Ioannes dicens: Ego baptizo in aquis
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων, ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· 26
Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis ipse est
μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· 27
qui post me venturus est, qui ante me factus est: cujus ego
ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ
non sum dignus solvere corrigiam calceamenti.
εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸ ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.
Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, ubi erat
ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν 28
Ioannes baptizans.
Ἰωάννης βαπτίζων.
Sequenti die vidit Iesum venientem ad se, & ait: Ecce agnus
Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν 29
Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.
τὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
Hic est de quo dixi: Post me venit vir, qui ante me
Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· 30
factus est: quia prior me erat.
οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ
Et ego nesciebam eum, sed ut manifestetur in Israel,
ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. 31
propterea veni ego in aqua baptizans.
κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ
Et testimonium perhibuit Ioannes, dicens:
ἐν ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης, 32
Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam
λέγων, ὅτι † τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περι-
de cœlo, & mansit super eum. Et ego
στερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. 33
nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi
κἀγὼ οὐκ
dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem
ἤδειν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός
super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto.
μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον, καὶ μένον
ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
Et ego vidi, & testimonium perhibui quia hic est Filius
κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς 34
Dei. Sequenti die iterum stabat Ioannes &
τοῦ Θεοῦ. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει Ἰωάννης, καὶ
ex discipulis ejus duo.
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 35
Et respiciens Iesum ambulantem dicit: Ecce agnus
καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει· ἴδε ἀμνὸς τοῦ
Dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & se-
Θεοῦ. Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκο-
cuti sunt Iesum. Conversus autem Iesus, & vi-
λούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεα-
dens eos sequentes se, dicit eis: Quid quæritis? Illi
σάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς, τί ζητεῖτε; οἱ
autem dixerunt ei: Rabbi (quod dicitur interpretatum, Magister)
δὲ εἶπον αὐτῷ, ῥαββὶ (ὃ λέγει) ἑρμηνευόμενον, διδάσκαλε,
ubi habitas? Dicit eis: Venite & videte. Venerunt
ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον
& viderunt ubi maneret, & apud eum manserunt die illo:
καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκεί-
hora autem erat quasi decima. Erat Andreas frater
νην. ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. 40
Simonis Petri unus ex duobus qui audierant a Ioanne
Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου
& secuti fuerant eum. Invenit hic primum
καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὑρίσκει οὗτος πρῶτον
fratrem suum Simonem, & dicit ei: Invenimus
τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, εὑρήκαμεν
Messiam, quod est interpretatum Christus. Et adduxit eum
μεσσίαν, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ὁ χριστός. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν 42
ad Iesum. Intuitus autem eum Iesus dixit: Tu es Simon
πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, σὺ εἶ Σίμων
filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus:
ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.
Postridie voluit exire in Galilæam, & invenit
Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὑρί- 43
Philippum, & dixit ei Iesus: Sequere me.
σκει Φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀκολούθει μοι.
Erat autem Philippus a Bethsaida, de civitate An-
ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδὰ, ἐκ τῆς πόλεως Ἀν- 44
dreæ & Petri. Invenit Philippus Nathanael, &
δρέου καὶ Πέτρου. εὑρίσκει Φίλιππος Ναθαναὴλ, καὶ
dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & Prophetæ,
λέγει αὐτῷ, ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται 45
invenimus Iesum filium Ioseph a Nazareth.
εὑρήκαμεν Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.
Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid bonum
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν 46
esse? Dicit ei Philippus: Veni, & vide. Vidit
εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος, ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς 47
Nathanael venientem ad se, & dicit de eo: Ecce ve-
τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, ἴδε ἀλη-

Et Pharisæi. in quo solemne est. Dixit ei Na-
48 Θῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ Να-
thanael: Unde me nosti? Respondit Iesus, & dixit
θαναήλ, πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν
ei: Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub
αὐτῷ, πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν,
ficu, vidi te. Respondit Nathanael, & ait ei: Rabbi
εἶδόν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ, ῥαββὶ,
49 tu es Filius Dei, tu es rex Israel.
σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.
Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te
Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἶπόν σοι, εἶδόν σε
50 sub ficu, credis? majora his videbis.
ὑπὸ τὴν συκῆν, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψῃ.
Et dicit ei: Amen, amen dico vobis, Amodo videbitis
Καὶ λέγει αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε
51 cœlum apertum, & angelos Dei ascendentes
τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας
& descendentes super Filium hominis.
καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

CAP. II.

Et die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Gal-
Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλι- 1
lææ: & erat mater Iesu ibi. Vocatus est autem
λαίας· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ
Iesus, & discipuli ejus ad nuptias. Et deficiente
Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. Καὶ ὑστερήσαντος
vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.
οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν, οἶνον οὐκ ἔχουσι.
Et ait ei Iesus: Quid mihi & tibi mulier? nondum venit
Καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; οὔπω ἥκει ἡ 4
hora mea. Dicit mater ejus ministris: Quodcumque
ὥρα μου. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, ὅ, τι ἂν
5 dixerit vobis facite. Erant autem ibi hydriæ lapideæ sex
εἴπῃ ὑμῖν ποιήσατε. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ
6 positæ secundum purificationem Iudæorum, capientes singulæ me-
κατὰ καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετ-
tretas binas vel ternas. Dicit eis Iesus: Implete hydrias
ρητὰς δύο ἢ τρεῖς. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, γεμίσατε
aquis. Et impleverunt eas usque ad summum.
τὰς ὑδρίας ὕδατος· καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.
Et dicit eis: Haurite nunc & ferte architri-
8 Καὶ λέγει αὐτοῖς, ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρι-
clino. & tulerunt. Ut autem gustavit
κλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος
9 aquam vinum factam, & non sciebat unde esset (ministri
τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστὶν, οἱ δὲ διά-
autem sciebant qui hauserant aquam) vocat sponsum
κονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ· φωνεῖ ὁ νυμφίος ὁ
architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primum
ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ, πᾶς ἄνθρωπος πρῶ-
bonum vinum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc
τον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι· καὶ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω.
10 id quod deterius est: tu autem servasti bonum vinum usque adhuc.
σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι.
Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana
Ταύτην ἐποίησε 11
Galilææ, & manifestavit gloriam suam: & credidérunt in eum
τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ
discipuli ejus. Post hoc descendit Capharnaum, ipse
ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μα-
& mater ejus, & fratres ejus, & discipuli ejus,
θηταὶ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ, αὐτὸς
& ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat
καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
Pascha Iudæorum, & ascendit in Hierosolymam Iesus.
καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας. Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ
Et invenit in templo vendentes boves, & oves,
πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς.
14 & columbas, & nummularios sedentes.
καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας, καὶ πρόβατα,
Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit
καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους.
15 de templo, oves quoque & boves, & nummulariorum
Καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν
effudit æs, & mensas subvertit.
ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν
Et iis qui columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc:
ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε.
16 Et non facite domum Patris mei domum negotiationis.
καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπον, ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν·
μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου.
Recordati sunt autem discipuli ejus quia scriptum est,
ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστὶ,
17 Zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo
ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. ἀπεκρίθησαν οὖν
Iudæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc
οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ, τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα
facis? Respondit Iesus, & dixit eis: Solvite
18 ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λύσατε τὸν
templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.
ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

Dixerunt ergo ei: Quid dicis de te ipso testimonium?
ειπαν ουν αυτω· τι συ μαρτυρεις περι σεαυτου; η
non est verum hoc, & tu es testis dictus tuus: testabilis illius
μαρτυρια σου ουκ εστιν αληθης, συ ει ο μαρτυρων περι σεαυτου,
Ille autem dixit eis: Etiamsi ego testimonium perhibeo de me
απεκριθη ιησους και ειπεν αυτοις· καν εγω μαρτυρω περι εμαυτου,
ipso, verum est testimonium meum: quia scio unde venerim, & quo
η μαρτυρια μου αληθης εστιν· οτι οιδα ποθεν ηλθον και που
vadam: vos autem nescitis unde veniam, aut quo vadam.
υπαγω· υμεις δε ουκ οιδατε ποθεν ερχομαι η που υπαγω.
Vos secundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam.
υμεις κατα την σαρκα κρινετε· εγω ου κρινω ουδενα.
Et si iudico ego, iudicium meum verum est: quia solus non sum,
και εαν δε κρινω εγω, η κρισις η εμη αληθινη εστιν· οτι μονος ουκ ειμι,
sed ego & qui misit me Pater. Et in lege vestra scriptum est,
αλλ' εγω και ο πεμψας με πατηρ· και εν τω νομω δε τω υμετερω
quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium
γεγραπται οτι δυο ανθρωπων η μαρτυρια αληθης εστιν· εγω ειμι ο μαρτυρων
perhibeo de me ipso, & testimonium perhibet de me qui misit me
περι εμαυτου, και μαρτυρει περι εμου ο πεμψας με
Pater. Dicebant ergo ei: Vbi est Pater tuus? Respondit Iesus:
πατηρ· ελεγον ουν αυτω· που εστιν ο πατηρ σου; απεκριθη ιησους·
Neque me scitis neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan &
ουτε εμε οιδατε ουτε τον πατερα μου· ει εμε ηδειτε, ισως αν
Patrem meum sciretis. Hæc verba loquutus est Iesus in gazophylacio,
και τον πατερα μου ηδειτε. ταυτα τα ρηματα ελαλησεν εν τω γαζοφυλακιω,
docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora
διδασκων εν τω ιερω· και ουδεις επιασεν αυτον, οτι ουπω ηλθεν η ωρα
eius. Dixit ergo iterum eis: Ego vado, & quæretis me, & in peccato
αυτου. ειπεν ουν παλιν αυτοις ο ιησους· εγω υπαγω, και ζητησετε με, και εν τη
vestro moriemini. Quo ego vado, vos non potestis venire. Dicebant
αμαρτια υμων αποθανεισθε· οπου εγω υπαγω υμεις ου δυνασθε ελθειν. ελεγον
ergo Iudæi: Numquid occidet semetipsum, quia dixit: Quo ego vado,
ουν οι ιουδαιοι· μητι αποκτενει εαυτον, οτι λεγει· οπου εγω υπαγω
vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego
υμεις ου δυνασθε ελθειν; και ελεγεν αυτοις· υμεις εκ των κατω εστε, εγω
de supernis sum. Vos de hoc mundo estis, ego non sum de hoc mundo.
εκ των ανω ειμι· υμεις εκ του κοσμου τουτου εστε, εγω ουκ ειμι εκ του κοσμου τουτου.
Dixi ergo vobis, quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non
ειπον ουν υμιν οτι αποθανεισθε εν ταις αμαρτιαις υμων· εαν γαρ μη
credideritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris. Dicebant
πιστευσητε οτι εγω ειμι, αποθανεισθε εν ταις αμαρτιαις υμων. ελεγον
ergo ei: Tu quis es? Et dixit eis Iesus: Principium, qui & loquor
ουν αυτω· συ τις ει; και ειπεν αυτοις ο ιησους· την αρχην ο τι και λαλω
vobis. Multa habeo de vobis loqui & iudicare: sed qui misit me
υμιν. πολλα εχω περι υμων λαλειν και κρινειν· αλλ' ο πεμψας με
verax est, & ego quæ audivi ab eo, hæc loquor in mundo. Et non
αληθης εστιν, καγω α ηκουσα παρ' αυτου ταυτα λαλω εις τον κοσμον. και ουκ
cognoverunt quia Patrem eius dicebat. Dixit ergo eis Iesus: Cum
εγνωσαν οτι τον πατερα αυτοις ελεγεν. ειπεν ουν ο ιησους· οταν
exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, & a
υψωσητε τον υιον του ανθρωπου, τοτε γνωσεσθε οτι εγω ειμι, και απ'
meipso facio nihil: sed sicut docuit me Pater, hæc loquor. Et qui
εμαυτου ποιω ουδεν· αλλα καθως εδιδαξεν με ο πατηρ μου ταυτα λαλω. και ο
misit me, mecum est, & non reliquit me solum Pater: quia ego quæ
πεμψας με μετ' εμου εστιν· ουκ αφηκεν με μονον ο πατηρ οτι εγω τα
placita sunt ei facio semper. Hæc illo loquente multi credidérunt in
αρεστα αυτω ποιω παντοτε. ταυτα αυτου λαλουντος πολλοι επιστευσαν εις
eum. Dicebat ergo Iesus ad eos, qui credebant ei Iudæi: Si vos
αυτον. ελεγεν ουν ο ιησους προς τους πεπιστευκοτας αυτω ιουδαιους· εαν υμεις
manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis: & cognoscetis
μεινητε εν τω λογω τω εμω, αληθως μαθηται μου εστε· και γνωσεσθε
veritatem, & veritas liberabit vos. Responderunt ei: Semen Abrahæ
την αληθειαν, και η αληθεια ελευθερωσει υμας. απεκριθησαν προς αυτον·
sumus, & nemini servivimus unquam: quomodo tu dicis: Liberi eritis?
σπερμα αβρααμ εσμεν, και ουδενι δεδουλευκαμεν πωποτε· πως συ λεγεις οτι
Respondit eis Iesus: Amen amen dico vobis, quia omnis qui facit
ελευθεροι γενησεσθε; απεκριθη αυτοις ο ιησους· αμην αμην λεγω υμιν οτι
peccatum, servus est peccati. Servus autem non manet in domo in
πας ο ποιων την αμαρτιαν δουλος εστι της αμαρτιας· ο δε δουλος ου μενει εν τη
æternum: filius manet in æternum. Si ergo filius vos liberaverit,
οικια εις τον αιωνα· ο υιος μενει εις τον αιωνα· εαν ουν ο υιος υμας ελευθερωση,
vere liberi eritis. Sed scio quod filii Abrahæ sitis: sed quæritis me
οντως ελευθεροι εσεσθε· οιδα οτι σπερμα αβρααμ εστε· αλλα ζητειτε με
interficere, quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud
αποκτειναι, οτι ο λογος ο εμος ου χωρει εν υμιν· εγω ο εωρακα παρα
Patrem meum loquor: & vos quæ vidistis apud patrem vestrum facitis.
τω πατρι μου λαλω· και υμεις ουν α εωρακατε παρα τω πατρι υμων ποιειτε.
Respondérunt & dixérunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis
απεκριθησαν και ειπαν αυτω· ο πατηρ ημων αβρααμ εστιν. λεγει αυτοις
Iesus: Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis. Nunc autem
ο ιησους· ει τεκνα του αβρααμ εστε, τα εργα του αβρααμ εποιειτε· νυν δε
quæritis me interficere, hominem qui veritatem vobis locutus sum,
ζητειτε με αποκτειναι ανθρωπον, ος την αληθειαν υμιν λελαληκα,
quam audivi a Deo: hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris
ην ηκουσα παρα του θεου· τουτο αβρααμ ουκ εποιησεν· υμεις ποιειτε τα εργα του πατρος
vestri. Dixérunt ergo ei: Nos ex fornicatione non sumus nati: unum
υμων· ειπαν ουν αυτω· ημεις εκ πορνειας ουκ εγεννηθημεν· ενα
patrem habemus Deum. Dixit ergo eis Iesus: Si Deus Pater vester
πατερα εχομεν τον θεον· ειπεν ουν αυτοις ο ιησους· ει ο θεος πατηρ υμων
esset, diligeretis utique me: ego enim ex Deo processi & veni: neque
ην, ηγαπατε αν εμε· εγω γαρ εκ του θεου εξηλθον και ηκω· ουδε
enim a meipso veni, sed ille me misit. Quare loquelam meam non
γαρ απ' εμαυτου εληλυθα, αλλ' εκεινος με απεστειλεν· διατι την λαλιαν την εμην
cognoscitis? quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre
ου γινωσκετε; οτι ου δυνασθε ακουειν τον λογον τον εμον. υμεις εκ πατρος
diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida
του διαβολου εστε, και τας επιθυμιας του πατρος υμων θελετε ποιειν· εκεινος ανθρωποκτονος
erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo.
ην απ' αρχης, και εν τη αληθεια ουκ εστηκεν, οτι ουκ εστιν αληθεια εν αυτω.
Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur: quia mendax est, &
οταν λαλη το ψευδος, εκ των ιδιων λαλει· οτι ψευστης εστι, και
pater eius. Ego autem si veritatem dico, non creditis mihi. Quis ex
ο πατηρ αυτου. εγω δε οτι την αληθειαν λεγω, ου πιστευετε μοι. τις εξ
vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare vos non
υμων ελεγχει με περι αμαρτιας; ει αληθειαν λεγω, διατι υμεις ου
creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non
πιστευετε μοι; ο ων εκ του θεου τα ρηματα του θεου ακουει· δια τουτο υμεις ουκ
auditis, quia ex Deo non estis. Respondérunt Iudæi, & dixérunt ei:
ακουετε, οτι εκ του θεου ουκ εστε. απεκριθησαν οι ιουδαιοι και ειπαν
Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?
αυτω· ουκ καλως λεγομεν ημεις οτι σαμαρειτης ει συ και δαιμονιον εχεις;
Respondit Iesus: Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem
απεκριθη ιησους· εγω δαιμονιον ουκ εχω, αλλα τιμω τον πατερα
meum, & vos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam:
μου, και υμεις ατιμαζετε με· εγω δε ου ζητω την δοξαν μου·
est qui quærat & judicet. Amen amen dico vobis: si quis sermonem
εστιν ο ζητων και κρινων. αμην αμην λεγω υμιν· εαν τις τον λογον
meum servaverit, mortem non videbit in æternum. Dixérunt ergo
μου τηρηση, θανατον ου μη θεωρηση εις τον αιωνα. ειπαν ουν
Iudæi: Nunc cognovimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est,
οι ιουδαιοι· νυν εγνωκαμεν οτι δαιμονιον εχεις· αβρααμ απεθανεν
& prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit, non
και οι προφηται· και συ λεγεις· εαν τις τον λογον μου τηρηση,
gustabit mortem in æternum. Numquid tu major es patre nostro
ου μη γευσηται θανατου εις τον αιωνα· μητι συ μειζων ει του πατρος ημων
Abraham, qui mortuus est? & prophetæ mortui sunt. Quem te ipsum
αβρααμ, ος απεθανεν; και οι προφηται απεθανον· τινα σεαυτον
facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil
ποιεις; απεκριθη ιησους· εαν εγω δοξαζω εμαυτον, η δοξα μου ουδεν
est. Pater meus est qui glorificat me, quem vos dicitis quia Deus
εστιν· ο πατηρ μου εστιν ο δοξαζων με, ον υμεις λεγετε οτι θεος
noster est: & non cognovistis eum: ego autem novi eum. Et si dixero
ημων εστι· και ουκ εγνωκατε αυτον· εγω δε οιδα αυτον· και εαν ειπω
quia non scio eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum, & sermonem
οτι ουκ οιδα αυτον, εσομαι ομοιος υμιν ψευστης· αλλ' οιδα αυτον, και τον λογον
eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum:
αυτου τηρω. αβρααμ ο πατηρ υμων ηγαλλιασατο ινα ιδη την ημεραν την εμην·
vidit, & gavisus est. Dixérunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos
και ειδε και εχαρη. ειπαν ουν οι ιουδαιοι προς αυτον· πεντηκοντα ετη
nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis Iesus: Amen amen dico
ουπω εχεις, και αβρααμ εωρακας; ειπεν αυτοις ο ιησους· αμην αμην λεγω
vobis: antequam Abraham fieret, ego sum. Tulérunt ergo lapides ut
υμιν· πριν αβρααμ γενεσθαι, εγω ειμι. ηραν ουν λιθους ινα

CAP. III. γ'.

Erat autem homo ex Pharisæis, Nicodemus nomen eius, princeps
Ην δε ανθρωπος εκ των φαρισαιων, νικοδημος ονομα αυτω, αρχων
Iudæorum: hic venit ad Iesum nocte, & dixit ei: Rabbi, scimus quia
των ιουδαιων· ουτος ηλθε προς τον ιησουν νυκτος, και ειπεν αυτω· ραββι,
a Deo venisti magister: nemo enim potest hæc signa facere quæ tu
οιδαμεν οτι απο θεου εληλυθας διδασκαλος· ουδεις γαρ δυναται ταυτα τα σημεια ποιειν
facis, nisi fuerit Deus cum eo. Respondit Iesus & dixit ei: Amen
α συ ποιεις, εαν μη ο θεος μετ' αυτου. απεκριθη ο ιησους και ειπεν
amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit, non potest videre regnum
αυτω· αμην αμην λεγω σοι, εαν μη τις γεννηθη ανωθεν, ου δυναται ιδειν την βασιλειαν του θεου.
Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo
λεγει προς αυτον ο νικοδημος· πως δυναται ανθρωπος
nasci cum sit senex? numquid potest in ventrem matris suæ iterum
γεννηθηναι γερων ων; μητι δυναται εις την κοιλιαν της μητρος αυτου δευτερον
introire & renasci? Respondit Iesus: Amen amen dico tibi, nisi quis
εισελθειν και γεννηθηναι; απεκριθη ιησους· αμην αμην λεγω σοι, εαν μη τις
renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum
γεννηθη εξ υδατος και πνευματος, ου δυναται εισελθειν εις την βασιλειαν
Dei. Quod natum est de carne, caro est: & quod natum est de spiritu,
του θεου· το γεγεννημενον εκ της σαρκος σαρξ εστι· και το γεγεννημενον εκ του πνευματος,
spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: Oportet vos nasci
πνευμα εστι· μη θαυμασης οτι
desuper. Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis,
ειπον σοι, δει υμας γεννηθηναι ανωθεν. το πνευμα οπου θελει πνει, και την φωνην αυτου
sed nescis unde veniat, aut quo vadat: sic est omnis qui natus est
ακουεις, αλλ' ουκ οιδας ποθεν ερχεται, και που υπαγει· ουτως εστι πας
ex Spiritu. Respondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri?
ο γεγεννημενος εκ του πνευματος. απεκριθη νικοδημος και ειπεν
Respondit Iesus, & dixit ei: Tu es magister
αυτω· πως δυναται ταυτα γενεσθαι; απεκριθη ιησους και ειπεν αυτω· συ ει ο διδασκαλος
Israël, & hæc ignoras? Amen amen dico tibi, quia quod scimus loquimur,
του ισραηλ, και ταυτα ου γινωσκεις; αμην αμην λεγω
& quod vidimus testificamur, & testimonium nostrum non accipitis.
σοι, οτι ο οιδαμεν λαλουμεν, και ο εωρακαμεν μαρτυρουμεν, και την μαρτυριαν ημων ου λαμβανετε.
Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo si dixero vobis cœlestia,
ει τα επιγεια ειπον υμιν, και ου πιστευετε, πως εαν ειπω υμιν τα επουρανια,
credetis? Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo,
πιστευσετε; και ουδεις αναβεβηκεν εις τον ουρανον, ει μη ο εκ του ουρανου καταβας,
Filius hominis qui est in cœlo. Et sicut Moyses exaltavit serpentem
ο υιος του ανθρωπου ο ων εν τω ουρανω. και καθως μωσης υψωσεν τον οφιν
in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis: ut omnis
εν τη ερημω, ουτως υψωθηναι δει τον υιον του ανθρωπου· ινα πας
qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.
ο πιστευων εις αυτον μη αποληται, αλλ' εχη ζωην αιωνιον.
Sic enim dilexit Deus mundum, ut Filium suum unigenitum daret:
ουτω γαρ ηγαπησεν ο θεος τον κοσμον, ωστε τον υιον αυτου τον μονογενη εδωκεν:
ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.
ινα πας ο πιστευων εις αυτον μη αποληται, αλλ' εχη ζωην αιωνιον.
Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum:
ου γαρ απεστειλεν ο θεος τον υιον αυτου εις τον κοσμον ινα κρινη τον κοσμον,
sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum non judicatur:
αλλ' ινα σωθη ο κοσμος δι' αυτου. ο πιστευων εις αυτον ου κρινεται·
qui autem non credit, jam judicatus est: quia non credit in nomine
ο δε μη πιστευων ηδη κεκριται· οτι ουκ πεπιστευκεν εις το ονομα
unigeniti Filii Dei. Hoc autem est judicium: quia lux venit in mundum,
του μονογενους υιου του θεου. αυτη δε εστιν η κρισις· οτι το φως εληλυθεν εις τον κοσμον,
& dilexérunt homines magis tenebras quam lucem: erant enim eorum
και ηγαπησαν οι ανθρωποι μαλλον το σκοτος η το φως· ην γαρ αυτων
malæ opera. Omnis enim malum odit lucem, & non venit ad lucem,
πονηρα τα εργα. πας γαρ ο φαυλα πρασσων μισει το φως, και ουκ ερχεται προς το φως,
ut non arguantur opera ejus. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem,
ινα μη ελεγχθη τα εργα αυτου· ο δε ποιων την αληθειαν ερχεται προς το φως,
ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta.
ινα φανερωθωσιν αυτου τα εργα οτι εν θεω εστιν ειργασμενα.
Post hæc venit Iesus & discipuli eius in Iudæam terram, & illic
Μετα ταυτα ηλθεν ο ιησους και οι μαθηται αυτου εις την ιουδαιαν γην, και εκει
demorabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem & Ioannes baptizans
διετριβεν μετ' αυτων, και εβαπτιζεν. ην δε και ιωαννης βαπτιζων
in Ænon juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic, & adveniebant
εν αινων εγγυς του σαλειμ, οτι υδατα πολλα ην εκει, και παρεγινοντο
& baptizabantur. Nondum enim missus erat Ioannes in carcerem.
και εβαπτιζοντο. ουπω γαρ ην βεβλημενος εις την φυλακην ο ιωαννης.
Facta est ergo quæstio ex discipulis Ioannis cum Iudæo
Εγενετο ουν ζητησις εκ των μαθητων ιωαννου μετα ιουδαιου
de purificatione. Et venerunt ad Ioannem, & dixérunt ei: Rabbi,
περι καθαρισμου. και ηλθον προς τον ιωαννην, και ειπον αυτω· ραββι,
qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce
ος ην μετα σου περαν του ιορδανου, ω συ μεμαρτυρηκας, ιδε
hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. Respondit Ioannes, & dixit:
ουτος βαπτιζει, και παντες ερχονται προς αυτον. απεκριθη ιωαννης και ειπεν
Non potest homo quidquam accipere, nisi fuerit ei datum de cœlo.
ου δυναται ανθρωπος λαμβανειν ουδεν, εαν μη η δεδομενον αυτω εκ του ουρανου.
Ipsi enim mihi testimonium perhibetis, quia dixerim, Non sum ego
αυτοι υμεις μοι μαρτυρειτε οτι ειπον, ουκ ειμι εγω ο χριστος,
Christus, sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam,
αλλ' οτι απεσταλμενος ειμι εμπροσθεν εκεινου. ο εχων την νυμφην
sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio
νυμφιος εστιν· ο δε φιλος του νυμφιου ο εστηκως και ακουων αυτου, χαρα χαιρει δια την φωνην του
gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est.
νυμφιου. αυτη ουν η εμη χαρα πεπληρωται. εκεινον δε
Illum oportet crescere, me autem minui. Qui super omnes venit,
δει αυξανειν, εμε δε ελαττουσθαι. ο ανωθεν ερχομενος,
super omnes est: qui de terra est, de terra est, & de terra loquitur.
επανω παντων εστι· ο ων εκ της γης, εκ της γης εστι, και εκ της γης λαλει.
Qui de cœlo venit, super omnes est.
ο εκ του ουρανου ερχομενος, επανω παντων εστι·
Et quod vidit & audivit, hoc testatur, & testimonium
και ο εωρακεν και ηκουσεν, τουτο μαρτυρει, και την μαρτυριαν
eius nemo accipit. Qui autem accepit eius testimonium,
αυτου ουδεις λαμβανει. ο λαβων αυτου την μαρτυριαν
signavit quia Deus verax est. Quem enim misit Deus verba Dei loquitur:
εσφραγισεν οτι ο θεος αληθης εστιν. ον γαρ απεστειλεν
Deus enim non ex parte dat Spiritum. Pater diligit Filium, & omnia
ο θεος, τα ρηματα του θεου λαλει· ου γαρ εκ μερους διδωσιν ο
dedit in manu eius. Qui credit in Filium, habet
θεος το πνευμα. ο πατηρ αγαπα τον υιον, και παντα
vitam æternam: qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam,
δεδωκεν εν τη χειρι αυτου. ο πιστευων εις τον υιον, εχει
sed ira Dei manet super eum.
ζωην αιωνιον· ο δε απειθων τω υιω, ουκ οψεται ζωην,
αλλ' ο οργη του θεου μενει επ' αυτον.

CAP. IIII. δ'.

Vt ergo cognovit Dominus quia audierunt Pharisæi quod Iesus
Ως ουν εγνω ο κυριος οτι ηκουσαν οι φαρισαιοι οτι ιησους
plures discipulos facit & baptizat quam Ioannes:
πλειονας μαθητας ποιει και βαπτιζει η ιωαννης·
(Quamquam Iesus ipse non baptizaret, sed discipuli eius:)
(καιτοιγε ιησους αυτος ουκ εβαπτιζεν, αλλ' οι μαθηται αυτου·)
reliquit Iudæam, & abiit iterum in Galilæam.
αφηκεν την ιουδαιαν, και απηλθε παλιν εις την γαλιλαιαν.
Oportebat autem eum transire per Samariam.
εδει δε αυτον διερχεσθαι δια της σαμαρειας.
Venit ergo in civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar,
ερχεται ουν εις πολιν της σαμαρειας, λεγομενην συχαρ,
juxta prædium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons
εγγυς του χωριου ο εδωκεν ιακωβ ιωσηφ τω υιω αυτου. ην δε
Iacob. Iesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem.
εκει πηγη του ιακωβ. ο ουν ιησους κεκοπιακως εκ της
Hora erat quasi sexta. Venit mulier de Samaria haurire aquam.
οδοιποριας εκαθεζετο ουτως επι τη πηγη. ωρα ην ως εκτη. ερχεται γυνη εκ της σαμαρειας
Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in civitatem
αντλησαι υδωρ. λεγει αυτη ο ιησους· δος μοι πειν. οι γαρ μαθηται αυτου απεληλυθεισαν εις την πολιν
ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu
ινα τροφας αγορασωσιν. λεγει ουν αυτω η γυνη η σαμαρειτις· πως συ
Iudæus cum sis, bibere a me poscis, quæ sum mulier Samaritana?
ιουδαιος ων παρ' εμου πειν αιτεις γυναικος σαμαρειτιδος ουσης;
Non enim coutuntur Iudæi Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei:
ου γαρ συγχρωνται ιουδαιοι σαμαρειταις. απεκριθη ιησους και ειπεν
Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi: Da mihi bibere,
αυτη· ει ηδεις την δωρεαν του θεου, και τις εστιν ο λεγων σοι· δος μοι πειν,
tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei
συ αν ητησας αυτον, και εδωκεν αν σοι υδωρ ζων. λεγει
mulier: Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est:
αυτω η γυνη· κυριε, ουτε αντλημα εχεις, και το φρεαρ εστι βαθυ·
unde ergo habes aquam vivam? Numquid tu major es patre nostro
ποθεν ουν εχεις το υδωρ το ζων; μητι συ μειζων ει του πατρος ημων
Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filii eius, &
ιακωβ, ος εδωκεν ημιν το φρεαρ, και αυτος εξ αυτου επιεν, και οι υιοι αυτου, και
pecora eius? Respondit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac,
τα θρεμματα αυτου; απεκριθη ιησους και ειπεν αυτη· πας ο πινων εκ του υδατος τουτου,
sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet
διψησει παλιν· ος δ' αν πιη εκ του υδατος ου εγω δωσω αυτω, ου μη διψησει
in æternum, sed aqua quam dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in
εις τον αιωνα, αλλα το υδωρ ο δωσω αυτω, γενησεται εν αυτω πηγη υδατος αλλομενου εις
vitam æternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam,
ζωην αιωνιον. λεγει προς αυτον η γυνη· κυριε, δος μοι τουτο το υδωρ,
ut non sitiam neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, vocа
ινα μη διψω μηδε διερχωμαι ενθαδε αντλειν. λεγει αυτη ο ιησους· υπαγε, φωνησον
virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit ei: Non habeo
τον ανδρα σου, και ελθε ενθαδε. απεκριθη η γυνη και ειπεν αυτω· ουκ εχω
virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti, Non habeo virum: quinque enim
ανδρα. λεγει αυτη ο ιησους· καλως ειπας οτι ουκ εχω ανδρα· πεντε γαρ
viros habuisti, & nunc quem habes non est tuus vir: hoc vere dixisti.
ανδρας εσχες, και νυν ον εχεις ουκ εστιν σου ανηρ· τουτο αληθες ειρηκας.
Dicit ei mulier: Domine, video quia propheta es tu. Patres nostri in
λεγει αυτω η γυνη· κυριε, θεωρω οτι προφητης ει συ. οι πατερες ημων εν
monte hoc adorabant: & vos dicitis quia Hierosolymis est locus ubi
τω ορει τουτω προσεκυνησαν· και υμεις λεγετε οτι εν ιερουσαλημ εστιν ο τοπος οπου
adorare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia venit hora,
προσκυνειν δει. λεγει αυτη ο ιησους· γυναι, πιστευσον μοι οτι ερχεται ωρα,
quando neque in monte hoc neque in Hierosolymis adorabitis Patrem.
οτε ουτε εν τω ορει τουτω ουτε εν ιερουσαλημ προσκυνησετε τω πατρι.
Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus: quia salus ex
υμεις προσκυνειτε ο ουκ οιδατε· ημεις προσκυνουμεν ο οιδαμεν· οτι η σωτηρια εκ
Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores
των ιουδαιων εστιν. αλλ' ερχεται ωρα και νυν εστιν οτε οι αληθινοι προσκυνηται
adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit
προσκυνησουσιν τω πατρι εν πνευματι και αληθειαι· και γαρ ο πατηρ τοιουτους ζητει
qui adorent eum. Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum in spiritu
τους προσκυνουντας αυτον. πνευμα ο θεος· και τους προσκυνουντας αυτον εν πνευματι
& veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit,
και αληθεια δει προσκυνειν. λεγει αυτω η γυνη· οιδα οτι μεσσιας ερχεται,
qui dicitur Christus: cum ergo venerit ille, nobis annuntiabit omnia.
ο λεγομενος χριστος· οταν ουν ελθη εκεινος, αναγγελει ημιν απαντα.
Dicit ei Iesus: Ego sum, qui loquor tecum. Et continuo venerunt
λεγει αυτη ο ιησους· εγω ειμι ο λαλων σοι. και επι τουτω ηλθον
discipuli eius: & mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen
οι μαθηται αυτου· και εθαυμαζον οτι μετα γυναικος ελαλει. ουδεις μεντοι
dixit: Quid quæris? aut: Quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam
ειπεν· τι ζητεις; η· τι λαλεις μετ' αυτης; αφηκεν ουν την υδριαν
sua mulier, & abiit in civitatem, & dicit illis hominibus:
αυτης η γυνη, και απηλθεν εις την πολιν, και λεγει τοις ανθρωποις·
Venite, & videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci: numquid
δευτε, και ιδετε ανθρωπον ος ειπεν μοι παντα οσα εποιησα· μητι
ipse est Christus? Exiérunt ergo de civitate, & venerunt ad eum.
ουτος εστιν ο χριστος; εξηλθον ουν εκ της πολεως, και ηρχοντο προς αυτον.
Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manducа.
εν μεταξυ ηρωτων αυτον οι μαθηται λεγοντες· ραββι, φαγε.
Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis.
ο δε ειπεν αυτοις· εγω βρωσιν εχω φαγειν ην υμεις ουκ οιδατε.
Dicebant ergo discipuli ad invicem: Numquid ei allatum est a quoquam
ελεγον ουν οι μαθηται προς αλληλους· μητι τις ηνεγκεν αυτω
manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est ut faciam voluntatem
φαγειν; λεγει αυτοις ο ιησους· εμον βρωμα εστιν ινα ποιω το θελημα
eius qui misit me, ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod
του πεμψαντος με, και τελειωσω αυτου το εργον. ουκ υμεις λεγετε οτι
adhuc quatuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico vobis: Levate
ετι τετραμηνος εστιν και ο θερισμος ερχεται; ιδου λεγω υμιν· επαρατε
oculos vestros, & videte regiones quia albæ sunt ad messem. Et qui
τους οφθαλμους υμων, και θεασασθε τας χωρας οτι λευκαι εισιν προς θερισμον. και ο
metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam:
θεριζων μισθον λαμβανει, και συναγει καρπον εις ζωην αιωνιον·
ut & qui seminat simul gaudeat & qui metit. In hoc enim est verbum
ινα και ο σπειρων ομου χαιρη και ο θεριζων. εν τουτω γαρ εστιν ο λογος
verum: Quia alius est qui seminat, & alius est qui metit. Ego misi
ο αληθινος· οτι αλλος εστιν ο σπειρων, και αλλος εστιν ο θεριζων. εγω απεστειλα
vos metere quod vos non laborastis: alii laboravérunt, & vos in
υμας θερισαι ο ουχ υμεις κεκοπιακατε· αλλοι κεκοπιακασιν, και υμεις εις
laborem eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in
τον κοπον αυτων εισεληλυθατε. εκ δε της πολεως εκεινης πολλοι επιστευσαν εις
eum Samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis,
αυτον των σαμαρειτων δια τον λογον της γυναικος μαρτυρουσης,
quia dixit mihi omnia quæcumque feci. Cum venissent ergo ad illum
οτι ειπεν μοι παντα οσα εποιησα. ως ουν ηλθον προς αυτον
Samaritani, rogabant eum ut apud eos maneret: & mansit ibi duos dies.
οι σαμαρειται, ηρωτων αυτον μειναι παρ' αυτοις· και εμεινεν εκει δυο ημερας.
Et multo plures credidérunt propter sermonem eius: mulieri autem
και πολλω πλειους επιστευσαν δια τον λογον αυτου· τη τε γυναικι
dicebant quia jam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim
ελεγον οτι ουκετι δια την σην λαλιαν πιστευομεν· αυτοι γαρ
audivimus, & scimus quia hic est vere Salvator mundi Christus.
ακηκοαμεν, και οιδαμεν οτι ουτος εστιν αληθως ο σωτηρ του κοσμου

Venit ergo in ciuitatem Samariæ dicitur quæ dicitur Sichar, iuxta prædium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. Hora erat quasi sexta. Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus, Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu Iudæus cum sis, a me bibere petis quæ mulier Samaritana sum? Non enim coutuntur Iudæi Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei, Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier, Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est: unde ergo habes aquam illam viuam? Numquid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filii eius, & pecora eius? Respondit Iesus, & dixit ei, Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua quam dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Dicit ad eum mulier, Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus, Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit ei, Non habeo virum. Dicit ei Iesus, Bene dixisti, Non habeo virum. Quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir: hoc vere dixisti. Dicit ei mulier, Domine, video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos dicitis quia Hierosolymis est locus, ubi oportet adorare. Dicit ei Iesus, Mulier, credite mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc neque in Hierosolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier, Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus: cum ergo venerit ille, annuntiabit nobis omnia. Dicit ei Iesus, Ego sum, qui loquor tibi. Et continuò venerunt discipuli eius, & mirabantur quia cum muliere loquebatur: nemo tamen dixit, Quid quæris? aut quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in ciuitatem, & dicit hominibus: Venite, videte hominem qui dixit mihi omnia quæcunque feci. Nunquid ipse est Christus? Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli, dicentes, Rabbi, manducа. Ille autem dixit eis, Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: Nunquid allatus est ei quis manducare? Dicit eis Iesus, Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, & perficiam opus eius. Nonne vos dicitis, Quod adhuc quadrimenstruum est, & messis venit? Ecce dico vobis, Leuate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt ad messem iam. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: ut & qui seminat simul gaudeat & qui metit. In hoc enim verbum est verum: Quia alius est qui seminat, & alius est qui metit. Ego misi vos metere quod non laborastis: alii laborauerunt, & vos in laborem eorum introistis. Ex autem illa ciuitate multi crediderunt in eum Samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis, Quia dixit mihi omnia quæcunque feci. Cum ergo venissent ad illum Samaritani, rogabant eum manere apud eos: & mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt in eum propter sermonem eius. Mulieri autem dicebant, Quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus, & scimus quia hic est vere Saluator mundi Christus. Post autem duos dies exiit inde, & abiit in Galilæam. Ipse enim Iesus testimonium perhibuit quia propheta in patria sua honorem non habet. Cum ergo venisset in Galilæam, receperunt eum Galilæi, omnia audientes quæ fecerat in Hierosolymis in die festo. Et ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo Iesus iterum in Cana Galilææ, ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus aduenisset a Iudæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum ut descenderet, & sanaret filium eius: incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine, descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat. Iam autem eo descendente, servi eius occurrerunt ei, & nunciauerunt, dicentes, Quia puer tuus viuit. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus: Filius tuus viuit. Et credidit ipse & domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, cum venisset a Iudæa in Galilæam.

CAP. V. 6.

Post hoc erat festum Iudæorum, & ascendit Iesus
Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς 1
in Hierosolyma. Est autem in Hierosolymis
εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ
Probatica piscina, quæ cognominatur Hebraïce
προβατικῇ κολυμβήθρᾳ ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ βηθζαθὰ,
quinque porticus habens. In his iacebat multitudo
πέντε στοὰς ἔχουσα· ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος 3
multa languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium
πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων
aquæ motum. Angelus enim Domini descendebat
τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κυρίου κατὰ 4
secundum tempus in piscinam, & turbabat aquam. quis
καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν
igitur primus descendisset post turbationem aquæ, sanus
πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς
fiebat a quacunque detinebatur infirmitate.
ἐγίνετο ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι. Erat autem quidam homo
ἦν δέ τις ἄνθρωπος 5
ibi triginta & octo annos habens infirmitatem suam.
ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων τὴν ἀσθένειαν ἑαυτοῦ.
Hunc cum vidisset Iesus iacentem, & cognovisset quod multum
τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη
iam tempus haberet, dicit ei, Vis sanus fieri?
χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; 6
Respondit ei languidus, Domine, hominem non habeo,
ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα 7
ut cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum
ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν
autem venio ego, alius ante me descendit.
ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.
Dicit ei Iesus, Surge, tolle grabatum tuum, & 8
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἔγειραι, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ
ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit
περιπάτει. καὶ εὐθέως ὑγιὴς ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος, καὶ 9
grabatum suum, & ambulabat. Erat autem sabbatum
ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει. Ἦν δὲ σάββατον
in illo. Dixerunt ergo Iudæi ad eum qui sanatus fuerat,
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ
Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum.
Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράβαττόν σου. 10
Respondit eis, Qui me sanum fecit, ille mihi dixit,
ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ὁ ποιήσας με ὑγιᾶ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν,
Tolle grabatum tuum, & ambula.
Ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει. 11
Interrogabant ergo eum, Quis est ille homo
ἠρώτησαν οὖν αὐτόν, Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι, 12
Tolle grabatum tuum, & ambula?
Ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει;
Iesus autem declinavit a turba constituta in loco.
ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ἤδει τίς ἐστιν· Ἰησοῦς γὰρ ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ
Deinde invenit eum Iesus in templo, & dixit
τόπῳ. μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν 14
illi, Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne quid
αὐτῷ, Ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν
tibi deterius contingat.
σοί τι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλε 15
Abiit ille homo, & nuntiavit Iudæis quia Iesus
τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.
Propterea persequebantur Iesum Iudæi, & quærebant
καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν 16
eum occidere, quia hæc faciebat in sabbato.
αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.
Iesus autem respondit eis, Pater meus usque modo operatur
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, 17
& ego operor.
κἀγὼ ἐργάζομαι.
Propterea ergo magis
Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον 18
quærebant eum Iudæi interficere, quia non solum solvebat
ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ
sabbatum, sed & patrem propium dicebat Deum, æqualem
σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον
facientem se Deo.
ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. Respondit igitur Iesus, & dixit eis,
ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19
Amen amen dico vobis, non potest Filius a se facere
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ
quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: quæcunque
οὐδέν, ἐὰν μὴ βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν
enim ille fecerit, hæc & Filius similiter facit.
ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ.
Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei quæ
ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ 20
ipse facit, & majora horum ostendet illi opera, ut
αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα
vos admiremini.
ὑμεῖς θαυμάζητε. Sicut enim Pater suscitat mortuos, 21
ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς,
& vivificat: ita & Filius quos vult vivificat.
καὶ ζωοποιεῖ· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
Neque enim Pater judicat quemquam: sed omne judicium
οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν 22
dedit Filio.
πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ·

Vt omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.
ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. 23
Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem qui misit illum.
ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.
Amen amen dico vobis, quoniam qui verbum meum audit, &
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων, καὶ 24
credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in judicium
πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
non venit, sed transibit ex morte in vitam.
οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.
Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε 25
mortui audient vocem filii Dei: & qui audierint vivent.
οἱ νεκροὶ ἀκούσουσι τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ· καὶ οἱ ἀκούσαντες
Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit &
ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως 26
Filio vitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei
καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν
& judicium facere, quia Filius hominis est.
αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί.
Nolite mirari hoc: quia venit hora, in qua omnes qui in
Μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν 28
monumentis audient vocem ejus,
τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ·
Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem
καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν
vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii.
ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
Non possum ego facere a meipso quidquam. Sicut audio,
Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω, 30
judico: & judicium meum justum est: quia non quæro
κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστὶν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα
voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me Patris.
τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.
Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est
Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν 31
verum.
ἀληθής.
Alius est qui testimonium perhibet de me, & scio quia verum est
ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι 32
testimonium quod perhibet de me.
ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
Vos misistis ad Ioannem, & testimonium
Ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ 33
perhibuit veritati.
ἀληθείᾳ.
Ego autem non ab homine testimonium accipio: sed hæc dico, ut
ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν 34
vos salvi sitis.
λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.
Ille erat lucerna ardens, & lucens: vos autem voluistis
ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ 35
exultare ad horam in luce ejus.
ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.
Ego autem habeo testimonium majus Ioanne: opera enim
Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ 36
quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio,
ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτὰ, αὐτὰ τὰ ἔργα
testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.
ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε.
Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me.
Καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. 37
Neque vocem ejus audistis unquam, neque speciem ejus vidistis:
οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε·
Et verbum ejus non habetis manens in vobis: quia quem
καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι ὃν 38
ille misit, huic vos non creditis.
ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.
Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam
ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν 39
æternam habere: & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me,
αἰώνιον ἔχειν· καὶ εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.
Et non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.
καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε.
Gloriam ab hominibus non accipio.
Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω· 41
Sed cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis
ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε 42
in vobismetipsis. Ego veni in nomine patris,
ἐν ἑαυτοῖς. Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός
& non accipitis me: si alius venerit in nomine suo,
μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ
illum accipietis.
ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. Quomodo possitis vos credere,
Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, 44
qui gloriam ab invicem accipitis: & gloriam quæ
δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν
a solo Deo est non quæritis?
παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; Nolite putare quod ego
Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ 45
accusaturus sim vos apud patrem: est qui accusat vos Moyses,
κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστι Μωσῆς ὑμᾶς
in quo vos speratis.
ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.
Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me
εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ 46
ille scripsit.
ἐκεῖνος ἔγραψε.

ἐπι-

si autem illum intelligis non credidisse, quomodo
εἰ δὲ τῶν ἐκείνου χειμαίων οὐ πιστεύεις, πῶς τῶν ἐμῶν
meis verbis credendo?
ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσεις;

CAP. VI. ς'.

Post hæc abiit Iesus trans mare
Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς
Galilææ Tiberiadis. Et sequebatur eum turba multa
Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς
quia videbant signa
ὅτι ἐθεώρουν αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.
Iesus autem ascendit in montem, & ibi sedebat cum
ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν
discipulis suis. Erat autem proximum Pascha festum
μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ
Iudæorum. Cùm ergo levasset oculos
τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς
& vidisset quòd multa turba venirent ad eum, dixit
καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει
ad Philippum: Unde ememus panes, ut manducent
πρὸς τὸν Φίλιππον, πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν
isti? Hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat
οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ
quid esset facturus. Respondit ei Philippus:
ἔγνω τί ἔμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος·
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque
διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
eorum modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis
αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν
eius, Andreas frater Simonis Petri: Est puerulus
αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· ἔστι παιδάριον
unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos & duos pisces:
ἓν ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια·
sed hæc quid sunt inter tantos? Dixit
ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; εἶπεν
ergo Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fenum
οὖν ὁ Ἰησοῦς, ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς
multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi
πολὺς τῷ τόπῳ· ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντα-
quinque millia. Accepit autem panes Iesus, & cùm gratias
κισχίλιοι. ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχα-
egisset distribuit discipulis, discipuli autem recumbentibus:
ριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις·
similiter & ex piscibus quantum volebant.
ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον.
Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colli-
ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συνα-
gite quæ superabundaverunt fragmenta, ne quid pereat.
γάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται.
Colle git ergo, & implevit duodecim cophinos fragmentorum
συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμά-
ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt
των ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς
manducantibus. Illi ergo homines cùm vidissent quod fecerat
βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν
Iesus signum, dicebant: Quia hic est vere Propheta
Ἰησοῦς σημεῖον, ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης
qui venturus est in mundum. Iesus ergo cognovit quòd
ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι
venturi essent ut raperent eum, & facerent eum regem,
μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βα-
fugit iterum in montem ipse solus.
σιλέα, ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.
Vespere autem facto, descenderunt discipuli eius ad
Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θά-
mare, & cùm ascendissent navim, venerunt trans
λασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς
mare in Capharnaum. & tenebræ iam factæ erant,
θαλάσσης εἰς Καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει,
& non venerat ad eos Iesus.
καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς.
Et mare vento magno flante, exsurgebat.
ἡ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο.
Cùm remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta,
ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα,
vident Iesum ambulantem super mare, & proximum
θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ
navi fieri, & timuerunt.
ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
Ille autem dixit eis: Ego sum, nolite timere.
ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.
Voluerunt ergo accipere eum in navim.
ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.
& statim navis fuit ad terram quam
καὶ εὐθέως τὸ
abibant. Postera die turba quæ stabat trans
πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.
mare, vidit quòd navicula alia non esset ibi, nisi una,
Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι
& quòd non introisset cum discipulis suis Iesus in navi-
πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν
culum, sed soli discipuli eius abierant,
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἢ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ
Iesus in navigium, sed soli discipuli eius abierant.
Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον.
Alia autem superaverunt naves à Tiberiade iuxta locum
ἄλλα δὲ ἦλθε πλοῖα ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου
ubi manducaverant panem, gratias agente Domino.
ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου.
Cum ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi, neque di-
ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μα-
scipuli eius, ascenderunt ipsi in naviculas, & venerunt Ca-
θηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς Κα-
pharnaum, quærentes Iesum. Et cùm invenissent eum
περναούμ, ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν
trans mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc venisti?
τῆς θαλάσσης, εἶπαν αὐτῷ, ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας;
Respondit eis Iesus, & dixit: Amen amen dico
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν, ἀμὴν ἀμὴν λέγω
vobis, Quæritis me non quia vidistis signa,
ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα,
sed quia manducastis ex
ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ
panibus, & saturati estis. Operamini non cibum
τῶν ἄρτων, καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν
qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem
τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν
Filius hominis dabit vobis. Hunc enim Pater
αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ
signavit Deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid
ἐσφράγισεν ὁ θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, τί ποιῶ-
operemur opera Dei? Respondit
μεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ
Iesus & dixit eis: Hoc est opus Dei, ut credatis
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύ-
in eum quem ille misit. Dixerunt ergo ei: Quid ergo
ητε εἰς ὃν ἐκεῖνος ἀπέστειλεν. εἶπον οὖν αὐτῷ, τί οὖν
facis tu signum, ut videamus & credamus tibi? quid
ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ;
Patres nostri manna manducaverunt in deserto, sicut
οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστι
scriptum: Panem de cœlo dedit eis manducare.
γεγραμμένον, ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.
Dixit ergo eis Iesus: Amen amen dico vobis, Non
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ
dedit vobis panem de cœlo, sed Pater meus
Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
dat vobis panem de cœlo verum.
δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.
Panis enim Dei est qui descendit de cœlo, &
ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
dat vitam mundo.
ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ.
Dixerunt ergo ad eum: Domine,
εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, κύριε,
semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis Iesus:
πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
Ego sum panis vitæ: Qui venit ad me, non
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ὁ ἐρχόμενος πρός με, οὐ μὴ
esuriet: & qui credit in me, non sitiet umquam.
πεινάσει· καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ διψήσει πώποτε.
Sed dixi vobis quia & vidistis me, & non creditis.
ἀλλ' εἶπον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε.
Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet:
πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρός με ἥξει·
& eum qui venit ad me non eiciam foras
καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω·
quia descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam,
ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν,
sed voluntatem eius qui misit me. Hæc autem est voluntas
ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ
eius qui misit me Patris, ut omne quod dedit mihi non perdam
πέμψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι, μὴ ἀπολέσω
ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die.
ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Hæc autem est voluntas patris mei, ut omnis
τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ
videns filium & credens in eum habeat vitam æternam &
θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ
resuscitabo eum ego in novissimo die.
ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia dixisset, Ego sum
ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, ἐγώ εἰμι
panis qui de cœlo descendi: & dicebant: Nonne hic
ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός
est Iesus filius Ioseph, cuius nos novimus patrem & matrem?
ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μη-
quomodo ergo dicit hic, quia de cœlo descendi?
τέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;
Respondit ergo Iesus, & dixit eis: Nolite murmurare
ἀπεκρίθη οὖν ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ γογγύζετε μετ'
adinvicem. Nemo potest venire ad me, nisi Pater
ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πα-
qui misit me, trahat eum: & ego resuscitabo eum
τὴρ ὁ πέμψας με, ἑλκύσῃ αὐτόν· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
in novissimo die. Est scriptum in Prophetis,
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις,
Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audivit
καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας

pauci, & infirmi, vnge eos me. Non quia pauca
τοὺς πρὸς τοὺς μικροὺς, φησὶ μοι. οὐχ ὅτι ὀλίγα 46
quidquam cedat, id mendacium. Dixit hic vnde patrem
πεῖσαι δύναται τὸ μὴ ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ δεῖσθαι ἰατροῦ τὸ σπάνιον.
Amen, amen dico vobis, Prophetæ non habent honorem
ἀλλὰ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ προφήτης οὐκ ἔστι ἄτιμος, οὐχὶ ζωὴν 47
apud suos. Ego sum panis vitæ
μόνον.
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 48
Omnes vestri manna comederunt in deserto, & 49
οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ 49
mortui sunt. Hic est panis de cœlo
ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 50
descendens, vt quis ex ipso edat, & non moriatur.
καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Si quis
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἐάν τις 51
manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. &
φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ
panis autem quem ego dabo, caro mea est pro
ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω
mundi vita. Litigabant ergo ad se
ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλ- 52
inuicem Iudæi, dicentes: Quomodo potest hic nobis suam
λήλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν τὴν
carnem dare ad manducandum? Dixit ergo eis Iesus. Amen
σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν 53
amen dico vobis, Nisi manducaueritis carnem filij hu-
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
manis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobismet-
θρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.
ipsis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum
ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν 54
sanguinem, habet vitam æternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo
αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
die. Nam caro mea cibus est verus, & sanguis meus
ἡ γὰρ σάρξ μου βρῶσίς ἐστιν ἀληθής, καὶ τὸ αἷμά μου ἀλη- 55
potus est. Manducans meam carnem, & bibens
θής ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων 56
meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.
μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter
καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν 57
patrem: & manducans me, & ipse viuet propter me.
πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ.
Hic est panis qui de cœlo descendit, non
οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ 58
sicut manducauerunt patres vestri manna, & mortui sunt.
καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον·
Manducans hunc panem, viuet in æternum.
ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα.
Hæc dixit in synagoga docens in Capharnaum.
ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καπερναούμ. 59
Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Dura
πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν, σκλη- 60
est hæc oratio: quis potest eam audire?
ρός ἐστιν ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτὸν ἀκούειν;
Sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurarent de hoc
εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ 61
discipuli eius, dixit eis: Hoc vos scandalizat?
μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
si ergo videritis Filium hominis ascendentem vbi
ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου 62
erat prius? Spiritus est qui viuificat, caro
ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ 63
non prodest quicquam. verba quæ ego locutus sum vobis, spi-
οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάλημα ὑμῖν, πνεῦμά
ritus & vita sunt. sed sunt ex vobis quidam qui non credunt.
ἐστι καὶ ζωή ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πι-
Sciebat enim ab initio Iesus qui essent non credentes,
στεύουσιν· ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πι-
& quis esset traditurus eum.
στεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν.
Et dicebat: Propter hoc dixi vobis, quia nemo potest ve-
καὶ ἔλεγεν, διὰ τοῦτο εἰρήκειν ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλ- 65
nire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.
θεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός μου.
Ex hoc multi abierunt discipulorum eius retrorsum: &
ἐκ τούτου πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ 66
ab eo ambulabant.
ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν.
Dixit ergo Iesus duodecim: Numquid & vos vultis
εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε 67
abire? Respondit ei Simon Petrus: Domine,
ὑπάγειν; ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος· κύριε,
quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.
πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.
Et nos credidimus, & cognouimus quia tu es Christus
καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ 69
filius Dei viuentis. Respondit eis Iesus,
υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 70
Nonne ego vos duodecim elegi, & ex vobis vnus
οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς

διάβολός ἐστι; Dixit autem Iudam Simonis Ischa- 71
διάβολός ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν ἰούδαν σίμωνος ἰσκα-
riotæ: hic enim cogitabat tradere eum, cum esset vnus
ριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, ὢν εἷς
ex duodecim.
ἐκ τῶν δώδεκα.

CAP. VII. ζ.

Et ambulabat Iesus post hæc in Galilæam: non
Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ· ὁ
enim volebat in Iudæa ambulare, quia quærebant eum
γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ περιπατεῖν· ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ
Iudæi interficere. Erat autem prope Iudæorum
Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων
Scenopegia. Dixerunt ergo ad eum fratres
σκηνοπηγία. εἶπαν οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ
eius: Transi hinc, & vade in Iudæam, vt
αὐτοῦ· μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἵνα
& discipuli tui videant opera tua quæ facis.
καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.
Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in manifesto
οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ
esse. Si hæc facis, manifesta teipsum mundo.
εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
Neque enim fratres eius credebant in eum.
οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.
Dixit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum adest:
λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὁ καιρός ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν.
tempus autem vestrum semper est paratum.
ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος.
Non potest mundus odisse vos: me autem odit, quia ego
οὐ δύναται κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ
testimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt.
μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστι.
Vos ascendite ad festum hunc: ego non ascendo ascendo
ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω
ad festum istum: quia tempus meum non dum impletum est.
εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὐ πεπλήρωται.
Hæc cum dixisset, ipse mansit in Galilæa.
ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ.
Vt autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit
ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη
ad festum, non manifeste, sed quasi in occulto.
εἰς τὴν ἑορτήν, οὐ φανερῶς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ.
Iudæi ergo quærebant eum in festo, & dice-
οἱ οὖν ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλε-
bant, vbi est ille? Et murmur multus de eo
γον, ποῦ ἐστι ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ
erat in turbis. Quidam enim dicebant: Bonus est: alii
αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός ἐστιν. ἄλλοι
autem non: sed seducit turbas. Nemo tamen palam
ἔλεγον, οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι
loquebatur de illo propter metum Iudæorum.
παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων.
Iam autem media festiuitate ascendit Iesus in templum,
ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν,
& docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes:
καὶ ἐδίδασκε. καὶ ἐθαύμαζον οἱ ἰουδαῖοι, λέγοντες,
Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?
πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς;
Respondit ergo eis Iesus, & dixit: Mea doctrina non
ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν, ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ
est mea, sed eius qui misit me.
ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με.
Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina, vtrum
ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον
ex Deo sit, an ego a meipso loquar.
ἐκ θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ.
Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem
ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος
quærit gloriam eius qui misit eum, hic verax est, & iniustitia in illo non est.
αὐτὸν οὗτος ἀληθής ἐστιν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.
Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis
οὐ μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
facit legem? Quid me quæritis interficere? respondit
ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη
turba, & dixit: Dæmonium habes: quis te quærit interficere?
ὁ ὄχλος, καὶ εἶπεν, δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;
Respondit Iesus, & dixit eis: Vnum opus feci, &
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ
omnes admiramini. Propterea Moyses dedit vobis
πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν
circumcisionem, (non quia ex Moyse est, sed ex
περιτομήν, (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ μωσέως ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ τῶν
patribus) & in sabbato circumcidis hominem.
πατέρων·) καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον.
Si circumcisionem accipit homo in sabbato, vt non
εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ
soluatur lex Moysi, mihi indignamini quia totum hominem
† λυθῇ ὁ τοῦ μωσέως νόμος, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ
sanum feci in sabbato?
ἐποίησα ἐν σαββάτῳ;

μη

μὴ κείνητι ἡμῖν ἔλθῃ, ἀλλὰ ἡ δικαία κείνη κρίνατι. 24
Dorobamergo quidam ex ꝑ Hierosolymis, Nonne hic est quem
ἔλεγον τῶν πρεσ ἐκ ἡζήτουν ἀποκτεῖναι; οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν 25
quærunt interficere? Et ecce palam loquitur, & nihil
ζητοῦσιν ὑπ' αὐτῷ; μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι 26
ei dicunt. nequid verè cognoverunt principes, quia
αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστός? ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· 27
hic est Christus? sed hunc scimus unde sit:
ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχῃ, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.
Clamabat ergo in templo docens Iesus, & dicens: Et me
ἔκραξεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ λέγων, κἀμὲ 28
scitis, & unde sim scitis: & à memetipso non veni:
οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα·
sed est verax, quem vos nescitis.
ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.
Ego scio eum, quia ab ipso sum, & ipse me
ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. 29
Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo immisit in illum
ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν 30
manum, quia nondum venerat hora eius.
πώ ὅτι οὐδέπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
Multi autem de turba credidérunt in eum, & dicebant
πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, 31
Quia Christus cum venerit, numquid plura signa faciet, hic quæ
ὅτι ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος
facit?
ποιεῖ;
Audierunt Pharisæi turbam murmurantem
Ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος 32
de illo hæc: & miserunt Pharisæi & summi sacer-
περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
dotes ministros, ut apprehenderent eum.
ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.
Dixit ergo Iesus adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum
εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμ- 33
qui me misit.
ψαντά με.
Quæretis me, & non invenietis me: & ubi sum ego, vos non potestis venire.
ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 34
Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos, Quo hic
εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· ποῦ οὗτος μέλλει
ibit, quia nos non inveniemus eum? numquid in dispersionem
πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν
Græcorum habitaturus est, & docturus Græcos?
τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας;
Quis est hic sermo quem dixit, Quæretis me, & non invenietis me:
τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπεν, Ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· 36
& ubi sum ego, vos non potestis venire?
καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
In novissimo autem die magno stabat Iesus, & clamabat
Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει 37
dicens, Si quis sitit, veniat ad me & bibat.
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε, λέγων, ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με,
Qui credit in me, sicut dixit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ
καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, 38
viuæ.
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.
Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes
τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν 39
in eum. nondum enim erat Spiritus datus, quia Iesus nondum
οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν. οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον· ὅτι Ἰησοῦς
erat glorificatus.
οὐδέπω ἐδεδοξάσθη.
Multi ergo de turba audientes sermonem hunc dicebant,
Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκού- 40
Quia hic est vere Propheta. Alii dicebant, Hic est Christus. Quidam autem
σαντες τὸν λόγον, ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης.
Alii dicebant, Nunquid à Galilæa Christus venit?
ἄλλοι ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ὁ χριστός· ἄλλοι δὲ ἔλεγον, μὴ γὰρ ἐκ 41
Galilæa Christus venit?
τῆς Γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται;
Nonne Scriptura dicit, quia ex semine David, & de Bethlehem castello
οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου 42
ubi erat David, Christus venit?
ἦν Δαυὶδ, ἔρχεται ὁ χριστός;
Dissensio ergo facta est in turba propter eum.
σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. 43
Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo
τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτὸν· ἀλλ' οὐδεὶς 44
misit super eum manus.
ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.
Venerunt ergo ministri ad principes sacerdotum & Pharisæos, & dixerunt ad eos
ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς
illi: Quare non adduxistis illum? Responderunt
ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
ministri: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic
ὑπηρέται, οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος
homo.
ἄνθρωπος.
Responderunt ergo eis Pharisæi,
ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
Numquid & vos seducti estis? Numquid aliquis ex principibus
μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν ἀρ- 48
credidit in eum, aut ex Pharisæis?
χόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων;

ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπάρατοί 49
dixit sunt.
ἐστι.
Dicit Nicodemus ad eos, qui venerat ad eum, unus ex ipsis
λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν τὸ πρότερον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν, 50
principibus.
Numquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso
μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρῶτον, 51
& cognoverit quid faciat?
καὶ γνῷ τί ποιεῖ;
Respondérunt, & dixerunt ei:
Numquid & tu Galilæus es? Scrutare, & vide, quia pro-
μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε ὅτι προ-
pheta à Galilæa non surgit.
φήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.
Et reversi sunt unusquisque in domum suam.
καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CAP. VIII. ℣.

Iesus autem pervenit in montem Oliveti.
Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 1
Diluculo autem iterum venit in templum, & omnis
Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πᾶς ὁ
populus venit ad eum, & sedens docebat eos.
λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.
Adducunt autem Scribæ & Pharisæi mulierem
Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι γυναῖκα 2
in adulterio deprehensam, & statuunt eam
ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν
in medio, dicunt ei Magister, hæc mulier modo
ἐν μέσῳ, λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ ἄρτι
deprehensa est in adulterio.
κατείληπται ἐπὶ μοιχείᾳ.
In lege autem Moyses mandavit nobis lapidare
Ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἐνετείλατο ἡμῖν Μωσῆς τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι. σὺ οὖν τί 5
huiusmodi? Tu quid dicis?
λέγεις;
Hoc autem dicebant tentantes eum, ut haberent
τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχωσι 6
unde accusarent eum. Iesus autem inclinans se deorsum
τὸ κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ
scribebat in terram, non respondens.
κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος.
Cùm autem perseverarent interrogantes eum, erexit se, & dixit
ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτὸν, ἀνέκυψε καὶ εἶπε 7
ad eos: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.
πρὸς αὐτούς, ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτῇ βαλέτω λίθον.
Et iterum se inclinans scribebat in terram.
καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφε εἰς τὴν γῆν.
Et ipsi audientes, & à conscientia redarguti, exibant unus post
οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι 9
alium, incipiens à senioribus usque ad novissimos: & remansit
ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως
solus Iesus, & mulier in medio stans.
τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ
ἐν τῷ μέσῳ οὖσα.
Erigens autem se Iesus, & nemini videns
ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα 10
præter mulierem, dixit ei, Mulier, ubi sunt qui
θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ, Γύναι, ποῦ εἰσιν οὗτοι
te accusabant? nemo te condemnavit?
οἱ κατήγοροί σου; οὐδείς σε κατέκρινεν;
Quæ dixit, Nemo, Domine. Dixit autem ei Iesus: Nec ego te
ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς, οὐδὲ ἐγώ σε 11
condemnabo. Vade, & ex hoc iam noli amplius peccare.
κατακρινῶ· πορεύου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.
Iterum ergo eis Iesus locutus est, dicens: Ego sum
Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων, ἐγώ εἰμι τὸ 12
lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris,
φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ
sed habebit lumen vitæ.
σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.
Dixerunt ergo ei Pharisæi: Tu de teipso testimonium perhibes:
εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι, σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· 13
testimonium tuum non est verum.
ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.
Respondit Iesus, & dixit eis: Etsi ego testimonium perhibeo de
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου· 14
meipso, verum est testimonium meum: quia scio unde
ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε
venerim, & quo vadam. Vos autem nescitis unde veniam,
πόθεν ἔρχομαι, καὶ ποῦ ὑπάγω.
aut quo vadam.
Vos secundùm carnem iudicatis: ego non iudico quemquam.
ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. 15
Et si iudico ego, iudicium meum verum est: quia
καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι
solus non sum, sed ego, & qui misit me Pater.
μόνος οὐκ εἰμι, ἀλλ' ἐγὼ, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ.
Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum
καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώ- 17
testimonium verum est.
πων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν.
Ego sum qui testimonium perhibeo de me, & testimonium perhibet de me qui
ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ 18
misit me Pater.
πέμψας με πατήρ.
Dicebant ergo ei: Ubi est pater tuus? Respondit Iesus:
ἔλεγον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς,

οὔτε

*Nolue iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.
*Vel credidérunt in eum
*Nemo hic sic locutus est quemadmodum hic homo loquitur.
*Nunquid & vos seducti estis?
*Vel credidit in eum
*Nunquid de Galilæa venit Propheta?
*Vel Galilæus es tu?
*Vel Galilæa non surgit.
*Vel Oliueti.
*Vel Scribæ
*Vel mœchata
*Vel Magister
*Vel Lapidare.
*Vel Scribæ
*Vel Pharisæi
*Vel Iesus autem
*Vel Iesus
*Vel Pharisæi
*Vel Testimonium tuum non est verum.
*Vel Iudicatis
*Vel Iudico
*Vel Et si iudico
*Vel Et in lege vestra
*Vel Ego sum qui testimonium perhibeo de me
*Vel Et testimonium perhibet de me
*Vel Dicebant

Neque ex me venio, neque Patrem meum scio. Si me sciretis, & Patrem meum sciretis vtique.

Hæc verba locutus est Iesus in gazophylacio docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius.

Dixit ergo eis iterum Iesus: Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. Quo ego vado, vos non potestis venire.

Dicebant ergo Iudæi: Numquid interficiet semetipsum, quia dixit: Quo ego vado, vos non potestis venire?

Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego de supernis sum: vos de mundo hoc estis, ego non sum de mundo hoc.

Dixi ergo vobis quod moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris.

Dicebant ergo ei: Tu quis es? Et dixit eis Iesus: Principium, qui & loquor vobis.

Multa habeo de vobis loqui & iudicare, sed qui misit me verax est, & ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo.

Et non cognouerunt quia Patrem eius dicebat.

Dixit ergo eis Iesus: Cum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, & a meipso facio nihil: sed sicut docuit me Pater, hæc loquor.

Et qui me misit, mecum est, & non reliquit me solum Pater: quia ego quæ placita sunt ei facio semper.

Hæc illo loquente, multi credebant in eum.

Dixit ergo Iesus ad eos qui credebant ei Iudæos: Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis: & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.

Responderunt ei: Semen Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam: quomodo tu dicis, quod liberi eritis?

Respondit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, seruus est peccati.

Seruus autem non manet in domo in æternum: filius manet in æternum.

Si ergo filius vos liberauerit, vere liberi eritis.

Scio quia filii Abrahæ estis: sed quæritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis.

Ego quod vidi apud Patrem meum loquor: & vos quæ vidistis apud patrem vestrum facitis.

Respondebant & dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus: Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.

Nunc autem quæritis me interficere hominem, qui veritatem vobis locutus sum, quam audiui a Deo: hoc Abraham non fecit.

Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo ei: Nos ex fornicatione non sumus natiui: vnum patrem habemus Deum.

Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pater vester esset, diligeretis vtique me: ego enim ex Deo processi, & venio: neque enim a meipso veni, sed ille me misit.

Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum.

Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur: quia mendax est, & pater eius.

Ego autem quia veritatem dico, non creditis mihi.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare vos non creditis mihi?

Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.

Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?

Respondit Iesus: Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, & vos inhonorastis me.

Ego autem non quæro gloriam meam. Est qui quærat & iudicet.

Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.

Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est & Prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum.

Numquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? & Prophetæ mortui sunt. Quem te ipsum facis?

Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est Pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis quia Deus vester est:

& non cognouistis eum, ego autem noui eum. Et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum, & sermonem eius seruo.

Abraham pater vester exultauit vt videret diem meum: & vidit & gauisus est.

Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, Priusquam Abraham fieret, ego sum.

Tulerunt ergo lapides vt iacerent in eum. Iesus autem

CAP. IX. 3.

Et præteriens vidit hominem cæcum a nativitate.

Et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes: Rabbi,

quis peccauit, hic aut parentes eius, vt cæcus nasceretur?

Respondit Iesus: Neque hic peccauit, neque parentes eius:

sed vt manifestentur opera Dei in illo.

Me oportet operari opera Patris mei, donec

dies est. Venit nox, quando nemo potest operari.

Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi.

Hæc dixerunt, & ceciderunt sunt ei Iudæi: 6
τ. Ταῦτα εἶπον, καὶ πάλιν ἔγνωσαν ἐν τῷ Ἰησοῦ-
μετὰ τοῦτο ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν αὐτοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 7
καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὕπαγε, νίψαι εἰς τὸν κολυμβήθραν τοῦ
Siloam, quod dicitur, missus. Abiit ergo & la-
σιλοὰμ, ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθε οὖν καὶ ἔ-
vit & venit videns. Itaque vicini & ei
νιψατο, καὶ ἦλθε βλέπων. οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεω- 8
Dicunt ergo prope qui fuerat cæcus, Nonne hic
ρουντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον, οὐχ οὗτός
est qui sedebat & mendicabat? Alii dicebant, Quia
ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαίτης; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι 9
hic est. Alii autem, quod similis ei esset. Ille dicebat
οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν· ἐκεῖνος ἔλεγεν,
quia ego sum. Dicebant ergo ei, Quomodo ape-
ὅτι ἐγώ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, πῶς ἀνεῴχθησάν 10
ti sunt oculi tui? Respondit ille, & dixit
σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, ἄνθρω- 11
Homo qui dicitur Iesus, lutum fecit, & unxit meos
πος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐχρισέ μου τοὺς
oculos, & dixit mihi, Vade ad natatoriam Siloam,
ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶπέ μοι, ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ,
& lava: abiens autem & lotus vidi.
καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.
Ait ergo ei, Ubi est ille? Ait, Nescio.
εἶπον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει, οὐκ οἶδα.
Adducunt eum ad Phariseos hominem qui cæcus
ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. 13
Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus &
ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ 14
aperuit oculos ejus. Rursum ergo interrogabant
ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἠρώτων 15
eum & Pharisæi quomodo videret. Ille dixit eis,
αὐτὸν καὶ οἱ φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,
Lutum imposuit mihi super oculos, & lavi me, &
πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ
video. Dicebant ergo ex Pharisæis quidam. Non a-
βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν φαρισαίων τις οὐκ ἔστιν ὁ ἄν- 16
deo homo iste, quia sabbatum non custodit. Alii
θρωπος οὗτος παρὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.
dicebant, Quomodo potest homo peccator ea
ἄλλοι ἔλεγον, πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοι-
signa facere? Et schisma erat inter
αῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
Dicunt ergo cæco rursum, Tu quid dicis de illo, qui
λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν, σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι 17
aperuit tuos oculos? Ille autem dixit, quia propheta est.
ἠνέῳξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι προφήτης ἐστίν.
Non credidérunt ergo Iudæi de illo, quòd
οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν, 18
cæcus fuerat, & visum recepisset
καὶ ἀνέβλεψε, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ
videntis eius parentes
βλέποντος αὐτοῦ, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτοὺς, λέγοντες, 19
Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη;
Quomodo ergo nunc videt?
πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ 20
Respondit eis mater eius & pater eius,
εἶπον, οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ
quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est;
ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς 21
quomodo autem nunc videt, nescimus, aut qui
ἠνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐπερωτήσατε,
aperuit oculos ejus, nos nescimus: ipsum interrogate,
ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς 22
ætatem habet, ipse de se loquetur. Hæc dixerunt
αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους, ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι,
parentes ejus quia timebant Iudæos, jam enim conspirarant
ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
ut si quis eum confiteretur Christum, extra synagogam fieret.
διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν 23
Propterea parentes ejus dixerunt, Quia ætatem habet ipsum,
ἐπερωτήσατε. ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου 24
interrogate. Vocaverunt ergo rursum hominem
ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῷ, δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς
qui cæcus fuerat, & dixerunt ei, Da gloriam Deo: nos
οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. εἶπεν οὖν
scimus quia homo hic peccator est.
οἰδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἐστιν.
Respondit ergo ille, & dixit si peccator sit, ne-
ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ 25
scio. Unum scio, quia cum cæcus essem, modò video.
οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω. εἶπον δὲ
Dixerunt autem ei, Quid fecit tibi? quomodo aperuit
αὐτῷ πάλιν, τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; 26
Respondit eis, Dixi vobis jam, & audistis: quid iterum
ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν 27
vultis audire? numquid & vos vultis discipuli ejus fieri?
θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;
Maledixerunt ei, & dixerunt, Tu discipulus illius
λοιδόρησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον, σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου,
sis, nos autem Moysi discipuli sumus.
ἡμεῖς δὲ τοῦ μωσέως ἐσμὲν μαθηταί.
Nos scimus quòd Moysi locutus sit Deus: hunc autem
ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μωσεῖ λελάληκεν ὁ θεός· τοῦτον δὲ οὐκ
nescimus unde sit.
οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.
Respondit homo, & dixit eis, In hoc enim mirabile est,
ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐν τούτῳ γὰρ θαυμαστόν ἐστιν,
quòd vos nescitis unde sit, & aperuit meos oculos.
ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστὶ, καὶ ἤνοιξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.
Scimus autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis
οἴδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις
timoratus fuerit & voluntatem ejus fecerit, hunc exaudit.
θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τοῦτου ἀκούει.
Ex sæculo non auditum est quòd aperuerit quis oculos
ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς
cæci nati. Nisi esset hic à Deo,
τυφλοῦ γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ,
Respondérunt & dixérunt
ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον
ei: Tu in peccatis natus es totus, & tu docès nos?
αὐτῷ, ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις
Et ejecérunt eum foras.
ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
Audivit Iesus quòd ejecissent eum foras, & cùm
Ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν
invenisset eum dixit ei, Tu credis
αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ, σὺ πιστεύεις
in Filium Dei? Respondit ille, & dixit
εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν,
Et quis est, Domine, ut credam in eum?
καὶ τίς ἐστι, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;
Dixit autem ei Iesus, Et vidisti eum, & qui loquitur
εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν
tecum ipse est.
μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν.
Ille autem ait, Credo Domine.
ὁ δὲ εἶπε, πιστεύω κύριε·
Et procidens adorauit eum.
καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.
Et dixit Iesus: In iudicium ego in hunc mundum
καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον
veni: ut qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant.
ἦλθον· ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.
Audiérunt ex Pharisæis hæc dicentibus eo, & dixérunt
ἤκουσαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον
ei: Numquid & nos cæci sumus?
αὐτῷ, μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν;
Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε
peccatum: nunc autem dicitis, Quia videmus: ideò
ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε, ὅτι βλέπομεν· ὁ οὖν ἁμαρτία
peccatum vestrum manet.
ὑμῶν μένει.

CAP. X.

Amen amen dico vobis, Qui non intrat per ostium
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας
in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro.
εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν,
Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.
ὁ κλέπτης ἐκεῖνός ἐστι καὶ λῃστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος
Huic ostiarius aperit, & oves vocem eius audiunt, & oves
διὰ τῆς θύρας ποιμήν ἐστι τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα
suas vocat nominatim, & educit eas.
τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούει· καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα,
Et cùm proprias omnes emiserit, ante eas vadit, & oves
καὶ ἐξάγει αὐτά.
illum sequuntur, quia sciunt vocem eius.
ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα
Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt
αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσι, ἀλλὰ φεύ-
ab eo, quia non noverunt alienorum vocem.
ξονται ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.
Hanc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem
ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ
non cognoverunt quid loqueretur eis.
οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ λαλεῖ αὐτοῖς.
Dixit ergo iterum Iesus: Amen amen dico vobis,
εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
quia ego sum ostium ovium.
ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.
Omnes quotquot venérunt fures sunt & latrones:
πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί·
sed non audiérunt eos oves.
ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur,
ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται,
& ingredietur & egredietur, & pascua inveniet.
καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὑρήσει.
Fur non venit nisi ut furetur & mactet & perdat:
ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ·
ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.
ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

locutus eſt
Diem vocauerunt
recepit
Et longe, &
Et
Prouinciæ eius
Deum
Et
Et
Et

missi quam ex Pharisæis.
24 καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.
Interrogauerunt eum, & dixerunt ei: Quidergo baptizas,
25 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ, τί οὖν βαπτίζεις,
si tu non es Christus, neque Elias, neque Prophetes?
26 εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς, οὐτε ἠλίας, οὐτε ὁ προφήτης;
Respondit eis Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua:
27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων, ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι·
Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis ipse est
28 μέσος ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· αὐτός ἐστιν
qui post me venturus est, qui ante me factus est: cuius ego non
ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ
sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti.
εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.
Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, ubi erat
29 ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ
Ioannes baptizans. Postridie vidit Ioannes
Ἰωάννης βαπτίζων. τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης
Iesum venientem ad se, & ait: Ecce agnus
τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Hic est
θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστιν
30 de quo ego dixi: Post me venit vir, qui ante me
ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον, ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου
factus est: quia prior me erat. Et ego nesciebam
γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ἤδειν
31 eum, sed ut manifestetur in Israël, propterea venio ego
αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ
in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Ioannes,
ἐν ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης,
32 dicens: Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam
λέγων, ὅτι † τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περι-
de cœlo, & mansit super eum. Et ego nesciebam
στερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. κἀγὼ οὐκ
33 eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille
ἤδειν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός
mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem
μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον
super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto.
ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
Et ego vidi, & testimonium perhibui quia hic est Filius
34 κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
Dei. Postridie iterum stabat Ioannes, &
τοῦ θεοῦ. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ
ex discipulis ejus duo. Et respiciens Iesum
35 δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ
ambulantem, dixit: Ecce agnus Dei.
περιπατοῦντι, λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ.
Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & se-
36 καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκο-
cuti sunt Iesum. Conversus autem Iesus, & vi-
37 λούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασά-
dens eos sequentes se, dixit eis: Quid quæritis? Illi
μενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς, τί ζητεῖτε; οἱ
autem dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur interpretatum, Magister)
δὲ εἶπον αὐτῷ, ῥαββεί, (ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον, διδάσκαλε,
ubi habitas? Dicit eis: Venite & videte. Venerunt
38 ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον
& viderunt ubi maneret, & apud eum manserunt die il-
καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκεί-
lam: hora erat quasi decima. Erat Andreas frater
νην. ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
39 Simonis Petri unus ex duobus ex Ioanne,
Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου,
qui secuti fuerant eum. Invenit hic primum
καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὑρίσκει οὗτος πρῶτον
40 fratrem suum Simonem, & dicit ei: Invenimus
τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, εὑρήκαμεν †
Messiam, quod est interpretatum, Christus. Et adduxit eum
Μεσσίαν, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ὁ χριστός. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν
41 ad Iesum. Intuitus autem eum Iesus dixit: Tu es Simon
πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, σὺ εἶ Σίμων
filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.
ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.
Postridie voluit ire in Galilæam, & invenit
τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς † γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσ-
42 κει Philippum. Et dixit ei Iesus: Sequere me.
κει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀκολούθει μοι.
Erat autem Philippus à Bethsaida, ex civitate An-
43 Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδὰ, ἐκ τῆς πόλεως Ἀν-
dreæ & Petri. Invenit Philippus Nathanaelem,
δρέου καὶ Πέτρου. εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ,
& dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & Prophetæ,
καὶ λέγει αὐτῷ, ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται
invenimus Iesum filium Ioseph à Nazareth.
εὑρήκαμεν Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.
Et dixit ei Nathanael: De Nazareth potest aliquid bonum
44 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν
esse? dicit ei Philippus: Veni, & vide. Vidit Iesus
εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος, ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς
45 Nathanaelem venientem ad se, & dicit de eo: Ecce ve-
τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, ἴδε ἀλη-

Et dicit ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Iesus, & dixit ei:
48 Θῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ Να-
thanael: Unde me nosti? Respondit Iesus, & dixit
θαναήλ, πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν
ei: Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu,
αὐτῷ, πρὸ τοῦ σε φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν,
vidi te. Respondit Nathanael, & ait ei: Rabbi,
49 εἶδόν σε. ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ, ῥαββεί,
tu es Filius Dei, tu es Rex Israël.
σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.
Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te
50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἶπόν σοι, εἶδόν σε
sub ficu, credis? majora hoc videbis.
ὑπὸ συκῆν, πιστεύεις; μείζω τούτου ὄψῃ.
Et dicit ei: Amen, amen dico vobis, Amodo videbitis
51 καὶ λέγει αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε
coelum apertum, & angelos Dei ascendentes
τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας
& descendentes supra filium hominis.
καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

CAP. II. β.

Et die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Gal-
1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν κανᾷ τῆς γαλι-
laeæ: & erat mater Iesu ibi. Vocatus autem & Iesus
2 λαίας· ἦν δὲ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ
& discipuli ejus ad nuptias. Et deficiente
3 Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς † γάμον. καὶ ὑστερήσαντος
vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.
οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν, ὅτι οἶνον οὐκ ἔχουσι.
Dicit ei Iesus: Quid mihi & tibi mulier? nondum
4 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; οὔπω ἥκει ἡ
hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcumque
5 ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, ὅ, τι ἂν
dixerit vobis facite. Erant autem ibi hydriæ lapideæ sex
6 λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ
positæ secundum purificationem Iudæorum, capientes singulæ me-
tretas binas vel ternas. Dicit eis Iesus: Implete
7 μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, γεμίσατε
hydrias aquâ. Et impleverunt eas usque ad summum.
8 τοὺς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.
Et dicit eis: Haurite nunc, & ferte architri-
9 καὶ λέγει αὐτοῖς, ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρι-
clino. Et tulerunt. Ut autem gustavit architri-
clinus aquam vinum factam, & non sciebat unde esset, ministri
autem sciebant qui hauserant aquam, vocat sponsum
10 κλίνῳ. καὶ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος
architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primum
τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ἤδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ δι-
bonum vinum ponit, & cum inebriati fuerint, tunc id quod
κονοι ἤδεισαν οἱ † ἠντληκότες τὸ ὕδωρ· φωνεῖ † νυμφίον ὁ
deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc.
11 ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ, πᾶς ἄνθρωπος πρῶ-
Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana
τον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν † μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω.
Galilææ, & manifestavit gloriam suam: & credi-
12 σὺ τετήρηκας † τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην ἐποίησε
derunt in eum discipuli ejus. Post hoc descendit in Capharnaum ipse
13 τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν κανᾷ τῆς γαλιλαίας, καὶ
& mater ejus, & fratres ejus, & discipuli ejus,
ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μα-
& ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat
14 θηταὶ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς
pascha Iudæorum, & ascendit in Hierosolymam Iesus.
καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
15 καὶ ἐμεινεν ἐκεῖ οὐ πολλὰς ἡμέρας. καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ
Et invenit in templo vendentes boves, & oves,
πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς.
& columbas, & numularios sedentes.
καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας, καὶ πρόβατα,
Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit
16 καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους.
de templo, & oves, & boves, & numulariorum effudit
17 καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν
æs, & mensas subvertit. Et columbas venden-
ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν
tibus dixit: Auferte hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.
ἐξέχεε † τὰ κέρματα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε.
Et recordati sunt discipuli ejus quia scriptum est,
18 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν, ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν·
Zelus domus tuæ comedit me. Respondentes ergo
19 μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου.
Iudæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc
20 ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστὶν, ὁ
facis? Respondit Iesus, & dixit eis: Solvite
21 ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. ἀπεκρίθησαν οὖν
templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.
Iudæi, & dixerunt αὐτῷ, τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα
Dixerunt ergo Iudæi: Quadraginta & sex annis ædificatum
22 ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λύσατε τὸν
est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?
ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

Dilexerunt ergo homines magis tenebras quàm lucem: erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ne arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta. Post hæc venit Iesus & discipuli eius in Iudæam terram, & illic morabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem & Ioannes baptizans in Aenon iuxta Salim, quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur. Nondum enim missus fuerat in carcerem Ioannes. Facta ergo quæstio ex discipulis Ioannis cum Iudæo de purificatione. Et venerunt ad Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. Respondit Ioannes, & dixit: Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit datum ei de cælo. Ipsi enim mihi testimonium perhibetis, quia dixi: Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui. Qui de sursum venit, super omnes est. Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur. Qui de cælo venit, super omnes est. Et quod vidit & audivit, hoc testatur, & testimonium eius nemo accipit. Qui autem accepit eius testimonium, signavit quia Deus verax est. Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur: non enim ex mensura dat Deus Spiritum. Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

CAP. IIII. δ'.

Ut ergo cognovit Dominus quia audierunt Pharisæi quòd Iesus plures discipulos facit & baptizat quàm Ioannes: (quamquam Iesus ipse non baptizaret, sed discipuli eius,) reliquit Iudæam, & abiit iterum in Galilæam. Oportebat autem eum transire per Samariam. Venit ergo in civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar, iuxta prædium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem: hora erat quasi sexta. Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in civitatem, ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu Iudæus cum sis, bibere a me poscis, quæ sum mulier Samaritana? Non enim coutuntur Iudæi Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est: unde ergo habes aquam vivam? Numquid tu major es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filii eius, & pecora eius? Respondit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem bibit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua quam dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti, quia non habeo virum: quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes non est tuus vir: hoc vere dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis quia Hierosolymis est locus ubi adorare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc neque in Hierosolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus: cum ergo venerit ille, nobis annuntiabit omnia. Dicit ei Iesus: Ego sum, qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius, & mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit: Quid quæris? aut: Quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in civitatem, & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci: nunquid ipse est Christus? Exierunt ergo de civitate, & venerunt ad eum. Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manduca. Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Nunquid ergo allatum est ei a quoquam manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quia adhuc quatuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico vobis: Levate oculos vestros, & videte regiones quia albæ sunt jam ad messem. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: ut & qui seminat simul gaudeat & qui metit. In hoc enim est verbum verum: Quia alius est qui seminat, & alius est qui metit. Ego misi vos metere quod non laborastis: alii laboraverunt, & vos in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit mihi omnia quæcumque feci. Cum ergo venissent ad illum Samaritani, rogabant eum ut apud eos maneret: & mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius, & mulieri dicebant: Quia jam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audivimus, & scimus quia hic est vere Salvator mundi Christus. Post duos autem dies exiit inde, & abiit in Galilæam. Ipse enim Iesus testimonium perhibuit quia propheta in patria sua honorem non habet. Cum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in die festo: & ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterum in Cana Galilææ, ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus adveniret a Iudæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum ut descenderet, & sanaret filium eius: incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine, descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat. Iam autem illo descendente servi occurrerunt ei, & nuntiaverunt dicentes quia puer eius vivit. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus: Filius tuus vivit: & credidit ipse & domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Iesus, cum venisset a Iudæa in Galilæam.

CAP. V. ε'.

Post hæc erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam. Est autem Hierosolymis probatica piscina, quæ cognominatur Hebraice Bethsaida, quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus enim Domini secundum tempus descendebat in piscinam, & movebatur aqua. Et qui prior descendisset post motum aquæ, sanus fiebat a quacumque infirmitate detinebatur. Erat autem quidam ibi homo triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Iesus iacentem, & cognovisset quia multum iam tempus habet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum autem venio ego, alius ante descendit. Dicit ei Iesus: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabatum suum, & ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, & ambula. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem qui sanus factus fuerat, nesciebat quis esset. Iesus enim declinavit a turba constituta in loco. Postea invenit eum Iesus in templo, & dixit ei: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit homo, & nuntiavit Iudæis quia Iesus est qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur Iesum Iudæi, quia hæc faciebat in sabbato. Iesus autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Propterea ergo magis quærebant eum Iudæi interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed & patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo. Respondit ergo Iesus, & dixit eis: Amen, amen dico vobis, non potest filius a se facere quidquam, nisi quod viderit patrem facientem: quæcumque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit: & maiora horum demonstrabit ei opera, ut vos miremini. Nam sicut pater suscitat mortuos & vivificat, sic & filius quos vult vivificat. Neque enim pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio: ut omnes honorificent filium, sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium, non honorificat patrem qui misit illum. Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transit a morte in vitam. Amen, amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, & qui audierint vivent. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso: & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius, & procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quidquam. Sicut audio, iudico: & iudicium meum iustum est, quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum. Alius est qui testimonium perhibet de me, & scio quia verum est testimonium quod perhibet de me. Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine testimonium accipio: sed hæc dico ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens & lucens: vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius Ioanne: opera enim quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me quia Pater misit me. Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me: neque vocem eius unquam audistis neque speciem eius vidistis, & verbum eius non habetis manens in vobis, quia quem misit ille huic vos non creditis. Scrutamini scripturas, in quibus putatis vitam æternam habere: & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me. Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis. Gloriam ab hominibus non accipio. Sed cognovi vos quia dilectionem Dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine Patris mei, & non accipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam quæ a solo Deo est non quæritis? Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrem. Est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis?

CAP. VI. ϛ'.

Abiit Iesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat super eos qui infirmabantur. Subiit autem Iesus in montem, & ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum Pascha dies festus Iudæorum. Cum sublevasset ergo oculos Iesus, & vidisset quia multitudo magna venit ad eum, dicit ad Philippum: Unde ememus panes ut manducent hi? Hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius, Andreas frater Simonis Petri: Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos & duos pisces: sed hæc quid sunt inter tantos? Dixit ergo Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia. Accepit ergo Iesus panes, & cum gratias egisset distribuit discumbentibus: similiter & ex piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quæ superaverunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt his qui manducaverant. Illi ergo homines cum vidissent quod fecisset signum Iesus, dicebant quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Iesus ergo cognovit quia venturi essent ut raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad mare, & cum navigio ascendentes ibant trans mare in Capharnaum. Et tenebræ iam factæ erant, & non venerat ad eos Iesus. Mare autem magno vento flante exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident Iesum ambulantem super mare, & proximum navigio fieri, & timuerunt. Ille autem dicit eis: Ego sum, nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in navem, & statim navis fuit ad terram in quam ibant. Postera die turba quæ stabat trans mare, vidit quia navicula alia non erat ibi, nisi una, & quia non introisset cum discipulis suis Iesus in navem, sed soli discipuli eius abissent: (aliæ autem supervenerunt naves a Tiberiade iuxta locum ubi manducaverant panem, gratias agente Domino:) cum ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi, neque discipuli eius, ascenderunt in naviculas illas, & venerunt Capharnaum quærentes Iesum. Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc venisti? Respondit eis Iesus, & dixit: Amen, amen dico vobis, quæritis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus & saturati estis. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis vobis dabit. Hunc enim Pater signavit Deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus ut operemur opera Dei? Respondit Iesus, & dixit eis: Hoc est opus Dei, ut credatis in eum quem ille misit. Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum, ut videamus, & credamus tibi? quid operaris? Patres nostri manna manducaverunt in deserto, sicut scriptum est: Panem de cælo dedit eis manducare. Dixit ergo eis Iesus: Amen, amen dico vobis, non dedit vobis Moyses panem de cælo, sed Pater meus dat vobis panem de cælo verum. Panis enim Dei est qui descendit de cælo, & dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum: Domine, semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis Iesus: Ego sum panis vitæ: qui venit ad me non esuriet, & qui credit in me non sitiet unquam. Sed dixi vobis quia & vidistis me, & non creditis. Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum qui venit ad me non eiciam foras, quia descendi de cælo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Hæc est autem voluntas eius qui misit me Patris, ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die. Hæc est enim voluntas Patris mei qui misit me, ut omnis qui videt Filium & credit in eum habeat vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die. Murmurabant ergo Iudæi de illo quia dixisset: Ego sum panis vivus qui de cælo descendi, & dicebant: Nonne hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos novimus patrem & matrem? quomodo ergo dicit hic: Quia de cælo descendi? Respondit Iesus, & dixit eis: Nolite murmurare in invicem. Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, trahat eum: & ego resuscitabo eum in novissimo die. Est scriptum in prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audivit a Patre, & didicit, venit ad me. Non quia Deum vidit quisquam, nisi is qui est a Deo, hic vidit Patrem. Amen, amen dico vobis: qui credit in me habet vitam æternam. Ego sum panis vitæ. Patres vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de cælo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit non moriatur. Ego sum panis vivus qui de cælo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum: & panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo Iudæi ad invicem dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Iesus: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro enim mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in illo. Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me & ipse vivet propter me. Hic est panis qui de cælo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem vivet in æternum. Hæc dixit in synagoga docens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? Sciens autem Iesus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius, dixit eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam. Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus qui essent non credentes, & quis esset qui traderet eum. Et dicebat: Propterea dixi vobis quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Iesus ad duodecim: Numquid & vos vultis abire? Respondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes: & nos credidimus & cognovimus quia tu es Christus Filius Dei vivi. Respondit eis Iesus: Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est? Dicebat autem Iudam Simonis Iscariotis: hic enim erat traditurus eum, cum esset unus ex duodecim.

CAP. VII. ζ'.

Et post hæc ambulabat Iesus in Galilæa: non enim volebat in Iudæa ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum Scenopegia. Dixerunt autem ad illum fratres eius: Transi hinc, & vade in Iudæam, ut & discipuli tui videant opera tua quæ facis. Nemo enim quidquam in occulto facit, & quærit ipse in palam esse. Si hæc facis, manifesta teipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum adest: tempus autem vestrum semper paratum est. Non potest mundus odisse vos: me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc: ego non ascendo ad diem festum istum, quia tempus meum nondum impletum est. Hæc cum dixisset, ipse mansit in Galilæa. Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit ad diem festum, non manifeste, sed quasi in occulto. Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant: Ubi est ille? Et murmur multus erat in turba de illo. Quidam dicebant: Quia bonus est. Alii autem dicebant: Non, sed seducit turbam. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iudæorum. Iam autem die festo mediante ascendit Iesus in templum, & docebat. Et mirabantur Iudæi dicentes: Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit? Respondit eis Iesus, & dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina utrum ex Deo sit, an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem quærit gloriam eius qui misit eum, hic verax est, & iniustitia in illo non est. Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem? Quid me quæritis interficere? Respondit turba, & dixit: Daemonium habes: quis te quærit interficere? Respondit Iesus, & dixit eis: Unum opus feci, & omnes miramini propter hoc. Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem (non quia ex Moyse est, sed ex patribus) & in sabbato circumcidis hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non solvatur lex Moysi, mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Dixerunt ergo quidam ex Hierosolymitis: Nonne hic est quem quærunt interficere? Et ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Numquid unquam cognoverunt principes quia hic est vere Christus? Sed hunc scimus unde sit: Christus autem cum venerit, nemo scit unde sit. Clamabat ergo Iesus in templo docens & dicens: Et me scitis, & unde sim scitis: & a me ipso non veni, sed est verus qui misit me, quem vos nescitis. Ego scio eum, quia ab ipso sum, & ipse me misit. Quærebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manum, quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum, & dicebant: Christus cum venerit, numquid plura signa faciet quam quæ hic fecit? Audierunt pharisæi turbam murmurantem de illo hæc, & miserunt pontifices & pharisæi ministros ut apprehenderent eum. Dixit ergo Iesus: Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum qui me misit. Quæretis me, & non invenietis: & ubi ego sum vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos: Quo hic iturus est, quia non invenietur? Numquid in dispersionem gentium iturus est, & docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit: Quæretis me, & non invenietis: & ubi ego sum vos non potestis venire? In novissimo autem die magno festivitatis stabat Iesus, & clamabat dicens: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Qui credit in me, sicut dixit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ vivæ. Hoc autem dixit de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius, dicebant: Hic est vere propheta. Alii dicebant: Hic est Christus. Quidam autem dicebant: Numquid a Galilæa venit Christus? Nonne Scriptura dicit: Quia ex semine David, & de Bethlehem castello ubi fuit David, venit Christus? Dissensio ergo facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum, sed nemo misit in illum manus. Venerunt ergo ministri ad principes sacerdotum & pharisæos, & dixerunt ad illos: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo loquitur. Responderunt ergo eis pharisæi: Numquid & vos seducti estis? Numquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex pharisæis? Sed turba hæc quæ non novit legem, maledicti sunt. Dicit Nicodemus ad eos, unus ex ipsis, qui venerat ad eum nocte, cum esset unus ex principibus: Numquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audiat ab ipso, & cognoscat quid faciat? Respondit et dixerunt ei: Nunquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & vide quia propheta a Galilæa non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

CAP. VIII. η'.

Iesus autem perrexit in montem Oliveti. Et mane iterum venit in templum, & omnis populus veniebat ad eum, & sedens docebat eos. Adducunt autem scribæ & pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei: Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio: in lege autem Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare: tu ergo quid dicis? Dicebant autem tentantes eum, ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum scribebat digito in terra, non respiciens eos. Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se, & dixit ad illos: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Illi autem audientes, & a conscientia propria redarguti, exibant unus post unum, incipiens a senioribus usque ad novissimos: & remansit solus Iesus, & mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? nemo te condemnavit? Quæ dixit: Nemo, Domine. Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo: vade, & iam amplius noli peccare. Iterum ergo Iesus locutus est eis, dicens: Ego sum lux mundi: qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Dixerunt ergo ei pharisæi: Tu de te ipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum. Respondit Iesus, & dixit eis: Etsi ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum, quia scio unde venerim, & quo vadam: vos autem nescitis unde veniam, aut quo vadam. Vos secundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam. Et si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego & qui misit me Pater. Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso, et testimonium perhibet de me qui misit me Pater. Dicebant ergo ei: Ubi est Pater tuus? Respondit Iesus: Neque me scitis neque Patrem meum: si me scissetis forsitan & Patrem meum scissetis. Hæc verba locutus est Iesus in gazophylacio docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia nondum venerat hora eius. Dixit ergo iterum Iesus: Ego vado, et quæretis me, et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo Iudæi: Numquid occidet semetipsum, quia dixit: Quo ego vado vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego de supernis sum: vos de hoc mundo estis, ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Et dixit eis Iesus: Principium, qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare: sed qui misit me verax est, et ego quæ audivi ab eo, hæc loquor in mundo. Et non cognoverunt quia Patrem eius dicebat. Dixit ergo eis Iesus: Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, et a me ipso facio nihil: sed sicut docuit me Pater, hæc loquor. Et qui me misit, mecum est, et non reliquit me solum Pater, quia ego quæ placita sunt ei facio semper. Hæc illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad eos qui credebant ei Iudæi: Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis: et cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos. Responderunt ei: Semen Abrahæ sumus, et nemini servivimus unquam: quomodo tu dicis: Liberi eritis? Respondit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati. Servus autem non manet in domo in æternum: filius autem manet in æternum. Si ergo filius vos liberaverit, vere liberi eritis. Scio quia filii Abrahæ estis: sed quæritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud Patrem meum loquor: et vos quæ vidistis apud patrem vestrum facite. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus: Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis: nunc autem quæritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi a Deo: hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo ei: Nos ex fornicatione non sumus nati: unum patrem habemus Deum. Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pater vester esset, diligeretis utique me: ego enim ex Deo processi et veni. Neque enim a me ipso veni, sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit, quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur: quia mendax est, et pater eius. Ego autem si veritatem dico, non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Responderunt Iudæi, et dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu, et daemonium habes? Respondit Iesus: Ego daemonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, et vos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam: est qui quærat et iudicet. Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognovimus quia daemonium habes. Abraham mortuus est, et prophetæ: et tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in æternum. Numquid tu major es patre nostro Abraham, qui mortuus est? et prophetæ mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est: est Pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis quia Deus noster est, et non cognovistis eum: ego autem novi eum, et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum, et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum: vidit, et gavisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti? Dixit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum: Iesus autem abscondit se, et exivit de templo.

CAP. IX. θ'.

Et transiens Iesus vidit hominem cæcum a nativitate. Et interrogavit eum discipuli eius, dicentes: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius, ut cæcus nasceretur? Respondit Iesus: Neque hic peccavit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est: venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi. Hæc cum dixisset, exspuit in terram, et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos eius, et dixit ei: Vade, lava in natatoria Siloe (quod interpretatur missus). Abiit ergo et lavit, et venit videns. Igitur vicini et qui videbant eum prius quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant: Hic est: alii autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille autem dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit ille: Homo qui dicitur Iesus lutum fecit, et unxit oculos meos, et dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloe, et lava. Abii ergo et lavi, et vidi. Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad pharisæos illum qui fuerat cæcus. Erat autem sabbatum in die illo quo lutum fecit Iesus, et aperuit oculos eius. Rursum ergo interrogabant eum pharisæi quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum apposuit super oculos meos, et lavi, et video. Dicebant ergo ex pharisæis quidam: Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et dissensio erat in eis. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Dixit quia propheta est. Non credidit ergo Iudæus de illo quia cæcus fuisset, et visum accepisset, donec vocaverunt parentes eius qui visum accepisset. Et interrogaverunt eos, dicentes: Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus natus est? quomodo ergo nunc videt? Responderunt parentes eius, et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster, et quia cæcus natus est: quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis aperuit oculos eius nos nescimus: ipsum interrogate, ætatem habet, ipse de se loquetur. Hæc dixerunt parentes eius, quoniam timebant Iudæos. Iam enim conspiraverant Iudæi, ut si quis eum confiteretur Christum, extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: Quia ætatem habet, ipsum interrogate. Vocaverunt ergo iterum hominem qui fuerat cæcus, et dixerunt ei: Da gloriam Deo: nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille: Si peccator est, nescio: unum scio quia cæcus cum essem, modo video. Dixerunt ergo ei: Quid fecit tibi? quomodo aperuit oculos tuos? Respondit eis: Dixi vobis iam, et audistis: quid iterum vultis audire? numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei, et dixerunt: Tu discipulus illius sis, nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus: hunc autem nescimus unde sit. Respondit homo, et dixit eis: In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis unde sit, et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis Dei cultor est, et voluntatem eius facit, hunc exaudit. A sæculo non audivimus quia aperuit quis oculos cæci nati. Nisi esset hic a Deo, non poterat facere quidquam. Respondentes dixerunt ei: In peccatis tu natus es totus, et tu nos docere? Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras, et cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille, et dixit: Et quis est, Domine, ut credam in eum? Dixit autem ei Iesus: Et vidisti eum, et qui loquitur tecum ipse est. Ille autem ait: Credo, Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni: ut qui non vident videant, et qui videntes cæci fiant. Et audierunt ex pharisæis qui cum ipso erant hæc, et dixerunt ei: Numquid et nos cæci sumus? Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum: nunc autem dicitis quia videmus: peccatum vestrum manet.

CAP. X. ι'.

Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. Huic ostiarius aperit, et oves vocem eius audiunt, et oves proprias vocat nominatim, et educit eas. Et cum proprias oves emiserit, ante eas vadit, et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non norunt alienorum vocem. Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo iterum Iesus: Amen, amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones, et non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur: et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur, et mactet, et perdat. Ego veni ut vitam habeant, et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius autem et qui non est pastor, cuius non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit, et lupus rapit, et d

ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας τὴν λεγομένην Συχὰρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ τῷ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Δός μοι πεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρίταις. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοὶ ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ βαθύ ἐστιν· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή, Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ, Ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ, Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς εἶπας ὅτι Οὐκ ἔχω ἄνδρα· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἰρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Πίστευσόν μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτῷ. πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν, Τί ζητεῖς; ἢ, Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις, Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπεν μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ, λέγοντες, Ῥαββί, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους, μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη. καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ· τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός. Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός, Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν, λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ. ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε. καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. Τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

CAP.

CAP. V. ε'.

Post hæc erat festum Iudæorum, & ascendit Iesus
Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς
in Hierosolymam. Est autem in Hierosolymis super
εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ
probatica piscina, quæ cognominatur Hebraice Bethsaida,
τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ, ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθζαθὰ,
quinque porticus habens. In his iacebat multitudo
πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος
multa languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium
πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων
aquæ motum. Angelus enim Domini secundum tempus
τὸ τοῦ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κυρίου κατὰ καιρὸν
descendebat in piscinam, & turbabatur aqua. Et qui prior
κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ· ὃς οὖν
descendisset post motionem aquæ, sanus fiebat a quacunque
πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο ᾧ
detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo
δήποτε κατείχετο νοσήματι. ἦν δέ τις ἄνθρωπος
ibi triginta & octo annos habens in infirmitate
ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ
sua. Hunc cum vidisset Iesus iacentem, & cognovisset
αὐτοῦ. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν
iam tempus habere, dicit ei: Vis sanus fieri?
ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;
Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut
ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα
cum turbata fuerit aqua, demittat me in piscinam: dum
ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν
autem venio ego, præoccupat alius ante me descendere.
ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρό μου καταβαίνει.
Dicit ei Iesus: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula.
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἔγειρε, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει.
Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit
καὶ εὐθέως ὑγιὴς ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος· καὶ ἦρεν
grabatum suum, & ambulabat. In illo autem die sabbatum
τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. ἦν δὲ σάββατον
erat. Dixerunt ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat:
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ·
Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum.
σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράβαττόν σου.
Respondit eis: Qui me sanum fecit ille mihi dixit:
ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν,
Tolle grabatum tuum, & ambula. Interrogauerunt
Ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν
ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi,
οὖν αὐτόν, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι,
Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem qui
Ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ
sanus factus erat, non sciebat quis esset: declinauit enim
ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
Postea inuenit eum Iesus in templo, & dixit
μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν
illi: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne quid
αὐτῷ, ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μή τι
tibi deterius contingat. Abiit homo, & nunciauit
σοὶ χεῖρον γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλε
Iudæis, quia Iesus esset, qui fecisset eum sanum.
τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.
Et propterea persequebantur Iesum Iudæi, & quærebant
καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν
eum occidere, quia hæc faciebat in sabbato.
αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.
Ipse autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur,
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται,
& ego operor. Propterea ergo magis
κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον
quærebant eum Iudæi interficere, quia non solum solebat
ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον † ἔλυε τὸ
sabbatum, sed & patrem suum dicebat Deum, æquale se faciens
σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν
Deo. Respondit autem Iesus, & dixit eis:
ποιῶν τῷ Θεῷ. ἀπεκρίνατο οὖν Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Amen amen dico vobis, Non potest Filius a semetipso facere
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ
quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: quæcunque enim
οὐδέν, ἐὰν μὴ βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα. ἃ γὰρ ἂν
ille fecerit, hæc & Filius similiter facit.
ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ.
Non enim Pater diligit Filium, & omnia demonstrat ei quæ
ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ
ipse facit: & maiora horum demonstrabit ei opera, ut
αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα
vos admiremini. Nam sicut Pater suscitat mortuos,
ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς,
& vivificat: sic & Filius quos vult vivificat.
καὶ ζωοποιεῖ· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
Neque enim Pater iudicat quemquam, sed iudicium
οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν
omne dedit Filio,
πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ·

Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.
ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα.
Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem qui
ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν
misit illum. Amen amen dico vobis, quoniam sermonem meum
πέμψαντα αὐτόν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
audiens, & credens ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium
ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων, καὶ
non venit, sed transit de morte in vitam.
πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est,
οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.
Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est,
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν,
quando mortui audient vocem Filii Dei, & audientes
ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσι τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες
vivent. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic
ζήσουσι. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως
dedit & Filio vitam habere in semetipso. Et potestatem
ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξουσίαν
dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est.
ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί.
Nolite mirari hoc: quia venit hora, in qua omnes qui in
μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν
monumentis audient vocem eius. Et procedent qui bona
τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ·
fecerunt in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt
καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν
in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere
ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
quidquam. Sicut audio, iudico: & iudicium meum iustum est,
οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω,
quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui
κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα
misit me Patris.
τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.
Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est
Εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν
verum. Alius est qui testimonium perhibet de me, & scio quia
ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι
verum est testimonium quod perhibet de me.
ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
Vos misistis ad Ioannem, & perhibuit veritati.
ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ
Ego autem non ab homine testimonium
ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν
accipio, sed hæc dico, ut vos salvemini.
λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.
Ille erat lucerna ardens, & lucens: vos autem
ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ
voluistis exsultare ad horam in luce eius.
ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.
Ego autem habeo testimonium maius Ioanne:
ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ
opera quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea: ipsa opera
ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα
quæ ego facio testimonium perhibent de me quia Pater me misit.
ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ μου ἀπέσταλκε.
Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me:
καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ.
neque vocem eius umquam audistis neque speciem eius vidistis:
οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε·
& verbum eius non habetis manens in vobis: quia quem
καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι ὃν
ille misit, huic vos non creditis.
ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.
Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam
ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν
æternam habere, & illæ sunt testimonium perhibentes de me:
αἰώνιον ἔχειν, καὶ εἰσὶναι αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.
& non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.
καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε.
Gloriam ab hominibus non accipio.
δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω.
Sed agnoui vos, quia dilectionem Dei non habetis
ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε
in vobismetipsis. Ego veni in nomine patris
ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός
mei, & non accipitis me: si alius venerit in nomine
μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ
proprio, illum accipietis. Quomodo possitis vos credere,
ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι,
gloriam ab inuicem sumentes, & gloriam quæ
δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν
a solo Deo est non quæritis?
ἀπὸ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;
Nolite putare quod ego accusaturus sim vos apud Patrem. est qui
μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς,
accusat vos Moyses, in quo vos speratis.
εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.
Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me
46 εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ
ille scripsit.
ἐκεῖνος ἔγραψεν.

si ad nos illum intrare non credidit, quamvis
εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου χαλεπαίνει οὐ πιστεύει, πῶς τοῖς ἐμοῖς
meus verbus creaturæ
ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσει;

CAP. VI. ς'.

Post hæc abiit Iesus trans mare
Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς
Galilææ Tiberiadis, & sequebatur eum populus multus,
Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς,
quia videbant signa quæ faciebat super infirmantibus
ὅτι ἐθεώρουν αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.
Subiit autem in montem Iesus, & ibi sedebat cum
ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ
discipulis suis. Erat autem proximum Pascha festum
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ
Iudæorum. Cùm ergo vidisset Iesus quòd multa
τῶν Ἰουδαίων. Ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ
turba venisset ad eum, dixit ad Philippum: Unde
θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει
ematuros sumus panes, ut manducent hi?
πρὸς τὸν Φίλιππον, πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγω-
Hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat
σιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ
quid esset facturus. Respondit ei Philippus:
ἔγνω τί ἤμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος·
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque
διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
eorum modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis
αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν
eius, Andreas frater Simonis Petri: Est puerulus
αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· ἔστι παιδάριον
unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces:
ἓν ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους, καὶ δύο ὀψάρια·
sed hæc quid sunt inter tantos?
ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους;
Ait Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fœnum
εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος
multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi
πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεν-
quinque millia. Accepit autem panes Iesus, & gratias
τακισχίλιοι. ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχα-
cùm egisset, distribuit discumbentibus: similiter & ex
ριστήσας διέδωκε τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ
piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt,
τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν,
dixit discipulis suis: Colligite quæ superauerunt fragmenta,
λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα,
ne pereant. Collegerunt ergo, & impleuerunt duodecim
ἵνα μή τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα
cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis,
κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων,
quæ superfuerunt eis qui manducauerant. Illi ergo homines
ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι
cùm vidissent quod signum fecisset Iesus, dicebant:
ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον·
Quia hic est vere Propheta, qui venturus est in mundum.
ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.
Iesus ergo cognouit quòd venturi essent ut rapiant
Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν
eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem
αὐτὸν, καὶ ποιεῖν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος
ipse solus.
αὐτὸς μόνος.
Vespere autem facto, descenderunt discipuli eius ad
Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θά-
mare, & cùm ascendissent navim, venerunt trans
λασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς
mare in Capharnaum. Et tenebræ iam factæ erant,
θαλάσσης εἰς Καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει,
& non venerat ad eos Iesus.
καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς.
Mare autem exurgebat, flante vento magno diarente.
ἡ δὲ θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο.
Cùm remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta,
Ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα,
videbant Iesum ambulantem super mare, & proximum
θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς
navi fieri, & timuerunt.
τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
Ille autem dixit eis: Ego sum, nolite timere.
ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.
Voluerunt ergo accipere eum in navim, & statim
ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ
navis fuit ad terram quam abierant.
πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.
Postridie autem turba quæ steterat trans mare, vidit
Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδεν
quòd navicula alia non erat ibi, nisi una illa in quam
ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν
discipuli eius, & quia non introisset cum discipulis suis
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ
Iesus in navim, sed soli discipuli eius abierant.
Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον.
Alii autem venerunt naues a Tiberiade iuxta locum
ἄλλα δὲ ἦλθε πλοιάρια ἀπὸ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου
ubi manducauerunt panem, gratias agente Domino.
ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου.
Cum ergo vidisset turba quòd Iesus non esset ibi, neque di-
Ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μα-
scipuli eius, ascenderunt ipsi in naviculas, & venerunt in Ca-
θηταὶ αὐτοῦ, ἐνεβίβασαν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς Κα-
pharnaum, quærentes Iesum.
περναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν.
Et cùm invenissent eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi, quando
Καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· ῥαββεί, πότε
huc venisti?
ὧδε γέγονας;
Respondit eis Iesus, & dixit: Amen amen dico
Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω
vobis, Quæritis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex
ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ
panibus, & saturati estis.
τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε.
Operamini non cibum
Ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν
qui perit, sed eum cibum qui permanet in vitam
τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν
æternam, quem filius hominis vobis dabit: hunc enim pater
αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ
signauit Deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid faci-
ἐσφράγισεν ὁ θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, τί
emus, ut operemur opera Dei?
ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ;
Respondit Iesus, & dixit eis: Hoc est opus Dei,
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ,
ut credatis in eum quem ille misit.
ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεκεῖνος.
Dixerunt ergo ad eum: Quod ergo tu facis signum,
εἶπον οὖν αὐτῷ, τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον,
ut videamus, & credamus tibi? quid operaris?
ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ;
Patres nostri manna manducauerunt in deserto, sicut
οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς
scriptum est: Panem de cœlo dedit eis manducare.
γέγραπται, ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.
Dixit ergo eis Iesus: Amen amen dico vobis, Non
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ
Moyses dedit vobis panem de cœlo, sed pater meus
Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
dat vobis panem de cœlo verum.
δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.
Panis enim Dei est qui descendit de cœlo, &
ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
dat vitam mundo.
ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ.
Dixerunt ergo ad eum: Domine,
εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, κύριε,
semper da nobis panem hunc.
πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.
Dixit autem eis Iesus: Ego sum panis
εἶπεν δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος
vitæ. Qui venit ad me, non esuriet, & qui credit in me,
τῆς ζωῆς. ὁ ἐρχόμενος πρός με, οὐ μὴ
non sitiet umquam.
πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ διψήσει πώποτε.
Sed dixi vobis, quia & vidistis me, & non creditis.
ἀλλ' εἶπον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε.
Omne quod dat mihi pater, ad me veniet: & eum qui
πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατὴρ, πρός με ἥξει· καὶ τὸν ἐρχό-
venit ad me, non eiiciam foras.
μενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω.
Quia descendi de
ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ
cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem
τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
eius qui misit me.
τοῦ πέμψαντός με.
Hæc autem est voluntas eius qui misit
τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με,
me patris, ut omne quod dedit mihi, non perdam
πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω
ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die.
ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Hæc autem voluntas eius qui misit
τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με,
me, ut omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat
ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔχῃ
vitam æternam, & resuscitem eum ego in nouissimo die.
ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Murmurabant ergo Iudæi de illo, quòd dixisset, Ego sum
Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, ἐγώ εἰμι
panis qui de cœlo descendi,
ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
& aiebant: Nonne hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos
καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν
nouimus patrem & matrem? quomodo ergo dicit hic, quia de cœlo descendi?
πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;
Respondit ergo Iesus, & dixit eis: Nolite murmurare
Ἀπεκρίθη οὖν Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ γογγύζετε μετ'
inter vos.
ἀλλήλων.
Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me,
οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με
trahat eum: & ego resuscitabo eum
ἑλκύσῃ αὐτόν· κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
in nouissimo die.
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Est scriptum in Prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei.
ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις, καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ.
Omnis qui audiuit a Patre, & didicit, venit ad me.
πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρός με.

patet, & dicitur, neque ad me. Non quia patrem
τετηρήκασι μου τὸν λόγον, ἀλλ' ἵνα μὴ 46
quidquam vobis. Id mendacium à Diabolo dicitur patrem.
πᾶς ὁ ἁμαρτίαν ποιῶν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. 47
Amen, amen dico vobis. Seruus non habet eum
ὁ δὲ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν 48
ergo. Ego sum panis viuus.
ἐλεύθεροι ἔσεσθε. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 49
Patres vestri manducauerunt manna in deserto, &
οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ 50
mortui sunt. Hic est panis de cælo
ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 51
descendens, vt quis ex ipso edat, & non moriatur.
καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi. Si quis
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἐάν τις ἐσθίῃ 52
manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum, &
ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ
panis quem ego dabo. caro mea est pro
ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν ἣν ἐγὼ δώσω
mundi vita. Litigabant ergo ad se
ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλ- 53
inuicem Iudæi, dicentes: Quomodo potest hic nobis dare
λήλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι
carnem suam ad manducandum? Dixit ergo eis Iesus. Amen
τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν 54
amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobismet-
θρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.
ipsis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam
ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν 55
æternam, & ego resuscitabo eum nouissimo die.
αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Nam caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere
ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀλη- 56
est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit
θής ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων 57
meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.
μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter
καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν 57
patrem: & qui manducat me, & ipse viuet propter me.
πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ.
Hic est panis qui de cælo descendit. Non sicut
οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. οὐ 58
manducauerunt patres vestri manna, & mortui sunt.
καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον·
Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.
ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα.
Hæc dixit in synagoga docens in Capharnaum.
ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καπερναούμ.
Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Dura
πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν, σκλη- 60
est hæc oratio: quis potest eam audire?
ρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;
Sciens autem apud semetipsum Iesus, quia murmurarent de hoc
εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ 61
discipuli eius, dixit eis: Hoc vos scandalizat?
μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
Si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi
ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου 62
erat prius? Spiritus est qui viuificat, caro
ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ 63
non prodest quicquam. Verba quæ ego locutus sum vobis,
οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάλημα ὑμῖν, πνεῦμα
spiritus & vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non
ἐστὶ καὶ ζωή ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πι- 64
credunt. Sciebat enim ab initio Iesus qui essent non credentes,
στεύουσιν· ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πι-
& quis esset traditurus eum.
στεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν.
Et dicebat: Propter hoc dixi vobis, quia nemo potest ad
καὶ ἔλεγε, διὰ τοῦτο εἰρήκειν ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλ- 65
me venire, nisi fuerit ei datum a Patre meo.
θεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός μου.
Ex hoc multi abierunt discipulorum eius: &
ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ 66
iam non cum illo ambulabant.
ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν.
Dixit ergo Iesus duodecim: Numquid & vos vultis
εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε 67
abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine,
ὑπάγειν; ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος· κύριε,
quem abibimus? verba vitæ æternæ habes.
πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.
Et nos credidimus & cognouimus quia tu es Christus
καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ 69
filius Dei viuentis. Respondit eis Iesus:
υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 70
Nonne ego vos duodecim elegi, & ex vobis vnus
οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς

Diabolus est. Dicebat autem Iudam Simonis Ischa- 71
διάβολός ἐστι; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν σίμωνος ἰσκα-
riotæ hic enim futurus erat eum tradere, vnus ex duodecim.
ριώτου οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν
ex duodecim.
ἐκ τῶν δώδεκα.

CAP. VII. ζ.

Et ambulabat Iesus post hæc in Galilæam: non
Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ· οὐ
enim volebat in Iudæa ambulare, quia quærebant eum
γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ
Iudæi interficere. Erat autem in proximo dies festus
Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων
Scenopegia. Dixerunt ergo ad eum fratres
σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ
eius: Transi hinc, & vade in Iudæam, vt &
αὐτοῦ, μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα
discipuli tui videant opera tua quæ facis.
καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.
Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in manifesto
οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ
esse. Si hæc facis, manifesta temetipsum mundo.
εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
Neque enim fratres eius credebant in eum.
οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.
Dicit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum adest:
λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν.
tempus autem vestrum semper est paratum.
ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος.
Non potest mundus odisse vos: me autem odit, quia ego
οὐ δύναται κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ ὅτι ἐγὼ
testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sint.
μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν.
Vos ascendite ad diem festum hunc: ego non ascendo
ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω
ad diem festum istum, quia tempus meum nondum impletum est.
εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται.
Hæc cum dixisset illis, mansit in Galilæa.
ταῦτα εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ.
Vt autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit
ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη
ad diem festum, non manifeste, sed quasi in occulto.
εἰς τὴν ἑορτήν, οὐ φανερῶς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ.
Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dice-
οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλε-
bant, Vbi est ille? Et murmur multus erat de eo
γον, ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ
apud turbas: quidam dicebant: Quia bonus est. Alij autem
αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός ἐστιν. ἄλλοι
dicebant: Non, sed seducit turbam. Nemo tamen
ἔλεγον, οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι
palam loquebatur de illo, propter metum Iudæorum.
παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.
Iam autem die festo medio ascendit Iesus in templum,
ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν,
& docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes:
καὶ ἐδίδασκε. καὶ ἐθαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες,
Quomodo hic litteras scit, cum non studuerit?
πῶς οὗτος γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκώς;
Respondit ergo eis Iesus, & dixit: Mea doctrina non
ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν, ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ
est mea, sed ejus qui misit me. Si quis voluerit
ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με. ἐάν τις θέλῃ τὸ
voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina, vtrum ex
θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ
Deo sit, an ego à meipso loquar.
τοῦ θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ
Qui à semetipso
λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμ-
Gloriam propriam quærit: qui autem quærit gloriam eius
ψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.
qui misit eum, hic verax est, & iniustitia in eo non est.
Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis
οὐ μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
facit legem? Quid me quæritis interficere? respondit
ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη
turba, & dixit: Dæmonium habes: quis te quærit interficere?
ὁ ὄχλος, καὶ εἶπε, δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;
Respondit Iesus, & dixit eis: Vnum opus feci, &
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ
omnes miramini. Propterea Moyses dedit vobis
πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν
circumcisionem, (non quia ex Moyse est, sed ex
τὴν περιτομήν, (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ μωσέως ἐστὶν,
patribus:) & in sabbato circumcidis hominem.
ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων·) καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον.
Si circumcisionem accipit homo in sabbato, vt non
εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ
soluatur lex Moysi, mihi indignamini quia totum hominem
λυθῇ ὁ νόμος μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον
sanum feci in sabbato?
ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ;

μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. 24
Dicebant ergo quidam ex Hierosolymis, Nonne hic est quem
ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν 25
quærunt interficere? Et ecce palàm loquitur, & nihil
ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν 26
ei dicunt. nequid verè cognoverint principes, quia
αὐτῷ λέγουσιν· μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι
hic est Christus? sed hunc scimus unde sit:
οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· 27
Christus autem cùm venerit, nemo scit unde sit.
ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.
Clamabat ergo in templo docens Iesus, & dicens: Et me
ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγων, κἀμὲ 28
scitis, & scitis unde sim: & à meipso non veni:
οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμι· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα·
sed est verus, misit me, quem vos non scitis.
ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.
Ego scio eum, quia ab ipso sum, & ipse me misit.
ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. 29
Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo misit in illum
Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν 30
manum, quia nondum venerat hora ejus.
χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
Multi autem de turba credidérunt in eum, & dicebant
πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον, 31
quia Christus cùm venerit, numquid plura signa faciet, hic quæ hic
ὅτι ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος
facit? Audiérunt Pharisæi turbam murmurantem
ποιεῖ; Ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος 32
de illo hæc, & miserunt Pharisæi & principes
περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ministros, ut apprehenderent eum. Dixit ergo eis Iesus:
ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, 33
Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum
Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμ-
qui me misit. Quæretis me, & non invenietis me:
ψαντά με. ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ 34
et ubi sum ego, vos non potestis venire.
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos: Quò hic
Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· ποῦ οὗτος 35
ibit, quia nos non inveniemus eum? numquid in dispersionem
μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν
gentium ibit, & docebit gentes?
τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας;
Quis est hic sermo quem dixit: Quæretis me, & non invenietis
τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· 36
me, & ubi sum ego, vos non potestis venire?
καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
In novissimo autem die magno stabat Iesus,
Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει 37
& clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε, λέγων, ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με,
& bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura,
καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, 38
flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.
Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant
Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν
credentes in eum: nondum enim erat Spiritus datus, quia
οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰη-
Iesus nondum fuerat glorificatus.
σοῦς οὐδέπω ἐδεδοξάσθη.
Multi ergo de turba audientes verbum hoc,
Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκού- 40
dicebant: Hic est vere propheta.
σαντες τὸν λόγον, ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης.
Alii dicebant, Hic est Christus. Alii autem dicebant:
Ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, μὴ γὰρ 41
Numquid à Galilæa Christus venit?
ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, 42
quia ex semine David, & de Bethlehem castello, ubi
ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου
erat David, venit Christus?
ἦν Δαυὶδ, ἔρχεται ὁ Χριστός;
Dissensio ergo facta est in turba propter eum.
Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. 43
Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum: sed nemo
τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς 44
misit super eum manus. Venerunt ergo ministri
ἐπέβαλε τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. Ἦλθον οὖν οἱ ὑπη-
ad principes, & Pharisæos, & dixerunt eis:
ρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς
illi: Quare non adduxistis eum?
ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 45
ministri: Numquam sic locutus est homo, sicut hic
ὑπηρέται, Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος
homo. Respondérunt ergo eis Pharisæi:
ὁ ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι, 47
Numquid & vos seducti estis? Numquid credidit
Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν 48
quisquam ex principibus, aut ex Pharisæis?
ἀρχόντων ἔπιστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων;
Sed turba hæc quæ non novit legem, maledicti
ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπάρατοί 49
sunt. Dixit Nicodemus ad eos, qui venerat
εἰσι. Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν
nocte ad eum, cùm esset unus ex ipsis: Numquid lex
νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, ὢν εἷς ἐξ αὐτῶν· Μήτι ὁ 50
nostra judicat hominem, nisi prius audierit ab ipso
νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρῶτον,
& cognoverit quid faciat? Respondérunt, & dixerunt ei:
καὶ γνῷ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ·
Numquid & tu Galilæus es? Scrutare, & vide quia pro-
Μὴ καὶ σὺ ἐκ Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε ὅτι προ-
pheta de Galilæa non surgit.
φήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.

CAP. VIII.

Et reversus est unusquisque in domum suam.
Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
Iesus autem perrexit in montem Oliveti.
1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
Et diluculo iterum venit in templum, & omnis
2 Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πᾶς ὁ
populus venit ad eum, & sedens docebat eos.
λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.
Adducunt autem Scribæ & Pharisæi ad eum
3 Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν
mulierem in adulterio deprehensam, & statuunt eam
γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν
in medio, dixérunt ei: Magister, hæc mulier
ἐν μέσῳ, λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ
modò deprehensa est in adulterio.
4 ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη.
In lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi
5 Ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν
lapidari. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicébant tentantes eum,
Μωσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι. Σὺ οὖν τί
ut haberent unde accusarent eum. At Iesus
6 λέγεις; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχωσιν
inclinans deorsum, digito scribebat in terra.
κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύ-
λῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος.
Cùm autem perseverarent interrogantes eum, erexit se, & ait
7 ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτὸν, ἀνέκυψε, καὶ εἶπε πρὸς
eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.
αὐτούς, Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτος ἐπ' αὐτῇ τὸν λίθον βαλέτω.
Et iterum conscribebat in terra.
8 καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
Audientes autem unus & unus exibant
9 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων
coepit à senioribus usque ad novissimos: & remansit
ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη ὁ Ἰησοῦς μόνος καὶ ἡ γυνὴ
in medio existens. Erigens autem Iesus
ἐν μέσῳ οὖσα. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς,
dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant?
10 εἶπεν αὐτῇ, Γύναι, ποῦ εἰσιν; οὐδείς σε κατέκρινεν;
Nemo, Domine. Dixit autem ei Iesus: Nec ego te
11 ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς, οὐδὲ ἐγώ σε
condemnabo. Vade, & jam hinc amplius noli peccare.
κατακρινῶ· πορεύου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε.
Iterum ergo eis Iesus locutus est, dicens: Ego sum
12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων, Ἐγώ εἰμι τὸ
lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in
φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ
tenebris: sed habebit lumen vitæ.
σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. Dixérunt ergo ei
13 Εἶπον οὖν αὐτῷ
Pharisæi: Tu de teipso testimonium perhibes:
οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ
est verum.
ἔστιν ἀληθής. Respondit Iesus, & dixit eis:
14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Etsi ego testimonium perhibeo de meipso, verum est
Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου,
testimonium meum: quia scio unde venerim, & quò vadam:
ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε
vos autem nescitis unde veniam, aut quò vadam.
πόθεν ἔρχομαι, ἢ ποῦ ὑπάγω.
Vos secundùm carnem judicatis, ego non judico quemquam.
15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα.
Et si judico ego, judicium meum verum est: quia
16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι
solus non sum, sed ego, & qui misit me, Pater.
μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ.
Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum
17 Καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώ-
testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo
πων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. Ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ
de me ipso, & testimonium perhibet de me Pater
18 ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατὴρ
meus.
ἐμοῦ.
Dicebant ergo ei: Ubi est Pater tuus? Respondit Iesus:
19 Ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστὶν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς,
οὔτε

Hinc dixerunt ex Pharisæis hi, qui cum illo erant: Numquid et nos cæci sumus?

41 Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum: nunc autem dicitis, quia videmus: peccatum vestrum manet.

CAP. X.

1 Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro.

2 Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium.

3 Huic ostiarius aperit, et oues vocem eius audiunt, et proprias oues vocat nominatim, et educit eas.

4 Et cum proprias oues emiserit, ante eas vadit, et oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius.

5 Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt alienorum vocem.

6 Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognouerunt quæ loquebatur ei.

7 Dixit ergo iterum Iesus: Amen amen dico vobis, quia ego sum ostium ouium.

8 Omnes quotquot venerunt, fures sunt et latrones: sed non audierunt eos oues.

9 Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur: et ingredietur, et egredietur, et pascua inueniet.

10 Fur non venit nisi vt furetur, et mactet, et perdat. Ego veni vt vitam habeant, et abundantius habeant.

11 Ego sum pastor bonus. Pastor bonus ánimam suam dat pro ouibus suis.

12 Mercenarius autem, et qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, et dimittit oues, et fugit: et lupus rapit, et dispergit oues:

13 Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ei de ouibus.

14 Ego sum pastor bonus, et cognosco meas, et cognoscunt me meæ,

15 Sicut nouit me Pater, et ego agnosco Patrem: et animam meam do pro ouibus meis.

16 Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili: et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet vnum ouile, et vnus pastor.

17 Propterea me Pater diligit, quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam.

18 Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso, et potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi a Patre meo.

19 Dissensio ergo facta est iterum inter Iudæos propter sermones hos.

20 Et dicebant multi ex ipsis: Dæmonium habet, et insanit: quid eum auditis?

21 Alii dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis: numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire?

22 Erant autem Encænia in Ierusalem, et hiems erat:

23 Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.

24 Circumdederunt ergo eum Iudæi, et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam.

25 Respondit eis Iesus: Loquor vobis, et non creditis: opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me:

26 Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis, sicut dixi vobis.

27 Oues meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me:

28 Et ego vitam æternam do eis, et non peribunt in æternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea.

29 Pater meus, quod dedit mihi, maius omnibus est: et nemo potest rapere de manu Patris mei.

30 Ego et Pater vnum sumus.

31 Sustulerunt ergo lapides Iudæi, vt lapidarent eum.

32 Respondit eis Iesus: Multa opera bona ostendi vobis ex Patre meo: propter quod eorum opus me lapidatis?

33 Responderunt ei Iudæi, dicentes: De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, et quia tu homo cum sis, facis teipsum Deum.

34 Respondit eis Iesus: Nonne scriptum est in lege vestra: Quia ego dixi, Dii estis?

35 Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest solui scriptura:

36 Quem Pater sanctificauit, et misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas, quia dixi: Filius Dei sum?

37 Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi.

38 Si autem facio, et si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis, et credatis quia Pater in me est, et ego in Patre.

39 Quærebant ergo eum iterum apprehendere: et exiit de manibus eorum.

40 Et abiit iterum trans Iordanem in locum vbi erat Ioannes baptizans primùm: et mansit ibi.

41 Et multi concurrerunt ad eum, et dicebant: Quia Ioannes quidem signum fecit vnum: omnia autem quæcumque dixit Ioannes de hoc, vera erant.

42 Et multi credidérunt in eum ibi.

Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam
ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν
suam ponit pro ouibus. Mercenarius autem
αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ
& non existens pastor, cui non sunt oues proprię, videt
οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν
lupum venientem, & dimittit oues, & fugit &
λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ
lupus rapit eas, & dispergit oues.
λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα.
Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non curat de
ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει ὅτι μισθωτός ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ
ouibus. Ego sum pastor bonus, & cognosco
περὶ τῶν προβάτων. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω
meas, & cognoscunt me meæ.
τὰ ἐμά, καὶ γινώσκομαί ὑπὸ τῶν ἐμῶν.
Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem
καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα·
& animam meam pono pro ouibus.
καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.
Et alias oues habeo quæ non sunt ex hoc
Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς
ouili hunc oportet me adducere & vocem meam audient & fiet
αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσεται
unum ouile, & unus pastor. Propterea me diligit
μία ποιμνη, εἷς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ,
quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam.
ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.
Nemo tollit eam à me sed ego pono eam à
Οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ.
meipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo
ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à
πάλιν λαβεῖν αὐτήν. ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
Patre meo. Dissensio itaque facta est in
τοῦ πατρός μου. Σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς
turbis propter sermones hos. Dicebant autem multi
Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ
ex ipsis. Demonium habet, & insanit: quid eum auditis?
ἐξ αὐτῶν, δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;
Alii dicebant. Hæc verba non sunt
ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου·
Num demonium potest cæcorum oculos aperire?
μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
Dedicatæ autem sunt Encænia in Hierosolymis, & hyems erat.
Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν.
Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.
καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶνος.
Circumdederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quo-
ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἕως
usque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic
πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν
nobis palam. Respondit eis Iesus: Loquor
ἡμῖν παῤῥησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον
vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine Patris
ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε. τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός
mei, hæc testimonium perhibent de me: sed vos non cre-
μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πι-
ditis: quia non estis ex ouibus meis, sicut dixi
στεύετε· οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον
vobis. Oues meæ vocem meam audiunt,
ὑμῖν. τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει,
& ego cognosco eas, & sequuntur me. Et ego vitam
κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· κἀγὼ ζωὴν
æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non
αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ
rapiet quisquam eas de manu mea. Pater meus quod
ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. ὁ πατήρ μου ὃ
dedit mihi, maius omnibus est, & nemo potest rapere
δέδωκέ μοι, μεῖζον πάντων ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν
de manu Patris mei. Ego & Pater unum sumus.
ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν.
Sustulerunt ergo rursum lapides Iudæi, ut lapidarent eum.
Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν.
Respondit eis Iesus: Multa opera ostendi vobis
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν
ex patre meo, propter quod eorum lapidatis me?
ἐκ τοῦ πατρός μου· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με;
Responderunt ei Iudæi, dicentes: De bono opere non
ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, περὶ καλοῦ ἔργου οὐ
lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo
λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος
cum sis, facis teipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nonne
ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, οὐκ
scriptum est in lege vestra: Ego dixi, dii estis?
γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε;
Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est,
εἰ ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ
& non potest solui Scriptura: Quem Pater sanctificauit
οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν
& misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas,
καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημεῖς,
quia dixi: Filius Dei sum? Si non facio opera
ὅτι εἶπον, υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ
Patris mei, ne credite mihi: si autem facio,
πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι· εἰ δὲ ποιῶ,
& si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis &
κἂν ἐμοὶ μὴ θέλητε πιστεύειν, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ
credatis quoniam me Pater: & ego in eo.
πιστεύητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
Quærebant ergo rursum apprehendere eum: & exiit de
Ἐζήτουν οὖν πάλιν αὐτὸν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς
manu eorum. Et abiit iterum trans Iordanem
χειρὸς αὐτῶν. Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου
in locum vbi erat Ioannes primum baptizans &
εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ
mansit illic. Et multi venerunt ad eum, & dice-
ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλε-
bant quia Ioannes quidem signum fecit
γον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν
nullum: omnia autem quæcumque dixit Ioannes de hoc, vera erant.
οὐδέν· πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθῆ ἦν.
Et crediderunt multi ibi in eum.
Καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

CAP. XI. ιά.

Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania, de
Ἦν δέ τις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ
vico Mariæ & Marthæ sororis eius.
τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.
Maria autem erat quæ vnxit Dominum vnguento, & te-
Ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ, καὶ ἐκ-
rersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus in-
μάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, οὗ ὁ ἀδελφὸς Λά-
firmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad
ζαρος ἠσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς
eum, dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur.
αὐτὸν λέγουσαι, κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.
Audiens autem Iesus dixit: Infirmitas hæc non est ad
Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς
mortem, sed pro gloria Dei: vt glorificetur Filius
θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς
Dei per eam. Diligebat autem Iesus
τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. Ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν
Martham & sororem eius & Lazarum.
Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.
Vt ergo audiuit quia infirmabatur, quidem mansit adhuc duo
ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν
loco dies. Deinde post hoc dixit discipulis
τόπῳ δύο ἡμέρας. Ὅπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μα-
suis: Eamus in Iudæam iterum.
θηταῖς, ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.
Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, ῥαββεί, νῦν ἐζήτουν σε
lapidare Iudæi: & iterum vadis illuc?
λιθάσαι Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;
Respondit Iesus: Nonne duodecim horæ sunt diei?
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας;
Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem
ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς τοῦ
mundi hujus videt.
κόσμου τούτου βλέπει·
Si autem quis ambulauerit in
ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ
nocte, offendit: quia lux non est in eo.
νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.
Hæc ait, & post hoc dicit eis: Lazarus amicus
Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος
noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum.
ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, saluus
Εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσε-
erit. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem
ται. Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ
putauerunt quia de dormitione somni dicerat.
ἔδοξαν ὅτι περὶ κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste, Lazarus
τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παῤῥησίᾳ, Λάζαρος
mortuus est. Et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non
ἀπέθανε. καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ
eram illic: sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas
ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν Θωμᾶς
qui dicitur Didymus condiscipulis suis: Eamus & nos
ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς αὐτοῦ, ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς,
vt moriamur cum eo.
ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν
quatuor dies iam monumentum habentem.
τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
Erat autem Bethania iuxta Hierosolymam quasi à stadio
Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων
quindecim. Et multi ex Iudæis venerant
δεκαπέντε. Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν
ad Martham & Mariam vt consolarentur eas
πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς
de fratre suo. Martha ergo vt audiuit quia Iesus venit,
περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται,
obuiam ei venit: Maria autem domi sedebat.
ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.
Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic,
εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
frater meus non fuisset mortuus.
οὐκ ἂν ἀπέθανεν μου ὁ ἀδελφός.

37 ὅτι εἶπον, υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι; — ὅτι παῖδά τε ἔχω τὸν
38 πατρός μου, μὴ πιστεύητέ μοι· — εἰ δὲ ποιῶ, κἂν
μοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ
πιστεύητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
19 ἔζητουν οὖν αὐτὸν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς
40 χειρὸς αὐτῶν. Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου
41 ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλε-
γον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν
οὐδέν· πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθῆ ἦν.
42 καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

1 ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ
2 μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, οὗ ὁ ἀδελφὸς Λά-
3 ζαρος ἠσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς
4 αὐτὸν λέγουσαι, κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς
θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς.
5 ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν
Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.
6 ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν
7 τόπῳ δύο ἡμέρας. Ὅπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μα-
θηταῖς, ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.
8 λιθάσαι Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;
9 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας;
ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς τοῦ
κόσμου τούτου βλέπει·
10 ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ
νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.
11 ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος
ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
12 εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσε-
13 ται. Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ
ἔδοξαν ὅτι περὶ κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παῤῥησίᾳ, Λάζαρος
15 ἀπέθανε. καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ
ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν Θωμᾶς
ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς αὐτοῦ, ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς,
ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.
17 ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν
τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
18 ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων
19 δεκαπέντε. Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν
πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς
περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται,
ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.
20 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
οὐκ ἂν ἀπέθανεν μου ὁ ἀδελφός.

a legunt
b Gloss.
c qui non est
d Pastor non existens pastor, cui non sunt oues proprię, videt
e lupum venientem, & dimittit oues, & fugit &
f lupus rapit eas, & dispergit oues.
g mercenarius est, & non curat de
h cognoscit me meus, & cognoscor à meis.
i meis.
k hoc ouile
l Et alias oues habeo quæ non sunt ex hoc
m ouili hunc oportet me adducere & vocem meam audient & fiet
n unum ouile, & unus pastor. Propterea me diligit
o Pater quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam.
p Nemo tollit eam à me sed ego pono eam à
q meipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo
r iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à
s Patre meo. Dissensio itaque facta est in
t turbis propter sermones hos. Dicebant autem multi
u ex ipsis. Demonium habet, & insanit: quid eum auditis?
x Alii dicebant. Hæc verba non sunt
y hominis habentis dæmonium.
z Num demonium potest cæcorum oculos aperire?
a Dedicatæ autem sunt Encænia in Hierosolymis, & hyems erat.
b Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis.
c Circumdederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quo-
d usque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic
e nobis palam. Respondit eis Iesus: Loquor
f vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine Patris
g mei, hæc testimonium perhibent de me: sed vos non cre-
h ditis: quia non estis ex ouibus meis, sicut dixi
i vobis. Oues meæ vocem meam audiunt,
k & ego cognosco eas, & sequuntur me. Et ego vitam
l æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non
m rapiet quisquam eas de manu mea. Pater meus quod
n dedit mihi, maius omnibus est, & nemo potest rapere
o de manu Patris mei. Ego & Pater unum sumus.
p Sustulerunt ergo rursum lapides Iudæi, ut lapidarent eum.
q Respondit eis Iesus: Multa opera ostendi vobis
r ex patre meo, propter quod eorum lapidatis me?
s Responderunt ei Iudæi, dicentes: De bono opere non
t lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo
u cum sis, facis teipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nonne
x scriptum est in lege vestra: Ego dixi, dii estis?
y Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est,
z & non potest solui Scriptura: Quem Pater sanctificauit
a & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas,
b quia dixi: Filius Dei sum? Si non facio opera
c Patris mei, ne credite mihi: si autem facio,
d & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis &
e credatis quoniam me Pater: & ego in eo.
f Quærebant ergo rursum apprehendere eum: & exiit de
g manu eorum. Et abiit iterum trans Iordanem
h in locum vbi erat Ioannes primum baptizans &
i mansit illic. Et multi venerunt ad eum, & dice-
k bant quia Ioannes quidem signum fecit
l nullum: omnia autem quæcumque dixit Ioannes de hoc, vera erant.
m Et crediderunt multi ibi in eum.

1 Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania, de
2 vico Mariæ & Marthæ sororis eius.
3 Maria autem erat quæ vnxit Dominum vnguento, & te-
4 rersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus in-
5 firmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad
6 eum, dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur.
7 Audiens autem Iesus dixit: Infirmitas hæc non est ad
8 mortem, sed pro gloria Dei: vt glorificetur Filius
9 Dei per eam. Diligebat autem Iesus
10 Martham & sororem eius & Lazarum.
11 Vt ergo audiuit quia infirmabatur, quidem mansit adhuc duo
12 loco dies. Deinde post hoc dixit discipulis
13 suis: Eamus in Iudæam iterum.
14 Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te
15 lapidare Iudæi, & iterum vadis illuc?
16 Respondit Iesus: Nonne duodecim horæ sunt diei?
17 Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem
18 mundi hujus videt.
19 Si autem quis ambulauerit in
20 nocte, offendit: quia lux non est in eo.
21 Hæc ait, & post hoc dicit eis: Lazarus amicus
22 noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum.
23 Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, saluus
24 erit. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem
25 putauerunt quia de dormitione somni dicerat.
26 Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste, Lazarus
27 mortuus est. Et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non
28 eram illic: sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas
29 qui dicitur Didymus condiscipulis suis: Eamus & nos
30 vt moriamur cum eo.
31 Venit ergo Iesus, & inuenit eum
32 quatuor dies iam monumentum habentem.
33 Erat autem Bethania iuxta Hierosolymam quasi à stadio
34 quindecim. Et multi ex Iudæis venerant
35 ad Martham & Mariam vt consolarentur eas
36 de fratre suo. Martha ergo vt audiuit quia Iesus venit,
37 obuiam ei venit: Maria autem domi sedebat.
38 Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic,
39 non esset mortuus frater meus.

a Ego sum
b Gloss.
c qui non est
d Pastor
e lupum
f lupus
g mercenarius
h cognoscit
i meis.
k hoc ouile
l Et alias
m ouili
n unum
o Pater
p Nemo
q meipso.
r iterum
s Patre
t turbis
u ex
x Alii
y hominis
z Num
a Dedicatæ
b Et
c Circumdederunt
d usque
e nobis
f vobis,
g mei,
h vobis.
i meis,
k & ego
l æternam
m rapiet
n dedit
o de
p Ego
q Sustulerunt
r ex
s Responderunt
t lapidamus
u cum
x Nonne
y Si
z & non
a & misit
b quia
c Patris
d & si
e credatis
f Quærebant
g manu
h in
i mansit
k Et
l nullum:
m Et
1 Erat
2 vico
3 Maria
4 rersit
5 firmabatur.
6 eum,
7 Audiens
8 mortem,
9 Dei
10 Martham
11 Vt
12 loco
13 suis:
14 Dicunt
15 lapidare
16 Respondit
17 Si
18 mundi
19 Si
20 nocte,
21 Hæc
22 noster
23 Dixerunt
24 erit.
25 putauerunt
26 Tunc
27 mortuus
28 eram
29 qui
30 vt
31 Venit
32 quatuor
33 Erat
34 quindecim.
35 ad
36 de
37 obuiam
38 Dixit
39 non

Erga Martha ad eum: Iesus autem venerat
& eum Martha eis occurrit: Maria autem domi sedebat.
Dixit ergo
22 autem Maria ad Iesum: Domine, si fuisses hic, frater meus non
mortuus esset. Sed & nunc scio quoniam quæcunque poposceris
a Deo, dabit tibi Deus.
Dicit illi Iesus:
23 Resurget frater tuus.
Dixit ei Martha:
24 Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die.
Dixit ei Iesus: Ego sum resurrectio & vita: qui credit
25 in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: Et omnis qui vivit, & credit
26 in me, non morietur in æternum. Credis hoc?
Ait illi: Etiam Domine: ego credidi quia tu es Christus
27 filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti. Et hoc
cum dixisset, abiit & vocavit Mariam sororem suam
silentio, dicens: Magister adest, & vocat te.
28 Illa ut audivit, surgit cito, & venit ad eum.
Nondum autem venerat Iesus in castellum, sed erat adhuc in
29 illo loco ubi occurrerat ei Martha.
Iudæi ergo qui erant cum ea in domo, & consolabantur
eam, videntes Mariam quod cito surrexisset & exisset,
secuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum ut
30 ploret ibi.
Maria ergo cum venisset ubi erat Iesus, videns eum
cecidit ad pedes ejus, dicens ei: Domine, si fuisses hic,
31 frater meus non fuisset mortuus.
Iesus ergo ut vidit eam plorantem, & Iudæos qui
venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu & turbavit
32 semetipsum, & dixit: Ubi posuistis eum?
Dicunt ei: Domine, veni & vide.
33 Et lacrymatus est Iesus.
Dixerunt ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum.
34 Quidam autem ex ipsis dixerunt: Hic qui aperuit oculos cæci
nati, facere ut hic quoque non moreretur?
35 Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad
36 monumentum. Erat autem spelunca, & lapis superpositus erat
37 ei. Ait Iesus: Tollite lapidem. Dicit ei Martha soror eius qui
mortuus fuerat: Domine, iam fœtet: quatriduanus enim est.
38 Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis
39 gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem ubi erat positus.
Iesus autem elevatis deorsum oculis dixit: Pater gratias
40 ago tibi quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper
me audis: sed propter populum qui circumstat dixi, ut credant
41 quia tu me misisti.
Et hæc cum dixisset, voce magna clamavit: Lazare,
42 veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, ligatis
manibus & pedibus institis, & facies illius sudario erat
43 ligata.
Dixit eis Iesus: Solvite eum, & sinite abire.
44
Multi ergo ex Iudæis qui venerant ad Mariam, &
45 viderunt quæ fecit Iesus, crediderunt in eum.
Quidam autem ex eis abierunt ad Pharisæos, &
46 dixerunt eis quæ fecit Iesus. Collegerunt ergo
47 pontifices & Pharisæi concilium, & dicebant: Quid
facimus quia hic homo multa signa facit?
48 Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & venient
Romani, & tollent nostrum & locum & gentem.
49 Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius,
dixit eis: Vos nescitis quicquam: nec cogitatis quia expedit
50 vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.
Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius,
prophetavit quod Iesus moriturus erat pro gente: Et non tantum
51 pro gente, sed ut filios Dei qui erant dispersi congregaret in unum.
Ergo ab illo die cogitaverunt interficere eum.
52 Iesus ergo non palam ambulabat apud Iudæos, sed abiit inde
in regionem propinquam deserti, in civitatem quæ dicitur Ephrem,
53 & ibi morabatur cum discipulis suis.
Appropinquabat autem Pascha Iudæorum: & ascendebant
multi Hierosolymam de regione ante Pascha, ut sanctificarent
54 se.
Quærebant ergo Iesum: & colloquebantur ad invicem
stantes in templo: Quid putatis quia non veniet ad diem festum?
55 Dederant autem pontifices & Pharisæi mandatum ut si quis
cognovisset ubi esset, indicaret, ut comprehenderent eum.

CAP. XII. 56.

Ergo Iesus ante sex dies Paschæ venit in Bethaniam,
1 ubi fuerat Lazarus mortuus, quem suscitavit a mortuis.
Fecerunt autem ei cœnam ibi: & Martha ministrabat:
2 Lazarus autem unus erat ex discumbentibus cum eo.
Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, & unxit
pedes Iesu, & extersit capillis suis pedes eius: & domus impleta est
3 ex odore unguenti.
Dicit ergo unus ex discipulis eius Iudas Simonis Ischa-
riotes, qui erat eum traditurus:
4 Quare hoc unguentum non venditum est trecentis denariis,
5 & datum egenis?
Dixit autem hoc non quia de cura eum habebat pauperum,
sed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat.
6 Dixit ergo Iesus: Sine illam, ut in diem sepulturæ meæ
7 servet illud.
Pauperes enim semper habetis vobiscum: me autem non
8 semper habetis.
Cognovit ergo turba multa ex Iudæis quia ibi est: &
venerunt non propter Iesum tantum, sed ut & Lazarum viderent
quem suscitavit a mortuis.
9 Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut & Lazarum
10 interficerent:
quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in
11 Iesum.
Postera autem turba multa quæ venerat ad diem festum,
12 cum audisset quia venit Iesus Ierosolymam,
Acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei:
& clamabant: Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini,
13 rex Israël.
Et invenit Iesus asellum, & sedit super eum, sicut est
14 scriptum:
Noli timere filia Sion: ecce rex tuus venit sedens super
15 pullum asinæ.
Hæc non cognoverunt discipuli eius primum: sed cum
glorificatus esset Iesus, tunc recordati sunt quia hæc erant scripta
de eo, & hæc fecerunt ei.
16 Testimonium ergo perhibebat turba quæ erat cum eo,
17 quando Lazarum vocavit de monumento, & suscitavit eum a mortuis.
Propterea & obviam venit ei turba, quia audierunt eum
18 fecisse hoc signum.
Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil
proficimus? ecce mundus totus post eum abiit.
19
Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut
20 adorarent in die festo.
Hi ergo accesserunt ad Philippum a Bethsaida Galilææ,
& rogabant eum dicentes: Domine, volumus Iesum videre.
21
Venit Philippus & dicit Andreæ: & rursum Andreas & Philippus
22 dixerunt Iesu.
Iesus autem respondit eis dicens: Venit hora ut clarificetur
23 filius hominis.
Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in
terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum
24 fuerit, multum fructum affert.
Qui amat animam suam perdet eam: & qui odit animam
suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.
25
Si quis mihi ministrat me sequatur: & ubi sum ego illic &
minister meus erit.
Si quis mihi ministraverit honorificabit eum Pater meus.
26
Nunc anima mea turbata est: & quid dicam? Pater salvifica me
ex hac hora? sed propterea veni in horam hanc.
27
Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de cœlo: Et clarificavi,
28 & iterum clarificabo.
Turba ergo quæ stabat & audierat dicebat tonitruum esse
factum. Alii dicebant: Angelus ei locutus est.
29
Respondit Iesus & dixit: Non propter me hæc vox venit,
30 sed propter vos.
Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi
31 ejicietur foras.
Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.
32
Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus.
33
Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege quia Christus manet
in æternum: & quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis?
34 quis est iste filius hominis?
Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum lumen in vobis est.
Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant:
& qui ambulat in tenebris nescit quo vadat.
35 Dum lucem habetis credite in lucem, ut filii lucis sitis.
Hæc locutus est Iesus: & abiit, & abscondit se ab eis.
36
Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum:
37 ut sermo Isaiæ prophetæ impleretur, quem dixit:
Domine quis credidit auditui nostro: & brachium Domini cui
38 revelatum est?
Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias:
39 Excæcavit eorum oculos, & induravit eorum cor: ut non videant
oculis, & non intelligant corde, & convertantur, & sanem eos.
40
Hæc dixit Isaias quando vidit gloriam eius, & locutus est de eo.
41
Verumtamen ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter
Pharisæos non confitebantur, ut non synagogæ fierent.
42
Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.
43
Iesus autem clamavit & dixit: Qui credit in me non credit in me,
44 sed in eum qui misit me.
Et qui videt me videt eum qui misit me.
45
Ego lux in mundum veni: ut omnis qui credit in me in tenebris
46 non maneat.
Et si quis audierit verba mea & non custodierit, ego non
iudico eum: non enim veni ut iudicem mundum, sed ut salvificem
47 mundum.
Qui spernit me & non accipit verba mea habet qui iudicet
eum: sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novissimo die.
48
Quia ego a meipso non sum locutus: sed qui misit me Pater,
ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar.
49
Et scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ ergo ego loquor,
sicut dixit mihi Pater, sic loquor.
50

ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν. συνέβουλευσαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλήμ, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. Ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτὴν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. Ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται· καὶ τί εἴπω; πάτερ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ δόξασόν σου τὸ ὄνομα. Ἦλθε οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. Ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστιν· περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε· Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. Ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας, ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπε· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με. καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ, καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατὴρ, οὕτω λαλῶ.

CAP. XIII.

Ante diem festum Paschæ, sciens Iesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad Patrem: cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cœna facta, cum diabolus jam misisset in cor ut tradat eum Iudas Simonis Iscariotæ: sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit: surgit a cœna, et ponit vestimenta sua: et cum accepisset linteum, præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim, et cœpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lavas pedes? Respondit Iesus, et dixit ei: Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus: Si non lavero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes meos, sed et manus et caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum: propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum, et accepit vestimenta sua, cum recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister, et Domine: et bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister: et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis, non est servus major Domino suo: neque apostolus major est eo qui misit illum. Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vestrum dico: ego scio quos elegerim: sed ut adimpleatur Scriptura: Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis antequam fiat: ut cum factum fuerit, credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis: Qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui misit me. Cum hæc dixisset Iesus, turbatus est spiritu: et protestatus est, et dixit: Amen amen dico vobis, unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hæsitantes de quo diceret. Erat autem recumbens unus ex discipulis ejus in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, et dixit ei: Quis est de quo dicit? Cum ergo recubuisset ille sic super pectus Iesu, dicit ei: Domine, quis est? Respondit Iesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et intinxit panem, et dat Iudæ Simonis Iscariotæ. Et post buccellam introivit in illum Satanas. Dicit ergo ei Iesus: Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus: Eme ea quæ opus habemus ad diem festum: aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam, exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset, dicit Iesus: Nunc clarificatus est Filius hominis, et Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, et Deus clarificabit eum in semetipso, et continuo clarificabit eum. Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me: et sicut dixi Iudæis: Quo ego vado, vos non potestis venire: et vobis dico modo. Mandatum novum do vobis: ut diligatis invicem: sicut dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Respondit Iesus: Quo ego vado non potes me modo sequi: sequeris autem postea. Dicit ei Petrus: Quare non possum te sequi modo? animam meam pro te ponam. Respondit Iesus: Animam tuam pro me ponis? Amen amen dico tibi: non cantabit gallus, donec ter me negabis.

Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, et in me credite. In domo Patris mei mansiones multæ sunt: si quo minus dixissem vobis: quia vado parare vobis locum? Et si abiero, et præparavero vobis locum, iterum venio, et accipiam vos ad meipsum: ut ubi sum ego, et vos sitis. Et quo ego vado scitis, et viam scitis. Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quo vadis, et quomodo possumus viam scire? Dicit ei Iesus: Ego sum via, et veritas, et vita. Nemo venit ad Patrem nisi per me. Si cognovissetis me, et Patrem meum utique cognovissetis: et amodo cognoscetis eum, et vidistis eum. Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovisti me Philippe? Qui videt me, videt et Patrem: quomodo tu dicis: Ostende nobis Patrem? Non credis quia ego in Patre, et Pater in me est? Verba quæ ego loquor vobis, a me ipso non loquor: Pater autem in me manens, ipse facit opera. Non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est? alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit in me, opera quæ ego facio, et ille faciet, et majora horum faciet: quia ego ad Patrem vado. Et quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam: ut glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam. Si diligitis me, mandata mea servate: et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum: vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Adhuc modicum, et mundus me jam non videt. Vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis. Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. Dicit ei Iudas, non ille Iscariotes: Domine, quid factum est quia manifestaturus es nos tibi, et non mundo? Respondit Iesus, et dixit ei: Si quis diligit me, sermonem meum servabit: et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus: sed ejus qui misit me Patris. Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis: Vado, et venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique quia vado ad Patrem: quia Pater major me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum factum fuerit, credatis. Jam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

ad discumbendum Petrum, & dixit ei: Hic Dominus quem
αφῆς σῶμα πίσχον, ἡ λέγει αὐτῷ ὁ Σ̄ς, κύριε, σὺ μου
lavat pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod
νίπτεις τοὺ πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὃ 7
ego facio, tu nescis modò: scies autem hoc.
ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.
Dicit ei Petrus: Non lavabis pedes meos in
Λέγει αὐτῷ πέτρος, οὐ μὴ νίψῃς μού τοὺς πόδας εἰς τὸν 8
aeternum. Respondit ei Iesus: Si non lavero te, non habes
αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις
partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non
μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων πέτρος, κύριε, μὴ 9
pedes meos tantùm, sed & manus & caput.
τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν.
Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὁ † λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει εἰ τοὺς 10
lavet, sed est mundus totus. Et vos mundi
πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος. καὶ ὑμεῖς καθαροί
estis, sed non omnes. Sciebat enim traditorem
ἐστέ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα 11
suum: propterea dixit: Non omnes mundi estis.
αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν, οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.
Postquam ergo lavit pedes eorum, & accepit vestimenta sua,
Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, 12
recumbens iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis
ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν
ego? Vos vocatis me, Magister, & Dominus: & bene
ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ διδάσκαλος, καὶ ὁ κύριος· καὶ καλῶς 13
dicitis: sum enim. Si ergo ego lavi vestros pedes,
λέγετε· εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πό- 14
dominus & magister: & vos debetis alter alterorum
δας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων
lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis,
νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, 15
ut quemadmodum ego feci vobis, & vos faciatis.
ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.
Amen, amen dico vobis, non est servus maior domino
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου 16
suo, neque apostolus maior [quàm] mittente illum.
αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν.
Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea.
εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε, ἐὰν ποιῆτε αὐτά. 17
Non de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim, sed
οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην, ἀλλ' 18
ut impleatur eloquium: Manducans mecum panem, levavit
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ † ἄρτον, †ἐπῆρεν
contra me calcaneum suum. A modo dico vobis,
ἐπ' ἐμὲ τὸ πτέρναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν 19
priusquam fiat, ut credatis cum factum fuerit, quia ego sum.
πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι.
Amen, amen dico vobis, accipiens si quem misero
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω, 20
me accipit: qui autem me accipit, accipit Patrem qui
ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει † πέμψαντά
me misit. Haec dixit Iesus, turbatus est spiritu &
με. Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, † ἐτάραχθη τῷ πνεύματι, καὶ 21
protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex
ἐμαρτύρησε, καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ
vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem
ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους 22
discipuli, haesitantes de quo diceret.
οἱ μαθηταὶ, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει.
Erat recumbens unus ex discipulis eius in sinu
ἦν ἀνακείμενος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ 23
Iesu, quem diligebat Iesus.
Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς.
Innuit ergo huic Simon
τούτῳ οὖν νεύει Σίμων 24
Petrus interrogando, quis
πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη οὗ λέγει.
Incumbens autem ille sic super pectus
ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος οὕτω τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ, 25
Domini, quis est?
Κύριε, τίς ἐστιν;
Respondit Iesus: Ille est
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν 26
cui ego intinctum buccellam porrexero. Et intingens
ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω. καὶ βάψας τὸ ψωμίον
dat Iudae Simonis Iscariotae.
δίδωσιν Ἰούδᾳ σίμωνος ἰσκαριώτου.
Et post buccellam illum
καὶ μετὰ τὸ ψωμίον 27
introivit in eum Satanas. Dicit ergo ei Iesus:
τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Quod facis, fac citius.
ὃ ποιεῖς, ποίησον τάχιον.
Hoc autem nemo scivit
τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω 28
discumbentium, ad quid dixerit ei.
τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ.
Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quòd
τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ
dixisset ei Iesus: Eme ea quae opus sunt nobis ad diem
ὁ Ἰησοῦς, ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς
festum, aut egenis aliquid daret.
πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος 30
Cum ergo accepisset buccellam, exivit
ἐξῆλθεν
statim. Erat autem nox. Cum ergo exisset, dicit
εὐθέως· ἦν δὲ νύξ. ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει ὁ
Iesus: Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus
Ἰησοῦς, νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδο-

cum eo in eo. si Deus clarificatus est in eo, &
ξάσθη ἐν αὐτῷ· εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ 32
Deus clarificabit eum in semetipso, & confestim clarificabit eum.
θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quaeretis me, & 33
τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ
sicut dixi Iudaeis, quia quo ego vado, vos non
καθὼς εἶπον τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ
potestis venire, & vobis dico modo.
δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.
Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem:
Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· 34
sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem.
καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
In hoc cognoscent omnes quòd mei discipuli estis, si 35
ἐν τούτῳ † γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν
dilectionem habueritis ad invicem.
ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.
Dicit ei Simon
λέγει αὐτῷ σίμων 36
Petrus: Domine, quò vadis? Respondit ei Iesus: Quò
πέτρος· κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅπου
ego vado, non potes me modò sequi, sequêris autem
ἐγὼ ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ
sequeris me. Dicit ei Petrus: Domine,
ἀκολουθήσεις μοι. λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος, κύριε, 37
quare quid non possum te sequi modò? animam meam
διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; † ψυχήν μου
pro te ponam. Respondit ei Iesus: Animam
ὑπὲρ σοῦ θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, † ψυ- 38
tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi, non
χήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ
gallus cantabit, donec ter me negaveris.
ἀλέκτωρ φωνήσει, ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς.

CAP. XIIII. ἰσ.

Non turbetur vestrum cor. Creditis in Deum, & 1
Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, πιστεύετε εἰς † θεὸν, καὶ
in me credite. In domo Patris mei mansiones
ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μονὰὶ 2
multae sunt. Si minus, dixissem vobis: Vado parare
πολλαί εἰσιν. εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν, πορεύομαι ἑτοιμάσαι
locum vobis. Et si abiero & praeparavero vobis locum,
τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, 3
iterum veniam, & assumam vos ad meipsum: ut
πάλιν ἔρχομαι, καὶ † παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα
ubi sum ego, & vos sitis.
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ἦτε.
Et quò ego eo scitis, & viam scitis.
καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ † τὴν ὁδὸν οἴδατε. 4
Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quò vadis, &
Λέγει αὐτῷ θωμᾶς, κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ 5
quomodo possumus viam scire?
πῶς δυνάμεθα † τὴν ὁδὸν εἰδέναι;
Dicit ei Iesus:
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 6
Ego sum via & veritas, & vita, nemo venit ad
ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται † πρὸς
Patrem, † nisi per me.
τὸν πατέρα, † εἰ μὴ διʼ ἐμοῦ.
Si cognovissetis me, & Patrem 7
Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα
meum cognoscetis utique: & à modo cognoscetis eum, & vi-
μου γνώσεσθε ἄν, καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν, καὶ ἑω-
distis eum.
ράκατε αὐτόν.
Dicit ei Philippus: Domine, ostende
Λέγει αὐτῷ φίλιππος, κύριε, † δεῖξον 8
nobis patrem, & sufficit nobis.
ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.
Dicit ei Iesus:
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 9
Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovisti me, Philippe?
τοσούτῳ χρόνῳ μεθʼ ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἐγνώκας με, φίλιππε;
Qui videt me, videt Patrem. Et quomodo tu dicis:
ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· † καὶ πῶς σὺ λέγεις,
Ostende nobis Patrem? Non credis quia ego in Pa-
δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πα- 10
tre, & Pater in me est? Verba quae ego loquor vobis
τρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν
à meipso non loquor. Pater autem in me manens,
ἀπʼ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων,
ipse facit opera.
[ἐκεῖνος ποιεῖ τὰ ἔργα.
Credite mihi quia ego in
πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ 11
Patre, & Pater in me est? alioquin propter opera ipsa
πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ
credite mihi.
πιστεύετέ μοι.
Amen, amen dico vobis, qui credit in
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς 12
me, opera quae ego facio, & ipse faciet, & maiora
ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα
horum faciet: quia ego ad Patrem meum vado.
τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.
Et quodcumque petieritis in nomine meo, hoc
καὶ ὅ, τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο 13
faciam, ut glorificetur Pater in
ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ
Filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam.
υἱῷ. ἐάν τι αἰτήσητέ με, ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω.
Si diligitis me, mandata mea servate.
ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε· 15
Et ego rogabo Patrem & alium paraclitum dabit
καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω † πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει

ὑμᾶς μισῇ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. 19
εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 20
Memento sermonis quem ego dixi vobis: Non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt, & vos persequentur: si meum sermonem seruauerunt, & vestrum seruabunt. Sed haec omnia faciunt vobis propter nomen meum, quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem, & locutus fuissem eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit, & Patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem & viderunt & oderunt & me, & Patrem meum. Sed ut adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est: Quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit: ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.

CAP. XVI. ι'.

Haec locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos: sed venit hora, ut omnis interficiens vos, arbitretur obsequium se praestare Deo. Et haec facient vobis, quia non nouerunt Patrem neque me. Sed haec locutus sum vobis, ut cum venerit hora eorum, reminiscamini quia ego dixi vobis. Haec autem vobis ab initio non dixi, quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis? Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidem, quia non credunt in me. De iustitia vero, quia ad Patrem vado, & iam non videbitis me. De iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet loquetur, & quae ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet & annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipit & annuntiabit vobis. Modicum, & iam non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me, quia vado ad Patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad alterutrum: Quid est hoc quod dicit nobis: Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me, & quia vado ad Patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc quod dicit modicum? nescimus quid loquitur. Cognouit autem Iesus quia volebant eum interrogare, & dixit eis: De hoc quaeritis inter vos quia dixi: Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me? Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Et vos ergo nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quidquam. Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modo non petistis quidquam in nomine meo: petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Haec in prouerbiis locutus sum vobis. Venit hora, cum iam non in prouerbiis loquar vobis, sed palam de Patre annuntiem vobis. In illo die in nomine meo petetis, & non dico vobis quoniam ego rogabo Patrem de vobis: ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia ego a Deo exiui. Exiui a Patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris, & prouerbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia, & non opus est tibi ut quis te interroget: in hoc credimus quia a Deo existi. Respondit eis Iesus: Modo creditis? Ecce venit hora, & iam venit, ut dispergamini vos unusquisque in propria, & me solum relinquatis: & non sum solus, quia Pater mecum est. Haec locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum.

CAP. XVII. ιζ'.

Haec locutus est Iesus, & leuatis oculis suis in caelum dixit: Pater, venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te, sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei det eis vitam aeternam. Haec autem est vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Ego te clarificaui super terram, opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu, Pater, apud temetipsum claritate quam habui, priusquam mundus esset, apud te. Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia quae dedisti mihi, abs te sunt. Quia verba quae dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & cognouerunt vere quia a te exiui, & crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt, & mea omnia tua sunt, & tua mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo, & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos. Cum essem cum eis ego seruabam eos in nomine tuo quos dedisti mihi, & custodiui, & nemo ex eis perijt nisi filius perditionis, ut scriptura adimpleatur. Nunc autem ad te venio, & haec loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos a malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut me misisti in mundum, & ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis, ut sint unum sicut & nos unum sumus. Ego in eis, & tu in me, ut sint consummati in unum, & cognoscat mundus quia tu me misisti, & dilexisti eos sicut & me dilexisti. Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego & illi sint mecum, ut videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non cognouit, ego autem te cognoui, & hi cognouerunt quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum, & notum faciam, ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit, & ego in ipsis.

CAP. XVIII. ιη'.

Haec cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introiuit ipse & discipuli eius. Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum locum, quia saepe conuenerat Iesus illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem, & a principibus sacerdotum & Pharisaeis ministros, venit illuc cum lanternis & facibus & armis. Iesus ergo sciens omnia quae uentura erant super eum, processit & dixit eis: Quem quaeritis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat autem & Iudas qui tradebat eum ipsorum. Ut ergo dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos: Quem quaeritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quaeritis, sinite hos abire. Vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum, & percussit principis sacerdotum seruum, & abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen seruo Malchus. Dixit ergo Iesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Cohors ergo & tribunus & ministri Iudaeorum comprehenderunt Iesum & ligauerunt eum, & adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Caiphae, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas qui consilium dederat Iudaeis, quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introiuit cum Iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foras. Exiuit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, & dixit ostiariae, & introduxit Petrum. Dicit ergo ancilla ostiaria Petro: Numquid & tu ex discipulis es hominis huius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem serui & ministri ad prunas quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem & Petrus cum ipsis stans & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis & de doctrina eius. Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga & in templo quo omnes Iudaei conueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sim ipsis: ecce hi scient quae dixerim ego. Haec autem cum dixisset, unus assistentium ministrorum dedit alapam Iesu, qui dixit: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me caedis? Et misit eum Annas ligatum ad Caiphan pontificem. Erat autem Simon Petrus stans & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis eius es? Negauit ille & dixit: Non sum. Dicit unus de seruis pontificis cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negauit Petrus: & statim gallus cantauit. Adducunt ergo Iesum a Caiphan in praetorium. Erat autem mane: & ipsi non introierunt in praetorium, ut non contaminarentur, sed manducarent pascha. Exiuit ergo Pilatus ad illos foras, & dixit: Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudaei: Nobis non licet interficere quemquam: vt sermo Iesu impleretur quem dixit, significans qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum in praetorium Pilatus, & vocauit Iesum, & dixit ei: Tu es rex Iudaeorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Iudaeus sum? Gens tua & pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo: si regnum meum esset de hoc mundo, ministri mei decertarent utique ut non tradar Iudaeis: nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum exiuit ad Iudaeos, & dicit eis: Ego nullam in eo inuenio causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha: vultis ergo dimittam vobis regem Iudaeorum? Clamauerunt ergo rursum omnes dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

CAP. XIX. ιθ'.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum & flagellauit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius, & ueste purpurea circumdederunt eum, & venibant ad eum & dicebant: Aue rex Iudaeorum, & dabant ei alapas. Exiuit ergo iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam in eo inuenio causam. Exiuit ergo Iesus portans coronam spineam & purpureum vestimentum. Et dicit eis Pilatus: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum principes sacerdotum & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudaei: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Cum audisset ergo Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus praetorium iterum, dicit ad Iesum: Vnde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet. Et exinde quaerebat Pilatus dimittere eum. Iudaei autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Caesari. Pilatus ergo cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraice autem Gabbatha. Erat autem parasceue paschae, hora quasi sexta, & dicit Iudaeis: Ecce rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem nisi Caesarem. Tunc ergo tradidit illis eum ut crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum & eduxerunt. Et bajulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur Calvariae locum, Hebraice autem Golgotha, ubi eum crucifixerunt, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem Iesum. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus rex Iudaeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt Iudaeorum: quia prope erat ciuitatem locus ubi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraice, Graece, & Latine. Dicebant ergo principes sacerdotum Iudaeorum Pilato: Noli scribere, Rex Iudaeorum, sed quia ipse dixit: Rex sum Iudaeorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit: vt scriptura impleretur dicens: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Et haec quidem milites fecerunt. Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophae, & Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suae: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens Iesus quia omnia consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto hyssopo circumdantes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Iesus acetum, dixit: Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudaei ergo, quoniam parasceue erat, ut non remanerent in cruce corpora sabbato, erat enim magnus dies ille sabbati, rogauerunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum autem cum venissent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed unus militum lancea latus eius aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis. Facta sunt enim haec vt scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Post haec autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathaea, discipulus autem Iesu occultus propter metum Iudaeorum, ut tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo & tulit corpus Iesu. Venit autem & Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam myrrhae & aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Iesu, & ligauerunt illud cum aromatibus sicut mos est Iudaeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus, & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen Iudaeorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum.

CAP. XX. κ'.

Vna autem sabbatorum Maria Magdalene venit mane cum adhuc tenebrae essent ad monumentum, & vidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo & venit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum quem amabat Iesus, & dicit eis: Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt eum. Exiuit ergo Petrus & alius discipulus, & venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul, & discipulus ille alius praecucurrit citius Petro, & venit prior ad monumentum. Et cum se inclinasset, vidit linteamina posita: non tamen introiuit. Venit ergo & Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum, & vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed seorsum involutum in unum locum. Tunc ergo introiuit & discipulus alius qui venerat prior ad monumentum, & vidit & credidit. Nondum enim sciebant scripturam quia oportet eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret, inclinauit se & vidit duos angelos in albis sedentes, vnum ad caput & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu. Et dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Haec cum dixisset, conuersa retrorsum vidit Iesum stantem, & non sciebat quia Iesus est. Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quem quaeris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dic mihi vbi posuisti eum, & ego eum tollam. Dicit ei Iesus: Maria. Conuersa illa dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magister). Dicit ei Iesus: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum: vade autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Venit Maria Magdalene annuntians discipulis quia vidit Dominum, & haec dixit ei. Cum ergo sero esset die illa una sabbatorum, & fores essent clausae vbi erant discipuli congregati propter metum Iudaeorum, venit Iesus & stetit in medio, & dicit eis: Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Cum hoc dixisset, insufflauit & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies octo rursum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thomae: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus sed fidelis. Respondit Thomas & dixit ei: Dominus meus & Deus meus. Dicit ei Iesus: Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati qui non viderunt & credunt. Multa quidem & alia signa fecit Iesus coram discipulis suis, quae non sunt scripta in libro hoc. Haec autem scripta sunt vt credatis quia Iesus est Christus filius Dei, & vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

CAP. XXI. κα'.

Postea manifestauit se iterum Iesus discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestauit autem sic. Erant simul Simon Petrus, & Thomas qui dicitur Didymus, & Nathanael qui erat a Cana Galilaeae, & filii Zebedaei, & alii ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei: Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt navem, & illa nocte nihil prehenderunt. Mane autem iam stetit Iesus in litore: non tamen discipuli sciebant quia Iesus est. Dicit ergo eis Iesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non. Qui dicit eis: Mittite in dexteram nauigii rete, & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non valebant illud trahere prae multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Iesus Petro: Dominus est. Simon Petrus cum audisset quia Dominus est, tunicam succinctus erat, & misit se in mare. Alii autem discipuli nauigio venerunt (non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium. Vt ergo descenderunt in terram, vident prunas positas, & piscem superpositum, & panem. Dicit eis Iesus: Afferte de piscibus quos prehendistis nunc. Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: & cum tanti essent, non est scissum rete. Dicit eis Iesus: Venite, prandete. Nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? scientes quia Dominus est. Et venit Iesus, & accipit panem, & dat eis, & piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis, cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Iesus: Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis me? Ait illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Ioannis, amas me? Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio: Amas me? Et dixit ei: Domine, tu omnia nosti, tu scis quia amo te. Dicit ei Iesus: Pasce oues meas. Amen amen dico tibi: cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis. Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset Deum. Et cum hoc dixisset, dicit ei: Sequere me. Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus sequentem, qui & recubuit in coena super pectus eius, & dixit: Domine, quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit Iesu: Domine, hic autem quid? Dicit ei Iesus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere. Exiit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Iesus: Non moritur, sed: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, & scripsit haec: & scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem & alia multa quae fecit Iesus, quae si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Amen.

ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μετ' ὑμῶν ἤμην.
Dixi vobis à principio, quia mecum estis.

νυνὶ δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν 5
nunc autem vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis

ἐρωτᾷ με, ποῦ ὑπάγεις· ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελά- 6
interrogat me, Quò vadis? sed quia hæc locutus

κηκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν.
sum vobis, tristitia implevit vestrum cor.

ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ 7
sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego

ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύ-
abeam. si enim non abiero, paracletus non ve-

σεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς·
niet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.

καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ 8
Et cùm venerit ille arguet mundum de peccato, &

περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως· περὶ ἁμαρτίας μέν, 9
de iustitia, & de iudicio. De peccato quidem,

ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, 10
quòd non credant in me. De iustitia verò,

ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ 11
ad Patrem eorum vado, & non amplius videbitis me. De

κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.
iudicio verò, quia princeps huius mundi iudicatus est.

ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. 12
Adhuc multa habeo dicere vobis, sed non potestis portare modò

ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑ- 13
Cùm autem venerit ille spiritus veritatis, deducet

μᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ'
vos in omnem veritatem, non enim loquetur à semetipso, sed

ὅσα ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14
quæcunque audiet loquetur: & ventura annunciabit vobis.

ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀνα- 15
Ille me glorificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit

γελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμά ἐστι· 16
vobis. Omnia quæcunque habet Pater, mea sunt.

διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ
propterea dixi, quòd de meo accipiet, & annunciabit

ὑμῖν. μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ 17
vobis. modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis

με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. εἶπον οὖν ἐκ τῶν 18
me, quia ego vado ad Patrem. Dicebant ergo ex

μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, τί ἐστὶ τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, μι-
discipulis eius ad invicem, Quid est hoc quod dicit nobis, Mo-

κρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με,
dicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me:

καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν, τί 19
& quia ego vado ad Patrem? Dicebant ergo,

ἐστὶ τοῦτο ὃ λέγει τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ.
Quid est hoc quod dicit modicum? nescimus quid loquitur.

ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν 20
Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare, & dixit

αὐτοῖς, περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, μικρὸν
eis: De hoc quæritis inter vos quia dixi, modicum

καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;
& non videbitis me: & iterum modicum & videbitis me?

ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς 21
Amen, amen dico vobis, quia flebitis & plorabitis vos,

ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ † λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη
mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia

ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην 22
vestra in gaudium fiet. Mulier cùm parit, tristitiam

ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον,
habet, quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum,

οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη
iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus

ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν 23
est homo in mundum. Et vos igitur nunc

νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν
quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, & gaudebit vestrum

ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.
cor, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν 24
Et in illo die me non rogabitis quidquam. Amen

ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ
amen dico vobis, quòd quæcunque petieritis Patrem in

ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε 25
nomine meo, dabit vobis. Usque modò non petistis

οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ
quidquam in nomine meo. Petite, & accipietis: ut gaudium

ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ταῦτα ἐν παροιμίαις λελά- 26
vestrum sit completum. Hæc in proverbiis locutus

κηκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λα-
sum vobis: sed venit hora cùm iam non in proverbiis lo-

λήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν.
quar vobis, sed palam de Patre annunciabo vobis.

ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τὸ ὄνομά μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ 26
In illo die in nomine meo petetis: & non

λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν, αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, 27
dico vobis quòd ego rogabo Patrem de vobis,

ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis,

καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον. 28
& credidistis quia ego à Deo exiui.

ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· 28
Exiui à Patre, & veni in mundum:

πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.
iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.

λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, 29
Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris,

καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις· νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας 30
& proverbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis

πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πι-
omnia, & non opus habes ut quis te interroget: in hoc

στεύομεν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθες.
credimus quia à Deo existi.

ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἄρτι πιστεύετε; 31
Respondit eis Iesus: Modò creditis?

ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκα- 32
Ecce venit hora, & nunc venit, ut dispergamini unus-

στος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος,
quisque in propria, & me solum relinquatis: & non sum solus,

ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, 33
quia Pater mecum est. Hæc locutus sum vobis,

ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ
ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed

θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.
confidite, ego vici mundum.

CAP. XVII.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ 1
Hæc locutus est Iesus: & sublevatis oculis suis

εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε, πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν
in cœlum, dixit, Pater, venit hora, glorifica

σου τὸν υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε, 2
filium tuum, ut & filius tuus clarificet te,

καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶν
sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne

ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. 3
quod dedisti ei, det eis vitam æternam.

αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον
Hæc autem est vita æterna, ut cognoscant te solum

ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.
verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.

ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέ- 4
Ego te glorificavi super terram: opus consummavi quod de-

δωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με σὺ πάτερ 5
disti mihi ut faciam. Et nunc glorifica me tu Pater

παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι
apud temetipsum, claritate quam habui priusquam mundus esset

παρὰ σοί. Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς 6
apud te. Manifestavi tuum nomen hominibus quos

δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας,
dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti,

καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν ἔγνωκαν 7
& sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt

ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσὶν· 8
quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt.

ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ
Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi

ἔλαβον· καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρά σου ἐξῆλθον, καὶ
receperunt & cognoverunt vere quia à te exiui,

ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν 9
& crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis

ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι,
rogo: non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi,

ὅτι σοί εἰσι· καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ 10
quia tui sunt: & mea omnia tua sunt, & tua

ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ,
mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo,

καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον 11
& hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serva eos

αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς
in nomine tuo quos dedisti mihi, ut sint unum

ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· 12
nos. Cùm eram cum eis in mundo, ego servabam eos in nomine tuo.

οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ὃν τρόπον ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ'
quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos. Quando eram cum

αὐτῶν ἐγὼ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· 12
eis in mundo, ego servabam eos in nomine tuo.

οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ
quos dedisti mihi custodivi, & nemo ex eis perijt,

μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· νῦν δὲ 13
nisi filius perditionis, ut scriptura impleatur. Nunc autem

πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν
ad te venio, & hæc loquor in mundo, ut habeant gaudium

χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ δέδωκα 14
meum impletum in semetipsis. Ego dedi

αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ
eis sermonem tuum, & mundus odio habuit eos, quia non

εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 15
sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo.

οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς
Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves

αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.
eos à malo.

ἐκ τοῦ

CAP. XVIII.

CAP. XVIII.

τὸ σὸν ἔθνος καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σοι· τί ἐποίησας;
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου 36
τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπη-
ρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν 37
αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· οὐκοῦν βασιλεύς εἶ σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς·
σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ
εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ·
πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς φωνῆς.
Dixit ei Pilatus: Quid est veritas? Et hoc [illegible] 38
λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, τί ἐστιν ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπὼν,
[illegible] ad Iudæos, & dicit eis: Ego enim
πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδε-
[illegible] confessionem in eo.
μίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν 39
[illegible] ergo vobis
ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν
[illegible] Clamaverunt
ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν 40
[illegible] Barabbam.
πάλιν πάντες, λέγοντες, μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν·
ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

CAP. XIX. αʹ.

Tunc ergo accepit Pilatus Iesum, & flagellavit. 1
Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε.
Et milites plectentes coronam de spinis [illegible]
καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν 2
[illegible] capiti & veste purpureâ circumdederunt eum
αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτῷ,
[illegible] Iudæorum & dabant ei
καὶ ἔλεγον, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ 3
[illegible] Pilatus
ῥαπίσματα. ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος, 4
& dixit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐ-
[illegible] eum foras.
δεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω 5
[illegible] purpureum
φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον.
[illegible] Ecce homo.
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἴδε ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ 6
principes Sacerdotum & ministri, clamabant dicentes: Crucifige,
ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν, λέγοντες· σταύ-
[illegible] crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum
ρωσον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, λάβετε αὐτὸν
ὑμεῖς, καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.
Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundùm
ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν 7
legem debet mori, quia filium Dei fecit
νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν.
[illegible] ergo sermonem Pilatus hunc audivisset, magis timuit;
ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· 8
Et introivit prætorium iterum & dixit
καὶ εἰσῆλθε εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, 9
[illegible] Iesus
πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.
Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non respondes? nescis quia
λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξου- 10
[illegible] habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?
σίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε;
Respondit Iesus: Non haberes potestatem adversùm me
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ
μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς με σοι
[illegible] peccatum habet.
μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλᾶτος 11
[illegible] Iudæi clamabant dicentes
ἀπολῦσαι αὐτόν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον, λέγοντες, ἐὰν τοῦτον
ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν
ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ καίσαρι. ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας 12
[illegible] foras, & sedit pro
τοὺς λόγους τούτους, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ
βήματος ἐν τόπῳ λεγομένῳ λιθόστρωτον, ἑβραϊστὶ δὲ γαβ-
[illegible] Erat autem parasceve Paschæ, hora quasi
βαθά. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡσεὶ 14
sexta, & dixit Iudæis hoc vestra.
ἕκτη, καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν.

Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit 15
οἱ δὲ ἐκραύγασαν, ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει
eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt principes
αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν
sacerdotum: Non habemus regem, nisi Cæsarem.
οἱ ἀρχιερεῖς, οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ καίσαρα.
Tunc ergo tradidit illum eis ut crucifigeretur. Pa- 16
τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. παρ-
ralecti autem Iesum, & eduxerunt.
ἔλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον.
Et [illegible] crucem sibi, 17
καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτῷ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον
Calvariæ locum, qui dicitur Hebraicè Golgotha,
κρανίου τόπον, ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ γολγοθᾶ,
Ubi eum crucifixerunt, & cum eo alios duos hinc 18
ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν
& hinc, medium autem Iesum.
καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.
Scripsit autem & Pilatus titulum, & posuit super crucem. Erat 19
ἔγραψε δὲ καὶ
Πιλᾶτος τίτλον, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμ-
μένον, IESVS NAZARENVS
ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ
REX IVDÆORVM
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
Hunc ergo titulum multi legerunt Iudæorum: quia 20
τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι
prope erat locus ubi crucifixus est Iesus. Et
ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τοῦ πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς. καὶ
erat scriptum Hebraicè, Græcè, Latinè.
ἦν γεγραμμένον ἑβραϊστί, ἑλληνιστί, ῥωμαϊστί.
Dicebant ergo Pilato principes sacerdotum Iudæorum: Noli 21
Ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, μὴ
scribere: Rex Iudæorum, sed quia ipse dixit: Rex
γράφε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν,
sum Iudæorum. Respondit Pilatus:
βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. ἀπεκρίθη Πιλᾶτος, 22
Quod scripsi, scripsi. Acceperunt ergo milites Iesum, &
ὃ γέγραφα, γέγραφα. οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύ-
crucifixerunt eum: vestimenta eius (& fecerunt quatuor partes,
ρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσ-
unicuique militi partem) & tunicam.
σαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα.
Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. 23
ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου.
Dixerunt ergo ad invicem: Non scindamus eam: sed sortiamur
εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους, μὴ σχίσωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ λάχω-
de illa, cuius sors sit. Ut Scriptura impleretur, dicens:
μεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα,
Partiti sunt vestimenta mea sibimet, & super vestem
διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου
meam miserunt sortem. Et quidem milites hæc fecerunt.
ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.
Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & 25
εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ
soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria
ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρία ἡ τοῦ κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ
Magdalene. Iesus ergo matrem & discipulum
Μαγδαληνή. Ἰησοῦς οὖν τὴν μητέρα καὶ τὸν 26
μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
discipulum astantem quem diligebat, dicit matri suæ:
γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, ἴδε ἡ μήτηρ σου. 27
Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce
καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.
mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.
Postea sciens Iesus quia omnia iam consummata sunt, ut 28
μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα
consummaretur Scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo
τελειωθῇ ἡ γραφὴ, λέγει, διψῶ. σκεῦος οὖν
erat positum aceto plenum. Illi vero implentes spongiam aceto &
ἔκειτο ὄξους μεστόν. οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ
hyssopo circumponentes, obtulerunt ipsius ori.
ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.
Cum ergo accepisset acetum Iesus dixit: Consummatum est. Et 30
ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, τετέλεσται. καὶ κλί-
capite, tradidit spiritum. Hoc
νας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Ἐπεὶ οὖν παρα-
igitur quia parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora
σκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα τὸ σάββατον· ἦν
sabbati (erat enim magnus dies ille sabbati)
γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου· ἠρώτησαν
rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, &
οὖν τὸν Πιλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ
tollerentur. Venerunt ergo milites & quidem primi
ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου
fregerunt crura & alterius [illegible]
συνέκλασαν τὰ σκέλη, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ·
Ad Iesum autem venientes, ut viderunt eum iam mor-
ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνη-
tuum, non fregerunt eius crura.
κότα, οὐ συνέκλασαν αὐτοῦ τὰ σκέλη·

φανερὸν λίθον ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἔδραμε οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον. καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια· οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω γὰρ ἤδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret, inclinauit se in monumentum. Et videt duos angelos in albis sedentes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu. Et dicunt ei illi: Mulier quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Hæc cum dixisset, conuersa retrorsum vidit Iesum stantem, & nesciebat quia Iesus est. Dicit ei Iesus: Mulier quid ploras? quem quæris? Illa existimans quod hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dic mihi vbi posuisti eum, & ego eum tollam. Dicit ei Iesus: Maria. Conuersa illa dicit ei: Rabboni (quod dicitur, Magister.) Dicit ei Iesus: Noli me tangere (nondum enim ascendi ad Patrem meum.) Vade autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum. Venit Maria Magdalene annuntians discipulis, quia vidit Dominum, & hæc dixit ei. Cum ergo sero esset die illo, una sabbatorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati, propter metum Iudæorum, venit Iesus & stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso Domino. Dixit ergo eis Iesus iterum: Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum; quorum remiserit peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.

CAP. XX. κά.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων μαρία ἡ μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωΐ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς σίμωνα πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον. καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια· οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν σίμων

ζητοῦμεν, ἢ ἄλλοι εἰσὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Dicit ei Iesus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me sequere.

Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Exiit ergo sermo iste inter fratres, quòd discipulus ille non moritur. Non autem dixit ei Iesus, quòd non moritur discipulus ille, sed: Si sic eum volo manere donec veniam, quid ad te?

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα· καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, & scripsit haec: & scimus quia verum est testimonium eius.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Ἀμήν.

Sunt autem & alia multa quæcumque fecit Iesus: quæ si scribantur per singula, neque ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Amen.

Sancti Euangelij secundùm Ioannem,

FINIS.

Iudæique & proselyti, Cretes, & Arabes audimus
loquentes eas nostris linguis magnalia
Dei. Stupebant autem omnes & admirabantur,
dicentes ad alterum: Quidnam vult hoc esse?
alii autem irridentes dicebant: Quia musto
hi plani sunt. Stetit autem Petrus cum undecim,
levavit vocem suam, & locutus est eis: Viri Iu-
dæi, & habitatores Hierusalem universi, hoc vobis
notum sit, & auribus percipite verba mea.
Non enim, sicut vos existimatis, hi ebrii sunt:
cum sit hora tertia diei: sed hoc est id quod dictum
est per prophetam Ioël:
Et erit in novissimis diebus, dicit Deus, effundam de Spiritu meo super
omnem carnem, & prophetabunt filii vestri & filiæ
vestræ, & juvenes vestri visiones videbunt, & se-
nes vestri somnia somniabunt.
Quidem super servos meos, & super ancillas meas in
diebus illis effundam de Spiritu meo, &
prophetabunt. Et dabo prodigia in cælo
sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem, & ignem,
& vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras,
& luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini
magnus & manifestus.
Et erit: omnis quicumque invocaverit
nomen Domini, salvus erit.
Viri Israëlitæ, audite verba hæc: Jesum
Nazarenum, virum à Deo approbatum in vobis
virtutibus & prodigiis & signis, quæ fecit per illum
Deus in medio vestri, sicut & vos scitis:
hunc definito consilio & præscientia Dei traditum
per manus iniquorum affixum interemistis:
quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni, sicut impossibile
erat teneri illum ab eo.
David enim dicit in eum: Providebam Dominum in con-
spectu meo semper, quoniam a dextris meo est ne commovear.
Propterea lætatum est cor meum, & exultavit
lingua mea: insuper & caro mea requiescet in
spe. Quoniam non derelinques animam meam
in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.
Notas fecisti mihi vias vitæ: replebis me lætitia cum
vultu tuo. Viri fratres, liceat audacter dicere
ad patriarcha David quod defunctus sit & sepultus: & sepulchrum ejus est apud nos usque
in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset, & sciret quia
juramento jurasset illi Deus de fructu lumbi
ejus sedere super sedem ejus: providens locutus est de resurrectione
Christi, quia neque derelictus
est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.
Hunc Jesum resuscitavit Deus, cujus omnes nos testes sumus.
Dextera igitur Dei exaltatus, promissione quoque
Spiritus sancti accepta a Patre, effudit hunc
quem vos videtis & auditis.
Non enim David ascendit in cælum: dixit autem ipse
Dominus Domino meo: Sede a dextris meis
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
Certissime sciat ergo universa domus Israël, quia & Dominum
& Christum eum Deus fecit, hunc Jesum, quem vos
crucifixistis.
Audientes autem compuncti sunt
corde, & dixerunt ad Petrum & reliquos Apo-
stolos: Quid faciemus, viri fratres?
Pœnitentiam, inquit ad illos, agite, & baptizetur
unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem
peccatorum: & accipietis donum Sancti Spiritus.
Vobis enim est repromissio & filiis vestris, & omnibus
qui in longe, quoscumque advocaverit Dominus Deus noster.
Aliisque verbis plurimis testificabatur & exhortabatur
eos, dicens: Salvamini a generatione prava ista.
Qui quidem ergo libenter susceperunt sermonem ejus,
baptizati sunt: & appositæ sunt in illo die animæ
circiter tria millia.
Erant autem perseverantes
in doctrina Apostolorum & communicatione fractionis
panis & orationibus. Factus autem omni
animæ timor: multaque prodigia & signa per Apo-
stolos fiebant in Jerusalem. Et timor erat in omnibus:
plurimi quoque signa & prodigia fiebant per Apo-
stolos. Omnes autem credentes erant in
unum, & habebant omnia communia.
Possessiones
& substantias vendebant, & dividebant illa omnibus,
prout cuique opus habebat. Per dies quoque per-
manentes unanimiter in templo, frangentesque per domos
panem, sumebant alimentum cum exultatione & simplicitate
cordis, laudantes Deum, & habentes gratiam ad
omnem plebem. Dominus autem apponebat eos qui salvi fiebant per
diem ecclesiæ
idem.

CAP. III.

Petrus & Joannes ascendebant in templum.
Et quidam vir qui infirmus erat ex ventre matris suæ, portabatur,
quem ponebant quotidie ad portam templi, quæ dicitur Speciosa,
ad rogandam eleemosynam ab introeuntibus in templum.
Hic cum vidisset Petrum & Joannem incipientes intrare templum,
rogabat ut eleemosynam acciperet.
Intuens autem in eum Petrus cum Joanne, dixit: Respice in nos.
At ille intendebat eis, sperans se aliquid ab eis accepturum.
Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo,
hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula.
Et adprehendens eum dextera manu, allevavit illum: continuo
consolidatæ sunt bases ejus & plantæ.
Et exiliens stetit, & ambulabat: & intravit cum illis in templum,
ambulans & exiliens, & laudans Deum.
Et vidit omnis populus eum ambulantem & laudantem Deum.
Cognoscebant autem eum quia ipse erat qui ad eleemosynam
sedebat ad Portam Speciosam templi: & impleti sunt stupore & extasi
in eo quod contigerat illi.
Tenente autem eo Petrum & Joanne, concurrit omnis populus ad eos
in porticum quæ dicitur Salomonis, stupefactus.
Videns autem Petrus populum, respondit ad illos: Viri Israëlitæ,
quid admiramini in hoc, aut nos quid intuemini quasi nostra
virtute aut pietate fecerimus hunc ambulare?
Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob, Deus patrum nostrorum,
glorificavit filium suum Jesum, quem vos quidem tradidistis, & negastis
ante faciem Pilati, judicante illo dimitti.
Vos autem sanctum & justum negastis, & petistis virum homicidam
donari vobis:
Auctorem autem vitæ interfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis,
cujus nos testes sumus.
Et in fide nominis ejus hunc, quem vidistis & nostis, confirmavit nomen ejus:
& fides quæ per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu
omnium vestrum.
Et nunc, fratres, scio quod per ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri.
Deus autem quæ ante omnium prophetarum ejus annuntiavit,
pati Christum suum, sic implevit.
Pœnitentiam igitur agite, & convertimini ad hoc ut deleantur peccata vestra,
ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu Domini,
& miserit eum qui prædicatus est vobis Jesum Christum,
quem oportet cælum quidem capere usque ad tempora restitutionis omnium,
quæ locutus est Deus per os sanctorum a sæculo prophetarum suorum.
Moyses quidem dixit ad patres: Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus vester
de fratribus vestris tamquam me: ipsum audietis juxta omnia quæcumque
locutus fuerit ad vos.
Erit autem omnis anima quæcumque non audierit prophetam illum,
disperdetur de populo.
Et omnes prophetæ a Samuel & deinceps qui locuti sunt annuntiaverunt dies
istos.
Vos estis filii prophetarum & testamenti quod disposuit Deus ad patres
nostros, dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur
omnes cognationes terræ.
Vobis primum Deus suscitato puero Jesu misit eum benedicentem vobis,
ut convertatur unusquisque a nequitia sua.

CAP. IV.

Loquentibus autem illis ad populum, supervenerunt sacerdotes & magistratus templi,
& Sadducæi,
dolentes quod docerent populum, & annuntiarent in Jesu resurrectionem
ex mortuis.
Et injecerunt in eos manus, & posuerunt in custodiam usque in crastinum:
erat enim jam vesperum.
Multi autem eorum qui audierant verbum, crediderunt: & factus est numerus
virorum quasi quinque millium.
Factum est autem in crastinum, congregari principes eorum & seniores & scribas
in Jerusalem,
& Annam principem sacerdotum, & Caiphan, & Joannem, & Alexandrum,
& quotquot erant de genere pontificali.
Et statuentes eos in medio interrogabant: Qua virtute aut quo nomine
fecistis hoc vos?
Tunc Petrus repletus Spiritu sancto dixit ad eos: Principes populi & seniores
Israël audite:
Si nos hodie discutimur in beneficium hominis infirmi, in quo iste salvus factus
est,
notum sit omnibus vobis & universæ plebi Israël, quia in nomine Domini
nostri Jesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit
a mortuis, in hoc iste adstat coram vobis sanus.
Hic est lapis qui reprobatus est a vobis ædificantibus, qui factus est in caput
anguli:
& non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cælo datum
hominibus in quo oporteat nos salvos fieri.
Videntes autem constantiam Petri & Joannis, comperto quod homines essent
sine litteris & idiotæ, mirabantur: cognoscebantque eos quod cum Jesu fuissent.
Hominem autem videntes stantem cum eis qui curatus fuerat, nihil habebant
contradicere.
Jubentes autem eos foras concilio abire, conferebant ad invicem,
dicentes: Quid faciemus hominibus istis? quia quidem notum signum factum
est per eos omnibus habitantibus Jerusalem manifestum, & non possumus
negare.
Sed ne amplius crescat in populo, comminemur eis ne loquantur in nomine
hoc ulli hominum.
Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine
Jesu.
Petrus autem & Joannes respondentes dixerunt ad illos: Si justum est in
conspectu Dei vestri vos audire magis quam Deum, judicate:
non enim possumus nos quæ vidimus & audivimus non loqui.
At illi comminantes dimiserunt eos, non invenientes quomodo aliquid
mali infligerent illis propter plebem: quia omnes glorificabant quod factum
fuerat in eo signo.
Plus enim erat hominum quam quinque millium, in quo signo factum fuerat
sanitatis istius.
Dimissi autem venerunt ad suos, & nuntiaverunt quæcumque principes sacerdotum
& seniores dixerant ad eos.
At illi hoc audito, unanimiter levaverunt vocem ad Deum, & dixerunt:
Domine tu es qui fecisti cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt:
qui Spiritu sancto per os patris nostri David, servi tui, dixisti:
Ut quid fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania?
Astiterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum adversus Dominum
& adversus Christum ejus.
Convenerunt enim vere in civitate hac adversus sanctum puerum tuum Jesum,
quem unxisti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Israël,
facere quæcumque manus tua & consilium decrevit fieri.
Et nunc, Domine, respice in minas eorum: & da servis tuis cum omni fiducia
loqui verbum tuum,
in extensione manus tuæ ad sanitates fieri, & signa & prodigia per nomen
sancti filii tui Jesu.
Et cum deprecati fuissent, motus est locus in quo erant congregati: & repleti
sunt omnes Spiritu sancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia.
Multitudinis autem credentium erat cor unum & anima una: nec quisquam
eorum quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.
Et virtute magna reddebant testimonium apostoli resurrectionis Domini Jesu
Christi: gratia quoque magna erat in universis eis.
Neque enim egens quisquam erat inter illos: quotquot enim possessores agrorum
aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebantur,
& ponebant ante pedes apostolorum: dividebatur autem singulis prout cuique
opus erat.
Joseph autem qui cognominatus est Barnabas ab apostolis, quod est interpretatum
filius consolationis, Levites, Cyprius genere,
cum haberet agrum, vendidit eum: & attulit pretium, & posuit ante pedes
apostolorum.

ὁ δὲ ἐπιβλέψας αὐτοῖς, ἔφησεν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. 5
Verba autem Petri. Afferuerat à summo non est
εἶπεν δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι 6
nihil quod habeo, hoc tibi do in nomine Iesu
μου· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
Christi Nazareni surge, & ambula.
Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειρε καὶ περιπάτει.
Et apprehendens eum dextera manu, allevauit illum. protinus
καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν· παραχρῆμα δὲ 7
autem pedes eius & plantæ
ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυδρά·
Et exiliens stetit & ambulabat & intrauit cum illis
καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς 8
in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum.
εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν.
Et vidit eum omnis populus ambulantem, & laudantem
καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα 9
Deum. Cognoscebantque illum quod ipse esset
τὸν θεόν. ἐπεγίνωσκον τε αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν 10
ad eleemosynam pedere qui sedebat ad portam templi
ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ θύρᾳ τοῦ ἱεροῦ, καὶ
impleti sunt & stupore & excessu propter quod contigerat illi.
ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.
Tenente autem eum claudo quem sanauerat, & discurrente
κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν ἰαθέντα χωλὸν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, 11
omnis ad eos populus ad porticum quæ
συνέδραμεν πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ
Salomonis stupentes. Videns autem Petrus re-
Σολομῶντος ἔκθαμβοι. Ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπε-
spondit ad populum: Viri Israelitæ, quid miramini
κρίνατο πρὸς τὸν λαόν, ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε 12
in hoc? aut quid nos intuemini quasi
ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐ-
tuo proprio potestate aut pietate fecerimus hunc ut ambulet?
σεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ θεὸς Ἀβραὰμ
Deus Abraham,
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασεν τὸν
& Isaac, & Iacob, Deus patrum nostrorum glorificauit
παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε, καὶ κατεναντίον
puerum suum Iesum, quem vos prodidistis & negastis
αὐτοῦ κρίναντος ἀπολύειν, ὑμεῖς τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον
eum ante iudicem Pilatum, iudicante illo dimitti.
ἠρνήσασθε καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, 14
Vos autem sanctum & iustum negastis & petistis virum
τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς homicidam donari vobis,
ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρ- 15
principem vitæ
τυρές ἐσμεν· interfecistis, quem Deus suscitauit ex mortuis, cuius nos
καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον ὃν θεωρεῖτε 16
testes sumus. Et in fide nominis eius,
καὶ οἴδατε ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ
hunc quem videtis & nostis confortauit nomen eius & fides
ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι
quæ per eum est dedit integritatem hanc in conspectu
πάντων ὑμῶν. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατ' 17
omnium vestrum. Et nunc, fratres, scio quod per
ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὡσὰς καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.
Deus autem quæ prænuntiauit per os omnium Pro-
ὁ δὲ θεὸς ἃ προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προ- 18
phetarum fieri, pati Christum suum, impleuit sic.
φητῶν παθεῖν τὸν χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως.
Pœnitentiam igitur agite conuertimini ad deleri
μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστράφητε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι 19
vestra peccata, Vt cum venerint tempora refri-
ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀνα-ψύ-
gerii à conspectu Domini, & miserit Iesum præ-
ξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν προ-
dicatum vobis Christum, Quem oportet cælum quidem
κεχειρισμένον ὑμῖν Ἰησοῦν Χριστόν, ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν
suscipere usque in tempora restitutionis omnium quæ locutus est
δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν
Deus per os sanctorum suorum Prophetarum à
ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν
sæculo. Moyses quidem ad patres
αὐτοῦ. Μωσῆς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας 23
dixit: Prophetam suscitabit Dominus Deus vester de
εἶπεν, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ
fratribus vestris, tanquam me: ipsum audietis secundum
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα
quæcumque locutus fuerit ad vos. Erit autem omnis
ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς· ἔσται δέ, πᾶσα 24
anima quæ non audierit Prophetam illum, exterminabi-
ψυχὴ ὅστις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολεθρευ-
tur de plebe sua omnes Prophetæ à
θήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ
Samuel & consequentibus quotquot locuti sunt, & annuntiauerunt
Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν 24
dies istos. Vos estis filii Prophetarum,
τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν, 25
& testamenti quod disposuit Deus ad patres
καὶ τῆς διαθήκης ἣν διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας
ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ· καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐυλο-
dicentem ad Abraham: Et in semine tuo
γηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.
benedicentur omnes cognationes terræ.
Vobis primum Deus resuscitauit Iesum filium
ὑμῖν πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν, 26
suum, misit eum benedicentem vobis, in eo ut vnusquisque
εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕνα
à nequitiis suis.
ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

CAP. IIII. ℣.

Loquentibus autem illis ad populum, superuenerunt eis
Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν, ἐπέστησαν αὐτοῖς 1
Sacerdos & magistratus templi, & Sadducæi,
οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι,
Valde offensi propter doctrinam populum, & annuntiantes
διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν, καὶ 2
in Iesu resurrectionem ex mortuis.
καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.
Et comprehenderunt eos & posuerunt in ca-
καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τη- 3
stodiam in crastinum erat enim vespera iam.
ρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη.
Multi autem credentium verbum, creditorum &
πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ 4
factus est numerus virorum quasi quinque millium.
ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι.
Factum autem in crastinum congregari eorum principes
Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχον- 5
& seniores, & Scribas in Hierusalem,
τας καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμματεῖς εἰς Ἰερουσαλήμ,
Et Annam principem sacerdotum, & Caiphan, & Ioannem,
καὶ Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα, καὶ Καϊάφαν, καὶ Ἰωάννην,
& Alexandrum, & quotquam erant de genere principali.
καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ.
Et cum statuissent eos in medium, interrogabant. In quo
καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ, ἐπυνθάνοντο, ἐν ποίᾳ 7
nomine fecistis hoc vos
δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;
Tunc Petrus repletus Spiritu sancto, dixit ad eos:
τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς,
Principes populi & seniores Israel,
ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ,
Si nos hodie diiudicamur in beneficium hominis
εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου 9
infirmi, in quo iste saluus factus est,
ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται,
Notum sit omnibus vobis & omni plebi Israel, quia in nomine Iesu Christi
γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitauit ex
τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ
mortuis, in hoc ille astat coram vobis sanus.
νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής.
Hic est lapis reprobatus à vobis ædi-
οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκο- 11
ficantibus vos, qui factus est in caput anguli.
δόμων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας·
Et non est in alio aliquo salus. Nomen enim aliud
καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνο- 12
non est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos
μά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ
salos fieri.
δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
Videntes autem constantiam Petri & Ioannis, & com-
Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ
perientes quod homines essent sine litteris & idiotæ, mirabantur:
πέτρου παῤῥησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄν-
& cognoscebant eos quod cum Iesu fuissent.
θρωποι ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνω-
Hominemque videntes cum eis stantem, qui
σκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν· τόν τε ἄν-
curatus fuerat, nihil habebant contradicere.
θρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον,
Iubentes autem eos exire foras concilium, conferebant ad inuicem
οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω
dicentes: Quid faciemus hominibus istis?
τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους
Quia quidem notum signum factum est per eos omnibus habi-
λέγοντες, τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι
tantibus Hierusalem manifestum, & non possumus negare.
μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοι-
κοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι·
sed ne amplius crescat in populum, interminemur
ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαὸν, ἀπειλῇ
eis ne ampliùs loquantur in nomine hoc vllis
ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ
hominibus. Et vocantes eos, denuntiarunt
ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς, παρη-
eis omnino ne loquerentur neque docerent in nomine
γγειλαν αὐτοῖς καθόλου μὴ φθέγγεσθαι, μηδὲ διδάσκειν
Iesu.
ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.

ὁ ἡ πίστις ⸗ ἡ ἐν αὐτῷ ἔστηρικεν τὸν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. 19
If (certum est) it is evident. Heb. vox audite pertinet quam
οὐ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὑμῶν μᾶλλον ἢ τοῦ
Deum, rectum. hoc pulsamus enim ne quis offendat
θεοῦ κρίνατε, οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδαμεν καὶ 20
& audiamus, non loqui. Illi vero commentum
ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησά- 21
ere, dimittunt eos. Sallustius mentitur qui quia pauci
μενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς κολά-
rent eos propter populum, omnes ignominiosos Deum
σονται αὐτούς, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν
puto fuisse, Assensum enim erat plurimum quod factum
ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ πλειόνων ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐφ' 22
homo in quo factum fuerat signum illud sanationis.
ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.
Dimissis autem venerunt ad | proprios & nunciaverunt quæ
ἀπολυθέντες ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν 23
quæ ad eos principes Sacerdotum & seniores dixissent
ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον.
Illi autem audientes unanimiter levarunt vocem ad
οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν 24
Deum, & dixerunt Dominator, tu Deus qui fecisti cælum,
θεὸν καὶ εἶπαν, Δέσποτα, σὺ ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν,
& terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt:
καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.
Puerum est & David puer tui dixisti per spiritum sancti
ὁ τοῦ πατρός σου διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος
Domini nostri genus, & populi mendacia fuerunt
† ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ † ἐμελέτησαν κενά;
Adstiterunt reges terræ & principes † conciti sunt
παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν 26
in idem adversus Dominum & adversus Christum eius.
ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.
Etenim fuit cum in | urbe hac adversus puerum tuum
συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου 27
Jesum, quem unxisti, & Herodes & Pontius Pilatus cum
Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, ἥρώδης τε καὶ Ποντιος Πιλάτος, σὺν
gentibus & populo Israel.
ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ,
Ut facerent quæcunque manus tua
ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου 28
& consilium tuum & præfinivit
καὶ ἡ βουλή σου προώρισεν γενέσθαι.
Et nunc Domine respice in minas eorum: & da
καὶ τὰ νῦν κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς 29
servis tuis cum fiducia omnes loqui verbum tuum,
δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,
In | manum tuam † extendendo te sanitatem, & signa &
ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου † ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ 30
prodigia fieri per nomen sancti pueri tui Jesu.
τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.
Et precante te motus est locus in quo erant
καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν 31
congregati & repleti sunt omnes spiritu sancto, &
συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ
loquebantur verbum Dei cum fiducia.
ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.
Multitudinis | credentium erat cor & anima
τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ 32
una: nec quisquam eorum quæ possidebat aliquid suum
μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν
proprium esse: sed erant illis omnia communia.
ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.
Et magna virtute reddebant testimonium Apostoli
καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι 33
resurrectionis Domini Jesu Christi: & gratia magna
τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάρις τε μεγάλη
erat in omnes eos.
ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.
Neque enim egestatem aliquis
οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις 34
erat in | ipsis. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum
ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν
erant, vendentes afferebant pretia
ὑπῆρχον ἐπώλουν,
Quæ venibant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem
καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ
singulis, prout quis opus habebat
ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.
Joseph autem qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis, quod est interpretatum,
Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον,
filius consolationis, Levites Cyprius genere, Habentem
υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης, κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος 37
autem agrum vendidit, & attulit pecuniam, & posuit ante
αὐτῷ ἀγρὸν, πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε πρὸς
pedes Apostolorum.
τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

CAP. V. ε.

Vir autem quidā nomine Ananias, cum Sapphira uxore
Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Ἀνανίας, σὺν Σαπφίρῃ τῇ γυναικὶ
sua vendidit possessionem
αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα·
& fraudavit de pretio uxore sua, & afferens partem
καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίης καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἐνέγκας μέρος
quidem apposuit ad pedes Apostolorum ponens.
τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκε.
Dixit autem Petrus, Anania, quapropter implevit Sat.
εἶπεν δὲ Πέτρος, Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ σατα-
anam cor tuum, mentiri te spiritui
νᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅ-
sancto, & fraudare de pretio agri?
γιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου;
Nonne manente tibi manebat & venundatum in tua potestate
οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενεν, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ
erat? Quid quod proposuisti in corde tuo
ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα
hoc? non es mentitus hominibus, sed Deo.
τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ θεῷ.
Audiens autem Ananias verba hæc, cecidit exspi-
ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέ-
rans. Et factus est timor magnus super omnes | audientes
ψυξεν. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας
hæc. Surgentes autem iuvenes Depositverunt eum
ταῦτα. ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν,
& efferentes sepelierunt. Factum est quasi horarum trium
καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. Ἐγένετο δὲ ὡσεὶ ὡρῶν τριῶν
spatium, & vxor ipsius, ceciderat | ignara, ingressa.
διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς, εἰσῆλθεν.
Respondit autem ei Petrus: Dic mihi, si tanti
ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ ὁ Πέτρος· εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ
agrum vendidistis? | Illa autem dixit Etiam tanti.
χωρίον ἀπεδόσθε; ἡ δὲ εἶπεν, ναί, τοσούτου.
Petrus vero ait ad eam: Quidquid consensit
ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτήν, τί ὅτι † συνεφωνήθη
vobis tentare spiritum Domini? & ecce pedes eorum qui sepelie-
ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάν-
runt virum tuum, ad ostium, & efferent te.
των † ἄνδρα σου, ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε.
Cecidit autem confestim ante pedes ejus, & exspira-
ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐξέψυ-
vit. Introgressi autem iuvenes, invenerunt illam mortuam, & ef-
ξεν. εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι, εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ
ferentes sepelierunt ad virum suum.
ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς·
Et factus est timor magnus in universa ecclesia, & in
καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ
omnes qui audierunt hæc.
πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
Per manus autem Apostolorum fiebant signa & pro-
διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέ-
digia in plebe multa. Et erant omnes concordes in
ρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά. καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν
porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat
τῇ στοᾷ Σολομῶνος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα
se adjungere illis, sed magnificabat eos populus,
κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός.
Magis autem, apponebantur credentes Domino multitudines
μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη
virorum ac mulierum
ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.
ita ut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in
εἰς τὰς πλατείας ἐκφέ-
lectulis & grabatis, ut
ρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραβάττων, ἵνα
veniente Petro, saltem umbra obumbraret quispiam illorum
ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν
aegrotum suum, & sanarentur.
τῶν ἀσθενούντων.
Concurrebat autem & multitudo ad proximas civitates
συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος πόλεων εἰς
Jerusalem, afferentes ægros, & vexatos a spiri-
Ἰερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευ-
tibus immundis, qui curabantur omnes.
μάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
Exurgens autem princeps Sacerdotum & omnes qui cum illo (ille
ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ
existebat haeresis Sadducaeorum) repleti sunt zelo
οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου,
Et iniecerunt manus suas in Apostolos &
καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν τοῖς ἀποστόλοις καὶ
posuerunt eos in custodia publica.
ἔθεντο αὐτοὺς εἰς τηρησιν δημοσίαν.
Angelus autem Domini per noctem aperiens ostia
ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξα-
carceris, extra duxit illos, & dixit
γαγών τε αὐτοὺς, εἶπεν,
Ite & stantes loquimini
πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε
in templo plebi omnia verba vitæ hujus
ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης.
Quod cum audissent intraverunt mane in templum, &
ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ
docebant. Adveniens autem princeps Sacerdotum & qui cum | illo
ἐδίδασκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ,
erant, convocabant concilium & omnem senatum filiorum
συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν
Israel, & miserunt ad carcerem ut adducerentur eos.
Ἰσραήλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.
At ministri accedentes non invenerunt eos in
οἱ δὲ ὑπηρέται παραγενόμενοι οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ
custodia, reversi autem nunciaverunt
φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν,

λέγοντες,

λήρωτις, ὅτι τὸ μὴ διεστραμμένον ἢ ῥημάτων κακλικὸς μόνον εἰ
ὅτι πάσῃ ἀσφαλείᾳ. ἢ πνεῦ γὰλεμος ἐστὶ τοῦτο ἀρχῆ.
ἀπίξωσιν δὲ, ἐπ᾽ αὐτὰ ἀγρυπνῶ. ὡς ἢ ἀνεγ 24
τὸν λόγον τοῦτον ἐν, τί μελήσεις ἢ ἐρεῖς τὸ ἱερὸν ἢ
οἱ ἀκρόβυστοι, διατεταγμένοι αὐτοῖς, τὸ αὐ γλωσσῶν τοῦτο.
ὄφελον ὅτι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ 25
ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς †ἔθεσθε ἐν τῷ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ
ἑστῶτες ἢ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν 26
† ἐφέρετο ἢ ἐπέστησεν τὸν λαόν. οὐ γὰρ μετὰ βίας·
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν ἵνα μὴ †λιθασθῶσιν.
Προσαγαγόντες αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. ἢ ἐπη 27
ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεύς, λέγων, οὐ
παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ;
καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἰερουσαλὴμ † διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε 28
ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος ἢ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν· πειθαρχεῖν δεῖ μᾶλλον 29
θεῷ ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς † διε- 30
χειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ θεὸς ἢ
ἀρχηγὸν ἢ σωτῆρα ὑψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι με- 31
τάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ, ἢ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ἢ ἡμεῖς 32
ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, ἢ τὸ πνεῦμα ὃ
ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
Οἱ δὲ ἀκούσαντες † διεπρίοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνε- 33
λεῖν αὐτούς. ἀνασὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ φαρισαῖος, 34
ὀνόματι γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τιμιος παντὶ τῷ λαῷ,
ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι.
Εἶπέ τε πρὸς αὐτούς, ἄνδρες ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυ- 35
τοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν.
Πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη θευδᾶς, λέγων εἶναί 36
τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ † προσεκλίθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ
τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ,
διελύθησαν, ἢ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον ἀνέστη 37
Ἰούδας ὁ γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις † ἀπογραφῆς, ἢ
ἀπέστησεν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, ἢ
πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν.
Καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων 38
τούτων, ἢ ἐάσατε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ
αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται·
ἢ οὐ δύνασθε καταλῦσαι αὐτούς· μήποτε ἢ θεομάχοι 39
ἦτε. οὐ συνεώθησαν δὲ αὐτῷ· ἢ προσκαλεσάμενοι
δραρόντες. ἐπαύσαντο δὲ αὐτῷ· ἢ παραγγειλάμενοι 40
τοῦ ἀποστόλους, λόγου τοῦ παραγγέλλειν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἰησοῦ· ἢ ἀπέλυσαν αὐτούς.
Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ 41
συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰησοῦ †
ἀτιμασθῆναι.
Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἢ κατ᾽ οἶκον οὐκ ἐπαύοντο 42
διδάσκοντες ἢ εὐαγγελιζόμενοι τὸν χριστὸν ἰησοῦν.

CAP. VI. ς'.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, 1
ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ἑβραίους, ὅτι
παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, 2
εἶπαν, οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν, 3
ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά,
πλήρεις πνεύματος ἁγίου ἢ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ
τῆς χρείας ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ ἢ τῇ διακο- 4
νίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ †ἤρεσεν
ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· ἢ ἐξελέξαντο στέφανον,
ἄνδρα πλήρη πίστεως ἢ πνεύματος ἁγίου, ἢ φίλιππον, ἢ
Πρόχορον, ἢ Νικάνορα, ἢ Τίμωνα, ἢ Παρμενᾶν, ἢ Νικόλαον
προσήλυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν 6
ἀποστόλων· καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ † ηὔξανεν, ἢ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν 7
μαθητῶν ἐν ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύ τε ὄχλος τῶν ἱερέων
ὑπήκουον τῇ πίστει. στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ 8
δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.
Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ † συναγωγῆς τῆς λεγομένης 9
Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας
καὶ Ἀσίας, † συζητοῦντες τῷ στεφάνῳ· καὶ οὐκ ἴσχυον
ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.
Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ 11
λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς μωσῆν καὶ τὸν θεόν.
† συνεκίνησαν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς 12
γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἤγαγον
εἰς τὸ συνέδριον· ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς 13
λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα
λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου † τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου·
ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος 14
οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ
παρέδωκεν ἡμῖν μωσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν 15
πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

CAP. VII. ζ'.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; 1
Ὁ δὲ ἔφη, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· ὁ
θεὸς † ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ
Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν χαρράν, 2
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς
συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι † δείξω.
Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς χαλδαίων, † κατῴκησεν ἐν χαρράν· 4
κἀκεῖ-

Quæ quidem cæterum lapidationes olim fiebant
ubi quis fornicatus, & sub diu stantes eum lapidabant,
ibi nunc decapitatio. ἢ πνεῦμα ἐστὶ τοῦτο ἀρχῆ.
spiritus est antiquus. Vide Exod. xxxiii.
ἀπίξωσιν δὲ, ἐπ᾽ αὐτὰ ἐγρυπνῶ. ὡς ἢ ἀνεγ 24
Ecclesiastæ hoc. τὸν λόγον τοῦτον ἐν, τί μελήσεις ἢ ἐρεῖς τὸ ἱερὸν ἢ
pronunciatum est, consentiebat ei tota eorum secta. Jac.
οἱ ἀκρόβυστοι, διατεταγμένοι αὐτοῖς, τὸ αὐ γλωσσῶν τοῦτο.
Ad ultimum autem quidam accusant eum dicentes. Quod
ὄφελον ὅτι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ 25
si eo ipso quod publice in templo docuerit, fama ex templo
ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς †ἔθεσθε ἐν τῷ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ
Genius, & docent populum. Luce tabiem
† ἐφέρετο ἢ ἐπέστησεν τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν 26
profecto eum ejusdem, adhibita illorum una vi
ὅ τρεπτὸς σωὶ πὶς ὑπάπτας· ἀγαγὼν αὐτοὺς οὐ μὲ βίας·
ut eum coram populum ne lapidarent, ne
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν ἵνα μὴ †λιθασθῶσιν.
lapidis ut ne ipse lapidaretur.
Προσαγαγόντες αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. ἢ ἐπη 27
Adducentes autem eum stetere in concilio. & in-
ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεύς, λέγων, οὐ
terrogavit eum pontifex dicens. Nonne
παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ;
præcepto præcepimus vobis ne docetis in nomine
καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἰερουσαλὴμ † διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε 28
hoc. Et ecce replevistis Hierosolyma doctrina
ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
vestra, & vultis inducere sanguinem hominis hujus
Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος ἢ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν· πειθαρχεῖν δεῖ μᾶλλον 29
super nos. Respondens autem Petrus & apostoli dixerunt: Obe-
θεῷ ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς † διε- 30
dire oportet Deo magis quam hominibus. Deus
χειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ θεὸς ἢ
patrum nostrorum suscitavit Jesum, quem vos in-
ἀρχηγὸν ἢ σωτῆρα ὑψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι με- 31
terfecistis suspendentes in ligno. Hunc Deus
τάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ, ἢ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ἢ ἡμεῖς 32
principem & salvatorem exaltavit dextera sua, dare
ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, ἢ τὸ πνεῦμα ὃ
pœnitentiam Israeli, & remissionem peccatorum. Et nos
ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
sumus testes horum verborum hujus, & Spiritus sanctus
Οἱ δὲ ἀκούσαντες † διεπρίοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνε- 33
quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi.
λεῖν αὐτούς. ἀνασὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ φαρισαῖος, 34
Hi autem audientes dissecabantur, & cogitabant occi-
ὀνόματι γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τιμιος παντὶ τῷ λαῷ,
dere eos. Surgens autem quidam in concilio Pharisæus,
ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι.
nomine Gamaliel, legisdoctor, honorabilis omni populo,
Εἶπέ τε πρὸς αὐτούς, ἄνδρες ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυ- 35
jussit foras parumper apostolos fieri.
τοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν.
Dixitque ad illos: Viri Israelitæ, attendite vobis
Πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη θευδᾶς, λέγων εἶναί 36
super hominibus istis quid facturi sitis
τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ † προσεκλίθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ
ante hos enim dies surrexit Theudas, dicens esse
τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ,
aliquem semetipsum, cui adhæsit numerus virorum circiter
διελύθησαν, ἢ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον ἀνέστη 37
quadringentorum, qui occisus est, omnesque qui assensi sunt ei,
Ἰούδας ὁ γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις † ἀπογραφῆς, ἢ
dissipati sunt, & redacti sunt in nihilum. Post hunc surrexit
ἀπέστησεν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, ἢ
Judas Galilæus in diebus professionis, & avertit populum post
πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν.
se: & ipse periit, & omnes quotquot consentiebant ei
Καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων 38
dispersi sunt. Et nunc dico vobis, discedite ab hominibus
τούτων, ἢ ἐάσατε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ
istis, & sinite illos: quoniam si est ex hominibus consilium
αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται·
hoc, aut opus istud, dissipabitur:
οὐ δύνασθε καταλῦσαι αὐτούς· μήποτε ἢ θεομάχοι 39
non potestis dissolvere illud: ne forte & Deo repugnare
ἦτε. οὐ συνεώθησαν δὲ αὐτῷ· ἢ προσκαλεσάμενοι
inveniamini. Consenserunt autem illi.
δραρόντες. ἐπαύσαντο δὲ αὐτῷ· ἢ παραγγειλάμενοι 40
Et convocantes
τοῦ ἀποστόλους, λόγου τοῦ παραγγέλλειν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
apostolos, cædentes dimittebant præcipientes ne
τοῦ ἰησοῦ· ἢ ἀπέλυσαν αὐτούς.
omnino loqui in nomine Jesu, & dimiserunt eos.
Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ 41
Illi quidem ergo ibant gaudentes a conspectu
συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰησοῦ †
concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu
ἀτιμασθῆναι.
contumelia affici.
Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἢ κατ᾽ οἶκον οὐκ ἐπαύοντο 42
Omnemque autem diem in templo & circa domum non cessabant
διδάσκοντες ἢ εὐαγγελιζόμενοι τὸν χριστὸν ἰησοῦν.
docentes & evangelizantes Christum
Jesum.

CAP. VI. ς'.

In diebus autem illis Pullulantibus discipulis
Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, 1
factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, quod
ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ἑβραίους, ὅτι
despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum.
παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum,
Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, 2
dixerunt: Non est æquum nos relinquere verbum
εἶπαν, οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ
Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo
θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν, 3
fratres, viros ex vobis boni testimonii septem,
ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά,
plenos Spiritu sancto & sapientia, quos constituamus super
πλήρεις πνεύματος ἁγίου ἢ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ
hoc opus. Nos vero orationi & ad-
τῆς χρείας ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ ἢ τῇ διακο- 4
ministerio verbi perseverabimus. Et placuit
νίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ †ἤρεσεν
sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum
ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· ἢ ἐξελέξαντο στέφανον,
virum plenum fide & Spiritu sancto, & Philippum, &
ἄνδρα πλήρη πίστεως ἢ πνεύματος ἁγίου, ἢ φίλιππον, ἢ
Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum
Πρόχορον, ἢ Νικάνορα, ἢ Τίμωνα, ἢ Παρμενᾶν, ἢ Νικόλαον
advenam Antiochenum. Quos statuerunt coram
προσήλυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν 6
apostolis: & orantes imposuerunt eis manus.
ἀποστόλων· καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
Et verbum Dei crescebat: & multiplicabatur numerus
Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ † ηὔξανεν, ἢ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν 7
discipulorum in Hierusalem valde: multusque coetus sacerdotum
μαθητῶν ἐν ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύ τε ὄχλος τῶν ἱερέων
obediebat fidei. Stephanus autem plenus fide &
ὑπήκουον τῇ πίστει. στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ 8
fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo.
δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.
Surrexerunt autem quidam de synagoga quæ
Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ † συναγωγῆς τῆς λεγομένης 9
dicitur Libertinorum, & Cyrenæorum, & Alexandrinorum, & eorum qui sunt a Cili-
Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας
cia, & Asia, disputantes cum Stephano. Et non
καὶ Ἀσίας, † συζητοῦντες τῷ στεφάνῳ· καὶ οὐκ ἴσχυον
poterant resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur.
ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.
Tunc submiserunt viros dicentes, quia audivimus eum
Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ 11
dicentem verba blasphema in Moysen & Deum.
λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς μωσῆν καὶ τὸν θεόν.
Commoverunt quoque populum, & seniores, &
† συνεκίνησαν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς 12
scribas: & impetum facientes rapuerunt eum, & adduxerunt
γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἤγαγον
in concilium. Statuerunt quoque testes falsos
εἰς τὸ συνέδριον· ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς 13
dicentes: Homo iste non cessat loqui verba blasphema
λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα
adversus locum sanctum & legem.
λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου † τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου·
Audivimus enim eum dicentem quoniam Iesus Nazarenus
ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος 14
hic destruet locum hunc & immutabit traditiones quas
οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ
tradidit nobis Moyses. Et intuentes in eum
παρέδωκεν ἡμῖν μωσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν 15
omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem
πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον
ejus tanquam faciem angeli.
αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

CAP. VII. ζ'.

Dixit autem principes Sacerdotum si hæc ita habent?
Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; 1
Ipse vero ait: Viri fratres & patres, audite:
Ὁ δὲ ἔφη, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· ὁ
Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ cuidam in
θεὸς † ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ
Mesopotamia, priusquam habitaret eum in Charran,
Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν χαρράν, 2
Et dixit ad illum: Exi de terra tua & de
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς
cognatione tua, & veni in terram quam tibi monstravero.
συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι † δείξω.
Tunc egressus de terra Chaldæorum, habitavit in Charran.
Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς χαλδαίων, † κατῴκησεν ἐν χαρράν· 4
Et inde postquam mortuus est, transtulit illum in terram
κἀκεῖ-

κληρονομίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, μετῴκισεν
illum in terram istam, in qua vos nunc habitatis.
αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε·
4 καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδὸς·
pedis & reprehendit dare illi in possessionem eam,
καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτὸν εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν,
& promisit eam post ipsum, semini ejus ei nato,
καὶ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.
Locutusque est autem Deus quia erit semen eius
ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροι-
5 kos in terra aliena: & servituti subjicient eum, & male tractabunt eum
κον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν αὐτὸ
quadringentos
τετρακόσια·
annos. Et gentem cui servient judicabo ego, dixit Deus: & post hæc exibunt
ἔτη. καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσιν, κρινῶ ἐγὼ ὁ θεός·
ego, dixit Deus, & post hæc exibunt & servient
καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσί
mihi in loco isto. Et dedit illi foedus
μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην
circumcisionis: & sic generavit Isaac, & circumcidit eum
περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν
octavo die: & Isaac Jacob, & duodecim patriarchas.
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ οἱ δώδεκα πατριάρχαι
Et patriarchæ æmulantes
9 καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες
Joseph venundederunt in Ægyptum: & erat Deus cum eo
τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ
& eripuit eum ex omnibus tribulationibus ejus: &
καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ
dedit ei gratiam & sapientiam coram Pharaone regi
ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως
Ægypti, & constituit eum præpositum super Ægyptum, & super
Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἰγύπτῳ, καὶ
omnem domum suam. Venit autem fames in universam
ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν
terram Ægypti & Chanaan & tribulatio magna: & non invenie-
γῆν Αἰγύπτου καὶ Χαναὰν καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ ηὕρισκον
bant patres nostri. Audiens autem Jacob frumenta esse in
πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σῖτα εἰς
Ægypto, misit patres nostros primum:
Αἴγυπτον ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον·
Et in secundo agnitus est Joseph fratribus suis: & manifestum factum est
καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ
genus Joseph. Mittens autem Joseph accersivit patrem suum Ja-
φανερὸν ἐγένετο τῷ Ἰωσὴφ τὸ γένος αὐτοῦ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο
cob, & omnem cognationem suam in septuaginta quinque
κώβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε
animabus. Descendit autem Jacob in Ægyptum & defunctus
ψυχαῖς. κατέβη δὲ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ * ἐτελεύ-
15 est ipse & patres nostri: & translati sunt
τησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν· καὶ † μετετέθησαν
in Sichimam, & positi sunt in sepulchro quod emit Abraham
εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ
pretio argenti a filiis Emmor filii Sichem. Cum
τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ. καθὼς δὲ
17 autem appropinquaret tempus promissionis quam confessus erat Deus
ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς
Abrahæ, crevit populus, & multiplicatus est in Ægypto:
τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,
donec surgeret rex alius, qui non noverat Joseph.
ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ.
Hic circumveniens genus nostrum, afflixit patres ut exponerent
οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν, ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ
infantes suos ad vivificandum non fieri.
ποιεῖν τὰ βρέφη αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι.
Eo tempore natus est Moyses: & fuit acceptus Deo: qui nutritus
ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετράφη
est tribus mensibus in domo patris sui.
μησὶν τρισὶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός.
Et expositum eum sustulit eum filia Pharaonis
ἐκτεθέντα δὲ ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ
& nutrivit eum sibi in filium. Et eruditus est Moyses omni
καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν· καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ
sapientia Ægyptiorum: erat autem potens in verbis
σοφίᾳ Αἰγυπτίων ἦν δὲ δυνατὸς ἐν
& factis suis. Cum autem impleretur ei quadra-
λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσε-
ginta annorum tempus, ascendit in cor ejus visitare
ρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέ-
fratres suos filios Israel.
ψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.
Et videns quendam injuriam patiebatur defendit eum: & fecit ultionem
καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν
illatæ contumeliæ percussit Ægyptium. Existimabat autem intelligere
τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι
fratres suos quod Deus per manum ejus daret illis salutem:
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν·
illi non intellexerunt. Et sequenti die apparuit litigantibus: & reconciliare
οἱ δὲ οὐ συῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συήλλασσεν
eos in pace volens, dixit: Viri, fratres estis vos:
αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών, ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε
27 ut quid nocetis alter alteri? Qui autem proximum suum
ὑμεῖς· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ τὸν πλησίον
proximum, repulit eum dicens: Quis constituit principem
πλησίον, ἀπώσατο αὐτόν, εἰπών, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα
28 & judicem super nos? Numquid occidere me tu vis,
καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις,
quemadmodum heri occidisti Ægyptium?
ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;
Fugit autem Moyses in verbo hoc: & factus est
29 ἔφυγεν δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροι-
in terra Madian, ubi genuit duos filios suos. Et expletis
κος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρω-
annis quadraginta, apparuit illi in deserto montis
θέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους
Sinai Dominus in flamma ignis rubi.
Σινᾶ ἄγγελος Κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου.
Moyses autem videns admirabatur visum. Accedente autem
31 ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν ἐθαύμασεν τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ
ut contemplaretur, facta est ad eum vox Domini ad eum:
αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν·
Ego Deus patrum tuorum, Deus Abraham,
32 ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς
Deus Isaac, & Deus Jacob. Contremuit autem Moyses, non
Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ
ausus est contemplari. Dixit autem illi Dominus:
ἐτόλμα κατανοεῖν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος·
Solve calceamentum pedamentorum tuorum: locus enim in quo tu
33 λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ
stas terra sancta est. Videns vidi afflictionem populi mei qui
ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ
34 in Ægypto & gemitum eorum audivi, & descendi liberare
ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸν στεναγμὸν αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι
eos: & nunc venite, mittam te in Ægyptum.
αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον.
Hunc Moysen quem negaverunt, dicentes: Quis te constitu-
35 τοῦτον τὸν Μωσῆν ὃν ἠρνήσαντο, εἰπόντες, τίς σε κατέστη-
it principem & judicem? hunc Deus principem & redemptorem
σεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχοντα καὶ λυτρωτὴν
misit cum manu angeli qui visus est illi in rubo.
ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ.
Hic educit illos, faciens prodigia & signa in terra
36 οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ
Ægypti & in mari rubro, & in deserto annis quadra-
Αἰγύπτου καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσ-
ginta. Hic est Moyses qui dixit filiis Israel:
σαράκοντα. οὗτός ἐστιν ὁ Μωσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς
37 Israel: Prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester de
Ἰσραήλ, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν
fratribus vestris tanquam me: ipsum audietis.
ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα
38 Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loque-
ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος
batur ei in monte Sina, & cum patribus nostris: qui suscepit verba
αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια
viventia dare nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri:
ζῶντα δοῦναι ἡμῖν· ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι
sed repulerunt, & in cordibus suis † retorserunt Ægyptum,
γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ταῖς
39 dicentes ad Aaron: Fac nobis deos qui præcedant nos: Moyses enim
καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ Ἀαρών,
hic qui eduxit nos de terra Ægypti, nescimus quid factum sit
40 ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος
ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν
41 ei. Et vitulum fecerunt in diebus illis: &
αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ
obtulerunt hostiam simulacro: & lætabantur in operibus
ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις
manuum suarum. Convertit autem Deus, & tradidit
τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψεν δὲ ὁ θεὸς, καὶ παρέδωκεν
42 eos servire militiæ cœli, sicut scriptum est
αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται
in libro Prophetarum: Numquid victimas & sacrificia obtulistis
ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ
mihi per annos quadraginta in deserto domus Israel?
μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος Ἰσραήλ;
Et suscepistis tabernaculum Moloch, & sidus
43 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ
dei vestri Remphan, figuras quas fecistis adorare
θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν, τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν
eos. Et transferam vos trans Babylonem.
αὐτούς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.
Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in deserto
44 ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ
sicut disposuit qui locutus est Moysi ut faceret illud
καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωσῇ, ποιῆσαι αὐτὴν
secundum formam quam viderat.
κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει·
Quod & introducentes patres nostri cum Jesu possederunt in gentibus
45 ἣν καὶ εἰσαγαγόντες οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ κατασχόντες ἐν τοῖς
quas expulit Deus a facie patrum nostrorum usque in dies David.
ἔθνεσιν ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ·
Qui invenit gratiam coram Deo: & petiit ut inveniret tabernaculum
46 ὃς εὗρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα
Deo Jacob. Salomon autem ædificavit ei domum.
τῷ θεῷ Ἰακώβ· Σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον.
Sed non Excelsus in manufactis habitat: sicut propheta dicit:
47 ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφήτης
Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum:
48 λέγει· ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου·
quam domum ædificabitis mihi? dicit Dominus: aut quis locus
ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος
quietationis meæ est?
τῆς καταπαύσεώς μου;
Nonne manus mea fecit hæc omnia?
49 οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα;
Dura cervice & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper
50 σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ ὠσὶν, ὑμεῖς ἀεὶ
Spiritui Sancto resistitis: sicut patres vestri, ita & vos.
τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς.
Quem prophetarum non persecuti sunt patres vestri? & occide-
51 τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν
runt eos qui prænuntiabant de adventu Justi, cujus nunc vos
τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς
proditores & homicidæ fuistis:
προδόται καὶ φονεῖς ἐγένεσθε·
Qui accepistis legem in dispositione angelorum: & non custodistis.
52 οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
Audientes autem hæc dissecabantur cordibus suis: & stridebant
53 ἀκούσαντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον
dentibus in eum. Cum autem esset plenus Spiritu Sancto intuens
τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας
in cœlum vidit gloriam Dei, & Jesum stantem a dextris Dei:
εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ,
& ait: Ecce video cœlos apertos, & Filium hominis a dextris
καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν
virtutis Dei stantem.
τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ ἑστῶτα.
Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas: & impetum
57 κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν
fecerunt unanimiter in eum: & ejicientes extra civitatem lapidabant.
ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν.
Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis qui
58 καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου
vocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum invocantem & dicentem:
Σαύλου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα·
Domine Jesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus clamavit
59 κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ πνεῦμά μου. καὶ θέμενος τὰ γόνατα ἔκραξεν
voce magna: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset
φωνῇ μεγάλῃ· κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο εἰπὼν
obdormivit in Domino.
ἐκοιμήθη ἐν κυρίῳ.

M ὁ δὲ

Quod & lectum est, scripturarum partem ordine eam
διὸ καὶ ἐπορεύετο διδάσκων πάντας τοὺς τόπους ἐλθεῖν μὴ 45
Deo se praestitit. Cautum, quae recitata Deus
ἐπορεύθη δὲ Φίλιππος εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας, καὶ ἐκήρυσσε
à facie pastum ambitionis ejus. Hoc Deum
αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ 46
Qui tamen gratiam quae Spiritu & potiti [accedit
τοῦ Φιλίππου ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.
ut spiritus [prophetia
πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ 47
Libri vocabulum Dei Hieb. e Salomon autem ad h
ἐξήρχετο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν· 48
erant alii demum pro non exercitio in manifestum
ἐγένετο οὖν πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. ἀνήρ τις ὀνόματι
complet hominis, sicut prophetia d Cohors mihi
Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος 49
Deus, ut ne [ut ne] fidelium pudorem accusem. Quem damnum adfe-
τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν· ᾧ προσεῖχον πάντες
rebus, mihi, dicit Dominus: [ego requisitionis meae f
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ 50
homine [cum mea fide hoc nomine
ἡ καλουμένη μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ
[Deus] cernere, & inde verum [prode &
ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ
[Dei, & [Christi, Regni Dei [nomine de
εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος 51
[Deo [Christo, Regni Dei [nomine de
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Σίμων δὲ καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὸς ἐπίστευσεν· καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, 52
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται Σαμάρεια 53
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν 54
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
πνεῦμα ἅγιον· οὐδέπω γάρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας 55
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖτας, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. Σίμων δὲ ἰδὼν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, 56
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς 57
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι· οὐκ ἔστιν σοι μερὶς 58
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, 59
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τῆς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας 60
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὁρῶ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων εἶπεν· δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

CAP. VIII. b.

Ἰησοῦ ἀποστόλους ἐν Σαμαρείᾳ, ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως αὐτῶν. ἐκβάλλει ὁ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
διάκονος τὰ δαιμόνια ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. Σίμων ὁ μάγος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
βαπτισθεὶς προσκαρτερεῖ τῷ διακόνῳ· ἰδὼν δὲ τὰ σημεῖα καὶ τὰς δυνάμεις
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὰς γινομένας ὑπὸ τοῦ διακόνου ἐκπλήττεται. Πέτρος καὶ Ἰωάννης
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀποστέλλονται εἰς Σαμάρειαν· καταβάντες προσεύχονται περὶ τοῦ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
λαβεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοὺς Σαμαρείτας· ἐπιθέντες τὰς χεῖρας
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
λαμβάνουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Σίμων ἰδὼν ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα, προσφέρει αὐτοῖς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
χρήματα, λέγων· δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι· οὐκ ἔστιν σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
δεήθητι τοῦ κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων εἶπεν· δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἰερουσαλήμ, πολλὰς τε κώμας τῶν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Samaritarum evangelizantes. Angelus autem Domini locutus est ad
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εὐηγγελίσαντο. ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Philippum, dicens Surge, & vade contra meridianum,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Φίλιππον, λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ad viam descendentem ab Hierosolymis in Ga-
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Γά-
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Et surgens abiit. Et
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ecce vir Aethiops eunuchus, potens
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος, δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Candaces reginae Aethiopum, qui erat
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, καὶ ἐληλύθει
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
super omnibus thesauris ejus, & venerat
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ· ἦν δὲ ὑποστρέφων καὶ καθήμενος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
adorare Hierosolymis: erat autem revertens & sedens
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, ἀνεγίνωσκε τοῦ προφήτου
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
super currum suum, legebat Prophetam
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Ἡσαΐαν. εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· προσκολλήθητι τῷ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Esaiam. Dixit autem Spiritus Philippo: Accede
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
& adhaere [curru hoc. Accurrens autem Philippus audivit eum
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, καὶ εἶπεν· ἆρά γε γινώσκεις
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
legentis Esaiam Prophetam, & dixit: Putasne intelligis
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπεν· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην ἐὰν μή τις
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
quae legis? Ille autem dixit: Quomodo enim possim nisi quis
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν Φίλιππον ἀναβὰς καθίσαι σὺν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ostenderit mihi? Rogavitque Philippum ascendens sedere cum
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη· ὡς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
illo. Locus autem Scripturae quem legebat erat hic: Sicut
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ovis ad victimam ducta est, & sicut agnus coram tondente
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπεινώσει
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
se mutum, sic non aperit os suum. In humilitate
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
judicium ejus sublatum est: generationem ejus quis enarrabit?
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
quia tollitur de terra vita ejus. Respondens autem eunuchus
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Φιλίππῳ εἶπεν· δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο;
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Philippo dixit: Obsecro te, de quo Propheta dicit hoc?
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἑτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
de semetipso an de alio quodam? Aperiens autem Philippus os
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
suum & incipiens a Scriptura hac evangelizavit ei
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸν Ἰησοῦν. καὶ πορευομένων κατὰ τὸν δρόμον ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Jesum. Et euntes per viam venerunt ad aquam
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καί φησιν ὁ εὐνοῦχος· ἰδοὺ ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι;
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
quandam, & ait eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εἶπεν Φίλιππος· εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, ἔξεστιν.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde tuo, licet.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Respondens autem dixit: Credo Filium Dei esse Jesum
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Χριστόν. καὶ ἐκέλευσεν στῆναι τὸ ἅρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Christum. Et jussit stare currum: & descenderunt uterque
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
in aquam, Philippus & eunuchus, & baptizavit eum.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασεν τὸν Φίλιππον,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Cum autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ οὐκέτι οὐκ εἶδεν αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
& amplius non vidit eum eunuchus. Ibat enim viam
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτοῦ χαίρων. Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
suam gaudens. Philippus autem inventus est in Azoto: & pertransiens
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
evangelizabat civitates omnes, donec veniret Caesaream.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de

CAP. IX. a.

Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου κατὰ τῶν μαθητῶν τοῦ κυρίου,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀρχιερέα αἰτεῖται παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐὰν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἰερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὸν ἐγένετο ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνῆς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
λεγούσης πρὸς αὐτόν· Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; ὁ δὲ εἶπεν· τίς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· σκληρόν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
σοί ἐστιν πρὸς κέντρα λακτίζειν. καὶ τρέμων καὶ θαμβῶν εἶπεν·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἰσελθὲ εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ Σαοὺλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγμένων
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἁνανίας,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος· Ἁνανία. ὁ δὲ εἶπεν·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἰδοὺ ἐγώ, κύριε. ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαοὺλ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἄνδρα Ἁνανίαν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
δὲ Ἁνανίας· κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὅσα κακὰ τοῖς ἁγίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἰερουσαλήμ· καὶ ὧδε ἔχει
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸ ὄνομά σου. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ἀπῆλθεν δὲ Ἁνανίας καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀνέβλεψεν παραχρῆμα· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐνίσχυσεν. ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
οὐκ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἰερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸ ὄνομα τοῦτο; καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς. Σαοὺλ δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
συνέχυννεν Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαοὺλ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀνέλωσιν· λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. παραγενόμενος δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐπείραζεν κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν μαθητής. Βαρναβᾶς δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἤγαγεν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἶδεν τὸν κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἰερουσαλήμ, παρρησιαζόμενος ἐπὶ τῷ ὀνόματι
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τοῦ κυρίου· ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν. Αἱ μὲν οὖν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχον
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
εἰρήνην οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου καὶ τῇ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο. Ἐγένετο δὲ Πέτρον
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
κατοικοῦντας Λύδδα. εὗρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα ὀνόματι Αἰνέαν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατάκοιτον ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν αὐτῷ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Πέτρος· Αἰνέα, ἰάται σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδα
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ τὸν Σαρωνᾶ, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον. Ἐν Ἰόππῃ δέ τις
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
δὲ ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὸν παρακαλοῦντες· μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν. ἀναστὰς δὲ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον,
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν· Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀνέστησεν· καὶ φωνήσας τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι ἐν Ἰόππῃ παρά
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀνέβλεψεν παραχρῆμα· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐνίσχυσεν. ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτος
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον·
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
οὐκ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἰερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
τὸ ὄνομα τοῦτο; καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς. Σαοὺλ δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ
[Deus [Christus, Regni Dei [nomine de
συνέχυννεν Ἰουδαίους το

προσῆλθεν Φιλίππῳ, καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐαγγελίζεσθαι αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. 36 ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ· καὶ φησὶν ὁ εὐνοῦχος, Ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι; 37 εἶπε δὲ Φίλιππος, Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. 38 καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. 39 ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. 40 Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

CAP. IX.

1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ, 2 ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἰερουσαλήμ. 3 ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ· καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· 4 καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνῆς λεγούσης πρὸς αὐτόν, Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; 5 ὁ δὲ εἶπε, Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπε, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. 6 τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε, Κύριε, τί με θέλεις ποιεῖν; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστὰς εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. 7 οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐννεοι, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. 8 ἠγέρθη δὲ ὁ Σαοὺλ ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. 9 καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγε καὶ οὐκ ἔπιε. 10 Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἁνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος, Ἁνανία. ὁ δὲ εἶπε, Ἰδοὺ ἐγώ, κύριε. 11 ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαοὺλ ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται· 12 καὶ εἶδεν ἄνδρα Ἁνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ. 13 ἀπεκρίθη δὲ Ἁνανίας, Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἰερουσαλήμ· 14 καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. 15 εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος, Πορεύου· ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστί μοι οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ. 16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. 17 Ἀπῆλθε δὲ Ἁνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέ με Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. 18 καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, καὶ ἀνέβλεψε παραχρῆμα· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη· 19 καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσε. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαοὺλ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς. 20 καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 21 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον, Οὐκ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἰερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; 22 Σαοὺλ δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συνβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. 23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν. 24 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαοὺλ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν· παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνελωσι. 25 λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

26 Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ ἐπείραζε κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. 27 Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. 28 καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· 29 ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ

ἐπὶ μέτωπον αὐτοῦ ἐπέπεσεν. † ἐδεήθητι δὲ αὐτοῦ
ἀδελφὲ Σαοὺλ ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ
αὐτὸς πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. καὶ παραχρῆμα ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, καὶ ἀνέβλεψε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη,
καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσε. ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν
ἡμέρας τινὰς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν,
ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες
καὶ ἔλεγον· οὐκ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλου-
μένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους
αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; Σαοὺλ δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο,
καὶ συνέχυννε Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων
ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβου-
λεύσαντο ἐν τῷ Ἰουδαίους ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαοὺλ ἡ
ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς
ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσιν· λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ
τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. παραγενόμενος δὲ εἰς
Ἱερουσαλὴμ ἐπείραζε κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο
αὐτὸν μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. Βαρναβᾶς δὲ ἐπιλαβόμενος
αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ
ὁδῷ εἶδε τὸν κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ
ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος
καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς·
οἱ δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον
αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν. ἡ μὲν οὖν
ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην,
οἰκοδομουμένη καὶ πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει
τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο. Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ
πάντων κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα· εὗρεν
δέ τινα ἐκεῖ ἄνθρωπον ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ
κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν αὐτῷ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί
σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ ἀνέστη παρα-
χρῆμα. καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σαρωνᾶ,
οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον. Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι
Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν
καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς
δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν
αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντες μὴ ὀκνῆσαι
διελθεῖν ἕως ἡμῶν. ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενό-
μενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι
κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν
ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα προ-
σηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε· Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ
ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε. δοὺς
δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· καὶ φωνήσας τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας
παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης,
καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι
ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

CAP. X.

Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος,
ἑκατοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς·
εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε
ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός· εἶδεν
ἐν ὁράματι φανερῶς ὡσεὶ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας ἄγγελον τοῦ θεοῦ
εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας
αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπε· τί ἐστιν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ· αἱ
προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν
τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα
ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ οἰκίαν
ἔχοντι παρὰ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Κορνηλίῳ,
φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων
αὐτῷ, καὶ διηγησάμενος ἅπαντα ὑμῖν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἰόππην. τῇ δὲ
ἐπαύριον ἐκείνῃ ὁδοιπορούντων αὐτῶν καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη
Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. προσεδόκησεν δὲ καὶ
ἐγένετο πρόσπεινος, καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν
ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ
καταβαῖνόν τι σκεῦος ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην
ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς καὶ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς Πέτρε,
θῦσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν· μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον
πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν·
ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς
ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί
ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου,
διερωτήσαντες διὰ τοῦ πυλῶνος καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων
ἐνθάδε ξενίζεται. καὶ Πέτρος διενθυμουμένου αὐτοῦ περὶ τοῦ ὁράματος, εἶπεν
τὸ Πνεῦμα· ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι καὶ
πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. κατα-
βὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία
δι' ἣν παρεγένεσθε; οἱ δὲ εἶπον· Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ
φοβούμενος τὸν θεὸν καὶ μαρτυρούμενος ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων,
ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ
ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν. τῇ δὲ ἐπαύριον
ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον
αὐτῷ. τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν
αὐτοὺς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους
φίλους. ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας
αὐτῷ ὁ Κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν.

Et cum adiisset in loquens ad eum
ingressus, ad ostendit
Petrum, ille locutus
Cornelius venisset
ad se, stans
ei dicens
Petrus.
Ecclesia
quae
Pella
Pia superstitio
et officiosa.
Peccatorum
Pia
Phoenicis
Phoenicem
Surge
Salvum
Ioppe
Petrus
Petrus
Ioppe
Petrus
Simonis
Petrus
Petrus
Petrus

ἁγίῳ πνεύματι, καὶ σοφίᾳ, καὶ πίστει μεστοὺς, οὓς κατα-
στήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, ἐπι-
σκέψασθε ἄνδρας ἑπτὰ ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους, πλήρεις
πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
χρείας ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ
λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρεσε τὸ ῥῆμα ἐνώπιον
παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον ἄνδρα πλήρη
πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον,
καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον
προσήλυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων·
καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. καὶ ὁ λόγος
τοῦ θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν
ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουε
τῇ πίστει. Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίει
τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες
τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρη-
ναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας,
συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ· καὶ οὐκ ἴσχυον τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ
πνεύματι τῷ λαλοῦντι. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας
ἀκηκοέναι αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωσῆν
καὶ τὸν θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέ-
ρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπελθόντες συνήρπασαν αὐτὸν,
καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον· καὶ ἔστησαν μάρτυρας ψευδεῖς
λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα κατὰ
τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου· ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ
λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον
τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκε Μωσῆς ἡμῖν. καὶ
ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ,
εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

CAP. VII.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς· εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη· ἄνδρες
ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ
πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοι-
κῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἔξελθε ἐκ τῆς
γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν
ἣν ἄν σοι δείξω. τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν
ἐν Χαρράν· κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ
μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην, εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοι-
κεῖτε· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα
ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτὸν εἰς κατάσχεσιν αὐτῷ
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.
ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ θεὸς, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροι-
κον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν
ἔτη τετρακόσια· καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι κρινῶ ἐγὼ,
εἶπεν ὁ θεός· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσί
μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς·
καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ὀγδόῃ· καὶ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ, καὶ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα
πατριάρχας. καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέ-
δοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξείλατο
αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε χάριν καὶ
σοφίαν ἐνώπιον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστησεν
αὐτὸν ἡγούμενον ἐπὶ Αἴγυπτον καὶ ἐπὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ.
ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χαναὰν, καὶ θλῖψις
μεγάλη· καὶ οὐχ ηὕρισκον οἱ πατέρες ἡμῶν χορτάσματα. ἀκού-
σας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σῖτα εἰς Αἴγυπτον, ἐξαπέστειλε τοὺς πα-
τέρας ἡμῶν πρώτους· καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος
τοῦ Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο Ἰακὼβ τὸν
πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐν ψυχαῖς
ἑβδομήκοντα πέντε. καὶ κατέβη Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ
ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς
Συχὲμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς
ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ. καθὼς δὲ ἤγγιζε
χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραὰμ,
ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ ἀνέστη
βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. οὗτος
κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσε τοὺς πατέρας τοῦ
ποιεῖν τὰ βρέφη αὐτῶν ἔκθετα εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν
ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετρά-
φη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός· ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ
ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ
εἰς υἱόν. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν
δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ
τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπι-
σκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· καὶ ἰδών
τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ κατα-
πονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσι σωτηρίαν
αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς
μαχομένοις, καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών· ἄνδρες,
ἀδελφοί ἐστε· ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλη-
σίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ
δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες
χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; ἔφυγε δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ
ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησε δύο υἱούς. καὶ
πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ
ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν
ἐθαύμασε τὸ ὅραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγέ-
νετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν· ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου,
ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος
Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ κύριος· λῦσον
τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἕστηκας γῆ
ἁγία ἐστίν. ἰδὼν ἑώρακα τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν
Αἰγύπτῳ, καὶ τὸν στεναγμὸν αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξε-
σθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. τοῦτον
τὸν Μωσῆν ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα
καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλε
σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος
ἐξήγαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτου
καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα.
οὗτός ἐστιν ὁ Μωσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· προφήτην
ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ
ἀκούσεσθε. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ
ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ,
καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν·
οὗ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ
ἀπώσαντο, καὶ ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,
εἰπόντες τῷ Ἀαρών· ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται
ἡμῶν· τὸν γὰρ Μωσῆν τοῦτον ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύ-
πτου, οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ
εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ ὁ
θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ,
καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν· μὴ σφάγια καὶ θυ-
σίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος
Ἰσραήλ; καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον
τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ῥαιφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν
αὐτοῖς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ
μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετά-
ξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν
ἑωράκει· ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ
Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ· ὃς εὗρε
χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ οἴκῳ
Ἰακώβ. Σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον· ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος
ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει· ὁ οὐρανός
μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον
οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς
μου; οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα; σκληροτράχηλοι
καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς ὠσὶ, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι
τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε· ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν
προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς
προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ ὑμεῖς
προδόται καὶ φονεῖς γεγένησθε· οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς
διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε. ἀκούοντες δὲ ταῦτα
διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ'
αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν
οὐρανὸν εἶδε δόξαν θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ
θεοῦ· καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ. κράξαντες
δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυ-
μαδὸν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν·
καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας
νεανίου καλουμένου Σαύλου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον
ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα· κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.
θεὶς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς
ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

CAP. VIII.

Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱερου-
σαλήμ· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας
καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέ-
φανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.
Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπο-
ρευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλα-
κήν. οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν
λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκή-
ρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. καὶ προσεῖχον οἱ ὄχλοι τοῖς λεγο-
μένοις ὑπὸ Φιλίππου, ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίει· πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα
βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ
χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει
ἐκείνῃ. ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει
μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί
τινα ἑαυτὸν μέγαν· ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγά-
λου λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ καλουμένη
μεγάλη. προσεῖχον δὲ διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξε-
στακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζο-
μένῳ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Σίμων δὲ καὶ
αὐτὸς ἐπίστευσε· καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ,
θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο.
ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ
Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον
καὶ Ἰωάννην· οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν,
ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον· οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν
ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ
ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. ἰδὼν δὲ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως
τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν
αὐτοῖς χρήματα λέγων· δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ
ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε
πρὸς αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν
δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι· οὐκ ἔστι σοι
μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ
ἔστιν εὐθεῖα ἐναντίον τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας
σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ
ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον
ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων εἶπε· δεήθητε ὑμεῖς
ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρή-
κατε. οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον
τοῦ κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλάς τε κώμας τῶν
Σαμαρειτῶν εὐηγγελίζοντο. Φιλίππῳ δὲ ἄγγελος κυρίου ἐλά-
λησε λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν
ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν
ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος
δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς
γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, ἦν τε
ὑποστρέφων καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκε
τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· πρόσελθε
καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος
ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπε·
ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε· πῶς γὰρ ἂν δυναί-
μην ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσε τε τὸν Φίλιππον ἀνα-
βὰς καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνω-
σκεν ἦν αὕτη· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς
ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ
στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη·
τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ
ζωὴ αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπε· δέομαί
σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περί τινος
ἑτέρου; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος
ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ὡς δὲ
ἐπορεύοντο κατὰ τὸ ὕδωρ, λέγει τις πρὸς τὸν Φίλιππον· ἰδοὺ
ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι; εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· εἰ πιστεύεις
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε· πιστεύω
τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ ἐκέλευσε στῆ-
ναι τὸ ἅρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος
καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ
ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκέτι εἶδεν
αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. Φί-
λιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς
πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

CAP. IX.

Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς
τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπι-
στολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ
τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς
Ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ
Δαμασκῷ· καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ·
καὶ πεσὼν ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἤκουσε φωνῆς λεγούσης πρὸς αὐτόν·
Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; ὁ δὲ εἶπε· τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος
εἶπε· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· σκληρόν σοι πρὸς κέντρα
λακτίζειν. ὁ τε τρέμων καὶ θαμβῶν εἶπε· κύριε, τί με θέλεις
ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν,
καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες
αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοὶ, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ
θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνοιγόντων δὲ
αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐδένα ἔβλεπον· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν
εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ
οὐκ ἔφαγε καὶ οὐκ ἔπιε. ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι
Ἁνανίας· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος· Ἁνανία. ὁ
δὲ εἶπε· ἰδοὺ ἐγώ, κύριε. ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύ-
θητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ
Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται· καὶ εἶδεν
ἄνδρα Ἁνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα,
ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ Ἁνανίας· κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολ-
λῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἁγίοις σου ἐποίησεν
ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δη-
σαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ πρὸς
αὐτὸν ὁ κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστί μοι οὗτος τοῦ
βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε
Ἰσραήλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόμα-
τός μου παθεῖν. ἀπῆλθε δὲ Ἁνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν,
καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος
ἀπέσταλκέν με Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως
ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. καὶ παραχρῆμα ἀπέ-
πεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, καὶ ἀνέβλεψε
παραχρῆμα· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσε.
ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς, καὶ
εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον·
οὐκ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους
τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς
ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ
συνέχυννε Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβά-
ζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναὶ,
συνεβουλεύσαντο ἐν ἑαυτοῖς οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη
δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας
ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι· λαβόντες δὲ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες
ἐν σπυρίδι. παραγενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπείραζε κολλᾶσθαι
τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πιστεύοντες ὅτι
ἐστὶ μαθητής. Β

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλε Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 2 ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ. 3 ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων· 4 ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. 5 ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. 6 Ὅτε δὲ ἤμελλεν αὐτὸν προάγειν Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί, φύλακες τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. 7 καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτόν, λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. 8 εἶπε δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν, Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. καὶ ἐποίησε οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι. 9 καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἀλλὶ ἔβλεπε ὅραμα. 10 διελθόντες δὲ πρώτην καὶ δευτέραν φυλακὴν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς· καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. 11 καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπε, Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν ὁ κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. 12 συνιδών τε ἦλθε πρὸς τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκαναὶ συνηθροισμέναι καὶ προσευχόμεναι. 13 κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδη· 14 καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλε ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. 15 οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν, Μαινῇ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον, ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. 16 ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. 17 κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δέ, ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. 18 γενομένης δὲ ἡμέρας, τὸ τίς ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο οὐκ ὀλίγος ἦν τοῖς στρατιώταις. 19 Ἡρῴδου δὲ ἐπιζητήσαντος αὐτὸν καὶ μὴ εὑρόντος, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισάρειαν διέτριβε.

20 Ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· οἱ δὲ ὁμοθυμαδὸν παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ἠτοῦντο εἰρήνην, ὅτι ἐτρέφοντο τὰ ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῶν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ. 21 τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδύσασθαι ἐσθῆτα βασιλικήν, καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. 22 ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνουν, Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. 23 παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ θεῷ· καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξε. 24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο. 25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἀντιόχειαν, πληρώσαντες διακονίαν, συμπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μᾶρκον.

Ἦσαν δὲ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν ἐν Ἀντιοχείᾳ προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε ὁ συντραφεὶς Ἡρῴδου τοῦ τετραάρχου καὶ Σαῦλος. 2 λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. 3 τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.

4 Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσον εἰς Κύπρον· 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. 6 διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου, εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς· 7 ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ συνετῷ ἀνδρί· οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησε ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. 8 ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. 9 Σαῦλος δὲ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς αὐτὸν 10 εἶπεν, Ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς τοῦ κυρίου τὰς εὐθείας; 11 καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. 12 τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσε, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

13 Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἰερουσαλήμ. 14 αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. 15 μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἔστι λόγος παρακλήσεως ἐν ὑμῖν πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. 16 ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπε, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. 17 ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὑψωσε παροικήσαντας ἐν τῇ γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς· 18 καὶ τεσσερακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ· 19 καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονόμησε τὴν γῆν αὐτῶν, 20 ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. 21 κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς Σαοὺλ υἱὸν Κείς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμείν, ἔτη τεσσεράκοντα· 22 καὶ μετακινήσας αὐτὸν ἤγειρεν αὐτοῖς Δαβὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. 23 τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν· 24 προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ· 25 ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, Τίνα ἐμὲ ὑπονοεῖτε εἶναι οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. 26 Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. 27 οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν· 28 καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ᾐτήσαντο Πιλᾶτον ἀνελεῖν αὐτόν. 29 ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. 30 ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 31 ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἰερουσαλήμ, οἵτινες νῦν εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. 32 καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, 33 ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἀναστήσας Ἰησοῦν· ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. 34 ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἰρηκώς, Ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστά· 35 διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. 36 Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν· 37 ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρε, διαφθορὰν οὐκ εἶδε. 38 γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται· 39 καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται. 40 βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις, 41 Ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. 42 Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. 43 λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. 44 Τῷ δὲ μεταξὺ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. 45 ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις, βλασφημοῦντες. 46 παρρησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον, Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. 47 οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος, Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 48 ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἐχάρησαν καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. 49 διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου διὰ πάσης τῆς χώρας. 50 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 51 οἱ δὲ ἐκτινάξαντα τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. 52 οἵ τε μαθηταὶ ἐπλήρουντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως, ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. 2 οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. 3 ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. 4 ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. 5 ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, 6 συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον· 7 κἀκεῖ εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν.

8 Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησε. 9 οὗτος ἤκουσε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι, 10 εἶπε μεγάλῃ φωνῇ, Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει. 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησε Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. 12 ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Διὸς, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. 13 ὁ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. 14 ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες, 15 καὶ λέγοντες, Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· 16 ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· 17 καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. 18 καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. 19 Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι· καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνηκέναι. 20 κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀναστὰς ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. 21 εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν, 22 ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 23 χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. 24 καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς Παμφυλίαν· 25 καὶ λαλήσαντες ἐν Περγῇ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀττάλειαν· 26 κἀκεῖθεν ἀπέπλευσον εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. 27 παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. 28 διέτριβον δὲ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

Καὶ τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι Ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει τῷ Μωσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. 2 γενομένης οὖν στάσεως καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἰερουσαλὴμ ἐπὶ τὸ ζήτημα τοῦτο. 3 οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τήν τε Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. 4 παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ παρεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. 5 ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωσέως. 6 Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. 7 πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. 8 καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν· 9 καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. 10 νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; 11 ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. 12 Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτῶν. 13 μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· 14 Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 15 καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται, 16 Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν· 17 ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοῖς, λέγει κύριος ποιῶν ταῦτα· 18 γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. 19 διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσι τῷ θεῷ, 20 ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. 21 Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος. 22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σιλᾶν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, 23 γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν· Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. 24 ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, 25 ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν ἐκλεξαμένοις ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, 26 ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 27 ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σιλᾶν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. 28 ἔδοξε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες, 29 ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε. 30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατῆλθον εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. 31 ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. 32 Ἰούδας τε καὶ Σιλᾶς καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήριξαν. 33 ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς. 34 35 Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλ

Ἀντιοχείαν τὴν Πισιδίαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν
συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν.
μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν,
ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες,
Ἄνδρες ἀδελφοί, εἰ ἔστιν λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως
πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. Ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατα-
σείσας τῇ χειρὶ εἶπεν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φο-
βούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. Ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου
Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν
ὑψώσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ
βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτῆς· καὶ ὡσεὶ χρόνον
τεσσερακονταετῆ ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ·
καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν, κατεκληρονόμησεν
τὴν γῆν αὐτῶν, ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα·
καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτὰς ἕως προφήτου Σαμουὴλ
τοῦ προφήτου. κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν
αὐτοῖς ὁ θεὸς Σαοὺλ τὸν τοῦ Κὶς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν,
ἔτη τεσσεράκοντα· καὶ μετακινήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν
Δαυὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ μαρτυρήσας εἶπεν, Εὗρον Δαυὶδ
τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει
πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος
κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν·
προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ
βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ.
ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγεν, τίνα με
ὑπονοεῖτε εἶναι οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ,
οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.
Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβού-
μενοι τὸν θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη.
οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῆς τοῦτον
ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ
πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν·
καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, ᾐτήσαντο Πιλᾶτον
ἀνελεῖν αὐτόν. ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα,
καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν
εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν·
ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἰερουσαλὴμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ
πρὸς τὸν λαόν. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν
πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην·
ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις αὐτῶν
ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ πρώτῳ
γέγραπται, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, μηκέτι μέλλοντα
ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν, ὅτι δώσω
ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ
λέγει, οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.
Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ
θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ
εἶδε διαφθοράν. ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν διαφθοράν.
γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοὶ,
ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ
πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιω-
θῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.
βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς
προφήταις·
ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ, καὶ θαυμάσατε
καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι
ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκ-
διηγῆται ὑμῖν.
ἐξιόντων δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς, παρεκάλουν εἰς
τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα.
λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν
Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρ-
νάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς, ἔπειθον αὐτοὺς ἐπι-
μένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ.

τῷ τε

τὸ τὴ ἐγκαλεῖν τὸ ἐξέστη, χαλῶν οὖν ὁ τόλος πωλῆσθ 44
ἀκούσαντ τὸν λόγον τὸ σοῦ. ἰδόντες ἢ οἱ ἰουδαῖοι 45
πανῦ ἔζηλωσ, † ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύ-
λου λαλουμένοις, ἀντιλέγοντες ἢ βλασφημοῦντες.
παῤῥησιασάμενοι δὲ ὁ παῦλ⊙ ἢ ὁ βαρνάβας, εἶπαν, 46
ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τὸ θεοῦ·
ἐπειδὴ ἢ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, ἢ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς
τ αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.
οὕτω γὰ ἐνετείλατο ἡμῖν ὁ κύρι⊙, τέθεικά σε εἰς φῶς 47
ἐθνῶν, τὸ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τ γ̃ς.
ἀκούοντα ἢ τὰ ἔθνη, ἐχαιρον, ἢ ἐδόξαζον τὸν λόγον τὸ θ̃υ· 48
καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.
διεφέρετο ἢ ὁ λόγος τ κυρί⊙ δι᾽ ὅλης τ χώρας. 49
οἱ ἢ ἰουδαῖοι παρῴτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας ἢ 50
τὰς ἐυσχημονούσας τὰς ἀρχὰς τ πόλεως, ἢ ἐπήγειραν διω-
γμὸν ἐπὶ τὸν παῦλον ἢ τ βαρνάβαν, ἢ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ
τῶν ὁρίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἀπαξάμενοι τ κονιορτὸν τ ποδῶν
ἐπ᾽ αὐτοῖς ἦλθον εἰς ἰκόνιον. οἱ ἢ μαθηταὶ 51
ἐπλήθυνόν τε χαρᾶς ἢ πνεύματ⊙ ἁγίου.

CAP. XIIII. ιδ᾽.

Ἐγένετο ἢ ἐν τῷ ἰκονίῳ κ̃τ᾽ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς 1
τὴν συναγωγὴν τῶν ἰουδαίων, ἢ λαλῆσαι οὕτω,
ὥστε πιστεῦσαι ἕλληνας πολὺ πλῆθος.
οἱ δὲ ἀπειθοῦντες τῶν ἰουδαίων ἐπήγειραν ἢ ἐκάκωσαν 2
τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κ̃τ᾽ τῶν ἀδελφῶν.
ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν, παῤῥησιαζόμενοι 3
ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τ χάριτος αὐτ⊙, διδόντι
σήμεια ἢ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν.
ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τ πόλεως· ἢ οἱ μὲν ἦσαν 4
σὺν τοῖς ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις.
ὡς δὲ ἐγένετο ἐπιβουλὴ τῶν τε ἐθνῶν ἢ ἰουδαίων σὺν τοῖς 5
ἀρχισι αὐτῶν, ὑβρίσαι κὲ λιθοβολῆσαι αὐτούς,
συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τ λυκαονίας, 6
λύστραν ἢ δέρβην, ἢ τὴν περίχωρον κἀκεῖ ἦσαν εὐαγ-
γελιζόμενοι. καί τις ἀνὴρ ἐν λύστροις ἀδύνατ⊙ 7
ποσὶν ἦν καθήμενος, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὃς οὐ-
δέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουεν τ παύλου 8
λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ ἢ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν
τ σωθῆναι, εἶπεν μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς
πόδας σου ὀρθός. ὁ † ἅλλεται ἢ περιεπάτει. οἱ ὄχλοι ἰδόντες 10
ὃ ἐποίησεν παῦλ⊙, ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λυκαο-
νιστὶ λέγοντες, οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν
πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν βαρνάβαν, δία· † τὸν
παῦλον, ἡγούμενον, ἐπεὶ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμεν⊙ τ λόγου.
ὁ ἢ ἱερεὺς τοῦ διὸς τοῦ ὄντ⊙ πρὸ τ πόλεως αὐτῶν, ταύ- 13

τας ἢ τὰς πύλας ἐπὶ τῶν αὐλώνων ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις
ἤθελεν θύειν. ἀκούσαντες ἢ οἱ ἀπόστολοι βαρνάβας 14
ἢ παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, † ἐξεπήδησαν εἰς
τὸν ὄχλον, κράζοντες. ἢ λέγοντες, ἄνδρες, τί 15
ταῦτα ποιεῖτε; ἢ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι,
εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν
ἐπὶ τὸν θεὸν † ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν, ἢ τὴν γῆν, ἢ
τὴν θάλασσαν, ἢ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.
ἢ ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασεν πάντα τὰ ἔθνη 16
πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι οὐκ ἀμάρ-
τυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν, ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑέτους
διδούς, ἢ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς ἢ εὐφρο-
σύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. ἢ ταῦτα λέγοντες, 17
μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.
διαμεινάντων ἢ αὐτῶν, ἐλθόντες ἀπὸ ἀντι- 18
οχείας ἢ ἰκονίου ἰουδαῖοι, ἢ πείσαντες τοὺς ὄχλους, ἢ λι-
θάσαντες τὸν παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίσαν-
τες αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων ἢ αὐτὸν τῶν 19
μαθητῶν, ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. ἢ τῇ ἐπαύ-
ριον ἐξῆλθεν σὺν τῷ βαρνάβᾳ εἰς δέρβην.
διαγγείλαντές τε τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἢ μαθητεύ- 20
σαντες ἱκανούς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν λύστραν, ἢ εἰς ἰκόνιον, ἢ
ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν,
παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, ἢ ὅτι διὰ πολλῶν θλί-
ψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τ̃ θ̃υ.
χειροτονήσαντες ἢ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ᾽ ἐκκλησίαν, 23
προσευξάμενοι μὲν νηστείαις, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρί⊙
εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. ἢ διελθόντες τὴν πισιδίαν, 24
ἦλθον εἰς παμφυλίαν. ἢ λαλήσαντες ἐν πέργῃ τὸν λόγον,
κατέβησαν εἰς ἀτταλείαν. κἀκεῖθεν ἀπέ- 25
πλευσαν εἰς ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χά-
ριτι τ̃ θ̃υ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.
παραγενόμενοι ἢ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, 27
ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ᾽ αὐτῶν, ἢ ὅτι ἤνοιξεν
τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως.
διέτριβον ἢ οὐκ ὀλίγον χρόνον σὺν τοῖς μαθη-
ταῖς.

CAP. XV. ιε᾽.

Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τ ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς 1
ἀδελφούς, ὅτι ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει τῷ μωϋσέως, οὐ
δύνασθε σωθῆναι. γενομένης οὖν στάσεως 2
καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς τε παύλοις ἢ βαρνάβᾳ πρὸς
αὐτοὺς, ἔταξαν ἀναβαίνειν παῦλον ἢ βαρνάβαν, καί τινας ἄλ-
λους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἢ πρεσβυτέρους εἰς ἱερουσαλὴμ περὶ
τοῦ ζητήματος τούτου.
οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τ ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν φοινίκην, ἢ 3
σαμάρειαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, ἢ
ἐποίουν

ἐπίσκοπον μεγάλην τιμὴν ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα ἐκεῖνον ἐπαινεῖν ὅτι
ἐπίσκοπον μεγάλην τιμὴν ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα ἐκεῖνον ἐπαινεῖν ὅτι
ἐπίσκοπον μεγάλην τιμὴν ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα ἐκεῖνον ἐπαινεῖν ὅτι

Adoperiret a propterea, quòd Christum oportuit pa-
διαπίσαι καὶ ἀναστῆναι ἀπὸ τ- | ti & resurgere a mortuis: & quòd hic, ille Christus iesus,
νεκρῶν· καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, | quem ego annuncio vobis. Et quidam ex eis persua-
ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπι- 4
σθέντες, and & adiunctisunt Paulo & Silæ
Σίλᾳ, καὶ † σεβομένων Ἑλλήνων τοῦ πλήθους πολύ, καὶ | multitudo ingens
γυναικῶν τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. Ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ 5
προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηρούς, καὶ ὀχλο-
ποιήσαντες, concitantes simultatem, & commoto populo
ἐθορύβουν τὴν πόλιν, ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ
Ἰάσονος, & irruentes in domum Iasonis, & quærebant
ἰάσονος, ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον.
Καὶ μὴ εὑρόντες αὐτοὺς, and cum non invenissent eos, trahebant Iasonem, & quosdam
μὲ ἄδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες, ὅτι οἱ τὴν οἰκου- 6
fratres ad principes ciuitatis clamantes. Quia hi
μένην ἀναστατώσαντες habitantem concitantes, & perturbantes
μόνοι ἀνάστατοι πάντες εἰσὶν, καὶ ἐνθάδε πάρεισιν·
οὓς ὑποδέδεται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν
δογμάτων Καίσαρος πράσσουσι, βασιλέα λέγοντες εἶναι ἕτερον,
Iesum. Et commouerunt turbam & principes ciuitatis audientes hæc. Et à Iasone & cæteris
Ἰησοῦν. ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον, καὶ τοὺς πολιτάρ- 8
χας ἀκούοντας ταῦτα, καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ
Ἰάσονος & cæteris, dimittunt eos.
τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς.
Illi vero fratres statim per noctem emiserunt Paulum
οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν Παῦ- 10
& Silam in Beroeam. qui cum aduenissent in
λον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν. οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν
synagogam Iudæorum. Hi autem erant
συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπῆσαν.
Beroenses alio quidam erant Thessalonicæ, qui susceperunt
Βερροιεῖς δὲ οὗτοι ἦσαν τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο
verbum cum omni aviditate per diem scrutantes
τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες
Scripturas, & hæc ita. Multi ergo ex
τὰς γραφὰς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτω. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ 12
eis crediderunt & Græcorum honestarum mulierum non pau-
αὐτῶν ἐπίστευσαν καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐ-
σχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων. ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ 13
Cum autem cognouissent
οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατη-
Iudæi Thessalonicenses, quòd & Beroeæ
γγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ, σαλεύ-
annuncietur à Paulo verbum Dei, venerunt & illuc, commo-
οντες τοὺς ὄχλους. τότε τοὺς τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ 14
uentes & turbantes multitudines. Tunc statim Paulum dimiserunt fratres ire usque ad mare: remanebant
τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστάνοντες τὸν Παῦλον 15
autem Silas & Timotheus illic. Qui autem deducebant Paulum
ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ
perduxerunt usque Athenas & accepto mandato ad Silam &
Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν, ἐξῆσαν.
Timotheum, vt quàm citissime veniant ad eum, exierunt.
Παροξυνομένου δὲ τοῦ πνεύματος ἐν αὐτῷ τοῦ Παύλου, κατεί- 16
Paulus autem cùm Athenis eos expectaret, incitabatur
δώλου οὔσης τῆς πόλεως, ἐθεώρει τὸ πλῆθος αὐτῆς καὶ
spiritus in eo videns idolis deditam ciuitatem. Disputabat
διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ † τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ 17
ergo in synagoga cum Iudæis, & cum
τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ, κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς
colentibus, & in foro per omnem diem ad
τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρίων καὶ 18
eos qui aderant. Quidam autem & Epicurei
Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ· καί τινες ἔλεγον,
& Stoici philosophi disserebant cum
τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δέ, ξένων
illo: & quidam dicebant, Quid vult seminiverbius hic dicere? Alii verò,
δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνά-
peregrinarum videtur prædicator esse: quia Iesum & resur-
στασιν εὐηγγελίζετο. ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ, ἐπὶ τὸν 19
rectionem euangelizabat. Apprehendentesque eum, ad
Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες, Δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ
Areopagum duxerunt, dicentes, Possumus scire quæ
αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή;
hæc à te dicitur doctrina?
Peregrina enim quædam infers in aures nostras. Volumus
ξενίζοντα γὰρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλό- 20
scire ergo, quæ hæc quæ volunt esse
μεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. 21
Athenienses autem omnes, & aduenæ hospites, ad nihil
Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι, εἰς οὐδὲν
aliud vacabant, nisi aut dicere aliquid nouæ
ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον.
rei, aut audire.
Stans autem Paulus in medio Areopagi, ait: Viri
Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη· ἄνδρες 22
Athenienses, per omnia quasi superstitiosiores vos
Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.
video. Prætereundo enim & videns simulacra vestra, in-
διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον
uenio & aram in qua scriptum erat: Ignoto
καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ θεῷ. ὃν οὖν 23
Deo. Quem ergo ignorantes colitis, hunc ego annuncio
ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.
vobis. Deus qui fecit mundum & omnia quæ in eo
ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος 24
sunt, hic cæli & terræ cum sit Dominus, non in templis manufactis habitat.
οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος, οὐκ ἐν χειροποιήτοις
Neque manibus humanis colitur indigens aliquo. Ipse dans omnibus vitam & inspirationem
ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χεῖρας ἀνθρωπίνας θερα- 25
& omnia. Et fecit ex uno omne genus hominum habitare super uniuersam faciem terræ,
πεύεται προσδεόμενός τινος· αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν
definiens statuta tempora & terminos habitationis eorum: quærere Deum si forte
καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵ- 26
palpent eum aut inueniant, quamuis non longe sit ab unoquoque nostrum.
ματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώ-
In ipso enim uiuimus & mouemur & sumus: sicut & quidam uestrum dixerunt:
που τῆς γῆς· ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς
Ipsius enim & genus sumus. Genus igitur cum simus Dei, non debemus existimare
ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν κύριον, 27
auro aut argento aut lapidi sculpturæ artis & cogitationi hominis, diuinum esse simile.
εἰ ἄρα † ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν· καίτοι γε οὐ μα-
Et tempora quidem ignorantiæ huius deus despiciens nunc annuntiat hominibus
κρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ 28
omnibus ubique pœnitentiam agere: eò quòd statuerit diem in quo iudicaturus est
γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· ὡς καί τινες τῶν καθ'
orbem in æquitate, in viro in quo definiuit fidem omnibus resuscitans eum à mortuis.
ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.
Cum ergo simus genus Dei, non debemus æstimare
γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, 29
auro aut argento aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationi
χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμή-
hominis, Deitatem esse similem.
σεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν 30
Tempora igitur istius ignorantiæ despexit Deus: nunc autem annuntiat
χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς, τανῦν ἀπαγγέλλει
hominibus omnibus omnibus ubique pœnitentiam agere,
τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν,
propterea quod statuit diem in quo iudicaturus est orbem in æquitate
καθότι ἔστησε ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην 31
in uiro quem definiuit, fidem præbens omnibus, suscitando eum à mortuis.
ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσι,
Audientes autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant:
ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες δὲ ἀνα- 32
quidam uero dicebant: Audiemus te de hac re etiam iterum.
στάσεως νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον, ἀκουσό-
Sic Paulus exiuit de medio eorum.
μεθά σου πάλιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν 33
Quidam autem uiri adhærentes ei crediderunt. Quibus & Dionysius Areopagita &
ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολλη-
mulier nomine Damaris, & alii cum eis.
θέντες αὐτῷ, ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ
γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

CAP. XVIII.

Post hæc Paulus ab Athenis, venit
Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, ἦλθεν 1
in Corinthum. Et inueniens quendam Iudæum nomine Aquilam,
εἰς Κόρινθον. καί τινα εὑρὼν Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύ-
Ponticum genere, aduenientem ab Italia, & Priscillam uxorem eius, eò quòd præcepisset
λαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰτα-
Claudius discedere omnes Iudæos à Roma,
λίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι
accessit ad eos. Et quia eiusdem erat artis, manebat apud eos & operabatur.
Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης,
Erant autem scenofactoriæ artis. Et disputabat in sabbato per omnem
προσῆλθε αὐτοῖς. καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε 3
sermonem, & suadebat Iudæis & Græcis.
παρ' αὐτοῖς, καὶ ἠργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ.
Cum autem descendissent à Macedonia Silas & Timotheus, instabat
Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ 4
uerbo Paulus, testificans Iudæis esse Christum Iesum.
τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.
Contradicentibus autem eis & blasphemantibus, excutiens
Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπό τε Μακεδονίας ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, 5
vestimenta sua dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum: mundus ego.
συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις
A modo ad gentes vadam. Et migrans inde intrauit domum cuiusdam nomine
εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων, ἐκ- 6
Titi Iusti colentis Deum, cuius domus erat coniuncta synagogæ.
τιναξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ
τὴν κε-

ex hoc

τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι.

a Deo

10 καὶ εἶπεν ὁ κύριος ἐν ὁράματι τῇ Παύλῳ· μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς· διότι ἐγώ

11 εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε· λαός

12 μοί ἐστιν πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισεν τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς

13 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς

14 Ἀχαΐας, κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ,

15 καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες, ὅτι παρὰ τὸν

16 νόμον οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν.

Incipiente

Paulo autem Paulo ap stre os, dixit

μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπεν ὁ

14 Gallio ad Iudæos si quidem esset ꝓ iniuria aliqua,

γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι

aut facinus Iudæi, o Iudæi, secundum rationem sustinuissem

ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην

eum vos si verò quæstio sit de verbo,

ὑμῶν· εἰ δὲ ζητήματά ἐστι περὶ λόγου,

& nominibus, & lege quæ ferunt eos, videte vos,

καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοὶ·

Iudex enim ego horum nolo esse

κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.

Et pulsis

15 καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ βήματος.

Apprehendentes autem omnes Græci Sosthenem principem

ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες σωσθένην τὸν ἀρ-

17 χισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν

τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.

Paulus autem cum adhuc

18 Παῦλος δὲ προσμείνας ἔτι ἡμέρας ἱκανὰς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει

eis tribus, & navigabat

εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκα καὶ Ἀκύλας, κειράμε-

ca ut votum ejus

νος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν.

Deinde autem Ephesum, illos reliquit ibi

19 κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ·

ipse autem ingressus in synagogam, disputa-

αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, διελέχθη τοῖς

Iudæis. Interrogantibus autem eo ut tempus plus

Ἰουδαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτὸν ἐπὶ πλείονα χρόνον

20 μεῖναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπένευσεν· ἀλλὰ ἀποταξάμε-

21 νος αὐτοῖς, εἶπὸν, Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην

ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα· πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς,

τοῦ Θεοῦ θέλοντος. καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου.

Et descendens in Cæsaream, & salu-

22 καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς, καὶ ἀσπασά-

μενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν.

Et cum egisset aliquantum temporis

23 Καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ, ἐξῆλθε, διερχόμενος καθεξῆς

Galaticam regionem & Phrygiam, confirmans omnes

τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στηρίζων πάντας τοὺς

discipulos. Iudæus autem quidam Apollos nomine, Alexa-

μαθητάς. Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι, Ἀλε-

24 ξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυ-

25 νατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ

κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι, ἐλάλει καὶ ἐδί-

dicebat diligenter quæ sunt de Domino, sciens tantum

δασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ κυρίου, ἐπιστάμενος μόνον

Baptisma. Cœpit autem & audenter ha-

τὸ βάπτισμα. ἤρξατό τε παρρησιάζεσθαι ἐν

dere in Synagoga. Quem cum audissent Priscilla & Aquila,

τῇ συναγωγῇ· ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκα καὶ Ἀκύλας,

assumpserunt eum, & diligentius ei exposuerunt

προσελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν

Domini. Cùm autem ille

26 τοῦ Θεοῦ. βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς

17 ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. διελθόντος δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς

Achaiam, exhortantibus fratribus scripserunt discipu-

τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μα-

lis ut susciperent eum: qui cum venisset, contulit

θηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο

multum his qui credidissent per gratiam.

18 πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος. Εὐτόνως γὰρ

Vehementer enim

τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν

publicè, ostendens per

γραφῶν τὸν Χριστὸν εἶναι Ἰησοῦν.

Scripturas Christum, Iesum

CAP. XIX. ℵ.

Factum est autem Apollo Corinthi. Paulum

1 Ἐγένετο δὲ τοῦ Ἀπολλὼ εἶναι εἰς Κόρινθον, Παῦλον

peragratis superioribus partibus, venire Ephesum, & inveniens

περελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον, καὶ εὑρών

discipulos quosdam dixit ad eos

τινας μαθητὰς εἶπεν πρὸς

2 αὐτούς, εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιον

ἔστιν ἠκούσαμεν. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, εἰς τὸ

3 βάπτισμα. εἶπεν δὲ Παῦλος, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν

Baptismate pœnitentiæ populum dicens in Iesum qui

βαπτίσματι μετανοίας τὸν λαὸν, λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ'

ipsum in credituros hoc est in Christum Iesum.

αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

Audientes autem baptizati sunt in nomine Domini Iesu.

5 ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

Et impositis

6 καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦ-

ma sanctum super eos: loquebantur linguis & prophetabant.

μα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευον.

Erant autem omnes viri fere duodecim.

7 ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δώδεκα.

Introgressus autem in

8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐπαρρησιάζετο, ἐπὶ

menses tres disputans de regno Dei

μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βα-

gna Dei. Cum autem quidam indurarentur, & non credi-

σιλείας τοῦ Θεοῦ. ὡς δέ τινες ἐσκληύνοντο καὶ ἠπείθουν

derent malè dicentes viam Domini coram multitudine,

κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου ἐνώπιον τοῦ πλήθους,

recedens ab eis segregavit discipulos, quotidie disputa-

ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγό-

bat in schola Tyranni quidam autem obdurabantur

μενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου τινός. τοῦτο δὲ ἐγένετο

10 ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν

ut omnes qui habitabant Asiam audirent verbum Domini Iesu

ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.

tam Iudæos quam Græcos.

11 δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ὁ Θεὸς ἐποίει διὰ τῶν χει-

Virtutes quoque non quaslibet faciebat Deus per manus

12 ρῶν Παύλου· ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

Tentantes autem quidam & de circumeuntibus Iudæis exorcistis

13 Ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς

habentibus spiritus malos invocare super eos qui

ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ,

habebant spiritus malos nomen Domini Iesu,

λέγοντες, ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει.

14 ἦσαν δέ τινος υἱοῦ Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ

15 τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πο-

nerum, dixit: Iesum novi & Paulum scio vos

νηρὸν εἶπεν, τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς

autem qui estis?

δὲ τίνες ἐστέ;

16 καὶ ἐπιθορὼν ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος

In quo erat spiritus malignus, & prævalens

ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας ἀμφοτέρων

insultavit eis, ita ut nudi & vulnerati

ἰσχυσεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τραυματισθῆναι ἐκ τοῦ

effugerint de domo illa.

οἴκου ἐκείνου.

Hoc autem cognitum

17 Τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν

est omnibus habitantibus Ephesum, tam Iudæis quam Græcis:

πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι· καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας

& cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur

αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ

ὄνομα

Domini Iesu. Multique credentium venie-

τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο

bant confitentes & annuntiantes actus suos.

ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν.

Plurimi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati,

19 Ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον

libros contulerunt & cremabant coram omnibus: & com-

ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας

putatis pretiis illorum, invenerunt pecuniæ denarios

πέντε. οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

quinquaginta millia. Sic fortiter Dominus sermo crescebat & confirmabatur.

Ἐπληρώθησαν δὲ ταῦτα,

Impleta sunt autem hæc,

ἐθέμην τὸν νόμον μου εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων, γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι τὸν Ἀπολλὼ ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη καὶ ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν τινας μαθητὰς εἰπεῖν πρὸς αὐτούς· εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν· ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. ὁ δὲ εἶπεν· εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον· εἰς τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. εἶπεν δὲ Παῦλος· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν βαπτίσματι μετανοίας τὸν λαὸν, λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δώδεκα. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ὡς δέ τινες ἐσκληύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου τινός. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ὁ Θεὸς ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν Παύλου· ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν. Ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες, ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ τινος υἱοῦ Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν, τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; καὶ ἐπιθορὼν ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἰσχυσεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τραυματισθῆναι ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι· καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. Ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

Impleta sunt autem hæc,

ἐθέμην τὸν νόμον μου εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων, γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

ὄφελε τῷ κυρίῳ μοῦ. πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων
ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις
αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων
συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων,
καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου
μυριάδας πέντε. οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ κυ-
ρίου ηὔξανε καὶ ἰσχυε. ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα,
ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν Μακεδονίαν
καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰπὼν, ὅτι μετὰ τὸ
γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.
Misit autem in Macedoniam duos ex ministrantibus ei, Ti-
motheum & Erastum, ipse remansit ad tempus in Asia.
Κατέστειλε δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, καὶ εἶπε, Ἄνδρες
Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφε-
σίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος,
καὶ τοῦ διοπετοῦς; ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων,
δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπε-

ἀγορᾶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ὑμῶν.
εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται,
ἔχει λόγον πρός τινα, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύ-
πατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περαιτέρω
ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται.
καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον,
μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, οὗ δυνησόμεθα ἀπο-
δοῦναι λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ
ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

CAP. XX.

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον, προσκαλεσάμενος ὁ
Παῦλος τοὺς μαθητὰς, καὶ παρακαλέσας, ἀποταξάμενος ἐξῆλθε
πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη
ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς
Ἑλλάδα· ποιήσας τε μῆνας τρεῖς γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ
ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν,
ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας.
Comitatus autem eum usque Asiam Sopater Pyrrhi
Thessalonicensium vero Aristarchus & Secundus, & Ga-
Derbensis & Timotheus; Asiani autem Tychicus & Trophi-
mus, τοῦτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι·
ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων
ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρῳάδα
ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.
ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συναγομένων ἡμῶν κλάσαι
τοῦ ἄρτου, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι
τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου.
ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν
συνηγμένοι. καθεζόμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι
Εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ διαλε-
γομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου,
ἔπεσε κάτω ἀπὸ τοῦ τριστέγου, καὶ ἤρθη νεκρός.
καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπε,
Θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστι.
ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον, καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκα-
νὸν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθε. ἄγαγον
δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.
ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν
Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτω
γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν.
ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες
αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην.
κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ, κατηντήσαμεν ἀντι-
κρὺ Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ
ἐχομένῃ περιῆλθομεν εἰς Μίλητον.

τῷ ἔχοντι ἀλλόμαι εἰς μίλητον. ὅκεισε γὰρ παλον 16
ΦΕφεσίου τὸν ἔτειον, ὅτως μὴ χρονιτὰ αὐτῷ χρονο-
τριβήσῃ ἐν Ἀσίᾳ. ἐσπευδε γὰρ, εἰ δυνατὸς εἴη τὴν
τεσσαρακοστὴν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ γενέσθαι αὐτῷ.
τὸν ἀπόρων τῶν πρεσβυτέρων τῆς ἐκκλησίας. καὶ 17
καὶ προσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ παρ- 18
γένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης
ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν παντὸς
χρόνον ἐγενόμην. δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης τα- 19
πεινοφροσύνης, καὶ δακρύων, καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων
μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων. ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν 20
συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ
κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν θεὸν
μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.
καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰς 22
Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντί μοι μὴ εἰδώς.
πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύ- 23
ρεταί μοι, λέγον ὅτι δεσμὰ με καὶ θλίψεις μένουσιν.
ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν 24
μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χα-
ρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-
τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ.
καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου 25
μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ. διὸ καὶ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον 26
ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων.
οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν 27
τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ. προσέχετε οὖν ὑμῖν αὐτοῖς καὶ 28
παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο
ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ,
ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου. ἐγὼ γὰρ οἶδα 29
τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς
εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ ἐξ ὑμῶν 30
αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ
ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρη- 31
γορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ
ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.
καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ θεῷ καὶ τῷ 32
λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ οἰκοδομῆσαι καὶ
δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.
ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· 33
αὐτοὶ γινώσκετε, ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' 34
ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. πάντα ὑπέδειξα 35
ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθε-
νούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπεν,
μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.
καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς 36
προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς 37
πάντων· καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου, κα-
τεφίλουν αὐτόν· ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ 38
ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεω-
ρεῖν· προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

CAP. XXI.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' 1
αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς Κῶ, τῇ δὲ ἐξῆς
εἰς Ῥόδον, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα. καὶ εὑρόντες 2
πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.
ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν 3
ἐν δεξιᾷ, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον·
ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον.
καὶ ἀνεύροντες τοὺς μαθητὰς, ἐπεμείναμεν αὐτοῦ 4
ἡμέρας ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος, μὴ
ἐπιβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ. ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς
ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμ-
πόντων πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω
τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν, 5
προσηυξάμεθα· καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐπέβημεν
εἰς τὸ πλοῖον, ἐκείνοι δὲ ὑπεστράφησαν εἰς τὰ ἴδια.
ὑμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες, ἀπὸ Τύρου κατη- 7
ντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς,
ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς.
τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες, ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ 8
εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ
τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν 9
θυγατέρες τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι.
ἐπιμενόντων δὲ ἡμερῶν πλειόνων, κατελθό- 10
τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης, ὀνόματι Ἄγαβος·
καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἦρε τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, 11
καὶ δήσας τοὺς ἑαυτοῦ πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπε, τάδε
λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶ ἡ ζώνη αὕτη,
οὕτω δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν
εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρε- 12
καλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τὸ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς
Ἱερουσαλήμ. ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, τί ποιεῖτε 13
κλαίοντες, καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ
οὐ μόνον δεδέσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἑτοί-
μως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
μὴ δὲ πειθομένου αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες, τὸ 14
θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω.
μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν 15

in Hierusalem. Simulatorum autem ἐν Ἱερουσαλήμ. Συνέβαινε δὲ ἐν τῷ μελλεῖν αὐτὸν 16
Cyprius nobilium, adductis secum quibusdam discipulis, ducebat apud quem hospitaretur apud
καταγαγεῖν παρ' ᾧ ξενισθῶμεν, μνάσωνί quendam Cyprium, antiquum discipulum. Cum
τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ. venissemus autem Hierosolymam, libenter suscepti sunt nos
γενομένοις δὲ ἡμῶν ἐν Ἱερουσολύμοις, ἀσμένως fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Ia-
ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. cobum, omnesque seniores venerunt.
Τῇ δὲ ἐπαύριον * εἰσήει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰά- 18
κωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. 19
πρὸς ἑαυτοὺς ait, expedite per omnia singula quæ facit-
ἐξ ἀκοσκέλους· αὐτοὶ, ἐξῆλθε πρὸ ὑπῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ὑπὸ τῶν
ου in Deum in Gentibus per ministerium illius.
ἐν ὁδῷ ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.
Ad confirmandos credentes Deum, diversasque ex
οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν, εἶπόν τε αὐτῷ· 20
Gentibus ecclesias. Qui autem audierunt, glorificabant
θεωρεῖς ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πε-
Dominum, dixerunt que ei: Vides frater, quot millia sint in Iudæis qui
quorum ἃ omnes Zelotæ legis fuerunt.
πιστευκότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι.
Audierunt autem de te, quia discessionem docebas
κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ
ab omni multitudine Iudæorum, qui sunt in Gentibus, dicens non circumcidere
τοῦ πλήθους πάντων τῶν Ἰουδαίων τῶν κατὰ τὰ ἔθνη, λέγων μὴ
filios suos, neque secundum traditionem ambulare.
περιτέμνειν τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.
Quid ergo est? Omnino oportet multitudinem convenire: audient enim
τί οὖν ἐστὶ, πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ
quod supervenisti. Hoc ergo tibi quod dicimus fac. Sunt nobis viri quatuor
ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο οὖν ὃ λέγομέν σοι ποίησον· εἰσὶν ἡμῖν 23
votum habentes super capita.
ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν.
Hos assumens, purificare cum illis & impende
Τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς· καὶ δαπά- 24
illis ut radant capita, & scient omnes quia quæ de te audierunt falsa sunt,
νησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλήν, καὶ γνῶσι
sed ambulas & ipse custodiens legem.
πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ, οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοι-
De his autem qui credidere ex Gentibus nos scripsimus decernentes ut
χεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων. περὶ δὲ τῶν 25
custodiant se idolothytum & sanguinem & suffocatum & fornicationem.
πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες μηδὲν
τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό, τε
Tunc Paulus assumptis viris, altera die purificatus cum illis introibat
εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἷμα, καὶ πνικτὸν, καὶ πορνείαν.
templum, annuntians complementum dierum purificationis, donec offeretur
Τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῇ ἐχομένῃ ἡ- 26
pro unoquoque eorum oblatio.
μέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερὸν διαγγέλ-
Septem autem dies quibus consummabantur dies purificationis, Iudæi qui
λων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ
ab Asia erant videntes eum in templo, concitabant omnem turbam, & injece-
προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου τὸ προσφορά.
runt manus in eum clamantes:
Ὡς δὲ ἐμέλλοντο αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς 27
Viri Israelitæ adjuvate. Hic est homo qui adversus populum & legem
Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον
& locum hunc omnes ubique docens, insuper & Græcos introduxit in templum,
πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν
& violavit sanctum locum hunc.
Quoniam videbant Trophimum Ephesium ei, quem existimabant quod in
κράζοντες, ἄνδρες ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν 28
templum introduxisset Paulus, polluebant templum sanctum hoc.
ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου
Commovebatur enim omnis civitas, & factus est concursus populi.
πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγε
Et apprehendentes Paulum, trahebant eum extra templum: & statim clausæ
εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.
sunt ostia.
Ἦσαν γὰρ προεωρακότες τρόφιμον τὸν ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν 29
Quærentibus autem eum occidere, nuntiatum est tribuno cohortis quia
αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος.
conturbata esset omnis Hierusalem.
Ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ 30
Qui statim assumptis militibus & centurionibus, decurrit ad eos. Illi
λαοῦ· καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ
autem videntes tribunum & milites, cessabant percutere Paulum.
ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.
Tunc accedens tribunus apprehendit eum, & jussit eum ligari catenis duabus,
Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέβη φάσις τῷ χι- 31
& interrogabat quis esset, & quid fecisset.
λιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγκέχυται Ἰερουσαλήμ·
Quidam autem de turba clamabant aliud alius in populo. Cum autem non
ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντά- 32
posset cognoscere propter tumultum, jussit duci eum in castra.
χους, κατέδραμε ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον
Et cum staret in gradibus, contigit ut portaretur propter violentiam
καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον.
militum: sequebatur enim multitudo populi clamans: Tolle eum.
Τότε προσελθὼν ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε 33
Cum cœpisset autem introduci in castra Paulus, dicit tribuno: Si mihi
δεθῆναι ἁλύσεσι δυσὶ, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ τί
licet loqui aliquid ad te? Qui dixit: Græce nosti? Nonne tu es Ægyptius
ποτε πεποιηκώς.
qui ante hos dies seditionem fecisti, & eduxisti in desertum quatuor millia
Ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ 34
virorum sicariorum?
ὄχλῳ. μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν
Dixit autem Paulus: Ego homo sum Iudæus Tarsensis, non ignobilis
θόρυβον, ἐκέλευσε τὸν στρατόπεδον ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν
civitatis Ciliciæ municeps. Rogo autem te, permitte mihi loqui ad populum.
παρεμβολήν.
Cum autem permisisset illi, Paulus stans in gradibus annuit manu ad
Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοῖς ἀναβαθμοῖς, συνέβη βα- 35
populum: & facta magna tacitumitate, allocutus est Hebraica lingua dicens:
στάζεσθαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὸν Παῦλον διὰ τὴν βίαν τοῦ
ὄχλου· ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζον, αἶρε
τὸν ἄθεον.
Ἀρξάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἐπάνω τῶν ἀναβαθμῶν εἶπε τῇ 40
χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, προσεφώνησε τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, λέγων·

CAP. XXII.

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε μου τῆς πρὸς 1
ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας. ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ
προσεφώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησὶν
Ego quidem sum vir Iudæus natus in Tarso Ciliciæ, educatus autem in
ὁ Παῦλος· ἐγὼ μέν εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος γεγεννημένος ἐν 2
civitate hac secus pedes Gamalielis, eruditus secundum veritatem legis
Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ
paternæ, æmulator legis sicut & vos estis omnes hodie.
τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν
Hanc viam persequebar usque ad mortem, vinciens & tradens in custodias
τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ, καθὼς πάντες 3
viros ac mulieres,
ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὅστις καὶ ἐδίωξα τὴν ὁδὸν ταύτην 4
Sicut & principatus sacerdos mihi testimonium perhibet, & omne seniorum
ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς
concilium, a quibus & epistolas accipiens ad fratres, proficiscebar Damascum,
ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας· ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεύς μοι μαρ- 5
ut adducerem inde vinctos in Hierusalem, ut punirentur.
τυρεῖ, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς
Factum est autem mihi iter euntem, & appropinquante Damasco, circa
δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην,
meridiem subito de cœlo circumfulsit me lux multa de cælo.
ἄγων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ,
Et cecidi in terram, & audivi vocem dicentem mihi: Saule, Saule, quid me
ἵνα τιμωρηθῶσιν. Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ 6
persequeris?
ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ
Ego autem respondi: Quis es Domine? Dixit autem ad me: Ego sum Iesus
οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ.
Nazarenus quem tu persequeris.
Ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι, 7
Qui autem mecum erant lumen quidem viderunt, & timore perterriti facti
Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρί- 8
sunt: vocem autem non audierunt loquentis mecum.
θην· τίς εἶ κύριε; εἶπε τε πρός με, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς τὸν
Dixi autem: Quid faciam Domine? Dominus autem dixit ad me: Surge &
Ναζωραῖον ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες 9
vade Damascum, & ibi tibi dicetur de omnibus quæ constituta sunt tibi ut
τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν
facias.
οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπόν τε τί 10
Et cum non viderem præ claritate luminis illius, deductus ab his qui mecum
ποιήσω κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπε πρός με· ἀναστὰς πορεύου εἰς
erant, veni Damascum.
Δαμασκόν· κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτα- 11
Ananias autem quidam vir pius secundum legem, testimonium habens ab
κταί σοι ποιῆσαι.
omnibus habitantibus Damasci Iudæis,
Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, 12
Veniens ad me & astans dixit mihi: Saule frater respice. Et ego eadem
χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν σὺν ἐμοὶ ὄντων ἦλθον εἰς Δαμασκόν.
hora respexi in eum.
Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐσεβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυ- 13
Ille autem dixit: Deus patrum nostrorum præordinavit te cognoscere
ρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων,
voluntatem eius, & videre Iustum, & audire vocem de ore eius:
ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι· ἀδελφὲ Σαοὺλ, 14
Quia eris testis illius ad omnes homines, eorum quæ vidisti & audisti.
ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν.
Et nunc quid moraris? Surgens baptizare, & ablue peccata tua, invocato
ὁ δὲ εἶπε· θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι 15
nomine eius.
τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν
Factum est autem mihi reverso in Hierusalem, & orante me in templo,
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας 16
fieri mentem excessum,
ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; 17
Et videre illum dicentem mihi: Festina & exi velociter de Hierusalem:
ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικα-
quoniam non recipient testimonium tuum de me.
λεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
Et ego dixi: Domine ipsi sciunt quia ego eram concludens & cædens per
Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ προ- 18
singulas synagogas eos qui credebant in te.
σευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει,
Et cum effunderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam & consentiebam
καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι· σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει
& servabam vestimenta interficientium eum.
ἐξ Ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν
Et dixit ad me: Vade quoniam ego in nationes longe mittam te.
περὶ ἐμοῦ.
Audiebant autem eum usque ad hoc verbum: & levaverunt vocem suam
Κἀγὼ εἶπον· κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἦν φυλακί- 19
dicentes: Tolle de terra huiusmodi: non enim fas est eum vivere.
ζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σὲ,
Vociferantibus autem illis & proicientibus vestimenta, & pulverem in aera
καὶ ὅτε ἐξεχύννετο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, 20
iactantibus,
καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ
Iussit tribunus duci eum in castra, dicens flagellis cædi eum & torqueri,
ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν.
ut sciret propter quam causam sic acclamarent ei.
Καὶ εἶπε πρός με· πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν 21
Et cum extenderent eum loris, dixit centurioni qui astabat sibi Paulus:
ἐξαποστελῶ σε.
Numquid hominem Romanum & indemnatum licet vobis flagellare?
Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου· καὶ ἐπῆραν 22
Quo audito centurio accessit ad tribunum & nuntiavit ei dicens: Vide quid
τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες· αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον·
facturus es: hic enim homo Romanus est.
οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν.
Accedens autem tribunus dixit ei: Dic mihi si Romanus es? At ille dixit:
Κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ 23
Etiam. Et respondit tribunus: Ego multa summa civitatem hanc consecutus
κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν ὁ χιλίαρχος
sum. Paulus autem dixit: Ego autem & natus sum.
ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολὴν, εἰπὼν μάστιξιν ἀνε-
Statim ergo recesserunt ab eo qui eum erant tormenta discussuri: tribunus
τάζεσθαι καὶ βασανίζεσθαι αὐτὸν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν 24
quoque timuit postquam cognovit quia Romanus esset, & quia erat illum
οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ.
alligasset.
Ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσι, εἶπε πρὸς τὸν 25
Postera autem die volens certum fieri quam ob causam accusaretur a Iudæis,
ἑστῶτα ἑκατοντάρχην ὁ Παῦλος· εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ
solvit eum a vinculis, & iussit venire principes sacerdotum & omne concilium
ἀκατάκριτον ὑμῖν ἔξεστι μαστίζειν;
eorum: & producto Paulo statuit ante eos.
Ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατοντάρχης προσῆλθε τῷ χιλιάρχῳ 26
καὶ ἀπήγγειλε λέγων· ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρω-
πός οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν.
Προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ· λέγε μοι εἰ σὺ 27
Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη· ναί.
Ἀπεκρίθη δὲ ὁ χιλίαρχος· ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν 28
πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη· ἐγὼ δὲ καὶ
γεγέννημαι.
Εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν 29
ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός
ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.
Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς τὸ 30
τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν
δεσμῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον
αὐτῶν· καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

περὶ τῶν Ἰουδαίων. Ἀπόστολος μὲν γάρ εἰμι ἐθνῶν· τὴν
ἐλπίδα τοῦ Ἰσραὴλ ἀλύσει τήνδε περίκειμαι. Ἀπολογουμένου
δὲ αὐτοῦ ταῦτα, φησὶ Φῆστος μεγάλῃ φωνῇ· Παῦλε, μαί-
νῃ· τὰ πολλά σου γράμματα εἰς μανίαν σε περιτρέπει. Ὁ
δὲ Παῦλος· Οὐ μαίνομαι, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ῥήματα
ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ἀποφθέγγομαι. Ἐπίσταται γὰρ
περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος
λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτὸν οὐδὲν τούτων πείθομαι· οὐ
γάρ τινι ἐν γωνίᾳ πέπρακται ταῦτα. Πιστεύεις, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; Οἶδα ὅτι πιστεύεις. Ὁ δὲ Ἀγρίππας
πρὸς τὸν Παῦλον· Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν
ποιῆσαι. Ὁ δὲ Παῦλος· Εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ
καὶ ἐν μεγάλῳ, οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς
μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους οἷος καὶ ἐγώ εἰμι,
παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. Καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ
ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς· καὶ
ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν
θανάτου ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ὁ δὲ Ἀγρίππας
πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη· Ἀπολελύσθαι ἐπὶ Καίσαρα ἐπεκλήθη
ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

CAP. XXVII. ργ'.

Ἀποστέλλεται ὁ Παῦλος πρὸς Καίσαρα· καὶ ἐν τῷ πλῷ ἐκ-

περὶ τῶν Ἰουδαίων. Ἀπόστολος μὲν γάρ εἰμι ἐθνῶν· τὴν
ἐλπίδα τοῦ Ἰσραὴλ ἀλύσει τήνδε περίκειμαι. Ἀπολογουμένου
δὲ αὐτοῦ ταῦτα, φησὶ Φῆστος μεγάλῃ φωνῇ· Παῦλε, μαί-
νῃ· τὰ πολλά σου γράμματα εἰς μανίαν σε περιτρέπει. Ὁ
δὲ Παῦλος· Οὐ μαίνομαι, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ῥήματα
ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ἀποφθέγγομαι. Ἐπίσταται γὰρ
περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος
λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτὸν οὐδὲν τούτων πείθομαι· οὐ
γάρ τινι ἐν γωνίᾳ πέπρακται ταῦτα. Πιστεύεις, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; Οἶδα ὅτι πιστεύεις. Ὁ δὲ Ἀγρίππας
πρὸς τὸν Παῦλον· Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν
ποιῆσαι. Ὁ δὲ Παῦλος· Εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ
καὶ ἐν μεγάλῳ, οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς
μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους οἷος καὶ ἐγώ εἰμι,
παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. Καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ
ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς· καὶ
ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν
θανάτου ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ὁ δὲ Ἀγρίππας
πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη· Ἀπολελύσθαι ἐπὶ Καίσαρα ἐπεκλήθη
ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

CAP. XXVII. ργ'.

Ἀποστέλλεται ὁ Παῦλος πρὸς Καίσαρα· καὶ ἐν τῷ πλῷ ἐκ-

ἁμαρτίαν ἐχεῖν τι λαλοῦσι σε.

Ὑπολαμβάνω δὲ τὸ χαίρειν αὐτὸ ὁ χαλιάρχος, καὶ μὴ
ἀπαγαγεῖν ἀπ' ἰδίας, ἐπιμένοντα, τί ἐστι ὃ ἔχουσι
κατηγορεῖν αὐτοῦ; εἶπε δέ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνε-
θέντο ἐμοὶ ἀναθεῖναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Παῦλος εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐπιστάμενος ἐκ πολλῶν ἐτῶν σὲ κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ὄντα, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι· δυναμένου σου γνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι ἢ δεκαδύο ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν· οὐδὲ παριστᾶσί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ πρὸς ἀνθρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων ποιήσεις ἐλεημοσύνας εἰς τὸ ἔθνος μου, καὶ προσφορὰς, ἐν αἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ· οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορύβου. τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι, καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ἐμέ· ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, εἰ τι εὗρον ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, εἰ μὴ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκραύγασα ἐστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ, ἀνεβάλετο αὐτοὺς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, εἰπών· ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος κατέλθῃ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· διατάξας τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν

ἁμαρτίαν ἐχεῖν τι λαλοῦσι σε.

Ὑπολαμβάνω δὲ τὸ χαίρειν αὐτὸ ὁ χαλιάρχος, καὶ μὴ
ἀπαγαγεῖν ἀπ' ἰδίας, ἐπιμένοντα, τί ἐστι ὃ ἔχουσι
κατηγορεῖν αὐτοῦ; εἶπε δέ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνε-
θέντο ἐμοὶ ἀναθεῖναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Παῦλος εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐπιστάμενος ἐκ πολλῶν ἐτῶν σὲ κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ὄντα, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι· δυναμένου σου γνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι ἢ δεκαδύο ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν· οὐδὲ παριστᾶσί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ πρὸς ἀνθρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων ποιήσεις ἐλεημοσύνας εἰς τὸ ἔθνος μου, καὶ προσφορὰς, ἐν αἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ· οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορύβου. τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι, καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ἐμέ· ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, εἰ τι εὗρον ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, εἰ μὴ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκραύγασα ἐστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ, ἀνεβάλετο αὐτοὺς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, εἰπών· ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος κατέλθῃ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· διατάξας τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν

CAP. XXIIII. κδ'.

Ὁ δὲ Παῦλος ἀπολογούμενος ἐπὶ τῷ Φήλικι περὶ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως, ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ Φήλικος.

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατῆλθεν ὁ ἀρχιερεὺς Ἁνανίας σὺν πρεσβυτέροις τισὶ καὶ ῥήτορι Τερτύλλῳ τινὲς, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. καὶ κληθέντος αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος, λέγων·

πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ σε ἀκοῦσαι ἡμᾶς συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὑρόντες γάρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν, καὶ κινοῦντα στάσεις πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως· ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι· ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον ἠθελήσαμεν κρίνειν νόμον. παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας καὶ τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

ἔνευσε δὲ αὐτῷ ὁ ἡγεμὼν, λέγειν· ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος· ἐκ πολλῶν σε ἐτῶν ὄντα κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι· δυναμένου σου γνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι ἢ δεκαδύο ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον, οὔτε ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν· οὐδὲ παριστᾶσί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ πρὸς ἀνθρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων ποιήσεις ἐλεημοσύνας εἰς τὸ ἔθνος μου, καὶ προσφορὰς, ἐν αἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ· οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορύβου. τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι, καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ἐμέ· ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, εἰ τι εὗρον ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, εἰ μὴ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκραύγασα ἐστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ, ἀνεβάλετο αὐτοὺς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, εἰπών· ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος κατέλθῃ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· διατάξας τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν

Drusilla uxore propriam suam Iudæa, | interfecto
ἰδίαν γυναῖκα οὖσαν Ἰουδαίαν, μετεπέμψατο
Paulum & audiit Paulo de quo in Christum fidem
τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς χριστὸν Ἰησοῦ
Difficultate autem illo de iustitia &
πίστεως. Διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ
continente, & futurum iudicium eos, cumulatum
ἐγκρατείας, καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος
Felix, reluctando, quod esset Phelix. Vide appositionem
γενόμενος ὁ Φῆλιξ, ἀπεκρίθη, τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν
autem ordine interiecto te dimisi, quod
δὲ μετακαλέσομαί σε· ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι
Paulus dabitur ei pecunia, ut
χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅπως λύσει αὐτόν·
solvat. Propterea eum accersens, loquebatur ei et
διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μετεπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ.
Quorum autem explens, accepit successorem Festus. Pau-
lum Felix volens gratiam praebere Iudæis
χάριτας καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ
Felix, reliquum, Paulum vinctum.
Φῆλιξ, κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

CAP. XXV.

Festus ergo, cognita provincia, post tres dies ascendit
Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνῆλθεν
Hierosolymam de Cæsarea. Principes autem sacerdotum
εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνεφάνισαν δὲ
eum, et primores Iudæorum adierunt
αὐτῷ οἵ τε ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ
Paulum & rogabant eum
τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, αἰτούμενοι χάριν
adversus eum, ut Paulum mitteret in Hierosolymam,
κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ,
insidias facientes per viam ut
ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.
Igitur quidem Paulus custodiri
Τηρεῖσθαι μὲν οὖν τὸν Παῦλον ἀπεκρίθη
ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη, τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον τὸν
Cæsare, ipsum autem profecturum se celeriter.
Καίσαρα, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.
Qui ergo potentes in eodem, ait, simul descendentes, quod
οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, συνκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν
in viro hoc, accusent eum.
ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.
Permorans autem inter eos plures quam octo, descendens
Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ὀκτὼ, καταβὰς εἰς
Cæsaream, postridie sedens pro tribunali, iussit
Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε
Paulum adduci. Perstantibus autem circa
τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. Παραγενομένου δὲ
eo, circumsteterunt qui ab Hierosolymis descenderant Iudæi,
αὐτοῦ περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι,
multa & pravas causationes ferentes contra Paulum, quas
πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου, ἃ
non poterant ostendere. Paulo autem
οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι. Παύλου δὲ
ἀπολογουμένου ἐν ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ
templum, neque in Cæsarem quicquam peccavi
ἱερὸν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον
quicquam.
τι ἥμαρτον. Ὁ Φῆστος δὲ τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν
Paulo dixit ne in Hierosolymam
καταθέσθαι τῷ Παύλῳ, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν· θέλεις
ascendere, & ibi de his iudicari coram me?
εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ;
Dixit autem Paulus, Ad tribunal Cæsaris sto, ubi
εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος, ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίοις οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ
melius nosti. Si enim nocui eis, aut dignum morte
κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιόν τι θανάτου
aliquid feci, non recuso mori. Si vero nihil est eorum
πέπραχα, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ
quæ hi accusant me, nemo me potest
οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται
illis donare. Cæsarem appello.
αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι.
Tum Festus cum consilio locutus, respondit:
τότε Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη,
Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis.
Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.
Diebus autem paucis quibusdam Agrippa rex & Ber-
ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν, Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερ-
nice descenderunt in Cæsaream, salutandi
νίκη κατῆντησαν εἰς Καισάρειαν, ἀσπασόμενοι
Festum. Quum autem plures dies ibi commorarentur,
τὸν Φῆστον. ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ
Paulum dixit Festus Agrippæ rex, Virum quendam
βασιλεῖ τὰ κατὰ τὸν Παῦλον ἀνέθετο, λέγων· ἀνήρ τίς ἐστι
relictum a Felice in vinculis,
καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος,
de quo, quum essem Hierosolymis, adierunt me principes
περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύ-
sacerdotum & seniores Iudæorum, postulantes
τεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι
damnationem in eum. Quibus respondi, non esse
δίκην κατ' αὐτοῦ. πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν
Romanis consuetudinem, donare aliquem hominem
Ῥωμαίοις ἔθος χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον
antequam is qui accusatur, coram accusatoribus habeat
πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους
accusationis locum de crimine.
τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.
Convenientibus ergo hic, absque ulla
Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν ποιησάμενος
sessione, in crastinum tribunali, iussi
καθεσθεὶς ἐπὶ τοῦ βήματος τῇ ἐπαύριον ἐκέλευσα
virum adduci. De quo quum starent accusatores,
ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα. περὶ οὗ στάντες οἱ κατήγοροι
non intulerunt causam de qua ego suspicabar
οὐ παρῆσαν αἰτιάματα φέροντες περὶ ὧν ἐγὼ ὑπενόουν
malorum. Quæstiones autem quasdam de propria superstitione habebant
κακῶν. ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον
adversus eum, & de quodam Iesu defuncto, quem affirmabat
πρὸς αὐτὸν, καὶ περὶ τινος Ἰησοῦ τεθνεῶτος, ὃν ἔφασκεν
Paulus vivere. Hæsitans autem ego de huiusmodi de-
ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὸν περὶ τοῦ
bate, dicebam, si velit ire Hierosolymam, ibi
τοιούτου ζητήσεως, ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ,
super his iudicari de illis. Paulo
ἐπὶ τούτοις κριθῆναι ἐκεῖ περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου
appellante servari se pro Augusti cognitione,
ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διά-
gnitionem, iussi custodiri eum donec mittam eum
γνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν, ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν
ad Cæsarem. Agrippa autem ad Festum dixit
πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη,
Volebam & ipse hominem audire. Cras, inquit,
Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὔριον, φησὶν,
audies eum. Postridie ergo quum venisset Agrippa &
ἀκούσῃ αὐτοῦ. τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ
Agrippæ & Berenices cum multa ostentatione, & introissent
Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντες
auditorium cum tribunis & viris primis civitatis, et iussu
εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι
Festi adductus est Paulus. Et dixit Festus Agrippa
τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ
rex & omnes qui simul adestis nobis viro,
Φήστου ἀχθεὶς ὁ Παῦλος. καὶ εἶπεν ὁ Φῆστος, βασιλεῦ Ἀγρίππα
me Cæsarem, qui simul adsunt nobis viro,
καὶ πάντες οἱ συνπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ
Hierosolymis & hic, clamantes non oportere
πᾶν τὸ πλῆθος μοι ἐνέτυχεν ἐν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπιβοώντες μὴ
eum amplius vivere. Ego autem comperi, nihil
καθῆκον αὐτὸν ζῆν μηκέτι. ἐγὼ δὲ κατελαβόμην,
dignum morte eum admisisse. Sed quum ipse
μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι, αὐτὸς δὲ τούτου
appellasset Augustum, decrevi mittere eum.
τοῦτο ἐπικαλεσαμένου τῷ Σεβαστῷ, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν.
De quo certum quid scribam domino, non habeo.
περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ, οὐκ ἔχω. διὸ προ-
Quamobrem produxi eum coram vobis, & maxime coram te
ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ ὑμᾶς, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα,
rex Agrippa, ut examinatione facta habeam quid
ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί
scribam. Non enim videtur mihi absurdum mittere
γράψω. οὐ γάρ μοι δοκεῖ ἄλογον πέμποντα
vinctum, & non etiam causas quæ adversus eum sunt
δέσμιον, καὶ μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας
significare.
σημᾶναι.

CAP. XXVI.

Agrippa vero ad Paulum dixit Permittitur tibi pro
Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἐπιτέτραπταί σοι ὑπὲρ
temetipso dicere tum Paulus extendebat manum
σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα
De omnibus quibus accusor Iudæis, rex Agrippa, æstimo
ἀπελογεῖτο· περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἡγοῦμαι
me beatum, quod coram te hodie defendam me
ἐμαυτὸν μακάριον, μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν
circa omnia quæ Iudæi accusant me. Maxime quum
κατὰ πάντα ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων τῶν εἰς Ἰουδαίους· διὸ δέομαί σου μακροθύμως
sciam te & Iudæorum consuetudines & quæstiones. Quamobrem
ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βιωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος
vitam meam a iuventute, quæ ab initio fuit
τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἐμῷ ἔθνει ἐν τε Ἱεροσολύμοις
in gente mea & Hierosolymis, omnes Iudæi sciunt,
ἴσασι πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν,
qui me ab initio noverunt, si velint testimonium
ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα
dicere, quod secundum certissimam sectam religionis nostræ vixerim
Pharisæus. Et nunc ob spem promissionis quæ
Φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν
a Deo facta est patribus nostris, adsto
ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενομένης ἐπαγγελίας ἕστηκα
iudicio, ad quam duodecim tribus nostræ
κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν
nocte & die instantes, sperant se perventuras.
νύκτα καὶ ἡμέραν ἐκτένευμα καταλαβεῖν ἐλπίζει. περὶ ταύτης δὲ ἐλπίδος
De qua spe accusor a Iudæis, rex.
ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ.
Quid incredibile iudicatur apud vos si Deus
τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς
mortuos suscitat? Ego quidem existimabam mihi
νεκροὺς ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ
oportere multa contra nomen Iesu Nazareni
δεῖν πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου
agere, quæ & feci Hierosolymis. Et multos
πολλὰ πρᾶξαι, ἃ καὶ ἔπραξα ἐν Ἱεροσολύμοις. καὶ πολλοὺς
sanctorum ego in carcere conclusi, potestatem
τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ
a principibus sacerdotum accipiens. Et quum
τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών. καὶ
occidebantur, sententiam dedi. Et per omnes
κατ' ἐκείνους ἀναιρουμένων, ψῆφον ἔφερον. καὶ κατὰ πάσας
synagogas sæpe punitum eos, compellebam
τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, ἠνάγκαζον
blasphemare. Et amplius furens in eos, persequebar
βλασφημεῖν. καὶ περισσῶς ἐμμαινόμενος αὐτοῖς, ἐδίωκον
& in exteras civitates. In quibus dum
καὶ ἕως ἐξωτέρων πόλεων. ἐν αἷς πορευόμενος
proficiscor Damascum cum potestate & permissu
εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς
principum sacerdotum, media die, rex, in via vidi
τῶν ἀρχιερέων, μέσης ἡμέρας, βασιλεῦ, ἐν τῇ ὁδῷ εἶδον
de cœlo supra splendorem solis, circumfulgentem
οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, περιλάμψαντα
me & eos qui mecum simul proficiscebantur.
με καὶ τοὺς συνπορευομένους μοι.
Quum autem omnes corruissemus in terram, audivi
πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα
vocem loquentem mihi & dicentem Hebraica lingua,
φωνῆς λεγούσης μοι καὶ λεγούσης τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ,
Saule, Saule, quid me persequeris? Durum tibi
Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι
est contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi,
ἐστὶ πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπα,
Quis es, Domine? Dominus autem dixit, Ego sum
τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν, ἐγώ εἰμι
Iesus quem tu persequeris. Sed surge & sta
Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στῆθι
super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi,
ἐπὶ τοὺς πόδας σου. εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι,
ut constituam te ministrum & testem eorum
προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν
quæ vidisti, & quibus apparebo tibi,
τε εἶδες, καὶ ὧν ὀφθήσομαί σοι,
eripiens te de populo & gentibus, ad quas nunc
ἐξαιρούμενος σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς νῦν
ego mitto te, aperire oculos eorum, ut convertantur
ἐγὼ ἀποστέλλω σε, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι
a tenebris ad lucem, & de potestate Satanæ
ἀπὸ σκότους ἐπὶ φῶς, καὶ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ
ad Deum, ut recipiant remissionem peccatorum,
ἐπὶ τὸν θεὸν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,
& sortem inter sanctificatos per fidem quæ est
καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς
in me. Unde rex Agrippa, non fui incredulus
ἐμέ. ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς
visioni cœlesti, sed his qui Damasci primum,
οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτον,
& Hierosolymis, & in omni regione Iudææ,
καὶ Ἱεροσολύμοις, καὶ πάσῃ τῇ χώρᾳ τῆς Ἰουδαίας,
& gentibus annuntiabam, ut pœnitentiam agerent
καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν
& convertantur ad Deum, dignos pœnitentiæ
καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἄξια τῆς μετανοίας
operantes. Ob quas causas me Iudæi quum
ἔργα πράσσοντας. ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι
apprehendissent in templo, conabantur
ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶντο
dissipare. Auxilio igitur quod a Deo est
διαχειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ
usque in hodiernum diem, sto testificans
ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος
& minori & maiori, nihil extra dicens
τε μικρῷ καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων
quam quæ & prophetæ locuti sunt futura esse,
ὧν τε καὶ οἱ προφῆται ἐλάλησαν μέλλοντα γίνεσθαι,
& Moses, si passibilis Christus, si primus
καὶ Μωσῆς, εἰ παθητὸς ὁ χριστὸς, εἰ πρῶτος
ex resurrectione mortuorum, lumen annuntiaturus
ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, φῶς μέλλει καταγγέλλειν
populo & gentibus. Hæc quum ille
τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ
defenderet, Festus magna voce dixit, Insanis
ἀπολογουμένου, ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ εἶπε, μαίνῃ
Paule, multæ te litteræ ad insaniam convertunt.
Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.
Non insanio optime Feste, sed veritatis
οὐ μαίνομαι κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας
verba & sobrietatis eloquor. Scit enim de his rex,
ῥήματα καὶ σωφροσύνης ἀποφθέγγομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς,
ad quem & fiducialiter loquor. Latere enim
πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γὰρ
eum nihil horum arbitror. Non enim in angulo
αὐτὸν οὐδὲν τούτων νομίζω. οὐ γὰρ ἐν γωνίᾳ
quicquam horum factum est. Credis rex Agrippa
τι τούτων πεπραγμένον ἐστίν. πιστεύεις βασιλεῦ Ἀγρίππα
Prophetis? Scio quod credas. Agrippa autem ad
τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις. Ἀγρίππας δὲ πρὸς
Paulum, In modico me suades Christianum facere.
τὸν Παῦλον, ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν ποιῆσαι.
Paulus autem, Et in paucis & in multis, non
Παῦλος δὲ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ, οὐκ
solum te, sed & omnes qui audiunt hodie, fieri
μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας σήμερον γενέσθαι
tales qualis & ego sum, exceptis vinculis
τοιούτους οἷος καὶ ἐγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν
horum. Et hæc quum dixisset, surrexit rex,
τούτων. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀνέστη ὁ βασιλεὺς,
& præses, & Bernice, & qui simul sedebant eis.
καὶ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἡ Βερνίκη, καὶ οἱ συνκαθήμενοι αὐτοῖς.
Et quum secessissent, loquebantur ad invicem,
καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους,
dicentes, Nihil hic hominis morte aut vinculis
λέγοντες, ὅτι οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν
dignum agit. Agrippa autem ad Festum dixit,
πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη,
Dimitti poterat homo hic, si non appellasset
ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο
Cæsarem. Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis.
Καίσαρα. Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

κρὶ πιὸ ὑπ' ἐλπίδι τῆς ἐπ' ἐμοὶ πεν μένης ἐπαγγε- 6
λίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἣν ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν ἐλπίζω
λίας ἐπαγγελίας ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἣν ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν ἐλπίζω
ἐπ' ἐμοὶ πεν μένης ἐπαγγε- 6
ὡς καὶ τὸ ἀναστάντας ἡμᾶς ἐπὶ τὸ κριτήριον ὑμῶν ἐπιμένειν 7
λατρεύειν ἐλπίζει καταντῆσαι, περὶ ἧς ἐλπίδος ὑπ' ἐγκα-
λοῦμαι, βασιλεῦ ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.
τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; 8
ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ 9
ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι·
ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ 10
ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρ' ἐμοῦ ἐξουσίαν
λαβὼν ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων· ἀναιρουμένων τε αὐτῶν
κατήνεγκα ψῆφον·
κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, 11
ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμαινόμενός αὐτοῖς,
ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις· ἐν οἷς καὶ πο- 12
ρευόμενος εἰς Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῶν
ἀρχιερέων ἐκεῖθεν, μέσης ἡμέρας, ἐν τῇ ὁδῷ, βασιλεῦ,
εἶδον, ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, 13
περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους.
πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν 14
λαλοῦσάν μοι καὶ λέγουσαν τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, σαοὶ σαοὶ
τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
ἐγὼ δὲ εἶπον, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι Ἰη- 15
σοῦς ὃν σὺ διώκεις.
ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ 16
ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε
ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές με, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι
ἐξαιρούμενός σε ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε 17
νῦν ἀποστέλλω·
ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ 18
σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεὸν,
τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς
ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
ὅθεν, βασιλεῦ ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ· 19
ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτον, καὶ Ἱεροσολύμοις, ἔν τε 20
πάσῃ τῇ χώρᾳ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγ-
γελλον μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἄξια τῆς με-
τανοίας ἔργα πράσσοντας.
ἕνεκα τούτων με οἱ Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπεχείρουν διαχειρίσασθαι· 21
ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ, ἄχρι τῆς 22
σήμερον ἡμέρας ἕστηκα, μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ,
οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων
γίνεσθαι, καὶ Μωσῆς·
εἰ παθητὸς ὁ χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ 23
καὶ τοῖς ἔθνεσι.
καὶ ταῦτα αὐτοῦ ἀπολογουμένου, ὁ 24
Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγει, μαίνῃ Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμ-
ματα εἰς μανίαν περιτρέπει.
ὁ δὲ, οὐ μαίνομαι, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀλήθειαν καὶ σωφροσύνην ῥήμα-
τα ἀποφθέγγομαι·

ἐπίσταται γὰρ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ παῤ- 26
ρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γάρ αὐτὸν τούτων οὐδὲν
πείθομαι· οὐδὲ γάρ ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο ἐστί.
πιστεύεις βασιλεῦ ἀγρίππα τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι 27
πιστεύεις.
ὁ δὲ ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, ἐν ὀλίγῳ με πείθεις 28
χριστιανὸν ποιῆσαι.
ὁ δὲ Παῦλος, εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ, 29
οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον, γενέσθαι
τοιούτους, οἵους κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.
καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ ἡγεμὼν, 30
καὶ Βερνίκη, καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς·
καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες ὅτι 31
οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.
ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη, ἀπολελύσθαι ἐπὶ Καίσαρα ἐδύνατο ὁ ἄν- 32
θρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

CAP. XXVII. κζ.

Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ πλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν 1
τόν τε Παῦλον, καὶ τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ,
σπείρης Σεβαστῆς.
ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, μέλλοντες πλεῖν 2
τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν
Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως.
τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα. φιλανθρώπως τε ὁ 3
Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντι
ἐπιμελείας τυχεῖν.
κἀκεῖθεν ἀναχθέντες, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον, διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους 4
εἶναι ἐναντίους·
τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες, κατήλθομεν εἰς Μύρα 5
τῆς Λυκίας.
κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς 6
αὐτό.
ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις 7
γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου,
ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην.
μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν, ἤλθομέν τινα τόπον καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία.
ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς 9
τοῦ πλοὸς, διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρῆλθέναι, παρῄνει
ὁ Παῦλος, λέγων αὐτοῖς, ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ 10
ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου
ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῖν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν.
ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις.
ἀνεπίτηδες δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμα- 11
σίαν, πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἰ πως δύνοιντο
φοινικοῦντα παραχειμάσαι λιμένα τῆς Κρήτης, βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.
πνεύσαντος δὲ νότου ἠρεμαίου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην.
μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς, ὁ καλούμενος Εὐρακύλων·
συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα.
νησίον δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαῦδην, μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης·
ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· καὶ φοβούμενοι μὴ εἰς τὴν Συρτιν ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο· 18
καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔῤῥιψαν.
μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς.
πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν.
καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου.
παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ τοῦ θεοῦ οὗ εἰμὶ ἐγὼ, καὶ οὗ λατρεύω, ἄγγελος·
λέγων, μὴ φοβοῦ Παῦλε· καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι· καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.
διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ, ὅτι οὕτως ἔσται κατὰ τὸν τρόπον ὃν λελάληταί μοι.
εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.
τεσσαρεσκαιδεκάτη δὲ νὺξ ἐγένετο διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, περὶ μέσας τὰς νύκτας ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν.
καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι· βραχύ τε διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε.
φοβούμενοί τε μή που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι.
τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκ πρῴρης ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν·
εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε.
τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.
ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων, τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες διατελεῖτε ἄσιτοι, μηδὲν προσλαβόμενοι.
διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται.
εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων· καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν.
εὐθυμοτέρους δὲ γενομένους πάντας, καὶ αὐτοὺς προσελάβοντο τροφῆς.
ἦμεν δὲ αἱ πᾶσαι ἐν τῷ πλοίῳ ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ.
κορεσθέντες δὲ τροφῆς, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.
ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν, ἔχοντα αἰγιαλὸν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο, εἰ δύναιντο, ἐξῶσαι τὸ πλοῖον.
καὶ περιελόντες τὰς ἀγκύρας, εἴων εἰς τὴν θάλασσαν· ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.
περιπεσόντες δὲ τόπῳ διθαλάσσῳ, ἐπέκειλαν τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.
τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι.
ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσε τοῦτο ποιῆσαι· ἐκέλευσε τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν, ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι·
καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσι, οὓς δὲ ἐπί τισι τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου· καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

ὑπεκνεύοντος δὲ τοῦ πλοίου, ὑφεῖσαν τὸ σκεῦος οὕτως 17
τῷ πνεύματι, ἐφερόμεθα. Ἀδρανοῦντες δὲ ὑπὸ τὸν χειμῶνα,
καθιστάνεσαν, ἐφερόμεθα οὕτω. Τῇ δὲ ἑξῆς κουφιζομένων ἡμῶν, 18
μετ' οὐ πολὺ δὲ τῇ τρίτῃ αὐτοὶ τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρρίψαμεν. 19
Μὴ δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, 20
χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς
τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς. Πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦ- 21
λος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι,
μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν
ζημίαν. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, 22
πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ τὸ τοῦ θεοῦ οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, ἄγγελος 23
μοὶ θαρσεῖ Παῦλε· Καίσαρί σε προσῆναι δεῖ· καὶ ἰδοὺ κε- 24
κάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.
διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ, ὅτι οὕτως 25
ἔσται κατὰ τὸν τρόπον ὃν λελάληταί μοι,
εἰς νῆσόν δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. 26
ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων 27
ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ κατὰ μέσον τὸν νυκτός, ὑπενόουν οἱ ναῦται
ἐγγίζειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι· 28
βραχύ τε διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε· φοβούμενοί τε 29
μή πουπὲ κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας,
ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι. Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χα- 30
λασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκ πρῴρης μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν·
εἶπε πρὸς τὸν ἑκατόνταρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, Ἐὰν οὗτοι μὴ μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. 31
Τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.
Ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν 32
τροφῆς, λέγων, Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες διατελεῖτε ἄσιτοι, μηδὲν προσλαβόμενοι.
διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς 33
τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ
ἐκ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων· καὶ κλά- 34
σας ἤρξατο ἐσθίειν. εὐθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. 35
Ἦμεν δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. 36
Κορεσθέντες δὲ τροφῆς, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. 37
Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· 38
κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο, εἰ δύναιντο, ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἐξῶσαι τὸ πλοῖον.
καὶ περιελόντες τὰς ἀγκύρας εἴων εἰς τὴν θάλασσαν· ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων· καὶ ἐπάραντες 40
τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.
διαπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον, ἐπῶκειλαν τὴν 41
ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.
Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο, ἵνα τοὺς δεσμώτας 42
φονεύσωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι.
ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦ- 43
λον, ἐκώλυσε τοῦτο ποιεῖν· ἐκέλευσε τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν, ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι·
καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς μὲν ἐπὶ σανίσιν, τοὺς δὲ ἐπί τισι τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου· καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

CAP. XXVIII. κα.

Καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν ὅτι Μελίτη ἐστὶν ἡ νῆσος. 1
οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν· ἀνακαύσαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. 2
Συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρύγανα οὐκ ὀλίγα καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔκδνα ἐκ τῆς θέρμης ἐξελθοῦσα 3
ἔθορε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς 4
ἑαυτοὺς, Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν.
ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν 5
οὐδὲν κακόν. οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι, ἢ ἐξαίφνης νεκρὸν πεσεῖν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον αὐτὸν εἶναι θεόν.
Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον, ἐκείνοις ὑπῆρχε χωρία τῷ 7
πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισε.
Συμβὰς δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου κατακεῖσθαι πυρέσσοντα καὶ δυσεντερικὸς διακείμενον, εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν ὁ Παῦλος καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. 8
Τούτου δὲ γενομένου, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο· 9
οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς· καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν.
Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ Ἀλεξανδρίνῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. 11
καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας, ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς.
ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον· καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου, δεύτερον ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους· 13
οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν ἐπιμεῖναι παρ' αὐτοῖς ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθαμεν.
Κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες περὶ ἡμῶν, ἦλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ ἔλαβε θάρσος.
Ὅτε δὲ εἰσήλθομεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.
Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν, ἔλεγεν πρὸς αὐτούς, Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ, ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων·
οἵτινες ἀνακρίναντες με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι, διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.
ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων, ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα· οὐκ ἔχων τοῦ ἔθνους μου τι κατηγορεῖν.
διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.
Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον· Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι πονηρὸν περὶ σοῦ.
ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἐστὶν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.
Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν, ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπό τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωΐ ἕως ἑσπέρας.
Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις· οἱ δὲ ἠπίστουν.
ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἓν, ὅτι Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν,
λέγων, Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπὸν αὐτοῖς· Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.
ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς.
Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.
Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν.
Ἐνέμεινε δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν,
κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἀκωλύτως.

Τοῦτο οὖν γνωστὸν ὑμῖν ἔστω, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτοὶ ἀκούσονται. 29 Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες συζήτησιν.

30 Ἐνέμεινε δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν, 31 κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως.

Τέλος τῶν Πράξεων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Τοῦτο οὖν γνωστὸν ὑμῖν ἔστω, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτοὶ ἀκούσονται. 29 Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες συζήτησιν.

30 Ἐνέμεινε δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν, 31 κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως.

Τέλος τῶν Πράξεων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
APOSTOLI AD
ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΡΟΣ
ROMANOS EPISTOLA.
ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. ΚΕΦ. Α.

Paulus seruus Iesu Christi, ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος ἰησοῦ χριστοῦ, 1
vocatus Apostolus, segregatus κλητὸς ἀπόστολος, * ἀφωρισμένος
in Euangelium Dei εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ
Quod ante promiserat per Prophetas suos in scripturis sanctis suis, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις
De filio suo, qui factus est ex semine Dauid secundum carnem, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος δαυὶδ κατὰ 3
Filius autem Dei in virtute, secundum spiritum sanctificationis, ex resurrectione mortuorum, Iesu Christi domini nostri, σάρκα· τοῦ † ὁρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ 4
per quem suscepimus gratiam & apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius, πνεῦμα ἁγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν ἰησοῦ χριστοῦ
Dominus noster, Per quem accepimus gratiam & apostolatum τοῦ κυρίου ἡμῶν· δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστο- 5
ad obedientiam fidei in omnibus gentibus, Gentibus pro quibus & vos estis vocati Iesu Christi, λὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνό-
in quibus estis & vos, vocati Iesu Christi, ματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ ἰησοῦ χριστοῦ· 6
Omnibus * dilectis in Roma, dilectis Deo, vocatis Omnibus, ἀγαπητοῖς θεοῦ, πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ῥώμῃ, κλητοῖς ἁ-
Sanctis, gratia vobis & pax a Deo patre nostro, & Domino γίοις, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
Iesu Christo. Primum quidem gratias ago Deo meo ἰησοῦ χριστοῦ. πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ 8
per Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim mihi est ἰησοῦ χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν κα-
deus, cui seruio in spiritu meo in euangelio filii eius, quod sine intermissione memoriam vestri faciam, ταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ· μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ 9
Deprecans, si quo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei, ad veniendum ad vos. θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
Desidero enim videre vos, vt aliquod impertiam donum υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι 10
vobis ad confirmandos vos, πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος εἴ πως ἤδη
Hoc vero autem vos, ignorare nolo fratres, quia sæpe proposui venire ad ποτὲ † εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ, ἐλθεῖν πρὸς
vos, & prohibitus sum vsque adhuc, vt fructum aliquem habeam ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι * μεταδῶ χά- 11
in vobis, sicut & in cæteris Gentibus. Græcis ρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ † στηριχθῆναι ὑμᾶς·
& barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum. τοῦτο δέ ἐστι, * συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλ- 12
Ita quod in me promptum est, & vobis qui Romæ estis λήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀ- 13
euangelizare. Non enim erubesco Euangelium γνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς
Christi. virtus enim Dei est, in salutem omni credenti, ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ
Iudæo primum & Græco. Iustitia enim καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἕλλησί τε 14
Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, sicut scriptum βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί.
est: Iustus autem ex fide viuit. οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον, καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν ῥώμῃ εὐ- 15
Reuelatur enim ira Dei de cælo, super omnem impietatem & iniustitiam αγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ 16
hominum eorum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent. χριστοῦ· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι,
Propter quod cognoscibile Dei manifestum est in illis. Deus ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι· δικαιοσύνη γὰρ 17
enim illis manifestauit. Nam inuisibilia ipsius a creatura θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέ-
mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas, γραπται· ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως † ζήσεται). ἀποκαλύπτεται 18
ita vt sint eius inexcusabiles. γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ, ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν
Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων. 19
sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens eorum cor. διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ θεὸς 20
Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται,
& mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους· 21
& serpentium. Propter quod tradidit illos Deus διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδοξάσαμεν ἢ ηὐχαρίστησαν,
in desideriis cordis eorum in immunditiam, ad contumelias corporum suorum in semetipsis. ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ 22
Qui commutauerunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt & seruierunt creaturæ potius quam creatori, qui est benedictus ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ 23
in sæcula. Amen. Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Nam & fœminæ eorum immutauerunt naturalem usum in eum usum, qui est contra naturam. ἐμωράνθησαν καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι 24
Similiter & masculi relictum naturalem usum fœminæ, exarserunt in desideriis suis in inuicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, & mercedem τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς· οἵτινες μετήλλαξαν 25
quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ
Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει ἀντὶ τοῦ κτίσαντος, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς
eos deus in reprobum sensum, & facere quæ non conueniunt, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς 26
repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν
plenos inuidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, fugientes μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν· 27
detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, arrogantes, inuentores malorum, ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν
parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, sine fœdere, τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους,
sine misericordia. Qui cum iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ 28
digni sunt morte: non solum ea faciunt, sed & consentiunt facientibus. τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.
καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ
καθήκοντα· πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πονηρίᾳ, 29
πλεονεξίᾳ, κακίᾳ· μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας· ψιθυριστάς, 30
καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας· οἵτινες τὸ δικαίωμα 31
τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν.

CAP. II. β'.

Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas: in quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas: eadem enim agis quæ iudicas. Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ 2
Scimus autem quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. πράσσεις ὁ κρίνων. λογιζῇ δὲ τοῦτο ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς 3
Existimas autem hoc, o homo qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ † ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα
Aut diuitias benignitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς 4
benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει;
thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis, κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, 5
& iustificationis Dei. Qui reddet vnicuique secundum opera eius. θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως
Iis quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam & honorem & incorruptionem quærentibus, vitam æternam. δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ· ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα 6
Contentiosis autem & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio, αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν 7
tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum & Græci. καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή· θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ ἕλληνος· δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι· οὐ γάρ ἐστι προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσονται· ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτοῖς τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων· ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ ἰησοῦ χριστοῦ.

Ecce tu Iudæus cognominaris, & requiescis in lege, & gloriaris in deo, ἰδὲ σὺ ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ, 17
& nosti voluntatem eius, & probas vtiliora instructus per legem, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, 18
confidis teipsum ducem esse cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, 19
eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiæ & veritatis in lege. παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· 20
Qui ergo alium docens, teipsum non doces? qui prædicas non furandum, furaris? ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; 21
qui dicis non mœchandum, mœcharis? qui abominaris idola, sacrilegium facis? ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱεροσυλεῖς; 22
qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis deum inhonoras? nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes, sicut scriptum est. ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται.

Circumcisio quidem prodest si legem custodias: si autem præuaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ἦς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. 25
Si ergo præputium legis iustificationes custodiat, nonne præputium illius in circumcisionem reputabitur? ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; 26
& iudicabit illa quæ ex natura est præputium, legem consummans, te qui per litteram & circumcisionem præuaricator legis es? καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου; 27
Non enim qui in manifesto iudæus est, neque quæ in manifesto in carne est circumcisio: οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ ἰουδαῖος οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· 28
sed qui in abscondito iudæus est, & circumcisio cordis in spiritu non littera, cuius laus non ex hominibus sed ex deo est. ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἰουδαῖος καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλὰ ἐκ τοῦ θεοῦ.

CAP. III. γ'.

CAP. III. 111

CAP. IIII. δ'.

Τί οὖν ἐροῦμεν εὑρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν κατὰ σάρκα; 1
εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. 2
τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 3
τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. 4
τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. 5
καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων· 6
μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. 7
μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. 8
ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ· ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. 9
πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· 10
καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομὴν, σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην· 11
καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. 12
οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ, ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. 13
εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία· 14
ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις. 15
διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν, 16
καθὼς γέγραπται ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε, κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ, τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. 17
ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. 18
καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα νενεκρωμένον ἤδη ἑκατονταέτης ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας· 19
εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ· 20
καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. 21
διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 22
οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, 23
ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν 24
ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, 25
ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

CAP. V. ε'.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· 1
δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. 2
οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται· 3
ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· 4
ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. 5
ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. 6
μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· 7
συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. 8
πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. 9
εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. 10
οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. 11
Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον. 12
ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται, μὴ ὄντος νόμου. 13
ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος. 14
ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. 15
καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. 16
εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. 17
ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. 18
ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. 19

CAP. VI. ς.

CAP. VII. ζ.

Si autem quod non volo, ego illud faciens non iam ego operor illud, sed habitans in me peccatum.
εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet.
εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.
Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem.
συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ
Video autem alium τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον.
βλέπω δὲ ἕτερον
legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.
τὸν ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.
Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius?
ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;
Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.
εὐχαριστῶ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοὶ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῷ δὲ σαρκὶ, νόμῳ ἁμαρτίας.

CAP. VIII. ā.

Nulla ergo nunc condemnatio est his qui in Christo Iesu sunt, non secundum
Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ μὴ κατὰ
carnem ambulantibus, sed secundum spiritum.
σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.
Nam lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberavit me a
ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ
lege peccati, & mortis. Nam quod
τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύ-
impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus
νατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν
suum filium mittens in similitudinem carnis peccati, & de
ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ
peccato damnavit peccatum in carne.
ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ.
Ut iustificatio legis impleretur in nobis, non secundum
ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ
carnem ambulantibus, sed secundum spiritum. Qui enim secundum
σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ
carnem existunt, ea quæ carnis sapiunt quæ vero secundum spiritum,
σάρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν· οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα,
ea quæ spiritus. Nam prudentia carnis, mors:
τὰ τοῦ πνεύματος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, θάνατος·
at prudentia spiritus, vita & pax.
τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη.
Propter quod prudentia carnis inimica in Deum est
διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν· τῷ γὰρ
legi Dei non subiicitur nec enim potest.
νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται·
Qui autem in carne sunt, Deo placere nequeunt.
οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται.
Vos autem non estis in carne, sed in spiritu. Siquidem
ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ
spiritus Dei habitat vobis. Si autem quis spiritum Christi
πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα χριστοῦ
non habet, hic non est eius.
οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν
corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero
σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιο-
vivificatio propter iustificationem. Quod si spiritus eius
σύνην. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ
habitat in vobis, suscitabit Christum ex mortuis & vivificabit
ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσει καὶ
mortalia corpora vestra propter inhabitantem eius spiritum
τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος
in nobis. Quapropter, fratres, debitores sumus non carni
ἐν ὑμῖν. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ,
ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis,
τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν. εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε,
moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis,
μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώ-
vivetis. Quicumque enim spiritu Dei
ματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ
aguntur, ii sunt filii Dei. Non enim accepistis spiritum huius
ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δου-
servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in
λείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν
quo clamamus, Abba, (Pater.) ipse
ᾧ κράζομεν, αββᾶ, ὁ πατήρ. αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρ-
spiritus testimonium perhibet
τυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ.
cum spiritu nostro, quod sumus filii Dei.
εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκλη-
ρονόμοι δὲ χριστοῦ· εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.
Existimo enim quod non condignæ sint passiones huius temporis
Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ,
ad futuram gloriam quæ revelari est in nobis.
πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.
Nam exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei
ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ
exspectat. Vanitati enim creatura subiecta est non volens, sed
θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη οὐχ
propter eum qui subiecit eam in spe, quia & ipsa
ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα αὐτὴν ἐπ' ἐλπίδι,
creatura liberabitur a servitute
ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς
corruptionis in libertatem gloriæ filiorum
φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ
Dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit, & comparticipat
θεοῦ. οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει, καὶ συνωδίνει
usque nunc. Non solum autem illa, sed & nos primitias
ἄχρι τοῦ νῦν· οὐ μόνη δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν
spiritus habentes, & nos ipsi in nobismetipsis gemimus adoptionem
τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν
exspectantes, redemptionem corporis nostri. Spe enim
ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. τῇ γὰρ
salvi facti sumus. Spes autem quæ videtur non est spes. Nam quod
ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ
videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam
βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ
exspectamus.
βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
Similiter autem & spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam quid
ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ
oremus sicut oportet, nescimus: sed ipse
ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν· ἀλλ'
spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.
αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις.
Qui autem scrutatur corda, scit quid desiderium
ὁ δὲ ἐραυνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ
spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis.
πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.
Scimus autem quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur
οἴδαμεν δὲ, τοῖς τὸν θεὸν ἀγαπῶσιν πάντα συνεργεῖ
in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sanctis.
εἰς ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν.
Nam quos præscivit, & prædestinavit conformes
οὓς γὰρ προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος
filii eius, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς·
Quos autem prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit,
οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε,
hos & iustificavit: quos autem iustificavit, illos & glorificavit.
τούτους καὶ ἐδικαίωσε· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.
Quid ergo dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis
τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς
contra nos? Qui ne proprio quidem filio pepercit, sed
καθ' ἡμῶν; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo
ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ
nobis omnia donabit? Quis accusabit adversus
τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ
electos Dei? Deus iustificans. Quis
ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν. τίς ὁ κατακρινῶν, χριστὸς
est qui condemnet? Christus mortuus quin immo qui & resurrexit, qui
ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ
Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis nos separabit
θεοῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. τίς ἡμᾶς χωρίσει
a charitate Christi? tribulatio an angustia? an persecutio? an
ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός,
fames? an nuditas? an periculum? an gladius?
ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;
Sicut scriptum est, Quoniam propter te mortificamur tota
καθὼς γέγραπται, ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν
die: æstimati sumus ut oves occisionis. Sed in
ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν
his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.
τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.
Persuasum enim habeo quia neque mors neque vita, neque angeli,
πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι,
neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura,
οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα,
neque altitudo, neque profundum, neque alia quæ creatura
οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυ-
sit, poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo
νήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν χριστῷ
Iesu Domino nostro.
ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

CAP. IX. ā.

Veritatem dico in Christo, non mentior, conscium
Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης
mihi conscientia mea in Spiritu sancto.
μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
Quoniam tristitia mihi magna, & continuus dolor
ὅτι λύπη μοί ἐστι μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ
cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a
καρδίᾳ μου. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ
χριστοῦ

Christo pro fratribus meis, * cognatis meis secundum carnem:
χριστῷ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα·
Qui sunt Israëlitæ, quorum est adoptio filiorum, & gloria, &
4 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ
Testamentum vel legislatio. & cultus & promissa.
διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι·
Quorum patres, & ex quibus Christus quod secundum carnem præstitit
5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς, τὸ κατὰ σάρκα· ὁ ὢν
super omnia Deus benedictus in sæcula. amen.
ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.
Non sic autem dico, quasi exciderit verbum Dei. non enim omnes
οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· οὐ γὰρ
6 πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραήλ· Neque quia sunt semen
πάντες οἱ ἐξ ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραήλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα
7 Abrahæ, omnes filii sed in Isaac vocabitur tibi se-
Ἀβραάμ, πάντα τέκνα· ἀλλ' ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρ-
men. Hoc est, non filii carnis, hi filii Dei.
μα· τοῦτ' ἔστι, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ·
sed filii promissionis, reputantur in semen.
8 ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
Promissionis enim verbum hoc secundum tempus hoc veniam,
ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι,
9 καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. non solum autem, sed & Rebec-
καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκ-
10 κα ex uno concubitum habens, Isaac patre nostro.
κα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.
Nondum enim geniti, neque operati quid bonum aut
μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ
11 malum, (ne secundum electionem Dei propositum maneret)
φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν τοῦ θεοῦ πρόθεσις μένῃ·
Non ex operibus sed ex vocante, dictum est ei, Quia
οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ, ὅτι
12 major serviet minori. sicut scriptum est, Jacob dilexi,
μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι· καθὼς γέγραπται,
Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas
τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ † ἐμίσησα.
13 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο.
14 apud Deum? absit.
Moysi enim dicit, Misericordiam cui misereor, & Præstabo commiserationes
τῷ γὰρ Μωσῇ λέγει, ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν
15 quas miserabor.
οἰκτίρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος,
16 sed misereatur Dei. Dicit enim Scriptura Pharaoni, Quia
ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ φαραὼ, ὅτι
in ipsum hoc excitavi te, ut ostendam in te virtutem
εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ † δύναμίν
meam, & ut annuntietur nomen meum in universa terra.
μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
Proinde cui vult misereor, quem autem vult, indurat.
ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.
Dices mihi ergo, quid adhuc conqueritur? cui enim voluntati
ἐρεῖς οὖν μοι, τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς
resistit? Imo vero o homo, tu quis es qui respondeas
ἀνθέστηκε; μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀντα-
Deo? Numquid dicit figmentum figulo, Quid
κρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί
me fecisti sic? An non habet potestatem figulus
με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ
17 luti, ex eadem massa facere * hoc quidem in honorem vas,
πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος,
illud autem contumeliæ? Quod si volens ostendere
ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ἐνδείξασθαι
iram, & ostendere potentiam suam, sustinuit in multa
18 τὴν ὀργὴν, καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ
patientia vasa iræ perfecta in interitum?
μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς * κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν·
Et ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ,
καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους,
quæ præparavit in gloriam
ἃ † προητοίμασεν εἰς δόξαν·
Quos & vocavit nos, non
οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς,
ex Iudæis tantum, sed & ex gentibus?
οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν;
Sicut & in Osee dicit, Vocabo non populum meum, populum meum: &
ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει, καλέσω τὸν οὐ λαόν μου, λαόν μου· καὶ *
non dilectam, dilectam ‖. Et erit in loco
οὐκ ἠγαπημένην, ἠγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ
ubi dictum est eis, Non populus meus vos, ibi vocabuntur filii
οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς, οὐ λαός μού ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
Dei vivi. Isaias autem clamat pro Israël,
θεοῦ ζῶντος. Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ,
Si fuerit numerus filiorum Israël tanquam arena
ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης,
maris, reliquiæ * salvabuntur. Verbum enim consummans, &
τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. λόγον γὰρ συντελῶν, καὶ
abbrevians in † justitia, quia verbum breviatum faciet
συντέμνων ἐν † δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον ποιήσει
Dominus super terram. & sicut prædixit Isaias,
ὁ κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς † προείρηκεν Ἡσαΐας,
Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, sicut So-
εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδο-
doma utique fuissemus, & sicut Gomorrha similes facti essemus.
μα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὁμοιωθημεν.

Quid ergo dicemus? Quod gentes quæ non persequebantur justitiam,
Τί οὖν ἐροῦμεν, ὅτι ἔθνη τὰ μὴ † διώκοντα δικαιοσύνην,
apprehenderunt justitiam justitiam autem quæ ex fide
κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
Israël vero persequens legem justitiæ, ad legem ju-
Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαι-
stitiæ non pervenit. Propter quid? Quia non ex fide,
οσύνης οὐκ ἔφθασεν. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως,
sed quasi ex operibus legis. offenderunt enim in lapidem
ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου· † προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ
offendiculi, sicut scriptum est, Ecce pono
προσκόμματος, καθὼς γέγραπται, ἰδοὺ τίθημι
in Sion lapidem offendiculi, & petram scandali: & omnis
ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος, καὶ πέτραν σκανδάλου· καὶ πᾶς
qui credit in eum non confundetur.
ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ * καταισχυνθήσεται).

CAP. X. i.

Fratres, bona quidem mea voluntas est, & obsecratio
Ἀδελφοὶ, ἡ μὲν εὐδοκία † τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δέησις
ad Deum, pro Israël ad salutem.
ὁ πρὸς τὸν θεὸν, ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ εἰς σωτηρίαν.
Testimonium perhibeo enim illis, quod æmulationem Dei habent, sed non secundum
2 μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσι, ἀλλ' οὐ κατ'
scientiam. Ignorantes enim Dei justitiam,
ἐπίγνωσιν. ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην,
& suam justitiam volentes constituere, justitiæ
καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ
Dei non fuerunt subjecti. Finis enim legis
3 τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. τέλος γὰρ νόμου
Christus, ad justitiam omni credenti.
χριστὸς, εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.
Moyses enim scribit, Quia homo qui fecerit
Μωσῆς γὰρ γράφει, ὅτι τὸν ποιήσαντα
5 justitiam quæ ex lege, vivet in ea.
δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐὰν ποιήσῃ αὐτὴν ζήσεται ἐν αὐτῇ.
Quæ autem ex fide est justitia, sic dicit. Ne dixeris
ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, μὴ εἴπῃς ἐν
in corde tuo, Quis ascendet in cœlum? id est Christum
τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανὸν, τοῦτ' ἔστι χρι-
7 deducere. Aut quis descendet in abyssum?
στὸν καταγαγεῖν. ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;
id est Christum a mortuis revocare. Sed quid dicit ei?
τοῦτ' ἔστι χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέγει
Prope est verbum fidei quod prædicamus.
8 αὐτῷ; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστι τῆς πίστεως, ὃ κηρύσσομεν·
Quia si confessus fueris in ore tuo Dominum Iesum, &
9 ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ
credideris in corde tuo quod Deus illum suscitaverit a mortuis,
πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
salvus eris. Corde enim creditur ad justitiam,
σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
ore autem confessio fit ad salutem.
11 στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. Dicit enim Scriptura,
12 γὰρ ἡ γραφὴ, Omnis qui credit in illum, non confundetur.
πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ * καταισχυνθήσεται).
Non enim est distinctio Iudæi quidem & Græci: nam idem
οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς
Dominus omnium, dives in omnes
13 κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας
qui invocant illum. Omnis enim
τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν.
quicumque invocaverit nomen Domini, salvabitur).
πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται).
Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? quomodo autem
14 πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ
credent? quem non audierunt? quomodo autem audient sine
πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς
prædicante? Quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?
15 κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξωσιν, ἐὰν μὴ ἀπο-
stentur? Quam speciosi pedes evangelizantium pacem,
σταλῶσιν; καθὼς γέγραπται, ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελι-
zantium bona!
ζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.
Sed non omnes obedierunt Evangelio. Isaias enim
16 ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ
dicit, Domine, quis credidit auditui nostro?
λέγει, κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
Ergo fides ex auditu est, auditus autem per verbum Dei.
17 ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς· ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ.
Sed dico, Numquid non audierunt? Imo quidem in omnem terram
18 ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν † τὴν
exivit sonus eorum, & in fines
ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα † οἰκουμένης
verba eorum. Sed dico, Numquid non cognovit
τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω
Israël primus Moyses dicit, Ego ad æmulationem adducam vos,
Ἰσραὴλ; πρῶτος Μωσῆς λέγει, ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς
in non gentem, in gentem insipientem in iram vos movebo.
ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.
Isaias autem audet, & dicit, Inventus sum non
Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ, καὶ λέγει, * εὑρέθην τοῖς
20 quærentibus me, manifestus factus sum non
ἐμὲ μὴ ζητοῦσι,

ζητεῖτε δοκιμὴν τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ,
ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν·
καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ·
καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς.
Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε·
ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν;
εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε.
Ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι.
Εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν,
οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε,
ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν.
οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας·
χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε·
τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν.
διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ κύριος ἔδωκέ μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

CAP. XI. ιά.

Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο·
καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.
οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὃν προέγνω.
ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ·
κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν,
κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου.
ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ.
οὕτω οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν.
εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις.
εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον.
τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν·
καθὼς γέγραπται, ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
καὶ Δαυὶδ λέγει· γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς·
σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.
λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς.
εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;
Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν, ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἔθνεσιν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω·
εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν;
εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.
Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου,
μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ.
ἐρεῖς οὖν, ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.
καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ.
εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σοῦ φείσεται.
ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης θεοῦ, ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.
κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς.
εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;
Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ·
καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ·
καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας·
ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ.
ὥσπερ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἐλεηθέντες τῇ τούτων ἀπειθείᾳ·
οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν.
συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.
Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.
τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;
ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;
ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

CAP. XII. κβ.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν·
καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ· ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.
λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.
καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν,
οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.
ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως,
εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ,
εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.
Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος· ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ·
τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι·
τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες·
τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες·
ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.
εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας· εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε.
χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων·
τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες· μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι· μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς·
μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων·
εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες·
μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.
ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

τίνα κατακρίνεις; ἢ σὺ τίνα ἐξουθενεῖς; οὐ γὰρ πάντες παρεσόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. γέγραπται γάρ· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. διώκωμεν οὖν τὰ τῆς εἰρήνης καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τὰ εἰς ἀλλήλους. μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ. σὺ πίστιν ἣν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

CAP. XIIII. ιδ'.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λαχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. τὸ σὸ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δέ· δυνατὸς γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων, κυρίῳ ἐσθίει· εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνῄσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνῄσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνῄσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνῄσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. γέγραπται γάρ· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

CAP. XIIII. ιδ'.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λαχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. τὸ σὸ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δέ· δυνατὸς γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων, κυρίῳ ἐσθίει· εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνῄσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνῄσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνῄσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνῄσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. γέγραπται γάρ· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν θεοῦ. λέγω δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων· τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται· διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κυρίῳ, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. καὶ πάλιν λέγει· εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν· αἰνεῖτε πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον, καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει· ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δὲ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἄλλους νουθετεῖν. τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ἔχω οὖν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν. οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ, ὥστε με ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐκ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομήσω· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν, συνήσουσι. διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐλπίζω διελθὼν θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ· νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἰερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἰερουσαλήμ. εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν. οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς, ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ διακονία μου ἡ εἰς Ἰερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις· ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ, συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

CAP. XVI.

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς· ἵνα προσδέξησθε αὐτὴν ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῄζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη, καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ. Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν· καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅστις ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε Μαρίαν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγονεν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα τὸν συγγενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητὴν ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατροβᾶν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω· θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου, φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μόνῳ σοφῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Salutate Mariam, quæ multum laborauit in uobis.
ασπάσασθε μαριάμ, ἥτις πολλὰ *ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. 6
* multos
Salutate Andronicum & Iuniam cognatos meos. &
ἀσπάσασθε ἀνδρόνικον καὶ ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ τοὺς
* concaptiuos meos, qui sunt insignes in Apostolis,
συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστό-
lis, qui & me fuerunt in Christo. Salutate
λοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν χριστῷ. 7 ἀσπάσασθε
* Amplium dilectissimum in Domino. Salutate Vrbanum
ἀμπλίαν *τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε οὐρβανὸν
§ adiutorem
* Iosue
τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν χριστῷ, καὶ στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.
* quem
Salutate Apellen probatum in Christo. Salutate
ἀσπάσασθε ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν χριστῷ. ἀσπάσασθε 10
* chariffimum.
eos qui sunt ex Aristobuli. Salutate Herodionem cognatum
τοὺς ἐκ τῶν ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε ἡρῳδίωνα τὸν συγγενῆ μ
meum. Salutate eos qui sunt Narcissi in Domino
μου. ἀσπάσασθε τοὺς ὄντας ἐκ τῶν ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ.
¶ quæ laborarunt
Salutate Tryphænam & Tryphosam. Salutate
ἀσπάσασθε τρύφαιναν καὶ τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν 12
* charissimam.
Domino. Salutate Persidem *dilectam, quæ multum la-
κυρίῳ. ἀσπάσασθε περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκο-
borauit in Domino. Salutate Rufum electum
πίασεν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν 13
Dominо, & matrem eius & meam. Salutate
κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ μου. ἀσπάσασθε 14
Asyncritum, Phlegontem, Hermen, Patrobam, Hermen. A qui
ἀσύγκριτον, φλέγοντα, ἑρμῆν, πατροβᾶν, ἑρμῆν, καὶ τοὺς
sunt cum eis fratres. Salutate Philologum & Iuliam,
σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε φιλόλογον καὶ ἰουλίαν, 15
Nereum & sororem eius, & Olympam, & qui sunt cum
*nereum & τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς
eis sanctos. Salutate * ex osculo in osculo
πάντας ἁγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι 16
sancto. Salutant uos * ecclesiæ Christi.
ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ χριστοῦ.
Rogo autem uos, fratres, ‖ animaduertite eos qui
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας 17
& offensiones præter doctrinam quam uos didicistis,
καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε,
declinate & declinate ab illis. Nam huiusmodi
ἐκκλίνατε καὶ ἐκκλίνατε ἀ᾽ αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι 18
Dominо nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo
τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἰησοῦ χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν
ventri. & per * blandiloquium & benedictiones seducunt
κοιλίᾳ· καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας *ἐξαπατῶσιν
corda innocentium. Nam * obedientia uestra in
τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς 19
omnes deuenit. gaudeo igitur uos in uobis. * uolo autem uos sapientes
πάντας ἀφῖκται. χαίρω οὖν ἐφ᾽ ὑμῖν· θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς
quidem esse in bono, * simplices autem in malo.
μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν.
Deus autem * conteret Satanam sub pedibus
ὁ δὲ θεὸς * συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας 20
uestros * cito. Gratia Domini nostri Iesu Christi * uobiscum.
ὑμῶν * ἐν τάχει. ‖ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μεθ᾽ ὑμῶν.
Salutant uos Timotheus * fortis operarius meus, & Lucius
ἀσπάζεται ὑμᾶς τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ λούκιος, 21
& Iason, & Sosipater cognati mei. Salutor
& ἰάσων, καὶ σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπάζομαι 22
uos ego Tertius, * scribens epistolam, in Domino.
ὑμᾶς ἐγὼ τέρτιος, * γράψας τὴν ἐπιστολὴν, ἐν κυρίῳ.
Salutant uos Caius hospes meus, & * totius ecclesiæ.
ἀσπάζεται ὑμᾶς γάϊος ὁ ξένος μου, καὶ * τῆς ἐκκλησίας ὅλης. 23
Salutant uos Erastus * procurator ciuitatis, & Quartus
ἀσπάζεται ὑμᾶς ἔραστος * οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ κούαρτος
frater. Gratia Domini nostri Iesu Christi
ὁ ἀδελφός. ‖ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 24
cum omnibus uobis. Amen.
μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.
* Et autem qui potest uos confirmare
* Secundum
* Quod patefactum est
* prophetarum,
§ præcipientis
* ex
* omnes
§ Qui abstinuerunt
quæ quæ
* sunt
§ Olympiadem
* sanctum
* omnes
§ ut abstineatis
* ad
* autem
* obedientia
* sed
* breuiter.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD CORINTHIOS
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
PRIOR EPISTOLA.
ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφ. ά.

PAVLVS vocatus Apostolus
ΠΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολ-
Iesu Christi per uoluntatem Dei,
ος ἰησοῦ χριστοῦ, διὰ θελήματος θεοῦ,
& Sosthenes frater,
καὶ σωσθένης ὁ ἀδελφὸς,
Ecclesiæ Dei * quæ est
τῇ ἐκκλησίᾳ * τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ
Corinthi, sanctificatæ in Chri-
ἐν κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν χρι-
sto Iesu, * uocatis sanctis, cum omnibus
στῷ ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ
nomen Domini nostri Iesu Christi, in omni loco ipsorum * & no-
ὄνομα * τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν τε
stro.
& ἡμῶν·
Gratia uobis & pax a Deo Patre nostro,
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν,
& Domino Iesu Christo.
Gratias ago Deo meo sem-
καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάν-
per pro uobis, in gratia Dei * quæ data
τοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι * τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν
Christo Iesu. Quia in omnibus ditati estis in illo,
χριστῷ ἰησοῦ· ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ,
in omni uerbo, & * omni scientia.
ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει,
Testimonium
καθὼς τὸ μαρ-
Christi confirmatum est in uobis)
τύριον τοῦ χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν,
Ita ut
ὥστε ὑμᾶς
nullius gratiæ uobis desit, expectantes re-
μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀπο-
uelationem Domini nostri Iesu Christi. Qui & con-
καλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ· ὃς καὶ βε-
firmabit uos usque in finem * sine crimine, in die
βαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ * τοῦ κυ-
Domini nostri Iesu Christi. Fidelis Deus, per quem uocati
ρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. πιστὸς ὁ θεὸς, δι᾽ οὗ ἐκλήθη-
estis in communionem filii eius Domini nostri Iesu Christi.
τε εἰς κοινωνίαν * τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ * τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,
Obsecro autem uos, fratres, per nomen Domini
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ * τοῦ ὀνόματος * τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν
uobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu & in
ὑμῖν σχίσματα· ἦτε δὲ * κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν
eadem sententia. Significatum est enim mihi de uobis,
τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν,
fratres mei, ab his qui Chloes, quod contentiones inter uos sint,
ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσιν·
Hoc autem dico, quod unusquisque uestrum dicat
λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει,
Paulus, ego autem Apollo, ego uero Cephæ, ego autem Christi.
ἐγὼ μέν εἰμι παύλου, ἐγὼ δὲ ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ κηφᾶ, ἐγὼ δὲ χριστοῦ.
Diuisus est Christus? Num Paulus crucifixus est pro uobis?
† μεμέρισται ὁ χριστός; μὴ παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν;
aut in nomine Pauli baptizati estis? Gratias ago
ἢ εἰς τὸ ὄνομα παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ τῷ
Deo, quod neminem uestrum baptizauerim, ‖ nisi Crispum & Caium.
θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, ‖ εἰ μὴ κρίσπον καὶ γάϊον·
ne quis dicat se quod in * nomine meo baptizati sitis.
Baptizaui autem & * Stephanæ domum. Cæterum, nescio si quem
ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν στεφανᾶ οἶκον. λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα
aliud baptizauerim. Non enim misit me Christus ba-
ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ * ἀπέστειλέ με χριστὸς βα-
ptizare, sed euangelizare: non in sapientia uerbi, ne eua-
πτίζειν, ἀλλ᾽ εὐαγγελίζεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ
cuetur crux Christi. Verbum enim crucis
* κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ χριστοῦ. λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ,
quidem pereuntibus stultitia est: * nos autem saluos
τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶν· τοῖς δὲ σῳζομένοις, ἡμῖν
uirtus Dei est. Scriptum est enim, Perdam sapientiam
δύναμις θεοῦ ἐστι. γέγραπται γάρ, ἀπολῶ τὴν σοφίαν
sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.
τῶν σοφῶν, καὶ τὴν συνεσιν τῶν συνετῶν * ἀθετήσω.
Vbi sapiens ubi scriba? ubi conquisitor huius
ποῦ σοφός, ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς † τοῦ αἰῶ-
huius seculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?
τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν † τοῦ κόσμου τούτου;
Quoniam enim in sapientia Dei non cognouit mundus
ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ †
Græcia

* quæ est Corinthi.
§ quæ sanctificata
* Et
§ domus, qui fuit
* quæ
§ Olympiadem
* sanctum
§ ut abstineatis
* ad
* autem
* obedientia
* sed
* breuiter.

Euphemism Deum placuit Deo per foolishness praedicationis
σοφίας τοῦ θεοῦ, ἐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγ-
manis Christum crucifixum. Quoniam Iudaei signa petunt
ματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπεὶ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα
Pigma penance & divine superhuman guarantee
αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν·
Deo autem praedicamus Christ Gods crucifixion, Iudaeis quidem
ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν
Scandalum, Gentibus autem foolishness
σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν· 24 αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς
Jodeis atque Greeks, Christum Dei virtuem & Dei sapientem.
Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν.
Quia quod Dei foolishness hominibus est sapientius
ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, καὶ τὸ 25
Infirmum Dei fortius hominum est.
ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ, ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί.
Videte enim vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes
Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοὶ, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ 26
secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles:
κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοὶ, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς·
Sed Deus mundi elegit Deus, ut
ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα καὶ τοὺς 27
sapientes confundat: & infirma mundi elegit Deus,
σοφοὺς καταισχύνῃ· καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς,
ut fortia confundat. Et ignobilia mundi
ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά. καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ 28
& contemptibilia elegit Deus, & quae non sunt,
τὰ ἐξουδενημένα ἐξελέξατο ὁ θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα
ut quae sunt gloriosa evacuet
τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχήσηται 29 πᾶσα
ne glorietur omnis
σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ 30
caro coram Deo. Ex eo autem vos estis
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε
in Christo Iesu qui factus est nobis sapientia a Deo, iustificatio
καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα, καθὼς γέγρα-
& sanctificatio & redemptio. Vt, quemadmodum scriptum
πται, ὁ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυχάσθω.
est, Qui gloriatur, in Domino glorietur.

CAP. II. β.

Et ego Paulus ad vos fratres, veni non in sublimi-
Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερ- 1
tate sermonis aut sapientiae, annuntians vobis testimonium Dei.
βολὴν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ·
Non enim iudicavi scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum
οὐ γὰρ ἔκρινα τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ
& hunc crucifixum. Et ego in infirmitate, & in
τοῦτον ἐσταυρωμένον. κἀγὼ ἐν ἀσθενείᾳ, καὶ ἐν 2
timore, & in tremore multo fabulatus apud vos:
φόβῳ, καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς·
Et sermo meus, & praedicatio mea non in persuasibilibus humanae
καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς σο- 4
sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus &
φίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ
virtutis: Vt fides vestra non in sapientia hominum,
δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, 5
sed in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter
ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς 6
perfectos, sapientiam vero non huius seculi, neque principum
τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων
huius seculi qui destruuntur. sed loquimur
τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν 7
sapientiam Dei in mysterio absconditam, quam praedestinavit
σοφίαν θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προορίσεν
Deus ante saecula in gloriam nostram, quam
ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς 8
principum seculi huius cognovit. Si enim cognovissent,
τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν,
numquam Dominum gloriae crucifixissent. sed, 9
οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλὰ, καθὼς
sicut scriptum est, Quod oculus non vidit, nec auris audivit,
γέγραπται, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ
nec in cor hominis ascendit quae praeparavit Deus
καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγα-
iis qui diligunt illum. Nobis autem revelavit Deus per
πῶσιν αὐτόν. ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ 10
suum spiritum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.
ἰδίου πνεύματος· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ.
Quis enim scit hominum quae sunt hominis, nisi spiritus hominis
τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦ- 11
qui in ipso est? Ita & quae Dei sunt nemo cognovit
μα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνω
nisi spiritus Dei. Nos autem non spiritum huius
εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα 12
seculi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est: ut
τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα
sciamus quae a Deo donata sunt nobis. Quae & loquimur
εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν· ἃ καὶ λαλοῦμεν 13
non in doctis humanae sapientiae verbis, sed in doctis
οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς
Spiritus sancti, spiritalibus spiritalia comparantes.
πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες.

Animalis autem homo non percipit ea quae sunt Dei:
ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· 14
foolishness enim illi ei sunt: & non potest intelligere quia spiritualiter
μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς
examinatur. Spiritualis diiudicat quidem omnia
ἀνακρίνεται· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάν- 15
ta, ipse autem a nemine diiudicatur.
τα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται.
Quis enim cognovit sensum Domini qui instruat eum? Nos
τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς 16
autem sensum Christi habemus.
δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

CAP. III. γ'.

Et ego fratres, non potui vobis loqui quasi
Κἀγὼ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἠδυνήθην ὑμῖν λαλῆσαι ὡς 1
spiritalibus, sed quasi carnalibus, tamquam parvulis in Christo.
πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ.
Lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis:
γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἐδύνασθε· 2
sed nec adhuc nunc potestis. Adhuc enim carnales estis.
ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε· ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε.
Cum enim sit inter vos aemulatio & contentio, nonne carnales
ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ 3
estis, & secundum hominem ambulatis?
σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;
Cum enim dicat quis: Ego quidem sum Paulus: alius autem, ego
ὅταν γὰρ λέγῃ τις, ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου· ἕτερος δὲ, ἐγὼ 4
Apollo: nonne homines estis? Quis ergo Paulus
Ἀπολλῶ· οὐκ ἄνθρωποί ἐστε; τίς οὖν ἐστὶ Παῦλος;
Apollo autem? Ministri per quos credidistis. & unicuique
καὶ τίς Ἀπολλώς; ἀλλὰ διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ 5
sicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo
ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς
rigavit, sed Deus incrementum dedit.
ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ηὔξανεν. ὥστε οὔτε ὁ φυ- 7
tans est aliquid neque qui rigat, sed qui dat incrementum Deus.
τεύων ἐστί τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός.
Qui autem plantat & qui rigat unum sunt. unusquisque autem
ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἓν εἰσι· ἕκας- 8 τος δὲ τὸν
propriam mercedem accipiet secundum propriam laborem.
ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.
Dei enim sumus cooperatores. Dei agricultura estis, Dei aedificatio
θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε· 9
estis. Secundum gratiam Dei quae data est mihi, ut sapiens
κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι, ὡς σοφὸς 10
architectus fundamentum posui: alius autem superaedificat.
ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ·
Unusquisque autem videat quo modo superaedificet.
ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ.
Fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id quod
θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν 11
positum est, quod est Iesus Christus.
κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός.
Si autem aedificat quis super fundamentum hoc aurum, argentum,
εἰ δὲ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον χρυσὸν, ἄργυρον, 12
lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam,
λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην,
unius cuiusque opus manifestum fiet: dies enim Domini declarabit
ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, 13
quia in igne revelabitur: & uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit
ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ
illius.
αὐτὸ δοκιμάσει.
Si cuius opus manserit quod superaedificavit, mercedem accipiet.
εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λή- 14
Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem
ψεται· εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ
salvus erit, sic tamen quasi per ignem.
σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.
Nescitis quia templum Dei estis & spiritus Dei habitat in vobis?
οὐκ οἴδατε 16 ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;
Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Nam
εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ 17
templum Dei sanctum est, quod estis vos.
ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.
Nemo seipsum seducat. Si quis videtur sapiens esse in vobis
μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν 18
in hoc saeculo, stultus fiat, ut sit sapiens.
ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.
Sapientia enim huius mundi stultitia est apud Deum. Scriptum
ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστι. 19
enim est: Comprehendens sapientes in astutia eorum.
γέγραπται γάρ, ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν.
Et iterum Dominus novit cogitationes sapientum
καὶ πάλιν, κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν 20
quoniam sunt vanae. Itaque nemo glorietur in hominibus.
ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀν-
Omnia enim vestra sunt: sive Paulus, sive
θρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε 22
Apollos, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors,
Ἀπολλώς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωὴ, εἴτε θάνατος,
sive
εἴτε

Sor prefumas, fine ho rei omnia vobis fua.
εἴτε εἰσὶν Θ, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ἐστιν
Vel omnia Christi: Christus autem Dei.
ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ. 24

CAP. IIII. δ'.

Sic nos existimet homo ut ministros Chri-
Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χρι-
sti, & dispensatores mysteriorum Dei.
στοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ.
quærit hic dispensatorem, hoc loco quo ipse docet.
ὧδε ζητεῖται οἰκονόμος, ὧδε διδάσκει ὁ αὐτός.
ζητεῖται δὲ ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις † ἀνὴρ 2
Multi enim mihi ministrant, sed non in hoc lo-
ὑμεῖς δὲ εἰς ἐλαχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακρίνωμαι, ἢ ὑπὸ
humano die hoc quoque mihi sufficit.
ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλὰ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω·
Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc
οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα· ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ * δι- 4
Dominus est qui me judicat.
καίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με, κύριός ἐστιν.
Itaque ne ante tempus quidquam judicetis, quoad
ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος,
qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit
ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς
consilia cordium: & tunc laus erit unicuique a
βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ
Deo. Hæc autem, fratres, transfiguravi in
τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, † μετεσχημάτισα εἰς ἐ-
me & Apollo propter vos: ut in nobis discatis ne
ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλὼ δι' ὑμᾶς· ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ
quod supra scriptum est, unus adversus
ὃ γέγραπται, ἕνεκα τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε
alterum inflemini. Quis enim te discernit? quid autem habes quod
κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ
non accepisti? si autem & accepisti, quid gloriaris quasi non ac-
ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;
Jam saturati estis, jam divites facti estis, sine nobis
ἤδη † κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν
regnatis. & utinam quidem regnetis, ut & nos vobiscum
ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς
vobis simul regnemus. Puto enim quod Deus nos
ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. δοκῶ γάρ ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς
apostolos extremos ostenderit, tanquam ad mortem
τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξε, ὡς ἐπιθανατίους· ὅτι
spectaculum facti mundo & angelis, & hominibus.
θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις.
Nos propter Christum stulti, vos autem prudentes in
ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· 10
Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles,
ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι·
Usque hanc horam & esurimus & sitimus, & nu-
ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυ-
di sumus, & colaphizamur, & instabiles sumus,
μνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν,
Et laboramus operantes manibus nostris: maledicimur,
καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί· λοιδορούμε-
& benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus:
νοι, εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα·
blasphemamur, & deprecamur: tanquam purgamenta
βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα
hujus sæculi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.
τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.
Non ut confundam vos scribo hæc, sed ut filios meos
οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀ-
charissimos moneo. Si enim decem millia pædagogorum
γαπητὰ νουθετῶ. ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς
habeatis in Christo sed non multos patres: in enim Christo
ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ
Jesu per Evangelium ego vos genui.
Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.
Rogo ergo vos, imitatores mei estote.
Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. 16
Propter hoc misi vobis Timotheum, qui est filius meus
Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστί μου τέκνον
dilectus & fidelis in Domino, qui vos commonefaciet
ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς
vias meas quæ sunt in Christo, sicut ubique in omni ec-
ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκ-
clesia docco. Tanquam non venturus ad vos
κλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρός
vos, † insufflabunt quidam. Veniam autem ci-
ὑμᾶς, † ἐμφυσήσουσί τινες. ἐλεύσομαι δὲ τα-
to ad vos, si Dominus voluerit: & cognoscam non ser-
χέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λό-
monem eorum qui inflati sunt, sed virtutem.
γον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν.
Non enim in sermone regnum Dei, sed in virtute.
οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. 20
Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate,
Τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ, καὶ
Spiritu quoque mansuetudinis?
πνεύματι τε πραΰτητος;

CAP. V. ε'.

Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio,
Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία,
qualis nec inter Gentes nominatur: ut uxorem quempiam
ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται· ὥστε γυναῖκά τινα τὸν
patris habeat. Et vos inflati estis: & non magis luctum ha-
πατρὸς ἔχειν· καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ
bentes, ut tollatur de medio vestrum qui
μᾶλλον * ἐπενθήσατε, ἵνα † ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ
hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore
τοῦτο ποιήσας. ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ
quidem autem præsens spiritu, jam judicavi ut præsens
σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν
eum qui hoc operatus est sic,
τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον,
In nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis &
τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, † συναχθέντων ὑμῶν καὶ
meo spiritu cum virtute Domini nostri Jesu
τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
Christi, Traderc hujusmodi Satanæ in in-
σοῦ Χριστοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄ-
teritum carnis, ut spiritus salvus sit in die
λεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου
Domini Jesu. Non bona gloriatio vestra. Nescitis
Ἰησοῦ. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε
quia modicum fermentum totam massam corrumpit?
ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ;
Expurgate vetus fermentum, ut sitis novum conspersio,
ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον
sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immo-
φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ
latus est Christus. Itaque epulemur non in fermento
ἡμῶν † ἐτύθη, Χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν
veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed
ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ'
in azymis sinceritatis & veritatis.
ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.
Scripsi vobis in epistola, ne permisceri fornicariis:
Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ † μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις·
non omnino fornicariis hujus mundi, aut avaris, & rapto-
οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ
ribus, aut idolis servientibus alioquin debebatis
τοῖς πλεονέκταις, ἢ ἁρπαξὶ, ἢ εἰδωλολάτραις· ἐπεὶ ὠφείλετε
de hoc mundo exire. Nunc autem scripsi
ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν. νυνὶ δὲ ἔγραψα
vobis non permisceri fornicario: si is qui frater nominatur
ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμε-
inter vos, aut fornicator, aut avarus, aut idolis servi-
νος ἐν ὑμῖν, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ
ens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax: cum
λοίδορος, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ· τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν.
hujusmodi nec cibum sumere.
Quid enim mihi & qui foris judicare? nonne eos qui intus
τί γὰρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς
judicatis? Eos autem qui foris sunt Deus judicabit.
κρίνετε; τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρινεῖ. καὶ † ἐξαρεῖτε τὸν
malum ex vobis ipsis.
πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

CAP. VI. ς'.

Audet aliquis vestrum negotium habens ad alterum,
Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον,
judicari apud iniquos, & non apud sanctos? An nescitis
κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων;
quoniam sanctorum mundus judicabit? & si in vobis
ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι, καὶ εἰ ἐν ὑμῖν
judicabitur mundus, indignine estis qui de minimis
κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων;
judicetis? Nescitis quoniam angelos judicabimus? quanto
οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτιγε βιωτικά;
magis sæcularia? Sæculi autem judicia si habuerit-
βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθε-
is contemptibiles, illos
νημένους τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε.
Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos
Πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν
quisquam sapiens, qui possit diudicare inter fratrem suum?
οὐδεὶς σοφὸς οὐδὲ εἷς, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ;
sed frater cum fratre judicium contendit, & hoc apud infideles.
ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων;
Jam quidem omnino delictum est vobis, quod judicia habetis
ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε
vestra. Quare non magis injuriam accipitis? Quare non
μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ
magis detrimentum patimini? Sed vos injuriam facitis &
μᾶλλον ὑστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀπο-
defraudatis, & hoc fratribus.
στερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς.
Nescitis quia injusti regnum Dei † hæreditate non
ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ † βασιλείαν οὐ
possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii, neque idolis
κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλο-
servientes, neque adulteri,
λάτραι, οὔτε μοιχοὶ,

neque adulteri, neque
οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὐτε 10
fures, neque auari, neque ebriosi, * neque maledici, neque
κλέπται, οὐτε πλεονέκται, οὐτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ
rapaces, regnum Dei non possidebunt.
ἅρπαγες, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι.
Et hæc quidam eratis: sed ablutiones, sed sanctificationes
καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθη- 11
estis facti, sed iustificati estis in nomine Domini Iesu, &
τε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, καὶ
in spiritu Dei nostri. Omnia mihi licent,
ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεστιν, 12
sed non omnia expedient. Omnia mihi licent, sed non ego
ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ
prodigiis potestate sub quorum. Edeo
† ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ 13
ventri, & ventri cibis. at Deus & hunc &
κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασι· ὁ δὲ θεὸς καὶ τοῦτον καὶ
has destruet. at corpus non fornicationi sed
ταύτα καταργήσει· τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ
Domino, & Dominus corpori. At Deus & Dominum
κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον 14
suscitauit, & nos suscitabit per virtutem suam.
ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς * ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.
Nescitis quorum corpora membra Christi sunt? Tollens
οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη χριστοῦ ἐστι; ἆρας 15
ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Ne fa-
οὖν τὰ μέλη † χριστοῦ, ποιήσω μέλη πόρνης; μὴ γένοιτο.
Nescitis qui adhæret meretrici, unum corpus
ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἓν σῶμά 16
fiet? Erunt enim, inquit, duo in carnem unam.
ἐστιν; ἔσονται γάρ φησιν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
At qui adhæret Domino, unus spiritus est.
ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι. 17
Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcunque fecerit
φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ 18
homo, extra corpus est. at fornicans, in
ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ
proprium corpus peccat. An nescitis quoniam templum ipsius
ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, 19
vestrum Spiritus sit sancti qui habetis à Deo, &
ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ
non estis vestri? Emptus enim estis pretio: Glorificate Deum in
οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν 20
corpore vestro, & in spiritu vestro: quæ sunt Dei
τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

CAP. VII. ζ.

De autem quibus scripsistis mihi, Pulchrum homini est mulie-
Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναι- 1
rem non tangere. Propter autem fornicationes unusquisque
κὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἑαυτῶν 2
suam uxorem habeat & unaquæque propriu virum habeat.
τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω.
Vxori vir debitum reddat
τὴν γυναῖκα ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὐνοίαν ἀποδιδότω· 3
similiter autem & uxor viro. Mulier non
ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου 4
corporis non habet potestatem, sed vir. Similiter autem & vir
σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ
proprij corporis non habet potestatem, sed mulier.
τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλὰ ἡ γυνή.
Ne fraudate alij alios, nisi forte ex consensu ad
μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς 5
tempus, ut vacetis orationi & rursum
καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ· καὶ
revertamini in idipsum, ne tentet vos
πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχησθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ
Satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem
σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ 6
dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.
λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν.
Volo enim omnes homines esse sicut & meipsum: 7
Θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· 7
sed unusquisque proprium donum habet ex Deo, hic quidem sic,
ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως,
illi vero sic. Dico autem non nuptis & viduis:
ὁ δὲ οὕτως. λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χή- 8
bonum illis est si permanserint sicut & ego.
ραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ.
Quod si non se continent, nubant: melius enim est
εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστι 9
enim nubere quam uri. Iis autem qui matrimonio
γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παραγγέλλω, 10
iuncti sunt, præcipio non ego sed Dominus, uxorem à viro
οὐκ ἐγὼ ἀλλ' ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ † χωρισθῆναι·
(si vero discesserit, permanere innuptam, aut virum suum
ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλ- 11
reconciliari. Et virum uxorem non dimittere.
λαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ † ἀφιέναι.
Cæteris ego dico, non Dominus, si quis frater
τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς 12

habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo,
γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ,
non dimittat illam. Et mulier si habet virum
μὴ ἀφιέτω αὐτήν. καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα 13
infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat
ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω
eum. Sanctificatus est enim vir infidelis in muliere,
αὐτόν. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ 14
& sanctificata est mulier infidelis in viro alioquin filij ve-
καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέ-
stri immundi essent: nunc autem sancti sunt.
κνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι· νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν.
Si autem infidelis discedat, discedat. non
εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω. οὐ 15
enim seruitutem est frater aut soror in huiusmodi. in pace
δέδουλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ
autem vocauit nos Deus. Quid enim scis, mulier,
εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός. τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ 16
virum tuum facies? aut quid scis vir, si mulierem tuam
τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;
si non unicuique sicut partitus est Deus, unusquisque sicut
εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ θεὸς, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ
vocauit sic ambulet: & sic in ecclesijs omnibus
θεὸς οὕτω περιπατείτω· καὶ οὕτω ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις 17
præcipio. Circumcisus aliquis uocatus est? non adducat
διατάσσομαι. περιτομῇ τις ἐκλήθη; μὴ ἐπι-
præputium. In præputio uocatus aliquis est? non circum-
σπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μὴ περιτεμνέσθω.
cidatur. Circumcisio nihil est, & præputium nihil est
περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, 18
sed obseruatio mandatorum Dei.
ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ.
Vnusquisque in vocatione qua vocatus est, in ea permaneat.
ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. 19
Seruus vocatus es? non sit tibi curæ. sed & si potes
δοῦλος ἐκλήθης; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι 20
liber fieri, magis uti
ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι.
Qui enim in Domino vocatus seruus, liberus Domini est:
ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, ἀπελεύθερος κυρίου ἐστὶν· 21
similiter & liber vocatus, seruus est Christi.
ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς, δοῦλός ἐστι χριστοῦ.
Pretio empti estis, nolite fieri homines. 22
τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε ἄνθρωποι δοῦλοι.
Vnusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud 23
Deum. Ne omnes ergo ambulate præceptum Domini
θεὸν ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ 24
& Dominus dederit
θεῷ. Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου 25
non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus
οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς † ἠλεημένος
à Domino fidelis sum.
ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι.
Existimo ergo hoc propter instantem 26
νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν
necessitatem, quoniam bonum homini est sic
ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι.
Alligatus es uxori. Ne quære solutionem. Solutus es
† δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· * λέλυσαι ἀπὸ 27
uxore? ne quære uxorem.
γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα.
Si autem & duxeris uxorem, non peccasti. Et si nupserit
ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐκ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ 28
uirgo, non peccauit. tribulationem tamen habebunt
παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ
huiusmodi. Ego autem vobis parco.
τοιοῦτοι. ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι.
Hoc autem dico fratres, tempus † contractum reliquum
τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς † συνεσταλμένος τὸ λοιπόν
est, ut & habentes uxores, tanquam non habentes sint.
ἐστιν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι·
Et flentes, tanquam non flentes: & gaudentes, tanquam non
καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες· καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ
gaudentes: & ementes, tanquam non possidentes:
χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες·
& utentes mundo hoc, tanquam non abutentes.
καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον τοῦτον, ὡς μὴ καταχρώμενοι.
præterit enim figura mundi huius. Volo autem vos
παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς
sine solicitudine esse. Qui sine uxore est, solicitus est
ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει
Deo. At qui cum uxore est, solicitus est quæ mundi,
τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου,
quomodo placeat uxori. & diuisus est.
πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. * μεμέρισται·
Et mulier & virgo
καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ 34
Domini, ut sit sancta & corpore & spiritu. quæ autem
κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα
nupsit, quæ mundi, quomodo placeat viro.
μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί.
Hoc autem ad vestram vtilitatem dico, non ut 35
τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ ἵνα

Beiche-

* neque maledici, neque
† quidem fuisti ut
* ostri 'Christi'
* expedient.
† nullius
ἐξουσιάζω
* nostri
ἐξεγείρω
* Alij. ;
† qui adhæret
* efficiunt
* Qui autem adhæret
* qui autem fornicatur, in finali
† membra ostra
* fiam
* nequam
† & portum
† Secum ali
* Ne fraudate alij alios, nisi forte
† fortasse
* fiunt
* debitum
† sui.
* Quod
χαρίζομαι
† Et non Dominus uxorem
ἀφίημι
* Ne quæras uxorem
† Et si
* Quod
γαμέω
† Et nubens non

CAP. VIII. ℵ.

De esu idolothytorum. Esse quos omnes scientiam habemus. Deum unum esse. Et Dominum Iesum Christum.

Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι· εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί· ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. βλέπετε δὲ μὴ πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὰ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν; οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. διὸ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

CAP. IX. ℵ.

Non sum Apostolus non sim liber omnibus servio Christum Dominum meum vidi. Non vos mihi estis testimonium in Domino. Non habemus potestatem non operandi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non vos estis signaculum meum apud Deum. Non habemus potestatem mulieres circumducendi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non vos estis signaculum meum apud Deum. Non habemus potestatem mulieres circumducendi.

Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐχὶ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστίν. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου, καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται· οὐ κημώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη· ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσωμεν; εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ τινὰ ἐγκοπὴν δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ τούτων ἐχρησάμην. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδάνω· τοῖς πᾶσιν γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω· πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι.

1 Cor. 9. 2 Cor. 12. 13. Gal. 1. 19. 2. 9. 1 Tim. 5. 18. Deut. 25. 4. Luc. 10. 7. 1 Cor. 3. 5. 2 Cor. 3. 2. 1 Cor. 4. 12. 1 Thess. 2. 9. 2 Thess. 3. 8. Matth. 10. 10. Luc. 10. 7. 1 Tim. 5. 18. Deut. 25. 4. Luc. 10. 7. 1 Cor. 3. 5. 2 Cor. 3. 2. 1 Cor. 4. 12. 1 Thess. 2. 9. 2 Thess. 3. 8. Matth. 10. 10. Luc. 10. 7. 1 Tim. 5. 18. Deut. 25. 4.

1 Sum liber. Non sum Apostolus. Non sum liber. Non sum Apostolus. Non habemus potestatem non operandi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi.

1 Sum liber. Non sum Apostolus. Non sum liber. Non sum Apostolus. Non habemus potestatem non operandi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi.

1 Sum liber. Non sum Apostolus. Non sum liber. Non sum Apostolus. Non habemus potestatem non operandi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi.

1 Sum liber. Non sum Apostolus. Non sum liber. Non sum Apostolus. Non habemus potestatem non operandi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi. Non sum solus qui non operor. Non alligabis os bovi trituranti. Non sum Apostolus, qui non sim de numero duodecim. Non habemus potestatem mulieres circumducendi.

quàm ipsum vtcunque possimus accipiant: nec simpla loquamur.

μὴ οὖν ἵνα ἡμεῖς τιμηθῶμεν λέγωμεν· ἀλλὰ ἵνα ἐκεῖνοι.

Ego enim si quis, quæ occasio loquendi fit propria,
ἐγὼ γὰρ εἴ τις οὕτω φρονῶ, οὐδὲ οὕτως ἐγὼ ἀλλ' ὡς ἐν παραφρονίᾳ, 26
quod nec eorum attribuam. Sed abunde mecum
οὐδὲ οὕτως ἀλλὰ λέγω· ἀλλ' ὑποπίπτω μου τὸ σῶ-
corpus, & in servitutem redigo: ne forte cùm aliis prædicauerim ipse
μα καὶ δουλαγωγῶ· μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς
reprobus efficiar.
ἀδόκιμος γένωμαι.

CAP. X. i.

Nolo enim vos ignorare fratres, quòd patres nostri
Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς † ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν
omnes sub nube fuerunt, & omnes per
πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς
mare transierunt: 2 & omnes in Moyse
θαλάσσης διῆλθον· 2 καὶ πάντες εἰς τὸν Μωσῆν
baptizati sunt in nube & in mari: 3
ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ· 3
Et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt:
καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον· 4
& omnes eundem potum spiritalem potauerunt. Bibebant enim
καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπινον· ἔπινον γὰρ
de spirituali sequenti eos petra: petra autem erat Christus.
ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης αὐτοῖς πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός.
Sed non in pluribus eorum placuit Deo: nam prostrati
ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός. κατε- 5
sunt in deserto. Hæc autem figuræ nostræ fuerunt,
στρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν 6
fuisse nos, ne simus concupiscentes malorum, sicut & illi
ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς
concupierunt. Neque idolatræ estote,
κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γί- 7
sicut quidam ex ipsis: sicut scriptum est: sedit
νεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, καθὼς γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ
populus manducare & bibere & surrexerunt ludere.
λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.
Neque fornicemur, sicut quidam eorum fornicati sunt,
μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν † ἐπόρνευσαν, 8
& ceciderunt in una die viginti tria millia.
καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες.
Neque tentemus Christum, sicut & quidam eorum
μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστὸν, καθώς καί τινες αὐτῶν 9
tentauerunt, & a serpentibus perierunt.
ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο·
Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, &
μηδὲ γογγύζετε, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ 10
perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia
ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. ταῦτα δὲ πάντα τὰ
in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem
τύποι συνέβαινεν ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθέτησιν
nostram, in quos fines seculorum deuenerunt.
ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων † κατήντησεν.
Itaque qui existimat se stare, videat ne cadat.
ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. 12
Tentatio vos non apprehendit, nisi humana: fidelis
πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς 13
autem Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod po-
δὲ ὁ θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς * πειρασθῆναι, ὑπὲρ ὃ δύ-
testis: sed faciet cum tentatione & exitum, ut possitis
νασθε· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ
posse sustinere. Quapropter, charissimi mei
δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν. διό, ἀγαπητοί μου 14
idolorum cultum, fugite ab idololatria.
εἰδωλολατρίαν, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας.
Vt prudentibus loquor: iudicate vos ipsi quod dico.
ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὃ φημι. 15
Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio
τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία 16
sanguinis Christi est? & panis quem frangimus, nonne communicatio
τοῦ αἵματος τοῦ χριστοῦ ἐστι; καὶ τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοι-
corporis Domini est participatio? Quoniam unus panis,
νωνία τοῦ σώματος τοῦ κυρίου ἐστίν; ὅτι εἷς ἄρτος, 17
unum corpus multi sumus: omnes enim de uno pane
ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου
participamus. Videte Israel secundum carnem: nonne qui
μετέχομεν. βλέπετε τὸν ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ
edunt hostias, participes sunt altaris?
ἐσθίοντες τὰς θυσίας, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσί;
Quid ergo dicam quòd idolum quid sit? aut quòd idolothytum
τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τί ἐστιν; ἢ ὅτι εἴδωλόν τί ἐστιν; 19
quid sit? Sed quæ immolant Gentes, dæmoniis immolant & non
ἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν τὰ ἔθνη δαιμονίοις θύουσι, καὶ οὐ
Deo: nolo autem vos consortes dæmoniorum fieri.
θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.
Non potestis calicem Domini bibere & calicem dæmoniorum: non
οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ
potestis mensæ Domini participes esse & mensæ dæmoniorum.
δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
Aut æmulamur Dominum? Numquid fortiores illius
ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν; 22

Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi
πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι
licent, sed non omnia ædificant.
ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ.
Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius unusquisque.
μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑνὸς ἕκαστος. 24
Omne quod in macello venit manducate, nihil interrogantes propter
πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ
conscientiam. Domini enim terra, & plenitudo eius.
τὴν συνείδησιν· τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.
Si vocat vos aliquis infidelium, & vultis ire,
εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθε, 27
omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter
πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ
conscientiam. Si autem quis vobis dixerit: hoc idolothytum
τὴν συνείδησιν· ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, τοῦτο εἰδω-
est immolatum, ne illius propter illum qui indicauit, & conscientiam.
λόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα, καὶ τὴν
Conscientiam autem dico non tuam, sed alterius. Vt quid enim
συνείδησιν· συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν σεαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν
libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?
ἑτέρου· ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως;
Si ego gratia participo, quid blasphemor pro eo quod
εἰ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ
ego gratias ago? Sive ergo manducatis, sive bibitis, aut quid
ἐγὼ εὐχαριστῶ; εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε, εἴτε τι
facitis, omnia in gloriam Dei facite.
ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε.
Sine offensione estote & Gentilibus & Iudæis & Ecclesiæ
ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
Dei:
τοῦ θεοῦ·
Sicut & ego omnibus omnia placeo, non quærens quod mihi
καθὼς κἀγὼ πᾶσιν πάντα ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ
commodum, sed quod multorum, ut salui fiant.
συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν.

CAP. XI. id.

Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.
Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ χριστοῦ. 1
Laudo autem vos, fratres, quòd omnia mea memoria
ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ὅτι πάντα μου † μέμνησθε,
& sicut tradidi vobis præcepta, mea obseruatis.
καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς ἐντολάς μου κατέχετε.
Volo autem vos scire, quod omnis vir caput Christus est:
θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ 3
caput autem mulieris vir: caput autem Christi Deus.
ὁ χριστός ἐστιν· κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ· κεφαλὴ δὲ χρι-
στοῦ ὁ θεός.
Omnis vir orans aut prophetans velato capite, deshonestat
πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων 4
caput suum.
τὴν κεφαλὴν ἑαυτοῦ καταισχύνει.
Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite,
πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατα-
deshonestat caput suum. Vna enim est & eadem quæ
καλύπτῳ τῇ κεφαλῇ, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς· ἓν γάρ
decaluatur & quæ rasa est. Nam si non velatur mulier, tondeatur
ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω·
etiam. Quod si turpe est mulieri tondere aut radi, velo
εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω.
utatur.
Nam vir quidem non debet velare caput, quia imago
ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν
& gloria Dei est: mulier autem gloria viri est.
καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
Non enim est vir de muliere, sed mulier de viro.
οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· 8
Nam & non creatus est vir propter mulierem, sed mulier
καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν
propter virum.
ἄνδρα.
Propterea debet mulier potestatem habere
διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν
super caput, propter angelos. Verumtamen neque
ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε
vir sine muliere, neque mulier sine viro in Domino.
ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς ἐν κυρίῳ·
Nam sicut mulier de viro, ita & vir per
ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς
mulierem: omnia autem ex Deo.
γυναικὸς, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ.
Vos ipsi iudicate: decet mulierem non velatam
ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶ γυναῖκα ἀκατακάλυπτον
orare Deum?
τῷ θεῷ προσεύχεσθαι;
An ne ipsa quidem natura docet vos, quia vir quidem
οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν
si comam nutriat, ignominia est illi?
ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστιν· γυνὴ δὲ
Mulier vero si comam nutriat, gloria illi est? quoniam
ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν· ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου
capillus pro velamine ei datus est.
δέδοται αὐτῇ.
Si quis autem videtur contentiosus esse, nos
εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς
talem consuetudinem non habemus, neque ecclesiæ Dei.
τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

τοῦτο ὃ ἐξηγγείλατο ὑμῖν εὐαγγελισάμενος, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, 17
δι' οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε, εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. 18
παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, 19
καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, 20
καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν· 21
ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. 22
ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. 23
χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σὺν ἐμοί. 24
εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε. 25
εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; 26
εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 27
εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν· 28
εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται· 29
εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 30
εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· 31
ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο· 32
εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἐλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. 33
νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο· 34
ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν· 35
ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζῳοποιηθήσονται· 36
ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ· 37
εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· 38
δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· 39
ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος· 40
πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα· 41
ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. 42
ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; 43
καὶ ἡμεῖς τί κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; 44
καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· 45
εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. 46
μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. 47
ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ. 48
ἀλλ' ἐρεῖ τις· πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; 49
ἄφρων σὺ, ὃ σπείρεις οὐ ζῳοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· 50
καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἢ τινος τῶν λοιπῶν· 51
ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. 52
οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σάρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. 53
καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων· 54
ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ· 55
οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν· σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· 56
σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· 57
σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. εἰ ἔστι σῶμα ψυχικόν, ἔστι καὶ πνευματικόν. 58
οὕτως καὶ γέγραπται· ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζῳοποιοῦν. 59
ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν· ἔπειτα τὸ πνευματικόν. 60
ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. 61
οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· 62
καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. 63
τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. 64
ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, 65
ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. 66
δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν· 67
ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. 68
ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος; 69
τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· 70
τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 71
ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν κυρίῳ. 72

CAP. XII. ριβ'.

Περὶ δὲ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὃν τρόπον διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. 1
κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅ τι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. 2
ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· 3
ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. 4
ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι· 5
πρὸς δὲ ὑμᾶς τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. 6
οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ θεάσασθαι· ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ. 7
ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς· 8
θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. 9
ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ· 10
μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ· προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. 11
περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ. 12
γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε· 13
πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. 14
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς· 15
ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. 16
χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν· 17
ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν καὶ ὑμῶν πνεῦμα· ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους. 18
ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. 19
ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες· ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. 20
ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. 21
εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἤτω ἀνάθεμα· μαρὰν ἀθά. 22
ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. 23
ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀμήν. 24

CAP. XIII. ριγ'.

Ἐπιστολὴ πρώτη πρὸς Κορινθίους, γραφεῖσα ἀπὸ Φιλίππων διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.

CAP. XIII. ριγ'.

Εἰ ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον 1

φροντίζω
μὴ ζητήσωμεν
γαμῆσαι
ἐπιτρέπω
χωρὶς γνώμης
ἀνάγκην
ἐξουσίαν
ἐξουσιάζει
τηρεῖν
κρεῖσσον
γαμίσκει
γαμίζων
γαμίζουσα
μακαριωτέρα
πνεῦμα
ἀσχημονεῖ
ὑπέρακμος
ὀφείλει
θελήσει
ἑστηκὼς
ἑδραῖος
ἐξουσίαν
ἰδίας
ἐξουσίας
κρίνατε
κρίνειν
ἀδελφὸν
ἀδελφῷ
κρίνεται
κρίνεσθε
ἀδικεῖσθε
ἀποστερεῖσθε
ἀδικεῖτε
ἀποστερεῖτε
ἀδελφούς
πορνείαν
πορνεύειν
πορνείας
πορνεύσει
πόρνης
πορνεύων
πορνεύουσαν
πορνείαν
πορνεύει
πορνεύσας
πορνεύει
πορνείαν
πορνεύσας
πορνεύει
πορνείαν
πορνεύσας
πορνεύει
πορνείαν

Ac si nobis verbum Dei [illegible] so-
ad ὑμᾶς μὴ 36
los perueni[t] Si quod ordinem prophetiæ est.
τις † κατέντησεν, ἢ τίς εἰς ἀμᾶς ἀφῖκται μόνους; 37
Aut [illegible] quos [illegible] quis Dei [illegible]
ἐ πνευματικὸς, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν κύριου ἐστὶν 38
spiritalis, agnoscens quæ scribo vobis, quia Dei [illegible]
ἐγνόηται. εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖται. 39
[illegible] Si autem quis ignorat, ignorabitur.
Itaque, fratres mei, æmulamini prophetiam &
ὦ τοι, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ 39
loqui linguis Dei prohibete.
λαλεῖν γλώσσαις μὴ † κωλύετε.
Omnia honeste & secundum ordinem fiant.
πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. 40

CAP. XV. ri.

Notum facio autem vobis, fratres, Euangelium quod præ-
Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγ-
gustum vobis, quod & accepistis, in quo & stetis.
γελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ † παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε·
Per quod & salvamini, qua ratione prædicaverim vobis,
δι' οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, 2
si quidem, nisi [illegible] credidistis.
εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε.
Tradidi enim vobis in primis quod & accepi, quoniam
Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ † παρέλαβον, ὅτι
Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas.
Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς·
Et quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum
καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ 4
scripturas. Et quia visus est Cephæ, deinde duodecim.
τὰς γραφάς. Καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα· 5
Deinde visus est quingentis fratribus simul, ex quibus
ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ 6
complures manent usque nunc, quosdam autem & dormierunt.
ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν. 7
Deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus.
ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. 8
Novissime autem omnium quasi abortivo visus est & mihi.
Ἔσχατον δὲ πάντων, ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοί· 8
Ego enim sum minimus Apostolorum qui non sum dignus
ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς 9
vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei
καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα † ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ·
Gratia autem Dei sum quod sum & gratia eius quæ in me est
χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ 10
non fuit frustranea. Sed abundanter illis omnibus laboravi
κενὴ ἐγένετο· ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα·
non ego autem sed gratia Dei quæ mecum est.
οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλὰ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. 11
Sive ergo ego sive illi sic prædicamus & sic
εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως 11
credidistis.
ἐπιστεύσατε.
Si autem Christus prædicatur quod a mortuis
Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν 12
resurrexit, quomodo dicunt quidam in vobis quoniam resurrectio
ἐγήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀνάστασις
mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est,
νεκρῶν οὐκ ἔστι; εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστι, 13
neque Christus resurrexit.
οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, 14
Inanis ergo prædicatio nostra, inanis autem & fides vestra.
κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν. 14
Inventimur autem & falsi testes Dei, quoniam
Εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι 15
† adversus Deum testificati sumus quod suscitaverit Christum quem
ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστὸν· ὃν
non suscitavit, si utique mortui non resurgunt.
οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται.
Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.
εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. 16
Si autem Christus non resurrexit, vana est fides vestra,
εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, 17
adhuc enim estis in peccatis vestris.
ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
Ergo & qui dormierunt
ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ, ἀπώλοντο. 18
Si in vita hac tantum sperantes sumus in Christo ex-
Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μό-
tra omnes homines miseriores sumus.
νον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.
Nunc autem Christus resurrexit a mortuis primitiæ
Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν 20
dormientium factus est. Quoniam quidem per hominem
κεκοιμημένων ἐγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου 21
mors, & per hominem resurrectio mortuorum.
ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν.
Et sicut in Adam omnes moriuntur,
Καὶ 22
ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ
in Christo omnes vivificabuntur.
ἐν τῷ Χριστῷ πάντες * ζωοποιηθήσονται.
Unusquisque autem in proprio ordine, primitiæ Christus
ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι, ἀπαρχὴ Χριστὸς, 23
deinde qui sunt Christi in adventu eius.
ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ·
Deinde finis, cum tradiderit regnum Deo &
εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ 24
Patri: cum evacuaverit omnem principatum & omnem potestatem
πατρὶ· ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν
& virtutem. Oportet enim illum regnare, donec ponat omnes
καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν, ἄχρις οὗ θῇ πάντας 25
inimicos sub pedibus eius. Novissima autem inimica evacuabitur
τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται
mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem
ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ 26
dicat quod omnia subiecta sunt, manifestum quod excepto eo qui
εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτά-
subiecit ei omnia. Cum autem subiecta ei fuerint illi
ξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, 28
omnia, tunc & ipse Filius subiectus erit illi qui subiecit
τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι
sibi omnia: ut sit Deus omnia in omnibus.
αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.
Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino
Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως 29
mortui non resurgunt? ut quid & baptizantur pro illis?
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν;
Quid & nos periclitamur per omnem horam?
Τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; 30
Per diem morior, per vitam vestram gloriationem,
Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, 31
quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.
ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.
Si secundum hominem † adversarios ad ephesum, quid mihi
Εἰ κατὰ ἄνθρωπον † ἐθηριομάχησα ἐν ἐφέσῳ, τί μοι 32
commodum, si mortui non resurgunt? manducemus & bibamus:
τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; † φάγωμεν καὶ πίωμεν·
cras enim moriemur. † Nolite errare: Corrumpunt
αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλανᾶσθε· Φθείρουσιν
mores bonos colloquia mala. Exigite vigilate, &
ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. ἐκνήψατε δικαίως, καὶ 34
nolite peccare. Ignorantiam enim Dei quidam habent. ad
μὴ ἁμάρτητε· ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσι· πρὸς
verecundiam vestram loquor. Sed dicet aliquis, quomodo resurgunt mortui?
ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. ἀλλ' ἐρεῖ τις, πῶς ἐγείρονται
qualive corpore venient?
οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται;
Insipiens, tu quod seminas non vivificatur nisi prius mortuum
ἄφρων, σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· 36
fuerit quod seminas, non corpus quod futurum est seminas sed
καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ
nudum granum, ut forsitan, triticum aliquod aut reliquorum.
γυμνὸν κόκκον, εἰ † τύχοι, σίτου, ἢ τινος τῶν λοιπῶν.
Deus autem dat illi corpus sicut voluit & unicuique
ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ 38
seminum proprium corpus.
ἴδιον σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα.
Non omnis caro, eadem caro, sed alia quidem hominum,
οὐ πᾶσα σὰρξ, ἡ αὐτὴ σὰρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, 39
alia autem caro pecorum, alia vero piscium, alia autem volucrum.
ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν.
Et corpora celestia, & corpora terrestria: sed alia
καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα 40
quidem celestium gloria, alia autem terrestrium.
μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων.
Alia gloria solis, & alia gloria lunæ, & alia gloria
ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα 41
stellarum. Stella enim a stella differt in gloria.
ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.
Sic & resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget
οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται 42
in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria.
ἐν ἀφθαρσίᾳ. σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ·
Seminatur in infirmitate, surget in virtute.
σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει·
Seminatur corpus animale, surget corpus spiri-
σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευμα- 44
tale. Si est corpus animale, & est corpus spirituale.
τικόν. ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν.
Sic & scriptum est: Primus homo Adam in
Οὕτω καὶ γέγραπται· ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς 45
animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem.
ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν.
Sed non primum quod spirituale, sed animale: deinde quod
ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν, ἀλλὰ τὸ ψυχικὸν, ἔπειτα 46
spirituale. Primus homo de terra, terrenus:
τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ τῆς γῆς, χοϊκός·
secundus homo, Dominus de cælo.
ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ.
Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis,
οἷος ὁ χοϊκὸς, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, 48
τοιοῦτοι

τοῦτο δὲ εἰπόντος, πολὺς ἐν αὐτοῖς ἐγένετο διασπασμός. καὶ τινὲς μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τινὲς σὺν τοῖς ἀποστόλοις. τοῦτο γὰρ ἐκεῖνοι ἐποίουν, ἵνα μὴ ἐκπεσόντες τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ τὰ εἴδωλα ἀπέλθωσιν. ἐκεῖνοι δὲ ἐποίουν, ἵνα μὴ ἐκπεσόντες τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ τὰ εἴδωλα ἀπέλθωσιν. καὶ ἐγένετο διασπασμὸς μέγας ἐν τῇ πόλει

μάτων, ἵνα μὴ τὸ εὐαγγέλιόν μου. καὶ γὰρ θέλω
μᾶλλον ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι κατὰ ἀνθρώπους ἐστρατευσάμην τῇ
δικαιοσύνῃ, ὅτι τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα
καταισχύνῃ τοὺς σοφούς· καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς,
ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα
ἐξελέξατο ὁ θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως
μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς
ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε
καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα καθὼς γέγραπται, ὁ καυχώμενος
ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

CAP. II. α.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου
ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινά τι
εἰδέναι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.
κἀγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς
ὑμᾶς· καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας
λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν
μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. σοφίαν δὲ λαλοῦμεν
ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων
τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν
ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων
εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς ἔγνωκεν τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου·
εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς
γέγραπται, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν
ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ἡμῖν δὲ
ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα
ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου,
εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ
οὐδεὶς ἔγνωκεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ
κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν· ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς
ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς
πνευματικὰ συγκρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ
πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστιν, καὶ οὐ δύναται γνῶναι,
ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα,
αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς
συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

CAP. III. β.

Κἀγὼ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ'
ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα·
οὔπω γὰρ ἐδύνασθε· ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε· ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε.
ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον
περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις, ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἕτερος δὲ, ἐγὼ
Ἀπολλώ, οὐκ ἄνθρωποί ἐστε; τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλώς; τί δὲ ἐστὶν Παῦλος;
διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. ἐγὼ
ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ηὔξανεν· ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων
ἐστί τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός. ὁ δὲ φυτεύων καὶ ὁ ποτίζων
ἕν εἰσιν· ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.
θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε. κατὰ τὴν
χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα,
ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ· ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. θεμέλιον
γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς
Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον χρυσὸν, ἄργυρον,
λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν
γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου
τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ ὃ
ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται,
ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. οὐκ οἴδατε
ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν
ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός
ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς
εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός·
ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν· γέγραπται γάρ,
ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· καὶ πάλιν, κύριος
γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς
καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε
Ἀπολλώς, εἴτε κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωὴ, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα,
εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ἐστιν· ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

CAP. IV. γ.

Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους
μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις
εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ
ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω· οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ
σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν.
ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ
κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε
ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ταῦτα δὲ, ἀδελφοὶ, μετεσχημάτισα
εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλὼ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ
γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς γάρ
σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς
μὴ λαβών; ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς ἡμῶν
ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν.
δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν,
ὡς ἐπιθανατίους· ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις, καὶ
ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ·
ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι
τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα
καὶ ἀστατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι
εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν·
ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.
οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλὰ νουθετῶν ὑμᾶς ὡς τέκνα μου
ἀγαπητὰ. ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς
πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.
παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. διὰ
τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστί μου τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν
ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ
ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν
τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι
οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς,
ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραΰτητος;

CAP. V. δ.

Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς
ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. καὶ ὑμεῖς
πεφυσιωμένοι ἐστὲ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου
ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας; ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν
δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο κατεργασάμενον,
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καὶ
τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ
πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν.
οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν
ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν
ἐτύθη Χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας
καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. ἔγραψα ὑμῖν ἐν
τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις· οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ
κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἅρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ
ὀφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι
ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης,
ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γάρ μοι
καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς
κρινεῖ. ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

CAP. VI. ε.

Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν
ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον
κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων
ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτιγε βιωτικά; βιωτικὰ
μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους
καθίζετε; πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφὸς,
ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ; ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ
ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν
ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ
τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ
τοῦτο ἀδελφούς. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν;
μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ,
οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι,
οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ
ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ
πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό
τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ
ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ,
καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς
ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη
Χριστοῦ ἐστιν; ἆρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ
γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται
γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά
ἐστιν. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς
τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ
οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε
ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν
θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

CAP. VII. ϛ.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι·
διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν
ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ, ὁμοίως δὲ
καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ
ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ
γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν,
ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ
ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην,
οὐ κατ' ἐπιταγήν. θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν·
ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.
λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ·
εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ
πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος,
γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι· ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος,
ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς
ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἄπιστον ἔχει, καὶ αὕτη
συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα
ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα·
ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ
ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ
ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς
ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός. τί γὰρ
οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;
εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεὸς, οὕτως
περιπατείτω. καὶ οὕτως ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις διατάσσομαι. περιτομῇ
τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μὴ περιτεμνέσθω.
ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις
ἐντολῶν θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. δοῦλος
ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλὰ καὶ εἰ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον
χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν· ὁμοίως
ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστι Χριστοῦ. τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε
δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος, ἀδελφοὶ, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ
θεῷ. περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω· γνώμην δὲ δίδωμι
ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν
διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι
γυναικὶ; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ
καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γαμήσῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν·
θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτο δέ
φημι, ἀδελφοὶ, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες
γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ
χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ
χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ
κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς
ἀρέσῃ τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος
μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ
γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς
τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς
τὸ εὐσχήμον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν
ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει
γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμησάτωσαν. ὃς δὲ ἕστηκεν
ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ
ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ
παρθένον, καλῶς ποιήσει· ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον καλῶς
ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον
ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει
γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ κατὰ
τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

CAP. VIII. ζ.

Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις
φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνω
καθὼς δεῖ γνῶναι· εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεὸν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ.
περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν
κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ
εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοὶ,
ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς
κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν
πᾶσι τὴν γνῶσιν· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον
ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς
οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν
ὑστερούμεθα. βλέπετε δὲ μὴ πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη προσκόμμα γένηται
τοῖς ἀσθενέσι. ἐάν τις γὰρ ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον,
οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ τοῦ ἀσθενοῦς οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα
ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν
Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες
αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. διὸ εἰ βρῶμα
σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν
ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

CAP. IX. η.

Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον
ἡμῶν ἑόρακα; οὐχὶ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ
ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς
ἐστε ἐν κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστίν. μὴ
οὐκ

si ergo deficiebat homo exterior, sed interior renovabatur de die in diem. Momentaneum enim tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis: non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt: quæ autem non videntur æterna sunt.

CAP. V.

Scimus enim quod si terrestris domus nostra habitationis dissolvatur, ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam æternam in cœlis. Nam et in hoc ingemiscimus habitationem nostram, quæ de cœlo est supervestiri cupientes: si tamen vestiti non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus gravati: in quo nolumus expoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper scientes quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem. Audemus autem et bonam habemus voluntatem magis peregrinari a corpore, et præsentes esse ad Dominum. Et ideo contendimus sive absentes sive præsentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Scientes ergo timorem Domini hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus: spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum commendamus nosmetipsos vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis adversus eos qui in facie gloriantur, et non in corde. Sive enim mente excedimus Deo: sive sobrii sumus vobis. Charitas enim Christi urget nos: æstimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus: ut et qui vivunt jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus. Si quis ergo in Christo nova creatura: vetera transierunt, ecce facta sunt omnia nova. Omnia autem ex Deo qui reconciliavit nos sibi per Christum Jesum, et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non imputans illis delicta ipsorum: et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo reconciliamini Deo. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit: ut nos efficeremur justitia Dei in ipso. Adjuvantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi te, et in die salutis adjuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum: sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in patientia multa, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ dextra et sinistra, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam: ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cognoscentes, quasi morientes et ecce vivimus, ut castigati et non mortificati, quasi tristes semper autem gaudentes, sicut egentes multos autem locupletantes, tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos Corinthii, cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini autem in nobis: angustiamini autem in visceribus vestris. Eamdem autem habentes remunerationem tamquam filiis dico, dilatamini et vos. Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? Quæ autem conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fidelis cum infideli? Quæ autem consensio templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos, et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum, et separamini dicit Dominus, et immundum ne tetigeritis: et ego recipiam vos. Et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens. Has igitur habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Capite nos. Neminem læsimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non ad condemnationem vestram dico: prædixi enim quod estis in cordibus nostris, ad commorandum simul et ad convivendum. Multa mihi fiducia apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis: repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra: sed omnem tribulationem passi sumus foris, intus timores. Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos Deus in adventu Titi: non solum autem in adventu ejus, sed et in consolatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram æmulationem pro me: ita ut magis gaudium mihi magis accesserit. Quoniam si et contristavi vos in epistola, non me pœnitet: etsi pœnitebat. Videns quoniam epistola illa vestra, etsi ad horam, contristavit vos. Nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Quæ enim secundum Deum tristitia pœnitentiam in salutem stabilem operatur: sæculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari vos, quantam in vobis operatur solicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Igitur etsi scripsi vobis, non propter eum qui fecit injuriam, neque propter eum qui passus est: sed ad manifestandam solicitudinem nostram quam habemus pro vobis coram Deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra abundantius magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia requiem dedit spiritui ejus a vobis omnibus. Et si quid illi pro vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra quæ fuit ad Titum veritas facta est. Et viscera ejus abundantius in vobis sunt, recordantis omnium vestrum obedientiam, quomodo cum timore et tremore excepistis illum. Gaudeo quod in omnibus confidam in vobis. Notam autem vobis facimus, fratres, gratiam Dei quæ data est in ecclesiis Macedoniæ: quod in multa tribulationis tentatione abundavit gaudium illorum, et secundum altitudinem paupertas eorum exuberavit in divitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem testimonium illis perhibeo, et supra virtutem voluntarii fuerunt: cum multa deprecatione obsecrantes nos gratiam et communionem ministerii quod fiebat in sanctos. Et non sicut speravimus sed semetipsos dederunt primum Domino, et nobis per voluntatem Dei: ita ut rogaremus Titum ut quemadmodum cœpit, ita et perficiat in vobis et gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide et sermone et scientia et omni solicitudine, insuper et charitate vestra in nos, ut et in hac gratia abundetis. Non quasi imperans dico: sed per aliorum solicitudinem et vestræ charitatis ingenium comprobans. Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives: ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est, qui non solum facere cœpistis, sed et velle ante annum. Nunc autem et facto perficite: ut quemadmodum promptus animus voluntatis, ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est secundum id quod habet, non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex æqualitate in hoc tempore vestra abundantia illorum inopiam sublevet, ut et illorum abundantia vestræ inopiæ sit subsidium: ut fiat æqualitas, sicut scriptum est: Qui multum non abundavit, et qui modicum non minoravit. Gratia autem Deo qui dedit eamdem solicitudinem pro vobis in corde Titi: quoniam exhortationem quidem suscepit, sed cum solicitior esset, sponte profectus est ad vos. Misimus autem cum illo fratrem cujus laus est in evangelio per omnes ecclesias: non solum autem, sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostræ in hac gratia quæ ministratur a nobis ad Domini gloriam et destinatam voluntatem vestram: devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine quæ ministratur a nobis: providentes bona non solum coram Deo sed et coram hominibus. Misimus autem cum illis fratrem nostrum quem multoties experti sumus in multis solicitum esse: nunc autem multo solicitiorem, confidentia multa in vos, sive pro Tito, socius meus et in vos adjutor: sive fratres nostri, apostoli ecclesiarum, gloria Christi. Ostensionem ergo dilectionis vestræ et nostræ gloriationis pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum. Et quidem abundat mihi ministerium hoc sanctis: sed et per multas gratias abundat in Deo. Ex hoc enim probatione ministerii glorificantes Deum in subjectione confessionis vestræ in evangelium Christi, et exemplo communionis in illos et in omnes: et ipsi pro vobis obsecrant, propter eminentem gratiam Dei in vobis. Gratias Deo super inenarrabili dono ejus.

CAP. IX.

Nam de ministerio quidem quod sanctis mittitur, abundans est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum: pro quo de vobis gloriatus sum Macedonibus, quia Achaia parata est ab anno præterito: et æmulatio vestra provocavit plurimos. Misi autem fratres, ne gloriatio nostra quæ de vobis est evacuetur in hac parte: ut quemadmodum dixi parati eritis, ne forte si venerint mecum Macedones et invenerint vos imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in substantia hac confidentiæ. Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut prævenirent ad vos, et præparent benedictionem vestram hanc præparatam esse sic quasi benedictionem et non quasi avaritiam. Hoc autem dico: qui parce seminat parce et metet: et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo non ex tristitia aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Potens autem est Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum. Sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi. Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum præstabit et multiplicabit semen vestrum, et augebit incrementa frugum justitiæ vestræ: ut in omnibus locupletati in omnem simplicitatem quæ operatur per nos gratiarum actionem Deo. Quoniam administratio officii hujus non solum supplet ea quæ desunt sanctorum, sed et exuberat per multas gratiarum actiones in Deo: per probationem ministerii hujus glorificantes Deum in obedientia confessionis vestræ in evangelium Christi, et in simplicitate communionis in illos et in omnes: et ipsi pro vobis obsecrant, propter eminentem gratiam Dei in vobis. Gratias Deo super inenarrabili dono ejus.

CAP. X.

Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi, qui in præsentia quidem humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis. Rogo autem vos non præsens audere in ea confidentia qua audax esse existimor in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi: et in promptu habentes ultionem omnis inobedientiæ, cum impleta fuerit vestra obedientia. Quæ secundum faciem intuemini. Si quis confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet rursus apud se, quia sicut ipse Christi, ita et nos Christi. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit Dominus ædificationem vestram et non destructionem, non erubescam. Ut autem non videar tamquam terrere vos per epistolas. Quoniam quidem epistolæ graves et fortes sunt: præsentia autem corporis infirma, et sermo contemptibilis. Hoc cogitet qui ejusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales et præsentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nosmetipsos quibusdam qui commendant semetipsos: sed ipsi in semetipsis nos metientes et comparantes nosmetipsos nobis, non intelligunt. Nos autem non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulæ quam mensus est nobis Deus mensuram pervenire usque et ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos extendimus nos: usque enim et vos prævenimus in evangelio Christi, non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescente fide vestra magnificari apud vos secundum regulam nostram in abundantiam, in illa quæ ultra vos sunt evangelizare, non in aliena regula in rebus præparatis gloriari. Qui autem gloriatur in Domino gloriatur. Non enim qui seipsum commendat ille probatus est: sed quem Deus commendat.

Utinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ: sed et supportate me. Æmulor enim vos Dei æmulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Hevam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate quæ est in Christo Jesu. Nam si is qui venit alium Jesum prædicat quem non prædicavimus, aut spiritum alium accipitis quem non accepistis, aut evangelium aliud quod non recepistis, recte patiebamini. Æstimo enim nihil minus me fecisse quam magni illi apostoli. Nam etsi imperitus sermone, sed non scientia: sed in omnibus manifestati sumus in omnibus apud vos. An peccatum feci ipse me humilians ut vos exaltemini, quia gratis evangelium Dei evangelizavi vobis? Alias ecclesias spoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum: et cum apud vos essem et egerem nulli onerosus fui. Nam quod mihi deerat supplevit frater qui venit a Macedonia: et in omnibus sine onere me vobis servavi et servabo. Veritas Christi est in me, quia hæc gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiæ. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio et faciam: ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem ut in quo gloriantur inveniantur et nos sicut et illi. Nam hujusmodi pseudoapostoli sunt operarii dolosi, transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: ipse enim Satanas transfigurat se in angelum lucis. Non ergo magnum si ministri ejus transfigurentur tamquam ministri justitiæ: quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico: ne quis me putet insipientem esse: alioquin vel tamquam insipientem accipite me, ut et ego modicum quid gloriem. Quod loquor non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia in hac confidentiæ gloriationis. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cædit. Secundum infirmitatem dico quasi nos infirmi fuerimus: in quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebræi sunt? et ego. Israelitæ sunt? et ego. Semen Abrahæ sunt? et ego. Ministri Christi sunt? (minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui. In itinere sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et sitis, in jejuniis multis, in frigore et nuditate: præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, solicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor? quis scandalizatur et ego non uror? Si gloriari oportet, infirmitatem meam gloriabor. Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi qui est benedictus in sæcula sæculorum, scit quod non mentior. Damascenus gentis Aretæ regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet: et per sportam dimissus sum per fenestram in muro, et effugi manus ejus. Gloriari non expedit mihi: venio autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum hujusmodi usque ad tertium cœlum. Et scio hujusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit, quoniam raptus est in paradisum, et audivit arcana verba quæ non licet homini loqui. Pro hujusmodi gloriabor: pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari non ero insipiens, veritatem enim dicam: parco autem ne quis me existimet supra quod videt aliquid in me aut audit ab me, et magnitudo revelationum extollat me. Datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi ut discederet a me: et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo: cum enim infirmor tunc potens sum. Factus sum insipiens: vos me coegistis. Ego enim a vobis debui commendari: nihil enim minus fui a magnis apostolis, etsi nihil sum. Signa quidem apostolatus mei consummata sunt in omni patientia, signis et prodigiis et virtutibus. Quid enim habuistis minus a cæteris ecclesiis, nisi quod ego non gravavi vos? donate mihi hanc injuriam. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et non gravabo vos: non enim quæro quæ vestra sunt, sed vos. Nec debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens minus diligar. Sit autem, ego vos non gravavi: sed cum essem astutus dolo vos cepi. Numquid circumvenit vos per aliquem eorum quos misi ad vos? Rogavi Titum, et misi cum illo fratrem: numquid circumvenit vos Titus? nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne eisdem vestigiis? Iterum existimatis quia vobis excusamus nos? coram Deo in Christo loquimur: omnia autem, charissimi, propter ædificationem vestram. Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos, et ego inveniar a vobis qualem non vultis: ne forte contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos: ne iterum cum venero humiliet me apud vos Deus meus, et lugeam multos ex his qui ante peccaverunt et non egerunt pœnitentiam super immunditia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt.

CAP. XIII.

Hoc tertium venio ad vos: in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Prædixi et prædico sicut præsens secundo et absens nunc scribo his qui ante peccaverunt et cæteris omnibus: quoniam si venero iterum non parcam. Quoniam experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus, qui in vobis non infirmatur sed potens est in vobis. Nam et crucifixus est ex infirmitate: sed vivit ex virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo: sed vivemus cum illo ex virtute Dei in vobis. Metipsos tentate si estis in fide: metipsos probate. An non cognoscitis vosmetipsos quia Jesus Christus in vobis est? nisi forte reprobi estis. Spero autem quia cognoscetis quia nos non reprobi sumus. Optamus autem a Deo vos nihil facere mali: non ut nos probati videamur, sed vos quod bonum est faciatis, nos autem tamquam reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim cum infirmi fuerimus nos, vos autem fortes sitis: hoc autem et precamur vestram consummationem. Propter hoc absens hæc scribo: ut præsens non durius agam secundum potestatem quam mihi dedit Dominus in ædificationem et non in destructionem. Cæterum, fratres, gaudete, consummationem habete, consolationem habete, idipsum sapite, pacem habete: et Deus dilectionis et pacis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.

Ad Galatas scripta est ab Athenis.

CAP. I.

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem, sed per Jesum Christum et Deum Patrem qui suscitavit eum a mortuis: et qui mecum sunt omnes fratres, ecclesiis Galatiæ. Gratia vobis et pax a Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo, qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de præsenti sæculo nequam secundum voluntatem Dei et Patris nostri: cui gloria in sæcula sæculorum. Amen. Miror quod sic tam cito transferamini ab eo qui vocavit vos in gratiam Christi in aliud evangelium: quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi. Sed licet nos aut angelus de cœlo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus et nunc iterum dico: si quis vobis evangelizaverit præterquam quod accepistis, anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an Deo? aut quæro hominibus placere? si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Notum enim vobis facio, fratres, evangelium quod evangelizatum est a me: quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici, sed per revelationem Jesu Christi. Nam conversationem meam aliquando in Judaismo cognovistis, quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei et expugnabam illam: et proficiebam in Judaismo supra multos coætaneos meos in genere meo, abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui segregavit me de utero matris meæ et vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me ut evangelizem illum in gentibus: continuo non acquievi carni et sanguini, neque veni Jerosolymam ad antecessores meos apostolos, sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Jerosolymam videre Petrum, et mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini. Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syriæ et Ciliciæ. Eram autem ignotus facie ecclesiis Judææ quæ erant in Christo: tantummodo autem auditum habebant quia qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat: et in me magnificabant Deum.

CAP. II.

Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Jerosolymam cum Barnaba, assumpto et Tito: ascendi autem secundum revelationem, et contuli cum illis evangelium quod prædico in gentibus, seorsum autem his qui videbantur aliquid esse, ne forte in vacuum curram aut cucurrerim. Sed neque Titus qui mecum erat, cum esset Græcus, compulsus est circumcidi: propter subintroductos autem falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem redigerent: quibus neque ad horam cessimus subjectione, ut veritas evangelii permaneat apud vos. A quibus autem videbantur esse aliquid, quales aliquando fuerint nihil mea refert: personam hominis Deus non accipit: mihi enim qui videbantur aliquid esse nihil contulerunt. Sed e contrario cum vidissent quod creditum est mihi evangelium præputii, sicut Petro circumcisionis (qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes) et cognovissent gratiam quæ data est mihi, Jacobus et Cephas et Joannes qui videbantur columnæ esse, dextras dederunt mihi et Barnabæ societatis: ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem. Tantum ut pauperum memores essemus: quod et solicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset Petrus Antiochiam in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a Jacobo cum gentibus edebat: cum autem venissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi ejus consentiebant cæteri Judæi: ita ut et Barnabas duceretur illorum simulatione. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii, dixi Petro coram omnibus: Si tu cum Judæus sis gentiliter vivis et non Judaice, quomodo gentes cogis Judaizare? Nos natura Judæi et non ex gentibus peccatores: scientes autem quia non justificatur homo ex operibus legis nisi per fidem Jesu Christi, et nos in Christo Jesu credidimus ut justificemur ex fide Christi et non ex operibus legis: quia ex operibus legis non justificabitur omnis caro. Quod si quærentes justificari in Christo inventi sumus et ipsi peccatores, numquid Christus peccati minister est? Absit. Si enim quæ destruxi hæc iterum ædificio, prævaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam. Christo confixus sum cruci. Vivo autem jam non ego: vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me. Non abjicio gratiam Dei. Si enim per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est.

CAP. III.

O insensati Galatæ, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos Jesus Christus proscriptus est crucifixus in vobis? Hoc solum a vobis volo discere: ex operibus legis Spiritum accepistis an ex auditu fidei? Sic insensati estis, cum spiritu cœperitis nunc carne consummamini? Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis Spiritum et operatur virtutes in vobis, ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut Abraham credidit Deo et reputatum est illi ad justitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hi sunt filii Abrahæ. Providens autem Scriptura quia ex fide justificat gentes Deus, prænuntiavit Abrahæ: Quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanet in omnibus quæ scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo justificatur apud Deum manifestum est: quia justus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide: sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum: quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno. Ut benedictio Abrahæ fieret in gentibus in Christo Jesu: ut promissionem Spiritus accipiamus per fidem. Fratres, secundum hominem dico: tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahæ dictæ sunt promissiones et semini ejus. Non dicit: Et seminibus: quasi in multis: sed quasi in uno: Et semini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico: testamentum confirmatum a Deo, quod post quadringentos et triginta annos factus est lex non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas, jam non ex promissione. Abrahæ autem per repromissionem donavit Deus. Quid ergo lex? Propter transgressiones posita est, donec veniret semen cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est: Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex quæ posset vivificare, vere ex lege esset justitia. Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus. Antequam autem veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem quæ revelanda erat. Itaque lex pædagogus noster fuit in Christo, ut ex fide justificemur. Postquam autem venit fides jam non sumus sub pædagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Jesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis Christum induistis. Non est Judæus neque Græcus: non est servus neque liber: non est masculus neque femina. Omnes enim vos unus estis in Christo Jesu. Si autem vos Christi, ergo semen Abrahæ estis, secundum promissionem heredes.

CAP. IV.

Dico autem quamdiu heres parvulus est nihil differt a servo dominus omnium cum sit: sed sub tutoribus est et actoribus usque ad præfinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis misit Deus Filium suum factum ex mulier, factum sub lege: ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Quia autem estis filii misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra clamantem: Abba, Pater. Itaque jam non est servus sed filius. Quod si filius et heres per Deum. Sed tunc quidem nescientes Deum, his qui natura non sunt dii servistis. Nunc autem cognoscentes Deum, imo cogniti a Deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa, quibus denuo servire vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut ego quia et ego sicut vos, fratres, obsecro vos. Nihil me læsistis. Scitis autem quod propter infirmitatem carnis evangelizavi vobis olim: et quod in tentatione mea in carne mea non estis aspernati neque respuistis: sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Jesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si possibile fuisset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. Igitur inimicus factus sum vobis verum dicens? Æmulantur vos non bene: sed volunt vos excludere ut illos æmulemini. Bonum autem æmulamini in bono semper et non tantum cum præsens sum apud vos. Filioli mei, quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Volui autem nunc adesse apud vos et mutare vocem meam: quia confundor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse legem non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est: qui autem de libera per repromissionem. Quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta: unum quidem a monte Sina in servitutem generans, quæ est Agar. Sina enim mons est in Arabia qui conjungitur ei quæ nunc est Jerusalem: et servit cum filiis suis. Quæ autem sursum est Jerusalem libera est, quæ est mater nostra. Scriptum est enim: Lætare sterilis quæ non paris, erumpe et clama quæ non parturis: quia multi filii desertæ magis quam ejus quæ habet virum. Nos autem, fratres, secundum Isaac promissionis filii sumus. Sed quemadmodum tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam et filium ejus: non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Itaque, fratres, non sumus ancillæ filii sed liberæ: qua libertate Christus nos liberavit.

CAP. V.

State et nolite iterum jugo servitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universæ legis faciendæ. Evacuati estis a Christo qui in lege justificamini: a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem justitiæ exspectamus. In Christo enim Jesu neque circumcisio aliquid valet neque præputium: sed fides quæ per charitatem operatur. Currebatis bene: quis vos impedivit veritati non obedire? Persuasio hæc non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido in vobis in Domino quod nihil aliud sapiatis: qui autem conturbat vos portabit judicium quicumque est ille. Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc prædico quid adhuc persecutionem patior? ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis, fratres: tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per charitatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis videte ne ab invicem consumamini. Dico autem: spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem: hæc enim sibi invicem adversantur, ut non quæcumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia: quæ prædico vobis sicut prædixi quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus hujusmodi non est lex. Qui autem Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.

CAP. VI.

Fratres, et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis hujusmodi instruite in spiritu lenitatis considerans teipsum ne et tu tentaris. Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque: et sic in semetipso tantum gloriationem habebit et non in alio. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui catechizatur verbo ei qui catechizat se in omnibus bonis. Nolite errare: Deus non irridetur. Quæ enim seminaverit homo hæc et metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam æternam. Bonum autem facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripserim vobis meo ipse chirographo. Quicumque volunt placere in carne hi cogunt vos circumcidi tantum ut crucem Christi non patiantur. Neque enim qui circumcisi sunt legem custodiunt: sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. In Christo enim Jesu neque circumcisio aliquid valet neque præputium: sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia et super Israel Dei. De cætero nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro, fratres. Amen.

Ad Ephesios scripta est a Roma per Tychicum.

CAP. I.

Paulus apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei sanctis qui sunt Ephesi et fidelibus in Christo Jesu. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Jesu Christo. Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate. Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ in qua gratificavit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ ejus quæ superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia: ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ secundum bonum placitum ejus quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo quæ in cœlis et quæ in terra sunt in ipso in quo et nos sorte vocati sumus prædestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ ut simus in laudem gloriæ ejus nos qui ante speravimus in Christo: in quo et vos cum audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestræ in quo et credentes signati estis Spiritu promissionis sancto qui est pignus hæreditatis nostræ in redemptionem acquisitionis in laudem gloriæ ejus. Propterea et ego audiens fidem vestram quæ est in Christo Jesu et dilectionem quam habetis

Ἰδοὺ νῦν εὐπρόσδεκτος καιρός· ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας·
μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία·
ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις,
ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ,
ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν,
διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς,
ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι·
ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.

Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι· ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται·
οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν· στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν.
τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ;
ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελιάρ;
ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων;
ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεός, ὅτι
ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω· καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός.
διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος· καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· κἀγὼ
εἰσδέξομαι ὑμᾶς· καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

CAP. VII. ζ.

Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθα-

δόντων καθ' ἡμῶν ἀπὸ τοῦ τὸν μυστικὸν σιγᾶν τὸν τοῦ θεοῦ λόγον,
μᾶλλον δὲ ἐκκαλύπτειν τὸν ἐν ἡμῖν ἐνεργοῦντα τοῦ θεοῦ λόγον,
ἀπὸ τοῦ τὸν ἐν ἡμῖν ἐνεργοῦντα τοῦ θεοῦ λόγον ἐκκαλύπτειν.

CAPITA tres sequentia ad Corinthios scripsimus, ex Graecis exemplaribus.

χαρίσασθε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν,
neminem nocuimus, neminem corrupimus. Non ad condemnationem dico.
οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω·
praedati sumus quenquam. non ad condemnationem dico.
προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν.
praedixi enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et convivendum.
πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν,
multa mihi fiducia pro vobis, multa mihi gloriatio pro vobis,
πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.
repletus sum consolatione, superabundo gaudio super omnem tribulationem nostram.

Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν, οὐδεμίαν ἔσχηκεν
Etenim cum venissemus in Macedoniam, nullam habuit
ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι,
requiem caro nostra, sed in omni tribulatione: foris pugnae,
ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ
intus timores. sed qui consolatur humiles consolatus est nos Deus in adventu
Τίτου, οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν,
Titi, non solum autem in adventu eius, sed et in consolatione qua consolatus est super vos,
ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ·
renuntians nobis vestrum desiderium, vestrum ploratum, vestrum pro me zelum:
ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς
ita ut magis gaudeam. Quoniam si et contristavi vos
ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω
in epistola, non me paenitet, si et paenitebat: video
ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.
quod epistola illa, si ad horam, contristavit vos.
νῦν χαίρω οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς
nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad
μετάνοιαν. ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν.
paenitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo damnum
τὴν γὰρ κατὰ θεὸν λύπην μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται·
paenitentiam enim quae secundum Deum est ad salutem stabilem operatur:
ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο
quae autem huius saeculi tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum,
τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδήν,
quod secundum Deum contristati estis, quantam operatum est in vobis solicitudinem,
ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ
sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed aemulationem, sed vindictam. In omni
συνεστήκατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι ἐν τῷ πράγματι.
constitistis vosmetipsos puros esse in negotio.
Ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ
Igitur si et scripsi vobis, non propter eum qui iniuriam
ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
fecit neque propter eum qui iniuriam passus est, sed ut manifestaretur solicitudo nostra quae pro vobis est apud Deum.
διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ὑμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι
Propterea consolati sumus. super consolationem autem vestram abundantius magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia
ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ
refocillatus est spiritus eius a cunctis vobis. Quia si quid ei
ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη.
pro vobis gloriatus sum, non confusus sum: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra quae sub Tito facta est veritas.
καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστίν, ἀναμιμνῃσκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν.
et viscera eius abundantius in vos sunt, reminiscentis omnium vestrum obedientiam, quomodo cum timore et tremore exceperitis eum.
χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν.

CAP. VIII. ἡ.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν
Notum facimus autem vobis fratres, gratiam Dei
δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας·
datam in ecclesiis Macedoniae.
ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν
Quod in multa experimentorum tribulatione abundavit gaudium
εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ
eorum, et secundum profundum paupertas eorum exuberavit
δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν αὐθαίρετοι,

Cum multa roborationis obtestatione mea gratiam & communi-
μῆ πολλῆ ⸗δοκιμάσει ταύτη λειμμὸν ὑμῶν † χάριν ἢ † κοι- 4
nionem ministerii, quæ in sanctos fuit per me.
νωνίαν † διακονίας † τὴν εἰς τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καὶ περισ-
Et non sicut spem habuimus, sed semetipsos dederunt pri-
σεύσαντας † τῷ κυρίῳ καθὼς ἐλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶ- 5
mum Domino, & post voluntatem Dei,
τον τῷ κυρίῳ, καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ,
ita ut adhortaremur nos Titum, ut quemadmodum cœpit
εἰς τὸ παρακλῆσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς † προενήρ- 6
ita & perficiat in vos & gratiam istam.
ξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.
Sed sicut in omni abundatis fide & sermone, &
ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ 7
scientia, & omni studio, & ea quæ in nobis dilectione
γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγά-
vestra, ut & in hac gratia abundetis.
πῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.
Non secundum imperium dico, sed per aliorum stu-
Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ † ἑτέρων σπου- 8
dium, etiam vestræ charitatis genuinum comprobans.
δῆς, καὶ τὸ † ὑμέτερον ἀγαπᾶς γνήσιον δοκιμάζων.
Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi,
γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅ
quoniam propter vos † pauperavit cum sit dives, ut
ὅτι δι' ὑμᾶς † ἐπτώχευσεν πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ
illius † paupertate divites essetis. Et consilium in hoc
ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ 10
dedi: hoc enim vobis expedit, qui non solum facere
δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι,
sed & velle cœpistis ante annum.
ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι·
Nunc vero & facere perficite: ut quemadmodum prom-
νυνὶ δὲ καὶ ποιήσατε ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προ- 11
ptitudo voluntatis, ita & perficiendi ex eo quod habetis.
θυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.
Si enim promptitudo animi præsto adsit, secundum id quod habet quis,
εἰ γὰρ ἡ προθυμία † πρόκειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις, εὐ-
bene accepta est, non secundum id quod non habet.
† πρόσδεκτος οὐ καθὸ οὐκ ἔχει.
Non enim ut aliis remissio, vobis autem tribulatio: sed ex
οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλῖψις· ἀλλ' ἐξ 13
æqualitate vestra abundantia vestra in illorum
ἰσότητος ⸗ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ
inopiam, ut & illorum abundantia sit in vestram
ἐκείνων ὑστέρημα † ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς
inopiam: ut fiat æqualitas, sicut scriptum est: Qui
τὸ ὑμῶν ὑστέρημα † ὅπως γένηται ἰσότης·
plus, non abundavit: & qui minus, non minoratus est.
καθὼς γέγραπται· ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ἐπλεόνασεν· καὶ ὁ τὸ 15
Gratia autem Deo, qui dedit eamdem sollicitudinem pro
ὀλίγον, οὐκ † ἠλαττόνησεν.
vobis in corde Titi:
Τῷ δὲ θεῷ τῇ χάριτι τῇ αὐτῇ † δόντι ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ
quoniam exhortationem quidem suscepit, sed cum
καρδίᾳ Τίτου· ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ
diligentior sua sponte profectus est ad vos.
ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς. Συναπεστείλαμεν δὲ 18
Misimus autem cum illo fratrem, cujus laus per Evan-
τῷ αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγ-
gelium est in omnibus ecclesiis.
γελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ 19
Non solum autem, sed & ordinatus est ab ecclesiis,
χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν σὺν
comes noster cum hac gratia, quæ ministratur a nobis
τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τὸ αὐτοῦ
ad ipsius gloriam & vestram promptitudinem animi:
τὴν τοῦ κυρίου δόξαν, καὶ προθυμίαν ὑμῶν·
Devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac
στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς † μωμήσηται ἐν τῇ ἁ- 20
abundantia hac † ministrata a nobis.
δρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν·
Providentes bona non solum coram Deo, sed etiam
προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ 21
coram hominibus. Et alios nobiscum fratres nostros
ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν 22
probavimus in multis sæpe
ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπου-
diligentem, nunc autem multo
δαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολ-
λῇ τῇ εἰς ὑμᾶς· εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς 23
confidentia erga vos. Sive pro Tito, socius meus & in
ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα
vos adjutor: sive fratres nostri, Apostoli ecclesiarum, gloria
ὑμῶν ⸗ χριστοῦ· τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ ἡμῶν 24
Christi. Ergo ostensionem charitatis vestræ & nostræ
χαυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε, εἰς πρόσωπον
ecclesiarum.
τῶν ἐκκλησιῶν.

CAP. IX. ℣.

De quidem enim ministerio in sanctos, ut abundet
Περὶ μὲν γὰρ † διακονίας † τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, περισσόν
mihi ad scribere vobis. Scio enim promptum animum
μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν. οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν
vestrum, quam de vobis gloriamur Macedonibus, quia Achaia
ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι μακεδόσιν, ὅτι ἀχαΐα
parata est ab anno præterito: & æmulatio vestra provocavit
παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ⸗ † ἠρέθισε
plurimos. Misi autem fratres, ne gloria nostra
τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ 3
vobis evacuetur in hac parte: ut quemadmodum dixi
καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ,
non quemadmodum dixi) parati sitis:
ἵνα, καθὼς ἔλεγον, παρεσκευασμένοι ἦτε·
ne forte si venerint mecum Macedones, & invenerint vos
μήπως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ μακεδόνες, καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς 4
imparatos, erubescamus nos, (ut non dicamus
ἀπαρασκεύους, † καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν
nos) in substantia hac gloriationis.
ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως.
Necessarium ergo existimavi rogare fratres, ut
ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην ἀδελφοὺς παρακαλέσαι πρὸ ἀδελφοὶ, 5
præcurrant ad vos & præparent benedictionem vestram,
ἵνα προέλθωσιν πρὸς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσιν τὴν ⸗
quam prædixistis: ut hæc parata sic tanquam benedictio-
ταγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι, οὕτως
nem, & non quasi avaritiam.
ὡς εὐλογίαν, καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν.
Hoc autem: Qui parce, parce & metet:
Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· 6
& qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.
καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.
Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia,
ἕκαστος καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης
aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus.
ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ θεός.
Potens autem est Deus omnem gratiam abundare facere in vos:
Δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, 8
ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abun-
ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισ-
detis in omne opus bonum: (sicut scriptum est:
σεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν· καθὼς γέγραπται,
Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in
ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς 9
sæculum sæculi.
τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ ⸗ χορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι, καὶ
Qui autem administrat semen seminanti, & panem
ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν,
ad manducandum, multiplicet semen vestrum,
καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα † τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·
& augeat incrementa frugum justitiæ vestræ:
ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, τὴν 11
ut in omnibus locupletati simplicitatem vestram
τις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ·
operentur per nos gratiarum actionem Deo.
διακονούσης οὐ μόνον ⸗ ἐστὶ τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ
Quoniam ministerium hujus officii non solum est
περισσεύει διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ·
supplens inopias sanctorum, sed & abundans multis
διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν 13
gratiarum actionibus in Deo.
ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον † τοῦ χρι-
Per probationem ministerii hujus glorificantes Deum
στοῦ ⸗ καὶ ἁπλότητι † κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας,
in obedientia confessionis vestræ in Evangelium Chri-
καὶ δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν
sti, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes,
χάριν † τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. καὶ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.
& in obsecrationibus pro vobis desiderantium vos propter
Gratiam autem Dei super
eminentem gratiam Dei in vobis.
Deo super inenarrabili ejus dono.
χάρις † τῷ θεῷ ἐπὶ † τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

CAP. X. ℣.

Ipse autem ego Paulus obsecro vos per clementiam &
Αὐτὸς † δὲ ἐγὼ παῦλος ⸗ παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ † τῆς πραΰτητος
modestiam Christi: qui fremedum habeam quibusdam ho-
⸗ ἐπιεικείας τοῦ χριστοῦ, ὃς κατ' πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν
minibus, qui existimant nos quasi secundum carnem
ὑμῖν, ἀπὼν † θαρρῶ εἰς ὑμᾶς.
ambulemus.
Rogo autem, ne præsens fiducia uti me audeam, qua re-
δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν † θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει, ᾗ λο-
puto audere in quosdam, existimantes nos tanquam
γίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινας τοὺς λογιζομένους ὑμᾶς ὡς
secundum carnem ambulemus.
κατὰ σάρκα περιπατοῦντας.
In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.
ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες, οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα.
Arma enim militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia
τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ

Nam etsi absim corpore non corde, sed
τὰ μὴ ὄντα τὰ φρονοῦντα κατὰ σάρκα; ἀλλὰ ὁ
persona. Deo, ad Ecclesiam præsentem. Præsentia corporis
δυνατοὶ τῷ θεῷ εἰς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς
corporis, de carnali fortitudine dicunt adversarii
καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ
Deus, & Ecclesiæ
τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς
Prædestinatum Christo. Et in Ecclesia hæreses abolet
ὑπακοὴν τοῦ χριστοῦ· ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι
quorum subdebantur, cum impietas fuerit obedientia.
πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.
Quæ secundum faciem spectantur, de quo confidit aliquis,
τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε· εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ
Christi esse, hoc cogitet iterum id ipsum, quia sicut
χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς
ipse Christi, sic & nos Christi.
αὐτὸς χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς χριστοῦ.
Neque enim ego amplius gloriari debeam de auctori-
ἐάν τε γὰρ περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας
tate nostra, quam Dominus dedit in ædificationem, & non
ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος ἡμῶν εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς
in destructionem vestram, non erubescam.
καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι.
Videantur esse velut terrore nostro vos per epistolas
ἵνα δὲ μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν·
Quoniam quidem epistolæ, inquit, graves & fortes sunt, at il-
ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαί, φησίν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρ-
lorum corporis infirma, & verbo contemptibilis.
ρησία τοῦ σώματος ἀσθενὴς, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.
Hoc cogitet, quia qualis sumus verbo per epi-
τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπι-
stolas absentes, tales & præsentes opere.
στολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.
Non enim audemus inferere nos confere quibusdam,
οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισιν,
Scripsi commendantibus sibi ipsis. Ipsi in Ecclesia præscripto
τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς
metiuntur, & se conferunt sibi ipsis, non intelligunt.
μετροῦντες, ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς συνιστάνοντες, οὐ συνιοῦσιν.
Non autem nos in immensum gloriamur. Sed secundum
ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ
regulam regulæ quam partitus est nobis Deus mensuram per-
τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρου ἐφικέσθαι
igitur usque & vos. Non enim quasi non pervenerimus
καὶ ἄχρι καὶ ὑμῶν· οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι
ad vos, superextendimus evangelio Christi nos ad vos primi
εἰς ὑμᾶς, ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν
Deum in Evangelio Christi. Non in
ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, οὐκ εἰς ἀμέτρα
immensum, in spem autem crescente fide vestra
καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ
habentes magnificari per vestros in vestra magnificentia
ἔχοντες αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι
secundum regulam nostram in abundantiam.
κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν·
Ita vicissim quæ supra mensuram non in alie-
εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλο-
na regula in promptu gloriari.
τρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχᾶσθαι.
Qui autem gloriatur, in Domino gloriatur.
ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω. 17
Non enim qui se commendat, ille est probatus, sed quem
οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν 18
Deus commendat.
ὁ κύριος συνίστησιν.

CAP. XI.

Vtinam sustineretis modicum quidem insipientiæ, sed &
Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ
supportate me. Amator enim vos emulatione Dei
ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς ζήλῳ θεοῦ·
Despondi enim vos uni viro virginem castam exhi-
ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι
bere Christo. Timeo autem ne quomodo serpens Evam
τῷ χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὄφις Εὔαν
seduxit in astutia sua, sic corrumpantur sensus
ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα
vestri, a simplicitate quæ est in Christum.
ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν χριστόν.
Si quidem enim veniens alium Iesum prædicat quem non præ-
εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκη-
dicavimus, aut spiritum alium accipitis quem non accepistis, aut
ρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ
euangelium aliud quod non recepistis, recte sustinebatis
εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἠνείχεσθε.
Existimo enim nihil inferiores fuisse super nimis Apostolos.
λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων. 5
Si vero & imperitus sermone, sed non scientia
εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ'
in omni manifesti in omnibus in vobis.
ἐν παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς.
An peccatum feci me ipsum humiliando, ut vos exal-
ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα, ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψω-
temini, quia gratis Dei Evangelium evangelizavi vobis?
θῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐηγγελισάμην ὑμῖν;
Alias ecclesias spoliavi, accipiens stipendium ad
ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον πρὸς
vestrum ministerium. Et cum apud vos essem & egerem
τὴν ὑμῶν διακονίαν. καὶ παρὼν πρὸς
vos, & inopiam patiens, nemini onerosus fui. Inopiam
ὑμᾶς καὶ ὑστερούμενος, οὐ κατενάρκησα οὐδενός· τὸ γὰρ ὑστέρημα
meum supplerunt fratres venientes a Macedonia. Et
μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ μακεδονίας· καὶ
in omnibus sine onere vobis fui, & ero.
ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα, καὶ τηρήσω.
Est veritas Christi in me, quoniam gloriatio hæc non
ἔστιν ἀλήθεια χριστοῦ ἐν ἐμοὶ, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγ-
infringetur in me in regionibus Achaiæ.
γίσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἀχαΐας.
Propter quid? quia non diligo vos? Deus scit.
διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν.
Quod autem facio, & faciam, ut amputem occasiones
ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὰς ἀφορμὰς
eorum qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur,
τῶν θελόντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται, εὑρεθῶσι
inveniantur & ipsi sicut & nos.
καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι,
Operarii subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi.
ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους χριστοῦ.
Et non mirum ipse enim Satanas transfingit
καὶ οὐ θαυμαστὸν· αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασχηματίζει
se in angelum lucis.
ἑαυτὸν εἰς ἄγγελον φωτός.
Non magnum igitur si & ministri ejus
οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι
transfingurent se ut ministros justitiæ. Cujus
αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· οὗ
finis erit secundum opera ipsorum.
τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
Iterum dico ne quis me putet insipientem esse: alioquin
πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μήγε, κἂν
quasi insipientem suscipite me, ut & ego modicum
ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν
quid glorier.
τι καυχήσωμαι.
Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in
ὃ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ,
hac confidentiæ gloriationis.
ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως.
Quoniam multi gloriantur secundum carnem, & ego gloriabor.
ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι.
Libenter enim sustinetis insipientes, cum sitis ipsi
ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες
sapientes.
αὐτοί.
Sustinetis enim si quis in servitutem redigit vos, si quis
ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις
devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in
κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς
faciem vos cædit.
πρόσωπον ὑμᾶς δέρει.
Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus
κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν·
in quo quis audet, in insipientia dico, audeo & ego.
ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ.
Hebræi sunt, & ego. Israëlitæ sunt, & ego. Semen
Abrahæ sunt, & ego. Ministri Christi sunt, (ut
ἐλάττων εἰμὶ, παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγὼ, ἐν κόποις περισσοτέρως,
minus sapiens loquor) plus ego: in laboribus abundantius, in plagis
ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις.
supra modum, carceribus copiosius, mortibus frequenter.
A Judæis quinquies quadragenas una minus accepi.
ὑπὸ ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον.
Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium
τρὶς ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς
feci, nocte & die in profundo maris fui.
ναυαγήσω, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα.
Iterumque longa peregrinatione, periculis fluminum,
periculis latronum ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in
urbe, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis ex falsis
fratribus, periculis in labore & ærumna, per vigilias multas,
per famem & sitim, per jejunia multa, per frigus & nuditatem,
præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mihi quotidie,
sollicitudo omnium Ecclesiarum.
χωρὶς τῶν παρεκτὸς ἡ ἐπίστασίς μου
per dies, sollicitudo omnium Ecclesiarum.
ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.
Quis infirmatur, & non infirmor? quis scandalizatur, & non ego
τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ
uror?
πυροῦμαι;
Si gloriari oportet, quæ infirmitatis meæ
εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου
gloriabor. Deus & Pater Dominus Jesu
καυχήσομαι. ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ

νίδη, ὁ ὢν ὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. οὐ ψεύδομαι.
τὸ δὲ αὐτό· ὑπάγετε ἀρίτως τῇ βασιλείᾳ τῆς γῆς· 15
καὶ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων καὶ κύριον τῶν κυριευόντων,
χαλάζω ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. ἀμήν.
ἐκφώνω

CAP. XII. 18.

Καὶ γὰρ οὐ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ θυέλλῃ καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· καὶ οὕτως φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, ὥστε εἰπεῖν Μωσῆν· ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος γέγονα· ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρείττονα λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ. βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον παραιτησάμενοι τὸν ἐπὶ γῆς χρηματίζοντα, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. τὸ δὲ ἔτι ἅπαξ δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. διὸ παραλαμβάνοντες βασιλείαν ἀσάλευτον ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας· καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

CAP. XIII.

Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· οὐ μή σε ἀνῶ οὐδὲ μή σε ἐγκαταλίπω· ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἐξουσίαν ἔχουσιν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες· οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι· περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς. ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Colossenses scripta ab Epaphra à Philippis
Πρὸς κολοσσαεῖς ἐγράφη ἐπαφρᾶς ἀπὸ φιλίππων τῆς
Μακεδονίας, διὰ τύχικος καὶ ὀνησίμου.

SANCTI

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD GALATAS
ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

PAVLVS Apostolus (non ab ΑΤΛΟΣ ἀπόστολος οὐκ ἀπ' hominibus, neque per hominem, ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, sed per Iesum Christum, & Deum ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ θεοῦ Patrem qui suscitauit eum ἐκ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ mortuis) Et qui mecum νεκρῶν) καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ omnes fratres, Ecclesiæ Galatiæ: πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας.

Gratia vobis & pax a Deo Patre, & Domino nostro χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν Iesu Christo, Ipso qui dedit semetipsum pro peccatis Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν nostris, vt eriperet nos de præsenti seculo ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ malo, secundum voluntatem Dei & Patris nostri ἐνεστῶτος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν:

cui gloria in sæcula sæculorum. Amen. ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. 5

Miror quod sic tam cito transferamini ab eo qui vo- Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέ- 6
cauit vos in gratia Christi in aliud Euangelium, σαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ, εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον,
quod non est aliud, nisi quod sunt quidam qui conturbant vos, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς, 7
& volunt immutare Euangelium Christi. καὶ θέλοντες μετατρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.
Sed licet nos aut angelus de cælo euangelizet ἀλλ' ἐάν καὶ ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται 8
vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω.
Sicut prædiximus & nunc iterum dico: Si quis euangelizauerit ὡς προείρηκα καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις εὐαγγελίζεται
vobis præter id quod accepistis, anathema sit. ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. 9
Modo enim hominibus suadeo an Deo? Aut quæro ἄρτι γὰρ 10
hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, seruus ἀνθρώποις πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι
Christi non essem. ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.
Notum enim vobis facio fratres, Euangelium quod Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγελιον τὸ 11
euangelizatum est a me, quia non est secundum hominem. εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον.
Neque enim ego ab homine illud accepi, neque didici illud, sed οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' 12
reuelationem Iesu Christi. ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Audistis enim conuersationem meam aliquando in Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ 13
Iudaismo, quoniam supra modum persequebar Ecclesiam Dei, Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ,
& expugnabam illam, & proficiebam in Iudaismo super καὶ ἐπόρθουν αὐτὴν, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ
multos coætaneos meos in genere meo, abundantius æmulator πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς
existens traditionum patrum meorum. ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων.
Cum autem placuit ei qui segregauit me de utero matris Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου, 15
meæ, & vocauit per gratiam suam, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ,
vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizem illum ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν 16
in gentibus, continuo non acquieui carni & sanguini ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι
neque veni Hierosolymam ad eos qui ante me Apostoli οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους·
sunt: sed abii in Arabiam, & rursum reuersus sum Damascum. ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.
Deinde post annos tres veni in Hierosolymam videre Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα 18
Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.
Alium autem Apostolorum non vidi, nisi Iacobum fratrem Ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν 19
Domini. Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia τοῦ κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὅτι 20

---

non mentior. Deinde venio in regiones Syriæ οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας
& Ciliciæ. Eram autem ignotus καὶ τῆς Κιλικίας. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος
22 facie ecclesiis Iudææ quæ sunt in Christo. τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς οὔσαις ἐν Χριστῷ·
23 Tantummodo autem auditum habebant quoniam qui μόνον δὲ ἀκοὴν ἦσαν ἀκούοντες ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν
persequebatur nos aliquando, euangelizat fidem quam εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν
24 aliquando expugnabat. Et glorificabant in me Deum. ποτὲ ἐπόρθει· καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

CAP. II. β'

Deinde post quatuordecim annos iterum ascendi in Hierosolymam. Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα
1 Ivi cum Barnaba, assumpto & Tito. μετὰ Βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον.
2 Ascendi autem secundum reuelationem, & contuli illis Ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς
Euangelium quod prædico in gentibus, seorsum autem iis qui τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς
videbantur aliquid esse, ne forte in vacuum currerem aut δοκοῦσι, μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ
3 cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum erat, cum esset ἔδραμον. Ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοὶ,
4 Græcus, compulsus est circumcidi. Propter falsos autem Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· διὰ δὲ τοὺς
subintroductos fratres, qui subintrauerunt explorare παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι
libertatem nostram quam habemus in Christo Iesu, vt nos τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς
5 in seruitutem redigant: quibus neque ad horam cessimus καταδουλώσωσιν· οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ
subiectione, vt veritas Euangelii permaneat apud vos. ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς.
Ab eis autem qui videbantur esse aliquid (quales aliquando Ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι, (ποταποί ποτε ἦσαν
6 fuerint nihil mea interest, Deus personam hominis non οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον ἀνθρώπου ὁ θεὸς
accipit) mihi enim qui videbantur aliquid nihil contulerunt. οὐ λαμβάνει) ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο.
7 Sed econtra cum vidissent quod creditum est mihi Ἀλλὰ τοὐναντίον, ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ
euangelium præputii, sicut Petro circumcisionis, εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας, καθὼς
8 (qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, Πέτρῳ τῆς περιτομῆς· (ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς,
operatus est & mihi inter gentes) ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη)
9 & cognitis gratia quæ data est mihi, Iacobus, & Cephas, καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος, καὶ Κηφᾶς,
& Ioannes, qui videbantur columnæ esse, dextras dederunt καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ
mihi & Barnabæ societatis: vt nos in gentes, ipsi autem Βαρνάβᾳ κοινωνίας· ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν·
10 in circumcisionem. Tantum vt pauperum memores essemus, μόνον ἵνα τῶν πτωχῶν μνημονεύωμεν· ὃ καὶ ἐσπούδασα
11 quod & ipsum curaui facere. Cum autem venisset Petrus αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. Ὅτε δὲ ἦλθε Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν,
Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν.
12 Prius enim quam venirent quidam a Iacobo, cum gentibus Πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν
simul edebat. Cum autem venissent, subtrahebat & segregabat συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν,
se timens eos qui ex circumcisione erant. φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς.
13 Et simulationi eius consentiebant cæteri Iudæi: ita vt & καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ
Barnabas duceretur illorum simulatione. Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.
14 Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν
Euangelii, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu Iudæus τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος
cum sis, gentiliter & non Iudaice viuis, quomodo gentes ὑπάρχων, ἐθνικῶς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς ζῇς, τὰ ἔθνη
cogis iudaizare? πῶς ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν;
15 Nos natura Iudæi, & non ex gentibus peccatores, Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί·
16 Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ
legis, nisi per fidem Iesu Christi: & nos in Christo Iesu ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν
credidimus, vt iustificemur ex fide Christi, & non ex operibus Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ
legis: propter quod ex operibus legis non iustificabitur οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται
17 omnis caro. πᾶσα σάρξ.
Si quærentes iustificari in Christo, & ipsi inuenti sumus Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ, καὶ αὐτοὶ
peccatores, numquid Christus peccati minister est? Absit. εὑρέθημεν ἁμαρτωλοί, ἆρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος;
18 Nam si quæ destruxi hæc iterum ædificauero, me ipsum μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ,
19 prævaricatorem constituo. Ego enim per legem legi mortuus παραβάτην ἐμαυτὸν συνιστάνω. Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ
sum, vt Deo viuam. Christo confixus sum cruci. ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι.
20 Viuo autem iam non ego, viuit vero in me Christus. Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν
ζῶ ἐν

ζῶ ἐν σαρκὶ, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός
με, καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκ ἀθετῶ 21
τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χρι-
στὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

CAP. III. γ'.

Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς * ἐβάσκανεν ἀληθείᾳ μὴ
πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη, ἐν
ὑμῖν ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ
ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως;
οὕτως ἀνόητοί ἐστε, * ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ 3
ἐπιτελεῖσθε; τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. 4
ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις 5
ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; καθὼς 6
Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.
γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. 7
προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ 8
θεὸς, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραὰμ ὅτι * ἐνευλογηθήσονται
ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται 9
σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, 10
ὑπὸ κατάραν εἰσίν. γέγραπται γάρ· ἐπικατάρατος πᾶς
ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ
νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς 11
δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον· ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.
ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως· ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρω- 12
πος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς * ἐξηγόρασεν ἐκ 13
τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται
γάρ· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου·
ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 14
ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
Ἀδελφοὶ κατὰ ἄνθρωπον λέγω, ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην 15
διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται.
τῷ δὲ Ἀβραὰμ * ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι 16
αὐτοῦ· οὐ λέγει, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ'
ἑνός· καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός. τοῦτο δὲ λέγω, διαθή- 17
κην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς Χριστὸν, ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ
τριάκοντα ἔτη γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ εἰς τὸ
καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ 18
ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός.
Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ 19
ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διατα-
γεὶς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ ἔστιν·
ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ 21
γένοιτο· εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου
ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη.
ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπ- 22
αγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα, συν- 23
κλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ 24
πίστεως δικαιωθῶμεν· ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ 25
παιδαγωγόν ἐσμεν· πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως 26
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν 27
ἐνεδύσασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην· οὐκ ἔνι 28
δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ·
πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ. εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ 29
Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

CAP. IV. δ'.

Λέγω δέ, εἰς ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν 1
διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὤν,
ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός.
οὕτως καὶ ἡμεῖς ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου 3
ἦμεν δεδουλωμένοι. ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, 4
ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικὸς,
γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, 5
ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δέ ἐστε υἱοὶ, 6
ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας
ὑμῶν, κράζον, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, 7
ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱὸς, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ.
ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει 8
οὖσι θεοῖς. νῦν δὲ γνόντες θεὸν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες 9
ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ
στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε; ἡμέρας 10
παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς.
φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. 11
γίνεσθε ὡς ἐγὼ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοὶ, δέομαι ὑμῶν. 12
οὐδέν με ἠδικήσατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς 13
εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον· καὶ τὸν πειρασμόν μου 14
ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ * ἐξεπτύσατε, ἀλλ'
ὡς ἄγγελον θεοῦ † ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν.
τίς οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι εἰ δυνατὸν, τοὺς 15
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐμοὶ ἐδώκατε.
ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; 16
ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς· ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, 17
ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάν-
τοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς.
τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ * μορφωθῇ Χριστὸς 19
ἐν ὑμῖν· ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι
τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.
Λέγετέ μοι οἱ 21
ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε;
γέγραπται γὰρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχε, ἕνα ἐκ τῆς 22
παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς
παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται· ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγ-

libertate, secundum eorum mores qui sunt de libertate, per
† παιδίσκης καὶ ζυγῷ μὴ ἐνέχεσθε. ὁ δὲ Παῦλος τὴν ἐλευθερίαν,
impudentes. Quo enim modo vinum
† ἕνεκα γαλιᾶς ἀπολέσῃ † ἀλλοτριοῦται· αὐτῷ γὰρ 4
sunt duo contraria. Vinum quidem si temperetur, multum laetificat
εἶναι τὸ μὲν διαθέσιμον, μὴ μὴν ὑπὲρ τὰς σπᾶς· τὸ δὲ συνεχὲς
generantque quae est Asiae. (Nam Asiae fines mores est
γεννᾷ ἕως ἔξω ἄχρι † τοῦ ἄχρι σπᾶ ὅρου ἔξω ἐν 5
Arabiae Pyrenaeorum montium Hiberiae, terra quae cum
τῇ ἀφέξει, συσχεῖν δὲ τὰ ἔτη ὑπὲρ ἐμοῦ, δουλεύειν δὲ μὴ
Hiberi Iudaei Hierosolymis, liberi
ἀπὸ τύπων αὐτῶν· ὁ δὲ αὖ ὑπερπλεῖν, ὀλιγοῦχος 16
ea quae ut mater † omnium auditur scripturae ob eam
ὄζει, ἕως ἂν ἀπὸ μὴ τῆς πατρὸς ὁμοῦ μηδὲν 17
Latere dicebat Paulus, ut supra in clausa. Pro non portu-
ἐνδρύσῃ τὴν σπᾶ· οὐ τίκτουσι, τρέχω δὲ ἕως ἂν ἀνδι-
sunt quae multi † ultima, magna quam † laborem
ρουσι· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης
virum. Nascuntur, inquit, fortiores filios, promit
τὸν ἄνδρα· ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, κατ' Ἰσαὰκ, ἐπαγγε- 18
fortis Paul fratres. sed quemadmodum tunc in terra promissionis ser-
λίας τέκνα ἐσμέν. ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα 19
genitos, persequebatur eos qui secundum spiritum, sic & nunc.
γεννηθεὶς, οὕτω καὶ νῦν· ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε
sed quid dicit scriptura? Eiice ancillam & filium
τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς 20
eius: non enim haereditabit filius ancillae cum filio
τῆς ἐλευθέρας. ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ 21
liberae. Itaque, fratres, non sumus ancillae filii,
τῆς ἐλευθέρας. Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν.
sed liberae: quam qua Christus nos
liberavit.

CAP. V. 1.

Στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας † ἐνέχεσθε. 1
Este ergo firmi & ne rursum iugo servitutis † implicamini.
ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς
Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, Christus
ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ 3
vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni
ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον
homini circumcidenti se quoniam debitor est totam legem
ποιῆσαι. † κατηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν 4
facere. † Abolita sunt a Christo, quicunque in
νόμῳ δικαιοῦσθε· † ἐξεπέσατε τῆς χάριτος. ἡμεῖς γὰρ 5
lege iustificamini † gratia excidistis. Nos enim
πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.
Spiritu ex fide spem iustitiae expectamus.
ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, 6
Nam in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium,
ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς, 7
sed fides per dilectionem operans. Currebatis bene,
τίς ὑμᾶς † ἀνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι;
quis vos † impedivit veritati non obedire?
ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. 8
Persuasio non ex vocante vos.
μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. 9
Modicum fermentum totam massam fermentat.
ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· 10
Ego confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis
ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἂν ᾖ.
qui autem conturbat vos portabit iudicium, quicunque fuerit.
ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι 11
Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc praedico, quid adhuc
διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον † τοῦ σταυροῦ.
persecutionem patior? Ergo abolitum est scandalum crucis.
ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς. 12
Vtinam & abscindantur qui conturbant vos.
ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν 13
Vos enim in libertate vocati estis, fratres: tantum ne
ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δου-
libertatem in occasionem carni, sed per charitatem ser-
λεύετε ἀλλήλοις· ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πε- 14
uite alterutrum: Nam omnis plena in uno verbo im-
πλήρωται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.
pletur, in hoc, diliges proximum tuum sicut teipsum.
εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ 15
Quod si alterutrum mordetis & comeditis, videte ne ab
ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, 16
inuicem consumamini. Dico autem, spiritu ambulate,
καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυ-
& concupiscentiam carnis non perficietis. Nam caro con-
μεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα γὰρ 17
cupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem: haec enim
ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε.
aduersantur sibi inuicem, ut non quae cumque uultis, haec faciatis.
εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. 18
Si autem spiritu ducimini, non estis sub lege.
φανερὰ δὲ ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι, μοιχεία, 19
Manifesta autem sunt opera carnis, quae sunt, adulterium,

fornicatio, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, ueneficium, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, 21 inuidiae, ebrietates, comessationes, & his similia: quae praedico uobis, sicut praedixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur. 22 Fructus autem spiritus est, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, 23 bonitas, fides, mansuetudo, continentia: aduersus huiusmodi non est lex. 24 Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum uitiis & concupiscentiis. 25 Si uiuimus spiritu, spiritu & ambulemus. 26 Non efficiamur inanis gloriae cupidi, inuicem prouocantes, inuidentes.

πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔριδες, ζῆλοι, θυμοὶ, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, περὶ ὧν προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τούτων οὐκ ἔστι νόμος. οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

CAP. VI. 1.

Ἄνδρες, ἐὰν καὶ προλημφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παρα- 1
Fratres, & si praeoccupatus homo in aliquo de-
πτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν
licto, vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in
πνεύματι πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.
spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tentaris.
ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως † ἀναπληρώσετε 2
Alter alterius onera portate & sic † adimplebitis
τὸν νόμον Χριστοῦ. εἰ γάρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὤν, 3
legem Christi. Si enim existimat quis se aliquid esse, cum nihil sit,
† ἑαυτὸν φρεναπατᾷ. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, 4
† seipsum seducit. opus autem suum probet unus-
καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς
quisque & tunc in semetipso tantum gloriam habebit, & non in
τὸν ἕτερον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει. 5
alterum. Unusquisque enim onus proprium portabit.
κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν 6
Communicet autem catechumenus verbum catechizanti se in
πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε· θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· 7
omnibus bonis. Nolite errare: Deus non deridetur:
ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. ὅτι 8
quae enim seminauerit homo, haec & metet. Quoniam
ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν·
qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem:
ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν
qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet uitam
αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν· καιρῷ γὰρ 9
aeternam. Bonum autem facientes non deficiamus: tempore enim
ἰδίῳ θερίσομεν μὴ † ἐκλυόμενοι. ἄρα οὖν ὡς καιρὸν 10
proprio metemus non † deficientes. Ergo dum tempus
ἔχωμεν ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς
habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad
τοὺς οἰκείους † πίστεως. ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασι 11
domesticos † fidei. Videte quam longis uobis litteris
ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. ὅσοι θέλουσιν εὐπροσω- 12
scripsi mea manu. Quicunque uolunt placere
πῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον
in carne, hi cogunt uos circumcidi, tantum
τῷ μὴ τῷ σταυρῷ † τοῦ Χριστοῦ διώκωνται. οὐδὲ γὰρ οἱ 13
ut non cruci † Christi persecutionem patiantur. Neque enim
περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς
circumcisi ipsi legem custodiunt: sed uolunt uos
περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται.
circumcidi, ut in uestra carne gloientur.
ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ † τοῦ κυρίου 14
Mihi autem absit gloriari nisi in cruce † Domini nostri
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ
Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est & ego
κόσμῳ. ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, 15
mundo. In enim Christo Iesu neque circumcisio aliquid ualet,
οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις· καὶ ὅσοι τῷ κα- 16
neque praeputium, sed noua creatura. Et quicunque huic re-
νόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ
gulae huic ambulauerint, pax super illos & misericordia, &
ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ † τοῦ θεοῦ. τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς 17
super Israel † Dei. De caetero, laborem mihi nemo
παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώ-
praestet: ego enim stigmata Domini Iesu in cor-
ματί μου βαστάζω. ἡ χάρις † τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- 18
pore meo porto. Gratia Domini nostri Iesu Chri-
στοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. ἀμήν.
sti cum spiritu vestro, fratres. Amen.

πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

Ad Galatas scripta à Roma.

Ἰούς χαλεπὸς ἐγκαφε ἀπὸ ῥόμων.

Iudas malus incaphe à Romanis.

S SANCTI

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφ. α.

PAVLVS Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, sanctis qui sunt Ephesi, & fidelibus in Christo Iesu.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ, καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo.

χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in caelestibus, in Christo.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ.

Sicut elegit nos in ipso ante constitutionem mundi, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.

καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Praedestinans nos in hoereditatem adoptionis per Iesum Christum in ipso: secundum propositum voluntatis eius,

προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,

in laudem gloriae gratiae suae, qua gratificavit nos in dilecto.

εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ.

In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum

ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ

divitias gratiae suae, quae abundavit in nobis in omni sapientia & prudentia:

τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει

ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suae secundum bonum placitum eius,

γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ,

quod proposuit in eo,

ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ

in dispensatione plenitudinis

εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν

temporum, instaurare omnia in Christo, quae in

καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ τὰ ἐπὶ

caelis, & quae in terra sunt, in ipso

τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ,

in quo etiam

ἐν ᾧ καὶ

sortem consecuti sumus praedestinati secundum propositum eius

ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ

qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suae,

τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,

ut simus in laudem gloriae eius, nos qui

εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς

ante speravimus in Christo.

προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ.

In quo & vos cum audissetis verbum veritatis, (Euangelium salutis vestrae) in quo &

ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ

credentes signati estis Spiritu promissionis sancto,

πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ,

Quod est pignus hereditatis nostrae, in re-

ὅ ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπο-

demptionem acquisitionis, in laudem gloriae ipsius.

λύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

Propter hoc & ego audiens fidem vestram in Domino

Διὰ τοῦτο κἀγὼ ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ

Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην εἰς πάντας τοὺς

non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri

ἁγίους οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν

faciens in orationibus meis. Ut Deus Domini

ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου· ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ

nostri Iesu Christi, pater gloriae, det vobis spiritum

κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦμα

sapientiae & revelationis, in agnitione eius.

σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ·

Illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis

πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ

quae sit spes vocationis eius, & quae

εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ

divitiae gloriae hereditatis eius in sanctis:

πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις·

Et quae eminens magnitudo virtutis eius in nos

καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς

CAP. II. β'.

Et vos cum essetis mortui delictis &

Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ

peccatis vestris, (in quibus aliquando ambulastis secundum saeculum

ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν

huius mundi, secundum principem potestatis aeris

αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος,

spiritus qui nunc operatur in filios diffidentiae:

τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας·

inter quos & nos omnes conversati sumus aliquando in de-

ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν

siderio carnis nostrae, facientes voluntates carnis & cogitationum:

ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν

& eramus natura filii irae, sicut & caeteri.

διανοιῶν, καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί·

Deus autem qui dives est in misericordia, propter

ὁ δὲ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην

nimiam caritatem suam qua dilexit nos.

αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς,

Et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in

καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς

Christo, (gratia estis salvati) & conresuscitavit

παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ (χάριτί ἐστε σεσωσμένοι) καὶ συν-

& consedere fecit in caelestibus in Christo Iesu

ήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς

ut ostenderet in saeculis supervenientibus divitias gratiae suae,

ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,

in bonitate super nos in Christo Iesu. Nam gratia estis

ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν

salvati per fidem. (Et hoc non ex vobis Dei)

χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τῇ γὰρ χάριτί ἐστε

donum est: Non ex operibus ut ne quis glorietur.

σεσωσμένοι διὰ πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ

Factura enim eius sumus creati in Christo Iesu in

δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχήσηται.

operibus bonis, quae praeparavit Deus ut in illis ambulemus.

Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ

Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes in carne,

ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περι-

qui dicebamini praeputium ab ea quae dicitur circumcisio

πατήσωμεν. Διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑμεῖς ποτὲ τὰ ἔθνη

in carne, quae fit manu circumcisio vestra,

ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περι-

quod eratis illo tempore sine Christo, alienati a conversatione

τομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς

Israel, & hospites testamentorum, spem non habentes promissionis,

Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ

& advenae eramus a testamentis pacti, spem habentes,

ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι

& sine Deo hoc

ἐν τῷ κόσμῳ. Νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ

est nunc autem in Christo Iesu vos qui aliquando

ὄντες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ.

estis longe, facti estis prope in sanguine Christi.

Ipse enim est pax nostra, (qui fecit utraque unum,

Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν,

& medium parietem maceriae solvit, inimicitias in carne

καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ

sua, legem mandatorum decretis evacuans,

αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν κατηργηκώς,

ut duos condat in semetipso in unum novum hominem, faciens

ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν

pacem & reconciliet ambos in uno corpore

εἰρήνην καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι

Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso.

τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν ἑαυτῷ·

Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe, &

καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν, καὶ

in qua propter.

τοῖς ἐγγύς·

Quoniam per ipsum habemus accessum

ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ

ambo in uno spiritu ad Patrem.

ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.

Itaque iam non estis hospites & advenae,

Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι,

sed estis cives sanctorum & domestici Dei.

ἀλλὰ ἐστὲ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ·

Superaedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum,

ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν,

ipso summo angulari lapide Iesu Christo,

ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ,

in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum

ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον

in Domino, in quo & vos coaedificamini in habitaculum Dei

ἐν κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ

in Spiritu.

Θεοῦ ἐν πνεύματι.

---

* qui erudiebam

* vel, ἀποστολὴ

* quod commissum

* pro vobis

* quod operatum est in Christo Iesu

* Quae cum legeritis

* vel, ἀποστολὴν

* Quae

* ad

* vel, ἀποστολὴν

* Quae

* ad

* vel, ἀποστολὴν

* Quae

* ad

CAP. III. γ'.

Hujus gratiæ ego Paulus ὁ δέσμιος Christi Jesu
pro vobis Gentibus, si quidem auditistis dispensationem gratiæ
Dei quæ data est mihi erga vos, quod secundum revelationem
notum mihi factum est mysterium, sicut antea scripsi paucis,
ad quæ cum legitis, intelligere possitis prudentiam meam in
Christi mysterio, quod aliis generationibus non agnitum fuit
filiis hominum, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis
ejus & Prophetis per spiritum, esse
gentes cohæredes & concorporales, & comparticipes
promissionis ejus in Christo per Evangelium,
cujus factus sum minister secundum donum gratiæ Dei
quæ data est mihi secundum operationem potentiæ ejus.
Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc, in
gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi,
& illuminare omnes quis dispensatio sit mysterii hujus abs-
conditi per sæcula in Deo, qui omnia creavit,
ut innotescat nunc principatibus & potestatibus in cœlestibus
per ecclesiam multiformis sapientia Dei,
secundum præfinitionem sæculorum, quam fecit in Christo Jesu
Domino nostro
in quo habemus fiduciam & accessum in confidentia
per fidem ejus. Quapropter peto ne deficiatis
in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra.
Hujus rei gratia flecto genua mea ad Patrem
Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas
in cœlis & in terra nominatur. Ut det vobis
secundum divitias gloriæ suæ, potestate corrobo-
rari per spiritum ejus in interiore homine,
habitare Christum per fidem in cordibus vestris,
in charitate radicati & fundati,
ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis,
quæ sit latitudo & longitudo & altitudo & profundum,
scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi,
ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.
Porro ei qui potens est omnia facere super om-
nia abunde, secundum virtutem quæ operatur in nobis,
ipsi gloria in ecclesia per Christum Jesum, in omnes generationes seculi
seculorum. Amen.

CAP. IIII. δ'.

Obsecro igitur vos ego vinctus in Domino, digne ambuletis
vocatione qua vocati estis, cum omni
humilitate & mansuetudine, cum patientia
tolerantes invicem in charitate, solliciti
servare unitatem spiritus in vinculo pacis.
Unum corpus & unus spiritus, sicut & vocati estis in una
spe vocationis vestræ, unus Dominus, una fides,
una baptisma, unus Deus & Pater omnium, qui super
omnes & per omnes, & in omnibus vobis
nobis.
Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis
Christi. Ideo dicit: Ascendens in altum, captivam
duxit captivitatem & dedit dona hominibus.
Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in
terras inferiores partes? Qui descendit, ipse est & qui ascen-
dit super omnes cælos, ut adimpleret omnia.
Et ipse dedit alios quidem Apostolos, alios autem Prophetas
alios vero evangelistas, alios autem pastores & doctores,
ad perficiendum sanctos in opus ministerii, in
ædificationem corporis Christi. Donec occurramus
omnes in unum fidei & agnitionis filii Dei,
in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi,
ut non amplius simus parvuli, & circumferamur
omni vento doctrinæ, in cubo hominum,
astutia ad circumventionem erroris.
Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in ipso
per omnia qui est caput, Christus. Ex quo totum corpus
compactum & compositum per omnem subministrationem
secundum operationem in mensuram unius cujusque membri, ipsius
incrementum corporis facit, in ædificationem sui ipsius in charitate.
Hoc igitur dico & obtestor in Domino, non amplius vos
ambulare, sicut & reliqui Gentes ambulant in vanitate
mentis suæ, tenebris obscuratum habentes intellectum,
alienati à vita Dei per ignorantiam quæ est
in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum.
Qui desperantes semetipsos impudicitiæ, in
operationem immunditiæ omnis, in concupi-
scentiam abundantiæ vitam eis in semetipsis.
Vos autem non ita didicistis Christum,
si quidem eum audistis & in ipso edocti estis, sicut est
veritas in Jesu,
ut deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur
secundum desideria erroris.
Renovamini autem spiritu
mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum
Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis.
Propter quod
deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo
suo, quoniam sumus invicem membra.
Irascimini & nolite peccare: sol non occidat super
iracundiam vestram, neque detis locum diabolo.
Qui furabatur jam non furetur, magis autem laboret operando manibus
quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.
Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad
ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus.
Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in
diem redemptionis.
Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollatur
a vobis cum omni malitia.
Estote autem invicem benigni, misericordes, donantes vobismetipsis
sicut & Deus in Christo donavit vobis.
Estote ergo imitatores Dei sicut filii charissimi,
& ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit
semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis.
Fornicatio autem & omnis immunditia aut avaritia nec nominetur
in vobis, sicut decet sanctos,
aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet,
sed magis gratiarum actio.
Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator aut immundus aut
avarus, quod est idolorum servitus, non habet hæreditatem in regno
Christi & Dei.
Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in
filios diffidentiæ.
Nolite ergo effici participes eorum.
Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino:
ut filii lucis ambulate.
Fructus enim lucis est in omni bonitate & justitia & veritate,
probantes quid sit beneplacitum Deo,
& nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem
& redarguite.
Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est & dicere.
Omnia autem quæ arguuntur a lumine manifestantur.
Omne enim quod manifestatur lumen est.
Propter quod dicit:
Surge qui dormis & exurge a mortuis,
& illuminabit te Christus.
Videte itaque fratres quomodo cauti ambuletis, non quasi insipientes
sed ut sapientes,
redimentes tempus, quoniam dies mali sunt.
Propter quod nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit
voluntas Dei.
Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini
Spiritu sancto,
loquentes vobismetipsis in psalmis & hymnis & canticis spiritalibus,
cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino,
gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi
Deo & Patri,
subjecti invicem in timore Christi.

ἀφίλει ποιεῖν.

ἐγκαυχᾶσθε ὑμῶν. Νῦν δὲ γεγράφηκα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, 11
¶ Incredibilem verum. Nolim dare
P Qui fornicatus fuerit
¶ verecundo
* imo quod bonum
§ eodem tempore sanctificat se patrem
P malos
* graecum:
* Idolo

ἐὰν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μὴ συνεσθίειν. τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρινεῖ. ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. 12 13

¶ malles ebullire

Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτιγε βιωτικά; βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους καθίζετε; πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδὲ εἷς σοφὸς ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ; ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. 1 2 3 4 5 6 7 8

¶ Nemo audeat
P Dei.
* malunt communicare
συλλειτουργῆσαι
* qui culpa in eundo hoc
¶ patrem qui ea duxerit
P quod mundi dicitur.
* proprium quod * qui dormiunt.

ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. καί ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν. 9 10 11

¶ Nolite abuti
P Dei.
* nolite communicare
συλλειτουργεῖτε
* qui culpa in eundo hoc
¶ patrem qui ea duxerit
P quod mundi dicitur.
* proprium quod * qui dormiunt.

Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἆρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ. 12 13 14 15 16 17 18 19 20

¶ Omnia mihi licent, sed non omnia expedient. Omnia mihi licent, sed non omnibus imperabo. Cibus ventri, & venter cibis: Deus autem & hunc & illa destruet. Corpus autem non fornicationi, sed Domino: & Dominus corpori. Deus autem & Dominum suscitavit, & nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quod corpora vestra membra sint Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quod qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim, inquit, duo in carne una. Qui autem adhaeret Domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est: qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate & portate Deum in corpore vestro.

P Glorificate.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνήρ. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως. λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλόν ἐστιν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ· εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι· ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἄπιστον ἔχει, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα· ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περιπατείτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. περιτομῇ τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μὴ περιτεμνέσθω. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστι Χριστοῦ. τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος, ἀδελφοί, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῷ. περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γαμήσῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχήμον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμησάτωσαν. ὃς δὲ ἕστηκεν ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιήσει· ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

¶ Bonum homini mulierem non tangere. Propter fornicationes autem unusquisque uxorem suam habeat, & unaquaeque virum suum habeat. Uxori vir debitum reddat: similiter autem & uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi: & rursum revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut meipsum: sed unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius autem sic. Dico autem non nuptis & viduis: bonum est illis si sic permaneant sicut & ego. Quod si non se continent, nubant: melius est enim nubere quam uri. His autem qui matrimonio iuncti sunt praecipio non ego sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit manere innuptam aut viro suo reconciliari: & vir uxorem non dimittat. Ceteris ego dico non Dominus: si quis frater uxorem habet infidelem, & haec consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & mulier quae habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum: sanctificatus est enim vir infidelis in muliere, & sanctificata est mulier infidelis in fratre alioquin filii vestri immundi essent: nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat: non enim est servituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. In pace autem vocavit nos Deus. Unde enim scis mulier si virum tuum salvum facies? aut unde scis vir si uxorem tuam salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit Dominus, unumquemque sicut vocavit Deus, ita ambulet. Et sic in omnibus Ecclesiis mando. Circumcisus aliquis vocatus est? non adducat praeputium. In praeputio aliquis vocatus est? circumcidatur. Circumcisio nihil est, & praeputium nihil est: sed observatio mandatorum Dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Servus vocatus es? non sit tibi curae: sed & si potes liber fieri, magis utere. Qui enim in Domino vocatus est servus, libertus est Domini: similiter & qui liber vocatus est, servus est Christi. Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum. Unusquisque in quo vocatus est fratres, in hoc maneat apud Deum. De virginibus autem praeceptum Domini non habeo: consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a Domino ut fidelis sim. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli quaerere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccasti: & si nupserit virgo, non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc autem dico fratres, tempus autem modicum est. Reliquum est ut & qui habent uxores tamquam non habentes sint: & qui flent tamquam non flentes: & qui gaudent tamquam non gaudentes: & qui emunt tamquam non possidentes: & qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. Praeterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quae Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu. Quae autem nupta est, cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro. Hoc autem ad utilitatem vestram dico: non ut laqueum vobis iniciam, sed ad id quod honestum est, & quod facultatem praebeat sine impedimento Deo obsecrandi. Si quis autem turpem se videri super virginem suam filiam putat, si sit superadulta, & sic necesse est fieri, quod vult faciat: non peccat, si nubat. Qui autem statuit in corde suo firmum, non habens necessitatem, potestatem autem habet suae voluntatis, & hoc iudicavit in corde suo servare virginem suam, bene faciet. Itaque & qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit melius faciet. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit: quod si dormierit vir eius, liberata est: cui vult nubat, tantum in Domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium: puto autem & me Spiritum Dei habere.

CAP. VI. ϛ'.

¶ Nolo abolere praeceptum verbis in Domino hoc

Περὶ δὲ εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι· εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. οὐκ ἐν πᾶσι δὲ ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου τὸ εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. βλέπετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη προσκόμμα γένηται τοῖς ἀσθενέσι. ἐάν τις γὰρ ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ τοῦ ἀσθενοῦς οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. διὸ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

¶ Nisi abolere praeceptum verbis in Domino hoc

Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἑόρακα; οὐχὶ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστίν. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται· οὐ κημώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν καὶ ὁ ἀλοητὴς ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσι, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐ κεχρήμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ τούτων κέχρημαι. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τί οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω τοὺς ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω· πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλὰ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

¶ Nisi abolere praeceptum verbis in Domino hoc

ſa. ſuſtine, & ſalua
ὁ ἀληθὴς, ἡ ἐναντίωμένοι τὸ σώματι τῆς ἀληθείας·
Et caſtrenſi pedes in præparatione Euangelij
καὶ ὑποδεδεμένοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου
pares: in omnibus aſſumentes ſcutum fidei:
εἰρήνης· ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸ θυρεὸν τῆς πίστεως,
in quo poſſitis omnia tela ignea extinguere.
ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τὰ πονηρὰ τὰ πεπυρωμένα
extinguere. Et galeam ſalutaris aſſumite,
σβέσαι· Καὶ περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε,
& gladium ſpiritus, (quod eſt verbum Dei)
καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ·
Per omnem orationem & obſecrationem omni
διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως παντὸς
tempore in ſpiritu: & in ipſo hoc vigilantes in
καιροῦ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν
omni inſtantia, & obſecratione pro omnibus ſanctis:
παντὶ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων·
Et pro me: vt mihi detur ſermo in aperitione oris
καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός
meæ, vt libere notum faciam myſterium Euangelij,
μου, ἐν παῤῥησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου
Pro quo legationis fungor in catena: vt in ipſo libere
ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει· ἵνα ἐν αὐτῷ παῤῥησιάσωμαι
quem, vt oportet me loqui. Vt autem ſciatis & vos quæ
μου, ὡς δεῖ με λαλῆσαι. Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ
circa me ſunt, omnia vobis nota faciet Tychicus,
κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς
frater & fidelis miniſter in Domino: Quem miſi ad
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς
vos in ipſum hoc, vt cognoſcat quæ circa nos ſunt, & conſoletur
ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῷ τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέσῃ
corda veſtra. Pax fratribus & charitas
τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη
cum fide, à Deo Patre, & Domino Ieſu Chriſto.
μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.
Gratia cum omnibus diligentibus Dominum noſtrum Ieſum
ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν
Chriſtum in incorruptione. Amen.
χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

Ad Philippenſes ſcripta eſt à Roma per Tychicum.
Πρὸς φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης διὰ τυχικοῦ.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD PHILIPPENSES
ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. αʹ

PAVLVS & Timotheus ſervi
ΠΑΥΛΟΣ καὶ τιμόθεος δοῦλοι
Ieſu Chriſti, omnibus Sanctis in
ἰησοῦ χριστοῦ, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν
Chriſto Ieſu * exiſtentibus in Philip-
χριστῷ ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν φιλιπ-
pis, cum epiſcopis & Diaconibus.
ποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις.
Gratia vobis & pax à Deo
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ
Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.
Gratias ago Deo meo in omni memoria veſtri,
Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν
Semper in omni precatione mea pro omnibus vobis, cum
πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ
gaudio deprecationem faciens:
χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος·
Super communicatione veſtra in
ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς
Euangelium, à prima die vſque nunc.
τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν·
Confidens ipſum hoc, quia qui cœpit in vobis opus bo-
πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγα-
num, perficiet vſque in diem Chriſti Ieſu:
θὸν, ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας χριστοῦ ἰησοῦ· Καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν
me hoc ſentire pro omnibus vobis, propter habere
ἐμε ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολο-
me in corde vos: in * vinculis meis, & in defenſio-
γίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συγκοινωνοὺς μου τῆς
ne & confirmatione Euangelij, Participes meæ
χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας, μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ
gratiæ omnes vos eſſe: Teſtis enim mihi eſt
θεὸς, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις ἰησοῦ χριστοῦ.
Deus, quomodo cupiam omnes vos in viſceribus Ieſu Chriſti.
θεὸς, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις ἰησοῦ χριστοῦ.
Et hoc oro, vt charitas veſtra magis ac
Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ
magis abundet in ſcientia & * omni ſenſu:
μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ * πάσῃ αἰσθήσει,
Ad probandum vos præſtantia, vt ſitis ſinceri
εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς
& * inoffenſi in diem Chriſti: repleti * fructibus
καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν
iuſtitiæ eorum qui per Ieſum Chriſtum ſunt in gloriam & laudem Dei.
δικαιοσύνης τοῦ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.
Scire autem vos volo, fratres, quia quæ circa me
Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
magis ad profectum Euangelij venerunt
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν·
Ita vt vincula mea manifeſta in Chriſto fierent in to-
ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ
to prætorio, & * cæteris omnibus: & alios plures
τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς * λοιποῖς πᾶσι· καὶ τοὺς πλείονας
fratres in Domino, * plus vinculis meis, abun-
τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ † πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισ-
dantes audere * ſine timore loqui Verbum Dei.
σοτέρως τολμᾶν * ἀφόβως τὸν τοῦ θεοῦ λόγον λαλεῖν.
Quidam quidem & propter inuidiam & * litem: quidam autem & propter
τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν τινὲς δὲ καὶ δι'
bonam voluntatem Chriſtum prædicant. Quidam ex charita-
εὐδοκίαν τὸν χριστὸν κηρύσσουσι. οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης,
tem Euangelio poſitum. Scientes quoniam in defenſionem
τὴν ἐν εὐαγγελίου τεθειμένοι. εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦτο κεῖμαι.
Quid enim? Attamen omni modo, ſive * occaſione, ſive veritate, Chriſtus
τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, χριστὸς
Prædicatur: & in hoc gaudeo, ſed & gaudebo.
καταγγέλλεται· ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι·
Scio enim quia hoc mihi proueniet ad ſalutem, per veſtram
οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι * ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν
orationem, & ſubminiſtrationem ſpiritus Ieſu Chriſti,
δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος ἰησοῦ χριστοῦ,
Secundum expectationem & ſpem meam, quia in nullo
κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ
confundar, ſed in omni fiducia, ſicut ſemper, & nunc
αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παῤῥησίᾳ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν
magnificabitur Chriſtus in corpore meo, ſive per vitam,
† μεγαλυνθήσεται χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
ſive per mortem. Mihi enim vivere, Chriſtus eſt &
εἴτε διὰ θανάτου· ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, χριστὸς, καὶ τὸ
mori lucrum. Si vero vivere in carne, hoc mihi
* ἀποθανεῖν, κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, τοῦτό μοι
fructus operis eſt, & quid eligam non notum
καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω.
Coarctor autem è duobus: deſiderium habens ad
Συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ
diſſolvi, & eſſe Chriſtum: multo magis melius.
* ἀναλῦσαι, καὶ σὺν χριστῷ εἶναι· πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον·
Ad permanere autem in carne, magis neceſſarium propter vos.
τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς.
Et hoc confidens, ſcio quia manebo & conſummabo omnibus
καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν
vobis ad veſtrum profectum & gaudium
ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς
fidei: vt gloriatio veſtra abundet in Chriſto Ieſu in me,
πίστεως· ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ,
per meam præſentiam iterum ad vos.
διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.
Tantum digne Euangelio Chriſti * gerite vos, vt ſive
μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε
veniens & videns vos, ſive abſens, audiam veſtra quia
ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι
ſtatis in uno ſpiritu, vnanimes, collaborantes fidei
στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ, συναθλοῦντες τῇ πίστει
Euangelij. Et non terreri in vllo ab
τοῦ εὐαγγελίου· καὶ μὴ † πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν
aduerſariis. Quod illis quidem eſt indicium perditionis, vobis
ἀντικειμένων· ἅτις ἐστὶν αὐτοῖς μὲν ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῖν
autem ſalutis: & hoc à Deo. Quia vobis donatum eſt pro
δὲ σωτηρίας· καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· ὅτι ὑμῖν * ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ
Chriſto non ſolum vt in eum credatis, ſed & vt pro eo
χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ
* patiamini, idem certamen habentes quale vidiſtis in me, &
πάσχειν, τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ, καὶ
nunc * audiatis de me.
νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

CAP. II. βʹ.

Si qua ergo conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium chari-
Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγά-
tatis, ſi qua * communio ſpiritus, ſi qua viſcera * & miſerationes:
πης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴτινα σπλάγχνα οἰκτιρμοί,

implere meum gaudium, vt idem sapiatis, eandem
charitatem habentes, vnanimes, vnum sentientes, nihil
per contentionem neque per inanem gloriam, sed
in humilitate animi alios arbitrantes superiores sibi:
non quæ sua singulos considerantes, sed quæ alterorum.
Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu:
qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est
esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit formam
serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu
inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum factus obe-
diens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter
quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est
super omne nomen. Vt in nomine Iesu omne genu flectatur
cœlestium, & terrestrium, & infernorum: & omnis lingua
confiteatur, quia Dominus Iesus Christus, in gloriam
Dei Patris. Itaque, dilectissimi mei, sicut semper
obedistis mihi, non in præsentia tantum, sed & nunc
multo magis in absentia mea, cum timore & tremore vestram
ipsorum adoptionem operamini. Deus enim est qui operatur in
vobis & velle, & perficere pro bona voluntate. Omnia
autem facite sine murmurationibus, & hæsitationibus:
vt sitis filii Dei irreprehensibiles in medio nationis prauæ & peruersæ, inter quos lucetis
sicut luminaria in mundo: Verbum vitæ continentes, ad
gloriationem mihi in die Christi, quia non in vacuum
cucurri neque in vacuum laboraui. Sed & si immolor, super
sacrificium & obsequium fidei vestræ, gaudeo & congratulor omnibus vobis.
Idipsum autem & vos gaudete, & congratulamini mihi.
Spero autem in Domino Iesu, Timotheum me citò mittere
vobis, vt & ego bono animo sim, cognoscens quæ circa vos
sunt. Neminem enim habeo tam unanimem, qui sincere pro vobis
sollicitus sit. Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi.
Probitatem autem eius cognoscitis, quoniam sicut patri filius,
mecum seruiuit in Euangelio. Hunc quidem igitur spero
me statim ad vos
mittere, cum aspexero quæ circa me sunt. Confido autem in Domino, quod & ipse ad
me veniam. Necessarium autem existimaui Epaphroditum fratrem, & cooperatorem, & commilitonem meum, vestrum autem apostolum, & ministrum
meæ, suggregalem meum, vobis: siquidem desiderans vos erat, & contristatus,
quia audistis eum infirmatum esse. Nam & infirmatus est proximus morti, sed Deus misertus est
eius: non solum autem eius, sed & mei, ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo
illum misi, vt videntes eum iterum gaudeatis, & ego sine dolore sim. Excipite ergo illum in
Domino cum omni gaudio, & huiusmodi cum honore habete: quia propter opus Christi usque ad mortem accessit,
tradens animam suam, vt impleret id quod ex parte vestra deerat obsequium.

CAP. III.

Cætera, fratres mei, gaudete in Domino. Eadem vobis scribere, mihi quidem non est pigrum, vobis autem
cautos. Videte canes, videte malos operarios, videte
concisionem. Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu
Dei seruimus, & gloriamur in Christo Iesu, & non in carne confidimus:
quamuis & ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videtur confidere in carne,
ego magis: circumcisus octauo die, ex genere Israël,
de tribu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus,
secundum æmulationem persequens ecclesiam, secundum iustitiam quæ in lege est conuersatus sine
querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimentum.
Verumtamen & existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, propter quem omnia
detrimentum feci, & arbitror ut stercora, vt Christum lucrifaciam,
& inueniar in illo non habens meam iustitiam quæ ex lege est, sed illam quæ est per fidem Christi, quæ ex Deo est iustitia in fide,
ad cognoscendum illum, & virtutem resurrectionis eius, & societatem passionum illius, configuratus morti eius,
si quo modo occurram ad resurrectionem quæ est ex mortuis. Non quod iam acceperim, aut iam perfectus sim,
persequor autem si quo modo comprehendam, in quo & comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres, ego me
non arbitror comprehendisse. Vnum autem, quæ quidem retro sunt obliuiscens, & in anteriora me extendens,
ad destinatum persequor ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti hoc sentiamus:
& si quid aliter sapitis, & hoc vobis Deus reuelabit. Verumtamen ad quod peruenimus ambulemus eadem regula, idem sapiamus.
Imitatores mei estote fratres, & obseruate eos qui ambulant sic, sicut habetis formam nostram.
Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi. Quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conuersatio in cœlis est, vnde etiam Saluatorem exspectamus Dominum Iesum Christum, Qui reformabit corpus humilitatis nostræ conforme fieri corpori claritatis suæ, secundum operationem qua etiam possit omnia sibi subiicere. Itaque fratres mei dilectissimi & desiderati, gaudium meum & corona mea, sic state in Domino, dilectissimi.

CAP. IIII.

Euodiam rogo, & Syntychen deprecor idipsum sapere in Domino. Etiam rogo & te, germane compar, adiuua illas quæ mecum laborauerunt in Euangelio cum Clemente & cæteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitæ. Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Nihil solliciti sitis: sed in omni oratione & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum. Et pax Dei quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras in Christo Iesu. De cætero fratres, quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate: quæ & didicistis & accepistis & audistis & vidistis in me, hæc agite: & Deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in Domino vehementer, quia aliquando refloruistis pro me sentire: in quo & sentiebatis, occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico: ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio & humiliari, scio & abundare: ubique & in omnibus institutus sum & satiari & esurire, & abundare & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi meæ. Scitis autem & vos Philippenses quod in principio Euangelii, quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia communicauit in ratione dationis & accepti, nisi vos soli: quia & Thessalonicam semel & bis in usum mihi misistis. Non quia requiro datum, sed requiro fructum abundantem in rationem vestram. Habeo autem omnia & abundo. Repletus sum accepta ab Epaphrodito quæ misistis odorem suauitatis, hostiam acceptabilem, placentem Deo. Deus autem meus implebit omnem indigentiam vestram secundum suum

corona mea, sic state in Domino *dilecti
στήκετε ἐν κυρίῳ, οὕτω στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.

Euodiam rogo, & Syntychen deprecor vt idipsum
Εὐοδίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ
sapere in Domino. Etiam rogo & te, germane
φρονεῖν ἐν κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καί σε, σύζυγε γνή-
mone, † opitulare eis quæ mecum laborarunt in
σιε, συλλαμβάνου αὐταῖς αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ †συνή-
Euangelio cum & Clemente, & cæteris cooperatoribus
θλησάν μοι, μετὰ καὶ Κλήμεντος, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν
meis, quorum nomina † in libro vitæ
μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.
χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἐρῶ, χαίρετε·
Modestia vestra noscat omnibus hominibus. Dominus
τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν †γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος
prope †. Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione
ἐγγύς. μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ
& obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotes-
καὶ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέ-
cant apud Deum. Et pax Dei †superans
σθω πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἡ εἰρήνη † τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα
omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias
πᾶσαν νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὰ νοήματα
vestras in Christo Iesu. † Reliquum, fratres, quæcunque
ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. † τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα
sunt vera, quæcunque pudenda, quæcunque iusta, quæcunque pura, quæcunque
ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα
amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si quæ laus:
προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ, καὶ εἴ τις ἔπαινος,
hæc cogitate. Quæ & didicistis, & acceptastis,
ταῦτα λογίζεσθε. ἃ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ
& audistis, & vidistis in me, hæc agite, & Deus
ἠκούσατε, καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς
pacis erit † vobiscum.
τῆς εἰρήνης ἔσται μετὰ ὑμῶν·

Gauisus sum autem in Domino
† Congratulor autem in eloquendo † vehementer
ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ
magnopere, quòd tandem aliquando reflorescere
μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ † ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν,
in me & sentiendo, quemadmodum & sentiebatis autem,
ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, † ἠκαιρεῖσθε δὲ
Non quod propter penuriam dico. Ego enim didici, in quibus sum
οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι,
contentus esse. Scio & humiliari, scio & abun-
αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισ-
dare: ubique & in omnibus edoctus sum & saturari,
σεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι † μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι,
& esurire, & abundare, & penuriam pati.
καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν, καὶ ὑστερεῖσθαι.
Omnia possum in eo confortante me Christo.
πάντα ἰσχύω ἐν τῷ †ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ.
Verumtamen bene fecistis communicantes meæ tribulationi.
πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει.
Scitis autem & vos Philippenses, quòd in principio euan-
οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, φίλιπποι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγ-
gelii, quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia
γελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία
communicauit in ratione dati & accepti, nisi vos soli.
ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι·
Quia & in Thessalonica & semel & bis in vsum mihi
ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι
misistis. Non quòd quæram † donum, sed re-
ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπι-
quiro fructum abundantem in rationem vestram.
ζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν.
Habeo autem omnia, & abundo. Repletus sum acci-
ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξά-
piens ab Epaphrodito quæ à vobis, odorem suauitatis,
μενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας,
hostiam acceptam, placentem Deo.
θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ.
Deus autem meus impleat † omnem vsum vestrum secundum
ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ
diuitias suas in gloria, in Christo Iesu.
πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
Deo autem & patri nostro gloria in sæcula sæculorum. Amen.
τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
Salutate omnem sanctum in Christo Iesu.
ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos
ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί· ἀσπάζονται ὑμᾶς
omnes sancti, maxime autem qui de Cæsaris domo
πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς καισαρος οἰκίας.
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.
ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Philippenses, scripta est ab Roma
Πρὸς φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης
per Epaphroditum.
διὰ ἐπαφροδίτου.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD COLOSSENSES
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS Apostolus Iesu
ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ
Christi per voluntatem Dei, & Timotheus
Χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ Τιμόθεος
frater,
ὁ ἀδελφὸς,
Colossis † sanctis & fidelibus fratri-
Κολοσσαῖς † ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελ-
bus in Christo:
φοῖς ἐν Χριστῷ·
Gratia vobis, & pax a Deo Patre nostro, & Domino
χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
Iesu Christo. Gratias agimus
Ἰησοῦ Χριστοῦ. εὐχαριστοῦμεν
Deo, & patri Domini
τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ
Iesu Christi, semper pro vobis orantes,
κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι,
audientes fidem vestram in Christo Iesu, & dilectio-
ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ † τὴν ἀγά-
nem † quam habetis
πην † ἣν ἔχετε
in omnes sanctos, propter spem
εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα
quæ reposita est vobis in cœlis, quam præmisistis in
τὴν ἀπόκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν
verbo veritatis Euangelii
τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου,
quod peruenit
τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶ καρ-
ad vos, sicut & in vniuerso mundo est fructi-
ποφορούμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας
ficatum, & augetur, sicut & in vobis, ex quo die
ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν † τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ·
audistis & cognouistis gratiam Dei in veritate
7 καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν,
qui est fidelis pro vobis minister Christi,
8 ὃς καὶ πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ χριστοῦ·
Qui manifestauit nobis vestram dilectionem in spiritu.
9 καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.
Propter hoc & nos ex qua die audiuimus, non cessamus
διόπερ καὶ ἡμεῖς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα
pro vobis orantes & postulantes, vt impleamini
ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε
agnitione voluntatis eius, in omni sapientia & intellectu
τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν παντὶ σοφίᾳ καὶ συνέσει
spirituali; Ambulare vos digne Deo in
πνευματικῇ· περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς
omne placitum, in omni opere bono fructificantes, &
πᾶσαν ἀρεσκείαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες, καὶ
crescentes in scientia Dei: in omni
αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ· ἐν πάσῃ
confortati virtute, secundum potentiam claritatis eius, in
δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς
omni patientia & longanimitate cum gaudio
πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς·
Gratias agentes Deo & Patri qui dignos nos fecit
εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι
in partem sortis sanctorum in lumine:
ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί·
Qui eripuit nos de potestate tenebrarum: & transtu-
ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετ-
lit in regnum filii dilectionis sue:
ἔστησεν εἰς τὴν βασιλείαν † τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ·
In quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum:
ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, † τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν·
Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ:
ὅς ἐστιν εἰκὼν † τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως·
Quoniam in ipso condita sunt vniuersa quæ in cœlo, & quæ
ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ
in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni, siue do-
ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυ-
minationes, siue principatus, siue potestates: omnia per ipsum &
ριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ
in ipso creata sunt:
εἰς αὐτὸν ἔκτισται·
Et ipse est ante omnes, & omnia
καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα
in ipso constant.
ἐν αὐτῷ συνέστηκεν·
Et ipse est caput corporis ecclesiæ, qui est principium primogenitus ex
καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ
mortuis vt sit in omnibus ipse primatum tenens.
τῶν νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων·

τοῦ σχίσ᾽

ἐπὶ τῷ αὐτῷ † διάνοιαν, καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖτε.

† terris ‖ fons.

‖ rebibere

† propter philosophiam

‖ Iudæi.
‖ Iesum Christum

μετεμελήθην

† quod praedicamentum est ‖ ad

† quod dicitur in quo datum est nobis

‖ Vel, ut impleam

φανερὸν

† nomen
‖ Dominici

‖ Iesum Christum

‖ quidem solum. deinde ‖ pro ‖ sunt Iudaïcæ, & quotquot

παρακαλῶ μὲν

‖ adhuc

† Christo

‖ Filium suo

† Dominum Christum

‖ Iesum

† de Iudæis

† denique

† denique

† Iesum Christum

‖ Iudæi

ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, 28
καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτηρίας· καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· 29
ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν· 30
τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

CAP. II. β.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, 1
πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες· 2
μηδὲν κατ᾽ ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· 3
μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. 4
τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· 5
ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, 6
ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· 7
καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. 8
διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· 9
ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, 10
καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

ὥστε ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· 12
θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. 13
πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν· 14
ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 15
λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. 16
ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· 17
τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.

Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν· 19
οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· 20
οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· 21
τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον· 22
τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· 23
πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. 24
ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· 25
ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν διὰ τὸ ἀκοῦσαι ὑμᾶς ἠσθένησεν· 26
καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμὲ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ· 27
σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτὸν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ· 28
προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· 29
ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισε παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας. 30

τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ· τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. 1
βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν· 2
ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομὴ, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· 3
καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκὶ, ἐγὼ μᾶλλον· 4
περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμὶν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων· κατὰ νόμον Φαρισαῖος· 5
κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος· 6
ἀλλὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν· 7
ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι᾽ ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω· 8
καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει· 9
τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ· 10
εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. 11
οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω ἐφ᾽ ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ· 12
ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δὲ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, 13
κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 14
ὅσοι οὖν τέλειοι τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· 15
πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν. 16
συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς· 17
πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· 18
ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. 19
ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, 20
ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα. 21

CAP. III. γ.

Ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί. 1
Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. 2
ναὶ ἐρωτῶ καὶ σὲ, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. 3
Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. 4
τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς. 5
μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν· 6
καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 7
τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· 8
ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοὶ, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν. 9

ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ· 10
οὐχ ὅτι καθ᾽ ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι· 11
οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· 12
πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. 13
πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντες μου τῇ θλίψει· 14
οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· 15
ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. 16
οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. 17
ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ᾽ ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ· 18
ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 19
τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. 20

ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί· 21
ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας. 22
ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν· ἀμήν. 23

πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ἐπαφροδίτου.

CAP. IV. δ'.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD THESSALONICENSES
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
EPISTOLA PRIMA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α'.

πάνυ μεγάλως ἔχω· ὥστε ἡ ψυχή μου πλήρης εἶναι τῆς
παρακλήσεως, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἡμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ
θλίψει ἡμῶν· ὅτι καὶ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν, οὐδεμίαν
ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν
μάχαι, ἔσωθεν φόβοι· ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκά-
λεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρου-
σίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀνα-
γγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν
ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ· ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα
ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω
γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, νῦν
χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυ-
πήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ
κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζε-
ται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ τοῦτο
αὐτὸ τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπου-
δήν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπό-
θησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς
ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐκ ἕνεκεν τοῦ
ἀδικήσαντος, οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερω-
θῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως
μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν· ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ
κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ
ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγένετο· καὶ τὰ σπλάγχνα αὐ-
τοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν ἀναμιμνῃσκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω ὅτι ἐν
παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

CAP. II. β'.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισ-
σεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν
εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν· ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ
παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν
χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους· καὶ οὐ καθὼς
ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήμα-
τος Θεοῦ· εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο οὕτω
καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισ-
σεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν
ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν
λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον
δοκιμάζων· γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλου-
τήσητε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες
οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἐνάρξασθε ἀπὸ πέρυσι, ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν· νυνὶ δὲ
καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε· ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτω
καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν· καθὸ ἐὰν ἡ προκειμένη προθυμία, εὐπρό-
σδεκτος ἐστὶ καθὸ ἔχει, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν
δὲ θλῖψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ
ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν
ὑστέρημα· ἵνα γένηται ἰσότης· καθὼς γέγραπται· ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε,
καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησε. χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ δόντι τὴν αὐτὴν
σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου· ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο,
σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν
δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν
ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέ-
κδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν τοῦ
Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν· στελλόμενοι τοῦτο μή τις ἡμᾶς μωμήσηται
ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ
μόνον ἐνώπιον Κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς
τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα,
νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς· εἴτε ὑπὲρ Τίτου,
κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλη-
σιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως
ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν. περισσόν
μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους· οἶδα γὰρ
τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρε-
σκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ
τοὺς ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει
τούτῳ· ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε· μήποτε ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ
Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς ἵνα
μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῇ καυχήσει. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησά-
μην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφοὺς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσω-
σι τὴν προηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν ταύτην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ
ὡς πλεονεξίαν. τοῦτο δέ· ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ
ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προῄρηται
τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός.
δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε
πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· καθὼς γέγραπται·
ἐσκόρπισε, ἔδωκε τοῖς πένησι· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ
αἰῶνος. ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορη-
γήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης
ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν
εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ· ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ
προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ
πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζον-
τες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας· καὶ αὐτῶν δεήσει
ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ'
ὑμῖν. χάρις τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

CAP. III. γ'.

Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραΰτητος καὶ ἐπιεικείας
τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς
ὑμᾶς· δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι
ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας· ἐν σαρκὶ
γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα· τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας
ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων· λογι-
σμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ,
καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἐν ἑτοίμῳ
ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ κατὰ
πρόσωπον βλέπετε· εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω
πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς· ἐάν τε γὰρ καὶ
περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν ἧς ἔδωκεν ὁ Κύριος
ἡμῶν εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι· ἵνα μὴ
δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν· ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαὶ, φησὶ,
βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς καὶ ὁ λόγος ἐξου-
θενημένος· τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστο-
λῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ
συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιᾶσι. ἡμεῖς δὲ
οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέ-
ρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν· οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνού-
μενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις·
ἐλπίδα δὲ ἔχοντες αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ
τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ
ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι· ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ
καυχάσθω· οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος
συνίστησιν.

CAP. IIII. δ'.

Ὄφελον ἀνείχεσθε μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου·
ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν
παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· φοβοῦμαι δὲ μή πως ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησε τῇ
πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ἁγνό-
τητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν. εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει
ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον
ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε· λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι
τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων· εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ'
ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν τα-
πεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισά-
μην ὑμῖν; ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν·
καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερούμενος οὐ κατενάρκησα οὐδενός· τὸ γὰρ ὑστέ-
ρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ
ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα καὶ τηρήσω· ἔστι ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ, ὅτι
ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας· διὰ τί;
ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδε· ὃ δὲ ποιῶ καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν
ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὑρεθῶσι καθὼς καὶ
ἡμεῖς· οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι
εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ· καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζε-
ται εἰς ἄγγελον φωτός· οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζον-
ται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. πάλιν
λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με,
ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι· ὃ λαλῶ οὐ κατὰ Κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν
ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως· ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ
τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι· ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι
ὄντες· ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει,
εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει· κατὰ τιμὴν λέγω, ὡς ἡμεῖς
ἠσθενήκαμεν· ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ· Ἑβραῖοί
εἰσι; κἀγώ· Ἰσραηλῖταί εἰσι; κἀγώ· σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι; κἀγώ· διάκονοι Χρι-
στοῦ εἰσι; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς
ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις· ὑπὸ Ἰουδαίων
πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον· τρὶς ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην,
τρὶς ἐναυάγησα, νύχθημερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κιν-
δύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν,
κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν
ψευδαδέλφοις· κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει,
ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι· χωρὶς τῶν παρεκτὸς, ἡ ἐπί-
στασίς μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. τίς ἀσθενεῖ καὶ
οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ
τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι. ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ οἶδε,
ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης
Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με θέλων· καὶ
διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας
αὐτοῦ.

CAP. IIII. ε'.

Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκα-
λύψεις Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν
σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδε, ἁρπαγέντα
τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ· καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν
σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδε, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν
παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι· ὑπὲρ
τοῦ τοιούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθε-
νείαις μου· ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ
ἐρῶ· φείδομαι δὲ μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει τι ἐξ
ἐμοῦ· καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι
σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος Σατανᾶ ἵνα με κολαφίζῃ· ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν
Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις
μου· ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι
ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ· διὸ
εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσι, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις
ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με
ἠναγκάσατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν
ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι· τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειρ-
γάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι· τί γάρ
ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατε-
νάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην. ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως
ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω ὑμῶν· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ
ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς
τέκνοις· ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν·
εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν ἧσσον ἀγαπῶμαι; ἔστω δὲ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα
ὑμᾶς· ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον· μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς
ὑμᾶς δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; Τίτον παρεκάλεσα καὶ συναπέστειλα τὸν
ἀδελφόν· μὴ ἐπλεονέκτησε Τίτος ὑμᾶς; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν;
οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι; πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; κατέναντι τοῦ
Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοὶ, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.
φοβοῦμαι γὰρ μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον
οὐ θέλετε· μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοὶ, ἐριθεῖαι, καταλαλιαὶ, ψιθυρισμοὶ, φυσιώ-
σεις, ἀκαταστασίαι· μὴ πάλιν ἐλθόντος μου ταπεινώσῃ με ὁ Θεός μου πρὸς
ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ
τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

CAP. XIII. ϛ'.

Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τρι-
ῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα· προείρηκα καὶ προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ
ἀπὼν νῦν τοῖς προημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ αὖθις
οὐ φείσομαι· ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς
οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν· καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ
ἐκ δυνάμεως Θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν
αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει· ἑαυ-
τοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν
ἐστιν, εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε; ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδό-
κιμοι· εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ὑμᾶς μὴ ποιῆσαι κακὸν μηδέν· οὐχ ἵνα ἡμεῖς
δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν·
οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· χαίρομεν γὰρ
ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν
κατάρτισιν· διὰ τοῦτο γράφω ταῦτα ἀπὼν, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι
κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ Κύριος ἔδωκέ μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρε-
σιν. λοιπὸν, ἀδελφοὶ, χαίρετε· καταρτίζεσθε· παρακαλεῖσθε· τὸ αὐτὸ φρονεῖτε·
εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἀσπάσασθε
ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. ἡ χάρις τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ
ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.

δίκαιον ἐστὶν ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ὑμᾶς ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ μού ἐστιν ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν· ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανερούς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι· καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ διὰ εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσι· οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι· οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ Πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ, ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου· καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω. συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον· τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμετέραν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε· ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν νῦν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτηρίας· καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν· τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες· μηδὲν κατ' ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός.

Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν· ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἄμωμα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετε μοι.

Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν· οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ἅμα ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου· ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν διὰ τὸ ἀκοῦσαι ὑμᾶς ἠσθένησε· καὶ γὰρ παραπλήσιον ἔθανε τῷ θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτὸν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε, κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισε, παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομὴ, οἱ πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμὶν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. ἀλλὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει· τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ· εἰ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δὲ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.

Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.

Εὐοδίαν παρακαλῶ, καὶ συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καὶ σε, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς· μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα· εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοὶ, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δὲ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντες μου τῇ θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

CAP. V. I.

Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομὴ, οἱ πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμὶν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. ἀλλὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει· τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ· εἰ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δὲ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.

Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.

Εὐοδίαν παρακαλῶ, καὶ συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καὶ σε, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς· μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα· εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοὶ, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δὲ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντες μου τῇ θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

SANCTI PAVLI

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Α Ω ΤΗΝ ΕΙΣ ΤΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

APOSTOLA SECVNDA.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. Α

ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σιλουανὸς καὶ ΤΙΜΟΘΕΟΣ, τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν Θεῷ Πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ καὶ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποίθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ὑμῖν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβον παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρός τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐ

Gratia agere debemus deo semper pro vobis, fratres,
ἀδελφοὶ ὑφ᾽ ὑμῶν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ, καθὼς
ἀξίον ἐστι, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει
abundat vestrum unusquisque omnium vestrū in invicem
ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους.
ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς
persecutionibus vestris, & tribulationibus quibus sustinetis
διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε.
ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς
τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε.
εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν
καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ᾽ ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ
κυρίου Ἰησοῦ ἀπ᾽ οὐρανοῦ μετ᾽ ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ,
ἐν πυρὶ φλογὸς, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν, καὶ τοῖς μὴ ὑπα-
κούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
οἵτινες δίκην τίσουσιν, ὄλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ προσώπου
τοῦ κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ·
ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυ-
μασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον
ἡμῶν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς τῆς
κλήσεως ἀξίωσῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐ-
δοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει·
ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν
καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

CAP. II. β.

Rogamus autem vos, fratres, per adventum Domini
Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ᾽ αὐτὸν,
ὑμᾶς τάχος σαλευθῆναι ἀπὸ τοῦ νοὸς, μήτε
θροεῖσθαι μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι᾽ ἐπι-
στολῆς ὡς δι᾽ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ.
μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν
μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς
ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,
ὁ ἀντικείμενος, καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα,
ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα
ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεός.
οὐ μνημονεύετε, ὅτι ἔτι ὢν
πρὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;
καὶ νῦν τὸ κατέχον
οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ.
τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων
ἄρτι, ἕως ἐκ μέσου γένηται·
καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται
ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος
αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ·
οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ
δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους·
καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ᾽

quibus charitatem veritatis non receperunt, ad hoc ut
οὐκ ἐδέξαντο τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.
Et propter hoc mittet illis Deus operationem seductionis, ad
καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς
credendum eis mendacium: Ut judicentur omnes
τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει· ἵνα κριθῶσι πάντες
qui non credunt veritati, sed consentiunt iniquitati:
οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ᾽ εὐδοκήσαντες τῇ τῆς
iniquitas. Nos autem debemus gratias agere Deo sem-
ἀδικίας. ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάν-
per pro vobis, fratres dilecti à Domino, quòd elegerit
τοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλετο
vos Deus primitias in salutem, in sanctificatione spiritus,
ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος,
& fide veritatis: in quam vocavit vos per
καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ
Evangelium nostrum, in acquisitionem gloriæ Domini nostri Iesu
εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Christi. Itaque, fratres, state, & tenete
Χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε
traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epi-
τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι᾽ ἐπι-
stolam nostram. Ipse autem Dominus noster Iesus Christus, &
στολῆς ἡμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ
Deus & Pater noster, qui dilexit nos & dedit consola-
ὁ θεὸς, ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ δοὺς παρά-
tionem æternam, & spem bonam in gratia
κλησιν αἰωνίαν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι,
Exhortetur vestra corda, & confirmet vos in
παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ στηρίξαι ὑμᾶς ἐν
omni opere bono, & opere
παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

CAP. III. γ.

Quod reliquum, orate, fratres, pro nobis, ut ser-
Τὸ λοιπὸν, προσεύχεσθε, ἀδελφοὶ, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λό-
gos Domini currat & glorificetur, sicut & apud vos
γος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται, καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς·
Et ut liberemur ab importunis & malis hominibus:
καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων·
non enim omnium est fides. Fidelis autem est Dominus,
οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος,
qui confirmabit vos, & custodiet à malo.
ὃς στηρίξει ὑμᾶς, καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
Confidimus autem in Domino de vobis, quòd quæ præcipimus
πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ᾽ ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλ-
vobis, & facitis, & facietis.
λομεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε, καὶ ποιήσετε.
Dominus autem dirigat corda vestra in charita-
ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγά-
tem Dei, & in patientiam Christi.
πην τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.
Denuntiamus autem vobis, fratres, in nomine Domini
παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, subducere vos ab omni fratre
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ
ambulante inordinate, & non secundùm traditionem quam
ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν
acceperunt à nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum
παρελάβοσαν παρ᾽ ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, πῶς
oporteat imitari nos: quoniam non inquietati sumus inter vos,
δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν,
neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore
οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ᾽ ἐν κόπῳ
& fatigatione nocte ac die operantes, ne quem vestrum
καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρός τὸ μὴ ἐπι-
gravaremus: non quòd non habuerimus potestatem,
βαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν,
sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.
ἀλλ᾽ ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς.
Nam & cùm essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis,
καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν,
quoniam si quis non vult operari, non manducet.
ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.
Audivimus enim quosdam ambulare inter vos inordinate,
ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
nihil operantes, sed curiosè agentes.
μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.
Iis autem denuntiamus & obtestamur per
τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν
Dominum nostrum Iesum Christum, ut cum silentio operantes,
τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι
suum panem manducent.
τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.
Vos autem, fratres, nolite deficere
ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, μὴ
bene facientes.
ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες.
Si quis autem non obedit verbo nostro per epistolam,
εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπιστολῆς,
hunc notate, & ne commisceamini cum eo, ut confundatur:
τοῦτον σημειοῦσθε, καὶ μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ·
καὶ μὴ

SANCTI PAVLI
H ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD TIMOTHEVM
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ
EPISTOLA PRIMA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS Apostolus Iesu Christi ΑΤΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χρι-
secundum mandatum Dei patris, κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ σωτῆρος,
& Domini nostri Iesu Christi, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
qui est spes nostra, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, Timotheo
legitimo filio in fide: Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει·
gratia, misericordia, pax a Deo patre nostro & Christo Iesu χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ χριστοῦ Ἰησοῦ
Domino nostro. Sicut rogavi te, cum irem in Macedoniam, τοῦ κυρίου ἡμῶν. καθὼς παρεκάλεσά σε, πορευόμενον εἰς
remane Ephesi, ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent, Μακεδονίαν, προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν
neque intenderent fabulis & genealogiis interminatis, quæ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις
quæstiones præbent magis, quàm ædificationem Dei, quæ ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχονται μᾶλλον,
est in fide: sic & nunc. Finis autem præcepti est charitas ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει· οὕτως καὶ νῦν. τὸ δὲ τέλος
de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρ-
quibus quidam aberrantes, conversi sunt in vaniloquium, δίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου·
volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quæ ἧς τινες ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν,
loquuntur neque de quibus affirmant. θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ
λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. Scimus autem quia bona lex, si quis ea legitime utatur: οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται·
hoc sciens, quòd iusto lex non est posita, sed iniquis & non ἰδὼς τοῦτο, ὅτι δίκαιῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνομοις δὲ καὶ
subditis, impiis & peccatoribus, scelestis & contaminatis, ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βε-
parricidis & matricidis, homicidis, βήλοις, πατρολῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις,
fornicatoribus, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus perjuris, πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπι-
& si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur, ὁρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται)
secundum evangelium gloriæ beati Dei, quod creditum est κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, οὗ ἐπι-
mihi. Gratias ago ei qui confortavit me Christo Iesu Domino στεύθην ἐγώ. καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με
nostro, quòniam fidelem me existimavit, ponens in ministerio Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος
me, qui prius blasphemus & persecutor & contumeliosus sum, εἰς διακονίαν· τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον, καὶ διώ-
sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in κτην, καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἄγνοιαν ἐποίησα
incredulitate. Superabundavit autem gratia Domini nostri ἐν ἀπιστίᾳ. ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ
fide & dilectione quæ in Christo Iesu. πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ.

Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι χριστὸς
Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός
primus ego. sed propterea misericordiam consecutus sum, ut εἰμι ἐγώ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα
in me primo ostenderet Iesus Christus omnem patientiam, ad ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς χριστὸς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν,
informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam. πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν
Regi autem seculorum, immortali, invisibili, soli Deo honor & αἰώνιον. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ,
gloria in sæcula sæculorum. Amen. μόνῳ σοφῷ θεῷ τιμὴ, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
Hoc præceptum commendo tibi, fili Timothee, secundum Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τι-
præcedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam μόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρα-
militiam, habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam τεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν· ἔχων πίστιν καὶ
expellentes circa fidem naufragaverunt. ex quibus est Hymenæus ἀγαθὴν συνείδησιν· ἣν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν
& Alexander, quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare. ἐναυάγησαν· ὧν ἐστὶν ὑμέναιος καὶ ἀλέξανδρος, οὓς παρ-
ἔδωκα τῷ σατανᾷ ἵνα * παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

CAP. II. β.

Obsecro igitur primum omnium, fieri obsecrationes, ora- Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσ-
tiones, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: ευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων·
pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ὑπεροχὴν ὄντων, ἵνα
quietam & tranquillam vitam degamus in omni pietate & ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ
honestate. Hoc enim bonum & acceptum coram salvatore nostro σεμνότητι. τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ
Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ· ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει
veritatem venire. Unus enim Deus, unus & mediator Dei & σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀλήθειας ἐλθεῖν. εἷς γὰρ
hominum, homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος χριστὸς
semetipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis: in Ἰησοῦς· ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρ-
quo positus sum ego prædicator & apostolus (veritatem dico τύριον καιροῖς ἰδίοις· εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ
in Christo, non mentior) doctor gentium in fide & veritate. ἀπόστολος (ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι) διδά-
Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus σκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. βούλομαι οὖν
sine ira & contentione. Similiter & mulieres in habitu ornato, προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, * ἐπαίροντας ὁσίους
cum verecundia & sobrietate ornare se, non in tortis crinibus χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. ὡσαύτως καὶ
aut auro, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres, quæ γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφρο-
promittunt pietatem per opera bona. σύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασι, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ
Mulier in silentio discat, in omni subiectione. Docere ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν.
autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ.
esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ * αὐθεντεῖν
Eva: & Adam non est seductus, mulier autem seducta in ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος
prævaricatione fuit. Salvabitur autem per filiationem, si ἐπλάσθη, εἶτα εὕα. καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ
permanserint in fide & dilectione & sanctificatione cum δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε·
sobrietate. Fidelis sermo: si quis episcopatum desiderat, bonum σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει
opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

CAP. III. γ.

unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου
hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, non ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον εἶναι,
turpis lucri cupidum, sed modestum, non litigiosum, non μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλό-
avarum, domui suæ bene præpositum, filios habentem subditos ξενον, διδακτικὸν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ
cum omni castitate, (si quis autem domui suæ præesse nescit, αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον·
quomodo ecclesiæ Dei diligentiam habebit?) non neophytum, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν
ne in superbiam elatus, in iudicium incidat & laqueum diaboli. ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος, (εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου

Infirmini, & * os patuit. sed non coëgimini [*] Angliæ pectora.
ἀγχόμεθα ἢ ἐν ἡμῖν καρδίαις ὑμῶν. ὁ δὲ αὐτὸς μισθὸν τὴν αὐτὴν 13
‖ Irrecidimini re- stram. Notate dare
‖ Remunera vobis Nolite duo iuncta diabolo
ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. μὴ γὰρ μέτοχος δικαιοσύνῃ καὶ 14
P Quæ ratio autem sit iungendi, aut separandi
ἀνομίᾳ; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις 15
* Nota quod bonum vir.
‖ cordis & oris
‖ credat & infidelis
Χριστοῦ πρὸς Βελιάρ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ 16
P Templum, non simulachrum
συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστε 17
* Isa. 52.
ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι * ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπε-
ριπατήσω μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός.
διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, 18
κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας,
λέγει κύριος παντοκράτωρ.

CAP. VII. ζ'.

Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοὶ, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ 1
σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ. χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα 2
ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω· προεί- 3
ρηκα γὰρ, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία 4
πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ
χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν 5
ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ παρα- 6
καλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ 7
παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν
ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμὸν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ· ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.
ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην, βλέπω ὅτι 8
ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι 9
ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ 10
κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη
θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι πόσην κατειργάσατο 11
ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον,
ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα 12
ὑμῖν, οὐκ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι
τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα· 13
ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν· ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην· 14
ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια
ἐγενήθη· καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν, ἀναμιμνῃσκομένου τὴν πάντων 15
ὑμῶν ὑπακοὴν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν. 16

CAP. VIII. η'.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς 1
Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους 2
πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν· ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, 3
καὶ παρὰ δύναμιν αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν κοινω- 4
νίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους· καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον 5
τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ· εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προ- 6
ενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, 7
πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ
τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας 8
ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων· γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' 9
ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ 10
δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἐνάρξασθε ἀπὸ πέρυσι, ἀλλὰ καὶ
τὸ θέλειν· νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε· ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ 11
ἡ ἐπιτέλεσις ἐκ τοῦ ἔχειν τὸ τί· εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, εὐπρόσδεκτος καθὸ ἐάν τις ἔχῃ, 12
οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν θλῖψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ 13
ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν 14
ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης· καθὼς γέγραπται· ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον 15
οὐκ ἠλαττόνησε.

Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ δόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου· ὅτι τὴν μὲν 16
παράκλησιν οὐ μόνον ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς. συνε- 17
πέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν·
οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι 18
ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τιμὴν τὴν τοῦ κυρίου καὶ προθυμίαν ἡμῶν·
στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· 19
προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέμψαμεν δὲ 20
αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ 21
σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς· εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς 22
συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης 23
ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.
περισσόν μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους· οἶδα γὰρ τὴν 1
προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ 2
ὁ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ 3
ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε· μήπως ἐὰν ἔλθωσι 4
σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν
ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς 5
ἀδελφοὺς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσι τὴν προηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν,
ταύτην ἑτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν. τοῦτο δέ· ὁ φειδόμενος ἐπὶ 6
εὐλογίαις καὶ ἐπ' εὐλογίαις θερίσει· ἕκαστος καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ 7
ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, 8
ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· καθὼς γέγρα- 9
πται· ἐσκόρπισε, ἔδωκε τοῖς πένησι· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὁ δὲ 10
ἐπιχορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον
ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, 11
ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ· ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον 12
ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαρι-
στιῶν τῷ θεῷ· διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς 13
ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς
πάντας· καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ 14
θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ. χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν 15
σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου· ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν οὐ μόνον ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τιμὴν τὴν τοῦ κυρίου καὶ προθυμίαν ἡμῶν· στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς· εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

CAP. IX. θ'.

περισσόν μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους· οἶδα γὰρ τὴν 1
προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ 2
ὁ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ 3
ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε· μήπως ἐὰν ἔλθωσι 4
σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν
ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς 5
ἀδελφοὺς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσι τὴν προηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν,
ταύτην ἑτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν. τοῦτο δέ· ὁ φειδόμενος ἐπὶ 6
εὐλογίαις καὶ ἐπ' εὐλογίαις θερίσει· ἕκαστος καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ 7
ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, 8
ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· καθὼς γέγρα- 9
πται· ἐσκόρπισε, ἔδωκε τοῖς πένησι· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὁ δὲ 10
ἐπιχορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον
ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, 11
ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ· ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον 12
ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαρι-
στιῶν τῷ θεῷ· διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς 13
ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς
πάντας· καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ 14
θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ. χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν 15

CAP. VI. ς'.

equam * scitis. Et ipse ille, amore corporis
καθὼς * οἴδατε. καὶ ἡ ἐπιείκεια ἡμῶν ὑμῖν τοῖς ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ.
sed & ea scitis (ut ita dicam) Christo, ac &
ἀλλ' ἔστιν ὁ ἐκκλησιασμὸς (οὐκ ἐστὶ δὲ) τῆς σαρκὸς, οὕτω καὶ 14
mulieres populis ecclesiasmos
αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντὶ.
Viri, diligite uxores vestras, sicut & Chris-
οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χρι- 15
tus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro
στὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς·
Viri ultra sanctificent, mundent [lavacro aqua in
ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν 16
verbo: Ut exhibeat ipsam ubique gloriosam ec-
ῥήματι· ἵνα * παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκ-
clesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi
κλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον, ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τοιοῦτον,
sed ut sit sancta & immaculata. Ita debent viri
ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσι καὶ οἱ ἄνδρες 18
diligere uxores suas ut sua corpora. Qui
ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα· ὁ ἀγα-
suam uxorem diligit, seipsum diligit. Nemo enim
πῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· οὐδεὶς γάρ 19
quam * suam carnem fugit, sed nutrit & fovet eam,
ποτε * ἰδίαν σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτὴν,
sicut & Dominus ecclesiam. Quia membra sumus
καθὼς καὶ ὁ κύριος τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος 20
corporis eius, de carne eius, & de ossibus eius.
αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ.
Propter hoc relinquet homo patrem suum &
ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ 21
matrem, & adhærebit * ad uxorem suam & erunt duo
τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται * πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ
duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est, ego
δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶν· ἐγὼ 22
autem dico in Christo, & in ecclesia. Verumtamen &
δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ 23
vos * singuli uxorem suam sicut seipsum diligat
ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτω ἀγαπάτω
[unusquisque * timeat.
ὡς ἑαυτόν· ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

CAP. VI. ς'.

‖ Filii, obedite parentibus vestris in Domino hoc
Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο 1
enim est iustum. Honora patrem tuum & matrem
γάρ ἐστι δίκαιον. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· 2
(quod est primum mandatum in promissione) ut bene sit tibi,
(ὅ ἐστιν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ) ἵνα εὖ σοι γένηται, 3
& sis longævus super terram. Et [vos
καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ πατέρες, μὴ 4
‖ patres nolite ad iracundiam concitare filios vestros: sed
παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν· ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παι-
educate illos in disci-
δείᾳ & νουθεσίᾳ Domini.
plina & correptione Domini.
Servi, obedite
Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς 5
dominis carnalibus, cum timore & tremore, in simplicitate
κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἐν ἁπλότητι τῆς
cordis vestri, sicut Christo: non * seruientes ad oculum tantum
καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ· μὴ * κατ' ὀφθαλμοδουλίαν
quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes
ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ
voluntatem Dei ex animo. Cum bona voluntate
θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς· μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς 7
seruientes, & non hominibus
τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις· εἰδότες ὅτι ὃ ἐάν τις 8
Scientes quod unusquisque quodcumque
ποιήσῃ ἀγαθὸν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ κυρίου, εἴτε
fecerit bonum, hoc recipiet a Domino, sive
δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε 9
seruus sive liber. Et domini, eadem facite
αὐτοῖς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλὴν· εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν
illis, remittentes minas: scientes quia & illorum
ἐστὶν ὁ κύριος ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστι
& vester est Dominus in cœlis, & personarum acceptio non est
παρ' αὐτῷ. τοῦ λοιποῦ, ἀδελφοὶ μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν 10
apud eum. ‖ Reliquum fratres mei, confortamini in
κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν 11
Domino, & in potentia virtutis eius. Induite
πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς
armaturam Dei, ut possitis stare adversus
τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς 12
insidias diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio
αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς
adversus carnem & sanguinem, sed adversus principes & potestates,
τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς
adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ
ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ 13
in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, ut possi-
ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι * στῆναι· στῆτε οὖν περιζωσάμενοι 14
tis resistere in die malo, & * omnia operati
τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι
τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· πρὸ πάντων ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς 15
πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι· καὶ τὴν περικε- 16
φαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ· διὰ πάσης 17
προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες
ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων· καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ 18
λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ἐν παῤῥησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου, ὑπὲρ
οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει· ἵνα ἐν αὐτῷ παῤῥησιάσωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς 19
τὰ κατ' ἐμὲ, τί πράσσω, πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος
ἐν κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς 20
καρδίας ὑμῶν· μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκροβυστίᾳ ὑμῶν ἐν τῇ σαρκὶ ὑμῶν, ὑμᾶς συνεζωοποίησε
σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα· ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς 14
δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν· καὶ αὐτὸ ἦρκε ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·

ὑπὲρ ἐμοῦ ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ ἐνδυναμοῦμαι τὸ θεραπεύειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ
ἐν ἀληθείᾳ, ἢ ἐνδυναμοῦμαι τὸ θεραπεύειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ
καὶ τινὲς διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ διὰ εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν·
οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι·
οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν
ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ,
Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι·
οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν
δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ,
κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ
αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παῤῥησίᾳ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν
μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
εἴτε διὰ θανάτου. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, Χριστὸς· καὶ τὸ
ἀποθανεῖν, κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι
καρπὸς ἔργου· καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω.
Συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ
ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον·
τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς.
καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν
ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως,
ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ,
διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.
Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε
ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι
στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ, συναθλοῦντες τῇ πίστει
τοῦ εὐαγγελίου· καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν
ἀντικειμένων· ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς μὲν ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν
δὲ σωτηρίας· καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ
Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ
πάσχειν, τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ
καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

CAP. II. β.

Ει τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴτινα σπλάγχνα οἰκτιρμοί,

τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες· μηδὲν κατ' ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. τοῦτο γὰρ φρονεῖτε ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος· ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε μου, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν· ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημά μοι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα· ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.

Spero autem in Domino Iesu, [illegible] ὀλίγον· ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ταχέως πέμψαι ὑμῖν Τιμόθεον, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν· οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον, καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν· διότι ἠσθένησεν· καὶ γὰρ παραπλήσιον ἐθανάτου· ἀλλ' ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐτόν· οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην σχῶ ἐπὶ λύπῃ. σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε, κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισεν, παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας.

CAP. III. γ'.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ· τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν· ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει· τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ· εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δέ, εἰ καὶ καταλάβω ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν. συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν· ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ συμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα.

CAP. IIII. δ'.

Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD COLOSSENSES
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ
ARGVMENTVM.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS Apoſtolus Iheſu
ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ
Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus frater.
Χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς
Coloſſis ſanctis & fidelibus fratribus
τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς
in Chriſto:
ἐν Χριστῷ·
Gratia vobis, & pax à Deo Patre noſtro, & Domino
χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
Ieſu Chriſto. Gratias agimus Deo, & patri Domini
Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ, καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου
noſtri Ieſu Chriſti, ſemper pro vobis orantes,
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι,
Audientes fidem veſtram in Chriſto Ieſu, & dilectio-
ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγά-
nem quam habetis erga omnes ſanctos,
πην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.
propter ſpem
διὰ τὴν ἐλπίδα
repoſitam vobis in cœlis: quam prius audiſtis in
τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν
verbo veritatis Euangelii,
τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου,
quod peruenit
τῷ παρόντι
ad vos, ſicut & in vniuerſo mundo eſt fructificans,
εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶ καρποφο-
& crescens, ſicut & in vobis, ex die
ρούμενον καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας
auditis & cognouiſtis gratiam Dei in veritate:
ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ·
Sicut didiciſtis ab Epaphra
καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ
conſeruo veſtro,
τοῦ συνδούλου ἡμῶν ἀγαπητοῦ
qui eſt fidelis pro veſtro miniſtro Chriſto:
ὃς ἐστὶ πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ·
Qui & manifeſtauit
ὁ καὶ δηλώσας
nobis veſtram dilectionem in ſpiritu.
ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.
Propter hoc & nos ex quo die audiuimus, non ceſſamus
Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα
pro vobis orantes & poſtulantes: vt impleamini
ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε
agnitione voluntatis eius, in omni ſapientia & ſpirituali
τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐν πασῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει
intellectu.
πνευματικῇ·
Ambulare vos digne Deo, per omnia
περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν
placentia,
ἀρεσκείαν,
in omni opere bono fructificantes, &
ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες, καὶ
crescentes in ſcientiam Dei: in omni
αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ· ἐν παντὶ
virtute confortati, ſecundum potentiam gloriæ eius, in
δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς
omnem patientiam & longanimitatem cum gaudio:
πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς·
Gratias agentes Deo, & Patri qui dignos fecit
εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι
nos in partem ſortis ſanctorum in lumine:
ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί·
Qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtu-
ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετ-
lit in regnum filij dilectionis ſuæ:
ἔστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ·
In quo habemus redemptionem, remiſſionem peccatorum:
ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν·
Qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ:
ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως·
Quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cœlis, & quæ
ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ
in terra, viſibilia & inuiſibilia, ſiue throni ſiue do-
ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυ-
minationes, ſiue principatus, ſiue poteſtates: omnia per ipſum &
ριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ
in ipſo creata ſunt: Et ipſe eſt ante omnes, &
εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ
omnia in ipſo conſtant: Et ipſe eſt caput
πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ αὐτός ἐστὶν ἡ κεφαλὴ
corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex
τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ
mortuis: vt ſit in omnibus ipſe primatum tenens.
τῶν νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων·

ἐπ

---

ad Philippenſes ſcripſit ab Roma
Πρὸς φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης
per Epaphroditum.
διὰ ἐπαφροδίτου.

---

* charitatem.
§ complexæ
¶ ædificati ſitis in illo & confirmati in fide. Labore laborauerunt.
Συναθλεῖν
** ædificatione
§ fama
χινώσκω
¶ cum
** quæ ſuperſunt
§ De cruciatu
¶ prædicat
* confidit
** diſciplinam
§ vobiſcum.
¶ vehementer * cupid. in viſcerib. Chriſti
** γαθάλλω
§ hoc eſt corpori ſuæ.
ἀναπλήρω
¶ quæ
* ſuſtinemus
** obiqui
μύστηριον
§ qui conſerua
ὁσιωμένους
¶ bene
prædicatum ſcias
* dant & accipiunt
§ Theſſalonicenſium
¶ dixerat.
* Deo, per omnia placentes.
§ Habet interpr.
¶ mittebat.
* omnes deſiderant
** datum.
† quæ ſuperant
¶ Prædicationem
† ſuperabundet
* ſanctos
** ſenſu
§ Deum
¶ Ecclæſiaſtes
* ſuperabundet
** ſcientia
§ probatis
¶ ſinceri
* fructificantes
** Deum
§ Deum
¶ ſanctorum
* Gratias agentes
** Patri
§ Qui dignos fecit
¶ ſortem
* ſanctorum
** tranſtulit
§ Filium
¶ dilectionis
* Qui eſt
** omnis creaturæ
§ Deus
¶ Filio
* omnia
** Deus
§ Ipſe
¶ ipſe
* Ipſe eſt
** Ipſe eſt
§ principium
¶ primogenitus
* Ipſe eſt
** Ipſe eſt
§ primogenitus
¶ primatum

ὑπὲρ ὑμῶν
ἐν αὐτῷ † ἐκλείσαι, τοῦ τὸ πλήρωμα κατεῖναι· 19
Et per eum circumdare omne id ipsum, parie
καὶ δι' αὐτοῦ ἀπεκατηλλάξαι πάντα εἰς αὐτὸν, εἰρήνο 20
facere per sanguinem crucis eius, sive quæ in
πουήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, ὅτε τὰ ἐπὶ
* terris, sive quæ in
τῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτε 21
* cœlestibus. Et vos aliquando
ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ, ἐν τοῖς
* exhibere
ἔργοις τοῖς πονηροῖς· νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σ
corpore carnis eius per mortem, ἐφίστα
ζωμαι † σώσαι αὐτοὺς ἐφ' ὑμῖν, καὶ ἀδρόθυμο ὑμᾶς
* irreprehensibiles
ἁγίους, καὶ ἀμώμους, καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ·
* si modo
εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι, καὶ
* immobiles
μετακινούμενοι ἀπὸ † τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου ου
quod audistis, * prædicatum est in omni creatura quæ sub
τὸ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν
cœlo, cui ego Paulus minister.
οὐρανὸν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.
Qui
* Nunc gaudeo in passionibus meis pro vobis, & im
τῶν παθημάτων μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀν- 24
* ad complendum, implendum
τανα πληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ χριστοῦ ἐν τῇ σαρ
meo, pro corpore ejus quod est Ecclesia
κί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἐκκλησία·
Cui factus sum ego minister, secundum dispensationem Dei
ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ
* datam mihi in vobis, implere verbum Dei,
τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ·
Mysterium quod absconditum a seculis, &
τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ 26
* a generationibus nunc autem revelatum est sanctis eius
ἀπὸ τῶν γενεῶν νυνὶ δὲ † ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ,
Quibus voluit Deus notum facere divitias gloriæ
οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τίς ὁ πλοῦτ τῆς δόξης 27
* mysterii huius in Gentibus, quod est Christus, in vobis,
τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅ ἐστι χριστὸς ἐν ὑμῖν ὁ
spes gloriæ. Quem nos annuntiamus, admo-
ἐλπὶς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθε- 28
nentes omnem hominem, & docentes omnem sapientia,
τοῦντες πάντα ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες ἐν πάσῃ σοφί
* ut exhibeamus
ᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν χριστῷ ἰησοῦ·
* perfectum
in quod & laboro, & certamen habeo pro Christo Jesu
εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατ' ἐνέργειαν αὐτοῦ 29
* operante in me in virtute.
τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

CAP. II. β'.

* qualem solicitudinem
Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκην ἄγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν,
& pro eis qui sunt Laodiciæ, & quotquot non viderunt faciem
καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν
meum in carne. Ut consolentur corda ipsorum
μου ἐν σαρκί. ἵνα † παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν
* compactione instituantur, & in omnes divitias
συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον τῆς πλη
ροφορίας τῆς συνέσεως· εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ
* Patris & Christi
& Patris & Christi
θρωπου, καὶ τοῦ χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ
thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi in Christo
θησαυροὶ τῆς σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.
Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in sub
τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς παραλογίζη ἐν πι- 4
* lima oratione. Si enim & corpore absens sum, sed
θανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἀπειμι, ἀλλὰ τῷ
spiritu vobiscum sum, gaudens & videns ordi
πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν
nem, & firmamentum eius quod in Christum fidei vestræ.
τάξιν, καὶ τὸ στήριγμα τῆς εἰς χριστὸν πίστεως ὑμῶν.
Sicut ergo accepistis Christum Dominum, in ipso
ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ 6
* ambulate
περιπατεῖτε
ἐρριζωμένοι καὶ † ἐποικοδομούμενοι ἐν
ipso, & confirmamini in fide, sicut didicistis,
αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε,
abundantes in eo in gratiarum actione. Videte ne
περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. βλέπετε μή
* decipiat
quis vos per philosophiam & inanem
τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ † φιλοσοφίας καὶ κενῆς
fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elu
ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοι
menta mundi, & non secundum Christum. Quia in ipso
χεῖα τοῦ κόσμου, καὶ † οὐ κατὰ χριστόν. ὅτι ἐν αὐτῷ
habitat omne plenitudo divinitatis corporaliter,
κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς·

Et
ἐν ᾧ καὶ περιτετμήθητε περιτομῇ, οὐ χειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος 10
circumcisi estis circumcisione non manufacta in exspoliatione corporis
τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκὸς, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ χριστοῦ· 11
peccatorum carnis, in circumcisione Christi.
συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρ
Consepulti ei in baptismo, in quo & consurrexistis
θητε διὰ τῆς πίστεως † τοῦ ἐνεργείας τοῦ θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν
per fidem † operationis Dei qui resuscitavit eum
ἐκ νεκρῶν· καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς 13
mortuos, & vos mortuos in delictis
παραπτώμασι, καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνε
& præputio carnis vestræ, convivificavit
ζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ
nobiscum, donans nobis omnia
παραπτώματα· ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρό- 14
delicta, delens quod adversus nos erat chirographum
γραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ
decretis, quod erat contrarium nobis, & ipsum
† ἦρκε ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·
* Expolians principatus & potestates traduxit
ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμά- 15
confidenter in palam, triumphans illos in semet
τισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.
* Ne ergo quis vos judicet in cibo, aut in potu, aut
μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ 16
in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorum
ἐν μέρει ἑορτῆς, ἢ νουμηνίας, ἢ σαββάτων·
Quæ sunt umbra futurorum, at corpus Christi.
ἅ ἐστι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα † χριστοῦ.
Nemo vos seducat, volens in humili- 18
μηδεὶς ὑμᾶς † καταβραβευέτω, θέλων ἐν ταπεινο
tate & religione angelorum, quæ non vidit
φροσυνη καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων,
frustra inflatus a sensu carnis sui
εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς † σαρκὸς αὐτοῦ·
Et non tenens caput
καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν 19
omne corpus per nexus & conjunctiones subministratum,
ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον,
& compactum crescit in augmentum
αὔξει τὴν αὔξησιν † τοῦ θεοῦ. εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν
Christi, si itaque mortui estis cum
τοῦ χριστοῦ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ
* decernitis? ne attigeritis, ne gustaveritis, ne contrectaveritis.
δογματίζεσθε; μὴ ἅψῃ, μὴ γεύσῃ, μὴ θίγῃς·
Quæ sunt omnia in interitu ipso secundum præce-
ἅ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλ- 22
pta & doctrinas hominum.
ματα καὶ διδασκαλίας † τῶν ἀνθρώπων· ἅτινά ἐστι
λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ, καὶ ταπεινο
* quod non parcant corpori in
φροσύνῃ καὶ † ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς
* repletionem carnis.
πλησμονὴν † τῆς σαρκός.

CAP. III. γ'.

Si igitur consurrexistis
Εἰ οὖν † συνηγέρθητε τῷ χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ 1
* cum Christo
Christus est in dextera Dei
χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος·
Quæ sursum sunt sapite, non quæ super
τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ 2
* terram.
τῆς γῆς.
Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum
ἀπεθάνετε γὰρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κεκρυμμένη ἐστὶ σὺν τῷ χρι- 3
Deo. Cum Christus apparuerit, vita
στῷ ἐν τῷ θεῷ. ὅταν ὁ χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ
* vestra, hæc & vos cum ipso apparebitis in gloria.
ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.
Mortificate ergo membra vestra quæ super
νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, 5
* terram, fornicationem,
ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν,
quæ est idolorum servitus. Propter quæ venit ira
ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία· δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ 6
Dei in filios diffidentiæ. In quibus & vos ambulastis
θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς † ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιε 7
quando vivebatis in illis. Nunc autem
πατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς. νυνὶ δὲ
ponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam,
θέσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφη
μίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.
Ne mentiamini in invicem, expolientes vetus
μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν 9
hominem cum actibus suis, & induentes novum
ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD THESSALONICENSES
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
EPISTOLA PRIMA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφ. α'.

1 PAVLVS & Siluanus, & ΠΑΥΛΟΣ καὶ Συλουανὸς, καὶ
Timotheus, ecclesiæ Thessa- Τιμοθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-
lonicensium in Deo patre, & Do- λονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ, & Κυ-
mino Iesu Christo, gratia vobis ρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χαρις ὑμῖν,
& pax à Deo patre nostro, & καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν,
Domino Iesu Christo. Gratias agimus Deo semper καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε
pro omnibus vobis, memoriam vestri facientes in orationibus περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν
nostris: Indefinenter memores operis fidei vestræ, & laboris, & ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως, καὶ
charitatis, & sustinentiæ spei Domini τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, ante Deum & patrem nostrum: ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν·
4 Scientes fratres dilecti à Deo electionem ἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν
5 vestram: quoniam Euangelium nostrum non fuit ad vos ὑμῶν· ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς
in sermone tantum, sed & in virtute, & in spiritu sancto, ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
& in plenitudine multa, sicut scitis quales fuerimus in καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν
vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis, & ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε,
Domini, suscipientes καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι
T τὸν

Spiritus sanctus ὅτι μὴ νεκρὸς ἐπιστολὴ ἐστὶν
πίστωσιν ἔχων· ἀλλ' ἐστὶ ζῶσα ὑμῶν τύπος τῶν ζώντων
credentibus in Macedonia. ἐν καρδίαις ἡμῶν γραφεῖσα ὑπὸ πάντων
πιστούμενον καὶ ἀναγινωσκομένη τῇ καρδίᾳ· φανερούμενοι ὅτι
Prophetæ sermo Domini, non solum in Macedonia & in
ἐξήλθε) ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ
Achaia, sed & ubique vestra fides quæ est erga Deum,
Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν
Deum, ut non opus sit nobis loqui quidquam.
ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἡμᾶς ἔχειν λαλεῖν τι·
ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuerimus
αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν
ad vos, & quomodo conversi estis ad Deum ab ido-
πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώ-
lorum cultu Deo vivo & vero, & expectare
λων, δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν
filium ejus de cœlis, (quem suscitavit ex mortuis) Jesum,
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν
qui eripuit nos à ventura ira.
ῥυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

CAP. II. β'.

Ipsi enim scitis, fratres, introitum nostrum qui ad
Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς
vos, quia non inanis fuit.
ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ προπαθόντες καὶ
contumeliis affecti (ut scitis) in Philippis, fiduciam sumpsi-
ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα
mus in Deo nostro, loqui ad vos Evangelium
ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν, λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Dei in multa contentione. Nam exhortatio nostra non
θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ
ex impostura, neque per immunditiam, neque in dolo
ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, οὐδὲ ἐν δόλῳ·
sed sicut probati sumus à Deo, ut credatur
ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ
Evangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes,
εὐαγγέλιον. οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες,
sed Deo probanti corda nostra.
ἀλλὰ τῷ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.
Neque enim aliquando in sermone adulationis, sicut
οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς
scitis, neque in pretium occasionis Dei testes.
οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας θεὸς μάρτυς.
Nec quærentes ex hominibus gloriam, neque à vobis, neque
οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν, οὔτε
ab aliis. Cum possemus vobis esse onerosi ut
ἀπ' ἄλλων. δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς χριστοῦ ἀπο-
Christi apostoli: sed facti sumus parvi in medio vestrum, quemadmo-
στολοί, ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν· ὡς ἐὰν τροφὸς
dum si nutrix foveat filios suos ita
θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα· οὕτως ἱμειρόμενοι
affecti, cupientes vobis communicare non Evangelium
ὑμῶν, εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον
Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charos
τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ
nobis facti estis. Memores enim estis, fratres, laboris
ἡμῖν γεγένησθε. μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον
nostri. Et fatigationis nostræ causa die operantes, ad
ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς
non gravare quemquam vestrum, prædicavimus in vobis
τὸ μή τινα ὑμῶν ἐπιβαρῆσαι, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγ-
Deo. Vos testes, & Deus, quomodo sancte & juste
γέλιον τοῦ θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες, καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ
& irreprehensibiliter vobis qui credidistis fuimus
δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν·
sicut scitis quemadmodum unumquemque vestrum
καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τὰ
filios suos, exhortantes vos & † obtestantes, ut
ἑαυτοῦ τέκνα, παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ †παραμυθούμενοι,
ambularetis digne Deo qui vocavit vos in suum
καὶ μαρτυρόμενοι, εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ
regnum & gloriam. Propterea & nos gratias agimus
καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.
Deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis
Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι
sermonem auditionis à nobis, recepistis non ut
παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ, ἐδέξασθε
sermonem hominum, sed (sicuti est vere) Dei,
οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλά, καθώς ἐστιν ἀληθῶς, λόγον θεοῦ,
qui & operatur in vobis credentibus. Vos enim
ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν, ὑμεῖς γὰρ
imitatores facti estis, fratres, ecclesiarum Dei
μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν
existentium in Judæa, quæ sunt in Christo Jesu, quia eadem passi
οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπά-
estis & vos à propriis consubulibus, sicut & ipsi
θετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ
à Judæis, qui & Dominum occiderunt
ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων
& prophetas & nos ejicientes, & Deo non placentes, & omnibus
ἰδίους προφήτας καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ
θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων,
Prohibentes nos Gentibus loqui ut salvi
κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ
fiant, ut impleant semper peccata sua. Venit autem
ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασε δὲ
super illos ira in finem.
ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.
Nos autem, fratres, orbati vobis ad tempus horæ, facie
ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί,
corde, abundantius festinavimus videre faciem vestram,
περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν
quia voluimus venire ad vos, ego quidem Paulus, & semel & bis, & impedivit
ἰδεῖν, διότι ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ ἐνέκοψεν
nos Satanas. Quæ enim nostra spes, aut gaudium,
ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χαρὰ,
aut corona gloriationis? nonne & vos ante Dominum
ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου
nostri Jesu Christi in ejus adventu?
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ;
Vos enim estis gloria nostra, & gaudium.
ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν, καὶ χαρά.

CAP. III. γ'.

Ideo cum amplius sustinere- Διὸ μηκέτι στέγοντες, ἐδόκησαμεν † καταλειφθῆναι ἐν
mus Athenis † soli, & misimus Timotheum fratrem
Ἀθήναις μόνοι· καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν
nostrum & ministrum Dei, & cooperatorem nostrum in Evange-
ἡμῶν, καὶ διάκονον τοῦ θεοῦ, καὶ συνεργὸν ἡμῶν ἐν τῷ εὐαγ-
lio Christi, ad † confirmandos vos, & † exhortandum vos
γελίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς, καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς
de hac vestra fide, ne quis moveatur in tribulationibus
περὶ τῆς πίστεως ὑμῶν, τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς
istis. ipsi enim scitis, quod ad hoc positi simus.
θλίψεσι ταύταις· αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ὅτι εἰς τοῦτο † κείμεθα.
Nam & cum apud vos essemus, prædicebamus vobis, quod
καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι
futuri essemus afflicti, sicut & factum est & scitis.
μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε.
Propterea & ego amplius non sustinens, misi ad cognoscendam
διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων, ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν
fidem vestram, ne forte tentaverit vos qui tentat, & ne
πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κε-
nostrum labor vester. Nunc autem cum venisset
νὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου
ad nos à vobis, & annuntiante nobis fidem &
πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ
charitatem vestram, & quia habetis memoriam nostri bonam
τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάν-
per omne tempus, desiderantes nos videre, sicut & nos vos,
τοτε, †ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς·
propterea consolati sumus, fratres, in vobis, in omni
διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν, ἐπὶ πάσῃ τῇ
tribulatione & angustia nostra per vestram fidem.
θλίψει καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως.
Quoniam nunc vivimus, si vos statis in Domino.
ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ.
Quam enim gratiam possumus retribuere Deo
τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι
pro vobis, in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante
περὶ ὑμῶν, ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν
Deum nostrum, nocte ac die super abundantes
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ
deomus ut videamus faciem vestram, & perficiamus ea
δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ
quæ desunt fidei vestræ? Ipse autem Deus & Pater
ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν; αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ
noster, & Dominus noster Jesus Christus dirigat viam
ἡμῶν, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς †κατευθύναι τὴν
nostram ad vos. Vos autem Dominus multiplicet &
ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ
abundare faciat charitate in invicem, & in omnes,
περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας,
quemadmodum & nos in vos: ad confirmandos vestros
καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς· εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς
corda irreprehensibiles in sanctitate, ante Deum & Patrem
καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ, ἔμπροσθεν † τοῦ θεοῦ πατρὸς
nostrum, in adventu Domini nostri Jesu Christi cum om-
ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάν-
nibus sanctis ejus. amen.
των τῶν ἁγίων αὐτοῦ. ἀμήν.

CAP. IIII. δ'.

Cæterum ergo, fratres, rogamus vos, & obse-
Τὸ λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, †ἐρωτῶμεν ὑμᾶς, καὶ παρακα-
ramur in Domino Jesu, quemadmodum accepistis à nobis quomodo
λοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς
oporteat vos ambulare, & placere Deo, hoc invenimini magis.
δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν, καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.
Scitis

Vbi enim quæ præcepta dederimus vobis per Dominum
ὑμῖν παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου
Iesum. Hæc enim est voluntas Dei sanctificatio
Ἰησοῦ. 3 τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν,
vestra: abstinere vos a fornicatione: 4 ἵνα εἰδέναι ὑμᾶς ἕκαστον
vestrum suum vas possidere in sanctificatione & honore:
τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ·
Non in passione desiderii, sicut & Gentes quæ
5 μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰ-
dicunt Deum: Non opprimere, & circumvenire
δότα τὸν θεόν· 6 τὸ μὴ ὑπερβαίνειν, καὶ πλεονεκτεῖν
in negotio fratrem suum, quoniam vindex Dominus
ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος ὁ κύριος
de omnibus his, sicut & prædximus vobis, & pro-
περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν, καὶ διε-
testati sumus. Non enim vocavit nos Deus in im-
μαρτυράμεθα. 7 οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκα-
puritiam, sed in sanctificatione. Itaque qui spernit non
θαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. 8 τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ
hominem spernit, sed Deum, qui & dedit spiritum
ἄνθρωπον † ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν θεόν, τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα
suum sanctum in nobis. De cæt. autem fraternitatis
αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς. 9 περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας
non habetis necesse habere vobis scribi: ipsi enim vos a Deo docti
οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί
estis, ut diligatis alter alios. Etenim facitis illud
ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· 10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ
in omnes fratres qui in universa Macedonia. Co-
εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ὄντας ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. Πα-
ramus autem vos, fratres, abundare magis.
ρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον,
Et contendere quietem agere, & agere propria, & ope-
11 καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐρ-
rari manibus vestris, sicut vobis præcepimus.
γάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶ ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν·
Ut ambuletis honeste ad eos qui foris sunt, & nullius
12 ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μηδενὸς
rei egeatis. Nolumus autem vos ignorare,
χρείαν ἔχητε. 13 οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,
fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut
ἀδελφοί, περὶ τῶν † κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς
& reliqui qui habemus spem. Si enim credi-
καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. 14 εἰ γὰρ πιστεύο-
mus quod Iesus mortuus est, & resurrexit: ita & Deus
μεν ὅτι Ἰησοῦς † ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη· οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοὺς
dormientes per Iesum, qui secum
κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἄξει σὺν αὐτῷ.
Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos vivimus,
15 τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ
relicti in adventum Domini, non præ-
περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου, οὐ μὴ † φθά-
cedemus. Quoniam ipse Dominus in iussu
σωμεν τοὺς κεκοιμημένους· 16 ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κε-
in voce archangeli, & in tuba Dei de-
λεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ κα-
scendet de cælo, & mortui in Christo resurgent
τα βήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσον-
primum. Deinde nos simul rapiemur,
ται πρῶτον. 17 ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα
simul cum illis in nubibus in occursum
σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ
Domini in aera, & sic semper cum Domino erimus.
κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.
Itaque consolamini alterutri in verbis istis.
18 ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

CAP. V. I.

De autem temporibus & momentis, fratres, non
Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν
habetis vobis scribi. 2 ipsi enim diligenter scitis,
ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι. 2 αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε,
quod dies Domini sic in nocte, ita veniet.
ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται.
Cum enim dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus
3 ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος
eis exitium imminet, sicut dolor in utero habenti
αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ·
& non effugient. Vos autem, fratres, non estis
καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. 4 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ
in tenebris, ut dies eos tanquam fur comprehendat.
ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ·
Omnes enim vos filii lucis estis, & filii diei: non sumus
πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν
nocte, neque tenebrarum. 6 Nempe igitur non dormiamus
νυκτὸς, οὐδὲ σκότους. 6 ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς οἱ
reliqui, sed vigilemus, & sobrii simus.
λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν, καὶ νήφωμεν.
Nam qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui
7 οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσιν· καὶ οἱ †
bibit, nocte ebrii sunt. Nos autem qui sumus
μεθυ-
7 μεθύοντες, νυκτὸς μεθύουσιν. 8 ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες
sobrii simus, induti loricam fidei & charitatis, & ga-
νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ
leam, spem salutis. Quoniam non posuit
περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· 9 ὅτι οὐκ ἔθετο
nos Deus in iram, sed in adipiscendam salutem per
ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν, ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ
Dominum nostrum Iesum Christum,
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 10 τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ
qui mortuus est pro nobis, ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum illo
ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν, εἴτε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ
vivamus. Ideo consolamini invicem, & ædificate
ζήσωμεν. 11 διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε
unus alterum, sicut & facitis.
εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε. 12 ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς,
Rogamus autem vos, fratres, ut agnoscatis eos qui
ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους
laborant in vobis, & præsunt vobis in Domino, & admonent vos,
ὑμῶν ἐν κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς· 13 καὶ ἡγεῖσθαι
ut habeatis illos abunde caritatem in charum, propter opus illorum. Pa-
αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ, διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν· εἰ-
cem habete in vobis ipsis.
ρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. 14 παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς,
Hortamur autem vos, fratres, corripite inquietos,
ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγο-
consolamini pusillanimes, sustinete infirmos, patientes estote ad omnes.
ψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας.
Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper
15 ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ· ἀλλὰ πάντοτε
bonum sectamini, & in invicem, & in omnes.
τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας.
Semper gaudete. 16 Indefinenter orate.
16 πάντοτε χαίρετε· 17 ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε·
In omni gratias agite: hæc enim voluntas Dei in Christo
18 ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ
Iesu in vos. Spiritum nolite extinguere.
Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. 19 τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε·
Prophetias ne spernite. 21 Omnia autem probate:
20 προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· 21 πάντα δὲ δοκιμάζε-
id, quod bonum est, tenete. 22 Ab omni specie mala
τε, τὸ καλὸν κατέχετε· 22 ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ
abstinete. Ipse autem Deus pacis sanctificet
ἀπέχεσθε. 23 Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι
vos per omnia: & integer spiritus vester, & anima, & corpus sine
ὑμᾶς ὁλοτελεῖς· καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ψυχὴ,
querela in adventu Domini nostri Iesu
& σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Christi servetur. Fidelis ille vocans vos, qui etiam faciet
24 Χριστοῦ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει
quæ vobis dicimus. Fratres, orate pro nobis.
25 ἐλπίδα ὑμῶν βεβαίαν. 25 ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν.
Salutate fratres omnes in osculo sancto.
26 ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
Adjuro vos [Dominum, Vel, Per Christum]
27 ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον, † ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν
omnibus sanctis fratribus.
πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.
28 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Thessalonicenses prima scripta est ab Athenis.
Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD THESSALONICENSES
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
EPISTOLA SECUNDA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CAPUT PRIMUM. κεφάλ. ά

PAVLVS & Silvanus, & ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σιλουανὸς, καὶ
Timotheus, ecclesiæ Thessa-
Τιμόθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-
lonicensium in Deo patre nostro, & Domino Iesu Christo:
λονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν, καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ·
2 χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Gratias agere debemus Deo semper pro vobis, fratres,
Δ χαριστῶ τῷ θεῷ παντὸς περὶ ὑμῶν ἀδελφοὶ ἠγα-
dilecti a Domino, quod elegerit vos Deus primitias in salutem, in sanctificatione Spiritus,
πημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος,
in fide veritatis: ad quod vocavit vos per Evangelium nostrum, in acquisitionem gloriæ Domini nostri Iesu
καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Christi. Itaque, fratres, state, & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram.
Χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπι-
Ipse autem Dominus noster Iesus Christus, & Deus Pater noster, qui dilexit nos, & dedit consolationem æternam,
στολῆς ἡμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ
& spem bonam in gratia,
ὁ θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι
Exhortetur corda vestra, & confirmet vos in omni opere bono, & opere bono.
17 παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ † στηρίξαι ὑμᾶς ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

CAP. III. γ.

De cætero, orate, fratres, pro nobis, ut sermo
Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λό-
Domini currat & † glorificetur, sicut & apud vos:
γος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται, καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς·
Et ut liberemur ab importunis & malis hominibus:
καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων·
non enim omnium fides.
οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις.
Fidelis autem est Dominus, qui confirmabit vos, & custodiet a malo.
πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς, καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
Confidimus autem in Domino de vobis, quoniam quæ præcipimus
4 πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλ-
vobis, & facitis, & facietis.
λομεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε, καὶ ποιήσετε.
Dominus autem dirigat vestra corda in charitatem
5 ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγά-
Dei, & in expectationem Christi.
πην τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ χριστοῦ.
Denuntiamus autem vobis, in nomine Domini
6 παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι κυρίου
nostri Iesu Christi, subtrahere vos ab omni fratre
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ
inordinate ambulante, & non secundum traditionem, quam
ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν
acceperunt a nobis.
παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν.
Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos:
7 αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, πῶς
quoniam non inordinate conversati sumus in vobis,
δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν·
Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore
8 οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ
& in fatigatione, nocte ac die operantes, ne quem vestrum
καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπι-
gravaremus: non quia non habuerimus potestatem,
βαρῆσαί τινα ὑμῶν·
9 ἐχομεν τινα ὑμῖν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν,
sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.
ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς.
Nam & cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis,
10 καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν,
quoniam si quis non vult operari, nec manducet.
ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.
Audimus enim quosdam inordinate
11 ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
nihil operantes, sed curiosantes:
μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.
Iis autem denuntiamus, & obtestamur per
12 τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν
Dominum nostrum Iesum Christum, ut cum silentio operantes
† κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι
suum panem manducent.
τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.
Vos autem, fratres, ne
13 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ
deficiatis benefacientes.
ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες.
Si quis autem non obedit
14 εἰ δέ τις οὐχ ὑπα-
verbo nostro, per epistolam hunc notate,
κούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτο † σημειοῦσθε,
& ne communicetis ei, ut revereatur
καὶ μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ ἵνα ἐντραπῇ·
καὶ μὴ

Δ ἐρωτῶμεν ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῷ· ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.

Semper gaudete.
16 πάντοτε χαίρετε.
Sine intermissione orate.
17 ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.
In omnibus gratias agite.
18 ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε.
Hæc enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis.
τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάντας ὑμᾶς.
Spiritum nolite extinguere.
19 τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε.
Prophetias nolite spernere.
20 προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε.
Omnia autem probate: quod bonum est tenete.
21 πάντα δὲ δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.
Ab omni specie mala abstinete vos.
22 ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.
Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia,
23 αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς·
& integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela
καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως
in adventu Domini nostri Iesu Christi servetur.
ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη.
Fidelis vocans vos, qui & faciet.
24 πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.
Fratres, orate & pro nobis.
25 ἀδελφοὶ, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν.
Salutate fratres omnes in osculo sancto.
26 ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
Adjuro vos per Dominum ut legatur epistola hæc omnibus fratribus.
27 ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.
28 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Et ego vt legitimum filium, fide. Ordinatio vt frutum.
καὶ ἰωάν ἐγνήσιον τέκνον, ἐλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. 2
Ipse autem Dominus paste dic vobis, permane per
αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῶν ὅλων δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις 3
eum in unum mode Dominus vno animo vobis
κατὰ χριστὸν ἰησοῦν. παρακαλῶ σε προσμεῖναι ἐν ἐφέσῳ πορευόμενος εἰς μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν
Tabernas, non aliter Paulo, quod ad ignem in omni
ἐ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ 4
syllabis, id scribo. Graeca Domus datur loco
γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσιν μᾶλ-
Christi cum omnibus vobis. amen.
λον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ, τὴν ἐν πίστει.

Ad Thessalonicenses secunda
Πρὸς θεσσαλονικεῖς δευτέρα
scripta ab Athenis.
ἐγράφη ἀπὸ ἀθηνῶν.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD TIMOTHEVM
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ
EPISTOLA PRIMA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφ. α.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri-
ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ χρι- 1
sti secundum ordinationem Dei patris,
στοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ σωτῆρος
et Iesu Christi, qui
ἡμῶν καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τῆς
spes nostra est Timotheo
ἐλπίδος ἡμῶν τιμοθέῳ
germano filio in fide gratia,
γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει χάρις,
misericordia, Pax a Deo patre & Christo Iesu
ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ χριστοῦ ἰησοῦ 2
Domino nostro. Sicut rogaui te commane in
τοῦ κυρίου ἡμῶν. καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν 3
Epheso, profecturus in Macedoniam, vt denunciares quibusdam
ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν
non aliter | docere. Neque attendere fabulis, &
μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ 4
genealogiis interminatis, quae quaestiones praebent ma-
γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσιν μᾶλ-
gis quam aedificationem Dei, quae in fide.
λον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ, τὴν ἐν πίστει.
Ad finem autem praecepti refertur dilectio de corde pura con-
τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρ- 5
scientia, & fide non ficta
δίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου·
Quibus quidam aberrantes, conuertuntur in vanilo-
ὧν τινες ἀστοχήσαντες, ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, 6
quium, volentes esse legis doctores, non intelligentes, neque quae
θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ 7
dicunt, neque de quibus affirmant.
λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.
Scimus autem quia bona lex, si quis ea legitime vtatur:
οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐὰν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται· 8
sciens hoc, quia iusto lex non est posita, iniquis vero &
εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνομοις δὲ καὶ
inobedientibus, impiis & peccatoribus, scelestis & con-
ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βε-
taminatis, parricidis & matricidis, homicidis
βήλοις, πατρολῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, 9
fornicatoribus, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus per-
πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπι-
iuris, & si quid aliud sano doctrinae aduersatur
ὁρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται·
secundum Euangelium gloriae beati Dei quod cre-
κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπι- 11
ditum est mihi. Et gratiam habeo ei qui confortauit me
στεύθην ἐγώ. καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με 12
Christo Domino nostro, quia fidelem me existimauit, ponens in
χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς
ministerium, Qui prius | blasphemum me & persecutorem, & contumeliosum.
διακονίαν, τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον, καὶ διώ- 13
sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci
κτην, καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἄγνοιαν ἐποίησα
in incredulitate. Superabundauit autem gratia Domini nostri
ἐν ἀπιστίᾳ. ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν 14
cum fide & dilectione quae in Christo Iesu.
μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus
πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι χριστὸς 15
Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos faceres, quorum primus
ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός
sum ego. sed propterea misericordiam consecutus sum,
εἰμι ἐγώ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν 16
ut primo ostenderet Iesus Christus omnem | longanimitatem,
ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται ἰησοῦς χριστὸς † πᾶσαν μακροθυμίαν,
ad informationem | eorum credere in illum ad vitam
πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν
aeternam. Ipse autem regi saeculorum incorruptibili, inuisibili,
17 αἰώνιον. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ,
soli sapienti Deo honor, gloria in saecula saeculorum. Amen.
μόνῳ σοφῷ θεῷ τιμὴ, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
Hoc praeceptum commendo tibi, fili Ti-
18 ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον τι-
motheo, secundum praecessiones in te prophetias, vt mi-
μόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρα-
lites in illis | patienter militans: Habens fidem &
τεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν· ἔχων πίστιν καὶ
19 bonam conscientiam quam quidam repellentes circa fidem
ἀγαθὴν συνείδησιν· ἣν τινες ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν
naufragium | fecerunt ex quibus est Hymenaeus & Alexander, quos tra-
ἐναυάγησαν· ὧν ἐστὶν ὑμέναιος καὶ ἀλέξανδρος, οὓς παρ-
didi Satanae, vt discant non blasphemare.
έδωκα τῷ σατανᾷ ἵνα * παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

CAP. II. β.

Adhortor igitur primum omnium, fieri obsecrationes, ora-
Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσ- 1
tiones postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus:
ευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων·
Pro regibus, & omnibus * qui in sublimitate constituti sunt,
ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ὑπεροχὴν ὄντων, ἵνα
quietam & tranquillam vitam | agamus in omni pietate &
ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ
honestate. Hoc enim | placitum & acceptum coram
σεμνότητι· τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ 3
Saluatore nostro Deo: Qui omnes homines vult
σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ· ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει 4
saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Vnus enim
* σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἷς γὰρ
Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Christus
θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος χριστὸς
Iesus | Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, testi-
ἰησοῦς· ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρ- 6
monium temporibus propriis. In quod positus sum ego praedicator &
τύριον καιροῖς ἰδίοις· εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ 7
apostolus, (veritatem dico in Christo, non mentior) do-
ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι· διδά-
ctor Gentium in fide & veritate.
σκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. Volo ergo
viros orare in omni loco, leuantes puras
βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, * ἐπαίροντας ὁσίας 8
manus sine ira & disceptatione. Similiter & mu-
χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. ὡσαύτως καὶ
lieres in habitu ornatu, cum verecundia & pu-
γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετ' αἰδοῦς καὶ σωφρο-
dicitia ornare se, non | in crinibus compositis, aut auro,
σύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασι, ἢ χρυσῷ, ἢ
vel margaritis, aut veste pretiosa, sed quod decet
* μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ· ἀλλ' ὃ πρέπει 10
mulieres, promittentes pietatem per opera bona.
γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν.
Mulier in silentio discat, in omni subiectione. 11
γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ.
Docere autem mulierem non permitto, neque dominari virum,
γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ * αὐθεντεῖν 12
sed esse in silentio. Adam enim primus
ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος
formatus est, deinde Heua. Et Adam non est seductus,
ἐπλάσθη, εἶτα εἵα· καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, 14
* πλανώμαι † ἀλαζόμενος
mulier | seducta, in praeuaricatione fuit
ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν·
Saluabitur autem per filiorum generationem, si * manserint in fide,
σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει 15
& dilectione, & sanctificatione cum | modestia.
καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

CAP. III. γ.

Fidelis sermo, Si quis episcopatum | optauit, praeclarum opus
Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου 1
desiderat.
ἐπιθυμεῖ.
Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse,
Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπιλήμπτον εἶναι,
vnius vxoris virum, sobrium, | prudentem, ornatum, pudi-
μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλό-
2 bundum, doctorem,
ξενον, διδακτικόν,
non vinolentum, non percussorem, non
3 μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ
turpis lucri cupidum, sed modestum, non litigiosum, non cupidum
αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον·
Propriae domui bene praepositum, filios habentem in
4 τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν

ὑποπιάζω μὴ πίστει συνόντες ⊙. 5
εἰκῇ φυσιούμενοι ὑπὸ τοῦ * νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 6
μὴ τιμωρεῖσθαι ἐν τῇ * ἡμέρᾳ τῆς ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαίου κρίσεως τοῦ θεοῦ, 7
ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· 8
τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· 9
τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ θυμὸς καὶ ὀργή· 10
θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος· 11
δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι· 12
οὐ γὰρ ἔστι προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ. 13
ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· 14
οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσονται· 15
ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· 16
οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτοῖς τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων· 17
ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρίνει ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 18
Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ, 19
καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, 20
πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, 21
παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· 22
ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; 23
ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱεροσυλεῖς; 24
ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; 25
τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. 26
Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ἦς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. 27
ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; 28
καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου· 29
οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· 30
ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ. 31

CAP. IIII. δ'.

Τί οὖν περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; 1
πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. 2
τί γάρ εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; 3
μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται· ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσεις ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. 4
εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω· 5
μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; 6
εἰ δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι περισσεύει εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; 7
καὶ οὐ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθώς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν. 8
Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, 9
καθὼς γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς· 10
οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· 11
πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός· 12
τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν· ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· 13
ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· 14
ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα· 15
σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· 16
καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν· 17
οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 18
Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λαλεῖ τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ· 19
διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. 20
Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· 21
δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γάρ ἐστι διαστολή· 22
πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, 23
δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· 24
ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων, 25
ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. 26
Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως· 27
λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. 28
ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν· 29
εἴπερ εἷς ὁ θεὸς ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως· 30
νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν. 31

CAP. V. ε'.

Τί οὖν ἐροῦμεν εὑρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν κατὰ σάρκα; 1
εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν· 2
τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 3
τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· 4
τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ θεοῦ· 5
καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων· 6
μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· 7
μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. 8
Ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ· ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην· 9
πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· 10
καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομὴν σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην· 11
καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. 12
Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως· 13
εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία· 14
ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ δὲ οὐκ ἔστι νόμος οὐδὲ παράβασις· 15
διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως ἵνα κατὰ χάριν εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, 16
καθὼς γέγραπται ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· 17
ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου· 18
καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα νενεκρωμένον ἑκατονταετὴς ὑπάρχων καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας· 19
εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, 20
καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι· 21
διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 22
Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, 23
ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς οἷς μέλλει λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, 24
ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν. 25

δίκαιος ἐν αὐτῷ, ὁ ἀγαθός· ὃς δηλοῖ μου τὴν ἀγάπην εἰς τὸν θεὸν ἐν τῷ ἀνέχεσθαι τὰς ὀχλήσεις τῶν ἀσυνέτων καὶ ἀπειθούντων· 6
ὃς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν· 7
τίς ὁ χωρίσων ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ; θλῖψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; 8
καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς· 9
ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς· 10
πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. 11

CAP. IX. ι'.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, 1
ὅτι λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου· 2
ηὐχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, 3
οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, 4
ὧν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. 5
Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ οὗτοι Ἰσραήλ· 6
οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραὰμ πάντες τέκνα, ἀλλ' ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα· 7
τοῦτ' ἔστιν οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα· 8
ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος· κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός· 9
οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· 10
μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, 11
ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι· 12
καθὼς γέγραπται τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα· 13
Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο· 14
τῷ γὰρ Μωσῆ λέγει· ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτίρω· 15
ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ· 16
λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ· 17
ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. 18
Ἐρεῖς μοι οὖν· τί οὖν μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; 19
μενοῦνγε ὦ ἄνθρωπε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· τί με ἐποίησας οὕτως; 20
ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; 21
εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, 22
καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, 23
οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν, 24
ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει· καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην· 25
καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς οὐ λαός μου ὑμεῖς ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος· 26
Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ· ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται· 27
λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς· 28
καὶ καθὼς προείρηκεν Ἡσαΐας· εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν· 29
Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβεν δικαιοσύνην δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως· 30
Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν· 31
διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων· προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, 32
καθὼς γέγραπται ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται· 33

CAP. X. ι'.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἐστιν εἰς σωτηρίαν· 1
μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν· 2
ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν ζητοῦντες στῆσαι τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν· 3
τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι· 4
Μωσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς· 5
ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν· 6
ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν· 7
ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν· 8
ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν σωθήσῃ· 9
καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· 10
λέγει γὰρ ἡ γραφή· πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται· 11
οὐ γάρ ἐστιν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· 12
πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται· 13
πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς κηρύσσοντος; 14
πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς γέγραπται ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην τῶν εὐαγγελιζομένων ἀγαθά· 15
ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ· Ἡσαΐας γὰρ λέγει κύριε τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; 16
ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ· 17
ἀλλὰ λέγω μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν· 18
ἀλλὰ λέγω μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωσῆς λέγει ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς· 19
Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν· 20
πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖρας μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα· 21

CAP. XI. ια'.

Λέγω οὖν μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμείν· 1
οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω· ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ· 2
κύριε τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν καὶ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχήν μου· 3
ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ· 4
οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· 5
εἰ δὲ χάριτι οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις· 6
εἰ δὲ ἐξ ἔργων οὐκέτι ἐστὶν χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον· 7
τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν· 8
καθὼς γέγραπται ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας· 9
καὶ Δαυὶδ λέγει γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· 10
σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον· 11
Λέγω οὖν μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς· 12
εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν· 13
ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν· ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμὶ ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος τὴν διακονίαν μου δοξάζω· 14
εἰ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν· 15
εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; 16
εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία καὶ οἱ κλάδοι· 17
Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου· 18
μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ· 19
ἐρεῖς οὖν ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ· 20
καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει ἀλλὰ φοβοῦ· 21
εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο μή πως οὐδὲ σοῦ φείσεται· 22
ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομίαν ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότητα θεοῦ ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ· 23
καὶ ἐκεῖνοι δὲ ἐὰν μὴ ἐπιμένωσιν τῇ ἀπιστίᾳ ἐγκεντρισθήσονται δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς· 24
εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ· 25
Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς

CAP. VI. 5'.

SANCTI PAVLI
Η ΠΡΟΤ ΑΓΙΟΤ ΠΑΤΔΟΤ
AD TIMOTHEVM
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ.
SECVNDA EPISTOLA.
ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM.

CAP. II. β'.

CAP. III. γ'.

μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ ὅσα
ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

19 Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου
οἶκον. 20 Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον
ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. 21 Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν.
Ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία
καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες. 22 Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ
πνεύματός σου. Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Τιμοθέου δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης ὅτε ἐπανῆλθε
πάλιν εἰς Ῥώμην ἐκ τῆς πρώτης ἀπολογίας· μαρτυρεῖ δὲ
αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ
ἀπολογίᾳ οὐδεὶς αὐτῷ συνεγένετο, ἀλλὰ πάντες αὐτὸν
ἐγκατέλιπον· ἐν ᾗ καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος
ἐρρύσθη, ὡς ἐκεῖ εἴρηται.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD TITVM
ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ
πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ'
εὐσέβειαν, 2 ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς
θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, 3 ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν
λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, 4 Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν·
χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. 5 Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα
τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους,
ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην· 6 εἴ τις ἔστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς
ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα.
7 δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμον,
μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ,

ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ,
8 ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ
καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας
ἐλέγχειν. 9 εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ
φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, 10 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν,
οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ
κέρδους χάριν. 11 εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης·
Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. 12 ἡ μαρτυρία
αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα
ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 13 μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ
ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. 14 πάντα
καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν
καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις.
15 θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ
ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

CAP. II. κεφ. β'.

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ· 2 πρεσβύτας
νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ
ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· 3 πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι
ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους μηδὲ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους,
4 ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους,
5 σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις
ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. 6 τοὺς νεωτέρους
ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν· 7 περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος
τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα,
8 λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων
περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. 9 δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι
ἐν πᾶσιν, εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, 10 μὴ νοσφιζομένους,
ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν
τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. 11 ἐπεφάνη γὰρ
ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, 12 παιδεύουσα ἡμᾶς
ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως
καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13 προσδεχόμενοι
τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ
καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 14 τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν,
ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν
περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. 15 ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει
καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω.

CAP. III. κεφ. γ'.

Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν,
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, 2 μηδένα βλασφημεῖν,
ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραΰτητα πρὸς
πάντας ἀνθρώπους. 3 ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς,
πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ
καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους· 4 ὅτε δὲ ἡ
χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ,
5 οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ
αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως
πνεύματος ἁγίου, 6 οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, 7 ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι
κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. 8 πιστὸς ὁ λόγος,
καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν
ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ· ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ
ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· 9 μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ
ἔριδας καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι.
10 αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ,
11 εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει, ὢν αὐτοκατάκριτος.
12 ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τύχικον, σπούδασον
ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.
13 Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν
αὐτοῖς λείπῃ. 14 μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων
προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.
15 Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας
ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Τίτου ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας
πρώτη Τίτῳ ἐπισκοπήσαντι τὴν ἐκκλησίαν
Κρητῶν· ἔστι δὲ ἡ Νικόπολις ἐν τῇ Ἠπείρῳ
Ῥώμης, ἐπὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ κειμένη
βουνὸς τῆς καλουμένης
Κερκύρας.

ἀλλὰ φιλάξεις, ἀδελφέ, ἐμοῦ σπλάγχνα, ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ. 21
Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. 22
Ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. 23
Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 24
Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου.
Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

Πρὸς Φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ Νέρωνος.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφ. α.

ΠΑΥΛΟΣ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ, καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀδελφῇ, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ad Philemonem.

Πρὸς Φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης
per Onesimum servum.
ἔδρᾳ ἀπόστολον εἰπάτω.

SANCTI PAULI
ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ
EPISTOLA
EPISTOLA.

CAPUT PRIMUM.

ΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τά τε πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς· τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν· ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.

Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.

Πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.

Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.

Καί· Σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί.

Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται· καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι.

Πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

CAP. II.

Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραῤῥυῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν· πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν

V 2 λαβοῦσα

λαζόμενα λαμβάνει ἀφ' τῦ κυρίου, τοῦτ' ἔξ ἐκείνε τῦν ὑμᾶς τίθεμαι τῦ
βεβαίου ἀγαθοῦ. ζωοποιήσαντα καὶ τοῦ θεοῦ 4
σημαίνει τὸ ἐγείρας, καὶ τοιαῦτα δυνάμενον, καὶ πνεύ-
ματος ἁγίου μεῖζα μοῖς, καὶ ἡ αὐτὸ δίλωσιν.
μεμνημένους ὑμᾶς ἐν τοῖς προσευχαῖς μου ἀδιαλείπτως τὸν θεὸν τὸν 5
πατέρα τῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀκούοντες τὴν πίστιν ὑμῶν τὴν ἐν
τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, 6
ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς
ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς Χριστόν. χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχομεν καὶ παράκλησιν 7
ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ,
ἀδελφέ. διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, 8
διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης,
νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος τῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ· παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, 9
ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ δὲ
καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον· ὃν ἀνέπεμψα· σὺ δὲ αὐτὸν τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα 10
προσλαβοῦ· ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι 11
διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῖς τῦ εὐαγγελίου· χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης
οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ ἀλλὰ
κατὰ ἑκούσιον. τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον 12
αὐτὸν ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν,
μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ. εἰ οὖν με 13
ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, 14
τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα 15
μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγώ σου 16
ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν κυρίῳ. πεποιθὼς τῇ 17
ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ 18
ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι
ὑμῖν. ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 19
Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. ἡ χάρις τῦ κυρίου 20
Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

CAP. III. γ'.

Τοῦ λοιποῦ ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ 1
μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς 2
κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, 3
οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν
σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ 4
ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους 5
Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμείν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος,
κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος 6
ἄμεμπτος. ἀλλὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. 7
ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως 8
Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην 9
τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ
τῇ πίστει, τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ 10
κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως 11
καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη 12
τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ
Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι· ἓν δέ, τὰ μὲν 13
ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν 14
διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν 15
τέλειοι τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν
ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν τῷ αὐτῷ στοιχεῖν τὸν αὐτὸν φρονεῖν. 16
συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας 17
καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλάκις ἔλεγον 18
ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ,
ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, 19
οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, 20
ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει
τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, 21
κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

ὥστε

CAP. IIII. δ'.

Τοιγαροῦν ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, 1
οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί. Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην 2
παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύζυγε, 3
συλλαμβάνου αὐταῖς αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ
Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.
χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω 4
πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς. μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ 5
προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω
πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει 6
τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὸ λοιπόν, 7
ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ,
ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ἃ καὶ ἐμάθετε 8
καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ
θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη 9
ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ.
οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. 10
οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι
καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· πάντα ἰσχύω 11
ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντες μου τῇ 12
θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τῦ εὐαγγελίου, ὅτε
ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως 13
καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς 14
εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν 15
καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· 16
πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφρᾶ τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν
δεκτὴν εὐάρεστον τῷ θεῷ. ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ 17
τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ 18
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ 19
ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος 20
οἰκίας. ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν. 21

quàm ab operibus fidei, & in populo Dei.
τ αυτὸν δὲ τῷ λόγῳ αὐτῶ, ἄνευ τοῦ ἀδίκου ὁ θεὸς,
Quandoquidem ego negotii in illum suscepti, ut
ου ἐπιλάθεται ὑμῶν τοῦ ἔργου ὑμῶν & τῆς ἀγάπης, ἣν
ac in fidelium quidē contemptum iustum intercedat.
μὸν ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτῦ διακονήσαντες τοῖς
Vtinam eorum Dei, & officium, & præsentabile, opus
ζῶν γὰρ ὁ λόγῳ τῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ
omne gladium ancipitem.
πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμῦ
quemadmodū ac spiritus compagines quoque medullarum, &
ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ
deformes cogitationum & cordis motus origo.
κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας.
Et non est creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda &
καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ
aperta
τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.
Habentes ergo pontificem magnum penetrantem vsque
ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰη-
ad filium Dei, teneamus confessionem.
σοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας.
Non enim habemus pontificem non
οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι τοῖς
infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia
per similitudinem absque peccato.
τὰς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ'
Adeamus ergo cum
ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ
fiducia ad thronum
παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ
gratiæ, ut misericordiam consequamur &
χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

CAP. V.

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro
Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ
hominibus constituitur in ea quæ ad Deum, vt offerat dona &
αὐθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε
sacrificia pro peccatis.
& θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν· μετριοπαθεῖν δυνά-
qui condolere possit his qui ignorant & errant,
μενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περί-
quoniam & ipse circum-
κειται ἀσθένειαν· καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ
populo, ita vtique pro semetipso offerre pro peccatis.
λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν.
Nec quis sibi sumit honorem, sed
καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ κα-
Deo vocatus, quemadmodum & Aaron.
λούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ καὶ ὁ ἀαρών.
Christus non semetipsum clarificauit vt pontifex fieret, sed qui
οὕτως καὶ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λα-
locutus ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te.
λήσας πρὸς αὐτόν, υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·
Quemadmodum & in alio dicit. Tu sacerdos es in æternum, secun-
καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κα-
dum ordinem Melchisedec.
τὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
eum qui posset
facere eum a mortuis, cum clamore valido & lacrymis
σαρκὸς αὐτῦ, δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον
offerens & exauditus pro sua reuerentia.
σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων
προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας·
Et quidem cum esset filius, didicit ex his quæ passus est, obedientiam:
καίπερ ὢν υἱὸς, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν·
et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis
καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σω-
æternæ,
τηρίας αἰωνίου,
Appellatus a Deo
προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
pontifex iuxta ordinem Melchisedec. De quo nobis
ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. περὶ οὗ πολὺς
sermo & difficilis interpretatu dictu, quandoquidem segnes factus es
ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε
auribus.
Etenim debentes ad magistri propter
ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν
tempus, rursus indigetis vt doceamini vos, quæ
τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ
elementa exordij eloquiorum Dei, & facti estis opus
στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν
habentes lactis, & non solidi cibi. Omnis enim
ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ
qui est particeps lactis,
μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· νήπιος
perfectorum autem est solidus cibus, eorum
γάρ ἐστι. τελείων δὲ ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφὴ, τῶν διὰ τὴν
habitum exercitatos habentium ad discretionem
ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν
bonum ac mali.
καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

CAP. VI.

Ideo relictis initiorum Christi sermonem, ad per-
Διὸ ἀφέντες τὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειό-
fectionem gradiamur, non rursum fundamentum iacientes
τητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετα-
de pœnitentia ab mortuis operibus, & fide in Deum,
νοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν,
Baptismatum doctrinæ, impositionemque manuum, resurrec-
βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστά-
tionisque mortuorum, & iudicii æterni.
σεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου.
Et hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.
καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάπερ ἐπιτρέπῃ ὁ θεός.
Impossibile enim est eos qui semel illuminati gustauerint
ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, * γευσαμένους τε
donum cœleste, & participes facti sint
τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύ-
Spiritus sancti, & pulchrum gustauerint Dei verbum
ματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα,
virtutesque sæculi venturi, & prolapsi
δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας,
rursus renouari ad pœnitentiam, crucifigentes rursus filium Dei
πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς
filium Dei, & ostentui habentes.
τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδειγματίζοντας.
Terra enim bibens super se sæpe venientem
γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον
imbrem, & generans herbam opportunam illis propter quos &
ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ
colitur, accipit benedictionem a Deo.
γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ·
Proferens autem spinas ac tribulos, reproba est &
ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος, καὶ
proxima maledicto cuius finis ac combustionem.
κατάρας ἐγγύς· ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.
Confidimus autem de vobis, dilecti melliora &
πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείττονα καὶ
propiora saluti, si & ita loquimur.
ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν.
Non enim iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri &
οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς, ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ
laboris dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius, qui
κόπου τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτῦ, διά-
ministrastis sanctis, & ministratis.
κονήσαντες τοῖς ἁγίοις, καὶ διακονοῦντες.
Cupimus autem vnumquemque vestrum eandem
ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι
studium, ad explendam spei
σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους·
vt non segnes efficiamini, imitatores autem eorum qui fide &
ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ
longanimitate hereditabunt promissiones.
μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.
Nam cum Abrahæ promitteret Deus, quoniam per neminem
τῷ γὰρ ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεὸς, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς
habuit maiorem iurare, iurauit per semetipsum, Dicens,
εἶχε μείζονος ὀμόσαι, * ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ, λέγων, εἰ μὴν
benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo te.
εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε·
Et sic longanimiter tolerans, adeptus est repromissionem.
καὶ οὕτω μακροθυμήσας * ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας.
Homines quidem enim per maiorem iurant, & omnis
ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάντων
ipsis controversiæ finis, ad confirmationem, iusiurandum.
αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας, εἰς βεβαίωσιν, ὅρκος.
In quo abundantius volens Deus ostendere he-
ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κλη-
redibus promissionis immobilitatem consilii sui,
ρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτῦ,
Interposuit iusiurandum: Vt per duas res immobiles,
ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ· ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων,
in quibus impossibile mentiri Deum, fortissimam habeamus
ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι τὸν θεὸν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν
confugientes obtinere propositam spem
οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος·
quam sicut ancoram habemus animæ tutam ac firmam,
ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν,
& ingredientem usque ad interiora velaminis.
καὶ εἰσερχομένην ἕως τῶν ἐσωτέρων τοῦ καταπετάσματος·
Vbi præcursor pro nobis ingressus Iesus, secundum
ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν
ordinem Melchisedec pontifex factus in æternum.
τάξιν μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

CAP. VII.

Hic enim Melchisedec, rex Salem, sacerdos Dei
Οὗτος γὰρ ὁ μελχισεδὲκ, βασιλεὺς σαλὴμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ
summi, qui occurrit Abrahæ regresso à
τοῦ ὑψίστου, ὁ † συναντήσας τῷ ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς
cæde regum, & benedixit ei: Cui & decimas
κοπῆς τῶν βασιλέων, & εὐλογήσας αὐτὸν, ᾧ καὶ δεκάτην

Promissum decimæ quod interpretatione μειζων

μειζων. Βασιλεὺς Δικαιοσυνης, ὑπάτος ἡ καὶ Βασιλεὺς Σαλὴμ, ὅ ἐστι, Βασιλεὺς εἰρήνης· ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. *

* ὁρᾶτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην ἔδωκεν Ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης ἐκ τῶν ἀκροθινίων. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατεύειν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ. ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, δεδεκάτωκε Ἀβραὰμ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. Χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας λαμβάνουσιν ἄνθρωποι θνητοί· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος, ὅτι ζῇ. καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων ἐδεκατώθη· ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύῃ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνηντήθη αὐτῷ Μελχισεδέκ.

εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ γὰρ λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.

ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα † ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερωσύνης οὐδὲν Μωσῆς ἐλάλησεν. καὶ ἔτι περισσότερον κατάδηλον, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· μαρτυρεῖται γάρ, ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές· οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας γέγονεν· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονε τοῦ ἐγγυητὴς Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν ἱερεῖς γεγονότες, διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν αὐτούς. τοιοῦτος γὰρ ἔπρεπεν ἡμῖν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν· ὁ δὲ λόγος τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον, υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα † τετελειωμένον.

CAP. VIII. ℵ.

Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρα καὶ θυσίας κατέστηται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἦν καὶ τοῦτον ἔχειν τι καὶ προσενέγκῃ. εἰ μὲν γάρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα· οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων· καθὼς κεχρημάτισται Μωσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν † δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχε λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δεύτερας ἐζητεῖτο τόπος.

μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν· οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ † ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἵλεως ἔσομαι † ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ. ἐν τῷ λέγειν καινήν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην. τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

CAP. IX. ℵ.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ † κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια· μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πανταχόθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶν δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες· εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν· ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ δικαιώμασι σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

Pro

Reprobatio

* ad perfectum adducta τελειῶσαι

‖ ad Deum.

P quorum ea quæ dixit

‖ quæ dixit eam quæ ex

μετατιθεμένης

* mutatio

* alii

‖ ideirco quòd P pro ea quæ manet

* genus ‖ ad Deum P pudor, vt subaudiatur

Pactum quidem primum ad Abrahæ. primum quidem ‖ compositum

ἀπὸ πάντων † εἰσέτι ἀξιώματι πρῶτον μὲν ἡμῶν ἀνάγκη

pro habitu vestis autem & ære tabernaculi &.

Βασιλεὺς δικαιοσύνης, ὑπάτος ἡ καὶ Βασιλεὺς Σαλὴμ, ὅ ἐστι,

non patet hoc in vita hujus homini, habet genus quo

Βασιλεὺς εἰρήνης· ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, ‖

neque principium dierum, neque finem vitæ habens, assimilatus

autem filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.

ἢ πῶς ἀπὸ τῶν Ἑβραίων ἐν τῷ Ἀβραὰμ καὶ τὰ ἐπιόντα

Quomodo autem ex Hebræis in Abraham dedit

Ἀβραὰμ ἐδεκατώθη ὁ καὶ ἐπηγγελμένος ἔχων τὰς ἐπαγγελίας εὐλογηκώς.

decimas qui promissiones habebat benedixit.

ἐκείνου δὲ τοῦ μὴ γενεαλογουμένου ἐξ αὐτῶν, δεδεκάτωκε Ἀβραὰμ, καὶ τὸν

Porro autem non annumerans se ex eis decimas sumpsit ab

ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος

habentem promissiones benedixit. Sine omni autem contradictione quod melius a

εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας λαμβάνουσιν ἄνθρωποι θνητοί· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος, ὅτι ζῇ.

hoc quidem decimas accipiunt homines mortales; illic autem testimonium habet quod vivit.

καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων ἐδεκατώθη· ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύῃ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνηντήθη αὐτῷ Μελχισεδέκ.

Et (ut verbum dicam) per Abrahæ & Levi decimas. Adhuc enim in lumbis

Si quidem ergo consummatio per sacerdotium Levitarum erat,

εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ γὰρ

(populus enim sub ipso lege accepit) quid adhuc opus fuit secundum

λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν

ordinem Melchisedech, autem inquere secundum non secundum

τάξιν Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν

ordinem Aaron dici? Translato enim

τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.

sacerdotio, ex necessitate & legis translatio fit.

ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ.

Super enim alium dicuntur hæc, Pulsum alterum participavit, de qua

πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα † ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερωσύνης οὐδὲν Μωσῆς ἐλάλησεν.

nullus tentorio assedit. Manifestum enim quoniam

καὶ ἔτι περισσότερον κατάδηλον, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· μαρτυρεῖται γάρ, ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Et adhuc magis manifestum est, si secundum similitudinem Melchisedech

ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές· οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ.

Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter eius infirmitatem &

καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας γέγονεν· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

inutilitatem. Nihil enim perfecit lex: introductio autem

κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονε τοῦ ἐγγυητὴς Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν ἱερεῖς γεγονότες, διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν αὐτούς.

melioris spei, per quam proximamus Deo.

Et quatenus non sine iuramento. (Illi quidem enim sine

ἐγγὺς ἐσμεν τῷ Θεῷ· ἐλπίδι μὲν ἐσόμεθα τῆς δόξης

ἐν ᾧ καὶ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Iuramento autem per eum qui dixit ad illum, Iurauit Dominus, & non

μενούσης, δι' ἣν πολλοὶ γεγόναμεν ἱερεῖς γεγονότες· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

manebit, propter quod & nos multi sacerdotes facti sumus: hic autem cum iuramento per eum qui dixit ad eum, Iurauit Dominus, & non

κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονε τοῦ ἐγγυητὴς Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν ἱερεῖς γεγονότες, διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν αὐτούς.

pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.

Tanto melioris testamenti sponsor factus est Iesus. Et illi quidem plures facti sunt sacerdotes,

ἐγγὺς ἐσμεν τῷ Θεῷ· ἐλπίδι μὲν ἐσόμεθα τῆς δόξης

propter mortis prohibitam permanere: hic autem propter

ἐν ᾧ καὶ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

manere sacerdotium. Unde & salvare in perpetuum accedentes per eum Deo,

ἐγγὺς ἐσμεν τῷ Θεῷ· ἐλπίδι μὲν ἐσόμεθα τῆς δόξης

semper vivens ad interpellandum pro eis. Talis enim nobis decebat esse pontifex, sanctus, innocens, impollutus,

ἐν ᾧ καὶ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus: qui non habet quotidie necessitatem

ἐγγὺς ἐσμεν τῷ Θεῷ· ἐλπίδι μὲν ἐσόμεθα τῆς δόξης

quemadmodum sacerdotes prius pro ‖ propriis peccatis hostias offerre, deinde populi: hoc enim fecit semel

ἐν ᾧ καὶ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

seipsum offerendo. Lex enim homines constituit

ἐγγὺς ἐσμεν τῷ Θεῷ· ἐλπίδι μὲν ἐσόμεθα τῆς δόξης

sacerdotes, habentes infirmitatem: sermonem autem iurationis, qui est

ἐν ᾧ καὶ ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας γεγόνασιν ἱερεῖς· ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

post legem, habentem in æternum perfectum.

CAP. VIII. ℵ.

Capitulum autem super ‖ dictis, Talem habemus

‖ Id quæ dicuntur.

Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης

pontificem, qui consedit in dextera sedis magnificentiæ

ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

in cœlis: sanctorum minister, & tabernaculi

vero, quod fixit Dominus, & non homo.

‖ πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρα καὶ θυσίας κατέστηται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἦν καὶ τοῦτον ἔχειν τι καὶ προσενέγκῃ.

Omnis enim pontifex ad offerendum munera atque hostias con-

‖ Id quæ dicuntur.

‖ πεῖ γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρα τε καὶ θυσίας κατέστηται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἦν καὶ τοῦτον ἔχειν τι καὶ προσενέγκῃ.

stituitur unde & hunc habere quod offerat.

εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα·

Si ergo esset super terram, nec esset sacerdos, cum essent alii qui

οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων· καθὼς κεχρημάτισται Μωσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν † δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει.

secundum legem offerrent munera, & qui exemplari

νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχε λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.

& umbræ deserviunt cælestium: sicut responsum est Moysi cum consummaret

εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δεύτερας ἐζητεῖτο τόπος.

tabernaculum. Videte inquit facies omnia secundum exemplar quod

μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν·

Dominus, & consummabo super domum Israël, & super domum

οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ † ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος.

Iuda testamentum novum: non secundum testamentum quod disposui

ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.

patribus eorum in die qua apprehendente me manu eorum, educerem illos de terra Ægypti: quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo, & ego neglexi eos, dicit Dominus. Quoniam hoc testamentum quod disponam

καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἵλεως ἔσομαι † ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ.

domui Israël post dies illos, dicit Dominus: dabo leges meas in mente eorum, & in corde eorum superscribam eas: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebunt unusquisque ciuem

ἐν τῷ λέγειν καινήν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην. τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

suum, & unusquisque fratrem suum, dicens, Cognosce Dominum: quoniam omnes scient me, a paruo eorum usque ad magnum eorum: quoniam propitius ero iniquitatibus eorum, & peccatorum eorum & iniquitatum eorum iam non memorabor amplius. In eo autem quod dicit, nouum, veterauit priora. Quod autem antiquatur & senescit, prope est ut intereat.

CAP. IX. ℵ.

Habuit quidem ergo & prior testamentum iustificationes cultu-

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν.

ræ, sanctumque seculare. Tabernaculum enim

σκηνὴ γὰρ † κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια·

‖ Et P fecimus ‖ Lucerna

‖ quod dicitur

primum, in quo candelabrum, & mensa & propositio panum, quæ dicitur sancta.

μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πανταχόθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης·

Post autem velamentum, tabernaculum quod dicitur sanctum sanctorum,

‖ Et P fecimus

habens thuribulum aureum, & arcam testamenti circumtectam undique auro, in qua urna aurea habens manna,

ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶν δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος.

& virga Aaron quæ fronduerat, & tabulæ testamenti: desuper autem eam Cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium: de quibus non est modo dicere per singula.

τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες·

His autem ita compositis, in priori quidem tabernaculo semper introibunt sacerdotes

εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων.

perficientes ritus sacrificiorum: in secundum autem semel in anno solus pontifex, non sine sanguine quem offert pro sua

τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν·

& populi ignorantia: significante Spiritu sancto, hoc, nondum manifestatam esse sanctorum viam,

‖ adhuc priore tabernaculo habente statum

ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα,

quæ parabola temporis instantis est, secundum quod dona & hostiæ offeruntur quæ non possunt quantum ad conscientiam perficere

μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ δικαιώμασι σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

colentem, tantum in cibis & potibus & variis baptismatibus & iustificationibus carnis usque ad tempus correctionis impositis.

Aurum habens circumdatum, & arcam testa-
χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθή- 4
menti circumtectam undique auro, in qua urna *
κης περικεκαλυμμένην πανταχόθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος *
aurea habens manna, & virga quæ germinauit
χρυσῆ, ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἁρὼν ἡ βλαστήσασα,
& tabulæ testamenti: Superque eam cherubim
καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερου-
boni gloriæ, obumbrantes propitiatorium: de quibus non est
βὶμ δόξης, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι
modo dicendum per *partes. His vero sic com-
νῦν λέγειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτω κατ- 6
positis in quidem *primo tabernaculo frequen-
σκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς
ter sacerdotes introibant, †ritus ministerium
εἰσίασι οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες.
exercentes. In secundo vero semel in anno solus pontifex
εἰς δὲ τὴν δευτέραν, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχι- 7
ex, non sine sanguine quem offert pro *suis ignorantiis &
ερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν
populi *ignorantiis. Hoc significante spiritu
τοῦ ἁγίου δηλοῦντος τοῦτο, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν 8
sancto, nondum propalatum esse *sanctuarium omnium, adhuc priore
ἁγίων ὁδὸν †παρεστώσης τῆς πρώτης σκηνῆς· ἥτις παραβολὴ
tabernaculo habente statum. Quæ parabola *in hoc
ἐστὶν εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα· καθ' ὃν δῶρά τε καὶ
tempus præsens. Secundum quod munera & hostiæ of-
θυσίαι προσφέρονται, κατὰ συνείδησιν μὴ δυνάμεναι τελειῶσαι 9
feruntur, quæ secundum conscientiam *perfectum non
τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι καὶ διά- 10
possunt facere servantem, solum in cibis & potibus &
φοροις βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκὸς, μέχρι καιροῦ
diuersis baptismatibus, & iustificationibus carnis, usque tempus
διορθώσεως ἐπικειμένα. Χριστὸς δὲ παραγενόμενος 11
correctionis impositas. Christus autem *adueniens
ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ
pontifex futurorum bonorum, per *amplius &
τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστι, οὐ ταύτης
perfectius tabernaculum, non manufactum, id est, non hanc
κτισεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ 12
creaturæ, neque per sanguinem hircorum & vitulorum, per
τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν
proprium sanguinem introiuit semel in sancta,
λύτρωσιν εὑράμενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα τραγων καὶ ταύρων 13
æternam redemptione inuenta. Si enim sanguis hircorum & boum
καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει
& cinis vitulæ †aspergens inquinatos sanctificat
πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα· πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα 14
ad emundationem carnis: quanto magis sanguis
τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκε
Christi, qui per spiritum *æternum semetipsum obtulit
ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν
immaculatum Deo, purgabit conscientiam nostram
ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης 15
ab operibus mortuis ad seruiendum Deo
καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν
viuenti? Et propterea testamenti noui mediator est, ut
τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν
morte intercedente in redemptionem earum quæ sub priori testa-
λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ 16
mento erant præuaricationum, repromissionem accipiant qui vocati
διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· διαθήκη 17
sunt æternæ hæreditatis. Vbi enim testamentum est, mor-
γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζ�ᾷ ὁ
tem necesse est intercedere testatoris: testamentum enim super mortuis
διαθέμενος. ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. 18
confirmatum. Vnde nec prima sine sanguine
λαληθείσης γὰρ παντὶ ἐντολῆς 19
dedicata est. Lecta enim omni mandato
* ὑπὸ Μωσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν
*a Moyse vniuerso populo, accepto sanguine
μόσχων καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος, καὶ ἐρίου κοκκίνου, καὶ ὑσ-
vitulorum & hircorum cum aqua, & lana coccino, & hys-
σώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν, 20
sopo, ipsum quoque librum & omnem populum aspersit,
λέγων, τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς 21
Dicens, Hic sanguis testamenti quod mandauit ad
ὑμᾶς ὁ θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ, καὶ πάντα τὰ σκεύη
vos Deus. Etiam tabernaculum autem, & omnia
τῆς λειτουργίας, τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισε. καὶ 22
vasa ministerii, sanguine similiter aspersit. Et
σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν
pene in sanguine omnia mundantur secundum
νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.
legem, & sine sanguinis effusione non fit remissio.
Necesse ergo *fuit ut exemplaria quidem eorum quæ
ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, 23
in cœlis sunt, his mundarentur: ipsa autem cœlestia melioribus
τούτοις καθαρίζεσθαι· αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις

CAP. X. 1.

Vmbram enim habens lex futurorum bonorum, non
Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ 1
ipsam imaginem rerum, per singulos annos quos ipse
αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ἃ αὐτοῖς
hostias quas offerunt *in sempiternum possit
θυσίαις οἷς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς, οὐδέποτε δύναται
accedentes perfectos facere. Alioquin cessare offerri
τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· ἐπεὶ οὐκ ἐπαύσαντο
oportebat, propter nullam *habere vltra conscientiam
προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν
peccatorum, cultores semel 2
ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρισμένους·
purgatos. Sed in illis commemoratio peccatorum fit per
ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν. 3
singulos annos. Impossibile enim est sanguine taurorum & hircorum
ἀδύνατον γὰρ, αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν 4
auferri peccata. Ideo ingrediens mundum, dicit, Hostiam
ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει, θυσίαν
& oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi:
καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ † κατηρτίσω μοι. 5
Holocaustomata & pro peccato non *postulasti.
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐδεήθης. 6
Tunc dixi, Ecce venio (in capite libri scriptum est de
τότε εἶπον, Ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί μοι 7
me) *ad faciendum, Deus, voluntatem tuam.
ποιῆσαι, ὁ θεὸς, τὸ θέλημά σου.
Superius dicens, Quia hostias, & oblationes, & holocau-
ἀνώτερον λέγων, ὅτι θυσίας, καὶ προσφορὰν, καὶ ὁλοκαυ- 8
stomata, & pro peccato *oblatas non *approbasti,
τώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ ἐπροσή-
quæ secundum legem offeruntur: Tunc dixit, Ecce
νεσας (αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρουσιν) τότε εἴρηκεν, Ἰδοὺ 9
venio, *ad faciendum, Deus tu, voluntatem tuam confert
ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεὸς σου, τὸ θέλημά σου· ἀναιρεῖ τὸ
primum, ut *secundum statuat. In qua voluntate
πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελήματι 10
sanctificati sumus, per oblationem corporis Iesu
ἡγιασμένοι ἐσμὲν, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ
Christi semel. Et omnis quidem sacerdos præsens
Χριστοῦ ἅπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε 11
quotidie ministrans & easdem sæpe offerens
καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων
hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata:
θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας·
Hic autem vna pro peccatis offerens hostia,
οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, 12
in sempiternum sedet *a dextris Dei: *Reliquum
εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ· τὸ λοιπὸν 13
est ut expectet donec ponantur inimici eius scabellum
ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν
pedum eius. Vna enim oblatione consummauit in
ποδῶν αὐτοῦ. μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς 14
sempiternum sanctificatos. Contestatur autem *nobis
τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν 15
& spiritus sanctus. Postquam enim dixerat,
καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι,
Et hoc testamentum quod *disponam ad illos post
Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν † διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς 16
dies illos, dicit Dominus, *dans leges meas in cor bus
ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, δοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας
eorum, & in mentibus eorum superscribam eas:
αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς·
Et peccatorum eorum & iniquitatum non
καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ 17
mem-

μανδάτο.

Abraham credidit Deo, & imputatum est ei ad iustitiam.

θεὸς ἐμάζησε.

Nihil ergo inter Iudæum & Græcum discriminis est, idem enim

ὄχεστε· οὐ, ἀλλ' ἐπὶ πάντας ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν,

Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.

πᾶσι γὰρ ὁ κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους

Omnis enim quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

αὐτόν. πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.

Quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo

πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; ἢ πῶς πιστεύσωσιν

credent ei quem non audierunt? quomodo autem audient sine

οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς

praedicante? quomodo vero praedicabunt nisi mittantur? sicut

κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς

scriptum est: Quam speciosi pedes euangelizantium pacem,

γέγραπται· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην,

euangelizantium bona!

εὐαγγελιζομένων ἀγαθά.

Sed non omnes obtemperant euangelio. Isaias enim dicit: Domine,

ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέγει· κύριε,

quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem

τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ

per verbum Christi. Sed dico: Numquid non audierunt? Quidem

διὰ ῥήματος χριστοῦ. ἀλλὰ λέγω· μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε

in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ

εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα

verba eorum. Sed dico: Numquid Israel non cognouit? Primus

τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω· μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω;

Moyses dicit: Ego ad æmulationem adducam vos in non gentem,

πρῶτος Μωσῆς λέγει· ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει,

in gentem insipientem ad iram prouocabo vos. Isaias autem

ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. Ἡσαΐας δὲ

audet, & dicit: Inuentus sum a non quærentibus me, manifestus

ἀποτολμᾷ καὶ λέγει· εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς

factus sum non interrogantibus me. Ad Israel autem dicit:

ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει·

Tota die expandi manus meas ad populum non credentem &

ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ

contradicentem.

ἀντιλέγοντα.

Dico ergo: Numquid repulit Deus populum suum? Absit. Nam &

Λέγω οὖν· μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο. καὶ

ego Israelita sum ex semine Abraham, tribu Beniamin. Non

γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμὶ ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.

repulit Deus populum suum, quem præscitum. An nescitis in

οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν

Helia quid dicit Scriptura? quemadmodum interpellat Deum

Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ

aduersus Israel? Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria

κατὰ τοῦ Ἰσραήλ; κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά

tua effoderunt, & ego relictus sum solus, & quærunt animam

σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν

meam. Sed quid dicit illi diuinum responsum? Reliqui mihi

μου. ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυτῷ

septem millia virorum, qui non curuauerunt genu ante Baal.

ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ.

Ita ergo & in hoc tempore reliquiæ secundum electionem gratiæ

οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος

factæ sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia

γέγονεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις

iam non est gratia. Quid ergo? quod quærit Israel, hoc non

οὐκέτι γίνεται χάρις. τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ

est consecutus, electio autem consecuta est: cæteri autem excæcati

ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν

sunt, sicut scriptum est: Dedit illis Deus spiritum compunctionis,

καθὼς γέγραπται· ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,

oculos ut non videant, & aures ut non audiant, usque in hodiernum

ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον

diem. Et Dauid dicit: Fiat mensa eorum in laqueum & in

ἡμέρας. καὶ Δαυὶδ λέγει· γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς

captionem & in scandalum & in retributionem illis. Obscurentur

θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς. σκοτισθήτωσαν

oculi eorum ne videant, & dorsum illorum semper incurua.

οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.

Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut cadant? Absit. Sed

Λέγω οὖν· μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ

illorum delicto saluatio gentibus, ut æmulentur eos. Quod si

τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι

delictum illorum diuitiæ mundi, & minoratus eorum diuitiæ

αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος

gentium, quanto magis plenitudo eorum? Vobis enim dico gentibus:

ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν; ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν·

Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus, ministerium meum

ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου

honorificabo, si quo modo æmulentur carnem meam, & saluos

δοξάζω, εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς

faciam ex illis. Quod si amissio eorum reconciliatio est mundi,

ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς

quæ assumptio nisi vita ex mortuis? Si autem delibatio sancta

ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία

est, & massa: & si radix sancta est, & rami. Quod si quidam

ἐστὶ καὶ τὸ φύραμα, καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δέ τινες

ramorum fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insitus es in

τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν

illis, & socius radicis & pinguedinis olivæ factus es: noli

αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου,

gloriari aduersus ramos. Quod si gloriaris, non tu radicem

μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν

portas, sed radix te. Dicis ergo: Fracti sunt rami, ut ego

βαστάζεις, ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ. ἐρεῖς οὖν· ἐξεκλάσθησαν κλάδοι, ἵνα ἐγὼ

inserar. Bene: propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fide

ἐγκεντρισθῶ. καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει

stas. Noli altum sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus

ἕστηκας. μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ. εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν

ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem

κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται. ἴδε οὖν χρηστότητα

& seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt seueritatem,

καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομίαν,

in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate: alioquin

ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότητα θεοῦ, ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ

& tu excideris. Sed & illi, si non permanserint incredulitate,

ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι τῇ ἀπιστίᾳ,

inserentur: potens est enim Deus iterum inserere illos. Nam si

ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ

tu ex oleastro excisus es naturali, & contra naturam insitus es

σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης

in bonam olivam, quanto magis hi qui secundum naturam

εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν

insitentur olivæ suæ? Non enim volo vos ignorare fratres,

ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ; οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοί,

mysterium hoc, ne sitis vobismetipsis prudentes, quia cæcitas

τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις

ex parte contigit Israeli, donec plenitudo gentium intraret,

ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ,

& sic omnis Israel saluus fieret, sicut scriptum est: Veniet

καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται· ἥξει

ex Sion qui eripiat, & auertet impietates ab Iacob. Et hoc illis

ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. καὶ αὕτη αὐτοῖς

a me testamentum, cum abstulero peccata eorum. Secundum

παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ

quidem euangelium inimici propter vos, secundum electionem

μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν

autem charissimi propter patres. Sine pœnitentia enim sunt

ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα γὰρ

dona & vocatio Dei. Sicut enim aliquando & vos non credidistis

τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτε

Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem

ἀπειθήσαντες τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἐλεηθέντες τῇ τούτων ἀπειθείᾳ,

horum: ita & isti nunc non credunt in vestram misericordiam,

οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἀπειθήσαντες τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει,

vt & ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim Deus

ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν. συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς

omnia in incredulitate, vt omnium misereatur. O altitudo

τὰ πάντα εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. ὦ βάθος

diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! quam incomprehensibilia

πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα

sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Quis enim cognouit

τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! τίς γὰρ ἔγνω

sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior

νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν

dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum,

αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ

& in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæcula. Amen.

καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

CAP. XII.

Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι

corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem,

τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ,

rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic

τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ

sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis

αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν

quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.

ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Dico enim per gratiam quæ data est mihi omnibus qui sunt

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ

inter vos non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad

ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ

sobrietatem, vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei.

σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia

καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, πάντα

autem membra non eumdem actum habent: ita multi vnum

δὲ τὰ μέλη οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν

corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra,

σῶμά ἐσμεν ἐν χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη,

habentes donationes secundum gratiam quæ data est nobis

ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν

differentes, siue prophetiam secundum rationem fidei, siue

διάφορα ἡμῖν, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, εἴτε

ministerium in ministrando, siue qui docet in doctrina, qui

διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ὁ

exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui

παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει, ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι, ὁ

præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Dilectio

προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι. ἡ ἀγάπη

sine simulatione. Odientes malum adhærentes bono. Caritate

ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. τῇ φιλαδελφίᾳ

fraternitatis inuicem diligentes. Honore inuicem præuenientes.

εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι. τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι.

Solicitudine non pigri. Spiritu feruentes. Domino seruientes.

τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί. τῷ πνεύματι ζέοντες. τῷ κυρίῳ δουλεύοντες.

Spe gaudentes. In tribulatione patientes. Orationi instantes.

τῇ ἐλπίδι χαίροντες. τῇ θλίψει ὑπομένοντες. τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες.

Necessitatibus sanctorum communicantes. Hospitalitatem

ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες. τὴν φιλοξενίαν

sectantes. Benedicite persequentibus vos, benedicite & nolite

διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ

maledicere. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.

καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων.

Idipsum inuicem sentientes. Non alta sapientes, sed humilibus

τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες. μὴ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς

consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.

ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς.

Nulli malum pro malo reddentes. Prouidentes bona non tantum

μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες. προνοούμενοι καλὰ οὐ μόνον

coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest

ἐνώπιον θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. εἰ δυνατὸν

quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.

τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.

Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum irae.

μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ.

Scriptum est enim: Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus.

γέγραπται γάρ· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.

Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi.

ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν·

hoc enim faciens carbones ignis congregabis super caput eius.

τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Noli vincere a malo, sed vince in bono malum.

μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

CAP. XIII.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non enim

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ

est potestas nisi a Deo: quæ autem sunt, a Deo ordinatæ sunt.

ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ· αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν.

Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui

ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν. οἱ

autem resistunt, ipsi sibi damnationem adquirunt. Nam principes

δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήμψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες

non sunt timori boni operis, sed malo. Vis autem potestatem non

οὐκ εἰσὶ φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ

timere? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim minister

φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς.

est tibi in bonum. Nam si malum feceris, time: non enim sine

θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ·

causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram

οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν

ei qui malum agit. Quapropter necessitate subditi estote, non

τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον

solum propter iram, sed & propter conscientiam. Ideo enim &

διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ

tributa præstatis. Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum

φόρους τελεῖτε. λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο

seruientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum, tributum:

προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς. τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον·

cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem,

τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμήν, τὴν τιμήν.

honorem. Nemini quidquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis.

μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν. ὁ γὰρ

Qui enim diligit proximum, legem implet. Nam non adulterabis,

ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις,

non occides, non furtum facies, non falsum testimonium dices,

οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις,

non concupisces, & si quod aliud mandatum est, in hoc sermone

καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ

instauratur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Dilectio

ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἡ ἀγάπη

proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis dilectio.

τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται. πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Et hoc scientes tempus, quia hora est iam nos de somno surgere.

καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι.

Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus.

νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν.

Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Abiciamus ergo opera

ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα

tenebrarum, & induamur arma lucis. Honeste ambulemus sicut

τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως

in die: non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus

περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις

& impudicitiis, non in contentione & æmulatione: sed induimini

καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ· ἀλλὰ ἐνδύσασθε

Dominum Iesum Christum, & carnis curam ne feceritis in

τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε

desideriis.

εἰς ἐπιθυμίας.

CAP. XIV.

Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις

cogitationum. Alius enim credit manducare omnia: qui autem

διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα· ὁ δὲ

infirmus est, olera manducet. Qui manducat non manducantem

ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα

non spernat: & qui non manducat manducantem non iudicet:

μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω·

Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum

ὁ γὰρ θεὸς αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον

seruum? suo domino stat aut cadit. Stabit autem: potens est

οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ

enim Deus statuere illum. Alius iudicat diem inter diem: alius

ἐστιν ὁ θεὸς στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν· ὃς

autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu abundet.

δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω.

Qui sapit diei, Domino sapit. Et qui manducat, Domino manducat:

ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει·

gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non

εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ. καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ

manducat, & gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi vivit,

ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ,

& nemo sibi moritur. Nam siue viuimus, Domino viuimus: siue

καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνῄσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε

morimur, Domino morimur. Siue ergo viuimus, siue morimur,

ἀποθνῄσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνῄσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε

Domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit,

ἀποθνῄσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν,

& reuixit: vt & mortuorum & viuorum dominetur. Tu autem

καὶ ἀνέστη· ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. σὺ δὲ

quid iudicas fratrem tuum? aut tu frater quare spernis fratrem

τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ ἀδελφὲ τί ἐξουθενεῖς τὸν

tuum? omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum

ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ. γέγραπται

est enim: Viuo ego, dicit Dominus, quia mihi flectetur omne

γάρ· ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν

genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Itaque vnusquisque

γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος

nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius

ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ. μηκέτι οὖν

inuicem iudicemus: sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum

ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα

fratri aut scandalum. Scio & confido in Domino Iesu, quia

τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι

nihil commune per ipsum, nisi ei qui existimat aliquid commune

οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν

esse, illi commune est. Nam si propter escam frater tuus

εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου

contristatur, iam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo

λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ βρώματι

tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est. Non ergo

σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανεν. μὴ οὖν

blasphemetur bonum vestrum. Non est enim regnum Dei esca

βλασφημείσθω ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις

& potus, sed iustitia & pax & gaudium in Spiritu sancto.

καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Qui enim in his seruit Christo, placet Deo & probatus est

ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ χριστῷ εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος

hominibus. Igitur sectemur quæ pacis sunt, & quæ custodiunt

τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς

inuicem. Nolite propter escam destruere opus Dei. Omnia

τὰ εἰς ἀλλήλους. μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα

quidem munda sunt, sed malum homini qui per offendiculum

μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος

manducat. Bonum est non manducare carnem, & non bibere

ἐσθίοντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα καὶ μὴ πιεῖν

vinum, neque in quo frater tuus offendit, aut scandalizatur,

οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται

aut infirmatur. Tu fidem habes? habe apud temetipsum coram

ἢ ἀσθενεῖ. σὺ πίστιν ἔχεις; κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον

Deo. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat.

τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.

Qui autem discernit si manducauerit damnatus est: quia non

ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ

ex fide. Omne autem quod non est ex fide peccatum est.

ἐκ πίστεως. πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

CAP. XV.

Debemus autem nos firmiores infirmitates imbecillium sustinere,

Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν,

& non nobis placere. Vnusquisque proximo suo placeat in

καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς

bonum ad ædificationem. Etenim Christus non sibi placuit,

τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν,

sed sicut scriptum est: Exprobrationes exprobrantium tibi

ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε

ceciderunt super me. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram

ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν

doctrinam scripta sun

CAP. XII. ℣.

CAP. XII. ℣.

ον πτοιούμενοι, ἵνα μὴ τὰ μὴ ὄντα βλασφημῶμεν. δὶς βα- 12
σανιζόμενοι ἀπολάβητε θελημάτων ἐγκράτειαν, ἐγκράτειαν χάριν, δι' ἃς
λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας.
καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. 29

CAP. XIII. 13.

Η φιλαδελφία μενέτω. 1

τῶν φιλοξενίαν οὐ ἐπελάθοντο· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν 2
τινες, ξενίσαντες ἀγγέλους. μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων, 3
ὡς συνδεδεμένοι αὐτοῖς· τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες
ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη 4
ἀμίαντος· πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός.
ἄφιλος ὑπάρχῃ· ἀρκείσθω τοῖς παροῦσιν αὐτός· 5
οὐ μή σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπω.
ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, κύριος ἐμοὶ βοηθὸς, 6
καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος.
μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν 7
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς
ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν.
Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς 8
αἰῶνας.
διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ περιφέρεσθε. καλὸν γὰρ 9
χάριτι βεβαιοῦσθαι καρδίαν, οὐ βρώμασιν, οἷς οὐκ ὠφελήθη
οἱ περιπατοῦντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ 10
φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες.
ὧν γάρ εἰσιν εἰσφέρεται ζῴων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ 11
ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω
τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ 12
ἰδίου αἵματος τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε.
ἔξω οὖν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν 13
ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες. οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε 14
μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.
δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ 15
θεῷ, τουτέστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύ- 16
ταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός.
τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑποείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ 17
τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο
ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.
προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πεποίθαμεν γὰρ ὅτι καλὴν συνει- 18
δησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι.
περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον 19
ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.
ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν 20
ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν, ἐν αἵματι
διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν,
καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι 21
τὸ θέλημα αὐτοῦ· ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ
Ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Rogo autem vos, fratres, ut sustineatis verbum 22
solatii: etenim per pauca scripsi vobis.
Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimissum, 23
cum quo (si celerius venerit) videbo vos.
Salutate omnes praepositos vestros, & omnes 24
sanctos. salutant vos qui de Italia sunt.
Gratia cum omnibus vobis. Amen. 25

Ad Hebraeos scripsit ab
Italia per Timotheum.

SANCTI IACOBI

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

EPISTOLA CATHOLICA.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

1 IACOBVS Dei & Domini nostri
ΙΑΚΩΒΟΣ θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Christi seruus, duodecim
σοῦ χριστοῦ δοῦλος, ταῖς δώδεκα
φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ,
χαίρειν. πᾶσαν χαρὰν
ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πει- 2
ρασμοῖς ποικίλοις περιπέσητε, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν·
4 ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκλη-
ροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. εἰ δέ τις ὑμῶν λει- 5
πέται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ
μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. αἰτείτω δὲ ἐν 6
πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύ-
δωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.
μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι † λήψεταί τι 7
παρὰ τοῦ κυρίου. ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις 8
ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς 9
ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ· ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, 10
ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.
μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γε- 12
νόμενος, λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ κύριος
τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι 13
ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστος κακῶν, πει-
ράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς 14
ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος. εἶτα ἡ 15
ἐπιθυμία συλλαβοῦσα, τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα, ἀποκύει θάνατον.
μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα 17
τέλειον,

1 Ἰακώβου δοῦλος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ, τοῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν διασπορᾷ, χαίρειν.
2 πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς ποικίλοις περιπέσητε,
3 γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν·
4 ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.
5 εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.
6 αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.
7 μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεταί τι
8 παρὰ τοῦ κυρίου. ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις
9 ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς
10 ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ· ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ,
11 ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.
12 μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος, λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ κύριος
13 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστος κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.
14 ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος.
15 εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα, τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα, ἀποκύει θάνατον.
16 μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου
17 ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον,

[illegible] ἀνὴρ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι τῆς
τροφῆς τῆς καθ' ἡμέραν, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ,
θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῷ δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος,
τί τὸ ὄφελος; οὕτως καὶ ἡ πίστις ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστιν καθ' ἑαυτήν.
ἀλλ' ἐρεῖ τις, Σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου
τὴν [illegible] ἔργων σου, κἀγώ σοι δείξω ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου.
σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ θεός; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν
καὶ φρίσσουσιν. θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς
τῶν ἔργων ἀργή ἐστιν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,
ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει
τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη,
καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ
ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων
δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη
οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα;
ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς
τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν.

CAP. III. γ.

1 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα λημψόμεθα.
2 πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ,
δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. 3 εἰ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα
βάλλομεν πρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν.
4 ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα
μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται. 5 οὕτως καὶ ἡ
γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγαλαυχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκην ὕλην πῦρ
ἀνάπτει. 6 καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα κατα-
στίζεται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν
τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. 7 πᾶσα γὰρ φύσις
θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται
τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ. 8 τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δαμάσαι δύναται ἀνθρώπων,
ἀκατάστατον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. 9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν θεὸν καὶ
πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας·
10 ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου,
ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. 11 μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ
τὸ πικρόν; 12 μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα;
οὐδὲ ἁλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι δύναται ὕδωρ.

13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα
αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. 14 εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ
ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας· 15 οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ
σοφία ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης. 16 ὅπου γὰρ ζῆλος
καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. 17 ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία
πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ
καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. 18 καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ
σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

4 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν
τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; 2 ἐπιθυμεῖτε καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε
καὶ ζηλοῦτε καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε διὰ τὸ
μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· 3 αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς
ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. 4 μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ
κόσμου ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστιν; ὃς ἐὰν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου,
ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται. 5 ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει, Πρὸς φθόνον
ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν; 6 μείζονα δὲ δίδωσιν χάριν· διὸ λέγει,
Ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. 7 ὑποτάγητε οὖν
τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· 8 ἐγγίσατε τῷ θεῷ,
καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν· καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι·
9 ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατραπήτω
καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν· 10 ταπεινώθητε ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

11 Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ καὶ κρίνων τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ
ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής. 12 εἷς ἐστὶν νομοθέτης καὶ κριτής, ὁ δυνάμενος σῶσαι
καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ ὁ κρίνων τὸν πλησίον;

13 Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν
καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν· 14 οἵτινες οὐκ
ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη
ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· 15 ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, Ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ καὶ
ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. 16 νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις
ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν. 17 εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ
ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.

5 Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν
ταῖς ἐπερχομέναις ὑμῖν. 2 ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα
γέγονεν· 3 ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον
ὑμῖν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ· ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις
ἡμέραις. 4 ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυστερημένος
ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ
εἰσεληλύθασιν. 5 ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας
ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς· 6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται
ὑμῖν.

7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς
ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρόϊμον
καὶ ὄψιμον. 8 μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία
τοῦ κυρίου ἤγγικεν. 9 μὴ στενάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῆτε·
ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν. 10 ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας
καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου.
11 ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος
κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ οἰκτίρμων.

12 Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν
μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν
πέσητε.

13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω· 14 ἀσθενεῖ τις
ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν
ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου· 15 καὶ ἡ εὐχὴ τῆς
πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς,
ἀφεθήσεται αὐτῷ. 16 ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα καὶ εὔχεσθε
ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. 17 Ἠλίας
ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ
ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· 18 καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ
ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.

19 Ἀδελφοί μου, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις
αὐτόν, 20 γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει
ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

X 2 ΠΕΤΡΟΥ

πνῦ καὶ ἰωαννου τὴ γενεήσας. καὶ ἔ αὐτὸ τὸ καὶ τὸ
προσῆλθε hereditate, & ad ipsum non oportet firmum aut dicitis,
ἐξέρχε ευλογία, ἡ κατάρα. οὐ χρὴ, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί,
haec ne fiat, benedictio sonet de eodem fonte emanat
ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ὁ πηγὴ ἀπ' αὐτῆς βύει τὸ
Numquid potest fontes suos, Deus
τὸ γλυκὺ, ἡ τὸ πικρόν; μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ
dulce, & amarum? non enim potest ficus
ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος συκᾶς; οὔτε ποιῶ ἁλυκὸν
olivas facere, aut vitis ficus? sic nec aqua
γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ. τίς σοφὸς, καὶ ἐπιστήμων ἐν
dulcem facere potest. Quis sapiens, & disciplinatus in
ὑμῖν, δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πρᾳότητι
vobis, ostendat ex bona conversatione opera sua in mansuetudine
σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε, καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ
sapientiae. Si autem zelum amarum habetis, & contentiones in
καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς
cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse contra
ἀληθείας· οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἀνωθεν καταβαίνουσα, ἀλλὰ
veritatem. Non est haec sapientia desursum descendens,
ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ
sed terrena, animalis, daemoniaca. Ubi enim zelus &
ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία, καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.
contentio, ibi inconstantia, & omne malum opus.
ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική,
Quae autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica,
ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους, καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος,
modesta, benevolentiae plena, & bonorum fructuum, non iudicans,
ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται
sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur
τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.
facientibus pacem.

CAP. IIII. A'.

Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν
Unde bella & pugnae inter vos? nonne hinc, ex
ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;
voluptatibus vestris quae militant in membris vestris?
ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ
Concupiscitis, & non habetis: occidite, & aemulamini, & non
δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε διὰ
potestis adipisci: litigatis & bellatis: non habetis propterea
τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι
quod non postuletis. postulate, & non accipitis, eo
κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.
male postulatis ut in concupiscentiis vestris insumatis.
μοιχαλίδες καὶ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα
Adulteri & adulterae, nescitis quia amicitia huius mundi inimicitia
τοῦ θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς
Dei est? quicumque ergo voluerit amicus esse huius saeculi, inimicus
τοῦ θεοῦ καθίσταται. ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει· πρὸς
Dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura dicit, ad
φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ὑμῖν;
invidiam concupiscit spiritus qui habitare fecit in vobis?
μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διὸ λέγει, ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται
maiora autem dat gratiam. Propter quod dicit, superbis resistit
ὁ θεὸς, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ·
Deus, humilibus autem dat gratiam. Subditi estote ergo
ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. ἐγγίσατε τῷ θεῷ,
resistite autem diabolo, & fugiet a vobis. Appropinquate Deo,
καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε
& appropinquabit vobis. Emundate manus,
καρδίας, δίψυχοι. ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν
cordibus, duplices animo. Miseri estote, & lugete & plorate: risus vester
πενθος μετατραπήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν.
luctus convertatur, & gaudium vestrum
ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.
humiliamini coram Domino, & exaltabit vos.
μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ
Nolite detrahere alterutrum, fratres. Qui detrahit
ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ
aut iudicat fratrem suum, detrahit legi, & iudicat legem: si autem
νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής.
legem iudicas, non es factor legis sed iudex.
εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ ὁ
Unus est legislator & iudex qui potest perdere & liberare: tu autem quis es qui
κρίνων τὸν πλησίον; ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον
iudicas proximum? Age nunc qui dicitis, hodie
ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ
aut crastino ibimus in hanc civitatem, & faciemus ibi
ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν·
annum unum, & mercabimur, & lucrabimur:
οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ αὔριον, ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς
qui nescitis quae crastina dies. Quae enim est vita vestra?
γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.
vapor enim estis ad modicum parens, deinde & exterminabitur.
ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσομεν καὶ
pro eo quod debetis dicere, si Dominus voluerit, & vivemus &
ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις
faciemus hoc aut illud. Nunc autem gloriamini in superbiis
ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν.
vestris: omnis gloriatio huiusmodi mala est.
εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.
Scienti igitur bonum facere, & non facienti, peccatum illi est.

CAP. V. A'.

Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ταῖς ταλαιπωρίαις
Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis
ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ τὰ
vestris quae advenient. Divitiae vestrae putrefactae
ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν. ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται,
sunt, & vestimenta vestra a tinea comesta facta sunt.
καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ.
ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν
thesaurizastis in novissimis diebus. Ecce merces
ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστερημένος
operariorum qui messuerunt regiones vestras, qui fraudatus
ἀφ' ὑμῶν, κράζει· καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου
a vobis clamat: & clamores eorum qui messuerunt in aures Domini
σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε·
Sabaoth introierunt. Epulati estis super terram, & luxuriati estis:
ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. κατεδικάσατε,
nutrivistis corda vestra sicut in die occisionis. Condemnastis,
ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.
occidistis iustum: non resistit vobis.
μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς
Patientes igitur estote fratres usque ad adventum Domini. Ecce agricola
ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ, ἕως
exspectat pretiosum fructum terrae patienter ferens in illo donec
λάβῃ ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν,
accipiat imbrem matutinum & serotinum. Patientes estote & vos, confirmate corda vestra,
ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἤγγικεν. μὴ στενάζετε κατ'
quoniam adventus Domini appropinquabit. Nolite ingemiscere
ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν
alterutrum, fratres, ne iudicemini: ecce iudex ante fores
ἕστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας,
adstat. Exemplum accipite fratres, exitus malorum laboris, & patientiae,
προφήτας οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας.
prophetas qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt.
τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστι κύριος
patientiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quia misericors est Dominus
καὶ οἰκτίρμων. πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε
& miserator. Ante omnia autem, fratres mei, nolite iurare neque
τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ τὸ ναὶ ὑμῶν ναὶ, καὶ τὸ οὒ οὔ,
terram neque aliud quodlibet iuramentum. Sit autem vestrum est est, non non,
ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε. κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν;
ut non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis in vobis?
προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν;
orat. Aequo animo quis utatur? psallat. Infirmatur quis in vobis?
προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν
inducat presbyteros ecclesiae, & orent
ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες ἔλαιον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου·
super eum, ungentes oleo in nomine
καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται
Domini. Et oratio fidei salvabit infirmum, & allevabit eum Dominus: & si peccata fuerint operatus, remittentur
αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα,
ei. Confitemini ergo alterutrum delicta,
καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις
& orate pro invicem ut salvemini: multum valet deprecatio
δικαίου ἐνεργουμένη. ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν,
iusti assidua. Helias homo erat similis passibilis
καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς
nobis, & oratione oravit ne pluveret, & non pluit super terram
ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε,
annos tres & menses sex. Et rursum oravit, & caelum dedit pluviam,
καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς. ἀδελφοί μου, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ
& terra germinavit fructum suum. Fratres mei, si quis in vobis erraverit
ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν, γινωσκέτω
a veritate, & convertat quis eum, cognoscat
ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.
quod qui convertere fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum.

Finis Epistolae Iacobi.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ἁγιου Ἰακωβου
καθολικης ἐπιστολης.

SANCTI

SANCTI PETRI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
CATHOLICA PRIOR
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. Α.

PETRVS Apostolus Iesu Christi.
ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χρι-
Οἷς ἔλαχεν ἰσότιμον πίστει, θείᾳ οἰκονομίᾳ δεδο-
σοῦ, ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασ-
σκόντι Πόντου, Γαλατίας, Καππα-
πορᾶς πόντου, γαλατίας, βιθυ-
δοκίας, Ἀσίας, & Βιθυνίας,
νίας, ἐπίσκ. & βιθυνίας,
secundum praescientiam Dei Patris,
κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς
in sanctificationem Spiritus, in obedientiam & aspersionem sanguinis
ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος
Iesu Christi. Gratia vobis & pax multiplicetur.
Ἰησοῦ χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη † πληθυνθείη.
Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi,
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ,
qui secundum suam plurimam misericordiam regenerauit nos in spem
ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα
viuam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis,
ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
in hereditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarcescibilem,
εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον, καὶ ἀμάραντον,
conseruatam in coelo in vos,
τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς,
Dei fortitudine, per fidem, in salutem paratam re-
θεοῦ † φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοιμα-
uelari in tempore nouissimo.
σθεῖσαν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ·
in quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristati fueritis in
ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ † λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς
variis tentationibus: vt probatio vestrae fidei multo pretiosior sit
ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου
auro, quod per ignem probatur, inueniatur laudi & honori & gloriae in reuelatione Iesu Christi:
τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, † εὑρεθῇ εἰς
quem cum non videritis diligitis, in quem nunc non videntes credentes,
ἔπαινον & τιμὴν & δόξαν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ χριστοῦ·
autem exultabitis exultatione inenarrabili & glorificata,
ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες, πιστεύον-
reportantes finem fidei vestrae, saluationem animarum.
τες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ,
Perquirentes quod scilicet vobis, gratiae eius prophetae
κομιζόμενοι τὸ τέλος † πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.
De qua salute exquisierunt & diligenter scrutati sunt prophetae
περὶ ἧς σωτηρίας † ἐξεζήτησαν καὶ † ἐξηραύνησαν προ-
qui de futura in vos gratia prophetarunt,
φῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες·
scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis
ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν † ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς
Spiritus Christi, praefatus est passiones in Christum futuras,
πνεῦμα χριστοῦ, προμαρτυρόμενον τὰ εἰς χριστὸν παθήματα,
& posteriores.
καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας· οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ
Quibus reuelatum est quia non
ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ * διηκόνουν αὐτὰ, ἃ νῦν † ἀνηγγέλη ὑμῖν
sibi, vobis autem * ministrabant ea quae nunc nuntiata sunt vobis
διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς † πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι
per eos qui euangelizauerunt vobis in Spiritu sancto misso
ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.
de coelo, in quae desiderant angeli prospicere.
Propter quod
Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφον-
succincti lumbos mentis vestrae, sobrii
τες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ † φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀπο-
perfecte sperate in eam † quae offertur vobis gratiam in reuela-
καλύψει Ἰησοῦ χριστοῦ, ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχημα-
tione Iesu Christi. Quasi filii obedientiae, non conf.
τιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις·
formati priori tempori in ignorantia vestra concupiscentiis:
ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι
sed secundum eum qui vocauit vos sanctum, & ipsi sancti
ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γένεσθε·
in omni conuersatione * sitis.
Quoniam scriptum est quoniam ego sanctus sum.
διότι γέγραπται, ἅγιοι γένεσθε ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι.
Et si patrem inuocatis eum qui sine personarum acceptione
Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα
secundum vnius cuiusque opus, in timore
κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον,
peregrinationis vestrae tempus conuersati estote:
τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν
scientes quod non corruptibilibus argento
χρόνον ἀναστράφητε·
εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ
vel auro redempti estis de vana vestra conuersatione
ἢ χρυσίῳ * ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς
paternae traditionis, sed pretioso sanguine quasi immaculati hostiae
πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου
& incontaminati Christi,
καὶ ἀσπίλου χριστοῦ,
praecognitus quidem
προεγνωσμένου μὲν πρὸ
ante constitutionem mundi, manifestati autem in nouissimis temporibus
καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δ' ἐπ' ἐσχάτου τῶν
propter vos
χρόνων δι' ὑμᾶς,
per ipsum credentes in Deum qui suscitauit eum a mortuis & gloriam ei dedit,
τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα,
ut fides vestra & spes esset in Deo.
ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.
Animas vestras castificantes in obedientia * fraternis
Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἁγνίσαντες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας
per spiritum in charitatem sinceram fraternitatis, ex pura
διὰ πνεύματος εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς
corde inuicem diligite, renati,
καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς,
non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum
οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου
Dei viui & permanentis in aeternum. Quia omnis
θεοῦ ζῶντος καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα. διότι πᾶσα
caro vt fenum, & omnis gloria hominis vt flos feni.
σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου.
exaruit fenum, & flos eius decidit:
† ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν·
At verbum Domini manet in aeternum. Hoc autem
τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα
euangelizatum est
τὸ εὐαγγελισθὲν
vobis.
εἰς ὑμᾶς.

CAP. II. β.

Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, &
Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ
simulationes, & inuidias, & omnes detractiones,
ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας καταλαλιάς,
tanquam modo geniti infantes,
ὡσεὶ ἀρτιγέννητα βρέφη,
rationabile sine dolo lac concupiscite vt eo crescatis
τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα * ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ † αὐξηθῆτε·
in salutem: si gustastis quoniam suauis est Dominus.
εἰς σωτηρίαν· εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος·
Ad quem accedentes, lapidem viuum, ab hominibus
πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ μὲν ἀνθρώπων
quidem reprobatum,
ἀποδεδοκιμασμένον,
apud autem Deum electum, honorificum
παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν, ἔντιμον
& vos tanquam lapides viui superaedificamini domus spiritualis
καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευμα-
in sacerdotium sanctum offerre hostias spirituales,
τικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι θυσίας πνευματικὰς,
bene acceptabiles Deo per Iesum Christum.
εὐπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ.
Propter quod continetur in scriptura: Ecce pono in Sion lapidem
Διότι περιέχει ἐν γραφῇ· ἰδοὺ τίθημι ἐν σιὼν λίθον
angularem, electum, pretiosum, & qui credit in eo non
ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ἔντιμον· & ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ,
confundetur.
οὐ μὴ καταισχυνθῇ.
Vobis igitur honor credentibus:
ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσι·
incredulis autem lapis quem reprobauerunt aedificantes, hic factus est
ἀπιστοῦσι δὲ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη
in caput anguli:
εἰς κεφαλὴν γωνίας,
& lapis offensionis
καὶ λίθος προσκόμματος
& petra scandali: qui offendunt verbo, nec-
καὶ πέτρα σκανδάλου· οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ, ἀπει-
dum credunt in quod & positi sunt.
θοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν.
Vos autem genus
ὑμεῖς δὲ γένος
electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus in acquisitionem,
ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περι-
vt virtutes annuncietis eius qui de tenebris
ποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς * ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους
vos vocauit in admirabile lumen suum.
ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς·
qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non consequebantur
οἳ ποτὲ οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ· οἳ οὐκ ἠλεημένοι,
misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti.
νῦν δὲ † ἐλεηθέντες.
Charissimi,
Ἀγαπητοὶ,
obsecro vt peregrinos & aduenas
παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους,
abstinere
ἀπέχεσθαι
carnalibus desideriis, quae militant
σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται
aduersus animam,
κατὰ τῆς ψυχῆς,
conuersationem vestram habentes
τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἔχοντες
inter gentes bonam, vt in eo quod detrahunt de vobis tanquam de malefactoribus
ἐν τοῖς ἔθνεσιν καλὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν
bona opera ipsa perspicientes, glorificent Deum
ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες, δοξάσωσι † θεὸν
in die visitationis.
ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.
Subditi estote omni creaturae humanae
ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρω-
propter Deum: siue regi, quasi praecellenti
πίνῃ κτίσει, διὰ τὸν κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι·

ὅτι κρείττον ἀ. εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. 18 Ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι· ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν, 19 ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος. 20 ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ χριστοῦ, 21 ὃς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

CAP. IIII. δ'.

Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε· ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις· ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἳ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν· σωφρονήσατε οὖν, καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς· πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν· φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ.

ὑμᾶς ἀγαθὸν ἐργαζόμενοι, ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν ἐπικάλυμμα ἔχετε τῆς κακίας, ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι. πάντας τιμήσατε· τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε· τὸν θεὸν φοβεῖσθε· τὸν βασιλέα τιμᾶτε. οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς· τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας, πάσχων ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ. ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως. ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι, τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι· ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

CAP. III. γ'.

Ὁμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται· ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν· ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος· ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς τὸν θεὸν, ἐκόσμουν ἑαυτὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν· ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραὰμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενήθητε τέκνα, ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμήν, ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, φιλόφρονες· μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας· τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες· ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν. ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε· κύριον δὲ τὸν χριστὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος· ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν· ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν χριστῷ ἀναστροφήν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι καὶ χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι· ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος. ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

CAP. IIII. δ'.

Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε· ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις· ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἳ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν· σωφρονήσατε οὖν, καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς· πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν· φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ.

Vendicabitur dum aperiet *dominus, in fulgore illius eius
ἐφίστε κρίσιν ἄλλα χάρισμα, εἰς ὃν πεπί αὐτὴ ὑμῖν ἐξετα- 10
gratiam. in primis dispositionis Iesu gratia Dei
σαντες· εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα
quem aut qualem tempus ostendebat spiritus
χριστοῦ, τὰ προμαρτυρόμενα τὰ εἰς χριστὸν παθήματα,
Christi, ea quæ antetestificabatur de Christo passiones,
καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας· οἷς ἀπεκαλύφθη, ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς
& quæ consequentes gloriæ: quibus revelatum est, quod non sibi
δὲ ὑμῖν διηκόνουν αὐτὰ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγε- 11
autem vobis ministrabant ea nunc annunciata vobis per eos qui evangelizarunt
λισαμένων ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ,
vos spiritu sancto misso de cœlo,
εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς 12
in quæ desiderant angeli prospicere. propter quod succincti lumbos
ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες τελείως, ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν
mentis vestræ, sobrii perfecte, sperate in
φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ χριστοῦ· ὡς τέκνα 13
allatam vobis gratiam in revelatione Iesu Christi: quasi filii
ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ 14
obedientiæ, non configurati priori tempori in ignorantia
ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ 15
vestra desideriis, sed secundum eum qui vocavit vos sanctum & ipse
αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε· διότι γέγραπται, 16
sancti in omni conversatione fiamini: propterea quod scriptum est,
ὅτι ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμί. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε 17
sancti eritis, quia ego sanctus sum. & si patrem invocatis
τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ
eum qui absque personarum acceptione judicat secundum unius cujusque opus, in timore
τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε· εἰδότες ὅτι οὐ 18
peregrinationis vestræ tempus conversamini: scientes quod non
φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν 19
corruptibilibus, argento aut auro, redempti estis de vana vestra
ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ 20
conversatione patrum traditione, sed pretioso sanguine quasi agni
ἀμώμου καὶ ἀσπίλου χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς 21
immaculati & incontaminati Christi, præcogniti quidem ante constitutionem
κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς 22
mundi, manifestati autem in novissimis temporibus propter vos
δι' αὐτὸν πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ 23
per eum fideles in Deum qui suscitavit eum a mortuis & dedit
δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς 24
gloriam ei, ut fides vestra & spes esset in
θεόν. τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας 25
Deum. animas vestras castificantes in obedientia veritatis
εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε 26
in charitatem fraternitatis non fictam, de corde invicem diligite
ἐκτενῶς· ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου 27
intente: renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili
διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα· διότι πᾶσα 28
per verbum Dei vivi & permanentis in æternum: propterea quod omnis
σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· 29
caro ut fœnum, & omnis gloria hominis tanquam flos fœni:
ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν· τὸ δὲ ῥῆμα 30
aruit fœnum, & flos ejus decidit: verbum autem
κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν 31
Domini manet in æternum. hoc est autem verbum quod evangelizatum
εἰς ὑμᾶς. πᾶσαν οὖν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ 32
est in vos. omnem igitur malitiam & omnem dolum & simulationes & 33
φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς ἀποθέμενοι, ὡς ἄρτι γεννήματα 34
invidias & omnes detractiones deponentes, sicut modo geniti
βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε 35
infantes rationabile sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis
εἰς σωτηρίαν· εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος· πρὸς ὃν προσερχόμενοι 36
in salutem: si gustastis quod dulcis Dominus: ad quem accedentes
λίθον ζῶντα ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ 37
lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum, apud autem Deum
ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος 38
electum honorificum, & ipsi tanquam lapides vivi ædificamini domus
πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον ἀνενέγκαι θυσίας εὐπροσδέκτους 39
spiritualis in sacerdotium sanctum offerre hostias acceptabiles
τῷ θεῷ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ· διότι περιέχει ἐν γραφῇ· ἰδοὺ τίθημι 40
Deo per Iesum Christum: propterea continetur in scriptura: ecce pono
ἐν σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων 41
in Sion lapidem angularem electum honorificum, & qui
ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· 42
credit in eo non confundetur. vobis igitur honor credentibus:
ἀπειθοῦσιν δὲ λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος 43
incredulis autem lapis quem reprobaverunt ædificantes hic
ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα 44
factus est in caput anguli, & lapis offensionis & petra
σκανδάλου· οἳ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ 45
scandali: qui offendunt verbo incredulitate, in quo & 46
ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος 47
positi sunt. vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens
ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ 48
sancta, populus in acquisitionem, ut virtutes annunciatis ejus
ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς· οἵ 49
de tenebris vos vocantis in admirabile lumen suum: qui
ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ· οἱ οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες. 50
aliquando non populus nunc autem populus Dei: qui non misericordiam consecuti nunc autem misericordiam consecuti.
ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι 51
charissimi, rogo vos tanquam advenas & peregrinos abstinere
τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· 52
a carnalibus desideriis quæ militant contra animam:
τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν ᾧ 53
conversationem vestram habentes bonam in gentibus, ut in eo quod
καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες 54
detrahunt vestri tanquam malefactorum, ex bonis operibus contemplantes
δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. ὑποτάγητε πάσῃ 55
glorificent Deum in die visitationis. subjecti estote omni
ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, 56
humanæ creaturæ propter Dominum, sive regi tanquam præcellenti,
εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν 57
sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum
ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, 58
laudem vero bonorum: quia sic est voluntas Dei,
ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· 59
benefacientes obmutescere imprudentium hominum ignorantiam:
ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν 60
quasi liberi, & non quasi velamen habentes malitiæ libertatem
ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι. πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα 61
sed sicut Dei servi. omnes honorificate, fraternitatem
ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. οἱ οἰκέται 62
diligite, Deum timete, regem honorificate. servi
ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς 63
subditi in omni timore dominis, non solum
ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς· τοῦτο γὰρ χάρις, 64
bonis & modestis sed & discolis: hoc enim gratia,
εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως· ποῖον 65
si propter conscientiam Dei sustinet quis tristitias patiens injuste: quam
γὰρ καύχησίς ἐστιν εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; 66
enim gloria est si peccantes & colaphizati sustinebitis?
ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις 67
sed si benefacientes & patientes sustinebitis, hoc gratia
παρὰ θεῷ· εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε· καὶ γὰρ χριστὸς ἔπαθεν 68
apud Deum: in hoc enim vocati estis: etenim Christus passus est
ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε 69
pro vobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini
τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος 70
vestigia ejus: qui peccatum non fecit, neque inventus est dolus
ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων 71
in ore ejus: qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur
οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας 72
non comminabatur, tradebat autem judicanti se injuste: qui peccata
ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς 73
nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis
ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι 74
mortui justitiæ vivamus: cujus livore
ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν 75
sanati estis. erant enim sicut oves errantes, sed conversi nunc
ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν. αἱ γυναῖκες 76
ad pastorem & episcopum animarum vestrarum. mulieres
ὁμοίως ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες 77
similiter subditæ propriis viris, ut & si qui
ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου 78
non credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo
κερδηθήσονται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν· 79
lucrentur, contemplantes in timore castam conversationem vestram:
ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων 80
quarum sit non extrinsecus implicatio crinium & circumdatio auri
ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος 81
aut indumenti vestimentorum ornatus, sed qui occultus cordis homo
ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον 82
in incorruptibili mansueti & quieti spiritus, qui est coram
τοῦ θεοῦ πολυτελές. οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ 83
Deo pretiosus. sic enim aliquando & sanctæ mulieres quæ
ἐλπίζουσαι εἰς θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτὰς ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις 84
sperabant in Deum ornabant se subditæ propriis
ἀνδράσιν· ὡς σάρρα ὑπήκουσεν τῷ ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα· 85
viris: sicut sara obtemperavit abrahæ dominum eum vocans:
ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν 86
cujus facti estis filiæ benefacientes & non timentes ullam
πτόησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ 87
perturbationem. viri similiter habitantes secundum scientiam, quasi infirmiori
σκεύει τῷ γυναικείῳ προσνέμοντες τιμήν, ὡς καὶ συγκληρονόμοις 88
vasculo muliebri tribuentes honorem, tanquam & cohæredibus
χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. τὸ δὲ 89
gratiæ vitæ, ut non impediantur orationes vestræ. finis autem
τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, 90
omnes unanimes, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes,
ταπεινόφρονες· μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ 91
humiles: non reddentes malum pro malo aut maledictum pro
λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα 92
maledicto, sed contra benedicentes, quia in hoc vocati estis, ut
εὐλογίαν κληρονομήσητε. ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας 93
benedictionem hæreditate possideatis. qui enim vult vitam diligere & videre dies
ἀγαθὰς παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι 94
bonos, cohibeat linguam a malo & labia ne loquantur
δόλον· ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω 95
dolum: declinet autem a malo & faciat bonum: quærat
εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν· ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ 96
pacem & sectetur eam: quia oculi Domini super justos, & 97
ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας 98
aures ejus in precem eorum: vultus autem Domini super facientes
κακά. καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε; 99
mala. & quis nocebit vobis si boni æmulatores fueritis?
ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· τὸν δὲ φόβον 100
sed si & patiamini propter justitiam, beati: timorem
αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε· κύριον δὲ τὸν χριστὸν 101
autem eorum ne timueritis, neque conturbemini: Dominum autem Christum
ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν 102
sanctificate in cordibus vestris: parati semper ad satisfactionem
παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος· ἀλλὰ 103
omni petenti vos rationem de ea quæ in vobis est spe: sed
μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου· συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ 104
cum modestia & timore: conscientiam habentes bonam, ut in eo quod
καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν 105
detrahunt confundantur qui calumniantur vestram bonam
ἐν χριστῷ ἀναστροφήν· κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ 106
in Christo conversationem: melius enim benefacientes, si velit
θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας· διότι καὶ χριστὸς 107
voluntas Dei, pati quam malefacientes: quia & Christus
ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς προσαγάγῃ 108
semel pro peccatis passus est, justus pro injustis, ut nos offerret
τῷ θεῷ· θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι· ἐν ᾧ καὶ 109
Deo: mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu: in quo & 110
τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν· ἀπειθήσασίν ποτε, 111
his qui in custodia spiritibus veniens prædicavit: incredulis olim,
ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις νῶε κατασκευαζομένης 112
quando expectabat Dei patientia in diebus noe fabricata
κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' 113
arca, in qua pauci, hoc est octo animæ salvæ factæ sunt per
ὕδατος· ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς 114
aquam: quod & vos similis nunc salvat baptismus, non carnis
ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' 115
depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum, per
ἀναστάσεως ἰησοῦ χριστοῦ· ὃς ἐστιν ἐν δεξιᾷ θεοῦ πορευθεὶς εἰς 116
resurrectionem Iesu Christi: qui est in dextera Dei profectus in
οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. 117
cœlum, subjectis sibi angelis & potestatibus & virtutibus.

SANCTI PETRI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
CATHOLICA SECUNDA
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPUT PRIMUM. κεφαλ. ά

ΣΙΜΩΝ Petrus, servus & Apo-
ΣΙΜΩΝ πέτρος δοῦλος καὶ ἀπο- 1
stolus Iesu Christi, iis qui pretiosam * qui eandem fidem
στολος ἰησοῦ χριστοῦ, τοῖς ἰσότιμον
nobis sortiti sunt per justitiam Dei nostri & salvatoris Iesu Christi.
ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ
Gratia vobis & pax
τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἰησοῦ 2
χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
multiplicetur in cognitione Dei & Christi Iesu Domini nostri.
πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν,
Quemadmodum omnia nobis donavit divina virtus sua
ὡς πάντα ἡμῖν τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδώρηται ἡ θεία 3
quæ ad vitam & pietatem
αὐτοῦ δύναμις διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ
per agnitionem ejus qui vocavit nos propria gloria
καὶ ἀρετῇ· δι' ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, 4
& virtute: per quæ pretiosa nobis & maxima promissa donavit,
ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς 5
ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ, fugientes
ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν 6
eam quæ in mundo est concupiscentia corruptionis. & hoc ipsum autem
παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ
omnem adhibentes solicitudinem subministrate in fide vestra virtutem,
ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ 7
in virtute autem scientiam, in scientia vero abstinentiam,
ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ 8
in abstinentia patientiam, in patientia autem pietatem,
εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην· 9
in pietate fraternitatis amorem, in fraternitate autem
ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους
charitatem. hæc enim vobis adsunt & abundant non otiosos neque infructuosos
καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ 10
in agnitione Domini nostri Iesu Christi. cui enim
μὴ πάρεστιν ταῦτα τυφλός ἐστιν μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ 11
non adsunt hæc cæcus est, manu tenens
καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, 12
purgationis veterum suorum peccatorum. propterea magis, fratres,
σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα 13
satagite certam vestram vocationem & electionem facere: hæc
γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. οὕτως γὰρ πλουσίως 14
enim facientes non offendetis aliquando. sic enim abunde
ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου 15
subministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini
ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἰησοῦ χριστοῦ. διὸ μελλήσω ὑμᾶς ἀεὶ ὑπομιμνήσκειν 16
nostri & salvatoris Iesu Christi. propterea incipiam vos semper admonere
περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. 17
de his, quamvis sciatis & confirmati sitis in præsenti veritate.
δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι διεγείρειν 18
justum autem existimo quamdiu sum in hoc tabernaculo excitare
ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός 19
vos admonitione, sciens quod velox est depositio tabernaculi
μου καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς ἐδήλωσέν μοι· σπουδάσω 20
mei sicut & Dominus noster Iesus Christus significavit mihi. satagam
δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην 21
autem & unumquemque habere vos post meum excessum horum memoriam
ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν 22
facere. non enim doctis fabulis secuti notam fecimus
ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' 23
vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem & præsentiam, sed
ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ 24
speculatores facti illius magnitudinis: accipiens enim a Deo
πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς 25
patre honorem & gloriam voce delata ei hujusmodi a
μεγαλοπρεποῦς δόξης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός μου, ἐν ᾧ 26
magnificentia gloriæ: hic est filius meus dilectus meus, in quo
ἐγὼ εὐδόκησα· καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ 27
ego complacui mihi: & hanc vocem nos audivimus de cœlo
ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν 28
delatam cum ipso essemus in monte sancto. & habemus
βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς 29
firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes quasi
λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος 30
lucernæ lucenti in caligoso loco, donec dies illucescat & lucifer
ἀνατείλῃ ἐν καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα 31
oriatur in cordibus vestris: hoc primum scientes, quod omnis
προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι 32
prophetia scripturæ propriæ interpretationis non fit: non enim voluntate
ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι 33
humana allata est prophetia aliquando, sed spiritu sancto inspirati
ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι. ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ 34
locuti sunt homines a Deo. fuerunt autem & pseudoprophetæ in
λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν 35
populo, sicut & in vobis erunt pseudodoctores, qui introducent
αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, 36
sectas perditionis, & eum qui emit eos dominum negantes,
ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν· καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν 37
inducentes sibi velocem perditionem: & multi sequentur
αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται· 38
eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur:
καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα 39
& per avaritiam fictis sermonibus vos mercabuntur: quibus judicium
ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ θεὸς 40
olim non cessat, & perditio eorum non dormitat. si enim Deus
ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας 41
angelis peccantibus non pepercit, sed funibus caliginis detrudens
παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους· καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, 42
tradidit in judicium cruciandos: & antiqui mundi non pepercit,
ἀλλὰ ὄγδοον νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ 43
sed octavum noe justitiæ præconem custodivit, diluvium mundo
ἀσεβῶν ἐπάξας· καὶ πόλεις σοδόμων καὶ γομόρρας τεφρώσας κατέκρινεν 44
impiorum inducens: & civitates sodomorum & gomorræ cinere redigens damnavit
ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς· καὶ δίκαιον λὼτ καταπονούμενον 45
exemplum futurorum impie agere constituens: & justum lot oppressum
ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο· βλέμματι γὰρ 46
a nefandorum in luxuria conversatione liberavit: aspectu enim
καὶ ἀκοῇ δίκαιος ἦν ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν 47
& auditu justus erat habitans apud eos, diem ex die animam
δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν· οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ 48
justam injustis operibus cruciabat: novit Dominus pios de tentatione
ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν· μάλιστα 49
eripere, injustos autem in diem judicii puniendos reservare: maxime
δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος 50
autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulant & dominationem
καταφρονοῦντας· τολμηταὶ αὐθάδεις, οὐ τρέμουσιν δόξας βλασφημοῦντες· 51
contemnunt: audaces, contumaces, non timent majestates blasphemantes:
ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν 52
ubi angeli fortitudine & potestate majores cum sint non ferunt adversum eos
παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῶα γεγεννημένα 53
apud Dominum blasphemum judicium. isti autem quasi bruta animalia nata
φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ 54
naturaliter ad captionem & corruptionem, in his quæ ignorant blasphemantes, in
φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται· ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν 55
corruptione sua & corrumpentur: injuriam patientes mercedem iniquitatis: voluptatem
ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν· σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς 56
existimantes in die luxuriam: maculæ & infamiæ delitiantes in
ἀγάπαις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν· ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς 57
charitatibus suis epulantes vobiscum: oculos habentes plenos
μοιχαλίδος καὶ ἀκατάπαυστον ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, 58
adulterii & incessabilis peccati, pellicientes animas infirmas,
καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατά

δίκαιος ἢ ἄνομος, ἢ ὅσον ὅμοι ἐν τούτῳ τῷ συ-
νάπτει, διχόμεν ὑμᾶς ἀσυμφόρους. εἰδὼς ὅτι
ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ
ὁ κύριός μου Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι.

σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξο-
δον μνήμην ποιεῖσθαι· ἅτινα καὶ βέβαιος εἰμὶ τῇ ἐμαυτοῦ
διανοίᾳ ἐπὶ τῇ τούτων ἀναμνήσει ἐσόμενος.

οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν
τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ'
ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος.

λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς
ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης,
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἐγὼ εὐδόκησα.

καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ φερ-
θεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει.

καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον· ᾧ κα-
λῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμη-
ρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφό-
ρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γρα-
φῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται.

οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ,
ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι
θεοῦ ἄνθρωποι.

CAP. II. β.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν
ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι· οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέ-
σεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνού-
μενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς τάχινον ἀπώλειαν.

καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι'
οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεο-
νεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἐκ
πάλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει.

εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο,
ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τη-
ρουμένους· καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο,
ἀλλ' ὄγδοον Νῶε, κήρυκα δικαιοσύνης, φυλακὴν ἐπ-
ήγασε κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας· καὶ πόλεις
Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας κατέστρεψεν,
ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τιθείς·

καὶ δίκαιον Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀνό-
μων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο· βλέμματι
γὰρ καὶ ἀκοῇ ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ
ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν·

οἶδε κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ
εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν·

μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πο-
ρευομένους, καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. τολμηταὶ,

αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσι, βλασφημοῦσιν.

ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ
φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν.

οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῷα φυσικὰ γεγεννημένα εἰς ἅλω-
σιν καὶ φθορὰν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθο-
ρᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται.

ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφὴν, σπίλοι καὶ
μῶμοι, ἐντρυφῶντες ταῖς ἀγάπαις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν,

ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος, καὶ ἀκατα-
παύστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν
γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα·

καταλείποντες εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐπλανήθησαν ἐξακολουθήσαντες
τῇ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσὸρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν·

ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας ἀβασίας· ὑποζύγιον ἄφωνον,
ἀνθρώπου φωνὴν ἐκφθεγξάμενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφή-
του φρενοβλάβειαν.

οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι
ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα
τετήρηται.

ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δε-
λεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀνα-
στρεφομένους ἐν πλάνῃ·

ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς·
ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.

εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπι-
γνώσει τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πά-
λιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεί-
ρονα τῶν πρώτων·

κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπε-
γνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑπο-
στρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς.

συμβέβηκέν δ' αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων
ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἔξέραμα· καὶ, ὗς λουσαμένη εἰς
κύλισμα βορβόρου.

CAP. III. γ.

Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν,
ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν,

μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων
προφητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς, τοῦ κυρίου δη-
λονότι· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται
ἐπ' ἐσχάτου ἔσονται ἐμπαῖκται ἐμπαιγμονῇ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας
αὐτῶν πορευόμενοι,

καὶ λέγοντες, ποῦ ἔστιν ἡ ἐπαγ-
γελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμή-
θησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.

λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι,
καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ λόγου
τοῦ θεοῦ·

δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο·

οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶ
πυρί,

προσδοκίαν ἔχοντες κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ
ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.

οὐ βραδύνει κύριος περὶ τῆς ἐπαγγελίας, ὡς τινες βραδυτῆτα
ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι,
ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι.

ἥξει δὲ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα εὑρεθήσεται.

τούτων οὕτως πάντων λυομένων, ποταπούς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις,

προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται.

καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

ὅθεν, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ·

καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν,

ὡς καὶ ἐν πάσαις ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων· ἐν αἷς ἐστί τινα δυσνόητα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.

ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ·

αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

SANCTI IOANNIS
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
CATHOLICA PRIMA
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. καφάλ. ά.

Ο ΟΥ ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόα-
μεν, ὃ † ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ
αἱ χεῖρες ἡμῶν * ἐψηλάφησαν
περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς,

καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν· ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν † πεπληρωμένη ᾖ. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα, καὶ οὐ ποιοῦμεν † τὴν ἀλήθειαν. ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων· καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν· ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος ἵνα † ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

CAP. II. β.

Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε· καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον· καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων, Ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ ἐν τούτῳ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται· ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, ὀφείλει, καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕτω περιπατεῖν. ἀδελφοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιὰν ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς. πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες· ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, παιδία· ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα

CAP. III. γ'.

CAP. IV. δ'.

ἐλεηθῶσιν, ἐκ τ̃ θεοῦ ἐστὶν· ἵνα μὴ τοῦτο ὁ πονηρὸς ἅπτηται αὐτοῦ.
ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν ἐρχόμενον ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτον. ἐν τούτῳ γινώσκομεν
πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τ̃ θεοῦ οὐκ ἔστιν·
καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ τοῦ ἀντιχρίστου· ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη.
ὑμεῖς ἐκ τ̃ θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.
αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει.
ἡμεῖς ἐκ τ̃ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τ̃ θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν.
ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.
ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τ̃ θεοῦ ἐστί, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν γεγέννηται ἐκ τ̃ θεοῦ καὶ γινώσκει τὸν θεόν.
ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἔγνω τὸν θεόν· ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ.
ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήκαμεν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τ̃ ἁμαρτιῶν ἡμῶν.
ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν.
θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν.
ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν.
καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου.
ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ.
καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστί· καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει.
ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ̃ κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τὸν κόσμον τοῦτον.
φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον· ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει. ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.
ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς.
ἐάν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;
καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

CAP. V.

Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς, ἐκ τ̃ θεοῦ γεγέννηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ.
ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τ̃ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν.
αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τ̃ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν.
ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τ̃ θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.
τίς ἐστὶν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;
οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς ὁ χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνῳ, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι. καὶ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστὶν ἡ ἀλήθεια.
ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ πατὴρ, ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἓν εἰσι.
καὶ τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐπὶ τ̃ γ̃ῆς, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσι.
εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ, ψεύστην πεποίηκεν αὐτὸν, ὅτι οὐ πεπίστευκε εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν.
ὁ ἔχων τὸν υἱὸν, ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.
ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τ̃ θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔχετε, καὶ ἵνα πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τ̃ θεοῦ.
καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παῤῥησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτὸν, ὅτι εἴ τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν.
καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ † ᾐτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ.
ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔστι ἁμαρτία πρὸς θάνατον, οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα † ἐρωτήσῃ.
πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν· καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.
οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τ̃ θεοῦ, οὐχ ἁμαρτάνει· ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τ̃ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ.
οἴδαμεν ὅτι ἐκ τ̃ θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται.
οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τ̃ θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς, καὶ ζωὴ αἰώνιος.
τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων. ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ.

SANCTI IOANNIS
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
CATHOLICA SECVNDA
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

Πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ, καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ· καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν,

διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα.

χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς καὶ παρὰ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

ἐχάρην λίαν ὅτι εὗρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός.

καὶ νῦν ἐρωτῶ σε κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινήν, ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς· ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους.

καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολή ἐστε καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε.

ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος.

βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν.

πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦτον καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει.

εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε.

ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

πολλὰ εἶχον ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἐβουλόμην διὰ χάρτου καὶ μέλανος· ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι· ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν πεπληρωμένη ᾖ.

ἀσπάζονταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς. ¶ Ἀμήν.

SANCTI IOANNIS
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
CATHOLICA TERTIA.
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΡΙΤΗ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.

ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς.

μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ εἰς τοὺς ξένους,

οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας· οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ.

ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον, μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν.

ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.

ἔγραψα τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς.

διὰ τοῦτο ἐὰν ἔλθω, † ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς· καὶ μὴ † ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει, καὶ εἰς † ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακε τὸν θεόν.

Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστι.

πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράψαι·

ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν.

Εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἄσπαζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

TELOS.
ΤΕΛΟΣ.

SANCTI

SANCTI IVDÆ

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΔΑ

Catholica epistola.

ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

IVDAS Christi Iesu seruus, ΙΟΥΔΑΣ χριστοῦ ἰησοῦ δοῦλος,

frater autem Iacobi, ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου,

his qui sunt in Deo Patre sanctificati, & Iesu Christo seruati vocatis, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις, καὶ ἰησοῦ χριστῷ τετηρημένοις, κλητοῖς·

misericordia, & pax, & dilectio multiplicetur vobis. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.

Charissimi, omnem solicitudinem faciens de communi salute, ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας,

scribere vobis, deprecans vos, ut semel traditæ sanctis fidei decertetis, ἀνέσχον γράψαι ὑμῖν, παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει.

Subintrauerunt enim quidam homines, impii hanc eandem damnationem olim præscripti in hoc iudicium, παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς,

gratiam Dei nostri in impudicitiam conuertentes, & solum Dominum Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum negantes. τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ἀρνούμενοι.

Commonere vos autem volo, sciens semel omnia vos, ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ τοῦτο,

quod populum de terra Ægypti saluum faciens, secundo eos qui non credebant perdidit, ὅτι ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν,

Angelos quoque qui non seruauerunt principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον,

in iudicium magni diei, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας,

vinculis sempiternis sub caligine reseruauit. δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν.

Sicut Sodoma & Gomorra & finitimæ eis ciuitates, ὡς σόδομα καὶ γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις,

simili modo fornicatæ, & abierunt post carnem alteram, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι, καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας,

exemplum igitur supponuntur, pœnam ignis æterni sustinentes. πρόκεινται δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι.

Similiter autem & hi carnem quidem maculant, ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι, σάρκα μὲν μιαί-

dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. νουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν.

Cum Michael archangelus cum diabolo disceptans ὁ δὲ μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος

altercaretur de Moysi corpore, non sustinuit iudicium διελέγετο περὶ τοῦ μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν

inferre maledictionis, sed dixit: Imperet tibi Dominus. ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, ἐπιτιμήσαι σοι κύριος·

Hi quæcumque quidem nesciunt blasphemant: quæcumque οὗτοι μὲν ὅσα οὐκ οἴδασι, βλασφημοῦσιν· ὅσα δὲ

naturaliter tanquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur. φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.

Væ illis, quia in via Cain abierunt, & errore Balaam οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ

mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt. μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ

Hi sunt in epulis suis maculantes conuiuantes sine timore, οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν

semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur, ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι,

arbores autumnales infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα, δὶς ἀποθανόντα, ἐκριζωθέντα·

fluctus feri maris, despumantes confusiones suas, κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας,

sidera errantia, quibus procella caliginis in æternum seruata est. ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται.

Prophetauit autem & horum septimus ab Adam, Enoch, προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ ἀδὰμ ἑνὼχ,

dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, λέγων· ἰδοὺ ἦλθε κύριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ,

facere iudicium contra omnes, & redarguere omnem ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ἐλέγξαι πᾶσαν

impietatem eorum de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie fecerunt, ψυχὴν περὶ πάντων τῶν ἔργων τῆς ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν,

& de omnibus duris quæ locuti sunt contra eum peccatores καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ

impii. ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.

Hi sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua οὗτοί εἰσιν γογγυσταὶ μεμψίμοιροι κατὰ τὰς ἐπιθυμίας

ambulantes, & os eorum loquitur superba, apud admirationem πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν

personarum, utilitatis gratia. λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.

Vos autem, charissimi, memores estote verborum, quæ ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων

prædicta sunt a Apostolis Domini nostri Iesu Christi, τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,

qui dicebant vobis: Quia in nouissimo tempore venient ὅτι ἔλεγον ὑμῖν· ὅτι ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται

illusores secundum desideria sua impietatis suæ ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἑαυτῶν πορευόμενοι

operantes impietates. Hi sunt qui segregant semetipsos, ἀσεβείας. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς,

animales, Spiritum non habentes. ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες.

Vos autem, charissimi, sanctissimæ fidei vestræ ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει

superædificantes vosmetipsos, in Spirito sancto orantes, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς ἐν πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι,

in dilectione Dei seruate, exspectantes misericordiam Domini ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος

nostri Iesu Christi in vitam æternam. Et hos quidem arguite τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον·

iudicantes: alios autem saluos facite de igne rapientes: καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινομένους·

quos autem in timore saluate, de igne rapientes, οὓς δὲ σῴζετε ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες· μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

odientes & eum qui a carne maculatus est tunicam. Ei autem qui potens est conseruare eos sine delicto, τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς ἀπταίστους,

& statuere ante conspectum gloriæ suæ sine reprehensione in exsultatione, καὶ στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει·

solo sapienti Deo saluatori nostro gloria & magnificentia, μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν δόξα καὶ μεγαλωσύνη,

principatus & potestas nunc & per omnia sæcula. κράτος καὶ ἐξουσία, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Amen. ἀμήν.

AMEN.

ΤΕΛΟΣ.

REVELATIO

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ

SANCTI APOSTOLI

ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ET EVANGELISTÆ IOAN-

ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝ-

NIS THEOLOGI.

ΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

REVELATIO Iesu Christi, ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ἰησοῦ χριστοῦ,

quam dedit illi Deus, palam facere seruis suis quæ oportet ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ

fieri cito: & significauit mittens per angelum suum γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν

seruo suo Ioanni, τῷ δούλῳ αὐτοῦ ἰωάννῃ·

qui testimonium perhibuit verbi Dei, & testimonium Iesu Christi, quæcumque vidit. ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἰησοῦ χριστοῦ, ὅσα εἶδε καὶ

Beatus qui legit & audit verba prophetiæ huius, & seruat ea quæ in ea scripta sunt. μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους

tempus enim prope est. τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα·

ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ioannes septem Ecclesiis quæ sunt in Asia, Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ, χάρις

vobis & pax ab eo qui est & qui erat & qui venturus est, ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ

a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt, τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ

πλείδα πολιάν, ὡς ἔριον λευκὸν τὴν θρόνον αὐτοῦ,
καὶ ἡ φλὸξ τοῦ πυρὸς καιομένη τὸν θρόνον αὐτοῦ,
καὶ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ καιόμενον. 5 Ἐκπορεύεται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ ἐκ τοῦ θρόνου,
καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἃ εἰσὶ τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ.
καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. 6
καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. 7
καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἕν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχει πτέρυγας ἓξ κυκλόθεν καὶ ὀφθαλμῶν γέμουσιν κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες·
ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. 8
καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἔμπροσθεν τοῦ θρόνου λέγοντες·
ἄξιος εἶ κύριε καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά.
καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ;
καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ὢν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.
καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵτινές εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.
καὶ ἦλθε καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον.
καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων.
καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους,
καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
καὶ εἶδον καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων,
λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιόν ἐστι τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.
καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον· ἀμήν. καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

CAP. II. β.

Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐφέσου γράψον· τάδε

λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν·
οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς, καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς,
καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακες.
ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκες.
μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι τάχυ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς.
ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ.
ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου τοῦ θεοῦ μου.
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησε.
οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ· καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ.
μηδὲν φόβου ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακήν, ἵνα πειρασθῆτε· καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα· γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.
ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν·
οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντιπᾶς ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ.
ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τὸν Βαλὰκ βάλλειν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα, καὶ πορνεῦσαι·
οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως.
μετανόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι τάχυ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.
ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ.

ὁδὸν, ... πρόσωπον ... ἔθνους ... ἐκπορεύονται ... ἐσφαγμένον ... ἐκτίσθησαν ... ἐσφράγισεν ... ἐσφαγμένον ... ἐσφάγης ... ἐσφαγμένον ... ἐσφαγμένον ... ἐσφαγμένον

οἶδά σου τὰ ἔργα, ᾗ τὸν κόπον σου, ᾗ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ 19
ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς, ᾗ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶν, ᾗ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακες. ἀλλ' ἔχω κατά σου, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκες. μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ μου. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησε· οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ· καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν· οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντιπᾶς ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι· οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα ἑαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα· καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσουσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω, τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος. πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσατε ἄχρι οὗ ἂν ἥξω. καὶ ὁ νικῶν, καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται· ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου· καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

CAP. III. γ'.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσι ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθνήσκειν. οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπί σε. ἀλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν Σάρδεσι, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσι. ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα Δαβὶδ, ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· οἶδά σου τὰ ἔργα. ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεῳγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν, ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδοὺ δίδωμί σοι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ Ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ· οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελόν ψυχρὸς εἶσθα ἢ ζεστός. οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεστὸς οὐδὲ ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου· ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχω· καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος, καὶ ἐλεεινὸς, καὶ πτωχὸς, καὶ τυφλὸς, καὶ γυμνός. συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ ἱμάτια λευκὰ, ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλούριον ἐγχρίσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω, ζήλευε οὖν, καὶ μετανόησον. ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

CAP. IIII. δ'.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα, ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ· καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυ-

ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ ὄρεμά μου. ἰδοὺ δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς Σατανᾶ, τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς εἶναι Ἰουδαίους καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ Ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ· οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελόν ψυχρὸς εἶσθα ἢ ζεστός. οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεστὸς οὐδὲ ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου· ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχω· καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος, καὶ ἐλεεινὸς, καὶ πτωχὸς, καὶ τυφλὸς, καὶ γυμνός. συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ ἱμάτια λευκὰ, ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλούριον ἐγχρίσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω, ζήλευε οὖν, καὶ μετανόησον. ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

CAP. IIII. δ'.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα, ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ· καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυ-

καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσι ἑπτά.
2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ, τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ;
3 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
4 καὶ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
5 καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ὢν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυὶδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.
6 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵτινές εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.
7 καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον.
8 καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῷα καὶ οἱ εἴκοσι πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων·
9 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους,
10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
11 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων,
12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.
13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστίν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἤκουσα λέγοντα· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
14 καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα ἔλεγον· τὸ ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν.

CAP. V.

Καὶ εἶδον ἐν δεξιᾷ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσι ἑπτά.
2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ;
3 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
4 καὶ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό.
5 καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ὢν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυὶδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.
6 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵτινές εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.
7 καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον.
8 καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῷα καὶ οἱ εἴκοσι πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων·
9 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους,
10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
11 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων,
12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.
13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστίν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἤκουσα λέγοντα· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
14 καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα ἔλεγον τὸ ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν.

CAP. VI.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνὴ βροντῆς· ἔρχου.
2 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ.
3 καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν δευτέραν σφραγῖδα, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος· ἔρχου.
4 καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξωσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
5 καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος· ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
6 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν· χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.
7 καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος, ἔρχου.
8 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ ὄνομα αὐτῷ, θάνατος· καὶ ὁ ᾅδης ἠκολούθει μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ,
καὶ

& ad bestias terræ. Et vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ, ut non flaret ventus super terram, neque super mare, neque super ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signaculum Dei vivi: & clamavit voce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terræ & mari, dicens: Nolite nocere terræ, neque mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum, centum quadraginta quatuor millia signati ex omni tribu filiorum Israel. Ex tribu Iuda duodecim millia signati. Ex tribu Ruben duodecim millia signati. Ex tribu Gad duodecim millia signati. Ex tribu Aser duodecim millia signati. Ex tribu Nephthalim duodecim millia signati. Ex tribu Manasse duodecim millia signati. Ex tribu Symeon duodecim millia signati. Ex tribu Levi duodecim millia signati. Ex tribu Issachar duodecim millia signati. Ex tribu Zabulon duodecim millia signati. Ex tribu Ioseph duodecim millia signati. Ex tribu Benjamin duodecim millia signati. Post hæc vidi, & ecce turba magna, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis: stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum: & clamabant voce magna, dicentes: Salus Deo nostro qui sedet super thronum, & Agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni, & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adoraverunt Deum, dicentes: Amen. Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus & fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Amen. Et respondit unus de senioribus, dicens mihi: Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt, & unde venerunt? Et dixi ei: Domine mi, tu scis. Et dixit mihi: Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni. Propterea sunt ante thronum Dei, & serviunt ei die ac nocte in templo eius: & qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient amplius, neque sitient amplius, neque cadet super illos sol, neque ullus æstus: quoniam Agnus qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum: & absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.

Et cum aperuisset Agnus sigillum septimum, factum est silentium in cælo quasi media hora. Et vidi septem angelos qui coram Deo stant, & datæ sunt illis septem tubæ. Et alius angelus venit, & stetit ante altare habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, ut daret orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram Deo. Et accepit angelus thuribulum, & implevit illud de igne altaris, & misit in terram, & facta sunt voces, & tonitrua, & fulgura, & terræmotus. Septem angeli qui habebant septem tubas præparaverunt se ut clangerent. Et primus clangit, & factum est grando & ignis, permixta sanguine, & missa est in terram: & tertia pars arborum combusta est, & omne fenum viride combustum est. Et secundus angelus clangit, & tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare: & facta est tertia pars maris sanguis, & mortua est tertia pars eorum quæ habebant animas in mari, & tertia pars navium interiit. Et tertius angelus clangit, & cecidit de cælo stella magna ardens tamquam facula, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum. Et nomen stellæ dicitur Absynthium: & facta est tertia pars aquarum in absynthium, & multi hominum mortui sunt de aquis, quia amaræ factæ sunt. Et quartus angelus clangit, & percussa est tertia pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarum, ut obscuretur tertia pars eorum, & non luceat pars diei tertia, & nox similiter. Et vidi, & audivi vocem unius aquilæ volantis per medium cæli, dicentis voce magna: Væ, væ, væ habitantibus in terra de reliquis vocibus tubæ trium angelorum qui sunt tubicines.

CAP. VII. ζ'.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τοὺς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων, Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσαρακοντατέσσαρες χιλιάδες, ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ. Ἐκ φυλῆς Ἰούδα, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ῥουβήν, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Γάδ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἀσήρ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Μανασσῆ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Συμεών, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Λευΐ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἰσσαχάρ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ζαβουλών, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ, δώδεκα χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Βενιαμείν, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτόν, ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκὰς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, Ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, καὶ τῷ ἀρνίῳ. Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες, Ἀμήν· ἡ εὐλογία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ τιμή, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, λέγων μοι, οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς, τίνες εἰσὶ, καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἶπα αὐτῷ, κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέ μοι, οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. Διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. Οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδέ τι καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

CAP. VIII. η'.

Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. Καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἱ ἑστήκασιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσῃ ταῖς προσευχαῖς πάντων τῶν ἁγίων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἔμπροσθεν τοῦ θρόνου. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Καὶ εἴληφε ὁ ἄγγελος τὸν θυμιατήριον, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ, καὶ φωναὶ, καὶ ἀστραπαὶ, καὶ σεισμός. Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἡτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν. Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον

γας, ἵνα τὰν χέρες αὐτὸν τὰν δίξιαν εἰς τὸν οὐρανὸν,
καὶ ὄμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων ὃς
ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὰν γᾶν καὶ
τὰ ἐν αὐτᾷ, καὶ τὰν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτᾷ· ἐν χρό-
νοις οὐκ ἔτι ἔσσι. ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τᾶς φωνᾶς
τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, τελεσθῇ τὸ
μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς
προφήτας. καὶ ἃν φωνὰν ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πά-
λιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσα, Ὕπαγε λάβε τὸ βιβλί-
διον τὸ ἀνεῳγμένον ἐν τᾷ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶ-
τος ἐπὶ τᾶς θαλάσσας καὶ ἐπὶ τᾶς γᾶς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς
τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ, Δός μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ
λέγει μοι, Λάβε, καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὰν
κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσσι γλυκὺ ὡς μέλι.
καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τᾶς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου,
καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ.
καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου.
καὶ λέγει μοι, Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς, καὶ
ἔθνεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

CAP. XI. ια'.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, καὶ ἐστάθη ὁ
ἄγγελος λέγων, Ἔγειρε, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ
τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ.
καὶ τὰν αὐλὰν τὰν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ, ἐκβαλὲ ἔξωθεν, καὶ
μὴ αὐτὰν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὰν πόλιν
τὰν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.
καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας
χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους.
οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον
τοῦ κυρίου τᾶς γᾶς ἑστῶτες. καὶ εἴ τις αὐτοῖς θέλῃ
ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει
τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. καὶ εἴ τις αὐτοῖς θέλῃ ἀδικῆσαι, οὕτως
δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. οὗτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν
κλεῖσαι τὸν οὐρανὸν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τᾶς προ-
φητείας αὐτῶν· καὶ ἐξουσίαν ἔχουσι ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν
αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὰν γᾶν ἐν πάσᾳ πληγῇ,
ὁσάκις ἐὰν θελήσωσι. καὶ ὅταν τελέσωσι τὰν μαρ-
τυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τᾶς ἀβύσσου ποιήσει μετ'
αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικήσει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς·
καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τᾶς πλατείας τᾶς πόλεως τᾶς
μεγάλας, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος,
ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπουσιν ἐκ
τῶν λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν, τὰ πτώματα
αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἥμισυ· καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφί-
σουσι μνῆμα.
σπερ πολλῶν ἐς μνῆμα.

καὶ οἱ καθήμενοι ἐπὶ τᾶς γᾶς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ
†εὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται
ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τᾶς γᾶς.
καὶ μετὰ τὰς ἡμέρας τὰς τρεῖς καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωᾶς ἐκ τοῦ θεοῦ
εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος
μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς.
καὶ ἤκουσα φωνᾶς μεγάλας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσας αὐτοῖς,
Ἀνάβητε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τᾷ νεφέλᾳ· καὶ
ἐθεώρησεν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.
καὶ ἐν ἐκείνᾳ τᾷ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον μέρος τᾶς
πόλιος ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων
χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο. καὶ ἔδοξαν δό-
ξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.
ἐξῆν τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα
ἀπῆλθεν, ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ ἔρχεται ταχύ.
καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ ἐγένοντο φωναὶ με-
γάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι, Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου,
τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύ-
τεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐκάθηντο ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσον
ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ,
λέγοντες, Εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ,
ὁ ὤν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὅτι εἴληφας τὰν δύ-
ναμίν σου τὰν μεγάλαν, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ τὰ ἔθνη
ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν,
κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις,
καὶ τοῖς ἁγίοις, καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς
καὶ μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὰν γᾶν.
καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ †ὤφθη ἡ κι-
βωτὸς τᾶς διαθήκας αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο
ἀστραπαὶ, καὶ φωναὶ, καὶ βρονταὶ, καὶ σεισμὸς, καὶ χάλαζα μεγάλη.

CAP. XII. ιβ'.

Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περι-
βεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς,
καὶ ἐπὶ τᾶς κεφαλᾶς αὐτᾶς στέφανος ἀστέρων δώδεκα·
καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη
τεκεῖν.
καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ,
καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ κέρατα
δέκα· καὶ ἐπὶ τᾶς κεφαλᾶς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα.
οὐρὰ· καὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ διαλύεται.
καὶ ἡ ἑβδόμη ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ,
λέγουσαι, Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ χριστοῦ
αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους
αὐτῶν, ἔπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ,
καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ, καὶ σεισμὸς μέγας,
καὶ χάλαζα μεγάλη.
καὶ ὤφθη σημεῖον μέγα ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ
ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τᾶς κεφαλᾶς αὐτᾶς στέφανος
ἀστέρων δώδεκα·
καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν.
καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων
κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τᾶς κεφαλᾶς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα.
καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν
αὐτοὺς εἰς τὰν γᾶν· καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τᾶς γυναικὸς τᾶς
μελλούσας τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτᾶς, καταφάγῃ.
καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ
ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάγη τὸ τέκνον αὐτᾶς πρὸς τὸν θεὸν,
καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ.
καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ,
ἵνα ἐκεῖ τρέφωσι, ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.

ut ibi parerent cum diebus mille ducentis sexaginta.
ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.

* surgens
A. factum est proelium * in cælo Michael & an-
καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγ- 7
‖ pugnabant
geli eius ‖ pugnare cum draconε, & draco
γελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων
¶ valuerunt
pugnabat, & angeli eius ¶ non potuε-
ἐπολέμησεν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ·
runt
neque locus inuentus est ipsorum in cælo
οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ.
8 qui vocatur
Et proiectus est draco magnus, serpens antiquus, * qui
καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ κα- 9
‖ qui diabolus vel
calor diabolus & Satanas, ‖ seductor habitantis
λούμενος διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην
universum, seductor est in terram, & angeli eius cum illo
ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ
¶ missi sunt.
proiecti sunt. Et audiui vocem magnam in
ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ
cælo, dicentem, Nunc facta est salus, & virtus,
οὐρανῷ, λέγουσαν· ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δύναμις,
& regnum Dei nostri, & potestas Christi eius: 10
καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ·
‖ qui accusabat
quia proiectus est accusator fratrum nostrorum, ‖ accusans
ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγωρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν
illos coram conspectu Dei nostri die ac nocte.
αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός.
Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, &
καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ 11
propter verbum testimonii sui, & non dilexerunt
διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν
* animam suam vsque ad mortem. ‖ Propterea lae-
ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. διὰ τοῦτο εὐφραί- 12
mini cœli, & qui ¶ habitatis in eis. Va terræ
νεσθε οἱ οὐρανοὶ, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. οὐαὶ τὴ γῆ,
& mari: quia descendit diabolus ad vos, habens ‖ mi-
καὶ τῇ θαλάσσῃ· ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυ-
mum magnum, sciens quod modicum tempus habet.
μὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.
* postquam
Et cum vidit draco quod proiectus esset in terram, persecutus est
καὶ ὅτι εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν 13
mulierem, quæ peperit masculum. Et datæ sunt
γυναῖκα, ἥτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ 14
τίκτω
mulieri duæ alæ aquilæ magnæ, vt volaret in
γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτη-
‖ ei
desertum in locum suum, vbi alitur ‖ tempus,
ται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφε-
& tempora, & dimidium temporis a facie serpentis.
ται καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.
Et emisit serpens ex ore suo post mulierem aquam
καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς 15
tanquam flumen: vt eam fluminis traheret
ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ.
Et adiuuit terra mulierem, & aperuit terra os
καὶ ἐβοήθησε ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα 16
suum, & absorbuit fluuium quem misit draco de
αὐτῆς, καὶ ‖ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ
καταπίνω
ore suo. Et iratus est draco in
στόματος αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ 17
mulierem, & abiit facere prælium cum ceteris ex se-
γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν
* semine
‖ qui custodiunt
ejus, ‖ custodientium mandata
τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ
Dei, & habentium testimonium ¶ Iesu.
θεοῦ, καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν ¶ Ἰησοῦ.
Et stetit super arenam maris.
καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. 18

CAP. XIII. ℣.

Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem cor-
Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέ- 1
nua decem, & capita septem, & super cornua eius decem
ρατα δέκα, καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα
diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ.
διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας·
Et bestiam quam vidi, erat similis pardo, & pedes
καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες 2
eius sicut vrsi, & os eius sicut os leonis. Et dedit
αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ
illi draco virtutem suam, & thronum
ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον
* suum, & potestatem magnam. Et vnum de capitibus
αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν 3
eius quasi ‖ occisum in mortem. Et plaga mortis
αὐτοῦ ὡσεὶ ‖ ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου
eius curata est. Et admirata est omnis terra post
αὐτοῦ ἐθεραπεύθη· καὶ ἐθαυμάσθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ
bestiam. Et adorauerunt draconem, qui dedit
θηρίου· καὶ προσεκύνησαν τὸν † δράκοντα τὸν
potestatem bestiæ, & adorauerunt bestiam,
δόντα τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ. καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον, 4
dicentes, Quis similis bestiæ, & quis poterit pugnare
λέγοντες, τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι
Pyoverit
cum ea? & datum est ei os loquens magna, &
μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ
‖ blasphemias. Et aperuit os suum in ‖ blasphemias
βλασφημίας. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι
ad Deum, blasphemare nomen eius, & tabernaculum eius, & eos qui
μῆνας τεσσεράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξε τὸ 5
in cœlo habitant. Et datum est illi os loquens
στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν θεὸν, βλασφημῆσαι
‖ blasphemiam
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ
¶ habitantes.
σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ 7
sanctis, & vincere eos. Et datum est illi potestas
τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία
in omnem tribum, & linguam, & gentem
ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν, καὶ γλῶσσαν, καὶ ἔθνος.
* qui habitabunt
Et adorabunt eum omnes habitantes super
‖ qui habitabunt
terram, quorum non scripta sunt nomina in libro vitæ
γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς
¶ Agni occisi a fundatione mundi.
τοῦ ἀρνίου ¶ τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
* qui habet aurem, audiat.
εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω.
9 si quis captiuum ducit, in captiuitatem vadit: si quis in gladio
εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ 10
occiderit, oportet eum in gladio occidi. Hic est
ἀποκτανεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. ὧδε ἐστὶν
patientia, & fides sanctorum.
ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.
Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habentem
καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε 11
cornua duo similia agni, & loquebatur sicut
κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων·
draco. Et potestatem prioris bestiæ omnem faciebat in con-
καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐν τῇ 12
spectu eius, & facit terram & eos qui habitant in ea,
πρώτῃ αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα
adorare bestiam primam, cuius curata est plaga
προσκυνήσωσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ
mortis eius. Et fecit signa magna, vt etiam ignem 13
θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ
de cœlo descendere in terram coram hominibus.
ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων·
Et seducit habitantes terram propter ea signa quæ
καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ 14
datum est ei facere in conspectu bestiæ, dicens habitanti-
ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων
bus terram, vt faciant imaginem bestiæ, quæ
τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ
habet plagam gladii, & vixit.
ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης, καὶ ἔζησεν.
Et datum est illi vt daret spiritum imagini bestiæ, & 15
καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, καὶ
vt loquatur imago bestiæ, & faciat vt quicumque
λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν
non adorauerint imaginem bestiæ, occidantur. Et faciet omnes
τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσιν. καὶ ποιεῖ πάντας
pusillos, & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & seruos, vt det illis
τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους, καὶ τοὺς πτω- 16
χοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους, καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς
* habeant characterem
χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν
‖ in
μετώπων αὐτῶν· καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ 17
‖ qui habet
πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ
¶ nisi qui habet
θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
Hic sapientia est. * Habens intellectum computet numerum
ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν, * ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν 18
bestiæ. numerus enim hominis est, & numerus eius
τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστὶ, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ
ψηφίσατε
ἐξακόσιοι ἑξήκοντα ἕξ.

CAP. XIIII. ℣.

Et vidi, & ecce agnus stabat super montem Sion, &
Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ 1
cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes
μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι
nomen eius, & nomen patris eius scriptum in
τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν
frontibus suis. Et audiui vocem de cœlo,
μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitrui
ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς
magnæ:
μεγά-

μ μου, καὶ ἡ φωνή μου ἤκουσας, καὶ ἐκλεξάμενος αὐτοὺς ἐξέστησε
ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡδύ μοι κράμα,
καὶ βρῶμα ἐν ἀφθαρσίᾳ ἐνέδυσε με. καὶ ἐν τῷ ἐμὲ ἐκδύσασθαι
τὸν ἐμὸν ἐνδύσασθαι ἐμέ. καὶ ἔδωκεν ἡδύ μοι κράμα,
καὶ ἐν τῷ ἐμὲ ἐκδύσασθαι

ἃ ἔστιν ἀρνίον ἃ ἑπτὰ λυχνίαι
ἃ τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένοι
εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε καὶ εἵλη-
φεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου
τὸ βιβλίον. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα
ζῶα καὶ οἱ εἴκοσι πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον
τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας
χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευ-
χαὶ τῶν ἁγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγον-
τες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς
σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ
θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσ-
σης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ
θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέ-
λων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ
τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριά-
δες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φω-
νῇ μεγάλῃ· ἄξιόν ἐστι τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον
λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ
ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. καὶ πᾶν
κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑπὸ
τὴν γῆν καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς
πάντα, ἤκουσα λέγοντας· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρό-
νῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ τὰ
τέσσαρα ζῶα ἔλεγον· ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ἔπεσον καὶ προσεκύνησαν.

CAP. XVII.

Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς
ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων, δεῦρο, δείξω σοι
τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ
ὑδάτων πολλῶν· μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς
γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου
τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν
πνεύματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκ-
κινον, γέμον ὀνόματα βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ
κέρατα δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφύρᾳ
καὶ κοκκίνῳ, καὶ κεχρυσωμένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαρ-
γαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον
βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς.
καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον,
Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων
τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵ-
ματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ.
καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα.
καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγώ σοι
ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βα-
στάζοντος αὐτὴν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, καὶ τὰ
δέκα κέρατα. τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι,
καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει·
καὶ θαυμασθήσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται
τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου,
βλεπόντων τὸ θηρίον, ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.
ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ, ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν,
ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν.
οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστι, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθε· καὶ ὅταν
ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν,
καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώ-
λειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, δέκα
βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξου-
σίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου.
οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξου-
σίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ δίδασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου
πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς· ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ
καὶ βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ,
καὶ ἐκλεκτοὶ, καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, τὰ ὕδατα ἃ
εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη
καὶ γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, καὶ τὸ
θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιή-
σουσιν αὐτὴν, καὶ γυμνὴν ποιήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὰς σάρ-
κας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί.
ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώ-
μην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν
αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρις τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ.
καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἔστι πόλις μεγάλη, ἡ ἔχουσα
βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

CAP.

ἃ ἐστὶν ἀρνίου, καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι, ἃ ἐστὶν αἱ ἑπτὰ ἐκκλησίαι.
καὶ ὅμνυσι τῷ ἀγγέλῳ τῷ ὑδάτων λέγοντα, δικαίῳ,
ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅσιος, τῶν ταῦτα κρίνας.
ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ
καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. καὶ ἐκαυματίσθησαν
οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ
τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς
ταύτας· καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.
καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ
τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη,
καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου·
καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων
αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν
ἔργων αὐτῶν. καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ
τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ
ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνα-
τολῆς ἡλίου. καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ
στόματος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύ-
ματα τρία ἀκάθαρτα ὡς βάτραχοι. εἰσὶ γὰρ πνεύ-
ματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βα-
σιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς
ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος.
ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχη-
μοσύνην αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν
καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἁρμαγεδών. καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέ-
χεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ
μεγάλη ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θρόνου, λέγουσα·
γέγονε. καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, καὶ φωναὶ,
καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι
ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτω μέγας.
καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις
τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη
οὐχ εὑρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς τάλαντιαία
καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐβλασφή-
μησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης· ὅτι με-
γάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

CAP. XVII.

Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς
ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων, δεῦρο, δείξω σοι
τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ ὑ-
δάτων πολλῶν· μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνόματα βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφύρᾳ καὶ κοκκίνῳ, καὶ κεχρυσωμένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα.
καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγώ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, καὶ τὰ δέκα κέρατα. τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει· καὶ θαυμασθήσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον, ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.
ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ, ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν.
οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστι, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ δίδασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς· ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ καὶ βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ, καὶ ἐκλεκτοὶ, καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν, καὶ γυμνὴν ποιήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί.
ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρις τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἔστι πόλις μεγάλη, ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

CAP.

CAP. XVIII. א.

Et post hæc vidi alium angelum descendentem de
Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ,
cælo, habentem potestatem magnam: & terra illuminata est
τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη
à gloria eius. Et exclamavit in fortitudine
ἀπὸ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ,
dicens: Concidit, concidit Babylon magna: & facta est habi-
λέγων· ἔπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοι-
tatio dæmonum, & custodia omni spiritui immundo, & custodia
κητήριον δαιμονίων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ
omnis volucris immundæ, & odibilis
φυλακὴ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου, καὶ μεμισημένου·
Quoniam de vino ira fornicationis eius bibe-
ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πε-
runt omnes gentes, & reges terræ cum ea fornicati sunt:
πώκασι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς
& mercatores terræ de virtute
ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ
deliciarum eius divites facti sunt. Et audivi alium
στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν. καὶ ἤκουσα ἄλλην
vocem de cælo, dicentem: Exite de illa populus
φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· ἐξέλθατε ἐξ αὐτῆς ὁ λαός
meus, ne communicetis peccatis eius, & de
μου, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν
plagis eius non accipiatis. Quoniam pervenerunt
πληγῶν αὐτῆς οὐ λάβητε. ὅτι ἐκολλήθησαν
peccata eius usque ad cælum, & recordatus est Deus
αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τῶν
iniquitatum eius. Reddite illi sicut & ipsa
ἀδικημάτων αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ
reddidit vobis: & duplicate duplicia secundum
αὐτὴ ἀπέδωκε ὑμῖν, καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ
opera eius: in poculo quo miscuit miscete illi
τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν, κεράσατε αὐτῇ
duplum. Quanta glorificavit semetipsam, & delicias fuit,
διπλοῦν. ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν, καὶ ἐστρηνίασεν, 7
tantum date illi tormentum & luctum. Quia in corde suo dicit:
τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς
Sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.
λέγει, ὅτι κάθημαι βασίλισσα· καὶ χήρα οὐκ εἰμὶ, καὶ
Propterea in una die venient
πένθος οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν
plagæ eius, mors, & luctus, & fames, & in
αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμὸς, καὶ ἐν
igne combelletur: quia fortis Dominus Deus iudicans
πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας
illam. Et plangent eum reges terræ
αὐτήν. καὶ κλαύσουσιν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ
qui cum ea fornicati sunt, & in deliciis vixerunt, cum
βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν
videbunt fumum incendii eius: Longe stantes propter timorem
βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς·
tormentorum eius, dicentes: Væ, væ civitas illa magna
ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη
Babylon, civitas illa fortis: quia una hora venit iudicium tuum.
Babylon, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου.
Et negotiatores terræ flebunt & lugebunt super eam,
καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτῇ,
quia merces eorum nemo emet amplius.
ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι·
Merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & mar-
γόμον χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου τιμίου, καὶ μα-
garitæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & cocci: & omne
γαρίτου, καὶ βύσσου, καὶ πορφύρας, καὶ σηρικοῦ, καὶ κοκκίνου· καὶ πᾶν
lignum thyinum, & omne vas eboreum, & omne vas
ξύλον θυϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ
ligni pretiosi, & æris, & ferri, & marmoris:
ξύλου τιμιωτάτου, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ μαρμάρου,
& cinnamum, & odoramentum, & unguentum, & thus,
καὶ κινάμωμον, καὶ θυμιάματα, καὶ μύρον, καὶ λίβανον,
& vinum, & oleum, & similago, & triticum, & iumenta,
καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ σεμίδαλιν, καὶ σῖτον, καὶ κτήνη,
& oves, & equorum, & rhedarum, & mancipia, & animas
καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων, καὶ ῥεδῶν, καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς
hominum. Et poma desiderii animæ tuæ
ἀνθρώπων. καὶ ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου 14
discesserunt à te, & omnia pinguia & præclara
ἀπῆλθεν ἀπὸ σου, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ
perierunt à te, & amplius non invenient illa.
ἀπώλετο ἀπὸ σου, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτά.
Mercatores horum qui ditati sunt ab ea, à longe
οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μα-
stabunt propter timorem tormentorum eius flentes &
κρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες
lugentes, dicentes: Væ, væ civitas illa magna,
καὶ πενθοῦντες, λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη,
quæ vestita erat byssino, & purpura, & cocco, & inaurata
ἡ μεμάλη ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ χρυσοῦν

CAP. XIX. א.

Et post hæc audivi quasi vocem magnam turbæ multæ
Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ
in cælo dicentium: Alleluia, salus, & gloria, & virtus,
ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· ἀλληλουϊά, ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ δύναμις,
& honor, & potestas Domini Dei nostri.
καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ ἐξουσία κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
Quia vera & iusta iudicia eius: quia iudicavit
ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε
meretricem magnam, quæ corrupit terram in fornicatione
τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἥτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ
sua: & vindicavit sanguinem servorum suorum de manu
αὐτῆς· καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς
eius. Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus eius
αὐτῆς. καὶ δεύτερον εἰρήκασιν· ἀλληλουϊά. καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς
ascendit in sæcula sæculorum. Et procidentes seniores
ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ πεσόντες οἱ πρεσβύτεροι
viginti quatuor, & animalia quatuor adoraverunt Deum
εἴκοσι τέσσαρες, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα προσεκύνησαν τῷ θεῷ
sedentem super thronum, dicentes: Amen, alleluia.
τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, λέγοντες· ἀμὴν, ἀλληλουϊά.
Et vox de throno exiit, dicens: Laudem dicite Deo nostro
καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε, λέγουσα· αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν
omnes servi eius, & qui timetis eum, pusillis & magnis.
πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτὸν, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις.
Et audivi quasi vocem turbæ multæ, & quasi vocem
καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν
aquarum multarum, & quasi vocem tonitruorum validorum,
ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων·
Alleluia, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens.
ἀλληλουϊά· ὅτι ἐβασίλευσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ.
Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam
χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ δώσωμεν τὴν δόξαν
ei: quia venerunt nuptiæ Agni, & uxor eius præparavit
αὐτῷ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν
se. Et datum est illi ut cooperiatur
ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται
byssino splendenti & candido. Byssinum enim iustificationes
βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν· τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα

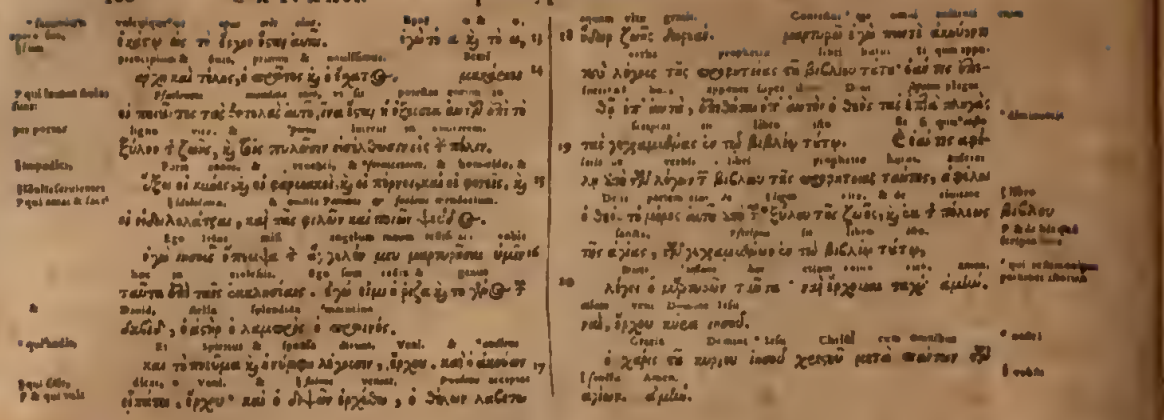
CAP. XX. a.

CAP. XXI. ιβ.

ἐκ τοῦ θρόνου † κακοσωτῆρος τοῦ ἀδελ· αὐτ.
ἐκ τοῦ θρόνου ἐκκλησίας ἐκ τῶ ὑψηλοῦ, λειτουργικοῦ ἡ
ὁ κύριος τῶ θεῶ τῶ † παντοκράτορι, ἡ τῶ ἀρνίῳ αὐτῶν· ἡ
ἱερὰ πορεία τοῦ ἁγίου ἡ ἀγία Θεοῦ ἐστιν μετ' αὐτῶν.
ἀυτοι λαὸ· αὐτῶ ἔσονῆ, ἡ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσῃ μετ' αὐτῶν.
ἐξαλείψει πᾶν δάκρυν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, 4
ἔσται οὐκ ἔτι οὔτε πένθος, οὐτε κραυγὴ, οὐτε πόνος οὐκ ἔσῃ ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθαν.
καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἰδοὺ καινὰ 5
ποιῶ πάντα, ἡ λέγει μοι, γράψον ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ
καὶ ἀληθινοί εἰσι. καὶ εἶπέ μοι, γέγονε τὰ α ἡ ω
ἐγὼ τῶ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος † ζωῆς δωρεάν.
ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, ἡ ἔσομαι αὐτῶ θεὸς, ἡ αὐτὸς 7
ἔσῃ μοι υἱός.
τοῖς δὲ δειλοῖς, καὶ ἀπίστοις, καὶ 8
βδελυγμένοις, ἡ φονεῦσι, καὶ πόρναις, ἡ
φαρμακοῖς, ἡ εἰδωλολάτραις, ἡ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος
αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θειῳ, ὅ ἐστι ὁ
θάνατος ὁ δεύτερος.
καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ 9
ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας γεμούσας τῶν ἑπτὰ
πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων, δεῦρο,
δείξω σοι τὴν γυναῖκα, τὴν νυμφὴν τοῦ ἀρνίου.
καὶ † ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος 10
μέγα καὶ ὑψηλὸν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ
ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ φωτισμὸς αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ 11
τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· ἔχουσ
τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλὸν· ἔχουσα πύλας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς
πύλαις μίαν καὶ ὑπὲρ τὰς πύλας ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπ-
γεγραμμένα, ἅ ἐστι τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
ἀπὸ ἀνατολῶν πύλαι τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πύλαι τρεῖς, 13
καὶ ἀπὸ νότου πύλαι τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πύλαι τρεῖς.
καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτοῖς 14
δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.
καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, 15
ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς.
καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τετράγωνον κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον ὡς
καὶ τὸ πλάτος· καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους
δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα
ἐστίν. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος 17
αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώ-
που, ὅ ἐστιν ἀγγέλου. καὶ ἦν ἐνδώμησις τοῦ τείχους 18
αὐτῆς ἴασπις· καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ὅμοιον ὑάλῳ
καθαρῷ. καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ 19
λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰάσπις·
ὁ δεύτερος σάπφειρος· ὁ τρίτος, χαλκηδὼν· ὁ τέταρτος,
σμάραγδος· ὁ πέμπτος, σαρδόνυξ· ὁ ἕκτος, σάρ- 20
διον· ὁ ἕβδομος, χρυσόλιθος· ὁ ὄγδοος, βήρυλλος· ὁ ἔνα-
τος, τοπάζιον· ὁ δέκατος, χρυσόπρασος· ὁ ἑνδέκατος, ὑά-
κινθος· ὁ δωδέκατος, ἀμέθυστος. καὶ οἱ δώδεκα 21
πυλῶνες, δώδεκα μαργαρῖται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν
ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσὸς
καθαρὸς, ὡς ὕαλος διαυγὴς. καὶ ναὸν οὐκ εἶδον 22
ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ τὸ ἀρνίον
ἐστὶν ὁ ναὸς αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ 23
ἡλίου, οὐδὲ † σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ἐν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ
θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον.
καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς 24
τῆς γῆς φέρουσι † δόξαν καὶ τιμὴν αὐτῆς εἰς αὐτήν.
καὶ αἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ † κλεισθῶσιν ἡμέρας· νὺξ γὰρ 25
οὐκ ἔσται ἐκεῖ.
καὶ οἴσουσι † δόξαν καὶ τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν· 26
καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν
κοινὸν, καὶ ποιοῦν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμ-
μένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

CAP. XXII. κβ.

Καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν καθαρὸν ὕδατος ζωῆς, λαμ- 1
πάδιον ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ
καὶ τοῦ ἀρνίου.
ἐν μέσῳ † πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποτα- 2
μοῦ, ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώ-
δεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοὺς τὸν καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ
φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν.
καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ 3
τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ.
καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ 4
τῶν μετώπων αὐτῶν.
καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ χρείαν 5
οὐκ ἔχουσι φωτὸς λύχνου, καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτίσει ἐπ' αὐτούς· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
καὶ εἶπέ μοι, οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί εἰσι· καὶ 6
ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ
δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.
† δείξει τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.
ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ· μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς 7
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.
καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα καὶ ἀκούων. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, 8
ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ
δεικνύοντός μοι ταῦτα.
καὶ λέγει μοι, ὅρα μὴ σύν- 9
δουλός σου εἰμὶ, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον.
καὶ λέγει μοι, μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους † προφητείας 10
τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν.
ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω ἔτι· καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.
ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι 12
ἑκάστῳ

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

NOVVM *hoc Testamentum Græcum cum interpretatione Latina de verbo reddita, à* CHRISTOPHORO PLANTINO, *sumptu & diligentia penè incredibili excusum,* BENEDICTVS ARIAS MONTANVS *doctor Theologiæ, atque ad id operis à Philippo II. Hispaniarum Rege legatus, singulis ad vnguem examinatis, quidquid in hoc opere Christianæ Reip. exhibetur, approbauit. Datum Antuerpiæ Calend. Decemb. Anno à Christo nato* CIↃ IↃ LXXI.

B. Arias Montanus.

HANC Noui Testamenti Latinam interpretationem quam ad Græci idiomatis rationẽ, & proprietatem expẽdit, atque inter Græci contextus lineas describendam curauit D. Bened. Arias Montanus Hispalensis, Philippi II. Catholici Regis legatus, nos infrascripti Theologi, quibus ex eiusdem Regis mandato à Louaniensi Academia id muneris commissum fuerat, examinauimus: & ad Græci contextus phrases facilius percipiendas, Latinámque editionem vulgatam multis in locis illustrandam, vtilem iudicauimus. Actum Louanij VIII. Calend. Apriles, Anno CIↃ. IↃ. LXXI.

Augustinus Hunnæus S. Theol. Doctor & Professor Regius.
Cornelius Reynerti Gondanus S. Theol. ordinarius Professor.
Ioannes Vvilhelm. Harlemius S. Theologiæ Licentiatus.

ΤΟ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΜΕΡΟΣ Ο ΕΒΡΑΙΣΤΙ ΕΥΡΕΙΝ ΟΥΚ ΕΣΤΙ.

BIBLIORVM PARS QVÆ HEBRAICE NON INVENITVR.

LIBER TOBIÆ. ΤΟΒΗΤ

CAPVT PRIMVM. ΚΕΦΑΛ. Α.

Liber sermonum Tobiæ, (filij) Tobiel, (filij) Ismael, (filij) Adu. (filij) Gabael, de semine Aseel, ex tribu Nephthalim, Qui captus est in diebus Enemessari regis Assyriorum à Thobe, quæ est à dextris prouinciæ Nephthalim in Galilæa supra Aser. Ego Tobias vitam meam & gressus meos direxi in regionem Assyriorum in Niniuen. Et quia deserta in regione mea in terra Israel, ante me cuncta eius tribus Nephthalim patri meo excessit à domo Hierusalem quæ electa est ab omnibus tribubus Israel: Vt sacrificarent omnes tribus. & sanctificatum est templum habitaculi Altissimi, & ædificatum est in generationes seculi: & omnes quæ reædificabant Baal potestati, & domus Nephthalim patris mei ruinam, quæ ego solus ibam frequentabam in Hierusalem in festiuitatibus, sicut scriptum est omni populo Israel in præcepto sempiterno primitias & decimas fructuum & primitias habebam, & dabam illa in Hierusalem per singulos annos. Et ego sedebam filius Aaron ad altare meum, ut uenderem omnem escam, & ibam & uendebam illa in Hierusalem per singulos annos. Et non tradebam ea filiis Aaron qui ministrabant in Hierusalem ut secundam decimam uendebam, & ibam & expendebam illa in Hierusalem per singulos annos. Et tertiam dabam quibus conueniebat sicut præceperat Debora mater patris mei, quia orphanus relictus sum à patre meo. Et cum factus essem vir, accepi uxorem de semine nostræ, & genuit me filium. Et in diebus Enemessari ductus sum captiuus, & ueni in Niniuen, & omnes fratres mei & qui de genere meo edebant de panibus gentilium. Ego autem custodiui animam meam, & non manducauerim. Quia memor fui Dei in tota anima mea. Et dedit Altissimus gratiam, & formam in conspectu Enemessari, & fui eius emptor. Et profectus sum in Mediam. & mandauit Gabaelo fratri Gabriæ in Rages Mediæ argenti talenta decem. Et cum mortuus esset Enemessarus, regnauit Sennacherib filius eius pro eo, & uiæ eius cessauerunt, & non amplius potui ire in Mediam. Et in diebus Enemessari elemosynas multas faciebam fratribus meis. Panes meos dabam esurientibus, & uestimenta mea nudis. & si quempiam de genere meo uidebam mortuum, & proiectum in muro in Niniue, sepeliebam eum. Et si quempiam occidit Sennacherib ueniens fugiens de Iudæa, sepelibam eum furatus eram. Et si quempiam occidit Sennacherib ueniens fugiens de Iudæa, sepelibam eum furatus eram. multos enim perdidit in furore suo. & quæsita sunt à rege corpora, & non sunt inuenta. Perrexit autem unus Ninuitarum manifestauit regi de me quid ego sepelirem eos. & accusatus sum. Cognoscens autem quòd quæreret me interficere eum, & fugi. & timore eius timui deinceps. Et non manebam apud eum. Cum autem esset ebrius Sennacherib ueniens fugiens de Iudæa, percussit me plagis. Et non manebam ibi. Erant autem mecum in Niniue Nasbas & Tobias qui custodiebant ea quæ erant Sennacherib. Et euasi per montana Sennacherib. Et mortuus est in diebus suis. Et quæsiui aliquando de genere meo uidebam quando ueniret fugiens de Iudæa. sepelirem eum furatus eram. Et ecce iacebat super sepulchrum eius. & accedens ut sepelirem eum. Et non manebam ibi

cum. A hinc quo secundò; eraeautem parasceue mea.
ωὐ ὐν ὁ ἀρχιδεωὸς ὲν δυτέσαι· ὶω δὶ ὀξάδελφός μου.
Cum ante cenij in domum meam, & cessitus est mihi Anna
ὅτι σὶ καπίλθον εἰς τ οἶκόν μου, κ ἀπεδόθη μοι ἄνναη 21
uxor mea, & Tobias filius meus.
γυνή μου, καὶ τωβίας ὁ υἱός μου.

Cap. II. β.

In quinquagesimo festa, quod est sanctū septem hebdomadū,
Εν τῇ πεντικοςῇ τῇ εορτῇ μ ὄξη ἄριστα ἐπὶ ἑβδομάδων, 1
factum est prandium bonum mihi, & accubui vt manducarem. & vi-
ὑψώθη ἄρισον καλὸν μοι κ ἀνέπεσα τὸ φαγεῖν κ ἐπα-
di cibaria multa, & dixi filio meo, Vade, adduc quę-
σάμην ὀψα πολλὰ κ εἶπα τῷ υἱῷ μου, βάδιζε ἄγαγε ὃν
aunque mecum ex fratribus nostris ex gente, qui memor est Domini.
ἐὰν ἄνηκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐκ φυλῆ, ὃς μέμνη τ κυρίου
& ecce expectabile ea vestra, dixi, Pater, vnde de genere
κ ἰδοὺ μένω σι. καὶ ἐλθὼν εἶπε, πάτερ εἷς ἐκ τῶν υἱῶν 2
nostro sit strangulatus positus est in platea. Et ego
ἡμῶν ἐστραγγαλωμένος ἐρρίπη ἐν τῇ ἀγορᾷ. κἀγὼ 3
antequam gustarem eo, exiliens tuli eum in quadā
φρίν ἢ γεύσασθαί με, ἀναπήσας ἀπεκόμισα αὐτὸν εἰς τ
domum, quousque occideret Sol. Et reversus lotus sum
οἴκημα, ἕως ὅτου ἔδυ ὁ ἥλιος. Ε ὑπηρξάς ἐλυσάμην 4
& manducaui panem meum in tristitia. Et memor fui prophe-
κ ἤσθιον τ ἄρτον μου ἐν λυπῃ. κ ἐμνήσθην τ φροφη- 5
tiæ Amos sicut dixit. Convertentur festivitates vestræ in
τίας ἀμὼς καθὼς εἶπε· στραφήσον αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς 6
luctum, & omnes lætitiæ vestræ in lamentationē &
πένθος, καὶ πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον· καὶ
fletū. Et cùm occidit Sol, abij, & effodiens sepeli-
ἐθλαυσα. κ ὅτι ἔδυ ὁ ἥλιος, ἀπῆλθα, καὶ ὀρύξας ἐθα- 7
ui eum. Et propinqui deridebant, dicentes, Nō adhuc
ψα αὐτόν. καὶ οἱ πλησίον ἐπεγέλων, λέγοντες. οὐκέτι 8
timet hic interfici pro negotio isto, &
φοβεῖται ἔτι φονεύσθηναι ἐδεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτου, καὶ
fugit, & ecce iterum sepelit mortuum. Et in eadem
ἔπεφυγε, καὶ ἰδοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκρούς. Ε ἐν αὐτῇ 9
nocte dormitum sudarium tuum parietem aulæ.
τῇ νυκτὶ ἐκοιμήθην μετὰ μαυμένου ἐδεῖ τ τοῖχον τ αὐλῆς· 10
& faciem meam ducooperui erat Etanna scribam
καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐκαλύπτων ὦ. καὶ ὐκ ἤδειν 11
quòd passerculi in pariete erant. & oculis meis aper.
ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἔσι· κ τῷ ὀφθαλμῷ μου ἀνέω-
ti, immisericordes passerculi cælidum in oculos
γότων, ἀρώδυσαν τὰ στρουθία θερμὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς
meos & facta sunt albugines in oculis meis, & ab
μου· κ ἐλήλυθα λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μ· κ ἐπο-
ij ad medicos, & non profuerunt mihi. Achiacharus autem
ρεύθην πρὸς ἰατροὺς, καὶ ὐκ ὠφέλησάν με. ἀχιάχαρος δὲ
nutriebat me, quamdiu profectus sum in Elymaida. Et vxor
ἔτρεφέ με, ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς τ ἐλυμαΐδα· καὶ ἡ γυνή 19
mea Anna ferebat in muliebribus. Et mittebat
μου ἄννα ἠείσφυτο ἐν τοῖς γυναικείοις. καὶ ἀπέστελλε 20
dominis & remunerabant ei & ipsi mercedem. ad-
τοῖς κυρίοις καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τ μισθὸν, προσε-
dentes etiam hœdum. Cumque venisset ad me, cœpit balare.
δόντες καὶ ἐρροι. ὅτε δὲ ἦλθε πρός με, ἤρξατο κράζειν. 22
& dixi ei. Vnde hœdulus nunquid furtum est red.
καὶ εἶπον αὐτῇ, πόθεν τ ἐρίφιον, μὴ κλεμμάτιον ὀζήν; δότε-
de illum dominis, nō enim licitum est manducare furtum.
δὸς αὐτὸ τοῖς κυρίοις· ἐγὼ γὰρ ἐπείθου ὅτι φαγεῖν κλεμμάτιον.
Ε ἐκεῖνα dixit. Deus dedit mihi super mercedem, & non decebam
ἡ δὲ ἔπτα, ἔδωκεν ἐδόθη μοι ὅλη πρὸ μισθοῦ· κ ὐκ ἐπρεπόμην
illi. & dicebam reddere illum dominis. & erubescebam
αὐτῇ· καὶ ἔλεγον ἀποδίδοναι αὐτὸ τοῖς κυρίοις· καὶ ἠρυθρίων
ad eam. Illa autem respondens mihi dixit. Vbi sunt
πρὸς αὐτήν. ἡ δὲ ἀποκριθεῖσά μοι εἶπε, ποῦ εἰσὶν 22
eleemosynæ tuæ & iustitiæ tuæ? ecce cognita
αἱ ἐλεημοσύναι σου καὶ αἱ δικαιοσύναι σου; ἰδοὺ γνωστὰ
omnia tecum.
πάντα μετὰ σου.

Cap. III. γ.

Et tristatus fleui, & oraui cum dolore.
Καὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα· καὶ προσηυξάμην μετ' ὀδύνης, 1
dixi Iustus es Domine, & omnia opera tua, &
λέγων· δίκαιος εἶ κύριε καὶ πάντα τὰ ἔργα σου· καὶ 2
omnes viæ tuæ misericordia & veritas. & iudicium
πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύη καὶ ἀλήθια· κ κρίσιν ἀλη-
rum & iustum es iudicium in æternum. Memorestō
μνήσθητί 3
μου & ne me vindicta ab peccatis
μου καὶ μὴ μνησθῇς ἐμοὶ μὴ ἁμαρτίας
mea & ignorantias meas, & patrum meorū qui peccā-
μου καὶ τῶν ἀγνοημάτων μου καὶ τ πατέρων μου, οἳ ἥμαρ-
verunt coram te. Non obedierunt enim præceptis tuis. &
τον ἐνώπιόν σου. παρήκουσαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου· καὶ 4
dedisti nos in direptionem & captiuitatem & mortem
ἔδωκας ἡμᾶς εἰς διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν κ θάνατον
& parabolam maledicti in omnibus gentibus quibus dispersisti nos.
καὶ ὄνειδος εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐν οἷς ἐσκορπίσμεθα.
Et nunc multæ iudicia tua sunt & verax de me
κ νῦν πολλαὶ αἱ κρίσεις σου εἰσὶ καὶ ἀληθιναί· ὀξ ἐμοὶ 5
fac pro peccatis meis & patrum meorū, quoniā
ποίησον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πατέρων μου, ὅτι
non fecimus præcepta tua non enim ambulauimus in ve-
ὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου· κ γὰρ ἐπορεύθημεν ἐν ἀλη-
ritate coram te Et nunc secundum placitum tuum fac
θείᾳ ἔναντί σου. Ε νῦν κατὰ τὸ ἀρεσόν σοι ἐνώπιόν σου 6
me. In eadem die contigit filiæ Raguelis
ποίησον μετ ἐμοῦ· κέλευσον ἀπολυθῆναι με τὸ πνεῦμά μου,
Sarræ in Ecbatanis Mediæ, & hanc opprobrium
καὶ γένωμαι γῆ· διότι λυσιτελές μοι ἐστὶ 7
patri suæ quoniam erat tradita
θανεῖν ἢ ζῆν, ὅτι ὀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, κ λύπη ἔσι
viro septem, & Asmodæus
μοι ἐν τῇ ἐντολῇ σου ἀπόλυσόν με ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἤδη
malus dæmonum oc-
καὶ ἀπολυθῆναι με τῆς ἀπάγκης ἤδη 8
cidebat eos, antequam essent ipsi cum ea vt in
ἐν ἀϊδίῳ τόπῳ· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ'
mulieribus. Et dixerunt ei. Non intelligis quòd fugaueris
ἐμοῦ. Ε ἐγένετο ἐν τῇ 9
viros tuos? iam septem viros habuisti, & vnius eorum non es no-
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπῆλθον ἄνδρες ἕξ, καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἔκτε ἀνο-
minatus. Quare verberas pro eis? si mortui sunt,
μάθης. τ ἡμᾶς μαστιγοῖς ἐδεῖ αὐτοὺς εἰ ἀπέθανον, 11
vade cum illis, ne videamus ex te filium aut filiam in
βαδίζε μετ' αὐτῶν, μὴ ἴδομέν σου ὑὸν ἢ θυγατέρα εἰς τ
æternum. Hæc cum audisset, tristis est valde. vt
αἰῶνα. Ταῦτα ἀκούσασα, ἐλυπήθη σφόδρα, ὥστε 12
suffocaretur & dixit, Vna quidem sum patri meo. & fe-
ἀπάξασθαι, καὶ εἶπε, μία μὲν ἐμὶ τῷ πατρὶ μου. ἐὰν ποιή-
ta hæc, improperium ipsi est, & senectam eius deducam cum
σω τοῦτο, ὀνειδος αὐτῷ ὀξὶ, κ τὸ γῆρας αὐτοῦ καταξω μετ'
dolore in infernum. Et deprecata est ad fenestram, & dixit
ὀδύνης εἰς ἅδου. καὶ ἐδήθη πρὸς τῇ θυρίδι κὲ εἶπε· 13
Benedictus es Domine Deus meus, & benedictum nomen
Εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεός μου, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τ 14
gloriæ tuæ sanctum & honorabile in sæcula: benedi-
δόξης σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογησά-
cant te omnia opera tua in sæculum. Et nunc Domine
σαν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τ αἰῶνα. καὶ νῦν κύριε 15
oculos meos, & faciem meam in te dedi.
τοὺς ὀφθαλμούς μου κ τὸ πρόσωπόν μου εἰς σὲ ἔδωκα.
Dixi vt absolueres me de terra & vt non audirem ego am-
εἶπον ἀπολῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ μὴ ἀκούσαι με μη-
plius improperium. Tu cognoscis Domine quod mundus sum
κέτι ὀνειδισμόν. σὺ γινώσκεις κύριε ὅτι καθαρὸς εἰμι 17
ab omni peccato viri. Et non contaminaui no-
ἀπὸ παντὸς ἁμαρτίας ἀνδρός. καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνο- 18
men meum, neque nomen patris mei in terra captiuita-
μά μου οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τ αἰχμαλω-
tis meæ: vnigenita sum patri meo, & non est
σίας μου· μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, καὶ οὐκ ὑπάρχει
ei filius qui hæreditet eum neque frater propinquus
αὐτῷ παιδίον ὃ κληρονομήσῃ αὐτόν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγὺς
neque cuiquam ei filium, vt seruem me e
οὐδὲ ὑπάρχων αὐτῷ υἱός, ἵνα συντηρήσω ἐμαυτὸν αὐτῷ
vxorem: in perniciem mihi septem: ad quid mihi vis
γυναῖκα· ἤδη ἀπολωτό μοι ἑπτά. ἵνατί μοι λοιπὸν ζῶ;
καὶ εἰμὶ

& aiſſi videre filii interficere me, precipe reſpicere
καὶ εἰμὶ δοκεῖ σοι δοκτυνᾶαί με, θλίψαι θλῖψαι
te me, & miſereri mei, & non audita me ampliùs improperium.
ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλεῆσαί με, καὶ μὴ ἀκούσαί με μηκέτι ὀνειδισμόν.
Et audita aſt oratio ambonum in conſpectu gloriæ
καὶ εἰσηκούσθη ἡ προσευχὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης
ſummi Dei. Et miſſus eſt Raphael vt curaret eum,
τοῦ μεγάλου θεοῦ. Καὶ ἀπεστάλη ῥαφαὴλ ἰάσασθαι τοὺς δύο,
Tobiæ vt decorticaret albugines, & Saram (filiam) Raguel,
τοῦτ' λεπίσαι τὰ λεύκωματα, καὶ σάῤῥαν τὴν τοῦ ῥαγουὴλ
vt daret Tobiæ filio Tobiæ vxorem, & ligaret Aſmo-
δοῦαν τῷ υἱῷ τοβίου τῷ υἱῷ τοβίτ γυναῖκα, καὶ δῆσαι ἀσμο-
deum nequam dæmonium, quoniam ad Tobiam iuncta her-
δαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι τῷ τοβίᾳ ἐπιβάλλει κλη-
reditare eam. Io eodem tempore reuertitur Tobias,
ρονομῆσαι αὐτήν. Ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας τοβίτ,
introiuit in domum ſuam: & Sarra (filia) Raguelis deſcen-
εἰσῆλθω εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ σάῤῥα ἡ τοῦ ῥαγουὴλ κατε-
dit de ſuperiori cubiculo ſuo.
ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς.

CAP. IV. δ'.

In die illa, recordatus eſt Tobias de argento quod
Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐμνήσθη τοβὶτ περὶ τοῦ ἀργυρίου οὗ 1
reddidit Gabelo in Rages Madæ. Et dixit intra
παρέθετο γαβαήλῳ ἐν ῥαγοις τῆς μηδίας. καὶ εἶπεν ἐν 2
ſe, Ego petij mortem, cur non voco Tobiam filium
ἑαυτῷ, ἐγὼ ἠτησάμην θάνατον, τί οὐ καλῶ τοβίαν τὸν υἱόν
meum vt ei oſtendam antequam moriar ego? & vocans eum,
μου ἵνα αὐτῷ δείξω περὶ ἀποθανεῖν μου; καὶ καλέσας αὐτὸν
dixit: Fili ſi mortuus fuero, lepeli me, & ne deſperes
εἶπεν· παιδίον ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς 3
matrem tuam. honora eam omnibus diebus vitæ tuæ,
τὴν μητέρα σου· τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.
& fac quod placitum eſt ei. & ne triſtitia afficias eam.
καὶ ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ· καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν.
Memento fili, quòd multa pericula vidit propter te
μνήσθητι παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους εἶδεν δι' σοὶ 4
in vtero. Cùm mortua fuerit, ſepeli eam apud me in
ἐν τῇ κοιλίᾳ. ὅταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν
vno ſepulchro. Omnibus diebus fili Domino Dei
μιᾷ ταφῷ. πάσας τὰς ἡμέρας παιδίον κυρίῳ τῷ θεῷ 5
noſtri memor eſto, & ne velis peccare & tranſgredi
ἡμῶν μνημόνευε, καὶ μὴ θελήσῃς ἁμαρτάνειν καὶ παραβαίνειν 6
præcepta eius, & iuſtitiam fac omnibus die-
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· καὶ δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέ-
bus vitæ tuæ, & ne ambules vijs iniquitatis, quo-
ρας τῆς ζωῆς σου· καὶ μὴ πορεύθῃς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας, διότι
niam faciente te veritatem proſperitates erunt in operibus tuis,
ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθειαν εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου,
& omnibus facientibus iuſtitiam. De facul-
καὶ πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην. ἐκ τῆς ὑπαρ- 7
tibus tuis fac eleemoſynam, & ne inuideat tuus o-
χόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονησάτω σου ὁ ὀφ-
culus in faciendo eleemoſynam. ne auertas
θαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνην· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ
faciem tuam ab vllo pauperi, & à te non aue-
πρόσωπόν σου ἀπό παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀπο-
tetur facies Dei. Quemadmodùm tibi fuerit ſecundum
στραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. ὡς σοι ὑπάρχει κατὰ τὸ 8
multitudinem, fac ex eis eleemoſynam. Si paucum tibi
πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνην. ἐὰν ὀλίγον σοι 9
fuerit, noli timere facere eleemoſynam.
ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύνην.
Præmium enim bonum theſaurizas tibi in diem neceſſi-
θησαυρὸν γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀνάγ- 10
tatis. Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & non ſinit intra-
κης. διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰσέλ-
re in tenebras. Donum enim bonum eſt eleemoſyna
θειν εἰς τὸ σκότος. δῶρον γὰρ ἀγαθόν ἐστιν ἐλεημοσύνη 11
omnibus facientibus eam coram Altiſſimo. Attende
πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. φύλαξαι 12
tibi, fili, ab omni fornicatione, & vxorem pri-
σεαυτῷ παιδίον ἀπὸ πάσης πορνείας· καὶ γυναῖκα πρῶ-
mum accipe de ſemine patrum tuorum. & ne acci-
τον λάβε ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν πατέρων σου. καὶ μὴ λά-
pias vxorem extraneam, quæ non eſt de tribu patris
βῃς γυναῖκα ἀλλοτρίαν, ἥτις οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ πατρός
tui. quoniam filij prophetarum ſumus: Noe, Abraham, Iſaac, &
σου· διότι υἱοὶ προφητῶν ἐσμέν, νωέ, ἀβραάμ, ἰσαάκ, καὶ
Iacob, patres noſtri ab æterno. memor eſto fili,
ἰακώβ, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, μνήσθητι παιδίον,
quòd omnes iſti acceperunt vxores de fratribus ſuis.
ὅτι πάντες οὗτοι ἔλαβον γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν,
& benedicti ſunt in filijs ſuis & ſemen eo-
καὶ εὐλογήθησαν ἐν τοῖς τέκνοις αὐτῶν· καὶ τὸ σπέρμα αὐ-
rum hæreditabit terram: & nunc, fili, dilige fra-
τῶν κληρονομήσει γῆν· καὶ νῦν, παιδίον, ἀγάπα τοὺς ἀδελ-
tres tuos: Et non ſuperbiat in corde tuo. da
φούς σου. Καὶ μὴ ὑπερηφανεύου ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀπὸ τῶν 14
fratribus tuis & filijs & filiabus populi tui, accipere
ἀδελφῶν σου καὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τοῦ λαοῦ σου, λαβεῖν
tibi ex eis vxorem. quoniã in ſuperbia perdi-
σεαυτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα· διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώ-
tio, & non ſtabilitas multa, & in inuniuerſæ dimino-
λεια, καὶ οὐ κατασία πολλή· καὶ ἐν τῇ ἀχρήστῃ ἐλαττο-
tio & indigentia magna. nam inutilitas mater eſt fames
σις καὶ ἐνδεια μεγάλη· ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ λιμοῦ·
merces omnis hominis, quicunque operatus fuerit tibi, apud 5
μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου· ὃς ἐὰν ἐργάσηταί σοι, ἀπόδος
te ne remanant; ſed redde ei ſtatim. & tu
σοὶ μὴ αὐλισθήτω· ἀλλὰ ἀπόδος αὐτῷ παραυτίκα· καὶ ἐὰν
ſeruieris Deo, redderetur tibi. Attenda te
δουλεύσῃς τῷ θεῷ, ἀποδοθήσεταί σοι. φείσαι σεαυ-
tibi, fili, in omnibus operibus tuis. & eſto auidus in
τῷ, παιδίον, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου· καὶ ἴδι πεπαιδευμένος ἐν
omni converſatione tua. & quod oderis, nemini facias. vinum ad
πάσῃ ἀναστροφῇ σου· καὶ ὃ μισεῖς, μηδενὶ ποίησῃς· οἶνον εἰς
ebrietatem ne bibas. & ne ambulet tecum ebrietas in
μέθην μὴ πίῃς, καὶ μὴ πορευθήτω μετὰ σοῦ μέθη ἐν τῇ
via tua. De pane tuo da eſurienti, & de veſti-
ὁδῷ σου. ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου πεινῶντι, καὶ ἐκ τῆς ἱμα- 17
mentis tuis tudet de omni quod ſuperfuerit tibi, fac elee-
τίων σου τοῖς γυμνοῖς· πᾶν ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεη-
moſynam, & ne inuideat tuus oculus dum feceris
μοσύνην· καὶ μὴ φθονησάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σε ποιεῖν
elemoſynam. Effunde panes tuos ſuper ſepulturam
ἐλεημοσύνην. ἔγχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὴν ταφὴν τῶν 18
iuſtorum, & ne des peccatoribus. Conſilium ab
δικαίων, καὶ μὴ δῷς τοῖς ἁμαρτωλοῖς· συμβουλίου παρὰ
omni ſapiente requira: & oe deſpicias omnino
παντὸς φρονίμου ζήτησον· καὶ μὴ καταφρονήσῃς δλπαντὸς
conſilium vtile. Et in omni tempore benedic
συμβουλίας χρησίμης· καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει τὸν 20
Dominum, & ab eo pete, vt viæ tuæ rectæ
κύριον, καὶ παρ' αὐτοῦ αἴτησον, ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι
ſiant, & omnes ſemitæ tuæ, & conſilia tua proſperentur:
γένωνται, καὶ πᾶσαι αἱ ἔξοδοί σου καὶ αἱ βουλαί σου εὐοδωθῶσι·
quoniam omnis gens οὐ habet conſilium. ſed ipſe Dominus dat
διότι οὐκ ἔθνος οὐκ ἔχει βουλήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος δίδωσι
omnia bona: & quem vult humiliat, ſicut vult.
πάντα τὰ ἀγαθά· καὶ ὃν θέλει ταπεινοῖ, καθὼς βούλεται·
& nunc fili memor eſto præceptorũ meorũ. & ne deleã-
καὶ νῦν παιδίον μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου· καὶ μὴ ἐξαλεί-
tur de corde tuo. Et ſunc indico tibi
φεσθω ἀπὸ τῆς καρδίας σου. καὶ νῦν γνωστοποιῶ σοι τὸ
decem talenta argenti quæ dedi Gabelo (fratri
δέκα τάλαντα τοῦ ἀργυρίου ἃ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ 21
Gabriæ in Rages Mediæ. Et ne timeas fili, quòd
Γαβρίου ἐν ῥαγοις τῆς μηδίας. καὶ μὴ φοβοῦ παιδίον, ὅτι
mendici factã ſumus: ſunt tibi multa, ſi timueris Deum.
πένητες γεγόναμεν· ὑπάρχει σοι πολλά, ἐὰν φοβηθῇς τὸν θεὸν,
& receſſeris ab omni peccato, & feceris quod placitum eſt
καὶ ἀποστῇς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν
coram eo.
ἐνώπιον αὐτοῦ.

CAP. V. ε'.

Et reſpondens Tobias dixit. Pater faciam omnia
Καὶ ἀποκριθεὶς τοβίας εἶπε, πάτερ ποιήσω πάντα 1
quæcunque præcepiſti mihi. Sed quomodo potero accipere
ὅσα ἐνετείλασό μοι. ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ
pecuniam, non cognoſcens eum? Et dedit ei cho-
ἀργύριον, μὴ γινώσκων αὐτόν; καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χει- 2
rographum, & dixit ei: Inquire tibi hominem
ρόγραφον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ζήτησον σεαυτῷ ἄνθρωπον
qui eat tecum, & dabo ei mercedem dum vius, &
ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ δώσω αὐτῷ μισθὸν ἕως ζῶ· κὴ 3
recipa vadem pecuniam. Et cum ad quærendũ
λάβε πορεύθεὶς τὸ ἀργύριον. καὶ ἐπορεύθη ζητῆσαι

hominem, & mercedem Raphaelem quæram angelum. Et non
αἴδεσπον· καὶ εὗρε τὸν ῥαφαὴλ ὅς ἐστιν ἄγγελος. καὶ οὐκ ἔ
cognovit & dixit ei, Si potest ire mecum in
ἤδει καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ δύνασαι πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ εἰ
Ragel Medic. & si expertus est locorum Et di
ῥάγοις τὰ μιδίας καὶ εἰ ἔρημος ἐστὶν τόπος; καὶ εἶ
xit ei angelus, Ibo tecum, & apud Gabelum
πεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, πορεύσομαι μετὰ σοῦ· καὶ γὰβαὴλ
fratrem nostrum mercatus sum. Et dixit ei Tobias,
τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν κυλίσθω. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας,
Sustine me, & dicam patri meo. & dixit ei, Va
ὑπόμεινόν με, καὶ ἐρῶ τῷ πατρί μου· καὶ εἶπεν αὐτῷ, πο
de, & ne moreris. Et ingressus dixit patri, Ecce
ρεύου καὶ μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰσελθὼν εἶπε τῷ πατρί, ἰδοὺ
juvenem qui ibit mecum. ille autem dixit. Voca eum
εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι· ὁ δὲ εἶπε, φώνησον αὐτὸν
ad me, ut cognoscam cujus tribus est, & si fidelis est ad
πρός μέ ἵνα ἐξετάσω ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ πιστός ἐστι τῷ
eundum mecum. & vocavit eum. Et ingressus est:
πορευθῆναι μετ' αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν. καὶ εἰσῆλθε,
& salutaverunt se invicem. Et dixit ei Tobias, Fra
καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίτ, ἀδελ
ter, de qua tribu & de qua familia tu es? ostende
φέ, ἐκ ποίας φυλῆς καὶ ἐκ ποίας πατριᾶς σύ εἶ; ὑπόδειξόν
mihi. Et dixit ei, Tribum & familiam tu requiris,an
μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ, φυλὴν καὶ πατριὰν σὺ ζητεῖς, ἢ
mercenarium qui eat cum filio tuo? Et dixit ei
μίσθιον ὃς συμπορεύσεται μετὰ τοῦ υἱοῦ σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ
Tobias, Vult, frater, cognoscere genus tuum & nomen.
τωβίτ, βούλομαι ἀδελφὲ γνῶναι τὸ γένος σου καὶ τὸ ὄνομα.
Ille autem dixit, Ego de genere Azarix & Ananix ma
ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ τὸ γένος Ἀζαρίου καὶ Ἀνανίου τῶν μεγά
gni & fratris tui. Et dixit Tobias, Sanus veniasa
λου καὶ ἀδελφῆ σοῦ. καὶ εἶπε τωβίτ, ὑγιαίνων ἔλθοις
frater. Et ne mihi irascaris, quia quæsivi tribum
ἀδελφέ. καὶ μή μοι ὀργισθῇς, ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλὴν
avum & familiam tuam cognoscere. & in ea fra
σου καὶ τὴν πατριάν σου γνῶναι· καὶ σὺ τυγχάνεις ἀδελ
trem meum,de honesta & bona generatione cognosci enim Ana
φός μου ἐκ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γένους γνωσθήσῃ· ὁ δὲ ἀνα
niam & Ionamhan filios Samix magni, quorum tu
νίας καὶ ἰωναθὰν τοὺς υἱοὺς σεμεὶ τοῦ μεγάλου· ὡς ἐπορεύ
mus simul in Hierusalem ad adorandum, offerentes
μεθα κοινῇ εἰς ἱερουσαλὴμ προσκυνῆσαι, ἀπαφέροντες τὰ
primitiva & decimas fœtuum. & non erra
πρωτότοκα καὶ τὰς δεκάτας τῶν γεννημάτων καὶ οὐκ ἐπλα
verunt errore fratrum nostrorum. e radice magna
νήθησαν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ἐκ ῥίζης μεγάλης
es fratres: sed die, quam tibi ero mercedem daturus,
εἶ ἀδελφέ· ἀλλὰ εἰπέ, τίνα σοι ἔσομαι μισθὸν δώσων,
drachmam in die. & necessaria sicut & filio meo. &
δραχμὴν τῆς ἡμέρας καὶ τὰ δέοντα ὡς τῷ υἱῷ μου· καὶ
insuper addam tibi supra mercedem,si sani reverti fuero
ἔτι προσθήσω σοι ὑπὲρ τὸν μισθόν, ἐὰν ὑγιαίνοντες ὑποστρέψω
ea. & complacuit ei sic. Et dixit ad Tobiam, Paratus
τε καὶ εὐδόκησεν ἵνατι. Εἶπε δὲ τωβίας, ἑτοιμος
sis in viam, & prosperemini. Et paravit filium suum
γίνου εἰς τὴν ὁδὸν καὶ εὐοδωθείητε. καὶ ἡτοίμασεν ὁ υἱὸς αὐ
quæ ad viam. Et dixit ei pater ejus, Vade
τῷ τὰ πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πορεύου
cum homine hoc. & in cælo habitans Deus
μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ὁ δὲ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κατοικῶν θεὸς
prosperet viam vestram, & angelus Dei eat
εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν· καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ συμπορευ
vobiscum. Et exierunt ambo ve præcisceretur,& di
θείτω ὑμῖν. καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι ἀπελθεῖν, καὶ
canus pueri cum eis: sicut autem Anna mater
ὁ κύων τοῦ παιδαρίου μετ' αὐτῶν ἔκλαυσε· ἡ δὲ ἄννα ἡ μήτηρ
eius, & dixit ad Tobiam, Quod misisti pretiosum
αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς τωβίτ, τί ἐξαπέστειλας τὸ παιδίον
nostrum,hinc baculus manus nostræ est dum ingreditur
ἡμῶν; οὐχὶ ῥάβδος τῶν χειρῶν ἡμῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι
ipse, & egreditur coram nobis? Argentum ar
αὐτὸν καὶ ἐκπορεύεσθαι ἐνώπιον ἡμῶν; ἀργύριον τῶν ἀρ
gento vestro non præcellisset, sed reliquiæ filii nostri
γυρίου μὴ ὑπάσαι, ἀλλὰ ἀφέλημα τῷ παιδίῳ ἡμῶν
fiat. Sicut enim datum est nobis vivere a Domino, hoc
γένηται. ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν ἀπὸ τοῦ κυρίου, τοῦτο
sufficiens nobis est. Et dixit ei Tobias, Ne curam
ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ εἶπεν αὐτῇ τωβίτ, μὴ λόγον

habeas soror: salvum perducet, & oculi tui vide
ἔχε ἀδελφὴ ὑγιαίνων ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψον
bunt eum. Angelus enim bonus ibit cum
ται αὐτόν. ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐ
eo: & prosperabitur via ejus, & reverietur salvum
τῷ καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει ὑγιαίνων
& cessant flere.
καὶ ἐπαύσατο κλαίουσα.

CAP. VI. ς'.

Illi autem euntes viam, venerunt vesperi ad Tigrim
Οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἑσπέρας ἐπὶ τὸν τίγριν
fluvium: & manserunt ibi. At puer descendit
ποταμὸν καὶ ἐλούζετο ἐκεῖ. τὸ δὲ παιδάριον κατέβη
ut lavaretur. & subitus piscis de fluvio
ἐξεκλύσαι· καὶ αἰφνίδιον ἰχθὺς ἐκ τοῦ ποταμοῦ
Et voluit devorare puerum.
καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον.
At angelus dixit ei, Apprehende piscem
ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, ἐπιλαβοῦ τοῦ ἰχθύος.
Et tenuit piscem puer, & projecit
Ἐκράτησεν τὸν ἰχθὺν τὸ παιδάριον, καὶ ἀπέβαλεν
eum in terram. Et dixit ei angelus, Inci
αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, ἀνάτε
de piscem. & accipiens cor & fecur & fel.
μνε τὸν ἰχθὺν καὶ λαβὲ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὴν χο
repone secure. Et fecit puer, sicut
λήν, θὲς ἀσφαλῶς. καὶ ἐποίησε τὸ παιδάριον, ὡς
dixit ei angelus: piscem autem assumes enumerarunt &
εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος· τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες ἔφαγον· καὶ
pergebant ambo quousque appropinquarunt Babylonis. Et
ὡδέυον ἀμφότεροι ἕως οὗ ἤγγισαν βαβυλῶνος. καὶ
dixit puer angelo, Azaria frater, quid est
εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζαρία ἀδελφέ, τί ἐστιν ἡ
cor & fecur & fel piscis? Et dixit ei,
καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος; καὶ εἶπεν αὐτῷ,
Cor & fecur si aliquem perturbat dæmonium aut spiritus
ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ ἐὰν τινα ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦμα
nequam, fac fumigare hæc coram viro aut muliere, &
πονηρὸν, καπνισαι ταῦτα ἐνώπιον ἀνδρὸς ἢ γυναικός, καὶ
non perturbabitur amplius. Felle vero hominem
οὐ μὴ ὀχληθῇ ἔτι· τὴν χολὴν δὲ ἔγχρισαι ἀνθρώπῳ
qui habet albuginem in oculis, & sanabitur.
ὃς ἔχει λεύκωματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται.
Cum autem appropinquassent Rages, dixit angelus puc
ὡς δὲ προσήγγισαν τῇ ῥαγοὴλ, εἶπεν ὁ ἄγγελος τῷ παιδα
ro, Frater hodie manebimus apud Raguel, &
ρίῳ, ἀδελφὲ σήμερον αὐλισθησόμεθα παρὰ ῥαγουὴλ, καὶ
ipse cognatus tuus est. & est ei filia vaganta,
αὐτὸς συγγενής σου ἐστὶ· καὶ ἔστιν αὐτῷ θυγάτηρ μονογενὴς
nomine Sarra. loquar pro eo ut detur tibi ipsa
ὀνόματι σάῤῥα· λαλήσω περὶ αὐτῆς τοῦ δοθῆναί σοι αὐτὴν
in uxorem. Quia ad te attinet hæreditas ejus;
εἰς γυναῖκα. ὅτι σοὶ ὀφείλει ἡ κληρονομία αὐτῆς·
& tu solus es de genere ejus; & puella formosa &
καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς· καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ
prudens est. Et nunc audi me, & loquar pa
φρενήμον ἐστί. καὶ νῦν ἄκουσόν μου, καὶ λαλήσω τῷ πα
tri ejus. Et quando reverti fuerimus de Rages, faciemus
τρὶ αὐτῆς· καὶ ὅταν ὑποστρέψωμεν ἐκ ῥαγοὴλ, ποιήσομεν τοὺς
nuptias; quia scio Ragnelem, quod non dabit eam viro
γάμους· οἶδα γὰρ ῥαγουὴλ ὅτι οὐ μὴ δῷ αὐτὴν ἀνδρὶ
alteri secundum legem Mosi, vel reus erit
ἑτέρῳ κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ, ἢ ὀφειλήσει θάνατον· ὅτι σοὶ
hæreditatem te oportet accipere,am mnam
κληρονομία σοὶ καθήκει λαβεῖν, ἢ πάντα ἀνθρώπου
Tunc dixit puer angelo, Azaria frater, audi
τότε εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζαρία ἀδελφὲ ἀκού
vi ego puellam dictam fuisse septem viris, & omnes in
σαι ἐγὼ τὸ κοράσιον ἐδόθη ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ πάντας ἐν
cubiculo mortuos esse: & nunc ego solus sum patris.
τῷ νυμφῶνι ἀπολωλότας. καὶ τίν ἐγὼ μόνος εἰμὶ τοῦ πατρός
Et timeo ne ingressus moriar, sicut & qui pri
Ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ εἰσελθὼν ἀποθάνω, καθὼς καὶ οἱ πρώ
mum quoniam dæmonium amat ipsam,quod nisi m alterh quisquam. propter
τους· ὅτι δαιμόνιον φιλεῖ αὐτήν,ὃ ὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν
accedentes ad eam & nunc ego timeo ne moriar.
τῶν προσερχομένων αὐτῇ· καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω,
& deducam virum patri meo & matri meæ cum
καὶ κατάξω τὸν ζωὸν τῷ πατρός μου καὶ τῇ μητρὶ μου μετ'
ὀδυνης

dolore super me in sepulchrum eorum & filios illius non
ὀδύνης δὲ ἐμοὶ εἰς τὸν τάφον αὐτῆς· καὶ ἡδὺς ἔτεκες οὐχ
est eis, qui sepelist eos. Dixit autem ei ma-
ὑπάρχει αὐτοῖς, ὃς θαφεῖ αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἀγ- 17
gelus. Nunc memor sermonum quos præcepit tibi pater
γελος, οὐ μέμπτομαί τ λόγων ὧν ἐνετείλατό σοι ὁ πατήρ 18
tuus super accipienda tibi uxore de genere tuo & nunc au-
σου ὑπὲρ τῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τ γένους σου· καὶ νῦν ἄκου-
di me frater, quia tibi erit in uxorem & dæmonij
σόν μου ἀδελφὲ, διότι σοὶ ἔσται εἰς γυναῖκα· καὶ τῦ δαιμονίου
nullam tentionem habe. Quo nocte hæc dabitur
μηδένα λόγον ἴσχε. ὅτι τῇ νύκτι ταύτῃ δοθήσεταί 19
tibi ipsa in uxorem. & si ingressus fuerit ad cubiculum,
σοι αὐτὴ εἰς γυναῖκα· καὶ ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα,
Sumes cinerem incensum & impones de corde
λήψῃ τέφρας θυμιάματος, καὶ ἐπιθήσεις ἀπ' 20
piscis & fetore, & facies fumigare. & adorabitur
τῦ ἰχθύος καὶ ἡ ἅπατος, καὶ ἀποπήσεις. καὶ ὀσφρανθήσε ται ὁ
dæmonium, & fugiet. & ού amplius redibit in seculum
δαιμόνιον, καὶ φεύξεται, καὶ οὐκέτι ἐπαναδύσε ται εἰς τ αἰῶνα
seculi. Quando autem accesseris ad eam, surge
τῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ προσεγγίσῃς αὐτῇ, ἐγερθῆτε 21
ambo, & clamate ad misericordem Deum, & salvabit
ἀμφότεροι καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ἐλεήμονα θεὸν, καὶ σώσει
vos, & miserebitur. Ne timeas, quoniam tibi hæc parata
ὑμᾶς, καὶ ἐλεήσει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὕτη ἡτοιμασμένη 22
erat à seculo, & tu eam salvabis, & hæc
ἦν ἀπὸ τῦ αἰῶνος· καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις. καὶ πορεύσεται
tecum: & existimo quòd tibi erunt ex ea filij.
μετ' σοῦ· καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι σοὶ ἔσαι ἐξ αὐτῆς παιδία.
Et ut audivit Tobias hæc, dilexit eam & anima
καὶ ὡς ἤκουσε τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐτὴν, καὶ ἡ ψυχὴ 23
ejus adhæsit ei valde: & venerunt in Ecbatana.
αὐτῦ ἐκολλήθη αὐτῇ σφόδρα· καὶ ἦλθον εἰς Ἐκβατάνα.

CAP. VII. ζ'.

Et venerunt in domum Raguelis: Sarra verò
Καὶ παρεγένοντο εἰς τὴν οἰκίαν ῥαγουήλ· σάῤῥα δὲ 1
obviam ejus exiit, & salutavit eos, & ipsi illam.
ὑπήντησε αὐτοῖς, καὶ ἠσπάσαντο αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ αὐτήν.
Et introduxit eos in domum. & dixit Raguel Edne
Καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ εἶπε ῥαγουὴλ Ἐδνα 2
uxori suæ. Quàm similis iuvenis Tobiæ consobrino
τῇ γυναικὶ αὐτῦ, ὡς ὅμοιος ὁ νεανίσκος τωβὶτ τῷ ἀνεψιῷ
meo! Et interrogavit eos Raguel. Vnde estis fratres
μου! καὶ ἐπερώτησεν αὐτοὺς ῥαγουήλ, πόθεν ἐστὲ ἀδελφοί; 3
Et dixerunt ei. Ex filiis Nephthalim captivi
καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐκ τῶν υἱῶν νεφθαλεὶμ τῶν αἰχμαλώτων
in Ninive. Et dixit eis, Nostin Tobum fra-
ἐν νινευί. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τωβὶτ τὸν ἀδελ- 5
trem nostrum? illi autè dixerunt, Novimus. Et dixit eis,
φὸν ἡμῶν; οἱ δὲ εἶπον, γινώσκομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 6
Sanus est? illi verò dixerunt, Et vivit & sanus est: & dixit Tobias. Po-
ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, καὶ ζῇ καὶ ὑγιαίνει· καὶ εἶπε τωβίας, πα-
ter meus est. Et exilist Raguel, & ascultatus est eum.
τήρ μου ἐστί. Καὶ ἀνεπήδησε ῥαγουὴλ, καὶ κατεφίλησεν αὐτ, 7
& flevit; & benedixit eum, & dixit ei, Hone-
στὸν καὶ ἔκλαυσε· καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ τῦ κα-
sti mei & boni hominis filius. & audiens quòd Tobias
λῦ μὲν καὶ ἀγαθῦ ἀνθρώπου υἱός ἐστιν ἀκούσας ὅτι τωβὶτ
perdidit oculos suos, contristatus est, & flevit.
ἀπώλεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῦ, ἐλυπήθη, καὶ ἔκλαυσε.
Et Edne uxor eius, & Sarra filia eius lacrymа-
καὶ ἔδνα ἡ γυνὴ αὐτῦ καὶ σάῤῥα ἡ θυγάτηρ αὐτῦ ἔκλαυ- 8
tæ sunt. Et susceperunt eum alacrem & acceptavit
σαν. καὶ ὑπεδέξαντο αὐτὸν προθύμως· καὶ ἔθυσαν 9
arietem autem: & paraverunt cibaria multa. dixit autè To-
κριὸν προβάτων· καὶ παρέθηκαν ἄρτα πολλά· εἶπε δὲ τω-
bias Raphaeli, Azaria frater, loquere de iis quæ dicebas
βίας τῷ ῥαφαὴλ, ἀζαρία ἀδελφὲ, λάλησον ἃ ἔφη ὁ ἄνηρ
in via, & perficiatur negotium: & communicaut
ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ τελειθήτω τὸ πρᾶγμα· καὶ μετέδωκε τὸν
sermonem Raguel. Et dixit Raguel ad Tobiam,
λόγον τῷ ῥαγουήλ. καὶ εἶπε ῥαγουὴλ πρὸς τωβίαν, 10
Mitte & bibe, & hilaris sis, te oportet filiam meam se-
φέζε καὶ πὶε, καὶ ἱλάνου· σοὶ γὰρ δεῖ τὸ παιδίον μου λα-
cipere: verumtamen ostendam tibi veritatem: dedi filiam
βεῖν· πλὴν ἀποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν· ἔδωκα τὸ παιδίον
meam septem viris, & quando ingressi sunt ad eam,
μου ἑπτὰ ἀνδράσιν, καὶ ὅπότε εἰσεπορεύοντο πρὸς αὐτὴν,
mortui sunt in nocte: sed ingredientibus hilaris fi-
ἀπέθνησκον τὴν νύκτα· ἀλλὰ τὸ νῦν ἔχον οὕτως λόγου.
& dixit Tobias, Non gustabo quicquam hic, quousque scias & fa-
καὶ εἶπε τωβίας, οὐ γεύσομαί ὧδε ἕως ἂν γνῶσιν καὶ ποι-
cias certum ante me. & dixit Raguel. Cum habe eam & nunc
ήσωσι πρός με· καὶ εἶπε ῥαγουὴλ, λαμβάνε αὐτὴν κατὰ τὰ νῦν
secundùm rudentum: tu frater es ipsius & ipse tuus.
κῆ τὴν κρίσιν· σὺ ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς καὶ αὕτη σου.
At misericors Deus prosperet vobis
Ἀλλ ἐλεήμων θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα.
Et vocavit Sarram filiam suam, & venit ad 14
καὶ ἐκάλεσε σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτῦ καὶ ἦλθε πρὸς
patrem suum. Et accipiens manum eius, tradi-
τὸν πατέρα αὐτῆς. Καὶ λαβὼν τῆς χειρὸς αὐτῆς, παρέ- 15
dit eam Tobiæ uxorem: & dixit, Ecce secundùm legem
δωκεν αὐτὴν τωβίᾳ γυναῖκα· Ἔ εἶπεν, ἰδοὺ κῆ τὸν νόμον
Moysi eorum habe illam, & duc ad patrem tuum: &
μωυσέως κομίζε αὐτὴν, καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέρα σε· καὶ
benedixit eos. Et vocavit Ednam uxorem
εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐκάλεσεν ἔδναν τὴν μητέρα 16
suam: & accipiens libellum, scripsit conscriptionem, & signa-
αὐτῦ· καὶ λαβὼν βιβλίον, ἔγραψε συγγραφὴν καὶ ἐσφρα-
vit. Et ceperunt manducare. Et vocavit Raguel
γίσατο. καὶ ἤρξαντο ἐσθίειν. καὶ ἐκάλεσε ῥαγουὴλ 17
Ednan uxorem suam, & dixit ei, Soror præpa-
ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἀδελφὴ ἑτοίμα- 18
to alterum cubiculum, & introduc eam. Et fe-
σον τὸ ἕτερον ταμιεῖον καὶ εἴσαγαγε αὐτὴν. καὶ ἐποί-
cit sicut dixit, & introduxit eam illuc, & lachrymatus est. &
ησεν ὡς εἶπε, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἔκλαυσε· καὶ ἀπε-
cepit lachrymas filiæ suæ. Et dixit ei,
δέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Καὶ εἶπεν αὐτῇ, 19
Fortè animo esto filia: Dominus
θάρσει τέκνον· ὁ κύριος τῦ οὐρανῦ καὶ ὁ τῆς γῆς δώη σοι χα-
dium pro tristitia tua hac. fortè animo esto filia
ραν ἀντὶ τῆς λύπης σου ταύτης· θάρσει θύγατερ.

CAP. VIII. η'.

Postquam verò perfecerunt cenare, introduxerunt Tobiam
Ὅτε δὲ συνετέλεσαν δυπνοῦντες, εἰσήγαγον τωβίαν 1
ad eam. Ille autè vadens recordatus est sermonum
πρὸς αὐτήν. ὁ δὲ πορευόμενος ἐμνήσθη τῶν λόγων 2
Raphaelis: & accepit cinerem incensum, & impo-
ῥαφαὴλ· καὶ ἔλαβε τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπέ-
suit cor piscis & fetore, & sicut fumigare.
θηκε τὴν καρδίαν τῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ἐκάπνισεν.
Quòdo autè olfecit dæmonium odorem, fugit in
ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαιμόνιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν εἰς τὰ 3
superiora Ægypti, & ligavit illud angelus.
ὑπώτατα τῆς αἰγύπτου, καὶ ἐδησεν αὐτὸ ὁ ἄγγελος
Ut autem conclusi fuerunt ambo, ascendit Tobias super
ὡς δὲ συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι, ἀνέβη τωβίας διὰ τῦ 4
lectum, & dixit, Surge soror, & orabimus ut
κλίνης, καὶ εἶπεν, ἀνάστηθι ἀδελφὴ καὶ προσεύξομεθα ἵνα
misereatur nostri Dominus. Et cœpit Tobias dicere, Bene-
ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ κύριος. Ἤρξατο τωβίας λέγειν, εὐλο- 5
dictus es Deus patrum nostrorum, & benedictum nomen
γητὸς εἶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά
tuum sanctum & gloriosum in
σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς
seculo. Benedicant te
σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογησάτωσάν σε
cœli & omnes creaturæ tuæ. Tu fecisti Adam
οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου. σὺ ἐποίησας ἀδὰμ 6
& dedisti ei adjutorium Euam firmamentum virorem
καὶ ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν ἣν ἐστερεώμα τῶν γενέων
ejus. ex ipsis saOum est
ejus. ex ipsis saOum est humanum semen. Tu di-
αὐτῦ· ἐκ τούτων ἐφάνη τὸ τῶν ἀνθρώπων σπέρμα· σὺ εἶ-
xisti non bonum esse hominem solum, faciamus ei
πας οὐ καλὸν εἶ τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ
adjutorium simile ei. Et nunc Domine nè propter fornicationē
βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ. Ἔ νῦν κύριε οὐχ ὡς ἐπὶ πορνείαν 7
ego accipio sororem meam hanc, sed in veri-
ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην, ἀλλ' ἐπ' ἀλη-
tate. Præcipe misereri mei & cum hac senescæ-
θείας. πρόσταξον ἐλεῆσαί με καὶ ταύτην συγγηρά- 10
re: & dixit secum Amen: & dormierunt am-
σαι· καὶ εἶπε μετ' αὐτῆς ἀμήν· καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφό-
bo nocte. Et surgens Raguel abiit, &
τεροι τὴν νύκτα. καὶ ἀναστὰς ῥαγουὴλ ἐπορεύθη, καὶ 11
effodit sepulchrum dicens, Num & hic moreretur? Et venit
ὤρυξε τάφον, λέγων, μὴ καὶ οὗτος ἀποθάνοι; καὶ ἦλθε

Raguel in domum suam: & dixit Edna uxori suæ
ραγουὴλ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· καὶ εἶπεν ἴδε ἡ γυνή σου
Mitte vasa ancillarum, & videat si vivum sit aut non.
ἀπόστειλον μίαν τῶν παιδισκῶν, & εἰδέτω εἰ ζῇ· εἰ δὲ μή, 14
ve sepeliam eum, & nemo sciat. Et introeunt
ἵνα θάψω αὐτόν. καὶ μηδεὶς γνώτω. καὶ εἰσῆλθεν ἡ 15
ancilla speculata vasorum, & invenit duos dor-
παιδίσκη αὐοίξασα τὴν θύραν, καὶ εὗρε ζῶντας δύο καθεύ-
mientes. Et egressa nunciavit eis quod viveret.
δοντας. καὶ ἐξῆλθοῦσα ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ζῇ. 16
Et benedixit Raguel Deum dicens, Benedictus es Deus
καὶ εὐλόγησε ραγουὴλ τὸν θεὸν, λέγων· εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς
in omni benedictione munda & sancta, & benedicant te
ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ καθαρᾷ καὶ ἁγίᾳ· καὶ εὐλογησάτωσάν σε
sancti tui, & omnes creaturæ tuæ, & omnes angeli
οἱ ἅγιοί σου καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοί
tui, & electi tui benedicant te in omnia
σου καὶ οἱ ἐκλεκτοί σου εὐλογησάτωσάν σε εἰς πάντας τοὺς
secula. benedictum es quod lætificasti me, & non est factum mihi
αἰῶνας· εὐλογητὸς εἶ ὅτι εὔφρανάς με· καὶ οὐκ ἐγένετό μοι
quemadmodum putabam, sed secundum magnam misericordiam tuam fecisti
καθὼς ὑπώπτευσα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας
nobiscum. Benedictus quoniam misertus es duobus unigenitis.
μεθ' ἡμῶν. εὐλογητὸς ὁπ ἠλέησας δύο μονογενεῖς· 18
fac eis Domine misericordiam, perfice vitam eorum
ποίησον αὐτοῖς δέσποτα ἔλεος, συντέλεσον τὴν ζωὴν αὐτῶν
in sanitate cum lætitia & misericordia. & iussit autem
ἐν ὑγείᾳ μετ' εὐφροσύνης καὶ ἐλέους. ἐκέλευσε δὲ τοῖς 19
servis replere terra sepulchrum. Et fecit ita nuptias
οἰκέταις χῶσαι τὸν τάφον. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς γάμον 20
dierum quatuordecim. Et dixit ei Raguel, antequam
ἡμερῶν δεκατεσάρων. καὶ εἶπεν αὐτῷ ραγουὴλ, πρὶν 22
qui complerentur dies nuptiarum ei tercierando, ne eni-
ἢ συντελεσθῶσι τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου ἐν ὁρκῳ, μὴ ὀξύ-
ret ipse viqueque implerentur quatuordecim dies
θυμῳ αὐτὸν ἴσως ἐὰν πληρωθῶσιν αἱ δεκατέσαρες ἡμέραι τοῦ
nuptiarum. Et tunc accipiens medietatem substantiæ
γάμου. καὶ τότε λαβὼν τὸ ἥμισυ τῆς ὑπαρχόντων 23
suæ, ut iret eum salvum ad patrem: & reli-
αὐτοῦ, πορεύεσθαι μὲν ὑγιᾶ πρὸς τὸν πατέρα. καὶ τὰ λοι-
qua, quando moriar & uxor mea.
πὰ, ὅταν ἀποθάνω καὶ ἡ γυνή μου.

CAP. IX. θ'.

Et vocavit Tobias Raphaelem, & dixit ei: Aza.
Καὶ ἐκάλεσε τωβίας τὸν ραφαὴλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀζα- 1
ria frater, Accipe tecum puerum & duos ca-
ρία ἀδελφὲ, λάβε μετὰ σαυτοῦ παῖδα καὶ δύο κα- 3
melos, & vade in Rages Mediæ ad Ga-
μήλους, καὶ πορεύθητι εἰς ῥαγοὺς τῆς μηδίας πρὸς γα-
belum, & porta mihi argentum, & eum adduc ad nu-
βαὴλ, καὶ κόμισαί μοι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτὸν ἄγε εἰς τὸν γα-
ptias, quoniam iurauit Raguel non exiturum me. Et pa-
μον, διότι ὀμώμοκε ραγουὴλ μὴ ἐξελθεῖν με. καὶ ὁ πα- 4
ter mem numerat dies & si iserdauero multum, trista-
τήρ μου ἀριθμεῖ τὰς ἡμέρας· καὶ ἐὰν χρονίσω μεγάλως, ὀδυ-
batur valde. Et abut Raphael & mansit
νηθήσεται λίαν. καὶ ἐπορεύθη ραφαὴλ, καὶ ηὐλίσθη 6
apud Gabelum: & dedit ei chyrographum.
πρὸ γαβαήλου· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον.
Ille autem obcalut theculas in sigillo, & de-
ὁ δὲ θεσπίσας τὰ θυλάκια ἐν τῇ σφραγῖδι, καὶ ἔδω- 7
dit ei. Et manè surrexerunt simul, & venerunt ad
κεν αὐτῷ. καὶ ὤρθρισαν κοινῶς, καὶ ἦλθον εἰς τὸ γά- 8
pelum & benedixit Tobias vxorem suam.
μον· καὶ εὐλόγησε τωβίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

CAP. X. ί.

Et pater eius Tobias computabat undequeque diem: &
Καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τωβὶτ ἐλογίζετο ἐκάστης ἡμέρας· καὶ 1
ut impleti sunt dies viæ, & non venerunt, dixit
ὡς ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς πορείας, καὶ οὐκ ἤρχοντο, εἶπε
Tobias, Nunquid confusi sunt; Nunquid mortuus est Ga-
τωβὶτ, μήποτε κατῃσχύνθη· μήποτε ἀπέθανε γα- 2
belus, & nemo ei dat pecuniam? Et trista-
βαὴλ, καὶ οὐδεὶς αὐτῷ δίδωσι τὸ ἀργύριον; καὶ ἐλυ- 3
batur valde dixit autem ei vxor, Perit
πᾶτο λίαν· εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἀπόλλυται τὸ παιδίον, ὅτι
mortuus est. Et cœpit flere eum & dicit,
κλαίουσα. καὶ ἤρξατο θρηνεῖν αὐτὸν καὶ εἶπεν·

Nun cura est mihi fili, quoniam dimisi te lumen oculorum
οὐ μέλει μοι τέκνον ὅτι ἀφῆκά σε τὸ φῶς τῆς ὀφθαλμῆς 5
meorum. Et Tobias dicit ei. Tace, ut verbum habeas sanat
μου. & τωβὶτ λέγει αὐτῇ, σίγα, μὴ λόγον ἔχε· ὑγιαί- 7
est. Et dixit ei. Tace, ne seduceas me, perm
νει. καὶ λέγει αὐτῷ, σίγα, μὴ πλανᾶ με· ἀπόλεσε τὸ 8
puer meus: & tbat quotidie in viam erat,
παιδίον μου· καὶ ἐπορεύετο καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ὁδὸν ἣν ἔξα-
qua profecti sunt. per dies autem panem non manducabat, nocles autem
οἷας ἀπῆλθον ἡμέρας ἢ ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ νύκτας ὅλας
non cessabat flere Tobiam filium suum: Quousque
οὐ διελίμπανε θρηνοῦσα τωβίας τὸν υἱὸν αὐτῆς. ἕως οὗ 9
complerti sunt quatuordecim dies nuptiarum quas iurauit
ἀνεπληρώθησαν αἱ δεκατέσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου αἷς ὤμοσε
Raguel facere eum ibi. Dixit autem Tobias Ra-
ραγουὴλ ποιῆσαι αὐτὸν ἐκεῖ. εἶπε δὲ τωβίας τῷ ρα- 10
guelo. Dimitte me, quoniam pater meus & mater mea
γουὴλ, ἐξαπόστειλόν με, ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου
iam non sperant videre me. Dixit autem ei so-
οὐκέτι ἐλπίζουσιν ὄψεσθαί με. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ πενθε- 11
cer eius. Mane apud me, & ego mittam ad pa-
ρὸς αὐτοῦ, μεῖνον παρ' ἐμοὶ, κἀγὼ ἀποστελῶ πρὸς τὸν πα-
trem tuum, & renunciabunt ei ea quæ de te: & Tobias
τέρα σου, καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτῷ τὰ περὶ σοῦ· καὶ τωβίας
dicit, Nun, sed mitte me ad patrem meum
λέγει, οὐχὶ, ἀλλ' ἐξαπόστειλόν με πρὸς τὸν πατέρα μου.
Surgens autem Raguel dedit ei Sarram vxorem
ἀναστὰς δὲ ραγουὴλ ἔδωκεν αὐτῷ σάῤῥαν τὴν γυναῖκα 12
suam, & dimidium bonorum, corpora & iumenta,
αὐτοῦ καὶ τὰ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων, σώματα καὶ κτήνη,
& argentum. Et benedixens eos misit
καὶ ἀργύριον. καὶ εὐλογήσας αὐτοὺς ἐξαπέστειλε, λέ-
cens, Prosperet vos Deus, filij. Deus cæli, antequam
γων· εὐοδώσῃ ὑμᾶς ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, πρὸ τοῦ
ego moiar: & dixit filiæ suæ, Honora soce-
με ἀποθανεῖν· & εἶπε τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, τίμα τοὺς πενθε-
ros tuos: ipsi nunc parentes tui sunt; (vxorem) audiam tuam fumam
ρούς σου· αὐτοὶ νῦν γονεῖς σου εἰσὶν· ἀκούσαμί σου ἀκοὴν
bonam. Et osculatus est eam: & Edna dixit ad To-
καλὴν. & ἐφίλησεν αὐτὸν & ἔδνα εἶπε πρὸς τω- 13
biam. Frater dilecte. reflituat te Dominus ca-
βίαν, ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, ἀποκαταστήσαι σε ὁ κύριος & ἀρ-
li, & det mihi videre tuos filios ex Sarra filia
τῆ, καὶ δώη μοι ἰδεῖν σου παιδία ἐκ σάῤῥας τῆς θυγατρός
mea, vt lætificer coram Domino: & ecce tradu
μου, ἵνα εὐφρανθῶ ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἰδοὺ παραθήσομαί
tibi filiam meam in depositum, & ne tristabis eam
σοι τὴν θυγατέρα μου ἐν παρακαταθήκῃ· & μὴ λυπήσῃς
ei. Post hæc proficiscebatur & Tobias benedicens
αὐτήν. μετὰ ταῦτα ἐπορεύετο & τωβίας εὐλογῶν τὸν
Deum, & prosperam fecit viam eius: & benedicebat Raguelem
θεὸν & εὐόδωσε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· καὶ κατηυλόγει ραγουὴλ
& Ednam vxorem eius.
καὶ ἔδνα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

CAP. XI. ια'.

Et profectus est quousque appropinquarent ipsi in Niniven.
Καὶ ἐπορεύθη μέχρις οὗ ἐγγίσαι αὐτοὺς εἰς νινευΐ. 1
Et dixit Raphael ad Tobiam, Cognosce frater quomodo
& εἶπε ραφαὴλ πρὸς τωβίαν, γινώσκεις ἀδελφὲ πῶς 2
reliquisti patrem tuum. Præcurramus ante
ἀφήκας τὸν πατέρα σου. προδράμωμεν ἔμπροσθεν 3
vxorem tuam, & præparetur domus. Accipe iam
τῆς γυναικός σου, & ἑτοιμασθήτω ἡ οἰκία. λάβε δὴ
ad manum fel piscis. Et abierunt
& πρὸ χειρὸς τοῦ χολοῦ τοῦ ἰχθύος. & ἐπορεύθησαν·
& mit canis post ipsos. Et Anna sedu-
& ἐξῆλθε δὲ κύων ὀπίσω αὐτῶν· καὶ ἄννα ἐκάθη- 6
bat circumspiciens filium suum in via. & præ-
το ἐκβλέπουσα τὸν παῖδα αὐτῆς εἰς τὴν ὁδὸν, καὶ ἔγνω
cognouit eum venientem: & dixit patri suo: 7
αὐτὸν ἐρχόμενον. καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
Ecce filius tuus venit, & homo qui mist eum
ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἔρχεται, καὶ ὁ αὐθέντης ὁ προβιβάσας μετ' 7
illo. & Raphael dixit, Scio ego Tobias quòd aperiet
αὐτοῦ καὶ ραφαὴλ εἶπεν, γνῶθι ἐγὼ τωβία ὅτι ἀνοίξει
oculus pater tuus. Tu ergitur lini fel
τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ πατήρ σου. σὺ οὖν ἐγχρισον τοῦ χολοῦ 8
in oculos eius, & compunctus dolorem & abu-
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ διηθεὶς ὀξυφλήσει καὶ ὑπο-

cent albugines, & videbit te. & current
καλεῖ τὰ λευκώματα, καὶ ὀλίγῳ σὺ καὶ θεοσεβουσα
Anna credit tuo dum filii tui. & dixit
αὐτῷ ἐπίστευσεν ὅτι τὸν τεφανιλον τὰ ὑὸν αὐτῆς καὶ εἶπεν
ei. Vade ad id, abscinc mortar & fiat.
αὐτῷ, εἶδόν σε παιδίον, ὅτε τε νῦν ἀποθανύμαι καὶ ἔκλαυ-
sunt ambo. Et Tobias erat ad tumulum,
σαν ἀμφότεροι. καὶ τοβὶτ ὠξέρχετο θεὸς τὸν θυρεὸν, 10
& offendit. ut filius eius curavit adimm. &
καὶ θεοσκοπῶν ὁ πάτηρ αὐτῦ θεοσέβαμβυ αὐτῷ, καὶ
apprehenda patrem suum, & sparit sel
ἐπελάβετο τῦ πατρὸς αὐτῦ, καὶ θεοσπασε τὸν χολὸν
super oculos patris sui. dixeru, Confide Pa-
βὶτ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῦ πατρὸς αὐτῦ, λέγων, θάρσει ὦ πά-
ter. Vesaurem compundi sunt, arruit oculos suos, &
τηρ. ὡς δὲ σαπὸ ἤρξησαν, διήρχοντο τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ καὶ
decorticata sunt ab angulo oculorum eius albugines.
ἀλεπίδων τοῦ τῷ κανθῶν αὐτῦ τὰ λεύκωματα.
Et videns filium suum e cubi super collum eius, &
καὶ ἰδὼν ὁ υἱὸς αὐτῦ ἐπέπεσεν ὅτι τὸν τεφανιλον αὐτῦ, καὶ 11
flevit. Ita dixit, Benedictus Deus, & benedictum no-
ἔκλαυσε. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄν-
men tuum in seculo, & benedicti omnes sancti tui
μά σου εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ εὐλογητοὶ πάντες οἱ ἅγιοί σου
angeli. quia flagellavit & miserius est vitro Tobiam
ἄγγελοι, ὅτι ἐμαστίγωσας καὶ ἐλέησας καὶ ἰδὰ βλέπω τοβίαν
filium meum. & introivit filius e gaudens. & annunciavit
τὸν υἱὸν μεῦ καὶ εἰσῆλθεν ὁ υἱὸς αὐτῦ χαίρων, καὶ ἀπήγγελε
patri suo magnalia quæ facta fuerant in Media.
τῷ πατρὶ αὐτῦ τὰ μεγαλεῖα τὰ γεγόμενα ἐν τῇ μαδίᾳ.
Et exiit Tobias in occursum nurui suæ gau-
Ὁ δὲ ἐξῆλθε τοβὶτ εἰς συναντησιν τῆς νύμφης αὐτῦ χαί- 12
dens & benedicens Deum ad portam Ninives. & mira-
ρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν πρὸς τὴν πύλην νινευΐ καὶ ἐθαύ-
bantur videntes ipsum ambulantem. quia videri & To-
μαζον οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πορευόμενον, ὅτι ἐβλέφει καὶ το-
bias confitebatur coram eis quod misertus fuisset eius Deus.
βὶτ ἐξωμολογεῖτο ἐνώπιον αὐτῷ ὅτι ἐλέησεν αὐτὸν ὁ θεός.
& ut appropinquavit Tobias ad Sarram nurum suam, benedixit
καὶ ὡς ἤγγισε τοβὶτ σάῤῥα τὴν νύμφην αὐτῦ, κατευλόγησεν
eam: dicens, Veniat sana filia. benedictus
αὐτὴν, λέγων, ἔλθοις ὑγιαίουσα θύγατερ· εὐλογητὸς ὁ
Deus qui duxit te ad nos, & pater tuus, & mater
θεὸς ὃς ἤγαγέ σε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πατὴρ σου καὶ ἡ μήτηρ
tua. & factum est gaudium omnibus qui in Ninive, fratribus
σου· καὶ ἐγένετο χαρὰ πᾶσι τοῖς ἐν νινευὶ ἀδελφοῖς αὐτῦ.
Et venit Achiacharus & Nabat consobrinus
καὶ παρεγένετο ἀχιάχαρος καὶ ναβὰτ ὁ ἐξάδελφος 19
eius. Et factæ sunt nuptiæ Tobiæ cum Sarra
αὐτῦ. καὶ ἦλθε ὁ γάμος τοβίου μετ' ἐυφροσύνης 20
per dies septem.
ἡμέρας ἑπτά.

CAP. XII. ιβ'.

Et vocavit Tobias Tobiam filium suum & dixit
Καὶ ἐκάλεσε τοβὶτ τοβίαν τὸν υἱὸν αὐτῦ, καὶ εἶπεν 1
ei. Vide fili, ut der mercedem homini qui ve-
αὐτῷ, ὄρα τέκνον, δοῦναι μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ σωθέν-
nit tecum, & addere ei oportet. Et dixit ei
τι μετὰ σοῦ, καὶ θεοσθεῖναι αὐτῷ δεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῷ δεῖ. 2
Tobias, Pater num lædor dare ei dimidium eorum quæ at
τοβίας, πάτερ οὐ βλαπτόμαι δίδοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ ὧν ἐνή-
tuli: quomodo me adducit ille sanum, & veneris meam cura-
νεγκα. ὅτι με ἀγήγοχε σου ὑγιᾶ καὶ ἦλθε μοι ἰθεραπεύ- 3
vit, & argentum meum accepit, & te similiter cura-
σατο, καὶ τὸ ἀργύριόν μου ἔλαβε, καὶ σὺ ὁμοίως ἰθεράπευ-
vit & dare fenus, lucrifac ei. Et vocavit
σαι δοῦναι τόκους, λυσιτέλησον αὐτῷ. καὶ ἐκάλε- 4
eum angelum, & dixit ei. Accipe dimidium omnium quæ
σε τὸν ἄγγελον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, λαβὲ τὸ ἥμισυ πάντων ὧν
attulisti, & abduc salvum. Tunc vocavit angelos
ἐνήνοχατο καὶ ὑπαγε ὑγιαίνων. τότε καλέσας τοὺς δύο 7
eorum, dixit eis. Benedicite Deum & ipsi con-
αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, εὐλογεῖτε τὸν θεὸν καὶ αὐτῷ ὁμο-
fitemini, & magnificentiam date ei & confite-
λογεῖσθε, καὶ μεγαλοσυνην δότε αὐτῷ· καὶ ἐξομολο-
mini coram omnibus viventibus pro eo quæ fecit cum
γεῖσθε ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων ἐφ' οἷς ἐποίησε μεθ'
vobis bonum benedicere Deum, & exaltare nomen
ὑμῶν. ἀγαθὸν τὸ ὑμνεῖν τὸν θεὸν καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα

CAP. XIII. 7

eius; sermones Dei honorificè oblevedere & ne
αὐτῦ, τοῖς λόγοις τῦ θεοῦ ἐντίμως ὑποδιανύοντες· καὶ μὴ
cunctemini confiteri ei. Mysterium enim regis
ὀκνήσητε ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ. μυστήριον μὲν βασιλέως 8
bonum abscondere, at opera Dei revelare honorificum
καλὸν κρύπτειν, τὰ δὲ ἔργα τῦ θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἔνδοξον·
bonum facere, & malum non timere vos. Bonum
ἀγαθὸν ποιεῖτε καὶ κακὸν οὐκ ἀπαντήσει ὑμᾶς. ἀγαθὸν 9
oratio cum jejunio & eleemosyna, & justitia.
προσευχὴ μὲν νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ δικαιοσύνης·
bonum parum cum justitia, quam multum cum in-iu-
ἀγαθὸν τὸ ὀλίγον μὲν δικαιοσύνης, ἢ τὸ πολὺ μετ' ἀδι-
tia: bonum facere eleemosynam, quàm thesaurizare aurum:
κίας· καλὸν ποιῆσαι ἐλεημοσύνην, ἢ θησαυρίζειν χρυσίον·
eleemosyna enim à morte liberat, & ipsa emundet
ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαίρει
animæ peccatum. facientes eleemosynas & insti-
πάσαν ἁμαρτίαν· οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνας καὶ δικαιο-
tiæ replebuntur vita. At peccantes ho-
σύνας πλησθήσονται ζωῆς. οἱ δὲ ἁμαρτάνοντες πο-
stes sunt sua vitæ. Non abscondam à vobis verum
λέμιοί εἰσι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. οὐκ ἀποκρύψω δὲ ὑμῶν πᾶν 11
verbum: dixi autem mysterium regis abscondere bonum, at
ῥῆμα· εἶπον δὲ μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλὸν, τὰ δὲ
opera Dei revelare honorificum. Et nunc quando ora-
ἔργα τῦ θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἔνδοξον. καὶ νῦν ὅτε προσ- 12
bas tu & nurus tua Sarra, ego memo-
ηύξω σὺ καὶ ἡ νύμφη σου σάῤῥα, ἐγὼ προσήγαγον τὸ μνη-
riam orationis vestræ coram Sancto. & quando
μόσυνον τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τῦ ἁγίου· καὶ ὅτε
sepelebas mortuos, similiter aderam tibi. & quando non
ἔθαπτες τοὺς νεκρούς, ὡσαύτως συμπαρῆμίν σοι καὶ ὅτε οὐκ
cunctatus fuisti surgere & reliquere prandium tuum, ut
ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου ὅπως ἀπέ-
irres cooperires mortuum, non inutilis me benefecerit,
θανε κρυφθεὶς τὸν νεκρὸν, οὐκ ἄχθος μοι ἀγαθοποιῶν· 13
sed tecum eram. Et nunc misit me Dominus ut
ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην. καὶ νῦν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἰάσασ-
sanem te, & nurum tuam Sarram. Ego sum Raphael unus
θαί σε, καὶ νύμφην σου σάῤῥαν. ἐγώ εἰμι ῥαφαὴλ εἷς 15
de septem angelis sanctis, qui offerunt
ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἁγίων οἱ προσαναφέρουσι τὰς
orationes sanctorum, & ambulant ante
προσευχὰς τῶν ἁγίων, καὶ ἐκπορεύονται ἐνώπιον τῆς
majestatem Sanct. Et turbati sunt deo, & cruciarunt se
δόξης τῦ ἁγίου. καὶ ἐταράχθησαν οἱ δύο, καὶ ἔπεσον ἐπὶ 16
faciem, quia timuerunt. Et dixit ei, Ne time-
πρόσωπον ὅτι ἐφοβήθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖ- 17
tis, quia pax vobis erit: at Deum benedicite, quia mea
σθε, εἰρήνη ὑμῖν ἔσται· τὸν δὲ θεὸν εὐλογεῖτε, ὅτι οὐ τῇ
mea gratia, sed voluntate Dei nostri venit. unde
ἐμαυτῦ χάριτι, ἀλλὰ τῇ θελήσει τῦ θεοῦ ἡμῶν ἦλθον· ὅθεν
benedicite eum in secula. Omnibus diebus
εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· πάσας τὰς ἡμέρας 19
apparebam vobis, & non manducavi, neque b.., sed visionem
ὤπτανόμην ὑμῖν· καὶ οὐκ ἔφαγον, οὐδὲ ἔπιον· ἀλλὰ ὅρασιν
vos videtis & nunc confitemini Deo; quoniam a-
ὑμεῖς θεωρεῖτε· καὶ νῦν ὁμολογεῖσθε τῷ θεῷ, ὅτι ἀνα- 20
scendo ad eum qui misit me: & scribite omnia quæ
βαίνω πρὸς τὸν πέμψαντά με· καὶ γράφατε πάντα τὰ
consummata sunt in libro. Et surrexerunt, & non ampliùs viderunt
συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. καὶ ἀνέστησαν, καὶ οὐκέτι εἶδον 21
eum: & confitebantur opera magna & mirabi-
αὐτόν. καὶ ὡξομολογοῦντο τὰ ἔργα τὰ μεγάλα καὶ θαυμα-
lia Dei.
σὰ τῦ θεοῦ.

CAP. XIII. ιγ'.

Et erat apparens eis angelus Domini, & Tobias scripsit
Καὶ ὡς ὤφθη αὐτοῖς ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ τοβὶτ ἔγραψε 1
orationem in exultationem, & dixit Benedictus
προσευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ
Deus vivens in secula, & regnum ejus, quia ipse
θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἡ βασιλεία αὐτῦ, ὅτι αὐτὸς
flagellat & miserum deducit ad inferos & reducit, & non est
μαστιγοῖ καὶ ἐλεᾷ, κατάγει εἰς ἅδην κάτω καὶ ἀνάγει· καὶ οὐκ ἔστιν
qui effugiat manum ejus. Confitemini ei
ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐτῦ. ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ 2
filii Israel in conspectu gentium quoniam ipse d spersit
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς διέσπειρε
ἡμᾶς

non iacet eor: & ostendite magnificentiam
ὑμῖν ἐν αὐτοῖς· ἐπεὶ ἐγὼ ἐξομολογοῦμαι τῷ μεγαλωσύνῃ
rium & exaltare eum in conspectu omnis viventis, quoniam
αὐτῷ· καὶ ὑψοῦτε αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι
ipse Dominus noster, & Deus ipse pater noster in omnia
αὐτὸς κύριος ἡμῶν ὁ θεὸς αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν εἰς πάντας
secula. Et flagellabit nos ut meriti sumus
τοὺς αἰῶνας. καὶ μαστιώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις 4
nostris, & rursum misericordiam congregabit nos ex omnibus
ἡμῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει καὶ συνάξει ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν
gentibus, ubi dispersi sumus nos inter eas. Si convertamini ad
ἐθνῶν, οὗ διεσπάρητε ἡμᾶς ἐκεῖ· καὶ ἐπιστρέψητε πρὸς
eum in toto corde vestro, & in tota anima vestra, ut faciatis
αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ποιῆσαι
ante eum veritatem, tunc convertetur ad vos &
ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑμᾶς· καὶ
non abscondet faciem suam à vobis. Et videbitis
οὐκ ἀποκρύψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν. Ἐν ὁρᾶτε ὅ 5
quæ facere vobiscum: & confitemini ei in voce
ἐποίησεν μεθ' ὑμῶν· καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν φωνῇ
vestro, & benedicite Dominum potestatem
τοῦ σώματος ὑμῶν καὶ ὑμνολογεῖτε τὸν κύριον τῶν αἰώνων
& exaltate regem seculorum. Ego in terra
καὶ ὑψώσατε τὸν βασιλέα τοῦ αἰώνων. ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς 6
captivitatis meæ confitebor illi, & ostendo
αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐτῷ, καὶ δυνατὸν τὴν
fortitudinem & magnificentiam eius genti peccatrici.
ἰσχὺν καὶ τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἐνδείκνυμαι ἁμαρτωλῷ
Quis cognoscat si velit deus, & faciat misericordiam
τις γνώσεται εἰ θελήσει ὑμᾶς, καὶ ποιήσει ἐλεημοσύνην 7
nobis? Deum meum exalto & anima mea regem
ὑμῖν; τὸν θεόν μου ὑψῶ, καὶ ἡ ψυχή μου τὸν βασιλέα τοῦ
cœli, & exaltabit magnificentiam eius.
οὐρανοῦ, καὶ ἀγαλλιάσεται τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ.
Dicant omnes & confiteantur ei in Ie-
λεγέτωσαν πάντες καὶ ἐξομολογείσθωσαν αὐτῷ ἐν Ἰε- 9
rusalem. Hierusalem sancta flagellabit te
ρουσαλήμ. Ἱερουσαλὴμ πόλις ἁγία μαστιώσει σε ἐπὶ 10
in operibus filiorum tuorum, & rursum miserebitur filiis
τοῖς ἔργοις τῶν υἱῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς τῆς
iustorum. Confitere Domino, quoniam bonus, & bene-
δικαίων. ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός· καὶ δίκαιος 11
dic regem seculorum, ut rursum tabernaculum tuum ædi-
γεῖ τὸν βασιλέα τοῦ αἰῶνος, ἵνα πάλιν σκηνὴ αὐτοῦ οἰκο-
ficetur in te cum gaudio. Et letificet in te
δομηθῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς. καὶ εὐφράνῃ ἐν σοὶ τοὺς 12
captivos tuos, & diligat in te miseros
αἰχμαλώτους σου, καὶ ἀγαπήσει ἐν σοὶ τοὺς ταλαιπώρους
in omnes generationes seculi. Gentes multæ ad te
εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος· ἔθνη πολλὰ μακρό- 13
ge venient ad nomen Domini Dei, munera manibus habea-
θεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχον-
tes, munera regi cæli: generationes generationibus ædificabunt
τες, δῶρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ· γενεαὶ γενεῶν οἰκοδομοῦσιν
te, & dabunt exultationem. Maledicti omnes
σε, καὶ δώσουσιν ἀγαλλίασιν. ἐπικατάρατοι πάντες 14
qui oderunt te, benedicti erunt omnes qui diligent
οἱ μισοῦντές σε· εὐλογημένοι ἔσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντές
te in seculum. Lætare & exulta in filiis
σε εἰς τὸν αἰῶνα. χαίρῃ καὶ ἀγαλλιάσῃ ἐπὶ τοῖς υἱοῖς 15
iustorum, quoniam congregabuntur & benedicent Dominum
τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ εὐλογήσουσι τὸν κύριον
fortiter. O beati qui diligunt te, gaude-
τῶν δικαίων. Ὦ μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές σε, χαρή- 16
bunt super pace tua: beati qui tristes fuerunt in
σονται ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ σου· μακάριοι ἔσονται οἱ ἐλυπήθησαν ἐπὶ
omnibus flagellationibus tuis, quoniam in te gaudebunt & videntes
πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χαρήσονται θεασάμενοι
omnem gloriam tuam, & lætabuntur in æternum.
πᾶσαν τὴν δόξαν σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα.
Anima mea benedicat Deum regem magnum.
ἡ ψυχή μου εὐλογείτω τὸν θεὸν τὸν βασιλέα τὸν μέγαν. 17
Quia ædificabitur Hierusalem saphiro & sma-
ὅτι οἰκοδομηθήσεται Ἱερουσαλὴμ σαπφείρῳ καὶ σμα- 18
ragdo, & lapide pretioso: muri tui & turres, &
ραγδίτῃ καὶ λίθῳ τιμίῳ, τὰ τείχη σου καὶ οἱ πύργοι, καὶ οἱ
propugnacula in cuncto mundo. Et plateæ Hie-
προμαχῶνες σὺν παντὶ κόσμῳ. καὶ αἱ πλατεῖαι Ἰε- 19
rusalem beryllo & carbunculo, & lapide ex Ophir lau-
ρουσαλὴμ βηρύλλῳ, καὶ ἀνθρακίτῃ, καὶ λίθῳ ἐκ Σουφὶρ λαμ-
pronabuntur: & omnes vici eius alleluia
πρυνθήσονται· καὶ ἐροῦσι πᾶσαι αἱ ῥύμαι αὐτῆς ἀλληλεία.
& laudabunt, dicentes, Benedictus Deus qui exaltavit om-
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ὑψώσας πάν- 21
nia secula.
τας τοὺς αἰῶνας.

CAP. XIV. ιδ'.

Et cessavit confiteri Tobias
Καὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος Τωβίτ. 1
Et erat annorum quinquaginta octo, quando perdidit visum.
καὶ ἦν ἐτῶν πεντήκοντα ὀκτώ, ὅτε ἀπώλεσε τὰς ὄψεις, 4
& post annos octo respexit & recepit elemosynas.
καὶ μετὰ ὀκτὼ ἀνέβλεψε· καὶ ἐποίει ἐλεημοσύνας.
Et adpositus timere Dominum Deum, & confi-
καὶ προσέθετο φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν, καὶ ἐξομολο- 5
teri ei. Mane autem mane, & vocans
γεῖσθαι αὐτῷ. μεγάλως δὲ ἐγήγετο· καὶ ἐκάλεσε τὸν 6
filium suum, & seu filios filij sui & dixit ei, Fili
υἱὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐξ υἱοὺς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ, τέκνον
accipe filios tuos: ecce senui, & ad discedendum
λαβὲ τοὺς υἱούς σου· ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ πρὸς τὸ ἀπο-
à vita sum: Vade in Mediam fili, quia credo
θανεῖν τοῦ ζῆν εἰμί· ἀπελθὲ εἰς τὴν Μηδίαν τέκνον, ὅτι πι-
dicti quæcunque locutus est Ionas
στεύω ὅσα ἐλάλησεν Ἰωνᾶς ὁ προφήτης περὶ Νινευΐ, ὅτι 7
propheta de Ninive quod
subvertetur: in autem Media magis erit pax vel ad
καταστραφήσεται· ἐν δὲ τῇ Μηδίᾳ μᾶλλον ἔσται εἰρήνη ἕως
tempus & quòd fratres nostri in terra dispergentur
καιροῦ· καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκορπισθήσονται 8
à bona terra & Hierusalem erit deserta, & domus
ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς· καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος
Dei in ea comburetur, & deserta erit usque ad tempus
τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ κατακαήσεται). καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι χρόνου.
Et iterum miserebitur eorum Deus, & reducet eos in
καὶ πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ θεὸς καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς 7
terram, & ædificabunt domum non qualem prior,
τὴν γῆν· καὶ οἰκοδομήσουσι τὸν οἶκον οὐχ οἷος ὁ πρότερος
usque quo complentur tempora seculi, & post hæc reuer-
ἕως πληρωθῶσι καιροὶ τοῦ αἰῶνος· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέ-
tentur de captivitate, & ædificabunt Hierusa-
ψουσιν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίων, καὶ οἰκοδομήσουσιν Ἱερουσα-
lem honorifice, & domus Dei in ea ædificabitur, &
λὴμ ἐντίμως· καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοδομηθήσε-
illustris in omnes generationes seculi ædificatio gloriosa, sicut
ται ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς τοῦ αἰῶνος οἰκοδομὴ ἔνδοξος, καθὼς
locuti sunt de eo prophetæ. Et omnes gentes
ἐλάλησαν περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται. καὶ πάντα τὰ 8
convertentur vere ad timendum Dominum Deum, & abs-
ἔθνη ἐπιστραφήσονται ἐν ἀληθείᾳ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν, καὶ κα-
cidentes idola sua, & benedicent omnes
ταβαλοῦσι τὰ εἴδωλα αὐτῶν· καὶ εὐλογήσουσι πάντες τοὺς
Dominum, & populus eius confitebitur Deo, &
λαοὺς κύριον, καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ· καὶ
exaltabit Dominus populum suum: & gaudebunt omnes qui
ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ· καὶ εὐφρανθήσονται πάντες οἱ
diligunt Dominum Deum in veritate & iustitia
ἀγαπῶντες κύριον τὸν θεὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ
faciens misericordiam fratribus nostris. Et nunc fili abi
ποιοῦντες ἔλεος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν. καὶ νῦν τέκνον ἀπέλθε 9
à Ninive: quoniam omnia quæ locutus est propheta Ionas
ἀπὸ Νινευΐ, ὅτι πάντας ἔσεται ἃ ἐλάλησεν ὁ προφήτης Ἰωνᾶς 10
ea: tu autem serva legem & præcepta, & esto
περὶ αὐτοῦ· σὺ δὲ τήρησον τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ γίνου
amator elemosynarum, & iustus, ut tibi bene sit & sepeli me bene
φιλελεήμων, καὶ δίκαιος, ἵνα σοι καλῶς ᾖ· καὶ θάψον με καλ-
cum, & matrem tuam mecum: & non vltrà maneas
λοις, καὶ τὴν μητέρα σου μετ' ἐμοῦ· καὶ μηκέτι αὐλισθῇς εἰς
Ninive. Fili vide quid fecit Aman Achiacharo qui ei
Νινευΐ. τέκνον ἴδε τί ἐποίησεν Ἀμὰν Ἀχιαχάρῳ τῷ θρε-
ψαντι αὐτὸν ἐν φωτὶ ἐκ σκότους ἀπαγαγόντι αὐτὸν καὶ ἀνταπο-
δόντι αὐτῷ· καὶ Ἀχιαχάρου μὲν ἐσώθη, αὐτὸς δὲ ἀντ-
retributio data est, & ipse descendit in tene-
ἀπεστάλη εἰς τὸ σκότος· καὶ ὃν τρόπον ἐπεδίωκε τὸν Ἀχιαχάρον ἀπολέσαι, σχεδὸν ἐνέπεσεν εἰς τὴν ἀπώλειαν· καὶ Ἀμὰν μὲν ἐλεημοσύνην ἔσωσεν, καὶ Ἀχιαχάρος μὲν ἐσώθη, τὰ δὲ τοῦ Ἀμὰν ἀντ-
Manasses in elemosyna erat, & saluatus est de laqueo mor-
μοσύνης ἐν ἐλεημοσύνῃ ἦν, καὶ ἐσώθη ἐκ παγίδος θανά-
tis quem fuerunt ei. Aman autem recidit in laqueum &
του ἣν ἔπηξαν αὐτῷ. Ἀμὰν δὲ ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα καὶ

ἀπολω-

perit: & nunc vide quid eleemosynæ & quomodo
ἀπώλετο· καὶ οὗτος παρῆλθεν ἐν ἐλεημοσύναις πορείας καὶ πῆξις
sustinuit liberas. & hæc ipse dixit, defecit
δικαιοσύνη ῥύεται· καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ἐξέλιπεν ἡ
anima eius in lecto. erat autem annorum centum quinquagin-
ψυχὴ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κλίνου· καὶ ἐτάφη ἐκατὸν πεντηκον-
tavcto. & sepelivit eum honorifice. Et quando obiit
ταετὴς καὶ ἐθάψεν αὐτὸν ἐνδόξως. καὶ ὅτε ἀπέθανεν Η
Anna mater eius sepelivit eam cum patre suo.
ἔννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Abiit autem Tobias cum uxore sua. & filius
ἀπῆλθε δὲ τωβίας μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν 12
in Ecbatana ad Raguelem socerum suum & so-
εἰς ἐκβατανα πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ καὶ ἐγήρα-
rum honorifice. Et mortuus socerus eius sepelie-
σεν ἐντίμως. καὶ θανόντας τοὺς πενθερεῖς αὐτοῦ ἔθαψεν 13
runt eum cum honore. & mortuos socerus suos sepelivit
ἐνδόξως· καὶ ἐκληρονόμησε τὴν οὐσίαν αὐτῶν, καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ
gloriose, & hæreditate acquisivit substantiam eorum. & Tobias
πατρὸς αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
patris sui: obiit autem de ipso annorum eorum viginti septem
παῖδες αὐτοῦ· ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ἐτῶν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε
in Ecbatana Mediæ & audivit antequam moreretur ipse
ἐν ἐκβατάνοις τῆς μηδίας· καὶ ἤκουσε πρὶν ἢ ἀποθανεῖν αὐτὸν
destructionem Ninive, quam in captivitate cepit Nabuchodonosor,
τὴν ἀπώλειαν νινευὶ, ἣν ἠχμαλώτευσε ναβουχοδονόσορ
& Assuerus. & gavisus est antequam moreretur super Ninive.
καὶ ἀσυήρος· καὶ ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἐπὶ νινευί.

FINIS LIBRI TOBIÆ.

LIBER IVDITH.

ΙΟΤΔΕΙΘ.

CAP. I. κεφαλ. α.

ANNO duodecimo regni Nabu- Τοῦς δωδεκάτου τῆ βασιλείας ναβου- 1
chodonosor, qui regnavit in Ninive, χοδονόσορ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν νινευὶ,
civitate magna, in diebus τῆ πόλει τῆ μεγάλη· ἐν ταῖς ἡμέραις
Arphaxad, qui regnavit Medis ἀρφαξὰδ, ὃς ἐβασίλευσεν μήδων
in Ecbatanis. Et ædificavit in Ecba- ἐν ἐκβατάνοις. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ' ἐκβα- 2
tanis circumcirca muros ex lapidibus sectis in latitu- τάνων κύκλῳ τοίχη ἐκ λίθων λελαξευμένων εἰς πλά-
dine cubitorum trium, in longitudine cubitorum sex. & fecit altitudinem δινῆ cubitorum trium, in longitudine cubitorum sex. & fecit altitudinem
τους πηχῶν τριῶν, εἰς μῆκος πηχῶν ἕξ, καὶ ἐπῆρεν τὸ ὕψος
muris cubitorum septuaginta, & latitudinem ipsius cubitorum
τῶν τοίχων πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ πηχῶν
quinquaginta: Et turres ex lapidibus quadratis super mu-
πεντηκοντα· καὶ ζοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ τοῖς τεί- 3
ros cubitorum centum: Et latitudinem eius fundamen-
χεσι αὐτῆς πηχῶν ἑκατὸν, καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς ἐδημι- 4
tum ad cubitum sexaginta. Et fecit portas
ούργησεν πύλας εἰς πηγὴς ἑξήκοντα. καὶ ἐποίησε τὰς πύλας 5
eius portas sublatas in altitudinem cubitorum septua-
αὐτῆς πύλας ὑψηλωθῆναι εἰς ὕψος πηχῶν ἑβδομήκον-
ginta, & latitudo ipsarum cubitorum quadraginta ad exercitum
τα, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πήχεις τεσσαράκοντα εἰς ἔξοδους
exercituum potentium eius, & ad ordinem pedestrium
δυνάμεων δυνατῶν αὐτοῦ, καὶ εἰς διαταξεις τῶν πεζῶν
eius. Et fecit bellum in diebus illis
αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις 6
rex Nabuchodonosor contra regem Arphaxad in
βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα ἀρφαξὰδ ἐν τῷ
campo magno; hic est campus in terminis Ra-
πεδίῳ τῷ μεγάλῳ· τοῦτο ἐστὶ πεδίον ἐν τοῖς ὁρίοις ῥα-
gau. Et occurrerunt ad eum omnes habitantes
γαύ· καὶ συνῆλθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες
montana & omnes habitantes Euphratem & Ti-
τὰ ὀρεινὰ, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν εὐφράτην καὶ τὸν τίγρι-
grim, & Hydaspem, & campum Arioch regis
δα, καὶ τὸν ὑδάσπην, καὶ πεδίον ἀριὼχ τοῦ βασιλέως
Elymæorum. & convenerunt gentes multæ valde in proelium
ἐλυμαίων· καὶ συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς παράταξιν

filiorum Gebed. Et misit Nabuchodonosor rex
7 υἱῶν γελεδ. καὶ ἀπέστειλε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς
Assyriorum ad omnes habitantes Persidem, &
ἀσυρίων πρὸς πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν περσίδα, καὶ
ad omnes habitantes versus Occidentem, & ha-
πρὸς πάντας τοὺς κατοικοῦντας πρὸς δυσμὰς, καὶ τοὺς κα-
bitantes Ciliciam, & Damascum, & Libanum, & Antiliba-
τοικοῦντας κιλικίαν καὶ δαμασκὸν, καὶ λίβανον, καὶ ἀντιλιβα-
num, & omnes habitantes contra faciem maritimæ
νον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας καὶ θερσουπον τῆς θα-
regionis. Et ad quinque gentibus Cedar, & Galaa-
λάσσης. Et ad quinque gentibus Cedar, & Galaa-
8 δίτας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὕπτιοι τὸ καρμηλον, καὶ γαλααδ,
& superiorem Galilæam, & magnum campum Esdrelom
καὶ τὴν ἄνω γαλιλαίαν καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐσδρηλών·
Et omnes qui in Samaria, & civitates eius, &
9 καὶ πάντας τοὺς ἐν σαμαρείᾳ καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ
trans Iordanem usq. ad Hierusalem & Betane, & Chellus,
πέραν τοῦ ἰορδάνου ἕως ἱερουσαλὴμ καὶ βαιτάνη, καὶ χελλοὺς,
& Cades, & fluvium Ægypti, & Taphnem, & Ramasse, &
καὶ κάδης, καὶ τὸν ποταμὸν αἰγύπτου, καὶ ταφνας, καὶ ῥαμασσῆ,
omnem terram Gesem, quousque pervenitur ad targa Tanis & Mem-
πασαν γῆν γοσεμ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ὑπὲρ τανεως καὶ μέμ-
phin, & omnes habitantes Ægyptum, quousque
φεως, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν αἴγυπτον, ἕως τῶν
pervenitur ad terminos Æthiopiæ. Et vehementer omnes
10 ὁρίων αἰθιοπίας. καὶ ἐφαύλισαν πάντες
habitantes terram verbum Nabuchodonosor re-
οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν τὸ ῥῆμα ναβουχοδονόσορ τοῦ βασι-
gis Assyriorum. & non consenserunt illi in bellum quoniam nō
λέως ἀσυρίων, καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον· ὅτι οὐκ
timuerunt eum, sed erat coram ipsis, tanquam vir unus. &
ἐφοβήθησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἦν ἐναντίον αὐτῶν, ὡς ἀνὴρ εἷς· καὶ
remiserunt nuncios eius vacuos in ignominia à fa-
ἀπέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ ἀπὸ προ-
cie ipsorum. Et indignatus est Nabuchodonosor contra omnem
11 σώπου αὐτῶν. καὶ ἐθυμώθη ναβουχοδονόσορ ὀργὴν ἐπὶ πᾶσαν
terram hanc valde: & juravit per thronum &
τὴν γῆν ταύτην σφόδρα· καὶ ὤμοσε τὸν θρόνον καὶ τὸ
regnum suum, numerum vitiosum se omnes terminos
βασιλείας αὐτοῦ, ἢ μὴν ἐκδικήσῃ αὐτὸν πάντα τὰ ὅρια
Ciliciæ, & Damasci, & Syriæ, & interemturum gladio
τῆ κιλικίας, καὶ δαμασκὸν, καὶ συρίας, καὶ ἀπολεῖν τῇ ῥομφαίᾳ
suo omnes habitantes in terra Moab, & filios
αὐτοῦ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ μωάβ, καὶ τοὺς υἱοὺς
Ammon, & omnem Iudæam, & omnes qui in Ægypto,
ἀμμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ἰουδαίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐν αἰγύπτῳ,
donec perveniatur ad terminos duplicis maris. Et acrem fu-
ἕως τῶν ὁρίων τῆ ἐλθεῖν δύο θαλασσῶν καὶ παρέταξα-
it in potentia sua contra Arphaxad regem, in anno
το δὲ δυνάμει αὐτοῦ πρὸς ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει
septimo decimo: & confortatus est in bello suo.
τῇ ἑπτακαιδεκάτῳ· καὶ ἐνεβαλώθη ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ,
& omnes currus sui & dominatus est equitatibus
καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ· καὶ ἐκυρίευσεν τῶν ἱππέων
eius. & pervenit usque ad Ecbatanas, & obtinuit tur-
αὐτοῦ· καὶ ἀφίκετο ἕως ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν πύρ-
res, & destruxit plateas eius & ornatum
γων, καὶ διεφθειρεν τὰς πλατείας αὐτῆς καὶ τὸν κόσμον
eius dedit in opprobrium eius. & cepit Arphaxad in
αὐτῆς ἔθετο εἰς ὀνειδος αὐτῆς· καὶ ἔλαβε τὸν ἀρφαξὰδ ἐν
montibus Ragau, & traiecit eum cum iaculis
τοῖς ὄρεσι ῥαγαῦ, καὶ κατεκέντησεν αὐτὸν ἐν τοῖς ζιβύναις
suis. & disperdidit eum usque ad diem istam &
αὐτοῦ· καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ
revertitur est post eum in Ninive ipse, & omnis commistus
ἀπέστρεψε μετ' αὐτὸν εἰς νινευὶ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος
eius, multitudo virorum bellatorum magna valde. & erat ibi
αὐτοῦ, πλῆθος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα· καὶ ἦν ἐκεῖ
serpens & consolabatur ipse, & exercitus eius per dies
ῥαθυμῶν καὶ διαγωγὴν αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐπ' ἡμέρας
centum viginti.
ἑκατὸν εἴκοσι.

CAP. II. β.

Et in anno undecimo & decimo, secunda & vicesima
1 Καὶ ἐν ἔτει τῷ ἑνδεκάτῳ καὶ δωδεκάτῳ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῇ
primi mensis, factum est verbum in domo Nabuchodonosor re-
τοῦ πρώτου μηνὸς ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ ναβουχοδονόσορ βασι-
gis Assyriorum, ut vindicaretur omnem terram, sicut locutus est.
λέως ἀσυρίων ἐκδικῆσαι πᾶσαν τὴν γῆν, καθὼς ἐλάλησε.

Et conuocauit omnes seruos suos, & omnes
κ) συνεκάλεσε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ κ) σατράπας 2
magnates suos, & posuit eum ex mysterium consilij sui: & conuocauit omnem malitiam
μυστικὰς βουλὰς αὐτοῦ· καὶ συνεκάλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν
terræ ab ore suo. & ipse decreuerunt exterminare
τῆς γῆς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ αὐτοὶ ἔκρινεν ὀλοθρεῦσαι
omnem carnem qui non secuti sunt verbum eius
πᾶσαν σάρκα εἰ οὐκ ἠκολούθησαν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος
eius. Et factum est ut consummaret cogitatum suum, voca-
αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ἐκά-
uit Nabochodonosor rex Assyriorum Holofernem principem
λεσε ναβυχοδονόσορ βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ὀλοφέρνην ἀρ-
exercitus sui, seruodem existentem post ipsum.
χοστράτηγον τ δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα μετ' αὐτόν·
& dixit ad eum: Hæc dicit rex magnus dominus
κ) εἶπε πρὸς αὐτὸν, τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας ὁ κύριος
universæ terræ: Ecce tu egredieris à facie mea, & 4
πάσης γῆς. ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ προσώπου μου, καὶ
sumes tecum viros confidentes in fortitudine sua, peditum
λήμψῃ μεθ' σοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν, πεζῶν εἰς
millaria centum viginti, & multitudinem equorum cum ascensoribus,
χιλιάδας ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ πλῆθος ἵππων σὺν ἀναβάταις,
millaria duodecim. & exibo in occursum vniuersæ terræ
χιλιάδας δώδεκα, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς συναντησιν πάσῃ τῇ γῇ
ad Occidentem, quoniam inobedientes fuerunt in verbo meo, & nuncia- 5
εἰς δυσμάς, ὅτι ἠπείθησαν ἐν τῷ ῥήματί μου καὶ ἀπαγ-
bo ea vt præparent mihi terrā & aquam, quia exibo in
γελοῦσιν αὐτοῖς ἑτοιμάζειν μοι γῆν καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν
furore meo in eos, & cooperiam omnem faciem terræ
θυμῷ μου ἐπ' αὐτούς, κ) καλύψω πᾶν τὸ πρόσωπον τ γῆς
in pedibus exercitus mei, & dabo eos in rapi-
ἐν ποσὶ τῆς δυνάμεώς μου, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρπα-
nam illis. & vulnerati eorum corpebuntur val-
γὴν αὐτοῖς· κ) οἱ τραυματίαι αὐτῶν πληρωθήσονται τὰς φά-
les eorum & turcotes. & flumina inundare
ραγγας αὐτῶν καὶ τοὺς χειμάρρους. καὶ ποταμὸς ὑπερλύζων
mentur eorum implebitur: & ducam captiuita-
τοῖς πεδίοις αὐτῶν πληρωθήσεται· καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλω-
tem eorum in summitates vniuersæ terræ: tu autem exeuna
σίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα πάσης τῆς γῆς· σὺ δὲ ἐξελεύσῃ
præcipabis mihi omnem terminum eorum, & dedent tibi
προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅριον αὐτῶν, κ) ἐκδώσουσί σοι
seipsos: & securabis mihi eos in diem vindictæ suæ
ἑαυτοὺς· καὶ διατηρήσεις ἐμοὶ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικησμοῦ
eorum. Adducesque autem inobedientes non parcet oc-
αὐτῶν· ὅτι δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας ἡ φείσεται ὁ ὀφθαλ- 6
ulus tuus. dare eos in eadem & expones in omni
μός σου, τοῦ δοῦναι αὐτοὺς εἰς φόνον κ) ἁρπαγὴν ἐν πάσῃ τῇ
terra ea, quia vicem ego & potestas regni mei, quæcunq;
γῇ σου, ὅτι ζῶν ἐγὼ κ) τὸ κράτος τῆς βασιλείας μου, ὅσα
locutus sum, & faciam hæc in manu meam: autē nō transgredieris
ἐλάλησα, καὶ ποιήσω ταῦτα ἐν χειρί μου· σὺ δὲ κ παραβήσῃ
vnū quidquam verborum Domini tui, sed consummans consummabis
ἓν τι τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου σου· ἀλλ' ἐπιτελῶν ἐπιτελέσεις
sicut imperatus tibi. & non tardabis facere ipsa.
καθότι προστέτακταί σοι· καὶ ἦλθε μανασσίας τ πόσσαν αὐτοῦ·
Et exit Holofernes à facie domini sui, 7
καὶ ἐξῆλθεν ὁ ὀλοφέρνης ἀπὸ προσώπου τ κυρίου αὐτοῦ, 7
& vocauit omnes magnates. & duces, & præ-
κ) ἐκάλεσε πάντας τοὺς δυνάστας καὶ τοὺς στρατηγοὺς κ) ὑπο-
fectos virtutis Assyriorum, & nomeauit electos vi-
στάτας τῆς δυνάμεως ἀσσυρίων, & ἐπεβίβασεν ὑπηλίτας εἰ-
ros in prælium, sicut præcepit ei dominus
δρας εἰς πόλεμον καθότι προσέταξεν αὐτῷ ὁ κύριος
suus, ad centum viginti millia, & equites sagittarios duodecim
αὐτοῦ εἰς μυριάδας δισχιλίους, καὶ ἱππεῖς τοξότας μυρίους
millia. Et ordinauit eos quemadmodum prælij multitu-
δισχιλίους. καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέμου πλή- 8
do ordinatur. & assumpsit camelos & asinos ad fare-
θους συντάσσει· καὶ ἔλαβε καμήλους καὶ ὄνους εἰς τὴν ἀπορ-
nas eorum multitudine multam valde. & oues & boues, &
ίαν αὐτῶν πλῆθος πολὺ σφόδρα, κ) πρόβατα & βόας καὶ
greges ad præparationem eorum, quorum non erat numerus.
ἀγέλας εἰς παρασκευὴν αὐτῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός.
Et frumentum eum victum omni viro ad multitudinem.
καὶ σῖτον μετὰ παντὸς ἀνδρὸς εἰς πλῆθος 9
Et aurum & argentum de domo regis multum nimis.
κ) χρυσίον κ) ἀργύριον ἐξ οἴκου βασιλέως πολὺ σφόδρα. 10

Et egressus est ipse & omnis exercitus eius in viam 11
καὶ ἐξῆλθε αὐτὸς κ) πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς ὁδὸν πρέπου-
ντ precedentem regem Nabuchodonosor, & cooperientem
τὸν προηγοῦντα βασιλέως ναβυχοδονόσορ, καὶ καλύπτοντα τὸν
faciem terræ ad occidentem in curribus & equitibus,
τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πρὸς δυσμὰς ἐν ἁρμασι & ἱππεῦσι
& pedestibus electis eorum: & multi cum eis sicut locusta
κ) πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν· καὶ πολὺ ὁ ἐπίμαχος ὡς ἀκρὶς
& sicut arena terræ: nō enim erat numerus, præ
καὶ ὡσεὶ ἄμμος τ γῆς. ἐ γὰρ ἦν ἀριθμὸς ἀπὸ
multitudine eorum. Et exierunt de Ninue viam trium die- 12
πλήθους αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθον ἐκ νινευὶ ὁδὸν τριῶν ἡμε-
rum super faciem campi Bectileth, & castrame-
ρῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου βεκτιλέθ· καὶ ἐπεσκεπάσατο
tus est a Bectileth, prope montem qui ad sinistram
ἀπὸ βεκτιλέθ, πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ ἐπ' ἀριστερά
superiora Ciliciæ & cepit omnem potestatem eius,
τῆς ἄνω κιλικίας· καὶ ἔλαβε πᾶσαν τ δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς
pedites & equites, & currus eius: & abut
πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς, κ) τὰ ἅρματα αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη
inde in montana. Et incidit Phud & Lud, 13
ἐκεῖθεν εἰς τ ὀρεινόν. καὶ διέκοψε τὸ φοὺδ & τὸ λουδ,
& prædatus est filios omnes Rafes. & filios Ismael eos quæ cōtra
κ) προενόμευσε τοὺς πάντας ῥασὶς κ) υἱοὺς ἰσμαὴλ τοὺς κ)
faciem deserti ad Austrum Chellon.
πρόσωπον τῆς ἐρήμου πρὸς νότον τῶν χελλων.
Et transiit Euphratem, & transiit Mesopotamiam; 14
καὶ παρῆλθε τὸν εὐφράτην, καὶ διῆλθε τ μεσοποταμίαν·
& fregit omnes ciuitates excelsas, quæ in
κ) κατέσκαψε πάσας τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς οὔσας τοῦ
torrente Arbonas quousque perueniatur ad mare: & oc-
χειμάρρου ἀρβωναῖ ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς θάλασσαν· καὶ κα-
cupauit terminos Ciliciæ, & occidit omnes
τελάβετο τὰ ὅρια τῆς κιλικίας· καὶ κατέκοψε πάντας τοὺς
resistentes ei, & venit vsque ad fines Japheth, qui ad Au-
ἀντικειμένους αὐτῷ· καὶ ἦλθεν ἕως ὁρίων ἰαφὲθ τὰ πρὸς νό-
strum & faciem Arabiæ. Et exterminauit om- 15
τον καὶ πρόσωπον τῆς ἀραβίας. καὶ ἐξώλεσε πάν-
nes filios Madiam, & succendit tabernacula eorum
τας τοὺς υἱοὺς μαδιὰμ, καὶ ἐνέπρησε τὰ σκηνώματα αὐτῶν
& prædatus est cubilia eorum. Et descendit in 16
καὶ προενόμευσε τὰς μάνδρας αὐτῶν· καὶ κατέβη εἰς
campum Damasci in diebus messis tritici, & succendit
πεδίον δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἐνέπρησε
omnes agros eorum, & greges & armenta
πάντας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν, καὶ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βουκόλους
dedit in deflorationem, & ciuitates eorum spoliauit, &
ἔδωκεν εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσκύλευσε, καὶ
campos earum vastauit, & percussit omnes ado-
τὰ πεδία αὐτῶν ἐξέλιμπανε· καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς νεα-
uenes eorum in ore gladij. & metuit, timor &
νίσκους αὐτῶν ἐν στόματι ῥομφαίας· καὶ ἐφοβήθη ὁ φόβος & 17
tremor eius super inhabitatores regionem maritimi,
τρόμος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν, τοὺς
qui erant in Sidone & in Tyro, & habitantes Sur & Oc-
ὄντας ἐν σιδῶνι & ἐν τύρῳ, & τοὺς κατοικοῦντας σὺρ καὶ ὀκ-
zam, & omnes habitantes Iemnaan, & habitantes
ζάν, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἰαμναάν, & οἱ κατοικοῦντες
in Azoto & Ascalone, timuerunt eum valde.
ἐν ἀζώτῳ καὶ ἀσκάλωνι, ἐφοβήθησαν αὐτὸν σφόδρα.

CAP. III. γ'.

Et miserunt ad eum legatos verba pacifica. 1
Καὶ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους λόγοις εἰρηνικοῖς,
dicentes: Ecce nos famuli Nabuchodonosor re-
λέγοντες· ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ παῖδες ναβυχοδονόσορ βα- 2
gis magni, astamus in conspectu tuæ Virtu-
σιλέως μεγάλου, ἑστήκειμεν ἐνώπιόν σου. χρῆσαι
tis: nobis quemadmodū placitum est facere tibi. Ecce 3
ἡμῖν καθὼς ἀρεστόν ἐστι τῷ προσώπῳ σου. ἰδοὺ αἱ
subarbus nostræ & omnis locus noster, & omne campus ti-
ἐπαύλεις ἡμῶν καὶ πᾶς τόπος ἡμῶν· καὶ σοὶ πεδία τε-
bi: greges & armenta, & omnes tabernacula eo-
τται· & greges & armenta, & omnes tabernacula eo-
ρῦν· καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια· καὶ πᾶσαι αἱ μά-
drae tabernaculorum eorum ante faciem tuam
δραι τῶν σκηνωμάτων ἡμῶν ἑτοιμάσθησαν πρὸ προσώπου
tuam: vtere quemadmodū placuerit tibi. Ecce & ciuitates 4
σου, χρῆσαι καθὼς ἂν ἀρεστὸν σοί. ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις
nostræ, & habitatores in eis, serui tui sunt. Ve-
ἡμῶν καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτοῖς, δοῦλοί σου εἰσιν. ἐλ-

Veni

meus oculis eius vt est bonum in oculis eius.
Θεὸν ἀνταποδοῦναι αὐταῖς ὡς ἐστὶν ἀγαθὸν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν σου.
& venerunt viri ad Holofernem, & annunciauerunt
καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες πρὸς Ὀλοφέρνην, καὶ ἀπήγγειλαν
ei iuxta verba hæc. Et descendit in regionem
αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ κατέβη ὁ λαὸς ἐν τῷ ὄρει τῶν 6
montium & exercitum & custodes cuiusque excel-
μετεωρισμῶν & ἐκεῖσε φύλακας ἑκάστου ὑψηλοῦ
si. Et acceperunt ea in insidiis vrbes suas, & ascen-
καὶ ἐνεδρεύσαντες τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς. Καὶ ἀναλαβόντες
derunt cum eis in aciem ad pugnandum contra
ἐξ αὐτῶν εἰς συμμιγίαν ἄνδρας ἐν πολέμῳ 7
populos. & conturbauit eos timor eius, & turbati
λαούς. καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ εἰς συμμιγίαν ἄνδρας ἐν πολέμῳ. 7
Et susceperunt eum ipsi & omnis regio eorum,
καὶ ἐδέξατο αὐτὸν αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ ἐξουσία αὐτοῦ,
cum coronis & aheris, & tympanis. Et demolitus est
μετὰ στεφάνων καὶ χρυσῶν καὶ τυμπάνων. καὶ κατέσκαψε 10
omnes fines eorum, & lucos eorum excidit,
πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν· καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐξέκοψε.
Et stare decretum ei exterminare omnes
καὶ ἦν δεδογμένον αὐτῷ ἐξολεθρεῦσαι πάντας τοὺς 11
deos terræ, vt ipsi soli Nabuchodonosor serui-
θεοὺς τῆς γῆς, ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ ναβουχοδονόσορ λατρεύ-
rent omnes gentes, & omnes linguæ & tribus
σωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι & αἱ φυλαὶ
eorum inuocarent ipsum Deum. Et venit contra fa-
αὐτῶν ἐπικαλέσωνται αὐτὸν θεόν. καὶ ἦλθε κατὰ πρό- 12
ciem Esdraelon prope Dotaim, quæ est contra
σωπον ἰσδραήλων πλησίον τῆς δοτάϊμ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι τῆς
Scythrum magnam Indeæ & castrametatus est
σκυθοπόλεως τῆς μεγάλης τῆς ἰουδαίας καὶ κατεστρατοπέδευσεν
inter Gaba & Scytharum ciuitatem: & fuit ibi mensem de-
ἀνὰ μέσον γαβαὶ καὶ σκυθῶν πόλεως· καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμε-
rum vt congregaret omnem farcinam exercitus
ρῶν εἰς τὸ συλλέξαι πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν τῆς δυνάμεως
sui.
αὐτοῦ.

CAP. IV. δ'.

Et audierunt filij Israel qui habitabant in Iudea,
Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, 1
omnia quæ fecit Holofernes genti bus principes exercitus
πάντα ὅσα ἐποίησεν ὀλοφέρνης τοῖς ἔθνεσι ὁ ἀρχιστράτηγος
Nabuchodonosor regis Assyriorum: & quomodòdam spo-
ναβουχοδονόσορ βασιλέως ἀσσυρίων· καὶ ὅτι τέρπον ἐσύ-
liauit omnia templa eorum, & dedit ea in deletio-
λωσε πάντα τὰ ἱερὰ αὐτῶν· καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς ἀφανι-
nem. Et timuerunt valde à facie eius, & con-
σμόν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· & 2
turbati sunt pro Hierusalem & templo Domini Dei sui turbati sunt:
ἐξέστη ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ναὸν κυρίου θεοῦ αὐτῆς ἐταράχθησαν·
quum recreati fuerant ascendentes de captiuitate,
ὅτι ἀναβεβηκότες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας,
& nuper omnis populus congregatus fuerat ea Iudæa: &
καὶ νεωστὶ πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τὰ
vasa, & altare, & domus à prophanatione sanctifi-
σκεύη καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὁ οἶκος ἐκ βεβηλώσεως ἡγιασ-
cata erant. Et miserunt ad omnem terminum Samariæ, &
μένα ἦσαν. Καὶ ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον σαμαρείας, καὶ 3
vicos, & Bethoron, & Belmen, & Hericho, & ad Chobe,
κώμας, καὶ βαιθωρὼν, καὶ βελμὼν, καὶ ἱερειχὼ, καὶ εἰς χωβὰ,
& Esora, & vallem Salem: & præoccupauerunt
καὶ ἰσωρὰ, καὶ τὴν αὐλῶνα σαλήμ, καὶ προκατέλαβοντο
omnes vertices montium excelsorum. Et muris
πάσας τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν. καὶ ἐτείχισαν 4
circàdederunt qui in ea erant, & apposuerunt in frumenta-
τὰς ἐν αὐταῖς κώμας, καὶ παρέθεντο εἰς θλῖψιν σι-
rem in præparationem pugnæ: quarum recreati erant campi
τομὰν εἰς πολεμικὴν παρασκευήν· ὅτι προσφάτως ἦν τὰ πεδία
eorum demessi. Et scripsit Ioachim sacerdos
αὐτῶν τεθερισμένα. καὶ ἔγραψεν ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ 5
magnus qui erat in diebus illis in Hierusalem, ad qui
μέγας ὃς ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐν ἱερουσαλὴμ, πρὸς
habitabant Bethulia, & Bethemeleth quæ est contra Es-
κατοικοῦντα βαιτυλίαν, καὶ βεθμελεὲθ ἥ ἐστιν ἀπέναντι ἐσ-
draelon contra faciem campi qui prope Dothaim,
δραήλων κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον δωθαείμ,
dicens, vt obsiderent aleruisse montanorum, quas per si-
λέγων, ὀχυρώσαι τὰς αἰβούσας τῆς ὀρεινῆς· ὅτι δι' αὐ-
bos erat introitus ad Iudæam, & erat facilè prohi-
τῶν ἦν εἴσοδος εἰς τὴν ἰουδαίαν· καὶ ἦν δύσχρωτος ὀχυρω-
bere eos adeuntes, eò quòd angustus transitus esset,
θῆναι τοὺς ἀναβαίνοντας, διότι στενὴ ἡ ὁδὸς ἦν,

ad viros ad summum duos. Et fecerunt filij Is-
ἐπ' ἄνδρας τοὺς παῦλα δύο. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσ- 6
rael sicut constituit eis Ioachim sacerdos magnus,
ραὴλ καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας,
& senatus vniuersi populi Israel, qui sedebant in Hie-
καὶ ἡ γερουσία παντὸς δήμου ἰσραὴλ, οἱ ἐκάθηντο ἐν ἰε-
rusalem. Et clamauerunt omnis vir Israel ad
ρουσαλήμ. καὶ ἀνέβοησαν πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς 7
Deum in instantia magna, & humiliauerunt ani-
τὸν θεὸν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ· καὶ ἐταπείνωσαν τὰς ψυ-
mas suas in instantia magna ipsi & mulieres eo-
χὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐ-
rum. & infantes eorum, & iumenta eorum, & omnis
τῶν· καὶ τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πᾶς
aduena, & mercenarius, & seruus eorum,
πάροικος καὶ μισθωτὸς καὶ ἀργυρώνητος αὐτῶν·
Imposuerunt cilicia super lumbos suos. & omnis vir,
ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν· καὶ πᾶς ἀνὴρ, 8
& mulier, & pueri, & habitantes Hierusalem
καὶ γυνὴ, καὶ τὰ παιδία, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ
occiderunt coram facie templi, & cinere conspersi sunt
ἔπεσαν κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐσπόδησαν τὰς
capita sua, & extenderunt cilicia sua contra
κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ὤξπλωσαν τοὺς σάκκους αὐτῶν κατὰ
faciem Domini, & altare cilicio operuerunt.
πρόσωπον κυρίου· καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ ἐκάλυψαν.
Et clamauerunt ad Deum Israel vnanimiter affli-
καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν ἐκτε- 9
denti. ne daret in prædam infantes eorum, &
νῶς, τοῦ μὴ δοῦναι εἰς διαρπαγὴν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰς
vxores in diuisionem, & ciuitates hæreditatis
γυναῖκας εἰς μερισμόν, καὶ τὰς πόλεις τῆς κληρονομίας
eorum in interitum, & sanctis in pollutionem & oppro-
αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰ ἅγια εἰς βεβήλωσιν καὶ ὀνει-
brium, derisionem gentibus: & exaudiuit Deus
δισμὸν, βλάσφημα τοῖς ἔθνεσι· καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τῆς
deprecationem eorum, & de tribulatione eorum liberauit eos: &
δεήσεως αὐτῶν· καὶ ἐκ τῆς θλίψεως αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς· καὶ
erat populus ieiunans diebus multis in vniuersa Iudea &
ἦν ὁ λαὸς νηστεύων ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ ἰουδαίᾳ καὶ
Hierusalem ante faciem sanctuarii Domini omnipoten-
ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων κυρίου παντοκρα-
tis. Et Ioachim sacerdos magnus, & omnes qui a-
τοῦς. Καὶ ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ πα- 10
stabant coram Domino sacerdotes, & qui ministrabant Domino
ρεστῶτες ἐνώπιον κυρίου ἱερεῖς, καὶ οἱ λειτουργοῦντες κυρίῳ
cilicio præcincti lumbos suos, afferebant
σάκκους ἐζωσμένοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν, ἐπέφερον
holocaustum cum ceteris sacrificiis, & oblationes, &
τὸ ὁλοκάρπωσιν καὶ τὰ ἐπιλεγόμενα καὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰ
voluntaria dona populi & erat ignis super altare
ἑκούσια δόματα τοῦ λαοῦ· καὶ ἦν πῦρ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου
eorum. Et clamabant ad Dominum ex omni virtute,
αὐτῶν. καὶ ἐβόων πρὸς κύριον ἐκ πάσης δυνάμεως, 14
in bonum, vt visitaret omnem domum Israel.
εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι πάντα οἶκον ἰσραὴλ.

CAP. V. ε'.

Et nunciatum est Holoferni principi militiæ Af-
Καὶ ἀπηγγέλη ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρατήγῳ δυνάμεως ἀσ- 1
syriorum, quòd filij Israel præparassent ad pugnam: &
συρίων, ὅτι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον, καὶ
munissent montanorum conclusiones, & munissent omnem
ἐφράξαντας διόδους τῆς ὀρεινῆς συνέκλεισαν, καὶ ἐτείχισαντο πᾶσαν
verticem montis excelsi. & posuissent in campis finibus
κεφαλὴν ὄρεως ὑψηλοῦ, καὶ ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάμ-
mi: & iratus est furore nimio, & vocauit omnes
μα· καὶ ὠργίσθη θυμῷ σφόδρα· καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς
principes Moab, & duces Ammon, & omnes
ἄρχοντας μωάβ, καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀμμὼν, καὶ πάντας
Satrapes regionis maritimæ: & dixit
τοὺς σατράπας τῆς παραλίας· καὶ εἶπεν αὐτοῖς.
Nunciate iam mihi filij Chanaan quis populus iste qui ha- 2
ἀπαγγείλατε δή μοι υἱοὶ χαναὰν τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ κα-
bet in montania, & quæ quàs habitant ciuitates, & quæ
θήμενος ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ τίνες αἱ κατοικοῦσι πόλεις, καὶ τί τὸ
multitudo exercitus eorum, & in quo robur eorum
πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν
& fortitudo eorum, & quis insurrexit in eos rex super
καὶ ἰσχὺς αὐτῶν, καὶ τίς ἀνίσταται ἐπ' αὐτῶν βασιλεὺς ἢ

dux exercitus eorum, & quare decreverunt vt non
ἡγούμενος στρατιᾶς αὐτῶν, καὶ ὅτι στὰς κατηγώνισαντο τὸ μὴ
venirent in occursum meum pro amentibus habentibus
ἐλθεῖν εἰς ἀπάντησίν μου ὡς ἄφρονας ταῖς καταπίπτασι
in Occidentem. Et dixit ad eum Achior dux
ὲν ὑμνοῖς. καὶ εἶπεν Ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος 3
omnium filiorum Ammon. Audiat nunc dominus meus verbum
πάντων υἱῶν Ἀμμών. ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου λόγον
de ore serui tui, & annunciabo tibi veritatem de populo isto, qui habitat montana hæc,
γον ἐκ στόματος σου δούλου σου· καὶ ἀναγγελῶ σοι τὴν ἀλήθειαν de populo isto, qui habitat montana hæc,
θειαν ἐν τῷ λαῷ τούτῳ ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην,
prope te habitantes & non egredientur mendacium de ore
πλησίον σου· ἔθνος τοῦτο ἐξ Χαλδαίων ψεῦδος ἐκ τοῦ στό-
re serui tui. Populus iste est ex progenie Chal-
ματος τοῦ δούλου σου. ὁ λαὸς οὗτος ἐσὶν ἀπόγονοι Χαλ- 5
daeorum. Et habitauerunt prius in Mesopota-
δαίων. καὶ παῴκησαν Μεσοποτα- 6
mia, quia nolebant sequi deos patrum suorum qui fuerunt in terra Chaldæorum. Et exierunt
μία ὅτι οὐκ ἠθέλησαν ἀκολουθῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πα-
trum suorum qui fuerunt in terra Chaldæorum. Et exierunt
τέρων αὐτῶν οἱ ἐν γῇ Χαλδαίων. καὶ ἐξέβησαν 7
ex via generationum suarum, & adorauerunt Deum
ἐκ ὁδοῦ τῆς γενιᾶς αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῶν
coeli, Deum quem cognouerant, & projecerunt eos à fa-
οὐρανοῦ, θεῷ ᾧ ἐπίγνωσαν· καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ προ-
cie deorum suorum, & fugerunt in Mesopotamiam, &
σώπου τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς μεσοπταμίαν· καὶ
habitauerunt ibi diebus multis: & dimisit Deus eorum
παῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς· καὶ εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν
vt exirent de habitatione sua, & irent in terram
ἐξελθεῖν ἐκ τῆς παροικίας αὐτῶν, καὶ πορευθῆναι εἰς γῆν
Chanaan: & habitauerunt ibi, & repleti sunt auro &
χαναάν· καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπληθύνθησαν χρυσίῳ &
argento, & in numero multi nimis. Et descende-
ἀργυρίῳ, καὶ ἐν κτήσει πολλῇ σφόδρα. καὶ κατέβη- 8
runt in Ægyptum: cooperuit enim faciem terræ Chanaan
σαν εἰς αἴγυπτον· ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς χα-
naan fames, & habitauerunt ibi vsquequo reverti sunt. &
ναὰν λιμός· καὶ παῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διεσπάρησαν. καὶ
facti sunt ibi in multitudine magni. & non erat numerus generis
ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολὺ· καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῆ γῇ
eorum. Et intulerunt eis rex Ægypti, &
αὐτῶν. καὶ ἐπανῆγεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ 9
versauerunt eos, & in labore & in luctu humiliauerunt
κατισχύσαντο αὐτούς, & in πόνῳ καὶ ἐν πένθει ἐταπείνω-
runt eos, & posuerunt eos in seruos. & clamauerunt ad
σαν αὐτούς, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς εἰς δούλους· καὶ ἐβόησαν πρὸς
Deum suum & percussit omnem terram Ægypti
τὸν θεὸν αὐτῶν· καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου
plaga in quibus nō erat sanitas. Et exercuit eos Ægy-
πληγαῖς ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴασις. καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ αἰγύ- 10
pti à facie sua, & fecerunt Deus
πτιοι ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ κατεξέρανε θεὸς τὴν
ruborum mare ante eos. Et duxit eos
ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς 11
in montem Sina & Cades Barne, & ejecit omnes
εἰς τὸ ὄρος τὸ σινᾶ καὶ κάδης βαρνῆ· καὶ ἐξέβαλε πάντας
habitantes in deserto, & habitauerunt in terra Ammor-
τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ὠκησαν ἐν γῇ ἀμορ-
rhæorum, & omnes de Hesebon disperderunt in seruitudine
ῥαίων· καὶ πάντας τοὺς ἰσεβὼν ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύι
eorum; & transeuntes Iordanem, sortiti sunt omnia
αὐτῶν· καὶ διέβαινες τὸν ἰορδάνην, ἐκληρονόμησαν πᾶσαν
montana. Et exierunt à facie sua
τὴν ὀρεινὴν· καὶ ἐξέβαλον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν τὸν 12
Chananæum, & Pherezæum, & Iebusæum, & Sychem,
χαναάνιον καὶ τὸν φερεζαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν συχέμ,
& omnes Gergeseos, & habitauerunt in eo die-
καὶ πάντας τοὺς γεργεσαίους· καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέ-
bus multis. Et dum non peccarent coram Deo suo,
ρας πολλάς. καὶ ἕως οὐκ ἦν ἁμάρτημα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, 13
erant cum eis bona, quoniam Deus qui odit iniquitatem cum
ἦν μετ' αὐτῶν τὰ ἀγαθά· ὅτι ὁ θεὸς μισῶν ἀδικίαν μετ'
eis est. Quidu autem recesserunt à via quam propo-
αὐτῶν ἐστι. ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐλάλη- 14
suit eis, exterminati sunt in multis praelis valde
σεν αὐτοῖς, ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις ἐπάταξε
grauit. Et captum duxit eos terram non propriam, &
σφόδρα. καὶ ᾐχμαλώτευσεν εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν· καὶ 16

templum Dei eorum factum est in pauimentum, & euersæ
ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐγένετο εἰς ἔδαφος· καὶ αἱ πόλεις
eorum caperunt ab aduersariis. Et nunc
αὐτῶν ἐκράτησαν ὑπὸ τῶν ἐπαντίων. καὶ νῦν 17
reuersi ad Deum suum, ascenderunt de dispersio-
ἐπιστρέψαντες πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπο-
ne qua dispersi erant illuc, & possiderunt Hierusalem, vbi
ρᾶς ἧς διεσπάρησαν ἐκεῖ καὶ κατέσχον τὴν ἱερουσαλὴμ ὅπου
sanctuarium eorum, & habitauerunt in montana,
τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳκίδησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ
quia erat deserta. Et nunc dominator domine, si quidem est ignoran-
ὅτι ἦν ἔρημος. καὶ νῦν δέσποτα κύριε εἰ μέν ἐστιν ἄγνοια 18
tia in populo isto & peccant contra Deum suum,
μα ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν,
consideremus quoniam est inter eos scandalum hoc, & ascen-
ἐπισκεψώμεθα ὅτι ἔστι ἐν αὐτοῖς σκάνδαλον τοῦτο, καὶ ἀνα-
damus & debellemus eos. Si verò non est im-
βαίνωμεν καὶ πολεμήσωμεν αὐτούς. εἰ δὲ μὴ ἔστιν ἀνο- 19
quitas eorum, præterea tam dominus meus, ne forte
μία ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν παρῆλθεν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου, μήποτε
defendat Dominus eos, & Deus eorum pro eis,
ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν, καὶ ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν·
& crimen in conspectu vniuersæ terræ.
καὶ ἐσόμεθα εἰς ὄνειδος ἐναντίον πάσης τῆς γῆς.
Et factum est vt cessaret Achior loqui verba hæc,
καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἀχιὼρ λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, 24
murmurauit omnis populus in circuitu tabernaculi Holofernis.
ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λαὸς ὁ κύκλῳ τῆς σκηνῆς ὀλοφέρνους.
Et dixerunt magnates Holofernis, & omnes qui habita-
καὶ εἶπαν οἱ μεγιστᾶνες ὀλοφέρνους καὶ πάντες οἱ κατοικοῦν- 25
bant terram maritimam, & Moab, vt interficerent eum; ne forte
τες γῆν παραλίαν καὶ τὴν μωάβ, συγκόψας αὐτὸν· μὴ γὰρ
timebamus a facie filiorum Israel: ecce enim populus
φοβηθησόμεθα ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ· ἰδοὺ γὰρ λαός
in quo non est potentia, neque robur ad aciem fortem.
ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις οὐδὲ κράτος εἰς παράταξιν ἰσχυράν.
Ideo iam ascendemus, & erunt in cibum vniuer-
διὸ δὴ ἀναβησόμεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωσιν πάσῃ 26
se exercitui tuo domine Holoferne.
σῃ τῇ στρατιᾷ σου δέσποτα ὀλοφέρνη.

CAP. VI. 5.

Et vt cessauit tumultus virorum qui in circuitu
Καὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ 1
consessus, & dixit Holofernes duci exer-
τῆς συνεδρίας, καὶ εἶπεν ὀλοφέρνης ἀρχιστρατήγῳ δυ-
citus Assyriorum ad Achior coram omni popu-
νάμεως ἀσσούρ ἐνώπιον ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ
lo alienigenarum. Et quis es tu Achior coram omni
ἀλλοφύλων. καὶ τίς εἶ σὺ ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ 2
populo alienigenarum, & ad omnes filios Moab, &
λαοῦ ἀλλοφύλων, καὶ πρὸς πάντας ἡγεῖς μωάβ, καὶ οἱ
mercenarii Ephraim, quoniam prophetasti inter nos sicut ho-
μισθοφόροι ἐφραίμ, ὅτι προεφήτευσας ἐν ἡμῖν καθὼς σή-
die, & dixisti quod Hierusalem non debellatur, quoniam
μερον, καὶ εἶπας τὸ ἡμῖν ἱερουσαλὴμ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι
Deus eorum protegat eos? & quis Deus nisi Nabu-
ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπερασπιεῖ αὐτούς; καὶ τίς θεὸς εἰ μὴ ναβου-
chodonosor? hic mittet potentiam suam, & disper-
χοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύ-
det eos à facie terræ, & non liberabit eos
σει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ὁ
Deus eorum, sed nos serui eius exterminabimus eos
θεὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐξολοθρεύσομεν αὐτούς
velut hominem vnum, & non sustinebunt potentiam equorum
ὡς ἄνθρωπον ἕνα· καὶ οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων
nostrorum. contaminabimus enim eos in regione, & montes
ἡμῶν. καταπατήσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ τὰ ὄρη
eorum inebriabuntur a sanguine eorum, & conue-
αὐτῶν μεθυσθήσονται ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία
lles eorum replebuntur mortuis eorum. & non reti-
αὐτῶν πλησθήσονται τῶν νεκρῶν αὐτῶν· καὶ οὐκ ἀνήσουσι-
nebit vestigium pedum ipsorum contra faciem nostram, sed
ται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ
perditionem peribunt, duxit eos Nabuchodonosor
ἀπώλειαν ἀπολοῦνται, ἤγαγεν αὐτοὺς ναβουχοδονόσορ ὁ
dominus vniuersæ terræ. dixit enim, Non vana erunt ver-
κύριος πάσης τῆς γῆς· εἶπεν γάρ, οὐ ματαιωθήσονται τὰ ῥή-
ba ex ore meo. Tu autem Achior, mercenarie Am-
ματα ἐκ στόματός μου. σὺ δὲ ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ ἀμ- 3
μανῶν

mon, qui locutus es verba hæc in die iniquitatis meæ, μόν, ὃς ἐλάλησας τοῖς λόγοις τούτοις ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου, non videbitur amplius facies mea à die hac, quousque ego vindicans occidam omnes primogenitos terræ Ægypti. Et nunc parcat mihi Dominus, & videat humilitatem animæ meæ, & propitius sit mihi hodierna die huic ancillæ suæ, & faciat misericordiam cum famulo suo. Et cum ingressus fuerit cor meum & omnes cogitationes meæ ad illum, tunc eris maledictus sicut & ego, & erit Dominus Deus meus mihi in Deum, & puer eris domus Nabuchodonosor, & auferam maledictum tuum à te, & videbunt omnes gentes quæ subtus cœlum sunt, quia mihi soli servies, & glorificabis nomen meum in terra peregrinationis tuæ, & cognoscent quæ locutus es mihi in die iniquitatis tuæ, & erit tibi confessio & pœnitentia in corde gentium quæ congregatæ fuerint in te, & scietis quia ego sum Dominus Deus. Et præcepit Holofernes famulis suis, qui stabant in tentorio eius, ut comprehenderent Achior, & traderent eum in manus filiorum Israel. Et surrexerunt famuli eius, & duxerunt eum extra castra in campestria, & profecti sunt de medio campestrium in montana, & appropinquaverunt ad fontes qui erant sub Bethulua. Et cum conspexissent eum viri civitatis in vertice montis, & arripuerunt fundibularios demanus suæ, & cucurrerunt ad eum, & tulerunt lapides super eum, & abscondentes se contra radicem montis, & ligaverunt Achior, & dimiserunt eum sedentem sub radice montis, & abierunt ad dominum suum. Descendentes autem filii Israel de civitate sua, & venerunt super eum, & solverunt eum, & adduxerunt ad Bethulua. Et statuerunt eum in medio civitatis eius, & interrogaverunt eum principes civitatis eius, & imposuerunt super eum manus, quia secundum legem suam circumcidit omnes masculos domus Israel, & annumerabat se cum domo Israel. Et cognoverunt omnes tribus filiorum Israel, quia non erat in corde eius, & non erat in ore eius veritas, & concurrerunt omnes juvenes eorum, & circumdederunt civitatem, & statuerunt Achior in medio omnis populi eius, & interrogavit eum Ozias quid contigerat: & respondens narravit ei verba confessionis Holofernis, & omnia verba quæ locutus fuerat in medio principum Assyriorum, & quæ superbe locutus fuerat Holofernes contra domum Israel. Et procidentes populus adoraverunt Deum, & clamaverunt Deo, dicentes: Domine Deus cæli respice in superbiam eorum & miserere humilitati generis nostri, & respice super faciem sancti tui: quoniam tibi in die hac. Et vocaverunt Achior, & laudaverunt eum valde. Et assumpto eum Ozias de congregatione in domum suam, & fecit convivium senioribus. Et invocaverunt Deum Israel in auxilium per totam noctem illam.

ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

CAP. VII. ζ'.

Ac postridie mandavit Holofernes omni exercitui suo, & omni populo suo, qui venerunt in auxilium eius, ut moverent castra contra Bethuluam. & ascenderent montanorum præoccuparent. & fecerunt præparationem virorum bellatorum, & erat populus innumerabilis sicut arena quæ est in ora maris multa. & quievit cum camelis suis innumerabilibus nimis, ut caperent eos, magna multitudo nimis. Et castrametati sunt in valle prope Bethuluam, supra fontem. Et extenderunt in latitudine super Dothaim usque Belma. & in longitudine à Bethulua usque ad Cyamonã, quæ est contra Esdraelom. At filii Israel ut viderunt eorum multitudinem, turbati sunt valde. & dixit unusquisque ad proximum suum. Nunc occupabunt illi faciem terræ universæ, & neque montes excelsi, neque valles, neque colles sustinebunt gravitatem eorum. Et assumentes unusquisque arma bellica sua, & incendentes ignes super turribus suis, manserunt custodientes tota nocte illa. At die secunda eduxit Holofernes omnem equestrem suum vectus conspectum filiorum Israel, qui erant in Bethulua. & considerabant ascensus aquarum eius, & fontes eorum. Et irruentes occupaverunt eos, & posuit præsidia virorum bellatorum. & ipse transibat ad populum suum. Et accedentes ex omnibus principes filiorum Esau, & omnes duces regionis meridianæ, & Ammanitarum, & dixerunt, Audi nunc verbum domini nostri. ut non sit strages in exercitu tuo. Nam populus iste filiorum Israel, non confidunt in lancea sua, sed in sublimitatibus montium in quibus habitant in eis. non enim est facile pervenire ad verticem montium eorum. Et nunc domine ne pugnes more aduersus eos sicut de prælium non erit in populo tuo, & manebit omnis virtus tua in castris tuis, & universa terra tua coram te. Et præterient paululum aquæ de cisterna quæ est ad radicem montis eorum, & dabitur eis ad potandum, & deficient. Et vocabis contra eos populum tuum, & tradentur. Et tu & populus tuus non morietur in gladio, sed in terra sua. & ulciscetur de te. Et nunc domine tene hæc in corde tuo, & ne sit memoria eorum de terra, & ne cogites de eis, quia nesciunt Deum, & non sunt cum populo tuo. Et nunc domine Deus magnus, & potens, & fortis, & scis quia non in superbia, & non in ira filiorum mortalium, & statuerunt se in ea de castris ascensum. & ascenderunt montana, & fecerunt se in ea de castris ascensum. & viderunt eos viri civitatis in vertice montis, & aperuerunt thesauros suos, & ceperunt arma bellica sua, & descenderunt in partem extremam montis, & custodierunt eos sagittarii, & fundibularii, & lapidabant eos, & ascendebant in montana, & ceperunt omnia quæ erant in eis, & spolia eorum, & præda eorum, & reversi sunt in civitatem suam, & exaltatus est Holofernes, & omnis populus eius

aciet. & non cadet de populo tuo vt vir vnus.
ἕως ἂν ἐξαπόλωνται, καὶ οὐ πειρᾶται ἐν τῷ λαῷ σου ὡς ἀνὴρ εἷς.
manè in castris tuis custodiens omnem
ἀναπαυσιν δηλ τῆς παρεμβολῆς σου ἐξαφανίσασιν πάντα
virum ex exercitu tuo. & obtenerant sete-
κάθαρα ἐν τῇ δυνάμει σου καὶ ἐλπιεροπαίσασιν οἱ πάν-
ra tui fontem aquæ, qui erat de radice
δες σου τῆς πηγῆς τῆ ὕδατος, ἢ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης
montis quæ inde aquantur omnes habitantes
τὸ ὄρος δηλ ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦντες
Bethulia. & insternent eos sitis, & tradent
βαιτυλούα· καὶ αὐτοὶ ἐκτὸς ἡμῶν ἐλθόντες, καὶ ἐμπρήσουσιν τὴν
ciuitatem suam: & nos & populus noster ascendemus super
πόλιν ἑαυτῶν· καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ
promissa altitudines montium, & castrametabuntur super
ταῖς ὑπερῳαῖς τῷ ὀρέων, καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ'
eas in custodiam: ita erunt de ciuitate vt
αὐτοὺς εἰς φυλακήν· τῶ μὴ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως αὐ-
vnus. & consumescent in fame ipsi, & vxores
δρα ἵνα καὶ ταπεινωθῶσιν οἱ περὶ λιμοῦ αὐτοί, καὶ αἱ γυναῖκες
eorum. & filij eorum, & antequam veniat gladius
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν· καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ῥομφαίαν
super eos, subuertentur in plateis habi-
ἐπ' αὐτοὺς, καταστραφήσονται ἐν ταῖς πλατείαις τῆ οἰκη-
tationis eorum. & retribues eis retributionem ma-
σεως αὐτῶν· καὶ ἀποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονη-
lam, eo quòd rebellauerunt, & non obedierunt facere
ρὸν, ἀνθ' ὧν ἠπειθήσαν καὶ οὐχ ὑπήκουσαν τῷ προσώπῳ
tua in pace. Et placuerunt verba eorum coram Holo-
σου ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῶ ἐνώπιον ὁλο-
fernę, & coram omnibus famulis eius. & confes-
φέρνε, καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτῶ· καὶ σύν-
tim facere sicut locuti fuerunt. Et recesserunt castra
ταξεν ποιεῖν κατὰ ἐλάλησεν. καὶ ἀπῆραν παρεμβολὴ
filiorum Ammon, & cum eis millia quinque filiorū Assur, &
υἱῶν ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν χιλιάδες πέντε ἱππεῖς καὶ πεζοί· &
castrametati sunt in valle; & præoccupauerunt aquas
παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι· καὶ προκατελάβοντο τὰ ὕδατα
& fontes aquarum filiorum Israel. & ascenderunt filij
καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ· καὶ ἀνέβησαν υἱοὶ
Esau & filij Ammon, & castrametati sunt in montana contra
ησαῦ καὶ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ὀρεινῇ ἀπέναντι
Dothaim, & miserunt ex eis ad Austrū & Subsola-
Δωθαείμ· καὶ ἀπέστειλαν ἐξ αὐτῶν πρὸς νότον καὶ ἀπηλιώ-
nam contra Ecrebel, quæ est prope Chusi, quæ est super
τῶν ἀπέναντι ἐκρεβήλ, ἥ ἐστι πλησίον χουσί, ἥ ἐστι ἐπὶ τοῦ
torrentem Mochmur. & reliquum exercitus Assyrorum castra-
χειμάῤῥου μοχμούρ· καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν ἀσσυρίων παρ-
metati sunt in campo, & cooperuerunt omnem faciem
ενέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐκάλυψαν πᾶν τὸ πρόσωπον
terræ, & tabernacula & sarcinæ eorum castra fe-
τῆς γῆς· καὶ αἱ σκηναὶ καὶ αἱ ἀποσκευὴ αὐτῶν κατεστρατο-
cerunt in multitudine multa valde. Et filij Israel
πέδευσαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ οἱ υἱοὶ ισραὴλ
clamauerunt ad Dominum Deum suum, quoniam defecit animo
ἀνεβόησαν πρὸς κύριον θεὸν αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ
spiritus eorum, quoniam in circuitu arant omnes inimici eorum,
πνεῦμα αὐτῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν,
& non poterant fugere de medio eorum: & manserunt in exercitu
καὶ οὐκ ἦν δύναται φυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν· καὶ ἐμεῖναν κύκλῳ
eorum omnes congregatio Assyriorum, pedites & exercitus,
αὐτῶν πᾶσα συναγωγὴ ἀσσυρίων, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἅρματα
& equites eorum diebus triginta quatuor. & defecio-
καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν ἡμέρας τριακοντατέσσαρας· καὶ ἐξέλιπ-
nant omnibus habitantibus Bethuliæ omnia receptacula
ον πάντας τοὺς κατοικοῦντας βαιτυλούα πᾶσα τὰ ἀγγεῖα
sua aquarum. & lacus euacuabantur, & non habebāt
αὐτῶν τῶν ὑδάτων· καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο, καὶ οὐκ ἔσχον
ad bibendū ad satietatem aquam die vna, quoniā in mensura dabant
πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδοτο
eis ad b ibendū. & confluebant filij infantes eorum, & vxores
αὐτοῖς πιεῖν. καὶ ἠθύμησαν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες
& iuuenes defecerunt a sitis & cadebant in
καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ὑπὸ τῆς δίψης, καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς
plateis ciuitatis. & in transitibus portarum: &
πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἐν ταῖς ἐξόδοις τῶν πυλῶν· καὶ
non erat vigor amplius in eis. Et congregatus est vniuersus
οὐκ ἦν ἰσχὺς ἔτι ἐν αὐτοῖς. καὶ συνήχθησαν πᾶς ὁ
populus ad Oziam & principes ciuitatis, iuuenes,
λαὸς πρὸς ὀζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, οἱ νεανίσκοι
& mulieres, & pueri, & clamauerunt voce ma-
καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία· καὶ ἀνεβόησαν φωνῇ μεγά-
gna, & dixerunt coram omnibus senioribus. Iudicet
λῃ, καὶ εἶπαν ἐναντίον πάντων τῶν πρεσβυτέρων, κρίναι ὁ
Deus inter nos & vos, quoniam fecistis in nobis insultum
θεὸς ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν
magnam, non loquentes pacifica cum filiis Assyrorum.
μεγάλην, οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ μετὰ τῶν υἱῶν ασσούρ.
Et nunc non est auxiliator noster, sed vendidit nos
14 καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῖν, ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ
Deus in manibus eorum, vt proterreamur ante
θεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, τῶ καταστραφῆναι ἐναντίον
eos in sitis & perditione magna. Et nunc consu-
15 αὐτῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. καὶ νῦν δῆλα-
cata eos, & tradita ciuitatem omnem in direptionem
λίσαθε αὐτοὺς, καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς ἁρπαγὴν
populo Holofernæ & vniuerso exercitui eius. Quoniā melius
16 λαῷ ὀλοφέρνε καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. ὅτι κρεῖσσον
nos fieri eos in rapinam, quàm mori in
ἡμᾶς γενηθῆναι αὐτοὺς εἰς διαρπαγήν, ἢ ἀποθανεῖν ἐν
fine. erimus enim in seruos, & viuet anima nostra &
δίψῃ· ἐσόμεθα γὰρ εἰς δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ
non videbimus mortem infantum nostrorum in oculo
οὐ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων ἡμῶν ἐν ὀφθαλμοῖς
uestro, & vxores & filios nostros deficientes
ἡμῶν, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν ἐκλειποῦσας τὰς
animas ipsorum. Contestamur vobis cælum &
17 ψυχὰς αὐτῶν. μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ
terram, & Deum nostrū, & Dominum patrum nostrorū, qui
τὸν γῆν καὶ τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ κύριον τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς
vlciscitur nos secundum peccata nostra, & pecca-
ἐκδικεῖ ἡμᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰ ἁμαρτή-
ta patrum nostrorum, vt non faciat secundum verba
ματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ ποιήσῃ κατὰ τὰ ῥήματα
hæc in die hodierna. Et factum fuit planctus
18 ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον. καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς
magnus in medio congregationis omnium vniuersim. &
μέγας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων ὁμοθυμαδὸν· καὶ
clamauerunt ad Dominum Deum voce magna. Et dixe-
22 ἐβόησαν πρὸς τὸν κύριον θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπαν
runt ad eos Ozias, Confidite fratres: expectemus
πρὸς αὐτοὺς ὀζίας, θαρσεῖτε ἀδελφοί· ἐξακτερίσωμεν
adhuc quinque dies, in quibus conuertet Dominus Deus noster
ἔτι πέντε ἡμέρας, ἐν αἷς ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ
misericordiā suā super nos. non enim derelinquet nos in finem.
ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς· ἐὰν γὰρ ἐγκαταλίπῃ ἡμᾶς εἰς τέλος
Si autem transierint illi, & non venerit super nos adiutorium,
24 ἐὰν δὲ διέλθωσιν αὐταί, καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς βοήθεια,
faciam iuxta verbum vestrum. & dispersit populum in
ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν· καὶ ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὰς
sua castra. & ad muros & turres
ἑαυτῶν παρεμβολάς· καὶ ὅτι τὰ τεῖχη καὶ τοὺς πύργους τῆς
ciuitatem suæ aberunt, & vxores & filios
πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα
in domos suas miserant, & erant in humiliatione
εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀπέστειλαν· καὶ ἦσαν ἐν ταπεινώσει
multa in ciuitate.
πολλῇ ἐν τῇ πόλει.

CAP. VIII. ח.

Et audiuit in illis diebus Iudith filia

1 Καὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ θυγάτηρ
Merari, filij Ox. filij Ioseph, filij Oziel, filij Helcia, filij Ananiæ,
Μεραρὶ, υἱοῦ ὀξ, υἱοῦ ἰωσὴφ, υἱοῦ ὀζιὴλ, υἱοῦ ἐλκία, υἱοῦ ἀνανίου,
filij Gedeon. filij Raphaim. filij Acitho, filij Elu, filij Eliab. filij
υἱοῦ γεδεών, υἱοῦ ῥαφαὶμ, υἱοῦ ακιθὼ, υἱοῦ ηλεὶ, υἱοῦ ελιάβ, υἱοῦ
Nathanael. filij Samaliel. filij Saladai, filij Israel.
ναθαναὴλ, υἱοῦ σαμαλιὴλ, υἱοῦ σαλαδαὶ, υἱοῦ ισραὴλ.
Et vir eius Manasses de tribu sua. &
2 καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μανασσῆς τῆς φυλῆς αὐτῆς, καὶ τῆς
de familia eius, & mortuus est in diebus messis or-
πατριᾶς αὐτῆς· καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ κρι-
dei. Insultabat enim super alligantes manipulos
3 θῶν. ἐπέκεν γὰρ ἐπὶ τοὺς δεσμοῦντας τὰ δράγματα
in campo. & æstus venit super caput eius,
ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ὁ καύσων ἦλθεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς,
& cecidit in lectum suum, & mortuus est cum eis
καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτῆ· καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς μετὰ
patribus suis in agro qui inter Dothaim &
τῶν πατέρων αὐτῆ ἐν τῷ ἀγρῷ τῷ αἱ αμμων δωθαειμ καὶ
Bale-

Balamo. Et erat Iudith in domo sua viduæ
βαλαμω. καὶ ἦν Ιουδιθ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρευούσης 4
annis tribus & mensibus quatuor. Et fecit sibi tabernaculum
ἐτη τρία καὶ μῆνας τεσσαρας. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῇ σκηνὴν
in pastu pertori domus suæ, & imposuit super
ἐπὶ τῷ δώματι τῷ οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν 5
lumbum suum cilicium. & exuebatur eam vestes vi-
ὀσφὺν αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χη-
duitatis suæ. & lavabatur omnibus diebus viduitatis
ρείας αὐτῆς· καὶ ἐλούετο πάσας τὰς ἡμέρας τῆς χηρεί-
suæ, præter antesabbata & sabbata, & ante-
ας αὐτῆς, χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων, καὶ προ-
neomenias & festa, & solemnitates domus Israel.
νουμηνιῶν καὶ ἑορτῆς καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου Ισραὴλ.
Et erat speciosa forma, & elegans aspectu nimis. &
καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα· καὶ 6
reliquerat ei Manasses vir eius aurum & argen-
ὑπελείπετο αὐτῇ μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χρυσίον & ἀργύ-
tum, & famulos, & ancillas, & pecora, & agros, &
ριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καὶ κτήνη, καὶ ἀγρούς, καὶ
manebat in eis. Et non erat qui inferret in eam
ἔμενεν ἐπ' αὐτῶν. καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν ἐπ' αὐτὴν 7
verbum malum, quoniam timebat Deum valde. Et audivit
ῥῆμα πονηρὸν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θεὸν σφόδρα. καὶ ἤκουσε 8
verba populi mala contra principem, quoniam conster-
τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ κατὰ τοῦ ἀρχοντος, ὅτι ὠλιγο-
nati sunt in paucitate aquarum & audivit omnia
ψύχησαν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ὑδάτων· καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς
verba Iudith quæ locuta sunt ad eos Oziæ, quomodo indicavit
λόγους Ιουδιθ οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ὀζίαν, ὡς ἀπήγγει-
ei quod tradere et emaretem post dies quinque
αὐτοῖς ἃ διέθετο τὴν πόλιν μὴ ἡμέρας πέντε τοῖς
Assyriis. Et cum misisset ancillam suam quæ
Ἀσσυρίοις. καὶ ὡς ἀπέστειλε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς τὴν 9
præerat omnibus facultatibus suis, vocavit Oziam &
ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῇ, ἐκάλεσεν Ὀζίαν καὶ
Chabrin & Charmin presbyteros civitatis suæ:
Χαβρὶν καὶ Χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς,
& venerunt ad eam. Et dixit ad eos, Audite me
καὶ ἦλθοι πρὸς αὐτὴν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀκούσατέ μου
me principes habitantium Bethulua, quoniam rectum
μου ἄρχοντες τῶν κατοικούντων βαιτηλουα, ὅτι οὐκ εὐθὺς ὁ λό-
verbum vestrum quod locuti estis coram populo in die hac,
γος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ,
& constituistis iusiurandum hoc quod locuti estis inter Deum
καὶ ἐστήσατε τὸν ὅρκον τοῦτον ὃν ἐλαλήσατε ἀνὰ μέσον τοῦ θεοῦ
& eos. & dixistis traditurum esse civitatem immicis nostris,
καὶ αὐτῶν, καὶ εἴπατε συνδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν,
nisi in illis conversus fuerit Dominus ad adiuvandum nos.
εἰ μὴ ἐν αὐτοῖς ἐπιστρέψῃ κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν.
Et nunc qui estis vos qui tentastis Deum in die
καὶ νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς οἱ πειράσαντες τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέ- 10
hodierna, & statuunt pro Deo in medio filiorum homi-
ρᾳ τῇ σήμερον, καὶ ἵστασι θεὸν ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώ-
num? Et nunc Dominum omnipotentem sapientes, & nihil
πων; καὶ νῦν κύριον παντοκράτορα ἐξιστάζετε, καὶ οὐδὲν 11
cognoscens vigore in seculum, quia profundum cordis hominis
διαγινώσκετε ἰσχὺν τοῦ αἰῶνος· ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου
non metietur, & verba cogitationis eius non perspicit,
οὐκ ἐξιχνιάσετε, καὶ λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεται,
& quomodo Deum qui fecit omnia hæc scrutabitur, & ani-
καὶ πῶς τὸν θεὸν ὃς ἐποίησε πάντα ταῦτα ἐρευνήσει, καὶ
mum eius cognoscet, & cogitationem eius digeret.
τὸν νοῦν αὐτοῦ διαγινώσεται, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ καταστή-
Nequaquam fratres, ne ad iram excitetis Dominum
σετε. Μηδαμῶς ἀδελφοὶ, μὴ παροργίζετε κύριον τὸν 12
Deum nostrum, quoniam si noluerit in quinque diebus adiu-
θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούλῃ ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆ-
vare nos, ipse habet potestatem quo bonum voluerit defendere
σαι ἡμῖν, αὐτὸς ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι
& omnibus diebus. aut etiam exterminare nos ante fa-
καὶ πάσας ἡμέρας, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσ-
ciem inimicorum nostrorum. Vos autem ne sinueris
ώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ συνεχεάζετε τὰς 13
consilia Domini Dei nostri, quoniam non quasi homo Deus
βουλὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς
ut minetur, neque quasi filius hominis vitupe etur.
ἀπειλήσει, οὐδ' ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαπτοηθήσεται.
Ideoque expectante nos ab eo salutem, invo-
διὸ τοῦτον εἰ μὲν ἐκδεχόμενοι τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐπικαλε- 14
cemus eum in adiutorium nostrum, & exaudiet
σώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν· καὶ εἰσακούσεται τῆς
vocem nostram, si fuerit ei placitum quoniam non est in generatione
φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾖ αὐτῷ ἀρεστὸν· ὅτι οὐκ ἀνέστη ἐν τοῖς γενεαῖς
nostris, neque est in die hodierna, neque tribus neque fa-
ἡμῶν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, οὔτε φυλὴ, οὔτε πα-
milia, neque populus, neque civitas ex nobis qui adorent deos
τριὰ, οὔτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἱ προσκυνοῦσι θεοὺς
manufactos. Sicut fuit in prioribus
χειροποιήτους. καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότε- 15
diebus, quorum gentes dati sunt in gladium & rapinam
ραις ἡμέραις, ὧν γῆ ἐπέπεσον εἰς μάχαιραν καὶ διαρπαγὴν
patres nostri, & ceciderunt coram magna in conspectu inimicorum
οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν
nostrorum. Nos autem alterum Deum non cognovimus.
ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἐγνώμεθα.
Unde speramus quòd non despiciet nos, neque de
ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐκ ὑπερόψεται ἡμᾶς, οὔτε μὴ 17
genere nostro, neque cum captivi fuerimus nos, sic vocabitur
γένους ἡμῶν, οὕτε ἐν τῇ λήψεσθαι ἡμᾶς, ὅτως κληθήσεται ἡ
Iudea, & diripientur sancta nostra, & exqui-
ἰουδαία· καὶ διαρπασθήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ἐκζητή-
ret profanationem eius de ore nostro, & timorem
σει τὴν βεβήλωσιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, καὶ τὸν φόβον
oculorum nostrorum, & capitulatem terræ, &
τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς καὶ τὴν
desolationem hæreditatis nostræ convertet in caput
ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν
nostrum in gentibus, ubicunque servierimus illic, & eri-
ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ· καὶ ἐσόμε-
mus in offensionem, & in vituperium in conspectu possidentium
θα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων
nos, quoniam non dirigetur servitus nostra in gratiam,
ἡμᾶς· ὅτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν,
sed in dedecus ponet eam Dominus Deus noster.
ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν θήσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.
Et nunc fratres ostendamus fratribus nostris, quòd
καὶ νῦν ἀδελφοὶ δείξωμεν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι 18
à nobis pendet anima eorum, & sancta & domus
ἐξ ἡμῶν ἐκκρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος
& altare firmata sunt in nobis. præter omnia
καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπεστήριγται ἐφ' ἡμῖν· σὺν δὲ πάντα
hæc agamus gratias Domino Deo nostro, qui tentat
ταῦτα ἐξομολογησώμεθα κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει
nos sicut & patres nostros. Memores estote quæ fe-
ἡμᾶς καθὼς & τοὺς πατέρας ἡμῶν· μνήσθητε ὅσα ἐποίη- 19
cit cum Abraham: & quibus tentatis Isaac, & quæ
σε μὲν Ἀβραάμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν Ισαὰκ, καὶ ὅσα 20
facta sunt Iacob in Mesopotamia Syriæ pascens
ἐγένετο τῷ Ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας ποιμαίνοντι
oves Laban fratris matris suæ.
τὰ πρόβατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.
Quoniam non sicut illos examinavit in examen cordis
ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν εἰς ἑτασμὸν καρδίας 21
eorum, & non ultus est, sed ad monitionem flagellat
αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδίκησεν, ἀλλ' εἰς νουθεσίαν μαστιοῖ
Dominus appropinquantes sibi. Et dixit ad eam
κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν 23
Ozias, Omnia quæcunque dixisti in bono corde locuta es. &
Ὀζίας, πάντα ὅσα εἶπας ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας· καὶ
non est qui resistat verbis tuis, quoniam non in hodierno die
οὐκ ἔστι ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου· ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον
sapientia tua manifesta est, sed à principio dierum tuorum
ἡ σοφία σου φανερὸς ὄντι, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου
cognovit omnis populus prudentiam tuam, quoniam bona est
ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν συνέσιν σου, καὶ ὅτι ἀγαθὴ ὄζει τὸ
formatio cordis tui. sed populus fames valde,
πλάσμα τῆς καρδίας σου· ἀλλ' ὁ λαὸς διψήκασι σφόδρα,
& coegerunt nos ducere iocum sumus ea ere ea. &
καὶ ἠναγκασαν ἡμᾶς καθ' ὁδὸν ἐλαλήσαμεν πεῖσαι αὐτοὺς &
indecere iuramento quo locuti sumus, quod non transgrederemur.
ἐπαγαγεῖν ὅρκον ᾧ ἐλαλήσαμεν, ὃν οὐ παραβησόμεθα. καὶ
nunc ora tu pro nobis quoniam mulier religiosa es. & mittes
νῦν δέησαι σὺ περὶ ἡμῶν, ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ· καὶ ἀποστελεῖ
Dominus pluvium ad repletionem lacuum nostrorum, & non
κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ
deficiemus amplius. Et dixit ad eos Iudith Au-
ἐκλειφθησόμεθα ἔτι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ιουδιθ, ἀκού- 25
dite me. & faciam negotium quod peruenietur in generationes generationum
σατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς γενεῶν
ἐν-τῷ

filius generis nostri. Vos filiabus in porta
ἱερὶς ἡ γλῶς ἡμῶν. ὑμεῖς σήμερον λέγετε τῇ τύλῃ τῇ 26
nostræ hac, & erubescam ego cum ancilla mea. &
νύκτα ταύτῃ, καὶ ἐξιλάσομαι ἐγὼ μὲ τῆς ὥρας ἐκ καὶ
in diebus post quas dixit tradaturos civitatem
ἐν ταῖς ἡμέραις μὲθ' ἃς εἶπατε ἐφ' ἡμῖν παρδοῦναι τῇ πόλιν
inimicis nostris, respexit Dominus Israel in me-
τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπεσκέψατο κύριος τὴν ἰσραὴλ ἐν χει-
mu meæ. Vos autem non scrutabimini actum meum nō
ρὶ μου. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξιχνιάσετε τὴν πρᾶξίν μου· ἕως 27
cum annunciabo vobis quæ dum perficiantur quæ ego facio.
ἂν ἀπαγγελῶ ὑμῖν ἕως τὴν τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ.

Et dixit Ozias & principes ad eam. Vade in
καὶ εἶπεν Ὀζίας καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτὴν, πορεύου εἰς 28
pace, & Dominus Deus antecedat in ultionem
εἰρήνην, καὶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἔστω σὺν εἰς ἐκδίκησιν τῶν
inimicorum nostrorum. & reversentes de tabernaculo, abie-
ἐχθρῶν ἡμῶν· καὶ ἀποστρέψαντες ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἐπορεύθη-
runt ad muros suos.
σαν ἐπὶ τὰς δυνατείας αὐτῶν.

CAP. IX. Θ.

Iudith verò cecidit in faciem, & imposuit cinerem
Ιουδὶθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐπέθετο σποδὸν 1
super caput suum, & cilicium, quo induta erat,
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ ἐγύμνωσεν ὁ σάκκος ἐν ᾧ ἐνδεδύκειτο
ejicitur. & erat nuper oblatum in Hierusalem in
σάκκον· καὶ ὡὶ ἄρτι προσφερόμενον εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν
domum Domini incensum vesperæ illum. & clamavit
οἶκον κυρίου· τὸ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης· καὶ ἐβόησε
voce magno Iudith, & dixit, Domine Deus patris
φωνῇ μεγάλῃ ἰουδὶθ, καὶ εἶπεν· κύριε ὁ θεὸς τοῦ πατρός 2
mei Symeon, cui dedisti gladium in ultionem abrasgenarū,
μου συμεών, ᾧ ἔδωκας ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλοφύλων,
qui solverunt vulvam virginis in conquinationē, & nudaverunt fe-
οἱ ἔλυσαν μίτρας παρθένου εἰς μίασμα, καὶ ἐγύμνωσαν μη-
mur in confusionem, & profanaverunt virginitatem in opprobrium.
ρὸν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐβεβήλωσαν παρθενίαν εἰς ὄνειδος·
dixisti enim, Non sic erit. & fecerunt pro quibus dedisti princi-
εἶπας γὰρ, οὐχ οὕτως ἔσται· καὶ ἐποίησαν αἷθ' ὧν ἔδωκας ἀρχον-
pes eorum in eadem. & stratum eorum unigenati
τας αὐτῶν εἰς φόνον· καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν ἐρυθρύναντο
decepturn in sanguine. & percussisti servos in po-
τὴν ἀπατηθῆσαν εἰς αἷμα· καὶ ἐπάταξας δούλους ἐν δυ-
tentibus, & potentes in throno suo. & dedisti mu-
νάσεις, καὶ δυνάστας ἐπὶ θρόνους αὐτῶν· καὶ ἔδωκας γυ-
lieres eorum in prædam, & filias eorum in ca-
ναῖκας αὐτῶν εἰς σκῦλα, καὶ θυγατέρας αὐτῶν εἰς αἰχ-
ptivitatem, & omnia spolia eorum in divisionem filiis
μαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν υἱῶν
dilectorum tuorum, qui te æmulati sunt zelum tuum, &
ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλον σου, καὶ
abominati sunt conquinationē sanguinis sui, & invocaverunt te
ἐβδελύξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν, καὶ ἐπεκαλέσαντό σε
in auxiliatorem. Deus Deus meus, exaudi me viduam.
εἰς βοηθὸν· ὁ θεὸς ὁ θεός μου ἐπάκουσόν μου τῆς χήρας.
Tu enim fecisti prima illorum & illa, &
σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ ἐκεῖνα, καὶ τὰ 3
poster ora, & præsentia & superuenientia cogitasti, &
μετέπειτα καὶ τὰ νῦν, καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης, καὶ
adfuerunt quæ decrevisti & disposuit. Ecce adsumus
παρέσησαν ἃ ἐβουλεύσω, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ παρεσμεν.
Omnes enim viæ tuæ parate, & judicia tua in pro-
πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἑτοιμοι, καὶ αἱ κρίσεις σου ἐν προ- 4
videntia. Ecce enim Assyrii multiplicati sunt in potentia
γνώσει. ἰδοὺ γὰρ ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει 5
sua, exaltati sunt in equo ascensore, gloriati sunt in
αὐτῶν, ὑψώθησαν ἐν ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐμεγαλαύχησαν ἐν
brachio peditum, speraverunt in clypeo, & arcu, & fu-
βραχίονι πεζῶν, ἐπῆραν ἐν ἀσπίδι καὶ σφενδόνῃ, καὶ
sibus, & non cognoverunt te Dominum conterentem bella Do-
οὐκ ἔγνωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος συντρίβων πολέμους· κύ-
minus in tabernaculis tuis. Cum fervidum in virtute tua,
ριος ὄνομά σοι σὺ ῥῆξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου,
& contere potentiam eorum in indignatione tua. destruunt
καὶ κατάβαλε τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου, ἐβεβήλωσαν
enim sanctificare sanctificationem tuam, polluere tabernaculum
τὸ ἁγίασμά σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς κα-
quietis nominis tui, & dejicere cor-
ταπαύσεως τοῦ ὀνόματός σου, καὶ καθαλεῖν σιδήρῳ

cornu altaris tui respice in superbiam eorum mit-
τε ἀς θυσιαστηρίου σου βλέψον εἰς ὑπερηφανίαν αὐτῶν· καὶ ἀπό-
te iram tuam in capita eorum. Da in ma-
στειλον τὴν ὀργήν σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν. δός ἐν χειρὶ 12
nu mea viduæ quod cogitavi robur. percute servum
μου χήρας ἰσχὺν ἐπινοήσεως μου· πάταξον δοῦλον
ex labiis deceptionis mei super principem, & principem super ser-
ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ' ἄρχοντα, καὶ ἄρχοντα ἐπὶ θε-
um suum. frange eorum celsitudinem in manu fe-
ράπαινα αὐτῶν· θραῦσον αὐτῶν τὸ ἀίσχημα ἐν χειρὶ θη-
minæ: Nō enim in multitudine robur tuum, neque potentia
λείας. οὐ γὰρ ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστία 13
tua in fortibus, sed humilium es Deus, & minorum es
σου ἐν ἰσχυσιν, ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ πένης, καὶ ἐλαττόνων εἶ
adjutor, defensor imperecundus, desperantium pre-
βοηθὸς, ἀσπιλιστὴς ἀθενούντων, ἀπεγνωσμένων σω-
ctor, spe carentium salvator: vique vique, Deus patris mei,
στὴρ, ἐλπίδος μόνων σωτὴρ καὶ ναί, ὁ θεὸς τῆς πατρός μου,
& Deus hæreditatis Israel. Dominator cæli ter-
καὶ θεὸς κληρονομίας ἰσραὴλ· δέσποτα τοῦ οὐρανοῦ 14
& terræ, creator aquarum, rex universæ creaturæ
καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδάτων, βασιλεῦ πάσης κτίσεως
tuæ, tu exaudi deprecationem meam. Et da verbum meū
σου, σὺ εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου. καὶ δὸς λόγον μου 15
& decipiendum, & vulnus, & cicatricem eis, qui adversū
καὶ ἀπάτην καὶ τραῦμα καὶ μώλωπα αὐτοῖς, οἳ κατὰ
testamentum tuum, & domum sanctificatam tuam. & verticem
τῆς διαθήκης σου, καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου, καὶ κορυφὴν
Sion. & domum possessionis filiorum tuorum, decreverunt de-
σιών, καὶ οἴκου κατασχέσεως υἱῶν σου, ἐβουλεύσαντο σκλη-
ere. & fac super omnem gentem tuam, & omnem potentiam
ρεῦσαι· καὶ ποίησον ἐπὶ παντὸς ἔθνους σου, καὶ πάσης δυνάμεως
& fortitudinē, quoniā nō est alius defensor genti Israel,
καὶ κράτους, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος ὑπερασπίζων τῷ ἔθνει ἰσραὴλ,
nisi tu.
εἰμὴ σύ.

CAP. X. ι.

Et factum est ut cessarent clamare ad Deum Israel,
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσαντο βοῶσαι πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ, 1
& consummarent omnia verba hæc, & surrexit de
καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνέστη ἀπὸ
toma. Et vocavit ancillam suam, & de-
τῆς πλίνθου. καὶ ἐκάλεσε τὴν θεραπαινὰν αὐτῆς, καὶ κα-
scendit in domum qua mœrebatur in ea in diebus
τέβη εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις
sabbatorum, & in festivitatibus suis: & evolans
τῶν σαββάτων, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς· καὶ ἀφεῖλετο τὸν
cilicium quo induta erat, & exuit se vestimen-
σάκκον ὃν ἐνεδύσατο, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς
tum viduitatis suæ. Et lavit os aqua
χηρεύσεως αὐτῆς. καὶ ἀφεμιλύσατο τὸ σῶμα ὕδατι, 2
& unxit unguento pingui, & discriminavit crines capi-
καὶ ἤλειψατο μύρῳ παχεῖ, καὶ διέταξε τὰς θρίχας τῆς κεφα-
tis sui, & imposuit mitram super ipsum, & duta est
λῆς αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο μίτραν ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἐνεδύσατο
vestimentis sponsalitiis suis, in quibus ornabatur in
τὰ ἱμάτια τῆς δόξης αὐτῆς, ἐν αἷς ἐφολίζετο ἐν ταῖς
diebus vitæ viri sui Manasse. Et assum-
ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ. καὶ ἐλα- 3
psit calceamenta in pedibus suis, & induit brachiorū su-
βε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ ἐφεμίσατο τοὺς χλι-
os ornamenta, & dextrariola, & anulos, & inaures, &
σῶνας, καὶ τὰ ψέλλια, καὶ τοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ ἐνώτια, καὶ
omne ornamentum suum. Et ornata est va-
πάντα τὸν κόσμον αὐτῆς. καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα 4
ut deceptionem virorum quicumque videant eam.
εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν.
Et dedit ancillæ suæ ascopam vini & vas
καὶ ἔδωκε τῇ θεραπαινῇ αὐτῆς ἀσκὸν οἴνου καὶ κεραμί- 5
olei, & peram simplicium farinæ & pa-
νην ἐλαίου, καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλεύρου καὶ παλάθης καὶ
nibus mundis & dimisit omnia vasa
ἄρτων καθαρῶν· καὶ ἐφεμίλωσε πάντα τὰ ἀγγεῖα
sua, & imposuit in ea. Et exierunt simul
ἑαυτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ ἐξῆλθον ἐμοὶ δύο τὴν 7
portam civitatis Bethuliæ, & invenerunt præfectos super eam
πύλην τῆς πόλεως βαιτουλιὰ, καὶ εὗρεν ἐστῶτας ἐπ' αὐτῇ
Ozias & presbyteri civitatis & [illegible]
ὀζίαν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως χαβρεν καὶ

μὰν

tum. Vt autem viderunt eam, & erat mutata fa-
μου ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ ἠλλοιωμένον τὸ πρό- 8
ciem eius, & vestem mutatam eius
σωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στολὴν μεταβεβλημένην αὐτῆς,
Mirum sunt in pulchritudine eius valde nimis. &
ἐθαύμασαν ὅλῃ τῇ ψυχῇ αὐτῆς ὅλῃ τολὺ σφόδρα· καὶ 9
dixerunt ei, Deus Deus patrum nostrorum det te in gra-
εἰς τὸν αὐτῆ, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῆ πατράσι μῶν δῴη σε εἰς χά-
tiam. & perficiat studia tua ad gloriam
ριν καὶ τελείωσαι τὰ βλαστήματά σου εἰς καυχήμα
filiorum Israel, & exaltationem Hierusalem: & adoraverunt
υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ὕψωμα Ἰερουσαλήμ· Ἐ προσεκύνησαν
Deum. Et dixit ad eos. Percipite aperite mihi
τῷ θεῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὰς, βλαπάζατο αἰσθέσι μοι 10
portam civitatis. & visibo in consummationem
τὴν πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν
verborum quæ locuta es mecum. & perceperunt mulieres
λόγων ὧν ἐλάλησάς μοι· ἐμοὶ καὶ συνέταξαν τοῖς παισίσκοις
aperire ei, sicut locuta est: & fecerunt sic.
αὐοίξαι αὐτῇ καθὼς ἐλάλησε· καὶ ἐποίησαν οὕτως.
Et exiit Iudith ipsa & ancilla eius cum ea.
Καὶ ἐξῆλθεν Ἰουδὶθ αὐτὴ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ' αὐτῆς· 11
Speculabantur autem eam viri civitatis, quousque descen-
ἐθεασάτησαν δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, ἕως ἧ κατέ-
deret montem, & quousque pertransiret vallem: & non amplius viderunt
βη τὸ ὄρος, καὶ ἕως ἧ ἐπῆλθε τὸν αὐλῶνα Ἐ οὐκέτι ἐθεώρησαν
eam. & abierant in valle in rectum.
αὐτὴν· καὶ ἐπορεύοντο εὐ τῇ αὐλῶνι εἰς εὐθεῖαν.
Et obtutuerunt ei vigilia Assyriorum, &
καὶ συνέλαβον αὐτὴν οἱ φυλακὴ τῆ ἀσσυρίων, καὶ 12
tenuerunt eam, & interrogaverunt eam. Quorum es & va-
συνέλαβόντο αὐτὴν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὴν, τίνων εἶ καὶ πό-
de venis? Et dixit. Filia sum Hebræorum, & fu-
θεν ἔρχῃ καὶ ἐπτ, θυγάτηρ εἰμὶ τῆ ἑβραίων, καὶ ἀπὸ δι- 13
gia à facie eorum, quoniam futurum est ut detur
δράσκω ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι
vobis in depredationem. Et ego venio ad Ia-
ὑμῖν εἰς καταβρομα. κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσω- 14
cerem Holofernis principis exercitus vestri, ut annun-
πον ὀλοφέρνου ἀρχοστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν, τὰ ἀτασθέ-
ciem verba veritatis: & ostendam ei faciem viam
λαγα ῥήματα ἀληθείας· καὶ δείξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδὸν
per quam ibit, & dominabitur omnium montanorum: & non
καθ' ἣν πορεύσεται καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρεινῆς· καὶ οὐ
interibit virorum eius earum una, neque spiritus
διαφανήσει τῆ αὐδενὶ αὐτῆ σαρξ μία, οὐδὲ πνεῦμα 15
vitæ. Cum audissent auditum veri verba eius, confide-
ζωῆς. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς, κατε- 15
ravertunt faciem eius, & erat eorum ea mirabi-
πάσαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῆ θαυμα-
lis pulchritudine nimis. Et dixerunt ad eam, Confortasti
σία τῆ κάλλει σφόδρα. καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, σέσωκας 16
animam tuam festinans descende ad faciem
τὴν ψυχήν σου σπεύδουσα καταβῆναι εἰς πρόσωπον Ἐ κυρίου
nostri. Et nunc accede ad tabernaculum eius, & de-
ἡμῶν. καὶ νῦν πρόσελθε δὴ τὴν σκηνὴν αὐτῆ, καὶ ἀφ' 17
nobis comitabuntur te, donec commendent te in ma-
ἡμῶν πομπεύουσί σε ἕως ἂν παραδώσουσί σε εἰς τὰς χει-
nus eius. Si autem feceris eam, ne timeas in corde
ρας αὐτῆ· ἰδοὺ δὲ σῆς ἐναντίον αὐτῆ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ
tuo, sed annuncia iuxta verba tua, & bene tibi
σου, ἀλλὰ ἀνάγγειλον κῦ τὰ ῥήματα σου, καὶ εὖ σοι
facient. & elegerunt ex eis viros centum, & ex-
ποιήσουσι· καὶ ἐπίλεξαν ἐξ αὐτῆ ἄνδρας ἑκατόν, καὶ παρέ-
cum iuxerunt ei, & ancillæ eius: Et duxerunt eam
ζεύξαν αὐτῇ καὶ τῇ ἄβρα αὐτῆς. καὶ ἤγαγον αὐτὴν 18
ad tabernaculum Holofernis. & factus est concursus in omnibus
ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου· καὶ ἐχύθητο συνδρομὴ ἐν πάσῃ τῇ
castris; diffusum enim in tabernaculis adventus
στρατιᾷ· ἦν, διὰ τῶν ἐξ αὐτῆς εἰς τὰ σκηνώματα ἡ παρουσία
eius. & venientes circumdabant eam: quæ stabant extra
αὐτῆς· καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν αὐτὴν, ὡς εἰσῆκει ἔξω 19
tabernaculum Holofernis, quousque annunciaverunt ei de ipsa.
Ἐ σκηνῆς ὀλοφέρνου, ἕως προσήγγειλαν αὐτῆ περὶ αὐτῆς.
& mirabantur in pulchritudine eius, & mirabantur
καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῇ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς
filios Israel. Et dixit unusquisque ad proximum suum.
υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτῆ, 20
Quis contemnet populum hunc, qui habet in scipio mulieres
τίς καταφρονήσει Ἐ λαῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας

talem? quamobrem non bonum est relinqui ex eis virum
τοιαύτας; ὅτι οὐ καλὸν ὅτι ἀφεθείησαν ἐξ αὐτῆ αἰσθέ-
unum, qui dimissi possent decipere omnem
ἕνα, οἱ ἀριθμοῦντες δυνήσονται καταφρίσαι πᾶσαν τὴν
terram. & exierunt qui dormiebant apud Holofernem, & omnes
παῦλιν. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐν τῇ καθεύδοντες ὀλοφέρνῃ καὶ πάν-
tum familiæ eius & introduxerunt eam in tabernacu-
τες οἱ θεράποντες αὐτῆ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν σκη-
lum. Et erat Holofernes requiescens super lectum suum
νήν. κῦ ἦν ὀλοφέρνης ἀναπαυόμενος ἐπὶ Ἐ κλίνης αὐτῆ 22
in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & sma-
ἐν τῷ κωνωπίῳ, ὃ ἦν ἐκ πορφύρας κῦ χρυσίου, καὶ σμα-
ragdo, & lapidibus pretiosis immensum. & annunciave-
ράγδου κῦ λιθων πολυτελῶν καθυφασμένον· καὶ ἀπήγγει-
runt ei de ea. & exiit in prosenium, & lam-
λαν αὐτῆ περὶ αὐτῆς· κῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸ προσκήνιον, κῦ λαμ-
pades argenteæ præcedentes eum. Vt autem venit ante fa-
πάδες ἀργυραῖ προήγουσαι αὐτῆ· ὡς δὲ ἦλθε κῦ πρό-
ciem eius Iudith & servorum eius, obstupe-
σωπον αὐτῆ Ἰουδὶθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτῆ, ἐθαύμα-
runt omnes in pulchritudine faciei eius. & ca-
σαν ἅπαντες ὅτι τῷ κάλλει τῷ προσώπου αὐτῆς· κῦ πεσὼ-
dens supra faciem, adoravit eum. & elevaverunt eam
σα ὅτι πρόσωπον, προσεκύνησεν αὐτῷ· κῦ ἤγειραν αὐτὴν
servi eius
οἱ δοῦλοι αὐτῆ.

CAP. XI. ια.

Et dixit ad eam Holofernes, Confide mulier, ne
Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, θάρσησον γύναι· μὴ 1
paveas in corde tuo; quoniam ego non nocui
φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα οὐθένα,
qui elegit servire Nabuchodonosor regi universæ
ὃς τὰς ἐρίπκει δουλεύειν ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ πάσης
terræ. Et nunc populus tuus qui habitat montana, si non
γῆς. κῦ νυν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινὴν, εἰ μὴ 2
contempsissent me, non elevassem lanceam meam super eos, sed ipsi
ἐφαύλισάν με, οὐκ αὖ ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ' αὐτούς, ἀλλ' αὐτοὶ
sibi fecerunt hæc. Et nunc dic mihi causa
ἑαυτοῖς ἐποίησαν ταῦτα. καὶ τὺν λέγε μοι τίνος ἕνεκα 3
fugisti ab eis, & venisti ad nos: venia enim ad te
ἀπέδρας ἀπ' αὐτῆ, καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς· ἧκεις γὰρ εἰς σω-
lutem; confide. in nocte hac vives & in crastinum,
τηρίαν, θάρσει· ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ Ἐ εἰς τὸ λοιπόν.
non enim est qui noceat te, sed bene tibi facient
οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀδικήσει σε, ἀλλ' εὖ σοι ποιήσ καθὼς γνῇ.)
servus domini mei Nabuchodonosor regis.
τοῖς δούλοις τῷ κυρίου μου ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλέως.
Et dixit ad eam Iudith, Accipe verba famulæ
καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰουδὶθ, δέξαι τὰ ῥήματα Ἐ δούλης 4
tuæ, & loquatur ancilla tua ante faciem tuam.
σου. καὶ λαλησάτω Ἐ παιδίσκη σου κῦ πρόσωπόν σου,
& non annunciabo mendacium domino meo in nocte hac.
καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρίῳ μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ·
& si secutus fuerit verba ancillæ tuæ, perficiet
Ἐ ἐὰν κατακολουθήσῃς τοῖς λόγοις Ἐ παιδίσκης σου, τελείως
eum facies mecum. Deus. & non cadet
ποιήσει μετ' σοῦ ὁ θεὸς, καὶ οὐ πεσεῖται ὁ
dominus meus à studio suo. Vivus enim ego
κύριός μου τῆ βλαστήματος αὐτοῦ. ζῇ γὰρ ὁ βασι- 5
Nabuchodonosor vindicta terræ, & vivus virtus eius, qui
λεὺς ναβουχοδονόσορ τιμωρὸς γῆς, κῦ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς
misit te ad correctionem omnis animæ; quoniam non solum
ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυχῆς, ὅτι οὐ μόνον
homines per te servient ei, sed & bestiæ
ἀνθρωποι δουλεύσουσι αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία
agri & armenta & volatilia cæli propter fortitudinem
τοῦ ἀγροῦ κῦ τὰ κτήνη κῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ζήσῃ Ἐ ἰσχύος
tuam vivent tibi Nabuchodonosor & omnis domus eius.
σου ζήσονται ὅλῃ ναβουχοδονόσορ κῦ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ.
Audivimus enim sapientiam tuam, & industrias
ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφίαν σου καὶ τὰ πανουργήματα Ἐ 6
animæ tuæ, & annunciatum est universæ terræ, quod tu solus bonus
ψυχῆς σου, κῦ ἀπηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι σὺ μόνος ἀγαθὸς
in omni regno, & potens in scientia, & mirabi-
ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, κῦ δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ, καὶ θαυμα-
lis in exercitu belli. Et nunc verbum quod locutus
στὸς ἐν στρατεύματι πολέμου. καὶ νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλη- 7
est Achior in conclavi tuo, audivimus verba eius.
σε Ἀχιὼρ ἐν συνεδρίᾳ σου, ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ,

quoniam ceperunt eum viri Bethuliæ, & nuncia-
ὅτι ἐφείλκυσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες Βαιτυλούα, καὶ ἀπήγ-
erit ex omnia quæ locutus est ipse apud eos: ideò de-
λει αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλησεν αὐτὸς ᾧ δὲ σύ· διὸ δί-
minator domine, ne transgrediatur verbum eius, sed pone
αιος κύριε μὴ παρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάστη
ipsum in corde tuo, quoniam verum est. Non enim fumi-
αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκδι- 8
tus vindicta de genere nostro, nec enim prævales gladius contra eos, nisi
κεῖται τὸ ῥόμφαιά σου ἡμῶν, οὐ γὰρ ἰσχύϊ ῥομφαία ἐπ' αὐτούς, εἰμὴ
peccaverint contra Deum suum. & nunc vt non sit dominum
ἁμάρτωσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός
meum expulsus & rejecta desistens. Et cecidit mens super
μου ἐκβεβλημένος καὶ ἀπερισπάστως. καὶ ἐπέπεσε θάμβος ὅλη 9
faciem eorum, & deprehendit eos peccatum, in quo
περίσωσον αὐτόν, καὶ κατελάβετο αὐτοὺς ἁμάρτημα, ἐν ᾧ
irritabunt Deum suum, quandocunque fecerint abso-
παροργιοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν ὁπηνίκα ἐὰν ποιήσωσιν ἀπε-
ditatem. Quoniam defecerunt ea cibaria sua,
δίατον. ὅτι παρῆλθεν αὐτοὺς τὰ βρώματα αὐτῶν, 10
& diminuta est omnis aqua. Et ordinaverunt iungere manum
καὶ ἐστερεύθη πᾶν ὕδωρ. καὶ ἐβουλεύσαντο σφαγῆναι
pecoribus suis. & omnia quæ distulit ea
τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα διετάξατο αὐτοῖς ὁ
Deus in legibus suis ne manducarent, decreverunt impedire.
θεὸς ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δαπανῆσαι·
& primitias frumenti, & decimas vini &
καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ
olei, quæ servaverunt sanctificatas sacerdotibus assistentibus
ἐλαίου, ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς παρεστηκόσιν
in Hierusalem ante faciem Dei nostri, decre-
ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κατεί-
verunt consumere, quoniam manibus contingere
ρασιν ἐξαναλῶσαι, ὧν ἁπτοῖς χερσὶν καθῆκεν ἅψασθαι
quenquam eorum de populo. Et miserunt in Hierusalem, quoniã
οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ· καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅτι
& ibi habitantes fecerunt hæc usque transfuderunt
καὶ οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα· ἐκχεῖν μεταχωσάσαν
ipsis semissionem à senatu, & essent quoniã renun-
αὐτοὺς τὴν ἄφεσιν ᾧ δὲ ἡ γερουσία καὶ ἴσονται εἰς ἀπο-
ciet ipsis, & facient. dabuntur tibi in perditionem in
γείλῃ αὐτοῖς καὶ πάντες, οἱ δηθέντες σοι εἰς ὄλεθρον ἐν τῇ
die illa. Vnde ego ancilla tua, cognoscens omnia
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη σου ἐπιγνοῦσα πάντα 12
hæc, fugi à facie eorum. & misit me
ταῦτα, ἀπέδραν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ ἀπέστειλέ με
Deus ad faciendum tecum rem, in quibus obstupebit om-
ὁ θεὸς ποιῆσαι μετ' σοῦ πρᾶγμα, ἐφ' οἷς ἐκστήσεται πᾶ-
nis terra, quicunque audierint hæc. Quoniã ancilla tua religio-
σα ἡ γῆ ὅσοι ἂν ἀκούσωσιν αὐτά. ὅτι ἡ δούλη σου θεοσε- 13
sa est, & colens nocte & die Deum ce-
βὴς ὄζει, καὶ θεραπεύουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν θεὸν Ϛ ου-
li: & nunc manebo apud te, domine mi, & exibit
σαν Ϛ τὸν μῆνα ᾧ δὲ σοὶ κύριέ μου, καὶ ἐξελεύσεται ἡ
ancilla tua in nocte in vallem, & orabo
δούλη σου κϑ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα, καὶ περισυξομαι
ad Deum; & annunciabit mihi quando fecerunt pec-
πρὸς τὸν θεὸν Ϛ αἰ ἀγγελεῖ μοι πότε ἐπέπεσον τὰ ἁμάρ-
cata eorum. & veniens relecam tibi. & exibo
τήματα αὐτῶν· καὶ ἐλθοῦσα περισωσόμαι σοι Ϛ ἐξελεύσο-
cum amne exercitus tui, & nullus est qui resistat tibi ex
μαι μετὰ δυνάμεως σου, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί σοι ἐξ
eo, & adducam te per medium Iudææ, quousque venias
αὐτῶν· καὶ ἄξω σε διὰ μέσου τῆς Ἰουδαίας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν
ante Hierusalem. & ponam sedem tuam in medio
ἀπέναντι Ἱερουσαλήμ· καὶ θήσω τὸν θρόνον σου ἐν μέσῳ
eius, & aget eos sicut oues quibus nõ est pastor. & non
αὐτῆς, Ϛ ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν· καὶ οὐ
latrabit canis lingua sua contra te. Quoniã mihi
γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπέναντί σου. ὅτι μοι 14
hæc dicta sunt per prouidentiam meam, & annunciata sunt mihi, &
ταῦτα ἐλαλήθη κϑ προγνώσει μου καὶ ἀπηγγέλη μοι, κϑ
missa sum nunciare tibi. Et placuerunt verba eius
ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῆς 15
coram Holoferne, & coram omnibus pueris
ἐναντίον ὀλοφέρνου, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων
eius. & mirati sunt in sapientia eius, & dixerunt,
αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς, καὶ εἶπαν,
Non est talis mulier à finibus vsq; ad fines terræ in pulchritudine
οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς γῆς ἐν κάλλει 16

faciei, & prudentia verborum. Et dixit ad eam
προσώπου καὶ συνέσει λόγων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν 17
Holofernes. Bene fecit Deus qui misit te ante
ὀλοφέρνης, ἐὖ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τῶν
populum vt esset in manibus nostris fortitudo, in auxilium contemnen-
λαοῦ Ϛ γένηται ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, εἰς δὲ τοὺς φαυλί-
tibus dominum meum, perditio. & nunc venusta es tu in aspectu
σαντα Ϛ κύριόν μου ἀπώλειαν· καὶ νῦν ἀγαθὴ εἶ σὺ ἐν τῷ εἶδει
tuo, & bona in sermonibus tuis. quòd si feceris sicut
σου, καὶ ἀγαθὰ ἐν τοῖς λόγοις σου. ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὼς
locuta es, Deus tuus erit mihi Deus, & tu in domo re-
ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μοι θεός, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ βασι-
gis Nabuchodonosor sedebis, & eris nominata in vni-
λέως ναβουχοδονόσορ καθήσῃ, καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ ἕως πᾶ-
uersa terra.
σαν τὴν γῆν.

CAP. XII. ϛ.

Et iussit introducere eam vbi reposita erant the-
1 Καὶ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν ὅπου ἐτίθετο τὰ ἀργυρώ-
sauri eius. & iussit mensam parari ei ex
ματα αὐτοῦ· καὶ συνέταξε καθασρωθῆναι αὐτῇ ἀπὸ τῆς
cibaria sua, & vino suo ad bibendum. Et dixit
2 ὀψοποιημάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πιεῖν. καὶ εἶπεν
Iudith, Non manducabo ex eis, vt non fiat scandalum,
Ἰουδὶθ, οὐ φάγομαι ἐξ αὐτῶν ἵνα μὴ γένηται σκάνδαλον,
sed de inquæ secuta sunt me, fiet expensa.
ἀλλ' ἐκ τῆς ἀκολουθησάσης μοι χορηγηθήσεται.
Et dixit ad eam Holofernes. Si autem defecerint quæ sunt
3 καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα
tecum, vnde potemur nisi tibi date similia eorum? nõ enim est
μεθ' σοῦ, πόθεν πόμεθα σοι δοῦναι ὅμοια αὐτοῖς; ὑπάρχει γὰρ ὀχυ
nobiscum de genere tuo. Et dixit Iudith ad
μεθ' ἡμῶν ἐκ τοῦ γένους σου. καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ πρὸς
eum, Viuit anima tua domine mi, quoniã non expendet ancilla tua
αὐτὸν, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου, ὅτι οὐ δαπανήσῃ ἡ δούλη σου
quæ sunt mecum, donec faciat Dominus in manu mea quæ
τὰ ὄντα μετ' ἐμοῦ, ἕως ἂν ποιήσῃ κύριος ἐν χειρί μου ἃ
decrevit. Et induxerunt illam serui Holofer-
4 ἐβουλεύσατο. καὶ ἤγαγον αὐτὴν οἱ θεράποντες ὀλοφέρ-
nis in tabernaculum, & dormivit vsque ad medium nocte, &
νου εἰς τὴν σκηνὴν· καὶ ὕπνωσε μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός, καὶ
surrexit ad matutinam custodiam. Et misit ad
5 ἀνέστη πρὸς τὴν ἐωθινὴν φυλακήν. καὶ ἀπέστειλε πρὸς
Holofernem, dicens: iubeat iam dominus meus dimittere
ὀλοφέρνην λέγουσα, κελευσάτω δὴ ὁ κύριός μου ἐξελθεῖν τὴν
ancillam suam ad orationem exire.
7 δούλην σου ὅτι προσευχὴν ἐξελθεῖν. καὶ ἐπέταξε
Et iussit Holofernes satellitibus, ne prohiberent eam. &
ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι, μὴ ἐμποδίζειν αὐτὴν· καὶ
mansit in castris diebus tribus. Et ex-
8 παρέμεινεν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς. καὶ ἐξεπο-
ibat per noctem in vallem Bethuliæ, & baptiza-
ρεύετο κϑ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα βαιτυλούα, καὶ ἐβαπτί-
batur in fonte aquæ in castris.
ζετο ὅλῃ τῇ πηγῇ τοῦ ὕδατος ἐν τῇ παρεμβολῇ.
Et vt ascenderat, orabat Dominum Deum Israel, vt dirigeret
9 καὶ ὡς ἀνέβη, ἠδέετο τὸν κύριον θεὸν ἰσραὴλ, κατευθύναι
viam eius ad exaltationem filiorum populi sui.
τὴν ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστασιν τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
Et introiens munda manebat in tabernaculo vsque
10 καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέμενεν ἐν τῇ σκηνῇ μέχρις
dum tolleret escam suam ad vesperam. Et
11 οὗ φροσπόιγκατο τὴν ἔοφὴν αὐτῆς εἰς ἑσπέραν. καὶ
factum est in die quarto, fecit Holofernis conuiuiũ
ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν ὀλοφέρνης πότον
seruis suis solis, & non vocauit ad conuiuium quem-
τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, καὶ οὐκ ἐκάλεσεν ὡς τὴν κλῆσιν ὑπὲ-
quã eorũ qui ad vsus. Et dixit Bagoe eunucho, qui
ρα τῷ φρὸς τοῖς χρείαις· καὶ εἶπε βαγώα τῷ εὐνούχῳ, ὃς
erat præfectus super omnia quæ eius. Suade iam vadens
ἦν ἐφεστηκὼς ὅλῃ πάντων τῷ αὐτοῦ, πεῖσον δὴ πορευθεὶς Ϛ
mulierem Hebræam, quæ est apud te, vt veniat ad me,
γυναῖκα τὴν ἐβραίαν ἣ ἔστι φ᾽ σοί, τοῦ ἐλθεῖν φρός με
& manducet & bibat nobiscum. Ecce enim confusio
12 καὶ φαγεῖν κϑ πιεῖν μεθ' ἡμῶν. ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ φο-
speciei nostræ, si fœminam talem dimiserimus, non commi-
σώπῳ ἡμῶν, εἰ γυναῖκα τοιαύτην ἀπρισόμεν ὐχ ὁμιλή-
sicantes cum ea, quod nisi eam attraxerimus, irri-
σαντες αὐτὴν ὅτι ἐὰν μὴ αὐτὴν ἕλκυσωμεν καγε-
λάσεται

δεδῶ σοι. Et exiit Bagoas à facie
λάσεταί μου. καὶ ἐξῆλθε Βαγωας ἀπὸ προσώπου 13
Holofernis, & introiuit ad eam, & dixit: Ne grauetur
ὁλοφέρνης κ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν, κ εἶπε· μὴ ὀκνησάτω ἡ
ancilla bona hæc veniens ad dominum meum, honoratiorem
παιδίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἢ δοῦσα πρὸς τὸν κύριόν μου δόξα-
eminentem ante faciem eius, & bibere nobiscum ad iocun-
σθαι κ᾽ προσωπον αὐτοῦ, & ποιεῖν μεθ᾽ ἡμῶν εἰς δόξαν
ditatem vnum, & fieri in die hac, ve vna fi-
σωτῆριον οἶκον, καὶ γενηθῆναι ὡς υἱοὺς
lia filiorum Assy sæcuique assistentium in domo Nabuchodo-
γαὶ πᾶν τῷ υἱῷ ασσυρ, οἱ παρεστήκασιν ἐν οἴκῳ ναβυχοδο-
nosor. Et dixit ad eum Iudith: Et quæ sum ego vt con-
νόσορ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ιουδιθ, κ τίς εἰμὶ ἐγὼ αὐ- 14
tradicam domino meo? Quoniam omne quod erat in ocu-
τὸς ὅτι ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁδηγὸς
lis aut placitum, festinans faciem, & fecit mihi hoc
μοῦς αὐτοῦ ἀρίστως ἀπόδοσαι πρόσωπον, καὶ ἔσῃ μοι ζῶντος 16
ad exultationem vsque ad diem mortis mee. Et surgens
εἰς ἀγαλλίαμα ἕως ἡμέρας θανάτου μου. καὶ ἀναστᾶσα 17
ornata est vestimento, & omni ornatu mulie-
ἐκοσμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ γυναι-
bri: & introiuit ancilla eius, & strauit ei ante
κείᾳ· Ε προσῆλθεν ἡ δούλη αὐτῆ, κ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναν-
Holofernem in terra, pelles quas acceperat à Bagoa ad
τι ὀλοφέρνης χαμαὶ τὰ κώδια ἃ ἔλαβε παρὰ βαγώου εἰς
quotidianum vsum vitæ suæ, vt manducaret recli-
τὴν καθημερινὴν διαίταν αὐτῆς εἰς τὸ ἐσθίειν κατακλιθῆ-
nata super eas & ingressa accubuit Iudith.
ναι ἐπ᾽ αὐτῷ· καὶ εἰσῆλθεν ἡ Ιουδιθ.
Et obstupuit cor Holofernis in ea, & concussa fuit
καὶ ἐξέστη ἡ καρδία ὀλοφέρνου ἐπ᾽ αὐτῇ, καὶ ἐσαλεύθη ἡ 18
anima eius, & erat cupidus valde concubi
ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἠὐπαθύμει σφόδρα ἵ συγκοιμᾶσθαι
cum ea: & obtrectabat tempus vt deciperet eam, ex qua
μετ᾽ αὐτῆς· καὶ ἐτήρει καιρὸν ἵ ἀπατῆσαι αὐτὸν, ἀφ᾽ ἧς
die vidit eam. Et dixit ad eum Holofernes: Bibe
ἡμέρας εἶδεν αὐτήν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, πίε 19
iam, & sis nobiscum in iucunditate. Et dixit Iu-
δὴ κ γενήσῃ μεθ᾽ ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. καὶ εἶπεν Ιουδ 20
dith: Bibam tam domine, quoniam magnificatum est viuere meum in
Διθ, πίομαι δὴ κύριε, ὅτι ἐμεγαλυνθη τὸ ζῆν μου ἐν
me hodie pre omnibus diebus generationis mee.
ἐμοὶ σήμερον ἔμπροσθεν πάσας τὰς ἡμέρας τ γενέσεώς μου.
Et accepiens edulcauit & bibit coram
καὶ λαβοῦσα ἔφαγε κ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ, ἃ ἡτοίμασεν 21
ancilla eius. Et iucundatus est Holofernes in ea, &
ἡ δούλη αὐτῆς. καὶ εὐφράνθη ὀλοφέρνης ἐπ᾽ αὐτῇ, καὶ 22
bibit vinum multum nimis quantum non biberat vnquam in die vna
ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα ὅσον οὐκ ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
ex quo natus est.
ἀφ᾽ οὗ ἐγεννήθη.

CAP. XIII. ιγ᾽.

Vt autem vespera facta est, festinauerunt
Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, ἔσπευσαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπα- 1
serui: & Bagoas concluſit tabernaculum extra foris, &
λύσαι· κ βαγώας συνέκλεισε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἔξωθεν, καὶ
dimisit assentes à facie domini sui. &
ἀπέλυσε τοὺς παριστῶτας ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ· κ
abierunt ad cubicula sua. Erant enim omnes fa-
ἀπῆλθον εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν. ἦσαν γὰρ πάντες κε-
tigati, quia diu factum fuit conuiuium. tali-
κοπωμένοι ὅτι τὸ δεῖπνον ἐγεγένητο τὸ πρῶτ· ὑπολεί-
ter autem Iudith sola in tabernaculo, & Holofernes procum-
φθη δὲ ἰουδὶθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ. καὶ ὀλοφέρνης πεσὼν 3
bens super lectum suum, erat enim perfusus ipse
πέπωκὼς ὅτι τὸν κλῖνον αὐτοῦ· ἦν γὰρ πεφυραμένος αὐτῷ ὁ
vinum. Et dixit Iudith ancillæ suæ, vt staret extra
οἶνος. καὶ εἶπεν ἰουδὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς, ςῆναι ἔξω τ 4
cubiculum suum, & vberaretur exitum eius sicut
κοιτῶνος αὐτῆς, καὶ ἐθεράπευεν τὴν ἔξοδον αὐτῆς καθάπερ
quotidie: se enim eum dixit ad orationem suam.
καθημέραν· ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη ὅτι τὴν προσευχὴν αὐτῆς.
& Bagoa locuta est iusta verba hæc. Et abe-
καὶ τῷ βαγώᾳ ἐλάλησε κ᾽ τὰ ῥήματα ταῦτα καὶ ἀπῆλ-
runt omnes à facie ipsius, & nemo relictus est in
θον πάντες ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς κατελείφθη ἐν
cubiculo à paruo vsque ad magnum. Et stetit Iudith
τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. κ ἔστη ἰουδὶθ 5

stetit Iudith dicens in corde suo: Dominus
ὅτι τῷ κλίνῳ αὐτοῦ, εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, κύριε 6
Deus virtutis potentiæ, respice in hora hac
ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως ἐπίβλεψον ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ
ad opera manuum meaꝝ ad exaltationem Hierusalem: quoniã
ὅτι τὰ ἔσχατα τοῦ χειρῶν μου εἰς ὕψωμα ἱερουσαλήμ· ὅτι
nunc tempus ad eripiendum hæreditatem tuam, & ad faciendã
νῦν καιρὸς ἀπολυθῆναι ἡ κληρονομίας σου, καὶ πεποίησαι
studia mea in confractionem inimicorũ qui insurrexerunt
τὰ διανοήματά μου εἰς θραῦμα ἐχθρῶν οἳ ἐπανέστησαν
nobis. Et accedens regulæ lectuli, quæ erat ad
ἡμῖν. κ προσελθοῦσα τοῦ κανόνι τ κλίνης ὃ, ἧν πρὸς 7
caput Holofernis, demsit pugionem ab ec. &
κεφαλὴν ὀλοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην ἀπὸ αὐτοῦ· καὶ
apprehendens capillos capitis eius,
ἐπιλαβομένη τῆς κόμης τ κεφαλῆς αὐτοῦ,
& ait, Confirma me Domine Deus in hac
καὶ εἶπε, κραταίωσόν με κύριε ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ 9
hac. & percussit in cervicem eius bis vt funditus
ταύτῃ· κ ἐπάταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ
sue, & abstulit caput eius ab eo. & anal-
αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ, κ ἀπεκύ-
corpus eius de lecto, & abstulit cons-
λισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τ στρωμνῆς, καὶ ἀφεῖλε τ κανό-
pauum à columnis: Et post pusillum exiuit, &
πιον ἀπὸ τῶν στύλων. καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ 10
tradidit ancillæ suæ caput Holofernis, & mu-
παρέδωκε τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς τ κεφαλὴν ὀλοφέρνης, κ ἐνέβα-
sit illud in peram cibariorum suorum. Et
λεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν βρωμάτων αὐτῆς. καὶ
exierunt duæ simul, secundũ consuetudinem suam, ad oratio-
ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα κ᾽ τὸν τρόπον αὐτῶν ὡς τ προσεύ-
nem. & transeuntes castra, circuierunt val-
ξασθαι· κ διελθοῦσαι τ παρεμβολὴν, ἐκύκλωσαν τὴν φά-
lem illam, & ascenderunt montem Betulua, & 11
λαγγα ἐκείνην, καὶ ἦλθον ἕως τοῦ ὄρους βαιτυλούα, καὶ
venerunt ad portas eius. Et dixit Iudith à
ἦλθον πρὸς ταῖς πύλαις αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἰουδὶθ μα- 12
longè custodientibus in portis, Aperite, ape-
κρόθεν τοῖς φυλάσσουσιν ὡς τῶν πυλῶν, ἀνοίξατε, ἀνοί-
rite tam portam, nobiscum Deus, Deus nostre, vt faciat
ξατε δὴ τ πύλην· μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι
adhuc virtutẽ in Israel, & potentiam aduersus hostes, sicut &
ἔτι ἰσχὺν ἐν ἰσραὴλ, καὶ κράτος κ᾽ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ κ
hodie fecit. Et factum est vt audierent viri
σήμερον ἐποίησε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ ἄνδρες 13
ciuitatis ipsius vocem eius, festinauerunt dejcendere
τ πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἐσπούδασαν τ καταβῆναι
ad portam ciuitatis suæ. & conuocauerunt
εἰς τὴν πύλην τ πόλεως αὐτῶν· καὶ συνεκάλεσαν τοὺς
presbyteros ciuitatis. Et concurrerunt omnes
πρεσβυτέρους τ πόλεως. καὶ συνέδραμον πάντες 14
à paruo vsque ad magnum, quoniã præter opinionẽ erat eis vt ve-
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ὅτι παρὰ δόξαν ἦν αὐτοῖς τὸ ἦ-
nisset ipsa. & aperuerunt portam; & susceperunt eam.
θεν αὐτὴν· καὶ ἀνέῳξαν τὴν πύλην, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτήν.
Et accendentes ignem ad flammam, circumdederunt eam.
καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς φαῦσιν, ἐκυκλώσαν αὐτήν. 15
Illa autem diuæ ad eos voce magna:
ἡ δὲ ἔστη πρὸς αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ·
Laudata Deum, laudate, laudate Deum, quoniã non amouit
αἰνεῖτε τὸν θεὸν αἰνεῖτε αἰνεῖτε τ θεὸν. ὅτι οὐκ ἀπέστησε 17
misericordiã suam à domo Israel, sed confregit ho-
τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τ οἴκου ἰσραὴλ, ἀλλ᾽ ἐθραυσε τοὺς ἐχ-
stes nostros per manum meam in nocte hac.
θροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ.
Et protexens caput de pera, ostendit, &
καὶ προτείνασα τὴν κεφαλὴν ἐκ τ πήρας ἔδειξε, καὶ 18
dixit ea, Ecce caput Holofernis principis mi-
εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ κεφαλὴ ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυ-
litiæ Assyriorum, & ecce conopeum in quo recumbebat in
νάμεως ἀσσυρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνώπιον ἐν ᾧ κατέκειτο ἐν ταῖς
ebrietatibus suis: & percussit illum Dominus in manu feminæ.
μέθαις αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος ἐν χειρὶ θηλείας.
Et vivit Dominus, qui custodiuit me in
Καὶ ζῇ κύριος ὃς ἐφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου ἣ ἐπορεύ- 20
loco, quoniam decepta eum
θην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν μου εἰς ἀπώλειαν
eius, & non fecit peccatum mecum in pollutionem &
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἁμάρτημα μετ᾽ ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ

cessionem. & abstulerunt omnia populus nimis. Et inclinantes
αἰχμαλωσίαν· καὶ ἐξέκλιναν πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα. καὶ κύψαντες 21
adoraverunt Deum, & dixerunt unanimiter: Benedi-
ηὐλόγησαν τῷ θεῷ, καὶ εἶπαν ὁμοθυμαδόν, εὐλογη- 22
ctus es Deus noster, qui ad nihilū redegisti in die hodierna
τὸς εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουδενώσας σὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον
inimicos populi tui. Et dixit ei Ozias, Benedicta
τοῖς ἐχθροῖς τοῦ λαοῦ σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ Ὀζίας, εὐλογητὴ 23
tu ex filia à Deo excelso, præ omnibus mu-
σὺ ἐν θυγατρὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου ὑπὲρ πάσας τὰς γυ-
lieribus quæ super terram. Et benedictus Dominus Deus
ναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς 24
qui creavit cælos & terram, qui direxit te in vulnus
ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς ἕλκωμα
capitis principis inimicorum nostrorum, quia non recedet spes
κεφαλῆς ἀρχόντος ἐχθρῶν ἡμῶν· ὅτι οὐκ ἀποστήσεται ἡ ἐλπὶς
tua à corde hominum, qui memores fuerint virtutis Dei vsq; in
σου ἀπὸ καρδίας αὐτῶν ἕως ἂν ἐμπνέωσιν μεμνημένοις ἰσχυρὰ θεοῦ ἕως
seculum. & faciat tibi hæc Deus in exaltationē imperturbatā, vt vi-
αἰῶνος· καὶ ποιήσαι σοι αὐτὰ ὁ θεὸς εἰς ὕψος αἰώνιον τοῦ ἐπι-
sitet te in bonis, pro quibus non pepercisti animæ
σκέψασθαί σε ἐν ἀγαθοῖς, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς
tuæ propter humiliationem generis nostri. sed subueniisti
σου διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, ἀλλ' ἐπεξῆλθες τὴν
ruinæ nostræ in rectum vadens ante conspectum Dei
πτῶσιν ἡμῶν ἐναντίον θεοῦ ἡμῶν. εὐθεῖαν πεποιηθῶσα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
nostri. Et dixit omnis populus, Fiat, fiat.
ἡμῶν. καὶ εἶπαν πᾶς ὁ λαός, γένοιτο γένοιτο.

CAP. XIV. id.

Et dixit ad eos Iudith, Audite iam me fra-
Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἰουδίθ, ἀκούσατε δή μου ἀδελ- 2
tres: & accipientes caput hoc, Suspendite
φοί· καὶ λαβόντες τὴν κεφαλὴν ταύτην, κρεμάσατε
illud super pinnaculum muri nostri. & erit quam
αὐτὴν ἐπὶ τὸ πάλτιον τοῦ τείχους ἡμῶν· καὶ ἔσται ὡς ἂν λίθηται ἀ-
illuxerit diluculum, & exierit sol super terram, reci
σκαφώσῃ ὁ ὄρθρος καὶ ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, ἀναλή-
pietur vnusquisque arma bellica vestra, & exi-
ψεσθε ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ ὑμῶν, καὶ ἐξελεύσε-
bit omnis vir fortis extra ciuitatem. & dabitis principem
σθε πᾶς ἀνὴρ ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως· καὶ δώσετε ἄρχοντα
super eos, quasi descendentes in campum ad vigi
ἐπ' αὐτοὺς ὡς καταβαίνοντες εἰς τὸ πεδίον εἰς τὴν φυλακὴν
lias filiorū Assyriorum, & non descendetis. Et cùm accepernt
λαμπὴν ἀπὸ ἀσσούρ, καὶ οὐ καταβήσεσθε. καὶ ἀναλαβόντες 3
illi armaturas suas, ibunt in castra
αὐτοὶ τὰς παναπλίας αὐτῶν, πορεύσονται εἰς τὰς παρεμβο-
suas, & excitabunt principes exercitus
λὰς αὐτῶν, καὶ ἐγεροῦσι τοὺς ἡγουμένους τῆς δυνάμεως
Assyriorum. Et current ad tabernaculum Holoferna, & non
ἀσσούρ· καὶ δραμοῦνται ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου, καὶ οὐχ
inuenient eum. & decidet super eos timor, &
εὑρήσουσιν αὐτόν· καὶ πτῶσιν ἐπ' αὐτοὺς φόβος, καὶ
fugient à facie nostra. Et insequentes
φεύξονται ἀπὸ προσώπου ἡμῶν. καὶ ἐπακολουθήσαντες 5
vos, & omnes habitantes omnem terminum Israel, proster-
ὑμᾶς πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶν ὅριον Ἰσραὴλ, κατα-
nite eos in vis suis. Ante autē quàm faciatis hæc,
τροπώσατε αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. πρὸ δὲ τοῦ ποιῆσαι ταῦ- 6
vocate mihi Achior Ammanitem, vt videat cognoscat
τα, καλέσατέ μοι Ἀχιὼρ τὸν Ἀμμανίτην, ἵνα ἴδῃ καὶ γνῷ
vidipendentem domum Israel, & ipsum in mortem
τὸν ἐξουδενώσαντα τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸν εἰς θάνατον
imittentem ad nos. Et vocauerunt Achior de domo
ἀποστείλαντα εἰς ἡμᾶς· καὶ ἐκάλεσαν τὸν Ἀχιὼρ ἐκ τοῦ οἴκου
Oziæ. Vt autem venit & vidit caput Holofernis ex manu
Ὀζίου. ὡς δὲ ἦλθε καὶ εἶδε τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρνου ἐν χειρὶ
viri viuus in congregatione populi, cecidit in fa
ἀνδρὸς ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν δὲ πνεῦσα-
ciem, & defecit spiritus eius. Vt autem receperunt illum,
που, καὶ ἐξέλιπεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐτὸν,
cecidit ad pedes Iudith, & adorauit fa-
προσέπεσεν τοῖς ποσὶν Ἰουδίθ, καὶ προσεκύνησεν τῷ προ-
ciem eius, & dixit Benedicta es in omni tabernaculo
σώπῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, εὐλογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι
Iuda, & in omni gente quicunque audientes nomen tuum me-
Ἰούδα, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει. ὅσοι ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου βα-
babuntur. & nunc nunc a mihi quæ fecisti in
θαμβηθήσονται· καὶ νῦν ἀνάγγειλόν μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς
diebus illis. Et annunciauit ei Iudith in medio
ἡμέραις ταύταις. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ Ἰουδὶθ ἐν μέσῳ τοῦ
populi omnia quæ fecerat à qua die exiit, vsque-
λαοῦ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθεν, ἕως
que locuta est eis. Vt autem cessauit loqui, vox magna
οὗ ἐλάλει αὐτοῖς· ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλοῦσα, φωνὴ μεγάλη
exultauit populus, & dederunt voces iocundam in ciui-
ἠλάλαξεν ὁ λαὸς, καὶ ἔδωκαν φωνὴν εὐφρόσυνον ἐν τῇ πό-
tate sua. Videns autem Achior omnia quæ fecit Deus
λει αὐτῶν. ἰδὼν δὲ ὁ ἀχιὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς τῷ
Israel, credidit Deo valde, & circumcidit car-
Ἰσραὴλ, ἐπίστευσε τῷ θεῷ σφόδρα, καὶ περιετέμετο τὸν σαρ-
nem præputij sui, & appositus est ad domum Israel
κα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ, καὶ προσετέθη εἰς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ
vsque to diem hanc. Cum autem diluculum ascendat, suspende-
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἐν ᾧ δὲ ὄρθρος ἀνέβη, συνήμμα- 7
runt caput Holofernis de muro & accepit
σαν τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρνου ἐκ τοῦ τείχους. καὶ λαβὼν
omnis vir arma sua, & exierunt in circulum ad
πᾶς ἀνὴρ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθον κύκλῳ ἀπὸ
ascensus montis. At filij Assyriorum vt viderūt
τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. οἱ δὲ υἱοὶ ἀσσούρ ὡς εἶδον 8
eos, miserunt ad duces suos.
αὐτούς, ἀπέστειλαν δὲ πρὸς τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν.
Illi autē venerunt ad ducet & tribunos, & ad
οἱ δὲ ἦλθον δὲ πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους καὶ δὲ 9
omnem principem suum: Et venerunt ad tabernaculum
πάντα ἄρχοντα αὐτῶν. καὶ παραγίνονται δὲ πρὸς τὸ σκήνωμα 10
Holofernis, & dixerunt ei qui erat super omnia eius:
ὀλοφέρνου, καὶ εἶπαν τῷ ὅτι δὲ πάντων τῶν αὐτοῦ.
Excita iam dominum nostrū, quoniam ausi sunt serui de-
ἔγειρον δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι κα- 11
scendere super nos ad bellum, vt disperdantur in fi-
καβαίνειν ἐφ' ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολεθρευθῶσιν εἰς τέ-
nem. Et ingressus est Bagoas, & pulsauit aulam
λος. καὶ εἰσῆλθε Βαγώας, καὶ ἔκρουσε τὴν αὐλὴν τοῦ 12
tabernaculi, suspicabatur enim dormire ipsum cum Iudith.
σκηνώματος· ὑπενόει γὰρ καθεύδειν αὐτὸν μετὰ Ἰουδίθ.
Vt autem nemo audiuit, aperiens introiuit in cubi-
ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπήκουσε, διαστείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸ κοι- 13
culum, & inuenit eum super stratum prostratum mutuum,
τῶνα· καὶ εὗρεν αὐτὸν δὲ τὸ χαλκοῖδες ἐρρωμένον νεκρὸν,
& caput eius ablatum erat ab eo: & exclamauit voce ma-
καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρητο ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ
gna cum fletu & gemitu, & clamore valido, & scin-
κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ, καὶ βοῇ ἰσχυρᾷ, καὶ διέρ-
dit vestimenta sua. Et ingressus est in tabernaculum vbi
ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ σκήνωμα οὗ 14
erat Iudith diuertens. & non inuenit eam: & cadit
ἦν Ἰουδὶθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν αὐτὴν· καὶ ἐξεπήδησεν
ad populum, & clamauit, Prauaricati sunt serui: fecit
πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἐβόησεν, ἠθέτησαν οἱ δοῦλοι· ἐπέσπασε
confusionem vna mulier Hebræorum in domum regis
αἰσχύνην μία γυνὴ τῷ Ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως
Nabuchodonosor, quoniam ecce Holofernes in terra, & caput
Ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἰδοὺ ὀλοφέρνης χαμαί, καὶ ἡ κεφαλὴ
eius non est in ipso. Cum autem audissent hæc ver- 15
αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ὡς δὲ ἤκουσαν Ἰούδιθ τὰ ῥή-
ba principes virtutis Assyriorum, scinderunt tunicas
ματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἀσσούρ, διέρρηξαν δὲ τοὺς
vestimenta sua. & turbata est anima eorum valde.
χιτῶνας αὐτῶν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν σφόδρα.
Et factus est eorum clamor & vociferatio magna nimis in me- 16
καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη σφόδρα ἐν μέ-
dio castrorum.
σῳ τῆς παρεμβολῆς.

CAP. XV. id.

Et cùm audissent qui in tabernaculis erant, obstupuerunt
Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν ὄντες, ἐξέστησαν 1
super factum, & cecidit super eos timor & tremor.
δὲ τὸ γεγονὸς καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος.
Et non fuit humi mancus ante faciem amplius
καὶ οὐκ ἦν οὐθεὶς ὑπομένων κατὰ πρόσωπον ἐν τοῦ 2
prorsus sed diffusi vnanimiter fugerunt ad
πλησίον αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκτινάξαντες ὁμοθυμαδὸν ἔφυγον δὲ
nemorum viam campi & montanorum: & qui castrametati erant
πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς· καὶ οἱ παρεμβεβληκότες
in montibus circumsti Bethuliæ, conterriti sunt in fugam.
ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ Βαιτυλούα ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

καὶ τότε

Et tunc filij Israel omnes vt principes eius
καὶ τότε οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶς ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐξ αὐτῆς 3
essent super eos. Et mox Ozias
ἐξεχύθησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ εὐθὺς ὀζίας 6
in Becomasthem, & Hebe, & Chobe, & Cola, & in omnē
εἰς βαιθομασθὲμ καὶ βηβαὶ, καὶ χωβαὶ, καὶ κωλὰ· καὶ εἰς πᾶν
terminum Israel, qui aduenerant super nigua consumma-
ὅριον ἰσραὴλ τοὺς ἀπαγγέλλοντας ἐναντίον αὐτοῦ συμπεπλεκό-
ti sunt, & vt nemo audiret super inimicos in
μένων, καὶ ἵνα πάντες ἐπιχυθῶσι τοῖς πολεμίοις εἰς τὸν
interitum eorum. Vt autem audierunt filij Israel, omnes va-
ἀναίρεσιν αὐτῶν· ὡς δ' ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, πάντες ὁμο-
nimiter occiderunt super eos vsq; ad Chobe: similiter autem & qui
θυμαδὸν ἐπέσον ἐπ' αὐτοὺς ἕως χωβαί· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ
ex Hierusalem eduenerunt, & ex omnibus montanis,
ἐξ ἰερουσαλὴμ παρεγένοντο, καὶ ἀπὸ πάσης τῆς ὀρεινῆς,
annunciauerunt enim eis quæ facta fuerant castris ini-
ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γεγόμενα τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχ-
micorum suorum. Et qui in Galaad, & qui in Ga-
θρῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐν τῇ γαλαάδ, καὶ οἱ ἐν τῇ γαλι- 7
laea, dissipauerunt eos plaga magna, vsq; eo quo præterierunt
λαίᾳ ἐξέκλιναν αὐτοὺς πληγὴ μεγάλη, ἕως ἂ παρῆλθον
Damascum & fines eius. At reliqui habi-
τὴν δαμασκὸν & τὰ ὅρια αὐτῆς. οἱ δὲ λοιποὶ οἱ κατοι- 8
tantes Betuliam vruerunt castris Assyriorum, & præ-
κοῦντες βετυλούα ἐπέπεσον τῇ παρεμβολῇ ἀσσύρ, καὶ ἐσκυ-
dati sunt eos, & diuersi sunt valde. At filij Israel
λόμευσαν αὐτούς, καὶ ἐπλατύνθησαν σφόδρα. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ 9
reuersi ab occisione, dominati sunt reliquorum &
ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς κοπῆς, ἐκυρίευσαν τῶν λοιπῶν, καὶ
villæ & ciuitates quæ in montanis & campestribus obtinebantur
αἱ κῶμαι καὶ αἱ πόλεις αἱ ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν
multa spolia; erat enim multitudo magna nimis.
πολλὰ λαφύρια, λίαν γὰρ πλῆθος πολὺ σφόδρα.
Et Ioachim sacerdos magnus, & senatus filiorum
καὶ ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἡ γερουσία τῶν υἱῶν 10
Israel qui habitabant in Hierusalem, venerunt vt funda-
ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἰερουσαλὴμ ἦλθον τοῦ θεωλιῶ-
rent bona quæ fecit Deus Israel, & vt viderent
σαι τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐποίησεν ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ, καὶ τὰ ἰδεῖν
Iudith, & loquerentur cum ea pacem. Vt autem introie-
ἰουδὶθ καὶ λαλῆσαι μετ' αὐτῆς εἰρήνην. ὡς δὲ εἰσῆλ- 11
runt ad eam, benedixerunt eam vnanimiter, & dixerũt
θον πρὸς αὐτὴν, εὐλόγησαν αὐτὴν ὁμοθυμαδὸν, & εἶπον
ad eam: Tu exaltatio Hierusalem, tu glo-
πρὸς αὐτήν. σὺ ὕψωμα ἰερουσαλήμ, σὺ γαυεία- 12
ria magna Israel, tu honorificentia magna generis nostri,
μα μέγα τοῦ ἰσραὴλ, σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν,
quia fecisti hæc omnia in manu tua: fecisti bona
ὅτι ἐποίησας ταῦτα πάντα ἐν χειρί σου· ἐποίησας ἀγαθὰ
cum Israel, & complacuit super eos Deus: benedicta
μετ' ἰσραὴλ, καὶ εὐδόκησεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θεός· εὐλογημένη
sis ab omnipotente Domino in æternum tempus.
γένοιο σὺ ἀπὸ τοῦ παντοκράτορος κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
Et dixit omnis populus. Fiat. Et expulsum
καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. καὶ ἐλαφύρισεν ὁ 13
populum castra per dies triginta.
λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. 14
Et dederunt Iudith tabernaculum Holofernis, & om-
καὶ ἔδωκαν τῇ ἰουδὶθ τὸν σκηνὸν ὀλοφέρνου καὶ πάν- 15
nia argentaria, & lectulos, & flateras, & om-
τα τὰ ἀργυρώματα καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὅλκια καὶ πά-
nia supellectilia eius. Et accipiens ipsa, imposuit
ντα τὰ σκεύασματα αὐτοῦ· καὶ λαβοῦσα αὐτή, ἐπέθηκεν
super mulam suam, & contorsit currus suos,
ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτῆς· καὶ ἐζεύξε τὰς ἁμάξας αὐτῆς,
& accumulauit ea super illos. Et concurrit om-
καὶ ἐπεσώρευσεν αὐτὰ ἐπ' αὐτά. καὶ συνέδραμε πᾶ- 16
nis mulier Israel ad videndum eam & benedicendum eam.
σα γυνὴ ἰσραὴλ τοῦ ἰδεῖν αὐτὴν, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὴν,
& fecerunt ei chorum ex eis. & accepit thyr-
καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν ἐξ αὐτῶν· καὶ ἔλαβε θύρ-
sos in manibus suis, & dedit & mulieribus
σους ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, καὶ ἔδωκε καὶ ταῖς γυναιξὶ
quæ cum ea, & coronauerunt oliua ipsa, &
ταῖς μετ' αὐτῆς· καὶ ἐστεφάνωσαν τὴν ἐλαίαν αὐτῆ καὶ
unamquæque ipsa, & præcessit ante omnem populum
τῇ μετ' αὐτῆ, καὶ προῆλθεν ἐμπροσθεν παντὸς τοῦ λαοῦ
in choris ducens omnes mulieres. & sequebatur
ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν γυναικῶν· καὶ ἠκολούθει
omnis vir Israel armatus, cum coronis & hymnis in
πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐνωπλισμένος, μετὰ στεφάνων καὶ ὑμνων ἐν
ore eorum.
τῷ στόματι αὐτῶν.

CAP. XVI. ις'.

Et cepit exercere Iudith confessionem hanc in om-
Καὶ ἤρξατο ἰουδὶθ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν παν- 1
ni Israel, & omnis populus cantabat canticum hoc.
τὶ ἰσραὴλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐφώνησε τὴν ὠδὴν ταύτην·
& dixit Iudith Incipite Deo meo in tympano.
καὶ εἶπεν ἰουδὶθ, ἄρξασθε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, 2
modulamini ei psalmos & laudem, exaltate, & reno-
ψάλατε αὐτῷ ψαλμοὺς καὶ ὕμνον, ὑψοῦτε καὶ ἐπικα-
cate nomen eius. Quoniã Deus conteres bel-
λεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ὅτι ὁ θεὸς συντρίβων πολέ- 3
la, quoniã in castris in medio populi eripuit me de ma-
μους, ὅτι εἰς παρεμβολὰς ἐν μέσῳ λαοῦ ἐξείλετό με ἐκ χει-
nu persequentium me. Venit Assur ex montibus ab
ρὸς καταδιωκόντων με· ἦλθεν ἀσσὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ 4
aquilone: venit in multitudine exercitus sui, quorum multitudo
βορρᾶ, ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος
eorum obturauit torrentes, & equitatus eorum cooperuit col-
αὐτῶν ἔφραξε χειμάρρους, καὶ ἱππικὸς αὐτῶν σκάλυψε βυ-
les. Dixit se incensurum fines meos, & iuuenes
θοὺς. εἶπε τοῦ ἐμπρῆσαι τὰ ὅρια μου, καὶ τοὺς νεανίσκους 5
meos occisurum in gladio, & lactantes paruulorum in patrimé-
μου ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντα νήπιά μου εἰς ἁρ-
nium, & infantes meos daturum in prædam, & vir-
γους, καὶ τὰ νήπιά μου δόσειν εἰς σκῦλα, καὶ τὰς παρ-
gines meas prædaturum. Et Dominus omnipotens quassauit
θένους μου ἁρπάσειν. καὶ ὁ δεσπότης κύριος παντοκράτωρ ἐνέτίναξεν
eos in manu feminæ. Non enim cecidit potens à
αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ ἔπεσεν ὁ δυνατὸς ὑπὸ 6
iuuenibus, neque filij titanum percusserunt eum, neque excelsi
νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ τιτάνων ἐπάταξαν αὐτὸν, οὐδὲ ὑψηλοὶ
gigantes impositerunt se illi, sed Iudith filia Merari in
γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ, ἀλλὰ ἰουδὶθ θυγάτηρ μεραρὶ ἐν
specie faciei suæ disfolauit eum. Exuit
κάλλει προσώπου αὐτῆς παρέλυσεν αὐτόν. ἐξέδυσα- 7
eum vestimentũ viduitatis suæ ad exaltationẽ laborantium Israel.
το γὰρ στολὴν χηρώσεως αὐτῆς εἰς ὕψος τῶν ποιούντων ἰσραήλ.
Vnxit faciem suam in unguentis, & colliga-
ἠλείψατο τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐν μυρισμῷ, καὶ ἐδήσα- 8
uit crinibus eius in mitra, & accepit vestem lineam ad
το ταῖς τρίχας αὐτῆς ἐν μίτρᾳ, καὶ ἔλαβε στολὴν λινῆν εἰς
deceptionem eius. Sandalium eius rapuit ocu-
ἀπάτην αὐτοῦ. τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφθαλ- 9
lum eius, & pulchritudo eius captiuam fecit animam
μὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ἠχμαλώτευσεν ψυχὴν
eius. pertransiuit pugio cervicem eius. Horruerunt
αὐτοῦ· διῆλθεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον αὐτοῦ. ἔφριξαν 10
Persæ audaciam eius, & Medi confidentiã eius tunc
πέρσαι τὸ τόλμαν αὐτῆς· καὶ μῆδοι τὸ θάρσος αὐτῆς ἐτα-
bati sunt. Tunc vlulauerunt humiles mei, & clamaue-
ράχησαν. τότε ὠλόλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐβόη- 11
runt exulcerati mei, & timuerunt: exaltauerunt vocem
σαν οἱ ἀθυμοῦντές μου, καὶ ἐπτοήθησαν, ὕψωσαν τὴν φωνὴν
suam, & conuerti sunt. Filij puellarum compunxerunt
αὐτῶν, καὶ ἀπεκέντησαν. υἱοὶ κορασίων κατεπόντισαν 12
eos, & sicut pueros fugientium vulneraverunt eos.
αὐτούς, καὶ ὡς παῖδας ἀποδιδρασκόντων ἐτίτρωσκον αὐτούς·
perierunt de prælio Domini Dei mei. Cantabo
ἀπώλοντο ἐν πολέμῳ κυρίου θεοῦ μου. ὑμνήσω τῷ 13
Domino hymnum nouum. Domine magnus es & præclarus, mi-
κυρίῳ ὕμνον καινόν. κύριε μέγας εἶ καὶ ἔνδοξος, θαυ-
rabilis in virtute & insuperabilis. Tibi seruiat
μαστὸς ἐν ἰσχύϊ καὶ ἀνυπέρβλητος. σοὶ δουλευσάτω 14
omne creatura tua quia dixisti & facta sunt: misisti
πᾶσα ἡ κτίσις σου, ὅτι εἶπας καὶ ἐγενήθησαν· ἀπέστειλας τὸ
spiritum tuum & ædificauit, & non est qui resistat
πνεῦμά σου καὶ ᾠκοδόμησε, καὶ οὐκ ἔστι ὃς ἀντιστήσεται τῇ
voci tuæ. Montes cum à fundamentis cum aquis mouebun-
φωνῇ σου. ὄρη γὰρ σὺν θεμελίοις σὺν ὕδασι σαλευθή- 15
tur: petra verò à facie tua vt cera liquescent, πέτρα δὲ ἀπὸ προσώπου σου ὡς κηρὸς τακήσε-
scent. tu autem tuentibus te vt propitiaberis eis.
ται. σὺ δὲ τοῖς φοβουμένοις σε εὐδοκήσεις αὐτοῖς,
quoniã parum tibi omne sacrificium ad odorem suauitatis, & mi-
ὅτι μικρὸν σοι πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐλά-

timus omnia adepta in holocaustum tuum. At qui timet
χαζον παν τιαρ εις ολοκαυτωμα σου· ὁ δὲ φοβουμενος τον
Dominum magnus semper. Va gentibus insurgentibus
κυριον μεγας δυναστης. ναὶ ἐδικαιωσε ἐπαγωγαμβοις 20
generi meo. Dominus omnipotens vindicabit eos in
τῆ ἡμερᾳ μου· κυριος παντοκρατωρ ἐκδικησει αὐτους εἰς
die iudicij vt det ignem & vermes in carnes
ἡμερα κρισεως· δουναι πῦρ καὶ σκωληκας εἰς σαρκας 21
eorum, & flebunt in sensu vsque in seculum. Vt autem
αὐτῆ, καὶ κλαυσονται εἰς αἰσθησιν ἑως αἰωνος. ὡς δὲ 22
introierunt in Hierusalem, adorauerunt Dominum &
εἰσηλθοσαν εἰς ἱερουσαλημ, προσεκυνησαν τῷ κυριῳ καὶ
mox vt purificatus est populus, obtulerunt holocausta
ἐκαθαρισθη ὁ λαος, ἀπηνεγκαν τὰ ὁλοκαυτωματα
suas, & vota sua, & dona. Et obtu-
αὐτῶν καὶ τὰ ἑκουσια αὐτῶν & τὰ δωματα. καὶ ἀνεθη 23
lu Iudith omnia vasa Holofernis, quæ dedit populus
καν ἰουδιθ πανθ' τὰ σκευη ὁλοφερνου ὅσα ἔδωκεν ὁ λαος
ei, & cunoparum quod accepit à cubiculo eius in
αὐτῆ, καὶ τὸ κωνωπιον ὃ ἔλαβεν ἀπὸ τῶ κοιτωνος αὐτου εἰς
ablationem Domino dedit. Et erat populus secundus
ἀναθημα τῷ κυριῳ ἔδωκε. & ἰδοὺ ὁ λαος διετιασεμβρος 24
in Hierusalem secundum sacrum sanctorum per menses tres,
εἰς ἱερουσαλημ κῆ προσωπον τῆ ἁγιων δὶη μηνας τρεις,
& Iudith cum eis mansit. Post autem dies
καὶ ἰουδιθ μετ' αὐτῶν κατεμεινε. μῆ δὲ ταις ἡμερας 25
hos, rediit vnusquisque in hereditatem suam, &
ταυτας, ἀπῆλθεν ἑκαστος εἰς τὴν κληρονομιαν αὐτου, καὶ
Iudith abut in Betulua, & permansit in
ἰουδιθ ἀπηλθεν εἰς βετυλουα, καὶ κατεμεινεν δὶη τῆς
substantia sua. Et erat in tempore suo glo-
ὑπαρξεως αὐτῆς. καὶ ἠν δοξα κῆ τὴν χρειαν αὐτῆς ἐν- 26
riosa in omni terra. & multi cupierunt eam. & non
δοξος ἐν πασῃ τῇ γῇ· καὶ πολλοὶ ἐπεθυμησαν αὐτην κῆ οὐκ
cognouit vir eam omnibus diebus vitæ suæ, ex
ἔγνω ἀνηρ αὐτὴν πασας τας ἡμερας τῆς ζωῆς αὐτης, ἀφ'
quo huta defunctus est Manasses vir eius, & appositus est
ὡς ἀπεθανε μανασσης ὁ ανηρ αὐτης, καὶ προσετεθη
ad populum suum. Et procedens erat magna . val
πρὸς τὸν λαὸν αὐτῆ. καὶ προβαίνουσα ἠν μεγαλη σφό- 27
de. Et senuit in domo viri sui centum
δρα. καὶ ἐγηρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τῆ ἀνδρὸς αὐτης ἑκατὸν 28
quinque annos, & dimisit ancillam suam liberam. & defun-
πεντε ἔτη, καὶ ἀφηκε τὴν δουλην αὐτης ἐλευθεραν κῆ ἀπε-
cta est in Betulua, & sepelierunt eam in spelunca
θανεν ἐν βετυλουα, καὶ ἐθαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῶ
viri sui Manasse & iuxta eam domus Israel
ἀνδρὸς αὐτης μανασσῆ. κῆ ἐπι θησαν αὐτὴν οἶκος ἰσραὴλ 29
diebus septem. Diuisit autem substantias suas antequam mo-
ἡμερας ἑπτά· διεῖλε δὲ τὰ ὑπαρχοντα αὐτῆ πρὶ τῶ ἀπο-
reretur ipsa omnibus propinquis Manasse viri sui, &
θανεῖν αὐτὴν πασι τοῖς ἐγγιστα μνηστηρσι τῶ ἀνδρὸς αὐτης κῆ
propinquis generis sui. Et nō erat amplius qui exterreret filios
τοῖς ἐγγιστα τῆ γενους αὐτης. κῆ οὐκ ἦν ἐτι ὁ ἐκφοβων τοὺς υἱους 30
Israel in diebus Iudith. & post mortem eius
ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμεραις ἰουδιθ κῆ μῆ τὸ ἀποθανειν αὐτὴν
diebus multis.
ἡμερας πολλας. τέλος.

ADIECTIONES AD LIBRVM ESTHER.

CAP. X.

Et dixit Mardochæus, A Deo facta sunt
Καὶ εἶπε μαρδοχαῖος, ἐξ ἀπὸ τῶ θεοῦ ἐγενητο 4
ista. Recordatus sum enim de somnio,
ταῦτα. ἐμνησθην γὰρ περὶ τῶ ἐνυπνίου, 5
quod vidi de verbis his, neque enim pra-
οὗ εἶδον περὶ τῶν λογων τουτων· οὐδὲ γὰρ πα-
cesserunt ab eis verbum. Parua fuit factus est fu-
ρηλθεν ἀπ' αὐτῶν λογος. μικρα πηγὴ ἐγενητο πο-
mus, & erat lux, & sol, & aqua multa. Esther est flu-
μος, καὶ ἦν φως, καὶ ἥλιος, κῆ ὕδωρ πολὺ· ἐσθηρ ἐστι ὁ πο- 6
mus, quem duxit rex, & fecit reginam.
ταμος, ὃν ἠγαγοσεν ὁ βασιλευς καὶ ἐποιησε βασιλισσαν.
At duo dracones ego sum & Aman.
οἱ δὲ δυο δρακοντες ἐγω εἰμὶ καὶ αμαν. 7
At gentes quæ congregatæ sunt vt perderent nomen
τὰ δὲ ἔθνη τὰ συναχθεντα 8
Iudæorum. At gens mea hic est Israel, qui cla-
ἰουδαίων. τὸ δὲ ἔθνος τὸ ἐμὸν οὗτός ἐστιν ὁ ἰσραὴλ οἱ βοη- 9
mauerunt ad Deum, & saluati sunt, & saluauit Dominus
σαντες πρὸς τὸν θεὸν καὶ σεσωνται, καὶ ἔσωσεν κύριος τὸν
populum suum. & liberauit Dominus eos ab omnibus ma-
λαὸν αὐτῦ, καὶ ἐξεῤῥυσατο κύριος ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν κα-
lis istis, & fecit Deus signa & portenta
κῶν τούτων, καὶ ἐποίησεν ὁ θεος τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα
magna, quæ non facta fuerant inter gentes propter hoc fecit
τὰ μεγαλα ἃ οὐ γέγονεν ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τοῦτο ἐποίησε
sortes duas, vnam populo Dei, & vnam cunctis gen-
κλήρους δύο, ἕνα τῶ λαῶ τῦ θεοῦ, καὶ ἕνα πασι τοῖς ἔθνε-
tibus. & venerunt duæ sortes istæ in horam & tempus, & di-
σιν· καὶ ἦλθεν οἱ δύο κλῆροι οὗτοι εἰς ὥραν καὶ καιρὸν, & ἡμέ-
em iudicij coram Deo in omnibus gentibus. & recordatus est
ραν κρίσεως ἐνώπιον τῦ θεοῦ ἐν πασι τοῖς ἔθνεσι. & ἐμνήσθη
Deus populi sui, & iustificauit hereditatem suam.
ὁ θεὸς τῦ λαῦ αὐτῦ, καὶ ἐδικαίωσε τὴν κληρονομιαν αὐτῦ.
Et erunt ei dies isti in mense Adar, quar-
καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ ἡμέραι αὗται ἐν μηνὶ ἀδαρ τῆ τσσε- 10
ta decima mensis eiusdem cum cœtu & gau-
ρακοστῆ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, μῆ συναγωγῆς καὶ χα-
dio, & lætitia in conspectu Dei secundū genus annos in
ρᾶς, καὶ ἀγαλλιάσεως ἐνώπιον τῦ θεοῦ κῆ γενεαὶ εἰς τὸν
æternum in populo suo.
αἰῶνα ἐν τῷ λαῷ αὐτῦ.

CAP. XI. ιά.

Anno quarto, regnante Ptolemæo & Cleopa.
Ἔτους τετάρτου βασιλεύοντος πτολεμαίου καὶ κλεοπά- 1
tra, attulit Dositheus, qui dicebat esse sacerdos & Leuites, &
τρας, εἰσήνεγκε δοσίθεος ὃς ἔφη εἶ ἱερεὺς καὶ λευίτης, καὶ
Ptolemæus filius eius propositam epistolam
πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτῦ τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τῆς
phurim. quam dixerunt esse & interpretatum fuisse Lysimachum
φουριμ. ἣν διερμηνευσαν εἶναι καὶ ἑρμηνευθηναι λυσιμαχον πτο-
Ptolemæi qui in Hierusalem. Anno secunda regnante
λεμαίου τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. ἔτους δευτέρου βασιλεύοντος 2
Artaxerxe magno, vna Nisan, somnium vidit Mar-
αρταξέρξου τοῦ μεγάλου τῆ μιᾶ τοῦ νισαν ἐνύπνιον εἶδε μαρ-
dochæus (filius) Iari, (filij) Semei, (filij) Cisæi, ex tribu Beniamin,
δοχαῖος ὁ τοῦ ιαειρου τοῦ σεμεῖ τοῦ κισαῖ ἐκ φυλῆς βενιαμίν,
homo Iudæus, habitans in Susis ciuitate, homo me-
ἀνὴρ ἰουδαῖος οἰκῶν ἐν σουσοις τῆ πόλει, ἄνθρωπος μέ-
gnus, minister existens in aula regis. Erat autem
γας, θεραπευτὴς ὢν ἐν τῆ αὐλῆ τοῦ βασιλέως. ἦν δὲ ἐκ 3
captiuitate, quam captiuauit Nabuchodonosor
τῆς αἰχμαλωσίας ἣς ἠχμαλώτευσε ναβουχοδονόσορ ὁ βα-
rex Babylonis de Hierusalem cum Iechonia rege
σιλεὺς βαβυλῶνος ἐξ ἱερουσαλὴμ μῆ ἰεχονίου βασιλέως
Iudæ & hoc eius somnium. Et ecce vox
τῆς ἰουδαίας· καὶ τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον καὶ ἰδοὺ φω- 4
tumultus, tonitrua & terræmotus, & conturbatio super terram:
νὴ θορυβου, βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ ταραχος ἐπὶ τῆς γῆς,
& ecce duo dracones magni parati processerunt vtri-
καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοιμοι προῆλθον ἀμφό-
que præliari: & facta est eorum vox magna.
τεροι παλαιειν· καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ μεγάλη.
Et vere eorum parata est omnis gens ad prælium, vt
καὶ τῇ φωνῇ αὐτῶν ἑτοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε 5
expugnarent iustorum gentem.
πολεμῆσαι δικαίων ἔθνος.
Et ecce dies tenebrarum &
ναὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότους καὶ 6
caliginis, tribulatio & angustia, afflictio & turbatio magna
γνόφου, θλῖψις καὶ συνοχὴ ἐπὶ κακωσις καὶ ταραχος μεγας
super terram. Et conturbata est omnis gens iusta timen-
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐταράχθη πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμε-
tes' sua mala, & præparauit sunt perire.
νοι τὰ ἑαυτῶν κακὰ, καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσαι.
Et clamauerunt ad Deum, ab autem clamore eorum factum
καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεόν· ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν, ἐγένε- 8
est sicut à parvo fonte fluuius magnus, aqua multa
το ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας, ὕδωρ πολύ.
Et lux & Sol ortus est, & humiles exaltati
καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνετειλε, καὶ οἱ ταπεινοὶ ὑψώθη- 9
sunt, & deuorauerunt inclytos. Et cùm surrexisset Mar-
σαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐνδόξους. καὶ ἀναστὰς μαρ-
dochæus qui vidit somnium hoc. & quid Deus deliberasset
δοχαῖος ὁ ἑωρακὼς τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, καὶ τί ὁ θεὸς βουλεύσα-
τ' αν πο-

rat facere. habuit insomnium hoc in corde, & in omnia πάντα ποιῆσαι, ὄνειρον τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν παντί verbo voluit cognoscere hoc visum ad noctem.
τὶ λόγῳ ἐβούλετο θλιγοθαγαθαν αὐτὸ ὅως τῆς νυκτός.

CAP. XII. ιϛ.

Et quidem Mardochæus in aula eum Gabatha & Καὶ μὴν σύγκλητος μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ μετὰ γαβαθὰ καὶ 1
Tharra duobus eunuchis regis custodientibus Θαρρὰ τοῖν δυοῖν εὐνούχων τοῦ βασιλέως τοῖν φυλασσόντων
aulam. Audivitque eorum cogitationes, & cu- αὐλὴν. ἤκουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμούς, καὶ τὰς με- 2
ras eorum scrutatus est, & didicit quòd parant ρίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησε, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἐπιμαίζουσι τὰς
manus mittere Artaxerxi regi, & demanifestatus χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἀρταξέρξῃ τοῦ βασιλεῖ, καὶ ὑπέδειξε τοῦ
regi de eis. Et quæsitum est duos βασιλεῖ περὶ αὐτῶν. καὶ ἐζήτησαν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο 3
eunuchos suos, & constantes appensi sunt: εὐνούχους αὐτοῦ, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήγχθησαν.
Et scripsit rex sermones hoc in commen- Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους εἰς μνημό- 4
tarium & Mardochæus scripsit de verbo. Et pe- συνον· καὶ μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ τοῦ λόγου. καὶ ἐπέ- 5
cepit rex Mardochæum deserere in aula, & τεψε ὁ βασιλεὺς μαρδοχαῖον διατηρεῖν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ
Zetzi ὁ βασιλεὺς μαρδοχαῖον διατηρεῖν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ζῆτζι ὁ βασιλεὺς μαρδοχαῖον διατηρεῖν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ
dedit ei donum propter hoc. Et eras Aman Ama- δέδωκεν αὐτῷ δόματα διὰ τοῦτο. καὶ ἦν Αμὰν Ama-
dathu Bugæus inclytus coram rege, & quæsi- δαθοῦ βουγαῖος ἐνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζήτη- 6
vit affligere Mardochæum & populum ejus, propter σε κακοποιῆσαι τὸν μαρδοχαῖον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ
duos eunuchos regis, as epistolæ est ei- δύο εὐνούχους τοῦ βασιλέως· ὡς ἐπιστολὴ ἐστὶν αὐ-
τοῦ δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως· ὡς δὲ ἐδηλώθη ὅτι τὸ αὐ-
emptæ hoc.
τόγραφον τόδε.

CAP. XIII. ιγ'.

Rex magnum Artaxerxes, hæc qui ab Indo usque ad Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς 1
Æthiopiam, centum viginti septem prouinciarum præsides, & locorum Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι, καὶ ἐπαρ-
præfides ordinari sunt, hæc scribit. Cùm multis imperassem χαις ὑποτεταγμένοις, τάδε γεγραφε. πολλῶν ἐπαρξας
gentibus, & omnesi dominarer orbis terræ, voluntatem meam ἐθνῶν, καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης, ἐβουλήθην μὴ τῇ
temeritatis potentiæ cleustus, minus quietem & cum τοῦ θράσους ἐξουσίας ἐπαγόμενος, ἀπηκριβωκέναι δὲ καὶ μὴ
quiete semper gubernari subjectos tranquil- ἀπόπτως ἀεὶ διέξαγον τοῖς ὑπ' ἐμὲ ὑποτεταγμένοις ἀκυμάν-
los semper statuere vitæ, & regnum quietum τους διέμπαντὸς καταστῆσαι βίου, τοῦ τε βασιλέως ἥμερον
& pervium usque ad fines præbere, renouare- καὶ πορευτὸν μέχρι περάτων παρεχόμενος, ἀνανεώσασθαί-
que desideratam cunctis hominibus pacem. τε τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην.
Quærenti autem mihi à consiliariis, quemadmodùm dicerentur hoc Ζητοῦντι δέ μου τὴν συμβούλων πῶς αὐ ἀχθεῖη τοῦτο 3
ad finem, qui sapientia apud eos præcedebat, & in τὸ πέρας, ὁ σωφρεσυνὴ παρ' ἡμῖν διαφέρων, καὶ ἐν τῇ
benevolentia immutabili & fidei firmæ fide apprehensus est, εὐνοίᾳ ἀδιαλλάκτῳ καὶ βεβαίᾳ πίστει ὑποδιηγημένος,
& secundo regis deos præcedebat Aman, καὶ δεύτερος τοῦ βασιλεῖ θεοὺς ἀπονενεγμένος Αμὰν,
indicavit nobis in omnibus per orbem terræ tri- ἐπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυ-
bubus communium esse inimicum populi quendam, legibus contra- λαῖς κοινωνὸν εἶναι δυσμενῆ λαόν τινα, τοῖς νόμοις ἀπηθε-
vinm ad omnem gentem, & regum præterminentes νῶν πρὸς πᾶν ἔθνος, τά τε τοῦ βασιλέων διαπέμποντας
assidue edicta, ut non deducatus qui à ἀδιαλείπτως διατάγματα. ἐφ' τὸ μὴ κατατείνεσθαι τὴν ὑφ'
nobis dirigitur sine defectu principatus. Cùm dili- ἡμῶν κατευθυνομένην ἀμέμπτως συναρχίαν. διειλη-
gissemus ergo quòd hæc gens sola in rebellione φότες οὖν ὡς τόδε τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀπειθαρχίᾳ ἢ
omni semper homini pasita sit, vitam legum pe- παντὶ διέπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγωγὴν νόμων ξε-
regrinam permutans, & dissentiens nostris rebus, νίζουσαν παραλλάσσον & δυσνοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι,

pessimáque consummans mala, & ut non se- πεσσιμάτε συντελῶν κακά, καὶ ὡς τὸ μὴ τοῦ βασι-
cundùm constantiam conlequeretur. præcipimus igitur eos qui si- λείως διαθάσεως τυγχάνειν· προστάσσομεν οὖν τοὺς ση-
gnificantur vobis in scriptis ab Aman præ- μαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ὑπὸ Ἀμὰν τὸ πρα-
posito in rebus & secundo à nobis, γθὲν ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ δεύτερον ἀφ' ἡμῶν,
omnes cum mulieribus & filiis perdi radicitus πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὁτολέσθαι ὁλορρίζους τῶν
inimicorum gladius sine omni misericordia & parcitate, ἐχθρῶν ταῖς μαχαίραις ἀδυ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς, τῇ
quartadecima duodecimi mensis Adar præsen- τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ἀδὰρ τοῦ ἐνεστῶ-
tis anni: ut qui olim & nunc inimici in die una τος ἔτους· ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυσιθεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
violentiæ in infernum descendentes in posterum tem- βιαίως εἰς τὸν ᾅδην καταλυθέντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρό-
pus quietas & tranquillas præbeant nobis perfecte νον ἡσυχὰς καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν ὁλοτέλειαν τοῦ
rei. Et deprecatus est Dominum, memor omnium τὸ.
operum Domini & dixit, Domine Domina rex omnipu- Ἐδεήθη κυρίου, μνημονεύων πάντα 4
tens, quia in potestate tua cuncta sunt, & non est qui resistat tibi τῶν ἔργα κυρίου καὶ εἶπε, κύριε κύριε βασιλεῦ παντοκρά-
cum volueris tu salvare Israel. Quia tu fecisti τορ, ὅτι σὸν ἐξουσία σε πᾶν ὄζει, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι 5
cœlum & terram, & omne mirabile in τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν θαυμαζόμενον ἐν τῇ
sub cœlo. Et Dominus es omnium, & non est qui re- ὑπ' οὐρανόν. καὶ κύριος εἶ πάντων, καὶ οὐκ ἔστι ὃς ἀν- 6
sistat tibi Domino. Tu nosti, tu θίστατί σοι τῷ κυρίῳ. σὺ οἶσθα γινώσκεις, σὺ 7
scis Domine, quia non in contumelia nec in superbia, neque in glo- οἶδας κύριε, ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει, οὐδὲ ἐν ὑπερηφανίᾳ, οὐδὲ ἐν φι-
ria cupiditatis feci hoc, ut non adorarem superbum λοδοξίας ἐποίησα τοῦτο τὸ μὴ προσκυνεῖν τὸν ὑπερήφανον
Aman, quia complacebam deosculari vestigia pedum ejus ad Αμάν, ὅτι ἐβουλόμην φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς 8
salutem Israel: sed feci hoc, ut non ponerem gloriam σωτηρίαν ἰσραήλ, ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ θῶ δόξαν
hominis super gloriam Dei, & non adorabo quenquam ἀνθρώπου ὑπὲρ θεοῦ δόξης θεῦ, καὶ οὐ προσκυνήσω ἄλλον
præter te Domine, & non faciam hoc in superbia. πλὴν σοῦ κύριε, καὶ οὐ ποιήσω αὐτὸ ἐν ὑπερηφανίᾳ.
Et nunc Domina Deus rex, parce populo tuo, quia Καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ὁ βασιλεύς, φείσαι τοῦ λαοῦ σου, ὅτι 9
respicimus nos in perditionem. & desideraverunt per- ἐπιβλέπουσιν ἡμᾶς εἰς καταφθορὰν, καὶ ἐπεθύμησαν κα-
dere eam quæ à principio, hæreditatem tuam. Ne despicias τασπεῖραι τὴν ἀπ' ἀρχῆς κληρονομίαν σου. μὴ ὑπερίδῃς 10
partem tuam, quam tibi redemisti de terra Ægypti. τὴν μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς αἰγύπτου.
Exaudi deprecationem meam, & propitius esto sorti tuæ. Ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἱλάσθητι τοῦ κλήρου σου, 11
& convertere luctum nostrum in gaudium, ut viventes laude- καὶ στρέψον τὸ πένθος ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην, ἵνα ζῶντες ὑμνή-
mus nomen tuum Domine, & ne præcludas os laudan- σωμέν σε τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς στόμα αἰνούν-
tium te Domine. Et omnis Israel clamaverunt ex fortitudine των σε κύριε. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐκέκραξεν ἐξ ἰσχύος 12
sua, quoniam mors eorum in oculis eorum. αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

CAP. XIIII. ιδ'.

Et Esthere regina confugit ad Dominum, in Καὶ Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα καταφεύγει τῷ κυρίῳ, ἐν 1
agonia mortis comprehensa. Et deponens ve- ἀγωνίᾳ θανάτου κατειλημμένη. καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμά-
stes gloriæ suæ, induta est indumento angustiæ & τια τῆς δόξης αὐτῆς, ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας καὶ 2
luctus. & pro superbis unguentis, cinere & πένθους· καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφάνων μύρων, σποδοῦ καὶ
stercora implevit caput suum, & corpus suum κοπρίων ἐνέπλησε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς
humiliavit valde. & omnem locum exultationis ἐταπείνωσε σφόδρα· καὶ πάντα τόπον ἀγαλλιάματος
suæ implevit laceratis crinibus suis. Et deprecabatur Dominum 3
αὐτῆς ἔπλησε σπαστῶν ξιχῶν αὐτῆς. καὶ ἐδεῖτο κυρίου

θεοῦ

Deus Israel, & dixit: Domine mi, rex noster tu es solus, adjuva me solitarium & non habentem adjutorem nisi te, quoniam periculum meum in manu mea. Ego audivi à nutrice mea, quòd tu, Domine, tulisti Israel de omnibus gentibus, & patres nostros de omnibus maioribus suis in hereditatem sempiternam, & fecisti eis quæ locutus es. Et nunc peccavimus in conspectu tuo, & tradidisti nos in manus inimicis nostris, eò quòd glorificaverimus deos eorum, justus es, Domine. Et nunc non sufficit nobis in amaritudine servitutis nostræ, sed posuerunt manus suas super manus idolorum suorum, ut evelleret determinationem oris tui, & deleret hereditatem tuam, & obturaret os laudantium te, & extingueret gloriam domus tuæ, & altaria tui, & aperiret os gentium ad virtutes idolorum, & magnificaret rex carnalis in sempiternum. Ne tradas, Domine, sceptrum tuum his qui non sunt, & ne derideant in casu nostro, sed converte consilium eorum super eos, & hunc qui incepit super nos vaticinatus est. Memento, Domine, & ostende te in tempore tribulationis nostræ, & mihi da fiduciam, rex deorum & Dominator omnis principatus, & tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, & transfer cor illius in odium oppugnantis nos in perditionem ejus & eorum qui consentiunt ei. Nos autem libera in manu tua, & adjuva me solitarium, & non habentem aliud adjutorem nisi te, Deus. Tu scis necessitatem meam, quòd abominor signum superbiæ & glorię quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, detestor illud quasi pannum menstruatæ, & non portem illud in diebus silentij mei, & non comedam ancillæ tuæ in mensa Aman, & non magnificabo me in diebus cœtus ejus, neque libabo vinum libaminum, & non lætificabor vasis potationis tuæ, & non placebit ancilla tua in me à die translationis meæ usque nunc, super me in diebus habit

pe autem & malorem kingel in posteritatibus constituunt, qui erunt
μεις δὲ καὶ πολλοὺς τῷ ἔτ ἐξευσίας ταταγμένων τῷ πι-
dist et gubernatore unicorum rei, solutum
ψευδεται χειζ ν φίλων τὰ θεαγματα ἐ ωμῶν
patrem per [illegible] tonocentium constituens, indu it calign-
με πχοις αιμάτων ἀθῶων κατασήσασι, θεοτεβαλε συν-
tamb memedreabil hat, praestans meridiem fran-
φοραῖς απικέσοις, πῦ τῆς κακοηθίας ψεύδει ἐ λογο-
de decipientium, eorum qui dominantur simplicem
σμῷ ἐ λογισαμένων, ἢ τῷ ἐπιεικεστατων ἀκίασιν
benevolentiam. Considerare autem licet non tantum ex
ἀγνοουσιν. σποτῆ δ' ἰξίκισι οὐ τοσοῦτον ἐκ τῷ 5
veteribus, ut traddidimus, lustaris, quæ su pr
παλαιστέρων ὡς παριδόκαμεν ἰσορεῖν, ἔσα ἐζὶ ἐ λο-
pe ven quærentes tanquè consummata, e rugui
πόδης ὑμᾶς ἐκζητῆντας αἰσίως σωτε τολεμία, τῆ τῷ
indigne dominantes pestes. Et auctoritate ad
αἰτίξιος δυναστύοντων λοιμότητι, καὶ φεσπίχιν εἰς 6
eas quæ post hæc, ea vi regnum sine tadarunone omnibus
τὰ μῦ ταῦτα, ὥστ τὸ βασιλείας ἀτάρραχον ἔχειν τοῖς πᾶσιν
hominibus cum pace perduramus. Verumtamen
αὐθρώποις μετ' εἰρήνης παρίξόμεθα· χαώμενοί τε 7
murmuribus, ea autè quæ ad conspectum veniunt differentes
μεταβολαῖς, τὰ ὑπὸ τὸν ὄλυ ἐρχόμενα θεαέοντες
semper cum manifesta obsustatione. Veterum Amao Amas
αεὶ μετ' ἐλπίκυφίας ἀπαπίσως. ὡς γὰ ἀμὸν ἀμα- 8
dathu Macedo, veteribus alienus de Persarum
δαθοῦ μακεδὼν, τοῖς ἀλητρίαις ἀλλότριος ἢ τῷ πιρσῶν
sanguine, & multum distans à nostra benignitate, &
αἵματος, καὶ πολὺ διεκπικὼς τῆς ἡμετίας χρηςότῆτος, καὶ
hospitalis à nobis, execution est qui habemus ad omnes genetes humas
ξωθεὶς ἡμῶν, ἴντυχν ἦς ἐχρῆν πρὸς πᾶν ἴθνος φιλαν-
nitatem in tantum, ut vocaretur nullet pater, &
θεωπίαν ἐλπιζοῦτον, ὡς τι ἀγαθοεργὸς ἡμῦ πατὴρ ἢ
adoraretur ab omnibus, secundum regi
θεοσκυνήμενον ὑπὸ πάντων, τὸ δ' ὑτέρον τὸ βασιλικοῦ
throni personam gerens. non ferens autem super-
θρόνου θεόσωπον ὑζτελῶν· ἢ ἐνίκησε δὲ τῷ ὑφηφα-
bam, natus est principatu privare eos & spuria
νίαν, ἐπιτήδευσι τ ἀρχῆς ἐφῆσαι ἡμᾶς ἐ τῦ πνεύματος.
Et nostrum salutarem & in omnibus benefactorem Mar-
τὸν τε ἡμέτερον σωτῆρα καὶ ὄλῳ πάντων δικαίτατον μῆρ- 9
dochæum, & uxorem ejus legitimam confortem Esther,
δοχαῖον, καὶ τῷ ἄμωμον τῆς βασιλείας κοινωνὸν ἰδιῆρ,
cum omni horum gente, multiplicibus viarum decer-
σιν πατῆ τοῦτον ἴθνει, πολυπλόκοις ωδοῖς ἐλε-
pationibus expectans in perditionem. per eum modum
λογισμοῖς αἰτησάμενος εἰς ἀπώλειαν· ὄλῳ δὲ τῷ τεφθεν
illos exultantes accipiens non defectus. Persarum de-
τοῦτον αὖθη λαβὼν ἡμᾶς ἐρήμους, τὸν τῷ πιρσῶν δύνα-
minatum in Macedonas transferre. Nos verò
κράτησιν εἰς τοὺς μακεδόνας μετατάξαι· ἡμεῖς δὲ τοὺς 10
ab unctali tradens in necem fu-
ὑπὸ τῦ τελευταίτατον ἐλεθεσθομένους εἰς ἀφανισμὸν ἰκδο-
dæos, reperimus non malefactores existentes, sed verò
δαίους, διείκοσθρου κακουργοὺς ὄντας, δικαιοτατους δὲ
degentes legibus, existentes autè filios altissimi maximi
πολιτευομένους νόμους, ὄντας δὲ ὑιὰς τῦ ὑψίστου μεγίσ-
viventis Dei, qui dirigit nobilisque & primogenitos
ζῶντος θεοῦ, τῦ κατευθύνοντος ἡμῶν τε καὶ τοῖς θεσπίσοις
nostris regnum in optima dispositione. Hos
ἡμῶν τὸν βασιλείαν ἐν τῇ καλλίσῃ διαθέσει. καλῶς 11
ergo facere non videntes hi quæ ab Aman Amada-
σεῦ πεποίηται μὴ θεοσχεκαμόροις τοῖς ὑπὸ ἄμαν ἀμαδα-
thus male factum intus. Propterea quòd hi qui huc
θοῦ διαταλεῖσι χεώμασι· διὰ τὸ αὐτὸν τὸν ταῦτα 12
operatus est. ante Susanum portas appositi est cum
ἐξεφασάμενον, σὺν τοῖς σύσαν πόλεις ἐκυρεῦσι σὺν
omni familia, dignum corpori omnium dominatore Deo
τῇ παρουσίᾳ, τὸν καταξίαν τῦ πάντα ὑπερβαλόντος θεοῦ
velociter reddente ei judicium. At exemplar
διάτακτος ὑποδόντος αὐτῷ κρίσιν. τὸ δὲ αὐτὸ θεφον 13
epistolæ hujus proponentes in omni loco, cum libera-
τῆς. ὑπολυᾶς ταῦτης ἐκδίδοτες ἐν παντὶ τόπῳ, μῦ παρέρ-
te dimittant Judæos vti suis legibus,
σιας ἐαὶ τοῖς ἰουδαίοις χρήσθαι τοῖς ἰαυτῦ νόμοις,
& auxilium eos, ut eorum in tempus tribulationis
καὶ συμπαρέναι αὐτοὺς· ὅπως τοὺς ἐν καιρῷ θλίψεως 14
impetus erant eis, vindicentur terniadecima
ἐπιθεμένους αὐτοῖς, ἀμύνωνται τῇ τεσσαρεσδικάτῃ τῦ
duodecimi mensis Adar eadem die: hanc enim con-
δωδικάτου μηνὸς ἀδὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ταῦτην γὰ ὁ παν-
nium dominator Deus pr perditionem electi fecit
τα δυνασευων θεος αντ ελιθερίας τῦ ἐκλεκτοῦ γένους
fecit eis gaudium. vos ergo in tali
ἐποιησεν αὐτοῖς ἔφεσμόν. καὶ ὑμεῖς σὺν ἐν τοῖς ἐπαγ- 15
gnibus veris celebrationibus insignem diem anno omni facitis e
νόμοις ὑμῦ ἑορταῖς ἔξετε ἡμέραν μῦ πασης ἐυνοίας
ducite vt & nunc & post hæc salus nobis &
ἄγετε· ὅπως καὶ τῶν καὶ μῦ ταῦτα σωτήρια ἡμῖν καὶ τοῖς
benevolentiæ. Persis, his vero qui nobis insidiantur, memoriale
ἐνοῦσι πέρσαις, τοῖς δὲ ἡμῖν ἐπιβελλόυσι, μνημόσυνον
perditionis. Omnis autem civitas vel regio omnino quæ
τῆς ἀπωλείας. πᾶσα δὲ πόλις ἢ χώρα τοσοῦτον ἢ πᾶς 16
locus hæc non fecerit, lancea & igni consumetur e
μῦ ταῦτα μὴ ποιήσῃ, ὄβεται καὶ πυρὶ καταλωθήσεται
cum ira, & non solum hominibus inuta sed & b
μετ' ὀργῆς· καὶ εὐ μόνον εἰ θεόπτοις ἄβατος, ἀλλ' καὶ θη-
stiis & volatilibus in æmor temporum immanissimaque con
ρίοις καὶ πετεινοῖς εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔχθιστος τε καὶ
flictus.
καθήσεται. τέλος.

LIBER SAPIENTIÆ.

ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

CAP. I. κεφαλ. ά.

Diligite iustitiam qui iu-
1 Γαπήσατε τὴν δικαιοσύνην οἱ κρί- dicatis terram sentite de
νοντες τὴν γῆν· φρονήσατε περὶ τῦ Domino in bonitate, & in simpli-
πνεύματος ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἁπλό- citate cordis quærite illum. Quoniam
2 τητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν. ὅτι inuentus ab his qui non tentant illum, apparet autem
ἐμφανίζεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς non infidelibus illis. Peruersæ enim cogitationes separant
μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν a Deo probata autem virtus corripit
3 ἀπὸ θεοῦ· δοκιμαζομένη δὲ ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς insipientes. Quoniam in malefica animam non intro-
ἀφρονας. ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσε- bit sapientia, neque habitabit in corpore subdito pecca-
4 ται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι καθαρείω ἁμάρ- to. Sanctus enim spiritus disciplinæ effugiet dolum, &
τίας. ἅγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον, καὶ 5
remouebitur à cogitationibus stultis, & corripie-
ἀπαναστήσεται ὑπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐλεγχθήσε- tur superueniente iniquitate. Benignus enim spiritus sa-
6 ται ἐπελθούσης ἀδικίας. φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σο- pientiæ, & non liberabit maledicum labia sua quoniam
φία, καὶ οὐκ ἀθῳώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ· ὅτι renum eius testis Deus, & cordis eius
τῶν νεφρῶν αὐτῦ μάρτυς ὁ θεός, καὶ τῆς καρδίας αὐτῦ speculator verus, & linguæ auditor. Quoniam spi-
7 ἐπίσκοπος ἀληθής, καὶ τ γλώσσης ἀκουστής. ὅτι πνεῦ- ritus Domini replenit orbem terrarum, & quod continet
μα κυρίου πεπλήρωκε τὸν οἰκουμένην, καὶ τὸ σύνεχον τὰ omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur in-
8 πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς. διὰ τῦτο φθεγγόμενος ἄδι- quæ nullus latebit, neque præteribit illum cum
καρ οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παρελθόντα αὐτὸν ἐλέγχου- pens iudicium. In cogitationibus enim impii interro-
9 σια ἡ δίκη. ἐν γὰ διαβουλίοις ἀσεβῶν ἔξετασις ἔσα· λό- gatio erit illius ad Deum, audito ad correptionem iniquita-
γου δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει ἐς ἔλεγχον ἀνομημα- tum illius. Quoniam auris zeli audit omnia &
10 τῶν αὐτοῦ. ὅτι οὐς ζηλώσεως ἀκρατῆ τὰ πάντα, καὶ murmurationum non absconditur. Cauete er-
11 θορύβῳ γογγυσμῦ οὐκ ἀποκρύπτεται. φυλάξασθε τοί- go murmurationem inutilem, & a detractione parcite
νυν γογγυσμοῦ ἀνωφελῆ, καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε linguæ, quoniam sermo obscurus vacuus non ibit os
γλώσσης· ὅτι φθόγγος λαθραῖος κτεὶν οὐ πορεύσεται· στόμα autem quod mendacium occidit animam. Ne zelatis mor-
12 δὲ καὶ ψεύδομενον ἀναιρεῖ ψυχήν. μὴ ζηλοῦτε θάνα-

rem in errore vitæ vestræ, neque attraham perditionem ab operibus
τον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν, μὼ δὲ δόξω ἀδίκως ἀλλοτρίων ἐν ἔργοις
manuum vestrarum. Quoniā Deus mortem non fecit, neque lætatur in
χειρῶν ὑμῶν. ὅτι ὁ θεὸς θανάτου οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται
perditione virorum. Creauit enim vt esset
ἐπὶ ἀπωλείᾳ ζώντων. ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ
omnia, & salutares nationes mundi, & non est in
πάντα καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν
illis medicamentum perditionis, nec inferorum regnum in terra.
αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου, οὐδὲ ᾅδου βασιλεία ἐπὶ γῆς.
Iustitia autem immortalis est. Impij verò manibus
δικαιοσύνη δὲ ἀθάνατός ἐστιν. ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶ
& verbis accersierunt eam: amicam æstimantes
καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐτόν. φίλον ἡγησάμενοι
ipsam, tabuerunt, & spontionem posuerunt ad eam, quoniā digni
αὐτόν, ἐπάκτησαν, καὶ συνθήκην ἐθέντο πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄξιοί
sunt illius parte esse.
εἰσι τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

CAP. II. β'.

Discrunt enim intra se cogitantes non rectè: Exigua &
Εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς, ὀλίγος καὶ
cum tædio est vita nostra, & non est remedium in fine ho-
λυπηρὸς ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀν-
minis, & non agnitus est reuersus ex inferno. Quia
θρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου. ὅτι
sine ratione nati sumus, & post hoc erimus tanquā non
αὐτομάτως ἐγεννήθημεν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐκ
fuerimus; quoniam fumus diffusus in naribus nostris, & sermo
ὄντες· ὅτι καπνὸς ὁ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν, καὶ ὁ λόγος
scintilla in motu cordis nostri. Qua extincta cinis
σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. οὗ σβεσθέντος τέφρα
erudet corpus, & spiritus noster diffundetur
γενήσεται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν διαχυθήσεται
tanquam molle aër. Et nomen nostrum obliuionem accipiet in
ὡς χαῦνος ἀήρ. καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν
tempore, & nemo memoriam habebit operum nostrorum & trans-
χρόνῳ, καὶ οὐθεὶς μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν· καὶ παρελ-
ibit vita nostra tanquā vestigia nubis, & sicut nebula
λύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης, καὶ ὡς ὁμίχλη
dissoluetur, quæ fugata est à radijs Solis, & à
θερμανθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων ἡλίου καὶ ὑπὸ
calore eius aggrauata. Umbræ enim transitus nos-
θερμότητος αὐτοῦ βαρυνθῆσα. σκιᾶς γὰρ παρόδος καὶ
tra nostrum, & non est impedimentum finis nostri, quoniā
ὁ χρόνος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι ἀναπόδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν, ὅτι
consignatus est, & nemo reuertetur. Venite ergo &
κατασφραγίζεται, καὶ οὐδεὶς ἀναστρέφει. δεῦτε οὖν καὶ
fruamur quæ sunt bona, & vtamur possessio-
ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώμεθα τῇ κτί-
ne tanquā in iuuentute celeritate. Vino pretioso & vnguentis
σει ὡς ἐν νεότητι σπουδαίως. οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων
implemur, & ne præteriat nos flos æta-
πλησθῶμεν, καὶ μὴ παρελθάτω ἡμᾶς ἄνθος ἀέρος.
Coronemus rosarum calyculis antequam marcescant.
στεψώμεθα ῥόδων κάλυξι πρὶν ἢ μαρανθῆναι.
Nemo nostrûm expers sit nostræ strenuitatis. vbi-
μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀλεμονίας· παν-
que relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc
ταχοῦ καταλείψωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη
pars nostra & sors est.
Opprimamus
ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ κλῆρος ἐστί. καταδυναστεύσωμεν
pauperem iustum, non parcamus vidux, nec senu re-
πένητα δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας, μὴ δὲ πρεσβύτου τε-
uerearmur canos multi temporis. Sit autem nostra fortitudo
τραετοῦς πολιὰς πολυχρονίους. ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς
lex iustitiæ. nam infirmum inutile arguitur.
νόμος τῆς δικαιοσύνης, τὸ γὰρ ἀσθενὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται.
Circumueniamus autem iustum, quoniam inutilis nobis est,
ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι,
& contrarius est operibus nostris, & improperat nobis pec-
καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρ-
cata legis, & celebrat nobis peccata disciplinæ
τήματα νόμου, καὶ διαφημίζει ἐπ' ἡμῖν ἀμαρτήματα παιδείας
nostræ. Promittit scientiam habere Dei, & filium Domini
ἡμῶν. ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν θεοῦ, καὶ παῖδα κυρίου
se nominat. factus est nobis: redarguit cogitationes nostras.
ἑαυτὸν ὀνομάζει. ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων ἡμῶν.
Grauis est nobis etiam visus, quoniā dissimilis alijs
βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις

vita illius, & immutatæ viæ eius. In spe-
ὁ βίος αὐτοῦ, καὶ ἀλλοτριωθείσας αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. εἰς κίβ-
rum nostrum æstimati sumus ei, & abstinet. à viis nostris
δηλον ἐλογισθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν
tanquā ab immunditijs: beata dicit nouissima iustorum, & glo-
ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν μακαρίζει ἐσχατα δικαίων, καὶ ἀλα-
diatur patrem Deum. Videamus si sermones illius ve
ζονιεται πατέρα θεόν. ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀλη-
ri, & tentemus quæ in exitu eius. Si enim est
θεῖς, καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ. εἰ γὰρ ἔστιν ὁ
iustus filius Dei, suscipiet eum, & liberabit eum de
δίκαιος υἱὸς θεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ
manu contrariorum. Contumelia & tormento interrogemus
χειρὸς ἀντικειμένων. ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐξετάσωμεν
eum, vt sciamus mansuetudinem eius, & probemus
αὐτόν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ, καὶ δοκιμάσωμεν
patientiam illius. Morte turpi condemne-
τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ. θανάτῳ ἀσχήμονι κατακρίνωμεν
mus eum, erit enim eius obseruatio ex sermonibus ipsius.
αὐτόν, ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἡ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.
Hæc cogitauerunt, & errauerunt: excæcauit enim
ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐπλανήθησαν· ἐτύφλωσεν γὰρ
illos malitia eorum. Et non cognouerunt mysteria Dei,
αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν. καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια θεοῦ,
neque mercedem speraverunt iustitiæ, neque iudicauerunt honorē animarum
οὐδὲ μισθὸν ἐλπίσαν δικαιοσύνης, οὐδὲ ἔκριναν τιμὴν ψυχῶν
immaculatarū. Quoniā Deus creauit hominem in immortalitate.
ἀμώμων. ὅτι ὁ θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφθαρσίᾳ,
& imaginem propriæ similitudinis fecit eum. Inuidia autem
καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν. φθόνῳ δὲ
diaboli mors introiuit in mundum; imitantur autē
διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· μιμοῦνται δὲ
eum qui illius partis sunt.
αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

CAP. III. γ'.

Iustorum autem animæ in manu Dei, & non tanget illos
Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ οὐκ ἅψεται αὐτῶν
tormentum. Visi sunt in oculis insipientium mori, &
βάσανος. ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ
æstimata est afflictio exitus illorum. Et quod à nobis ner
ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν. καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία
contritus: Illi autem sunt in pace. Etenim si coram ho-
σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. καὶ γὰρ ἐὰν ἐνώπιον ἀν-
minum si tormenta passi sint, spes eorum immortalitate plena.
θρώπων ἰαὶ κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης.
Et in pauca versa, in multa bona afficientur: quoniā
καὶ ἐν ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι
Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se.
ὁ θεὸς ἐπείρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ.
Tanquā aurum in fornace probauit illos, & quasi holo-
ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὁλο-
caustum hostiæ accepit illos, & in tempore vi-
καύτωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς· καὶ ἐν καιρῷ ἐπι-
sitationis ipsorum refulgebunt. & tanquam scintillæ in ste-
σκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν κα-
pula discurrent. Iudicabunt gentes & dominabuntur
λάμῃ διαδραμοῦνται. κρινοῦσιν ἔθνη καὶ κρατήσουσιν
populis. & regnabit eorum Dominus in secula.
λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας.
Qui confiderunt in illo, intelligent veritatem, & fi-
οἱ πιστεύσαντες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πι-
deles in dilectione acquiescent illi: quoniam gratia & misericordia
στοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος
in sanctos eius, & visitatio in electos eius.
ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.
At impij sicut cogitauerunt habebunt correptionem.
οἱ δὲ ἀσεβεῖς κατὰ ἐλογίσαντο ἕξουσιν ἐπιτιμίαν, οἱ
qui neglexerunt iustum & à Domino recesserunt. Sapientiam
ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ ἀπὸ κυρίου ἀποστάντες.
enim & disciplinam qui abiecit, infelix. & vacua
σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουθενῶν ταλαίπωρος, καὶ κενὴ ἡ ἐλ-
spes illorum. & labores sine fructu, & inutilia opera eorum.
πὶς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνόητοι, καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν.
Mulieres eorum fatuæ, & nequam filij eo-
αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες, καὶ πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν.
Maledicta generatio eorum. quoniam felix t-
ἐπικατάρατος ἡ γέννησις αὐτῶν· ὅτι μακαρία σπέρμα ἡ
inconinquinata, quæ non nouit thorum in delicto: habebit f-
ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι, ἕξει καρ-

cum in visitatione animarum. Et spado qui non operatus
τὸν ἐν διανοίᾳ ψεῦδος. καὶ δίκαιος ὁ μὴ ἐργασάμε- 14
est in manu iniquitatem; nec cogitate adversus Dominum
νος ἐν κυρίῳ ἀνομίαν, μηδὲ ἐνθυμηθῆς κατὰ τοῦ κυρίου
malo. dabitur enim illi fidei gratia electa, & ad
πιστεῖ δοθήσεται δῶρα αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτή, καὶ
sors in templo Domini acceptior. Bonorum enim la-
κλῆρος ἐν ναῷ κυρίου ἐνωφελέστερος. ἀγαθῶν γὰρ πό- 15
borum fructus gloriosus, & quæ non concidit radix sapientiæ.
νων καρπὸς ἔνδοξος, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως.
Filij autem adulterorum nō initiatorum, & ab iniquo tho-
τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσαι, καὶ ἐκ ἀδικούμενου κοί- 16
ro semen exterminabitur. Si enim longa vitæ fun-
της αὐτέρμα ἀπαιδευσίαν. ταῦτα γὰρ μακρόβιοι γένων- 17
ctus, in nihilum computabuntur, & sine honore in novissimis senec-
ται, εἰς ἀδὲν λογισθήσονται, καὶ ἄτιμον ἔσχατον τὸ γῆ-
tus illorum. Et si celeriter defuncti fuerint, non habebunt spem,
ρας αὐτῶ. ἐαυτὸ ἐξίως τελευτήσουσι, οὐχ ἕξουσιν ἐλπί- 18
nec in die agonismi solatium. Nimium enim
δα, οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ ἀγωνισμοῦ παραμύθιον. γένεας γὰρ 19
iniqua dira consummationes.
ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.

CAP. IV. δ'.

Melior sterilitas filiorum cum virtute immortalitas enim est in
Κρείσσων ἀτεκνία μὴ ἀρετὴν, ἀθανασία γὰρ ἔζη ἐν 1
memoria illius, quoniā & apud Deum notus est & apud homi-
μνήμῃ αὐτῆς ὅτι καὶ παρὰ θεοῦ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώ-
nes. Præsentemque imitantur eam, & desiderant rece-
ποις. παρεῦσαν τὸ μιμοῦνται αὐτὴν, καὶ ποθοῦσιν ἀπελ- 2
dentem. & in seculum coronata triumphat
θοῦσαν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφορεῦσα πομπεύει τὸν ἄῤῥ
lacoinquinatorū præmiorū certamē vincens. Multigena autem impio-
ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσουσα. πολύγονοι δὲ ἀσε- 3
rum multitudo non erit utilis, & ex spuriis stolonibus non
βῶν πλῆθος οὐ χρησιμεύσει, καὶ ἐκ νόθων μοχλεύματα οὐ
dabit radicem in profunditate, neque stabile firmamentum collocabit.
δώσει ῥίζαν εἰς βάθος, οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν ἱδρύσει.
Et si enim ramos ad tempus germinaverit, imarmen-
κἂν γὰρ ἐν κλάδοις πρὸς καιρὸν αὐξηθῇ, ἀσταθῶς 4
sic endens à ventu commouebuntur, & à violentia ventorum
βιοπόστα ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσονται, καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων
eradicabuntur. Confringentur rami imperfecti, &
ἐκριζωθήσονται. ἀφελακλασθήσονται κλῶνες ἀτέλεσοι, καὶ 5
fructus illorum inutilis, immaturus ad māducandū & ad nihilo ap-
ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄχρηστος, ἄωρος εἰς βρῶσιν καὶ εἰς οὐδὲν ὄλι-
tus. Et enim impiorum filij qui nascuntur, ve-
μήλιος. ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα γένηται μάρ- 6
stes sunt sequum ædificiis parentes in quæstionē sui.
τυρες ἐσι πονηρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ αὐτῶν.
Iustus autem si præoccupatus fuerit morte, in refrigerio erit.
δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ τελευτήσας, ἐν ἀναπαύσει ἔσαι. 7
Senectus enim venerabilis non diuturna, neque numero annorū
γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν 8
computatur. Canities autem est sapientia hominibus, & ætas
μεμέτρηται. πολιὰ δέ ἐσι φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλι- 9
tas senectutis vita immaculata. Placens Deo fa-
κία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. εὐάρεστος τῷ θεῷ γενόμε- 10
ctus dilectus est, & vivens inter peccatores translatus est.
νος ἠγαπήθη, καὶ ζῶν μετεξὺ ἁμαρτολῶν μετετέθη.
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus decl-
ἡρπάγη μὴ ἡ κακία ἀλλάξῃ συνέσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπα- 11
peret animam illius. Fascinatio enim vanitatis obliterat
τήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ 12
bona, & inconstantia concupiscentiæ transvertit mentē sine ma-
τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύσει νοῦν ἄκα-
litia. Consummatus in breui explevit tempora longa
κον. τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦ. 13
Placita enim erat Domino anima ipsius, propter hoc properauit de
ἀρέσκη γὰρ τῷ κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ταχὺ ἐξῆλθεν ἐκ 14
medio iniquitatis. At populi videntes & non intelligentes, nec
μέσου πονηρίας. οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μὴ 15
ponentes in intellectu tale, quoniā gratia & misericordia in
ἔχοντες ὅτι χάρις τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ, καὶ ἔλεος ἐπὶ τοὺς
sanctos eius, & obsecratio in electos eius. Condem-
ὁσίους αὐτοῦ, καὶ διακοπὴν ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ· κατα- 16
nat autem iustus mortuus viventes impios, & iuventus cōsum-
κρίνει δίκαιος θανὼν τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς, καὶ νεότης τελει-
mata celerius longæuam senectutem iniusti. Videbunt enim fi-
θεῖσα ταχὺς πολυετῆ γῆρας ἀδίκου. ὄψονται γὰρ τε- 17

nem sapientis, & non intelligent quid decreverit de ipso,
λευτὴν σοφοῦ, καὶ οὐ νοήσουσιν τί βεβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ,
& ad quid munitus sit Dominus. Videbunt & con-
καὶ εἰς τί ἠσφαλίσατο ἑαυτὸν ὁ κύριος. ὄψονται καὶ ἐξέχευ- 18
temnent. illos autem Dominus irridebit. Et erunt
σονται. αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκμυκτηριεῖ. καὶ ἔσονται 19
post hoc in ruinam sine honore. & in contumelias inter mortuos per sem-
μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον, καὶ εἰς ὕβριν ἐν τοῖς νεκροῖς εἰς αἰῶ-
per. quoniā disrupet illos sine vere penues. & commouebit illos à
νος, ὁ ῥήξει αὐτοὺς ἀφώνους περιεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ
fundamentis, & vique ad supremum desolabuntur, & erunt in
θεμελίων, καὶ ἕως ἐσχάτου χηρευθήσονται, καὶ ἔσονται ἐν
dolore, & memoria eorum peribit. Venient in co-
ὀδύνῃ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται. ἐλεύσονται ἐν συλ- 20
gitatione peccatorum suorum timidi, & arguent il-
λογισμοὶ ἁμαρτημάτων αὐτῶν ἄνομοι, καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς
os aduersus iniquitates ipsorum.
ὀφθαλμὸς τὰς ἀνομίας αὐτῶν.

CAP. V. ί.

Tunc stabit in confidentia multa iustus contra fa-
Τότε στήσεται ἐν παῤῥησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρό- 1
ciem eorum qui angustiaverunt eum, & ærumnarum laboris
σωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν καὶ τῶν ἀφαιρουμένων τοὺς πόνους
eius. Videntes turbabuntur timore vehementi, & stupe-
αὐτοῦ. ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ, καὶ ἐκστήσον- 2
bunt in inspecta salute. & dicent intra se
ται ἐπὶ τῇ ἀδοκήτῳ τῆς σωτηρίας καὶ ἐροῦσι ἐν ἑαυτοῖς
penitentiam agentes & præ angustia spiritus gement,
μετανοοῦντες. καὶ διὰ συνοχὴν πνεύματος στενάξου- 3
& dicent. Hic erat quē habuimus aliquando derisum & in si-
σι, καὶ ἔσται, οὗτος ὃν εἴχομεν ποτε εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς παρ-
militudinem improperij. Stulti vitam illius æstima-
αβολὴν ὀνειδισμοῦ· οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισά- 4
bamus insaniam, & finem illius sine honore. Quomodo com-
μεθα μανίαν, καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἄτιμον. πῶς κατ-
putatus est in filios Dei, & in sanctis sors illius est?
ελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ, καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἔζη;
Ergo erravimus à via veritatis, & iustitiæ
ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιο- 6
lux non luxit nobis, & Sol insurrexit
σύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης
non ortus est nobis. Insequati sumus vias in-
οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν. ἐμπλήσθημεν ὁδοὶ ἀνομίας καὶ 7
perditionis, & peregrinatimus deserta inaccessibilia, & viam
ἀπωλείας, καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν
Domini non novimus. Quid profuit nobis superbia? &
κυρίου οὐκ ἐγνώσθη. τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ὑπερηφανία, καὶ 8
quid divitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt
τί πλοῦτος μετ' ἀλαζονίας συνεβάλετο ἡμῖν; παρῆλθεν
illa omnia tanquā umbra, & tanquā nuncius percurrens.
ἐκεῖνα πάντα ὡσεὶ σκιὰ καὶ ὡς ἄγγελος διάδρομος ἔχουσα.
Tanquā navis quæ pertransit fluctuantem aquam, cuius cū præterierit, nō
ὡς ναῦς διοχετεύουσα κυμαινόμενον ὕδωρ, ἧς παρελθούσης οὐκ 10
est vestigium inuenire neque semitam ituveris illius in fluctibus.
ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν τρόπου ἐν ἀφρῷ αὐτῆς ἐν κύμασιν.
Aut velut cum transvolans autem nullum inveniatur argumentum
ἢ ὡς ὄρνις διαπετὰς αἴρα οὐδὲν εὑρίσκεται τεκμήριον 11
itineris. Ictus autem alarum verberatum ventum leuem
πορείας. πλῆξις δὲ παρεῖσα μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον
& se ipsum vi findens, commotus ille pertransiit &
καὶ σχιζόμενος βίᾳ ῥοίζου, κινουμένων πτερύγων διωδεύθη καὶ 12
post hoc non inventum est signum processus in eo. Aut tanquā
μετὰ τοῦτο οὐκ εὑρέθη σημεῖον διόδου ἐν αὐτῷ. ἢ ὡς
ignis missa in scopum, dudum aer contenuo in
βέλος βληθὲν ἐπὶ σκοπὸν, τραπεὶς ὁ ἀὴρ εἰθὺς εἰς 13
se resilutus est, ut ignoretur transitus illius. Sic &
ἑαυτὸν ἀνελύθη, ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δι' ὃν αὐτῷ οὕτως καὶ
nos nati desinimus Et virtute quidem signum
ἡμεῖς γεγονότες οὐκ ἐλείπομεν. καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον 14
nullum valuimus ostendere: autem malignitate nostra consumpti su-
οὐδὲν ἠχρειώμεθα· ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθη-
mus quoniā spes impii tanquā quam rolliturus lanugo à vento,
μεν. ὅπ ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς φρύαγμα χρὼς ὑπὸ αὔρας, 15
& tanquā spuma à procella impulsa gracilis, & tanquā fumus
καὶ ὡς πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτὴ, καὶ ὡς καπνὸς
à vento dissipatus est aut & tanquā memoria hospitis vnius dei
ὑπὸ ἀνέμου διαλύθη, ἢ καὶ ὡς μνεία καταλύτου ἡμερήσιος
præterit. Iusti autem in seculum vivunt, & in Domino
παρέρχεται. δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν κυρίῳ
ὁ μισθὸς

mercés eorum. & cogitatio eórum apud Altíssimum. Id-
ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν ὑπὲρ ὑψους. ὅτι 17
circa occurrent ei quam decora & diade-
τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδη-
ma speciei de manu Domini, quoniam dextera ejus pro-
μα τῆς καλλονῆς ἐν χειρὶ κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκε-
tegit eos, & brachio defendet illos. Accí-
πάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. λήψε- 18
piet armaturam zelum illius & armabit creaturam
ται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν
ad vindictam inimicorum induet thoracem iustitiam, &
εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ 19
circumponet galeam iudicium simplex. Sumet scu-
περθήσει κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. λήψεται ἀσπί- 20
tum inexpugnabile aequitatem. Acuet autem duram iram
δα ἀήττητον ὁσιότητα. ὀξυνεῖ δὲ δεινὴν ὀργὴν 21
in gladium: pugnabit verò cum illo mundus contra
εἰς ῥομφαίαν· συναπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος τοῖς
insipientes. Ibunt directa emissiones fulgurum,
φρονοῦσιν. πορεύσονται ἀκριβεῖς βολίδες ἀστραπῆς, 22
& tanquam à bene curvata arcu nubium ad scopum emis-
καὶ ὡς ἀπὸ καλῶς κυκλου τόξου τῆς περὶ νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀφεθή-
licat. Et à petra fulminea tormenta plena mittentur gra-
σονται. καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πληρεῖς ῥιφήσονται χά- 23
dines excandescet in illos aqua maris: fluvii
λαζαι· ἀφανισθήσεται κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, πο-
mina verò inundabunt eos ter. Stabit contra illos
ταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀτόπως. ἀντιστήσεται αὐτοῖς 24
spiritus virtutis, & tanqui turbo veniet ventilabit illos, &
πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ σκορπίσει αὐτούς· καὶ
desolabit omnem terram iniquitas, & malignatio evet
ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία κα-
tet sedes potentum.
θέλει θρόνους δυναστῶν.

CAP. VI. ς'.

Audite ergo reges & intelligite, discite iudices
Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ συνῆτε, μάθετε δικασταὶ 2
finium terra. Prabete aures qui continetis multitudinem, & su-
περήφανοι ἐθνῶν. ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γα- 3
perbitis in turbis nationum. Quoniam data est a Domino
γαυριῶντες ὄχλοις ἐθνῶν. ὅτι ἐδόθη ὑμῖν ἡ δυνα-
potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui exquiret
στεία παρὰ ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει
vestra opera, & cogitationes scrutabitur. Quoniam ministri
ὑμῶν τὰ ἔργα, καὶ ταῖς βουλαῖς ἐμβατεύσει. ὅτι ὑπηρέται 5
existentes eius regni non iudicastis rectè, neque custodi-
ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐφυλάξατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλά-
stis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.
ξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε.
Horrende & cito misabor vobis, quoniam iudicium di-
φοβερῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις σκλη- 6
rum in his qui praesunt, fit. Nam minimum aperas
ρὰ ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται). ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνώσης 7
est misericordiae potentiae autè potenter tormenta patiebantur. Nó enim sub-
ὄντι ἐλέους, δυνατὸν δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. οὐ γὰρ ὑπο- 8
trahet personam omnium dominator, nec verebi-
στελεῖται πρόσωπον οἱουδήποτε κύριος, οὐδὲ ἐντραπήσε-
tur magnitudinem, quem à parvum & magnum ipse fecit, aequalitérque
ται μεγέθος· ὅτι μικρῷ καὶ μεγάλῳ αὐτὸς ἐποίησεν, ὁμοίως τὴν
curam gerit de omnibus. At fortibus fortia in-
μέριμναν ἔχει πάντων. τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφί- 9
stat cruciatio. Ad vos ergo reges sermones mei,
στατο ἔρευνα. πρὸς ὑμᾶς οὖν ὦ τύραννοι οἱ λόγοι μου, 10
vt discatis sapientiam, & ne exidatis. Qui enim custodie-
ἵνα μάθητε σοφίαν καὶ μὴ ἐκπέσητε. οἱ γὰρ φυλάξα- 11
rint iusta, iusta iudicabuntur, & qui edocti fuerint ea
τες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ
mentur responsionem. Concupiscite ergo sermones meos,
ἀπολογίαν ἀπολήψονται. ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου, 12
optate & erudiemini. Clara & quę nóqui mas-
ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε. λαμπρὰ καὶ ἀμάραν- 13
cescit, est sapientia, & facile videtur ab his qui dili-
τός ἐστιν ἡ σοφία, καὶ ῥᾳδίως θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώ-
gunt eam. & inuenitur ab hisqui querunt illam.
των αὐτὴν, καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν.
Preoccupat cupientes vt prannotetur. Qui mane
φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι. ὁ ὀρθρί- 14
surrexit ad illam, non laborabit: assidentem enim inveniet
σας πρὸς αὐτὴν οὐ κοπιάσει, παρεδρον γὰρ εὑρήσει τὴν 15
foribus suis. Nam cogitare de illa sapientia
πυλῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς τελείωσις
consummatio, & qui vigilauerit propter eam, cito securus
τελειότης· καὶ ὁ ἀγρυπνήσας διὰ αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος
erit. Quoniá dignos se ipsa circuit quaerens, &
ἔσται· ὅτι ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ φαίνεται ζητοῦσα, καὶ 17
in vijs apparet illis hilariter, & in omni
ἐν ταῖς ἕξεσιν φαντάζεται αὐτοῖς ἱλαρῶς, καὶ ἐν πάσῃ
cogitatione occurrit illis. Initium enim illius veritissima
ἐπιτηδείᾳ ἀπαντᾷ αὐτοῖς. ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη 18
disciplinae concupiscentia. Cura autem disciplinae, dilectio dila-
παιδείας ἐπιθυμία. φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη, ἀγα- 19
ctio autè custodia legum illius: attentio autem legum confirmatio
πὴ δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς· προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις
incorruptionis. Incorruptio autem propè facit Deum
ἀφθαρσίας. ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς θεοῦ ποιεῖ θεοῦ. 20
Concupiscentia ergo ignitur sapientiae deducit ad regnum.
ἐπιθυμία γὰρ ἀφ' σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν.
Si ergo delectamini sedibus & sceptris reges populorú
εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις καὶ σκηπτροις τύραννοι λαῶν, 21
honorate sapientiam, vt in seculum regnetis.
τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.
Quod autè est sapientia & quàadmodu facta sit, referam, & non abs-
τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγελῶ, & οὐκ ἀπο- 22
condam vobis mysteria, sed ab initio nativitatis ex-
κρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξι-
vestigabo, & ponam in perspicuum scientiam eius, & nó
χνιάσω, καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς· καὶ οὐ
praeteribo veritatem. Neque quidé cū invidia tabescente
μὴ παρελεύσομαι τὴν ἀλήθειαν. οὔτε μετὰ φθονερᾶς τηκομέ- 23
ner habebo, quoniá iste non est particeps sapientiae. Multitudo autè sa-
σωφρόνων ἔσται, ὅτι οὗτος οὐ κοινωνός σοφίας. πλῆθος δὲ σο-
pientium salus mundi, & rex sapiens stabilimentum po-
φῶν σωτηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς σοφὸς στερέωμα δήμου.
puli. Quamobrem accipite disciplinam verbis meis, & vtilitatem habebitis.
μου. ὅτι παιδεύσει τοὺς ῥήμασί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.

CAP. VII. ζ'.

Sum quidem & ego mortalis homo aequalis omnibus, & ex-
Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος ἅπασι, καὶ γη- 2
rigenae à genere primaßi. Et in vtero matris
γενὴς ἀπόγονος πρωτόπλαστου. καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς 2
figuratus sum caro decem mensibus tempore, coagulatus in sanguine de
ἐπλάσθην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ, παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ
semine viri & delectamento somno concurrente. Et ego
σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνιόντος. κἀγὼ 3
autem natus trahi communem habui aerem, & in similem
δὲ γεννώμενος ἕλαυσα τὸν κοινὸν ἀέρα, καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιο-
passum decidi terram. primam vocem similem omnibus
παθῆ κατέπεσα γῆν· πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν
emisi plorans. In involumentis nutritus sum, & in cura.
ἔκλαυσα. ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ ἐν φροντίσιν. 4
Nullum enim rex aliud habuit nativitatis initium. Vnus
οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἕτεραν ἔσχε γένεσιν ἀρχήν. μία 5
autè omnium introitus ad vitam, exitusque aequalis. Propter hoc
δὲ πάντων ἐστὶν ἔξοδος εἰς τὸν βίον, ἐξόδος τε ἴση. διὸ τοῦτο
optavi & sensum data est mihi: precatus, & venit
ηὐξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσάμην καὶ ἦλθέ 7
mihi spiritus sapientiae. Praposui illam regnis &
μοι πνεῦμα σοφίας. προέκρινα αὐτὴν σκήπτροις καὶ 8
thronis, & divitias nihil aestimans in comparatione illius.
θρόνοις, καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς.
Neque comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in
οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον τίμιον, ὅτι πᾶς χρυσὸς ἐν 9
conspectu illius arena exigua, & tanquam luteum aestimabitur ar-
ὀλίγη ἄμμος ὀλίγη, καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄρ-
gentum in conspectu illius. Super salutem & speciem di-
γυρος ἐναντίον αὐτῆς. ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγά- 10
lexi illam, & proposui illam pro luce habere, quo-
πησα αὐτὴν, καὶ προειλάμην αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, ὅτι
niam quod ex hac lumen. Venerunt autem mihi bo-
ἀκοίμητόν ἐστι τὸ ἐκ ταύτης φῶς. ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγα- 11
na pariter omnia cum illa, & innumerabiles divitiae
θὰ ὁμοῦ πάντα μετ' αὐτῆς, καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐ
manibus eius. Lætatus sum autem in omnibus, quoniam eorum dux
χρῶν αὐτῆς. ἐφρόνησα δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι αὐτὴν ἦγεν 12
est sapientia, ignorabam autem ipsam matrem esse horum.
ἡ σοφία· ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γίνεσθαι τούτων. ἀδόλως
τὸ ἐμὲ-

que dolus sine malitiaque communico, & diuitias eius non
τι ἀφανίζω, ἀρθόνως τε μοι διδάσκω, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ
abscondo. Indeficiens thesaurus est hominibus
ὑποστρώμενοι. οἱ κτησάμενοι θησαυρὸς ὄντων ἀθέμητοι, 14
quo qui vsi sunt, ad Deum sepositorum amicitiam propter quæ ex
δι' οἰκείας παιδείας θεοῦ ἐσυλάγησαν φιλίαν δι' ἃς ἐκ
disciplina dona commendati. Mihi autem dedit Deus
τοῦ λόγου δόντος συνιέναι. ἐμοὶ δὲ δίδωσιν ὁ θεὸς 15
ex sermone dicere ex sententia, & cogitare digne de da-
οἷς τῶν γνώμην, καὶ εὐθυμηθῆναι ἀξίως τῶν δίδο-
tis, quoniam ipse & sapientiæ dux est & sapientum
μένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν
emendator. In eum manu illius & nos & sermones nostri
διορθωτής. ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν 16
omnisque sapientia & operationum scientia. Ipse enim mihi
πᾶσαν τε φρόνησιν καὶ ἐργατῶν δόκησιν. αὐτὸς γὰρ μοι 17
dedit eorū quæ sunt scientiam veram, vt sciam cōpositionē orbis terrarū
ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου
& operationem elementorum Principii & cōsummationis & medietatem
καὶ ἐνέργειαν στοιχείων· ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα 18
temporum: Mutum mutationes & permutationes temporum, an-
χρόνων· μεταβολὰς ἀλλαγὰς καιρῶν, ἐνιαυ-
ni circuitus & stellarum dispositiones: Naturas animalium & iras
τῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις· φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς 20
bestiarum, potestates vires & cogitationes hominum, disci-
θηρίων, πνεύματα βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διάφο-
plinas plantarum & virtutes radicum. Et quæcunq; sunt abscondita &
ρους φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν· ὅσα τε ὄντα κρυπτὰ καὶ 21
perspicua, scio nam omnium artifex docuit me sapientia.
ἐμφανῆ ἔγνων· ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία.

Est enim in ea spiritus intelligens, sanctus, unigenitus, multi
ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, μονογενές, πολυ- 22
plex, subtilis, mobilis, integer, incommaculatus, manifestus, ili-
μερὲς, λεπτὸν, εὐκίνητον, τρανὸν, ἀμόλυντον, σαφὲς, ἀπή-
bilis, amans bonum, acutus, expeditus, beneficus. Humā-
μαντον, φιλάγαθον, ὀξὺ, ἀκώλυτον, διαγεπτικὸν, εὐλαβὲς 23
nus, stabilis, firmus, securus, omnem habens virtutem,
θεωροῦν, βεβαιωτικὸν, ἀσφαλὲς, ἀμέριμνον, παντοδύναμον,
omnia prospiciens, & ad omnes capax spiritus intelligibiles
καὶ πανεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν
mundos subtilissimos. Omni enim motu mobi-
καθαρῶν λεπτοτάτων. πάσης γὰρ κινήσεως εὐκινητότε- 24
lior sapientia: attingit autem & capax est per omnia propter mundi-
ρον σοφία· ἥκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὸ καθα-
tatem. Vapor enim est Dei virtutis, & emana-
ρότητα. ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρ- 25
tio omnipotentis gloriæ sincera, ob hoc nihil
ῥυτα τῆς παντοκράτορος δόξης εἰλικρινὲς ἐν τοῦτο οὐδὲν
inquinatum in eam incurrit. Splendor enim
μεμιασμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. ἀπαύγασμα γάρ 26
est lucis æternæ, & speculum sine macula Dei opera-
ἐστι φωτὸς ἀϊδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τὴν τοῦ θεοῦ ἐνερ-
tionis, & imago bonitatis eius. Vna autem existens om-
γείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. μία δὲ οὖσα πάν- 27
nia potest. & permanens in se omnia innovat, &
τα δύναται, καὶ μένουσα ἐν ἑαυτῇ τὰ πάντα καινίζει, καὶ
per omnes in animas sanctas determigrat, amicos Dei
καὶ προφήτας κατασκευάζει. οὐδὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεὸς, εἰ 28
& prophetas constituit. Nihil enim diligit Deus, ni-
μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα. ἔστι γὰρ αὕτη διαφορωτέρα 29
si eum qui cū sapientia habitat. Est enim hæc speciosior
ἡλίου, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀστέρων θέσιν φανὴ συγκρινομένη·
soli, & super omnem stellarum dispositionē lux comparata
ἀκμαιοτέρα γὰρ φωτὸς ἐστιν εὑρίσκεται· 30
immensum prior. Huic quidem succedit nox, sa-
πιεζόμενον δὲ τῇ σοφίᾳ κακία οὐ κατακρατεῖ.
pientiam autem non vincit malitia.

φίλει δὲ οὐ κατακύσει κακία.

CAP. VIII. ה.

Attingit autem à fine in finem fortiter, & dispo-
Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας ἐρρωμένως, καὶ διοι- 1
nit omnia viriliter. Hanc amavi & exquisivi
κεῖ τὰ πάντα χρηστῶς. ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα 2
à iuventute mea, & quæsivi sponsam discere mihi, & a-
ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαπᾶσθαι ἐμαυτῷ, καὶ
matorem factus sum pulchritudinis illius. Generositatem glorificat
ἐραστὴς γεγόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς. εὐγένειαν δοξάζει 3
contubernium Dei habens, & omnium Dominus diligit
συμβίωσιν θεοῦ ἐσχηκυῖα, καὶ ὁ πάντων δεσπόσας ἠγάπησεν
illam. Doctrix enim est Dei disciplinæ, & electrix
αὐτοῦ. μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ διδασκαλίας, καὶ αἱρετὶς 4
operum illius. Si autē diuitiæ sunt appetibilia possessio
τῶν ἔργων αὐτοῦ. εἰ δὲ πλοῦτός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα 5
in vita, quid sapientia locupletius omnia operante?
ἐν βίῳ, τί σοφίας πλουσιώτερον ἡ τὰ πάντα ἐργαζομένης;
Si autem prudentia operatur, quis eorum quæ sunt quam illa magis
εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, τίς τῶν ὄντων μᾶλλον 6
est artifex? Et si iustitiam diligit quis, laborem hu-
ἐστὶ τεχνίτης; καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύ- 7
ius sunt virtutes, sobrietatem enim & prudentiam edocet,
της εἰσὶν ἀρεταί· σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει,
iustitiam & fortitudinem, quibus vitius nihil est in
δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν, ὧν χρησιμώτερόν ἐστιν ἐν
vita hominibus. Si autem & experientiam desiderat quis, sci-
βίῳ ἀνθρώποις. εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε 8
antiqua, & futura imaginatur, scit verisimilia
τὰ ἀρχαῖα, καὶ τὰ μελλοντα εἰκάζει, δήπουθεν στροφὰς
sermonum & dissolutiones enigmatum, signa & prodigia pri-
λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα πρόγ- 9
gnata, & tempora opportunitatem & tempus. Proposui ergo
νωσιν, καὶ ἐκβασιν καιρῶν καὶ χρόνων. ἔπεμψα πάντως
hanc adducere mihi ad contubernium, sciens quoniā erit
ταύτην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ πρὸς συμβίωσιν, εἰδὼς ὅτι ἔσται
mihi consiliatrix bonorum, & admonitrix cogitationum & ti-
μοι σύμβουλος ἀγαθῶν, καὶ παραίτησις φροντίδων καὶ λύ-
dæ. Habebo propter eam gloriam in turbis, & honorem apud
πης. ἕξω δι' αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις, καὶ τιμὴν πρὸ 10
seniores iuvenis. Acutus inveniar in iudicio, &
πρεσβυτέροις ὁ νέος. ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρίσει, καὶ
in cōspectu potentum admirabilis ero. Tacentem me sustine-
ἐν ὀφθαλμοῖς δυναστῶν θαυμασθήσομαι· σιγῶντά με ὑπομε- 11
bunt, & loquenti attendent: & loquente multo,
νοῦσι, καὶ φθεγγομένῳ προσέξουσι, καὶ λαλοῦντος πολλὰ
manum imponent mihi os suum. Habebo per hæc imor-
χεῖρα θήσουσιν ἐπὶ τὸ στόμα αὐτῶν. ἕξω δὲ αὐτὴν ἀθα- 12
talitatem, & memoriam æternam his qui post me, relinquam.
νασίαν, καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ καταλείψω. διοι- 13
Disponam populos, & nationes subditæ erunt mihi. Timebunt
κήσω λαούς, καὶ ἔθνη ὑποταγήσονταί μοι. φοβηθήσονταί 14
me audientes tyranni, horrendi, in multitudine videbor bonus
με ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει φανήσομαι ἀγαθὸς
& in bello fortis intrans in domum meam com-
καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖος εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου συγ- 15
quiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio
κοιμήσομαι αὐτῇ. οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συνουσία αὐτῆς, 16
illius, nec tædium consortium illius, sed lætitiam
οὐδὲ ὀδύνην ἡ συνδίαιτος αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην
& gaudium. Hæc cogitans apud me, & commemo-
καὶ χαράν. ταῦτα λογισαμένου ἐν ἐμαυτοῦ, καὶ ἐνθυ- 17
rans in corde meo, quoniam immortalitas est in cognatione sapientiæ,
σαι ἐν καρδίᾳ μου, ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἡ συγγένεια σοφίας·
Et in amicitia illius delectatio bona & in laboribus manuum
καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθὴ, καὶ ἐν πόνοις χειρῶν 18
illius diuitiæ sine defectione, & in exercitatione colloquij illius
αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπὴς, καὶ ἐν συγκοινωνίᾳ ἐμιλίας αὐτῆς
prudentia, & praeclarum communicationis sermonum ipsius, circuibam
φρόνησις, καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, περιῆειν
quærens vt sumerem illam ad me. Puer autem eram
ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν πρὸς ἐμαυτόν. παῖς δὲ ἤμην 19
ingenuus, animamque sortitus sum bonam. Magis autem bonus
εὐφυὴς, ψυχῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς. μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς 20
cum fuerim veni ad corpus immaculatum. Cum cognovissem autem
ὢν ἦλθον ἐπὶ σῶμα ἀμίαντον. γνοὺς δὲ ὅτι κἂν ἄλλως
ero continens, nisi Deus det, & hoc autem erat prudentiæ
ἔσομαι ἐγκρατὴς, ἐὰν μὴ ὁ θεὸς δῷ, καὶ τοῦτο δ' ἦν φρονήσεως
scire cuius gratia adij Dominum, & deprecatus sum
τὸ εἰδέναι τίνος ἡ χάρις, ἐντυχὼν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐφυθίσθην
illum, & dixi ex toto corde meo.
αὐτὸ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου.

CAP. IX. ט.

Deus patrum & Domine misericordiæ, qui fecisti omnia
Θεὸ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους ὁ ποιήσας τὰ πάντα 1
in verbo tuo, & sapientia tua constituisti homi-
ἐν λόγῳ σου· καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκεύασας τὸν ἄνθρω- 2
nem, vt dominaretur ὰ te factorum creaturarum. Et
πον, ἵνα δεσπόζῃ τῆδε ὑπὸ σοῦ γεγενημένων κτισμάτων, καὶ
disponat mundum in æquitate & iustitia, & in di-
διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν εὐθυ-

finem animæ iudicium iudiet. Da mihi
τὴν ψυχὴν κρίσιν κρίνω· δὸς μοι τὴν τῆς σὸν θρόνων 4
assistricem sapientiam: & ne me reprobaveris à puero tuo.
παῖδά σου σοφίαν, ὅτι μὴ εἰ δοῦλος μείζονος ἐκ παίδων σου.
Quia ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ, homo
ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, ἀσθενὴς 5
infirmus & exiguus tempore & minor in intellectu iudicii
καὶ ὀλιγοχρόνιος, καὶ ἱκανὸς ἐν συνέσει κρίσεως
& legum. Etsi enim quis fuerit cōsummatus inter filios hominum,
καὶ νόμων. κἂν γὰρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων, 6
ex qua est à te sapientia absente, in nihilum computabitur. Tu me
τῆς σῆς σοφίας συνούσης οὐκ οἶδεν λογισθήσ). σὺ με 7
elegisti regem populi tui, & iudicem filiorū meorū & filiarum
προεῖλου βασιλέα λαοῦ σου, καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγατέρων.
Dixisti, ædificare templum in monte sancto tuo, & in
εἶπας, οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου, καὶ ἐν 8
civitate habitationis tuæ altare similitudinē tabernaculi
πόλει καταλυμάτων σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς
sancti, quod præparasti ab initio. Et secum te
ἁγίας ἣν προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς· καὶ μετ' σοῦ ἡ σο- 9
pientia, quæ novit opera tua. & quæ aderat quando fecisti mundum
φία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παροῦσα ὅτε ἐποίησας τὸν κόσ-
dum & quæ fecit, quid placitum in oculis tuis, & quid
μον, καὶ τίνα εὐθῆ ἐνώπιόν σου, καὶ τί
directum in præceptis tuis. Emitte illam, de sanctis ex-
ἀρίστον ἐν ἐντολαῖς σου. ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων ου- 10
lis, & à sede gloriæ tuæ mitte illam, ut præ-
ρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον αὐτήν, ἵνα συμ-
sens mihi laboret, & sciam quid acceptum sit apud te.
παραοῦσά μοι κοπιάσῃ καὶ γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστι παρά σοί.
Scit enim illa omnia, & intelliget, & deducet me
οἶδε γὰρ ἐκείνη τὰ πάντα, καὶ συνιεῖ, καὶ ὁδηγήσει με 11
in operibus meis sobrie, & custodiet me in gloria
ἐν τοῖς ἔργοις μου σωφρόνως, καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ
sua. Et erunt accepta opera mea, & dispensabo
αὐτῆς. καὶ ἔσομαι εὐσχέδιαστος τὰ ἔργα μου, καὶ διοικήσω 12
populum tuum iuste, & ero dignus sedium patris mei.
τὸν λαόν σου δικαίως, καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πατρός μου.
Quis enim hominum cognoscet consilium Dei aut quis cogita-
τίς γὰρ ἀνθρώπων γνώσεται βουλὴν θεοῦ ἢ τίς ἐνθυμηθή- 13
bit quid velit Deus! Cogitationes enim mortalium timidæ, & in-
σεται τί θέλει ὁ θεός; λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί, καὶ ἀβέ-
certæ providentiæ nostræ. Corruptibile enim corpus aggravat
βαιοι αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν. φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει 15
animam, & onerat terrena habitatio mentem multa cogitantem.
ψυχήν, καὶ βαρεῖται τὸ γεώδες σκῆνος νοῦν πολυφρονοῦντα.
Et vix imaginamur quæ in terra, & quæ in manibus in-
καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὑ- 16
venimus cum labore: quæ autem in cœlis, quis investiga-
ρίσκομεν μετὰ πόνου· τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνία-
vit? Consilium autē tuum quis noverit nisi tu dederis sapientiam,
σει; βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω; εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, 17
& misisti sanctum tuum spiritum de altissimis? Et
καὶ ἐπέμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ 18
sic correcta sunt semita eorū qui in terra, & placita
οὕτως διωρθώθησαν αἱ τῶν ἐπὶ γῆς τρίβοι, καὶ τὰ ἀρεστά σοι
tibi docti fuerant homines. Et sapientia salvati sunt.
σοι ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν. 19

CAP. X. I.

Hæc primo formatum patrem mundi, cum solus esset creatus,
Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα 1
custodivit: Et eduxit illum à delicto suo.
ἐφύλαξε, καὶ ἐξεῖλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου, 2
dedique illi fortitudinē cuncta regendi omnia. Ve recessit autē
ἔδωκε τε αὐτῷ ἰσχὺν κρατῆσαι ἁπάντων. ἀπὸς δὲ 3
ab ea iniustus in ira sua, fratricidalibus depe-
ἀπ' αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτόνοις σπαρα-
rit furoribus propter quem inundatus terram rursum salvant
ξέσι θυμοῖς, δι' ὃν κατακλυζομένην γῆν πάλιν ἴστησι 4
sapientia, per despectum lignum rectum gubernans. Hæc
σοφία, διὰ ἀτελοῦς ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. αὕτη 5
& in confusis accepta gentium consiliatrum noxa re-
καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω τὸν δί-
perta, & conservantem ipsum sine querela Deo, & in filii
καιον, καὶ τηρήσαν αὐτὸν ἄμεμπτον τῷ θεῷ, καὶ θελητικοῦ
visceribus fortem custodiunt. Hæc iustum perrexe-
σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν. αὕτη δίκαιον ἐξαπέλλυ- 6
bus impius liberans fugientem desolationem ignem penta-
μένων ἀσεβῶν κατεβάντα φυγόντα καταβάσιον πυρ πεντα-
polis. Cuius adhuc testimonium exstat fumigabunda con-
πόλεως. ἧς ἔτι μαρτύριον τὸ κατοπτεύον καπνίζουσιν κα- 7
stans terra deserta, & imperfecta arboribus fructus ferentes plantæ,
θέστηκε χέρσος, καὶ ἀτελῆσιν ὥραις καρποφορεῖσα φυτά,
incredulæ animæ memoria stans columna salis. Superbā enim
ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον ἵσταται στήλη ἁλός. σοφίας γὰρ 8
prætereuntes, non tantum læsi sunt, quòd non cognoverunt bo-
παρεξδύσαντας, μὴ μόνον ἠλάβησαν τῇ μὴ γνῶσει τὰ κα-
na, sed & sui antipatiā reliquerunt in mo-
λά, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκείνῃ ἀφεγγοῦς ἀπέλειπον τρόπῳ βίῳ
mentorum, ve' in quibus errarunt neque fugere pote-
μνημόσυνον, ἵνα ἐν οἷς ἠσφάλησαν μὴ δι' ἀγνοίαν διωφθῶ-
sent. Sapētia autem venerantes illam, à doloribus labe-
σι. σοφία δὲ τοὺς θεραπεύοντες αὐτὴν ἐκ πόνου ἐρρύ- 9
rant. Hæc profugum ira fratris iustum deduxit
σατο. αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ δίκαιον ὁδήγησεν
in semitis rectis; ostendit illi regnum Dei, & de-
ἐν τρίβοις εὐθείαις, ἔδωκε αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ, καὶ ἔδω-
dit illi scientiam sanctorum. locupletavit illum in laboribus, &
κεν αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων, ἐπλούτισεν αὐτὸν ἐν μόχθοις, καὶ
multiplicavit labores illius. In superborum insaniēs contra-
ἐπλήθυνεν τοὺς πόνους αὐτοῦ. ἐν πλεονεξίᾳ κατηχυνόντων 11
ium astus, & dicentium illum. Custodivit illum
αὐτὸν παρέστη, καὶ ἐπλούτησεν αὐτόν. διεφύλαξεν αὐτὸν 12
ab inimicis, & ab insidiatoribus tutavit eū. & certamen
ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφάλισεν· καὶ ἀγῶνα
sorte vincere dedit illi, ut sciret, quoniā omnium potentior
ἰσχυρὸν ἔδωκεν αὐτῷ, ἵνα γνῷ, ὅτι παντὸς δυνατώτε-
est religio. Hæc venditum iustum non dere-
ρόν ἐστιν ἡ εὐσέβεια. αὕτη πεπραμένον δίκαιον οὐκ ἐγκα- 13
liquit, sed à peccato liberavit illum. descendit cum
τέλιπεν, ἀλλ' ἐξ ἁμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν· συγκατέβη
illo in lacum. Et in vinculis non dimisit illum, donec
αὐτοῦ εἰς λάκκον. καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως 14
afferret illi sceptra regni, & potestatem imperan-
ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν ταραττούν-
tium eis mendaces autē ostendit eos qui vituperaverunt illum, &
των αὐτοῦ ψεύστας δὲ ἔδειξε τοὺς μωμησαμένους αὐτόν, καὶ
dedit illi gloriam æternam. Hæc populo nullum & semen
ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον. αὕτη λαὸν ὄσιον καὶ σπέρμα 15
sine defectu liberavit a nationē prementium. Introivit in
ἄμεμπτον ἐρρύσατο ἔθνους πλιβόντων. εἰσῆλθεν εἰς
animam serui Domini, & fletit contra reges horrendis
ψυχὴν θεράποντος κυρίου, καὶ ἀντέστη βασιλεῦσιν φοβεροῖς
in portentis & signis. Reddidit iustis mercedem pere-
ἐν τέρασι καὶ σημείοις. ἀπέδωκεν ὁσίοις μισθὸν ὁσίους 17
grinationis laborum suorum. deduxit eos in via mirabili, &
τοὺς πόνων αὐτῶν· ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ θαυμαστῇ καὶ
fuit illis in velamentum die, & in flammam stellarum
ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας, καὶ εἰς φλόγα ἄστρων τὴν
nocte. Transtulit illos per mare rubrum, & transe-
νύκτα. διεβίβασεν αὐτοὺς διὰ θαλάσσης ἐρυθρᾶς καὶ διήγα- 18
git illos per aquam nimium. At inimicos illorum
γεν ὕδατος πολλοῦ. τοὺς δὲ ἐχθροὺς αὐτῶν 19
demersit, & à profundorum abyssi eduxit illos.
κατεπόντισεν, καὶ ἐκ βάθους ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς.
Ideò iusti expoliaverunt impios, & decantaverūt Dñe
διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν κύ- 20
mine nomen sanctum tuum, & victricem tuā manum laudā-
ριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τιμῶντα ἀνδρικὴν σὴν χεῖρα ἡνε-
runt pariter. Quoniā sapientia aperuit os mutorum, &
σαν ὁμοθυμαδόν. ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ
linguas infantium potuit disertas.
γλώσσας νηπίων ἐποίησε ἐναργεῖς.

CAP. XI. ιϐ.

Dicunt operis eorum in manu prophetæ sancti.
Εὐόδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ ἁγίου προφήτου ἄγιον.
Iter fecerūt per desertū ubi nō habitatur, & in inaccessibilibus' fixerūt tabernacula.
διώδευσαν ἔρημον ἄοικον, καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκη- 2
nacula. Steterunt contra hostes, & inimicos vindicant.
νάς. ἀντέστησαν πολεμίοις, καὶ ἐξεδικήσαντο. ἐδί- 3
sitierunt & invocaverunt te, & data ill illis de petra
ψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας 4
abrupta aqua, & sanitas sitis de lapide duro.
ἀκροτόμου ὕδωρ, καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ.
Per quæ enim exercitati sunt inimici illorum, per hæc
δι' ὧν γὰρ ἐκολάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, ἐξεπιτήσε 5
ipsi indigentes beneficium acceperūt. Pro quadrum lacu pro-
αὐτοὶ δίψαντες δόματι ἐδόθησαν. ἀντὶ μὲν πηγῆς ἀει- 6
fluo

terræ fluminis sanguine cruento túrbatu in correptione
νέου ποταμοῦ αἵματι λωθεύσαι βεβηχότης εἰς ἔλεγχον 7
Infanum occisoris præcepti, dedisti illo abundanter aquam
ὑπροσπίτου ἀροτάγματος, ἑτοίμας αὐτοῖς δικαίας ὕδωρ
inspersit: Offendens per (quæ tunc fuit) sitim, quòdmodò adversi-
ἀνελπίστως, δείξας δι' τοῦ πότε ἐχθροὺς πῶς τοὺς ὑποκει-
tros punisti. Cùm enim tentati sunt, quamvis in misericordia 9
μένους ἐδόλωσας. ὅτε γὰρ ἐπυράσθησαν, κατ' ὀργὴν κεκριμένοι ἀσεβεῖς
disciplinâ accepistes, scierunt quòdmodò in ira judicati impij
παρενοήθησαν, ἄγνωστον πῶς ἐν ὀργῇ κεκριμένοι ἀσεβεῖς
tormenta patiebantur. Hos quidem æquam pater monens pro-
ἐβασανίζοντο. Τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδοκί- 11
basti, illos autē tanquam durus rex condemnans
μασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς κατεδικάζων
examinasti. Et absentes autem & præsentes similiter torquebantur.
ἐξήτασας. καὶ γὰρ διπτοὺς καὶ παρόντας ὁμοίως ἐβύχοβ.
Duplex eorum illos accepertas tædium, & gemitus memorarum
δλυπὴ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη, καὶ στεναγμὸς μνημῆς τῆς 13
præteritarum. Cum enim audierunt per propria tormenta
παρελθόντων. ὅτε γὰρ ἤκουσαν ἴδιᾳ τῇ ἰδίων κολάσεων
beneficio affectos se, fentirent Dominum. Quę enim in expositione
ὠφεληθέντας αὐτοὺς, ἤσθοντο τοῦ κυρίου. ὃν γὰρ ἐν ἐπιδόσει 15
quondam pereuntes abergaverunt subsannatores, in fine even-
πάλαι ῥιφέντα ἀπόπτοι χλευάζοντες, ὅλῃ τέλει τῆς ἐκ-
torum mirati sunt, non similia ipsis sinentes.
βάσεων ἐθαύμασαν, οὐχ ὁμοίως δικαίους διηνήσαντες.
Pro autē cognatoribus sine rationibus illecrumin quibus er-
αὐτὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν, ἐν οἷς πλα- 16
rantes colebant irrationalia reptilia, & bestias vilet:
νηθέντες ἐθρησκευον ἄλογα ἑρπετὰ, καὶ εὐτελῆ θηρία βλυλὴ
immissti illis multitudinē irrationalīū animaliū in vindictam:
ἐπαπόστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων ζώων εἰς ἐκδίκησιν,
Ve sciretur, quòd per quæ quis peccat, per hæc corpea-
ἵνα γνῶσιν, ὅτι δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζε- 17
tur. Nō enim imperfcrat omnipotens tua manus, & quæ creavit
ται. οὐ γὰρ ἀπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ, ἣ κτίσασα
mundum ex informi materia, immittere illis multitudinem
τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης, ἄγνωμονα αὐτοῖς πλῆθος
viforum. aut audaces leones; Aut nouuer creatæ tuæ pienas be-
ἀρκτων, ἢ θαρσεῖς λέοντας, ἢ ποκτίσου θυμὸν πλήρεις θη- 19
ftias ignotas, aut iguisnotum spiranres halitum, aut fonitum
ρας ἀγνώστους, ἢ τοι πυρπνόου φυσῶντας ἄθμα, ἢ βρόμον
ventilati fumi, aut horrendas ab oculi scintillas
λαμπρὸν καπνοῦ, ἢ δυσεῖς ἀπ' ὀμμάτων ἀστραπὰς
more fulgurū eminētes. Quarū nō solum iniuria potērat exterminā-
ἐκφέροντας. ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη πλήσαι συναρ- 20
re illos, sed & aspectus tumorem incutiens perderu.
ψαι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις ἐκφοβήσασα ἀπολέσαι.
Et sine autem his, uno spiritu cadere poterant à
καὶ χωρὶς δὲ τούτων, ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν ἠδυνάτουν ὑπὸ 21
pœna perfecutionē passi, & dispersi ab sparsa
τῆς δίκης διωχθέντες, καὶ λειφθέντες ὑπὸ πνεύματος
virtutis tuæ. sed omnia mensura, & numero, & pon-
δυνάμεώς σου ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ στα-
dere dispositi: Nam multum valere tibi adest fem-
θμῷ διέταξας. τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν σοὶ πάρεστι πάν- 22
per, & robori brachij tui quis resistet? Quasi ciqui
τοτε, καὶ κρατεῖ βραχίονος σου τίς ἀντήσεται; ὅτι ὡς 23
momenti ex statera totius mundus ante te, & tiqui gutta
ῥοπὴ ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου, καὶ ὡς ῥανὶς
roris matutina qua descendit in terram. Misereris autē
δρόσου ὀρθρινὴ κατελθοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν. ἐλεεῖς δὲ 24
omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata
πάντας ὅτι πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτήματα
hominum ad pœnitentiam. Diligis enim quæ sunt omnia,
ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, 25
& nihil abominaris eorū quæ fecisti. neque enim odiens aliquid con-
καὶ οὐδὲν βδελύσσῃ ἃ ἐποίησας, οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι κατε-
stituisti. Quomodo autem permansisset aliquid nisi tu voluisses?
στήσω. πῶς δὲ ἔμεινεν ἂν τι εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας 26
aut non vocatum à te conservaretur? Parcis autem omnibus,
ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ σοῦ διετηρήθη; φείδῃ δὲ πάντων, 27
quoniā tua sunt Domine, amatorum amator.
ὅτι σά ἐστι δίκαιοτα φιλόψυχε.

CAP. XII. ℵ.

Nam incorruptibilis tuus spiritus est in omnibus. Ideò eos qui
Τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν ἐν πᾶσι. διὸ τοῖς 1
aberrant, paulatim corripis, & in quibus peccave-
ὀλιγὰ παίοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ ἐν οἷς ἥμαρτά- 2
rint, in memoriam ducens admones, vt liberati à ma-
νουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετῇς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κα-
litia, credant in te Domine. Secundùm antiquos habita-
κίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σὲ κύριε. καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκή- 3
tores tuæ terræ odio habuisti ex quòd odibilia facie-
τορας τῆς ἁγίας σου γῆς μισήσας, ὅτι τὰ ἔργα τὰ ἐχθιστα ἐφεί-
rent opera medicamentorum, & sacrificia non sancta. Iiiorumque
σετο ἔργα φαρμακειδῆ, καὶ τελετὰς ἀοσίους. τέκνων τε
necatores immisericordes, & viscerum comestores humanarum
φονέας ἀνελήμπτους, καὶ σπλαγχνοφάγους ἀνθρωπίνων
carnium: Et devoratorē sanguinis de medio sacramenti diuini tui,
σαρκῶν, καὶ θοίνας αἵματος ἐκ μέσου μύστας θείας σου, 6
& principes parentes animarum manufiatarum, voluisti perde-
καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων, ἐβουλήθης ὀπολέ-
re per manos patrum nostrarum: vt dignam peregrinationē tempo-
σαι διὰ χειρῶν πατέρων ἡμῶν· ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξη- 7
set Dei puerorum quę apud te omnium charissima terra.
ται θεοῦ παίδων ἡ ἔνδοξος σοὶ πασῶν ἡμιστάτη γῆ.
Sed & hæ tanquam hominibus peperasti, misistique
ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώποις ἐφείσω, ἀπέστειλας τὰ 8
antecursores exercitus tui vespas, vt eos pau-
προδρόμους τῆς στρατιᾶς σου σφῆκας· ἵνα αὐτοὺς κα-
latim exterminarent. Non impotens in acie
τὰ βραχὺ ἐξολοθρεύσωσιν· οὐκ ἀδυνατῶν ἐν πολεμίοις 9
impios iustos subdere: aut bestias ferus,
ἢ ἀσυνέτοις δικαίους ὑποχειρίους δοῦναι, ἢ θηρίοις δεινοῖς
aut verbo duro simul exterminare. Iudicans autem pau-
ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ ὑφ' ἓν ἐκβῆναι. κρίνων δὲ κατα- 10
latim dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quòd nequam
δοὺς ἰδίοις τόπον μετανοίας, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πονηρὰ ἡ
generatio illorum & natiua malitia eorum, & quòd non mutare-
γένεσις αὐτῶν καὶ ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλλα-
tur cogitatio illorum in perpetuum: Semen enim erat ma-
γὴ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. σπέρμα γὰρ ἦν κατη- 12
ledictum ab initio: neque veretus aliquem in quibus pecca-
ραμένων ἀπ' ἀρχῆς· οὐδὲ δι' ἀλλοεθνῆ τινα ἐφ' οἷς ἡμάρ-
verunt, veniam dabas. Quis enim dicet. Quid fecisti? aut quis re-
τανον, ἀντίσταται σοὶ κρίματι σοῦ; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κῦ ἐθνῶν
sistet iudicio tuo? quis autem accusabit te de gentibus
τισὶ πεποιηκόσι τοῦ κρίματι σοῦ; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κῦ ἐθνῶν 13
quæ perierunt, quas tu fecisti? aut quis in conspectum tuum ve-
ὃν ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κατάστασιν σε ἐλθὼν
niet? vindex contra iniquos hominesq; Neq; enim Deus est
στεναγ ἔκδικος κῦ ἀδίκων ἀνθρώπων; οὔτε γὰρ θεός ἐστι 14
præter te, cui cura est de omnibus, vt ostendas quòniā non iniu-
πλὴν σοῦ, ᾧ μέλει ἐπὶ πάντων, ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδί-
stè iudicasti: Neque tex aut tyrannus a resistere
κως ἔκρινας. οὔτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντεθαλιῶσαι
potuit tibi de quibus torsisti. Iustus autem existens in-
δυνήσεταί σοι ἐφ' οἷς ἂν ἐκόλασας. δίκαιος δὲ ὢν ἐπι- 15
stè omnia dispones, ipsum qui non debet puni-
κρίνεις τὰ μὴ ὄντα δίκην, αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆ-
ri condemnare extraneum existimans a tua virtute.
ναι καταδικάσαι ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως.
Nam vis tua, iustitiæ autem, & æquitatem te do-
ἡ γὰρ σὴ ἰσχὺς δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάντων σὲ δε- 16
minari omnibus parcere te facit. Robur enim ostēn-
σπόζειν πάντων φείδεσθαί σε ποιεῖ. ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυ- 17
dis qui non credetis in virtutis consummatione, & in fuem
ται ἀπιστούμενος δίκη δυνάμεως τελειότητι, καὶ ἐν τοῖς εἰ-
ibus audaciam arguis. Tu autem dominator virtutis in
δόσι τὸ θράσος ἐξελέγχεις. σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν
æquitate iudicas, & cum multa parcitate gubernas nos,
ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς.
Adest enim ubi cum volueris posse; docuisti autem
πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι· ἐδίδαξας δὲ 19
tuum populum per talia opera, quòniā oportet iustum esse
σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶ-
humanum, & bona spei fecisti filios tuos quòniam
φιλάνθρωπον καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοῖς υἱοῖς σου, ὅτι δί-
das in peccatis pœnitentiam. Si enim inimicos seruorum
δως ἐν ἁμαρτήμασι μετάνοιαν. εἰ γὰρ ἐχθροὺς παιδῶν 20
tuorum & debitos morti cum tanta cruciatli
σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ τοσαύτης ἐτιμωρήσω
attentione, dans tempus & modum per quæ mutarentur à
φειδοῦς, δοὺς χρόνον καὶ τρόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς
malitia: Tum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorū
κακίας· μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, ὧν 21
parentibus minentia & conuentiones dedisti bonorum pro-
τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ συνθήκας ἐδωκας ἀγαθῶν ὑπο-

missionem. Nos ergo instructi, imitemur nostros in mal-
χίσεως. ἡμᾶς σὺ παῖδα εἶναι, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν δὲ μη- 22
flagellis, vt tuam bonitatem cursum iudi-
εὐσπλησίας, ἵνα σου ἴδωμεν ἀγαθότητα μεμισηθέντα κρί-
cantes, odiosi autem spectemus misericordiam. Vnde & eos qui
νοντες πεπόμφαμεν ὡς θεοσδοκήμους ἔλεως. ἔθνη δὲ τοὺς 23
in stultissima vita viuerunt insultè, per proprias cru-
εἰ ἀφρόνως ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, δι' ἧς ἴδιων ἐβα-
casse abominationes. Eternum errorem vitæ lon-
σάνισας βδελυγμάτων. καὶ διὰ τῆς πλάνης ὁδῶν μακρὰ 24
gius errauerunt, deos æstimantes quæ & inanimalib.
πεῖραν ἐπλανήθησαν, θηρία ὑπολαμβάνοντες τὰ ἐν ζώοις
animorum vitia, infantium more stultorum decepti.
ἀλόγοις ἔπεμψας.

Propter hoc tâquam pueris sine rationc iudicium in iudi-
διὰ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαί- 25
brium misisti. Illi autem ludibrio increpationis non corre-
γμὸν ἔπεμψας. οἱ δὲ παιγνίοις ὀλιγωρήσαντες μὴ ὑποτυ- 26
cti, dignum Dei iudicium experientur. In quibusenim ipsi
πόντες, ἀξίαν θεοῦ κρίσιν πεῖσονται. ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ 27
patientes indignabantur, in his quos putabant deos in
πάσχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις ὡς ἰδόκοις θεοῖς, σὺν
ipso puniti videbuntur quem eum negabant esse. Deum
αὐτοῖς κολαζόμενοι ἐνόησαν ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, θεὸν
agnouerunt verum propterea & finis condemnationis in
ἐπάγουσαν ἔλυσιν. διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ'
illos supervenit.
αὐτοὺς ἐπῆλθε.

CAP. XIII. ιγ'.

Vani quidem omnes hominum natura, quibus adest
Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες αὖθρωποι φύσει, οἷς παρῆν 1
Dei ignorantia, & de his quæ videntur bona, non potuerunt
θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν, οὐκ ἴσχυσαν
intelligere eum qui est neque operibus attendentes agnouerunt
εἰδέναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσέχοντες ἐπέγνωσαν
auctorem. Sed aut ignem, aut spiritum, aut celerem aerem, aut
πνεῦμα τὸ ταχύ. εἶλλ' ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν αἰέρα, ἢ 2
gyrum stellarum, aut violentam aquam, aut luminaria cæli, recto-
κύκλον ἄστρων, ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ, θεοὺς ἡγή-
res mundi deos putauerunt. Quorū siquidem speciē delec-
σαντο κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν. ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπό- 3
tâti, hæc deos putauerunt, sciant quanto his
μενοι, τοῦτα θεοὺς ὑπολάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων
Dominus est melior; nam & speciei principium generator crea-
ὁ δεσπότης ἔξ βελτίων, ὁ γὰρ καλοῦ γενεσιάρχης ἔκτισεν
uit hæc. Si autem virtutem & operationem mirati,
αὐτά. εἰ δὲ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἐκπλαγῆτε, νοησά- 4
telligant ab illo quanto qui constituit ipsa, po-
τωσαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασκεύασας αὐτὰ δυνα-
tentior est. Ab enim magnitudine & specie, & creatu-
τώτερός ἐστιν. ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμά- 5
ris, per analogiam generator illorum conspicitur.
των, ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται. ἀλλ' 6
tamen in his querela est parua: & enim illi forte er-
ὀλίγα δὲ τούτοις μέμφεσθε ὀλίγον ἔ γὰρ αὐτοὶ τάχα πλα-
rant Deum quærentes & volentes inuenire. In enim
νῶνται θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν. ἐν γὰρ τοῖς 7
operibus illius conuersantes scrutantur, & persuasum habent
ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διηρεύνων, καὶ πείθονται τῇ
aspectu, quam bona quæ videntur. Iterum autē neque illi venia
ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα. πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συ- 8
digni. Si enim tantum potuerunt scire, vt possent aesti-
γγνωστοί. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι, ὥστε δύνασθαι σκο-
mare seculum, horum dominum quemodo citius non
πεῖν τὸν αἰῶνα, τὸν τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐκ
inuenerunt? Infelices autem & inter mortuos spes eorum,
ἐύρεσαν; ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, 10
qui appellauerunt deos opera manuum hominum, aurum &
οἵτινες κέκληκαν θεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, χρυσὸν καὶ
argentum, artis excogitationem & similitudines animalium, aut la-
ἄργυρον τέχνης ἐμμελέτημα εἰς ἀπεικάσματα ζώων, ἢ λί-
pidem inutilem manus opus antiquum. Si autem & aliquis ligna-
θον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαῖας. εἰ δὲ καί τις ὑλοτό- 11
tor faber vectam arborem incidisset, circumcidit do
μος τέκτων εὔτονον φυτὸν εὐκαίρως, καὶ ἐξέσεισεν δύμα-
de omnem cortecem eius, & arte vsus decen-
θῶς πᾶντα τὸν φλοιὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνασάμενος εὐφυῶς πρὸς
preparauit vsui vitæ in ministerium vitæ,
κατασκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς· τὰ 12

At reliquias [illius] operis in præparationem eius ex-
δὲ ὑπολείμματα τῆς ἐργασίας εἰς ἑτοιμασίαν ξόφου κατα-
pendens fabricauit est. Quod autē ex illis abiectum est ad
λώσας ἐνεπλήσθη. τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ ὑπόλειμμα εἰς κάθη- 13
vsum ligneum vertum, & cæteræ naturæ plenum aspiciens scul-
σιν ξύλον σκολιόν, καὶ γόνος συμπεφυκὸς λαβὼν ἐγλυ-
psit in diligentia otij sui, & experientia intellectus pro-
ψεν ἐν ὑπομονῇ ἀρίστης αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρίᾳ συνέσεως ἐπ-
cauit illud, assimilauit illud imagini hominis. Aut simile
ἐποίησεν αὐτό, ἀπεικάσαν αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου. ἢ ζῶον 14
cuipiam vili simile fecit illud, delinians rubrica & f
πιθανὸν ὁμοίωσεν αὐτό, καταχρίσας μίλτῳ καὶ φυκίῳ,
cubitum faciens colorem illius, & omnem maculam quæ in eo,
διαθρίωσας χροιὰν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν κηλίδα τοῦ ἐν αὐτοῦ
persistentem. Et cum fecerit ei ipsi dignum habitaculum,
καταχρίσας καὶ ποιήσας αὐτῷ ἄξιον οἴκημα, ἐν 15
paretē posuit illud & affirmauit ferro. Ve q
τοίχῳ ἔθηκεν αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ· ἵνα μὴ 16
non decideret prouidit illi, sciens quòd non potest
αὐτὸν μὴ καταπεσεῖν προνόησεν αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἀδύνατός
se adiuuare & enim est imago, & necessitatem habet ad-
ἐστιν ἑαυτῷ βοηθῆσαι· καὶ γὰρ εἰκὼν καὶ χρείαν ἔχει βο-
tutorij. Pro autem possessionibus & supelle tum, & filiorum
θείας. περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων 17
eram, non erubescit inanimatorum alle-
προσωχθήμους, ἐκ αἰσχύνεται περὶ ἀψύχου προσλα-
quei, & pro quidem sanitate infirmum inuocat. pro autem
λεῖν· καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς δεῖται· περὶ δὲ
vita mortuum togat, pro autem auxilio imperitissimo sup-
ζωῆς τὸ νεκρὸν αἰτεῖ, περὶ δὲ βιωτικῆς τὸ ἀπειρότατον κε-
plicat. Pro autem itinere, neque gressu vti potera-
πόδων· περὶ δὲ εὐοδοιπορίας, τὸ μὴ δυνάμενον βαίνειν ἀκμὴν 19
tum, pro autem acquisitione & operatione & manuum euentu,
ἔχον, περὶ δὲ πραγματείας καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν εὐτυχίας,
abiectissimum manibus bonum euentum petit.
τὸ ἀπρακτότατον ταῖς χερσὶν εὐπετῆ αἰτεῖται.

CAP. XIV. ιδ'.

Ad nauigiū quispiā rerum parauit, & ferae perfractuturæ
Πλοῖον τις πάλιν σκολόμενος καὶ ἄρχια μέλλων διοδεύε- 1
fluctus. ferentē se nauē paratius lignum ma-
κυμάτων, τὸ φέροντος αὐτὸν πλοίου σκληρότερον ξύλον ἐπι-
uoeiae. illud quidē enim cupiditas lucrorum excogitauit, artu-
βουλεύσατο. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἔρεξις πορισμῶν ἐπενόησεν, τεχνί- 2
fex autē sapientia fabricauit. At tua pater guberna
της δὲ σοφία κατεσκεύασεν. ἢ δὲ σὴ πάτερ διακυβέρνα
prouidentia, quoniam dedisti & in mari viam, & in fluctibus
σις, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι
semitam securam. Ostendens quòd potes ex omni ali
ἔξοδον ἀσφαλῆ, δεικνὺς ὅτι δύνασαι ἐκ παντὸς σώ- 3
quo, vt & si sine arte aliquis ascendat. Vis autē non o
ζειν, ἵνα καὶ ἀνεμόβλητον τύχῃς τὴν ἔλπιδα. θέλεις δὲ μηδὲ ἀρ-
esse sapientia tua operas; propter hoc & minimo li
τῶν εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα· διὰ τοῦτο καὶ ὀλίγῳ ξύλῳ 4
gno credunt homines animas, & quitranseunt tempestuosum ca-
πιστεύουσιν ἀνθρωποι ψυχάς, καὶ διελθόντες κλυδωνα χει-
te liberati sunt. Et in nouo enim cum perierint pri-
μα διασώζονται. καὶ ἀρχῆς γὰρ ὑπερηφάνων ἀπολλυμένων 6
bi gigantes. spes mundi ad eatem confu-
τῶν γιγάντων, ἡ ἐλπὶς τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦ-
gium. reliquit seculo semen nauigatio
σα, καταλείπει τοῖς αἰῶσι σπέρμα γενέσεως τὴν σὴν κυβερνηθεῖσα 7
sta, & ligno per quod fit sal
χειρί. δίλογητὸς γὰρ ξύλον δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη.
Benedictum est enim lignum per quod fit iusti-
τὸ δὲ χειροποίητον δλικαταράτον αὐτό τε, ὁ ποιήσας αὐτό· 8
At manu factum maledictum illud & qui fe
ἔμψυχα δὲ οὐδὲν ἐκτὸς θεοῦ γίνεται δυσώδυνον. συνέστη 9
quia hæc quidē operum est illud aut corruptibile Deo nominatū est. Simil ter
ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δ' ἐφθάρην θεὸς ὠνομάσθη. ἐν ἴσῳ
odiosa Deo & impiæ & impietas eius. Etenim quod
μισητὰ θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. καὶ γὰρ τὸ 10
factum est cum eo qui fecit torturetur pæ etor. Ita que &
ποιηθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται. διὰ τοῦτο καὶ 11
in idolis nationum visitatio erit, quoniam creatura Dei in
ἐν εἰδώλοις ἐθνῶν ἔπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι θεοῦ εἰς
abominationem facta sunt, & in scandala animabus homi-
βδέλυγμα ἐγένοντο καὶ εἰς σκάνδαλα ψυχαῖς ἀνθρώ-
num, & in laqueum pedibus insipientium. Initium enim
πων καὶ εἰς παγίδα ποδῶν ἀφρόνων. ἀρχὴ γὰρ πορνείας 12
excogitatio id horum inuentio autē corruptio ita
βδέλυκτος εἰδώλων εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. οὔτε

eramus ab initio, neque in perpetuum erunt. Vana gloriæ hu-
ιῶ δ' τ' ἀρχῆς, οὔτι εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. κενοδοξία γὰρ ἀν- 14
manum ingressa est in mundum, & ideò brevem
θρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον
illorum finis excogitatus est. Intemperatum enim luctus vesanus
αὐτῇ τὸ τέλος ἐπενοήθη. ἄνομον γάρ τινα ξυνόμως 15
patrem citò rapti sibi imaginem fecerunt
πατέρα τῆς ταχέως ἁρπασθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν
tunc mortuum hominem, nunc ut Deum colunt, & tradi-
τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς θεὸν σέβονται, καὶ ταῖς ἰδί-
dit subditis mysteria & sacrificia. Deinde cum tempore
οις τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς. ἔπειτ' ἐν χρόνῳ 16
quæ inoleverat impia consuetudo ut lex custodiretur, & tyrannorum
κρατηθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη, & τυράννων
imperiis colebantur sculpta. Quorum ne speciem quidem potes-
ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά. οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνά- 17
tas honorare homines eò quod longe habitarent, à lon-
μενοι τιμᾶν ἀπέθεσαν ἀφ' ὧν τὸ μακρὰν οἰκεῖν, τλῶ πόρρω-
ge conspectum figuratæ manifestam imaginem honorati
θεν ὅλην αἰκτυπώσαντες μορφὴν εἰκόνα ἔτι τιμωμένου
regis fecerunt, ut absentem tanquam præsentem affecta-
βασιλέως ἐτέλουν, ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα κολα-
rentur per solicitudinem. In extensionem autem cultus &
κεύωσιν ὀξεῖ τῆς ἀγνοούσης. εἰς ὕβριστον δὲ θρησκείας & 18
ignorantes artificii adhortatus est ambitio.
ζῆλος ἀγνοοῦντας ἔτι τῶν τεχνίτου σφοδρὸν ἐβάλετο φιλοτιμία.
Ille enim forte dominanti valens placere, elabo-
ὁ μὲν γὰρ τάχα τοῦ κρατοῦντος βουλόμενος ἀρέσαι, ὄξει 19
ravit arte similitudinem in melius. At
ἐκόπτετο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα εἰς τὸ κάλλιον. τὸ δὲ 20
multitudo attracta per spectantium operis eum qui pau-
πλῆθος ἐξηκόλουθει ὀξεῖ τὸ ὦνθρωπεῖ τῆς ἰδιωσίας τὸν σεβὲ
lò ante honoratus fuerat homo, nec nomen affumserunt
ὀλίγῳ πρόσθεν τιμηθέντα ἀσεβείαν, νῦν σεβασμα ἐλογίσαντο.
Et hoc fuit vitæ in infidiam, quòd ad calamitatem aut ty-
καὶ τοῦτο ἐγένετο τοῦ βίου εἰς ἐνέδραν· ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυ- 21
rannidi seruentes homines incommunicabile nomen lapi-
ραννίδι δουλεύσαντες ἀνθρώποις τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λί-
dibus & ligniis imposuerunt. Postea non sufficerat errasse
θοις καὶ ξύλοις ἐπέθηκαν. ἔπειτ' οὐκ ἤρκεσε τὸ πλανᾶσθαι 22
circa Dei scientiam, sed & in magno viventes
περὶ τὸν τοῦ θεοῦ γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγάλῳ ζάλῃ τῆς
inscitiæ bello, tanta mala pacem appel-
ἀγνοίας πολέμου, τὰ τοσαῦτα κακὰ εἰρήνην προσαγο-
lant. Aut enim filiorum occisus sacrificia aut occulta mysteria,
ρεύουσιν. ἢ γὰρ παιδοφόνους τελετὰς, ἢ κρύφια μυστήρια, ἢ 23
insanas ex alia legibus comessationes agentes. Neque vitam
ἐξαλλοίους ἔτι ἄλλων νόμων κώμους ἄγοντες οὔτε βίους 24
neque nuptias amplius mundas custodiunt; alter autem alterum aut
οὔτε γάμους ἔτι καθαροὺς φυλάσσουσιν, ἀλλ' ἢ τὸν ἕτερον ἢ
insidiis occidit, aut adulterans contristat. Omnia autem mixta
λεχθὲν αἱματι, ἢ φονίαν ὁδυνᾷ. πάντα δὲ ἐνταῦθα 25
habent sanguis & cædes, furtum & dolus, corruptio, infidelitas, tur-
ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος, φθορὰ, ἀπιστία, τά-
batio, periurium, tumultus bonorum, Gratiæ immemoratio,
ραχος, ἐνορκία, θόρυβος ἀγαθῶν, χάριτος ἀμνησία, 26
animarum inquinatio, nativitatis mutatio, nuptiarum inordinatio, mo-
ψυχῶν μιασμός, γενέσεως ἐναλλαγὴ, γάμων ἀταξία, μοι-
chia & impudicitia. Nam innominabilium idolorum cul-
χεία καὶ ἀσέλγεια. ἡ γὰρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θεω- 27
tura omnium malorum & causa & finis est. Aut enim
σκέα παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ τέλος ἐστιν. ἢ γὰρ 28
dum lætantur, insaniunt, aut vaticinantes falsa aut vivunt
εὐφραινόμενοι μαίνωνται, ἢ ψευδομαρτυροῦσι ψεύδη, ἢ ζῶσιν
iniuste, aut peierant citò. Insanientium enim confidentes
ἀδίκως, ἢ ὀλιγωροῦσι ταχέως. ἀνόσιοι γὰρ πεποιθότες 29
idolis malè iurantes, læsi non expectant
εἰδώλοις κακῶς ὀμόσαντες, ἀδικηθῆναι οὐ φέρουσι δίκην.
Utraque autem est complectentur iusta, quæcunque ma-
ἀμφότερα δὲ αὐτοῖς μετελεύσονται τὰ δίκαια, ὅτι κα- 30
lè sentiunt de Deo attendentes idola, & iniu-
λῶς ἐνθυμοῦνται περὶ θεοῦ προσέχοντες εἰδώλοις, καὶ ἀδί-
stè mentiuntur in dolo contemnentes iustitiam.
κως ὀμνύουσιν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος.
Non enim iurantium virtus, sed peccan-
οὐ γὰρ ἡ τῶν ὀμνυόντων δύναμις, ἀλλ' ἡ τῶν ἁμαρ- 31
tium pœna perambulat semper inustorum transgres-
τανόντων δίκη ἐπέξεργος αἰεὶ τὴν τῶν ἀδίκων ἐφέ-
sionem.
δρευσιν.

CAP. XV. 11.

Tu autem Deus noster vitis & verus, patiens & in
1 Σὺ δέ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς & ἀληθὴς, μακροθυμος καὶ ἐν
misericordia dispositus omnia. Etenim si peccaverimus, tui
2 ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα. καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί
sumus scientes tuam potentiam: non peccabimus autem, scientes,
ἐσμεν εἰδότες σου τὸ κράτος· ἐὰν δὲ μὴ ἁμαρτήσωμεν, εἰδότες
quoniam apud te computati sumus. Nam, scire te, consummata re-
3 ὅτι σοὶ λελογισμεθα. τὸ γὰρ γνῶναί σε, ὁλόκληρος δι-
stitia & nosse tuam virtutem, radix immortalitatis.
καιοσύνη, καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀθανασίας.
Neque enim decepit nos hominum mala artis ex gitatio,
4 οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀνθρώπων κακοτεχνίας ἐπίνοια,
neque umbra picturarum, labore sine fructu, species maculata colori-
οὔτε σκια γραφῆς, πόνος ἄκαρπος, εἴδος ποικίλου χρώμα-
bus varii. Quorum aspectus stultis in desiderium venit,
5 σι ἐπιθυμίαν ἐμποιεῖ· οὗ ἔστιν ὄψει μὴ δυνά-
desideratque mortuæ imaginis formam sine animæ.
μενος τιμᾶν ἀνθρωπίνου σώματος εἰκόνα ἄψυχον ἐπιθυμεῖ.
dignique talium expectationum, & fautores & desiderantes &
6 ἀξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ ὁρῶντες & οἱ ποθοῦντες καὶ
colentes. Etenim figulus mollem terram premens labo-
7 οἱ σεβόμενοι. καὶ γὰρ κεραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπιμε-
riosè fingit ad ministerium nostrum vinumquodque, sed de
λῶς πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἕν ἕκαστον, ἀλλ' ἐκ
eadem lutea fingit & mundum operibus servientia
τοῦ αὐτοῦ πηλὸν ὁσιουργὰ τὰ τε καθαρὰ ὁμοίως ἔργων δίκαια
vasa, & contraria omnia similiter: horum autem utriusque quis
σκεύη, τούτου ἑκάστου πάντα ὁμοίως· τίνων δὲ ἑκατέρου τίς
cuiusque est usus, iudex figulus. Et male laborans
8 ἐκάστου ὄργανου ἔστιν ἡ χρῆσις, κεραμεὺς ὁ πονηρὸς. & κακοπαθῶν
deum vanum ex eodem fingit luto, qui paulò ante de
θεὸν μάταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πηλοῦ, ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ
terra gratus paulò post debet ex qua sumptus est,
γῆς ἐγενήθη μετ' ὀλίγον πορεύσεται ἐξ ἧς ἐλήφθη, τὸ τῆς
animæ repetitum debitum. Sed est ei cura non quia
9 ψυχῆς ἀπαιτηθὲν χρέος. ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ φροντὶς οὐκ ὅτι
laboramus est, neque quia brevem vitam habet, sed cer-
μέλλῃ κάμνειν, οὐδ' ὅτι βραχυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ' αὐτερίζε-
tat quidem cum aurificibus & argentariis, æraribique imi-
ται μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροκόποις, χαλκοπλάσταις τε μι-
tatur, & gloriam repulsat, quoniam adulterina fingit. Cinis
10 μεῖται, καὶ δόξαν ἡγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει. σποδὸς
est enim & terra vilior spes illorum, lutoque
ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτῷ, πηλοῦ τὸ
vilior vita eius. Quoniam ignorant qui fingunt se,
11 ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ· ὅτι ἠγνόησαν τὸν πλάσαντα αὐτὸν,
& qui inspirarit illi animam, quæ operatur, & qui insuf-
καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, καὶ ἐμφυσή-
flavit spiritum vitalem. Sed æstimaverunt ludum esse
σαντα πνεῦμα ζωτικόν. ἀλλ' ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν
vitam nostram, & victum modò cœmentarium vitæ quæstuosam: portere enim
ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρικὸν ὄφλημα εἶναι· διὸ γὰρ
dicunt undecunque etiam ex malo acquirere. Hic enim præter om-
12 φασιν ὀφθῆναι καὶ ἐκ κακῆς πορίζεσθαι. οἶδε γὰρ μᾶλλον πά-
nes novit quod peccat, materiæ terream fragilia vasa &
σας ὁ ἐξ ὧν ἔπλασε καὶ ἐξ οὗ πάλιν ἀναπλάσσει καὶ εἰς ὃ
sculptilia fabricans. Omnes autem insipientissimi & infeli-
13 γλυπτὰ δημιουργῶν. πάντες δὲ ἀφρονέστατοι καὶ ταλαι-
ces super animas infantium, inimici populi tuo impe-
νεῖς ὑπὲρ ψυχὰς νηπίων, οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου κατεδυνα-
rantes illi. Quoniam omnia idola gentium astu-
14 στεύοντες αὐτοῦ. ὅτι πάντα τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλο-
maverunt deos quibus neque oculi rum visus ad visionem, neque nares
πάσαντο θεοὺς οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὄρασιν, οὔτε ῥῖνες
ad attractionem aeris, neque aures ad audiendū, neque digiti ma-
εἰς σωλῆνα ἀέρος, οὔτε ὦτα ἀκούειν, οὔτε δάκτυλοι χει-
nuum ad contrectationem, & pedes eorum pigri ad ingressum.
ρῶν εἰς ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἔμβασιν.
Homo enim fecit illos, & spiritum mutua-
16 ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ τὸ πνεῦμα δανεισά-
tur finxit eos. nullus enim illorum similem homo
μενος ἔπλασεν αὐτούς· οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ὅμοιον ἄνθρωπος
virtute fingere potest Deum. Mortalis autem cum sit, & artifex ma-
17 ἰσχύι πλάσαι θεόν. θνητὸς γὰρ ὢν νεκρὰ ἐργάζεται χερ-
nibus impius, melior enim est cultores quorū
σὶν ἀνόμοις. κρείσσων γάρ ἐστιν ἐκείνων σεβασμάτων αὐτός· ὃν
ipse quidem vivit, illa autem nunquam. Et animalia autem
18 αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δ' οὐδέποτε. καὶ τὰ ζῶα δὲ τὰ

asperrima esiunt. dementia enim comparata alia sunt
ἐγδῆσα σθένταϛ· ἄῤῥοια γὰρ συγκεκίνηκε τὴν ἄλλων ἕξιν
deterrata. Ne que quantum desiderare, quod in animalium cõspectu
χρίσεγα· οὐδ' ὅσον ἐλπισθῆναι ὡς εὐ ζῶσιν ὀφει 19
bona sunt. effegere at autem & Dei laudem, &
καλὰ τυγχάνει ἐκπρεπῆ· δι' καὶ τὸν τῆ θεοῦ ἔπαινον καὶ
benedictionem eius.
τὴν ἐυλογίαν αὐτοῦ.

CAP. XVI. κϛ'.

Propter hoc per similia punita sunt digne, & per multi-
Διὰ τοῦτο δι' ὁμοίων ἐκολάσθησαν ἄξίως, καὶ δῆγε πλη- 1
tudinem bestiarum eruciatu sunt. Pro quo ei mirato benefi.
θους κτηνῶν ἐβασανίσθησαν. αὐθ' ἧς κολάσεως ἄῤῥη- 2
cum affecti. populum tuũ, quibus ta cõcupiscentiam appetitus nouum ge-
νήσαντες τὸν λαόν σου, εἰς εἰς ἐπιθυμίαν ὀρίξεως ξένης με-
stum, escam preparasti ostygometram, Vt illi quidem
σῖ, ἐφοδιὸν ἑτοίμασας ὀρτυγομήτραν· ἵνα ἐκεῖνοι μὲν 3
concupiscentes escam, propter offensum mansi-
ἐπιθυμοῦντες ζορῆς, δῆγε τῶν ἀναγκαίων ἧς ἐπιπο-
serum, & necessarium appetitum, auerterentur hi
ταλμένων κ' τῶν εἰκαιοτάτων ὀρέξη, ἵνατερι ραντες, οὗτοι
autem in breui inopes facti, & nouum pati cupere gu-
δι' ἐπ' ὀλίγον ἐνδεῖς ἠναγκάσθησαν καὶ ξένης μετάσχωσι γεύ-
stum. Oportebat enim illis quidem necessitatem inopiam superue-
σεως. ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀναγκάζοντα ἐνδεια ἐπιλη- 4
nire exercentibus tyrannidẽ, his autem solum ostendi quemadmodu tru-
θῆν τυραννοῦσι, τούτοις δὲ μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχ-
mes illorum cruciabantur. Ne enim cum illa fauz superue-
θρεὶ αὐτῆϛ ἐβασανίζοντο. κ' γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλ- 5
nit bestiarum ira morsibusque perueniorum cottidianorum colubrorũ,
θε θηρίων θυμὸς δ' παρασπῶντο σκολιαῖ δηφθέντων ὄφεων,
non vsq; in finem permanuit ira tua: in hortationẽ autem ad
οὐ μέχρι τέλους ἐμεινεν ἡ ὀργή σου· εἰς ὑπόδειγμα δὲ φεὸς 6
breue turbati tui, signum habentes salutis. ad
ὀλίγων ἐταράχθησαν, σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας, εἰς
cõmemorationẽ mandati legis tuæ. Nam qui cõuersus est nõ per id quod
ἀνάμνησιν ἐντολῆς νόμου σου. ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ δῆγε τὸ 7
videbatur, saluabatur: sed per te omnium saluatorem.
θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ δῆγε σὲ τὸν πάντων σωτῆρα.
Et in hoc autẽ persuasibili inimici nostri, quòd tu es qui
καὶ ἐν τούτῳ ἢ ἐπυσας ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ 8
liberas ab omni malo. Quos enim occultarum & quæcun-
ῥύόμενος ἐκ παντὸς κακοῦ. αὐ μὲν γὰρ ἀκρίδων κ' μυῶν 9
occiderant morsus, & non inuenta est anime illorum,
ἀπάτεων δηγμάτα, κ' οὐχ εὑρέθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν,
qua digne erant ab humanodi cruciari. At filios tuos
ὅτι ἀξίως ἦσαν ὑπὸ τοιούτων κολασθῆναι. τοὺς δὲ ἰδίους σου 10
neque venenatorũ draconum vicerunt dentes: misericordia enim tua
οὐδὲ ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες· τὸ ἔλεος γὰρ σε
venit illis antidotum, & sanauit illos. In enim memoriam fri-
ἀντιπαρῆλθε, κ' ἰάσατο αὐτούς. εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λό- 11
morum tuorum inferebantur, & velociter saluabantur, non te
γίων σου ἐνεκεντρίζοντο, καὶ ὀξέως διεσώζοντο, ἵνα μὴ εἰς
altum incidentes oblivionem. immobi lierent
βαθέιαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀκρίβασι ὀφθαλμοὶ γενόμενοι τῆς
tui beneficij. Et enim neque herba neque malagma sa-
σῆς εὐεργεσίας. καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθε- 12
nare eos, sed tuus Domine sermo omnia sa-
ράπευσεν αὐτούς, ἀλλ' ὁ σὸς κύριε λόγος ὁ πάντα ἰώμε-
nans. Tu enim vitæ & mortis potestatem habes, & deduc-
νος. σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις, καὶ κατα- 13
cis ad portas inferni, & reduces. Homo autem oc-
γεις εἰς πύλας ἅδου καὶ ἀνάγεις. ἀνθρωπος δὲ ὑπο- 14
cidat quidem malitia sua, cum exierit autem spiritus, non reuertetur
κτείνει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέ-
tur, nec resoluet animam assumptam. At tuam
ψει, οὐδ' ἀναλύει ψυχὴν ἀπολαμβανθεῖσαν. τὴν δὲ σὴν 15
manum effugere impossibile est. Negastes enim te esse
χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν. ἀρνούμενοι γὰρ σε ἐνδειναι 16
tuum, in forte dine brachij tui flagellati sunt, nouis pla-
ἀσεβεῖς ἐν ἰσχυῇ βραχίονός σου ἐμαστιώθησαν, ξένοις ὑε-
gus. & grandi & insolitis perseuerationibus passi mirabiliter,
δοις καὶ χαλάζαις καὶ ἀμβλεῖς διωκόμενοι ἀπαραιτήτοις,
& ignis consumpti. Nam per mirabilissima in
καὶ πυρὶ κατανάλισκόμενοι· τὸ γὰρ θαυμαζόμενον ἐν τῷ 17
omnibus magis in aqua plus operabatur ignis, vindex
πάντα σθένειν ὕδατι πλεῖον ἐπῆγε τὸ πῦρ, ὑπὲρ μοχθοῦ
enim mundus est iustorum. Aliquis quoque ignis mitesceret ame-
γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶν δικαίων. ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλὸξ, 18
ut non combureret ad impios missa animalia, sed
ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς ἀποσταλέντα ζῶα, ἀλλ'
ipsi viderentes scirent quoniam Dei ex ministratione patiuntur. Aliquando
19 αὐτοὶ βλέποντες ἴδωσιν, ὅτι κεκριμένοι ἐλαύνονται. πυρὸ
autem & inter aquam super ignem virtutem ar-
δὲ καὶ μᾶζον ὕδατος ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλόγ,
ut neque terræ genimina contemperet. Pro quibus sage
20 ἵνα ἀδίκως γῆς γεννήματα δῴη θείη. αὐθ' ὧν ἀγγέλων
alas edulis populum tuum, & panem a cæ-
λου παρεσκεύασας ἕτοιμον ἄρτον αἰτ' ἡδα-
li mundi illu sine labore, ad omnem voluptatem
τοῦ ἐπιμένας αὐτοῖς ἀκοπάτως, πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν
valentem, & ad omnem congruum gustum. Et enim hypo-
21 ἰσχυσα κ' πρὸς πᾶσιν ἁρμόζον γεῦσιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπο-
stasis tua tuam os filios ostendebat dulcedinem,
στασις σου τοὺς σὸς τέκνα ἐνεφάνιζε γλυκύτητα· τῇ
ut obsequi desiderio seruiens ad quod quisq; ve-
δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπιθυμίᾳ ὑπηρετοῦν πρὸς ὃ τις ἐθέ-
lebat, conuertebatur. Nix autem & glacies sustinebant ignem,
22 λοι μετεστρέφετο. χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος ὑπέμενε πῦρ
& non tabescebant, vt fierent, quæ nam ut cuncta fructus
καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα γνῶσιν, ὅτι τοὺς τὴν ἐχθρῶν καρπὸς
corrupit ignis ardens in grandine, & in pluuia
κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χαλάζῃ, καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς
coruscans. Hoc autem iterum vt mitesceret tuli, &
23 ἐξεπάτησον. τοῦτο δὲ πάλιν ἵνα ἐξαφῦσι δίκαιοι, καὶ τῆς
propere oblitus est virtutem. Nam ærearia tibi qui se
24 ἰδίας ὑπολείπουσι δυνάμεως. ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιή-
cisti omnia deseruien, intenderat in tormenta contra
σαντι τὰ πάντα ὑπηρετοῦσα, ἐτάπωτο εἰς κόλασιν κ' τοὺς
iustos, & tentatum in beneficium, prohanquin in te confi-
ἀδίκων, καὶ αὐτοὺς εἰς ὠφελείας, ὑπὲρ τοὺς θεὶ σοὶ πεπυ-
dunt. Propter hoc & tunc in omnia transformata
25 θότων. ἐξῆ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλοιουμένη τῇ
omnia nutrienti tuo dono deserui, ad egestatem
παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρετοῦ, πρὸς τὸν τῶν ἐνδεομένων
voluntatem. Vt discant filij tui, quos dilexisti Domine, quoniam
26 θέλησιν· ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί σου οὓς ἠγάπησας κύριε, ὅτι
non nutritiones fructuum pascunt hominem, sed
οὐχ ἡ γένεσις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ
verbum tuum tibi credentes conseruat. Nam ab igne
27 ῥῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ. τὸ γὰρ ὑπὸ πυρὸς
non consumebatur simplex ce borui radio Solis cale-
μὴ φθειρόμενον ἁπλῶς ὑπὸ βερχείας ἀκτῖνος ἡλίου θερ-
factum tabescebat; Vt autem esset, quoniã oportet panem
28 μαινόμενον ἐπικεῖτο· ὅπως γνωσθῇ, ὅτι σῖτ φθάνει τ
Solem in grana tua, & ad eorum lucem
ἥλιον ἐπ' ἀνατολὰς σου, καὶ πρὸς αἰσθόλιν εὐπρε-
curreret tibi. Ingrati enim spem tanquam hyemale gla-
29 πυχάσει σοι. ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χειμέριος πο-
tabescet, & fluet tanquam aqua inutilis.
ταπόστεται, καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

CAP. XVII. κζ'.

Magna enim tua iudicia & inenarrabilia propter hoc
Μεγάλαι γὰρ σου αἱ κρίσεις καὶ δυσδιήγητοι· δῆγε τοῦτο 1
indisciplinata animæ extauerunt. Opinantes enim de-
ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήθησαν. ὑπολαμβάνοντες γὰρ κα-
manari nationi sanctæ inique, vinctis tenebrarum &
πεδησασι φῶτος ἄγειν αἰωνίου, δέσμιοι σκότους κ' μα-
gnæ compedum nodis inclusi ere
κρᾶς πεδήσεως πιστοὶ κατακλειόμενοι ὀρόφοις, φυγάδες
perpetuæ prouidentiæ lacuerunt. La ere enim puram
τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο. λανθάνειν γὰρ νομίζοντες 3
occultas peccata, tenebrosis obliuionis velamen-
σκοτεινοῖς ἀμπέτασμασιν, ἀφησιλήθησαν φόβοις καλυ-
ta dispersi sunt, pauentes horrendæ & in ala ba
μασι διασκορπίσθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ὑπὸ φάσμασιν
mata ἐκ σκοτίσθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ὑπὸ φάσμασιν
perturbati. Neq; enim quæ continebat illos species intre
ἐκτεταραγμένοι. οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφο- 4
pidus custodiebat. sonitus autem precipitantes ex cæca
βους διεφύλαττεν· ἠχεῖ δὲ καταβαλλόντες αὐτοὺς ὑ-
stiepebant. & vi es illi
κόπιμοι, καὶ φάσματα ἀμειδῆτα κατηφῆ προσώπα
apparebant. Et ignis qui
σύριζετο. καὶ πνεῦς μὲν οὐ δύνατο ἵστασθαι κατε- 5
re, neque stellarum rutilans
ζεσμὸν ὑπὸ ἀστρων ἐκλαμπρους ἐλθεῖν, οὐτε ἀστρον ἐκλαμπρον ἐφώτιζεν νύκτα
banc terribilem noctem.
τὸν συγκλυδῆ ἐκεῖνον τυφλὸν. δίκτυα τε δὲ αὐτοῖς

solem spontanea ignis tumore plenior terrui. Autem
μόνον αὐτομάτη πυρὸς φοβερᾶς πλῆσις· ἐκδημαζόμενοι δὲ
a non visa illa visione, æstimabant deteriora quæ vi-
τῆς μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως, ἡγοῦντο χείρω τὰ βλε-
debantur. Magicæ autem appositæ erant ludibria artis, &
πόμενα. μαγικῆς δὲ κατίσχυτο ἐπιτάγματα τέχνης, καὶ 7
in prudentia jactantiæ correptus coguntelosa. Nam
τῆς ὅλη φρονήσεως ἀλαζονίας ἔλεγχος ἐφύρισεν. οἱ γὰρ 8
promittentes timores & turbationes expellere ab anima lan-
ὑπηχοῦμενοι δύμαλα καὶ ταραχὰς ἀπαλαιωθέντες ψυχῆς νο-
gueniæ, in ridiculo timore languebant. Et enim si
σους, ὅτοι κατεγέλασαν θύλακοι σῆσαν. καὶ γὰρ εἰ 9
nihil eorum turbaverat terrebat, bestiarum trans tubus &
μηδὲν αὐτοὺς ταραχῶδες ἐφόβει, κινούμενοι παρόδοις καὶ
serpentium sibilis commoti, peribant tremebundi,
ἑρπετῶν συρισμοῖς ἐκστατοῦντες, ἀλλὰ μὴ τὸ ὄντερμοι,
& nulla ex parte fugiendum aërem aspecre negantes.
καὶ τὸν μηδαμοῦ φυκτὸν ἀέρα θεασάμενοι ἀριθμοί.
Tumida res enim propria malitia teste condemnata. semper
Δικία γὰρ ἰδίῳ πονηρίᾳ μάρτυρι καταδικαζομένη ἀεὶ 11
autem præoccupavit sæva contenta conscientia.
δὲ θεραπείλπει τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ συνειδήσει.
Nihil enim est tumor. nisi prudens eorum qua à cogitationes
οὐδὲν γὰρ ὄγκος, εἰ μὴ θεοδοσία τῆς ἄνω λογισμοῦ 12
auxiliorum. Ab intra autem exilientes minor expectatum
βοηθημάτων. ἔνδοθεν δὲ οὖσα κτίσις ἡ θεοσεβὴς 13
maiorem partæ ignorantiam prabentia tormen-
τηλεῖνα λογίζεται τὴν ἄγνοιαν τῆ περιχούσης τὴν βάσα-
tum causa. Ac impotentem verò poenam & ex impotentia
νου αἰτίας. οἱ δὲ ἀδύνατον ὄντες νύκτα καὶ ἐξ ἀδυνά- 14
inferni speluncis supervenientem, eodem somno dormen-
του ἄδου μιᾶς ἐπιλυθοῦσαι, τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμε-
tes, aliquibus quidè monstra agitabantur phantasmatum, aliquibus autè ani-
νοι, τὰ μὲν τέρατα πλανόδια φαντασιούμενοι, τὰ δὲ ἐξ ψυ- 15
mæ dissolvebantur traditione subitanea enim illa & insperata
χῆς παρελύοντο θεοδοσίαι φρίσσεις γὰρ αὐτοὺς καὶ ἀθεσ-
ea timor superveniens. Deinde sicì quicunque igitur erat illic
δέκητος φόβος ἐπῆλθεν. ἐνθ' ὅτους, ὃς δ' ἐκεῖ οὐδ' ἐμῦ ἐκεῖ 16
decidens, custodiebatur in inferarum carcerem inclu-
κατατίθεν, ἐφερουρεῖτο εἰς ἀσίδηρον ἐφκτὴν κατακλεί-
sus. Sive enim agricola erat quis, aut pastor, aut operi quam deserto
θεις. εἴτε γὰρ γεωργὸς μὲν τις ἢ ποιμήν, ἢ τῆς κατ' ἐρημίαν 17
operarius laborum, p occupatus incunabilem sustinebat necessi-
ἐργασίας μόχθων, προληφθεὶς δ' ἀναλύκτῳ ἔμιμνεν ἀνάγ-
tatem. Una enim catena tenebrarum omnes ligaverat. Sive
κῃ. μιᾶς γὰρ ἁλύσει σκότους πάντες ἐδέθησαν. εἴτε 18
sparus sibilans. aut circum densos ramos aurum fontes
πνεῦμα συρίζον, ἢ φωνὴ ἀμφιλαφεῖς κλάδους ὀρνίων ἦχος 19
suavem. aut concentus sq o cuntis vi, aut sonus vali-
δυμελὴς, ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορδυομένου βία, ἢ κτύπος ἀπη-
dus precipitatorum petrarum, aut lasc nientium animalium cursus
νὴς καταῤῥηγνυμένων πέτρων, ἢ συρτὸς τῶν ζώων δρόμος
tenuis. aut violentium suavem bestiarum vox, aut re-
ἀθυμήτως, ἢ ὠρυομένων ἀπηνεστάτων θηρίων φωνή, ἢ ἀπ-
percussa de concavitate montium echo. dissolvebant illos
ζενακλωμένη ἐκ κοιλοτήτων ὀρέων ἠχώ, παρέλυεν αὐτοὺς
decertatio. Totus enim mundus nitido illuminabatur
ἐκφοβοῦντα. ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρᾷ κατελάμπετο 20
lumine. & non impedita continebatur operibus. Solis autem il-
φωτὶ, καὶ ἀνεμποδίστως συνείχετο ἔργοις. μόνοις δὲ ἐπὶ 21
lis superposita erat gravis nox, imago. qua debebant eis tene-
νοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ, εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοῖς δέ-
cedere, tenebrarum; sibi autem erant graviores tenebris.
δίχα δὲ σκότους ἐν αὐτοῖς δ' ἦσαν βαρύτεροι σκότους.

CAP. XVIII. αἰ.

At sanctis tuis maxima erat lux: quorum vocem quidem
Τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον μὲν φῶς· ὧν φωνὴν μὲν 1
audientes, figuram autem non videntes. Quoniá quidè non & ipsi
ἀκούοντες, μορφὴν δ' οὐχ ὁρῶντες· ὅτι μὲν οὐ κἀκείνοι 2
passi erant. beatam prædicabant; quoniá tutè non nocent aute mi-
ἐπετόθυσαν, ἐμακάριζον· ὅτι δὲ ἐν βλάπτουσι φροσδέ-
ria affecti. gratias agebant. & differendi gratia orabant.
κοντι μῦσαι, ἱκετεύουν, καὶ τῆ διοχθεῖσαν χάριν ἐδέοντο.
Propter quæ igitur ardentis columna, decem quidem ignoti itine-
ἀντὶ δὲ πυρεθλεῖ φύλαξ, ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπο- 3
ris. Solem autè non indecrem honorifici hospitij præstantes.
είας, ἥλιον δὲ ἀθλοθέτ φιλοτίμου ξενίτειας παρέχες.
Digni quidem enim illi primam lucem & cuilodiri
ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκόπτοντο τυφθῆναι φωτὸς ἧ φυλακωθῆναι 4
in cenebris, qui inclusos custodiebant illos tuos. per quos
ἐν σκότει, οἱ κατακλείσαι ζυλαξαντες ζωὴς ἡμῶν σου, δι' ὧν
debebat incorruptum lygn lumen siculo dari.
ἤμελλε τὸ ἄφθαρτον ἰσόμυρ φῶς πρὸ αἰῶνι δίδοσθαι.
Cogitantes autem ipsos justorum occidere in-
βεβουλευμένοις δ' αὐτοῖς τὰ τῆς ὁσίων διακτίπαι πή- 5
fantes, & vno expolito filio & liberato, in correptione
πα, καὶ ἐνὸς ἐκπεσόντος τύκτου καὶ σωθέντος, εἰς ἔλεγχον
illorum abstulisti multitudinē filiorum, & pariter perditi
τὸ αὐτῆ ἀφείλου πλῆθος πέτων, ἧ ὁμοθυμαδὸν ἀπόλε-
sti in aqua vehementi. filia non præcognita est patri-
σας ἐν ὕδατι σφοδρῷ. ἐκείνη γὰρ ἐν ἀγνοίᾳ πατρι- 6
bus nostrin vt securè iscientes quibus credidcrunt iuramentis, la-
σιν ἐμῦ ἦτα ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν ὅρκοις, ἐπευ-
tarentur. Suscepta est autem à populo tuo salus quidem
θυμήσει. ἀφοσιδέχθη δὲ ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν 7
justorum, inimicorum autem perditio. Quomodo enim eruc-ssti
δικαίων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια. ὡς γὰρ ἐπεμαρτύρω τοῖς 8
aduersarios. hoc nos pronocaras magnificasti.
ὑπεναντίοις, τοῦτο ἡμᾶς ἀφοσιαλεσάμενος ἐδόξασας·
Abscondens enim sacrificabant sancti pueri bonorum, &
κρυπῆ γὰρ ἐθυσίαζον ὅσιοι παῖδες ἀγαθῶν, καὶ τὸν τῆς 9
diuinitatis legem in concordia disposuerunt. ipsorum similiter &
θειότητος νομον ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο, τῆ αὐτῆ ὁμοίως καὶ
bonorum & periculorum participatione justorum, patrum
ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλῆψιν ἤδη τοῖς ἁγίοις, πατέρων
jam • præcinentes laudes. Resonabat autem inconsonans
ἤδη φωνὰς ἀμελποντες αἴνους. αἰτήρα δὲ ἀσύμφωνος 10
inimicorū clamor & miserabilis ferebatur vox plorantium infan-
ἐχθρῶν βοή, καὶ εἴκτρὸς διήρετο φωνὴ θρηνουμένων παί-
tium. Simili autem pœna servus simul cum domino punitus. &
δων. ὁμοίᾳ δὲ δίκη δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολασθεὶς, καὶ 11
popularis cum rege eadem patiens. Pariter autem
δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων. ὁμοθυμαδὸν δὲ 12
omnes in vno nomine mortui habebant innumerabi-
πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι θανάτου νεκροὶ ἦσαν ἀριθμή-
les; neque eram ad sepeliendum vni erant sufficientes quoniá
τοι· οὐδὲ γὰρ ἐφῆς τὸ θάπτειν οἱ ζῶντες ἦσαν ἐγκαταί. ἐπεὶ
ad vnum momentum honorabilior generatio illorum corrupta est.
φῆς μίαν ῥοπὴν ἡ εὐπρεπεστέρα γλῶσις αὐτῆ διεφθάρη.
Omnia enim non credentes propter veneficia in
πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας δλῆ τῆ 13
primogenitorum interitu, confessi sunt Dei illum populū esse.
θεοτόκον ὁλόθρω, ὁμολόγησαν θεὸν ἐν λαῷ ὄφ.
Tacitum enim silentium contenerat omnia & octe in propriā
ἡσύχου γὰρ σιγῆς θεσχύσης τὰ πάντα κατὰ νύκτα ἐν ἰδίᾳ 14
velocitate demidiata. Omnipotens tuus sermo à ce-
τάχει μεσαζούσης, ὁ παντοδύναμός σου λόγος ἀπ' οὐρα-
lo de thronis regalibus durus bellator in mediam
νῶν ἐκ θρόνων βασιλείων ἀπότομος πολεμιστὴς εἰς μέσον
perniciosa prosiluit terra, Gladium acutum non simula-
τῆς ὀλεθρίας ἥλατο γῆς, ξίφος ὀξὺ τὴν ἀνυπόκρι- 15
tum imperium tuum ferens, & stans repleuit omnia mali
τον ἐπιταγήν σου φέρων· καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ πάντα θα-
res & calum quidē attingebat, desens deque autē in terram. Tunc
νάτου, καὶ γῆραν μὲν ἥπτετο, βεβῆκει δὲ ὅλη ὑπὸ γῆς. τότε 16
continuò visiones quidem somniorum turbaverant
οὖν ταραχῆσαι φαντασίαι μὴ ἐπιφανεῖσαι διαῶν ἐξετάραξαν
illos, timores autem insistebant insperati. Et alius alibi
αὐτοὺς, φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδόκητοι. καὶ ἄλλος ἀλλαχῆ
prostratus semimortuus, propter quā morebatur, causam ostendebat.
ῥιφεὶς ἡμίθνητος, δι' ἣν ἔθνησκεν αἰτίαν ἐνεφαίζεν.
Nam somnia quæ turbaverant eos, hos præsignabant.
οἱ γὰρ ἄγνοιαν θορυβήσαντες αὐτοὺς τοῦτο προεμήνυσαν, 19
ne ignorantes cur malè paſsentur, perirent.
ἵνα μὴ ἀγνοοῦντες διὸ κακῶς πάσχουσιν, ὄντολωνται.
Tetigit autē tandem & justos tentatio mortis. & fratio
ἥψατο γὰρ καὶ δικαίων πῶρα θανάτου, καὶ θραῦσις 20
in eremo facta est multitudinis, sed non diu permansit ira.
ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους· ἀλλ' οὐ διὰτολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή.
Properans enim vir sine querela propugnavit, properā
ἀσπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος προεμάχησε, τὸ τῆς ἰδίας 21
mioserij arma, orationem & incensi placatio-
λειτουργίας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμὸν
nem istens, restitit ira, & finem imposuit
μὴν κομίσας, αἰτίαν τοῦ θυμοῦ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ
calamitati, ostendens quoniá tuus est famulus.
συμφορᾷ, δηλῶν ὅτι σός ἐστι θεράπων. ἐνίκησε δὲ τὸν Vicit autem
devastatorem non robore corporis, non armorum operatione,
ὀλοθρεύοντα οὐκ ἰσχύϊ τῷ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ,

sed verbo terquentem fabiecit, turmenta parum & ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπισχνεῖ, ὅρκους πατέρων καὶ testamenta commemorans. Acrenum enim iam ascendebus fuisse ἐξαθήκας ὑπομένοντας. σαλευδὸν γὰρ ἤδη πεπλανῆσθαι ἐν 23
alterorum mentem, interfluens amputavit eam, & ἀλλήλων τοιχῶν, μεταξὺ σὰς αἰθέρος τὸν ὀργὴν, καὶ dissidit quæ ad vitam, vitæ. In eum talarium tunica ἔλιγισε τὸν φρὸς τοὺς ζῶντας ὁδόν. ὅλη γὰρ πολλῆς 24
vestimenti erat sectus mundus, & patrum gloria in quatuor ordinum lapidum sculptura, & magnitudo tua in diademate ἐχου λίθων γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ὅλη ἐξαθήματα capitis illius. Hic cessit destructus, hæc τοῖς κεφαλῆς αὐτοῦ. τούτοις ἔλεγε ὁ ὀλοθρεύων, ταῦτα 25
autem timuit: aegre enim sola tentatio erat sufficiens. δὲ ἐφοβήθη ἐκεῖ γὰρ μικρὰ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἐκανή.

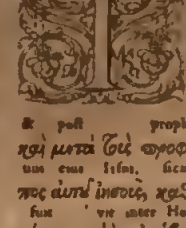
CAP. XIX. ϖ'.

At impii usque in finem immisericordes ira insistit Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέκει. 1
Præscierat enim illorum & futura; quamvis ipsi cum per- φρονήσει γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα· ὅτι αὐτοὶ ὅπερ ἐ- 2
misissent abire, & cum diligentia permisissent illos, φαντες τὸ ἀπιέναι, καὶ μὴ ἀκουσίως φρονήσαντες αὐτοὺς, persequentur pœnitentiam agentes. Adhuc enim in manibus habentes δικέξουσι μεταμελήσαντες ὅπ γὰρ χαρὰν ἔχοντες τὰ 3
luctus, & deplorantes ad monumenta mortuorum, alteram evulsi- πέθη, καὶ φρονδυρέμβοι ταφοι νεκρῶν, ἕτερον ἐπε-
serunt cogitationem fluitus; & quos supplicenter prosecerunt, ἀπάσαντο λογισμὸν αἰσίας, καὶ οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον, hos eosquem fugientes persequebantur. Ducebat enim illos digna τούτοις ὡς φυγάδας ἰδίωκον. ἔλκει γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία 4
ad hunc finem necessitas, & eorum quæ acciderant oblitosnem δὲ τοῦτο τὸ πέρας ἀνάγκη, καὶ τὴν συμβεβηκότων ἀμνησίαν
inserit, vt defixentem tormentis repie- ἐνέβαλεν ἵνα τὸν λείπουσαν τοῖς βασάνοις προσαναπλη-
rens panitentiæ. Et quidē populorum mirabile iter ρώσωσι κόλασιν. καὶ ὁ μὲν λαὸς σου θαυμάσιον ὁδοπο- 5
transiret, alii autē novam inveniret mortem. Omnis enim ἶαν πορεύσῃ, ἐκεῖνοι δὲ ξένον θάνατον ἔθλον γὰρ 6
creatura in proprio genere rursus abinitio reformabatur, deser- ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἀνεθεν ἀνετυποῦτο, ὑπηρετοῦ-
ta ab imperio custodirentur: vt tui pueri custodirentur σα ταῖς ἰδίαις διατάξεσιν, ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν
illæsi; Castra nubem super- ἄβλαβεῖς, ἡ τὸν παρεμβολὴν σκιάζουσα νεφέλη ἐπὶ 7
ante existente aqua, ficca exiret terra vitam essi, & ex φορευθεῖσα ὑδατος ξηρᾶς ἀναδύσεις γῆς ἐφωράθη, καὶ ἐξ
rubro mari via sine impedimento, & viridi herbi ferit ex- ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀπρόσκοπος, καὶ χλοηδόεσι πο-
pue de tempestate violenta. Per quem omne genus transferunt qui ρὲ de tempestate violenta. Per quem omne genus transferunt qui
δλον ἐκ κλυδωνος βιαίου. δὲ οὗ πᾶν ἔθνος ἐδιάβησαν οἱ τῇ 8
tua protegebantur manu, videntes mirabilia monstra. σῇ σκεπαζόμενοι χειρὶ, θαυμάσια τέρατα.
Tanquicenim equi pasti sunt, & tanquam agni exultaverunt lau- ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν, καὶ ὡς ἀμνοὶ ἐσκίρτησαν αἰ-
dantes te, Domine, liberantem eos. Memoreverant enim adhuc νοῦντές σε κύριε, τὸν ῥυόμενον αὐτούς. ἐμέμνηντο γὰρ ἔτι 10
eorū quę in peregrinatione illorū, quēadmodū pro quidē generatione animalia τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν, πῶς αἱ μὲν ἡμίσεως ζῴων
ederunt terra muscas, pro autē aquatilibus erudauit flu- ἔβρυσεν γῆ σκνῖπα, αἱ δὲ ἐνύδρων ἐξηρύξατο ὁ πο-
uius multitudinē ranarum. In nouissimo aūt videūt & generationē nouā ταμὸς πλῆθος βατράχων. ἐφ' ὑστέρου δὲ εἶδον καὶ ἔθνους νέας 11
animam, cùm concupiscentia addusti, postulauerunt escas ψυχὴν, ὅτε ἐπεθυμίᾳ προσαχθέντες ἠτήσαντο ἐδέσματα
delicarum. In eo.m consolationem ascendit ex de mari ἡδυπαθῆ. εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἐκ θαλάσσης
ortygometra. & supplicia ὀρτυγομήτρα· καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐπῆλθον, 12
non sine antè factis argumenta vi sul- οὐκ ἄνευ. φρονήσει γὰρ τοὺς ἐπὶ τῇ βίᾳ τῷ κε-
mentum. iuste enim persebantur propriis eorum nequitiis. & κρυμμένῳ δικαίως γὰρ ἐπῆγον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πονηρίαις· καὶ
enim grauiorem ἐξαπατήσεως μειζονέως ἐνεπίδυσαν· οἱ μὲν γὰρ ξένοις 13
ignorantes non recipiebant præsentes. hi autem benefactores ho- ἀγνοοῦσιν ἐδέχοντο παρόντας· οὗτοι δὲ δικαίτας ἐξέ-
spites in seruitutē redigebāt. Etsō illum, sed quadam vitiatio ere- πτυσαν ἐν σπουδῇ κατέχοντας. Ἐτσὶ ἄλλον, sed quadam vitiatio ere-
ptis in seruitutē redigebāt. Etsō illum, sed quadam vitiatio ere- ατος εἰ δουλοῦτο. καὶ μόνον ἀλλ' ἐπὶ τῆς δίκης πᾶσι ἴσως 14

illorum, quoniam odium recipiebant alienos. αὐτῷ, ὅτι ἀπεχθεῖς φρονήσει χρόνο τοῖς ἀλλοφύλοις.
Qui autē cum sustinentibus receperunt eos qui iam ipsorum 15
οἱ δὲ μὴ ὑστερησάντων εἰσεδέξαντο μόνοι τοὺς ἤδη τῷ αὐτῷ
participauerunt iustorum, grauibus afflixerunt laboribus. Percus- 16
μετοχηκότας δικαίων, διπλᾶς ἐπάκεσαν πόνους. ἐπλή-
sisti sunt autem & exsecrati, sicut alii in tu- σθησαν δὲ καὶ ἀναρσίας, ὥσπερ ἐκεῖνοι δίκη τοῖς τῶν δικαίων
nitu: quoniam vastas cooperti tenebris, vnusquisque suarum factibus; quoniam quemcbas. Per se enim alienate aperi- 17
portarunt transitum quemcbas. Per se enim alienate aperi- θυρεῖς ὅπ ἀγανῶς ἐφιλανθρώπησε πάντα, ἵκατος τῷ ἰδίῳ
tus est mundus, & creatura, sicut alii in φρεῖν ἐζητεῖτο. δὲ ἐκωλύθη ζῷ τὰ συγγενῆ με-
conuertia, sicut in psalterio sunt concentus ταμορφούμενα, ὡσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τῷ ῥυθμῷ τὸ
suarum, semper manentia in sono, quod est affi- ὄνομα ἀλλάσκοντα, πάντοτε μένοντα ἦχῳ, ὅπερ ὀφθῆναι ἐκά-
stum ex factum vsu diligenter. Terres enim στοις ἐκ τῶν ἐν γῇ γινομένων ὄψεως ἀκριβῶς. χερσαῖα γὰρ 18
in aquatica transmutabantur, & natatilia transibant in terram. εἰς ὕδατα μετεβάλλετο, καὶ πεζὰ μετέβαινε δίκη γῆς.
Ignis valebat in aqua proprię virtutis obli- πῦρ ἴσχυεν ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας δυνάμεως ὑπερλη-
tus, & aquæ exanctiuæ naturę oblinescebatur. σμόνει καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς φύσεως ἐπελανθάνετο.
Flamma econtrarió facilè corruptibilia animalia, nó marcescere fecerūt 19
φλόγες αἱ πάλιν ἐν θρύπτεσθαι ζῴων, οὐκ ἐμάρανεν
carnes inambulantium, neque liquefactibile glaciale genus ji- σάρκας ἐμπεδοπατούντων, οὐδὲ πηκτὸν κρυσταλλοειδὲς εὔ-
quefactibile genus ambrosiane eśt. τηκτον γένος ἀμβροσίας ἐστί.
In omnibus enim Da- 20
παντοι γὰρ ἐμεγέθυνας Κύριε, καὶ πάντα τὸ κύ-
mine magnificasti populum tuum & honorasti, & non despexi- μινε μεγαλύνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας, καὶ οὐκ ὑπερι-
sti in omni tempore & loco assistens. δες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παρεστάμενος.

SAPIENTIA IESV FILII SIRACH.

ΣΟΦΙΑ ΙΗΣΟΥ ΤΙΟΥ ΣΙΡΑΧ.

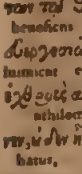
Iesvs hic Sirach quidem fuit filius, ad- Ἡσοὺς δὲ ἦν σιρὰχ μὲν υἱὸς ἐλεα-
pos autem Iesu exulem animum sibi. λεὼρ δὲ ἐπὶ σοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ
gens in temporibus inferentibus fuit pol- γένους ἐν χρόνοις κάτω γένοντο μετὰ
quam in captiuitatem & eversionem. τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἀνάκλησιν,
& post prophetam ferè omnes. ergo a- καὶ μετὰ τοὺς προφήτας σχεδὸν ἅπαντας. ὁ οὖν πάντων
tum eius Iesus, sicut & ipse testatur, laboriquæ amator πως αὐτὸς ἰησοῦς, καθὼς καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, φιλοπονός τε
fuit vir inter Hebreos & prudentissimus, qui non solum ἦν ἀνὴρ ἐν ἑβραίοις καὶ φρονιμώτατος, ὃς οὐ μόνον τὰ
aliorum qui ante eum prudentium virorum sapienter dicta ὑπ' ἐκείνων τῶν πρὸ αὐτοῦ συνετῶν αἰδέσθη ἀποφθέγματα
collegit, sed & ipse proprię quędam dictauit, multa συνήγαγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ τινα ἀπεφθέγξατο πολλῆς
intellectionis & sapientiæ plena. Posteaquam igitur ille rum huna συνέσεως καὶ σοφίας γέμοντα· ὑπὲρ οὗ τὴν βίβλον ταύτην
primus Iesus ferè collectum reliquerit ea ὁ πρῶτος ἰησοῦς σχεδὸν συνειλεγμένα καταλιπὼν ἐξ
hominibus abut, Sirach hic post illum rursus accipiens ἀνθρώπων ἄρτι σιρὰχ ἐδέξατο μετ' αὐτὸν πάλιν λαβὼν
domestica sibi reliquit Iesu: qui quidē eum imple- τὰ οἰκεῖα παιδὶ κατέλιπεν ἰησοῦ· ὃς δὴ ταύτης λαβόμε-
tis, in vnam omnem exactissimam constitutionem a colligi, la- νος, εἰς ἓν ἅπασαν ἐπαρμόσας συντάγμα συνήγαγε, σο-
pientiam inque sui & patris, atque & φίαν δίκη τε αὐτὸ καὶ τοῦ πατρός, ἀλλαμὲν καὶ τοῦ
sui nomine vocans, e ipso sapientiæ ami- πάππου ὀνόματι κεκλημένος, ἐξ αὐτοῦ τῆ φιλοσοφίας ὀνο-
ae amanter misgn vt haberet auditorem ad ; siue μαστὴν ἐπιθυμοῦντας μᾶλλον ἴσχυσε παράσεσθαι πρὸς τὸν αὐτῆς
libri mediatorem vtilitatis. Sermonestigitu prudentiæ βίβλου μελετῶν δύνασθαι ὠφελεῖσθαι. λόγοι σοφίας
ungmisque & parabolas continet & p quidā αἰνίγματά τε καὶ παραβολὰς ἔθνεσι καὶ μεγίστας πάν-

παλαιὰς

antiquas diuinas historias, deque viris qui bene placuerunt
πλαιας θεοφιλεῖς ἱστορίας, περὶ τε αὐτῶν ἐδιηγήσατο
Deo, & attonorem & hymnum esse adhuc sunt quibus Deus
τον τοῦ θεοῦ, καὶ δίκλω καὶ ὕμνον αὐτῷ· ἐπὶ δὲ ὧν ὁ θεὸς
benefices dignatus est populum suum, & quibus replenti mala
διῳκησεν πεῖσιν τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἔπλυνε κακῶν ζῆς
humiliat eorum, sedatur Salomonis hic latus fuit,
ἐξῆλθες αὐτῷ, σπαδὲς τῷ σολομῶντος ἦν ὁ ἱησοῦς γέρο-
nihilominus illo circa sapientiam & disciplinam appro-
ναι, ὡς ἦν ἡτοῦν ὀλείου περὶ τὴν σοφίαν καὶ παιδίαν δόδε-
batus, multa disciplina vere & exultens & vocatus.
κμησας, πολυμαθὴς ἀληθὼς καὶ ὧν καλοῦρμος.

LIBER ECCLESIASTICVS.

CAP. I. α.

OMnis sapientia à Domino, & cum illo est
Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐστι 1
in seculum. Arenam maris & guttas
εἰς τὸν αἰῶνα. ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας
pluuiæ & dies seculi quis enumerabit? Altitu-
ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει; ὕ- 3
dinem cæli & latitudinem terræ, & abyssum, & sapientiam quis inuestiga-
ψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν τίς ἐξιχνία-
bit? Prior omnibus creata est sapientia, & intellectus pru-
σεν; φρόνησις συνέσεως ἀπὸ αἰῶνος ἔκτισται σοφία, καὶ συνέσις φρε- 4
dentiæ ab æuo. Fons sapientiæ verbum Dei in excel-
νήσεως ἐξ αἰῶνος. πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ ἐν ὑψί- 5
sis, & vtæ eius mandata æterna. Radix sapientiæ
στοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ αἰώνιοι. ῥίζα σοφίας 6
cui reuelata est? & astutias eius quis cognouit?
τίνι ἀπεκαλύφθη; καὶ τὰς πανουργεύματα αὐτῆς τίς ἔγνω;
Vnus est sapiens terribilis valde, sedens super thronum
εἷς ἐστι σοφὸς φοβερὸς σφόδρα καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου 8
suum. Dominus ipse creauit illam, & vidit & dinu-
αὐτοῦ. κύριος αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὴν, καὶ εἶδε καὶ ἐξαρι- 9
meranit illam. Et effudit illam super omnia opera
θμησεν αὐτὴν· καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα 10
sua: cum omni carne secundum donum suum, &
αὐτοῦ· μετὰ πάσης σαρκὸς κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ
præbuit illam diligentibus se. Timor Domini glo-
ἐχορήγησεν αὐτὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. φόβος κυρίου δό- 11
ria & gloriatio, & lætitia, & corona exultatio-
ξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιά-
nis. Timor Domini delectabit cor, & dabit læti-
σεως. φόβος κυρίου τέρψει καρδίαν, καὶ δώσει εὐφρο- 12
tiam & gaudium & longitudinem dierum. Timenti
σύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν τῷ φοβουμένῳ 13
Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ
τὸν κύριον εὐλογηθήσεται. πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι 14
benedicetur. Initium sapientiæ timere Dominum, &
τὸν κύριον· ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ 16
cum fidelibus in vtero concreatum est ei. Cum homi-
μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. μετὰ ἀνθρώ- 17
bus fundamentum firmum ædificauit, & cum semine
πων θεμέλιον αἰώνιος ἐῴκοδόμησεν, καὶ μετὰ τῶν σπερμάτος
eorum fidem habebit. Plenitudo sapientiæ timere
αὐτῶν ἐμπιστωθήσεται. πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν 20
Dominum, & inebriat eos à fructibus illius.
κύριον, καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς.
Omnem domum eorum implent desiderata eius,
πᾶσαν τὸν οἶκον αὐτῶν ἐπιθυμημάτων αὐτῆς, 21
& receptacula de generationibus illius. Virtus
καὶ τὰ ἀποθηκία ἀπὸ τῶν γενημάτων αὐτῆς. στέφανος σοφίας 23
autem sunt dona Dei ad pacem. Corona sapientiæ time-
φόβος θεοῦ, δόντα θεὸς εἰς εἰρήνην. στέφανος σοφίας φοβεῖ- 22
re Dominum, germinans pacem, & sanitatem salutis.
σθαι τὸν κύριον, ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγείαν σωτηρίου.
dilexit autem gloriatio & gaudium eum. Scientiam
ἠγάπησεν δὲ καύχησις τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. διηγήσεται 24
& cognitionem intelligentiæ effudit sapientia, & gloriam pos-
καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξέχεεν σοφία, καὶ δόξαν κατα-
sidentium eam exaltauit. Initium sapientiæ timere
λαμβανόντων αὐτὴν ἐδόξασεν. ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύ- 25
Dominum, & cum illo longitudo dierum. Timor Do-
ριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις. φόβος κυ- 27
mini expellit peccata, perficiens autem auferet
ρίου ἀποδιώκει ἁμαρτήματα, τελειῶν δὲ ἀποστρέφει
iram. Non potest iracundus iustificari; nam

28 ὀργὴ. οὐ δικαιωθήσεται ὁ θυμώδης· καὶ γὰρ ἐπιῤῥοπὴ θυμοῦ αὐτῷ, ἢ δὲ
declinatio eius cum casus ei. Vsque in tempus sustinebit
29 μακροθυμῶν τῷ θυμῷ αὐτοῦ πῶσις αὐτῷ. ἕως καιροῦ ἀνέξεται
patiens, & postea ei pullulabit lætitia.
μακρόθυμος, καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει δικαιοσύνη.
Vsque in tempus abscondet verba illius, & labia mul-
30 ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ χείλη πολ-
torum enarrabunt laudem illius. In thesauris sapientiæ
31 λῶν ἐπαινεσθήσεται σύνεσις αὐτοῦ. ἐν θησαυροῖς σοφίας
parabola scientiæ, abominatio autem peccatori cultus
παροιμία γνώσεως, βδέλυγμα δὲ ἁμαρτωλῷ θρησκεῖ-
Dei. Concupiscens sapientiam, serua mandata, & Dominus
32 α θεοῦ. ἐπιθυμήσας σοφίαν διατήρησον ἐντολάς, καὶ κύριος
præbebit tibi illam. Sapientia enim & disciplina timor Domini,
33 χορηγήσει σοι αὐτήν. σοφία γὰρ καὶ παιδεία φόβος κυρίου,
& beneplacitum eius fides & mansuetudo. Non sis incredulus ti-
34 καὶ εὐδοκία αὐτοῦ πίστις καὶ πραότης. μὴ ἀπιθήσῃς φό-
mori Domini: indigens cruditis, & ne accesseris ad eum in corde
δῳ κυρίου ἐνδεὴς ὤν, καὶ μὴ προσέλθῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ
duplici. Ne fis hypocrita in ore hominum, & in
35 διπλῇ. μὴ ὑποκριθῇς ἐν χείλεσιν ἀθέσμοις καὶ ἐν τοῖς
labiis tuis ne attendas. Ne exaltes te, vt non
36 χείλεσί σου μὴ προσέχῃς. μὴ ἐξύψου σεαυτόν, ἵνα μὴ
cadas, & inducas animæ tuæ ignominiam. Et reue-
37 πέσῃς καὶ ἐπαγάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν. καὶ ἀποκα-
labit Dominus abscondita tua omnia, & in medio synago-
λύψῃ κύριος τὰ κρυπτά σου πάντα, καὶ ἐν μέσῳ συναγω-
gæ deiicet te. Quoniam non accessisti in veritate ad
38 γῆς καθαλεῖ σε. ὅτι οὐ προσῆλθες ἐν ἀληθείᾳ τῇ
timorem Domini, & cor tuum plenum dolo.
φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ ἡ καρδία σου πλήρης δόλου.

CAP. II. β.

Fili, si accedens ad seruiendum Domino, præpara
1 Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ κυρίῳ, ἑτοίμασον
animam tuam ad tentationem: Dirige cor
2 τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. εὐθυνον τὴν καρδίαν
tuum, & sustine, & ne festines in tempore inductionis.
σου καὶ καρτέρησον, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς.
Conglutina eos & ne discesseris, vt augeatur in extre-
3 κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποχωρήσῃς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ' ἐσχά-
mis tuis. Omne quodcunque adducit tibi, accipe libenter, & in
4 των σου. πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι ἀσμένως καὶ ἐν
mutationes humiliatum tuæ patientiam habe. Quoniam in
5 ἀλλάγματι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον. ὅτι ἐν
igne probatur aurum, & hominæs receptibiles in cami-
πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμί-
no humiliationis. Crede ei, & recuperabit te,
6 νῳ ταπεινώσεως. πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀνθλιψέτω σου
& dirige vias tuas, & spera in illum. Qui ti-
7 καὶ εὐθυνον τὰς ὁδούς σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν. οἱ φο-
metis Dominum, credite illi, & non cadet merces
βούμενοι τὸν κύριον πίστευσατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μι-
vestra. Qui timetis Dominum, sperate in bo-
8 σθὸς ὑμῶν. οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ἐλπίσατε εἰς ἀγα-
na, & in lætitiam æternam & misericordiam. Qui timetis
9 θα καὶ εἰς δόξαν καὶ ἔλεος αἰώνιον· οἱ φοβούμενοι
Dominum, expectate misericordiam eius, & ne declinetis, ne
τὸν κύριον, ἀγαπήσατε τὸν ἔλεος αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα
non cadatis. Intuemini in antiquas nationes, & scitote, quis
10 μὴ πέσητε. ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε, τίς
fiducium habuit Domino, & confusus est? Aut quis permansit in
11 ἐνεπίστευσεν κυρίῳ καὶ κατῃσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ
timore illius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, &
φόβῳ αὐτοῦ καὶ ὠλιγώρησεν; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτὸν, καὶ
12 ὑπερεῖδεν αὐτόν; ὅτι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος,
despexit illum? Quoniam pius & misericors Dominus,
13 ὑπερήφανον αὐτὸν ὅτι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος,
patiens & multum miserieors, & remittit peccata, & liberat
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας, καὶ σώζει
in tempore tribulationis. Væ cordibus timidis, & manibus dis-
14 ἐν καιρῷ θλίψεως. οἰμὴ καρδίαις δειλοῖς καὶ χερσὶ πα-
solutis, & peccatori ingredienti duas semitas. Væ
15 ρειμέναις, καὶ ἁμαρτωλῷ βαδίζοντι δύο τρίβους. οἰμὴ
cordi delicato, quomodo non credit, propterea non protegetur
καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πιστεύει, διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται.
Væ vobis qui perdidistis patientiam. Et quid
16 οἰμὴ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν ὑπομονήν. καὶ τί
facietis, cùm inspexerit Dominus? Qui timent Dominum,
17 ποιήσετε ὅτε ἐπισκέπτεται κύριος; οἱ φοβούμενοι κύριον

non erunt intercalli verbis eius, & qui diligunt illum,
οὐκ ἀτυθήσουσι ῥήμασιν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν 18
conservabunt vias eius. Qui timent Dominum in-
σωτηρήσουσι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. οἱ φοβούμενοι κύριον ζη- 19
quirent complacentiam ab eo. Et qui diligunt eum,
τήσουσιν εὐδοκίαν παρ' αὐτοῦ. καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν 20
replebuntur lege. Qui timent Dominum, præparabunt
πλησθήσονται νόμου. οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμάσουσι 21
corda sua, & in conspectu illius humiliabunt animas
καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς
suas. Incidentes in manus Dei, & non in manus
αὐτῶν. ἐμπεσοῦμαι εἰς χεῖρας θεοῦ καὶ οὐκ εἰς χεῖρας 22
hominum. Sicut enim magnitudo illius, sic & mi-
ἀνθρώπων. ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ 23
sericordia illius.
ἔλεος αὐτοῦ.

CAP. III. ς'.

Me patrem audite filij. & sic facite, ut
Ἐμοῦ γὰρ πατρὸς ἀκούσατε τέκνα, καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα 1
salui sitis. Nam Dominus honorat patrem in filio, &
σωθῆτε. ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ τέκνοις, καὶ 3
iudicum matris firmauit in filios. Qui honorat patrem, vitam
κρίσιν μητρὸς ἰσχυρίσατο ἐφ' υἱοῖς. ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλά- 4
impetrat peccatorum. Et sicut thesaurizans qui honorat ma-
σκεται ἁμαρτίας. καὶ ὡς ἐπισωρεύων ὁ δοξάζων μη- 5
trem suam. Qui honorat patrem, lætabitur in filijs,
τέρα αὐτοῦ. ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ἐν τέκνοις, 6
& in die orationis suæ exaudietur. Qui ho-
καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται. ὁ δο- 7
norat patrem, longam vitam vivet & qui obedit Domino,
ξάζων πατέρα μακροημερεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου
quietem dabit matri suæ. Qui timet Dominum, honorabit
ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ. ὁ φοβούμενος κύριον τιμήσει 8
patrem, & quasi dominis seruiet his qui genuerunt se.
πατέρα, καὶ ὡς δεσπόταις δουλεύσει τοῖς γεννήσασιν αὐτόν.
In opere & sermone honora patrem tuum & ma-
Ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέ- 9
trem, vt superueniat tibi benedictio ab illo. Benedictio
ρα, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ' αὐτοῦ. εὐλογία γὰρ 11
enim patris firmat domos filiorum: maledictionem autem matris eradi-
γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάραν δὲ μητρὸς ἐκρι-
cat fundamenta. Ne gloriere in contumelia patris tui, non enim est
ζοῦ θεμέλια. μὴ δόξαζε ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου, οὐ γὰρ ἔστι 12
tibi gloria patris ignominia. Nam gloria hominis ex honore
σοι δόξα πατρὸς ἀτιμία. ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς 13
patris sui, & dedecus filio mater in ignominia. Fili,
πατρός αὐτοῦ καὶ ὄνειδος τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. τέκνον 14
adiuua in senecta patrem tuum, & ne contristes eum in
αἰτιάσθαι ἐν γήρᾳ πατρός σου, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτὸν ἐν
vita tua. Et si defecerit sensu, veniam habe, &
ζωῇ σου. καὶ ἐὰν ἀπολείπῃ σύνεσιν συγγνώμην ἔχε, καὶ 15
ne inhonores eum in tota virtute tua. Eleemosyna enim
μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου. ἐλεημοσύνη γὰρ 16
patris tui non delebitur obliuioni. Et pro peccatis re-
πατρός σου ἐκ θλιβομένου, καὶ εἰς ἁμαρτίαν προσ- 17
ædificaberis tibi. In die tribulationis recordabi-
κοπεσοῦμοσθῆσαί σοι· ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως ἀναμνησθήσε-
tur tui sermo, & quasi per glaciem, sic solutum tua
ται σου ὡς δόμα ἐπὶ παγετοῦ, οὕτως ἀναλυθήσεται σοι
peccata. Quam male fama qui reliquit patrem
αἱ ἁμαρτίαι. ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκαταλείπων πατέρα 18
suum, & maledictus à Domino, qui exasperat ma-
αὐτοῦ, καὶ κεκατηραμένος ὑπὸ κυρίου, ὁ παροργίζων μητέ-
trem suam. Fili, opera tua in mansuetudine perfice, &
ρα αὐτοῦ. τέκνον τὰ ἔργα σου ἐν πραότητι διέξαγαγε, καὶ 19
ab homine acceptabili diligeris. Quantum magnus es, tan-
ὑπὸ ἀνθρώπου δικτὸ ἀγαπηθήσῃ. ὅσῳ μέγας εἶ, τα-
tum humilia te ipsum, & coram Domino inuenies gratiam.
πείνου σεαυτόν, καὶ ἔναντι κυρίου εὑρήσεις χάριν.
Multi sunt excelsi & gloriosi, sed manifestum reue-
πολλοὶ εἰσὶν ὑψηλοὶ καὶ ἔνδοξοι, ἀλλὰ φανερὸν ἐστὶ κα- 21
lantur mysteria: quoniam magna potentia Domini, &
λύπτεται μυστήρια· ὅτι μεγάλη ἡ δυνατεία κυρίου, καὶ
ab humilibus honoratur. Difficilora ne
ὑπὸ ταπεινῶν δοξάζεται. χαλεπώτερά σου μὴ ζη- 22
quæsieris sine sensu, & fortiora te ne exquiras cum flabi-
τήσῃς ἀνεπιστήτως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξετάσῃς ἀφρο-
tia. Quæ præcepta sunt tibi hæc cogita semper enim est
συνῃ. ἃ παρεδόθη σοι ταῦτα ἐνθυμοῦ διὰ παντός· οὐ γὰρ δεῖ 23
tibi opus occulta videre oculis. In superfluis
σοι χρεία τῷ κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς. ἐν τοῖς περισ- 24
rum ne fueris curiosus. Plura enim intellectu
σοις τῷ λόγων σου μὴ περιεργάζου. πλείονα γὰρ συνέσεως
hominum ostensa sunt tibi. Multos supplantauit suspi-
ἀνθρώπων ὑπέδειξάν σοι. πολλοὺς ἐπλάνησεν ὑπόλη- 25
cio illorum vana, & coagmentio prava labefecit sententiam
ψις αὐτῶν ἡ ματαία, καὶ ὑπόνοια πονηρὰ ὀλίθησε διάνοιαν
eorum. Pupillus non habens indigebit luce, cognitione autem ca-
αὐτῶν. κόρος μὴ ἔχων διαρρήσσει φῶτος, γνώσεως δὲ ἀμοι- 26
rens ne proueneris. Cor durum male habebit in
ρεῖ ne προσπέσῃς. καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' 27
nouissimis, & qui amat periculum, in illo peribit.
ἐσχάτων, καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον ἐν αὐτῷ ἀπολεῖται.
Cor durum grauabunt laboribus, & pecca-
καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις, καὶ ὁ ἁμάρτα- 28
tor adiiciet peccata super peccata. In indulgentiæ
νος ἀδικήσει ἁμαρτίας ἐπ' ἁμαρτίαις. ἐν ὑπαγωγῇ 30
superbi, non est sanitas. inuera enim eius eradicabun-
ὑβριστοῦ, οὐκ ἔστιν ἴασις. ὁδυπερὴς αὐτοῦ ἐκριζωθήσον-
tur. planta enim nequitiæ radicem mist in eo. Cor sapien-
ται· φυτὸν γὰρ πονηρίας ἐρρίζωται ἐν αὐτῷ. καρδία συνε- 31
tis cogitabit parabolam, & auris audientis desi-
τοῦ ὑβριστοῦ ἐνθυμηθήσεται παραβολήν, καὶ οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμήσει
sapientis. Ignem ardentem extinguet aqua, & in e-
σοφοῦ. πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐν ἐλεη- 33
mosyna peccatum impetrabit peccati. Et Dominus qui reddi-
μοσύναις ἐξιλάσεται ἁμαρτίας. καὶ κύριος ὁ ἀνταπο- 34
bunt gratias meminit in posterum & in tempore
δίδους χάριτας μέμνηται εἰς τὰ μεταβαίνοντα, καὶ ἐν καιρῷ
casus sui inuenies firmamentum.
πτώσεως αὐτοῦ εὑρήσει στήριγμα.

CAP. IV. δ'.

Fili vitam pauperis ne defraudes, & ne pro-
Τέκνον τοῦ ζωῆς τὸ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς, καὶ μὴ παρ- 1
trahas oculum indigentes. Animam esurientem ne tribu-
ρελκύσῃς ὀφθαλμοὺς δεήσεις. ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυ- 2
lucis, & ne protrahas virum in inopia sua. Cor
πήσῃς, καὶ μὴ παροξύνῃς ἄνδρα ἐν ὑστερείᾳ αὐτοῦ. καρ- 3
irritatum ne contristes, & ne protrahas
δίαν παροργισμῷ μὴ θλίψῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς
datum indigentiæ. Supplicem in tribulatione posito ne abiicias,
δόσιν πτωχοῦ μὴ ἀποστρέψῃς. ἀπὸ 4
& ne auertas faciem tuam ab egeno.
καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. μὴ
inope ne auertas oculum, & ne dederis locum
δομήσῃς μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμὸν, καὶ μὴ δῷς τόπον ἐν-
manti maledicenti tibi. Maledicenti enim tibi
θυμουμένῳ σοι. ἐν γὰρ πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τὴν δέησιν αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται ὁ ποιή-
ras eum. Amicabilem te fac congregatio-
σας αὐτόν. φιλοφιλήσει σεαυτὸν πρὸς συναγωγὴν, καὶ τε- 7
gnanti humilia caput tuum. Inclina aurem tua pau-
ταπείνου τὴν κεφαλήν σου. κλῖνον τὸ οὖς σου πτω- 8
peri sine tristitia, & redde illi pacifica in mansue-
χῷ ἀλύπως, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πραΰτητι.
Libera eum qui iniuriam patitur de manu iniurianti, & ne fis ti-
ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος, καὶ μὴ ἀλυ- 9
morosus cum iudices rem. Esto pupillis, vt pater &
σιτελὴς ἐν τῷ κρίνειν σε. γίνου ὀρφανοῖς ὡς πατὴρ, καὶ 10
pro viro matri eorum. Et eris tu filius Altissimi, &
ὑπὲρ ἄνδρα τῇ μητρὶ αὐτῶν. καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου, καὶ
diliget te magis quam mater tua. Sapientia filios
ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου. ἡ σοφία ἐκτρέφει υἱοὺς
exaltauit, & suscipit inquirentes se
αὐτῆς ὕψωσε, καὶ ἀντιλαμβάνεται τῶν ζητούντων αὐτήν.
Qui diligit illam, diligit vitam: & qui mane vigilauerint ad
ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγαπᾷ ζωήν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς 13
illam, replebuntur iucunditate. Qui tenuerit eam,
αὐτὴν ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. ὁ κρατῶν αὐτῆς κλη- 14
hæreditabit gloriam: & quo ingressus fuerit benedicet Dominus
ρονομήσει δόξαν, καὶ οὗ εἰσπορεύεται εὐλογεῖ κύριος
Qui colunt eam, ministrabunt Sancto &
οἱ λατρεύοντες αὐτῇ λειτουργήσουσιν ἁγίῳ, καὶ τοὺς ἀγα- 15
gentes eam, diligit Dominus. Qui audit eam, i-
πῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ κύριος. ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ
gnoret. & qui attendit ei, habitabit confidenter
ἔθνη, καὶ ὁ προσέχων αὐτῇ κατασκηνώσει ἀπροσ-

si credideris. ka[illegible] illi es. & in posse
ἐὰν πιστεύσῃς αὐτῷ, καὶ οὐ καλὰ 1
tuo eris ei illi. Quod pertinet ambu-
κίσῃ ἔσῃ) ἀφ' ἡδονῆς αὐτοῦ. ὅτι διεστραμμένως πορεύ- 12
labit cum eo in primis. Timorem & metum inducet
σεται μετ' αὐτοῦ ἐν φοβοις. φοβοι καὶ δειλίαν ἐπάξει 19
super eum, & cruciabit illum in disciplina sua, quousque
ἐπ' αὐτόν, καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παιδείᾳ αὐτῆς, ἕως οὗ
credat animæ eius, & tentet eum in tu-
ἐμπιστεύσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν ὁδοῖς δι-
stitia operibus suis. Et tyrsias red[illegible] redā
καιώμασιν αὐτῆς. καὶ πάλιν ἐπανήξει κατ' εὐθείας 20
ad eum, & lætificabit illum Et denudabit il-
φοβ: αὐτον, καὶ ὑφαιρεῖ αὐτὸν· καὶ ὑποκαλύψει αὐτοῦ 21
abscondita sua. Si obtemperaverit, derelinquet eum,
καὶ κρύπτα αὐτῆς. ἐὰν ὑποπλεύσῃς, ἵνα καταλείψῃ αὐτόν, 22
& tentet eum in manus casus sui Confer-
καὶ ὥρᾳ δώσῃ αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ. σωστή- 23
na tempus, & cave a malo Et ne confundaris
σῃσον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ πονηροῦ. καὶ μὴ αἰσχυνθῇς 24
pro anima tua Libi enim fidio ad iacere pecca-
φοβὶ τῆς ψυχῆς σου. ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρ- 25
tum, & est confusio glo[illegible] & gra[illegible] Ne accipias fa-
τίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. μὴ λάβοις πρόσ- 26
ciem adversus animam tuam, & ne confundaris in ruinam
σωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶσιν
tuam. Ne prohibeas sermonem in tempore salutis. Et ne abs-
σου. μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν καιρῷ σωτηρίας· καὶ μὴ κρύ- 27
condas sapientiam tuam in decore. In enim sermone cogno-
βηθήσῃ σοφίας σου ἐν εὐκαλλωπισμῷ. ἐν γὰρ λόγῳ γνωσθή- 28
scetur sapientia, & disciplina in verbis linguæ. Ne contra-
σεται σοφία, καὶ παιδεία ἐν ῥήμασι γλώσσης. μὴ κατ- 29
dicas veritati secundum aliquid, & de mendacio
λεγε τῇ ἀληθείᾳ κατὰ μηδέν, καὶ ἐπὶ ψεύσματος τῆς 32
ignorantiæ tuæ confundere. Ne confundaris confite-
ἀπαιδευσίας σου ἐντραπήσῃ. μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆ- 31
ri in peccatis tuis, & ne vim inferas cursui fluminis. Ne
σαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου, καὶ μὴ βιάζου ῥοῦν ποταμοῦ. μὴ 32
subiicias hominem fatuo receptum, & ne accipias perso-
ὑποχρώσῃς ἀνθρώπῳ μωρῷ σαυτόν, καὶ μὴ λάβῃς πρόσ- 33
nam potentis. Vique ad mortem certa pro veri-
ωπον δυνάστου. ἕως θανάτου ἀγώνισαι ὑπὲρ τῆς ἀλη- 33
tate, & Dominus Deus pugnabit pro te. Ne sis
θείας, καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. μὴ γάου 34
temerarius in lingua tua, & piger & remissus in
θρασὺς ἐν τῇ γλώσσῃ σου, καὶ ναθὲς καὶ παρειμένος ἐν
operibus tuis. Ne sis sicut leo in domo tua, & phan-
τοῖς ἔργοις σου. μὴ ἴδῃ ὡς λέων ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ φαν- 35
tasia perculsus in familia tua. Ne sit manus tua por-
ταστικοποιῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σου. μὴ ἐκτείνῃ ἡ χείρ σε ἐκτε- 36
recta ad accipiendum, & in dando collecta.
ταμένη ἐκ τοῦ λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη.

CAP. V. ε'.

Ne innitaris in opibus tuis, & ne dicaris, Sufficient
Μὴ πεποίθῃς ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου, καὶ μὴ εἴπῃς, αὐτάρκη 1
mihi est ad vitam. Ne sequaris voluntatem tuam &
μοί ἐστιν εἰς ζωήν. μὴ ἐξακολουθήσῃς τῇ ψυχῇ σου κατὰ τῇ 2
fortitudinem tui. si ambu[illegible] in cordis tui Ne dicas,
ἰσχύϊ σου, τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς καρδίας σου. μὴ εἴπῃς, 3
Quis me subiiciet propter ultra meā Dominus assidicans
τίς με ὑπαστύσει ὀργὴ τὰ ἔργα μου; ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν
vindicabit tuam [illegible]am. Ne dicas, Peccavi. & quid mihi
ἐμδικήσῃ σου τὴν ὕβριν. μὴ εἴπῃς, ἥμαρτον, καὶ τί μοι 4
factum est triste? nam Dominus est pa[illegible] mag[illegible] te
ὑπέμεινε λυπηρόν; ὁ γὰρ κύριος ἔστι μακρόθυμος, οὐ μὴ σε
diuturne. De propitiatione ne sine timore sit ti abundet a,
ἀπῇ. ἐφ' ἁμαρτίᾳ ἐπ' ἁμαρτίᾳ μὴ ἀφοβος γίνου ἐν πλεονασμῷ, 5
ad addendum peccata super peccata. Et ne dicas, Mi-
ἐλεημοσύνη ἀμαρτίας ἐξ ἁμαρτίας. καὶ μὴ εἴπῃς, ὀπίσω 6
serationem eius multa[illegible] peccatorum meorum misce-
κτρμὸς αὐτοῦ πολύς, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐπιλά- 7
bitur. Misericordia enim & ira apud ipsum pro exibit, & in
σεται. ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτοῦ ταχυνεῖ, καὶ ἐπὶ 7
peccatis requiescet ira illius. Ne tar-
τοῖς ἁμαρτωλοῖς κατακαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. μὴ ὑπο- 8
des reverti ad Dominum, & ne differas de die in
μείνῃς ἐπιστρέψαι τὸν κύριον, καὶ μὴ ἀφελὸν ἡμέραν εἰς
diem. Subito enim egredietur ira Domini, & cum
ἡμέραν. ἐξαπίνης γὰρ ἐξελεύσεται ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν 9
negligentia tua deperdes, & in tempore vindictæ dispergetur.
ἀμελήσεις ἐκριζωθήσῃ, καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῃ.
Ne amentias in divitiis iniquis, nihil enim proderunt in
μὴ ἔσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκοις, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει ἐν 10
die indignationis. Ne ventiles in omni vento, & ne
ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς. μὴ λίκμα ἐν παντὶ πνεύματι, καὶ μὴ πο- 11
eas in omni semita: sic peccatrix qui est bilin-
ρεύου ἐπὶ πᾶσαν τρίβον· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ στόμα δί- 12
gua. Esto firmus in intellectu mo tuo, & unus sit
γλωσσος. ἔσω στήρικτος ἐν συνέσει σου καὶ εἷς ἔστω 22
sermo tuus. Esto velox in audiendo tua bona. & sit
ὁ λόγος σου. ἀκουε ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ 13
in verecundia vita tua & in patientia loquere re-
ἐν ἀληθείᾳ ἡ ζωή σου, καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθόγγου ὑπό- 14
sponsum rectum. Si est tibi intellectus, responde pro
κρισιν ὀρθήν. εἰ ἔστι σοι συνίσις, ὑποκείσθω τῷ πλη- 15
tionem si autē non, maneat tua sit super os tuum. Gloria
σίον σου· εἰ δὲ μή, ἡ χεὶρ σου ἔστω ἐπὶ τῷ στόματί σου. δόξα
& ignominia in loquela, & lingua hominis casus ipsi.
καὶ ἀπώλεια ἐν λαλιᾷ ἡ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτοῦ. 16
Ne appellaris fabricator, & lingua tua ne insidiem.
μὴ κληθῇς ψιθυρος, καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνεδρεύσῃ. 17
Super enim furem est confusio nequam, & damna-
ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἔστιν αἰσχύνη πονηρὰ καὶ κατάγνω- 18
tio mala super bilinguem. In magno & in parvo ne
σις πονηρὰ ἐπὶ δίγλωσσῳ. ἐν μεγάλοις καὶ ἐν μικροῖς μὴ 19
ignores aliquid.
ἀγνόει μηδέν.

CAP. VI. ς'.

Et pro amico ne fias inimicus. Nomen enim malum pode-
Καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γένῃ ἐχθρὸς κόμῃ γὰρ πονηρὰ κληρο- 1
rem & improperium hæreditabit Sic peccator bilin-
νόμον καὶ ὄνειδος κληρονομήσει· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίλλοι- 2
gua ignominiā habebit. Ne exaltās in in consilio animæ tuæ,
σος ἀπώλειαν ἕξει. μὴ ὑπάρχῃς σαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου, 2
ne dirripiatur vt taurus anima tua. Folia tua
ἵνα μὴ ἁρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή σου. τὰ φύλλα σου 3
comedet, & fructus tuos perdes & dimitte
καταφάγεται καὶ τοὺς καρποὺς σου ἀπολέσεις· καὶ ἀφήσεις
eos velut siccum lignum. Anima nequam disperdet possi-
σεαυτὸν, ὡς ξηρὸν ξύλον. ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτη- 4
dentem se, & derisum inimicorum faciet se.
σάμενον αὐτὴν, καὶ ὀνείδισμα ἐχθροῖς ποιήσει αὐτήν.
Guttur dulce multiplicabit amicos suos, & lingua
λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτῷ, καὶ γλῶσσα 5
benelocuens multiplicat benas loquelas. Quis pacem alterius tibi
εὐλάλος πληθύνει ἀγαθοσύνας. εἰ εἰρηνεύοντες σοι 6
fiat multus; at consiliarij tui rari de mille. Si
ἔστωσαν πολλοὶ οἱ σύμβουλοί σου, εἷς ἀπὸ χιλίων. εἰ 7
possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facile ere-
κτήσῃ φίλον, ἐν πειρασμοῖς κτῆσαι αὐτὸν, καὶ μὴ ταχὺ πι- 8
das ei temptum. Est enim amicus in tempore suo, &
στεύσῃς αὐτῷ σαυτόν. ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ 9
non permanebit in die tribulationis tue. Et ab amicus q con-
οὐ μὴ διαμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἔστι φίλος με- 10
vertitur in inimicum, & rixam convertit tua confu-
τατιθέμενος εἰς ἔχθραν, καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ σου ἀποκα- 11
labit Et est amicus particeps mensarum, & non permo-
λύψει. καὶ ἔστι φίλος κοινωνὸς ἕδεσμάτων, καὶ οὐ μὴ φθά- 12
nebit in die tribulationis tue Et in bonis tuis erit
μείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσῃ
vt tu, & in domestticos tuos fiducialiter agit. Si humilia
ὡς σὺ, καὶ ἐπὶ τοὺς οἰκείους σου παῤῥησιάσεται. ἐὰν ταπει- 13
tus fuer, erit contra te, & a facie tua abscondetur,
νωθῇς ἔσῃ κατὰ σοῦ, καὶ ἀπὸ προσώπου σου κρυβήσεται.
Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis
ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου διάχωρίσθητι, καὶ ἀπὸ τῶν φίλων σου 13
attende. Amicus fidelis protectio fortis, et qui invenit illum,
φύλασσε. φίλος πιστὸς σκέπη κραταιά· ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν 14
invenit thesaurum. Amico fidelitatem eius commutatio, & non
οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα, καὶ οὐκ 15
est ponderis pulchritudinem eius. Amicus fidelis medicamentum
ἔστι σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. φίλος πιστὸς φάρμακον 16
vitæ, & qui metuunt Dominum, invenient illum. Qui ti-
ζωῆς, εὑρήσουσιν αὐτόν. ὁ φοβούμενος κύριον, δόγησεται 17
met Dominum, dirigit amicitiam suam, quoniam secundum illum fa
φιλίαν αὐτοῦ, ὅτι κατ' αὐτὸν ἔσται
& proximi eius. Fili a iuventute tua erige
καὶ οἱ πλησίον αὐτοῦ. τέκνον ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι 18
παιδείαν,

dum. & vsq; ad cæcos mortuos sapientiam. Et fossulæ
παγίδιαι, καὶ ἴχνος πολλῶν δόμησις σοφίαι. καὶ ἀκαμψι 19
bonos studium illius. Iuuenum o[illegible] eius exi-
ζοῖς ἀγαθοῖς καρπὸς αὐτῆς. ὲν γὰρ τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆ ὀλί- 20
gnum laboribus, & cum ederis [illegible] rationibus illius
γον κοπιάσεις, καὶ ταχὺ φάγεσαι ἀπὸ τῶν γενημάτων αὐτῆς.
Quam aspera est mulieri, & non pe-
ὡς τραχεῖα ἔστι σφόδρα τοῖς ἀπαιδεύτοις, καὶ εἰς ἐμ- 2
mansurum in ea excors. Quasi lapis probationis sortis
μενεῖ ἐν αὐτῇ ἀκρόδικος. ὡς λίθος δοκιμασίας ἰσχυρὸς 23
erit in eo, & non morabitur proicere illum. Sanctus
ἔσται ἐν αὐτῇ, καὶ οὐ χρονιεῖ διαπεμψαι αὐτόν. σοφία 21
enim secundum nomen eius est, & non multis est manifesta,
γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, καὶ οὐ πολλοῖς ἔστι φανερά.
Audi fili, & colli-ge sententiam meam, & ne abu-
ἄκουσον τέκνον καὶ ἔκλεξαι γνώμην μου, καὶ μὴ ἀπορρί- 25
cias consilium meum; & mitte pedes tuos in
ψῃς συμβουλίαν μου· καὶ εἰσάγαγε καὶ τοὺς πόδας σου εἰς τοὺς
compedes illius, & in torquem eius collum tuum.
πέδας αὐτῆς, καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου.
Subnice humerum tuum, & porta illam, & ne fastidi-
ὑπόθες τὸν ὦμόν σου, καὶ βάστασον αὐτὴν, καὶ μὴ ὀκνή- 26
mens vinculis eius. In tota anima tua ac-
σῃς ἐν δεσμοῖς αὐτῆς. ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου πρόσ- 27
cede illi, & in tota virtute tua conserva vias
ελθε αὐτῇ, καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου συντήρησον τὰς ὁδοὺς
eius. Inuestiga & quære, & cognoscetur tibi, &
αὐτῆς. ἐξίχνευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί σοι, καὶ 28
continens factus ne relinquas eam. In nouissimis enim re-
ἔσται σοι ἀνάπαυσις αὐτῆς, καὶ στραφήσεταί σοι εἰς εὐ-
quiem eius, & conuer-sabitur tibi in ob-
φροσύνην. καὶ ἔσονται σοι αἱ πέδαι αὐτῆς εἰς σκέπην 30
lectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem
θερμήν, καὶ ὁ μανιακὸς αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. κόσμος γὰρ 31
fortitudinis & torques illius in stolam gloriæ. Decorem enim
ἰσχύος, καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. κόσμος γὰρ
aureus est in ea, & vincula illius nexus hya-
χρυσοῦς ἔστιν ἐπ' αὐτῆς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑα-
cinthinus. Stolam gloriæ indues eam, & coronam exal-
κίνθινον. στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν, καὶ στέφανον ἀγαλ- 32
tationis circumponet tibi. Si volueris fili, do-
λιάσεως περιθήσει σοι. ἐὰν θέλῃς τέκνον, παι- 33
ctrinæ & si tradideris animam tuam, callidus eris ad
δευθήσῃ, καὶ ἐὰν δῶσίς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος ἔσῃ.
Si delectaris audire, recipies intellectum: & si inclinaueris
ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκοῦσαι, ἐκδέξῃ σύνεσιν. καὶ ἐὰν κλίνῃς 34
aurem tuam, sapiens eris. In multitudine presbyterorum ne
τὸ οὖς σου, σοφὸς ἔσῃ. ἐν πλήθει φρονίμων στῆθι καὶ
quis sapiens, ipsi coniungere. Omnem narrationem diuinam
πρὸς σοφόν, αὐτῷ προσκολλήθητι. πᾶσαν διήγησιν θεοῦ
cupe audire, & proverbia intellectus non effu-
θέλε ἀκοῦσαι, καὶ παροιμίας συνέσεως μὴ ἐκφύγῃς σε παρ-
giant te. Si videris virum prudentem, mane luce ad eum, & 36
στῶν σε· ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα συνετόν, ὀρθριζέτω πρὸς αὐτὸν, καὶ
gradus ostiorum illius deterat pes tuus. Cogita in
βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκκοπτέτω ὁ πούς σου. διανοοῦ ἐν 37
præceptis Domini consummata, & in mandatis illius
ταῖς προστάγμασι κυρίου τέλειος, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ
meditare semper. ipse firmabit cor tuum, &
μελέτα διαπαντός· αὐτὸς στερεώσει τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ
concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.
ἐπιθυμία τῆς σοφίας δοθήσεταί σοι.

CAP. VII. ζ.

Ne facias mala, & non te comprehendent mala. Discede
Μὴ ποίει κακά, καὶ οὐ μή σε καταλάβῃ κακά. ἀπόστηθι 1
ab iniquo, & deficient a te peccata. Fili ne semines
ἀπὸ ἀδίκου, καὶ ἀμήσεις ἑπτὰ τοῦ αὐτοῦ. μὴ μὲν σπείρῃς 2
in sulcis iustitiæ, & non metes ea septupla.
ἐν ἄλωναις ἀδικίας, καὶ οὐ μὴ θερίσεις αὐτὰ ἐπταπλασίονα. 3
Ne quæras a Domino principatum, neque a rege
μὴ ζήτει παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν, μηδὲ παρὰ βασιλέως 4
cathedram gloriæ. Ne te iustifices coram Domino, & apud re-
καθέδραν δόξης. μὴ δικαιοῦ ἑαυτὸν ἔναντι κυρίου, καὶ ἐνώπιον βα-
gem ne videaris sapiens. Ne quæras fieri rudex, & non va-
σιλέως μὴ σοφίζου. μὴ ζήτει γίνεσθαι κριτὴς, καὶ μὴ ἰσχυ- 6
bi tollere iniquitates. Ne quando perhorrescas a facie
σῃς ἐξᾶραι ἀδικίας. μὴ ποτε δύλαβηθῇς ἀπὸ προσώπου 7
potentis, & ponas offendiculum in rectitudine tua. Ne pec-
δυνάστου, καὶ θήσῃς σκάνδαλον ἐν δικαιοσύνῃ σου. μὴ ἁμάρ- 7
cere in multitudine ciuitatis, & ne immittas te in
τανε ἐν πλήθει πόλεως, καὶ οὐ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν
turba. Ne allicias in his peccatum. In eum vnum non
ὄχλῳ. μὴ καταδίκῃ μοιχὸς ἐν αὐθεντίᾳ· ἐν γὰρ μιᾷ ὑπ 8
in occultum. Ne dicas. Multitudinem munerum meorum a-
ἀθανάτοις ἔσῃ. μὴ εἴπῃς, τῷ πλήθει τῶν δώρων μου ὑπό- 9
spiciet & cum obtulero ego Deo altissimo. fusurum
ψεται, καὶ ἐν τῷ προσενεγκεῖν με δόματα ὑψίστῳ προσδέξεται.
Ne fis pusillanimis in oratione tua, & elemosynam
μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου, καὶ ἐλεημοσύνην 10
facere ne omittas. Ne irrideas hominem existenti in
πικρίᾳ μὴ παρέλθῃς. μὴ καταγέλα ἀνθρώπου ἐν ὀδύνῃ ὄντος· ἐν 11
amaritudine animæ eius, est enim qui humiliat & exaltat.
πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, ἔστι γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ αἰωρῶν. μὴ
Ne machinare malum in animo tuo, neque amico simile
ἀρχέτω φαῦλός ἐπ' ἀδελφῷ σου, μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον
facias. Ne velis mendacium omne mendacium; nam ex illius
ποιήσῃς. μὴ θέλε ψεῦδός παντὸς ψεύδους, οὐ γὰρ εὐθήσεται
14 πιεῖ. μὴ θέλε ψεῦδός τινα τῶν ψεύδων, οὐ γὰρ εὐθήσεται
tus eius non in bonum. Ne fis verbosus in multitudine pres-
15 σμος αὐτοῦ εἰς ἀγαθόν. μὴ λαλήσῃς ἐν πλήθει φρονί-
byterorum, & ne geras verbum in oratione tua.
μων, καὶ μὴ διπλασιάσῃς λόγον ἐν προσευχῇ σου.
Ne oderis laboriosum opus & rusticationem ab altissimo
16 μὴ μισήσῃς ἔργον πονηρὸν ἐργασίαν ὑπὸ ὑψίστου
creatam. Ne computes te plus a multitudine pecca-
17 ἐκτισμένην. μὴ ἀριθμήσῃς σεαυτὸν ἐν πλήθει ἁμαρ-
torum. Memento quoniam ira non tardabit. Humilia nal-
18 τωλῶν. μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ. ταπείνωσον σφό-
de animam tuam, quoniam vindicta impii ignis & vermis.
19 δρα τὴν ψυχήν σου, ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ.
Ne commutes amicum indifferentem secundum aliquid, neque fra-
20 μὴ ἀλλάξῃς φίλον ἀγαθὸν χάριν μὲν δόξης, μηδὲ ἀδελ-
trem legitimum amicum Sudæ.
21 φὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ συνεφ. μὴ ἀστόχει γυναικὸς σο-
pudet & bona mulier gratia eius super aurum. Ne
22 φῆς καὶ ἀγαθῆς, ἡ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον. μὴ
læda fidem ancillæ veræ in veritate, neque mercenarii
κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ, μηδὲ μίσθιον
damnum animæ tuæ. Seruum prudentem dilige
23 δεδόκα τὴν ψυχήν σου. οἰκέτην συνετὸν ἀγάπησον
tua anima ne defraudes illum libertate. Pecora si
24 σου ἡ ψυχή, μὴ στέρησον αὐτὸν ἐλευθερίας. κτήνη εἰ
fane. Intende tibi & si fuerint vtilia. permanebunt
ὄσιν, διατηρείσθω αὐτά, καὶ εἰ ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω
apud te. Filij nobilitati, crudi illis, & corpus
25 σοι. τέκνα σοι ὦσι, παίδευσον αὐτά, καὶ κάμψον ἐκ
tui ex illis eorum. Filiæ tibi sunt asse-
26 τῶν τραχήλων αὐτῶν. θυγατέρες σοι εἰσί, φύλαξον
corpori earum, & ne hilarem ostendas ad illas
τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ μὴ ἱλαρώσῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρό-
faciem tuam. Trade filiam, & perfecta
27 σωπόν σου. ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς μέγα
magnum, & homini prudenti da illam. Vxor si
28 μέγα, καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν. γυνή σοι ἐὰν
secundum animam ne abiecias eam; odibili autem e ma-
κατὰ ψυχήν, μὴ ἐκβάλῃς αὐτὴν μισουμένην δὲ μὴ ἐκ-
29 δῷς τοῦ πάσσαι. ἐν ὅλῃ καρδίᾳ δόξασον τὸν πατέρα σου,
& matris doloris partus ne obliuiscaris. Memento quoniam per
30 καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ. μνήσθητι ὅτι διὰ αὐτῶν
eos nati, & quid retribues eis
ἐγεννήθης, καὶ τί ἀντιστοιδώσεις αὐτοῖς, κατὰ αὐτὰ
tibi. In tota anima tua cole Dominum, & in
31 σοί. ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου δόξασον τὸν κύριον, καὶ ἱερεῖς
eius mundare in tota virtute dilige eum qui fecit
αὐτοῦ ἁγίασον. ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά
te & filios eius ne deserue-
32 σε, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς. φόβῳ τὸν
Dominum, & honora Sacerdotem da partem ei
33 κύριον, καὶ δόξαζε τὸν ἱερέα· καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ κα
ut mandatum est tibi Primitiæ & de-
34 θὼς ἐντάλταί σοι, ἀπαρχὴ καὶ θυσία καὶ ἀφαίρεμα χειρῶν,
Et donum brachii, & victimæ sanctificationis,
35. καὶ δόσιν βραχίονων, καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαρ
sanctorum. & primitias munerum tuorum, ut p
36 χὰς δωρημάτων σου, καὶ ἐν πάσῃ χαρᾷ εὐφράνθητι τῷ χαρίσματι σου. καὶ τὸν πτωχὸν εὐφράνθητι
benedi- [illegible]
37 θῇ ἡ δύλογία σου. χάρις δοκιμάζει πάντα τὰ [illegible]
tus, & in memo- [illegible] prohibueris gratiam. Ne d[illegible]
38 τος, καὶ ὑπὸ πικρᾶς μὴ διακωλύσῃς χάριν. μὴ ὑστερείσθω τὸ πλάσμα

plarentibus, & cum lugentibus lugu. Ne te pigeat
κλαίοντων, καὶ μὴ πενθούντων πένθησον. μὴ ὄκνει 39
visitare infirmum ex enim talibus diligêris.
ἐπισκέπτεσθαι ἀῤῥωστοῦντα· ἐκ γὰρ τούτων ἀγαπηθήσῃ.
In omnibus sermonibus tuis memorare novissima tua, & in
ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μνήσθητι τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς 40
seculum non peccabis.
τὸν αἰῶνα οὐκ ἁμαρτήσεις.

CAP. VIII. ν'.

Ne lingas cum homine potente, ne forte in-
Μὴ ἐρίζεσθαι μετὰ ἀνθρώπου δυνατοῦ, μήποτε ἐμ- 1
cidas in manus illius. Ne contendas cum homine
πέσῃς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου 2
locupleto, ne forte contra illum tuum pondus. Multos enim
πλουσίου, μήποτε ἀντιστῇ σου τῷ ὁλκῷ. πολλοὺς γὰρ 3
perdidit aurum, & corda regum inclinavit.
ἀπώλεσε τὸ χρυσίον καὶ καρδίας βασιλέων ἐξέκλινε.
Ne lingas cum homine loquaci, & ne
μὴ ἐρίζεσθαι μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους, καὶ μὴ βλη- 4
struas super ignem illius ligna. Ne ludas cum im-
τοβολήσῃς βλητὰ τοῦ πυρὸς αὐτοῦ ξύλα. μὴ παίζῃς ἀπαι- 5
docto, ne inhonorentur maiores tui. Ne improbo
δεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου. μὴ ὀνεί- 6
peres homini auferentis se à peccatore · memento quòd
δίζει ἀνθρώπου βλητρίφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας, μνήσθητι ὅτι
omnes lumus in increpationibus. Ne inhonores hominem
πάντες ἐσμὲν ἐν ἐλέγχοις. μὴ ἀτιμάσῃς ἄνθρωπον 7
in senectute sua, & enim ex nobis senescunt. Ne gaudeas
ἐν γήρᾳ αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσι. μὴ ἐπιχαρῇς 8
in mortuo inimicissimo tuo: memento quòd omnes mori-
ἐπὶ τεθνεῶτι τοῦ ἐχθροτάτου σου, μνήσθητι ὅτι πάντες τελευ-
mur. Ne despicias narrationem sapientum, & in prover-
τῶμεν. μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν, καὶ ἐν ταῖς παροι- 9
biis eorum conversare. Quoniam ab ipsis disces disci-
μίαις αὐτῶν συναρίθμου. ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παι- 10
plinam, & servire magnatibus facilius. Ne discredas
δίαν, καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν εὐμαρῶς. μὴ ἀπόχῃ 11
à narratione senioruni; & enim ipsi didicerunt à pa-
διηγήματος γερόντων, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἐμάθοσαν παρὰ τῶν πα-
tribus suis. Quoniam ab illis disces intellectum, & in tem-
τέρων αὐτῶν. ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ σύνεσιν, καὶ ἐν και- 12
pore necessitatis dare responsum. Ne accendas carbones pecca-
ρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν. μὴ ἐκκαῇς ἄνθρακας ἁμάρ- 13
torii, ne incendaris in igne flammæ illius. Ne exur-
τητι, μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτῆς. μὴ ἐξανα- 14
gas à facie contumelioli, ne insidiet sicut insi-
στῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἐνέδ-
dias uni tuo. Ne funereris homini fortuito
ρον τῷ σώματί σου. μὴ θρηνήσῃς ἀνθρώπῳ ἐκ τύχης 15
ori & si funeraveris, quasi qui perdidit. esta. Ne spon-
σον, καὶ ἐὰν θρηνήσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γάμον. μὴ ὑπ- 16
deas super virtutem tuam & si sponderis, quasi solutus
νώσῃ ὕπερ δύναμίν σου, καὶ ἐὰν ὑπνώσῃς. ὡς ἀπεστάσου
cogeris. Ne indices contra judicem, secundùm enim opinionem
κρίνεσθαι. μὴ δικάζῃ κατὰ κριτοῦ, κατὰ γὰρ τὸν δόξαν 17
eius judicabunt eum. Cum audace ne eas in via,
αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτόν. μὴ πορεύου μετὰ παρρησιαστοῦ ἐν ὁδῷ, 18
ne gravetur contra te; ipse enim secundum voluntatem
ἵνα μὴ βαρυνθῇ κατὰ σοῦ, αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα
suam facit. & cum insania ipsius simul peribis. Cum
αὐτοῦ ποιήσει, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ. μετὰ 19
irascendo ne facias tecum, & ne eas cum eo
θυμούδους μὴ ποιήσῃς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ μὴ πορεύσῃ μετ' αὐτοῦ
In desertum. Sic enim in oculis eius sanguis, & ubi
εἰς ἔρημον οὕτως γὰρ ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα, καὶ ὅπου
non est adiutorium, deseret te illic. Cum fimo non habeas
οὐκ ἔστι βοήθεια καταβαλεῖ σε ἐκεῖ. μὴ μαυροῦ μὲ συμ- 20
consilium, non enim potens verbum celare. Cum extraneo
βουλίου, οὐ γὰρ δυνατὸς λόγον κρύψαι. ἐνώπιον ἀλλοφύλου 21
ne facias occultum, non enim cognosces quid pariet. Omni
μὴ ποιήσῃς κρυπτόν, οὐ γὰρ γνώσῃ τί τέξεται. πανὶ 22
homini ne manifestes cor tuum. & ne reform tibi
ἀνθρώπῳ μὴ ἐκφανῇς τὴν καρδίαν σου, καὶ μὴ ἀναφέρῃ σοι
gratiam falsam.
χάριν ψευδῆ.

CAP. IX. θ'.

Ne zelet mulierem sinus tui, neque offendas in
Μὴ ζήλου γυναῖκα τῆς κόλπου σου, μὴ δὲ διδάξῃς ἐπὶ 1

m disciplinam malam. Ne dederis mulieri animam tuam,
κακοτεχνίαν πονηρίας. μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου, 2
ut ascendat ipsa super animam tuam. Ne ὁ occurrens mulieri
μήποτε ἐμπέσῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου. μὴ ἀπάντα γυναικὶ 3
meretrici, ne forte incidas in laqueos illius.
πορνεύουσῃ, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς.
Cum cantatrice ne assidueris, ne forte capiaris in
μὴ ψαλλούσης μετὰ ἐκλεκτῆς, μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς 4
exercitus eius. Virginem ne consideres, ne
ἐκτενέσιν αὐτῆς. παρθένον μὴ κατανοήσῃς, μήποτε 5
forte scandalizaris in pœnis eius. Ne dederis scor-
σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς βλάβαις αὐτῆς. μὴ δῷς πόρ- 6
tis animam tuam, ne perdas hæreditatem
νοις τὴν ψυχήν σου, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν
tuam. Ne circumspicias in vias civitatis, & in desertis
σου. μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως, καὶ ἐν τοῖς ἐρήμοις 7
illius ne erres. Averte oculum à muliere
αὐτῆς μὴ πλανῶ. ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς 8
formosa, & ne consideres speciem alienam. In
εὐμόρφου, καὶ μὴ κατανόησον κάλλος ἀλλότριον. ἐν
enim specie mulieres multi evanuerunt, & ex hoc amicus
γὰρ κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἐκ τούτου φιλία
vt ignis accenditur, & ne accubueris la vlam cum,
ὡς πῦρ ἀναφθήσεται, καὶ μὴ κατακλιθῇς ἐπ' αἰσχαλῶν μετ'
ea. Cum conjugata mulierc ne sedeas omnino.
αὐτῆς. μὴ ὑπάδρου γυναικὸς μὴ κάθου τοσοῦτον.
Et ne conversetis cum ea in vina: ne forte
καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ. μήποτε 13
declinet anima tua in illam, & spiritu tuo la-
ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ' αὐτῇ, καὶ τῇ πανουργίᾳ σου ὀλι-
barus in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum
σθῃς εἰς ἀπώλειαν. μὴ ἐγκαταλείπῃς φίλον ἀρχαῖον· ὁ 14
enim novus non est æqualis illi. Vinum novum, amicus
γὰρ νέος οὐκ ἔστι ὅμοιος αὐτῷ. οἶνος νέος, φίλος 15
novus: & meteretum fuerit, cum lætitia bibes illud.
νέος· ἐὰν παλαιωθῇ μετ' εὐφροσύνης πίεσαι αὐτόν.
Ne inmera gloriam peccatoris. nè enim nosti quæ est sub-
μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ· οὐ γὰρ οἶδας τίς ἔσται ἡ κα- 16
versio eius. Ne placeas tibi approbationibus impiorum: memento
ταστροφὴ αὐτοῦ. μὴ εὐδοκήσῃς εὐδοκίαις ἀσεβῶν· μνήθη-
in quod vsq. ad inferos non iustificabuntur. Longè abesto ab
τι ὅτι ἕως ἅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσι. μακρὰν ἀπέχε ἀπὸ 18
homine qui potestatem habet occidendi, & non suspicabe-
ἀνθρώπου ὃς ἐξουσίαν ἔχει τοῦ φονεύειν, καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύ-
ris mortem. Et si occiderit, ne ex-
σῃς θάνατον. Εἰ δὲ ἀποκτείνει, μὴ ἐκ- 19
pectes vitam tuam continuò. Sci-
σῃς φόβον θανάτου. καὶ ἐὰν παρασταθῇς, μὴ πλημμελή- 20
as, ne auferam vitam tuam continuò. Scias
σῃς, ἵνα μὴ ἀφέλωμαι τὴν ζωὴν σου ἐξαυτῆς. ἐλάτ-
to quòd in medio laqueorum pertranseas, & super pinnacula
γωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων περπατεῖς, καὶ ἐπὶ πάλξεων
civitatis deambulas. Secundum virtutem tuam consulta de
πόλεως περιπατεῖς. κατὰ τὴν ἰσχύν σου σύμβασαι τῷ 21
prudente. & cum sapientibus consilii fac. cum prudentibus sit de
φρονίμῳ, καὶ μετὰ σοφῶν βουλεύου, μετὰ σπουδαίου ἔστω ὁ λόγος
potentia tua. & omnis narratio tua in lege Altissimi.
σου, καὶ πᾶσα διήγησίς σου ἐν νόμῳ ὑψίστου.
Viri iusti sint convivia tui, & in timore
ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν συνδυασταί σου, καὶ ἐν φόβῳ 22
Domini sit gloriatio tua. In manu artificis opus
κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου. ἐν χειρὶ τεχνίτου ἔργον 23
laudabitur, & princeps populi sapiens in sermone suo.
ἐπαινεθήσεται, καὶ ἡγούμενος λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ.
Terribilis in civitate sua homo linguosus: & petu-
φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης, καὶ ὁ θρασὺς 25
lans in verbo suo, odiosus.
πρὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

CAP. X. ι'.

Iudex sapiens docet populum suum; & principatus
Κριτὴς σοφὸς παιδεύει τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἡγεμονία 1
prudentis prudentes erit. Secundum iudicem populi, sic
συνετοὺς τιτασμὸν ἔχει. κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ, οὕτως 2
& ministri eius. & secundum gubernatorem civitatis,
καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ· καὶ ὃν τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως,
omnes inhabitantes eum. Rex insipiens
πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτόν. βασιλεὺς ἀπαίδευτος 3
perdet populum suum. & civitas habitabitur in intellectu
ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει
principum. In manu Domini potestas terræ. & ve-
δυναστῶν. ἐν χειρὶ κυρίου ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ τὸν χρή-

lem sufficiabit ad tempus super eam. In manu Domini fabricam hominis, & in faciei scribæ imponet gloriam
σιμοῦ ἐγκρῆ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς. ἐν χειρὶ κυρίου δύο- 5
sua honorem. & in manibus suis honorabit illum. Odibilis coram Domino
δια ἀνδρὸς, καὶ φερσώπῳ χαμμαϊτῶν ἐλθόντος δόξαν
& hominibus superbia, & ex ambobus error
ἐμοῦ. ὅλη πατὴ ἀδικήματι, μὴ μανίσης τοῦ πλησίου, καὶ 6
meus. Ne facias quippiam in operibus iniurie. Odibilis coram Domino
μὴ φερόσι μαθὼ ἐν ἔργοις ὕβρεως. μισητὸν ἔναντι κυρίου 7
& hominibus superbia, & ex ambobus error
καὶ ἀνθρώποις ὑπερηφανία, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων πλημμέλια
iniustitia. Regnum de gente in gentem transfertur propter
ἀδικίας. βασιλεία ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μεταγεται. διὰ 8
iniustitias, & iniurias, & opes dolosas, quid superbit
ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα δόλια, τί ὑπερηφανεύεται
terra & cinis? Avaro quidem animo nihil iniquius.
γῆ καὶ σποδός; φιλαργύρου μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον. 9
Hoc enim & suam animam venalem facit quoniam
ἐπὶ τῷ καὶ τὰ ἴδιατῦ ψυχῆ ἔπωφελητον ἐποίησεν ὅτι ἐν 10
vita sua proiecerunt intima sua. Longum mor.
ζωῇ αὐτοῦ ἐρίψαν τὰ ἐντόσια αὐτοῦ. μακρὸν ἀφόρισ- 11
bum incidet med cum & rex hodie, & cras mo-
μα κόπτει ἰατρός, καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τελευ-
retur. Cum enim moritur homo, hereditabit fer-
τήσει. ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἀνθρώπου, κληρονομήσει ἑρ- 13
pentes & bestias, & vermes. Initium superbiæ hominis
πετὰ καὶ θηρία, καὶ σκώληκας. ἀρχὴ ὑπερηφανίας, ἀπο- 14
mutus recedentis à Domino. & ab anquisi fecit
στῆναι καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος
illum recessit cor eius. Quoniã initium peccati fa-
αὐτὸν ἀπέστη καρδία αὐτοῦ. ὅτι ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερη- 15
bit superbia, & qui tenuerit illam, effundet abominationem, & sub-
φανία, καὶ ὁ κατέχων αὐτὴν ἐξεχυθήσεται βδέλυγμα, καὶ κα-
vertetur in finem. Propter hoc exhonorauit Dominus
τεστράφησεται εἰς τέλος. διὰ τοῦτο παρέδωκεν κύριος 16
inhonestos, & subuertit in finem illos. Sedes
τοὺς ἐπαγωγοὺς, καὶ κατέστρεψεν εἰς τέλος αὐτούς. θρόνους 17
imperantium destruxit Dominus, & sedere fecit mites pro
ἀρχόντων καθίλκυσε ὁ κύριος, καὶ ἐκάθισε πραεῖς ἀντ'
eis innas. Radices gentium superbarum abstulit Do-
αὐτῶν ἐξέλαβεν. ῥίζας ἐθνῶν ὑπερηφάνων ἐξειλε κύ-
minus, & plantauit pro illis in gloria humiles. Re-
ριος, καὶ ἐφύτευσεν ἀντ' αὐτῶν ἐν δόξῃ ταπεινούς. χώ- 19
giones gentium subuertit Dominus, & perdidit eas vsq; ad fun-
ρας ἐθνῶν κατέστρεψε κύριος, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θε-
damenta terræ. Abstulit ex eis & perdidit eos.
μελίων γῆς. ἐξῆρεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς. 20
Ex cessare fecit à terra memoriam eorum. Non
καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. οὐκ 21
creata est humanibus superbia, neque ira furoris generationibus
ἔκτισεν ἀνθρώποις ὑπερηφανία, μᾶλλον ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασι
mulierum. Semen securitatis qui timent Dominum, &
γυναικῶν. σπέρμα ἀσφαλείας οἱ φοβούμενοι κύριον, καὶ 23
precunsa planta qui diligunt illum. Semen ignominiæ qui
ἔντιμον φύτευμα οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν. σπέρμα ἀτιμίας οἱ
non attendunt legis semen erroris qui transgre-
μὴ προσέχοντες τοῦ νόμου, σπέρμα πλανήσεως οἱ παρα-
diuntur mandata. In medio fratrum vertit illorum
βαίνοντες ἐντολάς. ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν 24
honoratus. & qui timent Dominum in oculis illius.
ἔντιμος, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.
Ante fratres insignis timet Dominum, abiectis autem primipatum ob-
πρὸ λήξεως ἀρχὴ φόβος κυρίου, ἐκβολὴ δὲ ἀρχῆς σκλη- 25
durauit & superbia: diues & honoratus & pauper
ρυσμὸς καὶ ὑπερηφανία πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχὸς τὸ
gloriatio eorum timor Domini. Nemini sum inhonorare pau-
καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πλου- 26
rem intelligentem, & non decet honorare virum peccatorem.
σίον συνετὸν, καὶ οὐ πρέπει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν.
Magnates & iudices & potentes honorabuntur, &
μεγιστᾶνες καὶ κριταὶ καὶ δυνάσται δοξασθήσονται, καὶ 27
non est alio eorum maior timente Dominum. Seruo
οὐκ ἔστι τινὸς αὐτῶν μείζων τοῦ φοβουμένου τὸν κύριον. οἰκέτῃ
prudenti libere seruient, & vir sapiens non
συνετῷ ἐλεύθεροι λειτουργήσουσι· καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ
murmurabit correptus. Ne velis videri sapiens faciendo opus
γογγύσει παιδευόμενος. μὴ σοφίζου ποιῶν τὸ ἔργον 29
tuum, & ne exalteris in tempore angustiæ tuæ. Melius
σου, καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ συνοχῆς σου. κρεῖσσον γὰρ 30
enim qui operatur & abundat in omnibus quam qui gloria-
ὁ ἐργαζόμενος & ἐφεστὼς ἐν πᾶσιν, ἢ ὁ δοξαζόμε-
tur & eget pane. Fili in manifestatione tua honora
νος καὶ ὑστερῶν ἄρτου. τέκνον ἐν πραΰτητι σου δόξασον 31
animam tuam & da illi honorem secundum dignitatem eius.
τὴν ψυχήν σου, καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς.
Peccantem te animam tuam quis iustificabit &
τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει; καὶ 33
quis honorabit inhonorantem vitam suam? Pauper ho-
τίς δοξάσει τὸν ἀτιμαζόντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ; πτωχὸς δο-
nestatur propter scientiam suam, & diues honoratus propter
ξάζεται διὰ ἐπιστήμην αὐτοῦ, καὶ πλούσιος δοξάζεται διὰ τὸν
diuitias suas. Qui est honoratus in paupertate, & in diui-
πλοῦτον αὐτοῦ. ὁ ἐνδοξασμένος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν πλού- 34
tijs quanto magis
τῳ πόσῳ μᾶλλον;

CAP. XI. ιά'.

Sapientia humilis exaltabit caput illius, & in medio
Σοφία ταπεινοῦ αὐξήσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ 1
magnatum collocabit eum. Ne laudes virum in specie
μεγιστάνων καθίσει αὐτόν. μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει 2
sua, & ne abominemini hominem in visu suo. Breue
αὐτοῦ, καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ. μικρὸν 3
in volatilibus apes, & principatus dulcorum fructus
ἐν πετεινοῖς ἡ μέλισσα, καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς
eius. In indumento vestimentorum ne gloriere, & in die
αὐτῆς. ἐν ἐνδυσμονὴ ἱματίων μὴ καυχήσῃ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ 4
gloriæ ne extollas, quoniam mirabilia opera Domini sunt, &
δόξης μὴ ὑπεραίρου, ὅτι θαυμασταὶ τὰ ἔργα κυρίου ὁδοί, καὶ
occulta opera eius hominibus. Multi tyranni sedi-
κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀνθρώποις. πολλοὶ τύραννοι ἐκά- 5
tuum super pauimenta, & inspicatus nulli diadema.
θισαν ἐπὶ ἐδάφους, ὁ δὲ οὐ πιστὸς ἐφορίσθη ἐξέδημα.
Multi potentes inhonoratissimi valde, & gloriosi tra-
πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα, καὶ ἔνδοξοι πα- 6
dentes sunt in manus aliorum. Priusquam exquiras, ne
ραδόντες εἰς χεῖρας ἑτέρων. πρὶν ἢ ἐξετάσῃς, μὴ 7
accuses: mendacio primum, & tunc reprehende. Priusquam audias,
μέμψῃ, πάσον προτοῦ, καὶ τότε ἔλεγξον. πρὶν ἢ ἀκούσῃς, 8
ne respondeas, & in medio sermonum ne interrumpas verbum.
μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρέμβαλλε ῥῆμα.
De re de qua non est ad te, ne certes, & in iudicio
περὶ πράγματος οὗ οὐκ ἔστι σοι, μὴ ἔριζε, καὶ ἐν κρίσει 9
peccatorum ne prasideris. Fili non erga multa sint
ἁμαρτωλῶν μὴ συμπάθησῃς. τέκνον μὴ ἔστω πολλὰ ἔντε- 10
actus tui: si enim repletus fueris, non eris innocens. &
σταλμένα σοι· ἐὰν γὰρ πλησθῇς οὐκ ἀθῳωθήσῃ· καὶ
si secutus fuero, non apprehendes, & non effugies auffugiens.
ἐὰν διώξας, μὴ μὴ καταλάβῃς, καὶ μὴ ἐκφύγῃς ἐκφεύξας.
Est laborans & operans, & festinans, & tanto magis
ἔστι κοπιῶν καὶ ποιῶν καὶ σπεύδων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον 11
egret. Est piget egenus auxilio, defi-
ὑστερεῖται. ἔστι νωθρὸς φερόμενος ἀπλήμμυρος, ὑστε- 12
ciens virtutes & abundans paupertate: & oculus Domini
ρούμενος ἰσχύι καὶ βλέπουσαν πτωχείᾳ, καὶ ὀφθαλμὸς κυρίου
respexit illum in bona, & erexit eum de hu-
ἐπέβλεψεν αὐτὸν εἰς ἀγαθά, καὶ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ τα-
militate ipsius. Et exaltauit caput eius à con-
πεινώσεως αὐτοῦ. καὶ ἀνύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ συντρι- 13
tritione. & mirati sunt in illo multi qui viderunt.
βῆς, καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοὶ θεωρήσαντες.
Bona & mala, vita & mors, paupertas & diui-
ἀγαθὰ καὶ κακὰ, ζωὴ & θάνατος, πτωχεία καὶ πλοῦ- 14
tiæ à Domino sunt. Sapientia & scientia & legis cu-
τος παρὰ κυρίου ἐστί. σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ νόμος μετὰ 15
stodia apud eum sunt. Lumen & vita bonum operum ab ipso
δικαιοσύνης παρ' αὐτοῦ. πλάνη καὶ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνεκτίσθη, τοῖς δὲ 16
est. Error & tenebræ peccatoribus concreata sunt, at
ἐγκαυχωμένοις ἐν πονηρίαις ἐκλείποντες πονηροῖς. δῶρον κυρίου φανερὸν ποιεῖ εὐσεβῆ αὐτοῦ, καὶ θέλημα αὐτοῦ 17
exultantibus in malis consenescunt malum. Dono Domini per-
manet religiosi, & beneplacitum eius prosperatur in seculum.
εὐημερίαν διόδωσιν, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ διοδεῖ εἰς τὸν αἰῶνα.
Est qui locupletatur ab alienatione & parsimonia sua, & hæc
ἔστι πλουτῶν ἀπὸ φειδωλίας καὶ σπανισμοῦ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἡ 18
pars eius à mercede illius, in eo quod dicit ipse. Inueni
μερὶς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν μισθῶν αὐτοῦ. εὗρον 19
requiem, & nunc manducabo à bonis meis assi-
ἀνάπαυσιν, καὶ νῦν φάγομαι ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μου ἀδήλου
dua. Et non scit quod tempus præteribit ipsum, &
λείποντος. καὶ οὐκ οἶδε τίς καιρὸς παρελεύσεται αὐτὸν, καὶ
κατα-

relinquet illa alius, & morietur. Ita in testa-
καζαλεί φει αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποθανεῖται. ςῆθι ἐν ἀγα-
mento tuo. & colloquere in illo. & in onere tuo veterа-
θοῖς σου κ) ὁμίλει ἐν αὐτῷ, & ἐν τῷ ἔργῳ σε παλαιώθη-
sce. Ne inuteris in spiritibus peccatoris, confide autem in Domino,
τι. μὴ θαύμαζε ἐν ἔρεσι ἁμάρτωλου, πίστευε δὲ κυρίῳ
& permane in labore tuo. Quoniam leue in oculis Domini
καὶ ἐμμεῖνα τῷ πόνῳ σου. ὅτι πλοῦτον ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίε
velociter repente ditare pauperem. Benedictus Do-
δέξι τάχους ἐξάπινα πλουτῆσαι πένητα. εὐλογία κυ-
mini in merito pij, & in hora velociter germinat benedi-
ρίε ἐν μισθαρνίᾳ δικαιοῦ, καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ αὐξάνει εὐλο-
ctionē eius. Ne dixeris, Quæ est mihi necessitas complacentiæ & à quo
γίαν αὐτε. μὴ εἴπῃς, τίς δέξι μοι χρεία ἀρκεσίας, κ) τίνι
ex nunc erunt mihi bona? Ne dicas, Sufficientia mihi
ἀπὸ τῦ νῦν ἔςαι μοι τὰ ἀγαθά; μὴ εἴπῃς, αὐτάρκη μοι
sunt, & multa mihi quæ habeo, & quid ex nunc mali habebo
δέξι, καὶ πολλά μοι ἃ ἔχω, καὶ τί δυνᾶ τὸ νῦν κακωθήσομαι
in vita? In die bonorum oblivio malorum, & in die
ἐν ζωῇ; ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν ἀμνησία κακῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ
malorum non recordabitur bonorum. Quoniam leue coram Domino
κακῶν ἡ μνησθήσ) ἀγαθῶν. ὅτι κούφον ἔναντι κυρίε
in die obitus reddere homini secundum opera
ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κ) τὰ ἔργα
eius. Malum horæ oblitionem facit deliramento, & con-
αὐτε. κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ ζυφῆς, κ) συν-
summationem hominis revelatio operum illius. Ante mor-
τέλειαν ἀνθρώπου μὴ καλύψῃς ἔργων αὐτε. πρὸ τε-
tem ne dicas beatum aliquem, & in filii tui cogno-
λευτῆς μὴ μακαρίζῃς μηδένα, κ) ἐν τέκνοις αὐτε γνωσθή-
scetur vir. Ne admitte hominem inducat in domum
σεταί τις. μὴ πόητα ἀνθρώπον εἰσαγε εἰς τὸν οἶκόν
tuam, multæ enim insidiæ diaboli. Perdix ca-
σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τῦ διαβόλου. πέρδιξ ἠχμα-
ptus in cauea, sic cor superbi, & vt pro-
θὴς ἐν καρτάλλῳ, οὕτως καρδία ὑβριςοῦ, καὶ ὡς κα-
spector ascendens ad casum. Nam bonus in mala
τάσκοπος ὑπάρχει ὑπὲρ πάσαν. τὰ γὰρ ἀγαθὰ εἰς κακὰ
conuertens insidiabitur, & in electis imponet ma-
μεταστρέφων ἐνεδρεύει, καὶ ἐν τοῖς αἱρετικοῖς ὑπηρτῆσαι μῶ-
culam. Ab scintilla parua augetur prunа, &
μον. ἀπὸ σπινθῆρος μικροῦ πληθύνεται αἰθαλία, καὶ
homo peccator ad sanguinem insidiatur. Attende
ἀνθρωπος ἁμάρτωλος εἰς αἷμα ἐνεδρεύει. φύλαξαι
à malefactore, praua enim fabricat, ne forte det tibi ma-
ἀπὸ κακοεργῦ, ποιηρὰ γὰρ τεκταίνεται, μήποτε δῶ σοι μῶ-
culam in seculum. Inhabitare fac peregrinum, & perturbet te
μον εἰς τὸν αἰῶνα. ἐποίκισον ἀλλότριον κ) ἀσυμφόρησέ σε
in turbatione, & abalienabit te à propriis tuis.
ἐν ταραχῇ, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε ἀπὸ τῶ ἰδίων σου.

CAP. XII. ιβ'.

Si benefeceris, scito cui facis, & erit gratia be-
Ἐὰν δῦ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, κ) ἔςαι χάρις τοῖς ἀγα-
nis tuis. Benefac pio, & inuenies retributionem,
θοῖς σου. εὖ ποίησον δικαίῳ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπόδομα,
& si non ab ipso, at ab Altissimo. Non erunt
καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτῷ, ἀλλὰ σῷ τῷ ὑψίςου. οὐκ ἔςαι
bona quæ affluunt est ad mala, & eleemosyna non
ἀγαθὰ τοῖς ἐνδελεχῶσι εἰς κακά, κ) τοῖς ἐλεημοσύνης μὴ
separanti. da pio, & ne suscipias peccato-
χωριζομένοις· δὸς τῷ δικαίῳ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ ἁμάρτω-
rem. Benefac humili, & ne dederis impio: prohibe
λε. τῷ πόησον ταπεινῷ, καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ· ἐμπόδισον
panes tuos, & ne dederis ei, vt ne in illis te suppri-
τοὺς ἄρτους σου κ) μὴ δῷς αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυνα-
mat: duplicia enim mala inuenies tibi in omnibus bonis
στεύσῃ, διπλάσια γὰρ κακὰ εὑρήσεις σοι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς
quæcunque feceris illi. Quoniā & Altissimus odio habet peccato-
οἷς ἂν ποιῇς αὐτῷ. ὅτι καὶ ὁ ὕψιςος ἐμίσησεν ἁμάρτω-
res, & pio reddet vindictam. Seruat autem
λε, καὶ τοῖς δυσεβέσιν ἀποδώσει ἐκδίκησιν. φυλάσσει δὲ
eos in diem vindictæ eorum sortem. Da
αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικήσεως αὐτῷ κρατιάν. δὸς τῷ
bono, & ne suscipias peccatorem. Non cuci-
ἀγαθῷ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ ἁμάρτωλε. οὐκ ἐκλεληθήσε-
etur in bono amicus, & non abscondetur in malis inimicus.
ται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος, κ) οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός.
In bonis viri amicus illius in tristitia, & in
ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτῷ ἐν λύπῃ, καὶ ἐν τοῖς

malis illius. & amicus separabitur. Ne credas
κακοῖς αὐτῷ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται. μὴ πιςεύσῃς
in re tua in seculum. Sicut enim æs æruginat, sic
τῇ ἐχθρᾷ σου εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦ), οὕτως
nequitia illius. Et si humiliatus fuerit & vadat incur-
ἡ πονηρία αὐτε. καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγ-
uatus, superpone animam tuam, & erue ab
κεκυφώς, θήσησον τιὼ ψυχήν σου, καὶ φύλαξαι ἀπ'
illo. & erit ei vt qui abstersit speculum, & cogno-
αὐτε, καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμαμαχεῖς ἐσοπτρον, καὶ γνώ-
scet quòd non in finem terserit æruginem. Ne statuas eum pones
σῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος κατώρθωσε. μὴ στήσῃς αὐτὸν ἔναν-
te, ne forte cum subuerterit te, stet super locum tuum. Ne
σεώτε, μήποτε καθεδρίσας σε ςῆ διὰ τὸν τόπον σου. μὴ
collocet eum à dextris tuis, ne forte quærat cathe-
καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέ-
dram tuam accipere, & in nouissimo cognoscas verba mea,
δραν σου λαβεῖν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου,
& in sermonibus meis flumineris. Quis miserebitur incanta-
κ) ἐν ῥήμασί μου ἐκμυκήσῃ. τίς ἐλεήσει ἐπαοι-
toris à serpente morsi, & omnium accedentium bestiis
δὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας τοὺς προσεγγίζοντας θηρίοις;
sic cum qui accedit viro peccatori, & qui com-
οὕτως τὸν προσαπορδύμενον ἀνδρὶ ἁμάρτωλῳ καὶ συμφυ-
miscetur in peccatis eius. Per horam tecum permanebit
ρόμενον ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτε. ὥραν μὴ σοῦ διαμενεῖ
in statione tuâ: & si declinaueris, non toleraбit.
ἐν στάσει σου· καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ. καὶ
In labio suo indulcabit inimicus, & in corde
ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῦ γλυκανεῖ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
suo deliberabit subuertere te in foueam. In oc-
αὐτῦ βουλεύσεται ἀναστρέψαι σε εἰς βόθρον. ἐν ὀφθαλ-
lis suis lachrymabitur, & si inuenerit tempus, non saturabitur
μοῖς αὐτῦ δακρύσει, κ) ἐὰν εὕρῃ καιρὸν, οὐκ ἐμπλησθήσε-
à sanguine. Mala si occurrerint tibi, inuenies illum pro-
ται αἵματος. κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν προ-
ἀρ' αἵματος. κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν προ-
cumbentem. Caput suum mouebit, & plaudet
κεκυφότα. κεφαλὴν αὐτῦ κινήσει, κ) ἐπικροτήσει τοῖς
manibus, & multa susurrabit, & commutabit vul-
χερσί, καὶ πολλὰ ὑποψιθυρίσει, καὶ ἀλλοιώσει τὸ πρόσω-
tum suum.
πον αὐτῦ.

CAP. XIII. ιγ'.

Qui tetigerit picem, inquinabitur in ea: & com-
Ὁ ἁπτόμενος πίσσης, μολυνθήσεται ἐν αὐτῇ· καὶ κοι-
municans superbo similis erit illi. Pondus super se
νωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ. βάρος ὑπὲρ σὲ
ne tollas in vita tua: & fortiori te, & ditiori se
μὴ ἄρῃς ἐν ζωῇ σου, καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ σου
ne communices. Quid communicabit olla ad cacabum? ipsa
μὴ κοινώνει. τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα; αὐτὴ
impinget, & ipsa contretur. Diues iniuriam
προσκεύσει, καὶ αὐτὴ συντριβήσεται. πλούσιος ἠδίκη-
feci, & ipsum rogabunt. pauper iniuriam fecit, & ipse
σεν, καὶ αὐτὸ παρακληθήσεται. πτωχὸς ἠδίκησε, κ) αὐτὸς
minas patietur. Si vtilis fuero, operabitur in te.
προσαπειληθήσεται. ἐὰν χρησιμεύσῃς, ἐργᾶται ἐν σοί.
& si egueris, affliget te. Et si habuero, conc
κ) ἐὰν ὑστερήσῃς, καταθλίψει σε. καὶ ἐὰν ἔχῃς, συμ-
uiuet tecum, & exinaniet te. & ipse non dolebit.
βιώσεταί σοι, καὶ ἐκκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ πονεῖ.
Opus habuit tui, & decipiet te, & arride-
χρείαν ἔχησε σοῦ, καὶ ἀποπλανήσει σε, καὶ προσγελά-
bit tibi, & dabit tibi spem: loquetur tibi bona, &
σεταί σοι, καὶ δώσει σοι ἐλπίδα· λαλήσει σοι καλά, καὶ
dicet, Quæ necessitas tua? & confundet te cibus suus,
ἐρεῖ, τίς ἡ χρεία σου; κ) αἰσχυνεῖ σε τοῖς βρώμασιν αὐτῦ,
donec exinanies te bis aut ter, & in nouissimo dere-
ἕως οὗ ἐκκενώσῃ σε δὶς ἢ τρίς, καὶ ἐπ' ἐσχάτων καταμω-
linquet te. Et post hæc videbit te, & derelinquet te,
κήσει σου. κ) μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, κ) καταλείψει σε,
& caput suum mouebit super te. Attende ne
καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῦ κινήσει ἐπὶ σοί. πρόσεχε μὴ
decipiaris mense. Et ne humilieris in fre-
ἀποπλανηθῇς τῇ ἡδυσμίᾳ. κ) μὴ ταπεινωθῇς ἐν ἀφρο-
tis cordis tui. Cùm adueneris in potens,
σύνῃ καρδίας σου. προσπελάσαμέν σε δυνάσαι,

discedens esto, & tanto magis ne edacitatis

ὑποχωρῶν γένου, καὶ τοσούτῳ μᾶλλόν σε φυσαλίσεται
repetens. Ne inedias, vt non expellatis sine indicio. & ne
πλησιάζων. μὴ ἔμπιπτε, ἵνα μὴ ἀτιμωθῇς ἀφείτως, καὶ μὴ 13
longe differ ne obliuiscaris tradaris. Ne contemnas alle-
μακρὰν ἀφιζῶ ἵνα μὴ θτιλιθῇς. μὴ ἔσχε εἰσηγορεῖ 14
qui cum eo. & ne credas pluribus verbis illius.
ἄνευ μετ' αὐτοῦ. καὶ μὴ πιστεύσῃς τοῖς πλείοσι λόγοις αὐτοῦ,
ex multa eum loquela tentabit te, & tanquam arridens ex-
ὁκ τολλῆς γὸ λαλιᾶς πειράσῃ σε, καὶ ὡς φυσιγλιὰν ἐξε-
quiret occulta tua. Immisericors qui non conferunt sermonem
τάσει τὰ κρυπτά σου. ἀτελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους 15
& non parcet de malitia sua & vinculis. Ca-
καὶ ὑ μὴ φείσεται ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ κακώσεώς σου καὶ δεσμῷ. συνή- 16
ue & attende vehementer ad audiendum, quoniam cum
μησον καὶ φυλαξ σεαυτὸν τῷ ἀκούειν, ὅτι μετὰ τῆς
casu tuo deambulas. Audiens haec te somnum tuo,
πλάσεώς σου περιπατεῖς. ἀκούων ταῦτα ἐν ὕπνῳ σου, 17
vigila. Tota vita dilige Dominum, & mucra
γρηγόρησον. πᾶσῃ ζωῇ ἀγάπα τὸν κύριον, καὶ θτικαιοῦ 18
illum in salutem tuam. Omne animal diligit similia
αὐτὸν εἰς σωτηρίαν σου. πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον 19
sibi, & omnis homo diligit proximum suum.
αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸν πλησίον αὐτοῦ.
Omnis caro secundum genus commigitur, & similis sui
πᾶσα σὰρξ κῦ ὁμοῖος συνάγεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ 20
copulabitur vir. Quid communicabit lupus agno? sic
προσκολληθήσῃ ἀμαρτωλὸς ἀμφ' ἁμαρτωλόν. 21
peccator ad pium. Qua pax hyaenae ad canem,
καὶ τί εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα, 22
& quae pax diuiti ad pauperem? Venationes leonum
καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πτωχός; καμηλία λεόντων 23
onagri in deserto, sic pabula diuitum pauperes. Abominatio
ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, οὕτως νομαὶ πλουσίων πτωχοί. βδέλυγμα 24
superborum humilitas, sic execratio diuitum pau-
ὑπερηφάνων ταπείνωσις, οὕτως βδέλυγμα πλουσίου πτω-
per. Dum commotus firmatur ab amicis, pau-
χός. πλούσιος σαλευόμενος ὑπὸ φίλων, πίπ- 25
per autem cum ceciderit expellitur ab amicis. Cum dixerit offen-
τοντος δὲ πισὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων. πλούσιος σφα- 26
derit, multi adiutores. locutus est arrogans, & iustifi-
λίσῃ, πολλοὶ αὐτῷ βοηθοί· λαλήσας ἀπρεπῆ, ἐδικάσησαν
cauerunt eum. Humilis erraui, & increpauerunt
καί μοι αὐτόν. ταπεινὸς ἔσφαλε, καὶ ἐμέμψαντο 27
eum: locutus est intellectum, & non datus est ei locus.
αὐτῷ· ἐφθέγξατο σοφῶς, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος.
Diues locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum
πλούσιος ἐλάλησε, καὶ πάντες ἐσίγησαν, καὶ τὸν λόγον 28
illius exaltauerunt vsque ad nubes. Pauper locutus est, &
αὐτοῦ αὐύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν. πτωχὸς ἐλάλησε, καὶ 29
dixerunt. Quae haec? Et si offenderit, subuertent
εἶπαν, τίς οὗτος; καὶ ἐὰν σκοντίσῃ, ἀνατρέψουσιν
illum. Bona diuitiae cui non adest peccatum, &
αὐτόν. ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος ᾧ μὴ πρόσεστιν ἁμαρτία, καὶ 30
mala pauperitas in ore impij. Cor hominis
πονηρὰ πτωχεία ἐν στόματι ἀσεβοῦς. καρδία ἀνθρώπου 31
mutat faciem illius, siue in bona siue in ma-
ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, εἴτε εἰς ἀγαθὰ εἴτε εἰς κα-
lo: & bonam reddit facies in delectamento cor vi-
κά· καὶ ἀγαθωσύνη προσώπου ἐν τέρψει καρδία θαλλου-
rens. Vestigium cordis in bono, vultus virens, &
σα. ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς, πρόσωπον θάλλον, καὶ 32
inuentio parabolarum cogitatus cum labore.
εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμὸς μετὰ κόπου.

CAP. XIIII. iv.

Beatus vir qui non lapsus est in ore suo. &
Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ 1
nō est tristabitur ex malitiosis peccatorum.
οὐ κατανύγη ἐν πλήθει ἁμαρτιῶν. μακάριος ὃ οὐ κατέγνω 2
anima sua. & qui non cecidit à spe sua quae in
ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ ἀφ' ἑαυ-
Domino. Vae parco non bonae diuitiae: & vae
τοῦ. κύριον. αἰσχρὸν μισερῷ λόγῳ τὸ καλὸν ὁ πλοῦτος, καὶ αἰσχρὸν 3
homini ad quid pecuniae? Qui congregat ex anima sua,
βασκάνῳ ἀνατί χρήματα; ὁ συνάγων ἀπὸ ψυχῆς αὐτοῦ 4
congregat alijs, & in bona eius luxuriabuntur a-
συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐντρυφήσουσιν ἕτε-
lij. Neqnam sibi, cui est bonus & non iuca-
ροι. ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἔσται ἀγαθός, καὶ οὐκ ἐνφρανθή- 5
bitur in opibus suis. Inuidens sin-
σεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ. τῷ βασκαίνοντι ἑαυτοῦ,
non est prior. & haec reddita malitiae illius
οὐκ ἔστι πονηρότερος καὶ τοῦτο ἀποδόμα ἡ κακίας αὐτοῦ.
Et si bene fecerit, non volens facit, & in nouissimis manife-
καὶ ἐὰν εὖ ποιήσῃ, ὡς ἑκὼν ποιεῖ, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκφα- 7
stabit malignum suum. Nequam videns e-
νεῖ τ κακίαν αὐτοῦ. πονηρὸς ὁ βασκαίνων ἐδὼν ὀφθαλ- 8
lo, auertens faciem, & despiciens animas. Ana-
μοῦ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ἀπορρίπτων ψυχάς. πλεο- 9
ri oculus non replebitur parte, & iniustus ma-
νέκτης ὀφθαλμὸς ὐ πίμπλαται μερίδος, καὶ ἀδικία συσ-
li arescet animam suam. Oculus malus in-
σχήσει ψυχὴν αὐτοῦ. ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθο- 10
uidus in pane, & indigens in mensa sua
νερὸς ἐπ' ἄρτῳ καὶ ἔλλειπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ.
Fili, quomodocunq; habueris, bene fac tibi, & oblationem
τέκνον καθὸς ἐὰν ἔχῃς αὐτῷ παῖ σαυτοῦ, καὶ προσφορὰς 11
Domino dignè offer. Memor esto, quoniā mors non tardabit
κυρίῳ ἀξίως προσάγε. μνήσθητι ὅτι θάνατος ὐ χρονιεῖ, 12
& testamentum inferni non ostensum est tibi. Antequā tu moriaris,
καὶ διαθήκην ἅδου ὐκ ὑποδέδειχθή σοι. πρὶν σε τελευτῆσαι, 13
bene fac amico, & secundum possessionem tuam porrige, & da ei.
εὐ ποίει φίλῳ, καὶ κῦ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον, καὶ δός αὐτῷ.
Ne defraudes à bona die, & pars deci-
μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ ἀγαθῆς ἡμέρας, καὶ μερὶς ἐπιθυ- 14
deri boni ne in praetereat. Nonne alteri relinques
μίας ἀγαθῆς μή σε παρέλθῃτε. οὐχὶ ἑτέρῳ καταλείψεις
dolores tuos. & labores tuos in diuisiones sortis
τοὺς πόνους σου, καὶ τοὺς κόπους σου εἰς διαμερισμοὺς κλήρου;
Da & accipe. & sanctifica animam tuam. Quoniā non est
δός καὶ λάβε, καὶ ἁγίασον τὴν ψυχήν σου· ὅτι οὐκ ἔστι 15
in inferno quaerere cibum. Omnis caro vt vestis ve-
ἐν ᾅδου ζητῆσαι βοσιν. πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον πα- 16
tescit: nam testamentum quod à seculo. morte morietur. Sicut
λαιοῦται, γὰρ διαθήκη ἡ ἀπ' αἰῶνος θανάτῳ θανατωθήσῃ. ὡς
folium germinans in arbore densa: Alia quidem dif-
φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος· τὰ μὲν καταβάλ- 17
cit. alia autē producit: sic & generatio carnis & sanguinis. alia quidē
λει, ἄλλα δὲ φύει, οὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν
finitur, alia autem gignitur. Omne opus putridum defi-
τελεῖται, ἑτέρα δὲ γίνεται. πᾶν ἔργον σηπεδμον ἐκλεί- 18
cit, & qui operatur illud, cum illo ibit.
πει, καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀπελεύσεται.
Beatus vir qui in sapientia meditabitur bona, & qui in iu-
μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ μελετήσει καλά, καὶ ᾧ ἐν σο- 19
stitia sua differet sancta. Qui cogitat vias
φίσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται ἁγία. ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς 20
illius in corde suo, & in absconsis illius cogita-
αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ ἐπισυνί- 21
bitur. Egredere post illum vt inuestigator, & in vias
σταται· ἔξελθε ὀπίσω αὐτοῦ ὡς ἰχνεύτης, καὶ ἐν τοῖς ὁδοῖς
eius insidiare. Qui prospicit per fenestras eius,
αὐτοῦ ἐνίδρυε. ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτοῦ, 22
& in tanuis illum audiet. Qui hospitatur
καὶ ἐπὶ τῇ θυρωμάτων αὐτοῦ παρέστηκεν. ὁ καταλύων 23
prope domum illius, & in parietibus illius figet pa-
σκηνώσει ἐγγὺς οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς τοίχοις αὐτοῦ πήξει πάσ- 24
lum. Ponet casam secundum manum illius:
σαλον· ἐκθήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρα αὐτοῦ.
Et hospitabitur in bonorum. Ponet filios
καὶ καταλύσει ἐν καταλύμασιν ἀγαθῶν. θήσει τὰ τέκνα 25
eius in cogitatione illius. & sub ramis eius mo-
αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κα-
rabitur. Protegetur ab ea à feruore, &
ταμενεῖται. σκεπασθήσεται ἀπ' αὐτοῦ ἀπὸ καύματος, καὶ 26
in gloria eius hospitabitur.
ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καταλύσει.

CAP. XV. iv.

Qui timet Dominum, faciet illa, & continens
Ὁ φοβούμενος τὸν κύριον ποιήσει αὐτά, καὶ ὁ ἐγκρατὴς 1
cognitionis legis inueniet eam. Et tanquā mater obuiabit
γνώσεως νόμου εὑρήσει αὐτὴν. καὶ ὡς μήτηρ ὑπαντήσει 2
illi, & quasi mulier virginitatis suscipiet illum.
αὐτῷ, καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας ὑποδέξεται αὐτόν.
Cibabit illum pane intellectus, & aqua sapientiae potabit
ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτιεῖ 3
eum. Firmabitur super illam, & non inclinabitur, & super
αὐτόν. στηριχθήσεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ κλυθῇ, καὶ ἐπ'
αὐτῆς

eam confortabit, & non confundetur. Et exultabit illam
αὐτὴν φέρει, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. καὶ ὑψώσει αὐτὸν 5
apud proximos suos, & in medio Ecclesiæ aperiet os
ἐνώπιον τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀναπτύξει στό-
ejus. Iucunditatem & coronam exultationis in
μα αὐτοῦ, δύρεσιν ὀνόματος αἰωνίου ἐνδύσει αὐτόν. 6
monet, & nomen æternum hæreditabit illum. Et non
μόσει, καὶ ὄνομα αἰώνιος κατακληρονομήσει αὐτόν. καὶ οὐ 7
apprehendent illum homines stulti: Et vi-
μὴ καταλήψονται αὐτὸν ἄνθρωποι ἀσύνετοι· καὶ οὐ 8
ri peccatores non videbunt eum. Longè est à su-
δρεις ἁμαρτωλοὶ καὶ μὴ ἴδωσιν αὐτόν. μεμακρυσμένον ἀπὸ ὑπερη-
perbia, & viri mendaces non erunt memores illius.
φανείας, καὶ ἀνδρὸς ψεύσεται οὐ μὴ μνησθήσονται αὐτοῦ.

Non speciosa laus in ore peccatoris. Quoniam à non
οὐκ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ· ὅτι οὐ δέδο- 9
Domino missa est ea, in enim sapientia dicetur laus, & Do-
ται αἴνεσις αὐτοῦ. ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος, καὶ ὁ κύ- 10
minus prosperabit illum. Ne dicas, Quoniã prætet Dominũ absum:
ριος εὐοδώσει αὐτόν. μὴ εἴπῃς, ὅτι ἀφ' κύριον ἀπέστην, 11
quæ enim odit habuit, non facies. Ne dicas, Ipse me formauit, &
ἃ γὰρ ἐμίσησεν, οὐ ποιήσεις. μὴ εἴπῃς, αὐτὸς με ἔπλασεν, καὶ 12
enim opus habet vir peccatore. Omnem abominationem odit
γὰρ χρείαν ἔχει ἀνὴρ ἁμαρτωλοῦ. πᾶν βδέλυγμα ἐμι- 13
habet Dominus, & non est amabilis timentibus eum.
σησεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

Ipse ab initio fecit hominem, & reliquit illum
αὐτὸς ἀπ' ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν 14
in manu consilii sui. Si voluerit, conservabit mandata
ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ. ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντο- 15
ta, & fidem facere beneplacita. Apposuit tibi ignem &
λάς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας. παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ 17
aquam, ad quodcunq; voluerit, extende manum tuam. Ante ho-
ὕδωρ· οὗ ἐὰν θέλῃς, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ἔναντι ἀν- 18
minem vita & mors. Et quodcunq; placuerit, dabi-
θρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ δοθή- 19
tur illi. Quoniã multa sapientia Domini, & fortis in
σεται αὐτῷ. ὅτι πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου, καὶ ἰσχυρὸς ἐν 20
potentia, & videns omnia. Et oculi eius
δυνάμει καὶ βλέπων τὰ πάντα. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ 21
super timentes eum, & ipse cognoscet omnem ope-
ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν ἔρ-
ram hominis. Non mandauit impiè agere cuipiam, & non de-
γον ἀνθρώπου. καὶ ἐπέτειλατο ἀσεβεῖν οὐδενί, καὶ οὐκ ἔδω- 22
dit licentiam alicui peccandi.
κεν αὐτοῖς οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

CAP. XVI. ις'.

Ne desideres filiorum multitudinem inutilem, neque lætare
Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πολλῶν ἀχρήστων, μηδὲ εὐφραίνου 1
in filiis impiis. si multiplicati fuerint, ne obletiris in illis:
ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν. ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ' αὐτοῖς· 2
si non est timor Domini cum eis. Ne credas vitæ
εἰ μὴ ἔστι φόβος κυρίου μετ' αὐτῶν. μὴ ἐπιπεποίθησι τῇ ζωῇ
illorum, & ne insistas in multitudine eorum. Melius enim
αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπίστρεφε ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν. κρεῖσσον γὰρ 3
unus timens, quàm mille: & mori sine filiis, quàm habere filios
ἓν δίκαιον, ἢ χίλιοι· καὶ ἀποθνήσκειν ἄτεκνον, ἢ ἔχειν τέκνα 4
impios. Ab unius enim prudentis habitabitur civitas, tribus
ἀσεβῆ. ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, φυλὴ
autem impiorum deserta erit velociter. Multa talia vi-
δὲ ἀσεβῶν ἐρημωθήσεται ἐν τάχει. πολλὰ τοιαῦτα ἑώ- 6
dit oculus meus, & formora his audiuit auris
ρακεν ὀφθαλμός μου, καὶ ἤκουσεν ἐν τούτοις πονηρὸν τὸ οὖς 7
mea. In synagoga peccatorum succendetur ignis, &
μου. ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ, καὶ 7
in gente infideli incensa est ira. Non placatus est pro
ἐν ἔθνει ἀπειθοῦς ἐξεκαύθη ὀργή. οὐκ ἐξιλάσατο περὶ 8
antiquis gigantibus, qui abierunt in fortitudine
τῶν ἀρχαίων γιγάντων, οἳ ἀπέστησαν ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆ
fiducia eorum. Non pepercit de peregrinatione Loc.
ἀφεσιμίᾳ αὐτῶν. οὐκ ἐφείσατο ἐπὶ τῇ παροικίᾳ Λὼτ· 9
quos execratos est propter superbiam eorum. Non misertus est
οὓς ἐβδελύξατο διὰ ὑψηλοκαρδίαν αὐτῶν. οὐκ ἐλέησεν 10
genti perditionis, qui egrediebantur in peccatis suis quæ
ἔθνος ἀπωλείας, τοὺς ἐξερχομένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν ἃς
faciebant. Et sicut sexcentis millia pedestrium, qui con-
ἐποίουν. καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν τοὺς ἐπι- 11
gregati sunt in duritia cordis sui, verberans, miserans, per-
συναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν, μαστιῶν, ἐλεῶν, τύ-
cutiens, ignoscens, Dominus in misericordia & disciplina custodiens
πτων, ἰλάσιμος, κύριος ἐν οἰκτιρμοῖ καὶ παιδείᾳ φυλάξει 12
& si fuerit vanus dura cervicis in populo, mitum hoc
καὶ ἐὰν ᾖ εἷς σκληροτράχηλος ἐν λαῷ, θαυμασθήσεται τοῦτο
si non ceteris. Misericordia enim & ira apud illum. Ve-
εἰ μὴ ἀθωωθήσεται. ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ· ἰσχυ- 13
hementer potens placationem, & effundens iram secundum
ρὸς ἐξιλασμὸς ἐξιλασμῷ καὶ ἐκχέων ὀργὴν κατὰ τὴν 14
multa misericordiam suam: sic & correptio illius, virum secundum
πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεγχος αὐτοῦ, ἄνδρα κατὰ τὰ
opera sua iudicabit. Non effugiet in rapina pec-
ἔργα αὐτοῦ κρινεῖ. οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρπαγμασι ἁμαρ- 15
cator, & non tardabit expectatio impij. Omni
τωλός, καὶ οὐ μὴ καθυστερήσῃ ὑπομονὴ ἀσεβοῦς. παντὶ 16
eleemosynæ fac locum, unusquisq; enim secundum opera sua
ἐλεημοσύνῃ ποίησον τόπον, ἕκαστος γὰρ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ
inueniet. Dominus obduravit Pharaonem ne nosceret eum, vt
εὑρήσει. κύριος ἐσκλήρυνε Φαραὼ μὴ εἰδήσῃ αὐτόν, ὅπως
vniuersa cognoscerentur operationes eius in ea quæ sub cælo. Omnē
ἂν γνωσθῇ ἐν ἐργασίαις αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν. πᾶσιν 17
creaturæ misericordia eius manifesta, & lumen eius, & tenebræ
κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανερὸν, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ τὸ σκό-
horas diuisit adamanti. Ne dicas, A Domino abscon-
τος ἐμέρισε διαμαντι. μὴ εἴπῃς, ἀπὸ κυρίου κρυβή- 18
dar, & ex altitudine quis mei memor erit? In populo multo
σομαι, καὶ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; ἐν λαῷ πολλῷ 19
non memorabor quæ enim anima mea in immensa creatura?
οὐ μὴ μνησθῶ, τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει;
Ecce cælum & cælum cæli, abyssus & terra, &
ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ οὐρανοῦ οὐρανός, ἄβυσσος καὶ γῆ καὶ 20
quæ in eis, in visitatione eius commouebuntur. Iuxtà
τὰ ἐν αὐτοῖς, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσεται. ἅπας 21
mundus factus & quæ in, in voluntate eius.
ὁ κόσμος γενόμενος καὶ γενόμενα, ἐν θελήματι αὐτοῦ.

Simul montes & fundamenta terræ, cum conspexit
ἅμα τε ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἐν τῇ ἐπιβλέψαι 22
illa Dominus concutientur tremore. Et digni non co-
ἐπ' αὐτὰ κύριον συσείονται τρόμῳ. καὶ ἀξίως οὐ διανο- 23
gitabit in illis cor. Et vias illius quis
ηθήσεται ἐπ' αὐτοῖς καρδία. καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς
exhauriet? procella quæ non videbit homo? at
ἐκλογιεῖται; καταιγὶς ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος· τὰ δὲ 24
plura operum eius sunt in abscondita. Opera in-
πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἀποκρύφοις. ἔργα δι-
stitiæ eius quis annunciabit, aut quis sustinebit? longè
καιοσύνης αὐτοῦ τίς ἀπαγγελεῖ, ἢ τίς ὑπομενεῖ; μακρὰν 25
enim testamentum, & interrogatio omnium in cõsummatione. Qui mi-
γὰρ διαθήκη, καὶ ἐξέτασις τὰ πάντων ἐν τελευτῇ. ἐλατ- 26
nuunt hæc, & vir stultus cogitat hæc, & vir fluctuus cogitat er-
τούμενος ἀνοησεῖ ταῦτα, καὶ ἀνὴρ ἄφρων διανοήσεται πλα- 27
rans fatuo. Audi me fili, & disce scientiam,
νώμενος μωρῷ. ἄκουσόν μου τέκνον καὶ μάθε ἐπιστήμην, 28
& in verbis meis attende in corde tuo. Ostendam
καὶ ἐν τοῖς λόγοις μου πρόσεχε τῇ καρδίᾳ σου. ἐκφανῶ 29
in pondere disciplinam, & in diligentia nonnuncio scien-
ἐν σταθμῷ παιδείαν, καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγελῶ ἐπιστή- 30
tiam tuam. Et in iudicio Domini opera eius ab ini-
μην αὐτοῦ. καὶ ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρ- 31
tio, & à fabricæ creatum distinxit partes illorum.
χῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτοῦ διέστειλε μερίδας αὐτῶν.

Ornauit in seculum opera eius, & in manu eius
ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ 32
principatus illius in generationes generationum. Et non esurierunt, neque fabe-
αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν· οὔτε ἐπείνασαν, ἀπὸ οὐκ
runt ab operibus eius, & non desinerunt ab ope-
ἐκλείπουσιν ἐν ποιήμασιν αὐτοῦ, καὶ ἀπ' ἐξέλειπον ἀπὸ τῶν ἔρ- 33
ribus eius. Vnusquisque proximum suum non angustiabit
γων αὐτοῦ. ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐ θλίψει.

Et usq; in seculum non erunt scrupuli verbo illius. Et post
ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσι τὸν λόγον αὐτοῦ. καὶ μετὰ 34
hæc in terram prospexit Dominus, & repleuit eam
ταῦτα εἰς γῆν ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν 35
bonis suis. Animam omnis animalis abundanter
τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ· ψυχὴν παντὸς ζωου ἐχόρτασε τὸ
vultus eius, & in illum reversio illorum.
πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἡ ἐπιστροφὴ αὐτῶν.

CAP. XVII. ιζ'.

Dominus creauit de terra hominem: Et cursus tempo-
Κύριος ἔκτισε ἐκ γῆς ἄνθρωπον, καὶ πάλιν ἐπέστρε- 1

te illum in eam. Dies numeri & tempus de-
ψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν. ἡμέραι ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδω- 3
dit eis, & dedit eis potestatem eorū quæ in ea. vestiu-
κεν αὐτοῖς, καὶ ἐδώκαν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῆς ἐπ' αὐτῆς. ἐνέδυ-
mit autem eos secundum fortitudinem & ad imaginem suam fe-
σεν δὲ αὐτοὺς κατ' ἰσχύν, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτῆς ἐποίη-
cit illos. Posuit timorem illius in omni carne, &
σεν αὐτούς. ἔδωκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκός, καὶ 4
dominari bestiarum & volatilium in similitudine. Secutus
κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν ἐν ὁμοιώματι. ἔκτισε 5
autē mentem illis donauit discretos, & septimum semmodō
δὲ νοῦν αὐτοῖς ἐδωρήσατο μερίζων, καὶ τὸν ἑβδομον λόγον
interpretans operationem eius. Consilium & linguam,
ἑρμηνέα τῆς ἐνεργημάτων αὐτοῦ. διβουλίαν καὶ γλῶσσαν 6
& oculos, aures & cor dedit ad cogitandum illis.
καὶ ὀφθαλμοὺς, ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐτοῖς.
Insertus intellectus repleuit illos & bona & mala
ἔπλησεν συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτούς, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ 7
ostendit illis. Posuit oculum suum super
ὑπέδειξεν αὐτοῖς. ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς 7
corda illorum. Dedit per secula gloriam in mira-
καρδίας αὐτῶν. ἔδωκε δὲ αἰώνων καυχᾶσθαι ἐπὶ τοῖς θαυ-
bilibus suis, vt enarrent opera eius sapienter. Et
μασίοις αὐτοῦ, ἵνα διηγῶνται τὰ ἔργα αὐτοῦ σοφῶς. καὶ 8
nomen sanctificationis eius laudabunt electi. Addidit
ὄνομα ἁγιασμοῦ αὐτοῦ αἰνέσουσιν ἐκλεκτοί. προσέθηκεν 9
eis scientiam, & legem vitæ per hæreditatem dedit illis.
αὐτοῖς ἐπιστήμην, καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς,
vt intelligant quòd mortales existentes exitium nunc. Testamentum
εἰς τὸ γνῶναι ὅτι θνητοὶ ὄντες ὑπάρχουσιν. διέθηκεν 10
seculi statuit cum illis, & iudicia sua ostendit
αἰῶνος ἔστησε μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν
illis. Magnitudinem gloriæ viderunt oculi eorum, &
αὐτοῖς. μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ 11
gloriam vocis eorum audiuit auris eorum, & dixit illis:
δόξαν φωνῆς αὐτῶν ἤκουσε τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Attendite ab omni iniquo. & mandauit illis
προσέχετε ἀπὸ παντὸς ἀδίκου· καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς 12
vnicuique de proximo. Non abscondentur ab ocu-
ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον. οὐ κρυβήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλ- 13
lis eius viæ eorum, coram ipso semper. Omnis autē
μῶν αὐτοῦ αἱ ὁδοὶ αὐτῶν, ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντός. πᾶς δὲ
homo à iuuentute ad mala: & non valuerunt
ἄνθρωπος ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ πονηρά· καὶ οὐκ ἴσχυσαν τὰς
corda sua pro lapideis facere carnea. Io enim
καρδίας αὐτῶν ἀντὶ λιθίνων ποιῆσαι σαρκίνας. ἐν γὰρ 14
diuisione gentium terræ totius, vnicuique genti consti-
μερισμῷ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς πάσης, ἑκάστῳ ἔθετο καθίστη-
tuit ducem, & accepit Israel sibi portionem.
σεν ἡγούμενον, καὶ προσελάβετο τὸν ἰσραὴλ ἑαυτῷ μερίδα.
Quem primogenitū exhibentem nutrit disciplina. & diuidens lumen dile-
ὃν πρωτότοκον ὄντα παιδεύει καὶ μερίζων φῶς ἀγα-
ctionis, non remittit illum. Ideò omnia opera eorum
πήσεως, οὐκ ἀφίησιν αὐτούς. διὸ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν 15
vt Sol coram ipso sunt, & oculi eius assi-
ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ ἐστι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπιβλέ-
dent super vias eorum. Non sunt abscondita iniustitiæ illarum
πουσι τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. οὐκ ἐκρύβησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν 16
ab eo, & omnia peccata eorum coram Domino. Do-
ἀπ' αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἐναντι κυρίου. κύ-
minus autem vultu custodiens, & sciens singulorum suum, neque dimi-
ριος δὲ χρηστὸς ὢν καὶ εἰδὼς τὸ πλάσμα αὐτοῦ, οὔτε ἀπο-
sit eos, neque reliquit parcens eis. Elee-
στὰς ἐᾷ, οὔτε ἐγκατέλιπε φειδόμενος αὐτῶν. ἐλεημο- 17
synam eorum vt sigillum cum viro, & gratiam bonum
σύνην δὲ αὐτῶν ὡς σφραγῖδα μετ' ἀνδρὸς, καὶ χάριν ἀγαθὸν
nam quasi pupillam conseruabit. Deinde surget & retri-
ποιήσει ὡς κόρην σωτηρίου. μεθ' ὕστερον ἀναστήσεται καὶ ἀνταπο-
buet eis & retributionem eorum in caput ipsorum
δώσει αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν
retribuet. Verùm pœnitentibus dedit reditum, &
ἀνταποδώσει. πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ὑπομονὴν καὶ 18
adnocauit deficientes expectantes. Conuertere igitur
παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονῆς. ἐπίστρεφε οὖν 19
ad Dominum. & relinque peccata; precare ante fa-
πρὸς κύριον, καὶ ἀπόλιπε ἁμαρτίας, προεύχου κατὰ πρό-
ciem. & minus offendiculum. Reuertere ad Altis-
σωπον, καὶ σκάνδαλον ἐπανάγαγε ἐπὶ ὕψι- 20
mum, & auertere ab iniquitate: ipse enim ducet de tenebris in lu-
στον, καὶ ἀπόστρεψε ἀδικίας. αὐτὸς γὰρ ὁδηγήσει ἐκ σκότους εἰς
cem salutis. Et valde odit habe abominationem.
φῶς σωτηρίου ὑγιείας· καὶ σφόδρα μίσησον βδέλυγμα.
Abhominatum quis laudabit in tenebris pro viuentibus & sanitas
ὑγιῶν τίς αἰνέσει ἐν ἅδου ἀντὶ ζώντων καὶ διδόντων 22
confessionem. A mortuus tanquā non existente, perit
ἐξομολόγησιν. ἀπὸ νεκροῦ ὡς μὴ ὄντος, ἀπόλλυται 23
confessio. Viuens & sanus corde laudabit Do-
ἐξομολόγησις. ζῶν καὶ ὑγιὴς τῇ καρδίᾳ αἰνέσει τὸν κύ-
minum. Quam magna misericordia Domini Dei nostri, &
ριον. ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου θεοῦ ἡμῶν, καὶ 24
propitiatio conuertentibus ad se sancti. Non enim
ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτὸν ὁσίοις. οὐ γὰρ 25
possunt omnia esse in hominibus, quoniā non immortalis filius ho-
δύνανται πάντα εἶναι ἐν ἀνθρώποις, ὅτι οὐκ ἀθάνατος υἱὸς ἀν-
minis. Quid lucidum Soles? & hoc deficit. &
θρώπου. τί φωτεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει, καὶ 26
vir qui cogitabit carnem & sanguinem. Virtutem altitudinis
ἀνὴρ ὃς ἐνθυμηθήσεται σάρκα καὶ αἷμα. δύναμιν ὕψους 27
cæli ipse considerat, & homines omnes terra
οὐρανοῦ αὐτὸς διανοήσεται, καὶ ἀνθρωποι πάντες γῆ
& cinis.
καὶ σποδός.

CAP. XVIII. ιη'.

Qui viuit in seculum, creauit omnia communiter: Dominus
Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ πάντα κοινῇ, κύριος 1
solus iustus. & non est alius præter illum gubernans
μόνος δίκαιος, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. οἰκίζων τὸν 2
mundum in palmo manus eius. & omnis obediens
κόσμον ἐν παλάμῃ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ὑπακούει τῷ
voluntati eius. ipse enim rex omnium in fortitudine sua,
θελήματι αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν ἰσχύι αὐτοῦ,
distinguens in eis sancta à prophanis. Cui cuiam fa-
διορίζων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ βεβήλων. τίνι ἔξεστιν 3
cit enunciandi opera sua? & quis inuestigauit ma-
σιν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ; καὶ τίς ἐξιχνίασε τὰ με-
galia eius? Vim magnificentiæ eius quis enume-
γαλεῖα αὐτοῦ; κράτος μεγαλωσύνης αὐτοῦ τίς ἐξαριθ- 4
rabit? & quis adiicit enarrare misericordias eius?
μήσεται; καὶ τίς προσθήσει διηγήσασθαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ;
Non est minuere neque adicere, & non est inuestiga-
οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιά- 5
re mirabilia Domini. Cum consummauerit homo,
σαι τὰ θαυμάσια κυρίου. ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος, 6
tunc incipit; & cum cessauerit, tunc indigebit.
τότε ἄρξεται, καὶ ὅταν παύσηται, τότε ἀπορηθήσεται.
Et quid homo, & quæ vtilitas illius? quid bonum
τί ὁ ἄνθρωπος, καὶ τίς ἡ χρῆσις αὐτοῦ; τί τὸ ἀγαθὸν 7
eius, & quid malum illius? Numerus dierum hominis
αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ; ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀνθρώπου 8
multi autē centum, irrationabili autem cuique omnibus dormitio.
πολλαὶ ἑκατόν, ἀλογίᾳ δὲ ἑκάστου πᾶσιν ἡ κοίμησις.
Sicut gutta aquæ à mari, & sicut calculus arenæ. sic
ὡς σταγὼν ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης, καὶ ὡς ψῆφος ἄμμου, οὕτως 9
mille anni in diebus seculi. Propter hoc patiens est Do-
χίλια ἔτη ἐν ἡμέραις αἰῶνος. διὰ τοῦτο μακροθυμεῖ κύ- 10
minus in illis. & effundet misericordiam suam super eos.
ριος ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐκχεεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς.
Vidit & cognouit subuersionem eorum, quoniam mala.
εἶδεν καὶ ἐπέγνω τὴν κατάστροφὴν αὐτῶν, ὅτι πονηρά.
Ideò adimplebit propitiationem suam. Misericordia ho-
διὰ τοῦτο ἀνθλήψει τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. ἔλεος ἀν- 11
minis in proximum suum. Misericordia autē Domini in om-
θρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ. ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶ- 12
nem carnem. Corripiens, & erudiens, & ducens, &
σαν σάρκα. ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων, καὶ ἐπι- 13
reuertens. vt pastor gregem suum. Eccp
στρέφων ὡς ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. τοῖς ἐκδεχομένοις
disciplinam misericordiæ, & festinantes in ad
παιδείαν ἐλεεῖ, καὶ τοῖς κατανύουσιν ὅπως τὰ κρίματα 15
eius. Fili, in bona non detrahent[illegible]eque
αὐτοῦ. τέκνον ἐν ἀγαθοῖς μὴ ὄνειδος ποιοῦ, μηδὲ ἐν πάσῃ 16
inepta traditum verbum nolo. Nonne ardorem fedab
δόσει λύπην λόγου φαύλου; οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει 17
sed sic melius verbum quàm donum. Nonne ecce verbum super
δρόσος; κρεῖσσον λόγος ἢ δόσις· οὐκ ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ 18
datum bonum? & vtique apud hominem gra-
δόμα ἀγαθόν; καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνθρώπῳ κεχαριτω-
μένα.

fa. Fatuus scribe improperabit, & dementi insulti tabefce-
μβμα. μωρὸς ἀχρεῖος ὀνειδίει, καὶ ὄνος βασκαίνει ὀφ- 19
re faciet oculos. Antequam loquaris, dulce Et ante
θαλμοί. πρὶν ἢ λαλῆσαι, μάθετε. καὶ πρὸ 10
languemus, curare Ante iudicium para teipsum ad bene-
ἀρρωστίας διορθοῦ. πρὸ κρίσεως ἑτοίμαζε σεαυτὸν καὶ 21
faciendum, & in hora visitationis inuenies propitiationem.
πλησμονῆς, καὶ ἐν ὥρᾳ ὀλισθησοῦς ἐλεημοσύνη. 22
Antequam ægrotes te, humiliare continentia, & in tem-
πρὸν ἀρρωστῆσαί σε, ταπεινώθητι ἐγκρατείᾳ, καὶ ἐν καιρῷ
pore peccatorum offende aduertentiam. Ne prohibeas
ῥᾳθυμήσεων ἁμάρτημά σου ἀνάστρεψον. μὴ ἐμποδίσῃς σ 23
reddere votum oportune. & ne expectes vsq; ad mortem iu-
δοῦναι εὐχὴν ἐν καιρῷ. καὶ μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δι-
stificari. Antequam orres prepara teipsum, & ne sis
καιωθῆναι. πρὶν εὔξασθαι ἑτοίμασον σεαυτόν, καὶ μὴ γί- 24
quasi homo tentans Dominum. Memento ira
νου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. μνησθητι θυμοῦ 25
in diebus consummationis, & tempus vindictæ in auersione
ἐν ἡμέραις τελευτῆς, καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ
vultus. Memento temporis famis in tempore abundantiæ,
προσώπου. μνησθητι καιροῦ λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς, 26
pauperatis & egestatem in die diuitiarum. A mane vsq; ad
πτωχείας καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέρᾳ πλούτου. ἀπὸ προσώπου ἕως 27
vesperam mutatur tempus, & omnia hæc sunt cicita
ἑσπέρας μεταβάλλει καιρούς. καὶ πᾶν ταῦτα ὀξὺ ἐνώπιον
coram Domino. Et ne diebus delictorum attendet ab er-
ἔναντι κυρίου, καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημ-
rore, & fraudem non confiteabitur occasionem. Omnis sapiens
μελείας, καὶ ἄφρων ἢ σιωπήσει καιρόν. πᾶς σοφὸς 28
monet sapientiam & delirantem. Et cinis inueniet eam, dabit
ἔγνω σοφίαν καὶ παράδειγμα. καὶ τοῦ ἀκούσαντος αὐτὸν δώσει 29
confessionem. Sapientes in sermonibus & ipsi sapienter egerunt &
ἐξομολόγησιν. σωτὴρ ἐν λόγοις καὶ αὐτὸς ἐφρόντισεν, καὶ 30
stillauerunt prouerbia diligenter ad vitam. Melior
ἐνώπιον παιδείαν ἀκριβῆ εἰς ζωήν. κρείσσων
fidutia in Domino sola, liquidem mortuum eor mortuo ad-
παρρησία ἐν δεσπότῃ μόνῳ, ἢ πνεῦμα καρδίᾳ πνεύματι αἱ-
hærere. Post concupiscentiatuas ne eas, & ab
τήσεται. ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ 31
zpperibus tuis abstine. Si præbeas animæ tuæ concu-
τῶν ὁρίζων σου κωλύου. ἐὰν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου ἐπι- 32
piscentiam beneplacitæ eius, facies derisionem inimicorum
θυμίαν εὐδοκίας αὐτῆς, ποιήσει βλάβην τῷ ἐχθρῷ
meis, qui gaudebunt tibi. Ne lætetis in multis deliciis tuis,
σου, οἱ βασκανοῦσί σε. μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ σου, 33
neque indigeas consilio eius. Ne sis pauper-
μὴ δι' ἔνδειαν συμβουλῆς αὐτῆς. μὴ γίνου πτωχὸς 34
perpetuus ex fœnore. & nihil tibi est in manu-
συμβολοκοπῶν ἐπ' ἀνεσιμοῦ, καὶ κενὸν σοί ἐστιν ἐν μαρσυ-
pus etenim infidumat propriæ vitæ dignus dicta.
πῳ· ἴσῃ γὰρ ὄβριμος τῆς ἰδίας ζωῆς λωποδύτης.

CAP. XIX.

Operarius ebriosus non locupletabitur: & qui spernit

ἘΡγάτης μεθύσος ἐ πλουτήσει· καὶ ὁ ἐξουδενῶν τὰ 1
modica, paulatim decidet. Vinum & mulieres apo-
ὀλίγα, καὶ μικρὸν πεσεῖται. οἶνος καὶ γυναῖκες ἀπο- 2
statare facient sapientes. Et qui commungitur meretricibus audax
πόσουσι σωτῆρας. καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρὸς 3
erit: putredo & vermes hæreditabunt eum, & are-
ἔσται· σῆπες καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐξ-
ficet in infamia maiore. Cui ere-
εγερθήσεται ἐν ὑβρισμάτων μείζονι. ὁ ταχὺ ἐμ- 4
dens, irum corde, & qui delinquit in animam suam
πιστεύων, κοῦφος καρδίᾳ· καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτοῦ
errabit. Qui lætatur in malis agendo con-
ἀτιμωθήσεται. ὁ δὲ τερπόμενος δίκαι κακοηθείᾳ κατα- 5
demnabitur, at refiftens voluptatibus coronat vitam
γνωσθήσεται· ὁ δὲ αὐτοφθαλμῶν ἡδονὰς στεφανοῖ τὴν ζωὴν
suam contemnus lingua difficili conuiget.
αὐτοῦ· ὁ ἐκφαυλίζων λόγον ἀποχθήσεται.
Et qui odit loquacitatem imminutur malus. Nunquam ite.
καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττοῦται κακία. μηδέποτε δευ- 6
rauerit verbum & nihil tibi erit in diminutione. In ami-
τερώσῃς λόγον, καὶ μηδὲν σοι ἔσται ἐν ἐλαττώσει. ἐν φι- 7
co & inimico ne narres vitam alienam & si non tibi est
λῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ βίους ἀλλοτρίους, καὶ εἰ μή σοί ἐστιν
delictum, non reuelet. Audiuit enim te & obserua-
ἀμαρτία, μὴ ἀποκαλύπτῃ. ἀκήκοέ γάρ σου ἐν ἐφυλάξα- 8
uit te, & in tempore odio habeat te. Auditi verbum cumeo.
τό σε, καὶ ἐν καιρῷ μισεῖ σε. ἀκήκοας λόγον σωματο- 9
tatur tibi, & confidens esto: non enim rumpet. A
θαστάτω σοι, καὶ δύσρισις γάρ σου οὐ χλιάνει σε ῥῆξαι. διὰ τοῦτο 10
facie verbi improperabit fatuo, sicut à facie infan.
πρόσεχε λόγου ὀνειδίσει μωρόν, μὴ διὰ τοῦτο προσκόψῃ βρί- 11
tis quæ pepert. Sagma fixa in femore cari sic
φος ἐν τοκετῷ. βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκὸς, οὕτως
verbum in ventre fatui.
λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ.
Corrige amicum, ne forte non fecit; & si fecit,
ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησε, καὶ εἰ ἐποίησε 13
ne forte addat. Corripe proximum, ne forte non dixit,
μήποτε προσθῇ. ἔλεγξον τὸν πλησίον, μήποτε οὐκ εἶπε, 14
& si dixit, ne reuertat.
καὶ εἰ εἶπεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ.
Corripe amicum, sæpe enim fit calumnia vana.
ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολή· πιστεύ- 15
Et non omne fermont credat cor tuum. Est qui labi.
τέον μὴ πᾶς λόγος ἀνθρώπου ἡ καρδία σου. ἔστι ὀλισθά- 16
tur verbo & non ab anima, & quis est qui non lapsus fu-
νων λόγῳ καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τίς ἐστιν ὃς οὐκ ὠλίσθησεν
in lingua sua? Corripe proximum antequam mi-
ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; ἔλεγξον τὸν πλησίον πρὶν ἢ ἀπει- 17
neris, & da locum legi Altissimi, fatui sunt vias. Timor
λῆσαι, καὶ δὸς τόπον νόμῳ ὑψίστου γινώσκουσι γὰρ ἀμφότεροι φόβος
Domini initium assumptionis sapientiæ autem ab eo dilectionem
κυρίου ἀρχὴ προσλήψεως σοφίας δὲ παρ' αὐτοῦ ἀγάπησις
acquirit: cognitio mandatorum Domini, disciplina vitæ, at
ἔστι πεποιθὼς τὰ ἀρέσκοντα αὐτῷ ἀθανασίας δὲ ῥίζα κατασκή-
ψαι. Omnis sapientia timori à Domino, & in omni sapientia
18 ψει. πᾶσα σοφία φόβος κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ
factio legis, & cognitio mandatorum eius. Scitus
ποίησις νόμου, γνῶσις τῆς παντοκρατορείας αὐτοῦ. εἰκότης
decens demens sicut placet non faciam; si post hæc
λόγων τῷ διανοηθῆναι, ὡς ἀρέσκει ἑαυτῷ ποιῆσαι, ἐὰν μὴ ταῦτα 19
frcere, uruus nutrientem se. Non est sapientia
ποιήσῃ, παροργίζει τὸν ἑαυτοῦ αὐτόν. οὐκ ἔστι σοφία
nequitiæ frienda, & non est viri consilium peccatorum
κατορθώσεως βδέλυγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπου βουλὴ ἀμαρτωλῶν 20
prudentia. Est nequitia & ipsa abominatio, & est stultus
φρόνησις. ἔστι κατόρθωμα καὶ αὐτὸ βδέλυγμα, καὶ ἔστι πλέον
qui irrisurus sapientia. Melior stupidus in intellectu cum
ἐλαττούμενος σοφία. κρείσσων πλούμενος ἐν σωματι ἢ μ- 21
tumpert, abundans in prudentia & transgrediente le-
φόβος, τῷ φρονοῦντι ἐν φρονήσει καὶ παραβαίνοντος νό-
gem Altissimi. Est astutia diligens & ipsa iniqua,
μιμα ὑψίστου. ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὐτὴ ἀδικος, 22
& est pertorrens gratiam, vt offendat iudicium. & est iniquitas
καὶ ἔστι σκληρίφων χάριν τοῦ εὐφρᾶναι κέλευμα, καὶ ἔστι δικαίων
iudicio sapiens. Sed prudens agens intuetur pigredini,
23 κρίσει σοφός. ἔστι πανοῦργος συγκεκυφὼς μελανίᾳ,
& intentum est cum plenus dolo ignato. Incurvans
24 καὶ τὰ ἔντος αὐτοῦ πλήσει δόλου πυρώδους. συγκύπτων
vultum & furdans se similans vbicũq; cognitum fuerit, præcauet
προσώπου καὶ ἐθελοκωφῶν, ἵνα μὴ ὑπερνικήσῃ σε φθάσας
te vt maleficiat. Et si ab imbecillitate virtutem occe-
25 σε κακοποιῆσαι. καὶ ἐὰν ὑπὸ ἀσθενείας τὸ μέγεθος ἰσχύος κωλυ-
rit peccare, si inuenerit tempus maleficiet. Ex vi-
26 θῇ ἁμαρτεῖν, ἐὰν εὕρῃ καιρὸν κακοποιήσει. ἀπὸ ὄψεως
sis cognoscetur vir, & ab occursu fa-
σεως γνωσθήσεται ἀνήρ, καὶ ἀπαντήσεως προσώ-
cies cognoscetur prudens.
που γνωσθήσεται νοήμων.
Amictus viri, & risus dentium, & gressus hom
27 σεως μέτρος ἀνδρὸς καὶ γέλως ὀδόντων, καὶ βῆμα ἀνθρώ-
nis annunciabit quæ de eo.
που ἀπαγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.
Est correptio quæ non est pulchra, & est vacens, &
28 ἔστι ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος, καὶ ἔστι σιωπῶν, καὶ
ipse prudens.
αὐτὸς φρόνιμος.

CAP.

CAP. XX. κ΄.

Quam bonum est redargere potius quam irasci occulte: & qui con-
Τίς καλὸν ὥςτιν ἐλέγξαι ἢ θυμῶδες κρυπτόν, καὶ ὁ ἀνθο- 1
fitetur, preferetur à diminutione. Concu-
μολογούμενος κωλυθήσεται ἀπὸ ἐλαττώματος. ὕβρι- 2
piscentia spadonis virare puellam, sic qui facit in
θυμία ἀνδρὸς ἀποπαρθενῶσαι νεανίδα φύσει ὁ ποιῶν ἐν
vita iudicia. Est tacere quia reputatur sapiens, & est
βίῳ κρίματα. ἔστι σιωπῶν ἐξεικόθυμος σοφός, καὶ ἔστι 4
odibilis à multa loquacitate sua. Est tacens, nō enim habet
μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς αὐτοῦ. ἔστι σιωπῶν, μὴ ἔχων 5
responsum, & est tacens suum tempus. Homo sa-
ἀπόκρισιν, καὶ ἔστι σιωπῶν εἰδὼς καιρόν. ἀνθρωπος σο- 6
piens tacebit usque ad tempus: at lascivus & imprudens transgredie-
φὸς σιγήσει ἕως καιροῦ· ὁ δὲ λάλος καὶ ἄφρων ὑπερβήσε-
tur tempus. Qui abundat sermone, abominabitur & po-
ται καιρόν. ὁ πλουτίζων λόγῳ βδελυχθήσεται, καὶ ὁ ἀν- 7
testatum sibi assumens, odio habebitur quam bonum correptum manifesta-
ἐξουσιαζόμενος μισηθήσεται. ὡς καλὸν ἐλεγχθέντα φανερῶ-
tus penitentiam; sic enim fugiet voluntatem peccatum.
σαι μετάνοιαν, οὕτως γὰρ φεύξει ἑκούσιον ἁμάρτημα.
Est hereplacitum in multis vero peccatori, & est inuentio
ἔστι δόξα ἐπὶ κακοῖς αἰδρὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ἔστιν δόξημα 8
ab deminutionem. Est dato qui eum proderit nihil & est dato
εἰς ἐλάττωσιν. ἔστι δόσις ἣ ὠφελήσει σε, καὶ ἔστι δόσις, 9
eum retribuens duplex. Est diminutio causa glo-
ἣν τὸ ἀνταπόδομα διπλοῦν. ἔστιν ἐλάττωσις ὑπὲρ δό- 10
rie. & est qui ab' humiliat leuans caput. Est e-
ξης, καὶ ἔστι ὃς ἀπὸ ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν. ἔστιν ἀγο- 11
uros multa parus, & soluens illa septupla,
ράζων πολλὰ ὀλίγου, καὶ ἀποτίνων αὐτὰ ἑπταπλασίονα.
Sapiens in verbo seipsum amabilem faciet, gratia autem
ὁ σοφὸς ἐν λόγοις ἑαυτὸν φιλητὸν ποιήσει, χάριτες δὲ 12
fatuorum effundentur. Dato insipientem non erit vsilis ubi
μωρῶν ἐκχυθήσονται. δόσις ἄφρονος οὐ λυσιτελήσει σοι 13
accipienti, similiter autem & inuidi propter necessitatem eius: non
λαβόντι, ὁμοίως δὲ καὶ βασκανοῦ ὄμμα· διὰ τοῦτο ἐπὶ
oculi eius pro quo ad accipiendum multi. Exigua
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἰδὼς εἰς τὸ λαβεῖν πολλοί. ὀλίγα 14
dabit & multa improperabit, & aperiet os suum quam
δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει, καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς
praco. Hodie fenerabitur, & cras reputet: odibilis
κήρυξ. σήμερον δανεισθήσεται, καὶ αὔριον ἀπαιτήσει· μισητὸς 15
Deusso & hominibus talis. Fatuus dicet, Non est
κυρίῳ καὶ ἀνθρώποις ὁ τοιοῦτος. μωρὸς ἐρεῖ, οὐκ ὑπάρ- 16
mihi amicus non est gratia bonis meis. Edentes
χει μοι φίλος, καὶ ἔστι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς μου. οἱ ἐσθίοντες 17
panem meum vanos linguæ. Quotiens & quot in-
τὸν ἄρτον μου φαῦλοι τῇ γλώσσῃ. πόσαις καὶ ὅσοι κα- 18
tidebuntur eum; neque enim ipsum habere in recto sensu aspe-
ταγελάσονται αὐτοῦ, οὐτε γὰρ τὸ ἔχειν ἐν ὀρθῇ αἰσθήσει εἴλη-
pit. & ipsum eò habere fatuitas indifferens illi. Lapsus
φε· καὶ τὸ μὴ ἔχειν ὁμοίως ἀδίαφορον αὐτοῦ. ὀλίσθημα 19
à pauco, ex pauco quam à lingua, sic casus malorum
ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ γλώσσης· οὕτως πῶσις κακῶν
festinanter veniet. Homo sine gratia, fabula intempestiua,
ἑτοίμως ἥξει. ἄνθρωπος ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος, ἀεὶ 20
in me indisciplinatorum assiduus est. Ab ore
ἐν στόματι ἀπαγόντων ἐν ἀλογίᾳ θήσεται. ἀπὸ στόμα- 21
fatui reprehabitur parabola: non enim dicet
τος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή· οὐ γὰρ μὴ εἴπῃ
illam in tempore suo. Est qui veretur precare pro
αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς. ἔστι κεκρυμμένος ἀμαρτάνων ἀπὸ 22
inopia, & in requie sua non humiliabitur.
ἐνδείας, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται.
Est qui perdit animam suam propter verecundiam, & ab
ἔστι ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ αἰσχύνην, καὶ ἀπὸ 23
acceptione personæ perdet eam. Est gratia verecundiæ
λήψεως προσώπου ἀπολεῖ αὐτήν. ἔστι χάρις αἰσχύνης 24
promittens amico, & acquisiuit eum inimicus gratis.
ἐκτᾶται ἀλλότριος φίλῳ, καὶ ἐπήσατο αὐτὸν ἐβδελυγμένα.
Opprobrium acquam mendacium homini, in autem vos
μῶμος πεπερᾶ ψεῦδος ἐν ἀνθρώπῳ, ἐν δὲ σόμασι 25
indisciplinatorum assiduum erit. Elegibilius fur, quam qui af-
ἀπαιδεύτων ἐνδιλιχθήσεται. αἱρετὸς κλέπτης, ἢ ὁ ἐν- 26
suetus mendacio: ambo autem perdentur hereditas-
διλιχίζων ψεύδει, ἀμφότεροι δὲ ἀπώλειαν κληρονομή-
bunt. Mos hominis mendacis ignominia, & confusio
σουσιν. ἦθος ἀνθρώπου ψεύδους ἀτιμία, καὶ αἰσχύνη 27

CAP. XXI. κα΄.

Fili peccasti, non adiicias amplius, & de preteritis
Τέκνον ἥμαρτες, μὴ προσθῇς ἔτι ἀλλὰ περὶ τῶν προτέρων 1
deprecare. Quasi à facie colubri, fuge à pec-
δεήθητι. ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως, φεῦγε ἀπὸ ἁμάρ- 2
catis. si enim accesseris ad illud, suscipiet te. Dentes leo-
τας· ἐὰν γὰρ προσέλθῃς αὐτῇ, δέξεταί σε. ὀδόντες λέον- 3
nis, dentes ei interficientes animas hominum. Quasi rom-
τος, ὀδόντες αὐτῆ ἀποκτείνοντες ψυχὰς ἀνθρώπων. ὡς ῥομ-
phea acerpe omnis iniquitas. plaga illius non est curan-
φαία ἀκρόμος πᾶσα ἀδικία, τὴν πληγὴν αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις.
Obturgatio & minæ defolabunt domum: sic domus
καταπλαγήσῃ καὶ ὕβρεις ἐρημώσουσι πλοῦτον, οὕτως οἶκος 5
superborum defolabitur. Deprecatio pauperis ex ore
ὑπερηφάνων ἐρημωθήσεται. δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος 6
vsq. ad aures eius, & iudicium illius festinanter venit.
ἕως ὠτίων αὐτοῦ, καὶ τὸ κρίμα αὐτοῦ ταχὺ ἔρχεται.
Qui odit correptionem, in semitis peccatorum; & qui timet De-
μισῶν ἐλεγμόν, ἐν ἴχνεσιν ἁμαρτωλῶν, ὁ δὲ φοβούμενος κύ- 7
minum, conuertetur in corde suo. Notus à longe
ριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. γνωστὸς μακρόθεν ὁ 8
potens in lingua, as sapiens sicut eum labentem
δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, ὁ δὲ κύων ὡς ἐν τῇ ὁλισθούσῃ
ipse. Qui odisset domum suam in peccatis alie-
αὐτόν. ὁ οἰκοδομῶν τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλο- 9
rum, quasi qui congregat sibi lapides ad tumulum sepulchri sui.
τρίοις, ὡς ὁ συνάγων ἑαυτῷ λίθους εἰς τάφον ταφῆς αὐτοῦ.
Sunna collecta, synagoga impiorum, & exalta-
συναγωγὴ συνηγμένη, συναγωγὴ ἀνόμων, καὶ ἡ συμ- 10
tione illorum flamma ignis in perditionem. Via peccato-
πλοκὴ αὐτῶν φλὸξ πυρὸς εἰς ἀπώλειαν. ὁδὸς ἁμάρτη-
rum complanata à lapidibus, & in vltimo eius spero
μα λεπτυσμένη ἀπὸ λίθων, καὶ ἐπ' ἐσχάτου αὐτῆς βάθος 11
infernus. Qui custodit legem Domini, dominatur cogitationi
ἅδου. ὁ φυλάσσων νόμον κυρίου κρατεῖ τῆς ἐπινοίας 12
sua. Consummatio autem timoris Domini sapientia assumpto-
αὐτοῦ. συντέλεια δὲ τοῦ φόβου κυρίου σοφίας περιληψις.
Non eruditur qui non est astutus. Est enim astu-
οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστι πανοῦργος. ἔστι γὰρ πανουρ- 14
tia multiplicans amaritudinem. Cognitio sapientiam inundatio
γία πληθύουσα πικρίαν. γνῶσις σοφῶν ὡς κατακλυσμὸς
abundabit, & consilium illius sicut fons potus vitæ.
πλησθήσεται, καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ, ὡς πηγὴ ἀγνὴ ζωῆς. 16
Interiora fatui quasi vas confractum, omnem
ἐγκαρδία μωροῦ ὡς ἀγγεῖον συντετριμμένον, πᾶσαν 17
cognitionē non tenebit in vita sua. Verbum sapiens si audierit
γνῶσιν οὐ κρατήσει ἐν ζωῇ αὐτοῦ. λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ 18
sciens, laudabit illud, & ad illud adiiciet. Audiuit
ἐπιστήμων, αἰνέσει αὐτόν, καὶ ἐπ' αὐτὸν προσθήσει. ἤκουσεν
illum imprudens, & displicuit illi, & auertit illum
αὐτὸν ἀσώτως, καὶ ἀπῆσαν αὐτόν, καὶ ἀπέρριψεν αὐτὸν
post dorsum suum. Narrano sapi quasi in via sar-
ὀπίσω τοῦ κάτω αὐτοῦ. ὀξύνσις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορ- 19
cina. in autem labio prudentis inuenietur gratia. Os
τίου, δὲ χείλεσι συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις. στόμα 20
prudentis quæretur in Ecclesia. Tanquā domus destru-
φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ. ὡς οἶκος ἠφανισμέ- 21
cta, sic omne sapientia & sermones eius cogita-
νος, οὕτως μωροῦ σοφία, καὶ οἱ τοῦ λόγοις αὐτοῦ ἀζητοθήσον-
ται ἐν

bent in corde, & cognito imprudentis inscitigabiles verbos.
τας ἐν καρδίᾳ, καὶ γνῶσις ἀσώτου ἀδιήγητος λόγοι.
Compedem pedibus illius disciplina, & quasi vinculà manuum
πέδαι ἐπὶ πόδας ἀνοήτους παιδία, καὶ ὡς χειροπέδαι 21
in manu dextra. Fatuus in risu exaltat vocem suam;
δεξιᾶς. μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ, 23
vir autem astutus, vix tacite subridebit. Vis ornamentum
ἀνὴρ δὲ πανοῦργος, μόλις ἡσυχῇ μειδήσει. ὡς κόσμος 24
aurem prudenti disciplina, & quasi brachiale in brachio
χρυσοῦς φρονίμῳ παιδεία, καὶ ὡς χλιδὼν δεξιᾶς βραχίονος
dextra. Pes fatui velox ad domum, homo autem
δεξιᾶ. ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἶκον, ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἐξω 25
multum expertus, confunderetur ab eo. Scultum à
πολύπειρος, αἰσχυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ἄφρων ἀπὸ 26
janua prospicit in domum, vir autem eruditus foris
θύρας φαντάζει εἰς οἶκον, ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω
stabit. Inerudita hominis auscultare ad in-
στήσεται. ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι θύ- 27
ostium; at prudens graviabitur ignominia. Labia lo-
ρας, ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀπ' αὐτῶν. χείλη πο- 28
quacium, qua non sua, narrabunt: verba autem prudentium in
λυλάλων, τὰ οὐκ αὐτῶν διηγήσεται. λόγοι δὲ φρονίμων ἐν
statera ponderabuntur, & ore sapientum cor ipsorum
ζυγῷ σταθήσεται. ἐν στόματι μωροῦ ἡ καρδία αὐτῶν, 29
in animo corde sapientum, & eorum. Dum maledicit
ἐν δὲ καρδίᾳ σοφῶν, τὸ στόμα αὐτῶν. ἐν τῇ καταρᾶσθαι 30
impius Satanam, ipse maledicet suam animam.
ἀσεβὴς τὸν σατανᾶν, αὐτὸς καταράσεται τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.
Inquinat suam animam sustinet, & vindicta per omnia-
μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρος, καὶ ὑπ' ἐχθρῶν παρει- 31
nus foetus, odietur.
κάσῃ μισηθήσεται.

CAP. XXII. κβ'.

Lapidi polluto comparatus est niger, & omnis sibi.
Λίθῳ πεπηλωμένῳ συμβλήθη ἀνὴρ, καὶ πᾶς ἐπι- 1
Labis in ignominia illius. Stercori boum de tergoribus compactus est
συρεῖ δὴ ἀπιμὰ αὐτῷ. βολβίτῳ κοπρίων συμβλήθη 2
niger. omnis tollens eum excutiet manum.
οἰκτρός· πᾶς ὁ ἀπαιρόμενος αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα.
Confusio patris in generatione indisciplinati: filia autem
αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου, θυγάτηρ δὲ 3
in diminutione sit. Filia prudens hæreditet
ἐν ἐλαττώσει γένηται. θυγάτηρ φρονίμως κληρονομή- 4
vir sit, & quæ confundit, in confusum geni-
σει ἄνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἡ καταισχύνουσα, εἰς λύπην γεννή-
trem. Parcem & virum confundit quæ est audax, &
σασα. πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ θρασεῖα καὶ 5
ab verisque abhorrebitur. Musica in luctu,
ὑπὸ ἀμφοτέρων ἀπωθηθήσεται. μουσικὴ ἐν πένθει, 6
importuna narratio flagella autem & disciplina in tempore sapientiæ.
ἀκαιρος διήγησις, μαστιγὴ δὲ καὶ παιδεία ἐν καιρῷ σοφίας.
Filii in bona vita eleam habentes, proprietatem parentes
υἱοὶ ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τὴν ἔφοδον ἔχοντα, τῶν ἰδίων γεννη-
tem celebrant ignobilitatem. Filii in contempto &
τόρων πρόφασιν δυσγενείας. τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ
infipientia gloriantes, cognationis suæ matrem
ἀπαιδευσίᾳ γαυριωμένα, συγγενείας ἑαυτῆς μολύνου-
lant obliterem. Confitentem testem qui docet fa-
σι τὴν δικαίωσιν. συγκολλᾷ ὃς ἔγκρυφον ὁ διδάσκων μυ- 7
cinus, & excitat dormientes de profundo somno. Nar-
στήριον, ἐξεγείρει καθεύδοντας ἐκ βαθέος ὕπνου. διη- 8
rat dormitanti qui narrat sapiens, & in fine
γεῖται τυπτόμενος ὁ διηγούμενος μωρῷ, καὶ δὴ συμπλοκῆς
dicet, Quid est? Super mortuum plora, defecit enim lux & super
ἐρεῖ, τί ὄζει; δὴ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ φῶς, καὶ δὴ 10
fatuum plora, defecit enim intellectus. Dulcius plora super
μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ σωτηρίος. ἥδιον κλαῦσον δὴ 11
mortuum, quoniam requievit. Nam fatui super mortem vita.
νεκρῷ ὅτι ἀνεπαύσατο. τῷ γὰρ μωρῷ ὁ θάνατος ἡ ζωή. 12
Luctus mortui septem dies, fatui autem & impii omnes
πένθος νεκροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πάσας 13
dies vitæ illius. Cum fluxo ne multiplices sermo-
τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. μετὰ ἄφρονος μὴ πλεῖστος λό- 14
nem & ad insipientem ne accedas, non sentiens enim spe-
γον, καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου, ἀνεπιτήδειος γὰρ ὄψεται
nes tua omnia. Cave ab illo, ne labores
σοι τὰ πάντα. φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ κόπον 15
habeas, & non coinquinaberis in concussione illius. De-
ἔχῃς, καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν τῇ ἐκτιναγμῷ αὐτοῦ. ἔκ- 16
clina ab illo, & invenies requiem, nec aci-
κλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, καὶ οὐ μὴ ἀκη-
diaberis in ociositate illius. Super plumbum quod gravabo-
17 δήσῃς ἐν τῇ ἀτονίᾳ αὐτοῦ. ὑπὲρ μόλυβδον τί βαρυνθή-
tur, & quod illi nomen, nisi plumbum? Arenam &
σεται, καὶ τί αὐτῷ ὄνομα, ἀλλ' ἢ μόλυβδος. ἄμμον καὶ
filem, & massam ferri facilius
18 ἅλας καὶ βῶλον σιδήρου εὐκοπώτερον ὑπενεγκεῖν, ἢ ἄν-
minem imprudentem. Conocno ligneæ ligata in
19 θρωπον ἀσύνετον. ἰμάντωσις ξυλίνη ἐν διδυμῷ εἰς
ædificium, in concussione non dissoluetur: sic cor
οἰκοδομὴν, ἐν συστήματι ἡ διάνοια στηριγθήσεται. ὕπερ καρδία
firmatum in cogitatione consilij in omni tempore timore
ἐστηριγμένη δὴ διανοήματος βουλῆς, ἐν παντὶ καιρῷ φόβου
non timebit. Cor firmum in mente intellectus,
20 ἡ διανόσεως. καρδία ἡδραιωμένη δὴ διανοίᾳ σωτίσεως,
sicut ornatus arenosus in pariete lævo. Sustentacula te-
21 ὡς κόσμος ψαμμώτης δὴ τοίχου ξυστοῦ. χάρακες δὴ
alto posita contra ventum, non permanebunt. Sic
22 μετεώρου κείμενοι κατέναντι ἀνέμου, μὴ μείνωσιν· οὕτως
cor timidum in cogitatione ignoti. Contra omnem timo-
καρδία δειλὴ δὴ διανοήματι μαρῦ κατέναντι παντὸς φό-
rem non sustinebit. Pungens oculum educit la-
23 βου οὐ μὴ ὑπομείνῃ. ὀδύνων ὀφθαλμὸν κατάρξει δά-
chrymas, & pungens cor, profert sensum. Mittens
24 κρυα, καὶ ὁ τύπτων καρδίαν, ἐκφέρει αἴσθησιν. βάλλων
lapidem in volucres, arcebit illa, & qui convitiatur amico,
λίθον δὴ πετεινά, διασκεδάσει αὐτά, καὶ ὀνειδίζων φίλον,
dissoluet amicitiam. In amicum si strinxeris gladium, ne
25 διαλύσει φιλίαν. δὴ φίλον ἐὰν σπάσῃ μάχαιραν, μὴ
desperes: est enim regressus si aperuerit os.
26 ἀπελπίσῃς, ἔστι γὰρ ἐπάνοδος. δὴ φίλον ἐὰν ἀοίξῃς στό-
ne timeas, est enim permansio: præter convictum &
μα, μὴ δύλαβηθῇς, ἔστι γὰρ διάλλαγή· πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ
superbiam, & secreti revelationem, & plagam dolosam
ὑπερηφανίας καὶ μυστηρίου ἀποκαλύψεως καὶ πληγῆς δολίας,
in his enim effugiet omnis amicus. Fidem possidе in
27 ἐν τούτοις γὰρ ἀποφεύξεται πᾶς φίλος. πίστιν κτῆσαι ἐν
paupertate cum proximo, ut te bonis illius læte-
πτωχείᾳ μετὰ πλησίον ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ εὐφρανθῇς.
ris. In tempore tribulationis permane illi, ut in hæredi-
28 ἐν καιρῷ θλίψεως ἔμμεινον αὐτῷ, ἵνα τὴν κληρονο-
tate eius coharres sis. Non despicienda est enim semper
μίαν αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς. καὶ ἀφρονεπιτρόπου γὰρ οὐκ ἔστι
circumscriptio, neque mirabilis diues mentem non habens.
θαυμαστὸς πλούσιος νοῦν οὐκ ἔχων.
Ante ignem vapor camini & fumus, sic ante sanguinis
29 πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνός, οὕτως πρὸ αἱμά-
nem connicia. Amicum pinnigere non erubescam, &
30 των λοιδορίαι. φίλον σιγῆσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι, καὶ
à facie illius non abscondar, etsi mala mihi euc-
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ κρυβῶ, καὶ εἰ κακά μοι συμβή-
sient per illum. Omnis qui audierit, cautebit ab illo.
31 σονται δι' αὐτόν, πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξεται ἀπ' αὐτοῦ.
Quis dabit mihi super me meum custodiam, & super
32 τίς δώσει μοι δὴ σώματός μου φυλακὴν, καὶ δὴ τῷ
labia mea signaculum astutum, ne eadem sabbato
χειλίων μου σφραγῖδα πανοῦργον, ἵνα μὴ πέσω αἰφνιδίως
ab illo, & lingua mea non perdat me.
ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσά μου μὴ ἀπολέσῃ με.

CAP. XXIII. κγ'.

Domine pater & dominator unæ omnis, ne derelin-
1 Κύριε πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς ἁπάσης, μὴ ὑγκατα-
quas me in consilio eorum: & ne sinas me cadere in illa.
λίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν, καὶ μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς.
Quis imponet in cogitatione mea flagella, & in
2 τίς δώσῃσί δὴ τῷ διανοήματός μου μάστιγας, καὶ δὴ
corde meo disciplinam sapientiæ: ne in ignorationi-
τῇ καρδίᾳ μου παιδείαν σοφίας, ἵνα μὴ δὴ τοῖς ἀγνοήμα-
bus mea non parcas in Domini: ac iniurias earum qui in professione
σί μου μὴ φείσῃ σὺ κύριε· τὰς ὑβρεις τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ
peccatorum non pertereas. Vt non multiplicentur ignorantiæ
3 ἁμαρτιῶν μὴ πλεῖσται· ὅπως μὴ πλεονάσωσιν αἱ ἀγνοιαί
meæ, & peccata mea abundabunt in confusionem, & ca-
μου, καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσουσιν εἰς συμβολὴν, καὶ τε-
dam in conspectu adversariorum, & gaudebit super me inimicus
σῶμαι ἔναντι τῶν ὑπεναντίων, καὶ δὴ χαρήσεται μοι ὁ ἐχθρός
meus, à quibus longè est spes misericordiæ tuæ. Domine pater
4 μου, ὧν μακρὰν δέησις ἐλπὶς τοῦ ἐλέους σου. κύριε πάτερ

& Deus virtutum, qui inspicis super cogitatum oculorum, ne mihi dederis, &
καὶ θεὸς ζωῆς μου, μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ μοι δῷς, καὶ
gigantiam animam amove frustra à servis tuis.
γιγαντιάσῃ ψυχή· ἀπόστησον ἀφ' ἡμῶν ἀφ' ἡμῶν ἐπιθυμίαν καὶ δουλίαν σου.
Spes vanas & concupiscentias aufer à me: & 6
ἐλπίδας κενὰς καὶ ἐπιθυμίας ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ
tenebo volentem tibi servire semper. Ventris
κρατήσω τὸν θέλοντά σοι δουλεύειν ἐμπαντός. κοιλίας
appetitus & concubitus ne comprehendant me, & animæ
ὄρεξις καὶ συνκοπασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με, καὶ ψυχῆ
irreverenti ne tradas me servum tuum. Audite filii 7
ἀναισθήτῳ μὴ παραδῷς με τὸν οἰκέτην σου. ἀκούσατε τέκνα
disciplinam oris: qui custodierit eam, non capietur in
παιδείαν στόματος ἀλιτηροῦ, καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῷ ἐν
labiis suis. In sapiens sua comprehendetur
τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ καταλημφθήσε- 8
tur peccator, & commotus & superbus scanda-
σται ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ λοίδορος καὶ ὑπερήφανος σκανδα-
lizabuntur in illis. Iuramentum non assuescas os tuum, &
λισθήσονται ἐν αὐτοῖς. ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στόμα σου, καὶ 9
nominationi sancti non assuescas. Sicut enim servus
ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ σπουδισθῇς. ὥσπερ γὰρ οἰκέτης
qui semper assidue à vibice non emunde-
ἐξεταζόμενος ἐνδιελεγχὸς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθή-
tur, sic iurans & nominans semper non purga-
σεται. ὅτος ὀμνύων καὶ ὀνομάζων ἁγίαν ἁμαρτὰς οὐ μὴ καθα-
bitur à peccato. Vir multum iurans implebitur iniqui-
ρισθῇ ἀπὸ ἁμαρτίας. ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνο- 11
tate, & non discedet à domo illius flagellum. Si
μίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. ἐὰν 13
deliquerit peccatum eius super ipsum, & si desperaverit, pecca-
πλημμελήσῃ ἁμάρ πὶν αὐτὸ ἐπ' αὐτῷ, κἂν ἀφρόνως ἡμάρ-
me duplicetur. Et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur, ver-
τηκεν διπλασθήσεται. καὶ ἐὰν ὀμόσῃ ἐν ἀκρισίᾳ, οὐ δικαιωθήσεται, πλη- 14
plebitur enim calamitate domus illius. Est sermo vesti-
σθήσεται δὲ ἐπιτιμήσεως ὁ οἶκος αὐτοῦ. ἔστι λόξις ἀντιθέσ- 15
tus mortis, non inquinetur in hereditate Iacob.
Et declinabunt hæc à pueris, ne inquinentur in hereditate Iacob.
Ab enim pus hæc omnia auferentur, & in
ἀπὸ γὰρ τούτων ταῦτα πάντα ἀποστήσεται, καὶ ἐν 16
peccatis non moniuntur. Intemperantiæ memineris ne assue-
ἁμαρτίαις οὐκ εἰκυλισθήσονται. ἀκολασίᾳ ὄρκου μὴ ἐθί- 17
facias os tuum, est enim ea verbum peccati. Memento
σῃς τὸ στόμα σου, ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας. μνήσθητι
patris & matris tuæ, in medio enim magnatum prosidi.
πατρὸς καὶ μητρός σου, ὅτι μέσον δὲ μεγιστάνων συνεδρεύ-
bus. Ne forte oblivionem tradatur in conspectu illorum, & assidue te
σῃς. μήποτε ὀπλοθῇ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τρὶ ἐθιτυφ 19
tua mansuetam, & voles si non natus esses & dies
σου μακρυνθῇς, καὶ θελήσεις εἰ μὴ γεγένησο, καὶ τὴν ἡμέραν
nativitatis tuæ maledicere. Homo assuetus ver-
τὴν τοκετὸν σου κατάρασῃ. ἀνθρώπου συνηθιζόμενος λό- 20
bis impropriis, in omnibus diebus suis non erudie-
γοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευ-
tur. Duæ species multiplicant peccata, & tertium tenda-
θῇ. δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας, καὶ τὸ τρίτον ἐπά- 21
cet iram. Anima calida quasi ignis ardens, non extin-
ξει ὀργήν. ψυχὴ θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον, οὐ μὴ σβε 22
guetur: donec degustatus, homo fornicatus in corpore cor-
σθῇ, ἕως ἂν καταπθῇ, ἀνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρ- 23
nis suæ: non desinet donec accendas ignem. Homi-
κὸς αὐτοῦ, μὴ μὴ παύσηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. ἀνθρώ- 24
ni fornicario omnis panis dulcis, non quiescet donec perfi-
πῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, ἐ μὴ κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτή-
ciat. Homo transgrediens à lecto suo, di-
σῃ. ἄνθρωπος ὑπερβαίνων ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ λέ- 25
cens in anima sua, Quis me videt? Tenebræ circum me, &
γων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, τίς με ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ 26
parietes me cooperiunt, & nullus me videt: quid vereor?
οἱ τοῖχοι με καλύπτουσι, ϗ οὐδείς με ὁρᾷ, τί δέδιλα μήτις
peccatorum meorum non memorabitur Altissimus, & oculi
τὰ ἁμαρτήματά μου οὐ μὴ μνεσθήσεται ὁ ὕψιστος, ϗ ὀφθαλμοὶ
hominum timor eius. Et non novit quòd oculi Do-
ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυ- 27
mini altissimi infinities Sole lucidiores sunt,
ρίου τοῦ ὑψίστου μυριοπλασίως ἡλίου φωτινότεροί εἰσιν.
inspicientes omnes vias hominum, & cogitationes
οἱ ἐμβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων ϗ καταιῶντες 28
in abscondita partes. Antequam creaturæ omnes, aperta
εἰς ἀπόκρυφα μέρη. πρὸν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα, ἔγνω-
sunt ei omnia: sic & post consummationem
σται αὐτῷ τὰ πάντα, οὕτως καὶ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι
respicit omnia. Hic in plateis civitatis vaga-
καθορᾷ τὰ πάντα. οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικη- 30
bitur: & ubi non suspicatus eris, apprehendetur. Similiter & mulier
θήσεται, καὶ ἔνθα οὐκ ὑποπτεύσεις καταληφθήσεται. ὁμοίως καὶ γυνὴ
relinquens virum suum, & acquirens hæredaticem
καταλείπουσα τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ προσῶσα κληρονόμου
ex alio. Primum quidem enim in lege Altissimi non credidit. &
ἐξ ἄλλου. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίστου οὐ πέπισται, καὶ 33
secundò in virum suum deliquit, & tertiò in
δεύτερον εἰς ἄνδρα αὐτῆς ἐκλελοιπέν, καὶ τὸ τρίτον ἐν
fornicatione adulterata, & ex alio viro filios acquisivit.
πορνείᾳ ἐμοιχεύσῃ, καὶ ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς τέκνα παρεσκεν.
Hæc in Ecclesia educetur, & in filios mor- 34
αὕτη ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξαχθήσεται, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς
visitatio erit. Non maledices filii eorum radicem, &
ἔσται ἐπισκοπή. ἴσως οὐ μὴ ἀραῖσωσιν υἱοὶ αὐτοῦ ῥίζαν, καὶ οἱ 35
rami illius non ferent fructum. Deficiet in maledi-
κλάδοι αὐτῆς οὐκ οἴσουσι καρπόν. καταλείψει εἰς κα-
ctionem memoria eius, & improperium illius non dele-
τάραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τὸ ὄνειδος αὐτῆς, οὐκ ἐξαλει-
betur. Et cognoscent qui relicti sunt, quoniam nihil
φθήσεται. καὶ γνώσονται οἱ καταλειφθέντες, ὅτι οὐδὲν 37
est melius timore Domini & nihil dulcius
ἔστι κρεῖττον φόβου κυρίου καὶ οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ προσέ-
attendere mandatis Dei. Gloria magna sequi
χοντες ἐντολαῖς θεοῦ. δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ μα-
gnanimo animam suam: & in medio populi sui
κρόψυχος ἡμερῶν τὸ προσληφθῆναί σε ὑπ' αὐτοῦ.

CAP. XXIIII. κδ'.

Sapientia laudabit animam suam. & in medio populi sui
Ἡ σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς
gloriabitur. In Ecclesia Altissimi os suum ape-
καυχήσεται. ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου τὸ στόμα αὐτῆς ἀνοί- 2
riet, & coram potentia illius gloriabitur. Ego ex
ξει, καὶ ἐνώπιον δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται. ἐγὼ ἀπὸ 5
ore Altissimi prodi. & tiem nebula cooperui
στόματος ὑψίστου ἐξῆλθον, καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα
terram. Ego in excelsis habitavi, & thronus meus in
τὴν γῆν. ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ θρόνος μου ἐν
columna nubis. Gyrum cæli circuivi sola, & in profundo
στύλῳ νεφέλης. γύρῳ οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη, καὶ ἐν βάθει 8
abyssi deambulavi. In undis maris & in omni
κύμασιν ἐθαλασσοπόρησα. ἐν κύμασι θαλάσσης καὶ ἐν πάσῃ 9
terra, & in omni populo & gente possedi: Et cum
γῇ, καὶ ἐν παντὶ λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην. καὶ μετὰ 11
his omnibus requiem quæsivi & in hereditate alicuius
τούτων πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα, ϗ ἐν κληρονομίᾳ τινὸς
morabor. Tunc præcepit mihi creator omnium,
αὐλισθήσομαι. τότε ἐνετείλατό μοι ὁ κτίσας τὰ πάντα, 12
& qui creavit me requievit tabernaculum meum, &
καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν μου, καὶ εἶπεν,
in Iacob inhabita, & in Hierusalem hæredi-
ἐν ἰακὼβ κατασκήνωσον, καὶ ἐν ἰερουσαλὴμ κατακλη- 13
tare. Ante seculum ab initio creatus sum, & usque ad
ρονόμησον. πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ' ἀρχῆς ἔκτισέ με, καὶ ἕως αἰ- 14
ῶνος οὐ μὴ ἐκλείπω. ἐν τῷ σκηνώματι τῷ ἁγίῳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλει-
τούργησα. καὶ οὕτως ἐν σιὼν ἐστηρίχθην· ἐν πόλει ἠγαπημένῃ
similiter me quiescere fecit: & in Hierusalem potestas mea.
ὁμοίως με κατέπαυσε, καὶ ἐν ἰερουσαλὴμ ἡ ἐξουσία μου.
Et radicavi in populo honorificato in parte Domini
καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ ἐνδεδοξασμένῳ ἐν μερίδι κυρίου
hæreditatis illius. Quasi cedrus exaltata sum in Liba-
κληρονομίας αὐτοῦ. Ὡς κέδρος ὑψώθην ἐν τῷ λιβάνῳ, 17
no, & quasi cypressus in montibus Aermon. Quasi palma exal-
καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν ὄρεσιν ἁρμών. ὡς φοίνιξ ἀνυ- 18
tata sum in Gaddi, & quasi plantatio rosæ in Hiericho. Quasi oliva
ψώθην ἐν γαδδὶ καὶ ὡς εὐτραφὴ ῥόδον ἐν ἰεριχώ. ὡς ἐλαία 19
speciosa in campo pulchra: & quasi platanus exaltata sum
εὐφροσύνη ἐν πεδίῳ ὑψώθην, καὶ ὡς πλάτανος ἀνυψώθην
ab aqua. Sicut cinnamomum & sicut massa aromatum,
παρὰ ὕδατος. ὡς κινάμωμον καὶ ὡς πάλαθος ἀρωμάτων, 20
& quasi myrrha electa dedi suavem odorem. Quasi gal-
καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ ἔδωκα εὐωδίαν. ὡς χαλβάνη καὶ 21
bani & stacte, & quasi thuris vapor in tabernaculo Dei
ὀνὺξ ϗ στακτὴ, καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὸς ἐν σκηνῇ. ἐγὼ 22
ὡς τερε-

quasi cerebinthus extendi ramos meos, & rami mei gloriæ
ὡς τερέβινθος ἐξέτεινα κλάδους μου, καὶ οἱ κλάδοι μου δόξης
& gratiæ. Ego quasi vitis germinavi suavitatem odoremꝰ, &
καὶ χάριτος. ἐγὼ ὡς ἄμπελος ἐβλάστησα εὐωδίαν, καὶ 23
flores mei fructus gloriæ & divitiarum. Ego mater
τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου. ἐγὼ μήτηρ τῆς 24
dilectionis pulchræ & timoris & cognitionis & sanctæ
ἀγαπήσεως τῆς καλῆς καὶ φόβου καὶ γνώσεως καὶ τῆς ὁσίας
spei. Do autem cum omnibus filiis meis sempi-
ἐλπίδος. δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις μου ἀπ' 25
ternæ datis ab illo. Accedite ad me
ἀρχῆς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ. προσέλθατε πρός με 26
qui concupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini.
οἱ ἐπιθυμοῦντές με, καὶ ἀπὸ τῶν γενημάτων μου ἐμπλήσθητε·
Nam memoria mei super mel dulcis, & hæreditas
τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ μέλι γλυκύ, καὶ ἡ κληρονομία 27
mea super mellis favum. Qui edunt me, adhuc esurient;
μου ὑπὲρ μέλιτος κηρίου. οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσι, 28
& qui bibunt me, adhuc sitient. Qui obedit mihi non con-
καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν. ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰ- 29
fundetur semper: & qui operantur in me, non
σχυνθήσεται ἀφ' ἁπάντων· καὶ οἱ ἐργαζόμενοί με οὐ μὴ
peccabunt. Hæc omnia libro testamenti Dei
ἁμαρτήσουσι. ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ 30
altissimi. Legem quam mandavit nobis Moyses, hæreditatem
ὑψίστου. νόμος ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς, κληρονομίαν 31
in congregationibus Iacob. Ne deficiatis viri habere in Domino, ut
ἐν συναγωγαῖς ἰακώβ· μὴ ἐκλείπετε ἄνδρες ἐν κυρίῳ, ἵνα
confortet vos ipse. Confungamini ad illum, Dominus
κραταιώσῃ ὑμᾶς αὐτός. κολλᾶσθε πρὸς αὐτὸν, κύριος 34
omnipotens. Deus solus est, & non est amplius præter eum
παντοκράτωρ ὁ θεὸς μόνος ἐστὶ, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτὸ
salvatore. Qui implet quasi Phison omnia sapientia sua, &
σωτῆρ. ἐμπιπλῶν ὡς φισὼν πάντα τῆς σοφίας αὐτοῦ, καὶ 35
sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi lucem
ὡς τίγρις ἐν ἡμέραις νέων. ὁ ἀναπληρῶν ὡς φῶς 36
intellectum & quasi Iordanis in diebus messis. Qui osten-
συνέσιν, καὶ ὡς ἰορδάνης ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. ὁ ἐκφαί- 37
dit tanquam lucem disciplinam cognitionis, & quasi Geon in diebus vin-
νων ὡς φῶς παιδίαν γνώσεως, καὶ ὡς γηὼν ἐν ἡμέραις τρυ-
demiæ. Non perfecit primus scire illam, & sic
γήτου. οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτὴν, καὶ ἕως 38
vindemiæ non investigavit eam. Abyssus enim multiplica-
ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. ὅτι ὁ θαλάσσης ἐπλη- 39
ta sunt cogitationes illius, & consilium illius ab abysso
θύνθη τὰ διανοήματα αὐτῆς, καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου
magna. Ego tanquam rivus ex fossa à flumine. Et quasi
μεγάλης. ἐγὼ ὡς σοφία ὡς διώρυξ ἀπὸ ποταμοῦ· καὶ ὡς 40
aquæductus egressus sum in paradisum. Dixi. Potum dabo meum
ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον. εἶπα, ποτίσω μου 41
horto optimo, & inebriabo meam viriditatem
τὸν κῆπον τὸν ἄριστον, καὶ μεθύσω μου τὸν θρεπτὸν τῶν 42
in fructum. Et ecce facta est mihi fossa in fluvium, &
δικαίων. καὶ ἰδοὺ ἐγλύπτη μοι ἡ διώρυξ εἰς ποταμόν, καὶ 43
fluvius meus factus est in mare. Quoniam disciplinam quasi
ὁ ποταμός μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. ὅτι παιδίαν ὡς 44
aurorâ illuminabo, & ostendam eam usque ad longinqua. Quoniam
ὄρθρον φωτιῶ, καὶ ἐκφανῶ αὐτὸν ἕως εἰς μακράν. ὅτι 45
doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam eam
διδασκαλίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ, καὶ καταλείψω αὐτὴν
in generationes seculorum. Videte quoniam non mihi soli labora-
εἰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπία- 47
vi, sed omnibus exquirentibus illam.
σα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτόν.

CAP. XXV. κε'.

In tribus pulchra facta sum, & steti pulchre coram Domino. Co-
Ἐν τρισὶν ὡραΐθην, καὶ ἀνέστην ὡραία ἔναντι κυρίου θεοῦ· ἐν 1
ram Deo & hominibus. Concordiam fratrum & amicitiam
ἀνδράσι καὶ ἀνθρώποις ὁμόνοιαν ἀδελφῶν καὶ φιλίαν 2
proximi, & vir & mulier sibi consentientes.
πλησίον, καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἑαυτοῖς συμφερόμενοι.
Tres autem species odivit anima mea, & gravatus val-
τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου, καὶ βαρυνθεῖσα σφό- 3
de vita illorum. pauperem superbum & divitem menda-
δρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· πλοῦτον ψεύστην καὶ πλούσιον μοι-
cem, & senem adulterum diminutum intellectu. In ju-
χὸν ἠλιθιωμένον καὶ κατεψυγμένον συνέσει. ἐν νεό- 5
ventute tua non congregasti, & quomodo potuit invenire in senectute tua.
τητί σου οὐ συνήγαγες, καὶ πῶς ἂν εὕροις ἐν τῷ γήρᾳ σου.

Quàm speciosum canis iudicium, & presbyteris cognoscere con-
ὡς ἀγαθὸν πολιαῖς κρίσις, καὶ πρεσβυτέροις γνῶναι βου- 6
silium? Quàm speciosa senibus sapientia, & gloriosis cogi-
λήν. ὡς ὡραῖα γέρουσιν σοφία, καὶ διδοξασμένοις ἔν- 7
tatus & consilium! Corona senum multa experientia, &
νοια καὶ βουλή. στέφανος γερόντων πολυπειρία, & τὸ
gloriatio illorum timor Domini. Novem sunt prudentiæ bea-
καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. ἐννέα ἐφρονεύματα ἐμά- 8
tas dixi in corde meo, & decimam dicam in lingua
κάρισα ἐν καρδίᾳ μου, καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ ἐν τῇ γλώσσῃ
meo. Homo in filiis qui vocantur vuccis, & vi
μου. ἄνθρωπος ἐν τέκνοις ὀφρανιτῶν ζῶν, καὶ βλέ- 9
dens in casa inimicorum. Beatus qui habitat cum muliere
πων ἐν πτώσει ἐχθρῶν. μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ 10
prudenti, & qui non cum bove aratro est, & qui non formi-
συνετῇ, καὶ ὃς οὐ γλώσσῃ οὐκ ὀλίσθησε, καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευ-
dine indigno fit. Beatus qui invenit prudentiam, & qui ex
σεν ἀναξίῳ ἑαυτῷ. μακάριος ὃς εὗρε φρόνησιν, καὶ ὁ δι- 11
narrat in aures audientium. Quàm magna est qui invenit sapientiam;
γούμενος εἰς ὦτα ἀκουόντων. ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σοφίαν, 12
sed non est super timentem Dominum. Dilectio autem
ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν φοβούμενον τὸν κύριον. ἀγάπησις δὲ 13
Domini super omnia superegressa est in claritatem. Qui tenet
κυρίου ὑπὲρ πάντα ὑπερίσχυσε εἰς φωτισμόν. ὁ κρατῶν 14
illam, cui assimilabitur? Timor Domini initium dilectionis
αὐτὴν τίνι ὁμοιωθήσεται; φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως
eius. Fides autem initium agglutinationis eius. Omnem plagam 15
αὐτοῦ· πίστις ἡ ἀρχὴ κολλήσεως αὐτοῦ. πᾶσαν πληγὴν
& non plagam cordis, & omnem nequitiam & non nequi-
& non πληγὴν καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονη-
tiam mulieris. Omnem inductionem & non inductionem o-
ρίαν γυναικός. πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μι- 16
dientium, & omnem vindictam & non vindictam inimicorum.
σούντων, καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν.
Non est caput super caput colubri, & non est ira
οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως, καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς 17
super iram inimici. Cohabitare cum leone & draconе ap-
ὑπὲρ θυμὸν ἐχθροῦ. συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι δι- 18
probo, magis quàm cohabitare cum muliere malæ. Nequitia
δοκῶ, ἢ συνοικῆσαι μὴ γαμετῇ πονηρᾷ. πονηρία 19
mulieris alienat faciem eius, & obscurat vul-
γυναικὸς ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσ- 20
tum suum tanquam vrsus. Is medio proximorum suorum
ωπον ὡς ἄρκος. ἀναμέσον γὰρ πλησίον αὐτῆς 21
decidet vir illius, & mœrore suspirabit propter
ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ λυπούμενος ἀναστενάξει δι'
eam. Parvum omnem malitiam ad malitiam mulieris.
αὐτήν. μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός, 22
Sors peccatorum cadet super illam. Sicut ascensus are-
κλῆρος ἁμαρτωλῶν ἐπ' αὐτῇ. ὡς ἀνάβασις ἀμ- 23
nosus in pedibus senis, sic mulier linguata vi-
μώδης ἐπὶ ποσὶ πρεσβύτου, οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀν-
ro tacituræ. Ne incedas in specie mulieris, & ma-
δρὶ σιωπῶντι. μὴ ἐπιπορεύου ἐν ὄψει γυναικός, & γι- 24
lierem ne concupiscas ad delictum. Ira & invereundia &
νώσκου ἐν ἐπιθυμίᾳ εἰς τρυφήν. ὀργὴ καὶ αἰσχύνη καὶ 25
confusio magna mulier, si pereat vir suus.
αἰσχύνη μεγάλη γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τοῦ ἀνδρὶ αὐτῆς.
Cor humile & facies mœsta, & plaga
καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον συνθεφτὸν καὶ πληγὴ 26
cordis mulier nequam. Manus dubiæ & genua dis-
χειρὶς γυνὴ πονηρά. χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα πα- 27
soluta, quæ non confolabitur virum suum in ge-
ραλελυμένα, ἥτις οὐ παρακαλέσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐν στε-
nitu. A mulere initium peccati, & propter illam mo-
νάσμῳ. ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀπο- 28
rimur omnes. Ne des tramitum aquæ, neque mu-
θνῄσκομεν πάντες. μὴ δῷς πλῆθος ὕδατι, μηδὲ παῤῥη- 29
lieri malæ libertatem exitus. Si non ambulat secundum
σίαν πονηρᾷ παῤῥησίαν ἐξόδου. ἐὰν μὴ πορεύηται κατὰ 30
manum tuam, A carnibus tuis abscinde illam, da
χεῖρά σου, ἀπὸ τῆς σαρκῶν σου ἀπόστησον αὐτὴν, δίδου
& absolve.
καὶ ἀπόλυσον.

CAP. XXVI. κς'.

Mulieris bonæ beatus vir, & numerus
Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν 1
dierum illius duplex. Mulier fortis oblectat
ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος. γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν 2

virum suum, & annum vitæ suæ implebit in pace.
ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς αὐτῆ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ.
Mulier bona, pars bona, in parte timentium
γυνὴ ἀγαθὴ, μερὶς ἀγαθὴ, ἐν μερίδι φοβουμένων τὸν 3
Dominum dabitur. dantis autē & pauperis cor bonum
κύριον δοθήσεται. πλουσίου δὲ καὶ πτωχοῦ καρδία ἀγαθὴ 4
erga Dominum, in omni tempore vultum habenter hilarem
πρὸς κύριον, ἐν παντὶ καιρῷ πρόσωπον ἱλαρὸν ἔχοντες ἀλαζο-
gaudebunt. A tribe casu mœsta cor, & in
γευσάσουσιν. ἀπὸ τριῶν δίκαιον μὴ ἡ καρδία, καὶ ὑπὲρ 5
quarto facie timor: Calumniam cruentam,
τῷ τετάρτῳ πρόσωπῳ ἐρυθρόν· ἔλεγχον λοιδορίας, πόλεως, 6
& collisionem turbæ, Et falsum testimonium super mortem,
καὶ σύγκλησιν ὄχλου, καὶ κατάψυξιν καρδίας πάντων, 7
omnia prava. Dolor cordis & luctus mulier zelo-
πάντα μοχθηρά. ἄχθος καρδίας καὶ πόνος γυνὴ ἐπὶ- 8
typa cōtra mulierem & flagellum linguæ omnibus communicans,
ζηλος γυναικὶ, καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα.
Bonum tugurium cancellatum, mulier nequam, qui domanum illius
βοσκήσιμον σαλευόμενον, γυνὴ πονηρὰ, ὁ κρατῶν αὐτῆς 10
quasi qui apprehendit scorpionem. Ira magna, mulier ebrio-
ὡς δρασσόμενος σκορπίου. ὀργὴ μεγάλη, γυνὴ μεθυ- 11
sa, & mente aliena, & turpitudinem suam non cela-
σα, καὶ ἄφρων· καὶ τέλος ἀγρυπνούντων αὐτῆς ἡ συγκάλυ-
bit. Fornicatam mulieris, in exaltationis oculorum, &
ψεις. πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν, καὶ 12
ja palpebra sua cognoscetur. Super filiam mu-
ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται. φύλαξαι ὑδατεῖ ἀδρᾷ 13
tibidem, firma custodiam, ne mulieris salutarem limpha
ξηρᾷ, ἢ τινος συλήσεως, ἵνα μὴ δύσῃ ἄπιστον ἑαυτῇ
vitare. Pusi mucrescundum oculum ejus, & ne mi-
χρήσηται. ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ μὴ θαυ- 14
rem fi in te erraverit. Sicut fitiens vinor os
μάσῃς ἐὰν ἐκ σοῦ πλημμελήσῃ. ὡς δίψαν ὑδατοπότης ἐρῶ- 15
aperiet & cum mucneris fontem, & ab omni aqua pro-
μενα ἀνοίξει στόμα πηγῆς· καὶ κατὰ παντὸς ὕδατος τοῦ σύν-
tima bibet: contra omnem palum sedebit, &
τριμμα ἑαυτῆς καταπαγήσεται πᾶσα ἄλου καθήσεται, καὶ
contra fagittam aperiet pharetram. Gratia mulieris delecta-
ἔναντι βέλους ἀνοίξει φαρέτραν. χάρις γυναικὸς τέρ- 16
bit virum suum; & ossa illius impinguabit scientia illius.
ψει ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῆ πιανεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς.
Datum Domini mulier tacita & prudens, & non est commo-
δόσις κυρίου γυνὴ σιγηρὰ καὶ σύνεσις, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλ- 17
latio eruditæ animæ. Gratia super gratiam, ma-
λαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς. χάρις ἐπὶ χάριτι, γυ- 18
lier pudorata & fidelis: Et non est pondus nimis dignum
νὴ αἰσχυντηρὰ καὶ πιστή· καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος
continentis animæ sua. Sol oriens in altissimis De-
ἐγκρατοῦς ψυχῆς αὐτῆς. ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυ- 21
mini, & pulchitudo mulieris bonæ ornamento domus eius:
ρίου, καὶ κάλλος γυναικὸς ἀγαθῆς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτῆς,
lucerna splendens super candelabrum sanctum. Et species fa-
λύχνος σελάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας, καὶ κάλλος σφρα- 23
ciei in ætate stabili. Columnæ aureæ super basin
σώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ στερεᾷ. στύλοι χρύσεοι ἐπὶ βάσεσιν 23
argenteæ & pedes firmati super gressiones stabilis. Filii,
ἀργυραῖς, καὶ πόδες ὡραῖοι ἐπὶ ἴχνεσι δικαίοις. τέκνον 24
florem ætatis tuæ conserva tuum, & ne des alienis
ἀκμὴν ἡλικίας σου σωτήριόν σου, καὶ μὴ δῷς ἀλλοτρίοις
robur tuum. Cum requieverit omnis campi feracem ser-
τὴν ἰσχύν σου. ἀναζητήσας πάντα τὸν ἀγρὸν κλῆ- 25
vem, semina propria semina. confidenter in nobilitate tua.
ρον, σπέρματα τὰ ἴδια σπερμάτων ἐπὶ εὐγενείᾳ σου.
Sic generationes tuæ superstites, & audacem nobili-
οὕτως τὰ γενήματά σου φανήσονται καὶ παῤῥησίαν εὐγε- 26
tatis habentes. magna erunt. Mulier mercenaria æqualis parca re-
νείας ἔχοντα μεγαλωθήσονται. γυνὴ μισθία ἴσον σταλον λο- 27
putabitur; contagia autem turpis mortis ventribus
γισθήσεται, ὕπανδρος δὲ πύργος θανάτου τοῖς χρησιμεύουσι
reputabitur. Mulier impia unquo pars debetur,
λογισθήσεται. γυνὴ ἀσεβὴς ἀπόμοιρα μερὶς δοθήσεται, 28
religiosa autem datur timenti Dominum. Mulier
εὐσεβὴς δὲ δίδοται τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον. γυνὴ 29
turpe ignominiam communicabit; filia autem honesta &
ἀρχήν ἀτιμίαν κατατρέχει, θυγάτηρ δὲ ἐγκρίνων κτᾶται τὸν
virum reverebitur. Mulier mœrebilis sicut canis re-
ἄνδρα ἐντραπήσεται. γυνὴ ἀδιάτρεπτος ὡς κύων λο- 30
putabitur: & habens verecundiam, Dominum timet
γισθήσεται· ἡ δὲ ἔχουσα αἰσχύνην, τὸν κύριον φοβηθήσε-
tai.

hit. Mulier virum propritum honorato, sapiens omnibus apparebit, inh-
31 ται. γυνὴ ἀνδρὶ ἰδίῳ τιμῶσα, σοφὴ πᾶσι φανήσεται· ἀπ-
norans autem impia in superbia omnibus cognoscetur.
μὴ ἄζουσα δὲ ἀσεβὴς ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσι γνωσθήσεται.
Mulieris bonæ beatus vir, num numerus
32 γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ· ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν
annorum eius, duplex erit. Mulier vociferans & lin-
33 ἐτῶν αὐτῆ, διπλάσιος ἔσται. γυνὴ μεγαλόφωνος καὶ γλωσ-
guosa in transeuntium fugacissima contemplabitur; Il ma
34 σώδης εἰς πολεμίων τροπὴν θεωρηθήσεται. ἀνδρὶ-
nis autem cuiusque anima similis his, belli fedimen-
που δὲ παντὸς ψυχὴ ὁμοιότροπος τούτοις, πολέμιος ἐν τα-
tur animam transiget. In duobus contristatum est
35 σαίοις τῶν ψυχῶν λυπηθήσεται. δύο δυσὶ λυπήσεται
meum cor, & in tertia ira multi adierit.
μου ἡ καρδία, καὶ ἐν τρισὶ τρόπον θυμός μοι ἐπήλθεν.
Vir bellator deficiens per inopiam: & vir prudentes &
36 ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν δι' ἔνδειαν· καὶ ἀνὴρ συνετὸς ἐὰν
contemnatur. Redens à iustitia ad pecca-
37 σκληρευθῇ πρὸς. ἐπιτάγων ἔστω δικαιοσύνης εἰς ἔμβο-
tum, Dominus parabit eum ad mucronem: diffidit erubi-
τον, Δεσπότης ἑτοιμάσει αὐτὸν εἰς ῥομφαίαν· μέλις ὄζη-
tia, ὁ κύριος ἐτοιμάσει αὐτὸν εἰς ῥομφαίαν· μέλις ὄζη-
ται ἐργάτου ἐν δόλῳ, καὶ οὐ διορωθήσεται
ρεῖται ἔμπορος ἔστω πλημμελείας, καὶ οὐ δικαιωθήσεται
campo à peccato.
κάπηλος ἔστω ἁμαρτίας.

CAP. XXVII. κζ.

Gratia indifferentem multa peccaturum, & qui quærit multiplicare
1 Χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἁμαρτοῦσι, καὶ ὁ ζητῶν πληθύνειν
amittet oculum suum. In medio compagnum lapidem
2 ἀποβάλλει ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. ἐὰν μέσον ἁρμοῦ λίθον
figetur. palus, & in medio vendentes & em-
πηγνύσθῃ πάσσαλος, καὶ ἀναμέσον πωλούντων καὶ ἀγο-
ptionis competitur precarum. Si non in timore Domini.
4 ρασμοῦ συντριβήσεται οἰκία ταχύ· ἐὰν μὴ ᾖ φόβῳ κυρίου
subuertetur cum obgentia. stet subuertitur cum
πρόπτωσις ἐν σασμῷ. ἐπὶ σασμῷ ἑστήκει ἐν
domus. In convulsione cribri permanent sordes, sic spo-
5 οἴκῳ. ἐν σύσσιτοι κοσκίνου διαμένει κόπρια, οὕτως σκύ-
lia homines in cogitatione illius. Vasa figuli pro-
6 βαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμοῖ αὐτοῦ. σκεύη κεραμέως δοκι-
bat fornax, & tentatio hominem in cogitatione
μάζει κάμινος, καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν διαλογισμοῖ
illius. Cultorum ligni ostendit fructus illius, sic
7 αὐτοῦ. γνώσις ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως
locutio cogitationis in corde hominis. Ante lo-
8 λογισμὸς ἐνθυμήματος ἐν καρδίᾳ ἀνθρώπου. πρὸ λο-
quium ne laudaveris virum, hæc enim tentatio homi-
γισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα, οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώ-
num. Si sequeris iustitiam, apprehendes ipsam, & induet
9 που. ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, κατάλήψῃ αὐτό, καὶ ἐνδύσῃ
eam vt talarem tunicam gloriæ. Volatilia ad similia sibi
10 αὐτὸ ὡς ποδήρη δόξης. πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς
diuertent, & veritas ad operantes reuertetur.
καταλύσει, καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους ἐπανήξει.
Leo venationi insidiatur, sic peccatum operantibus
11 λέων θήραν ἐνεδρεύει, οὕτως ἁμαρτία τοῖς ἐργαζομένοις
iniquitatem. Narratio pij semper in sapientia, at
12 κακίαν. διήγησις ἀσεβὴς ἄσχημος ἐν σοφίᾳ, ὁ δὲ
fultus sicut Luna alteratur. In medium imprudentium confer-
13 ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται. εἰς μέσον ἀπρονοήτων συντή-
na tempus, in medium autem cogitantium assiduus esto.
ρησον καιρόν, εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε.
Narratio fatuorum odiosissima, & risus eorum
14 διήγησις μωρῶν βδελυκτόν, καὶ ὁ γέλως αὐτῶν
in cibo peccati. Loquela multum à sanctis erigens ca-
15 ἐν ἁσελγείαις ἁμαρτίας. λαλιὰ πολυόρκου ἐξεγείρει τρι-
pillos, & risus eorum obstrictio autem. Effusio lingua-
16 χας, καὶ ἡ μόχθη αὐτοῦ ἐμφραγμὸς ὠτίων. ἐκχυσις αἵμα-
rum risus superborum, & conomatos illorum audatia pra-
τος μόχθη ὑπερηφάνου, καὶ ἡ σχολαιότης αὐτοῦ ἀκοὴ μο-
na. Reuelans arcana perdidit fidem, & nō
17 χθηρά. ὁ λύων καλύπτων μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν, καὶ οὐ
inueniet amicum ad animam suam. Dilige amicum, &
18 μὴ ἄφῃ φίλον πρὸς τὴν ψυχήν σου. σύνεσον φίλον, καὶ
fidelis esto cum eo. Si autem reuelaverit arcana
19 πιστώθητι μετ' αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια
illius, non persequaris post eum. Sicut enim perdi-
20 αὐτοῦ, οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. καθὼς γὰρ ἀπώλε-

σεν ἀν-

die homo inimicum suum, sic perdidit proximum
συ ἄνθρωπος τὸν ὁμοῖον αὐτῷ, ἕτως ἀπώλεσε τὸν πλησίον
suum. Et sicut autem de manu tua dimittens, sic
αὐτῷ. καὶ ὡς πεπτωκὸν ἐκ χειρός σου λατόλυσας, οὕτως 22
dimisisti proximum, & non capies cum. Ne cum sequa-
ἀζήτησης τὸν πλησίον καὶ μὴ ἐπιβούλους αὐτῷ. μὴ αὐτὸν διά- 23
ris, quoniam longe abeit. & effugit quasi dorcas de la-
ξῃς, ὅτι μακρὰν ἄπεστι, καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ πα-
queo. Quoniam vulnus possibile est alligare. & contumeliæ est
γίδος. ὅτι ἕλκωμά ἐστι καταδήσεται, καὶ λοιδορίας ἔστι 24
conciliatio. At qui revelavit arcana, perdidit fi-
δελλαγή. ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια ἀπώλεσε πί- 25
dem. Annuens oculo fabricat mala, & qui cognoverit eum,
στιν. ἐγγίζων ὀφθαλμῷ πεπλασμένα πονηρά, & ὁ εἰδὼς αὐτὸν 26
recedet ab eo. In conspectu oculorum cuorum indul-
ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ἀτενίσει τῷ ὀφθαλμῷ σου γλυ-
cabit ea tibi, & in sermonibus tuis admirabitur.
κανεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ σου θαυμάσει.
Postea autem pervertet os suum, & in sermonibus tuis
ὕστερον ἐκστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου 26
dabit scandala. Multa odio habui, & non assimilavi ei.
δώσει σκάνδαλα. πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐκ ὡμοίωσα αὐτῷ, 27
& Dominus odiet. Qui mittit lapidem, in altum, super ea-
καὶ ὁ κύριος μισήσει. ὁ βάλλων λίθον εἰς ὕψος ἐπὶ κε- 28
put suum mittit, & plaga dolosa dividet vulnus.
φαλὴν αὐτοῦ βάλλει, καὶ πληγὴ δολία διαιρεῖ τραύμα.
Qui fodit foveam, incidet in eam. Et statuens
ὁ ὀρύσσων βόθρον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν· καὶ ὁ ἱστῶν 29
laqueum, capietur in eo. Facienti mala, super ipsum
παγίδα ἀλώσεται ἐν αὐτῇ. πεσοῦνται πονηρὰ ἐπ' αὐτὸν 30
mirabuntur. & non cognoscet vada, veniente illi. Illu-
ἀκλιθήσεται, καὶ οὐ μὴ γνῷ πόθεν ἥκει αὐτῷ. ἐμπαι- 31
sio & improperium superborum, & vindicta sicut leo
γμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνων, καὶ ἐκδίκησις ὡς λέων 32
insidiabitur illis. Laqueo capientur qui lætantur
ἐνεδρεύσει αὐτούς. παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐφραινόμενοι 33
in casu pietum, & dolos consumet illos ante
ἐν πτώσει δικαίων, καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ τῆ
mortem eorum. ira & furor, & hæc sunt abominationes,
θανάτου αὐτῶν μῖσος καὶ ὀργὴ καὶ ταῦτά ἐστι βδελύγματα,
& vir peccatur continens erit illarum.
καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ὑπομενεῖ ἕως αὐτῶν.

CAP. XXVIII. κη'.

Vindicam à Domino, inueniet vindictam, &

Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν, καὶ τὰς 1
peccata illius observans observabit. Dimitte iniuriam
ἁμαρτίας αὐτοῦ ἀφιεμένῳ ἀφιέντι. ἄφες τὸ ἀδίκημα 2
proximo, & tunc deprecante te, peccata tua solven-
τῷ πλησίον, καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθή-
tur. Homo homini conservat iram, & à Do-
σονται. ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, καὶ παρὰ κυ- 3
mino quærit medelam: Et in hominem similem sibi non habet
ρίου ζητεῖ ἴασιν. καὶ ἐπ' ἄνθρωπον ὁμοῖον αὐτῷ οὐκ ἔχει 4
misericordiã, & pro peccatis suis deprecatur. Ipse cum similis
ἔλεον, & δεῖται τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ δοῦναι. αὐτὸς σὰρξ ὢν 5
conservat iram, & quis propitiabit peccata illius?
φυλάσσει μῆνιν, καὶ τίς ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ;
Memento novissimorum, & desine inimicari: Et non mine-
μνήσθητι τὰ ἔσχατα καὶ πεῦσαι ἐχθραίνων· & μὴ μνεί- 6
ris proximo interitum & mortem, & acquiesce præ-
σῃ τῆ πλησίον καταφθορᾶ καὶ θάνατον, καὶ ἐμμεῖνε ἐν- 7
ceptis. Memento mandatorum, & ne irascaris
ἔλαις. μνήσθητι ἐντολῶν, καὶ μὴ μνεί σῃ τῷ πλησίον, 8
proximo: Et testamenti Altissimi, & despice ignorantiam. Absti
καὶ διαθήκης ὑψίστου, καὶ παρίδε ἄγνοιαν. ἀπόσχου 9
ne à lite, & diminues peccata, homo enim ira
ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλαττώσεις ἁμαρτίας, ἄνθρωπος γὰρ θυ- 10
cundus succedet litem. Vir peccator turbabit am-
μούμενος ἐκκαύσει μάχην. ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φί- 11
cos, & in medium pacem habentium immittet calumniam. Secundum
λους, καὶ εἰς μέσον εἰρηνεύοντων ἐμβαλεῖ διαβολήν. κατὰ 12
materiam ignis sic incendetur, secundum firmamentum
τὴν ὕλην τοῦ πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται, κατὰ τὴν στερέωσιν
suam ignis augebitur; secundum robur homi-
τῆς μάχης τὸ πῦρ αὐξηθήσεται, κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώ-
nis ira eius erit, & secundum divitias hominis
που ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον τοῦ ἀνθρώπου
exaltat iram suam. Cernentem festinatum procedit ignem,
ἀνυφοῖ ὀργὴν αὐτοῦ. ἕως κατασβεσθῇ ἐκκαίει πῦρ, 13
& sic festinans effundit sanguinem. Si insufflaveris
ἐὰν φυσήσῃς 14
in scintillam, accendetur: & si expuens super illam, extin-
εἰς σπινθῆρα καήσεται, καὶ ἐὰν πτύσῃς ἐπ' αὐτὸν λατοσι-
guetur. & utraque ex ore tuo proficiscentur.
δήσετε· καὶ ἀμφότερα ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορεύεται.
Susurronem & bilinguem maledic te, multos enim pa-
ψιθυριστὴν καὶ δίγλωσσον κατάρασθε· πολλοὺς γὰρ εἰρή- 15
cem habentes perdiderunt. Lingua duplex multos commovit,
νην ἔχοντας ἀπώλεσαν. γλῶσσα δὶς πολλοὺς ἐσάλευσε, 16
& diuisit illos de gente in gentem. Et civitates mu-
καὶ διέσπασεν αὐτοὺς λατὸ ἔθνους εἰς ἔθνος. καὶ πόλεις ὀχυ- 17
ratas destruxit, & domos magnatum evertit. Lingua
ρὰς καθεῖλε, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέστρεψε. γλῶσσα 18
duplex mulieres fortes exegit, & privavit eas
διέστησε γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέβαλε, καὶ ἐστέρησεν αὐτὰς τῶ
laboribus suis. Qui attendit illi, non inveniet requiem,
πόνων αὐτῶν. ὁ προσέχων αὐτῇ οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, 20
neque habitabit cum silentio. Plaga flagelli fa-
οὐδὲ μὴ κατοικήσῃ μετὰ ἡσυχίας. πληγὴ μάστιγος ποιεῖ 21
ciet livorem, plaga autem linguæ commovet ossa. Mul-
τὸν ἐκλυθήσονται ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ οὐχ οὕτως οἱ πεπτωκότες 22
torum ecciderunt in ore gladii, & non ut qui ecciderunt
λοὶ ἔπεσον ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ οὐχ ὡς οἱ πεπτωκότες
propter linguam. Beatus qui protectus est à
διὰ γλῶσσαν. μακάριος ὁ σκεπασθεὶς λατὸ πονηρᾶς γλώσσης 23
malitia eius, qui non transiit in tædium illius. Qui non traxit
καὶ οὐκ ἐλυπήθη ἐν τῇ ὀργῇ αὐτῆς. ὃς οὐκ ἔλκυσε 24
iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus. Iugum
τὸν ζυγὸν αὐτῆς, & ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη. ὁ γὰρ
iugum illius gloria erit, & vincula illius vinculum
ζυγὸς αὐτῆς ζυγὸς σιδηροῦς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ
ærea. Mors eorum mors illius, & vi-
χαλκοῖ. θάνατος πονηρὸς ὁ θάνατος αὐτῆς, καὶ λυσιτε- 25
lis potius infernum quàm illa. Non dominabitur puerum, & in
λὴς μᾶλλον ὁ ἅδης αὐτῆς. οὐ μὴ κρατήσῃ δυσεβῶν, καὶ ἐν 26
flamma eius non comburentur. Qui derelinquunt
φλογὶ αὐτῆς οὐ μὴ καυθήσονται. οἱ καταλείποντες τὸν 27
Dominum, incidentur in illam, & in illis exardes-
κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαυθήσε-
cet, & non extinguetur. Immittetur in illos quasi leo, &
ται, & οὐ μὴ σβεσθῇ. ἐκπορεύσεται αὐτοῖς ὡς λέων, καὶ 28
quasi pardus vastabit illos. Ecce circumsalia possessio-
ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐτούς. ἴδε περίφραξον τὸ κτῆ-
nem tuam sepi, & ori tuo fac sanues
μά σου ἀκάνθαις, καὶ τὸ στόμα σου πτύσον θυρώματα
& seras. Argentum tuum & aurum tuum con-
καὶ μοχλούς. τὸ ἀργύριόν σου καὶ χρυσίον σου κατά- 29
flia, & sermonis tui fac statueam, & e-
σον καὶ τὸν λόγον σου στόμισον ζυγοῖς καὶ θυμῷ, καὶ τῷ στόμα-
ri tuo fac portam & seram. Et attende ne forte
τί σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν· καὶ πρόσεχε μήπως 30
labaris in illis. Ne cadas in conspectu insidiantis
ὀλισθήσῃς ἐν αὐτοῖς. μὴ πίσῃς καπήλῳ τι ἐνδυόντος.

CAP. XXIX. κθ'.

Qui facit misericordiã dabit, fœnerabitur proximo, & qui præstitit

Ὁ ποιῶν ἔλεος δανιεῖ τῷ πλησίον, & ὁ βεβηκὼς τῇ 1
manu sua, servat mandata. Fœnerare proximo in tem-
χειρὶ αὐτοῦ τηρεῖ ἐντολάς. δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ 2
pore accessitatis illius, & iterum redde proximo ad
καιρὸς αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ πλησίον εἰς τὸν
tempus. Confirma verbum tuum, & fideliter age cum illo, &
καιρόν. στήρισον λόγον σου, καὶ πίστωσαι μετ' αὐτοῦ, καὶ 3
in omni tempore inuenies necessitatem tuam. Multi quasi inuen-
ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὸ χρεία σου. πολλοὶ ὡς εὑρη- 4
tionem æstimaverunt fœnus, & præstiterunt laborē his qui adiuverunt
μα ἐνόμισαν τὸ δάνος, καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν
se. Donec accipiat desultabunt manus eius, & in
αὐτοῖς. ἕως οὗ λάβῃ καταφιλεῖ χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ὀλιγώ- 5
pecunia proximi humiliabit vocem. Et in tempore
χρήματα τοῦ πλησίον ταπεινώσει φωνεῖ. & ἐν καιρῷ 6
redditionis procrastinet tempus, & reddet verbum pœni-
ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, καὶ ἀποδώσει λόγον ἀκυ-
tentiæ, & tempus causabitur. Si autem potuerit dare, vix
δίας, καὶ τὸν καιρὸν αἰτήσεται. ἐὰν δὲ ἰσχύσῃ δώσει μόλις 7
afferet dimidium, & computabit illud quasi inuentionem. Si autem
κομιεῖται τὸ ἥμισυ, καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρημα. εἰ δὲ 8
non, privavit illum pecunia sua, & acquisivit
μὴ, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῷ χρήματι αὐτοῦ, & ἐκτήσατο

illum gratis inimicum. Maledicta & convicium reddet
αὐτῷ δωρεὰν ἐχθρόν. κατάρας καὶ λοιδορίας ἀντὶ δόξης 9
illi, pro gloria reddet illi ignominiam. Multi ignar
αὐτῷ, διὰ τὴν δόξαν ἀντὶ δόξης αὐτῷ ἀπώλεσαν. πολλοὶ συὴ 10
causa malum auctoritatem hominem, detrahentes
χάριν τεχνείας ἀπέστρεψαν τὸν ἄνθρωπον, δόντες κρίσιν ἐπ
artem timuerunt. Verecundamini humiliare magno animo
δὲ ὕβρεσιν ἐνδοῦναι. πλὴν δὲ ἐντροπὴν μακροθύμ- 11
esto, & in clementia ne trahas illum. Gratia
στου, καὶ δὲ ἐλεημοσύνη μὴ παρελκύσῃς αὐτόν. χάρις 12
amandata adhuc pauperem, & in egestate eius ne
ἐντολῆς ἀπολέσῃς, καὶ ἐν τῷ ὑπερασπίσαι αὐτὸ μὴ
auertas eum. Perde argentum propter amicum, &
ἀπορρίψῃς ἀνθ' ἀργυρίου ἕνεκεν φίλου καὶ 13
fracteus; & ne abscondas illud sub lapidem in perda
ἀδελφόν, καὶ μὴ κατακρύβῃς αὐτὸ ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπο-
bonem. Pone thesaurum tuum secundi praecepta Altissimi, & pro-
λεσιν. θὲς τὸν θησαυρόν σου κατ' ἐντολὰς ὑψίστου, & λυ- 14
derit tibi magis quam aurum. Concludo elemo-
σιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον. συγκλεισον ἐλεημο- 15
synam in penetralibus tuis, & ipsa eruet te de omni
συνῇ σὲ ἐν τοῖς ταμείοις σου, καὶ οὐ μὴ ὀδυνήσῃ σε ἐν πά-
ni malo. Super scutum fortitudinis, & super lanceam potentiæ
σης κακώσεως. ὑπὲρ ἀσπίδα κρείττον καὶ ὑπὲρ δόρυ ἀλκῆς 16
contra inimicum pugnabit pro te. Vir bonus spon-
κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγ- 17
debit pro proximo, & qui perdidit verecundiam, re-
γυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ὁ ἀπολωλεκὼς αἰσχύνην, ὑπ
linquet illum. Gratias fideiussoris ne obliviscaris: dedit
ἀλείψει αὐτόν. χάριτας ἐγγυητοῦ μὴ ἐπιλάθῃ, ἔδωκε 18
enim animam suam pro te. Bonam fideiussionem cuer-
γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ. ἀγαθὴν ἐγγύην ἀνα- 19
tur peccator. Fideiussi qui fugiet peccator &
ξήσει ἁμαρτωλός. ἐγγυῶν φεύξεται ἁμαρτωλὸς καὶ 20
inutilis, in cogitatione relinquet illum qui liberavit se.
ἄχρηστος, ἐν διανοίᾳ καταλείψει τὸν ῥυσάμενον αὐτόν.
Fideiussio multos perdidit, diutes, & commovit
ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσε κατῳδυνωτας, καὶ ἐσαλεύθησαν 21
illos quasi fluctus maris. Viros potentes migrare fe-
αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης. ἄνδρας δυνατοὺς ἀποικι- 22
cit, & vagos fecit in gentibus alias. Peccator
σεν, καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις. ἁμαρτωλὸς 23
transgrediens mandata Domini incidet in spontaneum, & qui pro-
ἐμπεσεῖται ἐντολὰς κυρίου ἐμπεσεῖται εἰς ἐγγύην, καὶ ὃς
sequitur mercedes, incidet in iudicia. Ne cupeca
κέρδη ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις. ἀντιλαβοῦ τῷ 24
proximum secundum potentiam tuam & attende tibimet ne ca-
πλησίον κατὰ δύναμίν σου, καὶ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμ-
das. Initium vitæ hominis aqua & panis, & vestis
πέσῃς. ἀρχὴ ζωῆς ἀνθρώπου ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ ἱμά- 25
mentum, & domus tegens turpitudinem. Melior victus
τιον, καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. κρείσσων βίος 26
pauperis sub tegmine trabium quam epule
πλουσίου ὑπὸ σκέπην δοκῶν, ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλ-
noa. Super parva & magna complacentiam habe, & improp-
λοτρίοις. ὕδωρ μικρὸν καὶ μεγάλα εὐδοκίαν ἴσχε, καὶ ὀνει- 27
perium domus tuæ non audias. Vita mala de domo in
δισμὸν οἰκίας σου μὴ ἀκούσῃς. ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς 28
domum, & ubi peregrinus erit non aperies os. Hospitio suscipies &
οἰκίαν, καὶ οὐ παρεσπάσεις, φυλάξεις στόμα. ξενιεῖς & 29
patiè dabitur ingrata, & super hæc amara audies.
ποτὲ εἰς ἀχάριν, καὶ πρὸς δὲ τούτοις πικρὰ ἀκούσῃ.
Transi. peregrine ornatus mensam, & si quid in
πάρδυσι, παρεσκεύασας τράπεζαν, καὶ ἐπὶ τῇ 33
manu tua cibi mei. Ita peregrine à fa-
χαριεῖ σου φώνησόν μοι. ἐξῆθι παρεσκευασμένε ἀπὸ προσώ- 34
cie gloriæ, opus est domo hospitio suo epulum à me fra-
που τῆς δόξης, χρεία τῆς οἰκίας, ἵνα ξενίσω σοι ὁ ἀδελ-
ter. Grauia hæc habenti pendentiam, increpatio domus, &
φός. βαρία ταῦτα ἔχοντι ἐξέτασις, ὀνειδισμὸς οἰκίας & 35
improperium fœneratoris.
ὀνειδισμὸς δανειστοῦ.

CAP. XXX. λ'.

Qui diligit filium suum, assiduabit flagella illi,
Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, συνεπιμένει μάστιγας αὐτῷ, 1
ut lætetur in novissimis suis. Qui docet filium tuum,
ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτοις αὐτοῦ. ὁ παιδεύων υἱὸν αὐτοῦ 2
lætabitur in illo, & in medio notorum in
εὐφρανθήσεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἀναμέσον γνωρίμων ἐπ'
Illo gloriabitur. Qui docet filium inimicum
αὐτῷ καυχήσεται. ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν ἐχθροῦ ζηλώσει 3
inimicum, & coram amicis exultabit in illo.
τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἐναντίον φίλων ἀγαλλιάσεται ἐπ' αὐτῷ.
Mortuus est enim pater, & quasi non est mortuus, similem
ἐτελεύτησεν γὰρ ὁ πατὴρ, καὶ ὡς οὐκ ἀπέθανεν, ὅμοιον 4
enim sibi reliquit post se. In vita sua vidit, &
γὰρ αὐτῷ κατέλιπε μετ' αὐτόν. ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ 5
lætatus est in illo & in obitu non est contristatus
ἐφράνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη.
Contra inimicos reliquit defensorem, & amicis red-
ἐναντίον ἐχθρῶν κατέλιπεν ἀνδρα, καὶ τοῖς φίλοις ἀπ- 6
denter gratiam. Abstergent illum colla-
δοτον χάριν. ἀφεψήσουσιν ὀρθὸν καταδυναστεύοντα
vulnera eius, & in omni clamore turbabuntur vul-
τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ βοῇ ταραχθήσονται τραύ- 7
ra sua. Equus non domitus evadit durus, & filius
ματα αὐτοῦ. ἵππος ἀδάμαστος ἐκβαίνει σκληρός, καὶ υἱὸς 8
dissolutus evadit perceps. Lada filium, & pa-
ἀνειμένος ἐκβαίνει τραχηλιάς. παῖδα τίθησον τὸν καὶ ἐκ-
uere facies te. collude eum, & contristabu m. Ne con-
παιδεύσῃ σε, σύμπαιζε αὐτῷ καὶ λυπήσει σε. μὴ συγ- 9
ridem illi ne doleas, & to nouissimum qua-
γελάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ ὀδυνηθῇς, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ὀδοντι-
ras dentes. Ne des illi licentiam in iuuentute, & ne
σῃ τοὺς ὀδόντας. μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι, καὶ παρ- 10
despicias ignorantias illius. Curua collum eius
παιδεύσῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ. κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ 11
in iuuentute, & frange latera eius dum est parvus. ne
ἐν νεότητι, καὶ θλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ἕως ὑπήκοος μή-
forte indurates non obediat tibi, & erit tibi dolor animæ.
ποτε σκληρυνθεὶς ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ἔσται σοι ὀδύνη ψυχῆς.
Doce filium tuum, & operare in illo, ne in 13
παίδευσον τὸν υἱόν σου, καὶ ἐργάσαι ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν τῇ
turpitudine illius offendas. Melior pauper sanus
ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ προσκόψῃς. κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς 14
& fortis habitudine, quam dives flagellatus in corpus
καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει, ἢ πλούσιος μαστιζόμενος εἰς τὸ σῶμα
suum. Sanitas & bona habitudo melius omni auro; & corpus
αὐτοῦ. ὑγίεια καὶ εὐεξία βέλτιον παντὸς χρυσίου, καὶ σῶμα 15
validum, quam opes immensæ. Non sunt divitiæ melliores
ἰσχυρὸν ἢ ἄλβος ἀμέτρητος. οὐκ ἔστι πλοῦτος βέλτιον
sanitate corporis, & non est lætitia super gaudium cor-
ὑγείας σώματος, καὶ οὐκ ἔστιν εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρ- 16
dis. Melius mors super vitam amaram quam langue-
δίας. βέλτιον θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικρὰν ἢ ἀῤῥωστί-
rem perseverantem. Bona clausa in ore cum
αν μακρὰν ἐμμένουσαν. ἀγαθὰ κεκλεισμένα ἐπὶ στόματι κεκλεισ- 17
fo; poliminee epularum adhærentes sepulchro. Quid pro-
μένου, ἐπιθέματα βρωμάτων ἐπιθεμένα τάφῳ. τί συμ- 18
dest libatio idolo? neque enim edet, neque odorabitur.
φέρει χάρπωσις εἰδώλῳ, κωφῷ γὰρ ἐσθίειν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μὴ ὀσφρανθῇ.
Sic qui persecutionem patitur à Domino. Videns in ora-
οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου. ὁ βλέπων ἐν τοῖς ὀφ- 19
tione, & gemitibus, sicut ipsius complectens ute-
θαλμοῖς καὶ στενάζων, ἀκαρπότυπος ἐπιλαμβάνων παρ-
rum, & suspirans. Ne des in tristitiam animam tuam,
θένων καὶ στενάζων. μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν σου, 20
& ne affligas temetipsum in consilio tuo. Lætitia cor-
καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου. εὐφροσύνη καρ- 21
dis ipse vita hominis, & exultatio viri longitu-
δίας αὐτὴ ζωὴ ἀνθρώπου, καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακρο-
do dierum. Dilige animam tuam, & consolare
ἡμέρευσις. ἀγάπα τὴν ψυχήν σου, καὶ παρακάλεσον τὴν 22
cor tuum: & tristitiam longe remove à te. Mul-
καρδίαν σου, καὶ λύπην μακρὰν ἀπόπεμπε ἀπὸ σοῦ. πολ- 23
tos enim perdidit & occidit tristitia. Zelus & ira
λοὺς γὰρ ἀπώλεσε καὶ ἀπέκτεινε λύπη. ζῆλος καὶ θυ- 24
cuodia minuunt dies, & ante tempus senectam ducit cu-
μὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας, καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέ-
ra. Splendidum cor & bonum, in epulationibus
τα. ἔμπα. λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ δεῖ ἐπὶ μασι τροφῆς 26
ciborum eius curam gerat.
βρωμάτων αὐτῆς δεῖ μελετᾶσθαι.

CAP. XXXI. λα'.

Vigilia diuturna tabefacit carnes, & cura eorum
Ἀγρυπνία πλύτου ἐκτήκει σάρκας, καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς 1
auertit à somno. Cura vigiliæ repetet dormita-
ἀφίστησιν ὕπνον. μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπωτέρω ποιεῖ

tionem. & infirmitatem gravem moderate faciet sopiatur. Laboravit
γμόν, καὶ ἀρρώστημα βαρὺ ἐκοπίασε ὕπνος. ἐκοπίασε 3
duces in congregatione diuturnam. & in requie re-
πλήσιος ἐν σωματογηΐᾳ χρημάτων. καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμ-
plebitur delitiis suis. Laboravit pauper in diuturnis
πλησεται ζυθισμάτων αὐτῦ. ἐκοπίασε πλούσιος ἐν ἐλατ- 4
nunc vita. & in fine suo indigens sit.
τώσει βίου, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτῦ ἐπιδεὴς γένεται.
Qui diligit aurum, non iustificabitur; & qui sequitur cor-
ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, καὶ ὁ διώκων δια- 5
ruptionem, hic replebitur. Multi ligati sunt, gratia au-
φθορὰν, ἐπὶ πολλοῖς ἐδόθησαν χάριτι χρυ-
ri, & facta est perditio eorum contra faciem ipsorum.
σίου, ἐν ὑμνῳ ἠπατήθη ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῦ,
Lignum offensionis est sacrificantibus ei, &
ξύλον προσκόμματός ἐστι τοῖς θυσιάζουσιν αὐτῷ, καὶ 7
omnis insipiens capietur in illo. Beatus dives qui
πᾶς ἄφρων ἁλώσεται ἐν αὐτῷ. μακάριος πλούσιος ὃς 8
inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit.
εὑρέθη ἄμωμος, καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη.
Quis est hic & beatum dicemus eum? fecit enim mirabi-
τίς ἐστιν οὗτος καὶ μακαριοῦμεν αὐτόν, ἐποίησε γὰρ θαυμά- 9
lia in populo suo. Quis probatus est in illo, & perfectus est,
σια ἐν λαῷ αὐτῦ. τίς ἐδοκιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελειώθη, 10
& erit in gloriationem? Qui potuit transgredi, & non tran-
καὶ ἔσται εἰς καύχημα. τίς ἐδύνατο παρελθεῖν, καὶ οὐ πα-
gressus est, & facere malitiam, & non fecit.
ρέσται, καὶ ποιῆσαι κακίαν, καὶ οὐκ ἐποίησε. διὰ τοῦτο στη- 11
Idcò firmabuntur bona illius, & eleemosynas illius
ριωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτῦ, καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτῦ
enarrabit ecclesia. In mensâ magna cum se-
διηγήσεται ἐκκλησία. ἐπὶ τραπέζῃ μεγάλης καθη- 12
deris, ne aperias gutture tuum super illam. Et non dices,
σαι, μὴ ἀνοίξῃς στόμα σου ἐπ' αὐτῆς. καὶ μὴ εἴπῃς, 13
multa quidè quæ sunt super ipsam. Memento quoniam malum oculus
πολλά γε τὰ ἐπ' αὐτῆς. μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς 14
nequam. Nequius oculo quid creatum est? Ideò
πονηρός. πονηρότερον ὀφθαλμοῦ τί ἔκτισται; διὰ τοῦτο 15
ab omni facie lachrymatur. Quæcunque laspexerit, ne ex-
ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει. οὐ δεῖ ἐπιβλέψῃ, μὴ ἐκ- 16
tendas manum tuam. Et ne communicas ei cum eo in catino.
τείνῃς χεῖρά σου καὶ μὴ συμβλέψαι αὐτῷ ἐν τριβλίῳ.
Intellige quæ sunt proximi ex tempore, & in omni verbo cogi-
νόει τὰ τῦ πλησίον ἐκ σαυτῦ, καὶ ἐπὶ παντὶ ῥήματι διε- 18
ta. Comede ut homo apposita tibi, & non nimis
νοοῦ. φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρατεθειμένα σοι, καὶ μὴ δια-
devores, ne odio habearis. Desine prius gratia disciplinæ, &
φάγε, μὴ μισηθῇς. παῦσαι πρὸ τοῦ χάριν παιδείας, καὶ 19
ne insatiabilis, ne furti offendas. Et si in mensa
μὴ ἀπλησθῇς, μήποτε προσκόψῃς. ἐὰν δὲ ἐν ἀναμέσῳ 20
multorum sedisti, prior illis ne extendas. ma-
πλειόνων ἐκάθησας, πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖ-
num tuam. Quàm sufficiens homini erudita exigua,
ρά σου. ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, 21
& in cubiculo suo non anhelabit somnum sanctis in
καὶ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτῦ οὐκ ἀσθμαίνει. ὕπνος ὑγιὴς ἐπὶ
intellectu moderato surrexit mane, & anima eius cum eo,
ἐπιγνώμονι ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῦ μετ' αὐτῦ.
Labor vigilis & cholera & dolor intestinorum cum homine
πόνος ἀγρυπνίας καὶ χολέρα καὶ τρόφος μετ' ἀνδρὸς 22
insatiabili. Et si coactus fueris in epulis, surge per medium
ἀπλήστου. καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμασιν, ἀνάστα μεσοπο- 24
manifiens, vome & quiesces. Audi me fili, & non
ρῶν, ἔμεσον καὶ ἀναπαύσῃ. ἄκουσόν μου τέκνον, καὶ μὴ 25
spernas me, & in novissimis invenies verba mea.
ἐξουδενώσῃς με, καὶ ἐν ἐσχάτοις εὑρήσεις τοὺς λόγους μου.
In omnibus operibus tuis esto velox, & omni infirmi-
ἐν παντὶ τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐνεργής, καὶ παν ἀρρώστη- 26
tas non tibi occurret. Splendidum in panibus benedices.
μα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. λαμπρυνεῖ ἐν ἄρτοις εὐλογή- 27
re labia, testimonium pulchritudinis illius fidele. Malo
σαι χείλη, μάρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτῦ πιστή. ποτηρ 28
in pane murmurabit civitas, & testimonium virtutis
ἐν ἄρτῳ διγνωμήσει πόλις, καὶ ἡ μάρτυρία τῆς πονηρίας
illius diligens. In vino on virtutis agas, multos enim perdidit
αὐτῦ ἀκριβής. ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου, ἀπολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν 29
vinum. Fornax probat ferrum immersionem in tinctura: sic vinum
οἶνος. κάμινος δοκιμάζει σίδηρον ἐν βαφῇ· οὕτως οἶνος 30
in corde superborum se ebrietate. Additamentum vitæ vinum ho-
ἐν καρδίᾳ ὑπερηφάνων ἐν μέθῃ. ζῆλος ζωῆς οἶνος ἐν- 31
minibus. si biberis illud in mensura sua Quis vita ei qui di-
Θρώποις, ἐὰν πίνῃς αὐτὸν ἐν μέτρῳ αὐτῦ. τίς ζωὴ ἐλατ-
minuitur vino, & illud creatum est in lætum hominibus?
συμένου οἴνῳ, ἢ αὐτὸς ἔκτισται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις.
Exultatio cordis & lætitia animæ vinum epo-
ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἶνος πότι- 36
tum in tempore sufficiens. Amaritudo animæ vinum pu-
μος ἐν καιρῷ αὐτάρκης. πικρία ψυχῆς οἶνος πο- 39
tatum multum, in iracundia & ruina. Malitiosus
τάτου πολὺς, ἐν ὀργῇ καὶ καταστροφῇ. πλεονάσει
μθος παλὸς, ἐν ἀριθμῷ καὶ ἀπάτῃ μετ. πλησμονὴ 40
vam ebrietas stulti in offensionem, diminuens virtutem &
θυμὸν μεθη ἄφρονος εἰς πρόσκομμα, ἐλαττῦν ἰσχὺν καὶ
acquiretur vulnera. In convivio vini, ne redarguas
τραύματα τρώσεται. ἐν συμποσίῳ οἴνου, μὴ ἐλέγξῃς
proximum, & non despicias eum in lætitia
τὸν πλησίον, καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ
illius. Verbum improperij ne dicas illi, & ne illum
αὐτῦ. λόγον ὀνειδισμῦ, μὴ εἴπῃς αὐτῷ, καὶ μὴ αὐτὸν
premas in occasione ebrietatis eius.
θλίψῃς ἐν ἀπωσμῷ αὐτῦ.

CAP. XXXII. λϐ'.

Rectorem te constituerunt, ne exaltaris: esto illis quasi
1 Ἡγούμενόν σε κατέστησαν, μὴ ἐπαίρου. γίνου αὐτοῖς ὡς
vnus ex ipsis. Curam habe illorum, & sic
2 εἷς ἐξ αὐτῶν. φρόντισον αὐτῶν καὶ οὕτως κάθησον· καὶ
etiam vsum tui fac, & approbatus quie-
3 πᾶσαι τιμὴν χρείαν σου ποίησον, καὶ δόξωμισάς σε ἀπαυ-
sce. Vt literis propter illos & ornamentum gratia, acci-
σαι· ἵνα ὑφ' αὐτῶν δόξῃ σοι αὐτοῖς καὶ εὐκοσμίας χάριν, λά-
pias coronam. Loquere senior, decet enim te
4 βῃς στέφανον. λάλησον πρεσβύτερον, πρέπει γάρ σοι·
In diligentia autem sententia & impedes musica.
5 ἐν ἀκριβείᾳ δὲ βλησμὸς καὶ ἐμποδισὸς μουσικά.
Vbi auscultatio, non effunde loquelam. & importune ne velis vi-
6 ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχύσῃς λαλίαν, καὶ ἀκαίρως μὴ ἐπιθύ-
dere sapida. Signaculum carbunculi in ornamento auri, concentus
7 ζου. σφραγὶς ἄνθρακος δεδεμένη κόσμῳ χρυσῷ, σύγκεμα
musicorum in conuiuio vini: In fabricatione aurea
8 μουσικῶν ἐν συμποσίῳ οἴνου. ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ
signaculum smaragdi, melodia musicorum super dulce vinum.
σφραγὶς σμαράγδου, μέλος μουσικῶν ἐφ' ἡδεῖ οἴνῳ.
Loquere adolescens si necessitas tua: Vae tibi si importu-
10 λάλησον νεώτερος εἰ χρεία σου, μόλις δίς ἐὰν ἐπιτρέ-
gaueris fuerimus summâ redige sermonem. In pauca multa, esto quasi
11 πῃς. κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλίγοις πολλά, γίνου ὡς
scienS & simul tacens. In medio magnatum ne te fa-
12 γινώσκων καὶ ἅμα σιωπῶν. ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξι-
ciens aequalem. & vbi sermo, ne. multa garrulous. Ante
13 σάζου, καὶ ὅπου λόγος μὴ πολλὰ ἀδολέσχει. πρὸ
omnium festinat consilium, & ante verecundum pro-
14 βροντὴ καταπροφθάνει ἀγραπή, καὶ πρὸ αἰχμητοῦ πρόσ-
cedet gratia. In boca exaudiet, & non fa vinum:
15 κλισις ἔσται χάρις. ἐν στόμα ἐξαιρόν, καὶ μὴ ὑπερόχου,
accurre in domum, & ne desidem. Illic lude & fac
16 ὑπότηχε εἰς οἶκον, καὶ μὴ ῥαθύμει. ἐκεῖ παῖζε καὶ ποίει
cogitationes tuas. & non in peccatis, & sermone su-
τὰ ἐνθυμήματά σου, καὶ μὴ ἐν ἁμαρτίαις καὶ λόγῳ ὑπερη-
perbo. Et super hac benedicto eum qui fecit te, &
17 φάνου. καὶ ἐπὶ τούτοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε, καὶ
turbinem te de bonis suis. Qui timet
18 μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτῦ. ὁ φοβούμενος
Dominum, accipiet doctrinam eius. & qui diluculauerint,
κύριον ἐπιδέξεται τὴν παιδείαν αὐτῦ, καὶ οἱ ὀρθρίζοντές
invenient complacentiam. Qui quærit legem, replebitur ea:
19 εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. ὁ ζητῶν νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτῦ,
& simulatus scandalizabitur in eo. Qui ti-
20 καὶ ὑποκριτὴς σκανδαλισθήσεται ἐν αὐτῷ. οἱ φο-
ment Dominum invenient rectum, & instificationes quasi lumi-
βούμενοι κύριον εὑρήσουσι κρίμα, καὶ δικαιώματα ὡς φῶς
incendient. Homo peccator declinat correptionem,
21 ἐξάψουσιν. ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλίνει ἔλεγχον,
& secundum voluntatem suam inuenit confusionem.
καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτῦ εὑρίσκει σύγκεμα.
Vt consilij, non despicies intelligentiam, alienus autem &
22 ἀνὴρ βουλῆς ἢ μὴ παιδὸς δόγματα, ἀλλότριος δὲ καὶ
superbus non permittes timorem. Et postquam fecit se-
23 ὑπερήφανος οὐ καταπήξει φόβον, καὶ μὴ τὸ ποιῆσαι μὲτ'
cum fine consilio, sine consilio nihil facias, & in
24 ἑαυτὸν ἄβουλος. ἄβουλος μηδὲν φρονήσῃς, ἐν

τῇ πρώ-

faciendo ne te poniteat. In via eunte non
τοῦ πτῶσαι μὴ μεταμελοῦ. ἐν ὁδῷ ἀσκοπώματος μὴ πο- 25
cos, & non offendes in lapidosis, ne confidas in via
ρεύου, ἵνα μὴ θερσιτήσῃς ἐν λιθοβολίαις· καὶ πιστεύσῃς ἐν ὁδῷ
sine offendiculo. Et à filiis tuis cave. In om-
ἀτρεσκόπῳ, ἵνα ἐάν τοῦ τέκνων σου φύλαξῃ. ἐν παν- 26
ni opere bono credo animæ tuæ, eorum hoc est cu-
τὶ ἔργῳ ἀγαθῷ πίστευε τῇ ψυχῇ σου, καὶ γὰρ τοῦτο ἔξει τὴ- 27
stodia mandatorum. Qui credit Domino, intendat mandato, & qui
ρησις ἐντολῶν. ὁ πεποιθὼς κυρίῳ οὐ θερσιτήσει, καὶ ὁ 28
confidit in illo, non diminuetur.
πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἐλαττωθήσεται.

CAP. XXXIII. λγ'.

Timenti Dominum, non occurret malum, sed in
Τὸν φοβούμενον τὸν κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακόν· ἀλλ' ἐν 1
tentatione & iterum eruet eum. Vir sapiens non o-
πειρασμῷ καὶ πάλιν ἐξαιρέσεται αὐτόν. ἀνὴρ σοφὸς οὐ μι- 2
diet legem, at qui simulat in ea, quasi in procella
σήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκεκριμένος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι
multorum. Homo prudens credet legi, & lex
πολλαί. ἄνθρωποι συνετοὶ ἐμπιστεύσει νόμοι, καὶ ὁ νόμος 3
illi fidelis, quasi interrogatio manifesta præpara verbum, & sic
αὐτῷ πιστός, ὡς ἐρώτημα δῆλον ἑτοίμου σου λόγου, καὶ ἔτως 4
audieris: indue disciplinam, & tunc respondebis.
ἀκουεθήσῃ, συνθὴκαν παιδείας, καὶ τότε ἀποκριθήσῃ.
Rota currus præcordia fatui, & quasi axis versa-
ἔχος ἁμάξης ἀπαίδευτος μωρῷ, καὶ ὡς ἄξων στρο- 5
tilis cogitatus illius. Equus ad admissuram sicut amicus
βίλος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ. ἵππος εἰς ἔφεσιν ὡς φίλος 6
subiannator sub omni festinet himnire. Quare
μάκρος, ὑποκάτω παντὸς ἀλόγου κεκαθημένου χρεμπτεῖ. ἕξαπτ 7
dies est supra diem, & omnis lux dicit novi à
ἡμέρᾳ ἡμέραν, καὶ ἀπὸ φωτὸς ἡμέρας σεσωσμένος ἀπ' 8
Solet ignorantiæ Domini separari sunt: Et immutavit
ἡλίου· ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, καὶ ἠλλοίωσε 9
tempora & festivitates. Et ab illis exaltavit, & sanctificavit,
καιροὺς καὶ ἑορτάς. καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε, 10
& ex ipsis posuit in numerum dierum. Et hominem
καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν. ἐκ ἄνθρωπου 11
omnes à solo & ex terra creatus est Adam. In multa
πάντες ἀπὸ ἰδάφους, καὶ ἐκ γῆς ἔκτισθη ἀδάμ. ἐν πλη- 12
dine scientiæ Dominus separavit eos, & immutavit
θυ ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτούς, καὶ ἠλλοίωσε τὰς
vias eorum: Ex ipsis benedixit & exaltavit, & ex ipsis
ὁδοὺς αὐτῶν. ἐξ αὐτῶν εὐλόγησε καὶ ἀνύψωσε, καὶ ἐξ αὐτῶν 13
sanctificavit, & ad se approximavit, ab ipsis maledixit
ἡγίασε, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν, ἀπ' αὐτῶν κατηράσατο,
& humiliavit. & evertit illos à sedibus eorum.
καὶ ἐταπείνωσε, καὶ ἀνέτρεψε αὐτοὺς ἀπὸ θρόνων αὐτῶν.
Quasi lutum figuli in manu ipsius. Omnes viæ
ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ὁδοὶ 14
eius secundum beneplacitum ipsius, sic homo in manu
αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ· ὕτως ἄνθρωπος ἐν χειρὶ 15
eius qui fecit eum, ad reddendum ei secundum iudicium suum.
ποιήσαντος αὐτόν, ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ.
Contra malum bonum. & contra mortem
ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου 16
vita. Sic contra peccatorem pius, & sic
ἡ ζωή· οὕτως ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ εὐσεβής, καὶ οὕτως
contra virum religiosum peccator. Et sic a-
ἀπέναντι ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός· καὶ οὕτως ἔμ-
spice in omnia opera Altissimi, duo duo, unum contra
βλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ὑψίστου, δύο δύο, ἓν κατέναντι
unum. Et ego vigilans vigilavi: sicut qui colligit calamos
τοῦ ἑνός, κἀγὼ ἐγρηγόρησα. ὡς καλαμώμενος 17
post vindemiatores, ἐν benedictione Domini profeci, & quasi qui vindemiat
ὀπίσω ζητητῶν, ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἐφθασα, καὶ ὡς ζητῶν
replevi torcular. Animadverte quoniam non mihi soli laboravi
ἐπλήρωσα λικνίον. κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπία- 18
si, sed omnibus quærentibus disciplinam. Audite magnates
σα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ζητοῦσι παιδίαν. ἀκούσατε μεγιστᾶ- 19
nes, & rectores ecclesiæ auribus percipite. Filio & mu-
νες, ἐκ οἱ ἡγούμενοι ἐκκλησίας ἐνωτίσασθε. υἱῷ καὶ γυ- 20
neri, fratri & amico, ne dederis potestatem super te in
ναικί, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ, μὴ δῷς ἐξουσίαν ζῶντί σαυτοῦ ἐν
vita tua, & ne dederis alteri divitias tuas, ne pœ-
ζωῇ σου, καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου, ἵνα μὴ με-
tenitus ductus peccem pro eis. Dum adhuc vivis & est spiritus in te,
ταμεληθεὶς δῴης σεαυτόν. ἕως ἔτι ζῇς καὶ ἔστι πνεῦ ἐν σοί, 21
ne alienes tecipsum omni carni. Melius enim est
μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν πάσῃ σαρκί. κρεῖσσον γάρ ἐστι τὰ 22
filios indigere tui, quàm te aspicere ad manus filiorum tuorum.
τέκνα σοῦ ἐνδεῖσθαί σου, ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν σου.
In omnibus operibus tuis adsis præcellens, & ne des ma-
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐνδοξάζων, καὶ μὴ δῷς μώ- 23
culam in gloria tua. In die consummationis dierum vitæ
μον ἐν τῇ δόξῃ σου. ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς 24
tuæ, & in tempore mortis distribue hæreditatem. Pabula
σου, καὶ ἐν καιρῷ τελευτῆς σῆς δὸς κληρονομίαν. χορτά- 25
sunt & virga & onera asino, panis & disciplina &
σματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ, ἄρτος καὶ παιδεία καὶ
opera servo. Operare in disciplina, & quæres requiem.
ἔργα οἰκέτῃ. ἔργασαι ἐν παιδείᾳ καὶ ζητήσεις ἀνάπαυσιν,
Tua manus illi, & quæret libertatem. Jugum & lorum
σὰ χεῖρες αὐτοῦ, καὶ ζητήσει ἐλευθερίαν. ζυγὸς καὶ ἱμὰς 27
curvant collum, & servo malefico torturæ &
κάμπτουσι τράχηλον, καὶ οἰκέτῃ κακοῦργῳ στρέβλαι καὶ
tormenta. Immitte illum in operationem, ne vacet, mul-
βάσανοι. ἔμβαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργὴ σχο- 28
tam enim malitiam docuit ociosum. In opera conflictus
λὴν πολλὴν κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία. εἰς ἔργα κατάστησον
quemadmodum decet eum. Et si non obedierit, aggrava
αὐτὸν ὡς πρέπει αὐτῷ. καὶ ἐὰν μὴ ὑπακούσῃ, βάρυνον τοὺς 29
compedes eius. Et non abundes omni carni, & sine
πόδας αὐτοῦ. καὶ μὴ ὄκνει δοῦναι πάσῃ σαρκί, καὶ μὴ ἄκλη 30
medicio non facias aliquid. Si est tibi servus, sit tibi sicut
ρόσῃς μὴ ποιήσῃς μηδέν. εἰ ἔστι σοι οἰκέτης, ἔστω σοι ὡς
anima tua, quoniam in sanguine acquisisti illum. Si est tibi servus,
ἡ ψυχή σου, ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν. εἰ ἔστι σοι οἰκέτης, 31
tracta eum ut fratrem, quoniam tamquam anima tua indigebis ea.
ἄγε αὐτὸν ὡς ἀδελφόν, ὅτι ὡς ψυχῆς σου δεηθήσῃς αὐτοῦ.
Si malefecerit ei iniuste, & tulerit aufugerit,
ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν ἀδίκως καὶ ἀπέλθῃ ὑποφεύγων, 32
in qua via quæres eum?
ἐν ποίᾳ ὁδῷ ζητήσεις αὐτόν;

CAP. XXXIIII. λδ'.

Vana spes & mendacia imprudentem virum, & in-
Κενὰ καὶ ἐλπίδες καὶ ψεῦδος ἀσυνέτῳ ἀνδρὶ, καὶ ἐνύ- 1
somnia elevant stultos. Quasi qui apprehendit umbram &
πνια ἁναπτεροῦσιν ἄφρονας. ὡς ὁ ἐφαπτόμενος σκιᾶς καὶ 2
persequitur ventos, sic qui intendit insomniis. Hoc secundum
διώκων ἀνέμους, οὕτως ὁ ἐπιχεῖν ἐνυπνίοις. τοῦτο κατὰ 3
hoc visio insomniorum, ante faciem similitudo
τοῦτο ὅρασις ἐνυπνίων, κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα
facies. Ab immundo quid mundabitur? & à
προσώπου. παρὰ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται καὶ 4
mendace quid verum erit? Vaticinium & augurium &
παρὰ ψεύδους τί ἀληθεύσει; μαντεία καὶ οἰωνισμοὶ καὶ 5
insomnia, vana sunt. Et sicut parturienti phantasiæ cordis tui
ἐνύπνια, μάταιά ἐστι. καὶ ὡς ὀδυνώσης φαντασίαι καρδίας σου
cor. Nisi ab Altissimo missus fuerit in visitationem tua,
ἡ καρδία. ἐὰν μὴ παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν ἐπισκοπῇ σου,
ne dederis in illa cor tuum. Multos enim deceperunt
μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου. πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε 7
insomnia, & exciderunt sperantes in illa. Sine
τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς. ἄνευ 8
mendacio consummabitur lex, & sapientia ori fidei con-
ψεύδους συντελεσθήσεται νόμος, καὶ σοφία στόματος πε-
summatio. Vir qui vagatus est non multa. & nullum ex-
πλάνησε. ἀνὴρ πεπλανημένος ἔγνω πολλά, καὶ ὁ πολύπει- 9
pertus enarrabit intellectum. Qui non expertus est novit pauca.
ρος ἐκδιηγήσεται συνίσεν. ὃς μὴ ἐπειράσθη οὐδὲν ὀλίγα.
Ad quæ deceptus sit multiplicat astutiam. Multa vi-
ἐὰν πεπλανημένος πληθύνει πανουργίαν. πολλὰ ἑώρα- 11
di in deceptione mea, & sublimior verborum meorum.
κα ἐν τῇ πλάνῃ μου, καὶ ὑπὲρ τὰ λόγια μου,
intellectus meus. Plures usque ad mortem periclitatus tua, &
συνέσεις μου. πλειοτάκις ἕως θανάτου ἐκινδύνευσα· καὶ 12
liberatus sum, horum gratia. Spiritum timentium Do-
ἐλευθερώθην, τούτων χάριν. πνεῦμα φοβουμένων τὸν κύ- 13
minum vivet. Nam spes illorum in salvantem illos
ριον ζήσεται. καὶ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σώζοντα αὐτούς.
Qui timet Dominum, nihil timebit, & non
ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, οὐδὲν δειλιάσει, καὶ οὐ μὴ 14
trepidabit, quoniam ipse spes eius. Timentis Dominum,
δειλιάσῃ ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ. φοβουμένου τὸν κύριον, 15
beata anima. Cui intendis, & quod quis firmamentum
μακαρία ἡ ψυχή. τίνι ἐπέχει, καὶ τίς αὐτοῦ στήριγμα.

Oculi Domini super amantes eum, pro-
οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ὅλη τὰς ἀγαπώσας αὐτὸν, ὑπερα- 19
tectio potentiæ & firmamentum fortitudinis. Tegmen ab ar-
σπισμὸς δυνατείας καὶ στέγασμα ἰσχύος. σκέπη ἀπὸ καύ-
dore, & tegmen à meridie, custodia ab offenso-
σωνος, καὶ σκέπη ἀπὸ μεσημβρίας, φυλακὴ ἀπὸ προσκόμ-
ne, & adiutorium casus. Exaltans animam, & illu-
ματος καὶ βοήθεια πλώσεως. ἐπῶρον ψυχὴν καὶ φω- 20
minans oculos, sanitatem dans vitam & benedictionem. Sacrifi-
τίζων ὀφθαλμοὺς, ἴασιν διδοὺς ζωὴν καὶ εὐλογίαν. θυσιά- 21
cans ex iniusto, oblatio ridicula, & non in benepla-
ζων ἐξ ἀδίκου, προσφορὰ μωμοκτημόνη, καὶ οὐ εἰς εὐδο-
citum donaria iniquorum. Non complacet Altissimo oblationi-
κίαν δωρήματα ἀνόμων. οὐκ εὐδοκεῖ ὁ ὕψιστος προσφο- 23
bus impiorum, neque in multitudine sacrificiorum propitiabitur pro peccatis
ραῖς ἀσεβῶν, οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἐξιλάσεται ἁμαρτίας.
Sacrificans filium coram patre suo, qui adducit sacrificium
Θύων ὡσεὶ ἐκ τῶ πατρὸς αὐτοῦ ὁ προσφέρων θυσίαν 24
ex substantia pauperum. Panis indigentium, vita pauperum,
ἐκ χειμάτων πενήτων. ἄρτος δεῖται ἀνδρὸς ζωὴ πλουσίου, 25
qui defraudat illum, homo sanguinum. Occidens proxi-
ὁ δὲ στερῶν αὐτὸν αἵματος φονεύων τὸν πλη-
mum, auferens consilium: Et effundens sanguinem, defrau-
σίον ὁ ἀφαιρούμενος συμβίωσιν. καὶ συκοφάν αἷμα ὁ δίκτυ- 27
dans mercedem mercenarii. Vnus ædificans, & vnus destruens, quid
ων μισθὸν μισθωτοῦ. εἷς οἰκοδομῶν καὶ εἷς καταλύων, τί 28
lucrantur plus quàm laborem? Vnus orans, & vnus maledi-
ὠφελῶσι πλεῖον ἢ κόπος; εἷς ὀρόμενος καὶ εἷς καταρώμε- 29
cens, cuius vocem exaudiet dominus? Qui iniungitur
νος, τίνος φωνὴν εἰσακούσεται ὁ δεσπότης; βαπτιζόμενος 30
à mortuo, & iterum tangit eum, quæ vtilitas in
λουτρῷ αὐτοῦ καὶ πάλιν ἁπτόμενος αὐτοῦ, τί ὄφελος ἐκ τοῦ
lauacro illius? Sic homo qui ieiunat in pecca-
λουτροῦ αὐτοῦ; οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων ὅλη τὰς ἁμαρ- 31
tis suis, & iterum vadens & hæc facions
πάλιν αὐτοῦ· καὶ πάλιν προσεύξεται καὶ τίνα ποιεῖ τὰς
quis exaudiet orationem illius? & quid proficit in
ταπεινώσεις αὐτοῦ;

CAP. XXXV. λέ.

Qui conseruat legem, multiplicat oblationem: Sacrifica-
Ὁ φυλάσσων νόμον πλονάζει προσφορᾶς· θυσιά- 1.2
tor saluatus, qui attendit mandata. Et retribuens
ζων σωτήριον ὁ προσέχων ἐντολαῖς· καὶ ἀποδιδοὺς 3
gratum vt qui offert similaginem; & qui facit elemosynam,
χάριν ὡς προσφέρων σεμίδαλιν· καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνας, 4
sacrificator laudis. Beneplacitum Domini est recedere ab ini-
θυσιάζων αἰνέσεως. δόκησις κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πο- 5
quitate, & propitiatio recedere ab iniustitia. Ne appareas
νηρίας, καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι ἀπὸ ἀδικίας. μὴ ὀφθῇς ἐ- 6
ante Dominum vacuus. Omnia enim hæc gratia mandato-
νώπιον κυρίου κενός. πάντα γὰρ ταῦτα χάριτος ἐντολῆς. 7
Oblatio iusti impinguat altare; & suauis
ἡ προσφορὰ δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, καὶ ἡ εὐω- 8
odor eius in conspectu Altissimi. Sacrificium viri
δία αὐτῆς ἐνώπιον ὑψίστου. θυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή, 9
iusti acceptabile & memoria eius non tradetur oblitioni. In bono
καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ ἐκλειφθήσεται. ἐν ἀγαθῷ 10
oculo glorifica Dominum, & ne diminuas primitias
ὀφθαλμῷ δόξασον τὸν κύριον, καὶ μὴ σμικρύνῃς ἀπαρχὰς
manuum tuarum: In omni dato hilarifica vultum tuum,
χειρῶν σου. ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου, 11
& in lætitia sanctifica decimas. Da Altissimo secundū
καὶ ἐν ἀγαλλιάσει ἁγίασον δεκάτην. δὸς ὑψίστῳ κατὰ 12
donum eius, & in bono oculo ad inuentionem ma-
τὸ δόσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθάρισον χεῖ-
nuum tuarum. Quoniam Dominus retribuens est, & retribuet septu-
ρας. ὅτι κύριος ἀνταποδιδοὺς ἐστὶ, καὶ ἀνταποδώσει ἑπτα- 13
plum: ne dimmuas ei dona. Non enim suscipiet: & non
πλάσια· μὴ δῷς αὐτῷ. οὐ γὰρ προσδέξεται, καὶ μὴ 14
intendas sacrificio iniusto. Quoniam iudex Dominus est, & non est
ἔστιν προσωποληψία, ὅτι κριτὴς κύριός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι 15
apud illum opinio personæ. Non accipiet Dominus perso-
πρόσωπον ἀπ' αὐτοῦ δόξα προσώπου. οὐ λήψεται κύριος πρόσω- 16
nam super pauperem, & deprecationem iniuriæ audiet. Non
πον ἐπὶ πτωχῷ, καὶ δέησιν ἀδικουμένου εἰσακούσεται. οὐ μὴ 17
despicies supplicationem pupilli & viduam si effundat loquelam.
ὑπερίδῃ ἱκετηρίαν ὀρφανοῦ καὶ χήρας ἐὰν ἐκχέῃ λαλιάν. 18
Nonne lacryma vidue ad maxillam deseendit & ex-
οὐχὶ δάκρυον χήρας ἐπὶ σιαγόνα καταβαίνει; καὶ ἡ κα- 18
clamatio eius super eum qui deduxit eam. Qui colit
τοίκησις αὐτῆς ἐπὶ τὸν καταγαγόντα αὐτό. θεραπεύων 20
in beneplacito suscipietur, & deprecatio illius vsque ad nubes
ἐν εὐδοκίᾳ δεχθήσεται, καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως τῶν νεφελῶν
attinget. Oratio humilis nubes penetrauit, & donec
συνάψει. προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διελεύσεται, καὶ ἕως 21
appropinquet, non consolabitur, & non discedet donec respe-
προσαγάγῃ, οὐ μὴ παρακληθῇ καὶ οὐ μὴ ἀποστῇ ἕως οὗ ἐπι-
xerit Altissimus, iudicabit iustos, & faciet iudicium.
σκέψῃται ὁ ὕψιστος. κρινεῖ δικαίους, καὶ ποιήσει κρίσιν.
Et Dominus non tardabit, 22
καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βραδύνῃ, οὐδὲ μὴ μακροθυμήσῃ
in illis iustis. Quousque conterat lumbos crudelium,
ἐπ' αὐτοῖς ὁ κριτὴς, ἕως ἂν ἐκλίπῃ τοὺς ὀσφῦς ἀπὸ ὑπο-
Et gentibus reddat vindictam, donec e tibi auferat
μονῆς 23
καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀποδώσει ἐκδίκησιν· ἕως ἐξέλῃ πλῆ-
diuersorum insolentes & frangat superbiam contrarii. Donec re-
θος ὑβριστῶν καὶ θραύσῃ ῥάβδους ἀδίκων συναντήσῃ. ἕως ἀπο- 24
ddat hominis secundum actus eius, & opera
δώσῃ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα
hominum secundum cogitationes eius. Donec reddat ei
ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ. ἕως ἀπόδῃ τῷ 25
iudicium populi sui, & lætificabit eos in misericordia
πλησίον κρίσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει
sua. Quam pulchra misericordia in tempore tribulationis, quasi nubes
αὐτοῦ. ὡς ὡραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως, ὡς νεφέλη
pluuiæ in tempore siccitatis.
ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

CAP. XXXVI. κϛ.

Miserere nostri Domine, Deus omnium, & respice,
Ἐλέησον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον, 1
Et immitte timorem tui super omnes gentes non re-
καὶ ἐπιβαλὲ τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ μὴ ἐκ- 2
quirentes te: Leue manum tuam super gentes alienas,
ζητοῦντά σε. ἵνα γνῶσι τὴν χειρά σου ἐπ' ἔθνη ἀλλότρια, 3
videant potentiam tuam. Sicut in conspectu eorum
ἐδικαίωσας τὴν δυναστείαν σου. οὕτως ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν 4
sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificeris in
ἡμῖν ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλυνθήσῃ ἐν 5
eis. Et cognoscant te sicut & nos te cogno-
αὐτοῖς. καὶ ἐπιγνώτωσάν σε καθάπερ καὶ ἡμεῖς σε ἐγνω- 6
uimus quia non est Deus præter te Domine. Innoua signa,
μεν ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κύριε. καίνισον σημεῖα, 7
& immuta mirabilia. Glorifica manum & brachium
καὶ ἀλλοίωσον θαυμάσια. δόξασον χεῖρα καὶ βραχίο- 8
dexteram, vt enarrent mirabilia tua. Excita
να δεξιόν, ὅπως διηγῶνται τὰ θαυμάσιά σου. ὀργὴν 9
furorem, & effunde iram. Tolle aduersarium & remoue
θυμοῦ καὶ ἔκχεε ὀργήν. ὕπεξελε ἀντίδικον καὶ ἔκτεινον 10
inimicum. Accelera tempus, & memento eius, & enar
ἐχθρόν. ἀπόσπευσον καιρὸν, καὶ μνήσθητι ὅρκου, καὶ ἐκδιηγη- 11
rentur nihi mirabilia tua. In ira ignis deuo-
σάτωσάν σου τὰ θαυμάσια οἱ σῳζόμενοι. ἐν ὀργῇ πυρὸς κατα- 12
rentur qui saluantur, & malefacientes populi tui mise-
βρωθήτωσαν ὁ σῳζόμενος, καὶ οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου ἀφεί- 13
riam perdinoeum. Contere capita principum gentium
σαι ἀπώλειαν. συντρῖψον κεφαλὰς ἀρχόντων ἐθνῶν 14
dicentium, Non est præter nos. Congrega omnes tribus
λεγόντων, οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν. συνάγαγε πάσας φυλὰς 15
Iacob, & hæreditabunt eas sicut ab initio.
Ἰακώβ· καὶ κατακληρονομήσουσιν αὐτὰς καθὼς ἀπαρχῆς. 16
Miserere populi Domine vocati in nomine tuo, & Is-
ἐλέησον λαὸν κύριε κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου, καὶ Ἰσ- 17
rael quem primogenitum nominasti. Miserere ciuitatis sanctifi-
ραὴλ ὃν πρωτότοκον ὠνόμασας. οἰκτειρησον πόλιν ἁγιά- 18
cationis tuæ Hierusalem, loci quietis tuæ. Repie
σεώς σου Ἱερουσαλὴμ τόπον καταπαύσεώς σου. πλῆσον 19
Sion exultare oracula tua, & à gloria tua populum
Σιὼν ἀρᾶς τὰ λόγιά σου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν 20
tuum. Da testimonium in initio creaturis tuis, & suscita
σου. δὸς μαρτύριον τοῖς ἀπ' ἀρχῆς κτίσμασί σου, καὶ ἔγειρον 21
prophetas in nomine tuo. Da mercedem sustinentibus
προφήτας ἐπ' ὀνόματί σου. δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένου- 22
te, & prophetæ tui fideles habeantur. Exaudi De-
σι, καὶ οἱ προφῆταί σου ἐμπιστοι φανήσονται. εἰσάκουσον κύ- 23
mine deprecationem seruorum tuorum. Secundum benedictionem Aaron
ριε δέησιν τῶν δούλων σου. κατὰ τὴν εὐλογίαν ἀαρὼν 24
ἐπὶ τὸν

de populo tuo, & cognoscent omnes qui super terrã quoniã
σὺ εἶ τὸ λαῦ σου, καὶ γνώσονται πάντες οἱ ὅλι τῆς γῆς, ὅτι
tu Dominus sæculorum. Omnem escam comedet venter: est
σὺ κύριος τῦ αἰώνων. πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία, ἔστι 20
autem cibus melior. Gustus gustat ci-
δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον. φάρυγξ γὰρ βρῶμα 21
bos venenosos, sic cor prudens verba mendacia. ❦ Cor
τὰ θήρας, ὕπως καρδία συνετὴ λόγοις ψεύδους. καρδία 22
dissertum dubii tristitiam. & homo multum expertus retri-
σκληρὴ διώξει λύπην, καὶ ἀνθρωπος πολύπειρος αὐξα-
buet ei. Omne masculum suscipiet mulier, usticum
νοῦσα αὐτῦ. πᾶν ἄρσεν διδέξεται γυνή, ἔστι γὰρ 23
filia (quam) filia melior. Species mulieris exhilarat
θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων. καὶ κάλλος γυναικὸς ἐφευρεῖν 24
faciem, & super omnem concupiscentiam hominum superaudacia,
φόβητρον, καὶ γὰρ πᾶσαν δίψυχίαν ἀνθρώπε ὑπερβάλλει,
Si est in lingua misericordia & mansuetudo & clementia. non est
εἰ ἔστι δὲ γλώσσης ἔλεος καὶ πραΰτης καὶ ἵασις. οὐκ ἔστι 25
vir illum secundum filios hominum: Qui fulsidet mulie-
ὁ ἀνὴρ αὐτῆς κατ' υἱὸς ἀνθρώπων. ὁ κτεώμενος γυναῖ- 26
rem melior possessionem, adiutorium secundũ ipsum & columna quie-
κα ὑπερέχει κτήσεως, βασιν κατ' αὐτὸν καὶ σθένος ἀνα-
tis. Ubi nõ est sepum, dispicitur possessio: &
παύσεως. ὅπου οὐκ ἔστι φραγμός, διαρπαγήσεται κτῆμα· καὶ 27
ubi non est mulier, ingemiscet peregrinans. Quis enim confidet
ὅπου ἔστι γυνὴ, στενάξει πλανώμενος. τίς γὰρ πῖς διοῖ 28
expedito latroni erranti de cuniculo in cuniculum: sic
ἀζύγῳ λυκὴ σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν· οὕτως
homini non habenti nidum. & despiciens ubicunq. adsiderauerit,
ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι κοιτὶδ καὶ καταλύοντι ὅπου ἐὰν σκίσῃ.

CAP. XXXVII. λζ.

Omnis amicus dicet, Amicus sum & ego: sed est amicus nomine
Πᾶς φίλος ἐρεῖ, φιλίασα κἀγώ, ἀλλ' ἔστι φίλος ὀνόματι 1
solum amicus. Nonne tristitia mauet vsq ad mortem sodalis &
μόνον φίλος. οὐχὶ λύπη μέχρι θανάτου; ἑταῖρος καὶ 2
amicus versus in inimicitiam. O prana cogitatio,
φίλος τροπώσεως εἰς ἐχθραν. ὦ πονηρὰ ἐνθύμησις, 3
vnde inuoluta es cooperire aridam in dolositate?
πόθεν ἐκυλίσθης καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι.
Sodalis amico comitans in lætitia, & in tempore
ἑταῖρος φίλῳ συνοδεύων ἐν ἐυφροσύνῃ, καὶ ἐν καιρῷ 4
tribulationis erit contrarius. Sodalis cum amico fimul laborat causa
θλίψεως ἔσται ἀπέναντι. ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν 5
ventris, & contra hostem occipiet sectum. Non obli-
γαστρός, καὶ ἔναντι πολεμίου λήψεται ἀσπίδα. μὴ ὅλι- 6
scaris amici in anima tua, & non memor fis illum in
λάθου φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ μὴ μνημονεύσῃς αὐτῦ ἐν
damnis tuis. Ne confilieris cum eo qui reuereatur te,
χρήμασί σου. μὴ βουλεύου μὲ τῷ ὑποβλεπομένῳ σε, 7
& à nelantibus te abscende consilium. Omnis consi-
καὶ λάθ' τῦ ζηλωτύπου σε κύνα βουλὴ. πᾶς σύμ- 8
liarius auferet consilium, sed est qui consiliatur in sepsum.
βουλος ἐξαιρεῖ βουλὴν, ἀλλ' ἔστι συμβουλίων εἰς ἑαυτόν.
A consiliario seruus animam tuam. & seruus prim
λάβε συμβούλῳ φύλαξαι ψυχήν σου, καὶ γνῶθι φρόνη- 9
quam eius necessitas. Et enim ipse sibi consulit, ne
σιν τίς αὐτῦ χρεία. καὶ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ συμβουλεύεται, μή-
forte iaciat in te sortem. Et dabit tibi. Bona via tua
ποτε βάλῃ λάχνη σοὶ κλῆρον· καὶ ἐρεῖ σοι, καλὴ ὁδός σου, 10
& stabit è contrario ut videndum quod eventurum est tibi.
καὶ στήσεται ἐξεναντίας ἰδεῖν τὸ συμβησόμενόν σοι.
Ne consilieris cum eo qui reuereatur te, & à
μὴ συμβουλεύου μὲ τῷ ὑποβλεπομένῳ σε, καὶ λάθ' τῦ 11
nelantibus te abscende consilium. Cum muliere de pel-
ζηλωτύπου σε κρύψῃ βουλὴ. μὲ γυναικὸς περὶ ἀντι-
lice ense, & cum tumido de bello. Cum mercã-
δίκε αὐτῆς, καὶ μὲ δειλοῦ περὶ πολέμου· μὲ ἐμπό- 12
tore de commutatione, & cum emente de venditione.
ρου περὶ μεταβολίας, καὶ μὲ ἀγοραζόντος περὶ πράσεως.
Cum inuido de gratitudine, & cum immisericordi
μὲ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας, καὶ μετὰ ἀνηλεήμονος 13
de beneficentia. Cum piger de omni opere, &
περὶ χρησοποιΐας. μὲ σκοπροῦ περὶ παντὸς ἔργου, καὶ 13
cum mercenario annuali de consummatione. seruo pigro de
μετὰ μισθίου ἐνιαυσίου περὶ σωτηλείας. δικέτῃ ἀργῷ περὶ
multa operatione. Ne attendas super his de omni consul-
πολλῆς ἐργασίας. μὴ ἐπέχε δὲ τούτοις περὶ πάσης συμ- 14
tatione. Sed cum viro pio assiduo esto, quem
βουλίας. ἀλλ' ἢ μὲ ἀνδρὶ εὐσεβεῖ ἐνδιατρίβε· ὃν ἂν 15

cognoueris conseruantem mandata Domini. Qui in anima
16 δέησίς σωτηρησάτω ἐντολὰς κυρίου, ὃς ἐν τῇ ψυχῇ
sua secundum animam tuam, & si effluxerit, cor dolebit tibi.
αὐτῦ κατὰ τὴν ψυχήν σου, καὶ ἐὰν πλανήσῃς, συναλγήσει σοι.
Et consilium cordi statue, non unum est tibi fidelius eo.
17 καὶ βουλὴ καρδίας σπουδὴ, οὐ γὰρ ὅτι σοι πιστότερος αὐτῆς.
Anima enim viri nunciare aliquando consuevit, magis quam
18 ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν εἴωθεν εἰδότι, ἢ
septem speculatores sedentes in excelso specula. Et in
19 ἑπτὰ σκοποὶ καθήμενοι ὑπὲρ μετεώρου θέασεται. ❦ δεῖ
omnibus his deprecare Altissimum, vt dirigat ventas
πᾶσι τούτοις δεήθητι τῦ ὑψίστου, ἵνα κατευθύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὰ
vias tuas. Initium omnis operis, verbum, & ante omnem
20 ὁδόν σου. ἀρχὴ παντὸς ἔργου, λόγος, καὶ πρὸ πάσης
actum consilium. Vestigium mutationis gaudij vultus.
21 πράξεως βουλή. ἴχνος ἀλλοιώσεως χαρᾶς πρόσωπον.
Quatuor partes orientur. bonum. malum. vita. mors.
τέσσαρα μέρη ἀνατείλει, ἀγαθὸν, κακὸν, ζωὴ, θάνατος,
& dominatrix illorum assidue lingua est. Est vir
22 καὶ ἡ κυριεύουσα αὐτῶν διὰ γλώσσης ἐλεγκτός. ἔστιν ἀνὴρ
astutus multorum crudelis, & propriæ animæ inutilis
πανοῦργος πολλῶν πανδυτὴς, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἄχρηστός
est. Est sapibilitans in lamentationibus odibilis hic omnis
23 ἐστι. ἔστι ὁ σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητός, ἐλάττωσις πάσης
sapientiæ defraudabitur. Non ea in dies est illi à Domino
24 σοφίας καθυστερίσει. ❦ ὡς γὰρ ἐδόθη αὐτῷ ὑπὸ κυρίου
gratia, quæadmodum omni sapientia prouidus est. Est sapiens proprium amo-
25 χάριες, ὅτι πάσης σοφίας ἐνάρετος. ἔστι σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυ-
rem. & fundus intellectus eius in ore laudabitur
χῇ, καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτῦ δῆλοι ἀγαθοί.
Vir sapiens suam plebem erudit, & fructus
26 ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτῦ λαὸν παιδεύσει, καὶ οἱ καρποὶ τῆς
intellectus illius fideles. Vir sapiens implebitur bene-
27 συνέσεως αὐτῦ πιστοί. ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐ-
dictionis, & beatum dicent eum omnes videntes. Vita
λογίας, καὶ μακαρισθήσεται αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶντες. ζωὴ
viri in numero dierum. & dies Israel innume-
28 ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν· οἱ δὲ ἡμέραι τῦ Ἰσραὴλ ἀναρι-
rabiles. Sapiens in populo suo hæreditabit gloriam, &
29 θμήτοι. σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτῦ κληρονομήσει δόξαν, καὶ
nomen illius erit in sæculum. Fili, in vita tua
30 τὸ ὄνομα αὐτῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. τέκνον ἐν ζωῇ σου
tenta animam tuam, & vide quid malum illi. & non
πείραζε τὴν ψυχήν σου, καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ
des illi. Non enim omnia omnibus creaturis. & non omnes
31 δῷς αὐτῇ. οὐ γὰρ τὰ πάντα πᾶσι συνάρεσε, καὶ οὐ πᾶσι
animæ in omni complacet. Non fis insatiabilis in omnibus de-
32 ψυχὴ ἐν παντὶ διδυμεῖ. μὴ ἀπλησιάσῃς ἐν πάσῃ τρυ-
lectis, & ne effundaris super epulas. In multis enim ef-
33 φῇ, καὶ μὴ ἐπιχρωθῇς διὰ ἰδιώματον. ἐν πολλοῖς γὰρ βρώ-
cris infirmitas, & infatiabilitas appropinquabit vsq ad cholerã.
ματον ἔσαι νόσος, καὶ ἡ ἀπλησία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας.
Propter insatiabilitatem multi obierunt. at attendens
34 διὰ ἀπλησίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν, ὁ δὲ φειδόμενος
adiciet vitam.
φειδόσῃ ζωήν.

CAP. XXXVIII. μ'.

Honora medicum ad necessitatem honorabis eum. etenim
1 Τίμα ἰατρὸν φὸς τὰς χρείας τιμιεῖς αὐτὸν· καὶ γὰρ
illum creauit Dominus. Ab eum Altissimo est medela. &
2 αὐτὸν ἔκτισεν ὁ κύριος. ἀπὸ γὰρ ὑψίστου ὅσιν ἴασις, καὶ
à rege accipiet gloriam. Scientia medici exal-
3 ἀπὸ βασιλέως λήψεται δόξαν. ἐπιστήμη ἰατροῦ αὐξή-
tabit caput illius, & coram magnatibus in admiratione
σει κεφαλὴν αὐτῦ, καὶ ἐναντίον δυναστῶν θαυμασθήσε-
erit. Dominus creauit de terra medicamina, & vir prudens
4 ται. κύριος ἔκτισε ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος
non grauabitur illis. Nonne à ligno indulcata est aqua,
5 οὐ βδελυχθήσεται αὐτοῖς. οὐχὶ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ,
ad cognoscendum virtutem eius. & dedit homini
6 εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτῦ· καὶ ἔδωκε ἀνθρώποις
ipse dedit hominibus scientiam, vt glorificetur in
αὐτὸς ἐδόξασε ἀνθρώπους ἐν τοῖς
mirabilibus suis. In illis curans, & abstulit dolo-
7 θαυμασίοις αὐτῦ. ἐν αὐτοῖς ἰώμενος καὶ ἦρε πόνον
rem. Vngentarius in his faciet misturam. & non consum-
8 αὐτῦ. μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μίγμα, καὶ ἡ μὴ στεῦ-
mabuntur opera eius. & pax ab illo est super fa-
σθῶσι τὰ ἔργα αὐτῦ, καὶ εἰρήνη παρ' αὐτῦ ἐστὶ διὰ πρό-
πώπου

eum terra. Fili in infirmitate tua ne despi-
σὺ πυ τῆς γῆς. τέκνον ἐν ἀῤῥωστίαι σου μὴ ὀλιγω- 9
ces, sed ora Dominum, & ipse sanabit te. Auerte
ρήσῃς, ἀλλ' ὄψαι κυρίῳ καὶ αὐτὸς ἰάσαι σε. ἀπόστηθι 10
ab eo re. & dirige manum, & ab omni peccato
πλημμελείας, καὶ σῶσον χεῖρα, καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας
munda eum. Da suauem odorem & memoriam si
καθάρισον καρδίαν. δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμ- 11
lam, & impinguа oblationem, quasi non existens. &
μιδάλεως, καὶ πίανον θεοῦ φορᾶν, ὡς μὴ ὑπάρχων· καὶ
medicum da locum. Et enim illum Dominus creauit, & non dis-
ἰατρὸς δὸς τόπον. καὶ γὰρ αὐτὸν ὁ κύριος ἔκτισε, καὶ μὴ ἀπο- 12
cedat à te, & enim illius necessitas. Est quando tempus, & in manu
στήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. ἔστι ὅτε καιρός, καὶ ἐν χει- 13
bus eorum fusion odor. Et enim ipse Dominum deprecabuntur, ut
σὶν αὐτῶν εὐωδία. καὶ γὰρ αὐτὸν κυρίου δεηθήσεται μᾶλλον 14
det illi requiem & famosam gratia conuersationis.
ἐν ἀνέσει αὐτοῦ εὐφημίαν καὶ ἔσται χάρις ἐμβιώσεως.
Qui peccat in conspectu eius qui fecit
ὁ ἁμαρτάνων ἐναντίον τοῦ ποιήσαντος αὐτόν, ἐμπέσοι εἰς 15
eum, incidat in manus medici. Fili super mortuum produc lachrymas, &
χεῖρας ἰατροῦ. τέκνον ἔκλαυσον κατάρχου ἀδάκρυα, καὶ ὡς 16
quasi dira passus incipe luctus; secundùm autem iudicium illius.
ὡς δεινὰ πάσχων ἄρξαι θρήνων· καὶ ἐν τῷ κρίσει αὐτοῦ,
corpus eius illud. & non despernas sepulturam
περίσκυλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν
illius. Acerbum sit fletum, & accurde planctum,
αὐτοῦ. πίκρασον κλαυθμὸν, καὶ θρήνων κοπετόν. 17
& sit luctus secundum dignitatem eius. Dem
καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. ἡμέρας 18
vnam & duo gratia detractionis. & consolare te tristitia ex
μίας καὶ δύο χάριν ὀνειδισμοῦ, καὶ παράκλησιν λύπης ἔκ-
sa. A tristitia enim procedit mors, & tristitia cor-
κβα. ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, καὶ λύπη καρ- 19
dis fractus vires. In tristitia permanet & tristitia, &
δίας κάμπτει ἰσχύν. ἐν πτωχείᾳ παραμένει ἡ λύπη, καὶ 20
vita pauperis maledictus cordis. Ne des in tristitiam
βίος πτωχοῦ κατάρα καρδίας. μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν 21
cor tuum, repelle eam memor nouissimorum. Ne
καρδίαν σου, λογίσαι αὐτὴν μηδεὶς τὰ ἔσχατα. μὴ 22
obliuiscaris, non enim est redeus, & huic non proderis. &
ἐπιλάθῃ, οὐ γὰρ ἔστιν ἐπάνοδος, καὶ τούτῳ οὐκ ὠφελήσεις, καὶ
tibimet malefactes. Memento iudicij mei, quoniam sic &
σεαυτὸν κακώσεις. μνήσθητι τὸ κρίμα μου, ὅτι οὕτως καὶ 23
tuum mihi heri, & tibi hodie. In requie mortui
τὸ σὸν ἐμοὶ χθές, καὶ σοὶ σήμερον. ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ 24
requiescere fac memoriam eius, & consolare te in
κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ παρακλήθητι ἐπ'
illo in exitu spiritus sui. Sapientia scribæ
αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. σοφία γραμματέως 25
in opportunitate otij, & diminuens operis suo non
ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, καὶ ὁ ἐλαττούμενος πράξει αὐτῆς οὐ
erit sapiens. Ioquo erit sapiens qui tenet aratrum, qui glo-
σοφισθήσεται. τίνα σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ῥάβδου, καυ- 26
riatur in iuste stimulo: boues agitans & euertens
χώμενος ἐν βουσὶ κέντρου. βίας ἑλαύνων & ἀλαζονόμε-
in operibus eorum: & narratio eius in filijs taurorum.
νος ἐν ἔργοις αὐτῶν καὶ ἡ δίνησις αὐτοῦ ἐν μόσχοις ταύρων.
Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia
καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔλακας, καὶ ἡ ἀγρυπνία 27
eius in pabula scrofas vaccarum. Sic omnis faber &
αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων. οὕτως πᾶς τέκτων καὶ 28
architectus, qui noctem tanquam diem transigit. Qui sculpunt
ἀρχιτέκτων, ὅστις νύκτωρ ὡς ἡμέραν διάξει. οἱ γλύφοντες
sculpturas signaculorum, & mutationi eius immorabit varie-
γλύμματα σφραγίδων, καὶ ἐπιμονὴ αὐτοῦ ἀλλοιώσεως πει-
tatem. Cor suum dabit ad assimilandam picturam:
κιλίας. καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίας,
& vigilia eius perficere opus. Sic faber terrarium
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ συντελέσαι ἔργον. οὕτως χαλκεὺς 29
sedens iuxta incudem, & considerans in opere ferreo.
καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, καὶ κατανοῶν ἐν ἔργῳ σι-
ri. Vapor ignis liquefacies carnem eius, & in calore
δήρου. ἀτμὶς πυρὸς τήξει σάρκας αὐτοῦ, καὶ ἐν θέρμῃ
fornacis pugnabit. Vox malleï à tundendo mo-
καμίνου ἀγωνιεῖται. φωνὴ σφύρας καὶ ἄκμονος κα- 30
nabit auricu eius, & contra similitudinem vasis occu-
τοπτεῖ τὸ ὦς αὐτοῦ, καὶ κατὰ αὐτὴν ὁμοιώματος σκεύους εἰ ὀφθαλ-
la eius. Cor suum dabit in consummationem operum, &
μοὶ αὐτοῦ. καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων, & 31
vigilia eius ornare in perfectione. Sic &
ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ κοσμῆσαι δόξι συντελείας. οὗτος κα- 32
golus sedens in opere suo, & conuersans in pecibus
σμὸς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ συντρέφων ἐν ποσὶ
suis totum. Quia sollicitudine positus est semper in o-
αὐτοῦ ὅλον. ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται ἀγκυλωτὸς δεῖ τὸ ὄρ-
pus suum. & aumentis omnis operatio eius. In
γον αὐτοῦ, καὶ ἐναυλισμὸς πᾶσα ἡ ἐργασία αὐτοῦ. ἐν 33
bracchio suo figuribit locum. & nunc pedes flectet
βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πλοῦν, καὶ θεὸς πεδῶν κάμψει
vires suas. Cor dabit ad consummandum
ἰσχὺν αὐτοῦ. καρδίαν δώσει εἰς τὸ συντελέσαι τὸ 34
lineamentum; & vigilia eius, mundare fornacem.
χείσμα, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ, καθαρίσαι κάμινον.
Omnes hi in manus suas confidentes, & vnusquisque in
πάντες οὗτοι ἐπὶ ταῖς χερσὶν αὐτῶν πεποιθότες, & ἕκαστος ἐν 35
opere suo sapiens erit. Sine eo non habitabitur
τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται. οὐκ ἔνι αὐτῷ οἰκισθήσεται
ciuitas, & non inhabitabunt, neque deambulabunt. In consilium
πόλις, καὶ οὐ παροικήσουσιν, οὐδὲ περιπατήσουσιν. ἐν βουλῇ
populi non requirentur, & in congregatione non transibunt.
λαοῦ οὐ ζητηθήσεται, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑψωθήσονται.
Super sedem iudicum non sedebunt. & testamentum iudi-
ἐπὶ θρόνου δικαστῶν οὐ καθήσονται, οὐδὲ διαθήκην κρίμα- 37
cij non intelligent. Neque manifestabunt disciplinam & mā-
τος οὐ διαγνωσθήσονται. οὐ μὴ ἐκφανῶσι παιδείαν καὶ κρί-
cum. Et in parabolis non inuenientur, sed possessionem
μα· καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται, ἀλλὰ κτῆμα 38
seculi tenebunt. Et deprecationi eorum in operatione artis:
αἰῶνος φυλάσσουσι· καὶ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης·
præter damnum animam suam. & cogitationem in
πλὴν ἐὰν δοθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διανοηθήσεται ἐν 39
lege Altissimi.
νόμῳ ὑψίστου.

CAP. XXXIX. λθ'.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret, & in prophetijs
Σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει, καὶ ἐν προφητείαις 1
vacabit. Narrationem virorum nominatorum conserua-
ἀσχοληθήσεται. διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρή-
bit. & in versutias parabolarum simul intrabit. Oc-
σει, καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται. ἀπό- 3
culta prouerborum exquiret, & in enigmatis parabo-
κρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει, καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβο-
larum conuersabitur. In medio magnatum ministrabit,
λῶν ἀναστραφήσεται. ἀναμέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει, 4
& coram ducibus conspicietur. In terra alienarum gentium
καὶ ἐναντι ἡγεμόνων ὀφθήσεται. ἐν γῇ ἀλλοφύλων ἐθνῶν
pertransibit bona enim & mala in hominibus tentauit.
διελεύσεται, ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε.
Cor suum tradet ad Dominū, et vigilet diluculo
τὴν καρδίαν αὐτοῦ δώσει πρὸς κύριον, ὀρθρίσει 6
ad eum qui fecit illum: & in conspectu Altissimi deprecabitur.
πρὸς τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, καὶ ἐναντι ὑψίστου δεηθήσεται.
Et aperiet os suum in oratione. & pro
καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν προσευχῇ, καὶ περὶ τῶν 7
peccatis suis deprecabitur. Si Dominus magnus voluerit,
ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. ἐὰν ὁ κύριος ὁ μέγας θέλῃ,
spiritu intellectus replebitur. Ipse dabilia
πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται. αὐτὸς ἀναβρύσει 8
verba sapientiæ sua, & in oratione confitebitur
ῥήματα σοφίας αὐτοῦ, καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται
Domino. Ipse dirigit consilium eius, & scien-
τῷ κυρίῳ. αὐτὸς κατευθύνει βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστή- 10
tiam, & in abscondita eius cogitabit.
μην, καὶ ἐν ταῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται.
Ipse manifestabit disciplinam doctrinæ suæ, & in lege
αὐτὸς ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ, καὶ ἐν νόμῳ 11
testamenti Domini gloriabitur. Laudabunt intellectum
διαθήκης κυρίου καυχήσεται. αἰνέσουσι τὴν συνέσιν
eius multi, & vigor in seculum non delebitur.
αὐτοῦ πολλοί, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται.
Recedet memoria eius, & nomen eius
οὐκ ἐκλείψει τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ 13
vivet in generationes generationum. Sapientiam eius enarrabunt
ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσε- 14
gentes, & laudem eius enunciabit ecclesia. Si
ται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία. ἐὰν 15
permanserit nomen, relinquet plus quam mille: & si requieuerit
ἐμμείνῃ ὄνομα καταλείψει ἢ χιλίους, καὶ ἐὰν ἀναπαυσηται

induci illi. Adhuc cogitans enarrabo, quoniã ſicut Lu-
ἐμπλεῖ αὐτό. ὅτι ἐξεπλήσθησαν ἐνθυμήσεως, ὅτι ὡς πλη-16
na ſemiplena, replenus ſum. Exaudite me ſancti, & ger-
γουλωσία πληρώθω. εὐωδιάσατε μου ὅσιοι, ὡς βλα-17
minate quaſi roſa plantata ſecus fluxum humidum Et pro-
σήσατε ὡς ῥόδον τυόμενοι ἐπὶ ῥεῦμα ὕδατος ὑγροῦ. καὶ αἰ-19
ducite florem quaſi libanum, mittite odorem, & laudate canticum.
θήσατε ἄνθος ὡς κρίνον, ἐξοδεύσατε ὀσμὴν καὶ αἴνεσατε ὕμνον.
Benedicite Dominum in omnibus operibus ſuis, in
εὐλογήσατε τὸν κύριον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, εἰς 20
canticis laborum & ſe exhaurite & ſic dicetis in confeſ-
αἰνέσεις χειλέων καὶ ἐν κιθάρᾳ καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομο-
ſione Opera Domini omnia bona valde. Et omne
λογήσει τὰ ἔργα κυρίου πάντα καλὰ σφόδρα καὶ πᾶν 21
praeceptum in tempore ſuo erit. non eſt dicere, quid hoc eſt?
προσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἔσται καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτο ὄζει;
omnia enim haec in tempore ſuo quaerentur. In ver-
πάντα γὰρ ταῦτα ἐν καιρῷ αὐτῶν ζητηθήσεται. ἐν λό- 22
bo eius ſtatu, quaſi cumulus aqua. & ſe fermente ora
γῳ αὐτοῦ ἔστη, ὡς ὑπομονὴ ὕδατος, καὶ ἐν ῥήματι στόματος
tilius receptacula aquarum: In praecepto eius omnia
αὐτοῦ κατοδωσία ὑδάτων. ἐν προσταγματι αὐτοῦ πᾶσα 23
cumplacentia, & non eſt qui minuat . ſalutationem eius.
ἡ εὐδοκία, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ.
Opera omnis carnis coram illo. & non eſt abſcondi
ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστι κρυβῆναι 24
ab oculis eius. A ſeculo in ſeculum
ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα 25
reſpexit, & nihil eſt mirabile in conſpectu eius. Non
ἐπιβλέψει, καὶ οὐδὲν ἔστι θαυμάσιον ἐναντίον αὐτοῦ. οὐκ 26
eſt dicere, Quid hoc eſt? omnia enim ad viſum eorum creata ſunt.
ἔστιν εἰπεῖν, τί τοῦτο ὄζει; πάντα γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔκτισεν.
Benedictio eius quaſi fluvius inundauit, & ſicut dilu-
ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπότισε καὶ ὡς κατα- 27
uium aridam imbrauit, ſic iram eius gentes hereditа-
κλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη πληρωθή-
bunt; Sicut conuertit aquas in ſalſuginem. Vias eius re
σονται, ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐ- 28
ctas ſanctis, ſic impiis offenſiones. Bo-
θείαις τοῖς ὁσίοις, οὕτως τοῖς ἀσεβέσι σκοτόμματα. ἀγα- 29
na bonis creata ſunt ab initio: ſic peccatori-
θὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ' ἀρχῆς· οὕτως τοῖς ἁμάρτω- 30
bus mala. Initium omnium neceſſitatum ad vitam hominis,
λοῖς κακά. ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, 31
aqua & ignis, & ferrum, & ſal, & ſiligo tritici, &
ὕδωρ καὶ πῦρ, καὶ σίδηρος, καὶ ἅλας καὶ σεμίδαλις πυροῦ, καὶ
lac, & mel, ſanguis vua & oleum, & veſtimentum.
γάλα καὶ μέλι, αἷμα σταφυλῆς καὶ ἔλαιον, καὶ ἱμάτιον.
Omnia haec pia bonis: ſic peccato-
πάντα ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν ἀγαθά· οὕτως τοῖς ἁμάρ- 32
ribus conuertentur in mala. Sunt ſpiritus qui ad vindi-
τωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά. ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδί- 33
ctam creati ſunt, & in furore ſuo confirmauerunt flagella ſua.
κησιν ἔκτισε, καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἰσχύσουσι μάστιγας αὐτῶν.
In tempore conſummationis virtutem effundunt, & furorem eius qui fe-
ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχεοῦσι, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιή-
cit illum ſiſtent. Ignis & mare, & fames, &
σαντος αὐτὸν κοπάσουσι. πῦρ καὶ θάλασσα καὶ λιμὸς καὶ 34
mors, omnia haec ad vindictam creata ſunt. Beſtiarum
θάνατος, πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισε. θηρία 35
dentes & ſcorpi, & vipera, & rumphea vindictae in
ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχις καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦσα εἰς
perniciem impios. In arca eius laetabuntur
ὄλεθρον ἀσεβεῖς. ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται. 36
Et ſuper terram ad manus praeparabuntur, & in temporibus
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς χεῖρας ἑτοιμασθήσεται, καὶ ἐν καιρῷ 37
ſuis quae praeterunt verbum. Propterea ab initio firma-
αὐτῆς οὐ παρελεύσεται λόγον. διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστη- 38
tus ſum, & cogitans, & in ſcriptura dimiſi. Opera Domini
ρίχθην, καὶ ἐνεσκήφθην καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα. τὰ ἔργα κυρίου 39
omnia bona, & omnem vſum in tempore ſuo pra-
πάντα τὰ ἀγαθά, καὶ πᾶσαν χρείαν ἐν καιρῷ αὐτῆς χορη-
bebit. Et non eſt dicere hoc illo peius. omnia
γήσει. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ τοῦτο ποιήσεται. πάντα 40
enim in tempore comprobabuntur. Et nunc in omni corde &
γὰρ ἐν καιρῷ εὐδοκιμηθήσεται. καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ 41
ore laudate, & benedicite nomen Domini.
στόματι ὑμνήσατε, καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

CAP. XL.

Occupatio magna creata eſt omni homini, & iugum
1 Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται πάντι ἀνθρώπῳ, καὶ ζυγὸς
grane ſuper filios Adam. A die exitus de vtero ma-
βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς Ἀδάμ. ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μη-
tris eorum, vſque ad reuerſionis diem ad matrem omnium.
τρὸς αὐτῶν, ἕως ἐπιστροφῆς εἰς μητέρα πάντων.
Cogitationes eorum & timorem cordis, admonitio expe-
2 Τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἔπτοια φαν-
ctationis, diei finitionem. A ſedente ſuper ſedem glo-
3 τασία, ἡμέρα τελευτῆς. ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου δόξης
riae & vſque ad humiliatum, in terra & cinere. A ſerra-
4 ἕως ταπεινουμένου, ἐν γῇ καὶ σποδῷ. ἀπὸ φορεύον-
te veſte hyacinthum & coronam, & vſque ad eum qui indutus lino crudo.
τος ὑακίνθινον καὶ στέφανον, καὶ ἕως ἐνδεδυλλομένου ἀμόλινον.
Furor & aemulatio, turbatio & ſollicitudo, & timor mortis, &
5 θυμὸς καὶ ζῆλος ταραχὴ καὶ σάλος καὶ φόβος θανάτου &
imitatus, & contentio, & in tempore quietis in cubili ſomnus
μίμημα, καὶ ἔρις, & ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης ὕπνος
noctis mutatio cognitionem eius. Medicum tanquam nihil re-
6 νυκτὸς ἀλλοίωσιν γνώσεως αὐτοῦ. ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύ-
quae, & ab illo in ſomnus quaſi in diebus ſpeculae. Con-
7 σει, καὶ ἀπ' ὕπνου ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. ταρ-
turbatus in viſione cordis ſui tanquam qui euaſit à ſa-
βηθήσεται ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, ὡς σωθεὶς ἀπὸ πο-
cie belli. In tempore ſalutis ſuae exſurrexit & ad-
σώπου πολέμου. ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη καὶ ἐπι-
miratus in oculum timoremi Cum omni carne ab ho-
8 θαυμάζων εἰς ὀφθαλμὸν φόβον, μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀν-
mine vſque ad pecus, & ſuper peccatores ſeptenplo ad
θρώπου ἕως κτήνους, & ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς ἑπταπλάσια ἐκεῖ-
haec. Mors & contentus & rumphea, & ſanguis, inductiones ſa-
9 ταῦτα. θάνατος καὶ ἔρις & ῥομφαία & αἷμα, ἐπαγωγὴ λε-
mae, & contentiones. & flagella. In iniquos creata ſunt
μὴ καὶ συντέλειαι καὶ μάστιγες. ἐπὶ τοῖς ἀσεβέσι ἐκτίσθη
haec omnia, & propter illos factum eſt diluuium.
ταῦτα πάντα, καὶ δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός.
Omnia quaecunque de terra, in terram reuertentur, & ab aquis
10 πάντα ὅσα ἀπὸ γῆς, εἰς γῆν ἀναστρέφει καὶ ὅσα ἀπὸ ὑδάτων
in mare deflectent. Omne munus & iniuſtitia de-
11 εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει. πᾶσα δωρεὰ καὶ ἀδικία ἐξα-
lebitur. Et fides in ſeculum ſtabit. Opes
12 λειφθήσεται. καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα στήσεται. χρήματα
iniuſtorum ſicut fluuius ſiccabuntur. & ſicut tonitruum ma-
13 ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγά-
gnum in pluuia perſonabunt. Io aperiendo ipſum manus la-
14 λη ἐν ὑετοῖς ἐκτενεῖ. ἐν τῇ ἀνοίξει αὐτοῦ χεῖρας εὐ-
tabuntur, ſic praeuaricatores in conſummationem def-
φρανθήσεται, οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλύ-
cient. Tollere impiorum non multiplicabunt ramos, & radices
15 σουσι. τέκνα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους, καὶ ῥίζαι
immundae ſuper praeceptum petram. Vrnidum ſuper omnem
16 ἀκάθαρτοι ἐπ' ἀκροτόμου πέτρας. ἔχι δὲ πάντος
aquam & labij flumina ante omne fontium euellentur.
ὕδατος καὶ λαβὴ ποταμῶν πρὸ παντὸς χόρτου ἐκπλησσεται.
Gratia ſicut paradiſus eum benedictionibus, & miſericordia
17 χάρις ὡς παράδεισος σὺν εὐλογίᾳ καὶ ἐλεημοσύνη
in ſeculum permanet. Vita ſibi ſufficientis operarij dul-
18 εἰς τὸν αἰῶνα ἑστήκασιν. ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκαι-
cis erit, & ſuper vtraque qui inuenit theſaurum. Filij
19 νεῖ, & ὑπὲρ ἀμφότερα ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. τέκνα
& aedificatio ciuitatis firmant nomen. Vinum & muſica
20 καὶ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα. οἶνος καὶ μουσικὴ
laetificant cor; & ſuper vtraque dilectio ſapientiae.
εὐφραίνουσι καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφίας.
Tibia & pſalterium ſuauè facit melodiam, & ſuper vtraque
21 αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλη, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα
lingua ſuauis. Gratiam & pulchritudinem deſiderabit oculus,
22 γλῶσσα ἡδεῖα. χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμήσει ὀφθαλμός,
& ſuper vtraque viridantem ſeminis. Amicus & ſodalis ad
23 καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου. φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς
tempus occurrentes, & ſuper vtraque mulier cum viro.
καιρὸν ἀπαντήσεις, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ μετὰ ἀνδρός.
Praeter & auxilium ad tempus tribulationis, & ſuper vi-
24 ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀμ-
tasque eleemoſyna liberabit. Aurum & argentum ſta-
25 φότερα ἐλεημοσύνη ῥύσεται. χρυσὸν καὶ ἄργυρον στή-
bunt pedem, & ſuper vtraque conſilium approbatum.
σουσι πόδα, & ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται.

χρήμα-

Dimitte & vives exaltabuntur eos, & super v-
χήματα καὶ ἰσχὺς αἰῶνος ἡ φώτισις καρδίας, καὶ ὑπὲρ ἀμ- 26
breque timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, &
φότερα φόβος κυρίου. οὐκ ἔστι τὸ φόβῳ κυρίου ἐλαττοῦσθαι, καὶ 27
non est quærere sibi auxilium. Timore Domini sicut para-
οὐκ ἔστι ζητῆσαι ἑαυτῷ βοήθειαν. φόβος κυρίου ὡς παρά- 28
disus benedictionis, & super omnem gloriam operuit illum.
δεισος εὐλογίας, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψεν αὐτόν.
Fili vitam mendicitatis, ne vitas, melius mo-
τέκνον ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, κρεῖσσον γὰρ θανεῖ- 29
ri quam mendicare. Vir respiciens ad alienam mensam
ται ἢ ἐπαιτεῖν. ἀνὴρ βλέπων εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν 30
non habet vitam in ratione viri, inquinabit animam suam
οὐκ ἔχει βίον. ἐν λογισμῷ ζωῆς, ἀλισγήσει ψυχὴν αὐτοῦ
in cibis alienis. Vir autem sapiens & eru-
ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις. ἀνὴρ δὲ σύνετος καὶ πεπαι- 31
ditus custodiet. In ore impudentis dulcabit
δευμένος φυλάξεται. ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανθήσε- 32
tur mendicitas, & in ventre eius ignis ardebit.
ται ἐπαίτησις, καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

CAP. XLI. μά'.

O mors quam amara est memoria hominis
Ὦ θάνατε ὡς πικρὸν σου τὸ μνημόσυνον ἀνθρώπῳ 1
pacifici viventi in hoc quæ sunt eius. Viro quieto
εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ. ἀνδρὶ ἀσφαλεστάτῳ 2
& prospera in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum.
& δυναμένῳ ἐν πᾶσι καὶ ἔτι ἰσχύοντι βδελύξασθαι ἔφοδον.
O mors bonum tuum iudicium est homini ege-
ὦ θάνατε καλὸν σου τὸ κρίμα δέῃ ἀνθρώπῳ βδελυσ- 3
nti, & diminuto viribus: In ultima senecta collitanti & occupato
μένῳ καὶ ἠλαττωμένῳ ἰσχύι ἰσχατογήρῳ καὶ ἀφειδοῦντι μανίᾳ 4
de omnibus, & non credenti, & ei qui perdidit expectatio.
& πάντων, καὶ ἀπωδυνῶντι & ἀπολωλεκότι τὴν ὑπομο-
nem. Ne timeas iudicium mortis: memento priorum te
νήν. μὴ ἐνλαβοῦ κρῖμα θανάτου· μνήσθητι ἔμπροσθέν σου καὶ 5
& venientium. hoc enim iudicium tuæ carni a Domino. Et
καὶ ἐπέκεινα, τοῦτο γὰρ τὸ κρῖμα σῇ σαρκὶ ἀπὸ κυρίου. καὶ 6
quid recules in beneplacito Altissimi? hinc decem, hinc centum, hinc
τί ἀνανεύῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου; ἔνθα δέκα, ἔνθα ἑκατόν, ἔνθα
mille annis. Non est in inferno redargutum vitæ. Filij abomi-
χίλια ἔτη. οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς. τέκνα βδε- 7
nabiles sunt, filij peccatorum, & qui conversantur in vi-
λυρὰ γίνεται, τέκνα ἁμαρτωλῶν, καὶ συναναστρεφόμενα πα- 8
niam impiorum. Filiorum peccatorum peribit hæ-
ρεμβάσεις ἀσεβῶν. τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κλῆ- 9
reditas, & cum semine eorum continuus manet improperium.
ρονομία, καὶ μετὰ σπέρματος αὐτῶν διαμένει ὄνειδος.
Patrem impium accusabunt filij, quoniam propter illum erunt in oppro-
πατρὶ ἀσεβεῖ μεμψέται τέκνα, ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθήσον- 10
brio. Væ vobis viri impij, qui derelinquistis le-
ται. οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, οἱ τὸν νόμον κατα- 11
gem Altissimi. Si eum multiplicati fuerint in perditionem: Et si
λιπόντες ὑψίστου. ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε εἰς ἀπώλειαν· καὶ ἐὰν 12
nati fuerint, in maledictionem nascentur: & si mortui fuerint, in
γεννηθῆτε εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε· καὶ ἐὰν κατὰ δίκην, εἰς
maledictionem dimissi eritis. Omnia quæcunque ex terra, in terram
κατάραν μεριδήσεσθε. πάντα ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν 13
revertentur, sic impii in perditionem. Luctus ho-
ἀπελεύσεται, οὕτως ἀσεβεῖς εἰς ἀπώλειαν. τὸ θρῆνος ἀν- 14
minum in corporibus ipsorum, nomen autem hominum non be-
θρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν, ὄνομα δὲ ἀνθρώπων οὐκ ἀφα-
num delebitur. Curam habe de nomine, illud enim
νισθήσεται. φρόντισον σοὶ ὀνόματος, αὐτὸ γάρ 15
tibi permanebit, plus quam mille thesauri magni auri. Bo-
σοι διαμενεῖ ἢ χίλιοι θησαυροὶ μεγάλοι χρυσίου. ἀγα- 16
na vita numerus dierum, & bonum nomen in sæculo per-
θὰς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν, καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνας διαμε-
manet. Disciplinam in pace conservare filij. Sapientia
νεῖ. παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε τέκνα. σοφία 17
abscondita & thesaurus invisus, quæ utilitas in utris-
κεκρυμμένη καὶ θησαυὸς ἀφανὴς, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέ- 18
que? Melior homo qui abscondit stulticiam suam,
ροις; κρείσσων ἄνθρωπος ὁ κατακρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, 19
quam homo qui abscondit sapientiam suam. Igitur
ἢ ἄνθρωπος ὁ κατακρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. τοιγαροῦν 20
verebuntur in verbo meo, non eram erubescam ante
ἐντραπήσεται τοῦ ῥήματί μου· οὐ γὰρ δέσχυνθήσομαι ἔμ-
omnem verecundiam servare honum, & non omnia omnibus in fide
πασαν αἰσχύνην φυλάξαι καλόν, καὶ οὐ πάντα τοῖς πᾶσιν ἐν πίσ-

opprobrium. Erubescite à patre & matre de
τει ἐπιτιμᾶσθαι. ἐντράπητε ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς περὶ 21
fornicatione & à duce & potente de mendacio, Et
δόξης καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους, καὶ 22
à iudice & principe de delicto, à synago-
ἀπὸ κριτοῦ & ἄρχοντος περὶ παραπτώματος, ἀπὸ συναγω-
ga & plebe de iniquitate, & socio & amico de inju-
γῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀδικίας· ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδι- 23
stitia; & à loco ubi habitas. De furto: de veri-
κίας, καὶ ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς, περὶ κλοπῆς· ἀπὸ ἀλη- 24
tate Dei & testamento, & à fastione cubiti in panibus.
θείας θεοῦ & διαθήκης, καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις.
à contemptu acceptionis & dationis, Et à saluta-
ἀπὸ ἐξουθενισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως, καὶ ἀπὸ σιωπῆς ἀπὸ 25
tione de silentio, ab inspectione mulieris; meretricis, & ab
μόρου περὶ σκοπῆς· ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας, & ἀπὸ
auersione vultus hominis nobilis. Ab abla-
ἀποστροφῆς προσώπου ἀνθρώπου δεδομένης. ἀπὸ ἁφαι- 26
tione portionis & dationis, & ab animaduersione mulieris
ρέσεως μερίδος καὶ δόσεως, καὶ ἀπὸ καταστοχάσεως γυναικὸς
coniugatæ. A curiositate & ancillæ & ne fe-
ὑπανδρου, ἀπὸ ἐφευρέσεως καὶ παιδίσκης καὶ μὴ ἐπι- 27
centis ad cubiculum eius. Ab amico de sermonibus im-
στήσῃς δεῖπνῳ τοιούτῳ αὐτῆς· ἀπὸ φίλου περὶ λόγων ἐνεπ- 28
properij, & postquam dederis, ne improperes.
ροπερῇ, & μετὰ τὸ δοῦναι, μὴ ὀνειδίζῃς.

CAP. XLII. μβ'.

Et ab iteratione & sermone audacis, & rancla-
Καὶ ἀπὸ διπλογραφίας καὶ λόγου ἀκοῆς, καὶ ἀποκαλύ- 1
tione de sermonibus absconditis. Et erue verecundum
ψεως περὶ λόγων κρυφίων· καὶ ὕσῃ αἰσχυντῆς ἀληθινὸς,
& merentem gratiam in conspectu omnis hominis. Ne de hac
καὶ εὐαρεστούμενον χάριν ἐναντι παντὸς ἀνθρώπου. μὴ περὶ τού- 2
erubescas, & ne accipias personam vt pecces.
του αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν.
De lege Altissimi & testamento, & de iudicio iu-
περὶ νόμου ὑψίστου καὶ διαθήκης, καὶ περὶ κρίματος δι- 3
stificare impium. De verbo socij & viatorum
καιῶσαι τὸν ἀσεβῆ. περὶ λόγου κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρου 4
& de datione hæreditatis amicorum. Et diligenta sta-
καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων, καὶ ἀκριβείας ζυ-
tera & ponderum. De acquisitione multarum & paucorum. De dis-
γοῦ καὶ σταθμῶν. περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ ὀλίγων· καὶ περὶ δια- 5
ferente venditione mercatorum, & de disciplina filiorum mul-
φόρου πράσεως ἐμπόρων, καὶ περὶ παιδίας τέκνων πολ- 6
ta; & ferum prauo latus sanguinare. Super mulierem
λῆς· καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν αἱμάσσε. ἐπὶ γυναικὶ 7
nequam bonæ signaculum. Et vbi manus multa claude.
πονηρᾷ καλὸν σφραγίς· καὶ ὅπου χεῖρες πολλαὶ κλεῖσον. 8
Si tredideris, in numero & pondere, & dato &
ἐὰν παραδῷς, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ, καὶ δόσει καὶ 9
acceptio omnia in scriptura. De disciplina amentis & fa-
λήψις πάντα ἐν γραφῇ. περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μω- 10
tui & delirantis senis, & erudi-
ροῦ καὶ γέροντος πρεσβύτου, & ἔστι παιδευ-
tus vetus, & approbatum eorum omni viuen-
τὸς πρέπει ἐπὶ πᾶσι ζῶσι. θυγάτηρ πατρὶ ἀποκρυπτὸν ἀγρυπνία, καὶ ἡ μέρι- 11
tibus. filia patri abscondita vigilia, & solici-
μνα αὐτῆς ἀφαιρεῖ ὕπνον, καὶ ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε ἀβρα-
tudo eius aufert somnum, & in iuuentute eius, ne forte aburatur
μια αὐτῆς ἀφυσῷ ὕπνον, καὶ ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε ἀβρα-
flore ætatis. & cum cohabitauerit, ne forte odio habeatur. In virginitate ne-
νιάσῃ καὶ συνωκισμένη μήποτε μισηθῇ. ἐν παρθενίᾳ μή- 12
quando polluatur, & in penetra sua gravida fi-
ποτε βεβηλωθῇ, καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένη-
at: & cum viro cubiens ne forte transgrediatur, & cū cohabitauerit,
ται· καὶ μετὰ ἀνδρὸς οὖσα μήποτε ἀδικήσῃ, καὶ συνωκισμένη
ne forte sterilis fiat. Super filiam inuerecundiam firma cu-
μήποτε στειρωθῇ. θύρᾳ θυγατρὶ ἀδιστρίπτῳ στερέωσον φυ- 13
stodiam, ne quando faciat se ludibrium
inimicis, loquatur in
λακὴν, μήποτε ποιήσῃ σε θέαμα τοῖς ἐχθροῖς, λαλιὰν ἐν
ciuitate & appellationem populi, & confundat te in multitudine mul-
πόλει καὶ ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολ-
torum. Omni homini ne aspicias in pulchritudine, & in me-
λῶν. παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἐμβλέπῃς ἐν κάλλει, καὶ ἐν μέσῳ 14
dio mulierum ne commoreris. De enim vestimentis proce-
σῳ γυναικῶν μὴ συνίδρυε. ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύε-
dit tinea, & à muliere iniquitas virilis. Melior
ται σὴς, καὶ ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός. κρείσσων

Impudens vir, quem benefacient mulier. mulier confundens
πονηρία ἀνδρὸς ἡ ἀγαθοποιὸς γυνή· γυνὴ καταισχύνουσα
in opprobrium. Memorere igitur operum Domini, & quæ vi-
εἰς ὀνειδισμόν. μεταθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἃ εἶδο-
di enarrabo. in sermonibus Domini opera eius. Et
μεν καὶ διηγήσομαι. ἐν λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ 27
Sol illuminans in omnibus inspectus, & gloria Do-
ἥλιος φωτίζων καὶ πάντα ἐπιβλέψας, καὶ τῆς δόξης κυ-
mini plenum opus eius. Non indutus sanctis De-
ρίου πλήρης τὸ ἔργον αὐτοῦ. οὐκ ἐνεπόδισε τοῖς ἁγίοις κυ- 28
us, ut enarrarent omnia mirabilia sua. firmamen-
ρίου, ἐκδιηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ· ἐστήρισεν
tum Dominus omnipotens. ut firmaretur in gloria sua vniuersum.
κύριος παντοκράτωρ, σπερεχθεὶς ἐν δόξῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν.
Abyssum & cor inuestigauit, & in astutias
ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξιχνίασε, καὶ ἐν πανουργεύμασιν 19
eorum excogitauit. Cognouit enim Altissimus omnem cognitionem & in-
αὐτῶν διενοήθη· ἔγνω γὰρ ὁ ὕψιστος πᾶσαν γνῶσιν, καὶ ἐν-
spexit in signa seculi. Annuntians præterita
έβλεψεν εἰς σημεῖα αἰῶνος. ἀπαγγέλλων τὰ παρῳχημένα
& futura, & reuelans vestigia occultorum. Non præ-
καὶ τὰ ἐσόμενα, καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύφων. οὐ παρ- 21
tervt illum omnis cogitatus. non abscondit se ab illo, neque vllus
ἔλαθεν αὐτὸν πᾶς ἐνθύμημα· οὐκ ἐκρύβη ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς
sermo. Magnalia per sapientiam suam decorauit. qui
λόγος. τὰ μεγαλεῖα ἐξῆς τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμησεν· ὃς 22
est ante seculum & in seculum: Neque additus est, neque
ἐστὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, οὔτε προσετέθη οὔτε 23
diminutus est. & non indiguit alicuius consiliator. Quæ om-
ἐλαττώθη, καὶ οὐ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου, ὡς πάν- 24
nia opera eius desiderabilia, & vsque ad scintillam est contem-
τα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητά, καὶ ἕως σπινθῆρός ἐστι θεωρῆσαι.
plari. Omnia hæc viuunt & manent in seculum in omnibus
πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσῃ 25
necessitatibus, & omnia obediunt. Omnia duplicia vnum con-
χρείᾳ, καὶ πάντα ὑπήκουε. πάντα διπλᾶ ἓν κατέναν- 26
tra vnum, & non fecit quicquam defectuosum. Vnum vnius firma-
τι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐλλεῖπον. ἓν τῷ ἑνὶ ἐστήρι-
uit bona. & quis satiabitur videns gloriam Dei?
σε τὰ ἀγαθά, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν θεοῦ;

CAP. XLIII. μγ'.

Superbia altitudine firmamentum mundiæ species cæli in
Ὕψωμα ὕψους στερέωμα καθαρότητος, εἶδος οὐρανοῦ ἐν 1
visione gloriæ. Sol in aspectu annuncians in gloriose.
ὁράματι δόξης. ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγέλλων ἐν ὑψώσει 2
vas admirabile opus Altissimi. In meridie eius
σκεῦος θαυμαστὸν ἔργον ὑψίστου. ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ 3
arefacit regionem, & in conspectu ardens eius quis sufti-
ἀναξηραίνει χώραν, καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑπο-
nebit? fornacem insufflans in operibus ardoris, Tripliciter
στήσεται; κάμινον φυσοῦν ἐν ἔργοις καύματος, τριπλασίων 4
Sal montes. vapores ignem exuffiant, & refulgent radii, obfuscat oculos. Magnus Dominus qui fe-
πνέοντα ἀτμοὺς πυρώδεις ἐκπυροῖ, καὶ ἐκλάμπουσιν ἀκτῖνες ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς. μέγας κύριος ὁ ποιή- 5
cit illum, & in sermonibus eius cessare fecit iter. Et Lu-
σας αὐτὸν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέπαυσε πορείαν. καὶ σε- 6
nam fecit in statum ad tempus suum. demonstrat onem tem-
ληνὴν ἐποίησεν εἰς στάσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς· ἀπ' αὐτῆς χρό-
porum. & signum seculi. Et a Luna signum festiuitatis
νων. καὶ σημεῖον αἰῶνος, ἀπὸ σελήνης σημεῖον ἑορτῆς· 7
luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen
φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελείᾳ, μὴν κατὰ τὸ ὄνομα 8
eius erit. Crescens mirifice in mutatione.
αὐτοῦ ἔσται. αὐξανόμενος ἐθαυμάσιος ἐν ἀλλοιώσει,
Vas castrorum in altitudine in firmamento cæli resplen-
σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, ἐν στερεώματι οὐρανοῦ ἐκλάμ- 9
dens. Species cæli gloria stellarum, ornatus illuminans in
πων. κάλλος οὐρανοῦ δόξα ἄστρων, κόσμος φωτίζων ἐν 10
altissimis Domini. In sermonibus sancti istent condemnationem, & ob
ὑψίστοις κυρίου. ἐν λόγοις ἁγίου στῆναι κατάκριμα, καὶ οὐ 11
accendentur in custodia sua. Vide arcum. & bene-
ἐκκαυθήσεται ἐν φυλακῇ αὐτοῦ. ἴδε τὸν τόξον, καὶ εὐλόγη- 12
dicem qui fecit illum, valde speciosum splendore
σον τὸν ποιήσαντα αὐτόν· σφόδρα ὡραῖός ἐστι ἐν τῇ αὐγῇ τῶν
sui. Circuit ualidum in circuitione gloriæ. manus Altissimi
αὐτοῦ. ἐκύκλωσεν αὐτὸν ἐν κυκλώσει δόξης χεῖρες ὑψι- 13
ami extenderunt illum. Imperio suo cessare fecit ni-
στου ἐτάνυσαν αὐτόν. προστάγματι αὐτοῦ καὶ ἐπὶ σπεύ- 14
vem, & accelerat coruscationes iudicij sui. Propterea aper-
δει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἀνεῳ-
tiuntur thesauri, & euolauerunt nubes sicut volucres.
χθησαν θησαυροί, καὶ ἐξεπτάσθησαν νεφέλαι ὡς πτερυ-
In magnitudine sua fortificauit nubes, & confracta sunt lapi-
γάς. ἐν μεγαλείῳ αὐτοῦ ἴσχυσεν νεφέλας, καὶ συνεθρύβησαν λί- 16
des grandinis. Vox tonitrui eius dolore fecit terram, & m
θοι χαλάζης. φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠδίνειν ποιεῖ γῆν, καὶ ἐν 18
aspectu eius commouebuntur montes. In voluntate eius fla-
ὁπλασίᾳ αὐτοῦ σαλεύσει τὰ ὄρη. ἐν θελήματι αὐτοῦ πνεῦ-
bo Notus, & tempestas Aquilonis & circius spiritus
σεται νότος, καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συρροὴ πνεύματος,
Sicut aues volantes dispergit niuem. & sicut locusta
ὡς πτηνὰ καταπίπτοντα πάσει χιόνα, καὶ ὡς ἀκρὶς 19
descensus eius. Pulchritudinem candoris eius
καθέδρασις αὐτῆς. κάλλος λευκότητος αὐτῆς
admirabitur oculus, & super rubrum eius expauescet
ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός, καὶ ἐπὶ τῷ ὑετῷ αὐτοῦ ἐκστήσεται
cor. Et glaciem sicut salem super terram effundit & congela-
καρδία. καὶ πάχνην ὡς ἅλας ἐπιχεῖ ἐπὶ γῆν, καὶ παγεῖ- 20
ta fluent fudibus caminatis, Frigidus ventus Aquilo fla-
σα ῥυήσεται σκόλοψιν ἀκρεμόνα. ψυχρὸς ἄνεμος βορέας πνεύ- 22
bit & gelabitur gelo ab aqua. super omnem congrega-
σει, καὶ παγήσεται κρύσταλλος ἀφ' ὕδατος, ἐπὶ πᾶσιν συνα-
tionem aquæ quiescet, & tanquam loricam induet
γωγὴν ὕδατος καταλύσει, καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ
aquam. Deuorabit montes & deserta incendet. & exurget
ὕδωρ. καταφάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει, καὶ ὡς πῦρ ἐσθίσει 23
virentia sicut ignem. Medicina omnium in festinatione, nebula
χλόην ὡς πῦρ. ἴαμα πάντων ἐν βραδύτητι, ὁμίχλη
ros occurrens ab ardore refrigerabit. In sermone
δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσεως ἱλαρώσει. λόγῳ αὐ-
eius quietit abyssus, & plantauit in ea insulas. Qui
τοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσος, καὶ ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. οἱ
nauigant mare, enarrant periculum eius, & 24
πλέοντες τὴν θάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς, καὶ
auditionibus auris nostræ admiramur. Et ibi operi-
ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. καὶ ἐκεῖ τὰ ᾠδεύ- 25
mata & mirabilia opera, varietas omnis animalis, & creatio bel-
ματα καὶ θαυμάσια ἔργα· ποικιλία παντὸς ζώου, κτίσις κη-
luarum. Et propter ipsum prosperatur angelus eius, & in sermone
τῶν. καὶ διὰ αὐτὸν εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ, καὶ ἐν λόγῳ 26
eius composita sunt omnia. Multa dicemus. & non
αὐτοῦ σύγκειται τὰ πάντα. πολλὰ ἐροῦμεν, καὶ οὐ μὴ 27
adsequemur. & consummatio sermonum ipse est in omnibus.
ἐφικώμεθα, καὶ συντέλεια λόγων αὐτός ἐστιν τὸ πᾶν.
Gloriantes vbi valebimus ipse enim magnus vltra omnia
δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσομεν· αὐτὸς γὰρ μέγας ὑπὲρ πάντα 30
opera sua. Terribilis Dominus & magnus vehementer. & mira-
τὰ ἔργα αὐτοῦ. φοβερὸς κύριος καὶ μέγας σφόδρα, καὶ θαυ- 31
bilis potentia ipsius. Glorificantes Dominum exaltate,
μαστὴ δυναστεία αὐτοῦ. δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε, 32
quantum potestis. excedet enim & amplius. Et exaltantes eum
καθόσον δύνασθε, ὑπερβήσει γὰρ καὶ ἔτι. καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν 33
multiplicate to viribus. Ne laboretis, non enim adsequemini quo
πληθύνατε ἐν ἰσχύι. μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ φθάσητε. τίς
vidit illum, & enarrabit? & quis magnificabit eum
ἑώρακεν αὐτὸν, καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν 34
sicut est? Multa abscondita sunt maiora his, pau-
καθὼς ἐστι; πολλὰ κρυπτὰ ἐστι μείζονα τούτων, ὀλί-
ca videmus operum eius. Omnia enim fecit
γα ἑωράκαμεν τῶν ἔργων αὐτοῦ. τὰ πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ 37
Dominus, & pijs dedit sapientiam.
κύριος, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν.

CAP. XLIIII. με'.

Laudemus tam viros gloriosos, & patres nostros
Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας εὐδόξους καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν 1
in generatione. Multam gloriam creauit Dominus in eis
ἐν γενέσει. πολλὴν δόξαν ἐποίησεν ὁ κύριος ἐν αὐτοῖς τὴν 2
magnificentiam suam à seculo Dominantes in po-
μεγαλοσύνην αὐτοῦ ἀπ' αἰῶνος. κυριεύοντες ἐν ταῖς βα- 3
gnis suis, & viri nominati in potentia, prudentes
σιλείαις αὐτῶν, καὶ ἀνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυναμει βιαζόμε-
in intellectu suo quidam nouerunt in prophetis
νοι ἐν συνέσει αὐτῶν ἀπαγγέλλοντες ἐν προφητείαις.
Duces populi in consilio, & in intellectu diligen-
ἄρχοντες λαοῦ ἐν βουλαῖς, καὶ ἐν συνέσει γραμμα- 4
tura populi. Sapientes sermones in disciplina
τείας λαοῦ. σοφοὶ λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν ἐξιχνι-

μέλη

melodias musicorũ, & enarrantes carmina scripta. Viri dilu-
μέλη μουσικῶν, ἢ διηγούμενοι ἐπὶ γραφῆ. ἄνδρες πλού-
ter substantiam in fortitudine, pacifice agentes habitationib. suis.
σιοι κατορθοῦντες ἐν ἰσχύϊ, εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις αὐτῶν. 6
Omnes hi in generationib gloriã adepti sunt, & in diebus
πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις 7
suis gloriationem. Sunt eorum qui reliquerunt nomen vt e-
αὐτῶν καύχημα. εἰσὶν αὐτῶν οἱ κατέλιπον ὄνομα τοῦ ἐκ 8
a recentes laudes. Et sunt, quorũ non est memoria, &
διηγήσασθαι ἐπαίνους. καὶ εἰσὶν, ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον, καὶ 9
perierunt quasi non fuerunt, & nati sunt quasi non nati,
ἀπόλοντο ὡς οὐκ ὑπάρχοντες, καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες,
& filij eorum post eos. Sed hi viri misericordiæ,
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς. ἀλλ' οὗτοι ἄνδρες ἐλέους, 10
quorum iustitiæ eorum non sunt obliuioni traditæ. Cum se-
ὧν αἱ δικαιοσύναι αὐτῶν οὐκ ἐπελήσθησαν. μετὰ τοῦ σπέρ- 11
mine eorum permanent bona hæreditas nepotes eorum in
ματος αὐτῶν διαμένει ἀγαθὴ κληρονομία ἔγγονα αὐτῶν ἐν
testamentis. In testamentis est semen eorum, &
ταῖς διαθήκαις. ἐν διαθήκαις ἔστη τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ 12
filij eorum post eos. Viq. in æternum manet semen eorum,
τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς. ἕως αἰῶνος μένει σπέρμα αὐτῶν, 13
& gloria eorum non delebitur. Corpora eorum
καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται. τὰ σώματα αὐτῶν 14
in pace sepulta sunt, & nomen eorum vsque in generationem & generationẽ.
ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.
Sapientiam ipsorum narrabunt populi, & laudem eorum
σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτῶν 15
enuntiat ecclesia. Enoch bene placuit Domino Deo, &
ἐξαγγέλει ἐκκλησία. Ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ θεῷ, καὶ 16
translatus est exemplum pœnitentiæ generationibus. Noe inuentus
μετετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς. Νωὲ εὑρέ 17
est perfectus, iustus, in tempore iræ factus est reconciliatio.
θη τέλειος, δίκαιος, ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο διαλλαγμα.
Ideò factum est illi ut testamenta seu-
διὰ τοῦτο ἐγένετο ὁ κατακλυσμός, καὶ διαθῆκαι αἰω- 18
li starent apud illum: ne deleretur dilu-
νοι ἐστάθησαν παρ' αὐτῷ· ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ κατακλυ- 19
uio omnis caro. Abraam magnus pater multitudinis gentium,
σμῷ πᾶσα σὰρξ. Ἀβραὰμ μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, 20
& non est inuentus similis in gloria eius, qui conseruauit le-
καὶ οὐχ εὑρέθη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ὃς συνετήρησε νό-
gem Altissimi, & fuit in testamento cum illo: In carne
μον ὑψίστου καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ· ἐν σαρκὶ 21
eius statuit testamentum, & in tentatione inuentus est fidelis.
αὐτοῦ ἔστησε διαθήκην, καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός.
Ideò iuramento statuit illi, benedicere gentes in se-
διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, ἐνευλογεῖν ἔθνη ἐν σπέρ- 22
mine eius. Multiplicare illum quasi pulverem terræ, & hæ-
ματι αὐτοῦ πληθῦναι αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς, καὶ κατὰ 23
reditare illos a mari vsque ad oriẽ, & a
κληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ
flumine vsq. ad extremum terræ. Et in Isaac statuit sic
ποταμοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς· καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν κατὰ 24
propter Abraam patrem eius Benedictionem omnium hom.
διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ εὐλογίαν παντῶν ἀνθρώ- 25
num & testamentum. & quietare super caput Iacob.
πων καὶ διαθήκην, καὶ κατάπαυσιν δοῦναι κεφαλῇ Ἰακώβ.
Agnouit eum in benedictionibus suis, & dedit illi hæ-
ἐπέγνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κλη- 26
reditatem e & diuisit partem eius in tribubus quas diuisit
ρονομίαν, καὶ διεῖλε μερίδος αὐτοῦ ἐν φυλαῖς εἷς ἐμέρισε
duodecim. Et eduxit eo ex eo virum misericordiæ inuenien
δώδεκα. καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους εὑρίσκον- 27
tem gratiam in oculis omnis carnis.
τα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς πάσης σαρκός.

CAP. XLV. μί.

Dilectum à Deo & hominibus Moysem, cuius me-
Ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μωσῆν, οὗ τὸ μνη- 1
moria in benedictionibus. Similem fecit eum gloriæ sanctorũ, &
μόσυνον ἐν εὐλογίαις. ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων καὶ 2
magnificauit eum in timentibus inimicorum, in verbis suis si-
ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν, ἐν λόγοις αὐτοῦ ση-
gna cessare fecit. Et glorificauit illum in conspectu
μεῖα κατέπαυσε, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν κύριος πρόσωπον 3
regum iussit illi ad populum suum, & ostendit
βασιλέων. ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐδείξεν
illi gloriam suam. In fide & mansuetudine eius
αὐτῷ τὴν δόξαν αὐτοῦ· ἐν πίστει καὶ πραότητι αὐτοῦ 4
sanctificauit eum. elegit eum ex omni carne. Au-
ἡγίασεν αὐτόν. ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός· ἠκού- 5
dire fecit eum vocem suam, & induxit illum in
σεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν
caliginem. Et dedit illi in conspectu præcepta. le-
γνόφον. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐντολάς, νό- 6
gem vitæ & scientiæ. docuit Iacob testamentum, &
μον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης· ἐδίδαξε τὸν Ἰακὼβ διαθήκην, καὶ
iudicia sua Israel. Aaron exaltauit Sanctum
κρίματα αὐτοῦ τὸν Ἰσραήλ. ἀαρὼν εὐήνωσεν ἅγιον 7
similem illi fratrem eius de tribu Leui, statuit ei
ὅμοιον αὐτῷ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ φυλῆς Λευί. ἔστησεν αὐτῷ
testamentum seculi, & dedit illi sacerdotium populi, beati-
διαθήκην αἰῶνος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερωσύνην λαοῦ· ἐμεγά- 8
cauit illum in honestate, Et circumcauit eum vestimen-
λυνεν αὐτὸν ἐν δόξῃ, καὶ περιέζωσεν αὐτὸν στολῇ 9
to gloriæ, induit eum consummatione gloriationis, &
δόξης· ἐνέδυσεν αὐτὸν συντελείαν καυχήματος, καὶ
firmauit eum in vasis virtutis; Femoralia & vestē talarē
ἐστερέωσεν αὐτὸν ἐν σκεύεσιν ἰσχύος. περισκελῆ καὶ ποδή- 10
& humerale. Et circumdedit eum sphæris: aureis imag.
ρη καὶ ὠμίδα, καὶ περιέκλωσεν αὐτὸν ῥοΐσκοις χρυσοῖς κω- 11
oabubis plurimis in circuitu, ad sonandum vocem in gradibus suis:
δωνοις πλείοσιν κυκλόθεν, ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βήματι αὐτοῦ·
audibilem facere sonum in templo, & in memoriam filius populi
ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ, καὶ εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ
sui: Stola sancta auro & hyacintho & purpura opere
αὐτοῦ, στολὴ ἁγία χρυσοῦ καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας ἔργου 12
polymitarij: rationali iudicij signis veritatis, Ra-
πολυτελοῦς· λογίῳ κρίσεως δήλοις ἀληθείας κεκλω-
torto cocco opere artifica: lapidibus pretiosis sculpturæ
σμένῳ κόκκῳ ἔργῳ τεχνίτου· λίθοις πολυτελέσι γλύμμασι 13
signacul, to ligatura auri opere lapidarij: in memo-
σφραγίδος, ἐν δέσει χρυσίου ἔργον λιθουργοῦ· εἰς μνημόσυ-
riam scriptam sculpta secundum numerum filiorum Israel.
νον ἐγγραφὴ κεκολαμμένη κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν Ἰσραήλ.
Coronam auream super mitram, sculpturam signacu-
στέφανον χρυσοῦν ἐπὶ τιάρᾳ, ἐκτύπωμα σφραγί- 14
li sanctitatis, gloriationem honoris opera virtutis. concupiscen-
δος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς ἔργα ἰσχύος ἐπιθυμήμα-
tias ecolneum ornata pulchra. Ante eum non fuerunt
τα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα ὡραῖα. πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε 15
talia, & viquem seculum non indutus est alienigena: præter
τοιαῦτα, καὶ εἰς αἰῶνος οὐκ ἐνδύσατο ἀλλογενὴς πλὴν
filios eius solum, & nepotes eius semper.
υἱῶν αὐτοῦ μόνον, καὶ τὰ ἔγγονα αὐτοῦ διαπαντός.
Sacrificia illorum tota offerantur quotidie assi-
θυσίαι αὐτοῦ ὁλοκαυτωθήσονται καθημέραν ἐνδελε- 17
due bis. Repleuit Moyses manus eius, & vnxit
χῶς δίς. ἐπλήρωσε μωσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν 18
illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum seculi.
αὐτὸν ἐλαίῳ ἁγίῳ· ἐγένετο αὐτῷ εἰς διαθήκην αἰῶνος 19
& semini eius in diebus cæli: ad ministrandum ei:
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις οὐρανοῦ· λειτουργεῖν αὐτῷ
simul, & sacerdotio fungendum, & benedicendum populo in nomine
ἅμα καὶ ἱερατεύειν, καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν τῷ ὀνόματι 20
suo. Elegit eum ab omni viuente. ad offeren-
αὐτοῦ. ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος προσφέρ-
dum libationem Domino: incensum & bonum odorem in memo-
ειν κάρπωσιν κυρίῳ· θυμίαμα καὶ εὐωδίαν εἰς μνημόσυ- 21
nam ad placandum pro populo. Dedit illi mandata eius
νον ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ. ἔδωκεν αὐτῷ ἐντολὰς αὐτοῦ
potestatem in testamentis iudiciorum: ad docendum Iacob
ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κεμάτων, διδάξαι τὸν Ἰακὼβ τὰ 22
testimonia, & in lege sua ad illuminandum Israel. Con-
μαρτύρια, καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ φωτίσαι τὸν Ἰσραήλ. ὠλι-
spirarunt in eum alieni, & zelauerunt eum in de-
σθησαν ἐπ' αὐτὸν ἀλλότριοι, καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρή-
serto: viri qui circa Dathan & Abiron, & congregatio
μῳ. ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν, καὶ ἡ συναγωγὴ 23
Core in furore & ira. Vidit Dominus, & non probauit, &
κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. εἶδε κύριος καὶ οὐκ εὐδόκησε καὶ
consummati sunt in furore iræ. Fecit to illis mon-
συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς. ἐποίησεν ἐν αὐτοῖς τέ- 24
sta ad consumendum in igne flamma eius. Et addi-
ρατα καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. καὶ προσέ- 25
det Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem: primi-
θηκεν ἀαρὼν δόξαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν· ἀπαρ-
tias primogenitorum diuisit illi. Panem in pri-
χὰς πρωτογενημάτων ἐμέρισεν αὐτῷ. ἄρτους ἐν πρώ- 26
tos ἐπι-

nio paratus in sanctario, eo quòd sacrificia Domini edent.
τοις κτίσμασιν ἐν κληρονομῇ, καὶ τὰ θυσίας κυρίου φάγον-
quæ dedit illi: & semini eius. Cæterum in
ται, ὡς ἐδωκεν αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. πλὴν ὁ 27
terra populi non hæreditabit, & pars non est illi in populo.
γῆ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, καὶ μερὶς οὐκ ἔστι αὐτῷ ἐν λαῷ.
Ipse enim pars eius hæreditatis, Et Phinees filius Eleazar
αὐτὸς γὰρ μερὶς αὐτοῦ κληρονομίας, καὶ σὺ εἷς ἐλεάζαρ 28
tertius in gloriam, in imitando eum in timore Domini,
τρίτος εἰς δόξαν, ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου,
Et stando cum in cõfessione populi. In bonitate promptum
καὶ στῆναι αὐτὸν ἐν τρεσῇ λαοῦ· ἐν ἀγαθότητι ψυ- 29
domini animæ suæ, & placauit pro Israel. Id-
μίας ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τῆ ἰσραήλ. διὰ
eo fuerunt illi testamentum pacis præsidem sanctorum &
τοῦτο ἔστη αὐτῷ διαθήκη εἰρήνης ἡγεμόνα ἁγίων καὶ
populo suo: vt ipsi & semini eius sacerdotij
λαοῦ αὐτοῦ· ἵνα αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἱερατεύσωσιν
magnificentia in seculum. Et testamentum Dauid filii de
μεγαλεῖον εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ διαθήκη τοῦ δαυὶδ υἱοῦ ἐκ 31
tribu Iuda, hæreditas regis filij de filio solo, hæ-
φυλῆς ἰούδα κληρονομία βασιλέως ἐκ υἱοῦ μόνου, κλῆ-
reditas Aaron & semini eius. Det vobis sapientiam in
ρονομία ααρων καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν
corde vestro ad iudicandum populum suum in bonitate: ne
καρδίᾳ ὑμῶν κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ· ἵνα μὴ
abolescantur bona ipsorum, & gloriam eius in ge-
ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, καὶ τιμὴ δόξα αὐτοῦ εἰς γε-
nerationes eorum.
νεὰς αὐτῶν.

CAP. XLVI. μϛ'.

Pœnis in bello Iesus (filius) Nave, & successor Moysi
Κραταιὸς ἐν πολέμῳ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ καὶ διάδοχος μωσῆ 1
in prophetia. Qui fuit secundum nomen suum magnus
ἐν προφητείαις. ὃς ἐγρήγορε κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέγας
in salutem electorum eius: ad vindicandum insurgentes
ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ· ἐκδικῆσαι ἐπιστρεφομένους
hostes: vt hæreditaret Israel. Quam glorifica-
ἐχθρούς, ὅπως κατάσχῃ κλῆρον τὸν ἰσραήλ. ὡς ἐδόξα- 3
sti illum extollendo manus tuas, & in extendendo romphæam
σεν ὑψῶν τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ἐκτάσει ῥομφαίας
in cruciatu. Quis prior eo sic stetit, nam bel-
αὐτοῦ πόλεις. τίς πρότερος αὐτῷ οὕτως ἔστη, ὅτι ἦν πολέ- 4
la Domini ipse administrat. Nonne in manu eius regressus
μους κυρίου αὐτὸς ἐπήγαγεν; ἢ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀπεστά-
est Sol, & una dies facta est quasi duæ? Invoca-
λη ὁ ἥλιος καὶ μία ἡμέρα ἐγένηθη πρὸς δύο; ἐπεκαλέ- 6
uit Altissimum potentem, in premendo ipse inimicos
σατο τὸν ὕψιστον δυνάστην, ἐν τῷ ἐκθλίψαι αὐτὸν ἐχθροὺς
in circuitu, & audivit eum magnus Dominus in lapidibus grandi-
κυκλόθεν· καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ μέγας κύριος ἐν λίθοις χα-
nis virtutis fortis. Direpit in gentes bel-
λάζης δυνάμεως κραταιᾶς. κατέβραξεν ἔθνη ἐθνῶν πό- 7
lum, & in defensis prædita contraxit. Vt
λεμον, καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλισεν αἰθυσηκόζας. ἵνα 8
cognoscant gentes armaturam eorum, quia contra Dominum bel-
γνῶσιν ἔθνη παντοπλίαν αὐτῶν, ὅτι ἐναντίον κυρίου ὁ πόλε-
lum eius: Et enim insecutus est à tergo potentis. Et
μος αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου. καὶ 9
in diebus Moysi fecit misericordiam: ipse & Chaleb filius Iephon-
ἐν ἡμέραις μωσαϊκαῖς ἐποίησε ἔλεος αὐτὸς καὶ χαλὲβ υἱὸς ἰεφο-
ne ad resistendum contra congregationem, ad prohibendum populum à
νὲ ἀντιστῆναι ἐναντίον συναγωγῆς· κατασχεῖν λαὸν ἀπὸ
peccatis, & cessare faciendum murmur malos. Et ipsi,
ἁμαρτίας, καὶ καταπαῦσαι γογγυσμὸν πονηρίας. καὶ αὐτοὶ 10
duo exulantes liberati sunt à sexcentis millibus pedestrium
δύο ὄντες διασωθῆναι ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν.
ad inducendum illos in hæreditatem, in terram manantem lacte
εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα
& mellæ. Et dedit Dominus Chaleb fortitudinem, & usq. in
καὶ μέλι. καὶ ἔδωκεν ὁ κύριος τῷ χαλὲβ ἰσχύν, καὶ ἕως 11
senectutem permansit ei, & ascenderet ipse in altitudinem
γήρους διέμεινεν αὐτῷ, καὶ ἐπέβαινεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς
terræ, & semen ipsius obtinuit hæreditatem. Vt vide-
γῆς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κατέσχε κληρονομίαν. ὅπως ἴδω- 12
rent omnes: filij Israel, quia bonum ambulare post
σι πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ὅτι καλὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω τῆ
Domini. Et iudices singuli suo nomine, Quorum
κυρίου. καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ κατ' ὄνομα, ὅσων οὐ 13

non genuerunt cor, & quecunq; non accesserunt
οὐκ ἔξεπόρευσαν ἡ καρδία, καὶ ὅσοι οὐκ ἐπόρνευσαν ἀπὸ
14 Domino, & memoria eorum in benedictionem. Ossa
κυρίου, καὶ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς εὐλογίαν. τὰ ὀστᾶ
15 eorum pullulent in loco suo, & nomen eorum
αὐτῶν ἀναθάλοι ἐκ τῆ τόπου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν
commutatum in filijs gloriscatorum eorum,
ἀπηκταλλαοτόμβωσε ἐν υἱοῖς δεδοξασμένοις αὐτῷ.
Dilectus à Domino suo Samuel, propheta Domini
16 ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτῷ σαμουήλ, προφήτης κυρίου
constituit regna, & vnxit principes in populum
κατέστησε βασιλείας, καὶ ἔχρισεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν
suum. In lege Domini mandatis congregationem. & vidimuit
17 αὐτοῦ. ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγὴν, καὶ ἐπιστεύθη
Dominus Iacob. In fide sua examinatus est propheta.
κύριος τὸν ἰακώβ. ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης,
Et cognitus est in verbo fide, his sanctorum. De-
18 καὶ ἐγνώσθη ἐν ῥήμασι αὐτοῦ· καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύ-
minum potentem, in premendo ipse hostes suos vndi-
19 ριον δυνάστην, ἐν πιέσαντι ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλό-
que, in oblatione vni lactis nutrit. Et tonuit
θεν, ἐν προσφορᾷ ἀμνὸς γαλαθηνοῦ. καὶ ἐβρόντησεν
de cælo Dominus, & in sono magno tonitrui audiuit
20 ἀπ' οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ βροντῆς ἠκουσθῇ
facit vocem suam. Et contriuit duces Ty-
21 φωνὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλασεν ἡγεμόνας τυ-
rorum, & omnes principes Philistiim. Et ante tempus
22 ρίων, καὶ πάντας ἀρχοντας φυλιστιείμ. καὶ ἐν καιρῷ ἐκ
dormitionis seculi testificatus prohibitum in conspectu Domini & Christi
κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύρατο ἵνα μὴ κυρίου καὶ χριστοῦ
sui. Pecuniam & vilq. ad exterminium ab omni carne
αὐτοῦ. χρήματα καὶ ὡς ὑποδήματον ἀπὸ παντὸς σαρκὸς
non accepit. & non accusauit illum homo. Et post-
23 οὐκ ἐλάφατο· καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος, καὶ μὴ
quam dormiuit ipse prophetauit, & ostendit regi
τὸν ὑπνῶσαι αὐτὸν προεφήτευσε, καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ
finem eius, & exaltauit de terra vocem suam,
τέλος τελευτῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς τὴν φωνὴν αὐτοῦ,
in prophetia ad delendum iniquitatem populi.
ἐν προφητείᾳ ἐξαλεῖψαι ἀδικίαν λαοῦ.

CAP. XLVII. μζ'.

Et post hoc surrexit Nathan propheta in diebus Dauid.
1 Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνέστη ναθαν ὁ προφήτης ἐν ἡμέραις δαυὶδ,
Sicut adeps separatus à salutari, Ita Dauid
2 ὡσεὶ στέαρ ἀφαιρεσιμαῖον ἀπὸ σωτηρίου, οὕτως δαυὶδ
à filijs Israel. In leonibus fecit illis gratiam in lumbis &
3 ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ. ἐν λέουσι ἐποίησεν ὡς ἐν ἐριφοις &
in vitis, sicut in agnis omnium. Et tenuerunt pus oc-
4 ἐν ἀμπέλοις, ὡς ἐν ἀρνασι προβάτων. ἐν νεότητι αὐτοῦ ἀπέ-
cidit gigantem, & abstulit opprobrium de populo. Et in
5 κτεινε γίγαντα, καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ. καὶ ἐν τῇ
tollendo manum in lapide funda, vt succumberet superbiam
ὑπάρσαι χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης καταβαλεῖν ὑπερηφανίαν
6 Goliæ: Invocauit enim Dominum altissimum, & dedit
τῷ γολιάθ. ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον ὕψιστον, καὶ ἔδωκεν
in dextera eius robur ad occidendum hominem potentem in
7 ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ κράτος ἐξᾶραι ἄνθρωπον δυνατὸν ἐν
bello, vt exaltet cornu populi sui. Sic in decem millibus
πολέμῳ, ὑψῶσαι κέρας λαοῦ αὐτοῦ. οὕτως ἐν μυρίασιν
gloriatus eum, & laudauit illum in benedictionibus Domini in
8 ἐδόξασεν αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτῷ ἐν εὐλογίαις κυρίου· ἐπέθη-
afferendo illi diadema gloriæ. Contriuit inimicum eius
κεν αὐτῷ διάδημα δόξης. ἔθλασεν ἐχθροὺς κύκλῳ, καὶ
9 ἐξέτριψεν ἐχθροὺς φυλιστιείμ, καὶ ἐσύντριψε κέρας αὐτῶν εἰς
cunctos, & deiurauit Philistiim adversarios: & contri-
10 τέλος. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐξομολόγησιν. ἐν ὑψίστῳ ῥήμασι δόξης, ἐν πα-
die confessionem: Sancto excelso verbo gloriæ. In om-
ni corde suo laudauit, & dilexit eum qui fecit illum.
σῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, καὶ ἠγάπησε τὸν ποιήσαντα αὐτόν.
Et constituit cantores contra altare, & ex sono
11 καὶ ἔστησε ψαλμῳδοὺς κατέναντι θυσιαστηρίου, καὶ ἐξ ἤχους
eius dulcem facere modos, & quotidie laudabu in canticis
αὐτῶ γλυκαίνειν μέλη, καὶ καθ' ἡμέραν αἰνεῖσθαι ἐν ᾠδαῖς
suis. Dedit in solemnibus decorem, & ornа-
12 αὐτοῦ. ἔδωκεν ἐν ταῖς ἑορταῖς διαφάνειαν, καὶ ἐκόσμη-
uit tempora vsque ad consummationem in laudare nomen sanctum
σεν καιροὺς ἕως συντελείας· ἐν τῷ αἰνεῖν ὄνομα ἁγίου
αὐτοῦ

ei nomen, & à mane donando sanctitatem sint.
αὐτοῦ ὄνομα, καὶ κατὰ πρωὶ ἤχησε τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ.
Dominus absoluit peccata ipsius, & exaltauit in
κύριος ἀφῆλε τὰς ἁμαρτίας αὐτῷ, καὶ ἀὐψωσεν εἰς 23
perpetuum cornu eius. Et dedit illi testamentum re-
Israel cornu eius. Et dedit illi testamentum re-
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ κέρας αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην βασι-
gum & sedem gloriæ in Israel. Post hunc surre-
λείας καὶ θρόνον δόξης ἐν τῷ Ἰσραήλ. μετὰ τοῦτον ἀνέ- 24
xit sapiens, & propter illum habitauit in latitudine.
στη ὁ σοφὸς μεγιστᾶν, καὶ διὰ αὐτοῦ κατέλυσεν ἐν πλατυσμοῖς.
Salomon regnauit in diebus pacis, & glorificatus est,
σολομὼν ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις εἰρήνης, καὶ ἐδοξάσθη, 25
quoniam Deus pacauit in circuitu suo. Vt ædificaret domum in
ὡς ὁ θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν αὐτοῦ· ἵνα στήσῃ οἶκον εἰς
nomine eius, & pararet sanctuarium in seculum: quæ sa-
ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς σοφὸς
pientia tua. Et implesti quasi fluuius intellectu,
ἐγένου ἐν νεότητι σου· καὶ ἐπλήσθη ὡς ποταμὸς σύνεσίς σου· 26
& terram texit anima tua omnem. Et repleuit para-
καὶ ἐκάλυψε γῆν ἡ ψυχή σου πᾶσαν, καὶ ἐπλήσθη παρα-
disos, & immensum. In mediis principum nouus
βολαῖς αἰνιγμάτων. εἰς νήσους πόρρω ἀφίκεσο τὸ ὄνομά 28
erit, & dilectus in pace tua. In canticis & prouer-
σου, καὶ ἠγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου. ἐν ᾠδαῖς καὶ παροι-
biis & parabolis & interpretationibus ad mentes fuas regio-
μίαις καὶ ἀβροβολαῖς καὶ ἐκδικήσεις ἀπεθαύμασεν αἱ χῶ-
nes. In nomine Domini Dei omnia terræ qui agnominea-
ραι· ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ πάσης τῆς γῆς τὸ δίπλασιόν σου 30
ris est tuus Deus Israel. Congregasti quasi stannum au-
ἐστι σοῦ θεὸς Ἰσραήλ, συνήγαγες ὡς κασσίτερον τὸ χρυ-
rum, & vt plumbum multiplicasti argentum. Inclinasti
σίον, καὶ ὡς μόλυβδον ἐπλήθυνας τὸ ἀργύριον. παρεκλίνας
vlcera tua mulieribus, Et potestatem habuisti in cor-
τὰ ἀπλάγχνα σου γυναιξί, καὶ ἐξουσιάσθης ἐν τῷ σώ- 32
pore tuo. D dedit maculam in gloriam tuam, & prophana-
ματί σου. ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, καὶ ἐβεβήλω 33
sti semen tuum, vt adduceres iram in filios tuos, &
σας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τέκνα σου, καὶ
compungeretur in stultitia tua. Vt fieres sine impe-
κατανυγῆναι διὰ τὴν ἀφροσύνη σου· ἠμύνθη δίχα τυραν-
rio, & ex Ephraim imperares imperium inobedientiæ. At Da-
νίδος, καὶ ἐξ Ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ. ὁ δὲ κύ- 34
uid non derelinquet misericordiam suam, & non corrumpetur ab
ριος οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ διαφθαρῇ ὑπὸ
operibus tuis. Neque delebit electi sui nepo-
τῶν ἔργων αὐτοῦ· οὐδ' οὐ μὴ ἐξαλείψῃ σπέλεχος τοῦ αὐτοῦ ἐξ- 35
tes, & semen eius qui diligit se, non tollet.
γονα, καὶ σπέρμα τὸ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ.
Ex ipso Iacob dedit reliquum, & de Dauid ex
καὶ τῷ ἰακὼβ ἔδωκε κατάλειμμα, καὶ τῷ δαυὶδ ἐξ 36
ipso radicem: Et requiescit Salomon cum patribus,
αὐτοῦ ῥίζαν. καὶ ἀνεπαύσατο σολομὼν μετὰ τῶν πατέρων, 37
Et reliquit post se de semine suo populo
καὶ κατέλιπε μετ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαοῦ 38
stultum & diminutum intellectu, Roboam, qui aucto-
ἄφρονα καὶ ἠλαττωμένον συνέσει, ῥοβοὰμ ὃς ἀπέστη-
rit populũ de consilio suo. Et Hieroboam filius Nabat, qui pecca-
σε λαὸν ἐν βουλῇ αὐτοῦ, καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ, ὃς ἐξή- 39
re fecit Israel: & dedit Ephraim viam peccati, & de-
μαρτε τὸν Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκε τῷ ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας, καὶ
multiplicata sunt peccata eorum valde: Vt auerterent
ἐπληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα. ἀποστῆναι 40
eos à terra: & nouit omnia & vindicta venit super eos.
αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, ἕως ὁρμὴ καὶ ἐκδίκησις ἦλθη ἐπ' αὐτούς. 41

CAP. XLVIII. μή.

Et surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius
Καὶ ἀνέστη ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ 1
quasi fax vrebat. Qui induxit in illos famem for-
ὡς λαμπὰς ἐκαίετο· ὃς ἐπήγαγε ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν καὶ ἐ- 2
tem, & zelo suo diminuit eos. In verbo
ρημ, καὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ἐλιγοστώσεν αὐτούς. ἐν λόγῳ 3
Domini substinuit cælum, & deduxit ter ignem de cælo. quam
κυρίου ἐσφιγξε οὐρανὸν, καὶ κατήγαγε τρὶς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ· ὡς
glorificatus fuisti Elias in mirabilibus tuis. Et quis similis tibi
ἐδοξάσθης ἠλία ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. καὶ τίς ὅμοιός σοι 4
ve glorietur? Qui suscitasti mortuum à morte, & ab inferno ani-
καυχήσεται; ὁ ἐγείρας νεκρὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἐξ ἅδου ψυ- 5
mam eius vt verbo Altissimi. Qui deduxisti reges ad perdi-
χὴν ἐν λόγῳ ὑψίστου. καταγαγὼν βασιλεῖς εἰς ἀπώ- 6

CAP. XLVIII. Ecclesiasticus. CAP. XLVIII. 65

tionem, & gloriosos de lecto suo. Qui audis in
λειαν, καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν. ὁ ἀκούων ἐν
Sina correptionẽ Domini, & in Choreb iudicia
σινᾶ ἔλεγμον κυρίου, καὶ ἐν χωρὴβ κρίματα ἐκδικήσεως.
Qui vnxisti reges ad retributionem, & prophetas suc-
ὁ χρίσας βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα, καὶ προφήτας διά- 8
cessores post eum. Qui receptus es in turbine ignis in
δοχος μετ' αὐτόν. ὁ ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν
curru equorum igneorum. Qui scripturus es correptiones in tem-
ἅρματι ἵππων πυρίνων. ὁ καταγεγραμμένος ἐλεγμοὶς εἰς καιρὸν, 10
pora, ad iracundiam tram indui) Dominæ ad furorem, ad conuer-
ἐξιλάσασθαι ὀργὴν πρὸ τοῦ θυμοῦ, διαστρέ-
tendum cor patris ad filium, & constituendum tribus Ia-
ψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν, καὶ καταστῆσαι φυλὰς Ια-
cob. Beati qui viderunt te, & qui in dilectione dor-
κώβ. μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, καὶ οἱ ἐν ἀγαπῇ κεκοι- 11
mierunt. Etenim nos vita viuemus. Elias qui te-
μημένοι. καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα. ἠλίας ἐσκε- 12
ctus est in turbine: & Elisæe repletus est spiritu sancto,
πάσθη ἐν λαίλαπι. Ἐλισαιὲ ἐνεπλήσθη πνεύματος ἁγίου,
& in diebus suis non commotus est à principibus, & nõ
καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ὑπὸ ἀρχόντων, καὶ οὐ
subiecit illum aliquis. Omne verbum non sustulit
καταδυνάστευσεν αὐτὸν οὐδείς. πᾶς λόγος οὐκ ἀφῆκεν 14
eum, & in dormitione prophetæ corpus eius. Et
αὐτὸν, καὶ ἐν κοιμήσει προφητεύσαν τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ 15
to vitæ suæ fecit monstra, & in morte sua mira-
ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε τέρατα, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ θαυ-
bilia opera sua. In omnibus his non pœnituit
μάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ. ἐν πᾶσι τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ 16
populus, & non recesserunt à peccatis suis, vsquequo ca-
λαός, καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἁπὸ ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἕως σκυ-
ptiuam fuit de terra sua, & dispersi sunt in
θρωπάσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν ἐν
omni terra. Et relictus est populus perpaucus, & princeps
παση τῇ γῇ. καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστὸς καὶ ἄρχων 17
in domo Dauid. Quidam eorum fecerunt ipsorum placitum,
ἐν τῷ οἴκῳ δαυίδ. τινὲς μὲν ἐποίησαν αὐτῶν τὸ ἀρεστὸν, 18
quidam autem multiplicatus peccata. Ezechias munijt
τινὲς δὲ ἐπληθύνθησαν ἁμαρτίας. ἐζεκίας ὠχύρωσε τὴν 19
ciuitatem suam, & induxit in medium eius aquam. fodit
πόλιν αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγε εἰς μέσον αὐτῆς ὕδωρ. ὤρυξεν
in ferro rupem, & ædificauit fontes ad aquas.
ἐν σιδήρῳ ἀκρότομον, καὶ ᾠκοδόμησε πρόμαχος πρὸς ὕδατα.
In diebus ipsius ascendit Sennacherim, & misit
ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη σενναχηρείμ, καὶ ἀπέστειλε τὸν 20
Rabsacen de Lachis, & extulit manum suam in Sion, &
ραψάκην ἀπὸ λαχὶς· καὶ ἐπῆρε χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ σιών, καὶ
insultans fastus est in superbia sua. Tunc commota sunt
ἐμεγαλαύχησεν ἐν ὑπερηφανείᾳ αὐτοῦ. τότε ἐσαλεύθησαν
corda & manus eorum, & dolebant quasi parientes.
καρδίαι καὶ χεῖρες αὐτῶν, καὶ ὠδίνησαν ὡς αἱ τίκτουσαι.
Et inuocauerunt Dominum misericordem, expandẽ-
καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα ἐκπετάσαν- 22
tes manus suas ad eum. Et Sanctus de cælo exau-
τες χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ ἐπή- 23
divit eos, & redemit eos in manu Ethiæ.
κουσεν αὐτῶν, καὶ ἐλύτρωσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἠσαΐου.
Percussit castra Assyriorum, & contriuit
ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐξέτριψεν 24
illos angelus eius. Fecit enim Ezechias placitum Do-
αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. ἐποίησε γὰρ ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυ- 25
mino, & fortis fuit in via Dauid patris sui, sicut man-
ρίου, καὶ ἰσχύσεν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οἷς ἐνετεί-
dauit Ezias propheta magnus, & veredadus in conspectu eius.
λατο ἠσαΐας ὁ προφήτης ὁ μέγας καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ.
In diebus eius regressus est Sol, & addi-
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀπέδησεν ὁ ἥλιος, καὶ προσέθη- 26
dit vitam regi. Spiritu magno vidit nouissima, &
κε ζωὴν βασιλεῖ. πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ ἔσχατα, καὶ
consolatus est lugentes in Sion. Vsque in seculum ostẽ-
παρεκάλεσε τοὺς πενθοῦντας ἐν σιών. ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπο- 28
dit futura, & abscondita antequam eueni
δειξε τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἐλθεῖν αὐτῷ
rent illi.
ἐλθεῖν αὐτά.

CAP. XLIX. μθ'.

Memoria Iosiæ in compositionem incensi: fabri-
Μνημόσυνον ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος ἐσκευα- 1

cata cuncta corruptum, In omnem ore quasi mel indul-
σμύρνης, καὶ μυρεψικῆς, ὡς πηγὴ σίμβατος ὡς μέλι λυ- 2
cebatur, & ut musica in convivio vini. Ipse fuit
κρωτος ἐν, καὶ ὡς μυστικὸν ὡς συκοφάντου οἴνου. αὐτὸς κα- 3
dux in conversione populi, & abstulit abominationes iniqui-
τέλυσεν ὡς ὄπισθεν τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ὄζημι βδελύγματα ἀσε-
tatis. Direxit ad Dominum cor suum, in
βείας. κατεδύνωσε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς ἐν 4
diebus impiorum corroboravit pietatem. Pietor David
ἡμέρας ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν. πάντες δαυὶδ 5
& Ezechias, & Zorbabel, omnes erecte operati sunt.
καὶ ἐζεκίας καὶ ζοροβάβελ, πάντες ἠλημμέλησαν ἠλημμέλησαν.
Reliquerant enim legem Altissimi, reges Juda
κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, οἱ βασιλεῖς ἰούδα 6
defecerunt. Dedit cornu illorum alii, & gloriam
ἐξέλιπον. ἔδωκε τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τὴν δόξαν 7
eorum genti alienæ. Combusserunt electam civitatem
αὐτῶν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις. ἐν ἐμπρησαι ἐκλεκτὴν πόλιν 8
sanctitatis, & desertam fecit vias eius in manu Hieremiæ.
ἁγιάσματος, ἐν ἐρημωσαι τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν χειρὶ ἱερεμίου.
Male tractaut enim illum. Et ipse in matris sanctificatus est propheta
ἐκάκωσαν γὰρ αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφή- 9
ta ad eradicandum & male tractandum, & perdendum. Similiter Ezechias
της ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν, ὡσαύτως οἰκο-
zelatus est cum vidit conspectum gloriæ, quem
δομεῖ καὶ πατάξαι τύφλ. ἐζήλωσε γὰρ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης, 10
ostendit ei in curru Cherubim. Etenim memor fuit
ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβίμ. καὶ γὰρ ἐμνή- 11
inimicorum in imbre: & direxit dirigentes
σθη τῶν ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ, καὶ κατεύθυνε τοὺς εὐθύνοντας
vias. Et duodecim prophetarum sit memoria in
ὁδούς. καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν εἴη τὸ μνημόσυνον ἐν τα
benedictionibus. Quomodo magnificamus Zorobabel, & ipse
βολογίαις. ὡς γὰρ μεγαλύνομεν τὸν ζοροβάβελ, καὶ αὐτὸς 13
quasi signaculum in dextera manus: Sic Iesus filius Iosedec.
ὡς σφραγὶς ἐπὶ δεξιᾶς χειρὸς· οὕτως Ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκ, 14
qui in diebus suis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templi
οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν οἶκον, καὶ ἀνύψωσαν ναὸν
sanctum Domino præparatum in gloriam sempit. Et in ele-
ἅγιον κυρίῳ ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν αἰώνιον. καὶ ἐν ἐκλε- 15
ctis fuit Nemias, cuius diuturna memoria eius, qui erexit
κτοῖς ἦν νεεμίας, οὗ πολὺ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, ὃς ἐξήγειρε
nobis muros eversos, & statuit portas & vectes,
ἡμῖν τοῖχη πεπτωκότα, καὶ ἔστησε πύλας καὶ μοχλούς,
& rectas sola domorum nostrarum. Nemo creatus est su-
καὶ ἀνῳκοδόμησε τὰ οἰκοστόμα ἡμῶν. οὐδεὶς ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς 16
per terra qualis Enoch, & enim receptus est à terra.
γῆς ὅλη τῆς γῆς, ὅσος ἐνὼχ, καὶ γὰρ ἀνῃρέθη ἀπὸ τῆς γῆς.
Nec fuit similis Ioseph factus est vir princeps fratrum,
οὐδὲ ὡς ἰωσὴφ ἐγένετο ἀνὴρ ἡγούμενος ἀδελφῶν, 17
firmamentum populi, & ossa illum visitata sunt à Domino.
στήριγμα λαοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν κυρίῳ.
Sem & Seth in hominibus gloriam adepti sunt, & super omnem
Σὴμ καὶ σὴθ ἐν ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν· καὶ ὑπὲρ πᾶν 18
in creatione Adam.
ἐν τῇ κτίσει ἀδάμ.

CAP. L. v.

Simon (filius) Onie sacerdos magnus, qui in vita sua suf-
Σίμων ὁ τοῦ ὀνίου ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ὑπερ- 1
fulsit domum, & in diebus suis firmavit populum.
έστυλωσεν οἶκον, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε λαόν.
Et ipse fundata est altitudo duplex structuræ,
καὶ αὐτὸς ἐθεμελιώθη ὕψος διπλοῦν ἀνάλημμα, 2
excelsus circuitus templi. In diebus suis dimissum est
ὑψηλὸν περίβολος ἱεροῦ, ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐλατόμθη 3
receptacula aquæ, ut tanquam mare superamodum.
δοχεῖα ὕδατος χαλκὸς ὡσεὶ θαλάσσης τὸ χεῖμα τοῦ.
Curam populum suum à casu: Et fortifi-
ὁ φροντίζων τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, καὶ ἐνισχύ- 4
cans civitatem & obsidens, gloriosum es in conversatione populi
σας πόλιν καὶ περικρούσας, ἐνδόξασθης ἐν διεστροφῇ λαοῦ 5
in tenta domus velamen. Quasi stella matutina in
ἐν σκηνῇ οἴκου καταπετάσματος. ὡς ἀστὴρ ἑωσφόρος ἐν 6
medio nubium, tanquam Luna pleni in diebus suis. Et
μέσῳ νεφέλων, ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέραις αὐτοῦ, καὶ 7
quasi sol effulgens sic ille refulsit templo Altissimi: quasi iris reddens
ὡς ἥλιος ἐκλάμπων οὕτως ἐκεῖνος ἐλάμπρυνε 8
super templum Altissimi: quasi flos rosarum in diebus novorum. Quasi li-
ὑπὲρ ναὸν ὑψίστου· ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις νέων ὡσεὶ κρί-
lia iuxta aquæ, quæ germinant Libani in diebus æ-
να ἐπ' ὕδατος ἐβλάστησε, ὡς βλαστὸς λιβάνου ἐν ἡμέραις θέ-
statis. Quasi ignis & thuribulum in ignem: Quasi vas
ρους. ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου, ὡς σκεῦος χρυσίου
solidum ornatum omni lapide pretioso. Quasi
9 ἔκλειστον ὡς πρίνος βλαστήσας, ὡς σκεῦος χρυσίου
oliva decora germinans fructus, & quasi cupressi
10 ἔκλειστον ὡς ἔλαιον κατάκαρπον καὶ πλατεῖα.
fusi exaltata in nubibus: in
ὡς κυπάρισσος ὑψηλὴ ἐν νεφέλαις ἐγένου.
recipiendo ipsum stolam
11 ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν
gloriæ, & vestiendo illum consummationem gloriamini
δόξης, καὶ ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος.
In ascensu altaris sancti glorificavit circuitum sanctu-
12 ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου ἐδόξασε περίβολον ἁγίατος.
tuarii. In autem recipiendo membra de manu sacerdotis & ipse
13 σματος. ἐν δὲ τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρὸς ἱερέων καὶ αὐτὸς
ante ipsum focum aræ. In circuitu eius corona fra-
14 ἐστὼς παρὰ ἐσχάραν βωμοῦ· κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελ-
trum, quasi plantatio cedrorum in Libano, & circumdederunt
φῶν, ὡς βλάστημα κέδρων ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἐκύκλωσαν
eum quasi rami palmarum: & omnes filii Aaron in gloria
αὐτὸν ὡς κλάδοι φοινίκων· καὶ πᾶσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν ἐν δόξῃ
sua. Et oblatio Dominum in manibus ipsorum coram om-
15 αὐτῶν. καὶ προσφορὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐναντι πά-
ni ecclesia Israel, & conformationem manifestam super a-
σης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ συντέλειαν λειτουργῶν δῶν βω-
ram, ut ornaret oblationem Altissimi omnipotentis. Porro-
16 μὸν, κοσμῆσαι προσφορὰν ὑψίστου παντοκράτος. ἐξέ-
xit in libamine manus suæ, & libabit de sanguine vi-
τεινε δῶν ἀπὸ σπονδίου χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔσται ἐξ αἵματος σε-
uæ: Effudit super fundamenta altaris odorem suave-
17 φυλῆς. ἐξέχεεν δῶν θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐω-
tatis excelso omnium regi. Tunc exclamaverunt filii Aaron,
18 δίας ὑψίστῳ παντοκράτει. τότε ἀκροῦσαι οἱ υἱοὶ ἀαρὼν,
in tubis ductilibus sonuerunt. Audiam fecerunt vocem
ἐν σάλπιγξιν ἐλατοῖς ἤχησαν. ἀκοὴν ἐποίησαν φωνῆς
magnam in memoriam coram Altissimo. Tunc omnis populus
19 μεγάλην εἰς μνημόσυνον ἐναντι ὑψίστου. τότε πᾶς ὁ λαὸς
communiter properavit, & recidebant in faciem super terram
κοινῇ κατέσπευσαν, καὶ ἔπεσον δῶν ἐπὶ πρόσωπα δῶν τῷ ἐπὶ
adorare Dominum suum omnipotentem Deum altissi-
πρόσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντ. κράτορι θεῷ ὑψίστῳ.
Et laudaverunt psallentes vocibus fuis in plurimo sono
20 καὶ ἤνεσαν οἱ ψάλλοντες φωναῖς αὐτῶν, ἐν πλείσῃ ἠχῇ
dulce fabricatum melos. Et rogabat populus Dominum excelsum in
21 ἡδυμελῆ μέλος. καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου ἐν
oratione coram misericordiam, usquequo perficitur ei or-
προσευχῇ κατενώπιον τοῦ ἐλεήμονος, ἕως συντελεσθῇ ὁ κό-
natus Domini, & ministerium suum perficerent. Tunc
22 σμος κυρίου, καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐπετέλεσαν. τότε
descendens exultat manus suas in omnem congregatio filiorum
καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ δῶν πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν
Israel, ut daret benedictionem Domini de labiis suis, & in no-
ἰσραὴλ, δοῦναι εὐλογίαν κυρίου ἐν χείλεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνό-
mine ipsius gloriaretur. Et iterabant in adorando
23 ματι αὐτοῦ καυχήσασθαι. καὶ ἐδευτέρωσαν τὸ προσκυνῆ-
ne ut acciperent benedictionem ab Altissimo. Et nunc be-
24 σαι δῶν δέξασθαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. καὶ νῦν εὐ-
ordicque Deum omnium magna exicentem solum ve-
λογήσατε τὸν θεὸν πάντων τὸν μεγάλα ποιοῦντα μόνον πανταχοῦ
que: qui exaltat dies nostros de matrice, & qui facit no-
τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας ἡμῶν ἐκ μήτρας, καὶ ποιοῦντα μεθ'
biscum secundum misericordiam suam. Et ut sint pax in die-
25 ἡμῶν κατὰ τὸν ἔλεον αὐτοῦ· καὶ σφιάσῃ εἰρήνην ἐν ἡμέ-
bus nostris in Israel per dies seculi ut cum fi-
ραις ἡμῶν ἐν ἰσραὴλ καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος· ἐμπι-
de faciat nobiscum misericordiam suam, & in diebus nostris
στεῦσαι μεθ' ἡμῶν τὸν ἔλεον αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν
liberet nos. In duabus gentibus onerata fuit ani-
26 λυτρώσασθαι ἡμᾶς. ἐν δυσὶν ἐθνεσι ἐβαρύνθη ἡ ψυ-
ma mea, & tertia non est gens. Qui sedent in mon-
27 χή μου, καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν ἔθνος· οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει
Samariæ, & qui habitant Philisthiim, & populus
σαμαρείας, καὶ αἱ φρὶς οἱ κατοικοῦντες φυλιστιείμ, καὶ λαὸς
stultus qui habitat in Sichimo. Disciplinam intellectus &
28 μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν συχίμοις. παιδείαν συνέσεως καὶ
scientiæ scripsit in libro ille Iesus filius Sirach
ἐπιστήμης ἐγράψατο ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἰησοῦς ὁ υἱὸς σιραχ
Hæreseiarcha, qui effudit sapientiam à corde.
ὁ ἱερεσολυμίτης, ὃς ἐξέχεεν σοφίαν ἐκ τοῦ καρδίας.

μα κα-

Beatus qui in his versabitur: & qui posuerit ea
μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς 30
super cor suum, sapiens erit. Se enim firmis hæc.
ἐπὶ καρδίαν ἑαυτοῦ στηρίσει. ἐὰν γὰρ ποιήσῃ αὐτά, 31
ad omnia valebit, quia lux Domini est gressus eius, &
πρὸς πάντα ἰσχύσει, ὅτι φῶς κυρίου τὰ ἴχνη αὐτοῦ, καὶ τοῖς
pia dedit sapientiam Benedictus Dominus in seculum;
ὁσίοις ἔδωκε σοφίαν. ἐξομολογήσεται κύριος οἷς ἠθέλησε,
fiat, fiat.
γένοιτο, γένοιτο.

Oratio Iesu filij Sirach.
Προσευχὴ Ἰησοῦ υἱοῦ Σιράχ.

CAP. LI. νά.

Confitebor tibi Domine rex, & laudabo te Deum
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ, καὶ αἰνέσω σε θεὸν 1
salutarem meum. Confiteor nomini tuo, quoniam
τὸν σωτῆρά μου. ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, ὅτι 2
protector & adiutor factus es mihi: & redemisti corpus
σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι· καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά
meum à perditione, Et à laqueo calumniæ linguæ,
μου ἐκ ἀπωλείας καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης· 3
à labiis operantium mendacium & contra adversa
ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων ψεῦδος, καὶ ἐναντίον τῶν ἀντικει-
rum meos, factus es adiutor. Et redemisti me secundùm multitu-
μένων μοι, ἐγένου βοηθός· καὶ ἐλυτρώσω με κατὰ τὸ πλῆ- 4
dinem misericordiæ nominis tui, à rugitibus parati ad es-
θος τῶν ἐλέους σου ὀνόματός σου, ἐκ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶ-
cam: de manu quærentium animam meam, De mul-
σιν· ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου· ἐκ πλειό- 5
titudine tribulationum quas habui, A suffocatione flammæ in circuitu
των θλίψεων ὧν ἔσχον· ἀπὸ πνιγμοῦ πυρὸς κυκλόθεν. 6
de medio ignis non fui æstuatus: Et de profunditate ventris,
ἐκ μέσου πυρὸς οὐκ ἐξέκαυσα, καὶ ἐν βάθει κοιλίας 7
& à lingua immunda, & à verbo mendacij re-
καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου καὶ ἐκ λόγου ψευδοῦς βασι-
gi calumniæ, à lingua iniusta Appropinquauit usque ad mortem
λεῖ διαβολῆς ἐκ γλώσσης ἀδίκου ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ 8
anima mea: & vita mea erat prope infernum inferiorem,
ψυχή μου· καὶ ἡ ζωή μου ἐγγὺς ἅδου κατωτάτου. 9
Circumdederãt me undique, & non erat adiutor inspiciebam ad
περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν, ἐνέβλεπον εἰς 10
subsidium hominum, & non erat. Et memoratus sum misericordiæ
ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἦν. καὶ ἐμνήσθην τῶν ἐλέους
tuæ, Domine, & operationis tuæ à seculo. Quoniam eruis
σου κύριε, καὶ ἐξαίρεσίς σου τῆς ἀπ' αἰῶνος. ὅτι ἐξαιρῇ 11
suffocantes, & liberas eos de manu inimicorum.
τοὺς ὑποδεχομένους, καὶ σώζεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν.
Et exaltaui ab ora supplicationem meam, & pro mor-
καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ γῆς ἱκετείαν μου, καὶ ὑπὲρ θανά- 13
te liberationem rogaui. Et inuocaui Dominum pa-
του ῥύσεως ἐδεήθην. καὶ ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέ- 14
trem Domini mei vt non derelinquat me in die tribulationem, in
ρα κυρίου μου μὴ ἐγκαταλιπεῖν με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως ἐν
tempore superborum destitutionis. Laudabo nomen tuum as-
καιρῷ ὑπερηφάνων ἀβοηθησίας. αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐν 15
sidue, & collaudabo te in confessione & exaudita est
διηνεκῶς, καὶ ὑμνήσω σε ἐν ἐξομολογήσει, καὶ εἰσηκούσθη
oratio mea. Liberasti enim me de perditione, & eruisti
ἡ δέησίς μου. ἔσωσας γὰρ ἐκ ἀπωλείας, καὶ ἐξεῖλου 16
me de tempore laquei, Propterea confitebor &
με ἐκ καιροῦ παγίδος. διὰτοῦτο ἐξομολογήσομαι καὶ 17
laudabo te, & benedicam nomini Domini Adhuc exhibo re-
αἰνέσω σε, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου κύριε. ἔτι ἐν νεό- 18
nes antequam errarem ipse, quæsiui sapientiam palam
τητός μου πρὶν πλανηθῆναί με, ἐζήτησα σοφίαν φανερῶς
in oratione mea. [Ante templum orabam pro illa, & vsq; in
ἐν προσευχῇ μου. ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ αὐτῆς, καὶ ἕως 19
nouissimum exquiram eam. ex flore tanquam maturescentis
ἐκζητῶ σε ζητήσω αὐτό. ἐξ ἄνθους ὡς ὠριαζούσης
uuæ. Lætatum est cor meum in ea: ambulauit pes
σταφυλῆς. εὐφράνθη καρδία μου ἐν αὐτῇ· ἐπάτησε ὀρθὸς 20
meus in rectitudine, à iuuentute mea mucstigabam eam.
μου ἐν εὐθύτητι, ἐκ νεότητός μου ἴχνευσα αὐτήν. ἔκλινα 21
aurem meam modicè, & excepi. Et multam inueni
τὸ οὖς μου ὀλίγον, καὶ ἐδεξάμην, καὶ πολλὴν εὗρον
mihi sapientiam. Profectus factus est mihi in ea:
ἐμαυτῷ παιδείαν. προέκοπτε γενόμενός μοι ἐν αὐτῇ, τῷ 23
Dabit mihi sapientiam, dabo potentiam. Cogitaui enim vt
δίδοντι μοι σοφίαν, δώσω δύναμιν. ἐνενοήθην γὰρ τοῦ 24

facerem illam: & æmularer bonum, & non confun-
ποιῆσαι αὐτὴν· καὶ ζηλώσαι τὸ ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυ-
dar. Collactata est anima mea in illa, & in facturæ
νθῶ. ἐλιγμὸς ἐγένετο ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιήσει 25
suæ. diligens diligentiam adhibui, Manus meas extendi ad
θῶ. ἐλιγμὸν ἐποιησάμην· τὰς χεῖράς μου ἐξεπέτασα πρὸς 26
altitudinem, & ignorantias eius manifestaui: Animam
ὕψος, καὶ τὰ ἀγνοήματα αὐτῆς ἐπώνησα. τὴν ψυχήν 27
meam direxi ad illam, & in purgatione inueni eam.
μου κατέθυνα εἰς αὐτήν, καὶ ἐν καθαρισμῷ ἔσχον αὐτήν.
Cor possedi eum ipsa ab initio, propterea non
κατέσχον ἐκ πρωτοπλάστου μου αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς, διὰτοῦτο οὐ 28
derelinquar. Et cor meum conturbatum est quæri-
μὴ ἐγκαταλειφθῶ. καὶ ἡ καρδία μου ἐταράχθη ζητή- 29
du illam. Propterea possedi hanc possessionem. Do-
σαι αὐτήν· διὰτοῦτο ἐκτησάμην κτῆμα ἀγαθόν. ἔδω- 30
dit Dominus linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum,
κε κύριος γλῶσσαν μισθὸν μου, καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν.
Appropinquate ad me indocti, & habitate in domo disci-
προσέρχεσθε πρός με ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίζεσθε ἐν οἴκῳ παι- 31
plinæ. Cur cardus aut quid dicitis in his, & aue-
δείας. διότι ὑστεροῦσθε, καὶ τί λέγετε ἐν τούτοις, καὶ αἱ ψυ- 32
næ vestræ sitiunt vehementer? Aperui os meum, & locu-
χαὶ ὑμῶν διψάσουσι σφόδρα. ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλά- 33
tus sum: comparate vobis sine pecunia. Collum
λησα, κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. τὸν τράχηλον 34
vestrum supponite iugo, & suscipiat anima vestra
ὑμῶν ὑποδέξασθε ὑπὸ ζυγόν, καὶ δεξάσθω ἡ ψυχὴ ὑμῶν
disciplinam. in promptu est inuenire eam. Videte in oculis
παιδείαν, ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν. ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς 35
vestris quia laborani, & modicum mihi multam requiem.
ὑμῶν ὅτι ἐκοπίασα, καὶ ὀλίγον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν.
Participate disciplinam in multo numero argenti, &
μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀργυρίῳ, καὶ 36
multum aurum possidere in ea. Lætetur anima
πολλῷ χρυσῷ κτήσασθε ἐν αὐτῇ. εὐφρανθήτω ἡ ψυχὴ 37
vestra in misericordia eius, & ne eruberescatis in laude
ὑμῶν ἐπὶ τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ μὴ αἰσχυνθῆτε ἐν αἴνῳ
eius Operamini opus vestrum ante tempus, & da-
αὐτοῦ. ἐργάσασθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, καὶ δώ- 38
bit mercedem vestram in tempore suo.
σει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

FINIS LIBRI ECCLESIASTICI.

BARVCH.

BAPOYX.

CAP. I. α'.

ET hæc verba libri quæ scri-
Αὗτοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου οὓς ἐξεγρά- 1
psit Baruch filius Neriæ filij Maasiæ,
ψατο βαροὺχ υἱὸς νηρίου υἱοῦ μαασαίου,
filij Sedeciæ, filij Asiadæ, filij Helciæ,
υἱοῦ σεδεκίου, υἱοῦ ἀσαδίου, υἱοῦ χελκίου,
in Babylone: In anno quin-
ἐν βαβυλῶνι, ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμ- 2
to, & quinto mensis, in tempore quo ceperunt Chal-
πτῳ ἐβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ χαλ-
dæi Hierusalem, & incenderunt eam in igne.
δαῖοι τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν ἐν πυρί.
Et legit Baruch verba libri huius in auribus
Καὶ ἀνέγνω βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶ 3
Iechoniæ filij Ioacim regis Iudæ: Et in auribus omnis
ἰεχονίου υἱοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα· καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς 4
populi venientium ad librum, & in auribus
τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὸ βιβλίον, καὶ ἐν ὠσὶ τῶν
potentium & liberum regum: & in auribus senio-
δυνατῶν καὶ υἱῶν τῶν βασιλέων· καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσβυτέ-
rum, & in auribus omnis populi à parvo vsque ad magnum
ρων, καὶ ἐν ὠσὶν παντὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου
eorum omnium habitantium in Babylone ad flu-
αὐτῶν πάντων τῶν κατοικούντων ἐν βαβυλῶνι ἐπὶ τὸν πο- 5
men Sudi. Et flenerunt, & ieiunauerunt, & orauerunt coram
ταμὸν σουδ. καὶ ἔκλαυσαν, καὶ ἐνήστευσαν, καὶ ἠυξαντο ἔμπρο-
in conspectu Domini. Et congregarunt argentum iuxta
σθεν κυρίου. καὶ συνήγαγον ἀργύριον κατὰ ἰσχὺν 6

potuit manus. Et misérunt ad Hierusalem ad
ἠδύνατο ἡ χείρ. καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς 7
Ioacim filium Helciæ filij Salom sacerdotem & ad sa-
Ἰωακεὶμ υἱὸν χελκίου υἱοῦ σελλὰμ τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς τοὺς ἱε-
cerdotes & ad omnem populum qui numerátum cum eo
ρεῖς, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς εὑρεθέντας μετ' αὐτοῦ
in Hierusalem. Cum acciperet ipse vasa domus De-
ἐν ἱερουσαλὴμ. ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυ- 8
mini, quæ ablata fuerant de templo, et reduceret in terram Iuda
ρίου τὰ ἐξενηχθέντα ἐκ ναοῦ ἀποστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα τῇ
decima Sivan: vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius
δεκάτῃ τοῦ σιβὰν, σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησεν σεδεκίας υἱὸς
Iosiæ rex Iuda, Postquam transmigrauit Nabuchodono-
ἰωσίᾳ βασιλεὺς ἰούδα, μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονό- 9
sor rex Babylonis Iechoniam, & principes, &
σορ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ
viros fortes, & populum terræ à
τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν λαὸν τῆς γῆς, ἀπὸ
Hierusalem, & induxit eos in Babylonem. Et ait
ἱερουσαλὴμ καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. καὶ εἶπεν, 10
Ecce misimus ad vos argentum, & emite
ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, καὶ ἀγοράσατε τῷ
argento holocaustomata, & pro peccato & thus: &
ἀργυρίῳ ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ λίβανον. καὶ
facite manna, & offerte super altare Domini
ποιήσατε μάννα καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου
Dei nostri: Et orate pro vita Nabuchodo-
τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδο- 11
nosor regis Babyloniæ, & pro Vita Baltasar filij
νόσορ βασιλέως βαβυλῶνος καὶ εἰς ζωὴν βαλτάσαρ υἱοῦ
eius, vt sint dies eorum super
αὐτοῦ ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ
terram: Et dabit Dominus fortitudinem nobis, & illuminabit
τῆς γῆς· καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν καὶ φωτιεῖ τοὺς 12
oculos nostros, & viuemus sub vmbra Nabuchodo-
ὀφθαλμοὺς ἡμῶν· καὶ ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν ναβουχοδο-
nosor regis Babyloniæ, & sub vmbra Baltasar
νόσορ βασιλέως βαβυλῶνος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν βαλτάσαρ
filij eius, & seruiemus illis diebus multis, & inueni-
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εὑρήσο-
mus gratiam in conspectu illorum. Et orate pro nobis
μεν χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν 13
ad Dominum Deum nostrum, quia peccauimus Domino
πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ τῷ
Deo nostro, & non auertetur furor, & ira eius à
θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστραπται ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ'
nobis vsque in diem istam. Et legetis librum
ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον 14
hunc quem misimus ad vos, vt recitetur in domo
τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ
Domini in diebus festiuitatis, & in diebus temporis. Et dicetis.
κυρίου ἐν ἡμέραις ἑορτῆς καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ. καὶ ἐρεῖτε, 15
Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio
τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῷ
faciei sicut die hac: hominibus Iuda & ha-
προσώπῳ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνδράσιν ἰούδα καὶ τοῖς κα-
bitantibus Hierusalem: Et regibus nostris, &
τοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς 16
principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis
ἄρχουσιν ἡμῶν· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς προφήταις
nostris, & patribus nostris: Eò quòd peccauimus coram Do-
ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον κυ- 17
mino, & non credidimus ei, Et non audiuimus vocem
ρίου καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς 18
Domini Dei nostri ambulare in præceptis eius
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ
quæ dedit ante faciem nostram. A die qua
οἷς ἔδωκεν κύριος πρὸ προσώπου ἡμῶν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς 19
eduxit Dominus patres nostros de terra Ægypti & vsq; ad
ἐξήγαγεν κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου καὶ ἕως
diem hanc fuimus increduli ad Dominum Deum
τῆς ἡμέρας ταύτης ἠμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον τὸν θεὸν
nostrum, & leues eramus ad non audiendum vocem eius.
ἡμῶν· καὶ ὠκολουθοῦμεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
Et adhæserunt in nos mala, & maledictio quam constituit
καὶ ἐκολλήθη ἐν ἡμῖν τὰ κακὰ καὶ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε 20
Dominus Moysi famulo suo in die qua eduxit Dominus
κύριος τῷ μωυσῆ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγεν κύριος
patres nostros de terra Ægypti, vt daret nobis terram flo-
τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥου-

rem lac & mel, sicut dies hæc. Et non audiuimus
σαν γάλα καὶ μέλι ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς 21
vocem Domini Dei nostri, secundum omnia verba
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας τοὺς λόγους τῶν
prophetarum quos misit ad nos. Et ambulauimus vnus-
προφητῶν οὓς ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ἐπορεύθη ἕκα- 22
quisque sensu cordis sui mali, operari dis-
στος ἐν βουλῇ καρδίας αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι ἑτέρας θεοὺς
alios, facere mala ante oculos Domini
πονηρὰ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν κυρίου τοῦ
Dei nostri.
θεοῦ ἡμῶν.

CAP. II. β.

Et statuit Dominus verbum suum quod locutus est ad nos
Καὶ ἔστησεν κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς 1
& ad iudices nostros qui iudicarent Israel &
καὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν τοὺς κρίναντας τὸν ἰσραὴλ καὶ
ad reges nostros & ad principes nostros, & ad
ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς
homines Israel & Iudæ. vt adduceret super nos mala
ἄνθρωπον ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ 2
magna, quæ non sunt facta sub omni cælo, sicut
μεγάλα ἃ οὐκ ἐγενήθη ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ κατὰ
factum est in Hierusalem secundum scripta in lege
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ
Moysi: Comedere eum hominem carnes filij sui
μωυσῆ, τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς ἄνθρωπον σάρκας υἱῶν αὐτοῦ 3
hominem carnes filiæ suæ. Et dedit eos
ἄνθρωπον σάρκας θυγατέρων αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς 4
in conspectu regum quæ in circuitu nostro, in
ἐναντίον βασιλέων τῶν κύκλῳ ἡμῶν, εἰς
opprobrium & in insultum in omnibus
ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἐξουθένωσιν ἐν πᾶσιν τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν
quò dispersit eos Dominus illuc. Et audi sunt subtus
οὗ διεσκόρπισεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖ. καὶ ἐπήκουσεν ὑποκάτω 5
& non super, quia peccauimus Domino Deo nostro ad
καὶ οὐχ ὑπεράνω, ὅτι ἡμάρτομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ
non audiendum vocem eius. Domino Deo nostro iusta-
μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ· τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιο- 6
tio, nobis autem & patribus nostris confusio facie-
σύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῆς προσώ-
rum sicut dies hæc. Quæ locutus est Dominus super nos om-
που ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη· ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα 7
nia mala ista venerunt super nos. Et non deprecati sumus
τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς. καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τὸ
faciem Domini, vt conuerteremur vnusquisque à cogitatio-
πρόσωπον κυρίου τοῦ ἐπιστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν ἐνθυμή-
nibus cordis nostri mali. Et vigilauit
σεων καρδίας ἡμῶν πονηρῶν. καὶ ἐγρηγόρησεν 8
Dominus super malis, & induxit Dominus super nos, quia
κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς· καὶ ἐπήγαγεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς· ὅτι
iustus Dominus in omnibus operibus suis quæ præcepit
δίκαιος ὁ κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο
nobis. Et non audiuimus vocem eius, vt ambularemus
ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ περιπατεῖν ἐν 10
in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.
τοῖς προστάγμασιν κυρίου οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.
Et nunc Domine Deus Israel qui eduxisti populum tuum de
καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ 11
terra Ægypti in manu forti, & in signis & in portento-
γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρα-
sis, & in virtute magna, & in brachio excelso: fe-
σιν καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. καὶ
cisti tibi nomen sicut est hac die. Peccauimus,
ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἡμάρτομεν, 12
impie egimus, iniqué fecimus Domine Deus noster, super omnibus
ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν κύριε θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς
iustificationibus tuis. Auertatur furor tuus à nobis, quo-
δικαιώμασίν σου. ἀποστραφήτω ὁ θυμός σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι 13
niam derelicti sumus pauci in gentibus vbi dispersisti nos
καταλελείμμεθα ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διεσκόρπισας ἡμᾶς
illuc. Exaudi Domine orationem nostram & deprecа-
ἐκεῖ. ἐπάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ τῆς δε- 14
tionem nostram, & libera nos propter te, & da nobis gratiam
ήσεως ἡμῶν, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἕνεκεν σου, καὶ δὸς ἡμῖν χάριν
coram eis: Vt relinquat nos in terra in qua eduxisti nos
ἐναντίον αὐτῶν· καὶ ἐξαγάγοι ἡμᾶς ἐκ γῆς οὗ ἐξήγαγες ἡμᾶς
de terra Ægypti, vt sit nobis terra florens, & habitemus
ἐξ αἰγύπτου, ἵνα γένηται ἡμῖν γῆ ῥέουσα γά-
in ea. Et da nobis cor vnum, & viam vnam vt timeamus
λα καὶ μέλι καὶ κατοικήσωμεν ἐν αὐτῇ. καὶ δὸς ἡμῖν καρδίαν μίαν καὶ 15
nomen eius, & seruiamus illi in diebus multis, & inueni-
ὁδὸν μίαν τοῦ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐν ἡμέραις πολλαῖς καὶ εὑρήσο-
mus gratiam in conspectu illorum. Et orate pro nobis
μεν χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν 16
ad Dominum Deum nostrum, quia peccauimus Domino
πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ τῷ
Deo nostro, & non auertetur furor, & ira eius à
θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστραπται ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ'
nobis vsque in diem istam. Et legetis librum
ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον 17
hunc quem misimus ad vos, vt recitetur in domo
τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ
Domini in diebus festiuitatis, & in diebus temporis. Et dicetis.
κυρίου ἐν ἡμέραις ἑορτῆς καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ. καὶ ἐρεῖτε, 18
Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio
τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῆς προσώ-
faciei sicut die hac: hominibus Iuda & ha-
που ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνδράσιν ἰούδα καὶ τοῖς κα-
bitantibus Hierusalem: Et regibus nostris, &
τοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς 19
principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis
ἄρχουσιν ἡμῶν· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς προφήταις
nostris, & patribus nostris: Eò quòd peccauimus coram Do-
ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον κυ- 20
mino, & non credidimus ei, Et non audiuimus vocem
ρίου καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς 21
Domini Dei nostri ambulare in præceptis eius
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ
quæ dedit ante faciem nostram. A die qua
οἷς ἔδωκεν κύριος πρὸ προσώπου ἡμῶν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς 22
eduxit Dominus patres nostros de terra Ægypti & vsq; ad
ἐξήγαγεν κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου καὶ ἕως
diem hanc fuimus incredulí ad Dominum Deum
τῆς ἡμέρας ταύτης ἠμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον τὸν θεὸν
nostrum, & leues eramus ad non audiendum vocem eius.
ἡμῶν· καὶ ὠκολουθοῦμεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
Et adhæserunt in nos mala, & maledictio quam constituit
καὶ ἐκολλήθη ἐν ἡμῖν τὰ κακὰ καὶ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε 23
Dominus Moysi famulo suo in die qua eduxit Dominus
κύριος τῷ μωυσῆ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγεν κύριος
patres nostros de terra Ægypti, vt daret nobis terram flo-
τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥου-

nū terra quia tu es Dominus Deus noſter, quia nomen tuum inuo-
σται ἡ γῆ ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν· ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπι-
catum eſt ſuper Iſrael & ſuper genus eius. Domine reſpice
κλήθη ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. κύριε κατάϐλε- 16
de domo ſancta tua, & cogita in nos: inclina Domine
ἐκ τοῦ οἴκου σου ἁγίου σου, καὶ ἐπάκουσον εἰς ἡμᾶς κλῖνον κύριε
aurem tuā, & audi. Et aperi Domine oculos tuos,
τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον. καὶ ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, 17
& vide quia non mortui in inferno, quorū aſſumptus eſt ſpiri-
καὶ ἴδε ὅτι οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ἅδῃ ἐκλίπτουσι τὸ πνεῦ-
tus eorum à viſceribus ſuis, dabunt gloriam &
μα ἀπὸ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν. δώσουσι δόξαν καὶ
iuſtificationem Domino. Sed anima triſtis ſuper
δικαίωμα τῷ κυρίῳ. ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡ ὑπερλυποῦσα τὸ 18
magnitudine,qua vadit curua & infirma, & oculi
μεγαλεῖον ἐπορεύετο κυρτὴ καὶ ἀσθενοῦσα, καὶ ὀφθαλμοὶ οἱ
deficientes & anima eſuriens, dabunt tibi gloriam &
ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα, δώσουσί σοι δόξαν καὶ
iuſtitiam Domine. Quia non ſuper iuſtificationes
δικαιοσύνην κύριε. ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς δικαιώμασι τῶν 19
patrum noſtrorum, & regum noſtrorum nos fundi-
πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλο-
mus miſericordiā noſtrā ante faciem tuam Domine Deus noſter,
μεν τὸν ἔλεον ἡμῶν κύριε ἔμπροσθεν τοῦ σου κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν.
Quia immiſiſti furorem tuum, & iram tuam in nos ſic-
ὅτι ἐπῆκας τὸν θυμόν σου, καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς κα- 20
ut locutus es in manu ſeruorum tuorum prophe-
θὼς ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφη-
tarum, dicens: Sic dixit Dominus: Inclinate
τῶν, λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος, κλίνατε τὸν τράχηλον ὑμῶν 21
& operamini regi Babyloniæ, & ſedete ſuper
καὶ ἐργάσασθε τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ὅπως
terram quam dedi patribus veſtris: Et ſi non audie-
τῆς γῆς ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν· καὶ ἐὰν μὴ ἀκού-
ritis vocem Domini operari regi Babyloniæ:
σητε τῆς φωνῆς κυρίου ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος,
Deficiunt ſanum de ciuitate laeta & deſerta Hieruſa-
ἐκλείψω ποιῶν ἐκ πόλεως ἰουδὰ καὶ ἐξωθῶν ἱερουσα- 23
lem, vocem lætitiæ & vocem gaudij, vocem
λήμ, φωνὴν εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης, φωνὴν
ſponſi & vocem ſponſæ: & erit omnis terra in inanem
νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀβάϐον
ab inhabitantibus. Et non audiumus
ἀπὸ ἐνοικούντων. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου ἐργα- 24
vocem tuam vt ope
ζεσθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος· καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου
rarentur regi Babyloniæ: & ſtatuiſti verba tua
οὓς ἐλάλησας ἐν χερσὶν τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν τὰ
quæ locutus es in manibus ſeruorum tuorum prophetarum, vt
ὀστᾶ τῶν βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέ-
transferrentur oſſa regum noſtrorum, & oſſa pa-
ρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐκτέθλιμμένα 25
trum noſtrorum de loco ſuo. Et ecce ſunt proiecta
ἐν ἡμέρᾳ ἐν τῷ τόπῳ αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐκτέθλιμμένα
ad ardorem diei & in gelu noctis: & ecce
ὑπὸ καύματος τῆς ἡμέρας καὶ ὑπὸ παγετοῦ τῆς νυκτὸς· καὶ
mortua ſunt in doloribus malis in fame & in gladio, &
ἀπεθάνοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς ἐν λιμῷ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
in commotione. Et poſuiſti domum tuam vbi inuocatum eſt
ἐν σεισμῷ. καὶ ἔθηκας τὸν οἶκον σου οὗ ἐπικέκληται τὸ 26
nomen tuum in eo, ſicut dies hæc, propter malitiam domus
ὄνομά σου ἐπ' αὐτῷ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ πονηρίαν οἴκου
Iſrael & domus Iudæ. Et feciſti in nos Domine
Ἰσραὴλ καὶ οἴκου Ἰούδα. καὶ ἐποίησας ἐν ἡμῖν κύριε ὁ θεὸς 27
Deus noſter ſecundum omnem æquitatem tuam, & ſecundum omnem mi-
ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειαν σου, καὶ κατὰ πᾶσαν οἰκτει-
ſeratiocem tuam magnam: Sicut locutus es in manu ſerui
κτιρμὸν σου τὸν μέγαν, καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός 28
tui Moyſi in die præcipiendo te ei ſcribere
σου μωυσῆ ἐν ἡμέρᾳ. ἐντειλαμένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν
legem tuam coram filijs Iſrael, dicendo: Si non audieritis
νόμον σου ἐνώπιον υἱῶν Ἰσραὴλ, λέγων· ἐὰν μὴ ἀκούσητε 29
vocem meam: profectò turba magna multa hæc
τῆς φωνῆς μου· ἦλον ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη ἡ σωλλὴ αὕτη
reuertetur in paruam in gentibus quò diſpergam eos illuc.
ἐπιστρέψει εἰς μερὶς ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἡ ἐσπαρκὼς ἐγὼ αὐτοὺς ἐκεῖ.
Quia cognoui quòd non audient me: quia populus durecer-
ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσιν μου ὅτι λαὸς σκληροτρά- 30
nicis eſt, & cognoſcent ad cor ſuum in terra tranſ-
χηλός ἐστιν· καὶ γνώσονται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικι-
migrationis eorum. Et ſcient quia ego Dominus Deus noſ-
σμοῦ αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, 31
& dabo eis cor & aures audientes. Et laude-
καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα· καὶ αἰνέσου- 32
bunt me in terra tranſmigrationis ſuæ: & recordabuntur nomi-
σίν με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόμα-
nis mei. Et auertent ſe à dorſis ſuis duro,
τός μου. καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ νώτου αὐτῶν τὸν σκληρὸν
& à malignis cordibus eorum ſuaſum, quia remiſcere
καὶ ἀπὸ πονηρῶν φρενῶν αὐτῶν· ὅτι μνησθήσομαι τῶν
vias parrum ſuorum qui peccarunt coram Domino.
ὁδῶν τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν ἁμαρτόντων ἔναντι κυρίου
Et reducam illos in terram quam iuraui
καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πα- 34
tribus eorū Abraham & Iſaac & Iacob,
τράσιν αὐτῶν τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῷ Ἰακώϐ,
& dominabuntur eius: & multiplicabo eos, & non mi-
καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ σμι-
nuentur, & ſtatuam eis teſtamentum æternum, vt ſim
νυθῶσιν. καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην αἰωνίαν τοῦ εἶ- 35
ego illis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum, & nō mo-
μαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ κι-
uebo vltrà populum earum Iſrael à terra quam dedi eis.
νήσω ἔτι τὸν λαὸν μου Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

CAP. III. γ'.

Domine omnipotens Deus Iſrael, anima in angoribus &
Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ 1
ſpiritus anxius clamant ad te: Audi Dominе &
πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγέν σοι. ἄκουσον κύριε καὶ
miſerere, quia Deus miſericors es: & miſerere, quia peccauimus
ἐλέησον, ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ καὶ ἐλέησον, ὅτι ἐνώπιόν
coram te. Quia tu ſedens in æternum, & nos per-
σου· ὅτι σὺ καθήμενος ἐπὶ αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολ- 2
euntes in ſeculum. Domine omnipotens Deus Iſrael,
λύμενοι τὸν αἰῶνα. κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραήλ, 3
audi tam orationem mortuorum Iſrael, &
ἄκουσον δὴ τῆς φωνῆς τῶν τεθνηκότων Ἰσραὴλ, καὶ
filiorū eorū qui peccarū coram te, qui non audierunt vo-
υἱῶν τῶν ἁμαρτησάντων ἐνώπιόν σου οἳ οὐκ ἤκουσαν τῆς φω-
cem Domini Dei ſui, & adhæſerunt nobis mala.
νῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά.
Ne memineris iniquitatum patrum noſtrorum, ſed memento
μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι 4
manus tuæ, & nominis tui in tempore hoc. Quia tu
χειρός σου καὶ ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. ὅτι σὺ 5
Dominus Deus noſter, & laudabimus te Domine: Quia propter hoc
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ αἰνέσομέν σε κύριε. ὅτι ἐξέδυ τὸ
dediſti timorem tuum in cordibus noſtris, vt inuocemus
δῶκας τὸ φόβον σου ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τοῦ ὀνομάζειν 6
nomen tuum, & laudemus te in tranſmigratione noſtra, quia auer-
τὸ ὄνομά σου, καὶ αἰνέσομέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπε-
timus ſuper cor noſtrum omnem iniquitatem parrum
στράψαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων
noſtrorum qui peccauerunt coram te. Ecce nos hodie
ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων ἐνώπιόν σου. ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον 7
in tranſmigratione noſtra quò diſperſiſti nos illic in improperium
ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν ᾗ διεσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν
& in maledictionē, & to debitum ſuſtinendum omnes
καὶ εἰς ἀρὰν, καὶ εἰς ὀφλημα τῷ πάσας τὰς ἀδικίας τῶν
patrum noſtrorum qui receſſerunt à Domino Deo noſtro. Audi
πατέρων ἡμῶν οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἡμῶν. ἄκουε 8
Iſrael mandata vitæ, auribus percipite vt ſcatas prudentiam. Quid
Ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. τί
eſt Iſrael, quia in terra inimicorum es? inueteraſti in terra
ἐστιν Ἰσραὴλ ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ; ἐπαλαιώθης ἐν γῇ 9
alienæ: Cumq; natus es cum mortuis reputatus es tum
ἀλλοτρίᾳ· συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς· ἀντελογίσθης μετὰ 10
hos qui ſo inferno. Dereliquiſti fontem
τῶν εἰς ἅδου· ἐγκατέλιπες τὸν πηγὴν τῆς σοφίας τῇ ὁδῷ
Dei. Si ambulaſſes, habitaſſes in pace in æternum.
τοῦ θεοῦ. εἰ ἐπορεύθης κατ' εὐθεῖαν ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα.
Diſce vbi eſt prudentia, vbi eſt fortitudo: vbi eſt intellectus,
μάθε ποῦ ἔστιν φρόνησις, ποῦ ἔστιν ἰσχὺς ποῦ ἔστιν σύνεσις 11
vt ſcias ſimul: vbi eſt longanimitas & vita: vbi eſt
τοῦ γνῶναι ἅμα· ποῦ ἔστιν μακροβιωσις καὶ ζωή· ποῦ ἔστιν
lumen oculorum & pax. Quis inuenit locum eius,
φῶς ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη· τίς ἔδρασεν τὸν τόπον αὐτῆς, 12
& quis intrauit in theſauros eius? Vbi ſunt
καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς· ποῦ εἰσὶν

principes gentium & dominantes bestiis
οἱ ἄρχοντες τῆς ἐπὶ γῆς καὶ οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων
quæ super terram: in quibus cum illusoribus,
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ ἐν τοῖς ὀρνίοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, 17
& argentum thesaurizantes, & aurum cui confidit
καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες ᾧ τὸ χρυσίον ᾧ ἐποποίθασιν
runt homines, & non est finis acquisitionis eorum. Quia
ἄνθρωποι καὶ οὐκ ἔστιν τέλος τῆς κτήσεως αὐτῶν. ὅτι 18
argentum fabricantes & solliciti, & non est
οἱ τὸ ἀργύριον τυκταίνοντες, καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν
inventio operum illorum. Exterminati sunt & ad inferos de-
ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. ἠφανίσθησαν καὶ εἰς ᾅδου κα- 19
scenderunt, & alij successerunt pro illis. Iuniores
τέβησαν καὶ ἄλλοι ἀνέστησαν ἀντ' αὐτῶν. νεώτεροι 20
viderũt lumen, & habitauerunt super terram; viam autem scientiæ
ὄψαν φῶς καὶ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπίστημης
non cognouerunt. Neque intellexerunt semitas eius, neque susce-
οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελά-
runt eam: filij eorum à via ipsorum longè facti
βοντο αὐτῆς· υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πορρὼ ἐγέν-
sunt. Neque audita est in Chanaan, neque vista est in Theman.
ησαν. οὐδὲ ἠκούσθη ἐν χαναὰν οὐδὲ ὤφθη ἐν θαιμάν.
Neque filij Agar exquirentes prudentiam qui super terram,
οὔτε υἱοὶ ἄγαρ ἐκζητοῦντες τὴν συνίσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ 21
mercatores Meran, & Theman, & fabulatores, & exa-
ἔμποροι μερὰν καὶ θαιμὰν, καὶ οἱ μυθολόγοι, καὶ οἱ ἐκ-
minatores prudentiæ: viam autem sapientiæ non cognouerunt, neq.
ζητηταὶ τῆς συνέσεως· ὁδὸν δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ
recordati sunt semitæ eius. O Israel quàm magna do-
ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. ὦ ἰσραὴλ ὡς μέγας ὁ οἶ- 22
mus Dei, & prolixus locus possessionis eius! Ma-
κος τοῦ θεοῦ, καὶ πλατύνων ὁ τόπος τῆς κτήσεως αὐτοῦ. μέ- 23
gnus & non habet finem excelsus & immensus. Ibi
γας καὶ οὐκ ἔχει τελευτὴν ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. ἐκεῖ 24
fuerunt gigantes nominati ab initio existentes
ἐγενήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομασθέντες ἀπ' ἀρχῆς ἡμέραι μεγάλαι
magnæ, scientes bellum. Non hos elegit
ἐπιστάμενοι πόλεμον. οὐ τούτους ἐξελέξατο 25
Deus, neque viam scientiæ dedit illis, & perierunt
ὁ θεὸς, οὐδὲ τὴν ὁδὸν ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀπώλοντο,
eò quòd non haberent prudentiam: perierunt propter vehementiam
διὰ τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν 26
eorum. Quis ascendit in cælum, & accepit eam? &
αὐτῶν. τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν; καὶ 27
deduxit eam de nubibus? Quis transiuit trans
κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν νεφελῶν; τίς διέβη πέραν τῆς 28
mare, & inuenit eam, & afferet eam auro ele-
θαλάσσης καὶ εὗρεν αὐτὴν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλε-
ctum? Non est cognoscens viam eius, neque qui consi-
κτοῦ; οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς· οὐδὲ ὁ ἐνθυμού- 29
derat semitam eius. Sed seniens omnia cogno-
μενος τὴν τρίβον αὐτῆς. ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώ-
scit eam, adinuenit eam prudentia sua: qui præ-
σκει αὐτὴν, ἐξεῦρεν αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ καθ-
parauit terram in æternum temporis implenit eam
ετοίμασε τὴν γῆν εἰς αἰῶνα χρόνου εἰς πλῆσιν αὐτῆν
iumentis quadrupedibus. Qui mittit lumen & ibit:
κτηνῶν τετραπόδων. ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύε- 33
vocauit illud, & obediuit illi timore. At
ται· ἐκάλεσεν αὐτὸ, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ, οἱ δὲ 34
stellæ splenduerunt in custodiis suis, & lætæ
ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν καὶ ηὐφράνθη-
sunt: vocauit eas, & dixerunt, Adsumus: splenduerunt
σαν· ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπαν, πάρεσμεν· ἔλαμψαν 35
cum lætitia ei qui fecit illas. Hic Deus noster
μετ' εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς. οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν 36
non reputabitur alius aduersus eum. Inuenit omnem viam
οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν 37
sapientiæ, & dedit eam Iacob seruo suo, &
ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ
Israel dilecto suo.
ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ αὐτοῦ.
Post hæc in terra visus est, inter homines
μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις 38
conuersatus est.
συνανεστράφη.

CAP. IIII. ℵ.

Hic liber præceptorum Dei, & lex
Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ
quæ est in æternum: omnes tenentes eam in
ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα· πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὸν εἰς
vitam; at derelinquentes eam morientur. Con-
ζωὴν, οἱ δὲ καταλείποντες αὐτὸν ἀποθανοῦνται. ἐπι-
uertere Iacob & apprehende eam: ambula ad
στράφου ἰακὼβ καὶ κράτησον αὐτῆς· πορεύου πρὸς τὴν
splendorem coram lumine eius. Ne des alteri
λαμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς. μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν 3
gloriam tuam, & quæ sunt vtilia tibi, genti alienæ. Fe-
δόξαν σου καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. μακά-
rum sumus Israel, quia placita Deo nobis cognita sunt.
ριοί ἐσμεν ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ ἡμῖν γνωστὰ ἐστιν. 4
Confidite populi mei memoriale Israel. venundati estis
θαρσεῖτε λαοί μου μνημόσυνον ἰσραὴλ. ἐπράθητε τοῖς
gentibus non in perditionem. propter quòd autẽ ad iracundiã prouocastis vos
ἔθνεσιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν· διότι δὲ τὸν παροργίσαι ὑμᾶς τὸν 5
Deum, vadis estis aduersarijs. Exacerbastis enim eũ q
θεὸν παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις. ἐθυμώσατε γὰρ τὸν
fecit vos sacrificantes demoniis & non Deo.
ποιήσαντα ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ. ἐπελά- 6
esus autem eũ qui genuit vos Dominum æternum: contristastis autẽ
θεσθε γὰρ τὸν φύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον, ἐλυπήσατε γὰρ
& eum qui nutrivit vos, Hierusalem. Videt enim
καὶ τὸν ἐκθρέψαντα ὑμᾶς ἰερουσαλήμ. ἴδεν γὰρ τὴν 7
aduenientem vobis iram à Deo, & dixit, Audite
ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, ἀκούσατε
cœlites Sion: inducit mihi Deus luctum magnum.
αἱ πάροικοι σιών, ἐπήγαγέ μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα.
Vidi enim captiuitatem filiorum meorum, & filia-
εἶδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ θυγατέ- 10
rum quam induxit eis Æternus. Nutriui enim illos
ρων ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. ἐθρεψα γὰρ αὐτοὺς
cum iucunditate, dimisi autem illos cum fletu
μετ' εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δ' αὐτοὺς μὲτ' κλαυθμοῦ
& luctu. Nemo supergaudeat mihi viduæ & derelictæ
καὶ πένθους. μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ κατα- 12
liæ à multis: desolata sum propter peccata
λειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν· ἠρημώθην γὰρ τὰς ἁμαρτίας τῶν
filiorum meorum, quia declinauerunt à lege Dei.
τέκνων μου, ὅτι ἐξέκλιναν ἐν νόμῳ θεοῦ.
Iustificationes autem eius non cognouerunt, neque ambulauerunt
δικαιώματα δ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν 13
viis mandatorum Dei neque semitas disciplinæ in iustitia
ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρίβους παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ
eius ascenderunt.
αὐτοῦ ἐπέβησαν.
Veniant confines Sion, & memorent captiui-
ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι σιὼν καὶ μνήσθητε τὴν αἰχμα- 14
tatem filiorum meorũ, & filiarum quam induxit
λωσίαν τῶν υἱῶν μου, καὶ τῆς θυγατέρων ἣν ἐπήγαγε
illis æternus. Iaduxit enim gentem super illos de lon-
αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. ἐπήγαγεν γὰρ ἔθνος ἐπ' αὐτοὺς μακρό- 15
gè, gentem impudentẽ & nitentem linguæ. Quis non erubuerunt.
θεν, ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον. ὃ οὐκ ἠδύνηται
senem, neque pueri miserti sunt, & abduxerunt de-
πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησεν, & ἀπήγαγον τοὺς ἀγα- 16
lectos viduæ, & à filiabus vacuam de-
πητοὺς τῆς χήρας καὶ ἀπὸ τῆς θυγατέρων τὴν μόνην πρὶ-
solauerunt. Ego autẽ quid porrò (tam) admirare vos! Nam qui in-
μωσαν. ἐγὼ δὲ τί ἔτι δύναμαι βοηθῆσαι ὑμῖν; ὁ γὰρ ἐπα- 17
duxit vobis mala, ipse vos de manu inimicorum
γαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ, ἐξελέσθαι ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν
vestrorum. Ambulate filij, ambulate, ego autem relicta sum
ὑμῶν. βαδίζετε τέκνα βαδίζετε, ἐγὼ δὲ κατελείφθην 18
deserta. Ego me stola pacis, indui
ἔρημος. ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσά-
me autem sacco deprecationis meæ, clamabo ad
μην δὲ σάκκον τῆς δεήσεώς μου, κεκράξομαι πρὸς τὸν
Æternum in diebus meis. Confidite filij, clamate ad
αἰώνιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου. θαρσεῖτε τέκνα, βοήσατε πρὸς 20
Deum, & eruet vos de potestate & manu inimicorum.
τὸν θεὸν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας καὶ χειρὸς ἐχθρῶν.
Ego enim iam spero in Æterno salutem vestram,
ἐγὼ γὰρ ἤδη ἐλπίσα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, 22
& venit mihi gaudium à Sancto super misericordia quæ venit
καὶ ἦλθεν μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ ἥτις ἔρχε-
vobis velociter ab æterno Saluatore vestro. Emi-
ται ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ αἰωνίου σωτῆρος ἡμῶν. ἐξέπεμ- 23
si enim vos cum luctu & fletu; reddet autem mihi
ψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ πένθους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δέ μοι
ὁ θεὸς

Deus vos cum gaudio & lætitia in
ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν
æternam. Sicut enim nunc videram victimas Jeon
αἰῶνα. ὥσπερ γὰρ τὰ νῦν ἑωράκασιν οἱ παρεῖναι σὺν τῷ 44
ostiam expiationis, sic videbunt velocitate qua
ὑμνεῖσθαι αἰχμαλωσίαν, εἴτινας ἀφίονται ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῶν
à Deo vestro salutem, quæ superveniam vobis cum
σωτηρίαν τῆς θεοῦ ὑμῶν σωτηρίας, ἣν ἐπιδώσει μεθ' μετὰ
gloria magna & splendore æterno. Filij pa-
δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου. τέκνα μα- 25
tientiæ sustinete à Deo superuenientem vobis la-
κροθυμήσατε τὸν ἐπερχόμενον ὑμῖν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐπιλυθοῦσαν ὑμῖν ὀρ-
cem perfectum est enim in numerum tuos. & videbis eius
γήν, καταπαύσουσι γὰρ σε οἱ ἐχθρός σου, καὶ ὄψει αὐτῶν τὴν
perditionem velociter, & super colla eorum ascendes.
ἀπώλειαν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ ῥάχιν αὐτῶν ἐπιβήσῃ.
Delicatæ mæ ambulauerunt viæ asperæ, sublatæ sunt
αἱ τρυφεραί μου ἐπορεύθησαν ὁδοὶ τραχεῖαι, ἤρθησαν 26
sicut grex direptus ab inimicis. Confidite filij,
ὡς ποίμνιον ἁρπαζόμενον ὑπὸ ἐχθρῶν. θαρσήσατε τέκνα 27
& clamate ad Deum: ecce enim vestra ab inda-
καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν· ἔσται γὰρ ὑμῖν ὑπὸ τοῦ ἐπά-
gente, memoria. Sicut enim fuit cogitatio vestra vt
γοντος μνεία. ὥσπερ γὰρ ἐβουλήθητε ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ 28
erraretis vos à Deo, decoplate conuer-
πλανηθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασίασατε τοῦ ἐπι-
si quæretis eum. Nam qui deduxit vos mala,
στρέψαι ζητήσαι αὐτόν. ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ 29
inducet vobis æternam lætitiam cum ca-
ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτη-
lute vestra. Confide Hierusalem, consolabitur te qui no-
ρίας ὑμῶν. θάρσει Ἱερουσαλήμ, παρακαλέσει σε ὁ ὀνο-
minauit te. Miseri te affligentes, & supergaudentes
μασάς σε. δύλαιοι οἱ σε κακώσαντες, καὶ ἐπιχαίροντες 31
tua ruina. Miseræ ciuitates quibus seruierunt
τῇ σῇ πτώσει. δύλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ 32
filij tui. miseræ quæ suscepit filios tuos. Sicut enim
τέκνα σου· δύλαιαι ἡ δεξαμένη τοὺς υἱούς σου. ὥσπερ γὰρ 33
gaudia est super tua ruina, & lætata est in casu
ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει, καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει
tuo, sic contristabitur in tua desolatione.
σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἰδιώσει σου ἐρημίᾳ.
Et amputabo eam exultationem multitudinis, & 34
superbiæ eius erit in luctum. Ignis enim superue-
τὸ καυχώμενα αὐτῆς ἔσται εἰς πένθος. πῦρ γὰρ ἐπελθὸν- 35
niet illi ab Æterno in dies longos, & ha-
τα αὐτὴ ἀπὸ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ κα-
bebitur à dæmoniis multum temporis.
θισθήσεται ὑπὸ δαιμονίων ἐπὶ πλείονα χρόνον.
Circumspice ad Orientem Hierusalem, & vide 36
lætitiam à Deo tibi venientem
ἀνάβλεψον πρὸς ἀνατολὰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἰδὲ τὴν
Ecce venient filij tui quos misisti, venient congre-
ἰδοὺ ἔρχονται υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας ἔρχονται συνη- 37
gati ab Oriente vsque ad Occidentem, verbo sancti
γμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου
gaudentes Dei gloria.
χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.

CAP. V. ε'.

Exue te Hierusalem stolã lectũs &
Ἔκδυσαι Ἱερουσαλήμ τὴν στολὴν τοῦ πένθους καὶ τῆς 1
vexationis tuæ, & induce decorem quæ à
κακώσεώς σου, καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς δόξης τοῦ
Deo gloriæ in æternum. Amplectere diploidem quæ
θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. περίβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς 2
à Deo oblata: impone mitram super
ἀπὸ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης περίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τοῦ
caput tuum gloriæ æternæ. Nam Deus ostendet quæ
κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου. ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ 3
sub cælo omni tuum splendorem. Vocabitur
ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πάντα τὸν σὸν λαμπρότητα. κληθήσεται 4
enim tibi nomen à Deo in æternum, pax
γάρ σου τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, εἰρήνη
iustitiæ & gloria pietatis. Surge Hierusa-
δικαιοσύνης καὶ δόξα θεοσεβείας. ἀνάστηθι Ἱερουσα- 5
lem, & sta in excelso, & circumspice ad Orien-
λήμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνα-
tem, & vide tuos congregatos filios, à Sole oc-
τολάς, καὶ ἰδὲ τοὺς συνηγμένα τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἡλίου δυ-
casu vsque ad ortum, verbo sancti, gaudentes
σμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντας τῇ
Dei memoria. Euserunt enim à te pedestres duci
τοῦ θεοῦ μνείᾳ. ἐξῆλθον γὰρ ἀπὸ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι 6
ab inimicis: adducit autem illos Deus ad te sublatos
ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρός σε ἀρθέντας
cum gloria sicut filios regni. Constituit enim Deus
μὴ δόξης ὡς υἱὸς βασιλείας. συνίστησιν γὰρ ὁ θεὸς 7
humiliare omnem montem excelsum, & lissa perennia, & con-
ταπεινῶσαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ πύργους αἰωνίους καὶ φά-
valles replere in æquationem terræ, vt ambulet
ραγγας πλησθῆναι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ
Israel securè Dei gloria. Exulauerunt autem &
Ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ. ἐσκίρτησαν δὲ καὶ 8
siluæ, & omne lignum suauitatis Israel, manda-
αἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ Ἰσραὴλ φερσάν-
to Dei. Adducent enim populum lætum cum
των θεοῦ. ἀγάγωσιν γὰρ ὁ λαὸς ἰσραὴλ μετ' εὐφρο- 9
gaudio, lumine gloriæ eius cum misericordia & iu-
σύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δι-
stitia quæ ab ipso.
καιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

EPISTOLA. EPISTOLA.

CAP. VI. ς'.

EXEMPLVM epistolæ quam misit Iere
ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν Ἱερε-
mias ad adducendos in Babyloniem à
μίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ
rege Babyloniorum, vt nunciaret illis sicut
βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων εἰσαγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι
præceptum est illi à Deo.
ἐπετάγη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.
PROPTER peccata quæ peccastis coram Deo.
Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμάρτητε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, 1
adducemini in Babyloniam captiui à Nabuchodono-
ἀχθησεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ ναβουχοδονό-
sor rege Babyloniorum. Ingressi igitur in
σορ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων. εἰσελθόντες οὖν εἰς 2
Babyloniem, eritis ibi annis plurimis & tempus longum
Βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν
vsque ad generationes septem: post autem hæc educam vos inde cum
ἕως γενεῶν ἑπτά· μετὰ δὲ ταῦτα ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ'
pace. Nunc autem videbitis in Babylone deos argenteos
εἰρήνης. νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν Βαβυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς 3
& aureos, & ligneos in humeris sublatos, ostenden-
καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους ἐπ' ὤμων αἰρομένους δεικνύν-
tes metum gentibus. Timete igitur, ne & vos
τας φόβον τοῖς ἔθνεσι. φυλάσσεσθε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς 4
assimilemini alienigenis assimulemini, & ti-
ἀφομοιωθῆτε τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε, καὶ φό-
mor vos capiat in ipsis. Videntes turbam ante
βος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν
& post eos adorantes eos: dicite tum in men-
καὶ ὀπίσθιν αὐτῶν προσκυνοῦντας αὐτούς· εἶπατε δὲ τῇ δυ-
te. Te oportet adorare Domine. Nam angelus meus
νάμει σὲ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. ὁ γὰρ ἄγγελός μου 6
vobiscum est, ipseque exquirens animas vestras.
μεθ' ὑμῶν ἔστι, αὐτὸς τε ἐκζητῶν τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
Lingua enim cocta est polita à fabro 7
γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἔστι κατεσκευασμένη ὑπὸ τέκτονος
ipsaque deaurata & deargentata, falsa autem sunt & nõ
αὐτὰ τε ἐξήχρυσα καὶ ἐξήργυρα, ψευδῆ δὲ ἔστι καὶ οὐ
possunt loqui. Et sicut virgini affanti ornatum accle-
δύνανται λαλεῖν. καὶ ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ λαμ- 8
pcnies autem fabricant Coronas super
βάνοντες χρυσίον κατασκευάζουσι στεφάνους ἐπὶ τὰς
capita deorum suorum. est autem & quando subtrahent
κεφαλὰς τῶν ἰδίων αὐτῶν, ἔστι δὲ καὶ ὅτου ἐὰν μάθωσιν οἱ
sacerdotes à suis fanis aurum & argentum in suppleo
ἱερεῖς ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτῶν
expendent. Dabunt autem ex eo & his qui sub
τὰ καταλώσουσι. δώσουσι δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ τοῖς δύ- 10
rectis meretricibus ornatique eos quasi homines
σι πόρναις, κοσμοῦσί τε αὐτὰς ὡς ἀνθρώπους τοὺς

vestimentis deor argenteos, & aureos. & lignæos.
σκεύασαι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους.

Hi autē non liberabuntur a tempore & tunc, cir-
Οἵτινες ἢ οὐ ῥυσθήσονται ἀπὸ κακῶν καὶ βεβηλωθήσονται ἐξε- 11

cumamicti illi vestimentorum purpureorū existentes
βεβλημένων αὐτοὺς ἱματισμὸν πορφυροῦν· σκωπτόμενοι πάν-12

facient ipsorum propter qui ex
τες ἐποίησαν τὸν αὐτῶν δίκην τοῖς ἐκ τῆς οἰκίας κοιμηθεῖσιν ὃς ὄζει

pluribus super eos. Et sceptrum habet vt homo
πλείων ἐπ' αὐτούς. καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡσεὶ ἄνθρωπος 13

iudex regionis, qui in se peccantem non interficit.
κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν ἁμάρτοντα οὐκ ἀπολεῖ.

Habet autem gladium in dextera & securim: se autem de
ἔχει δὲ ἐν χερσὶν ἐγχείριδιον ἐν δεξιᾷ καὶ πέλεκυν, ἑαυτὸν δὲ ἐκ 14

bello & latronibus non liberabit: vnde neti sunt non
πολέμου & λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται, ὅθεν γνώσεσθε εἶσιν οὐκ

existentes Dei. Ne igitur timueritis eos: sicut enim vas
ὄντες θεοί. μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· ὥσπερ γὰρ σκεῦος 15

hominis confractum. iocunde sic; tales sunt
ἀνθρώπου συντριβὲν, ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχου-

dij eorum. Constituta illis in domibus
σιν οἱ θεοὶ αὐτῶν. καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς οἴκοις, 16

oculi eorum pleni sunt polueris à pedibus
εἰ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν

introeuntium. Et sicut alicui offendit regem,
τῶν εἰσπορευομένων. καὶ ὥσπερ τινὶ σκάνδαλόν βασιλέως, 17

ita sunt execrata sunt ante, sunt ad mortem ad-
οὕτως ἐπικατάρατα ἐστὶν ἃ αὐλαί, ὡς ὅτι θανάτῳ ἀπο-

ducta, damna eorum mununt sacerdotes tanuis-
δοῦναι· ζημίας αὐτῶν ὀχυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυσιάσαι

que & cinaffum & ferū. vt à latronibus non spo-
καὶ κιννάβεως & τῆς ἁλουργοῦς· οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ

lientur, & illesi erunt quidem sicut trabs ex domo.
οὐκ ἐκλυθήσονται, ἔσονται μὲν ὥσπερ δοκὸς ἐκ τῆς οἰκίας.

Aut corda eorum dicunt clangi, qui de terra
τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασὶ σκληρύνεσθαι τῶν ἀπὸ γῆς 19

serpentibus comedentibus, ὀσμὴ & vestimentum eorum
ἑρπετῶν κατεσθόντων αὐτούς· τὸ καὶ τὴν ἱματισμὸν αὐτῶν

non sentiunt. Nigri facti sunt in facies eorum
οὐκ αἰσθάνονται. μεμελάνωνται τὸ πρόσωπον αὐτῶν 20

à fumo qui ex domo. Super corpus eorum &
ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας. ὅτι τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ 21

super caput volent nocturi, hirundines &
ὅτι τὴν κεφαλὴν ἐφίπτανται νυκτερίδες, χελιδόνες καὶ τὰ

aues, similiter autem & cattus. Vnde cognoscetis quia non
ὄρνεα, ὡσαύτως δὲ & οἱ γλαῦκες. ὁθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ 22

sunt dij, ne igitur timueritis eos. Nam aurum quod cir-
εἰσὶ θεοί, μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. τὸ γὰρ χρυσίον ὃ πε- 23

cumdat ad pulchritudinē, nisi quis exterserit aruginem, non ful-
ριδέδεται εἰς κάλλος, ἐὰν μή τις ἐκμάξῃ τὸν ἰόν, οὐ μὴ στίλ-

gebunt: neque eum quando conflabatur, sentiebant. Et omnes pre-
βουσιν· οὐδὲ ὅτε ἐχωνεύετο ἠσθάνετο. ἐπὶ πᾶσιν τε- 24

tio empta sunt in quibus non est spiritus. Sine pedibus
τίμια ἐμπορεύματα ἐστὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα. ἄνευ ποδῶν 25

in humeris portantur, ostendentes eorum ignominiam
ἐπ' ὤμοις φέρονται ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀτιμίαν

hominibus: confundantur autē & qui seruiunt ea.
ἀνθρώποις· καταισχυνθήτωσαν δὲ καὶ οἱ δουλεύοντες αὐτά.

Propter quod ne forte super terram cadāt, per se surgerent,
διὰ τὸ μὴ ποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ· δι' αὐτῶν ἀνίστασθαι, 25

neque si quis eum rectum staturit perseptum manuitur, neque
μήτε ἐάν τις αὐτὸν ὀρθὸν στήσῃ δι' ἑαυτοῦ κινδύνεται· μήτε

si inclinatus fuerit non dirigetur: sed sunt munera,
ἐὰν κλιθῇ οὐ μὴ ὀρθωθῇ· ἀλλ' ὥσπερ πρὸς τὰ δῶρα

ipsis apponunt. At hostias illorum vendentes
αὐτοῖς προτιθέασι. τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν πωλοῦντες 27

sacerdotes ea abutuntur: similiter autem & mulieres
οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καταχρῶνται· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες

ab eis condientes, nihil mendicis neque impotenti dif-
ἀπ' αὐτῶν ἁλισμένας, οὐδὲ πτωχῷ οὐδὲ ἀδυνάτῳ με-

tribuunt. Sacrificia eorum manifestata & semone
τενειμάν. θυσίαι δὲ αὐτῶν ἐπισκεπτὰ καὶ λόγῳ 28

cognoscetur ignitum ex hu quia non sunt dij, ne timue-
ἀπολοῦται γνῶτε οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβη-

tis eos. Vnde enim vocarentur dij quia mulieres
θῆτε αὐτούς. πόθεν γὰρ κληθήσονται θεοί; ὅτι γυναῖκες 29

apponunt dis argentum & aurum, & lignum. In
ἀνθρώποις ἀργυρᾶς καὶ χρυσᾶς καὶ ξύλινος. ἐν 30

domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas
τοῖς οἴκοις αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καθέζουσιν ἐχόντες τοὺς χιτῶνας

scissas, & capita & barbas rasa.
σχισμὰς, & κεφαλὰς & γενείους ξυρισμένους.

Stridentes autem & ululantes ante
διαβρύχοντες δὲ καὶ ὠρυόμενοι πρὸ

quorum capita discooperta sunt. Rugientes autē tanquam
οὗ αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυπτοί εἰσιν. ὠρυόμενοι δὲ βοῶντες 31

in conspectu dominum suorum, sicut quidam in cena mortui
ἐναντίον τῶν θεῶν αὐτῶν ὥσπερ τινες ἐν ἐδέσματι νεκρῶν

A vestimento eorum auferentes sacerdotes, indunt
ἀπὸ τῶν ἱματισμῶν αὐτῶν ἀφαιροῦσιν οἱ ἱερεῖς, ἐνδύουσι 32

vxores suas & filios. Neque si malum passi
τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ παιδία. οὔτε εἰ κακόν πά-

fuerint ab aliquo, neque si bonum, poterunt remunerare.
σωσιν ὑπό τινος οὔτε ἐὰν ἀγαθόν, δυνήσονται ἀνταποδοῦναι,

neque constituere regem possunt, neque auferre. Semen
οὔτε καθίσασαι βασιλέα δύνανται, οὔτε ἀφελέσθαι. σπερ-

aliter neque drumen, neque ex pecunia dare, si
μάτων οὔτε πλοῦτον οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνωνται δοῦναι· ἐὰν 33

quis illis votum vouerit non reddiderint, non requirent.
τις αὐτοῖς εὔξηται εὐξάμενος μὴ ἀποδῶσιν, οὐ μὴ ζητήσουσιν.

De morte hominum non liberabunt: neque mittent
ἐκ θανάτου ἀνθρώπους οὐ μὴ ῥύσωνται· οὔτε πέμψουσι 34

à forte egentem. Hominem autem ad vitae-
ἀπὸ ἰσχυροῦ πένητα· ἀνθρώπῳ τε ὁλομένῳ οὐ μὴ ἐξιλάσωνται.

nem non reflectent, ne necessitate hominem ea facere non libe-
ἐὰν οὐ μὴ φθείσωσιν, ἐκ ἀνάγκης ἀνθρώπου ἐὰν οὐ μὴ ἐξέ-

rabunt. Vidua non misereabitur, neque orphano benefaciet.
λωσιν. χήρᾳ οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὔτε ὀρφανῷ δικαιώσουσι. 35

Qui à monte lapidibus assimilati sunt lignea &
οἱ ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις ὁμοιωμένοι εἰσὶν τὰ ξύλινα καὶ 36

omnes & argentea, ac colentes ea
πάντα ἀργυρᾶ & τὰ ἀργυρᾶ· οἱ σεβόμενοι

confundentur. Quomodo ergo existimandū est aut vocādi eos
καταισχυνθήσονται. πῶς οὖν νομιστὸν ἢ κλητὸν αὐτοὺς 39

esse deos? Adhuc autē & ipse Chaldæus inhono-
εἶναι θεούς; ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Χαλδαῖος ἀτιμα- 40

rauit eos: qui cum viderint motum, aut potentiam lo-
σάτω αὐτούς· οἳ ὅταν ἴδωσιν σεισμὸν ἢ δύναμιν λα-

quas, efferentes
λοῦσαν, ἐξενεγκόντες

pectus longe, quasi po-
στέρνον μακρὰν, ὡσεὶ 41

sent, ne ipsi intelligentes re-
δύνωνται, μὴ αὐτοὶ νοήσαντες κα-

linquere ea; seipsum enim non habent: At mulieres
ταλιπεῖν αὐτά, ἑαυτὸν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. αἱ δὲ γυ- 42

circumdatae funibus, in vijs sedent, succendentes
περιῳδυνημέναι σχοινίοις, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται θυμιῶσαι

fortures. Cum autē aliquas earum attractas ab aliquo
φορυτούς. ὅταν δὲ τινας αὐτῶν ἕλκυσθεῖσαν ὑπό τινος 43

pertransiuntium dormierit, quę prędata est proximi, quod
τῶν διαπορευομένων κοιμηθῇ τὴν πλησίον ἁρπάσιν, ὃν

non dignas est habita figura & ipsa, neque sunt ipsum dirupta
οὐκ ἄξιόν ἐστιν ὡσεὶ καὶ αὐτή, οὐδὲ τὸ χρώς αὐτῆς διέφθα-

est. Omnia quę sunt in illa sunt mendacia: quomodo igitur
ρται. πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ψεύδη· πῶς οὖν 44

existimandū est aut vocandum deos illos esse? A fe-
νομισθήσεται ἢ κληθήσεται θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν; ὑπὸ τε-

bris & aurificibus fabricata sunt: nihil aliud
κτόνων καὶ χρυσοχόων κατεσκευασμένα εἰσίν, οὐδὲν ἄλλο

erunt, quam volent artifices ipsa esse. Ipsi
ἔσονται, ἢ ὅσον θελήσωσιν οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι. αὐτοί 45

que fabricantes ea non erunt multo tempore:
τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γένωνται πολυχρόνιοι,

quomodo tam debent ab ipsis fabricata esse dij?
πῶς γε δὴ μέλλῃ τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα εἶναι θεοί;

Reliquerunt apud suos falsa & opprobrium posteris.
καταλέλοιπεν γὰρ ψευδῆ καὶ ὀνείδη τοῖς ἐπιγινομένοις. 46

Quando enim venerit super eos bellum, & mala, cogi-
ὅτ' ἂν γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὰ πόλεμος καὶ κακὰ βουλεύον- 47

tans ad fugam sacerdotes vbi simul absconderint eum a his.
ται εἰς φυγὴν ἱερεῖς ποῦ συναποκρυβήσεται μετ' αὐτῶν·

Quomodo ergo non est fentare quę non sunt dij qui neque sal-
πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί. οἳ οὔτε σώ- 48

uant semetipsos da bello, neque da malis. Ipsum e-
ζουσιν αὐτοὺς ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν, ὑποφαίνοντα

lignea & aurea & argentea; cognoscetur pulli
ξύλινα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ· γνωσθήσεται μὴ 50

haec quę sunt mendacia gentibus omnibus, & regibus,
ταῦτα ὅτι ψεύδη τοῖς ἔθνεσι πᾶσι, τοῖς τε βασιλεῦσι

manifesta erunt quia non sunt dij, sed opera manuum hominum.
φανερὰ ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων

καὶ οὐδὲν

& nullum Dei opus in illis est. Cui ergo cognoscendū est
καὶ οὐδὲ ἴσασι ἔργον ἐν αὐτοῖς ὄζειν. τίνι οὖν γνωσθήσεται ὁδὸς 51
quia non sunt dij. Regem enim regionis non suscitabunt,
ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί· βασιλέα γὰρ χώρας οὐ μὴ ἀναστήσουσιν 52
neque pluuias hominibus dabunt. Iudicium enim non iudi-
κάτι ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ δώσουσιν· κρίσιν τε μὴ κρί- 53
cabunt eorum, neque libcabunt iniuriam, impotentes assistentes sicut
νασιν αὐτῶν, ὥτε μὴ ῥύσασθαι ἀδίκημα ἀλλ' ἀπὸ ὄντος· ὥσπερ
enim cornicula in medium sub & terra. Stenum sam
γὰρ κορώνη ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τῆς γῆς. Ὅταν δὲ ὅταν 54
cenderint in domū deorum ligneorum aut aureorum, aut argenteo-
πέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξύλινον ἢ ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν, ἐπὶ ἀργυ-
rum ignis, equidem faciedoret eorum fugient & saluabun-
σὸν πῦρ, οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ σῴσουσιν
tur, ipsi autem sicut trabes medij comburentur. Re-
σεται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ μέσοι κατακαυθήσονται. βα- 55
gi autem & hoc hoc non reticent, quemodo igitur cuiusmodi est
σιλέα δὲ ἢ, πολεμίοις οὐ μὴ ἀντιστῶσιν· πῶς ἂν νομίσειεν
um recipiendū quisquam dij? Neque à furibus neque à latronibus
ἢ δίκτεσιν ὅτι εἰσὶν θεοί· ὅτι κατὰ κλοπὴν ὅτι κατὰ λῃστὰς 56
saluabuntur dij lignei & deargentati & de
οὐ μὴ σῴσωσιν θεοὶ ξύλινοι καὶ ἀργυροῦν καὶ χρυ-
aurati: quorum forte auferentes aurum &
σοῦν· ἂν οἱ ἰσχύοντες ἀφελόμενοι τὸ χρυσοῦν καὶ τὸ 57
argentum & vestimentum circumpositum eis, abs-
ἀμφίεσμα ἢ τὴν ἱματισμὸν τὴν περικείμενον αὐτοῖς, ἀπε-
que habentes, neque sibi ipsis auxiliabuntur, Ita ut
λεύσονται ἔχοντες, οὔτε ἑαυτοῖς οὐ μὴ βοηθήσωσιν, ὥστε 58
neque sit regem ostendere suam fortitudinem,
κρίσασιν ἢ βασιλέα δηλῶσι μύρον τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ
aut vas in domo vitae in qua viterur possidens quam
ἢ σκεῦος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ἐφ' ᾧ χρήσεται ὁ κεκτημένος ἢ
falsi dij, aut & poti a in domo, quae seruat quae in ea exsti-
ψεύδεις θεοί, ἢ κῦρα ἐν οἰκίᾳ ὀλοσύλους τὰ ἐν αὐτῇ ὀ-
na quam falsi dij & ligneu columna in regia, quam
τα ἢ οἱ ψεύδεις θεοί, ἢ ξύλινος τοῖχος ἐν βασιλείοις. ἢ οἱ
falsi dij. Sol quidē eram & Luna, & stellae exsistant celestiem-
ψεύδεις θεοί. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη ἕτερα ὄντα λαμ- 59
dida & missae ad ministrum obedientes sunt, Similiter
πρὰ καὶ ἀστραπὴ ὅταν φανῇ ἐν ὄψεσι ἀνθρώπων ἐστίν. ὡσαύτως 60
& fulgur cum apparuerit perspicuum est. ut ipse spiritus
καὶ ἄσαπτη ὅταν πνεύσῃ ἐν ὅλοις ὄζει· τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα
in omni regione spicat. Et oubibus cum imperatū fuerit à
ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. καὶ περίλαις ὅταν ἐπιταγῇ ἀπὸ τοῦ 61
Deo, ambulare in totum orbem, perficiunt quod im-
θεοῦ περιελθεῖν ἐφ' ὅλου τοῦ οἰκουμένου συντελοῦσι τὸ πα-
peratū est. At ignis emittitur desuper desolare montes &
χθέν. τὸ δὲ πῦρ ἐξαποσταλὲν ἐξολοθρεῦσαι ὄρη καὶ 62
silem. Sunt quod praeceptum est. Haec autē eoque speciebat
δρυμοὺς, ποιεῖ τὸ συνταχθέν. Ταῦτα δὲ οὐδὲ ταῖς εἰδέαις 63
neque virtutibus sua assimilata sunt, Vnde neq.
οὐδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ἀνομοιωμένα εἰσίν· ὅθεν οὔτε
existimandum neque vocandum esse illos deos; nec potentibus
νομιστὸν οὔτε κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς· οὐ δυνατὸν
esse eorum ipsis, neque iudicium iudicare, neq. bene facere hominibus.
ὄντως αὐτῶν ὥτι κρίσιν κρῖναι οὔτε δίκαιον ἀνθρώποις.

Scientes igitur quia non sunt dij: ne timueritis eos Neque
γνόντες οὐκ ὀκνήσετε οὐκ εἰσὶ θεοί· μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. οὔτε 64
anim ergibus maledicent, neque benedicent.
γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ καταράσωνται οὔτε μὴ εὐλογήσουσι. 65

Signique in gentibus in caelo nue ostendent, neque sic, ut Sol
σημεῖα τε ἐν ἔθνεσιν ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξωσιν· ὡς ὁ ἥλιος 66
lucebunt, neque illuminabunt quasi Luna. Bestiae sunt
οὐ λάμψουσιν οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη. τὰ θηρία ὄζειν 67
meliores illa quae possunt effugientes in praecipitia sibi ipsis
κρείσσονα αὐτῶν ἃ δύναται ἐκφεύγοντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ
prodesse. Secundum nullum igitur modum est ouibus manifestum,
ὠφελῆσαι. κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ὄζειν ἡμῖν φανερόν, 68
quia sunt dij, aptur quod ne timeamus eos. Sicus enim in cu-
ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ ἐν σι- 69
cumeranm terreulanarum nihil euslodiret, sic dij eorum.
κυκλάτῳ σκεύασμάτων οὐδὲν φυλάσσει, ὅτως οἱ θεοὶ αὐτῶν
sunt lignei, & inaurati, & inargentati eodem modo
εἰσὶ ξύλινοι, καὶ ἐπίχρυσοι, καὶ ἀργυροῦν τὸν αὐτὸν τρό-
do, & in horto spina, super quā omnis auis sedet
πον, καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥαμνεῖ ἐφ' ᾗς πᾶν ὄρνεον ἐπικάθηται.

Similter autem & mortuo prandio in tenebris assimilantur
ὡσαύτως δὲ καὶ νεκρῷ ἐρριμμένῳ ἐν σκότει ἀφομοιωθήσεται 70
dij eorum lignei & inaurati, & inargentati.
οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ ἐπίχρυσοι καὶ ἐπάργυροι.

Αἴρει πορφύραν & ἀναδέσασθαι super illos
ἀφ' ὑμῶν πορφύρας & ἀναδήσεται ἐπ' αὐτοῖς 71
putredine, scitis, quia non sunt dij, reliquis ex postremo
σῆψιν, γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί, αὐτοὶ τε ὀλοῦνται ἐσ
comedentur, & erit opprobrium in regione. Melior
ἔσχατον, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ. κρείσσων
ergo homo iustus non habens idola, erit enim longe
οὖν ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἰδώλια, ἔσται γὰρ μακρὰν
ab opprobrio.
ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

FINIS BARVCH.

ADIECTIONES AD DANIEL.

CAP. III.

ET deambulabant in medio flammae;
Καὶ περιπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς 24
laudantes Deum & benedicentes Do-
ὑμνοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύ-
minum. Et stans Azarias orauit
ριον. καὶ ἑστὼς Ἀζαρίας προσηύξατο 25
sic: & aperiens os suum in medio
οὕτως. καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ
ignis dixit:
τοῦ πυρὸς εἶπεν·

Benedictus es Domine Deus patrum nostrorū. laudabilis &
Εὐλογητὸς εἶ κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν αἰνετὸν καὶ 26
glorificatum nomen tuum in seculo. Quia iustus
δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. ὅτι δίκαιος 27
es in omnibus quae fecisti nobis, & vniuersa opera tua ve-
εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀλη-
ra, & recta viz tua, & omnes iudicia tua vera.
θῆ, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς
Et iudicia veritatis fecisti, iuxta omnia quae induxisti
καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας, καὶ πάντα ἃ ἐπήγαγες
nobis, & super ciuitatem sanctam patrum nostrorum Hiera-
ἡμῖν, ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν ἁγίων τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱερου-
lem. Quia in veritate & iudicio induxisti haec omnia
σαλήμ· ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα
super nos propter peccata nostra: Quia peccauimus & inī-
ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἐνο-
què egimus recedentes à te, & deliquimus in omnibus,
μήσαμεν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ· καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσιν,
Et mandatis tuis non audiuimus, neque obtemperauimus,
καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ ἐπηκολουθήσαμεν, 30
neque fecimus sicut praeceperas nobis, vt bene nobis fie. Sic
οὐδὲ ἐποιήσαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν ἵνα εὖ ἡμῖν γένῃ. καὶ 31
omnia quaecunque induxisti nobis, & vniuersa quaecunque fecisti nobis, in
πάντα ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν
vero iudicio fecisti: Et tradidisti nos in manus
ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας 32
inimicorum iniquissimorum apostatarū & exsecrabilium, & regi iniquo & pes-
ἐχθρῶν ἀνόμων ἐχθίστων ἀποστατῶν καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πο-
timo vltra omnem terram. Et nunc non est nobis aperire
νηροτάτῳ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι
os: confusio & opprobrium factī sumus seruis tuis, &
τὸ στόμα· αἰσχύνη καὶ ὀνειδισμὸς ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου καὶ
colentibus te. Ne tradas nos in finem propter
τοῖς σεβομένοις σε. μὴ δὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ 34
nomen tuum, & ne dissipes testamentum tuum: Et ne aufe.
ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου· καὶ μὴ ἀπο- 35
ras misericordiā tuā à nobis, propter Abraham dilectum à
σπᾷς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, διὰ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ
te, & propter Isaac seruum tuum, & Israel sanctum tuū. Quibus
σοῦ καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου· οἷς
locutus es ad eos dicens. Vt multiplicares semen eorum
ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς λέγων πληθύνῃ τὸ σπέρμα αὐτῶν
sicut stellas cali, & sicut arenam quae iuxta la-
ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖ-
bium maris. Quia Domine imminuti sumus vltra
λος τῆς θαλάσσης. ὅτι δέσποτα ἐσμικρύνθημεν παρὰ 3
omnes gentes, & sumus humiles in vniuersa terra hodie
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον
propter peccata nostra. Et non est in tempore isto
διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ

princeps & propheta & dux, neque holocaustum, neque
ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ ὁλοκάρπωσις, οὐδὲ 38
sacrificium, neque oblatio, neque incensum, non locum ut primitias of-
θυσία, οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυμίαμα, τοῦ τόπου τοῦ καρπω-
feramus coram te. Et invenire misericordiam tuam, sed in anima con-
σαι ἐνώπιόν σου, καὶ εὑρεῖν ἔλεός σου, ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντε- 39
trita & spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut
τριμμένῃ καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείημεν, ὡς
in holocaustum arietum & taurorum, & sicut in millibus agi-
ἐν ὁλοκαυτώμασιν κριῶν καὶ ταύρων καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρ-
norum pinguium. Sic fiat sacrificium nostrum conspectu tuo ho-
νῶν πιόνων· οὕτως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σήμε-
die, & implent post te: quia non est confusio confidenti-
ρον, καὶ πληρῶ ὄπισθέν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνη τοῖς πεποι-
bus in te. Et nunc sequimur te in tota corde, & 41
θόσιν ἐπὶ σοί· καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ
timemus te, & quærimus faciem tuam. Ne confun- 42
φοβούμεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. μὴ καταισ-
das nos, sed fac nobiscum secundum mansuetudinem tuam,
χύνῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου,
& secundum multitudinem misericordiæ tuæ. Et erue nos secundum
καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐξάγαγε ἡμᾶς κατὰ τὰ 43
mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine. Et
θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου κύριε. Καὶ 44
confundantur omnes qui affligunt te servum tuum ma-
αἰσχυνθήτωσαν πάντες οἱ ἐνδιαπονοῦντες τοῖς δούλοις σου κα-
las, & confundantur ab omni potentia, & tollatur
κῶς, καὶ καταισχυνθήτωσαν ἀπὸ παντὸς δυνατείας, καὶ ἡ ἰσχὺς
eorum conteratur. Et sciant quia ex Dominus Deus
αὐτῶν συντριβήτω. καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς 45
solus, & gloriosus super omnem orbem terrarum. Et non cessabant
μόνος Θ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. καὶ οὐ διέλιπεν 46
qui mittebant eos ministri regis succendentes
οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν
fornacem naphtha, & pice, & stupa, & malleolis. Et
κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στυππίον καὶ κλημαρίδα· καὶ 47
effundebatur flamma super fornacem in cubitis xlix
ἐξεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπὶ ὠν τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις μθ'. καὶ
erupit, & incendit quos reperit circa fornacem
ἐξεπήδησεν, καὶ ἐνέπρησεν οὓς ἂν εὕρῃ τοὺς κύκλῳ τῆς καμίνου τοὺς 48
Chaldæorum. At angelus Domini exudescendit cum his qui
χαλδαίους. ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέβη μετὰ τῶν 49
circa Azarium in fornacem, Et excussit flam-
περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὸν κάμινον, καὶ ἐξέτιναξεν τὸν φλο- 50
mam ignis de fornace, & fecit medium fornaca-
γα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησεν τὸ μέσον τῆ κα μί-
cis, quasi spiritus roris sibilans, & non tetigit eos
νου, ὡς πνεῦμα δρόσου ἠχοῦν ἐξέπνευσεν· οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ
omnino ignis, & non contristavit neque conturbavit eos.
καθόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρεμπόδισεν αὐτούς.
Tunc tres quasi ex uno ore laudabant & benedicebant &
τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν καὶ εὐλόγουν καὶ 51
glorificabant Deum in fornace, dicentes: Benedictus es Do-
ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες· εὐλογητὸς εἶ κύ-
mine Deus patrum nostrorum, & laudabilis & superexaltatus in
ριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς 52
secula. Et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum &
τοὺς αἰῶνας· καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον καὶ
laudabile & superexaltatum in secula. Benedictus
ὑπαινετὸν Θ ὑπερυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος 53
es in templo sanctæ gloriæ tuæ, & superlaudabilis & super
εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερ-
gloriosus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos
ένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους 54
sedens super Cherubim, & superlaudabilis & superexaltatus
καθήμενος ἐπὶ χερουβίμ, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερυψούμενος
in secula. Benedictus es in throno gloriæ re-
εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βα- 55
gni tui & superlaudabilis & superglorificus in secula.
σιλείας σου καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.
Benedictus es in firmamento cæli, & superlauda-
εὐλογημένος εἶ ἐν στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὑπερύμνη- 56
bilis & glorificus in secula. Benedicite omnia
τος Θ ἐνδόξασται εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ 57
opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in
ἔργα κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicite angeli Domini Domino laudate &
αἰῶνας. εὐλογεῖτε οἱ ἄγγελοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ 58
superexaltate eum in secula. Benedicite cæli
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν 59
Domino, laudate & superexaltate eum in secula.
κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
Benedicite aquæ omnes quæ super cælum Dominum
60 εὐλογεῖτε ὕδατα πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον
laudate & superexaltate eum in secula. Benedic
61 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te omnes virtutes Domini Domino: laudate & super-
τε πᾶσαι αἱ δυνάμεις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate. Benedicite Sol & Luna Domino: laudate
62 ψοῦτε. εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
& superexaltate eum in secula. Benedicite stellæ cæli
63 καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν. εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν
Domino: laudate & superexaltate eum in secula. Bene-
64 κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐ-
dicite omnis imber & ros Dominum: laudate &
λογεῖτε πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
superexaltate eum in secula. Benedicite omnes
65 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ
spiritus Domino: laudate & superexaltate eum in
πνεύματα τοῦ θεοῦ κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
secula. Benedicite ignis & æstus Dominum: lau-
66 τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πῦρ Θ καῦμα τὸν κύριον· ὑμνεῖ-
date & superexaltate eum in secula. Benedicite frix
67 τε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ψύ-
gus & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in
χος καὶ καῦσων τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
secula. Benedicite cetus & pruinæ Domino
68 τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε δρόσοι καὶ νιφετοὶ τὸν κύριον·
laudate & superexaltate eum in secula. Benedic-
69 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te noctes & dies Domino: laudate & superexaltate
τε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύριον· ὑμνεῖτε Θ ὑπερυψοῦτε
eum in secula. Benedicite lux & tenebræ Do-
70 αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε φῶς καὶ σκότος τὸν κύ-
minum: laudate & superexaltate eum in secula.
ριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
Benedicite gelu & frigus Domino: laudate &
71 εὐλογεῖτε πάγος καὶ ψῦχος τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
superexaltate eum in secula. Benedicite glacies
72 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάχναι
& nives Domino, laudate & superexaltate eum in
καὶ χιόνες τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicte fulgura & nubes Domino
73 αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν κύριον·
laudate & superexaltate eum in secula. Benedic-
74 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
ate terra Dominum: laudate & superexaltate eum in
τω ἡ γῆ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
la. Benedicite montes & colles Domino: laudate & super-
75 νας. εὐλογεῖτε ὄρη καὶ βουνοὶ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate eum in secula. Benedicite universa germinantia
76 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα
in terra Domino: laudate & superexaltate eum in secu-
ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
la. Benedicite fontes Domino laudate & super-
77 νας. εὐλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate eum in secula. Benedicite maria &
78 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε θάλασσαι καὶ
flumina Domino laudate & superexaltate eum in
πόταμοι τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicite cete & omnia quæ moventur in
79 αἰῶνας. εὐλογήσατε κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς
aquis Domino laudate & superexaltate eum in seco-
ὕδασι τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
la. Benedicite omnes volucres cæli Domino.
80 νας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον.
laudate & superexaltate eum in secula. Benedici-
81 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te bestiæ & omnia pecora Domino: laudate &
τε τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
superexaltate eum in secula. Benedicite filii ho-
82 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε υἱοὶ ἀν-
minum Domino laudate & superexaltate eum in
θρώπων τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicat Israel Dominum laudate & super-
83 αἰῶνας. εὐλογείτω ἰσραὴλ τὸν κύριον. ὑμνείτω καὶ ὑπερυ-
exaltate eum in secula. Benedicite sacerdotes Domini
84 ψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογείτωσαν ἱερεῖς κυρίου τὸν
Domino: laudate & superexaltate eum in secula. Bene-
85 κύριον· ὑμνείτω καὶ ὑπερυψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐ-

λογεῖτε

dicunt ferai Domini Dominum laudate & superexaltate eum
ᾠδεῖτε δοῦλοι κυρίου τὸν κύριον. ὑμνεῖτε & εὐφραίνεσθε αὐτὸν
in secula. Benedicite spiritus & animæ iu-
εἰς τοὺς αἰῶνας. δίκαιά τε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δι- 26
storum Domino. Laudate & superexaltate eum in se-
καίων τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ εὐφραίνεσθε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
cula Benedicite sancti & humiles corde Dominum
νας. ὁσιοι τε ὅσοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον 27
laudate & superexaltate eum in secula. Benedicite
ὑμνεῖτε καὶ εὐφραίνεσθε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. ἅγιοι τε 28
Ananias, Azarias, Misael Dominum laudate & superex-
Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαὴλ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ εὐφρο-
altate eum in secula: quia liberavit nos de inferno, & ἀ-
σύνετε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου, καὶ
tulavit nos de manu mortis: & liberavit nos de fur-
ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου· καὶ ἐρύσατο ἡμᾶς ἐν μ-
nace medii ardentis flammæ, & de medio ignis eruit
έσῃ μέσῃ καμινῷ πυρὸς φλογός, καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρύσα-
nos. Confitemini Domino omnia bona, quoniam in
το ἡμᾶς. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν 29
seculum misericordia eius. Benedicite omnes colentes
αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εὐλογήσατε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν 30
Dominum Dei deorum: laudate & confitemini, quia in
κύριον τῶν θεῶν τῶν θεῶν· ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς
omnia secula misericordia eius.
τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

CAP. XIII. ιγ'.

Et erat vir habitans in Babylone, & nomen ei Ioa-
Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἰωα- 1
chim: Et accepit uxorem cui nomen Susanna filia Hel-
κείμ· καὶ ἔλαβε γυναῖκα ᾗ ὄνομα Σωσάννα θυγάτηρ Χελ-
chiæ, pulcherrima valde. & timentem Dominum. Et parentes
κίου, καλὴ λίαν σφόδρα καὶ φοβουμένη τὸν κύριον. ἐ οἱ γονεῖς 2
eius iusti, & docuerunt filiam suam secundum le-
αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νό-
gem Moysi. Erat autem Ioachim dives valde, & erat ipsi
μον Μωυσῆ. ἦν δὲ Ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ 4
hortus vicinus domui eius. & ad eum congrega-
παράδεισος γειτνιῶν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· ἐ πρὸς αὐτὸν συνή-
bantur Iudæi, eo quod esset ipse honoratior omnibus. Et
γοντο οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. καὶ 5
designati sunt duo seniores ex populis iudices in
ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐν τῷ λαῷ κριταὶ ἐν τῷ
anno illo, de quibus locutus est Dominus. Quia egressa est
ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης ὅτι ἐξῆλθεν
iniquitas ex Babylone à senioribus iudicibus qui videbantur
ἀνομία ἐκ βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν οἱ ἐδόκουν
gubernare populum. Ille expectabant in domo
κυβερνᾶν τὸν λαόν. οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ 6
Ioachim, & venebant ad eos omnes litigantes.
Ἰωακεὶμ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι.
Et factum est quando erat dabat populus medio die. ingre-
καὶ ἐγένετο ὡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰσε- 7
debatur Susanna, & deambulabat in horto
πορεύετο σωσάννα καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ
viri sui. Et videbant eam duo seniores
ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι 8
quotidie ingredientem & deambulantem; & exardescit
καθημέραν εἰσπορευομένην καὶ περιπατοῦσαν· καὶ ἐγένετο
in concupiscentia eius. Et perverterunt sensum suum &
ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς. καὶ διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν καὶ 9
declinaverunt oculos suos, ut non respicerent in
ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν
cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. Et erant
οὐρανὸν, μηδὲ μνημονεύωσι κριμάτων δικαίων. καὶ ἦσαν 10
ambo compuncti cura eam, & non annuntiave-
ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς· καὶ οὐκ ἀπήγγει-
runt sibi dolorem suum: Quia erubescebant annun-
λαν ἀλλήλοις τὸν ἔδυνμον αὐτῶν· ὅτι ἠισχύνοντο ἀπαγ- 11
ciare concupiscentiam suam, quòd volebant commiscere ei.
γεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέσθαι αὐτῇ.
Et observabant diligenter quotidie videre illam, &
καὶ παρετήρουν σπουδαίως καθημέραν ὁρᾶν αὐτήν. καὶ 12
dixerunt alter alteri: Eamus, tempus est ad domum, quia pran-
εἶπαν ἕτερος πρὸς ἕτερον· πορευθῶμεν δὴ εἰς οἶκον, ὅτι ἀρί-
dium hora est. Et egressi discesserunt ab in-
στου ὥρα ἐστίν. καὶ ἐξελθόντες διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλ- 14
invicem, & reversi venerunt in idipsum. & sciscitan.
λήλων, καὶ ἀναχάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἀνετάζον-

tes adinvicem causam, confessi sunt adinvicem concu-
τες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν ὡμολόγησαν ἀλλήλοις τὴν ἐπι-
piscentiam suam. & tunc constituerunt tempus quando ipsam
θυμίαν αὐτῶν. ἐ τότε κατὴ συνετάξαντο καιρὸν ὅτε αὐτὴν
possent invenire solam. Et factum est cum observarent
δύνασθαι εὑρεῖν μόνην. Καὶ γενομένου παρατηροῦντος καιρὸν 15
ipsi diem aptum, ingressa est Susanna sicut heri
ἐκείνης ἡμέραν ἀγάθην, εἰσῆλθε σωσάννα καθὼς χθὲς
& tertio die, cum duabus solis puellis, & desiderabat
καὶ τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορασίων, καὶ ἐπεθύμησεν
lavari in horto. Quia ullus erat, & non erat vi-
λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν. καὶ οὐκ ἦν οὐ- 16
lor, præterquàm duo seniores absconditi &
δεὶς εἰκὸς, πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐγκεκρυμμένοι καὶ
observantes eam. Et dixit puellis suis: Af-
παρατηροῦντες αὐτήν. καὶ εἶπεν τοῖς κορασίοις αὐτῆς, ἐνέγ- 17
ferte mihi oleum & smigma, & ostia hor-
κατε δή μοι ἔλαιον καὶ σμίγμα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παρα-
ti claudite ut lauer. Et fecerunt sicut di-
δείσου κλεῖσατε ὅπως λούσωμαι· καὶ ἐποίησαν καθὼς εἶ- 18
xit, & clauserunt ostia horti, & egres-
πεν, ἐ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἐξῆλ-
sæ sunt per obliquas portas, ut afferrent præcepta
θον διὰ τῶν πλαγίων θυρῶν ἐνέγκαι τὰ προστεταγμένα
eis. Et non viderunt seniores; quia erant abscon-
αὐταῖς. καὶ οὐκ εἶδον τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν κεκρυ-
diti. Et factum est ut egressæ sunt puellæ, surrexerunt
μμένοι. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον τὰ κοράσια, ἀνέστησαν οἱ 19
duo seniores, & occurrerunt ei, & dixerunt: Ecce
δύο πρεσβύτεροι, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπαν· ἰδοὺ αἱ
ostia horti clausa sunt, & nemo videt nos: &
θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ
in concupiscentia tui sumus, idcirco consentire nobiscum, & esto
ἐν ἐπιθυμίᾳ σου ἐσμὲν, διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ ἔσῃ 20
nobiscum. Aliquum testificabimur contra te, quia erat tecum
μεθ' ἡμῶν. εἰ δὲ μὴ καταμαρτυρήσομέν σου, ὅτι νεανίσκος
ruorum, & propterea emisisti puellas à te.
τις ἦν μετὰ σοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ.
Et ingemuit Susanna, & ait: Angustiæ mihi undique.
καὶ ἀνεστέναξεν σωσάννα καὶ εἶπεν· στενά μοι πάντοθεν. 22
sine enim hæc fecero, mors mihi est, sine non fecero,
ἐὰν γὰρ τοῦτο ποιήσω, θάνατός μοί ἐστιν· ἐὰν δὲ μὴ ποιήσω,
non effugiam manus vestras. Eligibilius mihi est, non
οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. αἱρετόν μοί ἐστιν μὴ 23
facientem incidere in manus vestras, quàm peccare in con-
ποιήσασα ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώ-
spectu Domini. Et exclamavit voce magna Susanna. Clamaverunt
πιον κυρίου. καὶ ἀνέβησεν φωνῇ μεγάλῃ σωσάννα. ἐβόησαν 24
autè & duo seniores adversus eam. Et cucurrit unus
δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβύτεροι κατ' αὐτῆς. καὶ ἔδραμεν ὁ εἷς
aperuit portas hortii. Ut audierunt autem clamo-
ἀνοίξας τὰς θύρας τοῦ παραδείσου. ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυ- 26
rem in horto qui ex domo, irruerunt per
γὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπήδησαν δι' τὸ
obliquum portam, ut viderent quid quid accidisset ei. Quando autè de-
πλαγίας θύρας εἰδεῖν τί τὸ συμβεβηκὸς αὐτῇ. ἡνίκα δὲ ἐ- 27
clarunt seniores verba sua, erubuerunt ser-
πον οἱ πρεσβύτεροι τοὺς λόγους αὐτῶν, κατῃσχύνθησαν οἱ δοῦ-
vi valde; quia vnquam non dictum est simile tale de Iu-
λοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐρρέθη λόγος τοιοῦτος περὶ σω-
sanna. Et factum est diecrastina, ut convenirent populus ad
σάννης. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς 28
virum suum Ioachim, venerunt duo seniores pleni
τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἰωακεὶμ, ἦλθον οἱ δύο πρεσβύτεροι πλήρεις
iniqua cogitatione contra Susannam, ut interficerent eam. Et
τῆς ἀνόμου ἐννοίας κατὰ σωσάννης τοῦ θανατῶσαι αὐτήν. ἐ 27
dixerunt coram populo: Mittite ad Susannam fi-
εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ· ἀπόστειλατε δὴ πρὸς σωσάνναν θυ-
liam Helchiæ, quæ est uxor Ioachim. Illi autem miserunt. Et
γατέρα χελκίου ἣ ἐστιν γυνὴ ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέστειλαν. καὶ 30
venit ipsa & parentes eius, & filii eius, & om-
ἦλθεν αὐτὴ καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πάν-
nes cognati eius. At Susanna erat delicata val-
τες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς. ἡ δὲ σωσάννα ἦν τρυφερὰ σφό- 31
de & pulchra specie. At iniqui mandarunt ut
δρα καὶ καλὴ τῷ εἴδει. οἱ δὲ ἄφαυλοι ἐκέλευσαν ἀνα-
discooperiretur eam, erat enim coopertus, ut sa-
καλυφθῆναι αὐτήν, ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ἵνα πλη-
tiarentur pulchritudine eius. Flebant autè qui ab ea: &
σθῶσιν τοῦ κάλλους αὐτῆς. ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς καὶ

omnes videntes eam. Surgentes autem duo presby-
πάντες οἱ εἰσιόντες αὐτοῦ. αἱ ἀσχάτιες ἦ οἱ δύο πρεσβύ-
teri in medio populi posuerunt manus super caput
τεροι ἐν μέσῳ τ λαοῦ ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῆ τ κεφαλῆ
eius. Illa autem flens respexit in coelum, quia erat
αὐτῆς. ἡ ἐγκλαύσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανόν. ὁ γὰ
cor eius confidens in Domino. Dixerunt autem se-
καρδία αὐτ πεποιθυῖα ἐπὶ τῷ κυρίῳ. εἶπαν ἦ οἱ πρεσ-
nes: Deambulantibus nobis in horto solus, in-
βύτεροι περιπατούντων ἡμῶν ἐν τῷ κήπῳ μόνων, εἰσ-
gressa est haec cum duabus ancillis, & clausit ost a
ῆλθεν αὕτη μετ δύο παιδισκῶν, ἦ ἀπέκλεισεν τὰς θύρας
horti, & dimisit ancillas. Et venit ad
τ κήπου, & ἀπέλυσεν τὰς παιδίσκας. ἦ ἦλθον πρὸς
eam iuuenis quem non cognoscebamus absconditus,
αὐτὴν νεανίσκος ὃς οὐκ ἐγινωσκόμεθα ἦ κρυπτόμενος
& concubuit cum ea. Nos autem cum essemus in angulo horti, videntes
μετ αὐτῆς. ἡμεῖς ἦ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ κήπου ἰδόντες τὴν
iniquitatem, cucurrimus ad eos. Et videntes commixtos
ἀνομίαν ἐδράμομεν ἐπ' αὐτούς. καὶ εἶδ ὅτι ἦς συγγινόμενοι
eos, illum qui fugere non potuimus quippe quod fortior
αὐτοῖς. ἐπεὶπε μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν ἐγκρατεῖς γενέσθαι ἐξ
quidem ipse esset nobis, & apertis ostiis exilivit
τοῦ ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς & κλεῖς ἀνοίξας τὰς θύρας ἐκπεπτη-
hinc. Hanc autem apprehendentes interrogamus quisnam
κέναι. ταύτης ἦ συλλαβόντες ἐπερωτῶμεν τίς ἐστ ὁ νε-
iuuenis: & non voluit nobis annunciare nobis. haec testifi-
ανίσκος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυ-
camur. Et credita ei multitudo, quasi senioribus
ροῦμεν. & ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις
populi & iudicibus, & condemnauerunt eam vt moreretur. Exclama-
λαοῦ καὶ κριταῖς, καὶ κατέκριναν αὐτ τοῦ θανεῖν. ἀνέβοησα
uit autem voce magna Susanna, & dixit: Deus
σεν δὲ φωνῇ μεγάλῃ σωσαννα καὶ εἶπεν ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ
abscondituum cognitor, qui fers omnia antequam fiant ea,
τ κρυπτῶν γνώστης ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι αὐτ,
Tu quia mendaciter contra me testificati sunt, & ecce me
σὺ οἶδας ὅτι ψευδῆ μοι κατεμαρτύρησαν, & ἰδοὺ ἀπο-
fore non faciens quicquam quarum illi maligna sunt contra
θνήσκω μὴ πεποιῶσα μηδὲν ὧν οὗτοι ἐπονηρεύσαντο κατ'
me. Et exaudiuit Deus vocem eius. Et adducta
ἐμοῦ. καὶ ἐἰσήκουσεν ὁ θεὸς τ φωνῆς αὐτ. καὶ ἀπαγομένης
ea vt periret, suscitauit Deus Spiritum sanctum pue-
αὐτῆς ἀπολεῖσθαι, ἐξήγειρεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νεω-
ri cuiusdam iuuenis Daniel, & clamauit voce magna.
τέρου ὀνόματι Δανιὴλ, καὶ ἐβόησεν φωνῇ μεγάλῃ.
Mundus ego à sanguine huius. Conuersus est autem omnis
καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τ αἵματος ταύτης. ἐπέστρεψεν ἦ πᾶς ὁ
populus ad eum, & dixerunt, Quis sermo iste quem tu locutus
λαὸς πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπαν· τίς ὁ λόγος οὗτος ὃν σὺ λελάλη-
es? Ille autem stans in medio eorum dixit: Sic fatui filii Israel
κας; ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ αὐτ εἶπεν· οὕτως μωροὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ
non iudicantes, neque certum cognoscentes, condemnastis fi-
οὐκ ἀνακρίνατε μηδὲ τὸ σαφὲς γνόντες κατεκρίνατε θυ-
liam Israelis? Reuertimini ad iudicium, falsa enim
γατέρα Ἰσραήλ; ἀνάστρεψατε εἰς τὸ κριτήριον, ψευδῆ γὰ
illa testificati sunt contra eam. Et reuersus est omnis populus cum
οὗτοι κατεμαρτύρησαν αὐτ. καὶ ἀνέστρεψεν πᾶς ὁ λαὸς μ
festinatione. & dixerunt ei seniores, Veni sede
σπουδῆς. καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι· δεῦρο δὴ κάθισον
in medio nostrum, & annuncia nobis, quas tibi dedit
ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἀπάγγειλον ἡμῖν ὅτι σοὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸ
honorem seniorum. Et dixit ad eos Daniel. Separa-
πρεσβυτέριον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Δανιὴλ· διαχωρίσα-
te illos ab inuicem procul, & diudicabo eos. Ve
τε αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων μακρὰν, καὶ ἀνακρινῶ αὐτούς. ὡς ἦ
autem separati sunt vnus ab vno, vocauit vnum eorum,
ἦ διεχωρίσθησαν οὗ, ἐκάλεσεν τὸν ἕνα αὐτῶν,
& dixit ei, Senuerate dierum malorum, nunc venerunt
& εἶπεν αὐτῷ πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ
peccata tua quae facebas prius, iudicans iudicia iniu-
ἁμαρτίαι σου ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον, κρίνων κρίσεις ἀδί-
sta & quidem innocentes condemnans; dimittens autem no-
κους, καὶ τοὺς μὲν ἀθῴους κατακρίνων· ἀπολύων ἦ τοὺς ἐ-
xum. dicente Domino Innocentem & iustum non interficies.
νοχους, λέγοντος τ κυρίου, ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς.
Nunc ergo hanc si vidisti, dic sub qua arbore vidisti
νῦν οὖν ταύτην εἶπερ εἶδες, εἰπὸν ὑπὸ τίνι δένδρῳ εἶδές
eos conuersantes adinuicem. Ille dixit, Sub schina. dixit
αὐτὸς ἐμιλοῦντας ἀλλήλοις. ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ χῖνον. εἶπεν
autem Daniel, Recte mentitus es in tuum caput. iam enim
δὲ Δανιὴλ, ὀρθῶς ἐψεύσω εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν, ἤδη ἦ
angelus Dei accipiens sententiam à Deo scindet te in
ἄγγελος τ θεοῦ λαβὼν φάσιν ἀπὸ τ θεοῦ σχίσει σε μέσον.
Et amoto eum iussit adduci alterum,
& dixit ei, Semen Chanaan & non Iuda, pulchritudo de-
cepit te, & concupiscentia peruertit cor eius.
sic faciebas filiabus Israel, & illae timentes conuersabantur
cum eis: sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram.
dic mihi sub qua arbore deprehendisti eas con-
uersantes adinuicem. Ille autem dixit, sub prino. Dixit autem ei
Daniel, Recte mentitus es & tu in tuum caput: iam enim
angelus Dei gladium habens vt secet te medium,
vt interficiat vos. Et exclamauit omnis synago-
ga voce magna, & benedixerunt Deum qui saluat
sperantes in eum. Et surrexerunt in duos senio-
res, quos constituerat eos Daniel ex ore suo fal
sum testimonium dixisse. Et fecerunt ei sicut maligna
dolose fecerat proximo vt faceret secundum legem Moysi, & interfe-
cerunt eum. & saluatus est sanguis innocuus in die illa.
Helchias autem & vxor eius laudabantur Deum super fi-
liam suam Susannam cum Ioachim viro suo & om-
nibus cognatis, quia non est inuenta in ea turpi
tudo. Et Daniel factus est magnus in conspectu populi à
die illa & vltra. Et rex Astyages appositus
est ad patres suos, & accepit Cyrus Persa
regnum eius.

CAP. XIIII. Δ'.

Et erat Daniel conuiua regis & gloriosus super
omnes amicos eius. Et erat idolum Babylonis
nomen eius, & impendebantur in illud singulis diebus si-
lae similae duodecim, & oues quadragenta, & ama-
rae vini metretes sex. Et rex colebat illud, & ibat
per singulos dies adorare illud; Daniel autem ado-
rabat Deum suum. Et dixit ei rex, Quare non
adoras Bel? Ille autem dixit, Quia non colo idola
manu facta, sed viuentem Deum qui creauit ca-
lum & terram, & habentem omnem carnis potestatem. Et dixit
ei rex, Non videtur tibi Bel esse viuens Deus? an non vides
quanta comedit per singulas dies? Et ait Daniel ridens:
Ne erres rex, iste enim intrinsecus lutum, extrinsecus aes
est, & non comedit neque bibit aliquando. Et iratus
rex, vocauit sacerdotes eius, & dixit eis: Nisi mihi dixeritis
quis comedit impensas istas, morte moriemini. Et dixit
sacerdos

rex, vocauit sacerdotes eius, & ait illis.
θεὶς ὁ βασιλεὺς, καλέσατε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ εἰπὸν αὐτοῖς
Nũ discernamini, quis comedent impensam hanc,
ἐὰν μὴ εἰσπορευθῇ μοι εἰς ὁ κατασκίων τὸν δράκοντα τοῦτον
morietur. Si autem ostenderitis quia Bel comedit ea,
ἀποθανεῖται ὁ δράκων. εἶπε δὲ Δανιὴλ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βὴλ
8 morietur Draco. Dixit autem Daniel, quia blasphemauit in Bel. & dixit
Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ, γενηθήτω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἦσαν οἱ 9
Daniel regi, Fiat secundum verbum tuum. Et erant
ἱερεῖς τοῦ Βὴλ ἑβδομήκοντα ἐκτὸς γυναικῶν καὶ τέκνων. Καὶ ἀνῆλ-
sacerdotes Bel septuaginta sine mulieribus, & filiis: & ve-
θεν ὁ βασιλεὺς μετὰ Δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βήλ. καὶ εἶπαν οἱ 10
nit rex cum Daniel in domum Bel. Et dixerunt
ἱερεῖς τοῦ Βὴλ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἐξερχόμεθα ἔξω, σὺ δὲ βασιλεῦ θῆς
sacerdotes Bel: ecce nos egredimur foras, tu autem rex appone
τὰ βρώματα, καὶ τὸν οἶνον κεράσας θὲς, καὶ ἀποκλείσαντες τὴν
escas, & vinum miscens pone, & claudes
θύραν, καὶ σφράγισον τῷ δακτυλίῳ σου. καὶ ἐλθὼν πρωΐ, 11
ostium, & signa in anulo tuo. Et veniens mane,
ἐὰν μὴ εὕρῃς πάντα βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ Βὴλ, ἀποθανούμεθα,
si non inueneris omnia comesta à Bel, morte
ἢ Δανιὴλ ὁ ψευδόμενος κατ' ἡμῶν. αὐτοὶ δὲ κατεγέ- 12
mur, vel Daniel qui mentitus est aduersum nos. Ipsi autem despe-
λων, ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐποίουν ὑπόνομον, καὶ εἰσεπορεύοντο
rabant, quia fecerant sub mensa abscondimum introi-
δι' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐσθίειν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπέκλεισαν 13
tum & per ipsum ingredientibantur semper, & destruebant ea. Et
τοὺς ἱερεῖς, καὶ οὐκ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ ἄνθρωπος οὐδὲ γυνὴ ἢ νήπιον.
factum est vt egressi sunt illi, & nec apposuit
ἐκπορευθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπέδωκε τὰ βρώματα τῷ Βὴλ, καὶ
ingressus autem rex, & reddidit escas Bel, & præcepit Daniel
βεβήλωσε τὸν Βὴλ, καὶ ἀπέστρεψεν Δανιὴλ τοὺς παραδείσους
profanauit Bel, & auertit Daniel templum in pri-
αὐτοῦ, καὶ ἀνῆλθεν τὸ πρωΐ καὶ κατέστρεψαν ὅλον τὸν ναὸν εἰσέρ-
stinum suum, & ascendit mane & destruxerunt totum templum in-
χεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀνοίγουσιν τὰς θύρας, καὶ εἰσῆλθεν
grediens rex, & aperuerunt portas, & ingressus est
ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἀκόλουθος αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθον τὰς θύρας, καὶ
rex & comites eius, & exierunt portas, &
ἔσπασεν ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθον οἱ 14
signauerunt rex in anulo suo. & abierunt.
ἱερεῖς εἰσπορευόμενοι νυκτὸς καθὼς ἔθος αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον
At sacerdotes ingredi sunt nocte secundũ consuetudinẽ eis, & vo-
καὶ ἔπιον πάντα καὶ ἐκοιμήθησαν ἕως τοῦ ὄρθρου αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη- 15
rant & biberunt omnia & dormierunt usque mane. Et
σεν ὄρθρου βαθέως ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ ἀκόλουθοι αὐτοῦ.
surrexit rex mane, & omnes familiares eius.
καὶ ἀνῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ Δανιὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν 16
Et ascendit rex & Daniel cum eo. Et dixit
ὁ βασιλεὺς, σῶος εἶ σφραγὶς Δανιὴλ. ὁ δὲ εἶπεν, 17
rex, Salua es signacula Daniel? Ille autẽ dixit,
σῶος ὁ βασιλεύς, ὅτι εἶ σφραγίδες Δανιὴλ. ὁ δὲ εἶπεν,
Salua rex, quia signacula Daniel. Ille autẽ dixit,
ἀνοῖγε ὁ βασιλεῦ. καὶ ἤνοιξεν τὰς θύρας, καὶ ἐπε-
Aperi rex. Et aperuit portas, & in-
σόντες ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἐβόησεν φωνῇ μεγάλῃ
spiciens rex in mensam clamauit voce ma-
ὁ βασιλεὺς ὅλε εἶ τὸν τράπεζαν ἐβόησεν φωνῇ μεγάλῃ
gna. Magnus es Bel, & non est apud te dolus quisquam. Et ri-
καὶ ἐγέλασεν ὁ βασιλεὺς καὶ οὐκ ἔστιν ὡδὲ σοὶ δόλος οὐδὲ εἷς. καὶ ἐχο- 18
sit Daniel, & tenuit regem ne ingrederetur
λωσεν Δανιὴλ καὶ ἐκράτησεν τὸν βασιλέα ἵνα μὴ εἰσέλθῃ
ipse intrò, & dixit. Vide pauimentum, & cognosce cuius vestigia hæc
αὐτὸν ὅσον καὶ ἔστιν, ἴδε τὸ ἔδαφος, καὶ γνῶθι ποσὸς καὶ ἴχνη τοῦ
Et dixit rex. Video vestigia virorum & mulie-
τοῦτο. καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὁρῶν τὰ ἴχνη ἀνδρῶν καὶ γυναι- 19
rum, & infantium. Et iratus rex tenet, apprehendit
κῶν καὶ παιδίων. καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς τότε, συνέλαβεν 20
sacerdotes, & vxores, & filios eorum: & ostenderunt
τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐδείξαν
ei abscondita ostiola per quæ ingrediebantur, & consu-
αὐτῷ τὰς κρυπτὰς θυρίδας δι' ὧν εἰσεπορεύοντο, καὶ κατεδά-
mebant quæ in mensis. Et occidit illos
πανουν τὰ ὑπὸ τῇ τραπέζῃ. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ὁ βα- 21
rex, & dedit Bel in potestatem Danielis, & subuertit
σιλεὺς, καὶ ἐδόθη τὸν Βὴλ ἐκδοῦναι Δανιὴλ, καὶ κατέσκαψεν
eum & templum eius. Et erat draco magnus in lu-
αὐτὸν καὶ τὸν ναὸν αὐτοῦ. Καὶ ἦν δράκων μέγας ἐν τῷ τό- 22
co, & colebant eum Babylonij. Et dixit rex
πῳ, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ Βαβυλώνιοι. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς 23
Danieli, Nunquid & hunc dicemus vtrum est? Ecce vides &
τῷ Δανιὴλ, μὴ καὶ τοῦτον ἐροῦς ὅτι χαλκοῦς ὅτι; ἰδοὺ ζῇ καὶ
comedit, & bibit non potes dicere quia non est iste Deus viuens:
ἐσθίει, καὶ πίνει· οὐ δύνασαι εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ζῶν,
& adora eum. Et dixit Daniel, Dominum Deum
καὶ προσκύνησον αὐτῷ. καὶ εἶπεν Δανιὴλ κυρίῳ τῷ θεῷ 24
meum adorabo, quoniam ipse est Deus viuens. Tu autem rex da
μου προσκυνήσω, ὅτι οὗτός ἐστιν θεὸς ζῶν. σὺ δὲ βασιλεῦ δὸς 25
mihi potestatem, & interficiam draconem absque gladio, &
μοι ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν δράκοντα ἄνευ μαχαίρας, καὶ
virga & draconem. Dixit ergo rex Daniel
ῥάβδου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, δίδωμί σοι. καὶ λαβὼν Δανιὴλ 26
ei, Ecce dedi. Et assumpsit Daniel
πίσσαν, καὶ στέαρ, καὶ τρίχας, καὶ ἥψησεν ὁμοῦ τὸ αὐτό, καὶ ἐποίη-
picem, & adipem, & pilos, & coxit in idipsum, & fe-
σεν μάζας, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δράκοντος, καὶ διέρρηξεν
cit massas, & dedit in os draconis, & diruptus est
ὁ δράκων, καὶ εἶπεν ἰδοὺ τὰ σεβάσματα ὑμῶν. καὶ ὠργίσθη ὡς 27
draco, & dixit: Ecce cultores vestros. Et audierunt vt
ἤκουσαν οἱ Βαβυλώνιοι ἠγανάκτησαν λίαν, καὶ συνεστράφη-
audierunt Babylonij, indignati sunt valde. & conuersi
σαν ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ ἔλεγον ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεύς·
sunt in regem, & dicebant Iudæus factus est rex:
τὸν Βὴλ κατέστρεψεν, καὶ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινεν, καὶ πυρὶ ἐπε-
Bel destruxit, & draconem interfecit, & sacer-
δοσεν αὐτούς. Καὶ ἦλθον οἱ ἄνδρες οὗτοι πρὸς τὸν βασιλέα πα- 28
dotes occidit. Et dixerunt venientes ad regem Tra-
ρεῖς καὶ εἶπαν παράδος ἡμῖν τὸν Δανιὴλ, ἢ ἀποκτενοῦμέν σε καὶ
de nobis Danielem, aliquin interficiemus te, & domum
ἐφόδους ἐπὶ τὸν οἶκόν σου. καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐβιάσαντο 29
tuam. Et vidit rex quia vrgent eum vehementer &
αὐτὸν σφόδρα· καὶ ἔδωκεν τὸν Δανιὴλ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. οἱ δὲ 30
coactus tradidit eis Danielem. Illi autẽ miser-
ἐμβαλόντες αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἦν ἡμέρας ἑπτά.
unt eum in lacum leonum & fuit ibi diebus septem. Erant
ἐν δὲ τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, καὶ ἐδίδοντο αὐτοῖς ἀνὰ ἡμέρας δύο
autẽ in lacu septem leones, & dabantur eis in die duo
σώματα, καὶ δύο πρόβατα. τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα κα-
corpora, & duæ oues. Tunc autem non data sunt eis, vt de-
ταφάγωσιν τὸν Δανιὴλ. ἦν δὲ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ προφήτης Ἀμβακούμ 31
vorarent Danielem. Erat autem Habacuc propheta in
ἑψήσας ἐν τῷ τρυβλίῳ, καὶ κατατρίψας ὄλυραν ἐν τῷ κανίσκῳ
Iudæa. Ipse coxit pulmentum, & contriuit panes in pe
ἦν δὲ εἰς ἀγρὸν ἐπιφέρων τοῖς θερισταῖς. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος κυ-
ra. Erat autem in agrum afferens messoribus. Et
ρίου πρὸς Ἀμβακούμ, ἀπένεγκε τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς Βαβυλῶνα τῷ
dixit angelus Domini Habacuc: affer prandium quod
Δανιὴλ τῷ ὄντι ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων. καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ, 32
habes, in Babylonem Danieli in lacum leonum.
κύριε οὐκ εἶδον Βαβυλῶνα οὐδὲ τὸν λάκκον οἶδα. καὶ ἐπελάβετο 33
Et dixit Habacuc, Domine, Babylonem non vidi & 34
ὁ ἄγγελος κυρίου τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸν τριχὸς
lacum non scio vbi est. Et apprehendit angelus Do-
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν Βαβυλῶνι ὑπεράνω τοῦ
mini verticem eius: & portans eum capitis eius,
λάκκου ἐν ὀργῇ πνεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐβόησεν Ἀμβακούμ, λέγων 35
posuit illum in Babylone super lacum in impetu
Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων. καὶ ἐβόησεν Δανιὴλ λέγων
spiritus sui. Et clamauit Habacuc, dicens Daniel
μνήσθητί μου κύριε ὁ θεός, καὶ ἐπεσκέψω με, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες 36
in lacu leonum. Et dixit Daniel, Recordare mei Domine Deus, & visitasti me, & non dereliquisti
τοὺς ἀγαπῶντάς σε. καὶ ἀνέστη Δανιὴλ καὶ ἐφάγοσαν· καὶ ἀπεκατέστη-
te diligentes te. Et surgens Daniel comedit: at angelus
σεν ὁ ἄγγελος κυρίου τὸν Ἀμβακοὺμ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ παραχρῆμα.
Domini restituit Habacuc confestim in locum
suum. At rex venit die septima vt lugeret
Δανιὴλ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἦλθεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πενθῆσαι
Daniel. & veniens ad lacum, & inuestigans. & ecce
τὸν Δανιὴλ, καὶ ἦλθεν ὧδε τὸν λάκκον, καὶ εἰσέβλεψεν, καὶ ἰδοὺ
Daniel sedens. Et exclamans ea voce ma-
Δανιὴλ καθήμενος, καὶ ἀναβοήσας ὁ βασιλεὺς φωνῇ μεγά- 40
gna, dixit: Magnus es Domine Deus Danielis, & non est a-
λῃ, εἶπεν· μέγας εἶ κύριε ὁ θεὸς τοῦ Δανιὴλ· καὶ οὐκ ἔστιν ἄλ-
lius præter te. & eduxit eum. At accusatores
λος πλὴν σοῦ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτόν. τοὺς δὲ αἰτίους τῆς 41
perditionis eius immisit in lacum, & deuorati
ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ κατεβρώθη-
sunt statim coram eo.
σαν παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ.

FINIS.

MACHABÆORVM PRIMVS.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΣ.

CAP. I. κεφαλ. α'.

Et factum est postquam percussit Alexander (filius) Philippi Macedo. qui exiit de terra Chetim, & percussit Darium regem Persarum & Medorum, & regnauit pro eo prius in Græcia. Et constituit prælia multa, & obtinuit munitiones, & interfecit reges terræ. Et pertransiuit vsque ad terminos terræ, & accepit spolia multitudinis gentium. Et siluit terra in conspectu eius. & exaltatum & elevatum est cor eius. Et congregauit exercitum fortem valde, & dominatus regiones gentium & tyrannides: & fuerunt ei in tributum. Et post hæc cecidit in lectum. & cognouit quòd moritur. Et vocauit pueros suos nobiles educatos simul cum eo à iuuentute. Et diuisit illis regnum suum adhuc viuente eo. Et regnauit Alexander annos duodecim, & mortuus est. Et obtinuerunt principes eius quilibet in loco suo. Et imposuerunt sibi omnes diadema post mortem illius, & filii eorum post eos annos multos. Et multiplicauerunt mala in terra. Et exiuit ex eis radix peccatrix Antiochus illustris, filius Antiochi regis, qui fuit obses Romæ. Et regnauit in anno centesimo & tricesimo & septimo regni Græcorum. In diebus illis exierunt de Israel filij iniqui. & fuscitauerunt multos dicentes: Eamus & disponamus pactum cum gentibus quæ circa nos sunt: ex quo recessimus ab eis, inuenerunt nos mala multa. Et placuit sermo in oculis eorum. Et missi sunt quidam de populo, & iuerunt ad regem. & dedit eis potestatem faciendi iustitiam. Et ædificauerunt gymnasium in Hierusalym secundum leges gentium. Et fecerunt sibi præputia, & recesserunt à testamento sancto. & iuncti sunt gentibus & venundati sunt vt facerent malum. Et paratum est regnum coram Antiocho & cœpit regnare in Ægypto vt regnaret super duo regna. Et ingressus est Ægyptum in turba graui, in curribus & elephantis & in equitibus, & in classe magna. Et constituit bellum contra Ptolemæum regem Ægypti. Et verebatur à facie eius, & fugit. & ceciderunt vulnerati multi. Et ceperunt vrbes munitas in terra Ægypti & accepit spolia Ægypti. Et reuersus est Antiochus postquam percussit Ægyptum in centesimo & quadragesimo & tertio anno. Et ascendit in Israel & Hierosolyma in turba graui. Et intrauit in sanctuarium superbus. & accepit altare aureum, & candelabrum lumináris, & omnia vasa eius, & mensam propositionis, & libatoria & phialas, & turibula aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi. Et contriuit omnia. Et accepit argentum & aurum & vasa desiderabilia & accepit thesauros absconditos quos inuenit. Et accepiens abiit in terram suam. Et fecit humanum eadem, & locutus est superbiam magnam. Et fuit luctus magnus in Israel in omni loco eorum. Et gemuerunt principes & seniores, virgines & pueri infirmati sunt, & deformitudo mulierum mutata est. Omnis sponsus accepit luctum; sedens in thalamo fuit in luctu. Et concussa est terra super habitantes eam, & omnes domus Iacob induerunt confusionem. Post duos annos diei. ὁ κύριος ἐπισκοπὴν ἐποιήσατο ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβη Ἀπολλώνιος ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτοὺς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ, καὶ ἐπίστευσαν αὐτῷ. καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα καὶ ἔπληξεν αὐτὴν πληγὴν μεγάλην καὶ ἀπώλεσεν λαὸν πολὺν ἐξ Ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν πυρί, καὶ καθεῖλε τοὺς οἴκους αὐτῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ. καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν Δαυὶδ τεῖχος μέγα καὶ ὀχυρὸν τύρριν, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. καὶ ἐνίσχυσαν ἐκεῖ γενεὰ πονηρὰ καὶ ἐγένοντο οἱ μιαροὶ ἐκεῖνοι ἐν αὐτῇ. καὶ ἔθηκαν ὅπλα καὶ τροφὰς καὶ συναγαγόντες τὰ σκῦλα Ἱερουσαλὴμ ἐπέθεντο ἐκεῖ καὶ ἐγένοντο εἰς μεγάλην παγίδα. καὶ ἐγένετο εἰς ἔνδρα τοῦ ἁγιάσματος καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν τῷ Ἰσραὴλ διὰ παντός. καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιάσματος καὶ ἐμίαναν τὸ ἁγίασμα. καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ἱερουσαλὴμ διὰ τοὺς ἀλλοτρίους καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων καὶ ἐξένωσεν ἀπὸ τῶν ἐγγενῶν αὐτῆς καὶ ἔρημοι ἐγένοντο. καὶ τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος. καὶ αἱ ἑορταὶ αὐτῆς μετεστράφησαν εἰς πένθος καὶ τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν. καὶ κατὰ τὴν τιμὴν αὐτῆς οὐκ ἐγενήθη ἔτι καὶ ἡ δόξα αὐτῆς ἐγενήθη εἰς ἀτιμίαν. καὶ ἐπεσκέψατο ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος πᾶσαν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἕν βασιλείαν καὶ ἔγραψεν πᾶς ὁ λαὸς τὸν νόμον αὐτοῦ καὶ ἔκρινεν πᾶς ἄνθρωπος τὸ κρίμα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὰ ἔθνη λαβεῖν γυναῖκας τοῖς υἱοῖς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν δοῦναι τοῖς υἱοῖς αὐτῶν καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπιφανῆναι τὸν βασιλέα ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ νόμῳ τῶν ἀλλοτρίων καὶ

ntiorem malum Israel semper. Et effuderunt sanguinē
ὃλον πονηρὸν τῷ Ἰσραὴλ ἡμέρας διαπαντός. καὶ ἐξέχεαν αἷμα 39
innocentem in circuitu sanctuarij, & polluerunt sanctuarium.
ἀθῷον κύκλῳ τῶν ἁγιασμάτων, καὶ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα.
Et fugerunt habitatores Hierusalem propter eos: & fa-
καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ἰερουσαλὴμ διʼ αὐτούς· καὶ ἐγέ- 40
cta est habitatio externorum, & facta est extera generatio-
νετο κατοικία ἀλλοτρίων· καὶ ἐξήμωσε ἀλλοτρία τοὺς ἐγκτι-
nibus suis, & filij sui reliquerunt eam
σμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπε αὐτοῖς τὸ 41
Sanctuarium illius desolatum est vt eremus. Festa eius ver-
ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος. αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστρά-
sa sunt in luctum, sabbata eius in ignominiam, honor
φησαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν, κατὰ πᾶ-
eius in vilipendium. Iuxta gloriam eius fuit
σαν εἰς ἐξουδένωσιν· κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐγνμώθη 42
ignominia eius, & altitudo eius versa est in luctum.
ἀπῆρεν ἡ ὑπερηφανία αὐτῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστράφη εἰς πένθος.
Et scripsit rex omni regno suo, vt esset omnis
Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς πᾶσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ εἶναι πάν- 43
nes in populum vnum, & relinqueret quisque legem suam,
τας εἰς λαὸν ἕνα, καὶ ἀφίη ἕκαστος τὰ νόμιμα αὐτοῦ.
Et consenserunt omnes gentes secundū sermonem regis.
καὶ ἐπῆνεσαν πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. 44
Et misit ad Israel constituerunt Ierusalem ciuitatem eius,
καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἰσραὴλ οὐδόκησαν τῇ λαμπρείᾳ αὐτοῦ, 45
& sanctificarent idolis, & polluerent sabbatum:
καὶ ἁγιάσωσι τοῖς εἰδώλοις, καὶ τὰ βέβηλωσι τὸ σαββατον.
Et mittet libros in manu nuntiorum in Hie-
καὶ ἀποστελεῖ ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς Ἰε- 46
rusalem, & vrbes Iuda, vt sequi post le-
ρουσαλὴμ, καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα τοῦ ὀπίσω νομί-
gem alienorum terræ, Et prohibeant holocausta
μων ἀλλοφύλων τῆς γῆς, καὶ κωλύσωσι ὁλοκαυτώματα 47
& sacrificium & libationem ex sanctuario: Et conquinent
καὶ θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος· καὶ βεβηλώ- 48
rent sabbata & festa: Et pollucrent sanctuarium & sanctos.
σωσι σαββατα καὶ ἑορτάς· καὶ μιανῶσι ἁγίασμα καὶ ἁγιους· 49
Ædificent aras & lucos, & idola, & sacrificent
οἰκοδομήσωσι βωμοὺς καὶ τεμένη, καὶ εἰδωλεῖα, καὶ θύειν 50
porcos & pecora communia. Et relinquerent filios suos circ-
ὕειρα καὶ κτήνη κοινὰ· καὶ ἀφιῶσι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπε- 51
cuncisos: abominarentur animas suas in omni immun-
ριτμήτους· βδελύξαι τοὺς ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρ-
do, & contaminatione. ita vt obliuiscantur legis, & immutarent
τῳ καὶ βεβηλώσεϊ, ὥστε ἐπιλαθέσθαι τῶν νόμων, καὶ ἀλλάξαι
omnes iustificationes. Et qui non fecerit iuxta
πάντα τὰ δικαιώματα. καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ 52
verbum regis, morietur. Iuxta omnia verba
ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἀποθανεῖται. κατὰ πάντας τοὺς λό- 53
ha hæc scripsit omni regno suo, & fecit
γους τούτους ἔγραψε πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν
y uicipes huic omnem populum: Et præcepit vr-
ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν· καὶ ἐνετείλατο τοῖς πό- 54
bibus Iuda sacrificare per vrbem & vrbem. Et congre-
λεσιν Ἰούδα θυσιάζειν κατὰ πόλιν καὶ πόλιν. καὶ συνα- 55
gati sunt de populo ad eos multi omnes qui dere-
θροίσθησαν πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ πᾶς ὃς ἐγκατέλιπε τὸν νόμον· καὶ ἐποίησαν κακὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἔθη· 56
liquerat legem. & fecerunt mala in terra. Et pro-
ταλιπεῖν τὸν λαὸν καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἔθηκε
pulerunt eum in abditis in omni refugio ipsorum.
τὸ πῦρ ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια ἐπὶ παντὶ συγκλυσμῷ αὐτῶν.
Et quinta & decima die Casleu, quinto &
καὶ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ χασελεῦ τοῦ πέμπτου καὶ 57
quadegesimo & centesimo anno ædificauerunt abominationem
τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα
desolationis super altare: & in vrbibus Iuda in circuitu
ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν πόλεσιν Ἰούδα κύκλῳ
ædificauerunt aras: Et in vanis domorum, &
ᾠκοδόμησαν βωμούς. καὶ θύραις τοῦ οἴκου, καὶ 58
in plateis thura succendebant. Et libros legis quos
ἐν ταῖς πλατείαις ἐθυμίων. καὶ τὰ βιβλία τοῦ νόμου ἃ 59
ingenerunt, combusserunt igne scindentes. Et vbi inuenieba-
εὗρον ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχίσαντες. καὶ ὅπου εὑρίσκε- 60
tur apud aliquem liber testamenti, & si quis acquiescebat
το παρά τινι βιβλίον διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ
lege, edicto regis condemnabant illum in virtute
νόμῳ τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτων αὐτὸν ἐν ἰσχύϊ
sua. Pascebatur sic Israel inuente in ma-
αὐτῶν. ἐποίουν οὕτω τῷ Ἰσραὴλ τοῖς εὑρισκομένοις ἐν παν- 61
si mense & mense in vrbibus, Et quinta & vicesima
μὴν μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ πεντεκαιεικάδι
mensis sacrificantes super aram quæ erat in alta-
τῷ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ θυσια-
ri. Et mulieres quæ circumciderant filios
στηρίου. καὶ γυναῖκας τὰς περιτετμηκυίας τὰ τέκνα 63
suos occiderunt iuxta iussum. Et suspenderunt
αὐτῶν ἐθανάτωσαν κατὰ πρόσταγμα. καὶ ἐκρέμασαν τὰ 64
infantes ex collo eorum, & domos eorum & eos
βρέφη ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτῶν καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς
circumciderant illos. Et multi in Israel fortifica-
περιτεμόντας αὐτούς. καὶ πολλοὶ ἐν Ἰσραὴλ ἐκραταιώ- 65
ti sunt, & confirmati in se vt non comederent coinuna-
θησαν, καὶ ἀνῳρεύθησαν ἐν αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά.
Et elegerunt mori vt non pollucrentur ci-
καὶ ἐπελέξαντο ἀποθανεῖν ἵνα μὴ μιανθῶσι τοῖς βρώ- 66
bis, & ne inquinarent testamentum sanctum, & mortui sunt.
μασι, καὶ μὴ βεβηλώσωσι διαθήκην ἁγίαν, καὶ ἀπέθανον.
Et ortus ira magna super Israel valde.
καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ Ἰσραὴλ σφόδρα. 67

CAP. II. β.

In diebus illis, surrexit Mattathias (filius) Ioannis (filij)
Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη Ματταθίας Ἰωάννου τοῦ 1
Symeon, sacerdos filiorum Ioarib de Hierusalem & se-
Συμεὼν ἱερεὺς τῶν υἱῶν Ἰωαρὶβ ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐκά-
dit in Modin. Et ei filij quinque, Ioannes cogno-
θισεν ἐν Μωδεΐν. καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ἰωάννης ὁ ἐπικλη- 2
minatus Gaddis, Simon vocatus Thassi, Iudas
θεὶς Γαδδίς, Σίμων ὁ καλούμενος Θασσί, Ἰούδας ὁ 3
vocatus Maccabæus, Eleazarus vocatus Aua-
καλούμενος Μακκαβαῖος, Ἐλεάζαρ ὁ καλούμενος Αὐα-
ran: Ionathee vocatus Sipphus. Et vidit blas-
ραν· Ἰωνάθης ὁ καλούμενος Ἀπφοῦς. Καὶ εἶδε τὰς βλα- 4
phemias quæ fiebant in Iuda & Hierusalem. Et dixit
σφημίας τὰς γινομένας ἐν Ἰούδᾳ καὶ Ἰερουσαλήμ, καὶ εἶπεν·
Heu mihi, vt quid hoc natus sum videre contritionem populi
οἴμοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεννήθην ἰδεῖν τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ 7
mei, & contritionem vrbis sanctæ, & sedere
μου, καὶ τὸ συντρίμμα τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ καθῆ-
ibi cum detur ea in manu nationum? Sanctua-
σθαι ἐκεῖ ἐν τῷ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ ἐχθρῶν; τὸ ἁγιά- 8
rium in manu alienorum: factum est templum eius vt vir
σμα ἐν χειρὶ ἀλλοφύλων. ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ
ignobilis. Vasa gloriæ captiua abducta sunt, tru-
ἄδοξος. τὰ σκεύη τῆς δόξης αἰχμάλωτα ἀπήχθη, ἀπε- 9
cidati sunt infantes eius in plateis eius: pue-
κτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς. οἱ υἱοὶ
ri tui in gladio inimici. Quæ gens non hæredita-
σου αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθρῶν. ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρο- 10
uit regnum, & non obtinuit spolia eius.
νόμησε βασιλείαν, καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν σκύλων αὐτῆς.
Omnis ornatus eius ablatus est, pro libera facta est
πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη· ἀντὶ ἐλευθέρας ἐγένετο 11
ancilla seruam. Et ecce sancta nostra & pulchrudo nostra, &
εἰς δούλην. καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ τὸ κάλλος ἡμῶν, καὶ 12
gloria nostra deserta est, & contaminauerunt ea gentes.
ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη.
Vt quid nobis vltra vivere? Et scidit Matathias &
ἵνατί ἡμῖν ἔτι ζῆν; καὶ διέῤῥηξε Ματταθίας καὶ 13
filij eius vestes suas, & induerunt saccos, &
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους, καὶ
plorauerunt valde. Et venerunt qui à rege
ἐπένθησαν σφόδρα. καὶ ἦλθον οἱ ἀπὸ τοῦ βασιλέως εἰ 14
cogentes rebellantem in Modin vrbem
καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν εἰς Μωδεΐν τὴν πόλιν
vt sacrificarent. Et multi de Israel ad eos accef-
ἵνα θυσιάσωσι. καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς προσ- 16
serunt, & Mattathias & filij eius congregati sunt. Et
ῆλθον. καὶ Ματταθίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν. καὶ 17
respondentes qui à rege, & dixerunt Matta-
ἀποκριθέντες οἱ ἀπὸ τοῦ βασιλέως, εἶπαν τῷ Ματτα-
thiæ, dicentes: Princeps & gloriosus & magnus es in
θίᾳ, λέγοντες· ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει
hac, & corroborasti in filios & fratres.
ταύτῃ, καὶ ἐσκεμμένος ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς. νῦν πρόσελ- 18
de primus & fac præceptum regis, vt fece-
θε πρῶτος καὶ ποίησον τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίη-
runt omnes gentes & viri Iuda, & relic-
σαν πάντα τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄνδρες Ἰούδα καὶ οἱ καταλειφθέν-
tæ il-

ti in Hierusalem: & erunt in & domus tua amicorum
τις ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὅση σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῷ φίλων τῶ
ergus: & tu & filij tui glorificabimini argento &
βασιλέως· καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δόξαν ὑπόστασθε ἀργυρίου καὶ
auro, & muneribus multis. Et respondit Matta-
χουσίῳ, καὶ δόσεσι πολλαῖς. καὶ ἀπεκρίθη ματ-19
thias, & dixit voce magna: Si omnes gentes quæ in familia
θίας, καὶ εἶπεν φωνῇ μεγάλῃ· εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆ
regni mihi obediunt ei, vt recedant quilibet à
βασιλείας τῆ βασιλέως ἀκούσωσιν αὐτῷ, ἕκαστος ἀπὸ
seruitute patrum suorum, & consentiant præceptis eius. Et e-
λατρείας πατέρων αὐτοῦ καὶ προστάγμασιν αὐτοῦ· καὶ ἐ-20
go & filij mei & fratres mei ambulabimus in testa-
γὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν διαθή-
mento patrum nostrorum. Propitius nobis relinquere legem &
κῃ πατέρων ἡμῶν. ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ
iustitias. Sermones regis non audiemus, vt præ-
δικαιώματα. τὸν λόγον τῆ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα παρ-22
terreamus seruitutem nostram deuerare vel sinistra.
ελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. καὶ ὡς23
cessauit loqui verba hæc, accessit vir Iu-
ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ Ιου-
dæus in oculis omnium sacrificare in ara in Mo-
δαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων θυσιάσαι ἐπὶ τὸ βωμὸν ἐν μω-
din secundum ritum regis. Et videt Matta-
δεὶν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. καὶ εἶδε Ματ-24
thias, & zelauit. & contremuerunt renes eius, & pro-
θίας, καὶ ἐζήλωσε, καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνε-
tulit furorem secundùm iudicium. & currens iugulauit eum super
πηνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρῖμα· καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ
aram. Et virum regis coegit-
τὸν βωμόν. ἐν τῶν ἀνδρῶν τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζον-25
tem sacrificare occidit in tempore illo, & aram
τα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὸν βωμὸν
destruxit. Et zelauit legem, sicut fecit Phinees
καθεῖλε· καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ, καθὼς ἐποίησε φινεὲς26
Zambri filio Salom. Et clamauit Mattathias in
τῷ Ζαμβεὶ υἱῷ σαλώμ. καὶ ἐβόησε Ματταθίας ἐν τῇ27
vrbe voce magna dicens: Omnis qui zelat legem &
πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων· πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ
statuit testamentum, exeat post me. Et fugerunt ipse
ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου. καὶ ἔφυγον αὐτὸς28
& filij eius in montes, & reliquerunt quæ habebant in
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν
vrbe. Tunc descenderunt multi quærentes iustitiam
τῇ πόλει. τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην29
& iudicium in desertum. Sedera illic, ipsi & filij
καὶ κρίμα εἰς τὴν ἔρημον καθῆσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ30
eorum, & vxores eorum & iumenta eorum, quoniam multiplicata
αὐτῶν καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι ἐπληθύν-
sunt super eos mala. Et nunciatum est vrbi
θησαν ἐπ' αὐτοῖς τὰ κακά· καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τῆ31
regis & exercitibus quæ erant in Hierusalem vrbe
βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν ἐν ἱερουσαλὴμ πόλῃ
Dauid, quòd nunnam descenderant viri, qui dissipauerunt man-
Δαυίδ, ὅτι καὶ ἐκεῖσαν ἄνδρες, οἳ τινες διεσκέδασαν τὸν ἐν-
datum regis in occultis in deserto. & exercitus
τολὴν τῆ βασιλέως εἰς τοὺς κρύφους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐδρα-
rant post eos multi. Et deprehendentes eos castra-
μον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί. καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρε-32
metati sunt contra illos, & constituerunt aduersus eos prælium
βάλλον ἐπ' αὐτούς, καὶ συνεῖσηνεγκον πρὸς αὐτοὺς πόλεμον
in die sabbatorum: & dixerunt ad eos: Vsque
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σαββάτων. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς· ἕως33
nunc egressi facite iuxta sermonem regis
τοῦ νῦν ἐξέλθετε ποιήσατε καὶ τὸν λόγον τῆ βασιλέως
& viuetis. Et dixerit: Non exibimus, neque faciemus
καὶ ζήσεσθε. καὶ εἶπον· οὐκ ἐξέλθομεν, οὐδὲ ποιήσομεν34
verbum regis vt polluamus diem Sabba-
τὸν λόγον τῆ βασιλέως βεβηλοῦσαι τὴν ἡμέραν τῶ σαββά-35
torum. Et acceleruerunt contra eos prælium, Et non respon-
των. καὶ ἐπέσπευσαν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον, καὶ οὐκ ἀπεκρί-36
derunt eis, neque lapidem excuderunt in eos, neque opila-
θησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον ἐνέτειναν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφρα-
uerunt occulta, dicentes: Moriamur omnes in
ξαν τοὺς κρύφους λέγοντες· ἀποθάνωμεν πάντες ἐν τῇ37
simplicitate nostra. Testis est super nos cælum & terra, quod iniuste
ἁπλότητι ἡμῶν, μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρί-
causa perdimus nos. Et insurrexerunt contra illos in bel-
τως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πο-38

lo, sabbatis, & mortui sunt ipsi & mulieres
λέμῳ τοῖς σαββάσι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες
eorum, & filij eorum, & iumenta eorum vsque ad mille
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως χιλίων·
animæ hominum. Et cognouit Mattathias & amici eius,
ψυχῶν ἀνθρώπων. καὶ ἔγνω ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ,39
& luxerunt super eos vsque ad valde. Et dixit vir
καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ40
proximus suo: Si omnes faciemus vt fratres nostri
πλησίον αὐτοῦ, ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς ἀδελφοὶ ἡμῶν
faciemus, & non pugnauerimus contra gentes pro ani-
ποιήσωμεν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ψυ-
mabus & iustificationibus nostris, nunc citius eos dis-
χῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ὀλο-
perdent de terra. Et cogitauerunt die il-41
θρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
la dicentes: Omnis homo quicunque venerit ad nos in
νῃ λέγοντες πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς
bellum die sabbatorum, pugnemus cum
πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν καὶ οὐ
eis: & non moriamur omnes sicut mortui sunt
μὴ ἀποθανοῦμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ
fratres nostri in occultis. Tunc congregati sunt ad42
ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις. τότε συνήχθησαν πρὸς
illos synagoga. Asideorum fortes potentes de Israel
αὐτοὺς συναγωγὴ, ἀσιδαίων ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ ἰσραὴλ
omnis voluntarius lege. Et omnes fugi-43
πᾶς ὁ ἑκούσιος ζόμενος τῷ νόμῳ. καὶ πᾶσαι οἱ φυγα-
tiui ob mala addita sunt illis, & facti sunt
δευόντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσῆλθον αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο
eis in firmamentum. Et collegerunt exercitum, & percus-
αὐτοῖς εἰς στήριγμα. καὶ συνήγαγον δύναμιν καὶ ἐπά-44
serunt peccatores in ira sua, viros sine lege in fu-
ταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν ἄνδρας ἀνόμους ἐν θυ-
rore suo: Et reliqui fugerunt in gentes vt liberarentur. Et cir-
μῷ αὐτῶν· καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι· καὶ περι-
cumfuderãt Mattathias & amici illius, & destruxerunt a-45
κλώσε ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ καθεῖλον τοὺς βω-
ras illorum. Et circumciderunt pueros incircumcisos
μοὺς αὐτῶν, καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα46
quos inuenerant in terminis Israel in fortitudine. Et persecuti sunt filios
ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ. καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς47
superbiæ, & profperatum est opus in manu eorum.
τῆς ὑπερηφανίας, καὶ κατηυοδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν.
Et obtinuerunt legem de manu gentium, & de re-
καὶ ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ χει-48
gum: & non dederunt cornu peccatori. Et
ρὸς τῶν βασιλέων· οὐκ ἐδώκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ
apprupinquauerit dies Matthatie vt moreretur. Et dixit
ἤγγισαν αἱ ἡμέραι τῷ ματταθίου ἀποθανεῖν, καὶ εἶπε τοῖς
filiis suis. Nunc firmata sit superbia & calligatum, & tempus
υἱοῖς αὐτοῦ· νῦν ἐστερεώθη ὑπερηφανία καὶ ἔλεγμος καὶ καιρὸς
confusionis & transdigrationis. Et nunc filij zelate
καταστροφῆς καὶ ὀργῆς θύμου. καὶ νῦν τέκνα ζηλώσατε τῷ50
legem, & date animas vestras pro testamento patrum
νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πατέρων
vestrorum. Memento rum patrum nostrorum opera quæ fecerunt in
ὑμῶν. μνήσθητε τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν51
generationibus eorum, & accipite gloriam magnam & nomen
ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, καὶ δέξασθε δόξαν μεγάλην καὶ ὄνομα
æternum. Abraam nonne in tentatione inuentus est fidelis, & repu-
αἰώνιον. ἀβραὰμ οὐκὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστὸς, καὶ ἐλο-52
tatum est ei ad iustitiam? Ioseph in tempore angu-
γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην; ἰωσηφ ἐν καιρῷ στενοχω-53
stiæ suæ custodiuit præceptum, & factus est dominus Ægypti.
ρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ ἐγένετο κύριος αἰγύπτου.
Phinees pater noster in
φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε διαθή-54
zelando zelum, accepit testa-
κην ἱερατείας αἰωνίου. ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λό-55
mentum sacerdotij sempiterni. Iesus in adimplendo ser-
γον ἐγένετο κριτὴς ἐν ἰσραήλ. χαλὼβ ἐν τῷ ἐξομολογή-56
monem factus est iudex in Israel. Chaleb in confitendo
σασθαι ἔλαβε περὶ τῆς ἐπιμαρτυρίας καρδίας· καὶ ἔλαβε τὴν
corde testimonium in Ecclesia accepit terræ hæreditatem. Dauid in
ἐπιμαρτυρίαν ἐν ἐκκλησίᾳ ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. δαυὶδ ἐν57
misericordia sua possedit sedem regni perpetui.
τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐκληρονόμησε θρόνον βασιλείας αἰωνίας.
Elias dum zelaret zelum legis, receptus est vsque ad
ἠλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου ἀνῃρέθη εἰς τὸν
cælum. Ananias, Azarias, Misael credentes libe-
οὐρανόν. ἀνανίας, ἀζαρίας, μισαὴλ πιστεύσαντες ἐσώ-58

Θησαν

tati sunt de flamma. Daniel in simplicitate sua liberatus est
θησαν ἐκ φλογός. διατὶλ ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ ἐφράνθη 60
de ore leonum. Et sic cognate per generationem &
ἐπὶ τὸν αἰῶνα λαβέτω. καὶ οὕτως ἐνοήθητε κατ' ὄψιν καὶ 61
generationem & quòd omnes sperantes in ipsum, non infirma-
γήσεται, καὶ ὑπὲρ λόγον τὸν οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτὸν, οὐκ ἀσθενή-
buntur. Et à verbis viri peccatoris ne timeatis, quia
σουσι. καὶ ὑπὲρ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι 62
gloria eius in stercus & in vermes. Hodie exal-
ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κόπρια καὶ εἰς σκώληκας. σήμερον ὑψω- 63
tetur, & cras non inuenietur; quia conuersus est in pulueres
θήσεται, καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν
suum, & cogitatio eius peruit. Et vos filij
αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπόλλυται. καὶ ὑμεῖς τέκνα 64
confortamini, & viri estote in lege: quia in ipsa glorificabi-
ἰσχύσατε καὶ ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθή-
mini. Et ecce Symeon frater vester, scio quòd vir con-
σεσθε. καὶ ἰδοὺ συμεὼν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βε- 65
silij est: eum audite annos dies: ipse vobis erit
λὴς ἔστω, αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας· αὐτὸς ὑμῖν ἔσται
in patrem. Et Iudas Maccabæus ipse fortis potens
εἰς πατέρα. καὶ ἰούδας μακκαβαῖος αὐτὸς ἰσχυρὸς δυνά- 66
tus à iuuentute sua, hic vobis erit princeps exercitus, & bel-
μεως ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρατιᾶς, καὶ πο-
labitur bellum populorum. Et vos adducetis ad
λεμήσετε πόλεμον λαῶν. καὶ ὑμεῖς προσάξετε πρὸς 67
vos omnes factores legis; & vindicate populi
ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιοῦντας τὸν νόμον, καὶ ἐκδικήσατε τὰ λοιπὰ
vestri. Reddite retributionem gentibus, & attendi-
ὑμῶν. ἀποδότε ἀνταπόδομα τοῖς ἔθνεσι καὶ προσέχε- 68
te in præceptis legis. & benedixit eos. Et
τε ἐν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ νόμου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ 69
appositus est ad patres suos. Et mortuus est in
προστέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐν 70
anno & quadragesimo & centesimo anno: & sepelierunt
τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει· καὶ ἔθαψαν
eum filij eius in sepulcris patrum eorum in Modin, &
αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδεὶν, καὶ
luxerunt eum omnis Israel luctu magno.
ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.

CAP. III. γ'.

Et surrexit Iudas vocatus Maccabæus filius eius pro
Καὶ ἀνέστη ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' 1
eo. Et adiuuabant eum omnes fratres eius, & om-
αὐτοῦ· καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάν- 2
nes qui adhærerant patri eius, & pugnabant
τες ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν
prælium Israel cum lætitia. Et dilatauit gloriam
πόλεμον ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης. καὶ ἐμεγάλυνεν δόξαν 3
populo suo: & indutus thoracem vt Gigas, & fac-
τῷ λαῷ αὐτοῦ· καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας, καὶ συνε-
cinctus arma bellica suo prælia conflix-
ζώσατο τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ· πολέμους συνιστή-
uit protegens castra in gladio. Et similis factus est
σας σκεπάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὡμοιώθη 4
leoni in operibus suis, & vt catulus leonis ruens in
λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος ἐν
venationem. Et persecutus est impios quærens, & turbas
θήρᾳ. καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ζητῶν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ταράσσον- 5
tes populum suum succendit, ne compulsi sunt iniqui
τας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισε, καὶ συνεκάλυπτον οἱ ἄνομοι 6
à timore eius, & omnes operarij iniquitatis con-
ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνε-
turbati sunt: & prosperata est saluatio in manu eius. Et
ταράχθησαν· καὶ εὐοδώθη σωτηρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ 7
exacerbauit reges multos, & lætificauit Iacob in ope-
ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλούς, καὶ ἐφύρανε τὸν ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔρ-
ribus suis, & vsque in seculum memoria eius in bene-
γοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλο-
dictionem. Et perambulauit in ciuitatibus Iuda, & deleuit im-
γίαν. καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐξωλόθρευσεν ἀσε- 8
pios de ea: & auertit iram ab Israel. Et nomi-
βῆς ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψε τὴν ὀργὴν ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ ὠνο- 9
natus est vsque ad nouissimum terræ, & congregauit perecutes.
μάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ συνήγαγεν διωκομένους.
Et congregauit Apollonius gentes, & à Samaria exerci-
καὶ συνήγαγεν ἀπολλώνιος ἔθνη, καὶ ἀπὸ σαμαρείας δύνα- 10
tum magnum, vt pugnaret contra Israel. Et cognouit Iudas
μιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς ἰσραήλ. καὶ ἔγνω ἰούδας 11
& exiuit in occursum ei & percussit eum &
καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν &
occidit. & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui
ἀπέκτεινε, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ λοιποὶ
fugerunt. Et accepta spolia eorum, & gladium Apol-
ἔφυγον. καὶ λαβὼν τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν μάχαιραν ἀπολ- 12
lonij accepit Iudas, & fuit pugnans cum ea omnes
λωνίου ἔλαβεν ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς
dies. Et audiuit Seron princeps exercitus Syriæ,
ἡμέρας. καὶ ἤκουσεν σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως συρίας, 13
quòd congregauit Iudas congregationem, & ecclesiam fidelium cum
ὅτι συνέθροισεν ἰούδας ἀθροισμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ'
se. & exeuntium in bellum, & dixit: Faciam
αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐξελθὼν μὲς ἐν πολέμῳ. καὶ εἶπεν ποιήσω 14
mihi nomen, & glorificabor in regno, & debel-
ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολε-
labo Iudam & coagmentes eum eo, & spretores
μήσω τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς συνηγμένους αὐτῷ, καὶ τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν
verbum regis. Et addidit, & ascenderunt cum eo
λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ προσέθετο, καὶ ἀνέβησαν αὐτῷ 15
castra impiorum fortia, ad adiuuandum eum vt faceret
παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ ποιῆσαι τὴν
vltionem in filios Israel. Et appropinquauerunt vsq. ad ascensum
ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἤγγισαν ἕως ἀναβάσεως 16
Bethoron, & exiuit Iudas in occursum eis cum pau-
βαιθωρών. καὶ ἐξῆλθεν ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ὀλι-
cis. Vt autem viderunt exercitum venientem in occur-
γοις. ὡς δὲ εἶδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάν- 17
sum eis, dixerunt Iuda, Quid poterimus pauci exilientes
τησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ ἰούδᾳ· τί δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες
pugnare contra multitudinem tantam fortem? & nos fati-
πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος τοσοῦτο ἰσχυρὸν, ἡμεῖς δὲ κεκλεύ-
gamus iejunij exilientes hodie.
σμεθα νηστεύοντες σήμερον. Et dixit Iudas, Facile est
μαθ. εἶπεν ἰούδας· εὔκοπόν ἐστι 18
concludi multos in manibus pauciorum, & non est differentia
συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων, καὶ οὐκ ἔστι διαφορὰ
in conspectu cœli saluare in multo vel in paucis. Quoniam non
ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ σῴζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. ὅτι οὐκ 19
in multitudine potentia victoria belli est, sed à cœ-
ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστὶν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ οὐρα-
lo fortitudo. Ipsi veniunt contra nos multitudine contumaces &
νοῦ ἰσχύς. αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς πλήθει ὕβρεως καὶ 20
iniquitatis vt disperdant nos, & mulieres nostras, & fi-
ἀνομίας ἵ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέ-
lios nostros, vt spolient nos. Nos autem pugnamus pro
κνα ἡμῶν ἵ σκυλεῦσαι ἡμᾶς. ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν ὑπὲρ τῶν 21
animabus nostris, & legibus nostris. Et ipse confringet
ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν. καὶ αὐτὸς συντρίψει
eos ante faciem nostram: vos autem non timeatis eos
αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε ἀπ'
eis. Postquam autem cessauit loqui, irruit in eos subito,
αὐτῶν. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν ἐπῆλθεν εἰς αὐτοὺς ἄφνω, 23
& contritus est Seron, & exercitus eius coram eo.
καὶ συντρίβη σήρων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ.
Et persecuti sunt eos in descensu Bethoron vsque ad
καὶ ἐδίωκον αὐτοὺς ἐν τῇ καταβάσει βαιθωρὼν ἕως τοῦ 24
campum: & ceciderunt ob eis quasi viri octingenti: at
πεδίου· καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ὡς ἄνδρες ὀκτακόσιοι. οἱ δὲ 25
reliqui fugerunt in terram Philistiim. Et inceptus timor Iudæ
λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν φυλιστιείμ. καὶ ἤρξατο ὁ φόβος ἰούδα
& fratrum eius, & formido incidere in gentes quæ
καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ὁ τρόμος ἐμπίπτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ
in circuitu eorum. Et appropinquauit vsque ad regem nomen eius,
κύκλῳ αὐτῶν. καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 26
& de prælijs Iudæ narrabat omnia gens. Cum
καὶ ὑπὲρ τῶν συμβαπτίσεων ἰούδα διηγεῖτο πᾶν ἔθνος. ὡς 27
autem audiuit Antiochus rex sermones hos, iratus
δὲ ἤκουσεν ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργί-
est furore: & misit, & congregauit exercitus omnes
σθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας
regni sui, castra fortia valde. Et
τῆς βασιλείας αὐτοῦ παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. καὶ 28
aperuit gazophylacium suum, & dedit stipendia exerci-
ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν ὀψώνια τῇ δυνά-
tibus suis in annum: & iussit eis in annum
μει αὐτοῦ εἰς ἐνιαυτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἰς ἑνιαυτὸν
esse paratos ad omnem necessitatem. Et vidit quòd defecit ar-
εἶναι παρόντας εἰς πᾶσαν χρείαν. καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀρ- 29
cunia de tributorum illis: & tributorum nimis exiguum erat
γύριον ἀπὸ τῆς εἰσφορᾶς αὐτῶν, καὶ ἦν τὸ φόρος ὀλίγος ἐν
L l γοις, ἃ-

οἱ propter dissensionem & plagam quam fecit in
γοι, χάριν τῆς δικρασίας καὶ πληγῆς ἧς κατεσκίασεν ἐν terra vt tolleret legem quæ erat à diebus primi-
τῇ γῇ, τὸ ἆραι τὰ νόμιμα ἀπ' ἐμοῦ ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων. Et timuit ne non haberet vt semel ac bis ad expen-
καὶ ἐλογίσθη μὴ οὐκ ἔχειν ὡς ἅπαξ καὶ δίς· ὡς τὰς δα- 30 sas, & dona quæ dederat ante larga manu, &
νας καὶ τὰ δόματα ἃ ἐδίδει ἦν φειδόμενος δαψιλεῖ χειρὶ καὶ abundauerat super reges priores liberalis
ἐφείσατο γὰρ τοῦ βασιλεῖς τοὺς πρώτους δαψιλῶ manus. Et conflictatus est anima sua valde & cogitauit
χειρὶ καὶ ἐπορεύετο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα καὶ ἐβουλεύσατο 31 ire in Persidem, & accipere tributa regio-
περιθεῖναι εἰς τὴν πρόσοδα καὶ λαβεῖν ζεῦξις τόξοις τῶν χω- num & congregare pecuniam multam. Et reliquit Lysiam
ρῶν, & συναγαγεῖν ἀργύριον πολύ. καὶ κατέλιπε Λυσίαν 32 hominem nobilem & de genere regali, super
ἄνθρωπον ἔνδοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας, ἐπὶ τῶν negotia regis à fluuio Euphrate vsque ad
πραγμάτων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου, ἕως terminos Ægypti. Et vt nutriret Antiochum filium suum quoad-
τῶν ὁρίων Αἰγύπτου, καὶ θρέψαι Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἕως 33 que rederet ipse. Et tradidit ei dimidium
τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν 34 exercituum & elephantos. & cultus ei de
δυνάμεων καὶ τοὺς ἐλέφαντας· καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ omnibus quæ volebat, & de habitantibus Iudæam
πάντων ὧν ἐβούλετο. καὶ περὶ τῶν κατοικούντων τὴν Ἰουδαίαν & Hierusalem: Vt mitteret contra eos exercitum, vt conte-
καὶ Ἰερουσαλήμ. ἀποστεῖλαι ἰσχὺν αὐτοῖς δυναμιν τοῦ ἐκτε- 35 reret & deleret fortitudinem Israel, & reliquias Hiero-
ψαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν ἰσραὴλ καὶ τὸ κατάλειμμα Ἰερου- salem, & tolleret memoriam eorum de loco, &
σαλήμ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ 36 constituere filios alienigenas in omnibus terminis eorum, &
κατοικίσαι υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, καὶ sorte distribuere terram illorum. Et vera acce-
κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς παρέ- 37 pit dimidium exercituum reliquum, &
λαβε τὰς ἡμίσεις τῆς δυνάμεων τὰς καταλειφθείσας. καὶ profectus est ab Antiochia ab vrbe regni sui, anno
ἀπῆρεν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ, ἔτους septimo & quadragesimo & centesimo, & transiuit Eu-
ἑβδόμου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ διέβησαν τὸν Εὐ- phratem fluuium, & perambulabat superiores regiones. Et
φράτην ποταμὸν, καὶ διῆλθον τὰς ἐπάνω χώρας. καὶ 38 elegit Lysias Ptolemæum (filium) Dorymenis, & Nicanorem &
ἐπέλεξε Λυσίας Πτολεμαῖον τὸν Δωρυμένους καὶ Νικάνορα καὶ Gorgiam, virum potentem ex amicis regis. Et
Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ 39 misit cum eis quadraginta millia virorum &
ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ septem millia equitum, vt irent in terram Iudæ, & disperde-
ἑπτακισχιλίους ἱππεῖς, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα καὶ καταφθεῖραι rent eam iuxta verbum regis. Et profecti sunt cum
αὐτὴν κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπῆραν σὺν 40 omni exercitu suo, & venerunt & castrametati sunt pro-
πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτῶν καὶ ἦλθον· καὶ παρενέβαλον πλη- pe Emmaum in terra campestri. Et audierunt mercato-
σίον Ἐμμαοὺς ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμπο- 41 res regionis nomen illorum, & acceperunt argentum & au-
ροι τῆς χώρας τὸ ὄνομα αὐτῶν, & ἔλαβον ἀργύριον & χρυ- rum multum valde, & pueros. & venerunt in ca-
σίον πολὺ σφόδρα καὶ παῖδας. καὶ ἦλθον εἰς τὴν παρεμβο- stra vt acciperent filios Israel in seruos. Et addi-
λὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς παῖδας. καὶ προσετέθη- dit ad eos exercitus Syriæ, & terra alienigenarum.
σαν πρὸς αὐτοὺς δυνάμεις συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. Et vidit Iudas & fratres eius, quoniam multiplicata sunt
καὶ εἶδεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ 42 mala, & exercitus castrametantur in terminis eorum.
κακά, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. Et cognouerunt verba regis quæ præcepit face-
καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως οὓς ἐνετείλατο ποιῆ- re populo in perditionem & consummationem. Et dixit vnusquis-
σαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν & συντέλειαν. & εἶπεν ἕκαστος que ad proximum suum: Exigamus deletionem
πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἀναστήσωμεν τὸν καθαίρεσιν 43 populi nostri & pugnemus pro populo nostro & sancta.
τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. Et congregata est synagoga vt essent parati in bellum, &
44 ἐκκλησία ἐπισυναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πόλεμον, καὶ vt orarent & peterent misericordiam & miserationes. Et Hieru-
45 τοῦ προσεύξασθαι καὶ αἰτῆσαι ἔλεος καὶ οἰκτιρμούς. καὶ Ἰερου- salem erat inhabitata vt desertum. Nullus erat intrans &
σαλὴμ ἦν κατοικημένη ὡς ἔρημος. οὐκ ἦν ὁ εἰσπορευόμενος καὶ exiens de natis eius, & sanctum
ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν γεννημάτων αὐτῆς, καὶ τὸ ἁγίασμα conculcatum, & filii alienigenarum in arce habitatio in
46 κατεπατεῖτο καὶ ἦν ἐν τῇ ἄκρᾳ κατάλυμα τοῖς gentibus. Et ablata est delectatio de Iacob, & defecit tibia
ἔθνεσι. καὶ ἀφῃρέθη τέρψις ἐξ Ἰακὼβ καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς & cithara. Et congregati sunt, & venerunt in Maspha con-
47 καὶ κιθάρα. καὶ συνήχθησαν καὶ ἦλθοσαν εἰς μασσηφὰ κατέ- tra Hierusalem, quoniam locus orationis in Maspha
ναντι Ἰερουσαλήμ, ὅτι τόπος προσευχῆς ἐν μασσηφὰ τὸ fuerat ante in Israel. Et scindauerunt in die illo, &
48 πρότερον ἐν Ἰσραήλ. καὶ ἐράσσησαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη, καὶ induerunt saccos & cinerem super capita sua: &
ἐνεδύσαντο σάκκους καὶ σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. & scinderunt vestimenta sua. Et expandebant librum
49 καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. καὶ ἔθηκαν βιβλίον de quibus consuetudinem gentes inferebant eorum vt
τοῦ νόμου ἐφ' ὧν ἐξέφρασαν περὶ ὧν ἐξεμάτιζον τὰ ἔθνη ἐπ' αὐτῶν similitudines idolorum suorum. Et assumserunt ve-
50 τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν· καὶ ἐλάβοσαν τὰ ἱμά- stes sacerdotii, & primitias & decu-
τια τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ σπερμάτα καὶ τὰς δεκα- mas: & suscitauerunt Nazaræos qui impleuerunt dies.
τας καὶ ἤγειραν τοὺς ναζιραίους οἱ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας. Et clamauerunt voce in cælum, dicentes: Quid faciemus
51 καὶ ἐβόησαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες· τί ποιήσωμεν hos, & quo eos ducemus? Et sancta ma con-
52 τούτους, καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγάγωμεν; καὶ τὰ ἁγιάσματα κα- culcata sunt, & contaminata sunt: & sacerdotes luxerunt in luctu &
τεπατήθησαν, καὶ βεβήλωται· & οἱ ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ humilitate. Et ecce gentes congregatæ sunt contra nos vt disper-
53 ταπεινώσει. καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνήκται ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι dant nos. Tu scis quæ cogitant contra nos. Quomodo poteri-
54 ἡμᾶς. σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ' ἡμᾶς. πῶς δυνησό- mus subsistere ante faciem eorum, si non adiu-
μεθα ὑποστῆναι κατ' πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθή- meris nos? Et exclamauerunt tubis & clamauerunt voce
55 σῃς ἡμῖν; καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν φωνῇ magna. Et post hoc constituit Iudas ducem populi,
56 μεγάλῃ. καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν Ἰούδας ἡγεμόνας τοῦ tribunos & centuriones, & pentacontarchos, & de-
κατοικοῦντος & centuriones, & pentacontarchos, & de- cumatores. Et dixerunt ædificantibus domos & sponsa-
57 καταρχοντας καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δε- tibus vxores, & plantantibus vineas, & timen-
κατάρχους. καὶ εἶπεν τοῖς οἰκοδομοῦσιν οἰκίας καὶ μνεύου- tibus
σιν γυναῖκας καὶ φυτεύουσιν ἀμπελῶνας, καὶ δειλοῖς, reuerti vnumquemque in domum suam secundum legem. Et
58 ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον. καὶ castrauerunt castra, & castrametati sunt secundâ meridiem. Et
ἀπῆραν ἡ παρεμβολή, καὶ παρενέβαλοσαν κατὰ νότον ἐκεί- assumpsit Gorgias quinque millia virorum & mil-
59 νοθεν. καὶ ἐπῆρεν Ἰούδας, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ le equites electos, & abierunt castra nocte,
ut applicarent ad castra Iudæorum, &
60 ἐπιπεσεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ percutere eos subito. & filii arcis erant illi
61 ductores. Et audiuit Iudas, & profectus est ipse & potens
62 ἐπάταξαν καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἄνδρες τρισχίλιοι.

CAP. IIII. δ'.

1 Καὶ παρεμβολὴν γοργίας πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ χι-
2 λίους ἱππεῖς ἐκλεκτοὺς, καὶ ἀπῆραν ἡ παρεμβολὴ νυκτὸς
3 ὥστε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ
ταξαι αὐτοῖς ἄρχω, καὶ οἱ υἱοὶ τῆς ἄρκας ἦσαν αὐτῷ
duces. Et audiuit Iudas, & profectus est ipse & potens
ὁδηγοί. καὶ ὑπακουσεν Ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πα-

ret ad persequendum exercitum regis qui in Emmaum.
τοῦ παταξῶ τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν ἐμμαοὺμ.
Adhuc exercitus dispersi erant à ca-
ὄντος ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμ- 4
stris. Et venit Gorgias in castra Iuda nocte.
βολῆς. καὶ ἦλθε γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰούδα νυκτὸς, 5
& nullum inuenit. & quærebat illos in montibus, quoniã dix. Fu-
καὶ οὐδὲν εὗρεν αὐτούς· καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι ἔλεγε, φεύ-
gient hi à nobis. Et simul cum die visus est Iudas in
γουσιν οὗτοι ἀφ' ἡμῶν. καὶ ἅμα ἡμέρᾳ ὤφθη ἰούδας ἐν τῷ 6
campo cum tribus millibus virorum: verùm tegumenta & gla-
πεδίῳ ἐν χιλιάσι ἀνδρῶν ὀλίγοις· πλὴν σκεπάσματα καὶ μά-
dium non habebant sicut volebant. Et viderunt castra
χαιραν οὐκ εἶχον καθὼς ἠβούλοντο. καὶ εἶδον παρεμβολὴν 7
gentium fortia loricata, & equestri circumuentam ipsa,
ἐθνῶν ἰσχυρὰν τεθωρακισμένην, & ἵππον κυκλοῦσαν αὐτήν,
& hi docti bella. Et dixit Iudas viris
καὶ οὗτοι διδάσκαλοι πολέμου. καὶ εἶπεν ἰούδας τοῖς ἀνδράσι 8
qui secum: Non timeatis multitudinem eorum, & impe-
τοῖς μετ' αὐτοῦ· μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ ὄρμη-
tum eorum ne timueritis. Mememinte quomodo liberati sunt pa-
μα αὐτῶν μὴ δειλιάσητε. μνήσθητε ὡς ἐσώθησαν οἱ πα- 9
tres nostri in mari rubro, quando persecutus est eos Pharao
τέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς φαραὼ
in exercitu. Et nunc clamemus in cælum & misereatur
ἐν δυνάμει. καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς οὐρανὸν εἰ ἐλεήσει 10
nostrum, & recordabitur testamenti patrum, & confringet
ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται διαθήκης πατέρων, καὶ συντρίψει
castra hæc ante faciem nostram hodie.
τὴν παρεμβολὴν ταύτην κατ' ὀφθαλμοὺς ἡμῶν σήμερον.
Et cognoscent omnes gentes quòd est redimens &
καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη ὅτι ἔστιν ὁ λυτρούμενος καὶ 11
saluans Israel. Et elevaverunt alienigenæ oculos
σώζων τὸν ἰσραήλ. καὶ ἦραν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλ-
los suos, & viderunt eos venientes ex aduerso. Et
μοὺς αὐτῶν, καὶ εἶδον αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξ ἐναντίας. καὶ 12
exierunt de castris ad prælium, & tuba exciterunt qui
ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον, καὶ ἐσάλπισαν οἱ
iuxta Iudam. Et congressi sunt, & contriti sunt gentes, &
μετὰ ἰούδα. καὶ συνῆψαν, καὶ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη, καὶ 14
fugerunt in planiciem. At vltimi omnes ceciderunt in gla-
ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον. οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες ἔπεσον ἐν ῥομ- 15
dio, & persecuti sunt eos vsque ad Azaremoch, & vsque ad campos
φαίᾳ, καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως ἀσαρεμὼθ καὶ ἕως τῶν πεδίων
Idumææ & Azoti. & Iamnitæ, & ceciderunt ex eis quasi
τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου. καὶ ἰαμνείας, καὶ ἔπεσον αὐτῶν εἰς
virorum tria millia. Et reversus est Iudas & exercitus
ἄνδρες τρισχίλιοι. καὶ ἐπέστρεψεν ἰούδας καὶ ἡ δύναμις 16
à persequendo post eos. Et dixit ad populum:
αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν. καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαὸν 17
Non concupiscatis spolia, quoniam bellum ex aduerso
μὴ ἐπιθυμήσητε τῆς σκύλων, ὅτι πόλεμος ἐξ ἐναντίας
nostri, Et Gorgias & exercitus in monte prope nos.
ἡμῶν, καὶ γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν· 18
sed figite nunc contra inimicos nostros, & expugnate
ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολεμήσατε
eos, & post hæc accipite spolia cum fiducia.
αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα λάβετε τὰ σκῦλα μετὰ παῤῥησίας.
Adhuc complenti Iudæ hæc, apparuit pars quædã prospiciens de
Ἔτι πληροῦντος ἰούδα ταῦτα ὤφθη μέρος τι ἐκκύπτον ἐκ 19
monte. Et vidit quòd conuersi sunt in fugam, & comburunt
τοῦ ὄρους· καὶ εἶδεν ὅτι τετρόπωται, καὶ ἐμπυρίζουσι τοὺς 20
castra: nam fumus qui videbatur demonstrabat quæ fa-
παρεμβολάς· ὁ γὰρ καπνὸς διαῤῥήδην ἐσήμαινε τὰ γε-
cta erant. At hæc conspicientes timuerunt valde.
γενός. οἱ δὲ ταῦτα συνιδόντες ἐδειλίασαν σφόδρα. 21
aspicientes autem & Iuda castra in planicie
συνιδόντες δὲ καὶ τοὺς ἰούδα παρεμβολὰς ἐν τῷ πεδίῳ
parata in prælium, fugerunt omnes in terram alienige-
ἕτοιμους εἰς ἀγῶνα, ἔφυγον πάντες εἰς γῆν ἀλλο-
narum. Et Iudas reuersus est ad spolium castro-
φύλων. καὶ ἰούδας ἀνέστρεψεν ὀπίσω τῶν σκυλίων τῆς παρεμ- 23
rum: & acceperunt aurum multum & argentum & hyacinthum,
βολῆς· καὶ ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ ὑάκινθον
& purpuram marinam, & diuitias magnas. Et rever-
καὶ πορφύραν θαλασσίαν καὶ πλοῦτον μέγαν. καὶ ἐπορεύθη- 24
si laudabant & benedicebant in cælum, quoniã bonum, quoniã in sæcu-
σαν ὑμνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες εἰς οὐρανὸν, ὅτι χρηστὸν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶ-
lum misericordia eius. Et facta est salus magna in Israel
να τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο σωτηρία μεγάλη τῷ ἰσραὴλ 25
in die illa. Quicunq; autem alienigenarum saluati sunt
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅσοι δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώθησαν
venientes nunciauerunt Lysiæ omnia quæ acci-
ἀπαγγείλαντες ἀπήγγειλαν τῷ λυσίᾳ πάντα τὰ συμ-
derant. Ille autem audiens confusus est, & defluebant quoquo nos
βεβηκότα, ὁ δὲ ἀκούσας συνετρίβη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ 27
qualia voluit talia facta sunt in Israel, & non qualia præce-
οἷα ἠθέλησε τοιαῦτα ἐγενήθη τῷ ἰσραὴλ, καὶ οὐχ οἷα ἐπέτα-
pit ei rex, euenerunt. Et in sequenti anno
ξεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. ἐξέβη καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἐνιαυτῷ 28
congregauit virorum delectorum sexaginta millia & quin-
συνελόγησεν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας καὶ πεν-
que millia equitum, vt debellaret eos. Et venerunt in
ταχιλίους ἱππεῖς ὥστε ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. καὶ ἦλθον εἰς 29
Idumæam, & castrametati sunt in Bethsuris, & occur-
τὴν ἰδουμαίαν, καὶ παρενέβαλον ἐν βαθσούροις, καὶ συνήντη-
rit eis Iudas cum decem millibus virorum. Et vidit
σεν αὐτοῖς ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν, καὶ εἶδε τὴν
castra fortia: & erant. & dixit: Benedictus
παρεμβολὴν ἰσχυρὰν, καὶ προσηύξατο καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς
es saluator Israel, qui contriuisti impetum potentis
εἶ ὁ σωτὴρ ἰσραὴλ ὁ συντρίψας τὸν ὁρμὴμα τοῦ δυνάστου
in manu serui tui David. & tradidisti ea-
ἐν χειρὶ τοῦ δούλου σου δαυίδ, καὶ παρέδωκας τὴν παρεμ-
stra alienigenarum in manus Ionathæ filij Saul. &
βολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς χεῖρας ἰωνάθου υἱοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ
armigeri eius. Concludе cæterum.
αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ. σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν 31
hunc in manu populi tui Israel. & confundantur in
ταύτην ἐν χειρὶ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἐπὶ
exercitu & equitatu suo. Da eis timorem, &
τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. δὸς εἰς αὐτοὺς δειλίαν, καὶ 32
liquefac audaciam fortitudinis eorum, & commoueantur contritione
τήξον θράσος ἰσχύος αὐτῶν, καὶ σαλευθήτωσαν τῇ συντρι-
sua. Deuice illos gladio diligentium te, &
βῇ αὐτῶν. κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε, καὶ 33
laudent te omnes scientes nomen tuum in hymnis.
αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμνοις.
Et congressi sunt ad inuicem, & ceciderunt de castris
καὶ συνῆψαν ἀλλήλοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβο- 34
Lysiæ ad quinque millia virorum, & occiderunt ex aduerso
λῆς λυσίου εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔπεσον ἐξ ἐναντίας
eorum. Videns autem Lysias fugam fili
αὐτῶν. ἰδὼν δὲ λυσίας τὴν ῥῆμοιάν τε τῶν υἱῶν 35
exercitus, (exercitus) auæ Iudæ fidam audentes, & quomò pa-
σωτάξιος, & ὅτι δὲ ἰούδα τὸ ἑτοιμότατον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοι-
rati sunt vel viuere vel mori generosè, proficisci est in Antio-
μοι εἰσὶν ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς ἀντιό-
chiam, & eligit milites. & multiplicans factum exercitum,
χειαν, καὶ ἐξελόγησε, καὶ πλεονάσας τὸν γεγονότα στρα-
cogitabat iterum factum venire in Iu-
τὸν ἐλογίζετο πάλιν γενηθῆναι εἰς τὴν Ἰου-
daam. Dixit autem Iudas & fratres eius: Ecce contri-
δαίαν. εἶπε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· ἰδοὺ συντε- 36
ti sunt inimici nostri; ascendamus ad purgandum sancta &
τμημένοι εἰσὶν ἐχθροὶ ἡμῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια καὶ
renouandum. Et congregata sunt castra omnia, & ascende-
ἐγκαινίσαι. καὶ συνήχθη πᾶσα παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβη-
runt in montem Sion. Et viderunt sanctum desolatum, &
σαν εἰς ὄρος σιών· καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον, καὶ 38
altare contaminatum, & portas combu-
τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον, καὶ τὰς πύλας κατακεκαυ-
stas, & in aulis plantas natas, vt in silua vel
μένας, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ
vt in aliquo montium, & pastophoria diruta. Et
ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέων, καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα. καὶ 39
fœderunt vestimenta sua, & planctum planctu magnum
διῤῥῆξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπένθησαν κοπετὸν μέγαν,
& imposuerunt cinerem super caput, & vestimenta. Et ceciderunt
καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ ἔπεσον 40
in faciem super terram, & exclamauerunt tuba
ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι
significata, & clamauerunt in cælum. Tunc præcepit
τῆς σημασίας, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν. τότε ἐπέταξε 41
Iudas viris oppugnare eum qui arcem quadã purgare
ἰούδας ἀνδράσι πολεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἕως καθαρίσῃ τὰ
sancta. Et elegit sacerdotes sine macula libentes in lege: &
ἅγια. καὶ ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους θελητὰς νόμου· καὶ 42
mundauerunt sancta, & tulerunt lapides contaminationis in
ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λίθους τῶν μιασμῶν εἰς

locum immundum. Et cogitauerunt de altari
τὸ πῦρ ἀκάθαρτον. καὶ ἐβουλεύσαντο ὅλῃ τῇ συσπαγῇ τοῦ 44
holocausti contaminato, quid illi facerent. Et
ὁλοκαυτώσεως τῷ βεβηλωμένῳ τί αὐτῷ ποιήσουσι. καὶ 45
incidit illis consilium bonum, vt destruerent illud, ne esset
ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγαθὴ, καθελεῖν αὐτὸ, μήτε ὀφθῇ
illis opprobrium, quia contaminauerunt gentes illud, & destruxerunt
αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, ὅτι ἐμίανεν τὰ ἔθνη αὐτό. καὶ καθεῖλον
altare. Et reposuerunt lapides in monte
τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους ἐν τῷ ὄρει τοῦ 46
domus in loco apto, quousque veniret pro-
οἴκου ἐν τόπῳ ἁγνῷ, μέχρι τοῦ ἀπαγγεῖλαι περὶ
pheta ad respondendum de eis. Et acceperunt lapides
φήτου τοῦ ἀποκριθῆναι περὶ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον λίθους 47
integros secundum legem, & ædificauerunt alta-
ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον, καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστή-
re nouum secundum primum. Et ædificauerunt sancta
ριον καινὸν κατὰ τὸ πρότερον· καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια 48
& quæ intra domum, & atria sanctificauerunt. Et fece-
καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν. καὶ ἐποίη- 49
runt vasa sancta noua, & introtulerunt candelabrum
σαν τὰ σκεύη τὰ ἅγια καινά, καὶ εἰσήνεγκαν τὴν λυχνίαν
& altare holocaustorum & incensorium
καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τὸ θυμιατήριον
& mensam in templum. Et incenderunt super al-
καὶ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν ναόν. καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τὸ θυ- 50
tare, & accenderunt lucernas quæ in candelabro,
σιαστήριον, καὶ ἔδωκφαυσαν τοὺς λύχνους τοὺς ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
& illuxerunt in templo. Et imposuerunt super
καὶ ἐφάνησαν ἐν τῷ ναῷ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπε- 51
sam panes, & extenderunt velamina, & perfe-
ζαν ἄρτους, καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα· καὶ ἐτε-
cerunt omnia opera quæ fecerunt. Et mane surrexerunt prima luce
λεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν· καὶ ὠρθρίσαν τὸ πρωὶ 52
quarta & vicesima mensis huius mensis Chasle-
τῇ πέμπτῃ & εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου. ἔτους ὁ μὲν χα-
leu, anni & quadragesimi & centesimi anni. Et
σελεὺ τοῦ ὀγδόου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. καὶ 53
obtulerunt sacrificium secundum legem super altare
ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν
holocaustorum nouum quod fecerunt. Secundum tempus
ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν. κατὰ τὸν καιρὸν 54
secundum diem in qua contaminauerunt illud gentes, in il-
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκεί-
la renouatum est in cantico, & cithara, & cymbalo, & in
νῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς καὶ κιθάραις καὶ κυμβάλοις καὶ ἐν
cymbalis. Et ceciderunt omnes populi super faciem, &
κυμβάλοις. καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον, καὶ 55
adorauerunt, & benedixerunt in cælum eique prosperauit
προσεκύνησαν καὶ εὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν εὐοδώσαντα
eis. Et fecerunt dedicationem altaris dic.
αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέ- 56
bus octo, & obtulerunt holocaustia cum lætu-
ρας ὀκτὼ, καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' εὐφρο-
tia, & sacrificauerunt sacrificia iubilationis & laudis. Et ex-
σύνης, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. καὶ κα- 57
truxerunt quod secundum faciem templi coronas aureas,
τεκόσμησαν τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνους χρυσοῦς
& scutulas, & dedicauerunt portas, & pasto-
καὶ ἀσπιδίσκους, καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας καὶ τὰ παστο-
phoria, & imaginauerunt eis. Et fuit lætitia ma-
φόρια, καὶ ἐποίησαν αὐτά. καὶ ἠγάλλετο λαὸς μεγάλη 58
gna in populo valde, & auertum est opprobrium gentium.
χαλὴ ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν ὀνειδισμὸν ἐθνῶν.

Et statuit Iudas & fratres eius, & omnis ecclesia
καὶ ἔστησεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ & πᾶσα ἐκκλη- 59
Israel, vt agantur dies dedicationis altaris
σία Ἰσραὴλ, ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσια-
eius in temporibus suis ab anno in annum per dies
στηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῆς ἐνιαυτὸν καθ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας
octo à quinta & vicesima mensis Chaslelcu
ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς Χασελεῦ
cum lætitia & gaudio. Et ædificauerunt in tempo-
μετ' εὐφροσύνης & χαρᾶς. καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ 60
re illo montem Sion in circuitu muros altos & turres
ἐκείνῳ τὸ ὄρος Σιὼν κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ καὶ πύργους
fortes, ne forte adnascentes gentes conculcarent
ἰσχυρούς, μήποτε καταπατήσωσιν τὰ ἔθνη καθὼς ἐποίησαν
eos vt fecerunt primo. Et collocauerunt illic excu-
αὐτά, ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον. καὶ ἐπέστεξαν ἐκεῖ φύ- 61
cium vt seruarent illum, & munierunt illum ad custodiendã Bethsu-
λακα τηρεῖν αὐτὸ, καὶ ὀχυρῶσαι αὐτὸ τηρεῖν τὴν Βαιθσού-
ram, vt haberet populus munitionem contra faciem Idumæ.
ραν τοῦ εἶναι τὸ λαὸν ὀχύρωμα κατὰ πρόσωπον τῆς ἰδουμαίας.

CAP. V.

Et factum est quando audierunt gentes in circuitu quòd ædificatum
1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδόμη-
est altare, & dedicatum est sanctuarium sicut pri-
θη τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρό-
us, & mala sunt valde: Et cogitauerunt tollere
τερον, καὶ ἐφαυλίσθησαν σφόδρα· καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἀφα-
2 de genere suo, Iacob qui erat in medio eorum, & cœpe-
νίσαι τὸ γένος ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἤρξαντο τοῦ
runt occidere in populo & auferre. Et bellauit Iudas
3 θυσιάζειν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐξαίρειν. καὶ ἐπολέμει Ἰούδας
contra filios Esau in Idumæa Arrabattam, quæ
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ησαυ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὴν ἀκραββατίνην, ὅτι
circumsedebant Israel: & percussit eos plaga
περιεκάθηντο τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν
magna, & compressit eos, & accepit spolia eorum.
μεγάλην· καὶ συνέτριψεν αὐτοὺς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν.
Et recordatus est malitiæ filiorum Baan, qui fuerunt populo in
4 καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας τῶν υἱῶν βαιὰν, οἳ ἦσαν τοῦ λαοῦ εἰς
laqueum & in scandalum, in insidiando eos in
παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς
viis. Et concluſi sunt ab eo in turribus. Et
5 ὁδοῖς. καὶ συνελείσθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰς πύργους, καὶ
castrametatus est contra eos, & anathematizauit illos, & com-
παρεμβάλων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτοὺς καὶ ἐφο-
bussit turres eius in igne cum omnibus qui illic erant,
νευσεν τοὺς πύργους αὐτῶν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς οὖσιν.
Et transiit ad filios Ammon, & inuenit manum for-
6 καὶ διέβη πρὸς υἱοὺς ἀμμών, καὶ εὗρε χεῖρα καὶ πο-
tem & populum multum & Timotheum ducem
λὺν λαὸν καὶ τιμόθεον ἡγούμενον αὐτῶν. καὶ
7 illorum, & pugnauit contra eos: prælia multa, & contriti sunt
συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλοὺς, καὶ συνετρίβησαν
ante faciem illius, & percussit eos. Et ce-
8 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ ἐκρά-
pit Gazer & filias eius, &
τησεν γαζὲρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ
reuersus est in Iudæam. Et congregata sunt gentes
9 ἀνέστρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ ἔθνη
in Galaad contra Israel: qui erant in finibus
ἐπὶ τὸν γαλαὰδ ὅλῃ τὸν Ἰσραὴλ τοῖς οὖσιν ἐν τοῖς ὁρίοις
eorum, vt tollerent eos. Et fugerunt in Dathema ar-
10 αὐτῶν τοῦ ἐξᾶραι αὐτούς· καὶ ἔφυγον εἰς δαθεμὰ τὸ ὀχύρω-
cem. Et misserunt litteras ad Iudam &
μα. καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς
fratres eius, dicentes: Congregatæ sunt contra nos
11 ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγοντες· ἐπισυνήγμέναι ἐπ' ἡμᾶς
gentes quæ in circuitu nostri vt tollant nos: &
τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς, καὶ ἑτοιμάζονται
venire & capere munitionem in quam confugi-
ἐλθεῖν καὶ προκαταλαβεῖν τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ καταφεύ-
mus, & Timotheus dux est castrorum eorum. Nunc igitur
12 γομεν, καὶ τιμόθεος ἡγεῖται τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν. νῦν οὖν
venientes libera nos de manu eorum: quoniam cecidit de nobis
ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν
multitudo. Et omnes fratres nostri occisi sunt in loco, Tu-
13 πλῆθος, καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς τό-
bon interfecti sunt: & captiuauerunt mulieres eorum
ποις ἀπεκτάνθησαν, καὶ ᾐχμαλώτησαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν
& filios eorum & spolierunt eos, & peremerunt ibi
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὸ ὑπόσκυλον, καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ
ferè vsque milliare vsuerum. Adhuc epistolæ lege-
14 ὡς μίλια χιλιάρχου ἀνδρῶν. ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγινώ-
bantur, & ecce nuncij alij venerunt de Galilæa
σκοντο, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἔρχονται παρειλήφοντο ἐκ τῆς γαλιλαίας
confusis vestibus, nunciantes iuxta verba
15 διῤῥηχότες τὰ ἱμάτια ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα
hæc: Dicentes, conuenisse contra nos de Ptolemai-
ταῦτα λέγοντες, ἐπισυνῆχθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ πτολεμαΐ-
de, & Tyro, & Sidone, & omnem Galilæam alienige-
δος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος καὶ πᾶσαν γαλιλαίαν ἀλλοφύ-
narum, vt consumant nos. Vos autem audite Iudas &
16 λων τοῦ ἐξαναλῶσαι ἡμᾶς. οἳ δὲ ἤκουσαν ἰούδας καὶ ὁ
populus seruorum hoc, congregata est ecclesia magna ad cu-
λαὸς τῶν λόγων τούτων, ἐπισυνήχθη ἐκκλησία μεγάλη βου-
λεύσα-

gendum quid faciant fratribus suis existentibus in
λεύσασθαι τί ποιήσουσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν
tribulatione, & quæ pugnabantur ab illis. Et dixit Iudas
θλίψει καὶ πολεμουμένοις ὑπ' αὐτῶν. καὶ εἶπεν Ἰούδας 17
Simon fratri suo: Elige tibi viros, &
σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ἔκλεξον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ
vade & libera fratres tuos quoque in Galilæa. Ego
πορεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ· ἐγὼ
autē & Ionathas frater meus ibimus in Gala-
δὲ καὶ Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευόμεθα εἰς τὴν γαλαα-
ditidem. Et reliquit Iosephum (filium Zacharæ, & Aza-
δίτιν. καὶ κατέλιπεν Ἰωσηφον τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζα-
riam duces populi cum reliquis exer-
ρίαν ἡγεμόνας τοῦ λαοῦ μετὰ τοῦ λοιποῦ τῆς δυνά- 18
citus in Iudæa ad custodiam. Et præcepit eis, di-
μεως ἐν Ἰουδαίᾳ εἰς φυλακήν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέ- 19
cens: Præcipio populo huic, & non committatis bellum
γων· ὁρίσητε τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ συναφθῆτε πολέμοις
contra gentes quoad revertamur huc. Et distributum fuit
πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. καὶ ἐμερίσθησαν 20
Simoni viri tres mille, ut ire in Gali-
σίμωνι ἄνδρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν γαλι-
laeam, Iudæ autem viri octo mille in Galaaditim.
λαίαν, Ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι εἰς τὴν γαλααδῖτιν.
Et profectus est Simon in Galilæam, & commisit præ-
καὶ ἐπορεύθη σίμων εἰς τὴν γαλιλαίαν. καὶ συνῆψε πο- 21
lia multa contra gentes, & contra fines gentes à
λέμους πολλοὺς πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνῆρεν τὰ ἔθνη ἀπὸ
facie eius, & persecutus est eas usque ad portas Ptole-
προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως τῶν πυλῶν Πτολε-
maidæ. Et ceciderunt de gentibus ed tria millia virorum,
μαΐδος. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, 22
& acceperunt spolia eorum. Et assumpserunt eos de
καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ παρέλαβεν αὐτοὺς ἐκ τῆς 23
Galilæa. & in Arbatta cum mulieribus & fi-
γαλιλαίας, καὶ ἐν Ἀρβάτοις σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέ-
liis, & omnia quæ erant eis, & duxerunt in Iudæam
κνοις, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἤγαγον εἰς τὴν Ἰουδαίαν
cum lætitia magna. Et Iudas Maccabæus &
μετ' εὐφροσύνης μεγάλης. καὶ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος καὶ 24
Ionathas frater eius transierunt Iordanem, & abie-
Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, διῆλθησαν τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐπο-
runt viam trium dierum in solitudine. Et occur-
ρεύθησαν ὁδὸν ἡμερῶν τριῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ συνήν- 25
rerunt Nabatæi, & obviam fuere illis pacifici, &
τησαν τοῖς Ναβαταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ
enarraverunt illis omnia quæ contigerant fratribus
διηγήσαντο αὐτοῖς ἅπαντα τὰ συμβεβηκότα τοῖς ἀδελφοῖς
eorum in Galaaditide. Et quòd multi de eis com-
αὐτῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι. καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνε- 26
prehensi sunt in Bosorra, & Bosor in Alimis Cha-
πέπτωκεν ἐν Βοσόρρᾳ. καὶ Βοσὸρ ἐν ἀλίμοις, χα-
slon, Maced & Carnaim, omnes urbes hu fortes
σφὼρ, μακηδ καὶ καρναὶν πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυραὶ
& magnæ. Et in reliquis urbibus Galaa-
καὶ μεγάλαι. καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς πόλεσι τῆς γαλααδί- 27
ditis sunt comprehensi. In crastinum constituunt calle-
τιδος εἰσὶ συνειλημμένοι εἰς αὔριον τάσσουσι παρεμβο-
ras contra munitiones, & comprehendere & tollere om-
λεῖν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα & καταλαβέσθαι & ἐξᾶραι πάν-
nes hos in die una. Et conversi Iudas & ca-
τας τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. καὶ ἐπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ στρα- 28
stra eius viam in desertum in Bosorra repente: &
ρεμβολὴ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς Βόσορρα ἄφνω. καὶ
cepit vrbem, & occidit omne masculinum in
κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν
ore gladii; & cepit omnia spolia eorum, &
στόματι μαχαίρας, καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ
combussit eam igne. Et discessit illinc nocte, &
ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. καὶ ἀπῆρεν ἐκείθεν νυκτός, καὶ 29
ibat usquam ad munitionem. Et factum est diluculò, & elevaverit
ἐπορεύετο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. καὶ ἐγένετο ἑωθινή, καὶ ἦραν 30
oculos suos, & ecce populus multus eorum non erat numerus,
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς οὐκ ἦν ἀριθμός,
portantes scalas & machinas ad capiendum munitionem,
φέροντες κλίμακας καὶ μηχανὰς καταλαβεῖσθαι τὸ ὀχύρωμα.
& oppugnabant eos. Et vidit Iudas quòd inceptum est pro-
καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι ἦρξε] ὁ πόλε- 31
lium, & clamor vrbis ascendit usque ad cælum tuba
μος, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως ἀνέβη ἕως τοῦ οὐρανοῦ σάλπιγξι
& voce magna, & dixit viris exercitus:
καὶ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμεως
Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et
πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν. καὶ 32
exiit in tribus ordinibus post eos, & cæsi sunt
ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐσαλπίσαν
tubis, & clamaverunt in oratione. Et cognovit
σαλπίγξι, καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. καὶ ἐπέγνω ἡ 34
exercitus Timothei quòd Maccabæus esset, & fugerunt à
παρεμβολὴ τιμοθέου ὅτι Μακκαβαῖος ἐστί, καὶ ἔφυγον ἀπὸ
facie illius, & percussit illos plaga magna, &
προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴ μεγάλη, καὶ
ceciderunt ex eis in illo die ad octo millia vi-
ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς ὀκτακισχιλίους ἄν-
rorum. Et declinavit ad Maspha, & oppugnavit eam,
δρας. καὶ ἀπέκλινεν εἰς μασφά, καὶ ἐπολέμησεν αὐτήν, 35
& cepit eam, & occidit omnem masculum
καὶ προσκατελάβετο αὐτὴν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν
eius, & accepit spolia eius, & combussit eam igne.
αὐτῆς, & ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, & ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί.
Illinc abiit, & accepit Chaspheu, Ma-
ἐκεῖθεν ἀπῆρε, καὶ προσκατελάβετο τὴν χασφων, μα- 36
ced, Bosor, & reliquas vrbes Galaaditidis.
κηδ, Βοσορ, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς γαλααδίτιδος.
Post augem verba hæc congregavit Timotheus ce-
μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνήγαγε τιμόθεος παρεμ- 37
tera alia, & castrametatus est contra faciem Raphon vi-
βολὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον ῥαφων ἐπὶ
cinia torrentem. Et misit Iudas ad considera-
τὸν χειμάρρουν. καὶ ἀπέστειλεν ἰούδας κατασκοπῶ- 38
dum castra: & renunciaverunt ei dicentes:
σαι τὴν παρεμβολήν· καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες
Congregatæ sunt ad eos omnes gentes quæ inter-
Συνηγμέναι εἰσὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύ-
cinia nostra, exercitus multus valde. Et Arabes condu-
κλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφόδρα. καὶ Ἄραβας μεμίσθω- 39
xit in auxilium illis, & castrametantur trans tor-
κε εἰς βοήθειαν αὐτοῖς, καὶ παρεμβάλλουσι πέραν τοῦ χει-
rentem, parati venire ad te in bellum. Et abut
μάρρου ἕτοιμοί εἰσιν ἐλθεῖν πρὸς σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπορεύθη
Iudas in occursum illorum. Et cœpit Timotheus principi-
Ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ εἶπε τιμόθεος τοῖς ἄρχου- 40
bus exercitus eius: Cùm appropinquaverit Iudas & ca-
σι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἐὰν παραγένηται ἰούδας καὶ ἡ πα-
stra eius ad torrentem aquæ, si transierit ad
ρεμβολὴ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χειμάρρουν τοῦ ὕδατος, καὶ διαβῇ πρὸς
nos primus, non poterimus sustinere eum: quoniam po-
ἡμᾶς πρῶτος, οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι αὐτῷ, ὅτι δυνα-
tens potens inducitur nos. Si autem timuerit, & posue-
τὸς δυνατὸς ἐπάξεται ἐφ' ἡμᾶς. ἐὰν δὲ δειλανθῇ καὶ παρεμ- 41
rit castra ultra fluvium, transibimus ad eum; & pote-
βάλῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διάβημεν πρὸς αὐτὸν, καὶ δυνη-
rimus contra illum. Et cùm appropinquasset Iudas ad tor-
σόμεθα κατ' αὐτοῦ. ὡς δὲ ἤγγισεν ἰούδας πρὸς τὸν 42
rentem aquæ, statuit scribas populi se-
χειμάρρουν τοῦ ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῷ
torrente, & præcepit eis dicens: Non dimittatis omnem
χειμάρρου, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων· μὴ ἀφῆτε πάντα
hominem castra metari; sed veniant omnes ad
ἄνθρωπον παρεμβαλεῖν, ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν
bellum. Et transivit contra eos prior, & omnis
πόλεμον. & διέπρεσεν ἐπ' αὐτοὺς πρῶτος, καὶ πᾶς 43
populus eius post eum. Et exercitus fusus ante ea-
ὁ λαὸς αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ συνέβησαν πρὸ προσώ-
dem suis omnes gentes, & proiecerunt eorum scu-
που αὐτῶν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρρίψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ
fugerunt in locum in Carnaim. Et cepturit
ἔφυγον εἰς τὸν τόπον εἰς καρναΐν. καὶ 44
vrbem, & locum succenderunt in igne cum omnibus
πόλιν, καὶ τὸν τόπον ἐνέπρησαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι
quæ in illo. Et oppressa est Carnaim, & non potuerunt vltrà
τοῖς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐταπεινώθη καρναΐν, καὶ οὐκ ἐδύναντο ἔτι
sustinere contra faciem Iudæ. Et congregavit Iudas
ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον ἰούδα. καὶ συνήγαγεν ἰούδας 45
omnem Israel qui in Galaaditide à paruo vsque ad ma-
πάντα ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως με-
gnum, & uxores eorum, & filios eorum, &
γάλου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὰς
farcinas, cuncta magna valde, ut venirent in terram
ὑποσκευὴν πολὺ σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν

Iuda. Et venerunt vſq; ad Ephron, & hæc vrbs magna in
ἰούδα. καὶ ἦλθον ἕως ἐφρὼν, καὶ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη τοῦ 46
munita valde: non erat declinare ab ea(ad)dextram vel ſiniſtram, ſed per medium eius ire. Et
τὴν εἰσοδεύειν ὀχυρὰ σφόδρα. κλεῖσαι ἐπ' αὐτὴν διὰ-
ſeparauerunt eos qui de ciuitate, Et obſtruxerunt
ξιαν ἢ ἀριστερὰν, ἀλλ' ἢ δι' μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι. καὶ 47
portas lapidibus. Et miſit ad eos Iudas ſermonibus
πύλας λίθοις. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς Ἰούδας λόγους 49
pacis. dicens: Tranſibo per terram tuam, vt abeam
εἰρηνικοὺς λέγων· διελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου τὸ ἀπέλ- 50
meus in terram noſtram. & nullos malefaciet vobis, ſed
θειν εἰς τὴν γῆν μου· πλὴν οὐδὲν κακοποιήσει ὑμᾶς, πεζῇ
pedibus tranſibimus. & non voluerunt aperire ei.
τοῦτο προσέχειν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ.
Et iuſſit Iudas praedicare in caſtris, vt ea-
καὶ ἐπέταξεν Ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ τὸ παρ- 51
ſtra ponerent vnuſquiſq; in quo eſt loco. Et caſtrametati ſunt vi-
εμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ ὄζει τόπῳ. καὶ παρενέβαλον οἱ ἀν-
ri exercitus, & oppugnauerunt vrbem totam
δρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν
die illa & tota nocte: & tradita eſt vrbs
ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα· καὶ παρεδόθη ἡ πό-
in manibus eius. Et occidit omnem maſculum in o-
λις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στό- 52
re gladij, & eradicauit eam, & ſcorſit ſpo-
ματι ῥομφαίας, καὶ ἐξῆρεν ἔσωσεν αὐτήν. καὶ ἔλαβε τὰ σκύ-
lia eius, & tranſiuit per ciuitatem ſuper eccla-
λα αὐτῆς. καὶ διῆλθε δι' τῆς πόλεως ἐπάνω τοῦ ἀπιτεπλε-
ſos, & tranſierunt Iordanem in campum magnũ contra
μένων. καὶ διῆλθεν τὸν Ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα κατὰ
faciem Bethſan. Et quæ Iudas congregans contra-
πρόσωπον Βαιθσάν. καὶ ὧν Ἰούδας ὅλην συνάγων τὴν ἐκα- 53
hens, & adhortans populum per totam viam,
τέροντας καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πάσαν τὴν ὁδὸν,
donec venit in terram Iuda. Et aſcenderunt in montem Sion
ἕως οὗ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰούδα. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος Σιὼν 54
in lætitia & gaudio Et adduxerunt holocauſta,
ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα,
quia non occidit de eis vllus donec reuerſi ſunt in pace.
ὅτι οὐκ ἐπέπτωκεν ἐξ αὐτῶν ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ.
Et in plebibus quibus erat Iudas & Ionathas in Ga-
καὶ ἐν τοῖς μέρεσιν οἷς ἦν Ἰούδας καὶ Ἰωνάθαν ἐν τῇ γα- 55
laad. & Simon frater eius in Galilea contra Ia-
λαάδ, καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατὰ πρό-
ciem Ptolemaidæ, Audiuit Ioſeph (filius Zacharia. & Aza-
σωπον Πτολεμαΐδος, ἤκουσεν Ἰωσὴφ ὁ τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζα-
rias principes exercitus facinora & præ-
ρίας ἄρχοντες τῆς δυνάμεως τὰ κατορθώματα καὶ τοὺ πο-
lium quæ fecerant, & dixerunt: Faciamus & ipſi nobis
λέμους οἷς ἐποίησαν, καὶ εἴπαν· ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἑαυτοῖς 57
nomen; & eamus ad pugnandum contra gentes quæ in-
ὄνομα, καὶ πορευθῶμεν πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύ-
circum noſtros Et præceperunt his qui de exercitu qui
κλῳ ἡμῶν. καὶ παρήγγειλαν τοῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς 58
cum illis, & abierunt in Iemnam. Et ecce Gat-
μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ἰαμνίαν. καὶ ἐξῆλθε Γορ- 59
gias de ciuitate, & viri eius in occurſum eo-
γίας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς
rum bellum. Et fugatus eſt Ioſephus & Azarias, &
εἰς πόλεμον. καὶ ἐτροπώθη Ἰώσηφος καὶ Ἀζαρίας καὶ 60
perſecutioni paſſi ſunt vſq; ad terminos Iudæ. Et ceciderunt in
ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ
die illo de populo Iſrael ad duo mille viros: &
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ λαῷ τοῦ Ἰσραὴλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας, καὶ
facta eſt fuga magna in populo Iſrael. Quoniã non audie-
ἐγένετο φυγὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ Ἰσραήλ· ὅτι οὐκ ἤκου- 61
runt Iudam & fratres eius potentiæ, formeet ſe facere.
σαν Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, τοῦ μέγα ποιῆσαι ἐν
Ipſi autem non erant de ſemine virorum illorum
αὐτοῖ δι' ὧν ἔδωκεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ σωτήριον ἐκεῖνον 62
quibus data eſt ſalus Iſrael per manum eorum. Et vi-
εἰς ἐδόθη σωτηρία Ἰσραὴλ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ ὁ ἀνὴρ 63
ſus & fratres eius glorificati ſunt valde coram
Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἐναντίον
omni Iſrael & gentibus omnibus vbi audiebatur nomen
παντὸς Ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων οὗ ἀκούεσθαι τὸ ὄνομα
eorum. Et congregarunt ad eos fauſta dicentes.
αὐτῶν, καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐημερούντες. 64

Et cum Iudas & fratres eius, & oppugnabant
καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τοὺς 65
filios Iſau in terra quæ ad Meridiem, & percuſſit Chebron &
υἱοὺς Ἠσαῦ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν Χεβρὼν καὶ
filias eius. Et deſtruxit munitiones eius,
τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ κατέβαλε τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς, 66
& turres eius combuſſit in circuitu. Et profectus eſt vt
καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς ἐνέπρησεν κυκλόθεν καὶ ἀπῆρε τοῦ πο-
iret in terram alienigenarum, & perambulabat Samariam.
ρεύθηναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων, καὶ διεπορεύετο τὴν Σαμάρειαν.
In die illa ceciderũt ſacerdotes vtrbium valentes ille
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς πόλεων βουλομένῳ αὐτοῖ 67
formeet facere, dum ipſe egrederetur in bellum fine con-
αὐτοῦ ἐγκαθῆσαι ἐν τῷ αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἀκατα-
ſilio. Et declinauit Iudas in Azotum terram alienigenarum,
σήλιτος. καὶ ἐξέκλινεν Ἰούδας εἰς Ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων, 68
& deſtruxit aras eorum, & ſculptilia deorum
καὶ κατέβαλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν
illorum ſuccendit igne, & ſpoliauit ſpolia ci-
αὐτῶν κατέκαυσεν πυρί, καὶ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πό-
tium. & reuerſus eſt in terram Iuda.
λεων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν Ἰούδα.

CAP. VI. ς'.

Et ecce Antiochus perambulabat ſuperiores re-
Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἀνωτέρω χώ- 1
giones, & audiuit quòd eſſet in Elymaïs in perſide ciuitas glo-
ρας, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἦσαν ἐν ἐλύμαις ἐν τῇ περσίδι πόλις ἔν-
roſa diuitiis, argento & auro. Et templum quoddam ea
δοξος πλούτῳ ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ 2
opulentum valde, & illic velamina aurea, & loricæ,
πλούσιον σφόδρα, καὶ ἐκεῖ κεκαλύμματα χρυσᾶ καὶ θώρακες
& arma quæ reliquit illic Alexander (filius) Philippi rex
καὶ ὅπλα ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου βασι-
Macedo, qui regnauit primus in Græcis. Et
λεὺς ὁ μακεδών, ὃς ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τοῖς ἕλλησι. καὶ 3
venit & quærebat capere ciuitatem, & deprædari
ἦλθε καὶ ἐζήτει καταλαβεῖν τὴν πόλιν καὶ διαρπάσαι
eam, & non potuit; quoniã cognitum eſt ſermo his qui de ci-
αὐτὴν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐγνώσθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πό-
uitate. Et conſurgentes contra eam bellum, & fugit, & profe-
λεως. καὶ ἀντίστασις αὐτῷ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆ- 4
ctus eſt illinc cum triſtitia magna vt reuerteretur in Babylo-
λθεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης ἀποστρέψαι εἰς Βαβυλῶ-
nem. Et venit nuntiatum quidam ei in Perſidem, quòd
να. καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τις αὐτῷ εἰς τὴν περσίδα, ὅτι 5
fugata eſſent caſtra quæ fuerant in terra Iudæ.
τεφώπωνται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν Ἰούδα.
Et iunx Lyſias cum exercitu forti in primis: & fu-
καὶ ἀπορεύθη Λυσίας δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, καὶ ἀπε- 6
gatus eſt à facie eorum, & inualuerunt arma & exerci-
τράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐνίσχυσαν ὅπλοις καὶ δυ-
tu, & ſpolia [multa, quæ ceperunt à caſtris
νάμει καὶ σκύλοις πολλοῖς οὓς ἔλαβον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν
quæ exciderant. Et diruerunt abominationem quam ædificauit
οὓς ἐξέκοψαν. καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ ᾠκοδόμησεν 7
in altari quod in Hieruſalem, & ſanctuarium ſe-
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰ ἁγίασμα κα-
cut prius circumdederant muro alto, & Beth-
θὼς τὸ πρῶτον ἦσαν περίκλωσεν τειχίσαι ὑψηλοῖς, καὶ τὴν βαθ-
ſuram ciuitatem ſuam. Et factum eſt vt audiret rex
σούραν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς 8
ſermones iſtos, expauit & commotus eſt valde: & cecidit
λόγους τούτους, ἐθαμβήθη καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα καὶ ἔπεσεν
in lectum, & incidit in infirmitatem præ triſtitia.
ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἐνέπεσεν εἰς ἀρρωστίαν, διὰ τὴν λύπην,
quoniã non eſt factum ei ſicut cogitauerat. Et fuit illic dies
ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ κατὰ τοὺς ἐνθυμήσεις. καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας 9
plures, quoniam renouata eſt in eo triſtitia magna, & arbitra-
πλείους, ὅτι ἀνακαινίσθη ἐπ' αὐτὸν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογί-
tus eſt quòd moriatur. Et vocauit omnes amicos
σατο ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς φίλους 10
ſuos, & dixit ad eos. Recedit ſomnus ab
αὐτοῦ, καὶ ἐκτετυ πρὸς αὐτοὺς ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν
oculis meis, & cecidit cor meum præ ſollicitu-
ὀφθαλμῶν μου, καὶ ἐμπέπλεγκε τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερί-
dine. Et dixi corde, Vſq; ad quam tribulationem veni, &
μνης. καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ, ἐπὶ ποίαν θλῖψιν ἦλθον καὶ 11
fluctum magnum in quo nunc ſum, quoniã probus & dile-
κλύδωνος μεγάλου ἐν ᾧ νῦν εἰμί, ὅτι χρηστὸς καὶ ἀγαπώ-
μενος

ται sui in dominio meo. Nunc autem recordor
μῶν ἡμῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. νῦν δὲ μεμνήσομαι τῶν 12
malorum quæ feci in Hierusalem, & accepi omnia
κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ
vasa aurea & argentea quæ in ea, & misi
σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξαπέστει-
subtrec habitantes Iuda sine causa. Cognoui quòd ego
λα ἕξαρας τοὺς κατοικοῦντας Ἰούδα ἀξιώματι. ἔγνων ὅτι διὰ 13
ta horum inuenerunt me mala hæc. Et ecce perco . tribu-
ρὶν τάδε ηὗρέν με τὰ κακὰ ταῦτα, καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύ-
tia magna in terra aliena. Et vocauit Philippum vnum
πῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ ἐκάλεσε Φίλιππον ἕνα τῶν 14
amicorum suorum, & constituit eum super omne regnum suum.
φίλων αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.
Et dedit ei diadema, & vestem suam, &
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸ 15
annulum, vt adduceret Antiochum filium suum, & nutriret
δακτύλιον τοῦ ἀγαγεῖν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκθρέψαι
eum vt regnaret. Et mortuus est ibi Antiochus rex
αὐτὸν τοῦ βασιλεῦσαι. καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ Ἀντίοχος ὁ βα- 16
anno vndo & quadragesimo & centesimo. Et cognou-
σιλεὺς ἔτους ἑνὸς καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἔπι- 17
runt Lysias quòd mortuus esset rex, & constituit vt re-
γνω Λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ κατέστησε βασι-
gnet filium eius pro eo, quem nutrauit iuuenem
λεύειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, ὃν ἐξεθρεψε νεώτε-
rem, & vocauit nomen eius Eupator. Et qui de
ρον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εὐπάτορ. καὶ οἱ ἐν τῇ 18
arce erant conclusdentes Israel in circuitu sanctuarii, &
ἄκρᾳ ἦσαν συγκλείοντες τὸν Ἰσραὴλ κύκλῳ τοῦ ἁγίου καὶ
quærentes mala semper, & firmamentum genti bus. Et
ζητοῦντες τὰ κακὰ διόλου καὶ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ 19
cognouit Iudas disperdere eos: & congregauit vniuersum
ἐλογίσατο Ἰούδας ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἐξεκλησίασε πάντα τὸν 20
populum vt obsiderent in eos. Et congregati sunt simul,
τὸν λαὸν τοῦ ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. καὶ συνήχθησαν ἅμα,
& obsederunt in eos anno quinquagesimo & centesimo. &
καὶ ἐκύκλωσαν ἐπ' αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ 21
fecit contra eos balistas & machinas. Et exierunt
ἐποίησεν ἐπ' αὐτὰς βολίστρας καὶ μηχανάς. καὶ ἐξῆλθον
de eis de loca obsessa, & adhæserunt eis quidam
ἐξ αὐτῶν ἐκ τῆς συγκλεισμοῦ, καὶ συνελήφθησαν αὐτοῖς τινες
ex impiis de Israel, & abierunt ad regem,
τῶν ἀσεβῶν ἐξ Ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα
& dixerunt: Vsquequo non facies iudicium, & vindicabis
καὶ εἶπαν· ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν, καὶ ἐκδικήσεις τοὺς 22
fratres nostros? Nos decreuimus seruire patri
ἀδελφούς ἡμῶν; ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρὶ 23
tuo, & ambulare in his quæ ab eo dicebantur, & obedire
σου καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ πειθαρχεῖν
præcepto eius, quamobrem quicumque populi huius, causa hu-
τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, ὅτι οἱ τοῦ λαοῦ τούτου, χάριν τού- 24
ius alienabantur - à nobis. Verùm qui inuenibantur ex nobis
του ἠλλοτριώθησαν ἀφ' ἡμῶν πλὴν ὅσοι ἐφονεύθησαν ἀφ' ἡμῶν
occidebantur, & possessiones nostræ diripiebantur. Et non
ἐθνικῶς· οὐχ οἱ κληρονομίαι ἡμῶν διηρπάζοντο. καὶ οὐκ 25
contra nos salum extenderunt manum, sed & contra omnes
ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτεινεν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ διὰ ταῦτα τὰ
terminos nostros. Et ecce castramentum sunt hodie contra
ὅρια αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον διὰ τὴν 26
arcem Hierusalem, vt capiant illam & san-
ἄκραν ἐν Ἰερουσαλήμ, τοῦ καταλαβεῖσθαι αὐτὴν καὶ τὸ ἁγιά-
ctum, & Bethsuram munierunt. Et si non præue-
σμα, καὶ τὴν Βαιθσοὺρ ὀχυρῶσαι. καὶ ἐὰν μὴ φθάσωμεν 27
nerit eos velocitas, maiora his facient, & non
ταλάβῃ αὐτοὺς ἐξαπίνης, μείζονα τούτων ποιήσουσι, καὶ οὐ
poterit abstinere eos. Et iratus est rex, quando
δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν. καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεύς, ὅτε 28
audiuit, & congregauit omnes amicos suos, principes
ἤκουσε, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀρχοντας
exercitus sui, & eos qui super equites. Et à regibus
δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἱππικῆς. καὶ ἀπὸ βασιλέων 29
alius & ab insulis maris venerunt ad eum exerci-
ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων θαλασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνά-
tus conductitij. Et erat numerus exercituum eius
μεις μισθωταί. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῆς δυνάμεως αὐτοῦ 30
centum millia pedatum, & viginti millia equitum, &
ἑκατὸν χιλιάδες τῶν πεζῶν, καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἵππων, καὶ
elephantes duo & triginta docti ab bellum. Et vene-
ἐλέφαντες δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. καὶ ἦλθον 31

runt per Idumæam, & applicuerunt ad Bethsuram,
σαν διὰ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ παρενέβαλοσαν διὰ βαθσούραν,
& pugnauerunt ad dies multos, & fecerunt machinas, &
καὶ ἐπολέμησαν διὰ ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς, καὶ
exierunt & combusserunt eas in igne, & pugnauerunt for-
ἐξῆλθον καὶ ἐνέπρησαν αὐτὰς ἐν πυρί, καὶ ἐπολέμησαν αὐ-
titer. Et rece sit Iudas ab arce, & mouit ca-
τίκα. Καὶ ἀπῆρεν Ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ παρενέ- 32
stra in Bethzacharia contra castra re-
βαλεν εἰς Βαιθζαχαρίαν ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βα-
gis. Et surrexit rex mane, & concitauit
σιλέως. καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωΐ, καὶ ἀπῆρε τὴν 33
exercitum ad impetu eius contra viam Bethza-
παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Βαιθζα-
charia, & diuisi sunt exercitus imperatorum. &
χαρίας, καὶ διεσπάσθησαν αἱ δυνάμεις τῶν πολεμεῖν, καὶ
cecinerunt tubis Et elephantis ostenderunt tan-
ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν ἄθ- 34
guinem vnu & moruum, vt acuerent eos in præliu.
μα σαφυλῆς εἶδος τοῦ ἐγείρειν αὐτοὺς εἰς πόλεμον.
Et diuiserunt bestias in phalanges, & statuerunt
καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς φάλαγγας, καὶ παρέστησαν 35
cuilibet elephanti mille viros loricatos in loricis cuno-
ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἀλυσι-
catenatas, & galeæ æreæ in capitibus eorum,
δωτοῖς, καὶ περικεφαλαίαι χαλκαῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν,
& quinquies equites ordinati, cuilibet bestiæ ele-
καὶ πεντακοσίοι ἵπποι ἐκλεκτοὶ ἐτάγησαν ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλε-
cti. Hi ante tempus vbi erat bestia, erant, & quo-
κτοί. οὗτοι ἔμπροσθεν τοῦ θηρίου ἦσαν, καὶ οὗ 36
cunque ibat, ibant simul, non discedebant ab eo. Et
λεμβήν. οὗτοι ἐπορεύοντο οὗ ἐὰν ἦν τὸ θηρίον ἦσαν, καὶ οὐ
turres ligneæ super ipsos munitæ protegentes in quolibet
ἐχωρίζοντο ἀπὸ αὐτοῦ. Καὶ 37
πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυβόμενοι ἐφ' ἑκάστου
bestia accinctæ super ea machinis: & super quolibet vir
θηρίου ἐζωσμένοι ἐπ' αὐτοῦ μηχαναῖς, καὶ ἐφ' ἑκάστῳ ἄνδρες
dum, & triginta pugnantes in eo, & Indus eum.
δύο Καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ὁ ἰνδὸς αὐτῶν.
Et residuum hinc & inde constituerût in duas partes
καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἔνθεν Καὶ ἔνθεν ἔταξαν διὰ τὰ δύο μέρη 38
castrorum concutientes & obturati in
τῆς παρεμβολῆς κατασείοντες καὶ καταφραττόμενοι ἐν ταῖς
vallibus. Vt autem fulsit Sol in aureas ely-
φάραγξιν. ὡς δὲ ἔλαμψεν ὁ ἥλιος διὰ τὰς χρυσᾶς ἀσπί- 39
peos, resplendebant mortet ab eis. & resplenderunt vt lampa-
δας ἔλαμψαν τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν, καὶ κατεπύγαζεν ὡς λαμπά-
des ignis. Et extensa sunt pars quædam castrorum re-
δες πυρός· καὶ ἐξετάθη μέρος τῆς παρεμβολῆς τοῦ βα- 40
gis ad altos montes, & aliqui ad humilia; &,
σιλέως διὰ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καί τινες διὰ τὰ ταπινά. καὶ
ibant cauté & ordinatè. Et commouebantur omnes
ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως καὶ ἐσαλεύοντο πάντες
audientes vocem multitudinis eorum, & intellum multeudinis
οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας τοῦ πλήθους
& collisionem armorum; erat enim exercitus magnus val-
καὶ συγχυσμοῦ τῶν ὅπλων. ἦν γὰρ παρεμβολὴ μεγάλη σφό- 42
de & fortis. Et appropinquauerunt Iudas & castra illius in
δρα καὶ ἰσχυρά. καὶ ἔθλιψεν Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐν
prælium, & ceciderunt ab exercitu regis
πρόταξις, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως
sexcenti viri. Et vidit Eleazarus (filius) Auaran vnam de be-
ἑξακόσιοι ἄνδρες. καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρος αὐαρὰν μίαν τῶν θη- 41
stiis loricatam regalibus, & erat superemineñt
ρίων λελογισμένον βασιλικοῖς, καὶ ἦν ὑπεράνω
omnes bestias, & visum est quòd in illa esset rex.
πάντα τὰ θηρία, καὶ ἔδοξεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἔστιν ὁ βασιλεύς.
Et dedit se vt liberaret populum suum, & acquireret
καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι
sibi nomen æternum. Et irruit in eam audaciter in
ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. καὶ ἐπέδραμεν αὐτῇ θρασέως εἰς 43
medium phalangis, & interficiebat à dextra & sinistra, &
μέσον τῆς φάλαγγος, καὶ ἐθανάτου ἐξ ἀριστερᾶς καὶ δεξιᾶς, καὶ
fugati sunt ab ea hinc & hinc. Et subsit sub ele-
ἐφεύγοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα. Καὶ ὑπέδυ ὑπὸ τὸν ἐλέ- 46
phantem, & suppositus est, & occidit eum, & occubuit ibi-
φαντα, καὶ ὑπεθήκεν αὐτῷ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ
terram super ipsum, & mortuus est illic. Et videntes formidine
τὴν γῆν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ· καὶ εἶδον τὴν ἰσχὺν 47
regni & impetum exercituum, & declinauerunt
τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὁρμημα τῶν δυνάμεων, καὶ ἐξέκλιναν

ab eis. Qui autem de castris regis, ascen-
ἀπ' αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶ βασιλέως ἀνέ- 48
derunt in occursum eorum in Hierusalem: & castrametа-
βαινον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ παρεμέβα-
tus est rex contra Iudam & in montem Sion. Et
λεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος Σιών. καὶ 49
fecit pacem cum his qui de Bethsura: & exierunt de
ἐποίησεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ Βαιθσούρων. καὶ ἐξῆλθον ἐκ
civitate, quoniam non erant eis illic alimenta, quia conclusa
τῆς πόλεως, ὅτι ἀπὸκλεισμὸς ἦν αὐτοῖς ἐκεῖ ἐγκατοφὴ τῆ συγκεκλεῖ-
erat ea, quia sabbatum erat terræ. Et cepit
σθαι ἐν αὐτῆ, ὅτι σάββατον ἦν τῆ γῆ. καὶ κατέλαβεν ὁ 50
rex Bethsuram, & constituit ibi custodiam ad ser-
βασιλεὺς τῶ Βαιθσούρων, καὶ ἐπέταξεν ἐκεῖ φυλακὴν τη-
vandum eam. Et posuit castra contra sanctuarium die-
ρεῖν αὐτό. καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας 51
bus multis, & straxit illic balistas, & machinas, & tacula ig-
πολλὰς, καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ βαλιστοστάσεις καὶ μηχανὰς καὶ πυρ-
nis, & tormenta ad iaciendos lapides, & scorpiones ad iaculanda iacula, &
βολα καὶ λιθοβόλα, καὶ σκορπιδία εἰς τὸ βάλλειν βέλη καὶ
fundas. Et fecerunt & ipsi machinas contra ma-
σφενδόνας. καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μη- 52
chinas illorum. & pugnaverunt diebus multis. Cibi
χανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς. βρώματα 53
autem non erant in naribus; quia sepositus annus erat. Et qui libe-
δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἁγίοις, ὅτι τὸ ἔβδομον ἔτος ἦν), καὶ οἱ ἀνα-
rati fuerant in Iudæa de granibus, comedebant
σωζόμενοι ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπὸ τῆς γῆς κατέφαγον τὸ
reliquias repositionum. Et relicti fuerunt in
κατάλειμμα τῆς ἀφυδρίσεως. καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς 54
sanctis viri pauci, quoniam obpresserat eos fames, &
ἁγίοις ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός, καὶ
dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit Lysias
διεσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε Λυσίας 55
quòd Philippum quem constituit rex Antiochus adhuc vivente
ὅτι φίλιππον ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος ἔτι ζῶντος
illo, ut erue Antiochum filium suum, ut regnaret
αὐτὸ ἐκθρέψαι αὐτὸν εἰς τὸ βασιλεῦσαι
ille: Reversus est à Perside & Media, &
αὐτόν, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς Περσίδος καὶ Μηδίας, καὶ αἱ 56
exercitus qui iverant regum cum illo, & quòd
δυνάμεις αἱ πορευθεῖσαι τῶ βασιλεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι
quærit assumere cum negotii. Et festina-
ζητεῖ ἀναλαβεῖν μετὰ τῆς φυγῆς τὸν. καὶ κατέ- 57
verunt & stimulabantur ei nece, ut irent &
σπευδον καὶ ἐπυνάσσοντο ἐκ τῆς ἄρας, τῶ ἀπελθεῖν καὶ
dicerent ad regem & duces exercitus
εἰπεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς δυνάμεως
& viros: Deficimus in dies, & cibus nobis
καὶ τοὺς ἄνδρας. ἐκλείπομεν καθ' ἡμέραν, καὶ ἡ ἔξοφὴ ἡμῶν
pauca, & locus super quem castra ponimus est munitus, & incum-
ὀλίγη καὶ ὁ τόπος ὃν παρεμβάλλομεν ὀχυρός, καὶ ἐπιπε-
bunt nobis (negotia) regni. Nunc igitur demus dextras
πτωκεν ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας. νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς τοῖς 58
hominibus his, & faciamus cum illis pacem & cum
ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ' αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ
omni gente eorum. Et constituamus illis ut ambulent
παντὸς ἔθνους αὐτῶν. καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τὰ πορεύεσθαι τοῖς 59
in legibus suis, ut prius. Propter enim legitima
νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον. Χάριν γὰρ τῶν νομίμων
sua quæ expulimus, irati sunt, & fecerunt hæc
αὐτῶν ὧν ἐξεπέσαμεν, ὠργίσθησαν καὶ ἐποίησαν ταῦτα
omnia. Et placuit sermo in conspectu regis &
πάντα. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν 60
principum: & misit ad eos pacem facere, & salvare
ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι, καὶ ἐπιδι-
eos. Et iuravit eis rex & principes. Post
ῶρθωσαι. καὶ ὤμοσαν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες. Τότε
hæc exierunt de munimine. Et rex intra
Ἰούδοις ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ὀχυρώματος καὶ ὁ βασιλεὺς ἐστή- 61
vit in montem Sion, & vidit munitionem loci, & ru-
σεν εἰς τὸ ὄρος Σιών, καὶ εἶδε τὸ ὀχύρωμα τοῦ τόπου, καὶ ἠθέ-
pit iuramentum quod iuraverat, & præcepit & destrui
τησε τὸν ὅρκον μὴ ὃν ὤμοσεν, καὶ ἐνετείλατο καὶ καθεῖλε τὸ
murum in circuitu. Et abiit cum festinatione, & reversus
τεῖχος κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε καὶ ἀπῆλθε καὶ ἀπέστρε- 63
est in Antiochiam, & invenit Philippum dominatorem urbi,
ψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἐδίωκε φίλιππον κυριεύοντα τῆς πόλεως,
& pugnavit contra illum, & occupavit civitatem vi.
καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτὸν καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βία.

CAP. VII. ζ.

Anno vno & quinquagesimo centesimo exiit Demetrius (filius
1 Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθε Δημήτριος ὁ τοῦ
Seleuci ex Roma, & ascendit cum viris paucis in civita-
Σελεύκου ἐκ Ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν
tem maritimam, & regnavit illic. Et tradidit pollui
παραθαλασσίαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. καὶ ἐφόνευσαν πάντα
2 ἀνδρα Ἀντιόχου καὶ Λυσίαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς
interfecerunt Antiochum & Lysiam vt adduerterent eos
ἐγγίσαι αὐτὸν ἐν τῶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν πατέρων αὐτοῦ, συνέλα-
ad se. Et congregavit exercitus Antiochum & Lysiam vt adduerterent eos
βον ἀνδρας δυνάμεως τοὺς ἀποκτεῖναι καὶ τὸν Λυσίαν ἄγαγε αὐτούς
ad se. Et cognovit rex, & dixit: Ne mihi
3 πρὸς αὐτόν. καὶ ἐγνώσθη αὐτῶ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶπεν, μὴ μοι
ostendatis faciem eorum. Et occiderunt eos
4 δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς οἱ
exercitus, & sedit Demetrius in sede regni
δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε Δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας
sui. Et venerunt ad eum omnes viri iniqui, &
αὐτοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ
impii de Israel: & Alcimus dux erat eorum volens
5 ἀσεβεῖς ἐξ Ἰσραήλ, καὶ Ἀλκιμος ἦρξε τοῦ ἀρῶ βουλόμενος
esse sacerdos. Et accusaverunt populum apud regem
6 ἱερατεύειν. καὶ κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα
dicentes Perdidit Iudas & fratres eius omnes
λέγοντες· ἀπώλεσεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάντας
autem tuos, & nos dispersit de terra nostra. Nunc
7 τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισεν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν. νῦν
igitur mitte virum cui credis & videat
οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα ᾧ πέπεισθας, καὶ πορευθήτω ἰδέτω τὴν
destructionem omnem quam fecit nobis & regioni er-
ἐξολόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ χώρα τῶ βασι-
gis & punitat eos & omnes adiuvantes
λέως, καὶ κολασάτω αὐτὸς καὶ πάντας τοὺς βοηθοῦντας
eorum. Et elegit rex Bacchidem amicum
8 αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βακχίδην τὸν φίλον
regis dominantem trans flumen &
τῶ βασιλέως κυριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ
magnum in regno & fidelem regi: & mi-
μεγαν ἐν τῆ βασιλεία καὶ πιστὸν τῶ βασιλεῖ, καὶ ἀπέστει-
sit eum, & Alcimum impium, & statuit illi ta-
9 λεν αὐτὸν, καὶ Ἀλκιμον τὸν ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῶ τὴν ἐπι-
cerdotium, & præcepit ei vt faceret vindictam in
σκοπὴν, καὶ ἐνετείλατο αὐτῶ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν
filios Israel. Et abierunt, & venerunt cum potes-
10 τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἦλθον μετὰ δυνά-
tate multa in terram Iudæ, & misit nuncios ad
μεως πολλῆς εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς
Iudam & fratres eius verba pacifica cum dolo.
Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λόγους εἰρηνικοὺς μετὰ δόλου.
Et non intenderunt sermonibus eorum, videbant enim quòd venerit cum
11 καὶ οὐ προσέσχον τοῖς λόγοις αὐτῶν, εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθεν μετὰ
exercitu multo: Et congregati sunt ad Alcimum &
12 δυνάμεως πολλῆς. καὶ ἐθεσπισθήσαν πρὸς Ἀλκιμον καὶ
Bacchidem synagoga scribarum ad quærendam mala.
Βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων ἐκζητῆσαι δίκαια.
Et primi Asidæi erant in filiis Israel, & quærebant
13 καὶ πρῶτοι οἱ κατὰ ἀγοὶ ἦσαν ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐζήτουν
ab illis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de
14 παρ' αὐτῶν εἰρήνην. εἶπαν γὰρ, ἄνθρωπος ἱερεὺς ἐκ τοῦ
semine Aaron venit cum exercitibus, & nō nocuta afficiet
σπέρματος Ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐ μὴ ἀδικήσῃ
nos. Et locutus est cum eis verba pacifica, & iurauit
15 ἡμᾶς. καὶ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν λόγους εἰρηνικοὺς, καὶ ὤμοσεν
eis, dicens: Non quæremus vobis mala & amicis
αὐτοῖς λέγων· οὐκ ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακὰ καὶ τοῖς φίλοις
nostris. Et crediderunt ei, & acceperunt ex eo sexagin-
16 ἡμῶν. καὶ ἐπίστευσαν αὐτῶ καὶ συνέλαβον ἐξ αὐτοῦ ἑξήκον-
ta viros, & occidit eos in die vna secundum scri-
τα ἄνδρας, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾶ κατὰ τοὺς λό-
ptum quod scripsit. Carnem sanctorum tuorum & sanguinem eorum effu-
17 γους οὓς ἔγραψε. σάρκας ὁσίων σου καὶ αἷμα αὐτῶν ἐξέ-
derunt in circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret eos. Et
18 χεαν κύκλῳ Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων. καὶ
incubuit eis timor & tremor in omnem populum,
ἐπέπεσεν αὐτοῖς ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ὅλῃ παντὶ τῶ λαῶ,
quoniam dixerunt: Ne est in eis veritas & iudicium: transgressi sunt
διότι εἶπαν, ὅτι οὐκ ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ κρίσις. παρέβησαν,
enim constitutum & iusiurandi quod iuraverunt. Et recessit Bacchi-
19 γὰρ τὸ τάγμα καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν. καὶ ἀνῆρε Βακχί-
δης ἀπὸ

des à Hierusalem. & castrametatus est in Bezeth, & mi-
ἧς ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν Βηζεθ, καὶ ἀπέ-
sit & comprehendit multos de his qui cum eo qui ad se fugerant
στειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τῆς μετ' αὐτοῦ παρεμβολῆς
rant viros & quosdam ex populo, & mactauit eos in
σαν τῶν ἀνδρῶν καὶ τινὰς τῶν λαῶν, καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ
puteum magnum. Et commisit regionem Alcimo, &
φρέαρ τὸ μέγα. καὶ κατέστησε τὴν χώραν τῷ Ἀλκίμῳ, καὶ
reliquit cum eo exercitum vt auxiliaretur ei: & abiit
ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ, καὶ ἀπῆλθε
Bacchides ad regem. Et fatigebat Alcimus circa
Βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἠγωνία ὁ Ἀλκιμος περὶ
principatum sacerdotij. Et congregati sunt ad eum omnes
τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες
turbantes populum illorum, & obtenebrauerunt terram fa-
οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν γῆς Ἰού-
da, & fecerunt plagam magnam in Hierusalem. Et vi-
δα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ εἶ-
die Iudas omne malum quod fecit Alcimus & qui cum
δεν Ἰούδας πάσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν Ἀλκιμος & οἱ μετ'
eo in filios Israel plusquam gentes. Et exiit in om-
αὐτοῦ ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ πλέον ἢ τὰ ἔθνη. καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάν-
nes terminos Iudææ in circuitu, & fecit vindictam
τα τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν
in viris defectionis eius, & cessauerunt ab
ἐν τοῖς ἀνδράσι τῆς αὐτομολήσεως, καὶ κατέλιπον τὴν
eo qui egrediebantur ad regionem. Vt autem vidit Alcimus quòd prae-
χώραν. ὡς δὲ εἶδεν Ἀλκιμος ὅτι ἐνίσχυ
ualuit Iudas & quicumque eo, & cognouit quòd non posset fastum-
σεν Ἰούδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆ-
re eos, & reuertit se ad regem, & accusa-
ναι αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατηγόρησ-
uit eos malorum. Et misit ter Nicanorem vnum
εν αὐτῶν πονηρά. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Νικάνορα ἕνα τῶν
principum eius nobilissimum, & odio habentem, & inimi-
τῆς ἀρχόντων αὐτοῦ τῆς ἐνδόξων, ἐμισοῦντα καὶ ἐχθρεύον-
cum Israel, & præcepit ei delere populum.
τα τὸν Ἰσραήλ, καὶ ἐπέστειλεν αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν.
Et venit Nicanor in Hierusalem cum exercitu multo, &
καὶ ἦλθε Νικάνωρ εἰς Ἱερουσαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ
misit ad Iudam & fratres eius cum dolo ver-
ἀπέστειλε πρὸς Ἰούδαν & τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λό-
bis pacificis, dicens: Non sit bellum inter me &
γοις εἰρηνικοῖς λέγων· μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
vos. Veniam cum viris paucis, vt vestros videam facies
ὑμῶν, ἐλεύσομαι ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα ὑμᾶς ἴδω τὰ πρόσωπα
cum pace. Et venit ad Iudam, & salutauerunt se adinui-
ὑμῶν εἰρήνης. καὶ ἦλθε πρὸς Ἰούδαν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλή-
cem pacifici. & hostiles erant parati rapere
λους εἰρηνικῶς, & οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἁρπάσαι τὸν
Iudam. Et iurauerat super eum Iudas, quòd esset dolo ve-
Ἰούδαν. καὶ ὠμώμοτο ἐπ' αὐτῷ Ἰούδας, ὅτι μετὰ δόλου ἦλ-
nit ad eum: & nouit ab eo, & non voluit vlera
θεν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐπέγνω ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠβουλήθη ἔτι
videre faciem eius. Et cognouit Nicanor, quòd reuela-
ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἔγνω Νικάνωρ, ὅτι ἀπεκα-
tum esset consilium suum. & exiit in occursum Iudæ
λύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τοῦ Ἰούδα
iuxta Capharsalama. Et ceciderunt de (populo) Nicanoris ferè
κατὰ καφαρσελαμά. & ἔπεσον τοῦ λαοῦ Νικάνορος ὡσεὶ
quingenti viri, & fugerunt in urbem Dauid. Et
πεντακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν Δαυίδ. καὶ
post verba hæc ascendit Nicanor in montem Sion. Et
μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη Νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος Σιών· καὶ
exierunt de sacerdotibus ex finibus & de seniori-
ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
bus populi vt salutarent eum pacifice, & demonstrarent
τέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς, καὶ δεῖξαι
ei holocaustum quod offerebatur pro re
αὐτῷ τὸ ὁλοκάρπωσιν τὸν προσφερόμενον ὑπὲρ τοῦ βασι-
ge. Et subsannauit eum, & dentibus eos
λέως. καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτούς, καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν, καὶ
& polluit eos, & locutus est superbè. Et iurauit
καὶ ἐμίανεν αὐτούς, καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως· καὶ ὤμοσε
cum furore, dicens: Si non traditus fuerit Iudas & exer-
μετὰ θυμοῦ λέγων· ἐὰν μὴ παραδοθῇ Ἰούδας & ἡ παρεμβο-
citus eius in manus meas nunc, & erit si reuersus in
λὴ αὐτοῦ εἰς χεῖρας μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν
pace, comburam domum hanc. & cum hæc cum furore
εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον τοῦτον· καὶ ἐξῆλθε μετὰ θυμοῦ
magno, Et intrauerunt sacerdotes, & steterunt ante fa-
μεγάλου· & εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσω-
cem altaris & templi, & ploranerunt & dixerunt
πον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκλαυσαν καὶ εἶπον·
Tu elegisti domum hanc vt inuocaretur nomen tuum
σὺ ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον κληθῆναι τὸ ὄνομά σου
in ea, vt esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.
ἐπ' αὐτῷ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ σου·
Fac vindictam in homine hoc & in
ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ
castris eius, & cadant in gladio. Recordare
παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ. μνήσθητι τῆς
blasphemiarum earum, & ana det eis manifestum. Et exi-
βλασφημιῶν αὐτῶν, καὶ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν. καὶ ἐξῆλ-
uit Nicanor de Hierusalem, & castrametatus est in Bethoron
θε Νικάνωρ ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν Βαιθωρὼν,
& occurrit ei exercitus Syriæ. Et Iudas castra
καὶ συνέμιξεν αὐτῷ δύναμις Συρίας. & Ἰούδας παρεμ-
posuit in Adasa cum tribus millibus virorum: & orauit
βαλεν ἐν Ἀδασᾶ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι· καὶ προσηύξατο
Iudas, & dixit: Qui à rege quando blasphemauerunt,
Ἰούδας καὶ εἶπεν· οἱ ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὅτι ἐβλασφήμησαν,
exiuit angelus tuus, & percussit ex eis centum octo-
ἐξῆλθεν ἄγγελός σου, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδο-
ginta quinque millia. Sic conteres exerci-
κοντα πέντε χιλιάδας. οὕτω συνθλάσεις τὴν παρεμβο-
tum hunc coram nobis hodie, & cognoscant re-
λὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ λοί-
liqui, quòd malè locutus sit contra sanctuarium; & indica,
ποι, ὅτι κακῶς ἐλάλησε τὸ ἁγιαστήριόν σου, καὶ κρῖνον
eum secundum nequitiam eius. Et conseruerunt eme-
αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. καὶ συνῆψαν οἱ παρεμ-
citus in proelium tertiadecima mensis Adar, &
βολαὶ εἰς πόλεμον τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Ἀδάρ, καὶ
contrita sunt castra Nicanoris, & cecidit ipse pri-
συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ Νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶ-
mus in proelio. Vt autem vidit exercitus eius quòd
τος ἐν τῇ πολέμῳ. ὡς δὲ εἶδεν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι
mortuus est Nicanor, projicientes arma sua fugerunt. Et
τέθνηκε Νικάνωρ, ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔφυγον. καὶ
persecuti sunt eos via diei vsque de Adasa, vsquequo
κατεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Ἀδασᾶ ἕως τοῦ
venisset ad Gazera, & cecinerunt post eos ta-
ἐλθεῖν εἰς Γαζηρα, καὶ ἐσάλπισαν ὀπίσω αὐτοῦ τοῖς σάλ-
bis significatis. Et exierunt de omnibus vicis
πιγξι τῆς σημασίας. καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῆς κωμῶν
Iudææ in circuitu, & persequebantur eos, & conuerte-
τῆς Ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ἐδίωκον αὐτούς, καὶ ἀνέστρε-
bantur hi ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non re-
φον οὗτοι πρὸς τούτους, καὶ ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ καὶ οὐ κα-
mansit ex illis vllus. Et acceperunt spolia &
τελείφθη ἕξ αὐτῶν οὐδείς. καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν
predam, & caput Nicanoris amputauerunt, &
προνομὴν, καὶ τὴν κεφαλὴν Νικάνορος ἀπέκλεισαν καὶ τὴν
dexteram eius, quam extendit superbè; & tulerunt, & suf-
δεξιὰν αὐτοῦ ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἦραν, καὶ ἐξέ-
penderunt contra Hierusalem. Et lætatus est populus val-
κρεμασαν κατέναντι Ἱερουσαλήμ. καὶ ἠγαλλιάσθη ὁ λαὸς σφό-
de, & egerunt diem illum lætitiæ ma-
δρα, καὶ ἦγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης με-
gnæ. Et statuerunt vt agerent singulis annis diem
γάλης. καὶ ἔστησαν τοῦ ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν
hanc tertiamdecimam Adar. Et fuit terra
ταύτην τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ Ἀδάρ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ
Iuda dies paucos.
Ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

CAP. VIII. ח.

Et audiuit Iudas nomen Romanorum quòd sunt poten-

1 Καὶ ἤκουσεν Ἰούδας τὸ ὄνομα τῆς Ῥωμαίων ὅτι εἰσὶ δυνα-
tes fortitudine, & ipsi acquiescunt omnibus propositis
τοὶ ἰσχύι, καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς προτιθεμένοις
sibi. & quicumque accesserunt ad eos, statuunt cum eis ami-
αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς ἴσχυσιν αὐτοὺς φι-
citiam, & quod sint potentes viribus. Et nuntiauerunt ei
λίαν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύι. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ
prælia illorum, & virtutes quas faciunt in
τοὺς πολέμους αὐτῶν καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν
Galatia; & quòd obtinuerunt eos, & duxerunt
τοῖς Γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν, καὶ ἤγαγον

eos sub tributum. Et quæ fecerunt in provincia Hispania,
αὐτοὺς ὑπὸ φόρον· καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ Ἰταλίας, 3
vt obtinerent metalla argenti & au-
τοῦ κατακρατῆσαι τῆς μετάλλων τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυ-
ri quod illic. Et obtinuerunt locum omnem enu-
σίου τοῦ ἐκεῖ. καὶ κατεκράτησαν τοῦ τόπου παντὸς τῇ βου- 4
merosa sibi & potentia. Et locus erat longe de-
λῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ. καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπὸ
fluens ab illis valde, & à regibus qui aduc-
χρόνων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα, καὶ πάντας τοὺς βασιλέων τοὺς ἐπαναστάν-
rant contra eos ab exercmo terræ quoad contrinerunt eos.
τοντας ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως συντρῖψαι αὐτούς.
Et percusserunt ii eos plagam magnam, & reliqui
καὶ ἐπάταξαν οἱ αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ὑπόλοιποι
dant eis tributum quolibet anno. Et Philippum &
δίδασιν αὐτοῖς φόρον κατ' ἐνιαυτόν. καὶ τὸν Φίλιππον καὶ 5
Persea Cetorum regem, & eos qui insurrexerunt contra eos,
τὸν τῶν Κιτιαίων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπαναστάντας ἐπ' αὐτοῖς
cruerunt eos bello, & obtinuerunt eos,
συνέτριψαν αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν.
Et Antiochum magnum regem Asiæ, qui tan
καὶ Ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς Ἀσίας, ὃς ἐπολέμησεν 6
contra eos in pugnam, habens centum viginti elephantes,
ταῖς ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσιν ἐλέφαντας
& equitatum, & currus, & exercitum multum valde, &
καὶ ἱππεῖς καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ
contritus est ab eis. Et acceperunt eum vivum, & statue-
συνετρίβη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἐστή- 7
runt ei dare eum, & qui regnarent post
σαν αὐτοῖς δίδοναι αὐτὸν καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ'
eum tributum magnum, dare obsides & distinctionem, Et regio-
αὐτὸν φόρον μέγαν, διδόναι ὄμηρα καὶ διαστολήν, καὶ χώ- 8
nem Indiam & Medam, & Lydiam, & de opti-
ραν τὴν Ἰνδικὴν καὶ Μηδίαν καὶ Λυδίαν, καὶ ἀπὸ τῶν καλλί-
mis reginibus eorum, & accepcrunt illas ab eo; dederunt
στων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ ἔδωκαν
eas Eumeni regi. Et quòd quidem Hellade decre-
Εὐμένει τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐβου- 9
uerunt ire & tollere eos, & imperium fcrua
λεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἆραι αὐτούς, καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος
rent. Et miserunt contra illos ducem valm. & pu-
αὐτοῖς. καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπο- 10
gnauerunt contra eos, & cecidcrunt de eis vulnerati
λέμησαν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι
multi & captiuauerunt multos, mulieres eorum,
πολλοί· καὶ ᾐχμαλώτευσαν πολλὰς, τὰς γυναῖκας αὐτῶν
& filios eorum, & direpuerunt eos, & obti-
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτοὺς, καὶ κατε-
nuerunt terram eorum, & destruxerunt arces
κράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα
eorum. & direpuerunt eos, & seruos fecerunt
αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτοὺς, καὶ κατεδουλώσαντο
eos vsque in diem hanc: & reliquas re-
αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ τὰς ἐπαλλοτρίους βασι-
gna, Et insulas quæ vsquam resistebant eis, de-
λείας, καὶ τὰς νήσους ὅσοι ποτὲ ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατε- 11
struxerunt, & in seruitutē redegerūt eos Cum autem amicis suis
φθειραν καὶ ὑπηλλαξαν αὐτούς. μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ 12
& qui acquiescebant eis conseruauerunt eis ami-
τῶν ἀναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν αὐτοῖς φι-
citiam, & obtinuerunt regna quæ prope & quæ
λίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν
longe & quicunque audierant nomen eorum, timebant ab
μακρὰν· καὶ ὅσοι ἤκουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ'
eis: Quos autem velint adiuuare, & vt regnent, re
αὐτῶν· ὅσους δ' ἂν βούλονται βοηθῆσαι καὶ βασιλεῦσαι βασι-
gnant. Quos autem velint, deturbant, & exhaurfunt
λεύουσιν. οὓς δ' ἂν βούλονται, μειοῦσι, καὶ ὑφῄρηνται αὐ- 13
valde. Et in omnibus his non imposuit sibi vllus eorum
σφόδρα. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν 14
diadema, & non vestiuerunt purpuram, vt magnificarentur
διάδημα, καὶ οὐ περιεβάλοντο πορφύραν, ὥστε ἐνδοξάζεσθαι
in eo Et curiam fecerunt sibi, & quo-
ἐν αὐτῇ. καὶ βουλευτήριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ' 15
tidie trecenti consulebant terrentes & vigintì consultantes sem-
ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι ὄχλῳ
per de multitudine, vt gubernent eos, Et cu-
παντὸς ὥστε τοῦ πλήθους τοῦ κοσμεῖν αὐτούς. καὶ πιστεύ- 16
dauit vni homini, vt imperet eis per singulos annos. & de-
σαντι ἑνὶ ἀνθρώπῳ, ἀρχὴν αὐτῶν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ πά-
mnibus audientibus vnum,
σιν ἐβούλευσε πάσης τῆς γῆς αὐτῷ, καὶ πάντες ὑπήκουσεν τῷ ἑνὶ,
& non est inuidia neque zelus in illis Et elegit Iu-
καὶ οὐκ ἦν φθόνος καὶ ζῆλος ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν Ἰού- 17
das Eupolemum filium Iohannis (filij) Accos, Iasonem filium Lea-
δας Εὐπόλεμον υἱὸν Ἰωάννου τοῦ Ἀκκὼς καὶ Ἰάσονα υἱὸν Ἐλε-
zari, & Patrit eos ad Romanos ad constituendā eis amicitiā
άζαρ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ῥώμην στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν
& societatem, Et vt auferrent iugum ab eis, quoniā
καὶ συμμαχίαν, καὶ τὸ ἆραι τὸν ζυγὸν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι 18
aderant regnum Graecorum in seruitutem redigentes
εἶδον τὴν βασιλείαν τῶν Ἑλλήνων καταδουλουμένην τὸν
Israel seruitio. Et abierunt ad Romam, & via
Ἰσραὴλ δουλείᾳ. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην, καὶ ὁδὸς 19
multa valde, & introierunt in senatum, & respon-
πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον, καὶ ἀπεκρί-
derunt & dixerunt: Iudas Maccabæus & fratres eius
θησαν καὶ εἶπαν· Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ 20
& multitudo Iudaeorum misernnt nos ad vos,
καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς
ad statuendā vobiscum societatem & pacem & ad conferendō nos
εἶναι μεθ' ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην καὶ γραφῆναι ἡμᾶς
socios & amicos vestros: Et placuit sermo coram
συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον 21
eis. Et hoc rescriptum epistolae quam referi.
αὐτῶν. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγρα-
psit in tabulis aereis, & misit in Hierusalem vt esset
ψαν ἐπὶ πλαξὶν χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἵνα ᾖ
apud eos illic memoriale pacis & societatis.
παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας.
Bene sit Romanis & genti Iudaeorum in
Καλῶς γένοιτο Ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει Ἰουδαίων ἐν τῇ 23
mari & in terra in seculum. & gladius &
θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ῥομφαία καὶ
hostis procul sit ab eis. Si autem insurrexerit bellum
ἐχθρὸς πολεμωθείη πρῶτον 24
in Roma primo vel omnibus socijs eorum in omni
ἐν Ῥώμῃ πρότερον καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ
ditione eorum; Auxilium ferret gens Iudaeorum, vt
περιοχῇ αὐτῶν· συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἂν 25
tempus dictauerit ex corde pleno. Et pecuniam
κυρίᾳ αὐτῶν· καὶ χρημάτων οὐ δοθήσεται οὐδὲ σίτου οὐδὲ 26
non dabunt, neque subministrabunt triticum, arma, argentum,
ὁ καιρὸς ὑποχρεῖ αὐτοῖς καρδίᾳ πλήρει. καὶ τοῖς πολε-
naues, vt visum est Romanis. & custodient mandata
μήσιν οὐ δώσουσιν, οὐδὲ ὑποστήσουσιν ὅπλα, ὅπλα, ἀργύριον,
eorum nihil accipientes. Secundum eadem autem si gens Iu-
πλοῖα, ὡς ἔδοξε Ῥωμαίοις· καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα
daeorum contigerit prius bellum, auxilium ferent Ro-
αὐτῶν οὐδὲν λαβόντες. καὶ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει Ἰου- 27
manī ex animo, vt eis oportunitas dictauerit: Ne
δαίων συμβῇ πρότερος πόλεμος, συμμαχήσουσι οἱ Ῥω-
dabitur his qui adiuuantibus non dabuntur triticum, arma, argentum, naues,
μαῖοι ἐκ ψυχῆς ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑποχρεωθῇ· καὶ τοῖς 28
vt visum est Romanis. & custodient mandata haec. &
συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα
ὡς ἔδοξε Ῥωμαίοις, καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα ταῦτα καὶ
non cum dolo. Secundum sermones hos statuerunt Romani
οὐ μετὰ δόλου. κατὰ τοὺς λόγους τούτους ἔστησαν Ῥωμαῖοι 29
cum populo Iudaeorum. Si autem post verba haec
τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων. ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους
consilium habuerint hi & hi addere vel detrahere, faciens
βουλεύσονται οὗτοι καὶ ἕτεροι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται
ad librum scorum, & quod addiderint vel dempserint, eius.
ἐξ ἀφέσεως αὐτῶν· καὶ ὃ ἐὰν προσθήσουσιν ἢ ἀφελοῦσιν ἔστω
eorum. Et de malo quod ten Demetrio
αὐτῶν. καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Δημήτριος 31
facit contra eos, scripsimus ei dicentes: Ob quid
ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες· ἱνατί ἐβάρυνας τὸν ζυγὸν σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν καὶ τοὺς συμμάχους Iudaeos. Si igitur vltra aduersus te, facturos
χους Ἰουδαίους; ἐὰν οὖν ἔτι ἐκβοήσωσι πρὸς σοῦ, ποιήσομέν 32
eis iudicium, & oppugnabimus te per mare &
αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πολεμήσομέν σε ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ
per terram.
ἀπὸ τῆς ξηρᾶς.

CAP. IX. Θ'.

Et audiuit Demetrius quod cecidit Nicanor & exercitus
Καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὅτι ἐπέπεσε Νικάνωρ καὶ δύναμις 1
αὐτοῦ

vius bellum, & addidit Bacchidem & Alci-
αὐτῷ πόλεμον, καὶ συνέστειλε τὸν βαχχίδην καὶ τὸν ἄλλη-
mum eorum mittere in terram Iuda, & dextrum cor-
μον ἐν δεξιερῷ διασπεῖλαι εἰς γῆν ἰούδα, καὶ τὰ δεξιὰ κέ-
nu eius. Et abierunt viam quæ in Galgala,
ρατος μετ' αὐτῆς. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς γάλγαλα, 2
& castrametati sunt in Masaloth quæ in Arbelis: & ac
καὶ παρενέβαλον δίπι μασαλὼθ τὴν ἐν ἀρβήλοις καὶ προ-
ceperunt eam, & peremerunt animas hominum
κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων
multas. Et mensis primus anni secundi & quin-
πολλάς. ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ ἔτους τῷ δευτέρῳ καὶ πεν- 3
quagesimi & centesimi castrametati sunt ad Hierusalem.
τηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον δίπι ἱερουσαλήμ.
Et surrexerunt & abierunt in Berean cum viginti mil-
καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς βηρίαν ἐν εἴκοσι χιλιά- 4
libus virorum, & duobus millibus equitum. Et Iudas pervenerat ca-
σιν ἀνδρῶν καὶ δισχιλίοις ἱππεῦσι. καὶ ἰούδας ἦν παρεμβεβλη-
stra in Elcasa, & tres mille viri electi cum eo.
κὼς ἐν ἐλεάσᾳ, καὶ ξισχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ.
Et viderunt multitudinem exercituum quæ nam multi sunt, &
καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως ὅτι πολλοί εἰσι καὶ 6
innumeri valde. & subtrahuntur se multi de ca-
ἐφεδήθησαν σφόδρα. καὶ ἐξεφύρησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμ-
stris, non relicti sunt ex eis nisi octingenti vi-
βολῆς, ὡς καταλειφθῆναι ἐξ αὐτῆς ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄν-
ri. Et vidit Iudas quòd defecerunt castra sua, &
δρες. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι παρῆν ὁ πόλεμος αὐτῷ, καὶ 7
bellum affligebat eum, & confractus est corde: quoniam nō
ὁ πόλεμος ἐθλίβει αὐτόν, καὶ συνετρίβη τῇ καρδίᾳ ὅτι οὐκ
habuit tempus vt congregaret eos & dissolutum est: Et dixit
ἦν καιρὸς συναγαγεῖν αὐτοὺς καὶ ἐξέχυθη. καὶ εἶπε τοῖς 8
relictis: Surgamus & ascendamus ad contra-
καταλειφθεῖσιν· ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν δίπι τοὺς ὑπεναν-
rios nostros, si forte potuerimus debellare eos. Et
τίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐτούς. καὶ 9
auertuntur eum dicentes: Non potemus, sed libere-
ἀπέστρεψαν αὐτὸν λέγοντες· οὐ μὴ δυνώμεθα ἀλλ' ἢ σώζω-
mus animas nostras nunc reuertere, & fratres
μὲν τὰς ἑαυτῶν ψυχάς· τὸ νῦν ἐπίστρεψον, καὶ οἱ ἀδελφοὶ
nostri deuicerunt, & pugnabimus contra eos, nos autē
ἡμῶν ἀπέρρηξαν καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ
parum. Et dixit Iudas: Non mihi sit res hæc,
ὀλίγοι. καὶ εἶπεν ἰούδας· μὴ μοι γένοιτο τοῦτο τὸ πρᾶγμα τοῦτο, 10
facere vt fugiamus eh eos: & appropinquant tempus obitum &
ποιῆσαι φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν καὶ
moriamur fortiter propter fratres nostros, & non
ἀποθανώμεθα ἀνδρικῶς ἕνεκεν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ
relinquamus crimen gloriæ nostræ. Et mouit exerci-
καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. καὶ ἀπῆρεν ἡ δύνα- 11
tus de castris, & steterunt in occursum eis,
μις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς,
& diuisus est equitatus in duas partes, & fundebulatæ & fun-
καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξό-
tæ præbant præbant exercitum, & primi certatores
ται προῆρχοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ προάγοντες αἱ
omnes potentes. Bacchides autē erat in dextro corno,
πάντες οἱ δυνατοί. βαχχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, 12
& appropinquant phalanx à duobus partibus, & concinerunt tu-
καὶ πλησίασεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν καὶ ἐφώνουν αἱ σάλ-
bæ: Et concinerunt qui à (parte) Iuda & ipsi tubis.
πιγξ καὶ ἐσαλπισαν οἱ ἀπὸ ἰούδα καὶ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, 13
& commota est terra à voce exercituum: Et fuit
καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ φωνῆς τῆς παρεμβολῶν. καὶ ἐγένε-
prælium commissum à mane vsque ad vesperam,
το ὁ πόλεμος συμπεσόντος ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας.
Et vidit Iudas quòd Bacchides & firmamentum exer-
καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι βαχχίδης καὶ τὸ κραίωμα τῆς παρεμ- 14
citus in dextro, & conuertuerunt cum eo omnes enume-
βολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ ἀνυ-
ti corde. Et confractum est dextrum cornu ab ipsis,
χοι τῇ καρδίᾳ. καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας ἀπ' αὐτῶν, 15
& persecuti sunt eos vsque ad Azotū montem. Et quos in
καὶ ἐδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν ἕως ἀζώτου ὄρους. καὶ οἱ ἐν τῷ 16
sinistro cornu viderunt quòd contritum est dextrum cornu, &
ἀριστερῷ κέρατι εἶδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ
reuersi sunt secundum pedes Iudæ, & cohortes eorum ex à
ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας ἰούδα καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
tergo. Et ingressum est prælium, & ceciderunt vulnerati
ὄπισεν. καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσον τραυματίαι 17
multi ex his & ex his. Et Iudas cecidit, &
πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων. καὶ ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ 18
reliqui fugerunt. Et tulerunt Ionathas & Simon Iudam
λοιποὶ ἔφυγον. καὶ ἦραν ἰωνάθαν καὶ σίμων ἰούδαν τὸν
fratrem suum, & sepelierunt eum in sepultura pa-
ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέ-
trum eius in Modin. Et luxerunt eum & planxerunt eum
ρων αὐτοῦ ἐν μωδείν. καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν 20
omnis Israel planctu magno, & planxerunt dies multos, &
πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλάς, καὶ
dixerunt: Quomodo cecidit potens saluans Israel! Et
εἶπαν· πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ 21
reliqua sermonum Iudæ & bellorum & fac-
λοιπὰ τῶν λόγων ἰούδα καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδρα-
torum quæ fecit, & magnitudinis eorum, non sunt
γαθιῶν ὧν ἐποίησε καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτῶν οὐ κατε-
scripta, multa enimerant valde. Et factum est post mor-
γέγραπται, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸν τελευ- 23
tem Iudæ, exierunt iniqui in omnibus terminis Israel,
τῆσαι ἰούδα, ἐξῆλθον οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰσραήλ,
& exorti sunt omnes operantes iniquitatem, in
καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν. ἐν ταῖς 24
diebus illis facta est fames magna valde, & rebel-
ἡμέραις ἐκείναις ἐγένετο λιμὸς μέγας σφόδρα, καὶ ἠυθμή-
lauit eegio cum ipsis. Et elegit Bacchides im-
σαυτ ἡ χώρα μετ' αὐτῶν. καὶ ἐξέλεξε βαχχίδης τοὺς ἀσε- 25
pios viros, & constituit eos dominos regionis.
βεῖς ἄνδρας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας.
Et exquirebant & ferebantur amicos Iudæ, & duxerūt
καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἐξῆγον τοὺς φίλους ἰούδα, καὶ ἤγαγον 26
eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & illu-
αὐτοὺς πρὸς βαχχίδην, καὶ ἐξεδίκα αὐτούς, καὶ ἐνέπαι-
debat eos. Et facta est tribulatio magna in Israel,
ζεν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο θλῖψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραήλ, 27
qua non est facta à qua die non est visus prophetes eis,
οἵτις οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης αὐτοῖς.
Et congregati sunt omnes amici Iudæ, & dixerunt
καὶ συνήθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι ἰούδα, καὶ εἶπαν τῷ 28
Ionathæ: Ecquo frater tuus Iudas mortuus est, &
ἰωνάθαν· ἕως οὗ ὁ ἀδελφός σου ἰούδας τετελεύτηκε· καὶ
vir similis ei quo est ad exeundum contra inimicos &
ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἔστι ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ
Bacchidem, & in inimicos gentis nostræ. Nunc igitur
βαχχίδην, καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς τοῦ ἔθνους ἡμῶν. νῦν οὖν 30
te elegimus hodie vt sis pro eo nobis in principem
σε ἐρετσάμεθα σήμερον τοῦ εἶναι αὐτὶ αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἀρχοντα
& ducem, vt pugnes pugnam nostram. Et sus-
καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ ἐπε- 31
cepit Ionathas in tempore illo ducatum, & surrexit
δέξατο ἰωνάθας ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τοῦ ἡγήσασθαι, καὶ ἀνέστη
pro Iuda fratre suo. Et cognouit Bacchides, &
ἀντὶ ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγνω βαχχίδης καὶ
quærebat eum occidere. Et cognouit Ionathas & Simon
ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν καὶ σίμων ὁ 33
frater eius, & omnes qui cum eo, & fugerunt in
ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν
desertum Thecoe: & castrametati sunt ad aquam lacus Asphar.
ἔρημον θεκωέ, καὶ παρενέβαλον δίπι τὸ ὕδωρ λάκκου ἀσφάρ.
Et cognouit Bacchides die sabbatorum, & venit
καὶ ἔγνω βαχχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἦλθεν 34
ipse & totus exercitus eius vltra Iordanem. Et
αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ 35
misit fratrem suum ducem turbæ, & ro-
ἀπέστειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου, καὶ παρε-
gauit Nabuzæos amicos eius vt commendarent illis
κάλεσε τοὺς ναβαταίους φίλους αὐτοῦ ᾧ δαθεῖν αὐτοῖς τὴν
apparatum eorum multum. Et exierunt filij Ambri
ἀποσκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἀμβρὶ 36
de Medaba, & comprehenderunt Ioannem & omnia quæ habuit, &
ἐκ μηδαβά, καὶ συλλαβόντες ἰωάννην καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ
abierunt habentes. Post autem sermones hos renuntiatum
ἀπῆλθον ἔχοντες. μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπηγγέ- 37
est Ionathæ & Simoni fratri eius quòd filij Am-
λη ἰωνάθαν καὶ σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἀμ-
bri fecerunt nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Na-
βρὶ ποιοῦσι γάμον μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἐκ ναβα-
badath filiam vnius magnorum principum Chanaan
ταθὰθ θυγατέρα ἑνὸς τῶν μεγιστάνων χαναάν
cum ambitione magna. Et recordatus est Ioannes
μετὰ ᾠδῆς πομπῆς μεγάλης. καὶ ἐμνήσθησαν ἰωάννης τοῦ 38

fratris sui. & ascenderunt & absconditi sunt sub tegu-
ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὸν σκέ-
mento montis. Et leuauerunt oculos suos, & viderunt,
πην τοῦ ὄρους. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον, 39
& ecce tumultus & apparatus multus, & sponsus exiit &
καὶ ἰδοὺ θόρυβος καὶ παράταξις πολλή· καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ
amici eius & fratres eius in occursum eorum cum
οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτῶν μετὰ
tympanis & musicis & armis multis. Et fuere
τυμπάνων καὶ μουσικῶν καὶ ὅπλων πολλῶν. καὶ ἐξῆλθε- 40
runt in eos de insidiis & occiderunt eos.
σησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου, καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς,
& ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt in
καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἔφυγον εἰς
montem, & receperunt omnia spolia eorum. Et conuersi sunt
τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ μετεστράφη 41
nuptiæ in luctum, & vox musicorum ipsorum in luctum.
ὁ γάμος εἰς πένθος, καὶ φωνὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον.
Et vindicauerunt vindictam sanguinis fratris sui,
καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, 42
& reuersi sunt in ripam Iordanis. Et audiuit Bacchi
καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἰορδάνου. καὶ ἤκουσε βαχίδ- 43
des, & venit die sabbatorum vsque ad ripas
ης, καὶ ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἕως τοῦ χειμάῤῥου τοῦ
Iordanis cum exercitu multo. Et dixit Ionathæ
Ἰορδάνου μετὰ δυνάμεως πολλῆς. καὶ εἶπεν Ἰωνάθαν τοῖς παρ' 44
suo: Surgamus nunc & pugnemus pro animabus
αὐτοῦ· ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς
nostris nunquam enim est hodie vt heri & nudiustertius. Ecce enim
ἡμῶν, οὐ γὰρ ὅτι σήμερον ὡς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ἰδοὺ γὰρ 45
bellum est aduersus nostrum & post nos: at aqua
ὁ πόλεμος ἐξ ἐναντίας ἡμῶν καὶ ὄπισθεν ἡμῶν· τὸ δὲ ὕδωρ
Iordanis hinc & hinc, & palus & syluæ non est locus ad
τοῦ Ἰορδάνου ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕλος καὶ δρυμός, οὐκ ἔστι τόπος τοῦ
declinandum. Nunc igitur clamate in cælum, vt libe-
ἐκκλῖναι. νῦν οὖν κεκράξατε εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπως ὑμᾶς 46
remini de manu inimicorum & cum omnium est premium. Et ex-
σωθῆτε χειρὸς ἐχθρῶν· καὶ ἐξῆλθεν ὁ πόλεμος. καὶ ἐξέ- 47
tendit Ionathas manum suam vt percuteret Bacchidem, &
τεινεν Ἰωνάθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ παταξαι τὸν βαχίδην, καὶ
declinauit ab eo in retro. Et insiluit Ionathas
ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω· καὶ ἐνεπήδησεν Ἰωνάθαν 48
& qui cum eo in Iordanem, & transnauerunt ad
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ διεκολύμβησαν εἰς τὸ
viciniorem partem, & non transierunt ad eos Iordanem. Et ceciderunt
πέραν, καὶ οὐ διέβησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸν Ἰορδάνην. καὶ ἔπεσον 49
ex eis de Bacchide (parte) die illa ad mille viros.
ἀπὸ τοῦ Βαχίδου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας.
Et reuersus est in Hierusalem, & ædificauit vrbes
Καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις 50
munitas in Iudæa, & monumentum quæ in Hiericho &
ὀχυρὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν Ἰερειχὼ καὶ τὴν
Bethel, & Thamnatha Pharathoni & Tephon in
Βαιθήλ, καὶ τὴν Θαμνατὰ φαραθωνὶ καὶ τὴν τεφὼν ἐν
muris excelsis & portis & vectibus. Et posuerit
τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ μοχλοῖς. καὶ ἐν ταῖς 51
custodiam in eis vt inimicitias exercerent in Israël. Et mon-
φυλακὴν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐκβράσσειν τὸν Ἰσραήλ. καὶ ὠχύρω- 52
tem reædificauit quæ in Bethsura, & Gazaram, &
σε τὴν πόλιν τὴν ἐν Βαιθσούρᾳ καὶ Γαζαρὰ καὶ τὴν
arcem: & posuit in ea exercitus & apparatus escarum.
ἄκραν· καὶ ἔδωκεν ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ ἐφοδιασμὸν βρω-
sum. Et accepit filios ducum regionis
μάτων. καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας 53
obsides, & posuit eos in arce in Hierusalem in cu-
ὁμήρους, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν φυ-
stodia. Et in anno tertio & quinquagesimo & centesimo
λακῇ. καὶ ἐν ἔτει τριτῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ 54
mense secundo, præcepit Alcimus destruere mu-
μηνὶ δευτέρῳ, ἐπέταξεν Ἀλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖ-
rum vasæ sanctorum interioris, & destruere
χος τῆς αὐλῆς τοῦ ἁγίου τὸ ἐσώτερον, καὶ καθεῖλε τὰ
opera prophetarum. & incepit destruere. In
ἔργα τοῦ προφητεύειν, καὶ ἐνάρξασθαι τοῦ καθαιρεῖν. ἐν τῷ 55
tempore illo percussus est Alcimus, & impedita sunt opera
καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη Ἀλκιμος, καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα
illius, & occlusum est os eius, & dissolutus est, & non
αὐτοῦ, καὶ ἀπεκρύγη τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ
potuit vltra loqui sermonem, & mandare de domo
ἠδύνατο ἔτι λαλῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ οἴκου
sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum
αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν Ἄλκιμος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ μετὰ 56
tormento magno. Et vidit Bacchides quòd mortuus est
βασάνου μεγάλης. καὶ εἶδε βαχίδης ὅτι ἀπέθανεν 57
Alcimus, & reuersus est ad regem, & siluit
Ἄλκιμος, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἡσύχασεν
terra Iuda annos duos. Et cogitauerunt omnes iniqui
γῆ Ἰούδα ἔτη δύο. καὶ ἐβουλεύσαντο πάντες οἱ ἄνομοι 58
dicentes: Ecce Ionathas & qui apud illum in silentio habi-
λέγοντες· ἰδοὺ Ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτῷ ἐν ἡσυχίᾳ κατοι-
tant confidenter: nunc igitur ducamus Bacchidem, &
κοῦσι πεποιθότες· νῦν οὖν ἀξωμεν τὸν βαχίδην, καὶ
comprehendet eos omnes in nocte vna. Et ven-
συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ. καὶ πορεύθη- 59
tes consuluerunt ei. Et ibat vt veniret cum
τες συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν μετὰ
exercitu multo, & misit epistolas occulte omni-
δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς λάθρα πᾶσι
bus locis eius qui in Iudæa vt comprehendant
τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσι
Ionathan & eum qui cum eo, & non potuerunt, quia inno-
τὸν Ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνω- 60
tuit illis consilium eorum. Et apprehenderunt de ve-
σθη ὑπ' αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν. καὶ συνέλαβον ἀπὸ τοῦ αὐ-
ris regionis principum malitiæ quamplurimos vi-
τῶν τῆς χώρας τοῦ ἀρχηγοὺς τῶν κακιῶν πεντήκοντα ἄν-
ros, & occiderunt eos. Et fecerit Ionathas
δρας, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς. καὶ ἐξεχώρησεν Ἰωνάθαν 61
& Simon, & qui cum eo in Bethbasen quæ in deser-
καὶ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς Βαιθβασὶν τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
& ædificauit quæ destructa erant eius, & firmauit eam.
καὶ ᾠκοδόμησε τὰ καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ ἐστερέωσεν αὐτήν.
Et cognouit Bacchides, & congregauit omnem multi-d- fuam,
καὶ ἔγνω βαχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, 63
& hus qui erat de Iudæa denuntiauit. Et venient posuit
καὶ τοῖς ἐκ τῆς Ἰουδαίας παρῄγγειλε. καὶ ἦλθεν παρεμ-
castra super Bethbasen, & oppugnauit eam dies multos,
βαλὼν ἐπὶ Βαιθβασὶ καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς,
& fecit machinas. Et reliquit Ionathas Simonem
καὶ ἐποίησε μηχανάς. καὶ ἀπέλιπεν Ἰωνάθαν Σίμωνα τὸν 65
fratrem suum in urbe, & exiit in regionem,
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν,
& venit numerum. Et percussit Odomera & fra-
καὶ ἦλθεν ἐν ἀριθμῷ. καὶ ἐπάταξεν Ὀδομηρὰ καὶ τοὺς ἀδελ- 66
tres eius & filios Phasiron in tabernaculo eorum.
φοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς φασιρὼν ἐν τῇ σκηνώμασιν αὐτῶν,
& incepit prouerire, & ciecidit cum exercitibus. Et
καὶ ἤρξατο προκόπτειν, καὶ ἐκλεῖσθαι μετὰ τῶν παρεμβολῶν. Et
Simon & qui cum eo fuerunt de vrbe, & combus-
Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνέπρη- 67
serunt machinas. Et pugnauerunt contra Bacchi-
σαν τὰς μηχανάς. καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τὸν βαχίδην,
dem, & conturbauit eum: & afflixerunt eum valde:
καὶ συνετάραξεν αὐτὸν, καὶ ἐθλίβη αὐτὸν σφόδρα,
quoniam fuit consilium eius & exitus eius vanus. Et irati
ὅτι μάτην ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ κενή. καὶ ὠργίσθη- 69
sunt furore viri quicum qui consulerunt
σαν θυμῷ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀνόμοις οἵτινες συνεβούλευσαν
ei vt venire in regionem, & occiderunt ex eis
αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν
multos, & cogitauit vt veniret in terram eorum. Et
πολλούς, καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ 70
cognouit Ionathes, & misit ad eum legatos vt
ἔγνω Ἰωνάθαν, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις· τοῦ
componerent cum illo pacem, & redderet illi
συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν
captiuos. Et accepti libenter, & fecit iuxta ver-
αἰχμαλωσίαν. καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε καθ' οὓς λό- 71
ba eius, & iurauit ei non quæsturum si malum
γους αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτοῦ κακὸν
omnibus diebus vitæ eius. Et reddidit ei
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ 72
captiuitatem quam prædauerat prius de terra
τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευσε τὸ πρότερον ἐκ γῆς
Iuda, & reuersus abiit in terram suam, & non
Ἰούδα, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ οὐ
addidit vltrà venire ad terminum eorum. Et cessauit
προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ κατέπαυσε 73
gladius ex Israël: & habitauit Ionathas in Machmas, & cœ-
ῥομφαία ἐξ Ἰσραήλ· καὶ ᾤκησεν Ἰωνάθαν ἐν Μαχμάς, καὶ ἤρ-
ξατο

pit Ionathas indicare populum, & exterminare impios
ξατο ἰωναθαν κρίνειν τὸν λαὸν, καὶ ἠφάνισε τοὺς ἀσεβεῖς de Israel.
ἐξ ἰσραήλ.

CAP. X. ί.

Et in anno sexagesimo & centesimo, ascendit Alexander
Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ, ἀνέβη ἀλέξανδρος ὁ 1
(filius) Antiochi Nobilis, & occupavit Ptolemaidam, & susce-
τοῦ ἀντιόχου ὁ ἐπιφανὴς καὶ κατελάβετο πτολεμαΐδα, καὶ ἐπε-
perunt eum, & regnavit ibi. Et audivit Demetrius
δέξατο αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. Ἐ ἤκουσε δημήτριος 2
rex, & congregavit exercitus multos valde, &
ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα, καὶ
equitatum in occursum ei in bellum. Et mi-
ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πόλεμον. καὶ ἀπέστει- 3
sit Demetrius ad Ionathan epistolam verbis pacificis,
λε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λόγοις εἰρηνικοῖς,
ut magnificaret eum: Dixit enim, Prævenimus pa-
ὥστε μεγαλυνθῆναι αὐτόν· εἶπε γὰρ, προφθάσωμεν τὴν εἰρή- 4
cem ponere cum eo, antequam ponat ipse cum Alexan-
νην θέσθαι μετ' αὐτοῦ, πρὶν θέσθαι αὐτὸν μετ' ἀλεξάν-
dro contra nos. Recordabitur enim omnium malorum quæ
δρου κατὰ ἡμῶν. μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν 5
fecimus contra ipsum, & in fratres ejus &
ἐποιήσαμεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ
contra gentem ejus. Et dedit ei potestatem congregandi
τοῖς τὸ ἔθνος αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν 6
exercitus & præparandi arma, & ut esset ipse so-
δυνάμεις, καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶ αὐτὸν σύμμα-
cius ejus: & obsides quos in arce detinebat ut redderentur
χον αὐτοῦ· καὶ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ ἔπεμψε δοθῆναι
ei. Et venit Ionathas in Hierusalem, & legit
αὐτῷ. καὶ ἦλθεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀνέγνω 7
epistolas in aures omnis populi & eorum qui de
τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς
arce. Et timuerunt timore magno quidam audientes quòd de-
ἄκρας. καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκε 8
dit ei rex potestatem congregandi exercitus.
τὸν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις·
Et tradiderunt qui de arce Ionatha obsides, &
καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα, καὶ 9
reddidit eos parentibus eorum. Et habitavit Io-
ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν· καὶ ᾤκησεν ἰω 10
nathas in Hierusalem & cœpit ædificare & renovare
ναθαν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ καινίζειν
civitatem. Et dixit ad facientes opera ut ædi-
τὴν πόλιν. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα οἰκο- 11
ficarent muros & montem Sion in circuitu ex lapidibus qua-
δομεῖν τὰ τείχη καὶ τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τε-
dratis in munitionem: & fierent sic. Et fugerunt
τραγώνων εἰς ὀχύρωσιν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. Ἐ ἔφυγον οἱ 12
alienigenæ qui erant in munitionibus quas ædificavit Bac-
ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ᾠκοδόμησε βακ-
chides. Et celavit quilibet locum suum, & unus
χίδης. καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλ- 13
ino ierunt suam. Cæterum in Bethsura remansit
θον εἰς τὴν γῆν αὐτῶν· πλὴν ἐν βαιθσούροις ὑπῆρξέν τι- 14
quidam ex his qui dereliquerant legem, & præ-
νὰς τῶν καταλιπόντων τὸν νόμον, καὶ τὰ προστάγ-
cepta, erat enim ea refugium. Et audivit Ale
ματα, διὸ ἦν αὐτοῖς φυγαδευτήριον. καὶ ἤκουσεν ἀλέ- 15
xander res promissas quas misit De-
ξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ὑπεσχημένας ὅσας ἀπέστειλε δη-
metrius Ionathæ, & narraverunt ei proelia
μήτριος τῷ ἰωνάθαν, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους
& facinora quæ fecit ipse & fratres
καὶ τοὺς ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησαν αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ
ejus, & labores quos habuerunt: & dixit, Nunquid invenerimus
αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους οὓς εἶχοσαν· καὶ εἶπε· μὴ εὑρήσομεν 16
virum talem vanum? & nunc faciemus eum amicum & fo-
ἄνδρα τοιοῦτον ἄνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐτὸν φίλον καὶ σύμ-
cium nostrum. Et scripsit epistolas, & misit ei
μαχον ἡμῶν. καὶ ἔγραψε βασιλεὺς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ 17
tenta verba hæc dicens: Rex Alexander
κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων· Βασιλεὺς ἀλέξανδρος 18
fratri Ionathæ gaudere. Audivimus de te quòd
τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθαν χαίρειν. ἀκηκόαμέν σου ὅτι 19
vir potens fortitudine & aptus es ut sis nobis amicus.
ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύι καὶ ἁρμόζεις ὥστε εἶναι φίλος.

Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis
20 καὶ νῦν καθιστάκαμέν σε σήμερον ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους
tuæ, & amicum regis vocari, & misit ei
σου, καὶ φίλον βασιλέως καλεῖσθαι· καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ
purpuram & coronam auream, & ut sapias quæ nostra sunt, &
πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ φρονεῖν τὰ ἡμῶν καὶ
ut feroes amicitiam erga nos. Et audivit se Ionathas
21 συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ἐνεδύσατο ἰωνάθαν
(sacrum vestem) septimo mense, anno sexagesimo & cente-
τῷ ἁγίᾳ στολῇ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκα-
simo in festo tabernaculorum: & congregavit exercitus. &
τοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας· καὶ συνήγαγε δυνάμεις, καὶ
præparavit arma multa. Et audivit Demetrius hæc.
22 κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. καὶ ἤκουσε δημήτριος τοὺς λό-
monee hos, & contristatus est, & dixit. Quidhoc fecimus,
23 γους τούτους, καὶ ἐλυπήθη, καὶ εἶπε· τί τοῦτο ἐποιήσαμεν
quia prævaluit nos Alexandee ut amicitiam constitueret
ὅτι προέφθασεν ἡμᾶς ὁ ἀλέξανδρος τοῦ φιλίαν καταδέσ-
cum Iudæis in munimenti Scribam eis & ego verba
24 τοῖς ἰουδαίοις εἰς ὑπόμνημα. γράψω αὐτοῖς καὶ γὼ λόγους
exhortationis & alacritatis & donorum, ut sint mecum
παρακλήσεως καὶ ὕφους Ἐ δομάτων, ὅπως ὦσι συὺ ἐμοὶ
in auxilium. Et misit epistolam eis tenta verba hæc:
25 εἰς βοήθειαν. καὶ ἐπέστειλεν αὐτοῖς κῆ τοὺς λόγους τού-
Rex Demetrius genti Iudæorum gaudere.
τους· Βασιλεὺς δημήτριος τῷ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν.
Quoniam conservastis ad nos pacta, & per-
26 ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐ μει-
manstis in amicitia nostra, & non accessistis ad inimicos
μείνατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν κῆ οὐ προσῳκειώσατο τοῖς ἐχθροῖς
nostros, audivimus & gavisi sumus. Et nunc perstitistis adhuc
27 ἡμῶν, ἠκούσαμεν κῆ ἐχάρημεν. κῆ νῦν ἐμείνατε ἔτι πρὸς
confœderati erga nos fidem, & retribuemus vobis
συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν, Ἐ ἀνταποδώσομεν ὑμῖν
bona pro his quæ facitis nobiscum. Et remittemus vobis
28 ἀγαθὰ, ἀνθ' ὧν ποιεῖτε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν
remissiones multas, & dabimus vobis dona. Et nunc ab-
29 ἀφέματα πολλὰ, κῆ δώσομεν ὑμῖν δόματα. κῆ νῦν ἀπο-
solvo vos, & remitto vobis omnes Iudæos à
λύω ὑμᾶς, καὶ ἀφίημεν ὑμῖν πάντας τοὺς ἰουδαίους ἀπὸ τῆς
tributis & prætio silo, & de eorsanis, & pro
φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλός, καὶ ἀπὸ τῆς στεφάνων, κῆ ἀπὸ
tertia parte seminis, Et pro dimidia parte fructus
30 τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ
ligneæ quod incumbet mihi operare, dimitto à dicho-
ξυλίνου τοῦ βληθήσεταί μοι ἐργάζεσθαι, ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμε-
dierna & deinceps accipere de terra Iuda, & de
ρον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν
tribus eorum subditis addam illi & Sama-
τριῶν τόμων τῶν προσκειμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς σαμαρεί-
ritis & Galilææ, & ei hodiernæ diei, & in
τιδος καὶ γαλιλαίας, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν
sempiternum tempus. Et Hierusalem sit sancta & libera, &
31 αἰῶνα χρόνον. καὶ ἱερουσαλὴμ ἔστω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ
fines eius, & decimæ & tributa. Remitto &
τὰ ὅρια αὐτῆς, καὶ δεκάται καὶ τὰ τέλη. ἀφίημι καὶ τὴν
potestatem arcæ quæ est in Hierusalem, & do procu-
ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ δίδωμι τῷ ἀρ-
ri sacerdotum, ut constituat in ea viros quoscunque elegerit
χιερεῖ, ὅπως ἂν καθίσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται
ipse ad custodiendam ipsam: Et omnem animam Iudæorum
32 αὐτὸς τῷ φυλάσσειν αὐτὴν· καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἰουδαίων
captivatam à terra Iuda in omni re-
τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς ἰούδα εἰς πᾶσαν βασι-
gno meo remitto liberam gratis. Et omnes re-
33 λείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν. Ἐ πάντες ἀφι-
mittant tributa & nomenorum eorum: & omnia festa &
τασαν τοὺς φόρους κῆ κτλωσὶν αὐτῶν, καὶ πᾶσαι ἑορταὶ καὶ
sabbata & neomenia, & dies decreti, &
τὰ σάββατα καὶ νουμηνίαι, καὶ ἡμέραι ἀπὸ δεδιγμέναι, καὶ
tres dies ante festum, & tres dies post festum
34 τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέραι μετ' ἑορτήν,
sint omnes dies immunitatis & remissionis omnibus
ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς
Iudæis qui sunt in regno meo. Et non habebit potes-
35 ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. κῆ οὐκ ἔξει ἐξου-
tatem vllus agere & turbare aliquem eorum de om-
σίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ παραγενέσθαι τινα αὐτῶν περὶ παν-
ni re. Et adscribentur exlectis in
36 τὸς πράγματος. κῆ καταγραφήτωσαν τῶν ἰουδαίων εἰς

exercitus regis ad vrgentia millia vi-
τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀν-
centum. & dabuntur ea manera vt oportet omnibus
δρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ξύνεσις ὡς καθήκει πάσαις ταῖς
exercitibus regis. Et ordinabuntur ex eis
δυνάμεσι τοῦ βασιλέως. καὶ κατασταθήσονται ἐξ αὐτῶν 37
in munitionibus regis magnis, & ex his
ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις, καὶ ἐν τῇ
constituetur super negotia regni constituta
τῶν καταστάσεων τοῦ βασιλείου τῶν ὑποκάτω αὐτοῦ
ad fidem, & qui super ea & principes sint de ipsis,
εἰς πίστιν, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν,
& ambulent in legibus suis, sicut & præce-
καὶ πορεύεσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέ-
pit rex in terra Iuda. Et hæc quinque
ταξεν ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ Ἰουδαΐ. καὶ τοὺς τρεῖς νόμους τοὺς 38
addita Iudææ ex regione Samariæ, ad-
προστεθῆναι τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας, προσ-
das Iudææ ad computationem vt fiat sub vno,
τεθῆναι τῇ Ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι ἐφ' ἑνὸς τοῦ μὴ
vt non obediant alij potestati, nisi summi sacerdotis.
ἔχειν ὑπακούειν ἄλλης ἐξουσίας, ἀλλ' ἢ τῆς ἀρχιερέως.
Ptolemaidæ & terminos eius dedi do-
Πτολεμαΐδα καὶ τὰ προσόρους αὐτῆς ἔδωκα δῶ- 39
no sanctis qui in Hierusalem, in necessarium
ρα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὰ προσκυ-
sumptum sanctum. Et ego do singulis annis
σματα ἅγια. Καγὼ δίδωμι κατ' ἐνιαυτὸν 40
quindecim millia siclorum argenti de rationibus
δικαστὰς χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τῶν
regis à locis attinentibus. Et omnis quod
βασιλέως ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. καὶ πᾶν τὸ 41
reliquum est quod non reddiderant de negotiis, vt in
πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς ἐν τοῖς
primis annis, ex nunc dabunt in opera domus.
πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου.
Et super hæc quinque mille sicli argenti, quos ac-
καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου οὓς ἀν- 42
ceperunt de negotiis, vt in primis annis
ἐλάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσι τοῦ
sarcti de tributione singulis annis: & hæc remittantur quæ
ἁγιάζειν ἀπὸ τὰ λοιπὰ κατ' ἐνιαυτόν· καὶ ταῦτα ἀφίεται ὑμῖν
parcuerunt ea ad sacerdotes qui ministrant. Et quicun-
τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. καὶ ὅσοι 43
que fugerint in templum quod in Hierosolymis, & in omnibus
ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
finibus eius, debentes regalia & omne negotium, de-
ὁρίοις αὐτοῦ, ὀφείλοντες βασιλικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἀπο-
mittantur, & vniuersa quæ sunt eius in regno
λελύσθωσαν, καὶ πάντα ὅσα ὄντα αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ
meo: Et vt reficiantur & renouentur
μου· καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἀνακαινισθῆναι τὰ 44
opera sanctorum, & sumptus dabitur de ratione
ἔργα τοῦ ἁγίου, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ
regni. Et vt extruantur muri Hierusalem,
βασιλέως, καὶ τὸ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ 45
& munitæ in circuitu, & sumptus dabitur de ratione
καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου
regni, & vt constituantur muri qui in
τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ
Iudea. Vt autem audiunt Ionathas & populus sermones i-
Ἰουδαίᾳ. ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τού- 46
stos, non crediderunt illis, neque receperunt. quia recordati
των, οὐκ ἐπίστευσαν αὐτοῖς, ὅτι ἐπέδειξατο, ὅτι ἐπεμνήσθη
sunt malitiæ magnæ quam fecit in Israel, &
συν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν ἐν Ἰσραήλ, καὶ
tribulauit eos valde. Et complacuit in Alexandro;
ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. καὶ εὐδόκησεν ἐν Ἀλεξάνδρῳ, 47
quoniam ipse fuit ex primis fermonum pacificorum, & auxi-
ὅτι αὐτὸς ἐζήτησε λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συμπα-
lium ferebat ipsi omnibus diebus. Et congregauit Ale-
ραλάβοιεν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ συνήγαγε Ἀλέ-
xander rex exercitus magnos, & castrametatus est
ξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν
contra Demetrium. Et commiserunt prælium duo re-
ἐξεναντίας Δημητρίου. καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βα- 49
ges, & fugit exercitus Alexandri, & persecutus est
σιλεῖς, καὶ ἔτρεψε τὴν παρεμβολὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐδίωξεν
eum Demetrius, & prævaluit contra eos. Et fortificauit
αὐτὸν ὁ Δημήτριος, καὶ ἴσχυσεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐστερέωσεν 50

prælium valde, donec occidit Sol: & cecidit Demo-
τὸν πόλεμον σφόδρα ἕως ἐδύ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ Δημή-
trius in die illa. Et misit Alexander
τριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρος 51
ad Ptolemæum regem Ægypti legatos secundum ver-
πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου πρεσβείας κατὰ τοὺς λό-
ba hæc, dicens: Quoniam regressus sum in terram regni
γους τούτους λέγων· Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς γῆν βασιλείας
mei, & sedi in throno patrum meorum, & obtinui
μου, καὶ ἐκαθισα ἐπὶ θρόνου πατέρων μου, καὶ ἐκράτησα 52
principatum, & contriui Demetrium, & obtinui
τὰς ἀρχὰς, καὶ συνέτριψα τὸν Δημήτριον, καὶ ἐκληρονόμησα
regionem nostram, Et commisi cœptum cum pugnam, & contri-
τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνε-
uimus ipse & castra eius à nobis, & sedi
τρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσα- 53
mus in sede regni eius. Et nunc statuamus mecum
μεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ· καὶ νῦν στήσωμεν πρὸς
nos amicitiam, & nunc da mihi filiam tuam in ma-
ἀλλήλους φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυ-
trem, & generi tibi, & dabo tibi dona, & qui
ναῖκα, καὶ θυγαμβρίσω σοι, καὶ δώσω σοι δῶρα, ἃ οὐ τῇ
digna te. Et respondit Ptolemæus rex dicens
ἀξιά σου. καὶ ἀπεκρίθη Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς λέγων· 54
Bona dies in qua reuersus es ad terram patrum tuorum, & se-
ἀγαθὴ ἡμέρα ᾗ ἐπέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου, καὶ ἐκά-
disti in sedibus regni eorum. Et nunc faciam tibi
θισας θρόνους βασιλείας αὐτῶν. καὶ νῦν ποιήσω σοι
quæ scripsisti, sed occurre in Ptolemaïdem, vt videamus
ἃ ἔγραψας, ἀλλ' ἀπάντησον εἰς Πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν
nos mutuum, & ero socer tibi sicut dixisti. Et ex-
ἀλλήλους, καὶ στήσομαι σοι καθὼς εἶπας. καὶ ἐξῆλ- 55
iit Ptolemæus ex Ægypto ipse & Cleopatra filia
θε Πτολεμαῖος ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς καὶ Κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ
eius & venerunt in Ptolemaïdem anno secundo & septuagesimo
αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς Πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑβδομηκο-
& centesimo. Et occurrit ei Alexander rex,
στοῦ. καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασι- 56
& dedit ei Cleopatram filiam suam,
λεύς, καὶ ἔδωκε τὴν Κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ,
& fecit nuptias eius in Ptolemaïde, sicut re-
καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτῆς ἐν Πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ βα-
ges in gloria magna. Et scripsit rex Ale-
σιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς Ἀλέ- 57
xander Ionathæ, vt veniret in occursum ei. Et abiit
ξανδρος Ἰωνάθῃ, ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ· καὶ ἐπορεύ-
cum gloria in Ptolemaïdem, & occurrit duobus
θη μετὰ δόξης εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ
regibus, & dedit eis argentum & aurum, &
βασιλεῦσι, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοῖς 58
amicis eorum & dona multa, & inuenit gratiam coram
φίλοις αὐτῶν καὶ δῶρα πολλά, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον
eis. Et conuenerunt aduersus eum viri pestilentes ex Is-
αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ Ἰσ- 59
rael, viri iniqui ad interpellandū aduersus eum & non inten-
ραὴλ ἄνδρες ἀνομοι ἐντυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέ-
dit eis rex. Et iussit rex, & 60
σχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ
expoliauerunt Ionatham vestibus suis, & induerunt eum
ἐξέδυσαν Ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν
purpura. & fecerunt ita. Et sessedere eum rex
πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βα- 61
Alexander secum, & dixit principibus suis. Exite
σιλεὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ. ἐξέλθετε
cum eo in medium ciuitatis, & præcipite vt nullus
μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε μὴ τινὰ
interpellet aduersus eum de vllo negotio: & nul-
ἐντυγχάνειν κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγματος καὶ μη- 62
lus ei molestus sit de vllam causam. Et factum est
δεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω περὶ παντὸς λόγου. καὶ ἐγένετο
vt viderunt qui interpellabant gloriam eius, vt præco-
ὡς εἶδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς ἐκήρυ-
cebat, & opertum eum purpura, & fugerunt om-
ξεν, καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἔφυγον πάν-
nes. Et gloriatus est rex, & scripsit eum
τες. καὶ ἐδοξάσθη αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψε τὸν 63
inter primos amicos & posuit eum ducem & partici-
τῆς πρώτους φίλους καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μερί-
pem principatus. Et reuersus est Ionathas in Hierusalem cum
δα ἀρχῆς. καὶ ἐπέστρεψε Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετ' 64
εἰρήνης

pace & latitia. Et in anno quinto & sexage-
εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης. καὶ ἐν ἔτει πεμπτῷ καὶ ἑξηκο- 67
simo & centesimo venit Demetrius filius Demetrij de Cre
στοῦ καὶ ἀνέβησαν ὁ υἱὸς Δημητρίου ἐκ κρή-
ta in terram patrum suorum, Et audivit Alexan-
της εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἤκουσεν Ἀλέξαν- 68
der eos, & tristatus est valde, & reversus est in
δρος ὁ Βασιλεύς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς
Antiochiam. Et constituit Demetrius Apollonium qui e-
Ἀντιόχειαν. καὶ κατέστησε Δημήτριος Ἀπολλώνιον τὸν ὄν- 69
rat super Coelen Syriam, & congregavit exercitum magnum,
τα ἐπὶ κοίλης Συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην,
& posuit castra in Iamnia & misit ad Ionathan
καὶ παρενέβαλεν ἐν Ἰαμνείᾳ· καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰωνάθαν
Sacerdotem, dicens: Tu solus mus extollens contra nos: ego
τὸν ἀρχιερέα λέγων· σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐπ' ἡμᾶς, ἐγὼ 70
autem factus sum in derisum & in opprobrium propter te. &
διὰ σὲ ἐγκωμιάζω εἰς κατάραν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν ὄλῃ σε, καὶ
eo quod potestatē exerces adversus nos in montibus. Nunc igitur si confi-
ὄλῃ πεποίθησιν ἐν ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσιν αὐτῶν· νῦν οὖν εἰ πίστω- 71
dis in exercitibus tuis, descende ad nos in
σιν ἐν τοῖς δυνάμεσί σου, καταβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ
campum, & comparemus ad invicem illic quia mecum est exer-
πεδίον, καὶ συγκεκράξωμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ' ἐμοῦ ἔστι δύ-
citus virtutis. Inter ea & dice quantum & exerci-
ναμις τῶν πόλεων. ἐρώτησον καὶ μάθε τίς ἐστιν ὁ καὶ ὁ λοιπὸς 72
tus auxiliarium urbium, & dicunt, Non est vobis stamen pe-
ποδῶν βαστάζειν τὸ τόξον αὐτῶν καὶ λίγχην, φοβηθήσονται καὶ
dum contra faciem nostram; quia hucusque fugit in frigam patres
φεύξονται τὸν τόπον ἡμῶν, ὅτι δὲς ἐπροπάθησαν οἱ πατέρες
tui in terra tua. Et nunc cum posueris fustinera
σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ ὑποστῆναι κατὰ τὸν 73
equum tuum & exercitum talem in campo. ubi non est la-
ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅτι οὐκ ἔστι λί-
pis neque fissura, neque locus fugiendi. Ut autem audivit Io-
θος οὐδὲ κόχλαξ, ἐφ' ᾧ πάντες τὸ φεύγειν. ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰω- 74
nathas sermones Apollonij, motus est animo & alo-
νάθαν τοὺς λόγους Ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ ψυχῇ, καὶ ἐπέ-
quot decem millia virorum, & exiit de Hierusalem,
λιπε δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ Ἱερουσαλήμ,
& occurrit ei Simon frater eius in adiu-
καὶ συνήντησεν αὐτῷ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εἰς βοή-
torium eius, Et castra posuit in Iuppen: & exclusi-
θειαν αὐτῷ. καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ἰόππην, καὶ ἐκλεισε- 75
runt eum à civitate: quia custodia Apollonij in Ioppe,
σαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ Ἀπολλωνίου ἐν Ἰόππῃ,
& oppugnaverunt eam. Et exercitus aperuerunt portas de
καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἐκ τῆς 76
civitate, & obtinuit Ionathas Ioppen. Et audivit
πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν Ἰωνάθαν Ἰόππης. καὶ ἤκουσεν 77
Apollonius, & adduxit tria millia equitum & exercitum
Ἀπολλώνιος, καὶ παρενέβαλε τρισχιλίους ἱππεῖς καὶ δύναμιν
multum: & abiit in Azotum tanquā iter faciens, & statim
πολλήν· καὶ ἐπορεύθη εἰς Ἄζωτον ὡς διὰ δόλου, καὶ ἀνέβη
processit in campum, eo quod haberet ipse multitudinem equitum &
εὐθέως εἰς τὸ πεδίον, ὅτι ἦν αὐτῷ πλῆθος ἱππέων καὶ
confideret in ipso. Et insecutus est post eum a
ἐπεποίθει ἐπ' αὐτοῖς. καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς 78
Azotum, & commiserunt exercitus post eum in pra-
Ἄζωτον, καὶ συνῆψαν οἱ παρεμβολαὶ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς πό-
lium. Et reliquit Apollonius mille equites occulte
λεμον. καὶ ἀπέλιπεν Ἀπολλώνιος χιλίους ἱππεῖς κεκρυμμένως 79
post eos. Et cognovit Ionathas quòd sunt insidiæ
κατόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἐκύκλωσαν τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ, καὶ 80
post se, & circumvenerunt eius castra: &
πάντας τοὺς ἀφιεμένους ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας· καὶ
ascerunt tela populum à mane usque ad vesperam.
ἐξέτειναν τὰς χεῖρας αὐτῶν ὁ Ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ
At populus fortiter sicut in praecipe Ionathas, & Ionathe-
ὁ δὲ λαὸς ἰσχυρῶς καθὼς ἐπέταξεν Ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπί- 81
rum est equus eorum. Et fugit Simeon cervicatum suum,
σαν οἱ ἵπποι αὐτῶν. καὶ ἐφυγάδευσε Σίμων τὸ σύνταγμα αὐτοῦ, 82
& commisit contra legionem: nam equites fatigati erant, &
καὶ συνῆψε πρὸς τὸν φαλαγγάρχην· ἦσαν γὰρ ἵπποι ἐξελύθη, καὶ
conturbati sunt ab eo & fugerunt. Et equites dispersi
συνετρίβησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ οἱ ἵπποι ἐσκορ- 83
sunt per campum, & fugerunt in Azotum, & intraverunt in
πίσθησαν ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς Ἄζωτον, καὶ ὠσπλίσθησαν εἰς
Bethdagon idolum suum ut liberarent se. Et succen-
βηθδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. καὶ ἐνέπυ- 84
dit Ionathas Azotum & civitates quæ in circuitu
σεν Ἰωνάθαν τὴν Ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλω
earum, & accepit spolia eorum, & templum Dagon, &
αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν Δαγὼν καὶ
eos qui confugerant in illud, succendit igni. Et fuerunt
τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνέπρησεν πυρί. καὶ ἐγένοντο 85
qui ceciderunt gladio cum fecer fis ad vicos
οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας
octo mille. Et recessit inde Ionathas, & castrame-
ὀκτακισχιλίους. καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν Ἰωνάθαν, καὶ παρεβό- 86
tatus est in Ascalonem, & exierunt qui de civitate in
λησεν ἐπὶ Ἀσκάλωνα, καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς
occursum ei in gloria magna. Et reversus est Ionas
συναντησιν αὐτοῦ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωνά- 87
thas in Hierusalem cum suis habentes spolia
θαν εἰς Ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἔχοντες σκῦλα
multa. Et factum est ut audivit Alexander tres
πολλά. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ Βασιλεὺς τοὺς 88
sermones istos, & addidit glorificare Ionathan. Et
λόγους τούτους, καὶ προσέθετο δοξάσαι τὸν Ἰωνάθαν. καὶ 89
misit ei fibulam auream, ut cōsuetudo est dari
ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς
cognatis regum: & dedit ei Accaron
συγγενέσι τῆς βασιλείας, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀκκαρών
& omnes fines eius in possessionem.
καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληρονομίαν.

CAP. XI. ια'.

Et rex Aegypti congregavit exercitus multos
1 Καὶ ὁ Βασιλεὺς Αἰγύπτου ἠθροισεν δυνάμεις πολλὰς
sicut arenā quæ circa eram maris, & naves
ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα
multas: & quasdam obtinere regnum Alexan-
πολλά· καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας Ἀλεξάν-
dri dolo, & addere illud regno suo
δρου δόλῳ, καὶ προσθῆναι αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
Et exiit in Syriam verbo pacifico, & aperiebant ei
2 καὶ ἐξῆλθεν εἰς Συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ
quæ de civitatibus, & occurrebant ei, quoniā mandatū erat Ale-
οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐνετείλατο Ἀλε-
xandri regi obviare ei, eo quòd socer
ξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ συναντᾶν αὐτῷ διὰ τὸ πρόσθεν
suus esset. Ut autem introiit in civitates Ptolemæi
3 αὐτὸν εἶναι. ὡς δὲ εἰσῆλθετο εἰς τὰς πόλεις Πτολεμαΐ-
dis, ponebat exercitus in custodiam in singulis civitat bus.
δος, ἀπέστησε τὰς δυνάμεις φρουρεῖν ἐν ἑκάστῃ πόλει.
Ut autē appropinquaret in Azotum, offenderunt ei templum Dagon
4 ὡς δὲ ἤγγισεν εἰς Ἄζωτον, εὗρον αὐτῷ τὸ ἱερὸν Δαγὼν
succensum, & Azotum & suburbia eius de-
ἐμπεπυρισμένον, καὶ Ἄζωτον καὶ τὰ προάστεια αὐτῆς κα-
structa, & corpora projecta, & cumbu-
στραμμένα, καὶ τὰ σώματα ἐρριμμένα, καὶ τοὺς ἐμπυρι-
stos quos combussit in bello: fecerant enim tumu-
σθέντας οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ, ἐποίησαν γὰρ θυμοὺς
los eorum in via eius. Et narraverunt regi
5 ἐπὶ τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ
quæ fecit Ionathas ad vituperationem eius: & tacuit
ἃ ἐποίησεν Ἰωνάθαν εἰς τὸ ψόγησαι αὐτόν· καὶ ἐσίγησεν ὁ
rex: Et obviavit Ionathas regi in Iop-
6 βασιλεὺς· καὶ συνήντησεν Ἰωνάθαν τῷ βασιλεῖ εἰς Ἰόπ-
pe cum gloria, & salutaverunt se invicem, & dormia-
πῃ μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ ἐκοιμήθη-
runt ibi. Et abiit Ionathas cum rege usq. ad
7 σαν ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη Ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως
fluvium vocatum Eleutherus, & reversus est in
τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου Ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς
Hierusalem. At rex Ptolemæus obtinuit dominium
8 Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἐκυρίευσεν τῶν
civitatum maritimarum usque ad Seleuciam
πόλεων τῶν παραλίων ἕως Σελευκείας τῆς παραλίας,
& cogitabat de Alexandro consilia mala. Et
9 καὶ διελογίζετο περὶ Ἀλεξάνδρου λογισμοὺς πονηρούς. καὶ
misit legatos ad Demetrium regem, dicens:
ἀπέστειλε πρεσβεῖς πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα λέγων,
Veni componamus inter nos pactum, & dabo tibi
δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι
filiam meam quā habet Alexander, & regnabis
τὴν θυγατέρα μου ἣν ἔχει Ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις
in regno patris tui. Poenitet enim quod dede-
10 τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. μεταμέλομαι γὰρ ὅτι δέδω-
κα

αὐτῷ

ei filium meum; quærunt enim occidere me. Et
αὐτῷ τὰ ὑγιατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί με, καὶ 11
vituperauit eum; quia diffidebat ipse regnum
ἐψόγησεν αὐτόν, χάριν δὲ ἐδιδυμήσας αὐτὸν τῆς βασιλείας
illius. Et auferens ab eo filium, dedit ipsi
αὐτῷ. καὶ ἀφιλάρμησε αὐτὰ τὰ ὑγιατέρα, ἐδώκεν αὐτῷ 12
Demetrio; & alienatus est ab Alexandro, & apparuit
τῷ δημητρίῳ, καὶ ἤλλοιωθη τὰ ἀλεξάνδρου, καὶ ἰφαίνη
tumentia illorum. Et intrauit Ptolemæus in Antiochiam, &
ἔθετο αὐτόν. καὶ εἰσῆλθε πτολεμαῖος εἰς ἀντόχειαν, καὶ 13
imposuit duo diademata circum caput eius: (diadema)
ἔθετο δύο διαδήματα ἐπὶ τὰ κεφαλὰ αὐτῦ, τὸ τῆς
Asiæ & Ægypti. Alexander autem rex erat in
ἀσίας καὶ αἰγύπτου. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν τοῖς 14
Cilicia in temporibus illis: quia rebellabant qui de
κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῦ
loco illo. Et audiit Alexander, & venit contra
τόπου ἐκείνου. καὶ ἤκουσε ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' 15
eum in bellum, & eduxit Ptolemæus, & occurrit
αὐτὸν πολέμῳ, καὶ ἐξήγαγε πτολεμαῖος, καὶ ἀπήντησεν
ei in manu forti, & fugauit eum, Et fu-
αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτρέψατο αὐτόν. καὶ ἔφυ- 16
git Alexander in Arabiam, vt protegeretur ipse
γεν ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀραβίαν, τῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν
ibi: at rex Ptolemæus exaltatus est. Et abstulit
ἐκεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὑψώθη. καὶ ἀφεῖλε 17
Zabdiel Arabs caput Alexandri, & misit
ζαβδιὴλ ὁ ἀραψ τὴν κεφαλὴν ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε
Ptolemæo. Et rex Ptolemæus mortuus est
τῷ πτολεμαίῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἀπεθανε τῇ 18
die tertio, & exaudierunt in munimentibus suis occi-
ἡμέρα τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῦ ἀπέ-
si sunt ab his qui in munimentibus. Et regnauit Deme-
θανον ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐβασίλευσε δημή-
trius anno septimo & sexagesimo & centesimo. In de-
τριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. ἐν τοῖς ἡμέ- 19
bet illis congregauit Ionathas eos qui de Iudea, vt
ραις ἐκείναις συνήγαγεν ἰωνάθαν τοὺς ἐκ τῆς ἰουδαίας, τῦ 20
expugnaret arcem qui in Hierusalem, & fecit
ἐκπολιόρκησαν τὴν ἄκραν τὴν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐποίησεν
contra eam machinas multas. Et abierunt quidam odio ha-
ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. καὶ ἐπορεύθησάν τινες μισοῦν- 21
bentes gentem suorum viri iniqui ad regem,
τες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες ἄνομοι πρὸς τὸν βασιλέα,
& nunciauerunt ei quòd Ionathas obsidet
καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἰωνάθαν ἐκπολιόρκει τὴν
arcem. Et audiens statim cùm iuer
ἄκραν. καὶ ἀκούσας αἰφνίδιον, ὡς δὲ ἤκουσεν, ἐθύμωσε ἀνα- 22
fecisset, venit in Ptolemaidem, & scripsit Ionatha, vt non
ζέσας ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα, καὶ ἔγραψεν ἰωνάθαν, τὸ μὴ
obsideret, & vt occurreret ipse ei vt conueniret
ἐμπολιορκεῖν καὶ τὸ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν
in Ptolemaide enim. Vt autem audiit Ionathas,
εἰς πτολεμαΐδα τὴν ταχίστην. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν, 23
iussit obsidere, & elegit ex presbyteris
ἐπέλεξεν ἐμπολιορκεῖσθαι, καὶ ἐπίλεκτοι τῷ ἐφιστῆναι
Israël & sacerdotibus, & dedit se periculo.
ἰσραὴλ ἐν τῷ ἱερεῖον, καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ.
Et accepit argentum & aurum & vestem & a-
καὶ ἔλαβεν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ ἔτε- 24
lia munuscula plura, iuit ad regem in Prole-
ρα ξένια πλείονα, ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς πτολε-
maidem, & inuenit gratiam coram eo. Et interpellabant
μαΐδα, καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτῦ. καὶ ἐντυγχανον 25
contra eum quidam iniqui eorum qui ex
κατ' αὐτοῦ τινὲς ἄνομοι τῶν ἐκ τ ἔθνους. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ 26
rex sicut fecerunt ei qui ante eum: & exalta-
ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὑ ψω-
uit eum coram omnibus amicis suis. Et statuit
σεν αὐτὸν ἐνώπιον πάντων τῶν φίλων αὐτῦ. καὶ ἔστησεν 27
ei principatum sacerdotij & quæcunque habuit prius a
αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρό-
us & fecit eum ex primis amicis esse principem.
τερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων ἡγεῖσθαι.
Et rogauit Ionathas regem vt faceret Iudæam
καὶ ἠξίωσεν ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν ἰουδαίαν 28
immunem tributorum, & tres toparchias & Samari-
ἀτοροξόγιον καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν σαμαρεί-
am, & promisit ei talenta trecenta. Et con-
αν, καὶ ὑπεσχέθη αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. καὶ συ- 29

sensit rex, & scripsit Ionatha epistolas
δόκησεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψε τῷ ἰωνάθαν ἐπιστολὰς
de omnibus his, habentes modum hunc: Rex
περὶ πάντων τούτων ἔχουσαν τὸν τόπον τοῦτον. Βασιλεὺς 30
Demetrius Ionathæ fratri gaudere, & genti Iudæ-
δημήτριος ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθνει ἰουδαίων.
orum salutem epistolæ quam scripsimus Lastheni
τὸ παράπαν ἐπιστολὴν ἣν ἐγράψαμεν λασθένει
cognato nostro de vobis, scripsimus & ad vos vt 31
τῷ συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως
videretis. Rex Demetrius Lastheni patruo gaudere.
ἴδητε. Βασιλεὺς δημήτριος λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. 32
Genti Iudæorum amicis nostris, & conseruantibus
τῷ ἔθνει τῷ ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσι τὰ
erga nos iusta, decreuimus benefacere, propter
πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν ἀγαθοποιῆσαι, χάριν τῆς
illorum beneuolentiam erga nos. Statuimus ipsis
ἐξ αὐτῶν δύσεις πρὸς ἡμᾶς. ἐστήκαμεν αὐτοῖς ταῦτα 33
fieri Iudææ tres nomos, Aphæremam & Lyddam
ὅρια τῆς ἰουδαίας τοὺς τρεῖς νόμους, ἀφαίρεμα καὶ λυδδα
& Rathamin, addita sint Iudæis à Samari-
καὶ ραθαμὶν προστιθῆναι τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς σαμαρεί-
tide, & omnia simagena ad ipsos omnes sacrifican-
τιδος καὶ πάντα τὰ συγχρῶτα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζου-
tes in Hierusalem, pro regalibus quæ accipiebat
σι εἰς ἱερουσόλυμα, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ
rex ab ipsis prius per singulos annos de
βασιλεὺς παρ' αὐτῶν τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν
fructibus terræ & de fructibus arborum. Et alia
γεννημάτων τ γῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων. καὶ τὰ ἄλλα 35
pertinentia ad nos ex nunc decimarum & tribu-
τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκατῶν καὶ τῶν τε-
torum pertinentium ad nos, & salis signa, &
λωνῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ τὰς τῦ ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς
pertinentes ad nos coronas, omnia concedemus eis Et
ἀνήκοντας ἡμῖν στεφάνους, πάντα ἐπαρήσομεν αὐτοῖς. καὶ 36
non exigetur quicquam horum à nunc vsque in omne
οὐκ ἀθετηθήσεται ἀπὸ τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα
tempus. Nunc ergo curate facere horum exem-
χρόνον. νῦν οὖν φροντίσατε τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγρα-
plum, & detur Ionathæ, & ponatur in monte sancto
φον, & δοθήτω ἰωνάθαν, καὶ τεθήτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ
in loco vbi celebri. Et vidit Demetrius rex
ἐν τόπῳ ἐπιφανεῖ ἐπισήμῳ. καὶ εἶδε δημήτριος ὁ βα- 38
quòd silent terra coram eo, & nihil ei
σιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτῦ καὶ οὐδὲν αὐτῷ
resistit: & dimisit omnes exercitus suos,
ἀντιστήκει, καὶ ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτῦ
vnusquisque in proprium locum præter peregrinos exercitus quos
ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν
collegerat ab insulis gentium. & nouerunt facturum eos
ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν καὶ ἤγθησαν αὐτοῖ
omnes exercitus qui à patribus. Typhon autem
πάσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων. τρύφων δὲ 39
erat eorum qui ab Alexandro prius, & vidit quòd omnes
ἦν τῶν παρ' ἀλεξάνδρου τὸ ἔμπροσθεν, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι
exercitus murmurant contra Demetrium, & iuit
αἱ δυνάμεις καταγογγύζουσι τὸν δημήτριον, καὶ ἐπορεύθη
ad Simalcue Arabem, qui nutrichat Antiochum fi-
πρὸς σιμαλκουὲ τὸν ἄραβα ὃς ἐτρέφε τὸν ἀντίοχον τὸν παι-
lium Alexandri. Et adhibebat ei
δάριον τοῦ ἀλεξάνδρου, καὶ παρεσκεύαζεν αὐτῷ 40
vt traderet eum ipsi, vt regnaret pro pa-
ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὁ πως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πα-
tre eius & nunciauit ei quæcunq; fecit Deme-
τρὸς αὐτοῦ· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέλεσε δημή-
trius, & inimicitiam quã profequutus eum exercitus
τριος, & ἐμπολεμίαν ἣν ἐξεδιήκευσεν αὐτῷ αἱ δυνάμεις
eius, & manfit illa diebus multis. Et misit
αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἀπέστειλεν 41
Ionathas epistolas ad Demetrium regem, vt ei-
ἰωνάθαν ἐπιστολὰς πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ἵνα ἐκ-
iceret eos qui de arce ex Hierusalem, & qui in mu-
βάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυ-
nitionibus, erant enim oppugnantes Israël. Et misit
ρώμασιν· ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλε 42
Demetrius ad Ionathan, dicens: Nec tantum hæc faciam
δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λέγων· οὐ μόνον τοῦτα ποιήσω
tibi & genti tuæ, sed gloria illustrabo te & gentem
σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ εὑρὼν εὐκαιρίαν δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος
σου, ἐὰν

ram, & opprobrium habere. Nunc ergo redde facies mas-
του, ἐπὶ ἀλλοφύλους τούτους. νῦν οὖν ὧδε ποιήσεις δόξο- 43
cens ad me virum qui auxiliarius; quoniam defecerunt om-
σιλας μοι ἄνδρας εἰς συμμαχίαν τοῦτον, ὅτι ἀπέστησαν πά-
nes exercitus mei. Et misit Ionathas viros
σας αἱ δυνάμεις μου. καὶ ἀπέστειλαν ἰωνάθαν ἄνδρας 44
tres mille pugnatores fortissimos in Antiochiam, & venerunt
τρισχιλίους δυναμένους ἰσχύι αὐτοῦ εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἦλθοσαν
ad regem. & laetatus est rex in adven-
πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐθερμάνθη ὁ βασιλεὺς θυμῷ τῷ ἐφό-
tu illorum. Et consederunt qui de ciuitate in
δῳ αὐτῶν. καὶ ἐκάθισαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς 45
medium viri ad virorum centum viginti millia, & vo-
μέσον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν ἑκατὸν εἰκοσάδας, καὶ ἐκού-
luerunt interficere regem. Et fugit rex in
λοντο ἀπολέσαι τὸν βασιλέα. Ἐ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν 46
oulum, & occupauerunt qui de ciuitate muros
αὐλήν, καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τοὺς διόδους τῶν
vrbis, & ceperunt pugnare. Et vocauit rex
πόλεως καὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς 47
Iudæos in auxilium, & conuenerunt ad eum
τοὺς ἰουδαίους ὅλη βοηθείαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν
omnes simul, & dispersi sunt in ciuitate. Et occide-
πάντες ἅμα Ἐ διεσπάρησαν ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀπέκτει- 48
runt in vrbe illa ad centum millia. &
νον ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας ἑκατόν, καὶ
succenderunt ciuitatem, & ceperunt spolia multa in
ἐνέπρησαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν σκῦλα πολλὰ ἐν
illa die, & liberauerunt regem. Et viderunt qui de
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. καὶ εἶδον οἱ ἀπὸ 49
ciuitate quod obtinuerunt Iudæi ciuitatem sicut
τῆς πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ὡς
volebant, & infirmauerunt potentiam suam, & roborauer-
ἠθέλοντο, καὶ ἠδυνάτησαν βοᾷ αὐτῶν, καὶ ἐκάλε-
unt ad regem cum precibus, dicentes: Da nobis
σαν πρὸς τὸν βασιλέα μὴ δῷς σιωπᾶν, λέγοντες· δὸς ἡμῖν 50
dextras & cessent oppugnare nos &
δεξιὰς καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ
ciuitatem. Et processerunt arma, & fecerunt pacem,
τὴν πόλιν. καὶ ἐφρύαξαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην, 51
& glorificati sunt Iudæi coram rege, & co-
καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως Ἐ ἐνώ-
ram omnibus qui eo regno eius, & regressi sunt in
πιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς
Hierusalem habentes spolia multa. Et sedit Deme-
ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα πολλά. καὶ ἐκάθισε δημή- 52
trius rex in sede regni sui, & si
τριος ὁ βασιλεὺς ὅλη θεσσὼ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύ-
luit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia quæcũq; di-
χασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐψεύσατο πάντα ὅσα ἐλά- 53
xit, & abalienauit se ab Ionatha, & non retribuit
λησεν, καὶ ἀπηλλοτριώθη τοῦ ἰωνάθαν, καὶ οὐκ ἀπεδίδωκεν
secundum beneficia quæ retribuit ei, & vexabat eum
κατὰ τὰς εὐποιΐας ἃς ἀπεδίδωκεν αὐτῷ, καὶ ἐβλαβέν αὐτὸν
valde. Postea autem hæc reuertitur Typhon, & Anno-
σφόδρα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε τρύφων καὶ ἀπο- 54
chus cum eo puer iunior, & regnauit & impo-
νος μετ' αὐτοῦ παιδάριον νεώτερον, καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέ-
suit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum omnes
θετο διάδημα. καὶ ἐθλασώθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ 55
exercitus quos dispersérat Demetrius, & pugnauerunt contra
δυνάμεις ἃς ἀπεσπορέσατο δημήτριος, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς
eum, & fugit, & fugatus est. Et accepit Typhon
αὐτὸν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτροπώθη. καὶ ἔλαβε τρύφων τὰ 56
bestias, & obtinuit Antiochiam. Iam scripsit Anno-
θηρία, καὶ κατεκράτησεν ἀντιοχείας. καὶ ἔγραψεν ἀννό- 57
chus mittat Ionatha, dicens: Confirmo tibi sacerdotium primatumq;,
χος ὁ παῖς ἰωνάθῃ λέγων· ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην,
& constituo te super quatuor ciuitates, & vt sis tu
καὶ καθίστημί σε ὅλη τῇ πασάρχῃ νόμων, καὶ εἶναί σε τῇ
ex amicis regis. Et misit ei vasa aurea
φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα 58
& monilerium, & dedit vt potestatem bibendi in aureis
καὶ δρμοσίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώ-
vasis, & vt vestem purpuream, & vt habeat fibulam auream. Et
μασι, καὶ ἵνα ᾖ ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν. καὶ 59
Simonem fratrem eius constituit ducem ab
σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς
alcensu Tyri vsque ad fines Ægypti. Et exut
κλίμακος τύρου ἕως τῶν ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἐξῆλθον 60
Ionathas & perambulabat trans flumen & in vrbi-
ἰωνάθαν καὶ ὅλη τοὺς ὦπερ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἡ στρά-
bus, & congregati sunt ad eum omnes exercitus Sy-
σει, καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις συ-
riæ in auxilium, & venit in Ascalonem, & occur-
ρίας εἰς συμμαχίαν, καὶ ἦλθεν εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἀπήν-
rerunt ei quique ciuitate honorifice. Et ibi
τησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. καὶ ἀπῆλθε 61
inde in Gazam, & contluerunt se qui de Gaza, & ob-
ἐκεῖθεν εἰς γάζαν καὶ ἀπήντησαν οἱ ἀπὸ γάζης, καὶ ἐφυ-
sedit circumeam, & succendit suburbana eius
λάξαντο αὐτὴν, καὶ ἐνεπύρισε τὰ ἐφύλια αὐτῆς
igne, & prædatus est eas. Et rogauerunt qui de Gaza
πυρί, καὶ ἐπύλλυσεν αὐτάς. καὶ ἐξήτησαν οἱ ἀπὸ γάζης 62
Ionathan, & dedit eis dextras: & accepit filios
ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς· καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν
principum eorum in obsides, & misit eos in Hie-
ἀρχόντων αὐτῶν εἰς ὅμηρα, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ἱε-
rusalem, & peruadulauit regionem vsque ad Damascum. Et audi-
ρουσαλήμ· καὶ διῆλθε τὴν χώραν ἕως δαμασκοῦ. καὶ ἤκουσε 63
uit Ionathas quod adeant principes Demetrij in Cades
σεν ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου εἰς κάδη
quæ est in Galilea, cum exercitu multo, volentes
τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι
remouere eum à regione. Et occurrit eis
μετοικίσαι αὐτὸν τῆς χώρας. καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, πλὴν 64
ad fratrem eius Simonem reliquit in regione. Et po-
σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέλιπε τὴν χώραν. καὶ πο-
sedit castra Simon in Berbsura, & expugnabat eam diebus
λιόρκει σίμων ὅλη βαιθσουρα, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέρας
multis, & coniecit eam. Et postulauerunt eum
πολλάς, καὶ συνέκλεισαν αὐτήν. καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τὰς 65
dextras accipere, & dedit eis, & eiecit eos in-
δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς Ἐ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖ-
de, & cepit ciuitatem, & posuit in ea præsi-
θεν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ ἐθέτο ἐπ' αὐτὴν φρου-
dium. Et Ionathas & castra eius applicuerunt
ρόν. καὶ ἰωνάθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ παρεβάλοσ- 66
ad aquam Gennesar; & surrexerunt manè in cam-
θεν τὸ ὕδωρ γεννησὰρ· καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωὶ εἰς τὸ πε-
po Naso. Et ecce castra alienigenarum occurrebant
δίον νασώρ. καὶ ἰδοὺ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα 67
ei in campo. & exercerunt insidias contra eum in
αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς
montibus, ipsi autem occurrerunt ei aduerso. At insidiæ
ὄρεσιν, αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν ἔξεναντίας. τὰ δὲ ἐνέδρα
exterruerunt de loco suo, & commiserunt proelium.
ἐξανέστησαν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ συνῆψαν πόλεμον.
Et fugerunt qui à Ionatha omnes, omne robur est
καὶ ἔφυγον οἱ ἀπὸ ἰωνάθου πάντες, οὐδὲ εἷς κατελείφθη 68
ab eis præterquam Mattathias (filius) Absaloni. & Iudas
ἐξ αὐτῶν πλὴν ματταθίας ὁ τοῦ ἀψαλόμου καὶ ἰούδας ὁ
(filius) Chalphi principes militiæ exercituum. Et so-
τοῦ χαλφὶ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς τοῦ δυνάμεων. Ἐ διέῤ- 69
dit Ionathas vestimenta sua, & imposuit cerram super
ῥηξεν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν
caput suum, & orauit. Et reuersus est ad
κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ προσηύξατο· καὶ ἐπέστρεψε πρὸς 70
eum in proelio, & fugauit illos, & fugerunt. Et
αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς καὶ ἔφυγον. καὶ
viderunt fugientes ab eo, & reuersi sunt ad eum,
εἶδον οἱ φυγόντες παρ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν, 71
& persecuti sunt eum eo vsque ad Cadesvique ad castra eorum
καὶ ἐδίωξαν μετ' αὐτοῦ ἕως κάδης ἕως τῶν παρεμβολῶν αὐτῶν,
& castra posuerunt ibi. Et ceciderunt de alienigenis so
καὶ ἐπαρενέβαλον ἐκεῖ. Ἐ ἔπεσον ἐν τῇ ἀλλοφύλων ἐν τῇ 72
die illa ad viros tres millia: & reuersus est Iona-
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας τρισχιλίους· καὶ ὑπέστρεψε ἰωνά-
thas in Hierusalem.
θας εἰς ἱερουσαλήμ.

CAP. XII. 1Β.

Et vidit Ionathas quòd tempus eum iuuat, & elo- 1
Καὶ εἶδε ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συμφέρει, καὶ ἐπέ-
git viros, & misit ad Romam ad statuendũ & renouã-
λεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώ-
dum eorum cum amicitiam: Et ad Spartanos &
σασθαι τὴν φιλίαν μετ' αὐτῶν· καὶ πρὸς ἀσπαρτίτους καὶ 2
loca alia misit epistolas secundũ hæc. Et abie-
εἰς τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ ταῦτα· καὶ ἐπο-

runt in Romam, & ingressi sunt in senatum, & ρῦθησαν εἰς ῥώμην, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ
dixerunt Ionathas sacerdotũ princeps, & gens Iudæorum mi- εἶπαν· ἰωνάθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων ἀπέ-
sit nos vt renouaremus amicitiam cũ, & fœdera ստειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτῶν καὶ τὴν συμ-
tatem secundum priua. Et dederunt epistolas eis μαχίαν κ τὰ πρότερα· καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς 4
ad eos per locum, vt deducerent eos in pace ad terram Iuda cum pace. Et hoc exemplum epistolarum quas scripsit Ionathas Spartiatis. IONATHAS
sacerdos & senatus gentis, & sacerdotes, & reliqui populus Iudæorum Spartiatis fratribus gaudium. Iam pridem missæ fuerunt epistolæ ad Oniam summũ sacerdotem à Dario regnante apud vos quoniã ipse erat noster, vt exemplum subiunctum est. Et sollicitè ὡν ἐχρηΦισεν ἰωνάθαν τοῖς σπαρτιάταις· Ἰωνάθαν 6
ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερουσία τε ἔθνους, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν ἰουδαίων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἤτι ΠΡΟΣΤΑΤΩΝ ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν 7
ἀρχιερέα ὑπὸ δαρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅπως ἐλθόντες ἡμῶν σωτῆρες ἐπιτύχωσι, καὶ ἴδωμεν τοὺς ἄνδρας ὑμῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν· ἀπεστάλησαν ἡμῖν ἐπιστολαὶ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης ἐν αἷς ἐπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ σῦ συμμάχους καὶ φίλους ἡμῶν εἶναι. καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀνεχόμεθα τοῦτων ὑπομνήσεως διὰ τὸ ἔχειν ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις τὰ ἄρθρα τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν, 9
Tentauimus mittere ergo vos fraternitatem & amicitiam renouare, ne alieni efficiamur à vobis, multa enim tempora transierunt ex quo missus est ad nos. Nos igitur in omni tempore assidue, tam in festis & in reliquis opportunis diebus recordamur vestri, in hostiis quæ offerimus sacrificia, & in orationibus nostris, sicut decens est & conueniens recordari fratrum. Lætamur autem de gloria vestra. Nos verò circumdederunt multæ tribulationes & bella multa, & oppugnauerunt nos reges qui in circuitu nostro. Non voluimus ergo molestos esse vobis & reliquis socijs & amicis nostris in bello hoc. Habemus enim ex cælo auxilium adiuuans nos, & liberatus est de inimicis nostris, & humiliatus est inimicus noster. Elegimus igitur Numenium Antiochi, & Antipatrum Iasonis filium & miserunt ad Romanos ad renouandum cum eis amicitiam & societatem priorem. Mandauimusque eis vt irent ad vos venire & salutare vos, & reddere vobis nostras epistolas de translatione & fœdere nostro. Et quod bene facietis respondentes nobis ad hæc. Et hæc exemplum epistolarum quas miserunt Onias rex Spartiatarum Oniæ sacerdoti magno gaudere. Inuentus est in scriptura de Spartis & Iudæis, quòd sint fratres, & quòd sint de genere Abraam. Et nunc ex quo cognouimus hæc, bene facietis scribentes nobis de pace vestra. Et nos autem rescribimus vobis: iumenta vestra, & substantia vestra nobis sunt, & nostra vobis sunt. Præcepimus igitur vt nuntij nostri hæc vobis renuntient ex nostra parte. Et fecerunt Ionathas quod rescripserunt vobis tunica hæc. Et misit Ionathas ad Demetrium Regem vt renouaret cum eo regnum, & vt dicat ei vt det nobis exercitum ad pugnandum contra eos. Et ad Herusalem, & occurrit ei in Amathine vsque Hierusalem, & occurrerunt ei in Amathine vsque ad terminum regionem, quia dederat eis spatium ad transmeandum in regionem suam. Et misit speculatores in castra eius. Et reuersi sunt ad eum, & nunciauerunt ei, quòd sic ordinauerint rem in eos nostri. Vt autem accederet ad eos, misit ad eum ad noctem, vt ingrederetur in castra eius. Et ingressus est in castra eius cum gloria multa, & exierunt contra eum omnes qui erant in castris, & percusserunt eos in castris, & occiderunt plures ex eis. Et ascendit Ionathas cum eo, non cognouerunt vsque ad meridiem: videbant enim lumenaria ardentia. Et persecutus est Ionathas post eos, & non comprehendit eos transierunt enim Eleutherum fluuium. Et declinauit Ionathas ad Arabes vocatos Zabadæos, & percussit eos, & accepit spolia eorum: Et mouens castra venit in Damascum, & perambulauit omnem regionem. Et Simon exiit & venit vsque ad Ascalonem & proximas munitiones: & declinauit in Ioppen, & occupauit eam. Audiuit enim quòd voluerint munitionem tradere his qui sunt à parte Demetrij & posuit illic custodiam vt custodirent eam. Et reuertitur Ioannes & congregauit seniores populi & cogitauit cum eis ædificare munimenta in Iudæa. Et exaltare muros Hierusalem, & exaltare altitudinem montis templi & circuitum, ad separandum eam à ciuitate, vt esset ipsa singularis, vt non possint emere neque vendere. Et congregati sunt vt ædificarent ciuitatem: & appropinquauit murus torrenti qui est ad orientalem partem, & reparauit Caphenatha. Et Simon ædificauit Adida in Sephela, & munijt portas & seras. Et ecce Tryphon regnauit in Asia, & extendere manum contra

ὑπὲρ ὧν ἐποιήσατε ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν. ἡμεῖς δὲ ὑμῖν τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ἡ ὑπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἔστω, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἔσται. ἐνετειλάμεθα οὖν οὕτως ἀπαγγεῖλαι ὑμῖν περὶ τούτων. καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι ἐπεστάλησαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸν πολεμῆσαι αὐτόν. καὶ ἀπῆλθεν ἐξ Ἱερουσαλὴμ καὶ συνήντησεν αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἐμαθὶ τῇ πρώτῃ, ὅτι οὐκ ἔμεινεν αὐτοῖς εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. καὶ ἐξαπέστειλεν κατασκόπους εἰς τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὅτι οὕτως τέτακται ἐπ' αὐτοὺς τὰ πράγματα. καὶ ἐπῆλθεν ἰωνάθαν τῇ νυκτὶ ἐπ' αὐτοὺς τὰ παρεμβολὴν αὐτῶν καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς τὰ παρεμβολὴν καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς καὶ ἔφυγον. καὶ ἐπῆλθεν ἰωνάθαν ἐπὶ τὰ παρεμβολὴν αὐτῶν καὶ ἐπάτα

nam in Antiochum regem. Et timuit ne forte non
ἐφ ὃν ἐπιποχρ τὸν βασιλέα. καὶ βουλεύσηται μήποτε ὑπὲρ 40
fineret eum Ionathas, & ne forte pugnaret adversus eum, &
ἐπάρῃ αὐτὸν ἰωνάθαν, καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ
quæreret viam ut comprehendum eum ut perderet & exurgens
ἐζήτει τρόπον τοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν τὸ ἀπολέσαι· καὶ ἀπέρχε-
ne mi in Bethsan. Et exiuit Ionathas in occur-
ται ἐν βαθσάν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν εἰς ἀπάντη- 41
sum eius cum quadraginta millibus virorum electis
σιν αὐτοῦ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμένοις
in prælium, & venit in Bethsan. Et vidit Tryphon
εἰς πόλεμον, καὶ ἦλθεν εἰς βαθσάν. καὶ εἶδε τρύφων 42
quòd adest cum exercitu multo, & cœpit manus cùm
ὅτι παρῆσι μετ' δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐπῆρε χεῖρας ὅπ'
eum tumor. Et fecerat cum gloriosè, & cœpit
αὐτὸν ὄλεθρον. καὶ ἐπεδέξατο αὐτὸν ἐνδόξως, καὶ συνί- 43
dare eum omnibus amicis suis, & dedit ei mu-
σησεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δῶ-
nera, & præcepit amicis suis obedire ei sicut ipsi.
ματα, καὶ ἐνετείλατο τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτῷ ὡς ἑαυτῷ.
Et dixit Ionathæ. Ut quid vexasti universum populum
καὶ εἶπεν τῷ ἰωνάθαν, ἱνατί ἐκοπίασας πάντα τὸν λαὸν τοῦ- 44
hoc cum bello non sit orbis? Et nunc remitte eos
τον πολέμου μὴ ὑπάρχοντος ἡμῖν. καὶ νῦν διάπεμψαι αὐτοὺς 45
in domos suas. Elige autem tibi viros paucos
εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐκλέξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους
qui eruas tecum, & veni autem in Ptolemaidem,
οἵτινες ἔσονταί μοῦ σύν, καὶ δώσω μετ' ἐμοῦ εἰς πτολεμαΐδα,
& tradam tibi eam & reliquas munitiones &
καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ πᾶς
exercitus reliquos & universos præpositos negotiorum &
δυνάμεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τοῦ χρείαν· καὶ 46
conversus abibo hunc autem rem gratia adfem. Et
ἐπιστρέψας ἀπελεύσομαι, τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. καὶ
et dedens ei sicut dixit, & misit
ἀπέστειλεν αὐτῷ ὡς εἶπεν, καὶ ἐξαπέστειλε
exercitus & abierunt in terram Iuda. Reliquit autē
τὰς δυνάμις, καὶ ἀπῆλθον εἰς γῆν ἰούδα. κατέλιπε δὲ 47
secum viros tres mille, quorum duo mille dimisit in
μεθ' ἑαυτῷ ἄνδρας τρισχιλίους, ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν εἰς τὴν
Galilæa, mille autem venerant cum eo. Ut autem ingressus
γαλιλαίαν. χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ. ὡς δὲ εἰσῆλθεν 48
Ionathas in Ptolemaidem, clauserunt Ptolemenses
ἰωνάθαν εἰς πτολεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ πτολεμαεῖς τὰς
portas, & comprehenderunt eum, & omnes ingressos
πύλας, καὶ συνέλαβον αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς εἰσελθόντας
cum eo interfecerunt in gladio. Et misit Try-
μετ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέστειλε τρύ- 49
phon exercitum & equitatum in terram Galilææ & campum
φων δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς γῆν γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον
magnam, ut perderent omnes qui (pare)Ionathæ. Et
τὸ μέγα, τοῦ διαλύσαι πάντας τοὺς σὺν ἰωνάθᾳ. καὶ 50
cognoverunt quòd comprehensus esset, & perut, & qui cum eo,
ἐπέγνωσαν ὅτι συνέλημπται καὶ διαπολλῦται καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ,
& horarti sunt scipsos. & iterum conversi pa-
καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐπορεύοντο συνεστραμμένοι ἕτοι-
cati ad prælium. Et viderunt qui insequebatur quod de anima
μοι εἰς πόλεμον. καὶ εἶδον οἱ διώκοντες ὅτι ὑπὲρ ψυχῆς 51
eis est. Et reversi sunt, & venerunt omnes in terram lu-
αὐτοῖς ἐστι. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἦλθον πάντες εἰς γῆν ἰού- 52
da, & luxerunt Ionathan & eos qui cum eo, & ti-
δα, καὶ ἐπένθησαν τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφο-
muerunt valde. & luxerunt omnes Israel luctum ma-
βήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπένθησαν πᾶσαι ἰσραὴλ πένθος μέ-
gnum. Et quæsierunt omnes gentes qui in circuitu eorum eon-
γα. καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν συ- 53
terere eos: deserunt enim: Non habent princeps, & adjuvan-
ξίψαι αὐτούς. εἶπαν γὰρ οὐκ ἔχουσιν ἄρχοντα καὶ βοηθοῦν- 54
tem. nunc igitur oppugnabimus eos, & delebimus de ho-
τα. νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτούς, καὶ ἐξαρωμεν ἐξ ἀν-
minibus memoriam eorum.
θρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

CAP. XIII. ιγ'.

Et audivit Simon quòd congregasset Tryphon exercitum mul-
Καὶ ἤκουσε σίμων ὅτι συνήγαγε τρύφων δύναμιν πολ- 1
tum, ut veniret in terram Iuda, & attereret eam. Et
λὴν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ ἐκθρύψαι αὐτήν. καὶ 2
vidit populum quòd est tremens & formidans, & ascendit in
εἶδεν τὸν λαὸν ὅτι ἔστιν ἔντρομος καὶ ἔκφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς
Hierusalem, & congregavit populum: Et adhortatus est eos,
ἱερουσαλήμ, καὶ ἤθροισε τὸν λαόν· καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς 3
& dixit eis: Vos scitis quanta ego & fratres mei, &
ἔλεγεν αὐτοῖς, αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ
domus patris mei fecimus pro legibus &
οἶκος τοῦ πατρός μου ἐπεποιήκαμεν, ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ τῆς
sanctis, & prælia & angustias quæ vidimus.
ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στενοχωρίας αἷς εἴδομεν.
Hujus gratia perierunt fratres mei omnes propter
τούτου χάριν ἀπόλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ 4
Israel, & relictus sum ego solus. Et nunc non mihi
ἰσραὴλ καὶ κατελείφθην ἐγὼ μόνος. καὶ νῦν μὴ μοι
sit parcere meæ animæ in omni tempore tribu-
γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καιρῷ θλί-
lationis, non enim sum melior fratribus meis. Verum vin-
ψεως, οὐ γὰρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. πλὴν ἐκ- 5
dicabo pro gentem meam, & pro sanctis, & pro
δικήσω ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μου καὶ ὑπὲρ τῶν ἁγίων καὶ ὑπὲρ τῶν
uxoribus, & filiis vestris, quia congregatæ sunt omnes
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅτι συνήθροισαν πάντα τὰ
gentes conterere nos inimicitia gratia. Et accensus est
ἔθνη ἐκ βίᾳ ἐξᾶραι ἡμᾶς ἕνεκεν χάριν. καὶ ἀνεζωπύρησε 7
spiritus populi simul ut audiunt sermones hos, &
τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἅμα τὸ ἀκοῦσαι τοὺς λόγους τούτους, καὶ
responderunt voce magna, dicentes: Te es nostre duc
ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· σὺ εἶ ἡμῶν ἡγού- 8
pro Iuda & Ionatha fratribus tuis. Pugna
μενος ἀντὶ ἰούδου καὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ σου. πολέμη-
prælium nostrum, & omnia quæcunque dixeris nobis face-
σον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐὰν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσο-
mus. Et congregatus omnes viros bellatores.
μεν. Et congregatus est omnes viros bellatores. 10
μεν. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς,
& accelerasti consummare muros Hierusalem, & mu-
καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη ἱερουσαλήμ, καὶ ἀχύ-
nire eam circumcirca. Et misit Ionathan (filium)
ρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν τὸν τοῦ 11
Absalomi & cum eo exercitum sufficientem in Joppem: &
ἀβεσσαλώμου καὶ μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς ἰόππαν· καὶ
exeit eos qui erant in ea, & mansit ibi in ea. Et
ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ. καὶ 12
profectus est Tryphon de Ptolemaide cum exercitu multo
ἀπῆρε τρύφων ἀπὸ πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς
ut veniret in terram Iuda, & Ionathas cum eo in custodia.
εἰσελθεῖν εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἰωνάθαν μετ' αὐτοῦ ἐν φυλακῇ.
Simon autem castrametatus est in Adida contra faciem
σίμων δὲ παρεβάλλεν ἐν ἀδίδοις κατὰ πρόσωπον τοῦ 13
campi. Et cognovit Tryphon quòd surrexit Simon pro Iona-
πεδίου. καὶ ἐπέγνω τρύφων ὅτι ἀνέστη σίμων ἀντὶ ἰωνά- 14
tha fratre suo, & quòd committere cum eo futurus esset præ-
θου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πό-
lemum, & misit ad eum legatos dicens pro
λεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀρίσσεις, λέγων ὑπὲρ 15
argento quod debebat Ionathæ fratre tuus in ratione
τοῦ ἀργυρίου ὃ ὤφειλεν ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασι-
regni propter quæ habuit negotia, detinuimus eum. Et nunc mit-
λικον προσταγὰς ἃς εἶχε χρείας συνεχόμεθα αὐτόν. καὶ νῦν δόπο- 16
te argenti talenta centum, & duos ex filiis eius obsi-
σιλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁμη-
des, ut cum dimissus recedat à nobis, & dimittemus
ρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς δόσταση ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν
eum. Et cognovit Simon quòd dolo loquantur ad eum, &
αὐτόν. καὶ ἔγνω σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτόν, καὶ 17
misit argentum, & filios eius, ne
πέμπει τὸ ἀργύριον, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, μήποτε
inimicitiam semeret magnam ad populum dicentem Quòd non
ἔχθραν σπείρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν λέγοντας, ὅτι οὐκ 18
misit argentum, & filios, & per-
ἀπέστειλε τὸ ἀργύριον, καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ ἀπο-
iit. Et misit pueros & centum talenta:
θανεῖται. καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, 19
& mentitus est, & non dimisit Ionathan. Et post hæc
καὶ ἐψεύσατο, καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν ἰωνάθαν. καὶ μετὰ ταῦτα 20
venit Tryphon ut ascenderet in regionem, & conteret eam
ἦλθε τρύφων τοῦ ἐμβαπτίσαι εἰς τὴν χώραν, καὶ συντρῖψαι
eam: & circumdedit viam quæ in Adora. Et Simon &
αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς ἄδωρα. καὶ σίμων καὶ
castra tuas contrà veniebant ei in omnem locũ quo-
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ συνπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον οὗ
cunque ibat. Atqui in arce, mittebant ad Try-
ἐὰν ἐπορεύετο. οἱ δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ ἀπέστελλον πρὸς τρύ- 21

Phonem legatos, & qui vtgerent cum vt veniret
φωνα φρισθυτας, καὶ καταπαυσοντας αὐτὸν τὸ ἐλθεῖν
ad se per desertum, & mitteret eis alimonias.
φοβ᾽ αὐτοὺς ἐξ τῆς ἐρήμου, καὶ βοσκηθῆναι αὐτοὺς τροφάς.
Et parauit Tryphon omnem equitatum suum vt veniret: &
καὶ ἦν πολὺ σφόδρα· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ 22
in nocte illa fuit nix multa valde, & non venit propter
τὸ τὴν νύκτα ἐκείνην χιόνα πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθε ἐξ
niuem & abiit & venit in Galaaditim. Vt autē
τὴν χώραν· Ὡς δὲ ἐπλησίασεν εἰς τὴν Βασκαμά, 23
appropinquauit Balcama, occidit Ionathan, & sepultus est ibi.
ἔθηκε τὴν βασκαμά, ἀπέκτεινε τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.
Et reuelt Tryphon, & abiit in terram suam.
καὶ ἐπέστρεψε τρύφων καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. 24
Et misit Simon, & accepit ossa Ionathæ fra-
καὶ ἀπέστειλε σίμων, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελ- 25
tris sui, & sepelierunt eum in Modin ciuitate patrum
φοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν μωδεὶν πόλει τῶν πατέρων
eius. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno, &
αὐτοῦ. καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν, καὶ 26
luxerunt eum dies multos. Et ædificauit Simon
ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. καὶ ᾠκοδόμησε σίμων 27
super sepulchrum patris sui & fratrum suorum, &
ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ
exaltauit illud visu lapide polito à posteriorum & an-
ὕψωσεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ ξυστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἔμ-
terioribus. Et fecit super eo sepem pyramidas, enam con-
προσθεν. καὶ ἔκτισεν ἐπ᾽ αὐτὰ ἐπὶ πυραμίδας, μίαν κα- 28
tra vnam patri & matri & quatuor
τέναντι τῆς μιᾶς τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρσιν
fratribus. Et hæc fecit machinamenta circumposuit co-
ἀδελφοῖς. καὶ ταύταις ἐποίησε μηχανήματα περιθεῖς σύ- 29
lumnas magnas, & fecit super columnas arma in
λους μεγάλους, καὶ ἐποίησεν ὅπλα τοῖς σύλοις παντοίαις εἰς
nomen æternum. & apud arma naugia sculp-
ὄνομα αἰώνιον καὶ ὡς δὲ παῖς παντοίους πλοῖα θέλησε-
ta, vt viderentur ab omnibus nauigantibus
πλυμῦρα εἰς τὸ θάλασσαν τοῦ πάντων τῶν πλοούντων τὸν
per mare. Hoc sepulchrum quod fecit in Modin vsque ad
θάλασσαν. οὗτος ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν ἐν μωδεὶν ἕως τῆς 30
diem hunc. At Tryphon ibat fraude cum Anto-
ἡμέρας ταύτης. ὁ δὲ τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ ἀντι- 31
cho rege adolescentulo, & occidit eum. Et
χου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν· καὶ 32
regnauit pro eo, & circumposuit sibi diadema. Affu-
ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ περιέθετο τὸ διάδημα ἐπ᾽ αὐτοῦ,
& fecit plagam magnam in terra. Et ædifi-
καὶ ἐποίησε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ᾠκοδό- 33
cauit Simon munitiones Iudææ, & munit
μησε σίμων τὰ ὀχυρώματα τῆς ἰουδαίας, καὶ περιέτειχισε
turribus ciuitates & muris magnis & turribus & por-
πύργοις ὑψηλοῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις καὶ πύργοις καὶ πύ-
tis & seris & posuit alimenta in munitionibus.
λαις καὶ μοχλοῖς, καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν.
Et elegit Simon viros, & misit ad Deme-
καὶ ἐπέλεξε σίμων ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλε πρὸς δημή- 34
trium regem, vt faceret remissionem regioni quoniam omnes
τριον τὸν βασιλέα ἵνα ποιήσῃ ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι
actus Tryphonis erant rapinæ. Misit ergo
αἱ πράξεις τρύφωνος ἦσαν ἁρπαγαί. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ 35
Demetrius rex verba hæc: & respondit
δημήτριος ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς λόγους τούτους καὶ ἀπεκρίθη
ei, & scripsit ei epistolam talem. Rex
αὐτῷ, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιαύτην. Βασιλεὺς 36
Demetrius Simoni principi sacerdotii & amico regum, & sene-
δημήτριος σίμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ βασιλέων καὶ πρεσβυ-
tibus, & genti Iudæorum gaudere,
τέροις καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν.
Coronam au-
τὸν στέφανον τὸν χρυ- 37
reum & basilem quæ misistis accepimus: & parati
σοῦν καὶ τὸν βασίλεα ἃ ἀπεστείλατε κατομισθῆ· καὶ ἑτοιμοί
sumus facere vobiscum pacem magnam, & scribere eis qui super
ἐσμὲν ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην, καὶ γράψαι τοῖς ἐπὶ
negotia vt remittant eobis remissiones. Et quæ statuimus
τῷ χρειῶν ἄφεσιν ὑμῖν ἀφίεμεν. καὶ ὅσα ἐστήκαμεν 38
ergo vos constant, & munitiones quas ædificastis
ἐφ᾽ ὑμᾶς ἔστηκε, καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδομήκατε
sint vobis. Remittimus autem ignorantias & pec-
ὑπαρχέτω ὑμῖν. ἀφίεμεν δὲ ἀγνοήματα καὶ τὰ ἁμάρ- 39
cata vsque hodiernum diem, & coronam quam debe-
τήματα ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ τὸ στέφανον ὃν ὀφεί-
batis, & si quid aliud tributarium erat in Hierusalem, nō amplius fe-
λετε, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο ἐν ἱερουσαλήμ, μηκέτι τελω-
batarium. Et si qui ergo ex vobis conscribi inter eos qui cura-
νείσθω. καὶ εἴ τινες δύνανται ὑμῶν γραφῆναι εἰς τὰς ἐμὰς 40
nos, conscribantur, & sit inter nos pax.
ἡμᾶς ἐγγραφέσθωσαν, καὶ γενέσθω εἰρήνη ἡμῖν ἐφ᾽ ἡμῖν.
Anno septuagesimo & centesimo ablatus est iugum gentium
Ἐν ἔτει ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἠρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν 41
ab Israel. Et cœpit populus Israel scribere in
ἀπὸ Ἰσραήλ. καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς Ἰσραὴλ γράφειν ἐν 42
conscriptionibus & commentationibus anno primo sub Simone
συγγραφαῖς καὶ συναλλάγμασιν ἐπὶ ἔτους πρώτου ἐπὶ σίμωνος
principe sacerdotum magno, & duce, & principe Iudæorum. In
ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγουμένου ἰουδαίων. ἐν 43
diebus illis castra metata est ad Gazam, & circunde-
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρεβάλοσαν ἐπὶ γάζαν, καὶ ἐκύκλω-
derunt eam castris, & fecit machinam, & appli-
σεν αὐτὴν παρεμβολαῖς, καὶ ἐπάταξε μηχανὴν ἐπὶ πόλιν, καὶ προσήγα-
cuit ad ciuitatem, & percussit turrem vnam, & comprehendit: Et
γεν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐπάταξε πύργον ἕνα, καὶ κατελάβετο. καὶ 44
eruperunt qui in machina ex erbem, & tactus est mo-
ἐξέχυθησαν οἱ ἐν τῇ ἐπαγωγῇ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐγένετο κίνη-
tus magnus in ciuitate. Et descenderunt qui in ciuitate cum
μα μέγα ἐν τῇ πόλει. καὶ κατέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει σὺν 45
eunibus & filiis super murum scissis
τοῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις ἐπὶ τὸ τεῖχος διῤῥηγότες τὰ
vestibus suis & clamauerunt voce magna postulantes Simo-
ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ αἰτούμενοι τὸν σίμω-
nem dextram eis dare, & dixerunt: Non nobis exacte secundum
να δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι, καὶ εἶπαν· μὴ κατὰ 46
malitias nostras, sed secundū misericordiā tuā. Et flectus est
τὰς πονηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου καὶ συνελύθη αὐτοῖς
Simon, & non debellauit eos: & exercit eos de
σίμων, καὶ οὐκ ἐπολέμησεν αὐτούς· καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
ciuitate, & emundauit ædes in quibus fuerit simulachra &
πόλεως, καὶ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς ἦν τὰ εἴδωλα, &
sic introiit in eam, laudans & benedicens. Et exe-
οὕτως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν. καὶ ἐξέβα- 47
cuit ex ea omnem immunditiam, & collocauit illic vi-
λεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ ἄν-
ros qui legem seruant: & munire eam, &
δρας οἳ τινες τὸν νόμον ποιοῦσι· καὶ προσαχύρωσεν αὐτὴ καὶ
ædificare sibi in ipsa habitationem. Qui autē muros eius
ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας 48
in Hierusalem, prohibebantur egredi & ingredi in
ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς
regionem, & emere & vendere: & clamauerunt valde.
τὴν χώραν, καὶ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν, καὶ ἐπείνασαν σφόδρα,
& perierunt ex illis multi fame. Et clamauerunt ad
καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῷ λιμῷ· καὶ ἐβόησαν πρὸς 50
Simonem deinde accipere, & dedit eis, & eiecit eos
σίμωνα δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς
illinc, & mundauit ædes à contaminationibus.
ἐκεῖθεν, καὶ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἀπὸ τῶν μιασμάτων.
Et fecerunt in ea sceleri & vicissim secundi
καὶ ἐποίησαν ἐν αὐτῇ τῇ τεσσαρακοστῇ καὶ ἑκατοστῇ ἔτει 51
mensis anno vno & septuagesimo & centesimo cum laude &
μηνὸς ἔτους ἑνὸς καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετ᾽ αἰνέσεως καὶ
cantu, & in cymbalis, & in nablis, & in ci-
βαΐων καὶ ἐν κιννύροις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν
thara, & in canticis: quia contritus est inimicus magnus ex Israel.
ὕμνοις καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχθρὸς μέγας ἐξ Ἰσραήλ.
Et constituit singulis annis vt agerent
καὶ ἔστησε κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἄγειν τὰς ἡμέρας ταύτας μετ᾽ 52
lætitia. Et munijt montem templi quod prope
εὐφροσύνης. καὶ ὠχύρωσεν τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ ἐγγὺς 53
arcem, & habitabat ibi ipse & qui cum eo: Et vidit
τῆς ἄκρας, καὶ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶδεν 54
Simon Ioannem filium suum, quod esset vir, & posuit eum
σίμων ἰωάνην τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἦν, καὶ ἔθετο αὐτὸν
ducem virtutum vniuersarum, & habitabat in Gazara.
ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν, καὶ ᾤκει ἐν γαζάροις.

CAP. XIIII. Ia'.

Et in anno secundo & septuagesimo & centesimo congre-
Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ συνή- 1
gauit Demetrius rex exercitum suum, & abi-
γαγε δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἐπο-
it in Mediam ad contrahendum auxilium sibi, vt
ρεύθη εἰς μηδίαν ἵνα λάβῃ ἑαυτῷ βοήθειαν αὐτῷ, ὅπως
πολεμή-

expugnaret Tryphanem. Et audiuit Arsaces quòd
πολεμήσῃ τὸν τρύφωνα. καὶ ἤκουσεν ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς 2
perijt & Medias quod venit Demetrius in suam
τῆς περσίδος καὶ μηδίας ὅτι ἦλθε δημήτριος εἰς τὰ ὅρια
sedem & misit vnum principum suorum vt cõprehenderet
αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἵνα τὸν ἄρχοντα αὐτῷ συλλαβὼν
eum viuum. Et abiit & peruenit castra
αὐτὸν ζῶντα. Καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν 3
Demetrij, & comprehendit eum, & duxit eum ad Ar-
δημητρίου, καὶ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς ἀρ-
sacem & posuit eum in custodia. Et fuit terra con-
σάκην, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν φυλακῇ. Καὶ ἐν σύγκρισιν ἡμερῶν τινῶν 4
nibus duobus Simonis, & quæsiit bona gentis
σας τὰς ἡμέρας σίμωνος, καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ ἔθνει
suæ, & placuit illis potestas eius & gloria eius om-
αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσαις
nibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit
ταις τὰς ἡμέρας. καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλαβε τὴν 5
Ioppen in portum, & fecit introitum insulæ ma-
ἰόππην εἰς λιμένα, καὶ ἐποίησεν εἴσοδον τοῖς νήσοις τῆς θα-
ris. Et dilatauit fines gentis suæ & ob-
λάσσης. καὶ ἐπλάτυνε τὰ ὅρια τοῦ ἔθνους αὐτοῦ καὶ ἐκράτη- 6
tinuit regionem. Et congregauit exercitum multum,
σε τῆς χώρας. καὶ συνήγαγεν ἀχμαλωσίαν πολλὴν, καὶ 7
dominatus est Gazara & Bethlura & arcu & abstu-
ἐκυρίευσε γαζάρων καὶ βαθσούρων καὶ τῆς ἄκρας· καὶ ἐξῆ-
lit immunditias ea ex, & non erat resistens
ρε τὰς ἀκαθαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμενος
ei. Et erant colentes terram suam cum pa-
αὐτῷ. καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐτῶν μετ' εἰ- 8
ce, & terra sua dabat fructus suos & ligna
ρήνης, καὶ ἡ γῆ δὲ ἐδίδου τὰ ἐβνήματα αὐτῶν καὶ τὰ ξύλα
camporum fructum suum. Seniores in pla-
τῆς πεδίνων τῶν καρπῶν αὐτῶν. πρεσβύτεροι δὲ ἐν ταῖς πλα- 9
tis sedebant omnes de bonis consultabãt in commun. &
τείαις ἐκάθηντο πάντες περὶ ἀγαθῶν ἐποιοῦντο συμβούλιον, καὶ
laureas adueniat gloriæ & fulcs bellis.
οἱ νεανίσκοι ἐνέδυσαν δόξαν καὶ στολὰς πολέμου. ταῖς 10
Ciuitatibus tribuebat alimoniæ, & constituit eas in va-
πόλεσιν ἐχορήγησε βρώματα, καὶ ἔπεξεν αὐτὰς ἐν σκεύε-
sis munitionũ, vtique nominatum est nomen gloriæ mu
σιν ὀχυρώσεως ἕως ὅπου ἀνομάσθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ
vsque ad extremum terræ. Fecit pacem super terram, &
ἕως ἄκρου τῆς γῆς· ἐποίησε τὴν εἰρήνην ὅλη τῆς γῆς, καὶ 11
lætatus est Israel lætitia magna. Et sedit
ἐφρύξαν ἰσραὴλ εὐφροσύνην μεγάλην. καὶ ἐκάθισεν 12
vnusquisque sub vite sua & sicu sua, & non
ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ, καὶ οὐκ
erat exterrens eos. Et defecit impugnare eos super
ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. καὶ ἐξέλιπε πολεμεῖν αὐτοὺς ὅλη 13
terram, & reges contriti sunt in diebus il-
τῆς γῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
lis. Et confirmauit omnes humiles populi sui:
νης. καὶ ἐστήρισε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. τὸν 14
legem exquisiuit, & abstulit omnem iniquum & malum.
νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξέρησε πάντα ἄνομον καὶ πονηρόν. τὰ 15
Sancta glorificauit, & multiplicauit vasa sanctorum. Et audie-
ἅγια ἐδόξασε, καὶ ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων. καὶ ἤκου- 16
runt in Romam quòd defunctus esset Ionathas. & vsque in Spartam, &
σαν ἐν ῥώμῃ, ὅτι ἀπέθανε ἰωνάθαν καὶ ἕως ἐν σπάρτῃ, καὶ
tristati sunt valde. Vt autẽ audierunt quòd Simon fra-
ἐλυπήθησαν σφόδρα. ὡς δὲ ἤκουσαν ὅτι σίμων ὁ ἀδελ- 17
ter eius factus est pro illis summus sacerdos, & obtinet regio-
φὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀντ' αὐτῶν ἀρχιερεὺς, καὶ ὑπερέχει τῆς χώ-
nem, & ciuitates quæ in ea; Scripserunt ad eum,
ρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ, ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν 18
tabulis æreis vt renouarent ergo cum amicitiam &
δέλτοις χαλκαῖς τὸ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ
societatem quam constituerunt cum Iuda & Ionatha
τὴν συμμαχίαν ἣν ἐποίησαν πρὸς ἰούδαν καὶ ἰωνάθαν τοὺς
fratribus eius. Et lecta sunt coram ecclesia
ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐν ὄψει τῆς ἐκκλησίας 19
in Hierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas
ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς βίβλου ἣν 20
miserunt Spartiatæ: SPARTIATARVM principes & et
ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιπάται. Σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πό-
tentes, Simoni sacerdoti magno, & senioribus, & sacer-
λις, σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ Καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱε-
dotibus, & reliquo populo Iudæorum fratribus gaudere.
ρεῦσι καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῷ ἰουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν.

Legati missi ad populum nostrum
οἱ πρεσβεύσαντες πρὸς τὸν δῆμον ἡμῶν 21
nuntiauerunt nobis de gloria vestra & honore, & gau-
ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς, καὶ εὐφρά-
sisumus in introitu eorum. Et relata, sunt quæ ab
νθημεν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν. καὶ ἀναγεγραμμένα τὰ ὑπ' 22
ipsis dicta sunt in conciliis populi sic: Numenius An-
αὐτῶν εὑρέθησαν ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως· νουμήνιος ἀν-
tiochi & Antipater Iasonis legati Iudæorum vene-
τιόχου καὶ ἀντίπατρος ἰάσονος πρεσβευταὶ ἰουδαίων ἦλθο-
runt ad nos ad renouandum ergo nos amicitiam. Et
σαν πρὸς ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι μεθ' ἡμῶν φιλίαν. καὶ 23
placuit populo excipere viros gloriosè, & repo-
ἤρεσεν τῷ δήμῳ ἐνδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως καὶ θεῖ δό-
nerentur exemplum fermanum illorum in præsentibus
ναι τὸ ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ὑποδειγμάτοις
populo liberi, vt memoriam haberet populus
τοῦ δήμου βιβλίοις, τοῦ μνημόσυνον ἔχειν τὸν δῆμον τῶν
Spartiatarum. At exemplum horum scripserunt Simoni
λακεδαιμονίων. τὸ δὲ ἀντίγραφον τούτων ἔγραψαν σίμωνι τῷ
principi sacerdotũ. Post hæc misit Simon Numenium in
ἀρχιερεῖ. μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε σίμων νουμήνιον εἰς 24
Romam, habentem cirpeum aureum magnum pondo mnarũ mil-
ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην ὁλκῆς μνᾶν χι-
lium, ad statuendam cum eo societatem. Vt autẽ
λίων, εἰς τὸ στῆσαι μετ' αὐτοῦ τὴν συμμαχίαν. ὡς δὲ 25
audiuit populus sermones istos, dixerunt: Quam gratiam red-
ἤκουσεν ὁ δῆμος τοὺς λόγους τούτων εἶπαν· τίνα χάριν δώσο-
demus Simoni & filiis eius? Firmauit enim ipse
μεν σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ; ἱστήσει γὰρ αὐτὸς 26
& fratres eius & domus patris eius, & ex-
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπο-
pugnauerunt inimicos Israel ab eis, & firmarunt ei
λέμησαν τοὺς ἐχθροὺς ἰσραὴλ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔστησαν αὐτῷ
libertatem, & descripserunt in tabulis æreis; & posuerunt
ἐλευθερίαν, καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἔθεντο
in columnis in monte Sion. Et hoc est exemplum scri-
ἐν στήλαις ἐν ὄρει σιών. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γρα- 27
ptæ: DECIMA octaua Elul, anno secundo & septu-
φῆς· δεκάτου καὶ ὀγδόου ἐλούλ, ἔτους δευτέρου καὶ ἑβδομηκοστοῦ
& centesimo, & hic mensis annus, sub Simone principe sacerdotũ in
καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ οὗτος τέσσαρες, ὅλη σίμωνος ἀρχιερέως ἐν
Sarameel in conuentu magno sacerdotũ, & populi & prin-
σαραμεὴλ ἐν συναγωγῇ μεγάλῃ ἱερέων καὶ λαοῦ καὶ ἀρ- 28
cipum gentis, & seniorum regionis manifest
χόντων ἔθνους καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώσθησαν
nobis, quoniam frequenter facta sunt prælia in regione.
ἡμῖν, ὅτι πολλάκις ἐγένοντο πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ.
Simon autem Mattathiæ filius filiorum Iarib, & fra-
σίμων δὲ ὁ ματταθίου υἱὸς τῶν υἱῶν ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελ- 29
tres eius dederunt semetipsos periculo, & restiterunt
φοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν ἑαυτοὺς τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀντέστησαν τοῖς
aduersarijs genti suæ, vt starent sancta ipsorum &
ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν τῷ καὶ
lex: & gloria magna glorificauerunt gentem suam. Et
ὁ νόμος. καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασε τὸ ἔθνος αὐτῶν. καὶ 30
congregauit Ionathas gentem suam, & factus est eis princeps sa-
συνήγαγεν ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχι-
cerdotij, & appositus est ad populum suum. Et vel uerunt
ερεὺς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐβουλήθησαν 31
inimici eorum ascendere in regionem eorum, vt conte-
οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεί-
rent regionem illorum, & emendarent manu in sanctũ eorum.
ψαι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ σὺν ἐστιν χεῖρας ὅλη τὰ ἅγια αὐτῶν.
Tunc surrexit Simon, & pugnauit pro gente sua, &
τότε ἀνέστη σίμων, καὶ ἐπολέμησε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ 32
expendit pecuniã multam ex sua: & armauit
ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, καὶ ὡπλοδότησε τοὺς
viros exercitus gentis suæ, & dedit eis
ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς
stipendia. Et munitis ciuitates Iudææ, & Beth-
μισθόν. καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας καὶ τὴν βαιθ- 33
suram quæ in finibus Iudææ, vbi erant arma
σοῦραν τὴν ὅλη τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας, οὗ ἦν τὰ ὅπλα
hostium prius, & posuit illic præsidium virũ
τῶν πολεμίων τὸ πρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἀνδρῶν
Iudæorum. Et Ioppen munitam quæ in mari, &
ἰουδαίων. Καὶ ἰόππην ὠχύρωσε τὴν ὅλη τῆς θαλάσσης, καὶ 34
Gazara, quæ in finibus Azoti, quæ habebatur
τὴν γάζαρα τὴν ὅλη τῶν ὁρίων ἄζώτου ἐν ᾗ κατῴκουσαν οἱ

hostes prius illic, & collocauit illic Iudæos, & πολέμιοι τὸ φρόνημα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν αἰῶνα. quæcunque apta erant ad horum coercitionem posuit in ὅσα ἐπιτήδεια λύειν τοὺς τοῦτον ἐπανόρθωσιν εἶδεν ὁ ea. Et vidit populus fidem Simonis, & αὐτός. καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ Σίμωνος & τὴν δό- 35
gloriam quam cogitauit facere genti suæ. & posuerunt eum ξαν ἣν διελογίσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν
ducem suum & principē sacerdotij quia ipse fecit om- ἡγούμενον αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα, ὅτι τοῦτον πεποίηκα πάν-
nia hæc, & iustitiam & fidem quam conserua- τα ταῦτα, καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πίστιν ἣν συνετήρη-
uit genti suæ, & quæsiuit omni modo exaltare σε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν
populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εὐοδώθη ἐν ταῖς 36
manibus eius, vt tollerentur gentes de regione ipsorum, χερσὶν αὐτοῦ, τὰ ἔξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν,
& qui fuerunt ciuitate Dauid qui in Hierusalem, qui fecerat καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Δαυὶδ τοὺς ἐν Ἱερουσαλήμ, οἷ ἐποίησαν
sibi arcem de qua egrediebantur, & cōtaminabāt in circuitu ἑαυτοῖς ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐμίαινον κύκλῳ τὸ
sanctorum & sacrebant plagam magnam in cōfinio. Et ἅγιον, καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ. καὶ 37
collocauit in ea viros Iudæos, & munitam eam κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας Ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν
ad tuitionem regionis & ciuitatis, & exaltauit ἐπὶ ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὕψωσε
murum Hierusalem. Et rex Demetrius sta- τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. καὶ ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ἔστη- 38
tuit ei summum sacerdotum secundū numerū & fecit σεν αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς κατὰ τοὺς αὐτοῦ καιροὺς καὶ
eum ex amicis suis, & glorificauit eum gloria magna. αὐτὸν ἐν φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ.
Audiuit enim quòd appellarentur Iudæi à Romanis ἤκουσεν γὰρ ὅτι φίλοι καὶ σύμμαχοι, καὶ ὅτι ἀσπάσαιτο τοὺς ἀδελφοὺς 40
amici & socij, & quod excepissent legatos Si- φίλοι καὶ σύμμαχοι, καὶ ὅτι ἀσπάσαιτο τοὺς ἀδελφοὺς Σί-
monis gloriosè. Et quia consenserunt Iudæi & sacerdotes μωνος ἐνδόξως. καὶ ὅτι συνέβησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ 41
esse eorum Simonem ducem & summū sacerdotē in sæculum, donec εἶναι αὐτῶν Σίμωνα ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα ἕως
exurgat propheta fidelis, & vt sit super eos dux, τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστὸν, καὶ τοῦ εἶναι ἐπ' αὐτοὺς ἡγού-
& vt curam habeat de sanctis constituere per μενον, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ ἐφ' ὅλῳ τῷ ἁγίῳ κατάστασιν δοῦ-
eum super opera eorum & super regionem, & super ναι ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ ἐπὶ τοῦ
arma, & super munitiones. Et vt curam habeat de ὅπλων & ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ ἐφ' 43
sanctis, & vt audiatur ab omnibus, & vt scri- τοῖς ἁγίοις, καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὅπως γρά-
bantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione, φωνται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ,
& vt operiat purpura, & assumat se. Et non inue- καὶ ὅπως περιβάλλῃται πορφύραν καὶ χρυσοφορῇ. καὶ οὐκ ἐξέ- 44
niat ex populo & sacerdotibus irritum facere aliquid horis & conera- στω οὐδενὶ τῶν λαῶν καὶ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαί τι τούτων καὶ ἀντει-
dicere ab eo dicendis & contuocare conuen- πεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ῥηθησομένοις, καὶ θλησυρίδα συστο-
tum in regione hac ipso, & vestiri purpurea, & λὴν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐνδύσασθαι πορφύραν καὶ
fibulari fibula aurea. Qui autem præter hæc face- περονᾶσθαι περόνῃ χρυσῇ. ὃς δ' ἂν ποιήσῃ παρὰ ταῦτα ἢ ἀθε- 45
re imprauauerit aliquid horum, reus erit. Et placuit omni τήσῃ τι τούτων, ἔνοχος ἔσται. καὶ εὐδόκησε πᾶς
populo statuere Simonem facere secundum verba ista. ὁ λαὸς θεῖναι Σίμωνι ποιῆσαι καὶ τοὺς λόγους τούτους.
Et suscepit Simon, & placuit ei facere summum sacerdotē, & esse ei Ἐδέξατο δὲ Σίμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχιερατεύειν καὶ εἶναι 47
ducem & principē gentis Iudæorum, & sacerdotes, & præ- ἡγούμενος καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἱερέων καὶ τοῦ προ-
esse omnibus. Et scripturam istam deserunt poni in στατῆσαι πάντων. καὶ τὸν γραφὴν ταύτην εἶπαν θεῖναι ἐν 48
tabulis æreis; Et statuere illas in peribolis sanctorum σανίσιν χαλκαῖς, καὶ στῆσαι αὐτὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων 49
in loco celebri; At exemplaria earum ponī in ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ. τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θεῖναι ἐν τῷ
arcam, vt habeat Simon & filij eius. γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

CAP. XV.

Et misit Antiochus filius Demetrij rege 1 Καὶ ἀπέστειλεν Ἀντίοχος ὁ υἱὸς Δημητρίου τοῦ βασιλέως
epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti & principi ἐπιστολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης Σίμωνι ἱερεῖ καὶ ἡγουμένῃ
gentis Iudæorum, & vniuerso ei grauti, Ille erant continen- τοῦ ἔθνους Ἰουδαίων, καὶ παντὶ τῷ ἔθνει, ἦν δὲ ἐχόμε-
tes modum hunc, Rex Antiochus Simoni sacerdoti ma- να τὸν τρόπον τοῦτον· Βασιλεὺς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ με- 2
gno & principi gentis, & genti Iudæorum gaudere. Quoniam vi- γάλῳ καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει Ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ ἄν-
ri pestilentes obtinuerunt regnum patrum τες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασιλείας τῶν πατέρων 3
nostrorum. Volo autem vendicare regnum, vt re- ἡμῶν, βούλομαι δὲ ἀπαιτῆσαι τὴν βασιλείαν, ὅπως ἀνα-
stituam illud vnicuique genti. Collegi autem multa στήσω αὐτὸ εἰς τὸ πρότερον. ἐξενηλόγησα δὲ πλῆ-
& copiosa exercitia, & parauī naues bellicas. Volo θος δυνάμεων, καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά. βούλο μαι 4
autem procedere per regionem, at vicissim eam qui corrue- δὲ ἐπελθεῖν κατὰ τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω τοὺς καταφθαρ-
runt regionem nostram, & qui desolauerunt ciuitates multas κότας τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ τοὺς πολλὰς κατὰ πόλεις ἐρημώσαντας
in regno. Nunc ergo statuo tibi omnes ablato 5
libera, & omnia munera quæ fabricasti, & mu- ἐλεύθερα, καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα κατεσκεύασας & τὰ ὀχυ-
nitiones quas exstruxisti, quas obtines, maneant tibi. Et omne ρώματα ἃ ᾠκοδόμησας ὧν κρατεῖς, μένειτε σοι. καὶ πᾶ- 6
debitum regium, & quæ futura sunt regia, & tua ν ὀφείλημα βασιλικὸν & τὰ ἐσόμενα βασιλικὰ, ἔστω σοῦ καὶ τῶν σῶν
& in manu tempus emittantur tibi. Cum autem con- ἕως τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς ἅπαντα χρόνους ἀφέωνται σοι. ὡς δ' ἂν κρα- 7
stituerimus regnum nostrum, glorificabimus te & genus tuū τήσωμεν τὴν βασιλείαν ἡμῶν, δοξάσομέν σε & τὸ ἔθνος σου
& templum gloriæ magnæ, vt manifesta fiat gloria καὶ τὸ ἱερὸν δόξης μεγάλης, ὥστε φανερὸν γενέσθαι τὴν δόξαν
vestra in vniuersa terra. Anno quarto & septuagesimo & ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἔτους τετάρτου & ὀγδοηκοστοῦ καὶ 8
centesimo exiit Antiochus in terram patrum suorum, ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν Ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ,
& conuenerunt ad eum omnes exercitus, ita vt pauci καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους
essent cum Tryphone. Et persecutus est eum Antiochus ere, εἶναι σὺν Τρύφωνι. καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, 9
& venit in Dacon fugiens per mare. Scribebat enim & ἦλθεν εἰς Δώρα φεύγων διὰ τῆς θαλάσσης. ἐδεδώ γει γὰρ ὅτι 10
congregati sunt contra eum mala, & colligerunt eum exerci- συνηγμένα εἴη ἐπ' αὐτὸν τὰ κακά, καὶ ἀθροίκει αὐτὸν αἱ δυνά-
tus. Et applicuit exercitum Antiochus super Dacon, & cum eo μεις. καὶ παρενέβαλεν Ἀντίοχος ἐπὶ Δώρα, καὶ σὺν αὐτῷ 11
duodecim decem millia virorum bellicosissimam & octo millia equi- δυοκαίδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ὀκτακισχίλιαι ἵπ-
tum. Et circuiuit cuniculum, & naues à ma- ταται. καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ἀπὸ θαλάσ- 12
ris congregauit, & ceruicibus ciuitatem à terra & ma- σης συνῆψε, καὶ ἦν ἐπιβαίνων τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θα-
ris simul, & non finebat vllum egredi & ingredi λάσσης, καὶ οὐκ εἴα οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι.
Et venit Numenius & qui cum eo ex Roma habentes epi- καὶ ἦλθε Νουμήνιος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐκ Ῥώμης ἔχοντες ἐπι- 13
stolas ad regiones & ad quibus scripta erant hæc: στολὰς πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰς χώρας, ἐν αἷς ἐγεγράπτο τά-
Lucius Consul Romanorum Ptolemæo regi gau- δε· Λούκιος ὕπατος Ῥωμαίων Πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαί- 15
dere. Legati Iudæorum venerunt ad nos amici ρειν. οἱ πρεσβευταὶ τῶν Ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι 16
nostri & socij, remnantes quæ ab inimo amicitiam & ἡμῶν καὶ σύμμαχοι ἀνανεούμενοι τὴν ὀξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ
societatem, missi à Simone principe sacerdotum, & συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι παρὰ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ
populo Iudæorum. Attulerunt autem clypeum aureum τοῦ δήμου τῶν Ἰουδαίων. ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν παρ' 18
μεῖν

minarum quinque millium. Placuit igitur nobis scribere regi-
μυῶν πενταχιλίων. ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τῷ βασι- 19
bus & regionibus, vt non quærant ea mala,
λεῖ καὶ τοῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐπζητήσωσιν αὐτοὺς κακὰ,
& ne impugnent eos & ciuitates eorum &
καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοῖς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν
regionem eorum, & vt non auxilientur impugnantibus eos.
χώραν αὐτῶν, & ἵνα μὴ συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς.
Vtum est autē nobis accepta clypeum ab eis. Si qui
ἔδοξε δὲ ἡμῖν δεξαμένοις τὴν ἀσπίδα παρ' αὐτῶν. εἰ τι- 20
ergo pestilentes fugerunt de regione illorum ad
νες οὖν λοιμοὶ ἐξεπορεύοντο ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς
vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, vt vin-
ὑμᾶς, παραδότε αὐτοὺς σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἐκδι-
dicet in eos secundum legem suam. Et hæc scripsit Deme-
κήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν. καὶ ταῦτα ἔγραψε δημή- 22
trius regi, & Attalo, & Arathæ, & Arsaci, &
τριος βασιλεῖ & ἀττάλῳ καὶ ἀράθῃ, καὶ ἀρσάκῃ καὶ 23
in omnes regiones, & Sampsaræ, & Spartanis, &
εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ σαμψάμῃ, καὶ σπαρτιάταις, καὶ
in Delum, & in Myndum, & in Sicionem, & in Caridem,
εἰς δῆλον, καὶ εἰς μύνδον. καὶ εἰς σικυῶνα, καὶ εἰς τὴν καρίαν,
& in Samum, & Pamphiliam, & in Lyciam & in
καὶ εἰς σάμον, καὶ τὴν παμφυλίαν, καὶ εἰς τὴν λυκίαν, καὶ εἰς
Alicarnassum, & in Co, & in Siden, & in Aradon, & in
ἁλικαρνασσόν, καὶ εἰς κῶ, καὶ εἰς σιδῆν, & εἰς ἄραδον, καὶ εἰς
Phaselidem, & in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cy-
φασηλίδα, καὶ εἰς γόρτυναν, καὶ κνίδον, καὶ κύπρον, καὶ κυ-
renem. At exemplum eorum scripserunt Simoni principi
ρηναίαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν ἔγραψαν σίμωνι τῷ ἀρ- 24
sacerdoti. Annuchus autem rex castra applicuit in Dorum
χιερεῖ. Ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρεβάλετο ἐπὶ δῶρα ἐν 25
secundo, admouens semper vt manus &
τῇ δευτέρᾳ, προσάγων διηνεκῶς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ
machinas faciens, & concludit Tryphonem propter to-
μαχανὰς ποιούμενος, καὶ συνέκλεισε τὸν τρύφωνα τοῦ διασω-
machias egredi & egredi. Et misit ei Simon duo mil-
θῆναι ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν σίμων διχι- 26
lia virorum electorum, vt auxiliarentur ei, & argentum, &
λίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀργύριον καὶ
aurum, & vasa copiosa. Et non valuit ea accipere,
χρυσίον & σκεύη ἱκανά. καὶ οὐκ ἠθούλετο αὐτὰ δέξασθαι, 27
sed rupit omnia quæ pepigerat cum eo prius, &
ἀλλ' ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ φρότερον, καὶ
alienatus est ab eo. Et misit ad eum Athenobium vnum
ἀπήλλοτριοῦτο αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀθηνόβιον ἕνα 28
de amicis suis colloquuturum cum ipso, dicens: Vos ob-
τῶν φίλων αὐτοῦ κουλλογισόμενον αὐτῷ λέγων· ὑμεῖς κα-
tinuistis tributum Ioppen & Gazaram, & arcem quæ in
τέσχητε τὴν ἰόππην καὶ γαζάραν καὶ τὴν ἄκρα τὴν ἐν
Hierusalem, ciuitates regni mei. Fines earum
ἱερουσαλὴμ πόλεις τῆς βασιλείας μου. τὰ ὅρια αὐτῶν 29
desolastis, & secistis plagam magnam super terram, &
ἠρημώσατε, καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς, &
dominati estis locorum multarum in regno meo. Nunc ergo
ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. νῦν οὖν 30
tradite ciuitates quas occupastis, & tributa
παράδοτε τὰς πόλεις ἃς κατελάβεσθε καὶ τοὺς φόρους τῆς
locorum in quibus dominati estis finium qui sunt extra Iudæam.
τόπων ὧν κατεκυριεύσατε τῆς χώρας τῆς ἐκτὸς τῆς ἰουδαίας.
Si autem non, date pro eis quingenta talenta argen-
εἰ δὲ μή, δότε ἀντ' αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυ- 31
ti, & exterminij quod exterminastis, & tributorum
ρίου καὶ τῆς καθῴδορας ἧς κατῴδασατε, καὶ τῆς φόρου τῶν
locorum alia talenta quingenta. Si autē non, aduenientes
τόπων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια. εἰ δὲ μή, παραγενόμενοι
expugnabimus vos. Et venit Athenobius amicus re-
ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς. & ἦλθεν ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βα- 32
gis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & abs-
σιλέως εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ εἶδε τὴν δόξαν σίμωνος καὶ πο-
cum cum vasis aureis & argenteis, & apparatum
λὺν μὲν χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων καὶ ἐδόξασεν
copiosum, & admiratus est eum nimis quia vidit
λίαν διότι εἶδε τὴν δόξαν σίμωνος καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βα-
gum. Et respondens Simon dixit ei: Neque terram ali-
σιλέως. καὶ ἀποκριθεὶς σίμων εἶπεν αὐτῷ· οὔτε γῆν ἀλ- 33
lienam sumpsimus, neque alienis detinemus, sed
λοτρίαν εἰλήφαμεν, οὔτε ἀλλοζίων κεκρατήκαμεν, ἀλλ'
hæreditatem patrum nostrorum; ab aut em inimicis
ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν
nostris iniuste in quodā tempore possessa est. Nos verò opor-
ἡμῶν ἀικίτως ἦν, ἐπὶ καιρὸν κατεκρατήθη. ἡμεῖς δὲ καιρὸν 34
tunitate habentes vendicauimus hæreditatem patrum nostrorū.
ἐν ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν.
De autem Ioppe & Gazara quæ expostulas, hæ faciebant in
περὶ δὲ ἰόππης & γαζάρων ἃς αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν 35
populo plagam magnam, & in regione nostra: horum da-
τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην καὶ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, τούτων δώ-
bimus talenta centum. Et non respondit ei verbum.
σομεν τάλαντα ἑκατόν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον.
Reuertitur autē eōm ira ad regem, & renun-
ἀπέστρεψε δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγ- 36
tiauit ei verba ista, & gloriam Simonis, &
γειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν σίμωνος &
vniuersa quæ vidit, & iratus est rex ira
πάντα ὅσα εἶδεν, καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην.
Typhon autē ascendens in nauem fugit in Orthosiadā. Et
τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς ὀρθοσιάδα. καὶ 37
constituit rex Cendebæum in ducem
κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν κενδιβαῖον ἐπὶ τραπεζῶν τῆς
maritimæ, & exercitui pedestres & equestres dedit ei.
παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ.
Et mandauit ei castrametari contra faciem Iu-
καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατ' πρόσωπον τῆς ἰου- 39
dææ, & mandauit ei ædificare Cedrum, & mu-
δαίας, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν κεδρὼν καὶ ὀχυ-
nire portas, & vt debellet populum. At rex
ῶσαι τὰς πύλας, & ὅπως πολεμῇ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς
persequebatur Tryphonem. Et pertransit Cendebæus in Iamneam.
ἐδίωκε τὸ τρύφωνα. καὶ παρεγένετο κενδιβαῖος εἰς ἰαμνίαν, 40
& cœpit irritare plebem & intrare in Iu-
καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ εἰσβατεύειν εἰς τὴν ἰου-
dæam, & capturare populum & interficere: & ædifica-
δαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν & φονεύειν, & οἰκοδομεῖ-
uit Cedron, Et collocauit illic equites & exercitum, vt
σε τὴν κεδρών, καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις ὅπως 41
egressi perambularent vias Iudææ, sicut con-
ἐκπορεύόμενοι ὁδοπορεύσωσι τὰς ὁδοὺς τῆς ἰουδαίας καθὰ συ-
stituit ei rex.
νέταξεν αὐτῷ βασιλεύς.

CAP. XVI. ις'.

Et ascendit Ioannes de Gazara, & nunciauit Simoni
Καὶ ἀνέβη ἰωάννης ἐκ γαζάρων, & ἀπήγγειλε σίμωνι τῷ 1
patri suo quæ faciebat Cendebæus. Et vocauit Simon
πατρὶ αὐτοῦ ἃ ἐποίησε κενδιβαῖος. καὶ ἐκάλεσε σίμων 2
duos filios suos seniores, Iudam & Ioannem,
δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδαν καὶ ἰωάννην,
& ait eis: Ego & fratres mei, & domus patris
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός
mei, expugnauimus hostes Israel ab adolescentia vsq; in
μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολεμίους ἰσραὴλ ἐκ νεότητος ἕως
hodiernum diem: & prosperatū est in manibus nostris li-
τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εὐοδώθη ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύ-
berare Israel pluries. Nunc autem senui, & vos
σασθαι τὸν ἰσραὴλ πλειονάκις. νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς 3
autē in misericordia sufficientes estis in anno: esto nos pro me &
ἦτε ἐν τῷ ἐλέει ἱκανοί ἔστε ἐν τοῖς ἔτεσι· γένεσθε ἀντ' ἐμοῦ & τοῦ
fratre meo, & egressi pugnate pro gente
ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
nostræ: ac de cœlo auxilium sit vobiscum. Et ele-
ἡμῶν· καὶ ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια ἔστω μεθ' ὑμῶν. καὶ ἐξε- 4
git de regione viginti millia virorum belligeratorum
λέξω ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν στρατιωτῶν
& equites, & profecti sunt ad Cendebæum, & dormie-
καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν κενδιβαῖον, καὶ ἐκοιμή-
runt in Modin. Et surgentes mane abierunt in
θησαν ἐν μωδείν. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ ἐπορεύθησαν εἰς
campum, & ecce exercitus multus in obuiam eis pe-
τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς πε- 5
destris & equester & torrens erat inter ipsos. Et
ζικὴ καὶ ἱππεῖς, καὶ χειμάρρους ἦν ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ
admouit castra contra faciem eorum ipse & populus eius. &
παρενέβαλεν κατ' πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ 6
vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, &
εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον διαπεράσαι τὸ χειμάρρουν, καὶ
transfretauit primus: & viderunt eum viri, & transierunt
διεπέρασε πρῶτος καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες, καὶ διεπέρασαν
post eum. Et diuisit populum & equites in
κατ' ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ διέλε τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν 7
μέσῳ

medio prælium: at equitatus adversariorum multum valuit
μαχὴ τῷ πεζῷ, ἡ δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφό-
de. Et cecinit tuba, & cohortis est in fugi Gentes
δρα. καὶ ἐσάλπισε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐτρώθη κατὰ 8
horum & castra eius, & ceciderunt ex eis vulnerati
κῶμις Ἐ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυμα-
ti mortui: at reliqui fugerunt in munitio-
τίαι πολλοί. οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος ἐφ-
nem. Tunc vulneratus est Iudas frater Ioannis. Ioannes
μα. τότε ἐτραυματίσθη Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης 9
autem persecutus est eos donec venit in Cedron quam ædifica-
δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν εἰς Κεδρὼν ἣν ᾠκοδόμη-
uit. Et fugerunt usque ad turres quæ in agro Aza-
σε. καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ Ἀζώ- 10
ri. & succendit eam in igne, & ceciderunt ex eis ad
του, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς
viros duo mille. & reversus est in terram Iuda cum pace.
ἄνδρες δισχίλιοι. καὶ ἀπέστρεψεν εἰς γῆν Ἰούδα μετ' εἰρήνης.
Et Ptolemæus (filius) Abubi erat constitutus dux in
καὶ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀβούβη ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς 11
campo Hiericho & habebat argentum & aurum multum. Erat
τὸ πεδίον Ἱεριχώ καὶ ἦν ἀργύρου καὶ χρυσίου πολύ. ἦν γὰρ 12
enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius. &
γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἠ-
voluit obtinere regionem, & voluit dolo adversus
θέλησεν κατακρατῆσαι τῆς χώρας, καὶ ἐβουλεύσατο δόλῳ κατὰ
Simonem & filios eius tollere eos. Simon autem erat per-
Σίμωνος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. Σίμων δὲν ἐπο- 14
ambulans civitates quæ in regione, & sollicitudinē gerens de tu-
ιοῦν τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐφρόντιζεν τὰ ὀδύμε-
ta earum, & descendit in Hiericho ipse & Mattathias &
τα αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς Ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ Ματταθίας καὶ
Iudas filii eius anno septimo & septuagesimo & centesimo,
Ἰούδας οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου Ἐ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
in mense undecimo, hic mensis Sabat. Et suscepit eos
ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτός ἐστιν μὴν σαβάτ· καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς 15
filius) Abubi in φιλοτιμίαν malam vocatam. Dux. cum do-
ὁ τοῦ Ἀβούβη εἰς τὸ ὀχύρωμα τὸ καλούμενον Δώκ μετ' δό-
lo, quam ædificaret, & fecit eis convivium magnum, & abscon-
λου ὃ ᾠκοδόμησεν, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον μέγαν, καὶ ἐκρύ-
dit illic viros. Et cum inebriatus esset Simon & filii eius,
ψεν ἐκεῖ ἄνδρας. καὶ ὅτι ἐμεθύσθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, 16
surrexit Ptolemæus & sui, & sumpserunt arma
ἐξανέστη Πτολεμαῖος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐλάβοσαν τὰ ὅπλα
sua, & irruerunt in cœnaculum Simonis in convivium, &
αὐτῶν, καὶ εἰσέπεσαν τῷ Σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ
occiderunt eum & duos filios eius, & quosdam ex pue-
ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, καί τινας τῶν παι-
ris eius: Et fecit deceptionem magnam, & reddi-
δαρίων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἀπάτην μεγάλην, καὶ ἀπέδω- 17
dit mala pro bonis, Et scripsit hæc Ptolemæus, &
κεν κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ ἐγράψατο ταῦτα Πτολεμαῖος, καὶ 18
misit regi vt muniret ei exercitus in
ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ὅπως ὑποστύλῳ αὐτῷ δυνάμεις εἰς
auxilium, & traderet regnum ei & civitates.
βοήθειαν, καὶ παραδῷ αὐτῷ τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ τὰς πόλεις.
Et misit alios in Gazeram tollere Ioannem, &
καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς Γαζαρὰ ἆραι τὸν Ἰωάννην, καὶ 19
tribunos misit epistolas vt venirent ad
τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ὀθῆσαι πρὸς
se, vt daret eis argentum & aurum & dona. Et
αὐτὸν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ δόματα. καὶ 20
alios misit occupare Hierosolymam, & montē
ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβεῖν τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ὄρος
templi. Et præcurrerat quidam nuntius Ioanni in Ga-
τοῦ ἱεροῦ. καὶ προέδραμεν τις ἀπαγγέλλει Ἰωάννῃ εἰς 21
zara quod perisset pater eius, & fratres eius, &
Γαζαρὰ ὅτι ἀπόλλυται ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ
quia missi & te interficere. Et audiens expavit vehe-
ὅτι ἀπέσταλκε καὶ σὲ ἀνελεῖν. καὶ ἀκούσας ἐξέπη σφό-
menter, & comprehendit viros qui venerant perdere eum,
δρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν
& occidit eos, cognovit enim quod quærebant eum perde-
Ἐ ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέ-
re. Et cætera sermonum Ioannis, & bellorum
σαι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἰωάννου καὶ τῶν πολέμων 23
eius, & factorum eius quæ fortiter gessit, &
αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν ἀνδραγάθησε, καὶ
ædificii muri quem extruxit, & ge-
τῆς οἰκοδομῆς τοῦ τείχους ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν πρά-
starum eius; Ecce hæc scripta sunt in libris dierum
ξεων αὐτοῦ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίων ἡμερῶν 24
principatus sacerdotii eius. ex quo factus est princeps sacerdotum post
ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐχρημάτισεν ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν
patrem suum.
πατέρων αὐτοῦ.

MACCABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

CAP. I. κεφαλ. α.

FRATRIBVS qui sunt per
ΟΙΣ ἀδελφοῖς τοῖς κατ' 1
Ægyptum, Iudæis gaudere, fratres qui sunt in
αἴγυπτον Ἰουδαίοις χαίρειν, οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν
Hierosolymis Iudæi & qui in regione
Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ
Iudææ pacem bonam Et be-
Ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθὴν. καὶ ἀγα- 2
ga faciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui,
θὰ ποιήσαι ὑμῖν ὁ θεὸς, καὶ μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ,
quod ad Abraam & Isaac & Iacob, seruorum suorum
ἣν ἐλάλησε πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, τοῖς δούλοις αὐτοῦ
fidelium. Et det vobis cor omnibus ad colendum eum,
τοῖς πιστοῖς. καὶ δώη ὑμῖν καρδίαν πᾶσιν εἰς τὸ σεβίζεσθαι αὐτὸν 3
& faciendum eius voluntatem corde magno & animo vo-
καὶ ποιῆσαι αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βου-
lente. Et adaperiat cor vestrum in lege sua,
λομένῃ· καὶ ἀνοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ,
& in præceptis, & pacem faciat. Et exau-
καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν, καὶ εἰρήνην ποιήσαι, καὶ ἐπακού- 5
diat vestras orationes, & reconcilietur vobis, & non vos
σαι ὑμῶν τῆς δεήσεως, καὶ καταλλαγήσεται ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς
deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus o
ἐγκαταλίπῃ ἐν καιρῷ πονηρῷ. καὶ νῦν ὧδε ἐσμὲν ὑπὲρ 6
santes pro vobis. Regnante Demetrio anno centesi-
δυνάμεως περὶ ὑμῶν. βασιλεύοντος Δημητρίου ἔτους ἑκατο-
mo nono, nos Iudæi scripsimus vobis
στοῦ ἐνάτου ἐγράψαμεν ὑμῖν οἱ Ἰουδαῖοι θλιβόμενοι ὑμῖν
in tribulatione & in impetu qui supervenit nobis in ea-
ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν ταῖς ἔτε-
sis illis, ex quo recessit Iason & qui cum eo à
σι τούτοις, ἀφ' οὗ ἀπέστη Ἰάσων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
sanctæ terræ & regni. Et succenderunt portam
ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασιλείας. καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πυλῶνα 8
& effuderunt sanguinem innocentem & orauimus Deminum, & exau-
καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰσα-
diti sumus, & obtulimus sacrificia, & similaginem, &
κούσθημεν, καὶ προσηνέγκαμεν θυσίας καὶ σεμίδαλιν, καὶ
accendimus lucernas, & proposuimus panes.
ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους, καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους.
Et nunc vt agatis dies festos mensis Casleu
καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ χα- 9
octogesimo & octauo, & sunt in
σελεὺ μηνός. ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου, καὶ ἦσαν ἐν 10
Hierusalem, & qui in Iudæa, & senatus, & Ia-
Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ γερουσία καὶ Ἰού-
das Aristobulo magistro Ptolemæi regis, qui est
δας Ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, τῶν
autem de christianorum sacerdotum genere, & qui sunt in Ægypto
δὲ ἀπὸ τοῦ γένους ἱερέων χρισμένων καὶ τῶν ἐν αἰγύπτῳ
Iudæi, gaudere & salutem. De magno periculo
Ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. ἐκ μεγάλων κινδύνων 11
à Deo liberati, magnificè gratias agimus ei,
ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ,
vtpote contra regem dimicantes. Ipse enim ebul-
ὡς ἂν περὶ βασιλέα στρατευσάμενοι. αὐτὸς γὰρ ἐξέ- 12
lire fecit eos qui pugnauerunt in sancta ciuitate. In
βρασε τοὺς ἀγωνισαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. ἐν γὰρ 13
Persida enim ductor eorum dux, & cum ipsum irreflibi-
περσίδι ἡγεμὼν μὲν ὁ ἡγούμενος καὶ ἀνυπόστα-
lis apparens esse exercitus, peremtus sunt in Nanæa
τος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεπείσθησαν ἐν τῷ τῆς Ναναίας
templo decepti ne vicinibus in quietis Nanææ ta-
ἱερῷ ἀπάτῃ χρησαμένων τῶν περὶ τὸν ναὸν αὐτῆς
cerdotib. Tanquam enim hi habituri sint ea adventu in locum
συνέδρων. ὡς γὰρ συνεπορεύσαν αὐτῇ παραγίνεται εἰς τὸν τόπον, 14

ipſéque Antiochus & qui cum eo amici, vt acciperent
ὅ, τε ἀντίοχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τῷ λαβεῖν τὰ
pecuniæ in dono tenuere. Et cum propoſuiſſent eas ſacer-
χρήματα εἰς ῥητὸς λόγον. καὶ προθέντων αὐτὰ τῷ ἱε-
dotes Nanæ & tale ingreſſus eſſet cum paucis intra
ρέων τῷ ναναίᾳ, καὶ αὐτὸς προσελθόντος μετ' ὀλίγων εἰς τὸν
ambitum phani, claudentes ſimulq. poſtquam intra-
περίβολον ἦ τὸ ἱερόν, συγκλείσαντες τὸ ἱερόν, ὡς εἰσῆλ-
uit Antiochus, aperientes laqueare occultam por-
θεν ἀντίοχος, ἀνοίξαντες τὸν τῦ φατνώματος κρυπτὸν θύ-
tam, mittentes lapides lapidauerunt ducem, &
ραν, βάλλοντες πέτρας συνετόξευσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ
membra ſacerdotes & capita auferentes his qui extra erat pe-
μέλη ποιήσαντες τὰς κεφαλὰς ἀπέλθοντες τοῖς ἔξω παρ-
tierunt. Pro omnia benedictus noſter Deus, qui tradidit
έδωκαν. κὴ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς ὃς ἔδωκε τοὺς
impios. Futuit agere in Chaiſleu quinta
ἀσεβήσαντας. μέλοντος ἄγειν ἐν τῷ χασελεῦ πέμπτῃ
& vicesima purifi. autem templi, occeſſerunt duorum ſigni-
καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ ἕως ἡμέρα ὀγδοηκοστὴ δεύ-
ficatu vobis, vt & ipſi agatis tanquam ſermonem & ignis
τερον ὑμῖν ἵνα καὶ ὑμεῖς ἄγητε ὡς σκηνοπηγίας καὶ φυ-
quidlo Neemias poſtquam ædificauit templum & altare, ob-
σὰν νεμίας οἰκοδομήσας τὸ, τὸ ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀπή-
ulit ſacrifi. tum. Etenim quando ab Perſidem ducti ſunt noſtri
νεγκε θυσίας. καὶ ὅτε εἰς τὴν περσικὴν ἤγοντο ἡμᾶς οἱ
patres, qui tunc erant pij ſacerdotes, accipientes ab igne
πατέρες, οἱ τότε ὁσιεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τῦ
altaris occulte, abſconderunt in concauitatem pu-
θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν καιλώμαι φρέα-
teum ordinem habentis ſiccum: in quo tutati ſunt, ita vt omni-
τος τάξιν ἔχοντος ἄυδρον. ἐν ᾧ κατισφαλίσαντο ὥστε πᾶ-
bus ignotum eſſet locus. Præterita autem anno multis quando
σιν ἀγνοῦσι εἶ τὸν τόπον. διηγήσαντο ἢ ἱστορίκασιν ὅτι
tum eſt Deo, miſſus Neemias à rege Per-
ἔδοξε τῷ θεῷ, ἀποστελεῖς νεμίας ὑπὸ τῦ βασιλέως τῶν περσῶν
ſidæ. aperire ſacerdotum qui abſconderunt miſſi
αὐδὶς τὰς ἐκχύσεις τῶν ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἐπιτρέψαι
ad ignem. Vt narrauerunt nobis non inuenisse ignem, ſed
αὐτὸ τὸ πῦρ. ὡς διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ, ἀλλὰ
aquam craſſam. Iuſſit eos haurientes ferre. Vt
ὕδωρ παχύ. ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάλλοντας φέρειν. ὡς δὲ
autem oblata ſunt ſacrificia, iuſſit ſacerdotes Neemias
ἦ ἀνέκθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς νεμίας
aſpergere aquas, ipſaque ligna & quæ erant ſuperpoſita. Vt autē
ῥαντίσαι τῷ ὕδατι τὰ τε ξύλα & τὰ ἐπικείμενα. ὡς δὲ
factum eſt, & tempus tranſit, quando Sol reſulſit prius
ἐγένετο καὶ χρόνος διῆλθεν ὅτι ἥλιος ἀνέλαμψε πρότερον
nubilus cuiſſet, accenſa eſt pyra magna, adeò vt miraremur om-
ἦν νεφώδης ὤν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη, ὥστε θαυμάσαι πάν-
nes. Orationem autem fecerunt ſacerdotes conſummato
τας. προσηύξαντο δὲ οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς
ſacrificio, & ſacerdotes, & omnes inchoante Ionatha, in
θυσίας οὔτε ἱερεῖς ἢ πάντες κατηρχούμενος ἰωνάθου, τῶν δὲ
reliquis reſpondentibus vt Neemias. Erat autem oratio
λοιπῶν ἀποκρινομένων ὡς νεμίας. ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τοῦ
modum habens, hunc: Domine, Domine Deus, vniuerſa creatu-
τρόπον ἔχουσα τοῦτον· κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ πάντων κτίσης ὁ
re terribilis & fortis, & iuſtus, & miſericors, ſolus rex
φοβερὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων, ὁ μόνος βασι-
& bonus ſolus præſtans, ſolus iuſtus & omnipo-
λεὺς καὶ χρηστὸς ὁ μόνος χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος καὶ παντο-
tens & æternus, liberans Iſrael ab omni malo,
κράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ ἐξαιρούμενος τὸν ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακῦ,
qui feciſti patres eligens, & ſanctificaſti eos.
ὁ ποιήσας τοὺς πατέρας ἐκλεκτούς, καὶ ἁγιάσας αὐτούς·
Accipe ſacrificium pro omni populo tuo Iſrael,
πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ
& cuſtodi partem tuam & ſanctifica. Congre-
φύλαξον τὴν μερίδα σου & ἁγίασον. ἐπισυνά-
ga diſperſionem noſtram: libera eos qui ſeruiunt in
γαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν· ἐλέησον τοὺς δουλεύοντας ἐν
gentibus contemptos, & abominatione habitos reſpice & ſci-
τοῖς ἔθνεσι τοὺς ἐξουδενημένους καὶ βδελυκτοὺς ὑπόδειξον & γνώ-
ant gentes quòd tu es Deus noſter. Affliga op-
τωσαν τὰ ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. βασάνισον τοὺς κα-
primentes & contumelias afficientes in ſuperbia. Plan-
τέλινας ὄντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανείᾳ. κα-
ta populum tuum in loco ſancto tuo, ſicut
τάστησον τὸν λαόν σου εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς
dixit Moyſes. At ſacerdotes pſallebant hymno poſtquam
εἶπε μωυσῆς. οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπῴδουν τοὺς ὕμνους καθὼς
autē conſumptum eſt ſacrificium, & reſiduā aqua,
ἦ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ τὸ ἀφειλόμενον ὕδωρ,
Neemias iuſſit lapidem maiores perfundi. Vt autē hoc
ὁ νεμίας ἐκέλευσε λίθους μείζονας καταχεῖν. ὡς δὲ τῦ-
factum eſt & flamma accenſa eſt. At ab altari ſere-
το ἐγένετο φλὸξ ἀπῆλθε. τῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπτο-
lucerna lumine conſumpta eſt. Vt autē manifeſta facta eſt
μένου λάμψαντος φῶτος ἐξεκαύθη. ὡς δὲ φανερὸν ἐγένετο τὸ
res, & renunciatum eſt regi
πρᾶγμα· & ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν περσῶν ὅτι εἰς τὸν
Perſarum, quòd in
τόπον ὃ τὸ πῦρ ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ
loco vbi ignem abſconderunt qui tranſlati fuerant ſacerdotes, aqua
ἀπορεῖς, ἐν ᾧ καὶ οἱ ἐκεῖ τὸν νεμίαν ἠγνισαν τὰ τῆς θυσίας.
apparuit, ex qua & Neemias purificauit ſacrificatum
Circumſpiciens autem eum templum, ſecit vt probaret
ἐφάνη ἀρ' ὧ καὶ οἱ ἐκεῖ τὸν νεμίαν ἠγνισαν τὰ τῆς θυσίας.
ex ea ſacerdotes. Et quibus gratificabatur rex, multa diuerſa
περιεσκόπει δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε δοκιμάσας τὸ
ſcripſerat & dabat. Appellauit autem Neo-
χῶρον. καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα
thar hoc Nephthar, quod interpretatur, purificatio: vocatur autē
ἐπέγραφε καὶ ἐδίδου. μετωνομάσθη δὲ ὑπὸ τῶν νεμίαν τοῦτο νέφθαρ, ὃ δὲ ἑρμηνεύεται) καθαρισμός. καλεῖται δὲ
apud multos Nephthar.
ὑπὸ τῶν πολλῶν νέφθαρ.

CAP. II. β.

Inuenitur autem in deſcriptionibus Hieremiæ prophetæ,
1 Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης
quòd iuſſit de igne accipere eos qui tranſmigrabantur, vt ſi-
ὁ τὴν ἐπιλύσαι τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταχθησομένους ὡς συ-
gnificatum eſt, & vt mandauit tranſmigrans pro-
σήμανται, καὶ ὡς ἐπιτέλατο τοῖς μεταχθησομένοις ὁ προ-
pheta: Dans eis legem, vt non obliuiſcerentur præ-
2 φήτης, δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προ-
ceptorum Domini, & vt non aberrarent mente
στεταγμάτων τῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανηθῶσι ταῖς δια-
tibus. videntes ſimulachra aurea & argentea, & quod circa
νοίαις βλέποντες ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὴν περὶ
ea ornamentum. Et alia huiuſcemodi dicens, hortabatur eo amo-
3 αὐτὰ κόσμον καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων, παρεκάλει μὴ ἀπο-
uerunt legem à corde ſuo. Erat autē in ſcriptura
στῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν. ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ
4 quomodo tabernaculū & arcam iuſſit propheta diuino reſpon-
ὡς ἡ σκηνὴ καὶ ἡ κιβωτὸς ἐπέλυσεν ὁ προφήτης χρησμῷ
ſo ſuā ſe comitari. Vtque eum in
τινὶ θεηδονίσθεις αὐτῷ συνακολουθῆναι. ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ
montē vbi Moyſes aſcendens vidit Dei hæreditatem,
ὄρος ὃ ὁ μωυσῆς ἀνέβαι ἐθεάσατο ἡ ἡ θεῦ κληρονομία,
Et veniens Hieremias inuenit domum ſpelunce, & tabernaculū, &
5 καὶ ἐλθὼν ὁ ἱερεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρῶδη καὶ ἡ σκηνὴν & ἡ
arcam, & altare incenſi mentis illuc,
ἡ κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον ἡ θυμιάματος εἰσηνέγκαι ἐκεῖ,
& oſtium obſtruxit. Et accedentes quidam qui ſimul ſe-
6 & τὴν θύραν ἐπέφραξε. καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν σὺν αὐτῷ
quebantur vt notarent viam. & non potuerunt
λιθωτὸν ὥστε ἐπισημήνασθαι τὸν ὁδὸν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
inuenire. Vt autem Hieremias cognouit, culpauit eos dicens
7 εὑρεῖν. ὡς δὲ ὁ ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοὺς ἔφησεν,
quòd & ignotus locus erit donec congreget Deus congrega-
ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ θεὸς ἔθνων
tionem populi, & miſericordiæ ſuæ. Et tunc Dominus oſten-
8 ἐκλεκτοὺς καὶ ἐλέους ἐφάνη. καὶ τότε ὁ κύριος ἀνα-
det hæc, & apparebit gloria Domini, & nubes, ſicut &
ξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα ἡ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, ὡς καὶ
in Moyſe manifeſtabatur, ſicut & Salomon petit vt locus
ἐν μωυσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ σολομὼν ἐξῄτησεν ἵνα ὁ τόπος
ſanctificaretur maximè. manifeſtabat autem, & vt ſapientiam habens
9 καθαγιασθῇ μεγάλως. ἐδήλου δὲ, καὶ ὡς σοφίαν ἔχων
obtulit ſacrificium dedicationis, & conſummationem templi.
ἀνήνεγκε θυσίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώσεως τοῦ ἱεροῦ.
Sicut & Moyſes orauit ad Dominum, & deſcendit
10 καθὼς καὶ μωυσῆς προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ κατέβη
ignis de cælo, & holocaustum conſumpſit: ſic & Sa-
πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν, οὕτω καὶ σο-
lomon orauit & deſcendens ignis conſumpſit holo-
λομὼν προσηύξατο. καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀπέλωσε τὰ ὁλο-
cauſta. Et dixit Moyſes, Eo quòd non eſt comeſtus quæ erat pro
11 καυτώματα. καὶ εἶπεν μωυσῆς διὰ τὸ μὴ βεβρῶθαι τὰ περὶ

precessu confecerunt est. Similiter & Salomon octo
ἐπ' ἀμφοτέρας ἀπλοῦν. ὡσαύτως δὲ ὁ Σολομὼν τὰς ἀπὸ 12
dies celebrauit. Narrabantur eadem & in descriptionibus, & in
ἡμέρας ἡγεμὼν. ὑφηγοῦντο γὰρ καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα καὶ ἐν 13
commentariis quæ secundum Neemiam eadem, & ut
τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν ναμίαν τὰ αὐτὰ καὶ ὡς
conditores bibliothecam congregarunt ea quæ de
κατακαλλώμενος βιβλιοθήκην ἐσυνήγαγε τὰ περὶ τῶν
regibus, & prophetarum, & ea quæ Dauid, & epistolas re-
βασιλέων, καὶ ὁρισμοὶ γὰρ καὶ τὰ τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐπιστολὰς βα-
gum de donariis. Similiter autem & Iudas quæ acci-
λέων περὶ ἀναθημάτων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἰούδας τὰ διὰ τὸν 14
derant per factum bellum nobis congregauit om-
πόλεμον τὸν γεγονότα ἡμῖν διεσώσαμεν πάν-
nia; & sunt apud nos. Quorum itaque necessitatem habentes, eos qui per-
τα, καὶ ἔστι παρ' ἡμῖν. ἂν οὖν τινὰ χρείαν ἔχητε, πέμψατε 15
ferant vobis mittite. Vnde igitur agere purifica-
μέλλοντες ὑμῖν ἐπιστείλαμεν. μέλλοντες οὖν ἄγειν τὴν κα- 16
nouem scripsimus vobis: bene igitur facietis agentes
εισμὸν ἐχεφαμβα ὑμῖν καλῶς οὖν ποιήσετε ἄγοντες τὰς
dies. Ac Deus qui liberauit omnem populum suum, & red-
ἡμέρας. ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπο- 17
didit hæreditatem omnibus & regnum, & sacerdo-
δοὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσι καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὸ ἱερατευ-
tium, & sanctificationem: Sicut promisit in lege.
μα, καθὼς ἐπηγείλατο ἐν τῷ νόμῳ, 18
Deo quod enim nostri confidimus, &
ἐλπίζομεν γὰρ ὅτι τάχος ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ
congregabit de sub cælo in sanctum locum: Libe-
θέσεται ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἅγιον τόπον. ἐξέ- 19
nauit enim nos de magnis malis, & locum purgauit
λυτο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ τὸν τόπον ἐκαθάρισε.
Ea autem quæ ad Iudam Machabæum, & hos fra-
τοῦ κυ τὸν ἰούδαν τὸν μακκαβαῖον καὶ τοὺς τούτου ἀδελ- 20
tres, & templi magni purificationem, & ara
φοὺς, καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τὸ μεγάλου καθαρισμὸν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ
dedicationem: Iidemque contra Antiochum Nobilem, &
ἐγκαινισμὸν, ἔτι τε τοὺς ἐπὶ ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ καὶ τὸν 21
huius filium Eupatorem prælia & de cælo ta-
τοῦτου υἱὸν εὐπάτορα σωλίμιος καὶ τοὺς ἐξ ἡγεμονεύ- 22
dia illuminationes, hi qui pro Iudaismo fortiter fe-
σαντας οὕτω τὸν ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδρα-
cerunt, ita ut cum rege gentis exercitem populantem
γαθήσαντας ὡς τε τὸν ὅλον χωρὶς ὀλίγους ἄπαις λιπάσθαι,
& barbarum immundæ pernoctasse, & celebre per
καὶ τὰ βάρβαρα πλῆθη ἐμπεσεῖν, καὶ τὸ ἐξεδικῆσαι τὸν καθ' 23
totum vniuersum templum restaurasse, & ciuitatem
ὅλου τοῦ ὅσου ναοῦ ἱερὸν ἀνακαθάραι πόλεως,
liberasse, & quæ futura erant dissolui, leges re ge-
ἐλευθερῶσαι, καὶ τοὺς μὲλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορ-
rentes. Dominum cum omni tranquillitate propitio facto
θῶσαι, τὸ κυρίῳ μὲν πάσῃ ἐπιεικείᾳ ἵλεω γενομέ-
ce, A Iasone Cyrenæo declarata in quinque
νου, τὰ ὑπὸ ἰάσονος τοῦ κυρηναίου δηλωθέντα ἐν πέντε 24
libris, tentabimus in vno volumine abbreuiare.
βιβλίοις, πειρασόμεθα διὰ ἑνὸς συντάγματος ἐπιτεμεῖν.
Considerantes enim exactionem numerorum, & ciuilem difficul-
συνορῶντες γὰρ τὸ χῦμα τῷ ἀριθμῷ καὶ τὴν οὐσιαν δυσχέ- 25
tatem, volentibus circumuidere historiæ narra-
ρειαν τοῖς θέλουσιν εἰσαναλέδειν τοῖς τῆς ἱστορίας διηγή-
tionem propter multitudinem materiæ, Curauimus hi quidē qui
ματοσ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης, ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βου- 26
volunt legere, oblectationem, ipsis autem studiosis
λομένοις ἀναγνώσεσι ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλομαθέσι τοῦ
ad memoriam accipiendam facilitatem, omnibusautem legen-
μνήμης εὐαναλήπτου διαπόνον, πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγ-
tibus vtilitatem, & nobis quidem qui laborem ar-
χάνουσιν ὠφέλειαν, καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὸν κοπον ἀναδε- 27
sumentibus abbreuiationem non facile: eorum autem & vigi-
δεγμένοις τὴν ἐπιτομὴν εὐ μάλα ἀκριβῶς δὲ τὴν ἀκρισίαν
lantium negotium. Sicut ille qui parat conuiuium,
τὸ πρᾶγμα. καθάπερ τῷ ἑτοιμάζοντι συμπόσιον 28
& quærit omnium vtilitatem non facile: tamen propter
καὶ ζητοῦντι τὴν τῶν πάντων λυσιτέλειαν οὐκ ἀχθηρόν, ὅμως διὰ
multorum gratiam, libenter laborem sustine-
τὴν τῶν πολλῶν ἡδυπάθειαν, ἥδιστα τὴν κακοπαθίαν ὑποί-
bimus. Ipsam quidem diligentiam de singulis historiæ pho
σομεν. τὸ μὲν ἀκριβολογεῖσθαι περὶ ἑκάστου τοῦ συγγραφέως 29
concedentes, ipsum autem perfectum figuræ
ἁρμόζοντας, τὸ δὲ ἐπιπεδοῦσθαι τοῖς ἐπεισαγομένοις

epitomen amittentes. Sicut enim nouæ domus
τοῖς δημιουργοῖς ἀποδοῦντες. καθάπερ γὰρ οἰκίας καινῆς 30
architecto de vniuersa structura curandum: ac inuerso
ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης κατασκευῆς φροντιστέον, τοῦ δὲ ἐγκαίειν
& pingere aggredienti, apta ad orna-
καὶ ζωγραφεῖν διηγουμένου τὰ ἁρμόδια πρὸς ἐξεύρεσιν
tum exquirere dissentit. sic æstimo & in nobis. Ipsum quidē perambulare,
τῶν ἐξετασιν, οὕτω δοκεῖ καὶ ἐμοὶ περὶ ἡμῶν. τὸ μὲν ἐμβατεύειν 31
& vsum facere sermonum, & curiosum esse in singulis historiæ
καὶ πλείστοις πεῖραν λόγων καὶ πολυπραγμοσύνης εἶναι τοῖς
partes historiæ sectari congruere: At brevita-
μέρος, τοῦ τῆς ἱστορίας ἀρχηγέτου καθήκειν· τὸ δὲ συμπε- 32
tem dictionis fugere & curiositatem ne-
μεῖν τῆς λέξεως μισοδεικίαν, καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῶν πραγ-
gotii omittere, abbreuiationem facere con-
ματείας φιλοτεχνεῖν, τοῦ τὴν μετάφρασιν ποιεῖσθαι συν-
cedendum. Hinc ergo incipiamus narrationem
χωρητέον. ἐντεῦθεν οὖν ἀξιόμεθα τὸ διηγήσασθαι τοῖς 33
prædicta tantum adiungentem finitum enim
προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύξαντες. εἴπερ γὰρ τὸ μὲν
ante historiam esse rem, ipsam autē historiam abbreuiare.
περὶ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὸν δὲ ἱστορίαν ἐπιτιμεῖν.

CAP. III. γ'.

Cùm sancta ciuitas haberetur cum omni pace, &
1 Τῆς ἁγίας πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εὐρήνης, καὶ
leges quam optime custodirentur, propter Oniæ pontifi-
τῶν νόμων ὑπὸ κάλλιστα συντηρουμένων, διὰ τὴν ὁσιότητα τοῦ ἀρχιε-
cis pietatem, & malorum odium: Accidebat & ipsis
ρέως καὶ μῖσος κακίας ἐγένετο τοιόνδε, συνέβαινε καὶ αὐτοὺς
2 regibus honorare locum, & templum mirabilibus
τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν δοξάζειν τοῖς
optimum illustrare ita vt & Seleucus Asiæ rex
3 κρίστοις δωρήμασι, ὥστε ἐκ σύλλυσιν τῶν τῆς οἰκείας βασι-
suppeditaret ex proprijs reditibus omnes ad
λείας χορηγῶν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς
ministeria sacrificiorum pertinentes sumptus. Simon
4 λειτουργίας τῆ θυσιῶν ἀναλίσκοντα δαπανήματα. σίμων
autē quidā de Beniamin tribu præpositus templi consti-
δέ τις ἐκ τῆς βενιαμὶν φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθέστα-
tutus, contendit cū principe sacerdotū de ea quæ in
μενος, ἐπεμέμφθη περὶ τῆς ἐπιμελείας τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀγο-
urbe ad-
ρανομίας, διενίχθη τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τῆς τοῦ πόλη ἀγορα-
minis. Et vincere Oniam non potens, venit ad
5 νομίας. καὶ νικῆσαι τὸν ὀνίαν μὴ δυνάμενος, ἦλθε πρὸς
Apollonium (filium) Thesthæi, qui in illo tempore Cœlæ Sy-
ἀπολλώνιον θεσταίου, τὸν κατ' ἐκείνου τὸν καιρὸν κοίλης συ-
riæ & Phœniciæ dux. Et annuntiauit de pe-
6 ρίας καὶ φοινίκης στρατηγόν. καὶ ἀπεσήμανε περὶ τῆ χρη-
cunia inestimabilibus, plenum esse in Hierosolyma: era-
μάτων ἀναθήκην, γέμειν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις χαλκοῦ πλή-
tum, adeò quòd multitudo diuersorum innumerabilis esset, & non
θους, ὥστε τὸ πλῆθος τῆ ὑφόρων ἀναρίθμητον εἶναι, καὶ μὴ
pertineret ea ad sacrificiorum rationē, esse aute possi-
προσήκειν αὐτὰ πρὸς τὴν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνα-
bile sub rege potestatem cadere hæc. Colloca-
7 τὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν πεσεῖν ταῦτα. συμβά-
tus autem Apollonius cum rege, de pecuniis ei
ξας δὲ ὁ ἀπολλώνιος τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν μεμυθολογημένων αὐτοῦ
pecuniis manifestauit. Ille autem eligens H hodorum qui
χρημάτων ὑφάνισεν. ὁ δὲ προχειρισάμενος ἡλόδωρον τὸν
super negotiis, misit, dans mandata, præda-
ὑπὲρ τῶν χρημάτων, ἀποστεῖλαι δοὺς ἐντολάς, τὰ μὲν προσφω-
cturum pecuniarum asportationem facere. Statim autem Helio-
8 νίσων χρημάτων ἀπομοιδὴν ποιησάμενος. αὐτὸς δὲ ὁ ἡλιόδωρος
dorus fecit iter, ipse quidem specie quasi quæ per Cæ-
λῦν συρίας & φοινίκης πόλεις ἐποδώσων, τῷ δὲ προθέσει τὰ
lem Syriā, & Phœnicen, ciuitates peregraturus, re autem
9 τοῦ βασιλέως ἀφεθέντα ἐπιτελῶν. ἐλθόντος δὲ
regis propositum perfecturus. Cùm venisset autem
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων τῆ πόλεως
in Hierusalem, & benigne à summo sacerdote vbi
ἐπιδεχθεὶς, ἐφάνη περὶ τῆς ἐκφορᾶς ἣν ἐμηνύθη, καὶ ὅτι
susceptus esset, propositum de facta indicia, & cur
ἐποδοκιχθεὶς, ἀφίκετο ἐπὶ τῆ γενομένου ἐμφανισμοῦ, ἔφησε
grata adesset offendā. Interrogabat autem si vera
εἶναι παρὰ δὲ ἀπόρησεν. ἐπυνθάνετο δὲ εἰ ἦ ἀληθείας
hæc sic se haberent. At summus sacerdos ostenden-
10 ταῦτα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει τῆ δὲ ἀρχιερέως ὑπόθεσις ἐ-
se deposita esse vidueris & orphanorum quædam opes & Hircani
11 τοῦς θησαυροὺς εἶναι χηρῶν καὶ ὀρφανῶν πολλὰ δὲ καὶ ἰδιωτικὰ
τοῦ τω-

(xiii) Tobiæ valde viri in excellentia positi, non vt ea-
τῶ τωβίου σφόδρα ἀνδρὸς ὡ ὑπεροχῆ κεκμῆκυι, ἡκ ἐις δέη-
luminatus fuerat impium Simon: at vniuersa argenti quadra-
βίλλων ἰω ὁ συσσὼς σίμων, τὰ ἡ πάντα ἀργυρίου τετρα-
genta talenta, aurum autem ducenta. Inuria alijci verò eos q
κοντα τάλαντα, χρυσίν δὶ δίακόσια. ὁ δὶ ἐνθυμηθεὶς ἀ δὶ τὰς
credidissent loci sanctitati & honorati pre
πεπιστευκότας τῆ τοῦ τόπου ἁγιωσύνη καὶ τῶ τιμήματι κ
universum mundum: templi veneration & integritati, omni-
τὸν σύμπαντα κόσμον· ἱερῶν συμόπτη καὶ ἀσυλίᾳ πάντω-
no difficile esse. At Heliodorus propter quæ haberet regia
λως ἀμήχανον ἦν). ὁ δὶ ἡλιόδωρος δὶ ἃς εἶχε βασιλικὰς
mandata, omnino decebat in regium referenda hæc
ἐντολὰς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν διαληπτέα τοῦτο
esse. Constituens autem diem turbabat de his consi-
εἶναι). τοῦ ἀνδρὸς δὶ ἡμέραν εἰσείει ἡ ἀδὶ τύπω θλίψει-
lium ordinatores: fuit autē nō modica in omni emittere trepidatio-
ψιν οἰκονομήσων ἦν δὶ ὑ μακρὸ καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἀϊωσία.
At sacerdotes ante altare in sacerdotalibus filiis
οἱ δὶ ἱερεῖς ἀπὸ τῆ θυσιαστηρίω ὁ ἡ ἱερατικῆς στολῆς
iacentes supplicabant ad cælum cum qui de de-
ἐνδύσαντες ἐαυτὸς, ἐπικαλοῦντο εἰς τὸ οὐρανὸν τὸ ἀδὶ ἀδρα-
posita legem tulit, his qui deposuerant hæc
θήκης νομοθετήσαντα, τοῖς ἀδρανατιθεμένοις ταῦτα
salua custodire. Erat autem videntem summi sacerdotis vultum
σῶα δρφυλάξαι. ἰω δὶ ὁρᾶν τὰ τοῦ ἀρχιφίως ἰδέαν
vulnerari mente. nam aspectus & colorie immu-
πεφοικὼς τὴν δίανοιαν. ἡ γὸ ὄψις καὶ τὸ ἡ χρέας παρηλ-
tatio, declarabat eam quæ in anima turbationem. Circūfusa erat enim
λαγμένη, σύμφανε τοῖς κῦ ψυχὴν ἀγωνίαν. ἀδιακόπτο γὸ
circa virum formido quæda & horror corpore: per quæ manifi-
ἀδὶ τὸν ἄνδρα δέος πεῖ φρικασμὸς σώματος. δὶ ὃν ἀφέ-
festus efficiebatur aspectantibus in corde cuiusq; dolor.
δηλον ἠγάτο πᾶσι θεωρῶσι τὸ κῦ καρδίαν ἐκτὸς ἄλγος.
Alij autē de domibus gregatim cuilebant ad populariem
οἱ δὶ ἀπὸ τῶ οἰκῶν ἀγεληδὸν ἐξεπίδων δὶ πανδημεὶ
supplicationē quia futurus erat in contemptum venire locus.
ἱκετείαν, δέη τὸ μέλλον εἰς καταφρόνησιν ἔρχεδ τὸν τόπον.
Succinctæ autem sub mammis mulieres cilicio
ὑπεζωσμέναι ἡ ὑπὸ τοῖς μασοὶς αἱ γυναῖκες σάκκος
pectus confluebant: at incluſæ virginæs, aliæ
κῦ τὰς ὁδοὺς ἐπέτρεχον· αἱ δὶ κατάκλειστοι τῶ παρθένων, αἱ
quidem concurrebant ad tanuas; aliæ verò ad muros. quædā
μὲν συνέτρεχον δὶ τοὺς τοίχους, αἱ δὶ δὶ τὰ τοίχω, πρὸς
autē per fenestras aspiciebant. Vniuersis autem protendentes
δὶ δέη ἡ θυείδων δίεκυπτον· πᾶσαι δὶ προτείνουσαι τὰς
manus in cælum, faciebant deprecationem. Mulieres autē
χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν. ἐλεεῖν δὶ
erat, misereudum cunctarum ruinam, & ma-
ἦν τὸν τῶ πλήθους πτῶσιν θρόπτωσιν, τῶν τε τοῦ μεγά-
gni agonizantis principis sacerdotum expectationem: Hi quidē nequa inuo-
λου ἀγωνιῶντος ἀρχιερέως προσδοκίαν. οἱ μὲν δὶ ἐπικα-
cabant omnipotentem Dominum credita hu qui credide-
λοῦντο τὸ παντοκράτη κύριον τὰ πεπιστευμένα τοῖς πιστευ-
runt salua seruare cum omni securitate. At Helio-
τοῖς σῶα δρφυλάσσειν μὴ πάσης ἀσφαλείας. ὁ δὶ ἡλιό-
dorus quod decernerat perficiebat: ibi autem ea cum
δωρος τὸ δικηχωσμένον ἐπετέλει. αὐτὸς δὶ αὐτὸ σὺν τοῖς
satellitibus ad ærarium tam præsente,
δορυφόροις κῦ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παόντος, ὁ τῶ
Spectatum, & omnis potestatis princeps assentum ma-
πνευμάτων καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνεια με-
gnum fecit, adeò vt omnes qui ausi fuerant con-
γάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας τοὺς καταβολμήσαντας συν-
uenire, admirantes Dei virtutem, in dissolutionē
ελθεῖν καταπλαγῆντας τὸν τῶ θεοῦ δύναμιν, εἰς ἔκλυσιν
& timorem conuerterentur. Apparuit enim quidā equm cū, terribilem
καὶ δυλίαν τραπῆναι. ὤφθη γὰρ τοῖς ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν
habens sessorem, & optimo operimento adornatus: in-
ἔχων τὸν ἐπιβάτην, καὶ καλλίστη σκευῆ δεδικοσμημένος· φο-
uectus autē cū impetu concussit in Heliodorum priores
ῥεμὸς δὶ ῥύδην ἐνέσησε τῶ ἡλιοδώρω τοῖς ἐμπροσθίοις
vngulis: ipse autem sessor videbatur aurea arma
ὁπλοις, ὁ δὶ ἐπιβεβηκὼς ἐφαίνετο χρυσῆν παροπλίαν
habere. Alij autem duo apparuerunt ei iuuenes rabare
ἔχων. ἕτεροι δὶ δύο προεφάνησαν αὐτῶ νεανίαι τῆ ῥώμη
quidem decori, optima autem gloria, specioli autem ami-
μὲν διαφερῆτες, κάλλει δὶ τῆ δόξη, δεδορεπεῖς ἡ ἐσθῆτι
ctu: qui & astantes ex vtraque parte, flagellabant
δολλῶ. οἱ κ ἀδρασάμενοι δὶ ἐκατέρου μέρους, ἐμάστιουν
eum inecſſanter, multa incuientes ei plagas
αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς ἐπιβρίπτοντες αὐτῶ πληγάς.
Subitò autem cadentem in terra, & multa caligine cir-
ἄφνω δὶ πεσόντα πρὸς τῶ γῆν κ πολλῆ σκότει δέι-
cumfusum, cum pectes, & in gestatorie a sella imponētes eū qui nup
χυόντα, σκευαρπάσαντες ἐ εἰς φορεῖον ἐπέθεντες, τὸν ἄρτι
cum multa mecutione, & omnibus satellitibus in
μὴ πολλῆς ἀδιαφορήσεως καὶ πάσης δορυτοφείας εἰς τὸ
prædictum ingressus erat ærarium, ferebant à nullo adiu-
προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον, ἔφερον ἀδιάθε-
cum ipsum arma stantem. Manifestè Dei potes-
τον αὐτὸν τοῖς ὅπλοις καθιστῶτα, φανερῶς τῶ τῶ θεῶ δυνα-
tiam cognoscentem: & ille quidē per diuinam virtutem mutus,
στείαν ἐπιγνώστα· καὶ ὁ μὲν δὴ ἡ θείαν ἐπίγνωσιν ἄφωνος
& omni priuatus spe & salute iacebat. His autē
καὶ πάσης ἐλπιδὸς καὶ σωτηρίας ἐρρίπτο. οἱ δὶ
Dominum benedicebant, qui magnificauerat suum locum;
τὸν κύριον δυλογοῦν τὸν ἀδρανδεξάζοντα τὸν ἑαυτῶ τόπον,
& paulò ante timore, & tumultu plenum templum,
καὶ τὸ μικρὰ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς μεμεστωμένον,
omnipotente apparente Domino, gaudio & lætitia
παντοκράτορος ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης
impletum est. Statim autem quidā ex Heliodori amicis
ἐπεπλήσθη. ταχὺ δὶ τινες τῶ τῶ ἡλιοδώρου φιλίθων
regabant Oniam vt mature rec Altissimum, & vitam de-
κέσιον τὸν ὀνίαν δλικαλέσαδ τὸν ὕψιστον κ τὸ ζῆν χα-
precetur ei qui omnino in vltimo spiritu cōstitutus erat. In suspitione autē
σασθ τῶ παντελῶς ὑπ' ἐκάτη πνοῆ κειμένω. ὑποπτος δὶ
factum princeps sacerdotū, ne forte opinionem rex haberet, ma-
γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς μήποτε δέληφεν ὁ βασιλεὺς κῆ, κα-
leficium aliquod circa Heliodorum à Iudæis constumma-
τοπραγίαν τινὰ ἀδὶ τὸ ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶ ἰουδαίων συστῆ-
tum esse. obtulit hostiam pro viri salute.
λαδ, θυσίαν ἀναφέρει θυσίαν ἀφ' ἧς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.
Facienteautem summo sacerdote propitiationem, eidem iuuenes
ποιουμένου δὶ τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἱλασμὸν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι
iterum apparuerunt Heliodoro in eisdem vestibus ami-
πάλιν ἐφάνησαν τῶ ἡλιοδώρω ἐν ἡ αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἑστολι-
cti: & stantes dixerunt; Multas Oniæ principi facere debes gra-
σμένοι, κ στάντες εἶπαν, πολλὰς τῶ ὀνία τῶ ἀρχιερεῖ χάρι-
tias habe: propter eum enim tibi donauit vitam Dominus. Tu
τας ἔχε· ὀφείλδ αὐτὸν σοὶ κεχαρίσθαι τὸ ζῆν ὁ κύριος. σὺ
autē de cæsa flagellatus, nunciam omnibus magnam
δὶ ὑπὸ ἀρανῆ μεμαστιγωμένος δέηλλε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον
Dei potestatem: hæc autē cùm dixissent, disparuerūt facti sunt. At
τοῦ θεοῦ κράτος· ταῦτα δὶ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. ὁ δὶ
Heliodorus sacrificium offerens Domino & vota nuncupa
ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνῆλκας τῶ κυρίω ἐ εὐχὰς μηίσας
vouens ei qui vitam concessit. & Oniæ gratias a-
ὠξόμενος τῶ τὸ ζῆν πεποιηκότι, κ τὸν ὀνίαν ἀποδέξά-
gens, redit cum exercitu ad regem. Testabatur
μενος ἀπεραπίδυσι πρὸς τὸν βασιλέα. ἐξεμβρτύρει
autē omnibus quæ erat sub visu conspicatus opera
δὶ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ' ὀφθαλμοῖς ἔργα τοῦ μεγίστου
Dei. At rege interrogante Heliodorum, quis
θεοῦ· τοῦ δὶ βασιλέως ἐπερωτήσαντος τὸν ἡλιόδωρον ποῖός
esset aptus adhuc semel, vt mitteretur in Hierosolyma,
τις ἔτι βλητέος ἦν ἅπαξ δέσπεμφθῆναι εἰς ἱεροσόλυμα,
dixit si quem habes hostem vel rerum insidiatorem.
ἔφησεν εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων βλίβουλον,
mitte eum illuc: & flagellatum eum recipies.
πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ κ μεμαστιγωμένον αὐτὸν ὑποδέξῃ·
si tamen & euaserit, eo quòd in loco verè sit
ἐάντερ κ περιοικῶδῆ, δέη τὸ περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς ἔστι
quædā Dei potentia. Ipse enim qui habitationem cælestem
τινα θεοῦ δύναμιν. αὐτὸς γὸ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον
habet, visitator est & adiutor illius loci: & ve-
ἔχων, ἐπόπτης ὢν ἐπῆλθε καὶ βοηθὸς ἐπέκυνε τοῦ τόπου· κ τοὺς ὑπ' ἀ-
nientes ad maleficium, percutiens perdit. Et (res) quidem de
γνωμένους δὶ κακώσει τύπτων ὄλεθρον
Heliodoro & ærario custodia sic translata sunt.
ἡλιόδωρον κ τὸ τῶ γαζοφυλακίω τήρησιν οὕτως ἐχέτωσαν.

CAP. IIII. δ'.

At prædictus Simon pecuniarum & pa-
Ὁ δὶ προειρημένος σίμων ὁ τῶ χρημάτων κ τῆς πα-
triæ delator factus, male loquebatur de Onia: tanquā ipse
τρίδος ὑποδείκτης γενόμενος, ἐπακολογεῖτο τὸν ὀνίαν· ὡς αὐτὸς
esset qui Heliodorum instigasset, & malorum auctor
τε εἴη τῶν ἡλιόδωρον ὑποστησάμενος, κ τῶ κακῶν δημιουργὸς

extinctos: Et benefactorem cunctarum & defensorem
καὶ συγγενῶν· καὶ τὸν διορθωτὴν τῆς πόλεως καὶ τὸν κτιστὴν, 2
suæ gentis, & æmulatorem legum, insidiatorem re-
τῆς ὁμοθνοίας καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων, βλάσφημον τῆς ἀρε- 3
cum audebat dicere. Sed cum immanitas ad tantum proce-
τῆς μάτην ἐπόλμα λέγειν. δι' ἃ δὴ ἔχθρας βλὶ τοσούτου ἀφεδυ-
deret, vt & per quendam ea hæ quæ à Simone peruasi
νάσης, ὥς τι καὶ ἄξιός τινος τῶν ὑπὸ τῶ σίμωνος δεδουλωμένων
erant, homicidia fierent. Videns Onias difficultatem
τῶν φόνος σωτελεῖσθαι. σωφρονῶν ὁ ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς 4
contentionis & Apollonium insaniæ vtpote Coelen Syriæ
φιλονεικίας καὶ Δημοκλέους μανίαν, ὡς τὸν κοίλης συρίας
& Phœnicæ ducem augentem malignam Simonis,
καὶ φοινίκης στρατηγὸν συναίξοντα τὴν κακίαν τοῦ σίμωνος,
ad regem se contulit, non factus ciuium ac-
ὡς τὸν βασιλέα δικαιώσῃ, οὐ γὰρ ὅμως τῆς πολιτῶν κα- 5
cusator: sed vniuersæ publicæ & priuatim vniuersis malum-
τηγορεῖ· τὸ γὰρ σύμφορον κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν παντὶ παρ' πλη-
dint considerans. Videbat enim sine regali prouidentia impossibi-
σιάσι σκοπῶν. ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνα- 6
le esse consequi pacem vllis ea. & Simonem
τον τῆς τυχὸν ὑρλώσης ἐπὶ τὰ φάλματα, καὶ τὸν σίμωνα
cessaturum non accepturum flultitiæ. Cum cummutasset autem
παῦλαν ἀνεθόμενον τῆς ἀνοίας. μεταλλάξαντος δὲ τὸν 7
vitam Seleucus, & suscepit regnum Antiochus
βίον σελεύκου, καὶ ἐπελαβόντος τὴν βασιλείαν ἀνὴρ τὸν
qui cognominatus est Nobilis, ambuit Iason fra-
τοῦ προσαγορευόμενος ἐπιφανὴς, ὑπεσθόμενον ἰάσονα ὁ ἀδελ-
ter Oniæ summum sacerdotium. Promittens re-
φὸς ὀνίου τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπαγγελόμενος τῷ βασι- 8
gi propter consecutionem, argenti talenta trecenta sexaginta sepra-
λεῖ διὰ ἐντυξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα ἐπὶς τοῖς
ginta, & reditus cuiusdam alius talenta octogin-
ἕξακοσίοις, καὶ ἑτερόσδυ πρὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκον-
ta. Ad autem hæc pronuntiabat & alia constituturum quin-
τα. ἐφ' ᾧ δὲ τούτοις ὑπαρξεῖτο καὶ ἕτερα ἐγγράφως πιν- 9
quaginta ad centum, si concedatur per potestatem
τήκοντα ἐπὶς ἓξ ἑκατόν, ἐὰν ἐπιχωρηθῇ ἐγὼ τῆς ἐξουσίας
eius gymnasium, & Ephebiam sibi constituere. & in Hie-
αὐτὸ γυμνάσιον καὶ ἐφηβίαν αὐτῷ συστήσασθαι καὶ τοὺς ἐν ἱε-
rosolymis Antiochenses scribere. Cùm annuisset autem rex
ροσολύμοις ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι. ὁ δὲ δυνάστης δὲ τῷ βα- 10
& principatum obtinuisset, statim ad Græcum
σιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, εὐθέως ἐβλὶ τὸν ἑλληνικὸν
ritum conuertere studuit, Et quæ posita erant
χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους μετῆγε, καὶ τὰ κείμενα πρὸς 11
Iudæa munuscula regia per Ioannem patrem Eu-
ἰουδαίους φιλάνθρωπα βασιλικὰ ἐγγράψας τῷ πατρὶ εὐ-
polemi, qui fecit ad legationem pro amicitia & fœ-
πολέμῳ, τῷ πεποιημένῳ τὴν φρισθείαν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμ-
dere apud Romanos, amouit: & quidem legi-
μαχίας πρὸς τοὺς ῥωμαίους, παρέσυρε καὶ τὰς μὲν νομί-
timas solacia politus, prauæ inflituta innouabat.
μους κατέλυεν πολιτείας, ἐθεμέλιου δὲ παρὰ τὸν
Sponte enim sub ipsam arcem gymnasium adifi-
ἀκρόπολιν γυμνάσιον κατω- 13
cauit, & optimos Ephebiorum subftituens, sub ve-
θρυπτε, καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πί-
lum duxit. Erat autem sic occasio quædam gentilitatis, & profe-
λον ἤγαγεν. ἦν δ' ὅτε ἀκμὴ τις ἑλληνισμοῦ, καὶ προσέβα- 14
ctus altogether tũ nefariam propter impi). & non fummi sacerdotis iafo-
σεις ἀλλοφυλισμοῦ ἐπὶ τῶ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιέρως ἰάσω-
nis cruentus scelus, Ita vt non vltra circa
νος ὑφορᾶλλουσαι ἀνάγκαις, ὥς τι μακρὰν ἀφεῖ τοὺς τῶ 14
altaria manifesta prompti essent sacerdotes: sed
θυσιαστηρίω λειτουργίας προθύμως εἶ τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ
ipsum quidem templum contemnentes & sacrificia negligentes,
τῶ μὲν ναὸ καταφρονοῦντες καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦντες,
festinabant participes esse quæ in palæstra mittebat exhibitionis;
ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν παλαίστρα ἀθέμιτου χορηγίας,
post dici pronuntiationem, & quidem patrios honores in
μετὰ τὴν τοῦ δίσκου ῥῖψιν, καὶ τοὺς μὲν πατρίους τιμοὺς ἐν 15
nihilo ponentes. sed Græcas gloriæ optimas arbi-
οὐδενὶ πιθήμενοι, τὰς δὲ ἑλληνικὰς δόξας κάλλιστας ἡγού-
trantes, quorũ & grauis habuit eos graue infortunium. &
μενοι, ὧν καὶ χάριν ἴσχυν αὐτοὶς χαλεπὴ ἀφεῖ τύσις. καὶ 16
quorũ æmulabantur mores, & omnino volebant similes esse,
ὧν ἐζήλουν τοὺς ἀγῶνας καὶ καθάπαν ἤθελον ὁμοιοῦσθαι,
hos hostes & pœnores habuerunt. Impiè agere enim contra
τούτους πολεμίους & τιμωρητὰς ἴσχυ. ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς 17
diuinas leges non facile, sed & hæc sequens tempus
θείους νόμους οὐ ῥάδιον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὁ ἀκόλουθος χρόνος
declarabit. Cum celebraretur autem quinquennalis agon in Tyro, &
δηλώσει. ἀγομένου δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν τύρῳ καὶ 18
rex adesset: misit Iason sceleftus sacrorũ
τῦ βασιλέως παρόντος, ἀπέστειλεν ἰάσων ὁ μιαρὸς θεω-
pecus aores vt ab Hierofolymis Antiochenses portantes ar-
ροὺς ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντιοχέας φερομένους ἀρ- 19
genti drachmas trecentas in Herculis sacrificium.
γυρίου δραχμὰς τριακοσίας εἰς τὴν ἡρακλείου θυσίαν,
quas & postulauerãt ij qui asportauerant ne expenderentur in sacrificia.
ἃς μὲν ἠξίωσαν οἱ φερομένους μὴ χρῆναι ἐπὶ θυσίαν.
Propter autem portantes in extremum fa-
ἕνεκα δὲ τῶν φερομένων εἰς τὰς τῶν τεμπίων κα- 20
bricationes. Misso autem in Ægyptum Apollonio (filio)
τασκευὰς. πεμφθεὶς δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολλωνίδης τὸν
Menestbei propter primates Philometoris regis
μενεσθέως τοὺς πρωτεύοντας τοῦ φιλομήτορος βασιλέως,
suspicatus Antiochus alienum eum suarum factum esse
μεταλαβὼν ἀντίοχος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν αὑτοῦ γνωμῶν
rerum. propriæ securiusque curam habuit: vade ut
ἐφεστήσατο, τῆς καθ' αὐτὸν ἀσφαλείας ἐφρόντιζεν· ὅθεν εἰς 22
loppen veniens profectus est in Hierosolyma. Ma-
ἰόππην ἐλθὼν ἐφεδημώδησε κατέντησεν εἰς ἱεροσόλυμα. με- 23
gnificè autem à Iasone & ciuitate acceptus,
γαλομερῶς δὲ ὑπὸ τῶ ἰάσονος καὶ τῆς πόλεως δεδεγμένος,
cum sacrificijs & exclamationibus susceptus est: posteà sic in Pha-
μετὰ δαδουχίας καὶ βοῶν εἰσῆλθεν εἰς δ' οὖτως εἰς τὴν φοι-
neciam cum exercitu abiit. Postquam triennio tempus mi-
νίκην σὺν στρατοπέδῳ ἀπῆλθεν. μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστει- 23
sit Iason Menelaum portantem
λε ἰάσων μενέλαον τὸν τῶ φερομένου σίμωνος ἀδελ-
pecunias regi. & de
φὸν, φέροντα τὰ χρήματα τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐφ' 24
negotijs necessarijs commonitorem fecturum. Ille
ἃ ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς ποιήσοντα. ὁ 24
autẽ commendatus regi. & magnificans eum à facie
δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ φερομένῳ
potestatem, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, supe-
ἐξουσίας, εἰς ἑαυτὸν κατέντησε τὴν ἀρχιερωσύνην ὑπερβα-
rans Iasonem talentis argenti trecentis. Cùm expulsus autẽ
λόμενος ἰάσονα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. λαβὼν δὲ 25
regia mandata venit, equidem summo sacerdoti
τὰς βασιλικὰς ἐντολὰς παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης
nihil dignum ferens, furorem autem crudelis tyranni & feræ bar-
οὐδὲν ἄξιον φέρων, θυμοῦ δὲ ὠμοῦ τυράννου & θηρὸς βαρ-
re impetus habens. Et quidem Iason qui proprium fratrem ex
βάρου ἐμπεσοῦς ἔχων. καὶ ὁ μὲν ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπε- 26
cumenerat, circumuentus ab alio profugus in Ammanem
ρεμενεσάμενος, περιοθεὶς ὑφ' ἑτέρου φεύγει εἰς τὴν ἀμμανίτιν
regionem expulsus est: At Menelaus ipsum quidẽ principatu obtinuit,
χώραν συμπλαγε. ὁ δὲ μενέλαος τὴν μὲν ἀρχὴν ἐκράτει, 27
sed de promissis regi pecunias nihil bene disponebat:
τῶ δὲ ὑπεσχημένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν διετάττ'
faciente autem exactionem Sostrato arcis
ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν σωστράτου τοῦ τὴν ἀκρόπολιν
præposito: Ad hunc enim erat vectigalium exactio, ob
ὑπάρχου· πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν φόρων πρᾶξις, διὰ 28
quam causam ipsi duo à rege vocati sunt. Et
ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως μετεκλήθησαν. καὶ 29
quidem Menelaus reliquit sumnum sacerdotij successorem Lysi-
ὁ μὲν μενέλαος ἀπέλιπε τὴν ἀρχιερωσύνην λυσί-
machum suum fratrem: Sostratus autem Cratetem cum qui super
μαχον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, σώστρατος δὲ κράτητα τὸν τοῦ
Cyprios Cùm tabi autem conflictaremur, contigit Tarsenses
τῶν κυπρίων. τοιούτων δὲ συμπεσόντων, συνέβη ταρσεῖς
& Mallotes discordes esse propterea q; Antiochi concubinæ
καὶ μαλλώτας στασιάζειν, ἅτε τὰ αντιόχῳ τῇ παλλακῇ τοῦ
regis in dona dare tur. Festinanter itaque rex venit
βασιλέως ἐν ὁρμῇ δῶρα δόντος. θᾶττον οὖν ὁ βασιλεὺς ἦκε 31
sedare res, relinquens sufficientem
καταστῆσαι τὰ πράγματα, καταλιπὼν τὸν ἡγεμόνα μοῦ
Andronicum ex iis qui dignitate potiebantur. Rancus autem Mene-
ἀνδρόνικον τῶν ἐξαιρέτων κειμένων. τοιμάσας δὲ ὁ μενέ- 32
laus accepisse opportunitatem bonam. aures vafa quædam sempli
λαος εὐκαιρίαν καιρὸν λαβών, χρυσώματά τινα τῶν ἱερῶν
furatus donum Andronico & alia ven-
κλοπαῖσθαι δῶρον ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐπράθη
diderat, idque Tyro & in quæ in circum ciuitatibus ex
χαρὶ πωλουμένων εἰς τὰ τύρου καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. καὶ 33
stasis

cum manifeſtè cognouiſſet Onias, arguebat, recedens in ſacroſanctis ὑπογραφὰς ὁ ὀνίας, ἀπηλάθην δὲ τοῦ χωρίου εἰς eum locum, in Daphne quæ ad Antiochiam poſita eſt, ἄσυλον τόπον, δηλῶν μὲν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιβουλῆς καὶ μανίας. Vnde Menelaus accipiens occaſionem Andronicum hortabatur

ὅθεν ὁ μὲν μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν ἀνδρόνικον παρεκάλει 34
interficere Oniam. Ille autem veniens ad Oniam &
χειρώσασθαι τὸν ὀνίαν· ὁ δὲ ὠμοφρόνως δόλῳ τὸν ὀνίαν, & perſuaſus cum dolo, & acceptas eum ſacramétis dam dextram, quamquam δόλῳ, καὶ δεξιωσάμενος μὴ ὄκνον, δι' ὃς δεξιὰν καίquam in ſuſpicionē poſitus, perſuaſit de aſylo procederet
περ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου παρελθεῖν· que & ſtatim conſulſit non veritus iuſtitiam: Ob
ὃν καὶ παραχρῆμα κατέλυσεν ὡς μὴ δίκαιος τὸ δίκαιον· διὸ 35
quam cauſam nō ſolum Iudæi, multi autem & aliarum gentium
καὶ αἰτίας οὐ μόνον ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῆς ἄλλων ἐθνῶν indignabantur, & moleſtè ferebant ob veri iuſtitiam necem.
ἐδύσχαζον καὶ ἐδυσφόρουν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ.
Et rege regreſſo ex Cilicia lo-
τοῦ δὲ βασιλέως ἐπαναλθόντος ἀπὸ τῆς κιλικίας τό- 36
cis, occurrerunt ciuitatis Iudææ, ſimul ſecius abominandibus
πων, συνήντησαν οἱ κατὰ πόλιν ἰουδαῖοι συμμισοπονηρευόμενοι & Græcis, properans quòd ſine cauſa Onias interfectus fuerat.
καὶ τῆς ἑλλήνων, σπεύδοντι ἐπὶ τῷ δόξῃ λόγῳ τὸν ὀνίαν ἀπεκτονέναι.
Ex animo igitur Antiochus inflatus, & verſus in
ψυχαῖς οὖν ὁ ἀντίοχος ἐθλιμμένοις καὶ πεφυκὼς εἰς 37
miſericordiā & lachrymas ob mortui ſubitū ſatum
ἔλεον, καὶ ἀπὸ πρύσεως δῆλος ἦν τῇ τοῦ μετηλλαχότος συμφορᾷ & multum modeſtiam: Et incenſus furore, ſta-
καὶ πολλὴν ὀλιγωρίαν, καὶ πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, ὡς ἂν 38
tim Andronici purpuram auferens, & ve-
χρῶμα ἦν τοῦ ἀνδρονίκου περιῆρεν ἐξελόμενος καὶ τὰς χ- ſtes ſcindens, circumducens per totam ciuitatem in
τῶνας ἐξέρρηξας, ἐξαγαγὼν καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἐπ' ipſo loco vbi in Oniam impietatem cōmiſerat, illic hominidam
αὐτὸν ἦν τόπον ὅπερ τὸν ὀνίαν ἐπόιησεν, ἐκεῖ τὸν μιαιφόνον vita priuauit: Domino condignam ei panam remittente.
ἀπεκόμισεν ἦν πυείν τὴν ἀξίαν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος.
Pactis autem multis ſacrilegio per ciuitatem à
γενομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ 39
Lyſimacho, cum Menelai conſilio, & diuulga-
τοῦ λυσιμάχου, μετὰ τὴν τοῦ μενελάου γνώμης, καὶ διαδοθείτa extra fama, congregata eſt multitudo aduerſus Lyſima-
σης ἔξω τῆς φήμης, ἐθορυβήθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τῷ λυσιμάchum, vaſis aureis iam multis exportatis. Excī-
χου, χρυσωμάτων ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων. ἐπιγε- 40
tatis autem turbis & ira repletis, at-
μένων δὲ τῷ ὄχλῳ καὶ ὀργαῖς πλημπλαμένων, καθο- mans Lyſimachus ad tres mille inceptā vim manibus
πλίσας ὁ λυσίμαχος σὺν τρισχιλίοις κατὰ ξαπο χειρῶν inquit, duce quodam Auranu prouectu ira-
ἄδικον ὁρμήσαμένου τοὺς αὐχένα προβεβηκότας τῶν ἀλη- te, nihil autem mirtus & mente. Intelligentes autē &
κίας, μᾶλλον δὲ ἤντοι καὶ τῇ ὀξυρόᾳ. συνιδόντες δὲ τὸ τῶν 41
cognatum Lyſimachi, arripientes alij quidem ſaxa,
ἐπιπλοκὴν τῷ λυσιμάχῳ, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέτρους, alij verò fuſtes validos, quidam autē ex aduerſo cinere
οἱ δὲ ξύλα πάχη, πρὸς δὲ καὶ τὴν ὡρκισμένης ἀποδοῦ apprehendentes mentum, proſecerunt in Lyſima-
δραστόμβοι φύρδην, ἐπέπασαν εἰς τὸν δεῖνα τὸν λυσίμαchum. Ob quam cauſam multos quidem eorum vulneratos fecerē-
χον. διὰ δὲ αἰτίας πολλὰς μὲν αὐτῶν τραυματίας ἐποίη- 42
runt; aliquos verò & proſtrauerunt: omnes verò in fugam compu-
σαν, τινὰς δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας δὲ εἰς φυγὴν συνέ- ſuerunt: ipſum autem ſacrilegum prope aræarum interfe-
βλασαν· αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον ὡς δὲ τὸ χαλκοῦλάκιον ἐχθ- cerunt. De autem his inſtabat iudicium aduerſus Menelaum.
ἐστιν. ἐδεῖ δὲ τούτων ἕνεκα κρίσιν περὶ τὸν μενέλαον. 43
Cum veniſſet autem rex ad Tyrum, ad ipſum
καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς τύρον, ὑπ' αὐτοῦ τῶν 44
ſodalium retulerunt miſſi tres viri à
ἀνακρινόντων ἐπιπεπραφότες τρεῖς ἄνδρες ὑπὸ τῆς ſenatu. Iam verò ſuperatum Menelaum promiſit
γερουσίας. ἤδη δὲ ἐλελευκωμένος ὁ μενέλαος ὑπεσχεῖτο 45
pecunias multas Ptolemæo Dorymenis ad
χρήματα ἱκανὰ τῷ πτολεμαίῳ τῷ δωρυμένους πρὸς τὸ ſuadendum regi. Vade accipiens Ptolemæus in quodā
πεῖσαι τὸν βασιλέα. ὅθεν λαβὼν ὁ πτολεμαῖος εἰς τι 46
ſuario tanquam refrigerantem ſe regem, à ſententia mutauit. Et ipſū
ἐξέδρων εἰς ἀναψύξαντα τὸν βασιλέα, μετέθηκε καὶ τὸν 47
quidem vniuerſe malitiæ rerū Menelaum abſoluit crimini-
μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον μενέλαον ἀπέλυσε τῆς κατη- bus; at miſeros, qui etſi apud Scythas cauſam
γορίας, τοὺς δὲ ἁλόντας ἀνθρώπους, οἵτινες εἰ καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐλά- dixiſſent, abſoluti eſſent innocentes, hos morte damna-
λησαν, ἀθῷοι ἂν ἐκρίθησαν, τούτους θάνατον ἐπέκρι- uit. Ciuè ergo iniuſtam patiuntur cauſam, pro ciuitate &
νε. Διὸ ἐπὶ τοῖς οὐ δικαίως πάσχουσι, ὑπὲρ πόλεως καὶ 48
populis, & ſacris vaſis cauſam profecti. Ob quam cauſam
δήμων καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἀφωσιωμένως ἐπορεύθησαν. διὰ ταύτας αἰτίας 49
& Tyrij rem abominati quæ ad ſepulturam eorum
καὶ τύριοι μισοπονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐτῶν magnificè ſuppeditauerunt. At Menelaum propter
μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν. ὁ δὲ μενέλαος διὰ τὰς τῆς 50
potentiam, auaritiam, manſit in principatu crescens
πλεονεξίας, ἔμενεν ὢν τῆς κακίας εἰσηγούμενος τοῖς malitia, magnus ciuium inſidiator conſtitutus.
πολίταις, μέγας τῆς πολιτῆς ἐπίβουλος καθεστώς.

CAP. V. ι'.

Cieca autem tempus hoc ſecundum profectionem Antiochus
Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ ἀντίοχος 1
in Ægyptum profectus eſt. Contigit autem per vniuerſam ciuitatem
εἰς αἴγυπτον ἐστέλετο. συνέβη δὲ κατ' ὅλην τὴν πόλιν 2
ferè in diebus quadraginta, videri in aere
χρόνον ἱππέας ἐπ' ἀμίσεος τεταγμένους, φαίνεσθαι δὲ τοὺς ἀέρα currentes equites auratas ſtolas habentes, & hastas
τρέχοντας ἱππεῖς ἐξηρτυσμένους στολὰς ἐχούσας, καὶ λόγχας admodum cohortes armatos, & gladiorum eductiones, &
ἀπερισθὸν ἐξοπλισμένους, καὶ μαχαιρῶν ἀνασυρμούς, καὶ 3
curſus equorum per ordinem digeſtos, & congreſſiones factas. &
εἴλας ἵππων ἐξεστραμμένας, καὶ προσβολὰς γοργὰς καὶ incurſiones vtrorumque, & ſcutorum motus, & ſpiculorum
κατὰ πρόσωπα ἐκατέρων, καὶ ἀσπίδων κινήσεις, καὶ χαμάκων multitudinē & telorum auratū, & aurorum ornamentorū ſplendores
πλῆθη, καὶ βιβλῶν βολαί, καὶ χρυσῶν κόσμων ἐκλάμψεις, & omnis generis larvas. Quamobrem omnes rogabant vt be-
καὶ παντοίους θηρεσμούς. διὸ πάντες ἐξίσιον ἐπ' ἀγα- 4
ne oſtentum fieri. Cùm factus eſſet autem rumor fal-
θῷ τὸ φανέντα γεγενῆσθαι. γεγωμένης δὲ λαλιᾶς ψευ- 5
ſum, tanquam commutaſſet Antiochus vitam, aſſumens la-
δοῦς, ὡς μετηλλαχότος ἀντιόχου τὸν βίον, ἔφθασεν ὁ ἰά- ſon non pauciores mille, repente in ciuitatem ſe-
σων οὐκ ὀλίγους τῶν χιλίων, εἰφνιδίως δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν συνε- cum irā impetum: ipſi autem ad murum compulſi,
πέσατο· ἐκεῖνοι δὲ ἐπὶ τὸν τοῖχον συνελαθέντες ἐπέτειναν & ad vltimū iam apprehenſa ciuitate: Menelaus
τὸν μενέλαον ἐν τῇ πόλει συνειλημμένης τῆς πόλεως, ὁ μενέλαος 6
in arcem fugit: at Iaſon faciebat cædes
εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐφυγάδευσεν· ὁ δὲ ἰάσων ἐποιεῖτο σφαγὰς ciuium properatum in miſeros: nō cognatos aduerſus co-
τῶν ἀνελεήμονα ἐπὶ τοὺς συγγενεῖς ἀφροδίκως, ἀ συνιστῶν τὴν εἰς τὰς συγ- gnatos prosperatorem infortunium eſſe maximum; arbitrans autē
γραφὰς εὐημερίαν δυσημερίαν εἶ τῶν μεγίστην δοκῶν δὲ hoſtium & non ciuium trophæa demere.
πολεμίων καὶ οὐχ ὁμοφύλων τρόπαια καταβάλλειν. τῆς 7
Veritatē principatū non obtinuit: at finem inſidiarum paderum
μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐπέτυχεν· τὸ δὲ τέλος τῆς βουλῆς αἰσχύνην accepit, profugus rerum in Ammanitem ſtat.
λαβὼν, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν ἀμμανῖτιν καθῆλθε. πέρας Denique
μὲν οὖν κακῆς ἀναστροφῆς ἔτυχεν ἐγκλειόμενος πρὸς ἀρέτᾳ τὸν malam reuerſionem conſecutus eſt inclusus apud Aretam
Arabum tyrannum. in ciuitate ex ciuitate fugiens, perſecu-
τῶν ἀραβίων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως φεύγων διωκό- tionem paſſus ab omnibus, odio habitus vt legum transgreſſor, &
μενος ὑπὸ πάντων, συνιόμενος ὡς τῆς νόμων ἀποστάτης, καὶ execrabilis, vt patriæ & ciuium hoſtis, in Aegy-
βδελυκτὸς ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δήμιος, εἰς αἴγυ- ptum eiectus eſt. Et vt pulsis patriæ peregrinus,
πτον ἐξεβλήθη. καὶ ὁσὸν χρεὼν ἦν πατρίδος ἀποξενώσας, 9
peregrè perijt ad Lacedæmonios diriatus, quaſi ab
ἐπὶ ξένης ἀπώλετο πρὸς λακεδαιμονίους ἀναχθείς, ὡς ἐπὶ cognationem aſſeruturus proteſtionē. Et qui multitudinē inſepultorū
τὴν συγγένειαν τὴν ἑξόμενος σκήπτης. καὶ ὁ πλοῦτος ἀτάφων 10
abiecerat, illamentatus factus eſt, & ſepultura nulla
ἐκείνης. ἀπὸ δήπου ἐνθυμήθη, καὶ κηδείας ἐδ' ἡστινοῦν ἔτυ patrio ſepulchro participauit. Cum maioreſſent autem rex.
πατρῴου τάφου μετέσχεν. θορυβούντων δὲ τῆς βασιλεῖ, 11
pra his quæ facta erant, putans rebellaturam Iudæam: vade
ὡς τῆς γενόντων ἀλίσκεσθαι ὑποστατῶν τὴν ἰουδαίαν· ὅθεν

profectus ex Ægypto efferatus animo, cepit
ἀναζεύξας ἐξ αἰγύπτου τεθηριωμένῳ τῇ ψυχῇ ἐλαβε τὴν
quidem ciuitatem armis, Et tussit militibus in-
μὲν πόλιν δορυάλωτον, καὶ σκέλλεσι τοῖς στρατιώταις κε- 22
terficere crudeliter occurrentes, & in domos ascen-
πλεν ἀρειμανῶς τοὺς ἐμπίπτοντας, καὶ τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ἀνα-
dentes trucidare. Fiebant autē iuuenū & senioru
βαίνοντας κατασφάζειν. γήνοντο ἢ γίων καὶ γρησοβυτέρων 23
caedes, virorumque & mulierum, & natorum exterminium,
ἀπωρίας, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἀναιρεσμός,
virginumque & parvulorum trucidationes. Octo autem decem millia in
παρδένων καὶ παίδων σφαγαί. ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ἡ 24
omnibus diebus tribus interfecta sunt; quatuor quidem in
πάσαις ἡμέραις τρισὶ κατεφθάρησαν· τεσσαρες μὲν ἐν
manuum captiuitate: non minus verò Iugulatis venditis sunt.
χειρῶν νομαῖς· ἠχ ἧττον δὲ τῆ ἐσφαγμένων ἐπεφάνησαν.
Nam contentionem hic auſus eſt in vniuerſa
εἰς ἁρμαθιὰς δὲ τούτους κατὰ τόλμησιν εἰς τὸ πάσης τῆς 25
terra ſanctiſſimum templum introire, ducatorem habente Menelaum.
γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν ἔχων τὸν μιαίνοντα,
& legum & patriæ proditorem factum. Et
καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γενόμενον, καὶ 26
ſceleſtis manibus ſancta vaſa ſumente, & quæ ab a-
ταῖς μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων, καὶ τοὺς τοῦ
liis regibus poſita erant ad augmentum & gloriam lo-
λων βασιλέων ἀναθέματα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν τῆ τό-
ci & honorem, profanis manibus contrectans. Et elena-
που καὶ τιμὴν, ταῖς βεβήλοις χερσὶ συναύρων. καὶ μετρεί- 27
tus eſt mente Antiochus, non videns quòd propter pecca-
ζετο τὴν ὀργὴν ὁ ἀντίοχος, ὡ συνεργὴν ὅτι ὀργὴ τοῖς ἐμβρι-
ta ciuitatem habitantium iratus fuit haec
θέσι τῆ πόλιν οἰκουσῶν ἁπάργεται βεγχίως ὁ δι-
minus: quamobrē fuit circa locum deſectio. Si autē non conti-
αστὴς· διὸ γόγνε πρὸς τὸ τόπον παρέργεσις. εἰ δὲ μὴ συνέ- 28
gisſet inuolutus eſſe multis peccatis, ſicut
βητο προσεπεχθῆναι πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ ὁ
Helindorus miſſus à Seleuco rege ad
ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ σελεύκου τοῦ βασιλέως δεῖν ἢ
viſitandum eſſet, hic adhuc ſtatim
δέησιν τὸ ζαζουλαίου, ἔδει προσαχθεὶς ῥαβδισμα
flagellatus repulſus fuiſſet ab audatum: Verum non propter locum
μαστωθεὶς ἀνεβάπη τὸ θεσίους· ἀλλ' οὐ δῆ τὸν τόπον 29
gentem, ſed propter gentem locum Dominus elegit.
τὸ ἔθν κ, ἀλλα δῆ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξηίξαθ.
Ideòque & ipſe locus particeps factus genti
διότις καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμεταφὼν τῆ τῶ ἐθνους 30
malorum quæ euenerunt, poſtea beneficiorum ſocius
δυσπτημάτων ἠρωμώθη, ὕστερον δυς γτημάτων κοινώ-
fuit & qui relictus fuit in omnipotentis ira, inue-
νησι, καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῆ τῶ παντοκρέ πρὸς ὀργῆ, πάν-
rum in magni Domini reconciliatione cum omni glo-
λιν ἐν τῆ τῶ μεγάλω δεσπότη καταλλαγῆ μὲ πάσης δό-
ria exaltatus eſt. Iguur Antiochus vbiginta ſupra
ξης ὑπανωθάθη. ὁ γοῦν ἀντίοχος ἀπεκόσια πρὸς τοῖς 31
mille auferens ex templo talenta, velociter
χιλίοις ἀπενεγκάμενος ἐκ τῆ ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς
Antiochiam petiit, exiſtimans pra ſuperbia ipſam quidē
ἀντιόχειαν ἡφείδη, ὁλόμβος δατὸ τῆς ὑβρηφανίας τὴν μὲν
terram nauigabilem, & mare ambulabile facturum propter elatio-
γῆν πλωΐμη καὶ τὸ πέλαγος πεζεύτην θάδαι δῆ τὸν μετεω-
nem cordis. Reliqui autem & præpoſiti ad affli-
ειμὸν τῆς καρδίας. κατέλιπεν δὲ καὶ ὁδηγὸς τῆ κα- 32
gendam gentem: in quidem Hieroſolymis Philippum, ipſa quidem genere
κοῦσι τὸ γένος ἐν μὲν ἱεροσολύμοις φίλιππον, τὸ μὲν γένος
Phrygem, at morem barbarorum habentem quàm is qui illū conſti-
φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τῶ καθισάντα-
tuit: In autem Garizin Andronicum: ad autem hæc Menelaum,
τος· ἐν δὲ γαριζὶν ἀνδρόνικον· πρὸς δὲ τούτοις μενέλαον, 33
qui peſſimè aliorum ſuperbiebat in ciues, inimicam
ὃς χείρισα τῆ ἄλλων ὑπερήρτο τοῖς πολίταις, ἀπηχθῆ 34
autem contra ciues Iudæos habens intentionem, miſit autem
δὲ πρὸς τοὺς πολίτας ἰουδαίους ἔχων δῆθιον· ἔπεμψε δὲ
odioſum principem Apollonium cum exercitu: viginti mille
τὸν μισάρχιλ δαπολλώνιον μὲ στρατεύματος· δισμυρίους
autem ſuprà duo mille, percipere qui erant in ætate omnes
δὲ πρὸς τοὺς δισχιλίους, πρεσταξας τοὺς ἐν ἡλικία πάντας
interficere, at mulieres & iuuenes vendere. Hic
κατασφάξαι, τοὺς δὲ γυναῖκας καὶ νεωτέρους πωλεῖν. ἔδει 35
autem veniens in Hieroſolymam, & pacificum ſe ſima-
ἢ ὡς γλώμενος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἢ εἰρηνικὰ ὑποκει-
lans, quietisque ad ſanctum diem ſabbati: & accipiens
θὼς, ὑπόχων ἰῶς τῆς ἁγίας ἡμέρας τῶ σαββάτου· καὶ λαβὼν
oneſos Iudæos, his qui erāt ſub ſe, vt armamentis, præce-
ἀρχοῦντας τοὺς ἰουδαίους, βοῖς ὑφ' ἑαυτ ἐξοπλισίαν παρήγ-
pit, Et egreſſus omnes ad ſpectandum. tranſ-
γειλε, καὶ τοὺς ἐξηῦσθνγας πάντας δῆλ ἢ θωρίαν σωνέξ-
fodit: & in ciuitatem cum armis diſcurrens, ingentem
υεέντησε· ἔ εἰς ἢ πόλιν σωὶ τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν, μεγάλ
percuſſit multitudinem. Iudas autem Maccabæus decimus
κατὰ τρισὶ πλήθη. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος δέκατος πε
factus, & recedens in montibus, ferarum more viue-
γλιμθὼς καὶ ἀναχωρήσας εἰ τοῖς ὄρεσι θηρίων τρόπον δέ-
bat cum his qui erāt ſecum. & fœni cibo veſcerentur,
ζη σὺν τοῖς μὲθ' αὐτ, καὶ τῶ χορτοδήτροφῶ σπούδρου,
perſeuerabant vt non participent ex inquinamone.
διπλοῦν ὠρὸς τὸ μὴ μεταχεῖν τὲ μολυσμοῦ.

CAP. VI. ς'.

Poſt non multum autem tempus, miſit rex ſe-
1 Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέ-
nem Athenienſem, compellere Iudæos vt recedere
ροντα ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους μεταβαίνειν δατὸ
patrios legibus, & Dei legibus non gubernarent.
τὲ πατρίων νόμων, καὶ βοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεδ,
Contaminare autē & quod erat in Hieroſolymis templum, & cognomi-
2 μολύνειν δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, καὶ προσονο-
nare Iouis Olympij: & quod in Garizim, prout erant
μάσαι διὸς ὀλυμπίου, καὶ τὲ ἐν γαριζὶν κατὼς ἐτύγχανον οἱ
locum habitantes, Iouis hoſpitalis. Difficile autem & graue
3 τὸν τοπον οἰκοῦντες, διὸς ξενίου. χαλεπὴ δὲ καὶ δυσχερὴς
erat turbæ præceptum nequitiæ. Nam templa luxu-
4 ἦν τοῖς ὄχλοις ἡ ἐπίταξις τῆ κακίας· τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτ
ria & comeſſationibus à gentibus impletum erat, ſcortantibus
τίας καὶ πώσεων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐνεπλήρετο ῥαθυμούντων
cum meretricibus, & in ſacris porticibus cum mulieribus ſe miſce-
μετὰ ἑταίρων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς περιβόλοις γυναιξὶ πλεπα-
bant: præterea etiā quæ non decebat intrò ferentibus. Ac
5 ζόντων, ἔτι δὲ τα μὴ καθήκοντα ἐνδον φερόντων. τὸ δὲ
altare prohibitus à legibus illici-
θυσιαστήριον τοῖς ἀποδιαλυμένοις ὑπὸ τῶν νόμων ἀθεμί-
tis plenum erat. Erat autē neq; ſabbatum cuſtodire, neque patrios
6 τοις ἐνεπλήρετο. ἰῶ δ' οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πατρίους
ſolemnitates ſeruare, neque ſimpliciter Iudæum confiteri eſſe.
ἑορτὰς διαφυλάττειν, οὔτε ἁπλῶς ἰουδαῖον ὁμολογεῖν ἦ.
Ducebātur autē cum amara neceſſitate, ad quæ ſingulis menſibus re-
7 ἤγοντο δὲ μὴ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὰς κῦ μῆνα ἕ βασι-
gis natalem diem ad ſacrificium. cum eſſet autē Bac-
λέως γθονίων ἡμέρων δῆλ ἀπολαγισμὸν γινομένης δὲ διο-
chanaliorū feſtum, cogebantur hederas habentes pompam agere
νυσίων ἑορτῆς, ἀναγκάζεδο κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῶ
Libero. Decretum autem erat in vicinas ci-
8 διονύσω. ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς ἀσυνείτονας πό-
uitates Græcas. Ptolemæo ſuggerente eandem conſuetudi-
λεις ἑλληνίδας πτολεμαίου ὑποθέμενο τῶ αὐτῶ κατὰ τῶν
nē aduerſus Iudæos, agere & ſacrificare. Eos autē qui non vel-
9 κῦ τῶν ἰουδαίων, ἀγεῖν καὶ σφαγιάζειν· τοὺς δὲ μὴ θροαί-
lent tranſire ad Græcorum, iugulare.
ρουμένους μεταβαίνειν δῆλ τὰ ἑλληνικὰ, κατασφάζειν.
erat ergo videre preſentem miſeriam. Duæ enim mulie-
10 παρῆν οὖν ὁρᾶν τῶν ἐνεστῶσαν τὰ λυπηρά. δύο γὰρ γυναῖ-
res delatæ ſunt quæ circumciderant filios: harum autem ex
κες ἀπήχθησαν περιτετμηκυίαι τὰ τέκνα. τούτων δὲ ἐκ τῶν
vberibus ſuſpendentes natos, & publicè circumduxerunt
μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη, ἔ δημοσία περιαγάγοντες
eas per ciuitatem, à muro præcipitauerunt. Aliæ verò pro-
11 αὐτὰς τῶν πόλιν, κῦ τῶ τοίχους ἐκρήμνισαν. ἕτεροι δ πλη-
pinquè concurrentes ad ſpeluncas, vt latenter celebrarent
σίον συνηθροισμένοι εἰς τὰ ἀσύλαια, λεληθότως ἄγειν τῶ
ſabbatum, indicati Philippo fuerant ſuccenſi ſunt, eò
ἐβδομάδα, μεμυημένοι τῶ φιλίππω συνεπλήσθησαν, δῆλ
quòd vererentur auxiliari ſibimet ſecundum gloriam ea-
τὸ εὐλαβεῖς ἦσαν βοηθῆσαι ἑαυτοῖς κῦ τῶν δόξαν τῆς σω-
lendiſſimæ diei. Hortor itaque legentes
12 μοτάτης ἡμέρας. παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας
bone librum, ne abhorreſcant propter calamitates, ſepu-
τῆ δὲ τῆ βίβλῳ, μὴ συσχλεῖσδ δῆλ τὰς συμφορὰς, λογίζε-
tem autem ſupplicia non ad internecionem, ſed ad correc-
δαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παι-
tionem generis noſtri eſſe. Etenim non multum temporis ſinere
13 δείαν τῶ γένους ἡμῶν ἐῆ. κῦ γὰρ τὸ μὴ παλὺν χρόνον ἐᾶσδ

peccatores, sed flamm vindictæ supplicia, ma-
τὰς δυσεβεῖας, ἀλλ' ἐθνῶν φειδόμενον ὀλοτμίας, μα-
gni beneficij indicium est. Non enim sicut & in
γάλης εὐφροσύνης σημεῖόν ἐστιν. ὃ γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ 14
aliis gentibus, expectat patiens Dominus vique-
τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δεσπότης μέχρι
quo adeuntur eos ad plenitudinem peccatorum pe-
τοῦ καταπιόντας αὐτοὺς πρὸς ἐπιδίκασιν ἁμαρτιῶν κο-
nire, sic & in nobis indicium esse vt non ad finem per-
λάσαι, ἵνα δὲ ἐφ' ἡμῶν ἧττον ᾖ, ἵνα μὴ πρὸς τέλος ἀπο-
veniendus nostris peccatis, pœnas nos vindicatur. Quamobrè
κοιμῶν ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον ὑμᾶς ἐκδίκᾳ. διόπερ 15
nunquam quidem misericordiâ à nobis amouet: corripiens autè cum
οὐδέποτε ἀφ' ἡμῶν ἀπίστησε παιδείαν δι' ἐλέους ποιούμενος, non derelinquit suum populum. Verùm ad com-
συμφορὰς ἐκ ἵλεω παλαίσαντες ἐαυτῶν λαὸν πάλιν ἐᾷ κύριος· 16
monitionem hæc nobis dicta sint. Per pauca autè verendâ est ad
μύθους ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω. δὶ ὀλίγων δὲ ἐπὶ τὴν ἱστο- 17
narrationem. Eleazarum quidam ex primoribus scri-
τὴν διήκομεν. Ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτοτύπων γραμμα-18
bæ vir iam provectæ ætatis, & aspectu
τέων ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ὄψιν
facies pulcherrimus, hians compellebatur manducare
τὸ στόμα τοῦ κρέως, ἀναγκαζόμενος παλιγζῷ φαγεῖν
prohibitâ carnem. Ille autem cum gloriâ mortem magnam,
ὕειον κρέας. ὁ δὲ τὸν μετ' ἀκλείας θάνατον μᾶλλον ἡ 19
cum odio vitam complectens. sponte ad sup-
τὴν μετὰ μίσους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως δὴ τὸ τύ-
plicium probat. Expensa autè secundùm quæ oportebat modò
πτειν προσήγετο. φρονήσας δὲ καθ' ἡλικίαν πρέπει 20
accedente fustigatores pueri, quæ nō hebes gu-
στορεπίρχοδε τοὺς παρεστῶτας αὐτῷ, ὅπως ἀφῶσι χρῆ-
stare propter vim amoris. Quæ autè ad
σθαι δῆθεν τοῖς ἱεροῖς κρέασι, καὶ οὐ θύμως μόνον
sacrificium parata erant, ob eā quæ à prisca
δὲ φόβῳ ἀπολογισμοῦ τυγχάνοι, δῆθεν ἐκ τῆς παλαιᾶς 21
temporibus eum homine osorum, illicitos cum seorsum
χοφῶν πρὸς τὸν ἄνδρα γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν
hortabantur, assecutum carnes quibus licitè erat ei vti ob
παρεκάλουν, ἐν ἔξῃ τὰ κρέα ὡς καθήκοντα αὐτοῦ χρῆσθαι δὲ
eo parata, simulare autè ἐξ ἀφῆς ἐσθίοντα τῶν
αὐτῷ θυσθέντων κρεῶν· ὑποκριθέντα δὲ ὡς ἐδίοντα τὰ
à rege iussæ erant, de sacrificio
ὑπὸ τοῦ βασιλέως θυσθέντα, τὴν κατὰ τὰς θυσίας
carnibus, vt hoc facto eos liberaremus à morte: & ob
κρεῶν, ἵνα τοῦτο ποιήσας κατὰ τύχην τοῦ θανάτου· ᾗ δὴ 22
veterem erga eos amicitiam assequeretur benignitatem. Ille
τῶν ἀρχαίων πρὸς αὐτὸν φιλιῶν τύχῃ φιλανθρωπίας. ὁ 23
autè cogitationem vrbanam recipiens & cogitans iuste, &
δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς
senectutis eminentia, & acquisitæ & illibatæ canitie, &
τοῦ γήρους ὑφ' ἧς ἦν, καὶ τῆς ὀφειπτικῆς ὀδηγαίας πολιᾶς· καὶ
à pueritia optimæ educationis, mirandè autem sanctæ &
τῆς ἐκ παιδὸς καλλίστης ἀναγωγῆς, μᾶλλον δὲ ἁγίας καὶ
à Deo conditæ legislationis, consequenter respondit, citò di-
θεοπίστου νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφήνατο, ταχέως λί-
cens, vt se præmitteret ad inferos. Nō enim nostra ætas
γων προπέμπειν εἰς τὸν ᾅδην. οὐ γὰρ ἡμετέρας ἡλικίας 24
senectutem conquiram. Si enim & ad præsens ef-
τὸ γῆρας καταπόσομαι. εἰ γὰρ καὶ τοῖς παροῦσι ἐξ-
fugiat hominum supplicia, sed omnipotentis
αλύσω τὸ ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντοκρά-
tis manus, neque vivus, neque defunctus effugiam. Quamobrè
τορος χεῖρας, ἵνα ζῶν οὔτε θανὼν ἐκφεύξομαι. διόπερ 27
viriliter quidem nunc commutans vitam, certè senectute dignus
ἀνδρείως μὲν νῦν ἀλλάξας τὸν βίον, τῷ μὲν γήρᾳ ἄξιος
apparebo. Ac adolescentibus exemplum generosum reliquo-
φανήσομαι, τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα γενναίου καταλεί-
ro, ad promptè & generosè pro gratuitis &
πω, εἰς τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ
sanctis legibus mortem eum: nunc autem dicens ad
ἱερῶν νόμων ἀποθνῄσκειν· τοσοῦτα δὲ εἰπὼν δῆθεν τὸ

supplicium confectum venit. At durioribus, ergà eum
29 πυκνότερον δύθιος ἦλθε. τῇ δὲ ἀγῶνι πρὸς αὐτὸν τὸν
pœnâ antè benevolentiam in iracundiam conuertentibus, ob
μικρᾷ πρότερον δυμένειαν εἰς δυσμένειαν ἀποχώντων, δῆθε
prædicta verba, vt ipse confirmabant arro-
τὸν τῇ προειρημένων λόγων, ὡς αὐτοὶ ὑπολάμβανον ἀσέβη-
gantiam esse. Futuros autem plagis mori, gemens
30 νοιαν εἶη. μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν, ἀναστενάξας
dixit: Dominus sanctam scientiam habens manifestum est, quòd
ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἁγίας γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν, ὅτι
cùm possim liberari à morte, duros sustineo
δυνάμενός ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου, σκληρὰς ὑπομένω
in corpore dolores flagellatus, secundùm animam verò dulcem
τῷ σώματι ἀλγηδόνας μαστιζόμενος, τῇ ψυχῇ δι' ἡδονὰς
propter eius timorem hæc patior. Et hæc igitur hoc
31 ταῦτα πάσχω. καὶ οὕτω μὲν οὖν τοῦτον τὸν
modo migrauit, non solùm iuuenibus, sed & plur-
τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλεί-
mis genus suum mortem exemplum generosum re-
στοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναίου τε
& memoriam victoriæ reliquentes.
καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

CAP. VII. ζ.

Contigit autè & septem fratres cum matre comprehen-
1 Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ μητρὸς συλληφθέν-
sos cogi à rege, ex illicitis
τας, ἀναγκάζειν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀπὸ τῆς ἀθεμίτου
porcinis carnibus gustare, flagris & taureis cruciatos. Vnus
3 ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι, μάστιξι & ταύρειοις αἰκιζομένους. εἷς
autem ipsorum factus primus conciouator, sic ait: Quid futurus es interro-
δὲ αὐτῶν ἡγούμενος προήρχετο, ἔφη· τί πυνθάνεσθε καὶ
gare & discere à nobis? parati enim mori sumus, potius
3 μανθάνειν ἡμᾶς; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμέν, ἢ
transgredi patrias leges. Iratus autem factus
παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. ἔνθυμος δὲ ἦν ὁ βα-
rex, iussit sartagines & ollas æneas succendere.
σιλεὺς, προσέταξε τήγανα καὶ λέβητας ἐκπυρῶσαι.
Illis autem confectis succensis, illi qui fuerat eorum
4 τῇ δὲ παραχρῆμα ἐκπυρωθέντων, τὸν ἡγούμενον αὐτῶν
primus locutus, iussit linguam amputare, & excoriare.
προστάττει, προσέτι τὰ ἄκρα γλωσσοτομεῖν, καὶ περικεφαλαι-
tes extremas partes abscindere, reliquis frambus & matre
τας ἀκροτηριάζειν, τῇ λοιπῇ ἀθλιότητι καθ' ὑπόμνησιν
inspectantibus. Inuitem autem eum in omnibus factum, iuſ-
5 συμφρόντων. ἄγχιστα δὲ αὐτὸν τοῖς ὅλοις ἡγούμενον, σκίλλαι-
sit prius admouere, spirantem & sartagine torrere. at vapo-
σι πρῶτα προσάγειν, ἕως ἐκτείνειν καὶ πηλίζειν· τῇ δὲ ἀτμί-
re ad multum se dilatante ex sartagine, ad mœrem se hortabantur
δος ἐφ' ἱκανὸν ἐξαπλουμένης ἐκ τηγάνου, ἀλλήλους παρακαλεῖν
cum matre generosè mori, dicentes sic: De-
6 σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν, λέγοντες οὕτως· ὁ κύ-
minus Deus aspicit, & verissimus in nobis consola-
ριος ὁ θεὸς ἐφορᾷ καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐν ἡμῖν παρακαλεῖ-
tus: quemadmodum per in facie protestatus canticum
ται· καθάπερ ἐξῆς ἐν προσώπῳ ἀπεμαρτύρατο ὠδὴς
declarauit Moyses, dicens: Et in seruis suis con-
διασάφησε μωυσῆς, λέγων· καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρα-
solabitur. Mortuo autem primo ad modum
7 κληθήσεται. μεταλλάξαντος δὲ τὸν πρῶτον
hunc, secundum deducebāt ad indebitum, & capi-
τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμόν, & τὸ κεφα-
tis pellem cum capillis abstrahentes interrogabant, si mauis
λῆς δέρμα σὺν τοῖς θριξὶ θέλεις ἀπενεγκεῖν ἐπερόμενον, εἰ φά-
8 λαντος πρότερον μελισθῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέλος. ὁ δὲ ἀπο-
spondens patria voce, dixit. Nun. Quamobrè & hic
κριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ, προσέτι τὸν αὐχένα. διόπερ οὗτος
sequens accepit tormentum. vt primus: in virtute veri spiritus
τὸν ἑξῆς ἀλαβὼν βάσανον, ὡς ὁ θεῖος τὸς ἐν ἰσχύϊ δὲ πνεῦ-
cuiusque dixit. Tu quidem scelestè, ex præsenti nos ora
ματος ἔφη· σὺ μὲν ἀλάστωρ, ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζῶν
bilem: in mundo vita defunctus nos pro
9 ἀπολύεις· ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ
suis legibus, in æternum resurrectionem vitæ nos suscitabit.
τῶν ἰδίων νόμων, εἰς αἰώνιον ἀνάβιωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστή-
Post autè hunc tertius illudebant, & linguam postu-
10 σει. μετὰ τοῦτον δὲ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτη-
lans citò protulit, & manus audaciter extu-
θεὶς ταχέως προέβαλε, καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς ἐκτει-

dit, & genetrix dixit A calo hæc possedi, & apud
τεται, ἢ γλυκάμους εἶπεν. ὧδε οὐσεῦ ζῶντα κάσταται, ἢ ὧδε 11
eius leges despicum hæc: & ab eo hæc re-
ζοὺς αὐτῶ νόμους ὑπερορᾶ παῦτα· καὶ παρ' αὐτῶ ζῶντα πάν-
rum spero recepturum. Itavt ipse ens & qui cum
λιν ἐλπίζω κομίσεσθαι, ὥςτε αὐτὸν τὸν βασιλέα Ϲ τοὺς σὺν 12
eo miraretur adolescentis animam, quòdam nihilo
αὐτῶ ἐκπλήσσεσθαι ἐπ τῶ παιδίσκε ψυχὴν, ὡς ὀ ὼδὲ πολὺ τὰς
dolores ponebat. Et hoc autem dictum, quasi
ἀλγηδόνας ὑπέθετο. καὶ τῦτο δὲ μεταλλάξαντος, ἢ πῖσ- 13
tum eodem modo vexabant torquentes. Et cum effet ad
τον αὐτῦ τὰς ἐβασάνιζον ἀκριζόμενοι. καὶ γλυκύθυμος πρὸς 14
mortem, sic an. Eligibile est commutatum quæ ab ho-
τὸ τελεῦταῖον ὕπας ἔφη ἀφ' ἡμῶν μεταλλάσσοντα τὰς ἀπ' ἀν-
minibus, quæ sunt à Deo. expectare spes, iterum re-
θρώπων, τὰς ὑπὸ ἢ θεῦ προσδοκῶν ἐλπίδας, πάλιν ἀνα-
suscitandos esse ab eo: tibi namque resurrectio ad vitam non erit.
στήσεσθαι ὑπ' αὐτῦ· σοὶ μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν ὐκ ἔσται.
Consequenter autem quintum admonentes vexabant. Ille autē
ἐμέμφοντο δὲ τὸν πέμπτον προσάγοντες ἠρίζοντο ὁ δὲ 15
ad eum aspiciens, dixit: Potestatem vt hominibus habens corrup-
πρὸς αὐτὸν ἰδὼν εἶπεν· ἐξουσίαν ὲ ἀνθρώπις ἔχων φθαρ- 16
tibilis tũ es, quod via facis: non putes autem genus nostrum à
τὸν ὼ, ὦ θλεις ποιεῖς· μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ ἢ θεῦ
derelictum esse. Tu autem sustine, & vide magnam
καταλελεῖφθαι. σὺ δὲ χαρτέρει, ἢ θεάσει τὸ μεγαλεῖον 17
eius potestatē quomodo te & semen tuum torquebit.
αὐτῦ κράτος, ὡς σὲ Ϲ τὸ σπέρμα σου βασανιεῖ. μὴ ἧ πε- 18
ducebant sextum: & futurus mori, dixit. Non erras fru-
τον ἦγον ἢ ἕκτον. ἢ μέλλων ἀποθνήσκειν ἔφη μὴ πλανᾶσθαι μά-
stra: eos enim propter nosipsos hæc patimur: peccantes in
την ἡμεῖς γὰρ δι' ἑαυτὰς ταῦτα πάσχομεν, ἁμάρτοντες εἰς τὸν
nostrum Deum: digna enim admiratione facta sunt. Tu autē ne exsti-
ἑαυτῶ θεὸν ἄξια γὰρ θαυμασμοῦ γέγονε. σὺ δὲ μὴ νομί- 19
mes impunitum fore, contra Deum pugnare conatus.
σης ἀθῶος ἔσεσθαι, θεομαχῶν ἐπιχειρήσας. ὑπεραίρων 20
autem magis mirabilis & memoria bona digna, quæ per-
δὲ ἦ μᾶλλον θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία, ἢ πὶς ἐπελ-
cunctes filios septem conspiciens vnius sub tempore diei, bo-
λυμένους υἱὰς ἑπτὰ σωφρόσυνα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, δύ-
no animo ferebat propter in Domino spem. Quemlibet autē eorum
ψυχος ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κυρίῳ ἐλπίδας. ἐκάστῳ ἧ αὐτῶν 21
hortabatur patria voce generosa repleta prudē-
παρεκάλει τῆ πατρίῳ φωνῆ γεμίσας φρονήμα θῆλυ-
tia, & femineam cogitationem masculino animo excitans, di-
μετ, Ϲ τὸν ἄνδρειον λογισμὸν ἀφυσιῶν θυμῷ διελέγετο, λέ-
cens ad eos: Non scio quomodo in meo apparuistis ve-
γουσα πρὸς αὐτούς· ὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ὠφάνητε κοι- 22
tu, neque ego spiritum & vitam vobis donavi,
λίαν, ὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα ἢ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην,
& comisque conglutinationē ones ego compegi. Igitur
καὶ τὴν ἑκάστου συγκρίσεσιν οὐκ ἐγὼ διῆρθρωσα. τοιγαροῦν 23
mundi conditor qui formavit hominis nativitatem, & omnium
ὁ τῦ κόσμου κτίσης ὁ πλάσας ἀνθρώπε γένεσιν ἢ πάντων
ingenitis generationem, & spiritum, & vitam vobis rursum
εὐρύθμων γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν
dat cum misericordia, vt nunc despicitis vos propter
χαρίσεται μετ' ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς
eius leges. At Antiochus arbitratus contemni &
αὐτῦ νόμους. ὁ δ' ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι καὶ 24
contumeliosam despicions vocem, adhuc audire super-
τὴν ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φωνὴν, ὅτι ἢ παιτέρου φθεγ-
fluere, non solum per verba faciebat adhortationem, sed & per
γόμενον οὐ μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο ἢ παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι'
instrumenta affirmabat simul ducturum & beatum effecturum transi-
ὅρκων ἔλεγεν, ἅμα πλουτεῖν καὶ μακαρίσειν ποιήσειν μετα-
tum à patriis, & amicū habiturū, & necessaria proba-
θέμενον ἀπὸ ἢ πατρίδος, καὶ φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπε-
turum. At adolescentem nequaquam attendente, adue-
σούσης. τῶ δὲ νεανίσκε μηδαμῶς προσέχοντος, προσκα- 25
cato rex maiorem hortabatur vt esset adole-
λεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν μητέρα παρῆνει γλυκῦναι τῶ μει-
lescentem consiliatori in salutem. Multa autem illo adhor-
ρακίῳ σύμβουλον ἐλθεῖν σωτηρίᾳ. πολλὰ δὲ αὐτῆ ὠφελή- 26
tante, promisit fusurum filio. Inclinata autem ad eum,
σαντος, ὑπέδεξατο πείσειν ἢ υἱόν. προσκύψασα δὲ αὐτῶ, 27
dendens crudelem tyrannum, sic dixit patria vo-
χλθαύσασα τὸν ὠμὸτύραννον, ἵνας ἔφησε τῆ πατρίῳ φω-
ce: Fili miserere mei quæ in vtero portavi te mensēs
νῆ· υἱὲ ἐλέησόν με τὸν ἐν γαστρὶ βαστάσαί σε μῆνας 28

nouem, & lac dedi tibi annos tres, & ali
σία καὶ θηλάσαι σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασά σε καὶ ἀ-
duxi in aetatem istam, & molestias educationis sustinui per-
γαγοῦσα εἰς ἡλικίαν ταύτην, καὶ τρεφοφορήσασα· αἰτῶ
te nate. respicientem ad cælum & terram, & quæ in
σε τέκνον, ἀναβλέψασα εἰς τὸν οὐρανὸν Ϲ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν
eis omnia videntem, cognoscere quòd οὐκ ἐξ ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ
Deus. & hominum genus sic fiat ne ve-
ὁ θεὸς, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὕτω γίνεται· μὴ φοβη- 29
neficus carnificem istum, sed fratribus dignus factus,
θῆς τὸν δήμιον τῦτον, ἀλλὰ τῆ ἀδελφῶν ἄξιος γενόμενος,
suscipe mortem, vt in misericordia cum fratribus
δέξαι τὸν θάνατον, ἵνα σε τῆ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς
tuis recipiam te. Adhuc autem hæc effante ad deficere
σου κομίσωμαί σε. ἔτι δὲ ταῦτης λαλησάσης ἐνεπέσεν 30
aut. Quem expectamus non obedio præcepto re-
ὕβρις, τίνα μέντοι; οὐκ ἀπειθοῦντι ἢ βασιλέως τοῦ βασι-
gis: at præcepto obedio legum data
λέως τοῦ δι' εὐσεβείας ἀνθρώπους ἐπὶ νόμοις ἢ δοθέντος τοῖς
patribus nostris per Moysem. Tu verò omnis malitiæ inven-
πατράσιν ἡμῶν διὰ μωυσέως. σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρε- 31
tor factus in Hebræos, non effugies manus
τὴς γενόμενος ἐν τοῖς ἑβραίοις, οὐ μὴ διαφύγῃς τὰς χεῖ-
Dei. Nam quæ propter nostra peccata patimur.
τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας πάσχομεν.
Si autem causa increpationis & correptionis vestris Dominus erit no-
εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν κύριος ἡμῖν 31
strum. statuesit. & iterum misericordiabitur suis
βραχέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλλαγήσεται τοῖς ἑαυτῶ
seruis. Tu autē ô scelestē & omnium hominum flagitiosissime
δούλοις. σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀνθρώπων μιαρώτατε
non frustra extollaris, tumens incerto exspectationibus con-
μὴ μάτην μετεωρίζου, φρυαττόμενος ἀδήλοις ἐλπίσιν ἐπὶ τοὺς
cælestes seruos elevans manum. Nondum enim
τοὺς οὐρανίους παῖδας ἐπαιρόμενος χεῖρα. οὔπω γὰρ ἢ τοῦ 32
omnipotentis inspectorem Dei iudicium effugisti. Nam
παντοκράτορος ἐπόπτην θεοῦ κρίσιν ἐκπέφευγας. οἱ μὲν γὰρ 33
nunc nostri fratres quibrevem sustinuerunt laborem, æterno
νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπομείναντες πόνον, αἰωνίου
vitæ sub testamento Dei exciderunt; tu verò Dei iudi-
ζωῆς ὑπὸ διαθήκην θεοῦ πεπτώκασι. σὺ δὲ τῆ τοῦ θεοῦ κρί-
cio iustas penas superbiæ ferens. Ego autē
σεως δίκαια τὰ ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας ὑπέσχες. ἐγὼ δὲ 34
sicut fratres & corpus & animam trado pro
καθάπερ οἱ ἀδελφοὶ καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν προσδίδωμι περὶ
patriis legibus, inuocans Deum propitiū cito
τῶν πατρίων νόμων, ἐπικαλούμενος ἢ θεὸν ἵλεων ταχὺ πρὸ
genti fieri: & in eum qui nostrum cum
ἔθνους γενέσθαι· καὶ εἰς μὲν ὑπασμῶν καὶ μαστίγων ὄμολογή-
teri, quòd solus ipse Deus est. In me verò & fratres
σαντες, ὅτι θεὸς μόνος αὐτός ἐστιν. ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελ- 35
bus meis cessabit Omnipotentis ira super omne
φοῖς μου στήσεται ἢ τοῦ παντοκράτορος ὀργὴ ἢ δικαίως ἐπὶ τὸ σύμπαν
nostrum genus iustè superductam. Iactus autem fustis
γένος ἡμῶν δικαίως ἐπηγμένον. ἔσθυμος ἧ γλυκύθυμος ὁ 36
rex, in hanc super alios pessimè insectatus est, a-
βασιλεὺς, τοῦτον ὡς τοὺς ἄλλους κακίστως ἀπεῖπεν, πι-
marè ferens ob subsannationem. Sic hic igitur mundo
κρὰς φέρων ὕβρεις ἐπὶ ἢ μυκτηρισμῷ. καὶ ἐκεῖ οὖν καθαρὸς
obiit, omnino in Domino confidens. Nouissima
ἀπέθανε, πάντως ἐπὶ ἢ κυρίῳ πεποιθώς. ἐσχάτη 41
autem filiorum mater mortua est. Quæ quidem circa
δὲ ἦν τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε. τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς 42
sacrificia & eminentes crudelitates hacte-
ἀπολογισμοὺς καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας ἀμίας διῆτοσοῦ-
nus declarata sunto.
τον διηλώσθω.

CAP. VIII. ἡ.

Iudas autem Maccabeus & qui cum eo. Incre-
1 Ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῶ, παρεισπορεύε-
ens latenter in castella hortabantur cog-
σθαι λεληθότως εἰς τὰς κώμας προσκαλοῦντο τοὺς συ-
gnatos, & qui permanserant in Iudaismo assumen-
γγενεῖς, καὶ τοὺς μεμφυκότας ἐν τῶ ἰουδαϊσμῶ προσλαβόν-
tes, congregauerunt sex mille. Et inuocabant Dominum
2 τες, συνήγαγον ἑξακισχιλίους. καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον
vt aspiceret ab omnibus afflictum populum, misereretur autē
ἐπιβλέψαι ἐπὶ τοῦ πάντων καταπατούμενον λαόν, οἰκτῖραι δὲ
καὶ τὸν

& templi ab impiis hominibus consecrationi.

καὶ τὸν ναὸν τὸν ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα.

Misereretur autem & exterminatis omnibus, & quæ fuerat mat

ἐλεήσας δὲ ὁ κύριος τὸν καταφθαρησόμενον πόλεμον καὶ μέλλουσαν 3

solo æquata fieri, & clamantem ad se sanguinem

ἐκπιεῖσθαι γῆθεν, καὶ τὴν καταδικάσας ἐκδίκησιν ἐκ ἀνταποδόσεως

audiret: Memoratectus autē & innocentium misericordiam

ἐποιήσατο· μνησθεὶς δὲ καὶ τῶν ἀνάξιως πεπτωκότων 4

iniquam perditionem. & de factis eorum nomen

βλάσφημον ἐποιήσατο, καὶ ὅσον ἦν βλαβερὸν ἐκείνοις

ejus blasphemiæ, & scelestum abominationem. Factus autem Mac-

αὐτὸς βλασφημίαν, καὶ μετὰ πολλῶν· γενόμενος δὲ ὁ μακ- 5

cabæus ingressus multos, interrabiles tum gentibus efficiebatur

καβαῖος ἐν συνόμασι, καὶ πύκτας τοὺς ἀδίκους τῆς ἐθνικῆς ἰσχύος

ira Domini in misericordia conversa. Currens autem &

τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον τροπώσης. πόλεις δὲ καὶ 6

cæcis insperate veniens succendebat & op-

κώμας ἀπροσδοκήτως ἐκκαίων ἐπιπίπτων καὶ τοὺς ἐπι-

portuna loca occupans, non paucum hostium in fu-

καίρως τόπους ὑπολαμβάνων, ἐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων τρο-

gam vertens, Maximè nullos ad hujusce modi in-

πούμενος, μάλιστα τὰς νύκτας ὁρμὰς τοὺς τοιούτους ἐπι- 7

fidias admirum accipiebat: & famam quidam fortitudinis ejus

βουλὰς συνέβαινεν ἐκλαμβάνειν καὶ λαλιὰ τις τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ

diffundebatur ubique. Videns autem Philippus paulatim

διηκόει παντοχῆ. συνορῶν δὲ ὁ φίλιππος κατὰμικρὸν 8

ad profectum venientem virum, frequentius autem in

εἰς τὸ κατὰ πρόσωπον ἐρχόμενον, πυνθανόμενος δὲ ἐκ τοῦ

prosperata sua præcedentem, ad Ptolemæum Cœles Sy-

πρωτεύοντος Φοβάρου ὄντα, ὃς πολλαχοῦ τὴν κοίλης συ-

riæ, & Phœnices ducem scripsit ut sua bona foreret re-

ρίας καὶ φοίνικης στρατηγὸν ἐγκεχρῶσθαι ὑπὸ πάντων τῶν τοῦ βα-

gia negotia. Ille autem cum assumens Nr.

σιλέως ἀφεστηκότων. ὁ δὲ ταχέως προχειρισάμενος ἄν- 9

canorem Parochi ex primoribus amicum suum,

δρα τὸν τοῦ πατρόκλου τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ φίλων ἀπίστειλεν

subditum omnigenorum generum non pauciores virgati millibus, ut

ὑποτάξας πανοπλίαν ἔθνη ἱκανὰ ἐξ ὅλης τῶν δυσμῶν, τὸ

omne Iudæorum delceret genus: adjunxit autem ei &

σύνταγμα τῶν ἰουδαίων ἐξάρας γένος σωτήσιον δὲ αὐτοῦ καὶ

Gorgiam virum ducem & in bellicis vibus experientiam

γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν ἔδοκιμότατον ἐν πολεμικῆς χρείας πᾶσιν

habentem. Constituit autem Nicanor tributum regi

ἔχοντα. διεσπούδασε δὲ ὁ νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τῶν 10

Romano exhiberi talentorum decem millia ex Iudæorum ca-

ῥωμαίοις ἄγειν τὰ ταλαίπωρα δισχίλια ἐκ τῶν τῶν ἰουδαίων αἰ-

ptivitate ut supplerent. Statim autem mit

χμαλωσίας ἐκπληρώσῃ. εὐθὺς δὲ εἰς τοὺς φίλους ἀπέστειλε 11

timas civitates missis promissa ad emptionem

ἀγοράσοι πόλεις ἀπέστειλε στρατιώτας ἐπ' ἀγορασμὸν

Iudæorum corporum: promittens corpora ta-

ἰουδαίων σωμάτων, ὑπισχνούμενος ἐννήκοντα ἅμα σώματα τα-

lenta ex tradituram: non exspectans quæ ab omni-

λάντου ἀποδώσειν ἐκ προσδοκώμενος τῶν ἀπὸ τῆς πάν-

potente futura erant ira contra ejus vindictam.

τοκράτορος μέλλοντα ἀποτελεσθήσεσθαι ἐπ' αὐτοῖς δίκην.

At Iudæ compertum fuit de Nicanoris adventu: &

τῷ δὲ ἰούδᾳ προσήκασι περὶ τῆς τοῦ νικάνορος ἐφόδου· καὶ τῆς 12

cum declarassent his qui cum eo adventum exercitus

μεταδόντες τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ τὸν παρόντα τῷ στρατεύματι φόβον,

Qui formidabant & non credebant Dei iustitiæ, in fu-

οἱ δεδιότες ἀπρονόητοι καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ δίκην, ἀπε- 13

gam converebant scipsos, & à loco recedebant. Alii verò reli-

δίδρασκον ἑαυτούς, καὶ ἐξετόπιζον. οἱ δὲ τὰ σκεύη ἐλεύθε- 14

qua omnia vendebant, simul autem Dominū deprecabāntur ut erraret

ρα πάντα ἀπέδοσαν· ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἱκέτευον ῥύσασθαι

eos qui ab impio Nicanore antequam congrederentur vendi-

τοὺς ὑπὸ τοῦ μυσταρίου νικάνορος πρὶν συμπλακῆναι πεπρα-

tos. Et si non propter ipsos, saltem propter quæ erāt pa-

μένους. καὶ εἰ μὴ δι' αὐτοὺς ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέ- 15

tres eorum pacta. & propter super ipsos invocationem

ρας αὐτῶν διαθήκας, καὶ ἵνα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐπικλήσεως

venerandi & magnifici nominis eius. Congre-

τὸ σύνολον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνόματος αὐτοῦ. συνάγα- 16

gans autem Machabæus eos qui circa ipsum erant numero sex

γων δὲ ὁ μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἓξ

mille, horrebatur ne absterrerentur hostibus,

χιλίους παρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι τοῖς πολεμίοις,

eosque metuerent iniuste venientem adversum

μηδὲ δυλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως ἐφηκομένων ἐπ'

se gentium multitudinem: pugnarent autem generosè aut

αὐτοὺς ἔθνῶν πολυπληθίαν· ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως πρὸ

oculos erepturos manifestè in sanctum locum sa-

ὀφθαλμῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συν- 17

ctum ab illis contaminatum: Et illatæ

τετελεσμένην ὕβριν αὐτῇ ὕβρεν, καὶ τὸν τῆς ἐμπαιχθείσης

civitatis interitum. adhuc autem præsenti infanti

πόλεως ἀφανισμόν· ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας

dissolutionem. Illi namque armis confidunt simul & audacia,

διάλυσιν. οὗτοι μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν ἀνδρεία καὶ τόλμῃ 18

ait: nos autem omnipotente Deo qui potest &

φησὶν· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τὸν παντοκράτορα θεὸν ὃς δυνάμενος καὶ

venientes adversum eos & universum mundū in vno eorum

τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἐν ἑνὶ νεύματι

nutu delere, confidimus. Exercitus autem est &

καταβαλεῖν πεποίθαμεν. προσαναλεξάμενος δὲ αὐτοῖς καὶ 19

erga progenitores facta auxilia, & quod fuit sub

τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀνάγκας, καὶ τὸν ὑπὸ

Sennacherib centum octoginta quinque millia quæ made per-

σενναχηρεὶμ τὸν ἐκατὸν ὀγδοηκοντα πέντε χιλιάδων ὡς ἀπώ-

ierunt. Et quæ in Babylonia adversus Galatas

λοντο. καὶ τὴν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς τοὺς γαλάτας 20

pericula fuit. ut omnes ad rem veng-

μάχην γενομένην· ὡς εἰ πάντες ὑπὲρ τὴν χρείαν ἦλθον

erunt octo millia, cum Macedonibus quatuor mille: Ma-

ὄντων ὀκτακισχίλιοι σὺν μακεδόσι τετρακισχίλιοι· τῶν μα-

cedonibus hæsitantibus, octo mille duodecim de

κεδόνων δισταζόντων, εἰ ἐκτακισχίλιοι τοὺς δώδεκα μυ-

eorum manibus perierunt ob factum ipsis à cælo

ριάδας ἀπώλεσαν ὑφ' ἑνὸς γενομένου αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ

auxilium. & victoriam multam acceperunt. Propter quæ audaces

βοηθείας, καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. ἐφ' οἷς εὐθαρσεῖς 21

eos constituens & paratos pro legibus & patria

αὐτοὺς ἀπέδειξας καὶ ἑπίμυθος ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρί-

mori, quadripartitum exercitum fecit. Con-

δος κατεστήσατο τέσσαρας μέρη τὸ στράτευμα ἐποίησε, τα-

fratres & fratres suos ducēs virumque or-

ξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν προσηγουμένους ἑκάτερας τά-

dinis, Simonem & Iosephum, & Ionathan, subjiciens unicuique mil-

ξεως, σίμωνα καὶ ἰώσηπον, καὶ ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ χι- 22

le supra quingentos. Adhuc autē & Eleazarum cōm le

λίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. ἔτι δὲ καὶ ἐλεάζαρον ἀναγα- 23

gussit sacrum librum, & dedisset signum Dei adjutorij,

γεῖν τὴν ἱερὰν βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοηθείας, αὐ-

primi eidem ipse dux commissi cum Nica-

τὸς πρῶτος ἐπῆρε τὸν ἡγούμενον συνέβαλε τῷ νικάνορι· γενο-

nore. Facto autem illo Omnipotentem adjutore. in-

μένης δὲ τῆς μάχης αὐτὸς πρωτεύοντες συνέβαλε τῷ νικά- 24

terfecerunt ex hostibus supra novem mille, vulnera-

νορι. γενομένης δὲ αὐτοῖς τῆς παντοκράτορος συμμάχου, κα-

tosque & membris mutilos maximam partem

τέσφαξαν τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλίους, τραυμα-

hostium exercitus ferentes: omnes autem fugere coege-

τίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν ἀκρήπους τὸ πλεῖον μέρος τῆς τῶν

runt Nicanoris exercitus ferentes: omnes autem fugere coege-

νικάνορος στρατιᾶς ἐποίησαν· πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκα-

runt. At pecuniam illam qui venerant ad emptio-

σαν· τὰ δὲ χρήματα τῶν ἀφιγμένων ἐπὶ τὴν ἀγορασμὸν 25

nem ipsorum acceperunt persequentes autem eos die, essa-

αὐτῶν ἔλαβον σωθέντες δὲ αὐτοὺς ὑφ' ἑκάστου, ἀ-

uerunt ab hora conclusi. Erat enim (dies) ante Sab-

νέλυσαν ὑπὸ τὴν ὥραν συγκλειόμενοι. ἦν γὰρ πρὸ τοῦ σαβ- 26

batum, ob quam causam non diu persecuti sunt insequentes

βάτου, διὰ ταύτην αἰτίαν οὐκ ἐμακροθυμήσαν κατ' ἐκείνους

illos. Arma colligentes verò eorum & spolia exerce-

τοὺς. ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ σκῦλα ἐκδύσαν- 27

bant omnia vendebant. simul autem Dominū deprecabāntur ut erraret

τες τῶν πολεμίων ἔθεσαν τὸ σαββατίζον ἱλαστηρίασαν τε-

tes tum eorum in sabbato esset: vehementer be-

νεσθαι τῶν πολεμίων ἔθεσαν τὸ σαββατίζον ἱλαστηρίασαν τε- 28

nedicentes, & confitentes Domino qui seruauit

λοῦντες, καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ δικαιώσαντι τὴς

diem hanc misitum misericordiæ infallentium. Postautē

τῶν ἡμέραν ταύτην ἀρχὴν ἔλεος ἄρξαντες αὐτοῖς. μετὰ δὲ

sabbatum debilibus & vidua & orphanis mi-

τὸ σαββατον τοῖς ἠκρωτηριασμένοις καὶ χήραις καὶ ὀρφανοῖς με-

ulenter de spoliis, reliqua ipsi & pueri

ίσαντες ὑπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία

partitum. Hæc autem cùm gessissent, & cōmunē obsecrationē

ἐμερίσαντο. ταῦτα δὲ δεξαμένοι καὶ κοινὴν ἱκετείαν 29

facientes, misericordem Dominum postulabant in finem reco-

ποιησάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἡξίουν ὡς τέλος καταλ-

ciliari suis seruis: Et eos qui circa Timotheum & Bac-

λαγῆναι τοῖς αὐτοῦ δούλοις καὶ τοὺς περὶ τιμόθεον καὶ βακ-

chidem confirmati supra viginti millia ipsorum interfecerūt,
χιλίους συντρίσαντες τοὺς δὲ σὺν μενέσις αὐτῶν ἀνεῖλον,
& mœnium excelsarum valde compotes facti sunt: &
καὶ ὁ χρημάτων ὑφηλοῦ. δὲ μᾶλλον ἱερατεῖς ἐγκῶ· καὶ
spolia plura diuiserunt, æquales portionē se & de-
λάφυρα πλείονα ἐμερίσαντο, ἰσομέρως αὐτοὺς καὶ τοῖς γυ-
bolibus, & orphanis, & viduis adhuc autē & senioribus fa-
σιν ὑφοις, & χήραις, ἔτι δὲ καὶ ἀριστοτέρως ποιή-
cientes. Arma colligentes autem diligenter omnia
σαντες. ὁπλοσυναγαγόντες δὲ αὐτοὺς, διὰ μελοῦς πάντα 38
composuerunt in opportunis locis: at reliqua spo-
σωὶ ἤγαγον εἰς τὰς βασιλείους τόπους· τὰ δὲ λοιπὰ τῷ σύ-
lia tulerunt in Hierosolyma. At Philarchen qui cum
λων ἤτιζον εἰς ἱεροσόλυμα. τὸν δὲ φιλάρχην τὸν μετὰ 39
Timotheum, interfecerunt sceleratissimum virum & qui in multos
τὸν πρότερον ἀνείλον ἀσεβέστατον ἄνδρα καὶ πολλὰ τοὺς Ἰου-
daeos afflixerat. Epistolis verò agentes in pa-
δαίους βλάψαντα πολλά. βλασφήμα δὲ ἀγόντος ἐν τῇ πα- 31
tria qui succenderat sacras sanctas, Callisthenem
ξίδι, τὸν ἐμπρήσαντα τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλιθένην
incendentem unam domunculā confugientem, & dignam impie-
ὑφῆναι εἰς ἓν οἰκίδιον παραδόξως, καὶ τὴν ἀξίαν τῆς δυσσε-
tate tulit mercedem. At impurissimus Nicanor qui
βείας ἐκομίσατο μισθόν. ὁ δὲ βδελυκτὸς νικάνωρ ὁ 34
mille mercatores ad venditionem Iudæorum duxerat;
τοὺς χιλίους ἐμπόρους βλέπ᾽ σεσθαι τῆς ἰουδαίων ἀγελῶν,
Humiliatus ab eis qui apud se reputebantur infimi
ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν καθ᾽ αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων 35
esse, Domini auxilio gloriosum deponens vestem,
ἔβ), τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ τὴν δοξαστὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα
per mediterraneam fugiens modis solitarium se faciens,
διὰ τῆς μεσογείου φυγὼν τρόπον ἴδιον ἑαυτὸν ποιήσας,
venit Antiochum super omnia prosperatus in exercitus
ἦλθεν ἀντιόχειαν· ἐπὶ πᾶσι δυμερῶς βλπ τῇ τοῦ στρατοῦ
interitu. Et qui Romanis promittebat tributum,
διαφθορᾷ· καὶ ὁ τοῖς ῥωμαίοις ἀναδέκαδμος φόρον 36
de eorum quibus Hierosolyma, capessunte restitutu-
ὑπὸ τῆς τῶν ἐν ἱεροσολύμοις αἰχμαλώτους καταβιάσα-
rum, nunciavit protectorem habere Deum Ia-
σθαι, κατηγγελλεν ὑπερμαχον ἔχειν τὸν θεὸν τοὺς Ἰου-
cob, & propter modum hunc insuperabiles esse Iu-
δαίους, καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους τῇ τοὺς Ἰου-
daeos, quasi secum sint ab eo constitu-
δαίους, διὰ τὸ ἀκολουθεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ θεσπιζομέ-
tas leges.
νοις νόμοις.

CAP. IX. θ.

Circa autem tempus illud erat Antiochus revec-
Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν ἀντίοχος ἀναλε- 1
tus ruboresse ex regione circa
Persidam locum ingressus.
λυθὼς ἀκόσμως ἐκ τῆς περσίδος τόπων. εἰσελθὼν 2
ierat enim in eam quæ dicitur
Persepolis, & tentans spo-
λύθειν εἰς τὴν λεγομένην περσέπολιν, καὶ ἐπιχειρήσας ἱε-
ra spoliare, & civitatem obtinere quamobrem multitudine conce-
ρεύσειν, τὴν πόλιν συνέχων· διὸ δὴ τῷ πλήθων ὁρμη-
nere ad armorum auxilium fugati sunt: & contigit
σάντων βλπ τὸν ὅπλων βοήθειαν, ἐφάπασθαι τῆς συμβάν
versum in fugam Antiochum ab indigenis, turpem
περσῶν τὸν αὐτίοχον ὑπὸ τῆς ἐγχωρίων, ἀσχήμονα τὸν
redeuntem facere. Euntesque ille in Ecbatanam com-
ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. ἔτι δὲ αὐτῷ κατ᾽ οὐδάζανα περσ- 3
perta fuit quæ erga Nicanorem &
Timotheum gesta fuere.
ἐπέστη τὰ τῷ νικάνορι καὶ τῷ θεῷ πιμόθεῳ γενόμενα.
Elatus autem ira arbitrabatur & eorum qui fugaverant
ἐπαρθεὶς δὲ τῇ θυμῷ οἴετο τὴν τῶν πεφυγαδευκότων 4
se malignitatem in Iudæos retorturum: ideoque us-
αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐκπορεύσασθαι· διὸ συντα-
que aurigam incessanter agentem expedire
ξαι τὸν ἁρματηλάτην ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατὰ τὴν
iter; ex cælo tam iudicio urgente eum: siccenim
πορείαν· τῆς ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνισούσης αὐτῷ· ὅτι γὰρ
superbè dixit: Cœmeterium Iudæorum Hierosolymam fa-
ὑπερφάνως εἶπε· πολυάνδριον ἰουδαίων ἱεροσόλυμα ποιή-
ciam venire illos: At omnipotens Dominus Deus
σειν ἐρχομένους ἐκεῖ. ὁ δὲ παντοκράτωρ κύριος ὁ θεὸς 5
Israel, percusserat eum insanabili & invisibili plaga. Statim
τῷ ἰσραὴλ, ἐπάταξεν αὐτὸν ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἅμα

autem ut finivit sermonem apprehendit eum immedicabilis
δὲ αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν λόγον, ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τ
viscerum dolor & amara internarum tormenta, Valde
ἀπλήκτων ἀλγηδόνων καὶ πικρὰ τῇ ἐνδον βάσανοι, παυ 6
satis ei quæ multa & aliis cruciatibus alios vince-
δικαίως τῶν πολλοῖς καὶ ξένοις συμφορὰς ἑτέροις ἀπλ
ra tortura.
χα βασανισμάτων. ὁ δ᾽ οὐδαμῶς τ ἀγορήκει ἐλήφθ· ἐπ 7
autē & superbia repletus erat, ignem spirans furore
δὲ καὶ τ ὑπερφανίας ἐπιπλήσσετο, πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς
in Iudæos, & præcipiens festinare iter: contin-
βλπ τοὺς ἰουδαίους, καὶ καλδίων ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. συνέ-
git autē & cadere eum de curru qui ferebatur impetu, &
βη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος φορμοῦ ῥοίζω, καὶ
graue casu cadenti omnia membra corporis
δυσχρεῖ πάντα μέλη τ σώματος
vexari. Ille autē qui nuper sibi videbatur maris fi-
ὑποτρεβλᾶδς. ὁδ᾽ ἄρτι δοκῶν τοῖς θαλάσσης κύμα- 8
bum imperare propter eā quæ supra hominem arrogantiam, & fa-
σιν βλπ ἐπιτάσσειν δῆλ τ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀλαζονίαν, καὶ πλά-
tera montium aethereas altitudines appendere, in terra exstare
στιγγα τὰ τῷ ὀρέων οἰδήματα ὕψη στῆσαι, καὶ χλιὼ χιλίους
& gestatoria portabatur, manifestam Dei omnium potes-
ἐν φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν τὸ θεῦ πᾶσιν τὴν δύνα-
tatem demonstrans. Ita vt & de corpore impu-
μιν ἐπιδεικνύμενος. ὡς τε καὶ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ δυσεβοῦς 9
nis vermes scaturirent: & viventis in doloribus & tormentis
σκώληκας ἀναζῆν· καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσι, τὰς
carnes eius cadentes: præ autem odore eius, omnes
σάρκας αὐτοῦ δυσπαθεῖν. ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ, παῦ τὸ
exercitus grauaretur ob putredinem. Et eō q paulō an-
στρατόπεδον βαρύνεδαι τὴν σαπρίαν. καὶ τὸν μικρῷ πρὸ 10
te cælestia sidera contingere videbatur, portare
τοῦ τῆς ἐφαίνετο ἄσεων ἅπτεδαι δοκοῦντα, ἀδιφορεῖν
nemo poterat ob tantam insolerabilem grauitatem. Hinc
ὑπὸ ἰδίων ἐδύνατο δῆλ τὸ δ᾽ ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. ἐντεῦ- 11
igitur corpus multa superbia defluere vermi-
θεν σωὶ πρῦε τὸ πολὺ τῆς ὑπερφανείας λήγειν παθόντα
bus, & in agnitionem venire duriori flagello, per momentum
σμένος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεδαι διὰ μόχθ, καὶ στιγμὴν
augmentatus in doloribus. Et neque odorem suum
ἐλπιζόμενος τ ἀλγηδόν. καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ 12
potens ferre hæc ait: Iustum est subdi
δυνάμενος ἀνέχεδαι ταῦτ᾽ ἔφη· δίκαιον ὑποτάσσεδαι τῷ
Deo, & non mortalem existentē patiri Deū sapere.
θεῷ, καὶ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα φρονεῖν. ηὔχατο δὲ ὁ μι- 13
ffimus ad eū quem nemo eius misericordiæ erat Dominum, hæc dicens
ρὸς πρὸς τὸν ὃν ἐν αὐτῷ ἐλεήσοντα διαφόρων ὧν ἔλεγεν
ipsem quidē fanctam ciuitatē ad quam festinans vehebatur, solo æquare
τεῖν μὲν ἀγίαν πόλιν ἣν ἀνῴδων παρεγίνετο ἰσοπεδῶ 14
vt faceret, & cœmeterium ædificaret, Iudæorum fa-
σαι καὶ πολυάνδριον οἰκοδομῆσαι, ἐλεύθερον ἀναδεῖ- 15
ctum: at Iudæos, quos decreuerat neque sepultura dignatorum, ani-
ξαι, τοὺς δὲ ἰουδαίους, οὓς διηγόρευεν μηδὲ ταφῆς ἀξιωσῦ οἰω-
bus devorandos autē cum parvulis protecturam fore, omnes
νοβορήτους δὲ σὺν τοῖς παισὶν ἐκφέρειν δηρίοις, σπα τας
eos æquales Atheniensibus facturum. Quod autē prius spoliare-
αὐτοὺς ἴσους ἀθηναίοις ποιήσειν. τὸν δὲ πρότερον ἱερὸν κόλυ- 16
tur sanctū templum, optimis donis ornaturum: & sanctā
σειν ἅγιον ναὸν, καλλίστοις ἀναθήμασιν κοσμήσῦ καὶ τὰ ἱερὰ
vasa multiplura omnia restituturus; at pretia-
σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσῦ, τοὺς δὲ βλπαλλό- 17
tus ad sacrificia sumptus ex propriis reditibus
σας πρὸς τὰς θυσίας προσάξειν ἐκ τῷ ἰδίων προσόδων
præstaturum. Super autem hæc & Iudæum futurum, & omnem
χρημήσῦ. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἰουδαῖον ἔσεδαι, καὶ πάντα
locum habitabilem perambulaturum manentem Dei pote-
τόπον οἰκητὸν ἐπιβήσεσθαι κατηγγέλλετο τὸ θεῦ κρά-
statem. Nequaquā autem cessantibus doloribus, superueniente enim in
τος. οὐδαμῶς δὲ λήξαντων τῷ πόνων, ἐπῆλυδεν δὲ ἐπ᾽ 18
eum iustum Dei iudicium: de se desperans
αὐτὸν δικαία ἡ τῦ θεοῦ κρίσις· τὰ καθ᾽ αὐτὸν ἀπογνοὺς
scripsit ad Iudæos subscriptam epsto-
ἔγραψε πρὸς τοὺς ἰουδαίους τὸν ὑπογεγραμμένον δῆλο-
lam deprecationis ordinem habentem, continentem autem sic:
λον ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ ὧδε. Τοῖς 19
ROMANIS Iudæis ciuibus multum gaudere & valere,
χρηστοῖς ἰουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν
& esse felices rex & dux Antiochus. Si vos
καὶ αὐ πρεσ τιαν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς ἀντίοχος. εἰ ὑμ-
μεσατε

terit. & filij & propinquos fententia eſt vobis. Io
ἐστιν ϗ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἴδια, ϗ γινώμλυ ὄζιν ὑμῖν. εἰς 21
cnim ſpem habetis veſtrum honoris & benevolentiæ
μέγιστον τὴν ἐλπίδα ἴχων ὑμῖν τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμ
recordatus ſum benignæ reuerſus de Per-
ἣν ἐμνημόνευον φιλοτέχνως ἐπανάγων ἐν τῇ ἕξι ἢ πορ-
ſio loca, & iocudens inſuſtinuerem grauiſſimam habentem, neceſ-
σίδα πάντων, ἓ ἀδιάπτωτον ἀθυμίας δυσχέρειαν ἰσχύειν, ἀνα-
ſariumque duxi curam habere communi omnium ſecuritatis,
ϗκοῦν ὑπολαμβάνω τὴν κοινῆς παντων ἀσφαλείας;
Non deſperans de meipſo, ſed habens multum
ἐκ ὑπομνήσεων τὰ κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλ' ἴχων πολλὴν ἐλ- 22
ſpem eſſugiendi offenſionem. Conſiderans autē quōd & pa-
πίδα ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀδίκειαν. θνῄσκειν δίδη ἓ πάν- 23
ter, quibuſdam temporibus ad ſuperiora loca dimittentibus,
τοτε καθ' οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐπορεύοντο,
oſtendat eum qui ſuccelſurus erat, Ve ſi quid præter opinionē accu-
ἀνίδιξε τὸν ἀδελφιδοῦν, ὅπως ἐάν τι ἀδόξον ὑπο- 24
derent, vel & nunciarentur quid difficile, ſermet ordi-
δέχηται, ἢ καὶ προσβληθῇ τι δυσχερές, εἰδότες οἱ ϗ τὴν χώ-
nantes cui relictæ eſſent res, non turbarentur.
ραν ᾧ καταλέλειπτο τὰ πράγματα, μὴ δεῖν παρίεσθαι.
Ad autem hæc conſiderans adiacentes potentes
πρὸς ἢ τούτοις καταδὺς τοὺς ἀδραμοίτους δυνάστας 25
& victum regem temporibus, attendentes & expe-
ἓ νικηφόρους βασιλέας τοὺς καιροὺς ἐπίοντας ϗ πρόσ-
ctantes quod euenturum eſt, deſignauit filium Antiochum re-
κοῦντας τὸ ὑπηκόοις ἔσθαι, ἀναδείξας τὸν ἐμαυτοῦ βα-
gem: quem ſæpe accurrens ex ſuperiora regna,
σιλέα, ὃν πολλάκις ἀνατρέχων εἰς τοὺς ἄνω σατράπας,
apud plurimos veſtitum depoſcebam, & commendabam: ſcripſi
τοῖς πλείστοις ὑμῶν ἀδραντιβόλως ϗ σωίσαν ἔγραψα
autem ad eum ſubſcripta. Hortor igitur
δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα. ἀδηκαλὸς οὖν 26
vos & peto, memores beneficiorum communiter &
ὑμᾶς ϗ ἀξίως, μεμνημένους τῆς διηνεκοῦς καὶ καθ'
priuatim, vt vnuſquiſq. conſeruet eruſtentem amicitiam erga me & filium.
ἑκάστην, ἔχοντα σωτηρίαν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ ϗ τὸν υἱόν.
Certus ſum enim eum benigne & humane ſe-
πείσεσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπηκόως ἓ φιλανθρώπως ἀδρα- 27
quentem meum propoſitum obſecuturum vobis.
κολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαιρέσει συμπεπινυκότα δὲ ὑμῖν.
Illum igitur homicida & blaſphemus peſſime paſ-
ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείριστα πα- 28
ſus, vt alios tractauit, in montibus miſere
θὼν, ὡς ἕτερος ἐλύπησεν, ἐδίδου τὸν ὀρισμὸν οἰκήσω
obitu commutauit vitam. Portabat autem corpus Phi-
λίππου τοῦ συντρόφου αὐτοῦ ὃς ϗ μετοικὼν εἰς τὸν σῶμα ἐβ- 29
lippus collactaneus eius; qui & metuens filium Anno-
λπτος ὁ σωτρόφος αὐτοῦ ὃς ϗ ἀπελαβοθεὶς τὸν υἱὸν ἐν πό-
chi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.
χα, πρὸς πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα εἰς αἴγυπτον διεκομίδη.

CAP. X. ι'.

Machabæus autem & qui cum eo, Domino ducente
Μακκαβαῖος δὲ ϗ οἱ σὺν αὐτῷ τὸν κύριον ἔφοδον ἔχοντος 1
eum, ipſum quidē templum recuperauerunt, & vrbem: At ve
αὐτούς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο ϗ τὴν πόλιν· τοὺς δὲ ϗ 2
foros aras ab alienigenis ſtructas:
τὰ ἀγοραῖα βωμοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων διδημιουργημένους·
adhuc autem & delubra demoliti ſunt. Et templum purgan-
ἔτι δὲ καὶ τὰ τεμένη καθεῖλοσαν. καὶ τὸν νεὼν καθαρίσαν- 3
tes, aliud altare fecerunt: & incendentes lapides, &
τες, ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν ϗ πυρώσαντες λίθους, ϗ
ignem ex his accendentes, obtulerunt ſacrificium poſt biennium tem-
πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες ἀπήνεγκαν θυσίαν μετὰ διετῆ χρό-
poris, & incenſum & lucernas, & panum propoſitionem fece-
νον, ϗ θυμίαμα ϗ λύχνους, ϗ τοὺς ἄρτους τῆς πρόθεσιν ἐπέθη-
runt. Hæc autem cum feciſſent, rogauerunt Dominum, procidē-
σαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐξίλασαν τὸν κύριον μὴ 4
tes ſuper ventrem, ne amplius inciderent in hæc mala: ſed ſi
τις δὲ καὶ αἰτίαν, μηκέτι πορεύεσθαι τοιαύτης κακοῖς, ἀλλ' ἵλε
quando & peccauerint, ab eo cum benignitate corriperentur,
πως ϗ ἐμβρότοις αὐτοῖς, ὑπ' αὐτοῦ μὴ δ' ἐπιτελείας παραδίδοσθαι,
& non blaſphemis & barbaris gentibus traderentur.
καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι παραδίδοσθαι.
In qua autē die templum ab alienigenis pollutum eſt, contin-
ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ τῶν ἀλλοφύλων βεβηλώθη, συμβαί- 5
git in eadem die purificationem fieri templi.
νει ϗ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γίνεσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ
quinta & vicesima menſis, qui eſt Chaſleleu. Et cum lae-
πέμπτῃ ϗ εἰκοστῇ τοῦ μηνὸς, ὃς ὄζι χασελεῦ. καὶ μετ' εὐ- 6
titia egerunt dies octo tabernaculorum modo, memo-
φροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον, μεμνη-
res quòd ante modicum temporis in tabernaculorum feſto,
μένοι ὡς ἐν μικρῷ χρόνῳ τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὅτε
montibus & in ſpeluncis ferarum more fuerant ſo
τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν ταῖς ἀσπλαίοις θηρίων ζῶντον ἦσαν μεμο-
litarij. Quamobrem thyrſos & ramos pulchros, necnon & palmas
νημένοι. διὸ θύρσους ϗ κλάδους ὡραίους ἔτι δὲ φοίνικας 7
habentes, hymnos referebant ei qui proſperum mundare
ἔχοντες, ὕμνους ἀνέφερον τῷ δεδωκότι καθαρισθῆναι
ſuum locum. Decreuerunt autem cum communi prace-
τὸν ἴδιον τόπον. ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινοῦ ψηφίσμα- 8
pto & decreto, vniuerſæ Iudæorum genti ſingulis an-
τος ϗ ψηφίσματος παντὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων ἄγειν κατ' ἐνιαυ-
nis agere hos dies. Et quidem Antiochi qui
τὸν ἄγειν τὰς δὲ τὰς ἡμέρας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀντιόχου τοῦ 9
appellatus eſt Nobilis, obitum ita ſe habent. Nunc
ἐπιφανοῦς ὄντος ἐπιφανῶς τελευτῆς οὕτως ἔχει. ἐπει-
autē eaquæ de Eupatore Antiochi filio auctore impietatis ſunt,
δὴ τὰ ϗ τοῦ ὑπάτορα ἀντιόχου, ὑὸν δὲ ϗ κακὸν ῥιζώσαντα 10
declarabimus ea, abbreuiantes continua bellorum
διηλώσομεν αὐτά, συντέμνοντες τὰ συνέχοντα τ' πολέμων
mala. Hic enim cùm ſuſceperiſſet regnum, deſignauit ſuper
κακά. οὗτος γὰρ ἀδραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἀνέδειξέν τινα 11
negotia Lyſiam quendam. Coelen autem Syriæ & Phœniciæ
τῆς πραγμάτων λυσίαν τινὰ κοίλης δὲ συρίας ϗ φοινίκης
ducem primarium. Ptolemæus enim vocatus Ma-
στρατηγὸν ἐφ' ἑαυτοῦ. πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος μά- 12
cer, inſtituit contrarie elegere erga Iudæos
κρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν ἐφειλήμενος εἰς τοὺς ἰουδαίους
propter factum in eos maiorem, tentabat (ex) erga illos
διὰ ϗ γενόμενα εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, ἐπιχειρεῖν τὰ πρὸς αὐτοὺς
pacifice agere. Vnde accuſatus ab amicis
εἰρηνικῶς διάγειν. ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων 13
apud Eupatorem, & prodnot frequenter audiens, eò
ἐπὶ τὸν εὐπάτορα, ϗ φορτικὸς παρίκειτο ἀκούειν, διὰ
quod Cyprum fibi credidam à Philometore, ſtudio-
τὸ τὴν κύπρον ἐμπιστευθῆναι ὑπὸ τοῦ φιλομήτορος σπου-
ruiſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſiſſet, neque nobilem
δακέναι, ϗ πρὸς ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ ἀπεχωρῆσαι, μὴν δ' ὄγδοη
poteſtatem generum adminiſtrans, venerans ſæpiſſim reli-
τῶν ἐξουσίαν ἐξηλυπαίσας, φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε
quit vitam. Gorgiæ autem cùm eſſet dux locorum,
τὸν βίον. γοργίας δὲ ἡγούμενος στρατηγὸς τῶν τόπων, 14
aduenas accipiebat, & aſſiduè contra Iudæos bellum gere-
ἐξωτερεύετο, ϗ παρίκειτο πρὸς τοὺς ἰουδαίους πολεμοῦ-
bat. Simul verò cum hoc & Idumæ compotæ opportunarum
σι. ὁμοῦ δὲ τούτῳ ϗ οἱ ἰδουμαῖοι ἐπικαίρους ἐπικρίσεις 15
munitionum exiſtentes, exercebant Iudæos, & fuga-
ἔχοντες ὄντες, ἐνήμαζον τοὺς ἰουδαίους ϗ τοὺς φυγα-
bant à Hieroſolymis ſuſpectos, debella-
δευθέντας ἀπὸ ἱεροσολύμων περιλαβόμενοι πολεμητε-
re tentabant. Qui autē circa Maccabæum, facientes
ρεῖν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιησάμενοι 16
orationem, & orantes Deum adiumtorem eis ef-
λιτανείαν, καὶ ἐξιλασάμενοι τὸν θεὸν σύμμαχον αὐτοῖς γενέ-
ſe, contra Idumæorum munitiones impetum fecerunt. Quibus &
σθαι, ὥδη τὰ τῆς ἰδουμαίων ὀχυρώματα ὥρμησαν. οἷς καὶ 17
ſuſtinentes fortiter, compoſuit ſacta ſunt locorum.
προσβαλόντες ἀνδρείως, ἐγένετο ἐπιβολὴ τῶν τόπων,
omnéſque qui in muro pugnabant, vita ſunt: in-
πάντας τε τοὺς ὧδε τῆς τείχει μαχομένους ἠμύναντο· κα-
terfecerunt autem occentrentes, interfecerunt verò non minus
τασφάξαντες δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀνείλον ὄχ ἧττον τ' δισ-
quam millibus. Cum fugiſſent autem nonnulli ex
μυρίων. συμπεφευγότων δὲ οὐκ ὀλίγων τῆς ἐναυτομιλίων 18
in duas turres fortes valde, & omnia quæ ad ob-
εἰς δύο πύργους ἰσχυρὰς ϗ μάλα, ϗ πάντα τὰ πρὸς σω-
ſidionem habentes, Maccabæus ad argentea loca
τήριον ἔχοντας. ὁ μακκαβαῖος ἐπὶ τὰ ἀργυρεῖα τόπους 19
relinquens Simonem & Ioſephum, adhuc autem & Zaccheum & qui
ἀπολιπὼν σίμωνα καὶ ἰώσηπον, ἔτι δὲ καὶ ζακχαῖον ϗ τοὺς
cum eo multos ad harum obſidionem, ipſe ſe-
σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχω-
ceſſit. Qui autē circa Simonem pecunia auidi,
ρεσεν. οἱ δὲ περὶ τὸν σίμωνα φιλαργυρότατοι ὄντες τοῖς τινων
quorum turribus perſuaſi ſunt argento, feptuaginta duorum mil-
τῆς πύργοις ἐπείσθησαν ἀργυρίου, ἑπτάκις δὲ μυριά-

lis drachmarum accipientes permiserunt quosdam diffugere. Cum
δως δραχμὰς λαβόντες, ἐάσαν πολλοὺς διαφυγεῖν. ὁρῶν- 11
nuntiatum esset autem Ma habro de eo quod factum esset, congre-
αγγελθὲν δὲ τῷ μακκαβαίῳ περὶ τῶν γεγονότων, συνα-
gans principes populi, accusans quòd pecunia ven-
γαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, κατηγόρησεν ὡς ἀργύρια πε-
diderint fratres, adversarios contra eos dimit-
πρᾶσθαι περὶ τῶν ἀδελφῶν, τοὺς πολεμίους κατ' αὐτῶν δοῦ-
tentes. Illum quidem ignis proditores factos interfecit.
ναι τοῖς. Τοὺς μὲν οὖν προδότας πυρὶ παραδοὺς ἐξέτεισε. 12
& confestim duas turres occupavit. Ac
καὶ εὐθέως ἐπὶ τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. τοῖς γὰρ 43
armis omnes in manibus prosperatus, peremit in
ὅπλοις τοὺς πάντας ἐν ταῖς χερσὶν δισχιλίους, καὶ πόλισιν ἐν
duobus munitionibus plusquam viginti mille. Timotheus
τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων. πρῶτον 24
autē qui prius superatus fuit à Iudæa, congregans pere-
δὲ ὁ Θεόδοτος καὶ Σωσιπάτηρος καὶ Δωσίθεος, οἱ τῶν Ἰουδαίων, συναγαγὼν ξέ-
grinos exercitus multos, & qui ipsi erant equi-
νους δυνάμεις παμπληθεῖς, ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὡς αἱρήσοντες βίᾳ. 25
tes congregans non paucos, affuit quasi arma ca-
πεις συναθροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς δορυάλωτον λη-
pturus Iudæam. Quo autem circa Miccabæum appro-
ψόμενος τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον συνελ- 25
pinquante eo ad supplicationem Dei, terra capitibus
θόντες ἐπὶ θεὸν ἱκετείαν τε τοῦ θεοῦ, ἐπὶ τὰς κεφαλὰς 26
aspergentes & lumbos cilicio cingentes, ad ea quæ est
κατὰ πάσαντες καὶ τὰς ὀσφύας σάκκοις ζωσάντες δὲ τὴν ἴλιν
e regione aliam cespitem procidentes, rogabant propitiū
ἀπαντικρὺ θυσιαστηρίου κρημνὸν θεραπεύοντες, ἐξιλεῶσαι
eis factum, inimicum esse inimicis suis. & adversari
αὐτοῖς ἐχθρώσαι, ἐχθρῶσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ, καὶ ἀντικεῖσθαι
adversantibus sicut lex declarat. Cùm finissent autē
τοῖς ἀντικειμένοις, καθὼς ὁ νόμος διασαφεῖ. ἐξελθόντες δὲ 47
post orationem, assumentes arma, processerunt ab
ἀπὸ τῆς διώξεως, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆλθον ἀπὸ τῆ
urbe nimium: appropinquantes autem inimicis, in
πόλεως ὑπερπλέον· συνεγγίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐφ'
sepsis facerunt: nuper autem Sole orto dissolo, com-
ἑαυτοῖς ἐποίησαν. ἅρτι δὲ τοῦ ἀνατολῆς διαχρυσούσης, συμ- 28
miserunt vinque: illi quidem sponsorē habentes propensatis & victoriæ
βαλεῖν ἑκάτεροι· οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἔχοντες ὑπομονὴν καὶ νίκην
cum virtute in Dominum refugium: illi autem du-
μετ' αὐτῆς, τὸ δὲ τὸν κύριον καταφυγεῖν, οἱ δὲ ἀνθρωπο-
cem certaminum constituentes animum. Cùm esset autē
μάχα τὸν ἀγώνων ἐπιτόμως τὸν θυμόν. ὁρμῆς δὲ 29
vehement pugna, apparuerunt adversariis de cælo in
καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ'
equis aureos frænum habentibus virtutis quinque decem, & du-
ἵππων χρυσοχαλίνων ἀνδρες πέντε δεξιωτικῶς, καὶ ἡγοῦ-
cet Iudæorum duo. Et Maccabæum accipientes
νται τοῦ Ἰουδαίων οἱ δύο. καὶ τὸν μακκαβαῖον λαβόντες 30
medium, & cooperientes ut quæ supra eos arma, inoulnera-
μέσον, καὶ σκεπάζοντες ὅπλοις ἐπ' αὐτῷ πανοπλίαις, ἀτρω-
tum servabant. contra autem adversarius tela & fal-
τον φυλάττον. εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κε-
mina iaciebant quamobrem confusi exercitus interciebam-
ραυνοὶ ἐξερρίπτουν· διὸ συγχυθέντες ἀορασίᾳ διεπέπλον-
tur subitatione repleti. Interfecti sunt autem eiguti mille
το παραχρῆμα πεπληρωμένοι. καὶ ἐσφάγησαν δισμύριοι 31
supra quingentos, equites autem ferecem. Ipse autem
πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. αὐτὸς δὲ ὁ 32
Timotheus confugit in Gazaram dictum præsidium cal-
Τιμόθεος συνέφυγεν εἰς γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα ἰσ
de ocunitum, præsidente illic Chærea. Qui autē circa
μὰ Θεοφίλους, Σωσιπάτρου ἐπὶ χαιρέου. οἱ δὲ περὶ 33
Maccabæum, libentes obsederunt præsidium dies
μακκαβαῖον ἀσμένως περικάθησαν τὸ Θεοφίλου ἡμέρας
quatuor & viginti. Qui autem intus firmitate loci con-
τέσσαρας καὶ εἴκοσι. οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐμφύτῳ τοῦ τόπου πε 34
fidi, valde blasphemabant, & sermones nefandos
ποιθότες, λίαν ἐβλασφήμουν, καὶ λόγους ἀθεμίτους
ludebant. Illucescente autem quinta & vigesima die,
ἐξίεσαν. πεντηκοστὸς δὲ ὁ πέμπτος καὶ εἰκοστὸς ἡμέ 35
iuvenes ex his qui circa Maccabæum, accensi ani-
ρας, μετὰ τοῦ θεοῦ τὸν μακκαβαῖον πυρφορήσαντες τοῖς θυ-
mum propter blasphemias, accedentes muro, cum-
μοῖς δρᾷ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τοῖς τείχεσι, ἁρπά-
lisset & effecato animo cum quæ ecnumerabat ferebant. A-
σαντες, καὶ θηριώδη τὸν θυμὸν τὸν ἐμπαίοντα ἐκπέμ- 36
ly autem similiter ascendentes in circumferentia adversis
ψαντες δὲ ὁμοίως περιπαλάντες ἐν τῇ βλασφημίᾳ θεοὺς
eos quæ mutus uccudebant turres, & ut in tenebras
τοὺς ἐνδον δῆμον φέροντες πύργους· ἐπυρὶ ἀνακαύ.ντες
vivos blasphemos combusserunt. Alij autem portas
ζῶντας τοὺς βλασφήμους κατέκαυσαν. οἱ δὲ τὰς πύλας 37
fregerunt: intromittentes autem reliquum exercitum occupave-
διέκοψαν· εἰσελθόντες δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν ἐκράτησαν πό-
runt civitatem: & Timotheum. occultatum inquidam
λεως καὶ Τιμόθεον. ὃν ἐκρύπτετο τινὰ ἐν
Loco inguinarum, & hunc fratrem Chæream &
λάκκῳ κατόπιν αὐλῆς, καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν Χαιρέαν καὶ τὸν
Apollophanem. Hæc autem cùm gessissent, cum hymnis &
Ἀπολλοφάνην. ταῦτα δὲ διαπεπραχότες μετ' ὕμνων καὶ 38
confessionibus benedicebant. Dominum qui magnificè beneficia
ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τὸν κύριον τὸν μεγαλως ποιήσαντα
crebat Israel, & victoriam ipsis dederat.
ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς δόντα.

CAP. XI. ια'.

Post paruum autem tempus Lysias procurator
Μετ' ὀλίγον δὲ πάντελῶς χρόνον Λυσίας ἐπίτροπος τοῦ 1
regni, & cognatus, & super negotia. valde grauiter
βασιλέως καὶ συγγενὴς καὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, λίαν βαρέως
ferens ob ea quæ facta sunt, Congregans circa octo
φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ
decem millia, & equitatum omnem, venit aduersum Iudæos,
μυριάδας καὶ τὴν ἵππον πᾶσαν παρῆλθε τὸ ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους,
existimans quidem civitatem Græcā habitaculum fieturum:
λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν Ἑλληνῶν οἰκητήριον ποιήσειν. τὸ 2
Ac templum in prouentu quæstum sicut
καὶ ἱερὸν ἀργυρολόγητον καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τιμήσειν·
cetera gentium deludens
δὲ ἱερεῖ ἀρχιερατεύειν κατ' ἔτος τὸν μὴν· 3
cenale autem singulis annis summum sacerdotium fieturum. Neque
περὶ τὴν δὲ κατ' ἔτος τῶν ἀρχιερατεύειν ποιήσειν. οὐδὲν
quam considerans Dei potestatem memora habentem factos autem
μᾶλλον ἐπιλογιζόμενος τὸν θεὸν κράτος ποιοῦντα μυρίων δὲ τοῖς
decem millarum pedium, & millibus equitum, & ele
μυριάσι τῶν πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν ἱππέων καὶ τοῖς ἐλέ-
phantis octoginta. Ingressus in Iudæam, & appro
φασι τοῖς ὀγδοήκοντα. εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ συνέ- 5
pinquans Bethsuræ, quæ erat quidem forte castellum, distabat
γίσας πρὸς Βαιθσούρων, ὢν μὲν ἐχυρωτὸν χωρίον, ἀπέχον
autem à Hierosolymis quasi stadia quinque, hoc assiret. Vt autē
δὲ Ἱεροσολύμων ὡσεὶ σταδίους πέντε, τοῦτο ἐθλιβεν. ὡς δὲ 6
cognouerunt qui circa Maccabæum obsidere sua
μετέλαβον οἱ περὶ τὸν μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτῷ τὰ
perfidia, cum fusuris & lachrymis supplicabant eum
ὀχυρώματα, μετ' ἐδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς
suchis Dominum, bonum angelum mittere ad Ido-
ὄχλοις τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σω-
lumenem Israel. Ipse autem primus Maccabæus ar-
τηρίαν τῷ Ἰσραήλ. αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ μακκαβαῖος ἀνα- 7
mens arma, cohortatus est alios, vt simul cum ipso pe-
λαβὼν τὰ ὅπλα παρετρέψατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ ἐκ-
clitantes auxiliarentur fratribus suis. Pariter
κινδυνεύοντας βοηθοῦσιν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. ὁμοῦ 8
autē & prompte irruerunt: ibidem autem circa Hierosa-
δὲ καὶ προθύμως ἐξώρμησαν· αὐτῇ δὲ περὶ τοὺς ἱεροσο-
lyma exsilientibus apparuit præcedens eis eques in al-
λύμοις ἔνδον ἐφάνη προηγούμενος αὐτῷ ἱππεὺς ἐν λευ-
ba vestis armamenta aurea vibrans. Simul autē omnes
κῇ ἐσθῆτι παραπλήσια χρυσᾶ κραδαίνων. ὁμοῦ δὲ πάντες 9
benedixerunt misericordem Deum, & consuluerunt non
εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεὸν καὶ ἐπερρώσησαν τοῖς ψυχαῖς
solum homines, bestias quinetiam ferocissimas, & ferreos
οὐ μόνον ἀνθρώπους θῆρας δὲ τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηροῦς
muros ferire exultentes parati. Iba i in dispositione
τείχη τετραίσκειν ἔντιμοι. θεσπίζον ἐκ διαστολῆς τῶν 10
à cælo adiutorium habentes miserente illarum Domino.
ἀπ' οὐρανοῦ συμμαχον ἔχοντες ἐλεήσαντες αὐτοὺς τοῦ κυρίου.
More leonum autem irruentes in hostes prostraverunt
λεοντιδὸν δὲ ἐπιπαίξαντες εἰς τοὺς πολεμίους κατέστρωσαν 11
ecem mille supra decem millia, equites autem sexcentos supra
ἐκεῖ χιλίους πλείους τοὺς μυρίους, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους πλείους
mille. Ac eniversos coegerunt fugere, plu-
τῶν χιλίων. τοὺς δὲ πάντας ἠνάγκασαν φυγεῖν· οἱ πλείο- 12
res autem eorum vulnerati, nudi euaserunt. & ipse aufu
νες δὲ αὐτῶν τετραυματίαι γυμνοὶ διεσώθησαν· καὶ αὐτὸς δὲ
Lysias metuens fugiens liberatus est. Non insipiens autē existens
Λυσίας πεφυγὼς ἐλευθερωθεὶς ἐγένετο. οὐκ ἄφρων δὲ ὑπάρχων 13
ὁ λυσίας ἀνέλεγε τὴν φύγην διεσωθη. οὐκ ἄφρων δὲ ὑπάρχων

intra se cepissent factam cæca se diminuisse-
ωσὲς ἰαυτὸν ἀπὸ ἑλλὰν τὸ γένος ὅλι αὐτ ἰλέασμα, rem, & melligere manifestè esse Hebræos, omnipotente
ἢ σωτῆρος ἀνεκπίτως ἵνη τὰς ἐφόδους, τῷ παθ δυνάμει Deo auxiliante eis, mirum persuasis con-
θεῷ συμμαχήσαντος αὐτοῖς, φρασατοτέλας, ἵπποις συλ- 14 scisse in omnibus instare & obtinere & regem persua-
λιτὸς ὅλι πᾶσι τοῖς δικαίοις, ἢ διότι καὶ τὸν βασιλέα πέ- sorum animum eis cogere esse Annus autem
σιν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν ἡδύνατο. ἐπίδοσι δὲ ὁ 15 Machabæus in omnibus quibus Lysias hortabatur vali-
μακκαβαῖος ὅλι πᾶσιν οἷς ὁ λυσίας παρεκάλει τῷ συμβέ- tam curam habens: quæcunque enim Machabæus tradidit Ly-
βεται ἐπιμέλειαν ἔχειν· ὅσα γὰρ ὁ μακκαβαῖος ἐπέδωκε τοῦ λυ- sias per scripta de Judæis, concessit rex.
σίου ἐξεγράφησαν ὅλι τῆ ἰουδαίων, συνεχώρησεν ὁ βασι- Fuerunt enim scripta Judæo epistolæ,
λεύς. ἦσαν δὲ αἱ γεγραμμέναι τοῖς ἰουδαίοις ἐπιστολαί, 16 à quidem Lysia contenentes modum hunc: LYSIAS
ὁ μὲν λυσίας ὅλι ἐχώρησαν τὸν ἔθνος τῶν. λυσίας τῷ multitudini Judæorum gaudete. Joannes & Absalum mis-
πλήθει τῶ ἰουδαίων χαίρειν. ἰωάννης καὶ ἀβεσαλὼμ οἱ πε- 17 si à vobis tradentes subscripsum responso-
φάντες παρ ὑμῶν ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμμένον χρημα- sum, rogabant pro bigis periisse significabantur. Quæcunque igitur
τισμόν, ἐζήτουν ὅλι περὶ τούτου σημανθῆναι. ὅσα μὲν οὖν 18 oportebat regi perferri significari quæ autem fuerint pos-
ἔδει τῷ βασιλεῖ ἀνενεχθῆναι, διεσάφησε· ἃ δὲ ἐφίλο- sibilia concessit. Si igitur servaverunt
κρίνησεν ὅλι συνεχώρησεν. ἐὰν οὖν μὲν συντηρήσητε τὴν 19 ad negotia benevolentiam, & in reliquum tentabo
εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι causis bonorum esse. Pro autè his quæ secundò autem
ἀγαθῶν ἀφορμὰς εἶναι. ὑμᾶς δὲ τῷ κῷ μήσεις ἐπι- 20 ionibus hisque & quæ sunt à me, colloqui vobiscum.
πέμλαμεν τούτοις τε καὶ τοῖς περὶ ἐμοῦ, ἵνα γνῶθε ὑμῶν. Valete. anno centesimo quadragesimo octavo, Ious Corin-
ἔρρωσθε ἔτους ἑκατοστοῦ πεντηκοστοῦ ὀγδόου, Διὸς κορι- 21 thius vicesima quarta. At regis epistolæ continen-
νθίου εἰκάδι τετάρτη. ἡ δὲ τῶ βασιλέως ἐπιστολὴ ἔφερεν tibus hæc: REX Antiochus fratri Lysiæ gaudere.
χαίρουσιν· Βασιλεὺς ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ λυσίᾳ χαίρειν. Patre nostro in deos translato, volentes eos qui ex
τῷ πατρὶ ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος, βουλόμενοι τοὺς ἐκ 23 regno sunt ut sine tumultu sint, esse ad proprietorum
τῆς βασιλείας ἀναστρέφοντας ὅπως ἡμῖν ἀσχολίαν μὴ curam: Audientes Judæos non consentientibi
ἐπιμέλειαν, ἀκηκοότες τοὺς ἰουδαίους μὴ συνδιατίθε- 24 patrem in Græca translationem, sed suum
σθαι τῇ τῶ πατρὸς ἐπὶ τὰ ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἰαυτῶν more tenere, postulantes concedi sibi
ἀγωγὴν αἱρετίζοντας ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ legitima. Volentes igitur & hanc gentem extra turbationem
νόμιμα, ἀφορίσθησαν οὖν καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι τεταραγμένον 25 esse; judicamus & templum ipsis restitui, & ut
ἔθη, κελεύομεν τό, τε ἱερὸν αὐτοῖς ἀποκατασταθῆναι, καὶ πο- vivamus secundùm quæ sub majoribus sunt mores. Bene igitur
λιτεύειν κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν προγόνων αὐτῶν ἔθη. ὃ οὖν 26 facies mittens ad eos & dare dextras: ut
ποιήσεις ἀποστείλας πρὸς αὐτοὺς καὶ δεξιὰς ὅπως cognoscentes nostram voluntatem, bonoanimo sint, & libenter
εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, εὐθυμῶσι, & ἡδέως versentur ad proprietorum procurationem. Ad verò gentem
διατρίβωσιν ἐπὶ τὰ ἴδια πράγματα. πρὸς δὲ τὸ ἔθνος 27 illorum epistula talis erat: REX Antiochus fra-
ἐπιστολὴ τοιαύτη ἦν· Βασιλεὺς ἀντίοχος τῇ γε- ter Judæorum & aliis Judæis gaudere. Si
νάρχῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἰουδαίοις χαίρειν. εἰ 28 valetis, est ut volumus: & ipsi autem valemus.
ἐρρώσθε, ἔστ ἂν ὡς βουλόμεθα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. ἐπὶ 29 Significavit nobis Menelaus velle descendentes vos re-
φάσεως ἡμῖν ὁ μενέλαος βούλεσθαι καταβαίνειν ὑμᾶς πρὸς ἡ- dire ad proprios. Descendentibus itaque vobis ad
νιδας πρὸς τοὺς ἰδίους. τοῖς οὖν παραπορευομένοις οὖν μέχρι 30 tricesimam diem Xanthici erit dextra cum securitate. Ve-
τριακοστῆς ἡμέρας ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ μετ ἀσφαλείας χρῆ- rumtamen Judæi sua sumptibus & legibus, sicut
σθαι τοὺς ἰουδαίους τοῖς ἰαυτῶν δικαιώμασι καθάπερ καὶ νόμοις κατὰ & priùs: & nemo eorum secundum vilum modum mole-
καὶ πρότερον· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ οὐδένα τρόπον παρενο- stiam patietur de his quæ ignorata fuerint. Misi autem &
χλησήσει περὶ τῶν ἠγνοημένων. πέμψατε δὲ καὶ τὸν 32 Menelaum hortatum vos. Valete: anno centesimo
μενέλαον παρακαλέσοντα ὑμᾶς. ἔρρωσθε ἔτους ἑκατο- 31 quadragesimo octavo, Xanthici quinta decima. & Mac-
στοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτη. ἔπεμ- cabæi autem & Romani ad eos epistolam habentem sic-
ψαν δὲ καὶ οἱ ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως· ut: QUINTUS Memmius, Titus Manlius, legati Romanorum po-
ΚΟΥΙΝΤΟΣ μέμμιος, τίτος μάνλιος, πρεσβεῖς ῥωμαίων, τῷ δή- pulo Judæorum gaudere. De utique Lysias consensus
μῳ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ὅσα ἂν λυσίας ὁ συγγενὴς τῷ 33 regis concessit vobis, & nos consentimus. Quæ
βασιλεῖ συνεχώρησεν ὑμῖν, κἀ ἡμεῖς συνδοκοῦμεν. ἃ 34 autem judicavit referenda esse regi: mittite aliquem
δὲ ἔκρινε ἀνενεγκεῖν τῷ βασιλεῖ, πέμψαντί τινα confestim considerantem de his, ut exponamus sicut
ἐφαρμόζον διασκέψασθε περὶ τούτων· ἐν εὐθυμίᾳ ὦ- congruit vobis: nos enim accedimus ad Antiochiam.
καθήκει ὑμῖν· ἡμεῖς γὰρ προσπορευόμεθα πρὸς τὴν ἀντιόχειαν. Ideòque festinate, & mittite aliquos, ut & nos cogno-
διὸ σπεύσατε καὶ πέμψαντινας ὅπως κἀ ἡμεῖς γνῶμεν 37 scamus cujus estis sententiæ. Valete: anno centesimo quadra-
ἅπερ ἐστὲ φρονοῦντες. ὑμᾶς ἐρρῶσθαι ἔτους ἑκατο- 38 gesimo octavo, Xanthici quinta decima.
στοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτη.

CAP. XII. 1β'.

vastis autem agrationibus his, ipse quidem Lysias pergebat
1 Γενομένων δὲ τῶν συμβάντων τούτων, ὁ μὲν λυσίας ἀπῆει ad regem: at Judæi circa agricolturam versabantur.
πρὸς τὸν βασιλέα· οἱ δὲ ἰουδαῖοι ἔμενε τ γεωργίαν ἐπέστρο. Eorum autem qui in locis ducum Timotheus & Apollonius (filius)
2 τῶν δὲ κῶ τόπων στρατηγῶν ἡμῶθεος καὶ ἀπολλώνιος ὁ τῦ Genæi, item autem Hieronymus & Demophoo, viris autem hos Ni-
γενναίου, ἔτι δὲ ἱερώνυμος καὶ δημοφῶν, πρὸς δὲ τούτοις νι- canut Cyprarches, non sinebant eos quietescere & sine-
κάνωρ ὁ κυπροεπίαρχης, οὐκ εἶων αὐτοὺς ἡσυχάζειν καὶ τὰ ἑαυτῶν pere ut suum agere. Iopperæ autem tale perpetrarunt fa-
πράττειν ἄγειν. Ἰοππίται δὲ τοιοῦτον συνετελέσαντο δυσ- 3 cinus. rogantes eos qui cum ipsis habitabant Ju-
σέβημα, παρεκάλεσαντες τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας ἰου- dæos, ut ascenderent in paratas ab ipsis scaphas cum
δαίους μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν εἰς τὰ παρασκευασθέντα ὑπ' αὐτῶν σκάφη σὺν uxoribus & filiis quasi nulla haberet cum eis
γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὡς μηδεμίαν ἔνστασιν πρὸς αὐτοὺς inimicitia. Secundum autem communi civitatis decretum, &
ἔχοντας. κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ 4 Judæi acquiescentibus tanquam pacem agere volentibus, & nihil
ἰουδαῖοι ἐπιθέμενοι ὡς ἂν εἰρηνεύειν θελόντων ἐκ ἐνεδί- suspectum habentibus, in altum ducti eos submerserunt, cum essent ad
δοσαν ὑποψίαν ἔχοντες, ἀπαγαγόντες αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὀλίγας οὐκ minus ducentos. Cognoscens autem Judas fa-
ἔλαττον τῶν διακοσίων. καταλαβὼν δὲ ἰούδας τ γενε- 5 ctum in suam gentem crudelitatem, præcepit his qui circa
ὰν ἐν τοῖς ὁμοθνέσι ὁμότιμα. ἐπαγγείλας τοῖς σὺν se hominibus. Et invocato justum judicem
αὐτῷ ἀνδράσι, καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δίκαιον κριτὴν Deum, venerus adversus homicidas fratrum
θεὸν, ἐπῆλθε τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν, τὸν 6 eorum, & succendit portum nocte, & scaphas combussit, eos
μὲν λιμένα νύκτωρ ἐνέπρησε, καὶ τὰ σκάφη κατέβλεξε, τοὺς autem qui ibi confugerunt, trucidavit. Ipsa autem villa conclu-
δὲ ἐκεῖσε συμπεφευγότας ἐξεκέντησε. τῆ δὲ χωρίῳ συνελ- 7 sa, recessit quasi rursum venturus, & universum. Ioppitarum
θὼν ἀπῆλθε, ἀνέλυσε ὡς πάλιν ἥξων ἐπ τὸ σύμπαν τ ἰαπιτῶν exedificavere genteum. Cum cognovisset autè & eos qui in Iamnia
ἐκριζῶσαι τὴν πολίτευμα. μεταλαβὼν δὲ κῆ τοὺς ἐν ἰαμνείᾳ 8 eadem facere volentes modo habitantibus apud
τὸν αὐτὸν βουλομένους τρόπον τοῖς παροικοῦσιν Judæis, Et Iamnitis nocte superuenerat, sic ardit
ἰουδαίοις, καὶ τοῖς ἰαμνίταις νυκτὸς ἐπιφανέντα, ὑφῆψε τὸν portum cum nauibus, ut apparerent splendoris ignis
λιμένα σὺν τοῖ στόλῳ· ὡς τε φαίνεσθαι τὴν αὐγὴν τ φέγγους in Hierosolymis, stadia cum essent ducenta quadragin-
εἰς τὰ ἱεροσόλυμα σταδίων ὄντων διακοσίων τεσσαράκον- ta. Inde autem abeuntes, Raduis nocte, locutibus
τα. ἐκεῖθεν δὲ ἀπελθόντες σταδίους ἐπὶ πλείονας ὡρμήσαμεν 10 ter contra Timotheum, superuenerunt Arabes ut cum non
κατὰ τιμοθέου, ἐπῆλθον δὲ αὐτοῖς ἄραβες ἱππεῖς μὲν τὴν πυρέαν δὲ τὸν πεζὸν, πρεσβύλλον ἀρχὴν· αὐτοὶ δὲ ἐκ

pauciores quinque millibus: equites autem quingenti: Pa-
ειλάτους τ πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους. γίνο- 11
cta autem valida pugna & luctuosa circa Iudam ob id quod
μένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῷ θεῷ τὸν ἰούδαν δέξα τιλῶ
à Deo auxilium præsperatus: vicit
θεῷ τῷ θεῷ βοηθείαν δυνηπισάντων, ἐλατηνωδέστερος
pallosaster Arabes petebant dare Iudam desham eis;
οἱ ἰομάδις ἀ. αβες ηξίουν δοῦναι τὸν ἰούδαν δέξιαν αὐτοῖς,
promitterent & pascua daturos & in cæteris pru-
ὑπηχυσμένοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς αὐτε-
futuros e eis. Iudas autem arbitratus quam verè in multis
λέσειν αὐτοῖς ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς 12
eis voles, concessit pacem adturum erga eos
αὐτοῖς χρησίμως, ἐπιχώσιον εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτούς
& accipientes dextras, in tabernacula discesserunt. Aggressus
καὶ λαβόντες δέξιας, εἰς τὰς σκηνὰς ἐχωρίδησαν. ἐπέβα- 13
est autem & in quandã cuitatẽ ponte munitã & muris circum-
λει δ καὶ δὴ πόλιν γεφυρῶν ὀχυρὰν καὶ τείχεσι περι-
lepteam & muris genuinis habentem, nomen
πεφραγμένην ἔ παμφύλων ἐνοικοῦσα κατακεκμένη, ὄνομα
autem Casphin. Qui vero intus confisi in murorum stabi-
δὲ κάσφιν. οἱ δ' ἔνδον πεποιθότες τῇ τῇ τειχέων ἰσ- 14
litate, & alimentarum apparatu, remittebãt
χύσει, καὶ τροφῶν παρασκευῇ, ἀναγωγότερον
vehementer: Iudam conatum lacessenter & adhuc bla-
ἐχεφώνουν, τοῖς θεοῖ τ ἰούδαν λοιδορούμενοι καὶ θεσσέπι βλα-
sphemantes: & loquentes quæ non fas. Quamobrem clamantes
σφημοῦντες καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις. οἱ δὲ θεοῖ τ ἰούδαν 15
innocenter magnum mundi principem, qui sine
δόλῳ καλεσάμενοι τὸν μέγαν τὸ κόσμου δυνάστην, τὸν ἄπρ
artibus & machinis instrumentalibus præcipitauit Hie-
ριχὼ ἐπὶ μηχαναῖς ὀργανικαῖς καταχρημίσαντα τὰ τοῦ ἱερι-
richo in Iesu temporibus, ut ruerunt ferociter in muros,
χὼ τοῖς ἰησοῦ χρόνοις, ἐπὶ ὁσιότατα θηριωδῶς τῷ τείχει.
Capientes que ciuitatem Dei voluntate, ineffa-
καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τῆ θεοῦ βουλῇ, ἀνυ- 16
biles fecerunt cædes; ita ut adiacens stagnum
δάτους ἐποίησαν τοὺς φονάς· ὡς τε τ προσεικοσίμετρον λίμνην
in latitudine habens stadia duo, fluens sanguine imple-
τὸ πλάτος ἔχουσαν σταδίους δύο, καταῤῥύτου αἵματος πεπλη-
tum videretur. Inde autem discedentes per stadia
σμένην φαίνεσθαι. ἐκεῖθεν δὲ ἀποστάντες σταδίους 17
sexcenta quinquaginta transierunt in Characha ad eos
ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν εἰς τ χάρακα πρὸς τοὺς
qui dicuntur Tubieni Iudæi. Et Timotheum quidem in
λεγομένους τουβιανοὺς ἰουδαίους. καὶ τιμόθεον μὲν δὴ τ
loco non comprehenderunt infecto negotio tunc à loco re-
τόπον οὐ κατέλαβον ἀπράκτου τότε ἀπὸ τῆ τόπου ἐκλι-
gressum. relinquentem autẽ præsidium in quodam loco & validã
λικότα, κατειλοπότα δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα
firmum. Dositheus autẽ & Sosipater ex his qui circa Ma-
ὀχυρῷ. δοσίθεος δὲ καὶ σωσίπατρος τῆ θεοῖ τὸν μα- 19
chabæum ducibus, exeuntes, peruenerunt à
καβαῖον ἡγεμόνων, ἐξελύσαντες, ἀπόλεσαν τοὺς ὑπὸ τι-
Timotheo relictus in præsidio plures decem
μοθέου καταλφθέντας ἐν τῇ ὀχυρώματι πλείους τῆ μυ-
millibus viros. At Machabæus ordinans suum exer-
ριάδων ἀνδρῶν. ὁ δὲ μακκαβαῖος διατάξας τὸν ἑαυτῦ στρα- 20
citum per cohortes constituit eos in turmas, & in
τὰν ἀγεσιδὰν κατέστησεν αὐτοὺς δὲ τῆ ἀγεσιῶν καὶ δὴ τ
Timotheum impetum fecit, habentem circa se decem millia & decem
τιμόθεον ὁρμῆσαι ἔχοντα θεοῖ αὐτὸν μυριάδας δώδεκα
pedatum, equites autem duo mille supra quingentos.
πεζοὺς, ἱππεῖς δ δυο χιλίους φοὺς τοῖς πεντακοσίοις. τὸν 21
At aduersum cognoscens Iudas, præmisit Timotheus
δ ἐφόδου μεταλαβὼν ἰούδου, θεσσεξαπέστειλε ὁ τιμόθεος
vsores, & filios, & reliquum apparatum ad id
τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τ ἄλλου παρασκεῦος εἰς τὸ
quod dicitur Casmon. erat enim difficile obsessu, & accessu difficile
λεγόμενον καρνιον· ἦν γὰρ δυσπολιόρκητον καὶ δυσεξοτον
castellum ob nimium locorum angustias. Cum apparuisset
τὸ χωρίον ὄφελε τῶν πάντων τ τόπων στενότατα. ὑπαρξάσης 22
autem Iudæ cohors prima, & facto impetu in ho-
δ τ ἰούδου ἀπειρίας θεοῖ τῆς καὶ φόβου καὶ δίους δὴ τοὺς πο-
stes, trepidationemque, ex illius qui vanuerat videt apparentia fa-
λεμίους· ἔδοξε τε ὡς τῆς τε παρόντα ἐτροπῶσθαι δηλητείας γε-
cta super ipsos, in fugam verti suas, alius alio la-
νομένης ἐπ' αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὥρμησαν, ἄλλος ἄλλαχῆ θεσ-
psus: ita ut sæpe à propria laderentur, &
σαλοὺς· ὡς τε πολλάκις ὑπὸ τῆ ἰδίων βλαπτόμενος, καὶ τ τῆ
gladiorum mucronibus transfigerentur. Faciebat autem persecutionem in-
ξιφῶν ἀκμῆς ἀναπείρεσθαι. ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν δι- 23
tentiorum Iudas flumulane prophanes occidisque
τενίστερον ἰούδας ποταμίαν τε βεβήλους ἀποκτείνας
ad decem millaria ema virorum: Ipse autem Timotheum inci-
τοὺς δεκαχιλίους ὡσεὶ ἀνδρῶν. αὐτὸς δὲ τιμόθεος ἐμπε- 24
dens in eos quæ circa Dositheum & Sosipatrum: pollubat cum multo
σὼν τοῖς περὶ τ δωσίθεον καὶ σωσιπάτρον, πλείω μὴ πολλῶν
adulterantibus vt demitterent vinum
ἀνδρῶν ἐπιμιγνυμένοις ἵνα ἀφῶσιν οἶνον· ὅθεν καὶ πλείονες
se: eò quòd plurium quidem po-
γενόμενοι ἐξαφέσεις ζώντα αὐτὸν· ὅθεν τὸ πλεῖστον μὴ γε-
tiores alioru autẽ fratres haberet, & hos decem conta-
νέσθαι ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχων, καὶ τούτοις ἀλογηθῆναι συμβέ-
gent. Cum firmaret autem ipse per plura desolationem reli-
βηκεν. πεισθέντες δὲ αὐτοῦ ὑπὲρ πλειόνων τῶν ὅσιον μόνον 25
quorum hos illæsos, dimiserunt eum propter
κατασῶσαι τούτους ἀπημάντους ἀπέλυσαν αὐτὸν ἵνεκα τῆς
fratrum salutem. Egredientes autem in Casmon &
τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. ἐξελθὼν δὲ δὴ τὸ καρνίον καὶ 26
Atergateum. iugulauit decem millaria cæterorum duo &
τὸ ἀτεργατεῖον, κατέσφαξε μυριάδας σωμάτων δύο καὶ
quinque milia. Post autem horum fugam, & perditionem
πεντακισχιλίους. μετὰ δὲ τῶν τούτων φυγὴν καὶ ἀπώλειαν 27
exercitum mouit & contra Ephron ciuitatem munitam, in qua commorans
ἐπεστράτευσε καὶ δὴ τ ἐφρὼν πόλιν ὀχυρὰν, ἐν ᾗ πάμφυλα
in ipsa multitudines habitabant: iuuenes autem robusta anni ma-
ἐν αὐτῇ πλῆθη κατῴκει νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι θεοῖ τὸν τει-
nus confisi enter repugnabant: hic multitudinem & ar-
χέων καθεστῶτες ἀμύνεσθαι ἀπεμάχοντο· ἐνθάδε ὀργάνων καὶ
chetorum multa apparatus erant. Inuocantes
βελῶν πολλὴ παρασκευὴ ὑπῆρχον. ὑπικαλεσάμενοι 28
autem principem cum fortitudine confringentem ho-
δὲ τὸν δυνάστην τὸν μὴ κρούσει συμβίβοντα τοὺς τῆ πο-
stium vires, ceperunt ciuitatem subditam. prostrauc-
λεμίων ἀλκάς, ἐλαβον τε πόλιν ὑποχείριον· κατέτρω-
runt autẽ ex his qui intus, in decẽ millaria duo & quinque milia. Abeun-
σαν δὲ τ ἔνδον εἰς μυριάδας δύο καὶ πεντακισχιλίους. ἀπα- 29
ate autem inde, profecti sunt in Scythaci ciuitatem distan-
ζεξάντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ σκυθῶν πόλιν ἀπέχου-
tem à Hierosolymis stadia sexcenta. Testantes.
σαν τῶν ἱεροσολύμων σταδίους ἑξακοσίους. ἐπεμαρτυρη- 30
bus autem qui illic erant Iudæis, quam Scythopo-
σάντων δὲ τῆ ἐκεῖ καθεστώτων ἰουδαίων, ἐν οἷ σκυθοπο-
litam habuerunt ergo eos benevolentiam & in aduersitatis tempo-
λίταν ἴσχυε θεοῖς αὐτοὺς εὐνοίαν, καὶ ἐν τοῖς τ ἀτυχίας καιρῷ
ribus benignum occursum, gratias agentes, Et hortan-
φιλανθρώπως συναντῆσαι, εὐχαριστοῦντες, καὶ θεσσοδύ- 31
tes eos ut eisdem in reliqua erga genus benignos esse
ρετες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ ἔθνος φιλανθρώπους εἶναι),
velint. Venerunt in Hierosolymam Hebdomadarii festi,
παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα τῆς τῆ ἑβδομάδων ἑορτῆς
celebrate propinqui. Post autem dictam Pentecosten, irrue-
ἐπιστάσης. μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστὴν, ὥρμη- 32
runt contra Gorgiam Idumææ ducem. Exercitu autem
σαν κατὰ γοργίου τὸν τ ἰδουμαίας στρατηγόν. ἐξελθόν δὲ 33
cum peditibus tribus millibus, equitibus autem quadringentis. Contra hunc
μὴ πεζῶν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. φρος τού- 34
autem pugnantes congigit cadere paucos, de Iu-
των δὲ συμπεσόντων συμβῆναι ὀλίγους ἐκ τῆ ἰουδα-
dæis. Dositheus autem quidam de his qui Bacchenore equo vti &
ϊκῶν. δοσίθεος δὲ τις τῆ βακχηνορείων ἵππου καὶ 35
forte apprehendit Gorgiam: & tenens chlamydẽ,
κρατήσας εἶχετο τὸ χλαμύδος, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος,
duxit eum fortiter: & cùm vellet scelestum capere vi-
ἤθελε αὐτὸν ἐνεργῶς ἀγαγεῖν· βαλισθεὶς δὲ τ καταφρόνου λαβὼν ζώ-
uum, equitum quodam Thracensium, insecutus eum &
γειαν, τῆ ἱππέων τινὸς θρᾳκὸς ἐπιφθάσας αὐτοῦ τὸν τὸν
humerum amputante, fuga Gorgias in Mariſa. Hesautem
ὦμον καθέλοντος, διέφυγε γοργίας εἰς μαρισά. τῆ δὲ 36
qui circa Hesdrin diutius pugnantibus & fatigatis eis-
θεοῖ τινὶ σδρὶ δηλονότι πλείονι μαχομένων, ἔ καταπονη-
demque militibus, inuocans Iudas Dominum adesse appa-
θέντων, ἐπικαλεσάμενος ὁ ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆ-
rere & ducem belli, inceptum pugna
ναι καὶ ἡγεμόνα τῆ πολέμου, καταρξάμενος τῆ πατρίῳ 37
voce cum hymnis clamorem, aggressus inperate
φωνῆ τελῶ μὲν ὕμνων κραυγήν, ἐπιστὰς ἀπροσδοκήτως
eas quæcæa Gorgiam, fugam eorum fecit. Iudas autem
τοὺς περὶ τὸν γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποίησεν. ἰούδας δὲ 38
colligens exercitum, venit in Odollam ciuitatem. ut
ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, ἦλθεν εἰς ὀδολλὰμ πόλιν· τῇ δὲ

ἑβδομά-

septima die superueniente, secundùm mensis sextadecimi purificati ibidem
ἑβδόμῃ δὲ ἐπιβαλλούσης, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀγνισθέντες οἱ τοῦ
sabbatum egerunt. At sequenti venerunt qui erant
τὸ σάββατον ἄγοντες. τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ ἀπὸ τὸν 39
Iudam quo tempore necessitas fuit, corpora
Ἰούδαν καὶ ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγένετο, τὰ σώματα τῶν
prostratorum tollere: & cum cognatis repo-
προπεπτωκότων ἀναλαμβάνειν, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν τοὺς κα-
nere in paternis sepulcris. Inuenerunt autē vnusquisque
τασκηνὰς εἰς τοὺς πατρίους τάφους. εὗρον δὲ ἐκάστου τῶν 40
mortuorum sub tonicis sacris eorū quæ lammetā
τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ ἰαμνείας
idolorum. à quibus lex prohibet Iudæos: at omnibus
εἰδώλων, ἃ ἀπὸ νόμος ἀπείργει τοὺς Ἰουδαίους· τοῖς δὲ πᾶσιν
hus manifestum fuit ob hanc causam hos corruisse.
σι φανερὸς γέγονεν ὅτι διὰ τοῦτο αἴτιαι τοῖς δὲ πεπτωκόσιν.
Omnes itaque benedicentes opera iusti Domini qui
πάντες οὖν εὐλογήσαντες τὰ τῆ δικαιοκρίτου κυρίου τὰ 41
occulta manifesta facit: ad supplicationē conuerti
τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος, εἰς ἱκετείαν ἐτράπη 42
sunt, rogantes factum delictum omnino dele-
γοντο, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλεφ-
ri: at generosus Iudas hortatus est multitudinem conser-
θῆναι· ὁ δὲ γενναῖος Ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος σωτη-
uare se sine peccato esse, sub oculis videntes quæ fa-
ρεῖν ἑαυτοὺς ἀναμάρτητους εἶναι, ὑπ' ὄψιν ἑωρακότας τὰ γε-
cta erant ob prostratorum peccatum. Facien-
γονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν. ποιησάμενός 43
que preparationem secundum virorū collectionē ad argenti drach-
τε κατασκεδάσματα κατ' ἀνδρα λόγον εἰς δραχμὰς δραγ-
mas duo mille, misit in Hierosolymam ad offerendum
χμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα προσενεγκεῖν
pro peccato sacrificium, valde bene & virtuti
περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀξίως πράττων,
de resurrectione cogitans. Nisi enim resurgere qui cecide-
περὶ ἀναστάσεως διαλογιζόμενος· εἰ μὴ γὰρ τοὺς προπε- 44
rant resurrecturos iperstet, superfluum & vanum
πτωκότας ἀναστήσειν προσεδόκα, περισσὸν καὶ κενὸν ἦν
pro mortuis orare. Deinde considerans quòd cum pietate
τὸ περὶ τῶν τετελευτηκότων εὐχήσασθαι. εἶτ' ἐμβλέπων τοῖς μετ' εὐσεβείας 45
obdormierant optimam repositam gratiam: Sancta &
κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαρισάμενον, ὁσία καὶ 46
pia consideratio: vnde pro mortuis propitiationem
εὐσεβὴς ἡ ἔννοια· ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν
fecit, vt à peccato soluerentur.
ἐποιήσατο, τοῦ ἀμαρτίας λυθῆναι.

CAP. XIII. γ'.

At anno & quadragesimo & centesimo anno com-
Τῷ δὲ ἑνὶ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσ- 1
perauerat Iuda. Antiochum Eupatorem vene-
ἐπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, ἀντίοχον τὸν Εὐπάτορα παρα-
re cum multitudinibus aduersus Iudæam, & cum eo Lysiam
γενῆς σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Λυσίαν 2
procuratorem, & super negotia, vnumquemque; habentem exercitū
τὸν ἐπίτροπον ἑκάτερον τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν
Græcum pedestrem decem millium, & equites quinque
μὲν ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἴππικὸν καὶ ἱππεῖς πεντα-
mille nescientes, & elephantes viginti duos cum
κισχιλίους τετρακοσίους, καὶ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ
falcatos trecentos. Cōmiscuit se autem illis & Menelaus,
δρεπανηφόρα τριακόσια. συνέμιξε δ' αὐτοῖς Μενέλαος, 3
& hortabatur cum multa iroria Antiochum, non pro sa-
καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν ἀντίοχον, οὐκ εἰς τὴν σω-
lute patriæ, existimans autē in principatu constitutum
τηρίαν τῆς πατρίδος, οἰόμενος δ' εἶναι τὴν ἀρχὴν κατασκευά-
ri. At rex regum suscitauit animum
σειν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ 4
Antiochi in peccatorem, & Lysia offendens hanc
ἀντίοχου εἰς τὸν ἀλιτήριον, καὶ Λυσίου ὑποδείξαντος τὴν
causam mandauit esse omnium, iussit, vt cōfestim ea in
αἰτίαν τῶν κακῶν εἶναι πάντων, προστάττει, ἀγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ
loco, ne caret ducentes in Berœam. Est autē in
τόπου, ἀπαγαγόντας εἰς Βέρροιαν. ἔστι δὲ ἐν 5
loco turris quinquaginta cubitorum, plena cinere: hanc
τοῦ τόπου πύργος πεντήκοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ· ἔχει
autē instrumentū habebat rotundum vndique præceps in
δὲ ὄργανον ἦν περιφερὲς πάντοθεν κατάπρημνον εἰς τὴν 6
cinerem. huc sacrilegi reum, vel & quorundā aliorum
σποδόν· ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας ἕνοχον, ἢ καὶ πάνυ ἄλλων
malorum summissorem factum, omnes propellunt in
κακῶν ὑποχείριον πεποιημένον, ἅπαντες προσωθοῦσιν εἰς
mortem. Tali fato prænuncietur contigit mori, neque
θάνατον. τοιούτου μόρου τὸν βλάσφημον συμβῆναι ἦν μὴ 7
ceteram affecturum Menelaum. Valde iuste: quoniā enim
δίκης τῆς γῆς τυχόντα ἁμάρτοντα, πάνυ δικαίως ἐπὶ πῦρ
perpetrauit multa circa aram delicta, cuius ignis
συνέγνωσται πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, τὸ πῦρ
sanctus erat & cinis, in cinere mortem tulit.
ἁγνὸν ἦν καὶ ἡ σποδός, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο.
At superbus rex efferitatem esse insuperabilem
Ὁ δὲ ὑπερήφανος βασιλεὺς ἀφορητοτέραν εἶναι νομίζων 8
peiora eorum quæ sub patre suo facta fuerant ostensurus
τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονότων ἐν Ἰουδαίοις,
Iudæis. Cognoscens autem Iudas hæc, præcepit
τοῖς Ἰουδαίοις. μαθὼν δὲ ὁ Ἰούδας ταῦτα, παρήγγειλε 10
multitudini per diem & noctem inuocare
τῷ πλήθει δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικαλεῖσθαι τὸν κύριον,
Dominum, si quando & alias & nunc, adiuuare eosque lege & pa-
εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε καὶ νῦν, βοηθοῦντα τοῖς τὸν νόμον καὶ πα- 11
tria & templo sancto priuandi erant: & qui super pau-
τρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι· καὶ τὸν ἄρτι βεα-
lum respirare erat populum non sinere blasphemia gentibus
κόης ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν
subditum fieri. Omnibus autem idem facientibus simul
ὑποχείριον γενέσθαι. πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιούντων ὁμοῦ 12
& petentibus misericordem Dominum cum fletu &
καὶ παρακαλούντων τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ
ieiunio & prolationes per dies tres assidue; hor-
νηστείας καὶ προλαλήσεως διὰ ἡμερῶν τριῶν ἀδιαλείπτως πα-
tatus eos Iudas iussit venire. Per
ρακαλέσας αὐτοὺς ὁ Ἰούδας ἐκέλευσε παραγενέσθαι. κατ' 13
se autem cum senioribus cuitem,
ἰδιαν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις ἠθροίσθη, ἐβουλεύσατο
præsidium irruere regis exercitui in Iudæam.
πρεσβεῦσαι ἐπεισβαλεῖν τῇ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ἰουδαίαν
& fierent ciuitatis compotes, egressi iudicare
καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελθόντας κρῖναι τὰ
negotia Dominū auxilio. Dans autem procura-
πράγματα τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ. δοὺς δὲ τὴν ἐπιχο- 14
torem creatori mundi, hortatus eos qui cum eo
ρηγίαν τῷ κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρεκάλεσε τοὺς σὺν αὐτῷ,
essent ad dimicare vsque ad mortem, pro legibus, templo, ciui-
γενέσθαι ἀγωνιστὰς μέχρις θανάτου περὶ τῶν νόμων, ἱεροῦ, πό-
tate, patria, republica: circa autem Modin fecit
λεως, πατρίδος, πολιτείας· περὶ δὲ Μωδεὶν ἐποιήσατο τὴν
exercitum. Reddens autē hanc quoque circa se signum Dei
παρεμβολήν. ἀναδοὺς δὲ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα θεοῦ 15
victuræ, cum iuuenibus optimis electis admodum nobi-
νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων καὶ ἐκλεκτῶν σφόδρα ὁπλιτῶν τὸν
ad regum aulam castra, intrauerunt ad
βασιλικὴν αὐλὴν τὴν παρεμβολήν, ἐπέλαβον εἰς
viros duo mille: & maximum elephantorum cum
ἄνδρας δισχιλίους καὶ τὸν μεγαλύνοντα τὴν ἐλεφάντων σύ-
ea quæ in illum turba compositi. Et in fine ca-
ταξιν μετὰ τῶν ἐπ' οἰκείων ὄχλων συνέθηκα. καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμ- 16
strorum tuba & turbatione compleuerunt, & regredi suas prospe-
βολὴν δύσει καὶ παραχῇ ἐπλήρωσαν, καὶ ἐξέλυσαν ὑπομεμφο-
rent. Illuxerant autem tam duc hoc factum fuerat sub
μένοι. ἐλελύκεσαν δὲ ἤδη τὴν ἡμέραν τοῦτ' ἐγένετο, ὑπὸ 17
tes. adiuuantem eum Dominū protectionem. At rex cum
τοις. βοηθούσης αὐτῷ τοῦ κυρίου σκέπης. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐ- 18
inpetu ipsum suis primū. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰ-
πιπροῦσαι αὐτῷ τοῖς ἰδίοις πρώτοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰ-
acceptis gestum Iudæorum audacia, tentabat per
σεπέσεσθαι τὸ τῶν Ἰουδαίων θράσος, πειρᾶτο διὰ
compendia loca. Et ad Bethsura peruenit munitum
λοπῶς χώρια. καὶ πρὸς Βαιθσοῦραν ἔρχεται ὀχυρὸν 19
Iudæorum accessit: fugabatur, offendebat, munera-
μὲν Ἰουδαίων προσῆλθ· ἐτρέπετο, προσέκειτο, ἠλαττοῦτο
batur. His autē qui intus Iudas necessaria mit-
τό. τοῖς δ' ἔνδον Ἰούδας τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπεμπε. 20
ut autem mysteria hostibus Rhadocus ex Iudæo
ἐφανέρωσε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις Ῥοδοκὸς ἐκ τοῦ Ἰουδαίου
exercitu. requisitus est autem & comprehensus est & conclusus est.
στρατεύματος· ἀνεζητήθη δὲ καὶ κατελήφθη καὶ κατεκλείσθη.
Secundò locutus est rex his qui in Bethsuris: deuecrat
ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν Βαιθσούραις· ἐξέβη 22
dem accepto abiit: commisit cum Iuda; mi-
δὲ πάλιν, ἔλαβεν, ἀπῆλθε, προσέβαλε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, ἡττή-
ner fuit. Cognouit rebellasse Philippum in An-
θη. ἔμαθεν ἀποστῆναι τὸν Φίλιππον ὃν ἐν Ἀν-
tiochia

nochus, qui reliquus erat super negotiis, confu-
ποχεία τὸν ὄσοι ἐλειμμένοι ἦσι τῶν πραγμάτων. συν-
fuerat, ludos regavit, subditus est, & turanni in
χθῆναι τοὺς Ἰουδαίους παρακάλεσεν, ὑπήκοα, καὶ ὁμοῦσιν ἅπα
omnibus iuliur terconstitutus est, & sacrificium obtulit: hono-
πᾶσι τοῖς ἁγίοις· συνῳκήθη τε θυσίαν ποιησάμενος, ἐτί-
raum templum, & locum humanè tractauit, Et Macca-
μησε τὸν τόπον, καὶ τὸν τότε ἐφιλανθρώπησε, καὶ τὸν μακ- 24
baum amplexatus est. reliquit ducem à Ptolemaide
καβαῖον ἀπεδίδαττο, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ πτολεμαΐδος
vsque ad Gerrenos principem. Venit in Ptolemaidem.
ἕως τῶν γερρηνῶν ἡγεμονίας. ἦλθον εἰς πτολεμαΐδα· 25
grauiter ferebant pra pactis Ptolemenses: indignabantur
ἐδυσφόρησαν γὰρ τοῖς συνθήκαις οἱ πτολεμαεῖς· ἐβούλοντο
enim pro eoquòd voluerant cetera facere fœdera. Accer-
γὰρ ὧν ἐποίησαν ἀθετῆσαι τὰς ὁμολογίας. προσκλη- 26
ti ad tribunal Lysiæ; defendit postibiliter, per-
θεὶς ἐπὶ τὸ βῆμα λυσίου, ἀπελογήσατο ὡς δυνατὸν ἦν· πεί-
suasit; sedauit, benignos fecit, regressus est in Antio-
σας, κατεπράυνεν, εὐμενεῖς ἐποίησεν, ἀνέβη εἰς ἀντι-
chiam. sic rega profectus & truculius contigerunt.
χειαν· οὕτω τὰ τοῦ βασιλέως τοῦ ἐξόδου καὶ τοῦ ἀναζυγῆς ἐγένετο.

CAP. XIIII. ιδ'.

Post autem triennij tempus innotuit Iudæ,

Μετὰ δὲ τρίετη χρόνον προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, 1
Demetrium filium Seleuci peregressum Tripoli portum na-
δημήτριον τὸν τοῦ σελεύκου διὰ τῆς τριπόλεως λιμένος εἰσ-
vigantem cum multitudine foru & cetic. Obtinuisse
πλεύσαντα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ καὶ στόλου, κατεκτικέναι 2
regionem postquam occidit Antiochum & huius procuratorem
τῆς χώρας ἐπανελόμενον αντίοχον & τὸν τούτου ἐπίτροπον
Lysiam. Alcimum autè quidam qui fuerat summus sacerdos, vo-
λυσίαν. ἄλκιμος δέ τις προηρημένος ἀρχιερεύς, ἐπονεί- 3
luisse autem conquestum in segregationis temporibus, cogno-
σιος δὲ μιαιφόνος ὑπὸ τοῖς τοῦ λαοῦ χρόνοις, συνιδὼν
scens quòd secundùm quemlibet modum non esset ei
ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ τρόπον τινὰ ἔτι σωτηρία, οὐδὲ
ad sanctum altare vltrà necesse sit venit ad
πρὸς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐπὶ προσώπου, ἦκε πρὸς τὸν 4
regem Demetrium quasi primo & quinquagesimo & centesimo
βασιλέα δημήτριον ὡς πρώτου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
anno. offerens ei coronam auream & palmam, vitta
ἔτους, προσφέρων αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς
autem hac ea legimus eam templi. & die
δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλὴν ἐπιέρου· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν
illo filentium habuit. Opportunitatem autem sumens propriæ demen-
ἐκείνην ἡσύχασεν ἔχων. κομισάμενος δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας 5
tiæ furiatricem, vocatus ad consilium à Demetrio, &
συμπρόεδρος, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τοῦ δημητρίου, &
interrogatus in qua dispositione & consilio perstaret. In-
ἐπερωτηθεὶς ἐπὶ ποίᾳ διαθέσει καὶ βουλῇ καθεστήκασιν οἱ Ἰου-
dæi ad hæc dixit. Qui dicuntur ex Iudæi Asi-
δαῖοι, φησὶ ταῦτα εἶπε. εἰ λεγόμενοι τοῦ Ἰουδαίων ἀπο- 6
dæi quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt
σκοῖοι, ὧν ἡγεῖται Ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι
& seditiones manèt non finentes regnum quietem assequi
καὶ στασιάζουσι, μὴ ἐᾶν τὴν βασιλείαν ἡσυχίας τυγχάνειν·
Vnde defraudatus maiorum gloria, dico autem
ὅθεν ἀπολόμενος τοῦ προγονικοῦ δόξαν, λέγω δὲ τοῦ 7
summa sacerdotio, hæc nunc venit Pisamon quidè pro
ἀρχιερωσύνης, ἧκεν τοῦτον ἐνθάδε. ἐφ' ὧν μὲν οὖν 8
his quæ pertinent ad regem legumve leges, secundò auri &
τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως φρονεῖ, δῆλον δὲ καὶ
pro progressu cuibus negotiorum nam prædicto-
τῶν ἰδίων πολιτῶν φειδόμενος· τῇ μὲν γὰρ τοῦ προσερπ-
rum ciuium vniuersum nostrum genus non parum veræ,
μένου ἀληθείᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ μικρὰς εἰληφεῖ.
Singula autem horum cognoscens tu rex & regnans &
ἕκαστα δὲ τούτων ἐπιγνοὺς σὺ βασιλεῦ, καὶ τὴν χώραν καὶ 9
obsecro genere nostro prospice. secundùs quòd habes erga
τὸ φιλάνθρωπόν σου πρόσεχε ἡμῖν, κατὰ τὴν ἔχεις πρὸς
omnes obuium clementiam. Quamdiu enim Iudas
ἅπαντας ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν. ἕως γὰρ ἰούδας ὁ 10
superest, impossibile est pacem consequi negotia. Tale-
μένῃ, ἀδύνατον ἡσυχίαν τυχεῖν τὰ πράγματα. τοιού- 11
busautem dictis ab hoc. cæteri amici hostiliter
των δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου, θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυσνοΐας
se habentes adactus Iudam inflammauerunt Demetrium.
ἐσχον τὸν πρὸς τὸν ἰούδαν προσπεφυκότα τῷ δημητρίῳ.

Alsueram autem statim Nicanorem qui erat
12 προσκαλεσάμενος δὲ ἀλκίμος ν κάρορα τὸν ἡγούμενον
elephantorū præfectū. & ducem designans Iudæ, ma-
ἐλεφανταρχίαν, καὶ στρατηγὸν ἀποδείξας τ ἰουδαίας, ἐξα-
fit Dans epistolam, ipsum quidem Iudam occidere;
13 πέστειλε, δοὺς ἐπιστολάς, αυτὸν μὲν τὸν ἰούδαν ἀποστελεῖν,
qui autem cum ipso dispergere, constituere autē Alcimum ma-
τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, κατασῆσαι δὲ ἄλκιμον ἀρ-
nè sacerdotē maximū templi. Qui autē ex Iudæa fuge-
14 χιερέα τὸ μεγίστου ἱεροῦ. τοὺς δὲ ἐκ τ ἰουδαίας συναγαθυ-
rant Iudam genere commiscebantur ei gregatim Nicanori,
κότα τὸν ἰούδαν ἤθη συνίμασον ἀγαλιᾶν τρ ν κύνες,
Iudæorum aduersitates & clades prospera prai, existere aut-
τὰς τ ἰουδαίων ἀτυχίας καὶ συμφορὰς ἰδίας τυμηρείας δο-
stimantes fore. Audientes vero Nicanorem aduenisse &
15 κοῦντες ἔσεσθαι ἀκούσαντες δὲ τὴν τῶν ἐθνῶν ἔφοδον καὶ
conuentum nationum, congregati terra togabant
τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἱερῶν, καταπασάμενοι γῆν ἐπικαλοῦν-
tū qui vique in seculum conseruat ac suum populi, semper autē eum oblati-
τὸν ἄχρις αἰῶνος συνίστασα τὴν ἑαυτῆ λαον, εἰς ὃ μετ' ἐπι-
tum protegentem suam portionem. Impe-
16 φανείας ἀπλαμβάνομεν τῆς ἰδίου μερίδος. πρὸς τά-
tante autem duce, illine statim mouetur, cum-
ξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου, εὐθέως ἦν ἰούδας ἀναζεύξας συμ-
miscetur ipse ad castellum Dessau. Simon autem frater Iu-
17 μίσγει αὐτοῖς ἐπὶ κώμην δεσσαύ. σιμων δὲ ἀδελφὸς ἰού-
da commiserat praliumcum Nicanore: paululum autem ab repen-
δα συμβεβληκὼς ὠλίγου τῷ νικάνορι, βεβιασμένος δὲ τῷ αἰφνι-
tinam bellum apparationem erranit. Verumtamen audacia
18 δίου τῶν ἀνταλλαγμάτων ἁψάμενος ἐπῆρτο. ὅμως δὲ ἀκούων
Nicanor qui habebant qu circa Iudam fortitudinem, & in
ὁ νικάνωρ τὴν ἐχρν οἱ ἐφεῖτο τὴν ἰούδαν ἀνδραγαθίαν καὶ ἐν τοῖς
pro patria, certamina aggressorem, memebat iudi-
ἐφεῖ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν ἐντυγχάνειν, ὑπεμελεῖτο τὴν περὶ
cium per sanguinem facere. Quamobrem misit Posidonium, &
19 σιν δι' αἱμάτων πιστωσασθ. διόπερ ἐπεμψε θεοδότιον &
Theodotium & Matthiam vt dirent & acciperent dextras. Longum autē
20 θεόδοτον καὶ ματθίαν, δεξιὰς καὶ λαβεῖν ἐδέξας. πλεῖος δὲ
facta de hu confirmatione, & duce cum mul-
ἦν μίσος ἐφεῖ τὸν ἐποιήσατο καὶ τ ἡγεμόνος ἐβούλοντο πλή-
titudine communicare, & ea videretur concors sententia. annue-
θουσιν ἀνακοινώσασθαι καὶ φανείσης ὁμοψύχου γνώμης, ἐστά-
runt pacta. Constituerunt autem diem in qua se
21 θησαν παῖς. ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν ἐν ᾗ κατ'
creto venirentum vnum. & accessit, ab vnoquoque istis
ἰδίαν ἐλθεῖν εἰς τὸ αὐτὸ καὶ προσελθεῖ παρ' ἑκάστου δίφρο-
polierunt sellas. Dispositi ludas armatos, paratos in
22 ἔθεσαν δίφρους. διέταξεν ἰούδας εὐόπλους ἐτοίμους ἐν τοῖς
opportunum locum, ne forte ab hostibus repente ma-
δολιαρίοις τόποις μήπτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνίδιος κα-
lefactum fieret congressum Venerunt colloquium. Mo-
κουργία γένοιτο. ἦλθεν ἁρμόζεσθαι ἐπιποθῶν τὸν καλὸν λόγον. διέ-
tabatur Nicanor in Hierosolymis, & sine vlo delicto
23 τελεν ὁ νικάνωρ, ἐν ἱερουσαλὴμ οὐδὲν ἐποίησεν ἄτοπον
dens. at congregatas gregatas turbas dimisit, &
24 πεν· τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε, καὶ
habebat ludam semper in conspectu eius animo. vera
εἶχε τὸν ἰούδαν διαπαντὸς ἐν προσώπῳ ψυχικῶς τρ' ἀρὶ
inclinatur fue. Horatus est autē eū ducere vxorē & liberi-
25 προσκέκλιδο. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν γῆσαι καὶ παιδοποιή-
gnere. vxorem duxit, quieuit, communē ducit vitam.
σασθαι. ἔγημε, ἡσύχαζεν, κοινὸν ἦγε βίον. ὁ δὲ ἄλ-
Ad Al-
26 κιμος ἐνοήσας, ὡς ἐχόντως ἔχουσιν αἱ πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαι καὶ τὰς
cimus cognoscens eam qua inter illos mutuam beneuolentiā & fa-
χειρας συνῆλθεν τῷ θεῷ πρὸς ἀλλήλους εὔνοια καὶ τὰς ἡμο-
miles coniunctiones: venit accipiens ad Demetrium, & ei hoc
μένας συνθήκας, ἦκε λαβὼν πρὸς τὸν δημήτριον, καὶ ἔλεγε
27 τὸν νικάνορα ἀλλότρια φρονῶν ἐφεῖ τῷ πραγμάτων τὸν
nam insidiatum esse regni eius Iudam successorem designantem
ἐξ ἐθνῶν τ βασιλείας αὐτῷ ἰούδαν ἐξάδηλον αὐτὸν ἦ.
At rex iratus factus & sceleris
ὁ δὲ βασιλεὺς ἐθυμώθη ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ καὶ
calumniam irritatus. scripsit Nicanori, dicens, pro quibus
ἐγκλήμασι ἐπεπόνθει, ἔγραψε νικάνορι φάσκων, ἐξῆ μὲν τ
pudet grauiter ferre: iubens autem Maccabæum vin-
συνθηκῶν βαρέως φέρειν κελεύων δὲ τὸν μακκαβαῖον ἐν-
ctum mittere in Antiochiam cito. Nuncia-
28 σμὸν ἐξαποστεῖλαι εἰς αντιόχειαν τοχέως. πρᾶα σύ-
tis autem his Nicanori contingebat & grauiter ferebat.
των δὲ τούτων τῷ νικάνορι συνεκύρει καὶ δυσφόρως ἔφερεν,

εἰ τὰ

ἃ μὴ δεῖ γενέσθαι· οὐδὲν γὰρ ἀνδρὸς ἀνοσιουργοῦ
Quoniam autem regi resistere nō erat opportunitate obseruabat
ἐπὶ τὴν βασιλικὴν ἀπονοίαν οὐκ ἐν, δύνασθαι ἑτέρᾳ 19
stra agemate hoc perficere. At Macabæus nu-
στρατηγήματι τὸν Ἰούδαϊσμον. ὁ δὲ μακκαβαῖος αὐτὸν 20
merum agreatum cognoscens Nicanoris erga se, &
ἐπιγνοὺς ἤδη πλῆθος συνειδὼς τὸν νικάνορα φερὸς αὐτὸν, καὶ
consuetum occursum dantem habentem, intelligent
τὴν ἐνδιάθετον ἀνάπτωσιν ἀγωνιστοτέραν ἐποιεῖτο, πολλὰς
hanc ex animo subsistentiam esse congregans non paucos
μὲν ἐκ τοῦ τὸ βῆμα τοῦ ἀγῶνος εἶ), συνείρας ἐκ λόγους
enim quicunque sit; abscondimus est à Nicanore. Cognoscens autem
τὴν φερὶ αὐτὸν, σωτηρίαν τὸ τὴν νίκαν. συγχρώμενος δὲ ὁ 21
aliunt quod generosè à viro adhuc præuentus esset, vel
ἔτι ζῶντος ὅτι ἡμαγεὸς ὑπὸ τ' ἀνδρὸς ἐσπούδαται, φθάσῃ μά-
ne ad manuum & sanctum templum, sacerdotibus decentes
λιστα ἐδὲ τὸ μέγιστον ἅγιον ἱερὸν, τ' ἱερέων τὰς καθιεμένας
victimas assecutum, missit tradere virum.
θυσίας φερσπορεύεσθαι, ἐκέλευσε φαδιδόναι τὸν ἄνδρα.
His autem cum iuramento dicentibus non iure vbi est
τῆς δὲ μὴ ὄρκον φασκόντων μὴ γινώσκειν πῦ πετ' ὄζειν 22
qui quæritur, existendens desertum in templum, iurant hoc.
ὁ ζητούμενος, φερσπίνας τ' δεξιὰν εἰς τ' ναὸ, ὤμοσε ταῦτα·
Si non vinctum mihi Iudam tradideritis, hoc Dei
ἐὰν μὴ δέσμιον μοι τ' Ἰούδαν φαδῶτε, τὸν δὲ τ' τοῦ θεοῦ 23
phanum in planitiem faciam, & altare effodiam, &
σηκὸν εἰς πεδίον πᾶσον καὶ θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ
templum hic Libero illustre erigam. Tyr
ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. τοσαῦτα 24
autem dicens ab ira. At sacerdotes protendentes manus in
δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν· οἱ δὲ ἱερεῖς φερτείναντες τὰς χεῖρας εἰς
eadem, mouebant eum qui semper propugnator fuit gentis
τὸν οὐρανὸν, ἐπεκαλοῦντο τὸν δίκαιον τ' ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἔθνους
nostri, hæc dicentes: Tu Domine voluentium non indigem
ἡμῶν, ταῦτα λέγοντες· σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀφερσδεὴς 25
existens, probasti templum tuæ habitationis in nobis fieri.
ὑπάρχων, ἐβούλησας; ναὸν τ' σῆς συλωσίας ἐν ἡμῖν ἡγιάζες.
Et nunc sancte omnis sanctitatem Domine, terræ in secula
καὶ νῦν ἅγιε παντὸς ἁγιασμῦ κύριε, φύλαττησον εἰς αἰῶνας 26
impolluta hanc nuper mundatam domum.
ἀμίαντον τὸν δὲ τὸν φερσφάτως καθαρισμῶν οἶκον.
Raro autē quidam de Hierosolymitanis presbyteris, delatus
βαρεῖς δέ τις τῶν κατὰ Ἱεροσόλυμα πρωσβυτέρων, ἡμωυ- 27
est Nicanori, vir amatus ciuitatis, & valde bene
θη τῷ νικάνορι, ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς
audiens. & secundo benevolentia peter Iudæorum appella-
ἀκούων, καὶ τ' δύνειν πατὴρ τῶν ἰουδαίων φερσαγορεύε-
tus. Fuit enim in superantibus temporibus consanguineus Iudæ-
ται. ἦν γὰρ ἐν ταῖς ἔμφροσιν χρόνοις τ' ἀμιξίας κεκ- 28
orum serene in Iudaismo. & corpus & animam pro
τημένος ἰουδαϊσμῦ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τῦ
Iudaismo tradidem cum omni prosecutorem. Vo-
Ἰουδαϊσμῦ φαραβαλλόμενος μᾶλλον πάσης ἐπιτίας. βουλό- 29
lens autem Nicanor manifestam facere quam habet acerga Iu-
μενος δὲ νικάνωρ φανερὸν ποιῆσαι τὴν ἐχθραν τὴν πρὸς τοὺς ἰου-
dæos malevolentiam, misit plures quingen-
δαίους συμπέμψαι, ἀπέστειλε στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακο-
tos vt comprehenderent eum. Putabat enim illum comprehendens, hic
σίους συλλαβεῖν αὐτόν. ἐδόξε γὰρ εὐκόπως συλλαβών, τῶ- 30
facturum cladem. At multitudinibus fauere
τοις ἐργάσεσθαι συμφορὰν. τῆς δὲ πλείονι μελλόντων τὸν 31
turrem occupare, & culicem iamam aggredientibus
πύργον καταλαβέσθαι, καὶ τ' αὐλαίαν θύρεν βιαζομένων,
& subeuntibus ignem admouere & portas incendere,
καὶ καλιὸν τὸν πῦρ φερικαλῦ καὶ τὰς θύρας ὑφάπτειν,
comprehensus factus, supposuit sibi gladium Ge-
φθεὶς καταλήπλος ἑαυτῷ ὁ μάχαιρος ὑπόθηκεν ἑαυτῷ τὸ ξίφος. ἄν- 32
ceroso vulnus mori potius quam peccatoribus subditus
θρωπος ἄλλων ἀποθανεῖν, ἢ περ τοῖς ἀλιτηρίοις ὑποχείριος
fieri, & propria nobilitate indigne contumeliam pati.
γενέσθαι καὶ τοῖς ἰδίαις εὐγενείαις ἀναξίως ὑβρισθῆναι. τῷ· 33
At plagam non recte dirigens ob agonis festinationem,
δὲ πληγῷ μὴ κατευθετήσας δέχ' τ' τῦ ἀγῶνος σπουδῇ, καὶ
& turbæ intra ostia tempestibus, re-
καὶ τῆς ὄχλου ἔσω τῆς θυρεμάτων εἰσβαλλόντων, ἀνα-
currere fiercuit ad murum, præcipitauit se viri.
βραμὼν γενναίως δέδι τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν ἑαυτὸν ἀν-
liter in turbas. His autem velocius retrocedentibus
δρεῖως εἰς τοὺς ὄχλους. τῆς δὲ τοιχίας ἀναπεδισάντων 34

sacta diuisione, venit per medium in turmas. Adhuc
γομένου θρασματος, ἦλθε διὰ μέσου εἰς τὴν κενεῶνα. ἔτι 45
autem vnus existens & inflammatus animo, sat-
δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πεπυρωμένος τοῖς θυμοῖς, ἐξαγα-
gene decurrente fonte more sanguine, & grauibus pla-
γὼν φερομένων κρηνῆν τ' αἵματον, καὶ συγκεῖσθαι τ' τραυ-
gis exulcerabus, cuius turba pertimescens: in flamas in quas
μάτων ὄντων, δρόμῳ τοῖς ὄχλοις ἐπιβῆναι· ὁ δὲ εἰς δὴ τι- 46
manes ortum, decurrit ad turbas. Et eas dū ti-
νας πέτρας ἀπερρωγώς, παντελῶς ἐξαμυνόμενος ἤδη ἡγιωμένος,
mentes petras præruptas, penitus euangues iam factum
προφέρουσι τὰ ἔντερα καὶ λαβὼν ἑκατέρας τὰς χεῖρας, ἐπὶ ἑ-
se proferens intestina & accipiens vtrisque manibus, proji-
αυτὸν ὑπερβαλὼν τὰ ἔντερα καὶ λαβὼν ἑκατέρας τὰς χεῖρας, ἐπὶ ἑ-
cit super turbas & inuocans dominatorem
αυτὸν τοῖς ὄχλοις· καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα τῆς
vitæ & spiritus, hæc ei vtcum reddere, hoc
ζωῆς καὶ τῆ πνεύματος, ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι, τὸν
modo mortuus est.
δὲ τὸν τρόπον μετέλλαξεν.

CAP. XV. 16'.

At Nicanor cùm comperisset Iudam euidentem in
Ο δὲ νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς φερὶ τὸν ἰούδαν ὄντας ἐν 1
Samaria locu, cogitauit quotta
τῆς καῖ σαμάρειαν τόπους, ἐβουλεύσατο τῆ τ' καταπαύσεως
die cum essent mansione in ipso irrueere. At
ἡμέρᾳ μᾶ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. τῶν δὲ 2
ob necessitatem sequentibus eum Iudæi dicentibus, Ne-
κατ' ἀνάγκην συνεπομένων αὐτῷ Ἰουδαίων λεγόντων, μη-
quaquam sic ferocitet & barbare prieas, gloriam autē
δαμῶς ὕτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἐπολέμει, δόξαν δὲ
tribue honoratæ ab antea conspirantecum
ἀπονέμειν τῇ φερτετιμημένῃ ὑπὸ τ' πάντα ἐπορεύοντο μᾶ
sanctuate diei. At sceleratissimus interrogauit, si est
ἁγιωτάτῃ ἡμέρᾳ. ὁ δὲ τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν, εἴ ἐστι 3
in cælo princeps qui imperauit agere sabbatorum
ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄγειν τὴν τῆ σαββάτων
diem. Illi autem respondentibus: Est Dominus vnuersorum ipse, in
ἡμέραν. τῶν δὲ ἀποτεταμένων, ἔστι ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν
cælo potens qui iubet agere septimam diem. At
οὐρανῷ δυνάστης ὁ κελεύσας ἄγειν τὴν ἑβδόμαδα. ὁ δὲ 4
ille, Et ego, inquit, princeps super terram: qui imperet sumere
ἔφησεν, κἀγώ, φησι, δυνάστης ἐπὶ τ' γῆς· ὁ προστάσσων ἀρεῖν
arma & regia negotia conficere, imperans obtinere
ὅπλα καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν, ὅμως οὐ κατίσχυ-
perficere miserum suum consilium. & quidem Nicanor
σεν ἐπιτελέσαι τὸ πάτριον αὐτοῦ βούλημα. καὶ ὁ μὲν νικάνωρ 5
cum nimis superbiens decreuerat continuoe
μᾶ πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν διεγράψατο κόπον τῆ
de Iuda statuere trophæum. At Macabæus erat
φερὶ τὸν ἰούδαν συνεχῶς πεποίθησις. ὁ δὲ μακκαβαῖος ἦν 7
semper confidens, cum omni spe auxilium
ἀπολαμβάνειν παρὰ τ' δεσπότου, μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀπλήπτως
consecuturum à Domino. Et hortabatur eos qui cum eo
τὸ βοηθεῖν τῷ κυρίῳ. καὶ παρεκάλει τοὺς σὺν αὐτῷ 8
non formidare gentium admotum; habentes autem in mente
μὴ δυλιᾶν τὴν τῆ ἐθνῶν ἔφοδον, ἔχοντας δὲ κατ' νοῦν τὰ
prius facta ipis de cælo adiutoria, & nunc
προϋπηρχότα αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοηθήματα, καὶ τὰν τῶν
sperare ab Omnipotente futurum eis
προσδοκᾶν τὴν τῆ παντοκράτορος ἰσυμβῶν αὐτοῖς
victoriam. Et consulens eum ex ex lege & pro-
νίκην. καὶ θαρσύνων αὐτοὺς ἐκ τῦ νόμου καὶ τῆ προ- 9
phetis, commonens autem eos & certaminis quæ con-
φητῶν, προσυπομίσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν
fecerant, prumptiores eos constituens. &
ἐκπεπληκότες, προθυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. καὶ τοῖς 10
animi excitare eos, edemonstrat simul ostendere
θυμοῖς διεγείρας αὐτοὺς, παρήγγειλε ἅμα παρεπιδεικνὺς
gentium hilaritatem & iuramentorū transgressionē. Quemlibet
πλῶ τῆ ἐθνῶν ἀθεσίαν καὶ τ' ὅρκων φαβασιν. ἑκάστου 11
autem eorum armare non clypeorum & hastarum mu-
δὲ αὐτῶν καθοπλίσας οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφά-
nitione, sed in bonis sermonibus adhortatione: & cum ero-
λειαν, ὡς τ' ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις φαθαρσύνας τὴν ψυχὴν
fuisset somnium dignum fide, maxime vniuersos lætificauit.
ἱκανώτατον ἐνύπνιον ἐξέπεμψεν, ὑφ' ἡ πάντας εὐφρανεν.
Erat autem horum visio talis: Oniam qui erat summus
ἦν δὲ τὸ τύπου θεωρία τοιάδε· ὀνίαν τὸν ἡγούμενον ἀ- 12
sacerdos virum benignum & bonum, verendum quidem aspectu,
γαθὸν ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, αἰδήμονα μὲν τὸν ἀκάν-

LIBER TERTIVS MACHABÆORVM, QVI IN LATINO NON HABETVR.

ΑΤ Philopator à reſeruati-
Δὶ φιλοπάτωρ παρὰ τὴν κομιδὴν
bus diſcens factam ab ipſo
τῶν ληθὲν ἢ ἡμιμόνη ὑπ' αὐτ
poſſeſſionem locorum abſtractionem ab
κρατηθέντων τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ
Antiocho, & denuncians omni-
ἀντιόχου, ἀπειλήσας ταῖς πά-
bus exercitibus peditibuſque, & equeſtribus
σαις δυνάμεσι πεζικῆς τε καὶ ἱππικῆς
ſuis, & ſocietatem Aſiaticam ſecum accipiens, exi-
αὐτὸς καὶ τὴν ἀλλοφύλων ἀρσινόην συμπαραλαβών, ἐξώρ-
mit vſque ad ea quæ ſecundum Raphiam loca, vbi caſtrametatus fue-
μησε μέχρι τῆς ῥαφίας τόπων, ὅπου παρεμβεβληκει-
rant qui circa Antiochum: Theodotus autem quidam ſumptere
σαν οἱ περὶ ἀντίοχον· Θεόδοτος δέ τις ἐκπληρώσας τὴν
inſidias cogitans, aſſumens ex ſuppoſ
ἐπιβουλὴν ἐξεπορεύθη, παραλαβὼν τῆς προϋποτεταγμέ-
tis ſibi armis. Ptolemæicis optima, contulit ſe
νων αὐτῷ ὅπλων πολυτελῶν τὰ κράτιστα, διικνεῖτο
noctu in Ptolemæi tabernaculum tanquam ſolus interfecturus
νύκτωρ δῆτα τὴν τοῦ πτολεμαίου σκηνήν, ὡς μόνος κτενῶν
eum. & in hoc diſſoluentes bellum. Hunc autem du-
αὐτὸν, καὶ ἐν τούτῳ διαλύσων τὸν πόλεμον· τοῦτον δὲ διήγα-
centes Doſitheum, filium Drimyli dictum, genere Iudæum,
γεν Δωσίθεος ὁ δριμύλου λεγόμενος, τὸ μὲν γένος ἰουδαῖος, ὕστε-
poſtea autem commutans leguma, & à patrio ſanctionibus
ρον δὲ μεταβαλὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατρίων δογμάτων
alienam factus. ignobilem quendam reclinatum in tabernaculo, quem
ἀπηλλοτριωμένος, ἀσημόν τινα κατάκλιτον ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν
contigit ferre illius ſupplicium. Facto autem ſoc.
συνέβη κομισθῆναι ἢ ἐκείνου κόλασιν· γενομένης δὲ καρτε-
ti pralio, & rebus magis bene ſuccedentibus Ae-
ρᾶς μάχης καὶ τῶν θεραμάτων μᾶλλον ἐρρωμένων τῶν ἀν-
tiocho, valde Actiacos obambolans, exercitus
τιόχου, ἱκανῶς ἢ ἀρσινόη διαπερῶσαμένη τὰς δυνάμεις
hortabatur, cum miſera & lachrymis capillos ſalu-
παρεκάλει, μετ' οἴκτου καὶ δακρύων βοῖς πλοκάμους λιγυμέ-
tas, vt adhiberentur ſibi ipſi & filiis & vxoribus andaci
νη, βοηθεῖν ἑαυτῇ τε καὶ τοῖς τέκνοις καὶ γυναιξὶ θαῤῥα-
Oes, promittens ſe datorum vincentibus cuilibet dras minas
λέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς
aurt. Et ſic contigit aduerſarios in manuum pugna
χρυσᾶς· καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειροτονίαις
perimi, multos autem & captivos comprehendi eſſe.
διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ ζωγρηθέντας συλληφθῆναι·
Compoſitus autem inſidiarum, iudicauit propinquas cinita-
καταπεπραγμένος δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἐκεῖνος τὰς πλησίον πό-
tes adeundas ſortari: facturus autem hoc, & deludens
λεις ἐπιβῆναι διαλέσαι· ποιῶν δὲ τοῦτο, καὶ τοῖς τιμίοις
dona tribuens, bono eſſe animo ſubditos ſe-
δωρεὰς ἐπινέμας, ὑπαρχοῦσι τοῖς ὑποτεταγμένοις κα-
ret. At Iudæis mittentibus ad eum ex
τέσπεν· τῶν δὲ ἰουδαίων ἀγγελιαφόρων πρὸς αὐτὸν ἀπ' ἐ
ſenatu & ſenioribus ſalutatum eum,
γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν,
& munera portaturos, & pro his quæ contigerant congratulatu-
καὶ ξένια κομίζοντας, καὶ δὴ τοῖς συμβεβηκόσι χαρησομέ-
ros, contigit magna ei in animo ſedere, vt confeſtim
νοις, συνέβη μάλιστ' αὐτῷ θεσπεσίως εἰς τάχος
ad eum venirent. Peruenerunt autem ad Hieroſoly-
πρὸς αὐτὸν παραγίνεσθαι· ἀφικομένους δὲ εἰς ἱεροσόλυ-
mam, & ſacrificans maximo Deo, & gratas reddens, & eorum
μα, καὶ θύσας τῷ μεγίστῳ θεῷ, καὶ χαριστήρια ἀποδιδοὺς, καὶ τῶν
quæ deinde alibi loca facturus, & iam venturus in
ἑξῆς ἐν τῷ τόπῳ ποιήσας, καὶ δὴ παραγινόμενος εἰς τὸν
locum. & diligentia & decoro ſtupefa-
τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐφρενίᾳ καταπλα-
ctus, templi optimam inſtructionem, cog-
γείς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, εὐεθυμή-
nouit decenter in templum lotrare. His pauſa dicentibus non.
σειν βαλόμενος εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν· τῆς δὲ εἰπόντων μὴ
licere fieri hoc, quia neque his qui ex gente
καθῆκεν γενέσθαι τοῦτο, ὅτι τὸ μὲ δὲ ἐξ ἔθνους
licet ſtrare. neque omnibus ſacerdotibus, ſed ſolis
ἔξεστι μὲ εἰσίναι μὲ δὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ
propoſito omnium ſummo ſacerdoti. & hoc in anno ſemeſt
προκειμένῳ πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τοῦτο κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ,
ille autem neequaquam perſuadebatur. ipſaque lege
ὁ δ' οὐδαμῶς ἐπείθετο· τῶν τε νόμων ὑπερηγωνίζοντος,
nollentem ceſſabat præferre ſeipſum oportere intrare.
οὐδαμῶς ἀπολείπετο προφέρεσθαι ἑαυτὸν, δεῖν εἰσιέναι·
dicens: Et ſi ita ſtrenue ſunt hoc honore, me
λέγων· καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστερήθησαν τούτης τῆς τιμῆς, ἐμὲ
non oportet & interrogabat, ob quam cauſam inuentum *
οὐ δεῖ καὶ ἐπυνθάνετο, διὰ τίνα αἰτίαν εἰσηχθήμεν αὐ-
ipſum in omne ſanum, nullis penitibus præſentum & quidam
τὸν εἰς πᾶν τέμενος ἀνθ' ὧν ἐκέλευσε τῷ παρόντων· καί τις
imprudenter dixit malis ipſum hoc monſtruoſum eſſe. Fa-
ἀπερισκέπτως εἶπε κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. νομί-
ctis autem, inquit, hoc propter aliquam cauſam, nonne omnino
σαντος δὲ φησι τοῦτο· δεῖ τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντας
ingreſſurum eſſe, & uolentibus ea & non? at ſacerdotibus in omni-
εἰσελθόντας καὶ θελόντων αὐτὸν καὶ μή, τῆς δὲ ἱερέων ἐν πά-
bus vestibus procedentibus, & manibus munnum Deum,
σαις ταῖς ἐσθῆσι προτεινόντων, καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ
auxiliari inſtanti acceſſitum, & imperum mali
βοηθεῖν τῇ ἐφεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὸν ὁρμὸν τῶν κακῶς
mentis comprimere, clamore eum cum lachryma
δυσκολλομένου μεθ' ὕβρεως, κραυγῆς τε μὴ δακρύων
mamplum implentibus. qui ne ceſſarent relictarent, ter-
τοῦ ἱεροῦ ἐμπλησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἀπολειπόμενοι, θαυ-
batu eadorum, oculum quod exiſtimantes factum:
χθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδηλόν τι θέμενοι τὸ γεγονός·
& incluſæ virgines in cubicula, cum
αἵτε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς
matribus, agreſſa ſunt, & reddiderunt pulorrem comas
τεκούσαις, ἐξώρμησαν καὶ ἀπέδυκαν κόνιν τὰς κόμας
ſpargentes, gemitoque & ſuſpiriis plateis imple-
παιατόμεναι, χόν τε καὶ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνέπλη-
bant. Alius autem & nuper ſepoſitus ad omnes
πλων· οἱ δὲ νεόγαμος ἐτελμίνη τοὺς θεοὺς ἅπαντας
nunc ordinatus, & decentem pudorem reha-
νῦν διετεταλμένος & τὴν ἀκμάζουσαν τιθὼν αἰδῶ θρηνῶν
quentes, curſum inordinatum in ciuitate confecerunt:
πυσαν, δρόμον ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσαντο· τὰ
at infantes ex ſinu ipſaque præter hos matres & nutrices
δὲ νήπια τῆς τίτθης αὐτοῦ θεοὺς τούτοις μητρὸς καὶ τιθηνοῦ
deſerentes alter atque alter, alius quidem per domos, alii
διαφθείροντες ἄλλος ἢ ἄλλος, οἱ μὲν κατ' οἴκους, οἱ δὲ
autem pes vias ſtreuocabiliter in eminentiſſima
δὲ τὰς ἀγυιὰς ἀνεπιτρέπτως εἰς τὸ πανυπέρτατον
templo congregabantur: varia autem reſt in hoc congregatorum
ἱερὸν ἠθροίζοντο· ποικίλη δὲ ἦν τῆς εἰς τοῦτο συλλεγόντων
oratio, probra quæ inſulſa ab illa tentabantur. Cam-
ῥῆσις δῆτα τὰς ἀνοίους ὑπ' ἐκείνου κατηχημένους· σιω
que hos ex cunibus audentes, non ferebant,
τε τούτους οἱ τῆς πολιτῆς θεσμοὺς ὄντες οὐκ ἠνείχοντο.
denique eo inſtante, & propoſitum compiere
τέλειον αὐτὸ δυνεμένου καὶ τὸ τῆς θεοδόσεως ἐκπλῆσαι
cogitanec. clamantes autem, imperum ad arma
δρμενοῦν· φανέσαντες δὲ, τὸν ὁρμὸν δῆτα τὰ ὅπλα
facere, & virilitter pro patria lege mori.
ποιήσασθαι καὶ θαῤῥαλέως ὑπὲρ τῆς πατρίου νόμου τελευτᾶν,
multam fecerunt in loco exaſperationem: viſque à
ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ τραχύτητα· μόλις τε ὑπό τε
ſenibus & preſbyteris cohibuit ad
τῶν γερόντων καὶ τῶν πρεσβυτέρων διεσχέθησαν, δῆτα τὸν
eundem neatnatis affuerunt ſtatum: & quidem uerba ve
αὐτὸν τ' ἀπόνους παρῆσαν χάριν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὡς
prium in his verſabatur organs. At qui circa re-
ἐμαρσάνετο ἐν τούτοις ἀνερίζετο δόμενον. οἱ δὲ περὶ τὸν
gem ſeminres, multipliciter tentabant ſuperbum
βασιλέα φρυσύτερον, πολλαχοῦ ἐπιεφέροντο τ' ἀγέρχει
eius animum coercere à propoſito conſilio. indu-
αὐτὸ νοῦν ἐξετάσεσ τῆς ἐπιτυμημένης βουλῆς· θρασυ-
cerunt autem & omnia præterunientes, adhuc & impetum
νοντο δὲ καὶ πάντα παρίεμαι, ἔτι δὴ καὶ ῥύσασιν
facerbat finem impoſitorum te exiſtimans prædicto. Hoc igitur
ἐποιεῖτο τέλος ὑπόθεσις δοκὼν τοῦ προφητείου· ταῦτ' ἂν
& qui circa eum exiſtebant videntes, commoti ſunt vt
& οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωρῦντες, ἐξάπτονται ὡς τὸ συμ
cum neſtris inuocarent eum qui omnem poteſtatem habet
τοῖς ἡμετέροις ὑπικαλεῖ δὲ τὸν παντοκράτορα ἔχοντα, τοῖς

præsentibus audiam, non despicientem iniquum & superbum faciam. Ipse autem dereliquiæ populi mei & relinquentur in illo populo meo Israel, & sanctificabit locum hunc: non vindicabit ea quæ locuta sunt: vocabit populum suum populum meum, & ipse dicet: Dominus Deus meus es tu. Nunquam non operient confusione vultum meum, neque omnia peccata mea erubescent in die qua operabor in me omnia delicta mea, quæ peccaverunt contra me, & non erit ultra in monte sanctificationis meæ superbus, neque elevabitur ultra cervix mea, quia non addam ultra misereri domui Israel, sed auferam omnem iniquitatem eorum, & non memorabor ultra peccatorum eorum. Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego faciam Jerusalem & terram ejus secundum omnia quæ operata est servus meus Ezechiel. Et ducam Jacob servum meum in terram suam, & habitabit in ea ipse & filii ejus & filii filiorum ejus usque in sempiternum, & David servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam eis fœdus pacis, fœdus sempiternum erit cum eis, & dispergam eos, & multiplicabo eos, & ponam sanctificationem meam in medio eorum in sempiternum. Et erit tabernaculum meum super eos, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et scient gentes quia ego Dominus sanctificans Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in sempiternum. Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israel de gentibus ad quas abierunt illuc, & congregabo eos undique, & adducam eos in terram suam, & faciam eos gentem unam in terra super montes Israel, & rex unus erit omnibus eis in regem, & non erunt ultra duæ gentes, neque dividentur ultra in duo regna, & non polluentur ultra in idolis suis, & in offensionibus suis, & in omnibus iniquitatibus eorum: & salvabo eos de universis habitationibus suis in quibus peccaverunt in eis, & mundabo eos, & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum. Et David servus meus rex super eos, & pastor unus erit omnium eorum: & in judiciis meis ambulabunt, & justificationes meas custodient, & facient eas. Et habitabunt in terra quam dedi Jacob servo meo, in qua habitaverunt patres eorum in ea habitabunt super eam ipsi & filii eorum & filii filiorum eorum usque in sempiternum, & David servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam eis fœdus pacis, fœdus sempiternum erit cum eis, & dispergam eos, & multiplicabo eos, & ponam sanctificationem meam in medio eorum in sempiternum. Et erit tabernaculum meum super eos, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et scient gentes quia ego Dominus sanctificans Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in sempiternum.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Gog, principem capitis Mosoch & Thubal, & vaticinabor super te, & educam te, & adducam te super montes Israel, & percutiam arcum tuum de manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua dejiciam. Super montes Israel cades tu & omnes turmæ tuæ & populi qui sunt tecum: bestiis quæ rapiunt universi generis & bestiis agri dedi te devorandum. Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, dicit Dominus Deus. Et immittam ignem in Magog & in habitantes in insulis securis, & scient quia ego Dominus. Et nomen sanctificationis meæ notum faciam in medio populi mei Israel, & non polluam ultra nomen sanctificationis meæ, & scient gentes quia ego Dominus sanctificans Israel. Ecce venit & facta est, dicit Dominus Deus: ipse est dies de quo locutus sum. Et habitatores civitatum Israel egredientur, & succendent & incendent arma, parmam & clypeum, & arcum & sagittas, & baculos manuum & hastilia, & succendent ea igni septem annis. Et non portabunt ligna de regione, neque succident de saltibus, quia arma igni succendent: & spoliabunt spoliatores suos, & diripient direptores suos, dicit Dominus Deus. Et erit in die illa: dabo Gog locum nominatum sepulturæ in Israel, vallem viantium ad orientem maris, & obstruet transeuntibus: & ibi sepelient Gog & omnem multitudinem ejus, & vocabitur vallis multitudinis Gog. Et sepelient eos domus Israel, ut mundent terram septem mensibus. Sepelient autem omnes populi terræ, & erit eis in nominatum die qua glorificatus fuero, dicit Dominus Deus. Et viros jugiter segregabunt, circuitum peragentes terram, & sepelientes eos qui residui fuerint super faciem terræ, ut mundetur. Post septem menses quærent. Et circuibunt peragrantes terram, & videntes os hominis ædificabunt juxta illud, donec sepeliant illud sepelientes in valle multitudinis Gog. Nomen quoque civitatis, Amona: & mundabunt terram. Tu autem fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni volucri & universis bestiis agri: Congregamini & venite, adunamini undique in victimam meam quam ego immolo vobis victimam grandem super montes Israel, & comedetis carnes & bibetis sanguinem. Carnes fortium comedetis, & sanguinem principum terræ bibetis, arietum & agnorum & hircorum & taurorum, omnium saginatorum Basan. Et comedetis adipem in saturitate, & bibetis sanguinem in ebrietate de victima mea quam immolo vobis. Et saturabimini super mensam meam de equite & fortibus & de omni viro bellatore, dicit Dominus Deus. Et dabo gloriam meam in gentibus, & videbunt omnes gentes judicium meum quod fecerim, & manum meam quam posuerim super eos. Et scient domus Israel quia ego Dominus Deus eorum a die illa & deinceps. Et scient gentes quia propter iniquitates suas captivata est domus Israel, eo quod prævaricati sint in me, & averterim faciem meam ab eis, & tradiderim eos in manu hostium eorum, & ceciderint omnes gladio. Juxta immunditias eorum & juxta scelera sua fecerim eis, & averterim faciem meam ab eis. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Nunc reducam captivitatem Jacob, & miserebor omni domui Israel, & zelabor nomini sanctificationis meæ. Et portabunt confusionem suam & omnem prævaricationem suam qua prævaricati sunt in me, quando habitaverint in terra sua absque ullo terrore, & requieverint in regione mea, quam congregavero eos de terris inimicorum eorum, & sanctificatus fuero in eis in oculis multarum gentium. Et scient quia ego Dominus Deus eorum, quia dedi eis captivitatem in gentibus, & congregavi eos super terram suam, & non dimisi ultra ex eis quemquam. Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, quia effudi spiritum meum super domum Israel, dicit Dominus Deus.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de pastoribus Israel, vaticinare & dices pastoribus: Hæc dicit Dominus Deus: Væ pastoribus Israel qui pascebant semetipsos! Nonne greges pascunt pastores? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Infirma non consolidastis, & ægrum non sanastis, & quod confractum erat non alligastis, & abjectum non reduxistis, & perditum non quæsistis, & fortiter imperabatis eis & cum potentatu. Et dispersæ sunt oves meæ eo quod non esset pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errabant oves meæ in cunctis montibus & in universis collibus excelsis, & super omnem faciem terræ dispersæ sunt oves meæ, & non erat qui requireret neque qui investigaret. Propterea pastores audite verbum Domini: Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod factus sit grex meus in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset pastor, neque requirerent pastores gregem meum, sed pascerent semetipsos, & gregem meum non pascerent: propterea pastores audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pastores, & requiram gregem meum de manu eorum, & prohibebo eos ne pascant gregem meum, & non pascent ultra pastores semetipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit eis in escam. Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum in die cum fuerit in medio ovium suarum dissipatarum, sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omni loco in quo dispersæ fuerant in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & adducam eas in terram suam, & pascam eas in montibus Israel in rivis & in cunctis habitationibus terræ. In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel requiescent ibi in requie bona & pascua uberrima pascentur super montes Israel. Ego pascam oves meas, & ego accubare eas faciam, dicit Dominus Deus. Quod perditum est requiram, & quod abjectum reducam, & quod confractum alligabo, & quod infirmum consolidabo, & quam pinguem & fortem custodiam, & pascam eam in judicio. Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego judicabo inter pecus & pecus, arietum & hircorum. Numquid parum vobis videtur pascua uberrima depasci, nisi & reliquum pascuæ vestræ pedibus vestris conculcetis? & aquas limpidissimas bibere, nisi & reliquas pedibus vestris turbetis? & oves meæ pedibus vestris conculcatæ pascantur, & aquam pedibus vestris turbatam bibant? Propterea hæc dicit Dominus Deus ad eos: Ecce ego ipse judicabo inter pecus pinguem & inter pecus macilentum, eo quod latus & humero vestro impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis infirma, donec ejicerem ea foras, salvabo gregem meum, & non erit ultra in direptionem, & judicabo inter pecus & pecus. Et suscitabo super eos pastorem unum, & pascet eos servum meum David: ipse pascet eos, & ipse erit eis in pastorem. Ego autem Dominus ero eis Deus, & servus meus David princeps in medio eorum. Ego Dominus locutus sum. Et feriam eis fœdus pacis, & cessare faciam malas bestias de terra, & habitabunt in solitudine confidenter, & dormient in saltibus. Et ponam eos & regiones in circuitu collis mei benedictionem, & deducam imbrem in tempore suo, imbres benedictionis erunt. Et arbor agri dabit fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt in terra sua absque ullo terrore, & scient quia ego Dominus, cum contrivero vectes jugi eorum, & liberavero eos de manu eorum qui servierunt sibi. Et non erunt ultra in direptionem gentibus, & bestia terræ non devorabit eos, sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis germen nominatum, & non erunt ultra consumpti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium gentium. Et scient quia ego Dominus Deus eorum, & ipsi populus meus domus Israel, dicit Dominus Deus. Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, & ego Deus vester, dicit Dominus Deus.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare & dices ad montem Seir, & prophetabis super eum, & dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, & extendam manum meam super te, & dabo te in desolationem & in solitudinem. Civitates tuas ponam desertas, & tu in solitudinem eris, & scies quia ego Dominus. Eo quod dixeris: Duæ gentes & duæ terræ meæ erunt, & possidebimus eas, & ipse Dominus ibi erat: propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quod juxta iram tuam & juxta invidiam tuam quam fecisti ex odio tuo contra eos, notum faciam me in eis cum te judicavero. Et scies quia ego Dominus audivi omnes blasphemias tuas quas locutus es contra montes Israel, dicens: Desolati sunt, quia nobis dati sunt ad devorandum. Et elevastis contra me os vestrum, & locuti estis verba vestra contra me: ego audivi. Hæc dicit Dominus Deus: Cum universa terra lætabitur, desolatum te faciam. Sicut lætata es super hæreditatem domus Israel, eo quod desolata esset, sic faciam tibi: desolatus eris mons Seir, & omnis Idumæa universa, & scient quia ego Dominus. Et vaticinare de montibus Israel, & dices: Montes Israel audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus montibus & collibus, torrentibus & vallibus: Ecce ego ad vos, & adducam super vos gladium, & disperdam excelsa vestra. Et destruentur aræ vestræ, & confringentur simulacra vestra, & dejiciam interfectos vestros coram idolis vestris. Et ponam cadavera filiorum Israel ante idola sua, & ossa vestra circa altaria vestra dispergam. In cunctis habitationibus vestris civitates desertæ erunt, & excelsa destructa, ut desolentur & pereant aræ vestræ, & confringantur idola vestra, & auferantur simulacra vestra, & deleantur opera manuum vestrarum. Et cadent interfecti in medio vestri, & scietis quia ego Dominus. Et derelinquam in eis reliquias, habentes gladium inter gentes, cum dispersi fueritis per terras. Et memores erunt mei reliquiæ vestræ inter gentes quibus captivi ducentur, eo quod contriverim cor eorum fornicarium quod recessit a me, & oculos eorum qui abierunt post idola sua: & displicebunt sibi in malis quæ fecerunt in cunctis abominationibus suis. Et scient quia ego Dominus, non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc universum. Hæc dicit Dominus Deus: Percute manu tua & calcia pede tuo, & dic: Heu heu omnibus malis pessimis domus Israel, quæ gladio & fame & peste cadent. Qui longe est morietur peste, & qui prope est gladio cadet, & qui remanserit & obsessus fuerit fame morietur, & complebo indignationem meam in eis. Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint interfecti in medio idolorum suorum per circuitum altarium suorum, super omnem collem excelsum, in cunctis montibus excelsis, & sub omni ligno frondoso, & sub omni quercu ramosa, in quibus locis dederunt odorem suavitatis cunctis idolis suis. Et extendam manum meam super eos, & dabo terram eorum desolatam & vastam a deserto Reblatha in cunctis habitationibus eorum, & scient quia ego Dominus.

Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic terræ: Mater sanguinum es, & in montibus interfectorum tuorum. Ecce ego ad te, & auferam pondus tuum de te, & dabo te in direptionem gentibus, & in opprobrium populorum. Et auferam de te gentes, & cessare faciam de te reges, & desolabo te, & non ultra habitabis in ea. Et scies quia ego Dominus. Et quia dixerunt: Hæreditas gentium facta est nobis, & possidebimus eam, & ipse Dominus ibi erat: propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod dixerint: Devorans homines tu es, & gentes tuas interficiens, propterea homines non devorabis ultra, & gentes tuas non interficies ultra, dicit Dominus Deus. Et non audiam ultra in te opprobrium gentium, & ignominiam populorum non portabis ultra, & gentes tuas non interficies ultra, dicit Dominus Deus. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, domus Israel habitantes super terram suam polluerunt eam in viis suis & in adinventionibus suis. Sicut immunditia menstruatæ fuit via eorum coram me. Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem effuderunt super terram, & idolis suis polluerunt eam. Et dispersi eos in gentibus, & ventilati sunt in regionibus, juxta vias eorum & juxta adinventiones eorum judicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt, & polluerunt nomen sanctum meum, cum dicerent de eis: Populus Domini isti sunt, & de terra ejus egressi sunt. Et pepercit nomini sanctificationis meæ quod polluerant domus Israel in gentibus ad quas introierunt. Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Non propter vos ego facio, domus Israel, sed propter nomen sanctificationis meæ quod polluistis in gentibus ad quas introistis ibi. Et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum est in gentibus, quod polluistis in medio eorum: & scient gentes quia ego Dominus, dicit Dominus Deus, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis. Et assumam vos de gentibus, & congregabo vos de universis terris, & adducam vos in terram vestram. Et effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, & ab universis idolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum dabo in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Et spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis, & operemini ea. Et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum. Et salvos faciam vos ab universis immunditiis vestris, & vocabo frumentum, & multiplicabo illud, & non dabo super vos famem. Et multiplicabo fructum ligni, & germen agri dabit fructum suum, ut non accipiatis ultra opprobrium famis in gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum malarum & adinventionum vestrarum non bonarum, & displicebitis vobis in conspectu iniquitatum vestrarum & abominationum vestrarum. Non propter vos ego facio, dicit Dominus Deus, notum sit vobis. Confundimini & erubescite super viis vestris, domus Israel. Hæc dicit Dominus Deus: In die qua mundabo vos ab universis iniquitatibus vestris, & habitare faciam civitates, & ædificabuntur deserta, & terra quæ fuerat inculta, pro eo quod cernebant omnes prætereuntes, dicentes: Terra hæc inculta facta est quasi hortus voluptatis, & civitates desertæ & destructæ & subversæ munitæ habitantur. Et scient gentes quæ derelictæ fuerint in circuitu vestro quia ego Dominus ædificavi dirutum, & plantavi quod erat desertum. Ego Dominus locutus sum, & faciam. Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc petetur a me domus Israel ut faciam eis: multiplicabo eos sicut gregem hominum, sicut gregem Jerusalem in solemnitatibus ejus, sic complebuntur civitates desertæ gregibus hominum, & scient quia ego Dominus.

Fuit super me manus Domini, & eduxit me in spiritu Domini, & dimisit me in medio campi qui erat plenus ossibus, & circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi, & ecce arida nimis. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vivent ossa hæc? Et dixi: Domine Deus, tu nosti. Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis, & dices ad ea: Ossa arida, audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis. Et dabo super vos nervos, & succrescere faciam super vos carnes, & superextendam in vobis cutem, & dabo spiritum in vobis, & vivetis, & scietis quia ego Dominus. Et prophetavi sicut præceperat mihi: & factus est sonitus prophetante me, & ecce commotio, & accesserunt ossa ossa ad juncturam suam. Et vidi, & ecce nervi & carnes ascendebant super ea, & extendebatur in eis cutis desuper, & spiritum non habebant. Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, & dices spiritui: Hæc dicit Dominus Deus: A quatuor ventis veni, spiritus, & insufflet super interfectos istos, & revivescant. Et prophetavi sicut præceperat mihi: & ingressus est in eis spiritus, & vixerunt, & steterunt super pedes suos exercitus grandis nimis nimis. Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc universa domus Israel sunt. Ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & periit spes nostra, & abscissi sumus nobis. Propterea vaticinare & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulcris vestris, populus meus, & inducam vos in terram Israel. Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulcra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, populus meus. Et dabo spiritum meum in vobis, & vivetis, & requiescere faciam vos super humum vestram, & scietis quia ego Dominus locutus sum, & faciam, dicit Dominus. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Tu autem fili hominis sume tibi lignum unum, & scribe super eum: Judæ & filiorum Israel socii ejus. Et tolle lignum alterum, & scribe super eum: Joseph lignum Ephraim & omnis domus Israel socii ejus. Et adjunge eos tibi alterum ad alterum in lignum unum, & erunt unum in manu tua. Et cum dixerint ad te filii populi tui dicentes: Nonne indicabis nobis quid tibi vis per hæc? Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tollam lignum Joseph quod est in manu Ephraim & tribuum Israel socii ejus, & dabo ea cum eo ad lignum Juda, & faciam ea lignum unum, & erunt unum in manu mea. Et erunt ligna in quibus tu scribes in manibus eorum coram oculis eorum. Et loquere ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tollam filios Israel de gentibus ad quas abierunt illuc, & congregabo eos undique, & adducam eos in terram suam, & faciam eos gentem unam in terra super montes Israel, & rex unus erit omnibus eis in regem, & non erunt ultra duæ gentes, neque dividentur ultra in duo regna, & non polluentur ultra in idolis suis, & in offensionibus suis, & in omnibus iniquitatibus eorum: & salvabo eos de universis habitationibus suis in quibus peccaverunt in eis, & mundabo eos, & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum. Et David servus meus rex super eos, & pastor unus erit omnium eorum: & in judiciis meis ambulabunt, & justificationes meas custodient, & facient eas. Et habitabunt in terra quam dedi Jacob servo meo, in qua habitaverunt patres eorum in ea habitabunt super eam ipsi & filii eorum & filii filiorum eorum usque in sempiternum, & David servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam eis fœdus pacis, fœdus sempiternum erit cum eis, & dispergam eos, & multiplicabo eos, & ponam sanctificationem meam in medio eorum in sempiternum. Et erit tabernaculum meum super eos, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et scient gentes quia ego Dominus sanctificans Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in sempiternum.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Gog, principem capitis Mosoch & Thubal, & vaticinabor super te, & educam te, & adducam te super montes Israel, & percutiam arcum tuum de manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua dejiciam. Super montes Israel cades tu & omnes turmæ tuæ & populi qui sunt tecum: bestiis quæ rapiunt universi generis & bestiis agri dedi te devorandum. Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, dicit Dominus Deus. Et immittam ignem in Magog & in habitantes in insulis securis, & scient quia ego Dominus. Et nomen sanctificationis meæ notum faciam in medio populi mei Israel, & non polluam ultra nomen sanctificationis meæ, & scient gentes quia ego Dominus sanctificans Israel. Ecce venit & facta est, dicit Dominus Deus: ipse est dies de quo locutus sum. Et habitatores civitatum Israel egredientur, & succendent & incendent arma, parmam & clypeum, & arcum & sagittas, & baculos manuum & hastilia, & succendent ea igni septem annis. Et non portabunt ligna de regione, neque succident de saltibus, quia arma igni succendent: & spoliabunt spoliatores suos, & diripient direptores suos, dicit Dominus Deus. Et erit in die illa: dabo Gog locum nominatum sepulturæ in Israel, vallem viantium ad orientem maris, & obstruet transeuntibus: & ibi sepelient Gog & omnem multitudinem ejus, & vocabitur vallis multitudinis Gog. Et sepelient eos domus Israel, ut mundent terram septem mensibus. Sepelient autem omnes populi terræ, & erit eis in nominatum die qua glorificatus fuero, dicit Dominus Deus. Et viros jugiter segregabunt, circuitum peragentes terram, & sepelientes eos qui residui fuerint super faciem terræ, ut mundetur. Post septem menses quærent. Et circuibunt peragrantes terram, & videntes os hominis ædificabunt juxta illud, donec sepeliant illud sepelientes in valle multitudinis Gog. Nomen quoque civitatis, Amona: & mundabunt terram. Tu autem fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni volucri & universis bestiis agri: Congregamini & venite, adunamini undique in victimam meam quam ego immolo vobis victimam grandem super montes Israel, & comedetis carnes & bibetis sanguinem. Carnes fortium comedetis, & sanguinem principum terræ bibetis, arietum & agnorum & hircorum & taurorum, omnium saginatorum Basan. Et comedetis adipem in saturitate, & bibetis sanguinem in ebrietate de victima mea quam immolo vobis. Et saturabimini super mensam meam de equite & fortibus & de omni viro bellatore, dicit Dominus Deus. Et dabo gloriam meam in gentibus, & videbunt omnes gentes judicium meum quod fecerim, & manum meam quam posuerim super eos. Et scient domus Israel quia ego Dominus Deus eorum a die illa & deinceps. Et scient gentes quia propter iniquitates suas captivata est domus Israel, eo quod prævaricati sint in me, & averterim faciem meam ab eis, & tradiderim eos in manu hostium eorum, & ceciderint omnes gladio. Juxta immunditias eorum & juxta scelera sua fecerim eis, & averterim faciem meam ab eis. Propterea hæc dicit Dominus Deus: Nunc reducam captivitatem Jacob, & miserebor omni domui Israel, & zelabor nomini sanctificationis meæ. Et portabunt confusionem suam & omnem prævaricationem suam qua prævaricati sunt in me, quando habitaverint in terra sua absque ullo terrore, & requieverint in regione mea, quam congregavero eos de terris inimicorum eorum, & sanctificatus fuero in eis in oculis multarum gentium. Et scient quia ego Dominus Deus eorum, quia dedi eis captivitatem in gentibus, & congregavi eos super terram suam, & non dimisi ultra ex eis quemquam. Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, quia effudi spiritum meum super domum Israel, dicit Dominus Deus.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare de pastoribus Israel, vaticinare & dices pastoribus: Hæc dicit Dominus Deus: Væ pastoribus Israel qui pascebant semetipsos! Nonne greges pascunt pastores? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Infirma non consolidastis, & ægrum non sanastis, & quod confractum erat non alligastis, & abjectum non reduxistis, & perditum non quæsistis, & fortiter imperabatis eis & cum potentatu. Et dispersæ sunt oves meæ eo quod non esset pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errabant oves meæ in cunctis montibus & in universis collibus excelsis, & super omnem faciem terræ dispersæ sunt oves meæ, & non erat qui requireret neque qui investigaret. Propterea pastores audite verbum Domini: Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod factus sit grex meus in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset pastor, neque requirerent pastores gregem meum, sed pascerent semetipsos, & gregem meum non pascerent: propterea pastores audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pastores, & requiram gregem meum de manu eorum, & prohibebo eos ne pascant gregem meum, & non pascent ultra pastores semetipsos: & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit eis in escam. Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum in die cum fuerit in medio ovium suarum dissipatarum, sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omni loco in quo dispersæ fuerant in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & adducam eas in terram suam, & pascam eas in montibus Israel in rivis & in cunctis habitationibus terræ. In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel requiescent ibi in requie bona & pascua uberrima pascentur super montes Israel. Ego pascam oves meas, & ego accubare eas faciam, dicit Dominus Deus. Quod perditum est requiram, & quod abjectum reducam, & quod confractum alligabo, & quod infirmum consolidabo, & quam pinguem & fortem custodiam, & pascam eam in judicio. Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego judicabo inter pecus & pecus, arietum & hircorum. Numquid parum vobis videtur pascua uberrima depasci, nisi & reliquum pascuæ vestræ pedibus vestris conculcetis? & aquas limpidissimas bibere, nisi & reliquas pedibus vestris turbetis? & oves meæ pedibus vestris conculcatæ pascantur, & aquam pedibus vestris turbatam bibant? Propterea hæc dicit Dominus Deus ad eos: Ecce ego ipse judicabo inter pecus pinguem & inter pecus macilentum, eo quod latus & humero vestro impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis infirma, donec ejicerem ea foras, salvabo gregem meum, & non erit ultra in direptionem, & judicabo inter pecus & pecus. Et suscitabo super eos pastorem unum, & pascet eos servum meum David: ipse pascet eos, & ipse erit eis in pastorem. Ego autem Dominus ero eis Deus, & servus meus David princeps in medio eorum. Ego Dominus locutus sum. Et feriam eis fœdus pacis, & cessare faciam malas bestias de terra, & habitabunt in solitudine confidenter, & dormient in saltibus. Et ponam eos & regiones in circuitu collis mei benedictionem, & deducam imbrem in tempore suo, imbres benedictionis erunt. Et arbor agri dabit fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt in terra sua absque ullo terrore, & scient quia ego Dominus, cum contrivero vectes jugi eorum, & liberavero eos de manu eorum qui servierunt sibi. Et non erunt ultra in direptionem gentibus, & bestia terræ non devorabit eos, sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis germen nominatum, & non erunt ultra consumpti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium gentium. Et scient quia ego Dominus Deus eorum, & ipsi populus meus domus Israel, dicit Dominus Deus. Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, & ego Deus vester, dicit Dominus Deus.

Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, vaticinare & dices ad montem Seir, & prophetabis super eum, & dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, & extendam manum meam super te, & dabo te in desolationem & in solitudinem. Civitates tuas ponam desertas, & tu in solitudinem eris, & scies quia ego Dominus. Eo quod dixeris: Duæ gentes & duæ terræ meæ erunt, & possidebimus eas, & ipse Dominus ibi erat: propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quod juxta iram tuam & juxta invidiam tuam quam fecisti ex odio tuo contra eos, notum faciam me in eis cum te judicavero. Et scies quia ego Dominus audivi omnes blasphemias tuas quas locutus es contra montes Israel, dicens: Desolati sunt, quia nobis dati sunt ad devorandum. Et elevastis contra me os vestrum, & locuti estis verba vestra contra me: ego audivi. Hæc dicit Dominus Deus: Cum universa terra lætabitur, desolatum te faciam. Sicut lætata es super hæreditatem domus Israel, eo quod desolata esset, sic faciam tibi: desolatus eris mons Seir, & omnis Idumæa universa, & scient quia ego Dominus. Et vaticinare de montibus Israel, & dices: Montes Israel audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus montibus & collibus, torrentibus & vallibus: Ecce ego ad vos, & adducam super vos gladium, & disperdam excelsa vestra. Et destruentur aræ vestræ, & confringentur simulacra vestra, & dejiciam interfectos vestros coram idolis vestris. Et ponam cadavera filiorum Israel ante idola sua, & ossa vestra circa altaria vestra dispergam. In cunctis habitationibus vestris civitates desertæ erunt, & excelsa destructa, ut desolentur & pereant aræ vestræ, & confringantur idola vestra, & auferantur simulacra vestra, & deleantur opera manuum vestrarum. Et cadent interfecti in medio vestri, & scietis quia ego Dominus. Et derelinquam in eis reliquias, habentes gladium inter gentes, cum dispersi fueritis per terras. Et memores erunt mei reliquiæ vestræ inter gentes quibus captivi ducentur, eo quod contriverim cor eorum fornicarium quod recessit a me, & oculos eorum qui abierunt post idola sua: & displicebunt sibi in malis quæ fecerunt in cunctis abominationibus suis. Et scient quia ego Dominus, non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc universum. Hæc dicit Dominus Deus: Percute manu tua & calcia pede tuo, & dic: Heu heu omnibus malis pessimis domus Israel, quæ gladio & fame & peste cadent. Qui longe est morietur peste, & qui prope est gladio cadet, & qui remanserit & obsessus fuerit fame morietur, & complebo indignationem meam in eis. Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint interfecti in medio idolorum suorum per circuitum altarium suorum, super omnem collem excelsum, in cunctis montibus excelsis, & sub omni ligno frondoso, & sub omni quercu ramosa, in quibus locis dederunt odorem suavitatis cunctis idolis suis. Et extendam manum meam super eos, & dabo terram eorum desolatam & vastam a deserto Reblatha in cunctis habitationibus eorum, & scient quia ego Dominus.

Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic terræ: Mater sanguinum es, & in montibus interfectorum tuorum. Ecce ego ad te, & auferam pondus tuum de te, & dabo te in direptionem gentibus, & in opprobrium populorum. Et auferam de te gentes, & cessare faciam de te reges, & desolabo te, & non ultra habitabis in ea. Et scies quia ego Dominus. Et quia dixerunt: Hæreditas gentium facta est nobis, & possidebimus eam, & ipse Dominus ibi erat: propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod dixerint: Devorans homines tu es, & gentes tuas interficiens, propterea homines non devorabis ultra, & gentes tuas non interficies ultra, dicit Dominus Deus. Et non audiam ultra in te opprobrium gentium, & ignominiam populorum non portabis ultra, & gentes tuas non interficies ultra, dicit Dominus Deus. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, domus Israel habitantes super terram suam polluerunt eam in viis suis & in adinventionibus suis. Sicut immunditia menstruatæ fuit via eorum coram me. Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem effuderunt super terram, & idolis suis polluerunt eam. Et dispersi eos in gentibus, & ventilati sunt in regionibus, juxta vias eorum & juxta adinventiones eorum judicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt, & polluerunt nomen sanctum meum, cum dicerent de eis: Populus Domini isti sunt, & de terra ejus egressi sunt. Et pepercit nomini sanctificationis meæ quod polluerant domus Israel in gentibus ad quas introierunt. Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Non propter vos ego facio, domus Israel, sed propter nomen sanctificationis meæ quod polluistis in gentibus ad quas introistis ibi. Et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum est in gentibus, quod polluistis in medio eorum: & scient gentes quia ego Dominus, dicit Dominus Deus, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis. Et assumam vos de gentibus, & congregabo vos de universis terris, & adducam vos in terram vestram. Et effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris, & ab universis idolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum dabo in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Et spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis, & operemini ea. Et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum. Et salvos faciam vos ab universis immunditiis vestris, & vocabo frumentum, & multiplicabo illud, & non dabo super vos famem. Et multiplicabo fructum ligni, & germen agri dabit fructum suum, ut non accipiatis ultra opprobrium famis in gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum malarum & adinventionum vestrarum non bonarum, & displicebitis vobis in conspectu iniquitatum vestrarum & abominationum vestrarum. Non propter vos ego facio, dicit Dominus Deus, notum sit vobis. Confundimini & erubescite super viis vestris, domus Israel. Hæc dicit Dominus Deus: In die qua mundabo vos ab universis iniquitatibus vestris, & habitare faciam civitates, & ædificabuntur deserta, & terra quæ fuerat inculta, pro eo quod cernebant omnes prætereuntes, dicentes: Terra hæc inculta facta est quasi hortus voluptatis, & civitates desertæ & destructæ & subversæ munitæ habitantur. Et scient gentes quæ derelictæ fuerint in circuitu vestro quia ego Dominus ædificavi dirutum, & plantavi quod erat desertum. Ego Dominus locutus sum, & faciam. Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc petetur a me domus Israel ut faciam eis: multiplicabo eos sicut gregem hominum, sicut gregem Jerusalem in solemnitatibus ejus, sic complebuntur civitates desertæ gregibus hominum, & scient quia ego Dominus.

Fuit super me manus Domini, & eduxit me in spiritu Domini, & dimisit me in medio campi qui erat plenus ossibus, & circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi, & ecce arida nimis. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vivent ossa hæc? Et dixi: Domine Deus, tu nosti. Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis, & dices ad ea: Ossa arida,

hos equales esse Alexandrinis fuit. Aliqui quidem igitur in
τύποις ἰσοπολίτας ἀλεξανδρέων ἦσαν. οἱ μὲν οὖν ὅλοι
cunctatem pietatis fraus abominandi,
πόλεως τὰς τῆς πονηρίας ἀσυνθείας ὑπελάμβανον συγγνώστας,
facilitate scripsi dedecorat, tanquam magnæ cuiusdam participa-
ἄχρεῖς ἑαυτοὺς ἐποίουν, ὡς μεγάλης τινὸς κοινωνίας
tum gloriæ. ob futuram cum rege communicatio-
ὄντας δυλείας ὑπὸ τῆς ἰσομοίρου τῷ βασιλεῖ σωμασαρκίας,
nem, at plurimi generosi animi præsumebamus, & non recusabamus
φῆς οἱ δὲ πλέονες ἡδονικῆς ψυχῆς ἐπιχύσεων, καὶ οὐ δίκαιον
à pietate: & perversas pro vita communi
τῆς δυσθείας ταῦτα χρήματα φέρειν τὰ ζῶα ἀπαναλίσκο-
vulgatæ permittebant. Quæ & cum compendiis impius,
μένους ἐσθίειν· ἃ καὶ μεταλαμβάνοντα δυσθὴς,
ἀσεβείας ἐσθίειν· ἃ καὶ μεταλαμβάνοντα δυσθὴς, δῆλα
sacrificata esset, ut non solum in Alexandriam indigna-
ἔθνος ἐχάλεσεν, ὥστε οὐ μόνον κατ' ἀλεξάνδρειαν διορίζε-
retur, sed & in quam regionem gravia adversaretur.
ζεθαι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς χώρας βαρυτέρως ἐπανιστάλλειν,
& taberet accelerantes congregare omnes in
καὶ φονεύειν ἀνδρώσαντας σωμαγωγῶν πάντας δῆλα
idem, & pessima nece vita privare. Has autem
τὰ αὐτὰ, καὶ χωρὶς μόρου τοῦ ζῆν μεταδιώκειν· τούτων δὲ
dispositus, fama immensa desolabatur contra gentem
οἰκονομουμένων φήμη δυσμενὴς ἐξήχειτο κατ' αὐτῶν ἐπὶ
hominibus concordibus ad malefaciendum, occasione da-
κακοποιίαις συμφερούσαν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμὴς δίδο-
ta ad constituendum, tanquam à legibus eos pro-
μένης εἰς ἔχθησιν, ὡς ἂν ὑπὸ τῆς τιμίων αὐτοῖς κα-
hibentibus. At ludæi quidem erga reges bene-
λούντων· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τῶν μὲν περὶς τοὺς βασιλεῖς εὐ-
volentiam & fidem immotabilem fuerant servantes; colentes
νοιαν καὶ πίστιν ἀδιάστροφον ἅπαν διαφυλάσσοντες σεβόμενοι
autem Deum, & in hujus lege rempublicam gerentes, separationem
δὲ τὸν θεὸν, καὶ τῷ τούτου νόμῳ πολιτευόμενοι, χωρισμὸν
faciebant in aliquos & subversiones. Ob quam causam aliquibus
ἐποίουν δῆλοι τινῶν καὶ καταφορᾶς· δι' ὃν αἰτίαν ἐνίοις
odiosi videbantur; at infestis operatione or-
ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο· τῇ δὲ τῶν ἀνθρώπων διαφθορᾷ κοσ-
nantes conversationem, omnibus hominibus probati
μοῦντες τοῖς σωμασαρξὶν, ἅπασιν αὐθρώποις δόκιμοι
esse nec ipsam quidem igitur de genere mundano vul-
καθίσταντο. τοῖς μὲν οὖν θεῖ τῷ γήρᾳ ἐν πᾶσι θρυλ-
garem modestiam alienigena æqualiter consumera-
λουμένῳ διαφορᾶς οἱ ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς ἐπεδημί-
verunt, ut de adorationibus & moribus differentiem
σαντο· τοῖς δὲ θεῖ τῷ φρονοῦσιν καὶ ζῶσιν ἀθέσμοις
divulgabant, dicentes neque regi neque asserta-
ἐθρύλλουν. φάσκοντες μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε τοῖς δυνά-
tibus amicos homines esse, odiosos autem esse,
μεσιν ὑμισανθρώπους τοῖς αἰθέσμοις χρῆσθαι, δυσμενεῖς δ' εἶναι
& maximè negotiis adversantes, & non
καὶ μάλα τι τοῖς φρονίμοις ἐπιτηδείους· καὶ οὐ τῷ
quenquam diffamaverunt vituperio. qui autem in civitate Græci
τυχόντι φθόνῳ λέγω· οἱ δὲ κῦ τῶν πολὺν ἕλλησιν
nihil lasi, turbationem inferatam circa homi-
οὐδὲν ἠδικημένοι, παρεχεῖν ἀνεφθόνητον φθόνον ἐδόκουν
nes videntes, & concursus subitos facien-
θεόπεμπτοι συνεπῆραι, χρῶσθρομαὶ ἀνεφθόπους χορμίας,
tes, auxiliari quidem non poterant: tyrannica cum erat oppressio.
βοηθῶν μὲν οὐκ ἔσθενον· τυραννικὴ γὰρ ἐπῆν δῆλωσις·
Consolabantur autem & graviter ferebant, cæsarique
παρεκάλουν δὲ καὶ λυσφόρως ἔχον, μεταπεσεῖσθαί τι
hæc exulcerabant. non enim sic contemnet tale
ταῦτα ὑπολαμβάνον· μὴ γὰρ οὕτω παρεφθόνηται τηλικοῦτο
consultum, qui non ignoraverit. Jam autem & quidam, vicinique &
σύστημα μηδὲν ἠγνοηκώς· ἤδη δὲ καὶ πῆς γείτνις τε καὶ
amici & qui conversabantur secretò quosdam attra-
φίλοι καὶ συμφεραμεταδόμενοι, μυστικῶς πινὰς ἐπαγο-
hentes, fidem dabant protegere, & omnia diligen
μενοι, πᾶσης ἐπιδοῦναι σωμασαγῶν, καὶ πῶν ἐπιτηδεῖ
admittere ad auxilium. Ille quidem igitur in profun-
φρονήσαι περὶς ἀπώλειαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κῇ τὸ πα-
di perspectum exultans, & non videns maximi
ἐν τιμωρίᾳ γεγενημένος, καὶ οὐ καθορῶν τὸ τῷ μείζονι

Dei fortitudinem, exultantes autem continuò in
θεοῦ κράτει· ὑπολαμβάνων δὲ διωνικῶς ἐν τῇ
eodem perseverare consilio, scripsi contra eos epistolam
αὐτῇ βεβαιώσει βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν
hanc. Rex Ptolemæus Philopator in Ægypto
τιμῶν δι. Βασιλεὺς πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον
& in loco ducibus & militibus gaudere & valere.
καὶ ἐν τόποις στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι.
Valeo autem & ego ipse & res nostræ
ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν.
in Asiam ducta nobis expeditione. quam scitis
τῆς εἰς τὴν ἄσιαν ὁρμώσης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἣν ἴσμεν
& ipsi. Deorum manifestè omnibus rationem
καὶ αὐτοὶ, τῇ τῶν θεῶν ἀναφαιρέτῳ συμμαχίᾳ κῦ λόγον
ad finem ducta, putavimus non vi tantum, benignitate
δεῖ τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόξαντες, ἐπιείκειαν
autem & multa humanitate indigenter tractare habitan-
δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πεπιστεῦσθαι τὰ κατοικοῦν-
tes Cœlen Syriam & Phœnicem gentes, benefaciendoque
τα κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην ἔθνη, δ' ποιῆσαί τι
libenter: & hos quæ in civitatibus templa tribuentes red-
ἀσμένως· καὶ τοῖς κῦ πόλεων ἱερεῖς ἐπανείμαντες φορσύ-
tus multos, venimus & in Hierosolyma. ascen-
δους πλείους, προσῆλθομεν καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἀνα-
dentes honorare templum scalestorum, & cunctam
βάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἁλιτηρίων καὶ μεθ' ὅτου
cessantium ab amentia. Illi autem verbo quidem nostrum in-
ληρήσαντων τῆς ἀνοίας. οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ὑπο-
benevolentiam suscipientes præsentiam, ac re falsò, volen-
δεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ φρόνημα νόθως, προδυσι-
tibus nobis intrare in templum eorum, & decentibus
δόντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐπιφανέσι
& pulcherrimis donis honorare, superbiæ adducti
καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφους φερόμενοι
antiquis, prohibuerunt nos ab ingressu, cùm inferiores essent
πολαμτόντες εἰρξαι ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, λειτόμενοι τῆς
nostro robore, ob quod habemus ergo omnes homines
ἡμετέρας ἀλκῆς, δι' ὃ ἔχομεν φερος ἅπαντας αἰθρώπους
amicum. At spam in nos inimicitiam manifestam statuen-
φιλίαν. τῶν δ' αὐτῷ εἰς ἡμᾶς δυσμένειαν ἐκθλον κεῖθ-
tes, tanquam soli gentium contra reges & suos
σαντες, ὡς μονώτατοι τῷ ἰθνῶν βασιλεῦσι κῇ τοῖς ἑαυτῷ
benefactores cervicem tollentes, nihil legitimum volunt
εὐεργέταις ὑψαυχοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλευσ-
facere. Nos autem horum fraudem adducti, &
φέρειν. ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες, καὶ
cum victoria adeuntes, & in Ægyptum omnibus genti-
μῆ νίκης ἀγαγομενθέντες, κῇ εἰς τ' αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνε-
bus humaniter occurrentes, ut decebat, feci-
σιν φιλανθρώπως ἀπαντήσασιν, καθὼς ἤκουσεν ἐπιτέ-
mus. In autem his ergo hominis cujusdam nummis cumulis ablu-
σαμεν. ἐν ᾗ τούτοις φερὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῷ ἀμπ-
sumpti. ut & hos ad omnes nocentes, absque
σιωνίαν πάσιν γνωρίζοντες, ἄφετε τῶν συμμαχίαν, καὶ
credere cum simplicitate ipsis à principio infinitas
τὰ πεπεισμένα μῆ ἀπόστολος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μυρία
ex audentes mutare, & participes semper
φράγματα ἔλμασαντες ἐξαλλοιῶσαι, κῇ μετόχους τῷ ἀεὶ
sacerdotum constituere voluimus, & jure civitatis ex Ale-
ἱερέων κατάσησαν ἐκλήθημεν, καὶ πολιτείας αὐτοὺς ἀλε-
xandrinorum dignari. Illi autem contrarium sperantes, &
ξανδρέων καταξιῶσαι. οἱ δὲ τοὐναντίον ἐνθυμούμενοι, καὶ
ingenua malignitate hostium repellentes, semper
τῇ συμφύτῳ κακοπιθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, δίωκτὸς
autem in malum proni, non solum reipuerunt
δ' εἰς τὸ φαῦλον ἐκκύπτοντες, οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τῶν
inhonoratam politiam, sed & abominantur verbisque &
ἀτίμητον πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγοις καὶ
tacitè in ipsis paucos ergo nos, legumque dispositi-
στῇ πεις ἐν αὐτοῖς ὀλίγοις φερὸς ἡμᾶς ὑπόνοιαν ἔχειν
tem semper suspicantes, ob infamiam vi-
μίνες, παρίσης τὰ ὑφερήμενοι δίκαιος δυσκλεεστάτης ἡμῖν
tam erga nos dispensatos officia recta.
διώσεως δίκαιον ἡμᾶς καταφρόνησαν τὰ κατορθώματα.
Ob quod & consultare optimè putasti, hos in omnibus
διὸ κῇ τιμητέον καλῶς πεπισμένοι, θεῖος κῇ πάντα
dissentire à nobis modis: & providentes ne forte subitò
δυσνοῶν ἡμῖν τέρπειν, καὶ φερνοεῖ μήποτ ἐπ' αὐτοὺς
perfidi tumultu infante nobis impios hos
μετάστατα παρεχεῖν ἐπιόντας ἡμῖν τοῖς δυσεβεῖς τούτοις
ad tergum prædatores & barbaros habemus hostes
κῇ πάντα θεῖ δίκαιον καὶ βαρβάροις ἔχομεν πολεμίους,

in ſimum ſimul, vt notificata eis epiſtola
θερμοτάταις ἅμα τῷ πρωΐ ταῦτα ἐπιτελῶ
haec, eadem hora habeamus eum vestibus & ſine
τῶν δὲ, αὐθωρὶ τοὺς ἐνηλαμψάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
cum contumelia & ſupplicio mittere ad nos ut
μὴ ὕβρεως καὶ σκώλεψιν ἀποτύχωσι θεὸς ἡμᾶς ὑ
vinculis ferreis vndique conclusos, ad immedi-
δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν κατακεκλεισμένους, εἰς ἀνή-
cabilem & ignominiosam decentem inimicis eadem. His
κεστον καὶ δυσκλεᾶ ἀφίστηται δυσμῶν φόνον. τούτων
enim ſimul punitis, putamus in futurum tem-
γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων, διελήφαμεν εἰς τὸν ὕστερον χρό-
pus perfectè nobis res in bono ſtatu & optima
νον τελείως ἡμῖν τὰ πρὸς γῆθεν ἐν εὐσταθείᾳ καὶ βεβαίᾳ
diſpoſitione conſtiturum ea. Quicunque autem proterent aliquem
διαθέσει καταστήσεσθαι. ὃς δ' ἂν σπαράξῃ τινὰ τῶν
ludaeorum a ſene vſque ad puerum vſque ad lactantes,
Ἰουδαίων ἀπὸ γηραιοῦ μέχρι παιδὸς μέχρι τῶν θηλαζόντων,
turpiſſimae tormento puniatur cum tota domo. Nun. tare
αἰσχίστοις βασάνοις ἀποτυμπανισθήσεται παιδεία. ὁ δὲ μὴ
autem qui voluerit, ab ad ſubſtantiam incidente
δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ' ᾧ τῷ οὐσίαν τῶν ἐμπίπτοντος
in poenam accipere, etiam de regale pecunia
ὑπὸ τοῦ δωδεκάτου λήψεσθαι, καὶ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀργυρίων
drachmas non nulle, & incertae rotundabuntur.
δραχμὰς χιλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας στερηθήσεται.
Omnia autem loca vbicunque deprehenſus fuerit omnino occultatus lu-
πᾶς δ' τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σώλεον σκεπαζόμενος Ἰουδαῖος,
dans, inacceſſibilis & igne combustus fiat, & tota mortali
δαΐοις, ἄβατος καὶ πυρίφλεκτος γενήσεται, καὶ πάσῃ θνητῇ
naturae penitus inutilis apparebit in ſempiternum tempus.
φύσει κατ' παῖ ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον.
& quidem epiſtulae typus ſic ſcriptum erat: Omnia autem
καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος τοιοῦτος ὑπῆρχε· πάντα δὲ
vbi manebit haec miſſus. populare conſtitutum eſt
ὅπου μένοντα τοῦτο τὸ πέρασμα, δημοτελῶς σωίζεσθαι
genibus coantiuum cum ablationibus & gaudio, tanquam
τοῖς ἐθνεσιν ἀνοχὴ μὴ ἀλαλαγμοῦ καὶ χαρᾶς, ὡς αὐτῶν
inuerecunda eis dia in mente
ἀναπεπερασμένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ δίκαιον
cum onchara nunc demonſtrata immerita. At la-
μετὰ παῤῥησίας νῦν ἐκφαινομένης ἀπεχθείας. τοῖς δ' Ἰου-
daeis neceſſibilis luctus fuit & lugubris cum lachrymis clamore
δαίοις ἀλλήκτου πένθος ἦν καὶ πανώδυρτος μετὰ δακρύων βοὴ
cum gemitibus, inflammato vndique ſpiritum corde ge-
συναγομένοις, πυρφορουμένης παντοθεν αὐτοῦ τῆς καρδίας ὁλο-
mentum ſoſperatam ſubito eis il-
φυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξάφνης αὐτοῖς δύ-
latam pernicitem. Quae lex, vel vrbs, vel quis
κλειαν ὁλεθρίαν. τίς νόμος, ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ
omnium habitabilis locus, vel quae vna planda & luctibus ſuper
σώλλον οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυιαὶ κοινῇ καὶ χώραι ἐπ'
eos non implebantur: ſic enim cum acerba & immoti
αὐτοῖς οὐκ ἐμπλήθω; οὕτω γὰρ μὴ παρὰ καὶ ἀνοίκτου
animo ab his qui per ciuitatem ducibus vnanimiter
ψυχῆς ὑπὸ τῆς κῆ πόλιν στρατηγῶν ὁμοθυμαδὸν
expellebantur, vt ad externa ſupplicia etiam
ἐξαποστέλλεσθε, ὥστε δὴ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καὶ
aliquot inimicorum, accipientes ante oculum communem
τινας τῆς ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῆς ὀφθαλμῆς τὸ κοινὸν
miſericordiam. & conſiderantes incertum vae fletum,
ἔλεον, καὶ λογιζομένους τὸν ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφὴν,
plorarent eorum infelicem expulſionem. Pariter
δακρύειν αὐτῶν τὴν τειναθλίαν ἐξαποστολήν. ἦγετο
enim ſenum multitudo cantra cooperturam, ex
γὰρ γηραιῶν πλῆθος πλατᾶ πυκνασμένων τὸν ἐκ τοῦ
ſenectute tarditate pedum incurrentium conuerſionis impetu violenter
γηρασκοθρότητα ποδῶν δλαπίφορα ἀναλόγητος ὁρμὴ βιαίως,
omni pudore abſque ad velocem abuentium miſera-
ἀτάκτως αἰδοῦς ἄνευ πρὸς ὀξείαν καταχεομένων ἀπο-
bilem. Quae autem ſuper ad vita communionem contingebant intercor-
ρίαν. αἱ δ' ἄρτι θεὸς βίῳ κοινωνίαι γαμικὸν ὑπελιλυθῶσι
rant thalamum pueile, pro lirius inſcipientes locus,
παῖδες, ἀπὸ τίς ἕως μεταλαβοῦσαι γόους,
& pulorem vngueruntam matrum habentes eſtricta, aperti
καὶ κόπει τῶν παρεσκευῶν πατρικὴν κόμιλον, ἀκαλύπτους
autem duxit, planctum pro hymenaeo vnanimiter incipre-
δὲ ἀγόμεναι, θρήνων ἀντ' ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξήρ-
bant tanquam lacerata vestationibus alienigenis. Vinctae
χον, ὡς ἐσπαρασμέναι σκυλμοῖς ἀλλοθνίοις. δισμὸς
autem populares vſque ad in altaria manuſtionem trahebantur
δὲ δημόσιος μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ὁμβολῆς εἵλκοντο
com violentia. ipſique hanc coniugem laqueo loco coronarum
μὴ βίας. οὕτω τούτων συζυγὴς βρόχος ἀντὶ στέφανων τοῖς
ferendum cernuces impletam ſimilis nuptiali ſtate.
αὐχένας ἐξεπεπλεϊσμένοι μετὰ ἀκμαίας νεανικῆς ἡλικίας,
pro ornatum & adoleſcentium otio reli-
ἀντὶ τοιαύτης καὶ νυμφικῆς ῥᾳθυμίας τὰς θλιβο-
quos nuptiarum diei in luctibus tranſegerunt ad pedes
που τῆς γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, ὥσπερ πόδας
eam mortem videntes poſitam. Abducebantur autem feratum mo-
ἄδη τὸν ἄδην ὁρῶντες κείμενον καταχθόνιον δὲ θηρίων ἕνε-
re tradi vaculorum ferreorum neceſſitatibus, hi quidem tran-
κεν παραδίδοσθαι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις· οἱ μὲν τῆς ζω-
ſtorum ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις· οἱ μὲν τῆς ζω-
ornatum affixi coelin, alii autem ſecundum
γρὶς τῆς πλοίων φερομένοις τοὺς τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς
pedes inſolubilibus conſtricti pedicis, item &
πόδας ἀρτίχοις κατισφαλισμένοι πεδήσεσι, ἔτι καὶ τῆς
deſuper denſe tabula impoſita: vt vnde-
καθύπερθεν πυκνῆς σανιδώματι διακειμένης. ὅπως πάντοθεν
que abscendrean oculis, vtram inſidiatorum
ὄψεσι ἐστοπισμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀγωγὴς ἐπιβούλων
in omni nauigatione a cuperent. His autem ad
ἐν παντὶ τῆς καταπλῳ λαμβάνωσι. τούτων δὲ δὴ τῶν
dictum nauigium, adus & nauigationis tra-
λεγομένων χειρῶν ἀχθέντων καὶ τῶν ἐφ' ἁπλοῦ πραγ-
iecta, licut fuit ſanctum a rege, inſ-
θέντος. καθὼς τῶν διδόματος τοῦ βασιλέως, φερεσί-
ſit eos in ante cognitum hippodromi caſtra ſig-
τοις εἰς ἐν ἀντὶ τοῦ ἱππο δρόμου παρεμβε-
tauerint auitis ex tra ad τῆς πόλεως ἱππο δρόμου παρεμβε-
re ingenti exiſtente menſura: & ad manifeſtum hyper-
λεῖν ἀπλέτῳ καθιστῶσι θεμέτρῳ καὶ φερεσίμα-
bolum valde opportuno exiſtere omnibus per-
τοις μὲν ἄγαν ὑπερβολικῷ καθιστῶσι πᾶσι τοῖς κατα-
gentibus in ciuitatem. & ab his ad regionem
πορδομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν
proficiſcentibus ad peregrinationem, vt neque exercitum
στελλομένοις φερεσίμαια, φερεσίμαια τὸ μὲν δὴ τῆ δυνάμεως
eius communicatione, neque omnino dignarentur ma-
αὐτοῦ κοινωνεῖν, μὲν δὲ τὸ σώλεον καταζώσας φθεί-
ris. Poſtquam autem hoc factum eſt, audiens ciuitatis
λων. ὡς δὲ τοῦτο ἠχήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως
contribules clam egredientes frequentius ingere
ὁμοθυμαδὸν κρύβη ἐκπορευομένους πυκνότερον ἀποδυρμὸς δὲ
ignominiam fratrum miſerum, iratus ſuc-
ἀκλιὰ τῆς ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν, διοργισθεὶς προσέτα-
ſit & his ſimul eodem modo diligenter ſicut il-
ξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον θλιμελῶς ὡς ἐκεί-
lis facere: non diminuto ſecundum vilum modum illarum
νοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένους κῆ μοδίᾳ ἐξάπτειν τὸ ἐκείνων
ſupplicium: deſcribi autem nomina grauis ex nomine. Non
τιμωρίας. ἀπογραφὴν δὲ πᾶν τὸ βάρος ἐξ ὀνόματος. οὐ
enim ante paula demonſtratum operum
γὰρ τῶν ἔμπροσθεν βραχὺ προδηλωμένων τῆς ἔργων
laboriosam ferruturem; ratem autem denuncianio
καταπόνου λαξείας, προβλωθέντας δὲ παρηλωμένους
tormenta ad finem delere vnius ſub tempus diei.
ἡμέρας τὸ τέλος ἀφαίσας μιᾶς ἀπὸ κοινῆ ἡμέρας.
Facta eſt quidem ipſius horum deſcriptio cum acerba ſollicitudine &
ἐγένετο μὲν οὖν ἡ τούτων ἀπογραφὴ μετὰ παρέργου σπουδῆς, &
ambitoſa aſſeſſione ab arto ſolis vſque ad occa-
φιλοτίμου προσεδρίας ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου μέχρι δύσε-
ſum, inexpedium ace puena finem ad diei qua-
μῆς, ἀνύποτον λαμβάνουσα τὸ τέλος δὲ δὴ ἡμέρας τεσσαρά-
dragenta. Manent autem & continuo rex gaudio te-
κοντα, μεγάλως δὲ & διλωσὶν ὁ βασιλεὺς χαρᾷ πεπλη-
plctus, commixta ba omnibus idnlio conſtituens.
σμένος, συμπόσια δὲ πασῶν τῆς εἰδώλων συνιστάμενος
errantu vitra veritatem mente & profano e-
πεπλανημένῃ πάρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βεβήλῳ στό-
te, ipſa quidem mora & una potenta ea loqui, vel cu-
ματι, τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἀρι-
tibari laudare, ut autem maximum Deum non decentia
στα, ἐπαινῶν, εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα
loquens. Poſt autem praedicta temporis interualium annicia-
λαλῶν. μετὰ δὲ τὸ περιφημίσαι τὸ χρόνου διάστημα προσ-
uerunt Scribae regi. ann vtrū poſſe
λωίγκατο οἱ γραμματεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰουδ' ἢ τὸ
ludaeorum deſcriptionem fieri propter immenſam eorum
ἰουδαίων ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν
multitudinem, cum eſſent in regione plures adhuc, hi
πληθύν, καίπερ ὄντων κῆ τὴν χώραν ἔτι πλειόνων ἔτι, τῆς
quidem in domibus adhuc exiſtentes. In autem in loco,
μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνισκήνων, τῆς δὲ κῆ τόπων,
ὡς ἀν-

tanquam impossibili existente omnibus in Aegypto dubiis. Mutante autem ipsis duritiæ tanquam donis corruptis ad machinationem fugæ, contegit manifestè ἀνακαπτόμενος εἰς μηχανὴν τῆς ἀφυγῆς, συνίδων σαφῶς ipsum cuncta hæc parasse decernebat cum demonstratione, & ἀὐτὸν δεῖ τούτω πιθόμενον λιγόντων μετὰ παῤῥησίας, καὶ chartam tum, & scriptorum calamos, in quibus vetebantur χαρτηίας κἄδη & τὰς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐτύγχανε, defecisse. Hos autem cum operatio auxiliantibus ἐκλελοιπύιαν. τοῦτο δὲ ἦν ὑπόρρησις τῆς τῦ θεοῦ ἐπιτροπείας ludens è cælo providentiæ nutu. Tunc vocans τοὺς ἰουδαίους ὀξὺ ἀφ' ὑψηλοῦ προσέιας Hermonem præpositum elephantorum cum καλεσάμενος ἵρμωνα τὸν ἀρχὸν τῆ τῶν ἐλεφάντων δίπλεως, gravi plenus ira & indignatione unanimo invertebrata, βαρέιᾳ μεμεσωμένος ὀργῆ & χόλῳ κατὰ παῤ ἀμελίαν, nisi frequenter die abundanti τάδε τις ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ὑπερχομένην ἡμέραν διαφλέbus pugnis thura & vina multa yuru omnes σι θράσει λαβὼν οἴνῳ πλέοσι ἀκράτῳ ἀπειλᾶς τὰς elephantos potare, qui erant numero quingenti, & ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους. καὶ efferatos puguli animi submissatione, addoἀγειωθέντας τῆ τῦ πάντος ἀτθόῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαcere ad occasum mortis Iudæorum. Ille quidem hoc γεῖν πρὸς συμπτωσιν τὸ μέρος τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν τάδε volens, versus est ad communem congregans προσάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν ἐυαγίαν συναγαγὼν τοὺς manum ex amico & exercitu edixit habentes curam μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπιχθῶς ἐχοῦσας πρὸς Iudæos. At elephantorum purgatiles præceptum ἀπὸ τοὺς ἰουδαίους. ὁ δὲ ἔλεφας ταχὺς τὸ προσταχθὲν ἀφανίσας Hermon adamplebat. Atque ad hæc manibus ad ἵρμων συνετέλει. οἵτε πρὸς τύτοις λεπτουργοὶ κατὰ τὴν vesperam exeuntes miserorum ligabant manus, ἑαυτῶν ἐξιόντες τὰς τῦ ταλαιπώρου ἐνθυμήσεις χεῖρας, & reliquam machinabantur circa eos fecuritatem, nocturnum τὸν τε λοιπὸν ἐμηχανῶντο περὶ αὐτὰς ἀσφάλειαν, ἤνυχον cuncta manes simul acceperunt gentem termenum mortis. δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῶλον πέρας τῆς ὀλεθρίας. Qui autem omnis protectione destitui videbantur esse gentibus Iuοἱ δὲ πάσης σκέπης ἵρμου ἀφιστάντες ἐξ τοὺς ἴθνεσιν ἰουdæi, propter undique experimentum eos cum vinculis δαίοις, ἀφ' ἧς τὴν παίτοθεν ἐξελίχουσαι αὐτὰς μετὰ δισμεβ necessitatem, omnipotentem Dominum & omnem potentiam doἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον & πάσης δυνάμεως δυminantem, misereretur Deum eorum & patrem invocaνασεύοντα, ἐλείμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα. δυσκλαύτου bili voce unusquisque cum lachrymis invocauerunt, ocantes τῷ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπικαλέσασθε, δόμενοι quod contra se conuertere confilium impium, & liberare τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βελὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι eos cum magnifica apparitione ab ea quæ erat ad pedes αὐτὸς μετὰ μεγαλομερῆς ἐπιφανείας ὀπ τῦ ἐξαπὸ πόδας in promptu marte. Horum quidem assidue supplicatio ascendit in ὸν ἑτοίμῳ μέρι. τύτων μὲν ἐπτοῶς ἡ λιτανία ἀνέβαινεν εἰς cælum Ac Hermon immites elephantos potare, re-ὐρανόν. ὁ δὲ ἵρμων τὰς ἀθρόως ἐλεφάντας ποτίσας πλεpletos vino abundanti subministratione & thure πλεσμένους τῆς τῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας καὶ τῦ λιβάνου ἐπικαιο, manè ad aulam adiens, de hu μεμεσωμένος, ὄρθριος δὲ τὴν αὐλὴν παρὴν, τὰ δεῖ τύτων nuncians regi. At à fecuti tempore προσαγγείλαι τῷ βασιλεῖ. τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος χρόνου creationem bonam in nocte & die concessam ab eo κτίσμα καλὸν ὲν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ δεδοβαλλόμενον ὑπὸ qui gratificatur omnibus quibus ipse vult, somni partem τῦ χαριζομένυ πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θέλῃσι, ὕπνυ μέρος malit ad regem. Ex dulcissimo & profunda comprehensus ἀπέκειτο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἰδίοις καὶ βαθεῖ κατεχόμεest operatione Domini, iniquo quidem temporis τῇ ἐνεργείᾳ τῦ διαστάτυ, τῆς ἀθέσμυ μὲν προθέσεως valde fraudum, at ab irreuocabili cogitatione σολὺ διεφαλμένος, τῦ δὲ ἀμεταθέτυ λογισμῦ maxime deceptus. At ludas præfigurantia μεγάλως διαφθειρόμενος· οἱ δ' ἰουδαῖοι τὴν προσημαθεῖhorum fugientes, fanctum laudabat Deum suum. Et iterum σαν ὥραν ἐξαφυγόντες, τὸν ἅγιον ὕμνουν θεὸν αὐτῶν καὶ πάλιν acabant facilem demonstrare magnificentia eius ἀξίουν τὸν δυκατάλλακτον, δόξαν μεγάλῃ θεοῦς αὐτῶ manus potentem gentibus superbis. Media existente autem iam χειρὸς κρίσις ἐθνεσιν ὑπερφάνοις, μεσούσης δὲ ἤδη decima hora ferme, qui ad exeundum conficiebat erat, δεκάτης ὥρας σχεδὸν, ὁ θεὸς τοῖς κλίσεσι πρόσωπον, subitò vocatus videns, quæque accedens regem. ἀθρόως τοὺς κλητοὺς ἰδὼν, ἅτε προσελθὼν τὸν βασιλέα. Et vix exeuntes, nunciarunt cunctum tempus

Ὁ μέλις ἀηγίσας, ὑπόδοξι τὸν τῆς συμποσίας κρατῆρ iam præterire, de his sermonem faciens quem ἤδη διατρίχοντα, τὸν δεῖ τύτων λόγον ποιέμενος ὃν ὁ rex reputans & verum in communem, nullis βασιλεὺς λογισάμενος κ τετραπὺς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσεν eos qui venerant in conuiuium coram accumbere τοὺς διαγενομένους εἰς τὴν συμπόσιον ἀπαρτίς ἀναπλίθηναι se. Quo & facto, horribarunt in conuiuium dedentes αὐτό. οὗ καὶ ῥμοιθέντος, παρῆνεν εἰς ἄνεσιν ἵστασ seipsos, præsentem communi summè celebrantes ἑαυτοὺς τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ὅλοπλῦ χαρισιθέντας in latitia confumere partem. Longe autem proeἰς διφεσφίλω καταδιδῷς μέρος. ὅλοπλεῖον ἡ προcedente conuiuio, Hermonem accerivit βαινύσης τῆς ὁμιλίας, τὸν ἵρμωνα μεταπιμψάμενος ὁ rex cum acerba cummonatione interrogator, quam ob βασιλεὺς, μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπιφθάνιδ, τίνος ἕνεκεν causam permisit suis ludæi præsentem dem superuaἀπίας εἰάθησεν οἱ ἰουδαῖοι τῶν ἐξιόντων ἡμέραν ἐξελίcare. Ipse autem nunciante nocte tasignem ad finem ἐυκότος δ' ὑποδύσης νυκτὸς τὸ προσαχθὲν τέλος perduxisse & amicis eiusteftimonium perhibentibus, crudeliἐμηχανήσαντο κατὰ τῶν φίλων αὐτῦ ἐπισμαρτυρησάντων, ἅ ωtatem petierat Phalaridis habent, dixit, hodierna μότητα χείρονα φαλάριδος ἐχόντας ἔτι, τῶν τῦς σημεῖον somno gratiam habere eos. Sine dilatione autem ad ὕπνυ χάριν ἔχειν αὐτοῖς. ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν venturum diem similiter præpara eleδιπέλλισιν ἡμέραν κ τὸ ὅμοιον ἐθίσμασιν τοὺς ἐλέphantos ad sceleftissimum ludæorum pernicium. Cum dixisset anφαντας δὲ τὴν τῶν ἰουδαίων ἀφανισμὸν εἰπόντος ὁ tem rex vitæ omnes cum gaudio præsentes fiτῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁmni collaudantes, in proprium domum eorumquisque reuersi sunμοῦ συναγαγόντες, εἰς τοὐίδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. Et nunc tam in somno consumpserunt tempus καὶ ὡς οὕτως εἰς ὕπνον κατοχέσαντο τὸν χρόνον τῆς nocte, quàm in unanimodas excogitando miseri exτυκτὸς, ὡς εἰς τὸ παντελὲς μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δεtinctis, ὡς εἰς τὸ παντελὲς μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δεfirmam diuisoret. Dudum autem gallus, cantaverat matκοῦσιν ἐμπαγμόν. ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐπέκρυβε ὄρθρου, & bestias tum armasset Hermon, in maθριος, καὶ τὰ θηρία καθοπλικὼς ὁ ἵρμων ἐν τῷ μεγάgno pomeio expectabat quæ autem pro ciuitatem multitudo congreλῳ θεωρεῖσθαι δικίνει. τὰ δὲ κ' τὴν πάλιν πλῆθη, συνάgata erat ad miserandum spectaculum expectant auroθρουσα πρὸς τὴν οἰκειοτάτην διωξίαν προσδοκῶντα ἅ ram cum audiuere. At Iudæi in indubitabili animo suspenσεσίαι μετὰ σπουδῆς· οἱ δ' ἰουδαῖοι κ' ἀμφὶ ψυχουλκίῳ sionis tempore, multilachryma supplicationeso canticu ludicie tendεμῳ χρόνον πολυδακρύοις ἱκετείαις ὸν μέλεσι χορεύοντες τείnes manus in cælum orabant maximum Deum νοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἱερὸν ἰδίοτο τῦ μεγίστου θεοῦ, iterum ex auxiliari breui. Nondum autem solis tadii ἱκετεύοντες αὐτὸν βοηθῆσαι συντόμως. ὅπω δ' ἡλίυ βολαὶ κεspatium eis boηθήσαι συντόμως. ὅπω δ' ἡλίυ βολαὶ καgebantur. & rege amicos excipente, πασείσητο, κ' τῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένυ, ὁ Hermon adsum, vocabat ad cænum offendens ἵρμων ἐξάγων, ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον ὑποδιατένων voluntatem regis in promptu esse. Ille autem cum τὸ πρόθυμον τῦ βασιλέως ὲν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τῦ δ' ἀνάperceptisset & obstupuisset in iniquo exitu, πλεμμένου καὶ καταπλαγέντος δὲ τὴν ἐξαπίνω ἔξοδον, omnium ignominia detentus quærebat, quæ cauκτίσμα παῦ ἀγνωσία κακρατημένος ἐπισυπάτο, τί τὸ πρᾶsa ob quam hæc dis cum festinatione confectum est. Hoc γμα ἐφ' οὗ τάδε αὐτοῦ μετὰ σπουδῆς πεπίλησαι. τάδε autem erat operatio tantorum dominatus Dei, eorumque prius δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τῦ πάντα διαστύοντος θεοῦ, τῆ πρὸ illi excogitauerunt Zubiuiorem in mente ponentia. αὐτῦ μεμηχανημένων λήθην κατὰ ὑβρίσεως ὑπτιθεμένοις. Nunciant Hermon & omnes amici feras & ὑπαλλήλυν ὁ ἵρμων καὶ πάντες οἱ φίλοι, τὰ θηρία καὶ exercitus paratos esse, res, secundùm tuum im-

ſtans propoſitum: Ille autem in dictis repletus gaudii ita,
πνὶ φρόνιμον ὁ θεὸς δι' ὅλου τοῖς ἐκ τύπου πληρουμένοις βαρεῖ χόρ-
to quòd circa hanc providentiam Dei diſpoſitus ſuiſſet omnium eius
λῳ, ὅλῳ τῷ ὄφει τοῦτον προνοία θεοῦ διακυβερνᾶς πᾶν αὐτ
cognatus, iniuriæ eum mittit, dicit: Quotquot parentes
τὸ γένημα, ἐκ τοιούτου μὴ ἀπιθεῖς εἶπεν· ὅσοι γονεῖς
aſſerunt aut filiorum ſibi, hunc verò beſtiis ferocibus præcon-
παρέσχον ἢ παιδίων τοῖς θηρίοις ἀγρίοις ἐκπόνη-
ruunt abundantem cibum pro irreprehenſibilibus enim & mi-
σαν δικαίως θύειν αὐτὸ τῷ ἀτελέστατον ἐμοὶ κ' προσφέ-
ribut meis pro ſe ferentibus contemnam firmam fidem eminentior
νοις ἐμοῖς δοκοῦσι δεδικαιῶσθαι ὁλοκλήρῳ βεβαιωτὴν πίστιν ἐξέχοις
ludæis. Quem quam ſiquidem non ob ſimul educationis amorem &
ἰουδαίοις. καίπερ εἰ μὴ ὄφελε τὴν τῆς συνεφοίας σοφίαν κ'
ætoctiſſimus, vita pro his primari deberet ſic Her-
τῆς ζωῆς, τί ζῷ αὐτὰ τοῦτον ἐκτρέπεις· οὗτος ὁ ἴρ-
mon imperatam periculoſam ſuſtinuit commutationem, &
μων ἀ προσδόκητον δεπάνδυον ὑπολύσιν ἀπιλεῖ. καὶ
aſpectu & vultu turbatus eſt. Vnuſquiſque autè omnes-
τῇ ὄψει καὶ τῷ προσώπῳ σωτικὸν. ὁ καθὼς δὲ τῷ φί-
rum cum triſtitia erubeſcebant, congregatos diſcurſumque
λων σωθροπῶς ὑπερφίαν, πεὶς συνθερισμὸν ἀπόλυσιν
quemlibet ad proprium negotium. Ipſique ludæi caque
ἕκαστον δεῖ τὸν ἰδίαν ἀσολίαν. οἱ τε ἰουδαῖοι τὰ ὅλῳ
rege, audentes illuſtrem Deum Dominum
τῷ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ὑπερφῆ θεὸν κύριον
regem regum laudabant, & hanc operam ab eo
βασιλέα τῷ βασιλέων ἰώσιν, κ' τῆς δι' αὐτῆς βοηθείας αὐτῷ
conſecutum. Secundùm autem hæc leger rex conſla-
τετυχότες. κ' δὴ τούτοις τοῖς νόμοις ὁ βασιλεὺς συνεπά-
tuens rurſus communum, ad lætitiam ver-
μοις πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς ὑφεσωίλιν τερπνῆ-
ſi hortabatur. At Hermocem adiucans eum
ναι παρεκάλει. τὸν δ' ἕρμωνα φερσκαλισάμενος μ'
mens dixit: Quantum tibi oportet de his ipſis imperare
ἀπιλεῖς ἐστιν πᾶσιν σοι δὴ ὄφελ' τοῦτον αὐτ' φροσκίπ'ειν
ſibi leoſſimel elephantes adhuc & nunc arma
ἀθλιοῦται; τοὺς ἐλεφαντας ἐπ κ' τὸν καθόλουσιν
in craſſinum ad ſudorum pernicium. At
εἰς τὸν ὦμον δεῖ τὴν τῆ ἰουδαίων ἀφανισμὸν. οἱ δὲ
ſimul diſcruciabuntur cogniti inconſiſtentem mentem eius ad-
συνεπ ακήκοοι συζυγεῖς τὸν ἀσεβῆ δέκτορα αὐτὸ θαυ-
mirantes, protulerunt hæc: Rex, vique quo tanquam mlen-
μάζοντες, φρασίεγκε τάδε· Βασιλεῦ, μέχρι πίος ὡς ἀλό-
ſatus nos tentas, iubens tam teſtiò eos
γους ἡμᾶς δέκπιμάζεις, φερσπάσαν δὴ, τέτον ἀπτοὶ
delere, & iterum in rebus ea mutatione
ἀφανίσαι, κ' πάλιν δεῖ τῆ φερσμάτων ἐκ μεταβολῆς
revocans ſpe ſanctiſ quorum gratia ciuitas ob
ἀναλῶαν τὰ σοὶ διδόμενα; ὧν χαρὶν ἡ πόλις δέκ τὸν
expectationem tumultuatur. Et adaucta conuerſionibus, tam & peri-
περφόβοις ὀχλεῖ. κ' πληθυνόμενα συγροφαῖς, πᾶν ἐκ καρ-
clinatur ſæpè deipſi. Vade in omnibus Phalaris
δινεῦ πολλὰς διαπαθήσας. ἔδον ὁ κ' πάντα φιλάνθρ
res impletus miſeras, & fabas
βασιλεὺς ἐμπλησθεὶς ἀλογισίας, κ' τὰς γενομένας
ad conſiderationem ludorum in ipſo mutationes animæ
φρὸς ἔλασιν τῶν ἰουδαίων ἐκ αὐτῆ μεταβολὰς τ' ψυχῆς
nihil aſſimans. non mutatum firmiter cuſtodiendum determi-
πρ' ἀδὴν ἠρεύθμος, ἀτελέστατον βεβαίως ὁρκοτόμενον
nans, hos quidem ſine dilatione miſſurus in infernum in genibus
νος, τούτες μὲν ἀνυπερθέτως πέμψειν εἰς ἅδου ἐν γόνασι
& pedibus feracum punctos, ducatum exercitus autem eum-
καὶ ποσὶ θηρίων ἐκκυμένος, δὲ ὑπερπεύσαντα δὲ δὴ
tra ludæos ſolo æquatum igne & haſta poſiturum velocis-
τῷ ἰουδαίων ἰσότοπον πυρὶ καὶ δόρατι θηρίοις δέκτα-
ter & inacceſſibile illorum nobis templum igne proſtratum velocitate
χρις, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῆ ἡμῖν ναὸν πυρὶ φλογὶν τάχει τῆ
perficiendum illic ſacrificia in unoc tempus conſti-
συμπλήσειν ἐκεῖ θυσίας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον κατα-
tutorum. Tunc lati diſcedentes amici & cognati
στῆσαι. τότε εὐφραθεὶς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγ-
ſi cum fide, diſpoſuerunt exerci us in opportuni-
γενεῖς μ' πίστεως, διέθεσαν τὰς δυνάμεις δεῖ τοῖς εὐκαι-
ſimus locis ciuitatis ad obſervationem. At elephantorū præpoſitus
ρεστάτοις τόποις τῆς πόλεως φρὸς τήρησιν. ὁ δ' ἐλεφαντάρχης
feras ferens, vt ſit dicam, in opus infantum addu-
τὰ θηρία φιδὸν ὡς ἐπὶ τὸ κατόφημα μανιώδεις ἀγανα-
centi odoratiſſimo pocula vino thure commixto horribili-
χεῖς, εὐοδισμένοις ἀθύμασιν οἴνῳ λελβακωμένοις φοβε-
bus paratus præparationibus circa animum. ciuitate tam
ροῖς κεκοσμημένα κατασκευαῖς ἀφεῖ τ' ἕω, τῆς πόλεως ἅπᾶ
multitudinibus innumerabilibus in hippodromo ple-
πλήθουν ἀναριθμήτοις κ' τὸν ἱππόδρομον πλη-
tatum ad autem ad conſtitutum. inci-
μίσας, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν δὴ τὰ προκείμενα, ὧν-
tant regem. Ille autem ira gratus impleus impium
τρωτ τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ χαμίσας δυσεδῆ
mentem, omne mole cum ferus exuit,
φρόνα. πανὶ πρ' βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώμοσε βουλό-
lens immitt cende & populis oculorum aſperet
μενος ἀτερπῆ καρδίᾳ κ' κόρεις ὀφθαλμῶν ἀπόσβεσθαι τ'
laboriſam & miſeram præſidiorum ſubuer-
δάπανον καὶ ζαλάπωσιν τῆ φροσπεμμένων κα-
ſionem. Iam verò elephantorum egredientium circa portam &
τοφαν. ὡς δὲ τῷ ἐλεφάντων ἐξίσταν πεὶ πύλῃ κ'
ſubſequentes armati, exercitus, & multitudinum ni-
τῆς συμπεμπούσης ὁπάλου ἀνάκτος, τῆς τε τῶ πλήθος πο-
merus puloerem videntes, & horriſonum tumultum audientes
ρείας κονιορτὸν ἰδόντες, κ' βαρυχῆ θόρυβον ἀκούσαντες οἱ
ludæi, vlulatum vnà ſe omnetum ipſis illud ex-
ἰουδαῖοι, ὑς' τὴν ἴσου ῥοπὴν αὐτοῖς ἑαυτὸν δόξα-
ſtimantes eſſe ſuam miſerimæ expectationem, ad
τες εἶ. τὸ τέλος τῆς ἀθλιοτάτης προσδοκίας, εἰς
miſerationem & inſtar verſi, oculabantur ſe admixtum comple-
οἰκτον κ' γόους τερπόντες, κατρίλεω ἀλλήλους ἀσπαζο-
cùm cognatis in cella procumbentes,
κόμενοι τοῖς συγγνίοις δὴ τοὺς τεκνίλης δάπανόντες.
parentes filios & matres pueros. Alius autè nupter genitos ad
γονεῖς παισὶ καὶ μητρὸς παίσιον. ἕτερος δὲ νεογνὰ θεοῦ
vbera habentes infantes vlulatum ſugentes lac.
μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη τιλαπτάμενα ὀλκοῦ τα γάλα.
Atque & prius ea facta au-
ὰ μὲν ἢ ἀλλὰ καὶ τὰς ἐμφανῶν αὐτῷ ἐνθυμήσεις ἐπι-
xilia de cælo cognoſcuntur, preces vniuerſaliter præcon-
λήψεις ἐξ οὐρανοῦ σωισθέντες, ὁρμῆς ὁμοθυμαδὸν μέ-
ces ſeipſos, & miſeram amouentes ab vberibus, clama-
ψασ τῆς ἑαυτοὺς καὶ τὰ πατία χρείσαντες τῷ μαστῶν, ἀπ-
uerunt voce magna valde, vniuerſi præci-
ὁῶσαι φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα, τὸν τῆς ἀπάσης δυνά-
pi ſupplicantes, miſereri cum apparitione eorum iam ad
σεων ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μ' δὴ φανέαις αὐτοὺς ἤδη φρὸς
portas matris conſtitutorum. Elevatum autem quidam virtuoſum coeli
πύλας ἅδου καθιστῶτας. Ελεάζαρος δὲ τις ἀπὸ δήσιμος
qui ex regione ſacerdotum, in ſanctum matris loca
τῷ δὴ τ' χώρης ἱερέων, εἰ φρισθεὶς τὴν ἡλικίαν ἤδη
ſortitus; & omne quæ ſecundum vitam virtute ornā-
λεγόχως, καὶ πάση τῇ κ' τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημέ-
tus, eos qui circa ſe compientes ſenieres ab invocando
νος, τοὺς φὶ αὐτὸν καθεστῶτας φρισωτῆρας δὴ κελεύσῃ
laudum Deum, orant hæc. Rex magnipotens,
τὸν ἅγιον θεὸν, φερσπύξατο τάδε. Βασιλεῦ μεγαλεκράτορ,
altiſſime omnipotens Deus, omnem gubernans in
ὕψιστε, παντοκράτορ θεὸ, τὴν πᾶσαν δέκτισιν ἐν οἰ-
miſericordiacreatam, aſpice in Abrahæ ſemen, in ſanctifi-
κτιρμοῖς κτίσιν, ἴπδι δὴ ἁβρεμὰ ἀσίρμα, δὴ ἁγια-
ſicati filios Iacob, partis ſanctificare tuæ populum in peregri-
σμένου τύπα ἰακὼβ, μεμόδος ἡγιασμένης σου λαὸν ἐν ξένῃ
terra peregrinationis ſuæ perennem peter. Tu Pharaonem abundantem
γῆ ξένοι ἀδίκως δετολλύμενοι πάτερ. σὺ φαραὼ πλουτοῦντα
omnem ſubditum iam accipientem terram. & elo-
τὸν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν, καὶ μετεω-
tum cornu ſanctum tuum cinctorem, grauia loquentem ſuperbe
ρισθέντα δὴ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρία λαλοῦντα κόμπῳ
& audacia, tu Domine fregiſti, manifeſtam demôſtrans grauibus
καὶ θράσει, σὺ δίκαιος ἐδέχθης· ἐκδήλων δίπους ἔθνοσι
modis cuam potentiam tu in Babylonia
πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. σὺ τοὺς κ' τὴν βαβυλωνίαν
tres ſocios ignt animam voluntarie traden-
τρεῖς ἑτοίμους πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτως δεδικό-
tes vt non ſeruirent vanis, ignitum rorcſacientes
τας εἰς τὸ μὴ λατρεύσαι τοῖς ψευδέσι, δέκτυφον δρόσους
comnium, liberaſti vique ad capillum illæſos, flammam omnibus
κάμασι, ἱρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπωλῶν πυς, φλόγα πασι
δέκτύπω-

immittens aduersarios. To calumnias iaculis
δλπτίμφας τοῖς ὑπεναντίοις. σὺ τὸν ἐξοδολαῖς φθόνου
inimicos in terra prosectum ferri cibum Danielem ad locum reduxisti κ) γὰρ μείζονα θηρὸν βορᾶς ἀνελλ εἰς φαῦλ ἀπήγαγες
stis secludentem: & to maior educas ; ve ous ceu loeam luque ges ἀσεβῶν. τοῦτο θυθρόφρυσι κ γαμβρικήτοις ἰοιπῶν τυκόσκοπον ποιεῖσαντες, ἵλαν omnibus fami natibus demonstrasti pacem μὸν ἀφειδῶς, ἀπηγγειλον τοῖν οἰκείοις α ἐλπίζας πάντ.
& nunc malorum detestator, misericors, omnium prouisor, quo ἀγνῶ μισυθεῖ, πολυέλεος, τῷ ὅλων σκηπτρα, τὸ τάγος
appare his qui ex Israel genere, ab autem abominationibus βδηράσηθι τοῖς ἀπὸ ἰσραὴλ γένους, ὑπὸ δὲ βδελυγμίας
sceleribus gentibus affluebas. Is autem imperatoribus seruiendam τῶν ἀνόμων ἐνθνῶν ὑβεζόμενοι. σὺ δὲ ἀστεῖος κ) τλεῶ
peregrinationem vitæ nostræ contracta est, liberans nos de manuscαπνίαν ὁ βίος ἡμῶν ἐπήγνη), ῥύσαιμος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθρῶν
rum manu, vt valeremus Domine, perde eos morte. Non χλεὸς, ὡς περιῆν δίκαιοι ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ. μὴ
vana sapientes benedicant in Τοῖς ματαίοις οἱ μαζοφόρης δόλογνώσαπόσαν δλὴ τῇ
diuersorum à te perditione, dicentes: Neque Deus illorum τῷ ἡγαπημένῳ ἀπολεία λέγοντες, σὺ δὲ ὁ θεὸς αὐτῶν
liberauit eos. Tu autem omnem fortitudinem & potestatem habens ἐρύσω αὐτούς. σὺ δὲ ὁ πάντων ἀλκὴ κ) δύναμιν ἔχων
omnem sempiternæ, nunc propitius, misereare nostri qui per iniuriam ἅπασαν ἀμοῖν τυ ἔπεδ.
ἐλίσσων ἡμᾶς τοὺς καθ' ὕδεον
torquentes insultant, e vna submouemur ad tabidam ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τῆ ζῆν μεθίστασθαι ἐκ δλιβεύ-
cum morem. Admentur autem gentes tuam virtutem inuictam belσιν τερέων. πλὴξ ἀπὸ ἔθνη σὲ δύναμιν ἀνίκητον σὴ-
dic venerande potestam habent in salutione Iacob generis. Omeσεν ἔνταμε, δύναμιν ἔχων δλὴ σωτηρία ἰακὼβ γένους. ἰκε-
ras te omnis multitudo infamem & horum parentes cum lατεύσι σε τὸ πᾶν πλῆθος τ ἀπείρων κ) οἱ τούτων γονεῖς μ δε
chrymas, dominum creatur omnibus gentibus quòd nobiscum es. Dεκρύων δεσπότην πᾶσιν ἐθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν ἐσὶ κύ-
mine: & non exercuit fastum tuam à nobis. Sed ριε, καὶ οὐκ ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ
sicut dixisti, quòd neque in terra inimicorum suorum custeores contemκαθὼς εἶπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτ ὄντων ἐξαρ-
pisti eos, sic adimple Domine. As Ekeazar defiδῆς ἀλλοῖς, οὕτως δὸς πλησον κύρι. τὸ δὲ ἐλεαζάρ λε-
nomine tam ab oratione, rex cum ἔτι & γάντος ἀρτ τῆς προσωχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις κ)
amari exercetus horrore secundum hippodromum πάντ τρ τῆς δυνάμεως φοβήματι κ) τὸν ἱππόδρομον
aderat. Et ilpicientes ludi, valde in cælum exclamaπαρῆλθ κ) θεατρίπαιδες οἱ ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέ-
uerunt adeò vt & adiacentes conuallis simul sonaκραξεν, ὥστε κ) τὰς ἐξαγωνίους αὐλῶνας συνηχῆσαι
ret continuum tumultum facerent cum vniuerso exerσεν συνεχῆ θόρυβον ποιοῦντας πάντ τρ στρατοπέ-
citu. Tunc gloriatus, Omnipotens & verus Deus, δω. τότε ὁ μεγαλόδοξος, παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς θεὸς,
ostendens sanctam suam facturn, aperuit cæli por ἐδηφάνας τὸ ἅγιον αὐτ πρόσωπον, ἠνέῳξε τοὺς ἡρανοῦ πύ-
tas. A quibus suscipit duo terribles aspectu angeli descenλας. ἐξ ὧν δεδόξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέ-
derunt manifesti omnibus præterquam Iudæis. Et resistentes, δησαν φανεροὶ παρ πᾶσι τοὺς ἰουδαίους. καὶ αὐτοὶ ποιῶ
& exercitum hostium replentes turbat une & ἐκπλήττοντες τὸ ἐχθρῶν στρατόπεδον ἐπλήρουν ταραχῆς
& tumore. & immobilibus ligauerunt pedes. Et horrore etiam & ἀκινήτους ἐδησαν πόδας. κ) ὑπὸ φόβου κ) τὸ
regia corpus factum est, & ultimo audacem eius βασιλίως σῶμα ἐγένετο, καὶ λάβοντ τὸ θράσος αὐτῆ τὸ
gressum carpit: & consternati hostium ἐχθρῶν βαρύθυμον ἔλαβε. καὶ ἀπέστρεψαν τὰ ἀνοῖα δλὴ τοὺς
consequentes armatos exercitus. Et consulcabant alios συνεπομένους ὁπλίτας δυνάμεις κ) κατεπάτουν αὐτοὺς
& interficebant, & conuersa est regia in misericordiam & & ἀλλήλους. κ) ἐστράφη τ βασιλίως ἐ ὀργὴ εἰς οἶκτον &
lachrymas prolis quæ prius à se execrata fuerant. Aδάκρυα τῶν ἴδιον ἐκ προτέρου αὐτῆ μεμισημένων. ἀκου-
diens eum clamorem, & videns prono omnes in σας γὰρ τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς
perditionem, lachrymans cum ira amens miserabatur, τλεῶ ἀπόλεσιν, δακρύσας μὲ ὀργῆς τοῖς φίλοις ἐλεεῖτο
dicens: Rege abutentem, & tyrannes transgressi estis crudelitaλέγων, ἐξεβιάσασθε, καὶ τυρ ἀ νους ὑπερβεβήκατε ὠμό-
tis, & me quem vestrum benefactorem (onamue) à principatu τητ, & τὸν ἐμὸν ὑμῶν εὐεργέτην (ὀνόματι) ἀ ἀρχῆς
ism & animâ subuouere, etiam machinamet quæ ἔδη κ) τῆ ἀνδρώματος μαθεῖν λάθρα μηχανώμενοι τὰ
non expediunt regno. Quæ cos qui obtinuerunt eosdem συμφέροντα τῇ βασιλεία. τὰς τοὺς κρατήσαντας ἡμῶν
in fide regnoris mutationes, dome removeant v. ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα τῆς οἰκίας διαφήσας ἐ-
numquemque, insidiis congregans hoc quæ eos qui à principio benecaκατον ἀλόγως ἠθέμισεν ἐν δούλῃ τῆς τοὺς ὅλ ἀρχῆς δυνοίκ
lentia erga nos in omnibus superant omnes gentes, σεις ἡμᾶς κ) πάντα ὑβρίσεντας πάντων ἐθνῶν,
& qui laboriosissima sæpe hominum inferperunt & καὶ τοὺς χαλεπωτάτους ἀνθρώπων δλιβιδημένους
pericula. sic nunquis imperet supplicans; soluite, κινδύνους, λύσατε ἀδίκως δεσμίους ἀβεβαίοις ἀρκίας λύσατε,
dissolute iniusta vincula. ad propria cum pace dimiδιαλύσατε ἄλογα δεσμά. εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαπο-
mite. sese facta cunctantes. Dimeστείλατε, τὰ θεσπεσιώμενα θαυμασόμενοι. δυνατὸν
sum filius omnipotentem cælestis Dei viscetus, qui σατε τοὺς ἐκ τ παντοκράτορος ἱπουρανίου θεῦ ζῶντος. ὃς
à nostris vsque nunc maioribus incolumem eum ἀφ' ἡμετέρων μέχρι τῶν προγόνων ἀσφαλῆ διέσωσε μ
gloria sictum exhibet nostris aegeriis. Ille δόξης δυσθεσιας παρέχ τοῖς ἡμετέροις θεραπουσιν. ὁ μὲν
quidem ignorabat dicit. Ipsi autem in indubitabili tempore soluti, οὖν ταῦτα ἐλεγεν. οἱ δὲ ἐν ἀμοιβῇ χείρων λυθέντες,
sanctum saluatorem Deum sibi benedicebant, super mortem ἁγιον σωτῆρα θεὸν ἑαυτῶν εὐλόγουν, ἀντὶ τὸν θάνατον
euadentes. Postea tres ex eo cunctorum reuertiεὐπορευόντες. ἔπειτα ὁ βασιλεὺς εἰς τ πόλιν ἀπαλλαγείς,
prefectum redituros accersens. missis vi- τὸν ἔδλ τῷ προσόδων θεραπαλισάμενος, ἐκάλεσεν οἰ-
nisque & reliqua ad conuictum necessaria iudæis. κους τε κ) τὰ λοιπὰ πρὸς διαγωγὰς ἐπιτήδεια τοῖς ἰουδαίοις
prabere ad dies septem; iudicans eos in quo loco pernocarunt χορηγῶν δλὴ ἡμέρας ἑπτὰ, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ ἐδοξαν
mortem suscipere. in hoc in lætitia omoi τὸν ἀλήθειν ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ
sacerna celebrare. Tunc qui prius contumelias affecti sacrani & prope σωτήρια ἄγειν. τότε οἱ πρὶν ὑπονείδιστοι ἔ πλησιον
mortem potius autem in ipsa embalauerant, pro acerbo & lugu- θάνατον μᾶλλον δ' ἐν αὐτῷ βιβηκότες, ἀντὶ πικροῦ ἔ λυσωά-
bri morte, conuiuium salutare constituerant. ad quorum δει μόρου, συνιόντων σωτήριον συνεστήσαντο, τὸν εἰς πίστιν
ipsa & sepulturam depurarum locum tentorio ἰδιοσε αὐτοῖς καὶ ταφὴν ἡτοιμασμένον τόπον πλουσίως κατεμεί-
tunt pleni gaudio. Finientes autem iustum gemi σαντο πλήρεις χαρμοσύνῃ. καταλήξαντες δὲ θρηνῶ σταθ-
tum, refumpserunt eastem patrium. saluatorem μὸν ἱερὸς, ἀνέλαβον ὠδὴν πάτριον. σωτῆρα
& miserisolis factorem laudantes Deum: inclunque amaem & gemiκ) τροπαιοποιὸν αἰσχύντες θεὸν. οἰμωγὴν πᾶσαν κ κοπετὸν repellentes. chorea constituerunt lætitia pacificæ τὸν ἀποσώμενοι, χορεῖς συνίσαντο εἰρηνικῆς
signum. Eadem modo autem & res pro his sympasium σημεῖον. ὡσαύτως δὲ κ) ὁ βασιλεὺς ἐδεῖ τύπον συμπόσιοῦ
magnum congregaos, sacrificanter in cælum confiμέγα συναγαγών, ἀξιολογίπλως εἰς οὐρανὸν ἀναθεμα-
batur magnificè pro inopinata facta ei τίζοντο. μεγαλοφρεπῶς δὲ τῇ παραδόξῳ γεγενῆσθαι αὐτῷ
saluatione. Quique prius in perditionem & autem odium sos futuros σωτηρία οὗτοι πρὶν εἰς ὄλεθρον κ) μῖσος ἐσομένους αὐτοὺς ἐτεθ
estimabant. & cum gaudio descripserant, gemuerunt ἐκτίμησαν. & cum gaudio descripserant, gemuerunt παιδεύμενοι, καὶ μὴ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεσθέσαν
pudorem in scripsi indum, & inflammati τὸ ἐρυθρὸν ἐν γράμμασι ἐνδυσάμενοι, & ἐκφλεγόμενοι
αἰχμύτεν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐξεβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουσαν
audacia inglorié extudit. Et ladas, sicut prædicaὐδάκιαν ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. οἱ τε ἰουδαῖοι καθὼς προεῖρ-
tum, constituerunt prædictum chorum, cum consocio μαι, συνίσαντο τὸν προφημένον χορὸν, μετ' ὁμοίας
quibus συνεπόμενοι τὸν προφημένον χορὸν, μετ' ὁμοίας
in gratarum actionibus lætus & psalmis transgrediebant. & commuerem ἐν ἐξομολογήσεσιν ἱλαρᾶς κ) ψαλμοῖς διῆγον. κ) κοινὸν
statuerat de his legem, in omni habitaὁρισάμενοι ἐξεῖ τούτων θεσμὸν, δλὴ πάσας τὴν παροικίαν
tione sua in generationes prædictos dies agere decreσαν ἐν γενεὰς τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν ἔκνε-
uerunt Iudæi non potus causa & gulæ, saluationem verὸ σαν ἰδροσιώνης, ὑπὸ πότου & μέθης κ) λιχνείας, σωτηρίας δὲ
per Deum facta ipsis. Adierunt autem regem, παρὰ θεοῦ γεγενημένης αὐτοῖς. ἐπέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ,
dimissionem suam ad propria petentes. deserτὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια αἰτούμενοι. διατρέφον-

bunt autem eos à quinta & vicesima Pachon, vsque ad
ζαι δὲ αὐτὲς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τῦ παχων, ἕως
quartam Epiph ad diem quadragesimum. Confluebant
τῆς τε πόλεως τῦ ὄλης ἐπὶ μίας τεσσαράκοντα. συνίεσαν δ'
autem eorum perditionem à quinta Epiph vsque ad septimam,
δὲ αὐτὸν τὴν ἀπώλειαν λαβὸν πέμπτῃ τῦ ὄλης ἕως ἑβδόμης
decius tribus. In quibus & gloriose attendens mi-
ἡμέρας ζωσίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ὑπερᾶνας
sericordiam suam omnium principes, incolumes eos liberauit
τὸ ἔλεος αὐτῦ ὁ τῆ ὅλων δυνάστης, ἀπέταξεν αὐτὲς ἐρρύσατο
vniuersos. Camelli habentes autem omnibus ab rege necessarios
ὁμοθυμαδὸν. εἰσηχθήσαν δὲ κατὰ τὸ βασιλέως χρηα-
donum, vsque ad quartam & decimam. In qua & enclo-
γούμενοι μίχρι τῆς τετάρτης καὶ δεκάτης. ἐν ᾗ καὶ τὸ σύντ-
quium fecerunt de liberatione sua. Et illudibusque
χμα ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. συνέπεσεν
eos rex, scripsit ea subscri-
τα αὐτὲς ὁ βασιλεὺς, ἔγραψεν αὐτοῖς τὴν ὑποτεταγμέ-
ptam epistolam ad in ciuitate duces magnanima-
μένην ἐπιστολὴν πρὸς τὲς κῆ πόλη στρατηγὲς μεγαλο-
re instantiam habentes. Rex Ptolemæus Phile-
φύχως τὴν ἐπιστολὴν ἔχουσαν. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος φιλο-
pator qui sum in Aegypto ducibus & omnibus praepositis
πάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν ἡμε-
ta super negocia, gaudere & valere. Valemus autem &
τας ὑπὲρ πραγμάτων χαίρειν καὶ ῥῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ καὶ
nos & filij nostri; prosperantes ooque magno
αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τυθήσεται ἡμῖν ὑπὸ μεγάλου
Deo negotia sicut volumus. Ex auctis quidam malorum
θεῦ τὰ πράγματα κατὰ προαίρεσιν ἡμῖν. τῆ φίλων τινὲς
morum frequentiâ nobis adstantes, persuaserunt nobis
κακοηθείᾳ πλεονάσαντες ἡμῖν ἐνδεικνύμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς
ad eos qui sub tegna, Iudaeo contendos in congregatio-
εἰς τὲ τὲς ὑπὸ τὴ βασιλέων ἰουδαίους συναθροίσαι εἰς σύστα-
nem, praesidium nouis rebellatorum supplebit: Praetendentes nun-
μα κολάσαι ξενίζοντας ὑπόστασιν ἡμερίας. πρόφασιν δ'
quam bonâ statu habituras nostras res, ob quam habent
μῶν ὑπῆρξε δύσνοιαν ἡμῖν τὰ πράγματα, δι' ἣν ἔχουσι
in contra omnes gentes inimicitiam, donec perficiatur
πᾶσι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, μίχρις ἂν συμβῆ τὸ
hoc. Qui & vinctos adducentes eos cum afflictionibus
τῦτο. οἱ καὶ δεσμίους καταγάγοντες αὐτὲς μετὰ στενοχωρίας
tempus manerent, potius autem tanquam proditores, sine vlla de-
ὡς ἀνδραποδα, μᾶλλον δὲ, ὡς ἔληλύθασι, ἀνευ πάσης αἰτί-
crimine & inquisitione, eorum fore occidere, lege Scytharum
κρίσεως καὶ ἐξετάσεως, ἀπαγόρευσον ἀνελεῖν, νόμοι σκυθῶν
ferocissimum mduti crudelitatem. Nos verò pro
ἀγριωτάτοις ἐμπεπραγμένοι ὠμότητα. ἡμεῖς δὲ
his acerbis communantes, iuxta quam habemus
ἔλη τύτοις συλλήπτορες ἐξεπολιτισάμεθα, κατ' ἣν ἔχομεν
erga omnes homines benignitatem, vita eos con
πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπιείκειαν, μόνις τὸ ζῆν αὐτοῖς χα
donantes, & caelestem Deum cognoscentes fortiter prote-
ρισάμενοι, δὲ τὸ ἐπουράνιον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερ-
gentem Iudaeos. vt patrem pro filis semper pu-
ματικῶς τὲ ἰουδαίους, ὡς πατέρα ὑπὲρ υἱῶν διηνεκῶς συμ-
gnare, & amicos ob quam habent erga nos firmam
μαχοῦντα, πίν τε τὲ φίλες δι' ἣν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς βεβαίαν
& manere nostros benevolentiam recolentes, iussi di-
καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν δίκαια φυλαξάμενοι, ἀπρίως δεῖ
mittere omnia iniquarumque causa modum, & suffi-
λελύκαμεν πάσης κακῆ ὅτου τινὸς αἰτίας ἕνεκεν. καὶ προσε-
cultibet omnia in propria conuertere, in o-
πέταξεν ἑκάστῳ πάντα εἰς τὰ ἴδια διατρέφειν, ἐν ὁ-
mni locum nullo eos omnino ladente, neque
τῷ τρόπῳ μηδένος αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε
tolerari de facilis praeter rationem. Scitote enim
ἀνεκτίζειν δεῖ τῆ γενημένων ἐξ ἐμοῦ λόγον. γινώσκετε γὰρ
quod contra hos si quid machinemur malum, vel offenda-
ὅτι κῆ τύπτειν ἐκείνοις κακοποιεῖν ποτε, ἢ δικλυπτή-
mur eos animo, non hominem, sed omnia
σομεν αὐτὲς σύνολον, ἐκ ἄνθρωπον ἀλλὰ τὴ πάσης
principem potentia Deum altissimum adversantes nobis ad
δυναστείας ὑπάρχοντα ὑψιστον ἀντικείμενον ἡμῖν ἐπ'
vindictam rerum in omnibus incultabilium semper habe-
ἐκδικήσεσι τῆ πραγμάτων κῆ πᾶν ἀρτίχτως ἐξεπαντὸς ἐ-
bimus Valete. Accipientes autem epistolam hanc, non feliciter
βίωσεν Valete. Λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην οὐκ εὐσυ-
ξόμβρ-ῥώσθε. λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην οὐκ εὐσυ-
nem statum heri circa recessum: sed regem
χησαν ἐν τῷ ἀναχωρεῖν χθὲς περὶ τὴν ἀποδοσιν, ἀλλὰ τὸν βασιλέα
timuerunt. eos qui de genere Iudaeorum punitum Deum

θεοσεβῆσαν, τοὺς ἐκ τῆ ὅλης τῆ ἰουδαίων τὸν ἄγιον θεὸν
vitro transgressi fuerant & Dei legem, conlequi per
αὐθαιρέτως ἁμαρτάνοντας κῆ τὸ θεῖον τὸν νόμον, πᾶσιν δὲ
eos diritam punitionem, afferentes ven.
αὐτοῖς τὸ ὀφειλόμενον κολάσεως, προφερόμενοι τοὺς
tes causa dimos transgressos praecepta, mani-
παραβάντας ἀνόμως τὰ θεῖα ἀδικοῦντας πεσσάγματα, μη-
quam benevolos fore neque regis praecepta.
δέποτε δυνήσεσθαι μὴ δὲ τῆς τῦ βασιλέως θεσσαγματος.
Ille autem verum eos dextra percipiens & collaudans,
ὁ δὲ παλιν τὰς αὐτοῖς λέγων ἀποδεξάμενος τὸ συμφέρισας,
dedit eis facultatem omnium, vt qui transfir
ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τὲς ἀβαβε-
sant Dei legem occiderent in omni qua
κότας τῦ θεῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κῆ πάντα τὸν
sub dimene sua loca cum audacia extra amorem re-
ὑπὸ τὴ βασιλέων αὐτῆ τόπον μὴ παῤῥησίας ἄνευ πάσης βα-
galem potestatem vel vitiationem. Tunc bene precantes ei-
σιλικῆς ἐξουσίας ἢ διαστολῆς. τότε καταφησάντες αὐ-
vt duces eum, horum sacerdotes & omnes multitudo in-
τὸν, ὡς πρίτον ἦν, εἰ βύτον ἱερεῖς κῆ πᾶν τὸ πλῆθος βόη-
clamantes Alleluia, cum gaudio recessierunt. Sic autem
σαντες τὸ ἀλληλουϊα, μὴ χαρᾶς ἀνύσαι. ὕτω δὲ τὸν
absentem ex pallium circumeam in via puno-
ἐμπεσόντα τῆ μεμισημένων ὁμοθυ. ἢ κῆ τῶν ὁδὸν ἐπολέ-
bant, & cum exprobrationibus interficiebant. Illa autem die
ζοντο, κῆ μὴ ἄδηλμα τοιμῆ ἀνέσεως. ἐκείνη δὲ τῆ ἡ-
occiderunt supra trecentos viros, & egressus lae-
μέρᾳ ἀνῆλον ὑπὲρ τὲς τριακοσίους ἄνδρας, κῆ ἦλθον ὑφε-
tum cum gaudio populus permensus. Ipsi
σιλεῖν μὴ χαρᾶς τὲς βεβήλες χαιρουσαμένοι. αὐτοὶ
autem qui vique ad mortem Deum habuerant, integram salutem
δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχικότες, παντελῆ σωτηρίας
sumentes accipientes, recesserunt ex ciuitate omnimodo odo-
ὑπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνίζοντες ἐκ τῆ πόλεως παντοίοις ὕμ-
rantissimam floribus coronati cum, laetitia & clamore:
νοις ἡδυτάτοις ἀνθεσι κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης κῆ βοῆς,
in sanctibus & dulcibus hymnis gratias agentes Deo
ἐν ἁγίοις καὶ παμμέλεσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ
patrum suorum sancto Saluatori Israel. Cum cessassent
τῆ πατέρων αὐτῆ σωτῆρι ἰσραήλ. παυσαμένων δὲ
autem in Ptolemaidem vocatum ob loci proprie-
εἰς πτολεμαΐδα τὸ ὀνομαζόμενον διὰ τὸ τῆ τόπου ἰδιότητα
tatem rosiferam, ea qua expediuit eos classi secundum consue-
ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ θεσσάμενοι αὐτὲς τέλος κῆ καιρῶ
tudinem eorum filium dies septem illic fecerunt convictum solu-
αὐτῶν βαλὼν ἡμέρας ἑπτὰ, ἐκεῖ ἐποίσαν πόσιν συστά-
tare. rege suppeditante eis abunde quae ad
σεως. βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς δαψιλῶς τὰ πρὸς
recessum omnia vnicuique vique ad proprium domum. Dein
τὴ ἀφιξιν πάντα ἐκάστῳ ὧν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, κα-
to autem cum pace in decentibus gratarum actionibus,
χάριτος δὲ μετ' εἰρήνης ἐν τῆ πρεπούσης ὁμολογήσεσιν,
eodem modo & illae flaturunt & hm agere diei ad
ὡσαύτως κἀκεῖ ἔσεσθαι κῆ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἑορτῆ τῆ
peregrinationis eorum tempus laetas, quas & conseeran-
παρεμβάσεως αὐτῆ χρόνον διφρουσίους. ἃς καὶ ἀνεγρά-
tes in columna, communi loco votum confe-
σαντες ἐν στήλη κῆ τὸν τῆ συμπεσίας τόπον περσεχῆς κα-
cerunt illud, liberi, iocundi, pa-
ρύσαντες, ἀνέλυσαν ἀσπάσεις, ἐλθόντες, ὑφ' ἡρῶς, ἐξῆ
que terram & mare & fluuium saluati
τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμῆ ἀνασωζόμενοι τῆ
regia tussi quilibet in propriam. & maiorem
τῆ βασιλέως ἐπιζητῆ ἰσχυρὸς εἰς τὴν ἰδίαν, κῆ πλήθει
quam prius in omnibus potestatem habentes cum gla-
ἢ ὑπερεῖδον ἐν τοῖς ἐχθροῖς ὀξυσίαι ἰσχυρὸς μὴ δόξης,
dia & timore, omnes à nullo excusti
καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς ἐξισχυθέντες
à substantia, & omnia sua omnes ac-
ἐξῆ ὑπαρχόντων κῆ πάντα τὰ ἑαυτῆ σωτὶς ἀπο-
tulerunt ex descriptione: ita vt habentes aliquid. cum
μίσασθαι ὡς ὑπαρχαῖς. ὥστε πᾶς ἔχοντάς τι, μὴ
timore maximo restituerent eos, magnitia maximo
φόβου μεγίστου ὑποδυῆναι αὐτοὺς, τὰ μεγαλεῖα τῆ μεγίστου
Deo facienti perfecte pro liberatione eorum. Benedicat
θεῦ ποιήσαντος τελείως διὰ σωτηρία αὐτῆ. εὐλογητὸς
Dominus Israel in sempiterna tempora. Amen.
ὁ ῥύσης ἰσραὴλ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

FINIS MACHABÆORVM.

